JULII CAPONI DISCEPTATIONES FORENSES.

JULII
CAPONI
JURISC. NEAPOLITANI,
THEOLOGI, PHILOSOPHI,
ac Comitis Palatini;

DISCEPTATIONUM
FORENSIUM,
ECCLESIASTICARUM, CIVILIUM, ET MORALIUM
pluribus in Casibus decisarum,

TOMUS PRIMUS.
CUM INDICIBUS ARGUMENTORUM,
ac Rerum Notabilium.

VENETIIS, M.DCCV.
Apud Paulum Balleonium.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

INDEX ARGUMENTORUM DISCEPTATIONUM,

Quæ in hoc Primo Tomo continentur.

DISCEPTATIO I.

Titulum ostendere interdum cogitur quis suæ possessionis, unde beneficiatus tenetur edere bullas sui beneficii, ob interesse Cameræ Apostolicæ, quod in multis casibus contingit. Non tamen tenetur quis ostendere titulum, si illum habet ab eodem Ordinario, nec ille tenetur ostendere, qui diu stetit in beneficio, dum verò titulum ostendunt, nihil solvere tenentur. Visitatoribus Apostolicis quid debeatur & quantum. pag. 2.

DISCEPTATIO II.

Religionis Jerosolymitanæ origo, & institutio qualis fuerit. Illius milites sunt verè Religiosi, unde non possunt ab Ordinariis locorum visitari: quia sub Tridentini Decreto *sess.* 25 *de regul. cap.* 15. comprehenduntur. Et sicuti Regulares administrare possunt sacramenta secularibus, degentibus intra Claustra; ita hoc etiam competit militibus Jerosol. intra septa suorum Conventuum; quod & ipsum competit respectu eorum Clericorum, qui existunt in seminariis illorum. pag.7.

DISCEPTATIO III.

Hæres quibus modis fiat, & quid sit aditio hæreditatis, & quid gestio pro hærede, & qualis olim aditio per cretionem, & quæ sint requisita aditionis, ac per quos actus aditio inducatur, & an per implementum conditionis, an ex venditione bonorum hæreditariorum, an ex solutione legatorum, & quid si sit legatum pium, & an ex confessione qua dicit quis se hæredem, an ex enunciativa facti alicui aditio inducatur. Aditio an capiat diem, moram & conditionem. Aditio non inducitur ex actu dubio, nec inducitur si ex persuasione legatarii solvatur legatum. Mulier juvatur Vellejano si adeat hæreditatem damnosam, eique an competat restitutio in integrum adversus hæreditatem aditam, & quid posita senectute, vel ætate decrepita, & an minori concessa prosit consorti litis majori, & quid in regno nostro, Restitutio ex clausula generali quam requirat ætatem. Legatum via executiva an peti possit, & an pendente tempore inventarii. pag. 12.

DISCEPTATIO IV.

Parœcus in Parœcia qualem habeat jurisdictionem; Abbatum atque Primiceriorum origo ostenditur; in præcedentiis attenditur dignitas, & antiquitas. Vicarii præcedentia, quæ sit, Parœci præcedentia, qualiter attendatur, & præcedentia qualiter præscribatur, & quomodo. Parœcus an præferatur capitulo in funeralibus, & alia dilucidantur ad materiam. pag. 18.

DISCEPTATIO V.

In materia Præcedentiæ quantum possessionis commodum? Quem verò obtineat locum consuetudo loci, quantave sit ejus vis, Pontificum Cæsarumque constitutionibus declaratur. Ad articuli alicujus decisionem quando absque impartitione termini procedatur, nullo juris ordine servato? Verba hæc, *non conosco Superiori* qui in subjecta materia intelligantur? Parœcos nulla in dignitate constitui; Primicerium verò secus, nullibi reperitur. pag. 21.

DISCEPTATIO VI.

Testium probationes de auditu in criminalibus, quale faciant indicium ostenditur. Saltem duos & contestes probare, unus tantùm pro reo probat plenè, si sit adductus à fisco. Regularium Judices, Visitatores, & cæteri qualiter procedere debeant cum eorum subditis. Fama apud eosdem quo-

modo probanda? Text. *in l. qualiter, & quando de accusationibus*, declaratur circa Regulares. pag. 24.

DISCEPTATIO VII.

Sententia Judicis delegati quando sit ultrà petita, & qualiter debeat esse conformis libello, & an Judex delegatus possit sibi aliquid reservare, & an possit committere nudum ministerium. Afflicti *decisio* 32. adducitur & declaratur. pag. 28.

DISCEPTATIO VIII.

Homicidii plures explicantur species, deliberatum homicidium qualiter præsumatur. Irregularitas ex vulnere quando contrahatur, & morte sequuta, & quid si vulnus à principio sit mortale, & quid si non ex vulnere mortuus sit, vulnus mortale fuisse qualiter judicatur. Textus *in cap. ad audientiam, & in cap. Significasti, l. 2. de Homicid.* explicatur, & an procedant in aliis dubiis. Irregularitas ex homicidio casuali, quando incurratur, ex homicidio dubio non est totalis, & posse Episcopum dispensare in Irregularitate ex homicidio casuali. pag. 31.

DISCEPTATIO IX.

Juspatronatus, si non constet de fundatione, dotatione, vel constructione, præsumitur in dubio hæreditarium. Jus Patronatus sui natura transit ad hæredes extraneos, licèt sit fundatum pro familia, dummodo non sit cum dictione taxativa. Fœmina, quæ renuntiavit hæreditati, non admittitur ad præsentationem Jurispatronatus hæreditarii: Pater potest filium præsentare in Jurepatronatus. Donatarius Jurispatronatus qualiter præsentet, & alia ad materiam enucleantur. pag. 37.

DISCEPTATIO X.

Promotus ad Episcopatum qualiter amittat beneficia, & an si sit Episcopus titularis non vacant per promotionem, quando Papa dat retentionem, quæ non est nova provisio, sed reservatio Juris antiqui, & dicuntur vacare posteà per obitum. Beneficia Jurispatronatus non vacant per promotionem ad Episcopatum. Cardinales non subjiciuntur Regulis Cancellariæ, eorumque indultum duplex est odiosum & favorabile: Beneficia quando dicantur vacare in Curia. Affectio in beneficiis qualiter consideratur, & quos producatur effectus? Pensiones non vacant per promotionem ad Episcopatum, & plura ad materiam adducuntur. pag. 40.

DISCEPTATIO XI.

Dispositio Text. *in l. acceptam, C. de usuris*, circa depositi materiam quomodo & qualiter sit faciendum ad impediendum cursum usurarum, latissimè explicatur. Depositum factum cum conditionibus extrinsecis non appositis in pacto de retrovendendo non liberat debitorem à solutione tertiarum, & quot requisita requirantur in deposito, ut liberet depositarium. pag. 47.

DISCEPTATIO XII.

Juspatronatus, an, & quando transeat in hæredes extraneos, quando est fundatum pro familia: Tacita dispositio legis quando cesset per illam hominis. Jurispatronatus donatio qualiter fiat, & quomodo compatrono, & an possit donari si sit familiare? Juspatronatus ex privilegio, vel augmento dotis qualiter fundetur. Trid. dispositio, *sess. 25. cap. 9. de Reform.* adducitur & explicatur. pag. 51.

DISCEPTATIO XIII.

Regularis qui, & quando censeatur operari ex præsumpta voluntate Prælati. Licentia quid, quotuplexve sit, ac unde dicatur. Regularis dans sine licentia Superioris non est proprietarius, nec pœnis proprietariorum punitur. Potest uti epicheja ad votum paupertatis servandum. Licitum est ad superiores recurrere Regulares pro necessitatibus Religionis exponendis: & quotuplex detur recursus? Ex Prælatis Pontificium, præsertim Pii II. disponitur Prælatos Regulares reformationem suorum Ordinum procurare debere. pag. 56.

DISCEPTATIO XIV.

Regulares à suis Prælatis ob debita commissa possunt ad triremes mitti, quorum Prælatorum appellatione veniunt Provinciales & Generales tantùm. Regulares in triremibus cui acquiratur? A triremibus ad Altare non admittuntur sine dispensatione Pontificis nisi privilegia Regularium. pag. 59.

DISCEPTATIO XV.

Rescripta & gratias subreptitias multipliciter dici, & concessa à non habente facultatem non nocere. Interesse quanti plurimi ex frumento non dato suo tempore quando debeatur, & an requirat moram? qualiter sit probandum. Existimatio quanti minimi quando debeatur. Frumentum quando debeatur in genere, & quando in specie, & quæ sit differentia utriusque. pag. 62.

DISCEPTATIO XVI.

Abbatissa non eligitur, nisi per duas partes suffragiorum secundùm aliquos, sed rectiùs alii dicunt; per unum votum supra medietatem. Requisita in electione Abbatissæ numerantur, & an servari debent, Text. *in cap.*

cap. quia propter de electione in 6. Confirmatio Abbatissæ fieri non potest, inconsulto Papa; nec valet una reluctante. Electio facta per abusum laicalis potestatis, non valet; & quando dicatur talis. pag. 65.

DISCEPTATIO XVII.

Hypotheca generalis contrahi potest super bonis Ecclesiæ sine assensu Apostolico quæ deserviat & super fructibus eorundem bonorum concedi valeat à Judice. Interdictum Salvianum, ad ornatum Decisionis Dom. Clementis Merlini 565. pag. 66.

EADEM.

Assensus Apostolicus non requiritur, dum obligantur bona Ecclesiæ generaliter, pro qua obligatione competit utile Salvianum: & hoc etiamsi Ecclesia acceptet legatum cum onere, & etiam pendente nullitate acceptationis. pag. 68.

DISCEPTATIO XVIII.

Remissio fori ab Ecclesiastico ad Reverendam Nuntiaturam Neapolitanam qualiter & quomodo facienda; & cum quibus requisitis. pag. 69.

DISCEPTATIO XIX.

Institutio Juris patronatus spreto Patrono facta, est nulla. Præsentatus post præsentationem factam in sui personam potest eidem renuntiare. Tempus ad præsantandum currit à die scientiæ, & à die renuntiationis præsentationis: impedito non currit. Beneficium non potest renuntiari sine causa, & resignatio non potest acceptari sine causa. Beneficium resignatum liberè coram Episcopo non potest conferri consanguineis ejusdem Episcopi. pag. 71.

DISCEPTATIO XX.

Abbatem Regularem post renuntiatam Abbatiam remanere subditum Generalis, & Prælatos Regulares posse suis subditis præcipere ut Missam ad sui intentionem celebrent; Monachum celebrantem Missam ad sui intentionem, non ad intentionem superioris præcipientis: cui prosit sacrificium? Abbatem officium deponentem sine culpa locum habere in choro, & Monasterio in honorem primæ dignitatis. Titulos retinere feudatarios renuntiantes, & an Abbas qui renuntiavit, possit sibi eligere Confessarium, & quando? pag. 73.

DISCEPTATIO XXI.

Custodiæ aliæ vigiliæ sunt, aliæ excubiæ, & usus eorum apud Romanos usitatus, & Vassalli possunt ad eas faciendas cogi, & quando? non tamen tenentur Doctores eas facere: & quid pro foro externo, & conscientiæ observetur. pag. 77.

DISCEPTATIO XXII.

Juspatronatus donatum uni familiæ, vel particulari in contractibus non potest alteri donari vel relinqui per testamentum. Donatio causa mortis quando propriè dicatur talis ob mortis mentionem, quando verò donatio inter vivos non obstante mortis mentione. pag. 78.

DISCEPTATIO XXIII.

Matrimonium clandestinum nullum, & invalidum esse, quod tale dicitur, si fiat sine licentia proprii parœci. Proprium verò parœcum dici qui est habitationis, quæ quidem habitatio debet esse cum animo habitandi, qui animus colligitur ex pluribus, de quibus in præsenti: Filium verò familias non habere domicilium nec habitationem, dum est in posse patris, quia domicilium patris, est filii: In dubio pro matrimonio esse judicandum regula dicit: sed non quando est clandestinum. pag. 81.

DISCEPTATIO XXIV.

Consuetudines laudabiles sunt servandæ. Papa est supremus Prælatus Regularium. Dispensatio in lege qualiter facienda, & *Trident. sess. 25. de reformat. cap.* 18. adducitur, Præsumptio est pro superiore immediato loci. pag. 84.

DISCEPTATIO XXV.

Donatio facta inter vivos postquam est perfecta non recipit modum: fallit in continenti, & quando dicatur incontinenti. Declarari tamen potest: ante acceptationem posse apponi probabile est. Princeps per modum legis posset apponere. Donatio ad Ordines sacros à consanguineo causam finalem habet Parentelam; & an talis donatio sit modalis, an conditionalis. Donatio pro Ordinibus sacris non potest alienari, & facta censetur ut fiat sacerdos. Beneficia sufficientia ad victum quæ sint? Legatum vel donatio pro paupertate non cessat, cessante paupertate. pag. 86.

DISCEPTATIO XXVI.

Amor parentum quantus qualisque ex Aristotele, & quantum fuerit operatus in Davide, & Jacob, ex quo Parentes possunt facere pactum de succedendis filiis, non è contra. Parentes in filiis conservantur, & parentum amor crescit cum ætate filiorum, nec alius amor paternum vincit, & filios parentes diligendo se ipsos diligunt: multa permittuntur in filium non in extraneum. Filio tormenta illata censentur illata patri, & magis pater torquetur in filio, quàm in se, & an sit licitum maleficium ad bonum finē, aliaque ad materiam afferuntur, &c. p. 89.

DIS-

DISCEPTATIO XXVII.

Clerici, & Regii Capellani, an comprehensi fuerint in transactione facta per Clerum Neapolitanum cum Camera Apostolica. Exemptio eorundem à quo dependeat, & possessorium habens in una re, dicitur illud habere in alia re connexa. pag. 93.

DISCEPTATIO XXVIII.

Sacramentum Eucharistiæ confert augmentum gratiæ sanctificantis, & an requirat actualem, aliquam devotionem in suscipiente. Per se non confert primam gratiam, licèt per accidens eam conferat, & quando eam conferat? Plures dare hostias consecratas uni, per se loquendo malum non est, licèt per accidens malum sit: causat gratiam Eucharistia quamdiu durat in stomacho, dummodo magis, & magis quis disponatur. Communicatus in peccato mortali, quando contritus, possit eandem gratiam recipere; utramque speciem, probabile est majorem gratiam conferre, quàm unam solum, S. P. ex justa causa potest concedere communionem sub utraque specie, & plura ad materiam enucleantur. pag. 97.

DISCEPTATIO XXIX.

Judicibus dumtaxat prudentibus, Jurisque Canonici minimè ignaris, causæ matrimoniales sunt committendæ. Adulterium utriusque conjugis an ad tori separationem sufficiat? Infandum Sodomiæ scelus utplurimùm solet à mulieribus maritis affingi, & quid de id genus accusationibus judicandum sit? Sævitia quid, & quotuplex, quæve ad tori divortium requiratur? pag. 101.

DISCEPTATIO XXX.

Assessoratus officium exercens in Tribunali Artis lanæ, an & quando efficiatur irregularis ob judicium sanguinis? Nec contrahitur irregularitas nisi in casibus à Jure expressis, & utrum pro solo consilio vel officio contrahatur irregularitas, & qualiter jura circa hoc disponentia intelligantur? Curia Artis lanæ jurisdictionem habet civilem, & criminalem in exercentem talem artem, & an privativè ad M. C. V. Jurisdictio Criminalis plures habeat gradus, & qui sint? In dubio quando quis debeat se gerere pro irregulari. pag. 109.

DISCEPTATIO XXXI.

Judices Regulares si sint suspecti, nulliter procedunt, & suspicio qualiter proponi debeat inter eosdem. Appellare an & quando possint Regulares, & quid ad Superiores, extra religionem. Recursus Regularibus, qualiter prohibeatur extra religionem: Carceris pœna qualiter Regularibus infligenda. Defensiones Regulari carcerato dandas esse asseritur, eisque non posse renunciari. Reo compilato processu, qualiter sit danda copia indiciorum. Apices legum inter Regulares quales sint sublati. pag. 111.

DISCEPTATIO XXXII.

Regulares exequutores ultimarum voluntatum non posse esse ostenditur, sine superioris licentia, quæ expressa, vel tacita sufficit, & an possit revocari semel concessa? Exequutores quando teneantur adimplere, quod accipiunt exequendum? Text. *in cap. in litteris de raptoribus*, explicatur. Exequutores, & legatarii qualiter differant? Legatum relictum Regulari cum conditione, quod nihil Monasterio acquiratur, an valeat? Regulari dicenti sibi esse aliquod relictum distribuendum, & hoc dicat habere in confessione, an credatur sine juramento? Et legata pia an sint solvenda sine diminutione, deficientibus facultatibus, & quid si sint legata pro Missis celebrandis? pag. 115.

DISCEPTATIO XXXIII.

Forjudicatum occidentes intra Ecclesiam possunt excommunicari, & absolvi non debent nisi parte satisfacta, quibus danda satisfactio, & remissio à quibus obtinenda, ubi latè de hac remissione, & si licita sit horum forjudicatorum occisio in foro civili, & Canonico? pag. 118.

DISCEPTATIO XXXIV.

Text. *in cap. ad Audientiam, & in cap. significasti* 18. *de homicidio* qualiter procedant, ut in dubio facti homicidii quis præsumatur irregularis? Homicidium necesse est, ut probetur, nec sufficit probari per Testes in processu informativo examinatos, præsertim si sint fœminæ, & aliter constet ex processu defensivo; Processus informativus quid sit, & quas partes contineat? Factus per Judicem incompetentem ad quid prosit? Probationes pro Reo, utpotè favorabiles sunt ampliandæ? Testes in defensionibus quales admittantur? Homicidium jure Canonico quomodo, & qualiter puniatur? Irregularitas quid sit, & an incurratur in homicidio commisso pro defensione, & quid si defensio fiat cum excessu moderaminis inculpatæ tutelæ, vel si fiat post opus illicitum. pag. 124.

DISCEPTATIO XXXV.

Tutores non exegisse annuos redditus, & nomina debitorum pupillorum an demonstrare teneantur? Vel sufficiat eorum assertio in computorum redditione, & minoribus

ribus probandi onus transferatur. Negligentia an præsumatur in nominibus debitorum exigendis, & quomodo probari debeat. pag. 129.

DISCEPTATIO XXXVI.

Textus *in cap. querelam de elect.* declaratur, possessorium pro annuis præstationibus personalibus competit? Incorporalium quasi possessio per unicum actum acquiritur. Quasi possessionis requisita quæ sint. Mandatum exequutivum quando competat? Possessio cum legis resistentia an suffragetur Episcopum vigore Concilii *sess. 21. cap. 4. de reform.* posse deputare coadjutorem ob populi numerum auctum: non tamen dividere Parœciam? Populus qualiter teneatur ad congruam, & alia ad materiam explicantur. pag. 133.

DISCEPTATIO XXXVII.

Falsi crimen omnibus aliis delictis gravioribus puniri pœnis ostenditur. In quo probando, concludens probatio oritur, ex pluribus præsumptionibus. Ratura verò scripturæ quale faciat indicium? Falsitatem committens quando causam amittat. Et quid si quis falsificet acta causæ, & quando falsitas dicatur commissa in actis. Pragmatica prima *de falsis*, explicatur, & an producens testes falsos causam amittat, & quid operetur in hoc declaratio circa usum. Falsitas nulli nocens non est punienda, à muliere si committatur. Falsitas in judicio an puniatur pœna falsi, & Indultum generale falsitatem non continere defenditur. pag. 136.

DISCEPTATIO XXXVIII.

Hæres qui vigore *l. fin. Cod. de Iur. delib.* tenetur ad inventarium conficiendum, aliàs ultra vires hæreditarias compelletur. Tale privilegium habet si illud non confecerit, ex quo erant certa bona sequestrata, vel annotata ad creditorum instantiam defuncti. Inventarii origo qualis sit in rigore, vel æquitate fundetur, & Ecclesia an ad inventarium teneatur, ac alia plura ad materiam disputantur. pag. 140.

DISCEPTATIO XXXIX.

An posterior creditor subrogatus in locum primi, censeatur subrogatus non solùm pro sorte principali, sed etiam pro fructibus, usuris, & interesse. pag. 143.

DISCEPTATIO XL.

Juris Patronatus existentia qualiter constare debeat. Ejus translatio cum assensu Episcopi valet, & quid si transferatur in locum pium. Patrono si donetur non requiritur assensus, & quid in filio patroni, tacitus assensus Episcopi an sufficiat: Patroni quando præjudicent successoribus. Gentilitium & familiare quando sit jus patronatus. Episcopus compellitur assensum præstare per Metropolitanum. Textus *in c. Nullus 17. de iure patronatus* declaratur, *&* *consensus* qualiter, & à quo suppleri debeat. pag. 147.

DISCEPTATIO XLI.

Sortilegium quando, & quomodo punitur? Probationes in Tribunali Sanctæ Inquisitionis qualiter faciendæ, & de pœnis & juramento in eodem servandis. pag. 150.

DISCEPTATIO XLII.

Mandans committi homicidium in Ecclesia gaudet immunitate, mandans tamen extrahi est excommunicatus: Homicidium in Ecclesia commissum quando dicatur exceptuatum: Immunitatis favore in dubio est judicandum, cui magis favent Juristæ & Canonistæ, quàm Theologi. Probationes ad finem excludendi ab immunitate quales esse debeant. Et an personæ Ecclesiasticæ possunt esse testes in causa immunitatis, &c. pag. 152.

DISCEPTATIO XLIII.

Abbatiam S. Petri ad Crapollam esse in Diœcesi Massæ Lubrensis non dubitatur, nec ejus Capellanum celebrare cum licentia Episcopi Massæ Lubrensis, nec festum cum licentia ejusdem Episcopi celebrari. Concionator ab eodem mittitur: & priùs fuit Parœcia Massæ Lubrensis: per eum defenditur illius Immunitas, & idem facit matrimonia solemnizare, & idem eam visitat aliaque ad materiam, &c. Visitatio Diœcesis ad Episcopum illius spectat, & visitat Ecclesias etiam exemptas, in qua possessione est manutenendus, nec contra hoc datur præscriptio. Quid prætendat Archiepiscopus Surrentinus, qualiter fuerit responsum per Episcopum Massæ Lubrensis tum in jure, tum in facto, & causa hæc quam habuerit effectum. pag. 156.

DISCEPTATIO XLIV.

Facti & juris probationes illius celeberrimæ quæstionis jurisdictionalis; inter Archiepiscopum Surrentinum, tunc D. Antonium de Petio, & Episcopum Massæ Lubrensis D.D. Vincentium de Julii, ubi motiva facti duplici informatione ponuntur pro utraque parte, Juris motiva pro Episcopo Massæ Lubrensis: inter quos tandem sopita fuit differentia, ut ex actis apud Curiam prædictam. pag. 159.

DISCEPTATIO XLV.

Responsiones Domini Episcopi Massæ Lubrensis, adversus prætensa jura Domini Archie-

chiepiscopi Surrentini, super prætensa Visitatione Abbatialis Sancti Petri ad Crapollam, & ejus Granciam Sancti Jacobi, existentium in Territorio, & Diœcesi Massæ Lubrensis. pag. 161.

DISCEPTATIO XLVI.

De Eadem Re. pag. 164.

DISCEPTATIO XLVII.

De Eadem Re. pag. 165.

DISCEPTATIO XLVIII.

Instrumentum si fuerit via ritus M.C. liquidatum, vel aliter contractus rescissus, si creditor post dictam rescissionem exigat à debitore tertias dicti Capitalis, an contractus reviviscat sicut anteà erat, ita ut censeatur esse demortuum penes debitorem? Et qualiter tertiæ post rescissionem debeantur? Et alia ad materiam in praxi frequentissima adducuntur. pag. 170.

DISCEPTATIO XLIX.

Electio facta absque alternativa contra formam statutorum Religionum an sit nulla? Adducuntur statuta Illustrissimæ Religionis Sancti Dominici circa electionem faciendam Prælatorum in suis conventibus. pag. 172.

DISCEPTATIO L.

Ecclesiastica bona à patrimonialibus Clericorum longè differunt, habent tamen illa plura Privilegia: sed Patrimonialia judicantur adinstar laicorum. Directus Gabellarum à Clericis pro suis bonis sunt solvendi. Statuta laicorum Generalia ligant Clericos, & quando, latè examinatur. Potestas secularis contentiosa una & Politica altera. Clericorum exemptio de jure divino quoad spiritualia tantùm. Reverterii *dec.* 31. *lib.* 3. solemnis pro hac materia in exactionibus non faciendis intercessit S. P. volūtas nuntio Neapolitano declarata. Decis. Grammatici 100. in causa reclamationis fuit revocata Bulla 11. Pii V. nihil facit ad propositum, licèt adducatur ab adversario: Leges loquentes de Regaliis Clericos ligant. Statuta prohibentia extractionem ligant bona Clericorum non solùm quoad licentiam, sed etiam quoad solutionem Gabellæ & vi coactiva, quæ coactio est facienda per judicem secularem, & utpotè in commissum cadentia applicantur fisco seculari, licèt non puniantur ipsi pœnis corporalibus, puniuntur tamen pœna pecuniaria. Clericorum bona an sint exempta à Statutis laicorum prohibentibus extractionem serici, & victualium, & si isti cogi possunt à laicis ad solvendas has gabellas, & bona capta cadant in commissum, & fisco laicali applicari valeant. pag. 176.

DISCEPTATIO LI.

Clericorum bona sunt exempta à laicorum statutis prohibentibus extractionem serici ad favorem Clericorum Rheginorum, & quod sint in possessione exemptionis, & in contradictorio judicio cum gabellotis aliàs, pro ipsis obtinuerunt. pag. 182.

DISCEPTATIO LII.

Supponitur in facto, quod Cajus habens duos filios, Masculum scilicet & fœminam, Titium scilicet, & Bertam, suum condidit Testamentum, instituendo filium hæredem talibus verbis: Instituo Cajum filium meum hæredem, & casu quo moriatur sine liberis, vel cum liberis & ipsi moriatur in pupillari ætate, vel quandocumque ab intestato, eo casu instituo meam hæredem Bertam meam filiam uxoratam cum N. & ejus filios cum conditione, quod dicti ejus filii sint militares; & casu quo non potuerint; vel noluerint esse militares, eis substiruo, & meum hæredem instituo N. meum consanguineum. Evenit casus, quod Cajus primò institutus mortuus est, relinquendo filium, Nepotem Testatoris, qui filius similiter mortuus est in pupillari ætate; tempore mortis cujus reperiebantur superstites Nepotes Bertæ secundo loco institutæ, ab ejus Matre Sempronia, nempe filii ex filio Bertæ prædictæ Pronepotes Testatoris, qui vigore dispositionis factæ à Testatrice ceperunt possessionem bonorum, & hæreditatem adierunt, qua adita, comparuit N. legitimus Successor tertio loco instituti, & prætendit hæreditatem ad ipsum spectare, stante quod Pronepotes non sunt militares ex Sanguine, sed tantùm ex privilegio Principis, quæritur quid juris?

Ad hoc factum mihi propositum pro parte Illustrissimi Domini mei, ut responsio detur adæquata, certa, & secura, fateor me plura vidisse, & ex his concludendum puto, nulli dubium esse militarem ex Privilegio principis habere bonam causam, & excludendos procul dubio contrarium temerè prætendentes dico, quod sanè, ut probem præludia quædam necessaria pro materiæ cognitione præmittenda duxi. Circa nobilitatis essentiam, originem, & divisionem, quibus præmissis, facilis erit pro Illustrissimo Domino meo Responsio, & solutio argumentorum patebit. pag. 185.

CA-

CAPUT I.
De Nobilitatis essentia, origine, ejusque divisione, communicatione, & transmissione. pag. 186.
CAPUT II.
Ubi proponuntur argumenta probantia nobilem, vel militarem ex privilegio esse verè, & propriè talem, ac admitti ad majoratum, fideicommissum, & ad alia, ad quæ vocatur nobilis simpliciter. pag. 190.
CAPUT III.
Ubi resolvuntur argumenta, quæ adduci possunt, contra conclusionem fundatam. pag. 194.
DISCEPTATIO LIII.
Religionis vox tripliciter sumitur. Religio quid sit? Ejus status libertatis & servitutis. Religiosi status essentialia. Regula quid sit, & à quo fiat? Capitulum Generale an Regulas destruere possit? Constitutiones Religionis quandiu durent? An possit fieri contra Regulas? Statuta quæ possint fieri à Regularibus? & an contra jus? Professus quando ejici queat? Professio Amentium & furiosorum quo jure invalida sit? Fanatici, Lymphatici, Enthusiastici, Engastrimythici qui dicantur. pag. 197.
DISCEPTATIO LIV.
Confirmatio electionis Regularium quomodo & qualiter sit facienda, præsertim in Religione S. Dominici? & quid assistentes novissimis Capitulis Generalibus ejusdem Ordinis. Et quid agendum Superiore nolente confirmare. pag. 205.
DISCEPTATIO LV.
Baro ut primus civis loci, ubi est Baro, ordinari potest ab Episcopo illius diœcesis, quòd si contingat territorium vendere, seu feudum, dubitatur utrùm remaneat civis? Civilitas autem multiplex est. Universitas etiam quando præjudicium inferre possit suis hominibus, & an major pars præjudicet minori, & quando. Cujus cives qualiter admitti valeant, uti testes pro universitate. Baro autem quando censeatur locare jus pascendi animalia, & an habeat tale jus, si non habitet in feudo. Infans expositus cujus loci sit civis, & quomodo sumatur. pag. 209.
DISCEPTATIO LVI.
Archiepiscopus quàdo possit uti insigniis suis, in diœcesi Episcopi sui suffraganei, & præsente legato, & Episcopus etiam præsente Metropolitano? Et quid si Archiepiscopus sit Baro terræ sitæ in diœcesi Episcopi suffraganei. pag. 212.
DISCEPTATIO LVII.
Fideicommissum an, & qualiter comprehendat fœminas, & familia quotupliciter vocari possit, & an transversales de linea esse dicantur? Fœmina descendens ex masculo si sit in gradu proximiori, an excludat masculum in gradu remotiorem? Fideicommissum qualiter constituatur, & an sit favorabile; Masculi etiam ex fœmina utrum, & quando contineantur sub linea masculina ad ornatum Glossæ *in l. Gallus*, §. *nunc de lege Velleia*, ibi (Per virilem sexum) *ff. de liberis, & posthumis*, & plura de fideicommissorum materia latè adducuntur, &c. pag. 215.
DISCEPTATIO LVIII.
Fœmina quando comprehendi intelligitur in linea masculina, & quando attenta sui natura & proprietate, vocatione filiorum, posteritatis, familiæ, domus, &c. veniat? Voluntas conjecturata & verosimilis quid sit? Ordo rationis naturalis postulat ut priùs vocentur masculi quàm fœminæ. pag. 221.
DISCEPTATIO LIX.
De Eadem Re. pag. 227.
DISCEPTATIO LX.
Patribus Scholarum Piarum an obstet incapacitas bonorum. Quænam sint eorum vota? Status Regularium quotuplex, & mendicantes in quotuplici sint differentia? Fraus an, & quando præsumatur in fine. pag. 232.
DISCEPTATIO LXI.
Dote semel data à Patre filiæ iterum est tradenda si amissa sit, sine culpa dotatæ. Hoc idem in fundatione jurispatronatus dici debet, si fundator voluerit gaudere jure patronatus; & quam dotem dare debeat qui fundat juspatronatus? pag. 235.
DISCEPTATIO LXII.
Officium Archiepiscopi, & Episcopi non est dominii erga subditos, sed paternum erga filios, quibus non alius titulus debetur nisi Reverendissimi, licèt titulus Illustrissimi ab eisdem Episcopis hodie usurpetur, nullaque injuria puniuntur Vasalli si solo titulo Reverendissimi suos prælatos honorant. pag. 238.
DISCEPTATIO LXIII.
CAPUT I.
Dispositio de filiis loquens intelligitur de filiis ex primo matrimonio. *Tex. in l. si filius à Patre, & l. si quis ex certa, ff. de lib. & posth.* ponderatur. Æqualitas inter filios qualiter consideranda? Verba cujuscumque concessionis qualiter sint intelligenda? Uxor relicta usufru-

fructuaria de quo intelligatur? Emphyteusis concessa pro filiis intelligitur de communibus non de aliis. Idem in statuto de lucro dotis, & an, & quando donatio facta contemplatione matrimonii pro filiis communibus censeatur. pag. 242.

CAPUT II.

Conditio formam inducit individuam; & quando conditio dicatur individua, & rescindi possit? Conditio quando extendatur de casu ad casum. Quid de voluntaria, quid de necessaria. Conditio viduitatis in una parte apposita, an extendatur ad aliam; & an conditio possit diverso jure censeri. Conditio multiplex, potestativa, casualis, & mixta. Filius an possit hæres sub conditione institui. Qualitas posita in una parte, an & quando censeatur repetita in alia? pag. 248.

DISCEPTATIO LXIV.

Minor dum in Religione facit renunciationem, requiritur decretum Judicis, & Curatoris authoritas, nec Trident. *sess.* 25. *cap.* 16. derogavit in hoc legibus antiquis? Juramentum, quod vigore *Auth. sacramenta puberum*, *C. si adversus venditionem*, confirmat actum, & supplet defectum ætatis, tum hoc operatur, quando apponitur in dispositivis, secùs in executivis, & de Stylo Notariorum, quod idem dicimus de clausulis alterantibus naturam contractus? Juramentum ita validat naturam contractus, ut posita læsione possit contractum rescindi per restitutionem in integrum. Læsio quomodo in casu nostro consideretur in donatione facta per novitium Trid. solemnitates *sess.* 25. *cap.* 13. *de Regul.* sunt etiam necessariæ in contractibus factis per majores? Donatio facta à novitio si sequatur professio, & deinde translatio de una Religione ad aliam bona transeunt ad secundam Religionem, & declarantur decisiones *Regentis Sanfelicii* 323. *& Regentis Capycii Latro* 193. *tom.* 2. pag. 250.

DISCEPTATIO LXV.

Ecclesiasticarum personarum distinctio qualiter facienda, eorumque majoritatem sumi ex quatuor capitibus ostenditur. Præcedentiæ quæstiones terminantur summariè. Consuetudo in præcedentiis qualiter attendatur? Consuetudo quid possit in electione Abbatissæ? Fœminæ, an possint consuetudinem introducere, & in quibus? Ordinationes Protectorum Regularium quando eos ligent, & quid si non fuerint confirmatæ per Pontifices? pag. 253.

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per la fede di revisione, & approvazione del P. Fr. Raimondo Asperti Inquisitore, nel Libro intitolato: *Julii Caponi Neapolitani Disceptationes Forenses in Quinque Tomos distributæ*, non esservi cos'alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimenti per attestato del Segretario nostro niente contro Prencipi, e buoni costumi, concediamo licenza à Paolo Baglioni, che possi esser stampato, osservando gl'ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Publiche Librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. 6. Giugno 1703.

{ Ferigo Marcello Proc. Riform.
{ Sebastiano Foscarini Cav. Proc. Riform.
{ Marin Zorzi Riform.

Agostino Gadaldini Segr.

JULII CAPONI DISCEPTATIONUM FORENSIUM, Ecclesiasticarum, Civilium, & Moralium, Tomus Primus.

DISCEPTATIO I.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Beneficiati tenentur edere Bullas suorum beneficiorum.*
3 *Beneficium Ecclesiasticum non potest licitè sine Canonica institutione obtineri.*
4 *Fructus beneficiorum non canonicè possessorum, cadunt sub spolio.*
5 *Regula est nullum cogi ostendere titulum suæ possessionis.*
6 *Ampliatur Conclusio, qua diximus beneficiatos edere teneri bullas.*
7 *Beneficiatus tenetur edere bullas etiam ad petitionem Patroni.*
8 *Regula de triennali an prosit beneficiatis, ut non ostendant titulos.*
9 *Beneficiati tenentur ostendere Instrumenta, & Inventaria suorum jurium.*
10 *Beneficiatus tenetur ostendere titulum dispensationis super incompatibilitate.*
11 *Titulorum petitio etiam per libellum generalem fieri potest.*
12 *Titulus redactus ad non titulum exhiberi debet.*
13 *Beneficiatus capiens possessionem beneficii literis non expeditis, dicitur intrusus.*
14 *Beneficiatus capiens possessionem ante literarum expeditionem est intrusus, quod declaratur.*
15 *Beneficia impetrata ut certo modo vacantia, non servata Bulla Pauli III. non dant titulum.*
16 *Beneficia vacantia per privationem, non possunt conferri consanguineis &c. Conferentis, & an procedat in Iurepatronatus,* n.17.
17 *Magister actorum Curiæ venit appellatione familiarium Episcopi. Et affertur casus decisus.*
18 *Beneficia reservata, vel affecta conferuntur à solo Papa.*
19 *Fructus beneficiorum vacantium Cameræ debentur, & à quo tempore.*
20 *Fructus beneficiorum resignatorum non facta publicatione, quando Cameræ debeantur.*
21 *Publicatio beneficii resignati infra quod tempus fieri debeat?*
22 *Collatio beneficii resignati in manibus Ordinarii quando fieri debeat?*
23 *Tempus publicationis in beneficiis currit à die datæ, non à die præstiti consensus.*
24 *Camera Apostolica non habet interesse in beneficiis eorum, qui non deferunt habitum, & tonsuram.*
25 *Camera Apostolica non habet interesse in fructibus beneficiorum quando non recitant Beneficiati Officium.*
26 *Beneficia vacantia per promotionem ad Episcopatum, non possunt retineri.*
27 *Beneficia vacant per assumptionem ad Episcopatum ipso jure, & de stylo Curiæ Romanæ etiam non accepta possessione, non tamen vacant per promotionem ad Episcopatum titularem. Pensiones autem vacant adepta possessione: per Cardinalatum vacant beneficia quæ requirunt residentiam; per assumptionem ad Papatum, non vacant pensiones.*
28 *Ordinarii procedentes ex officio cogere possunt ad titulos: secus si faciant se partes.*
29 *Titulum non tenentur ostendere, qui beneficium habent ab eodem Ordinario.*
30 *Beneficiatus, qui diù stetit in beneficio non tenetur ostendere titulum.*
31 *Quantum tempus requiratur ut non teneatur ostendere titulum beneficiatus.*
32 *Ordinarii probare possunt negativam, quando beneficiati non tenentur edere titulum.*
33 *Beneficiatus titulum edere non tenetur, quando pro se habet sententiam non suspensam per appellationem.*
34 *Beneficiati titulum ostendentes nihil solvere tenentur.*
35 *Visitantes nequeunt accipere munera.*
36 *Visitatoribus Apostolicis debetur merces equorum.*
37 *Pœna contra recipientes in visitatione quæ sit.*
38 *Visitationis munus maximum est, & necessarium.*
39 *Visitatoris officium est quærere quæ Christi sunt, non sua.*
40 *Aviditas pecuniæ quantum damnabilis.*
41 *Persuasores novarum exactionum, qualiter puniantur.*

ARGUMENTUM.

Titulum ostendere interdum cogitur quis suæ possessionis; unde beneficiatus tenetur edere bullas sui beneficii, ob interesse Cameræ Apostolicæ, quod in multis casibus contingit. Non tamen tenetur quis ostendere titulum, si illum habet pro eodem Ordinario, nec ille tenetur ostendere, qui diù stetit in beneficio; dum verò titulum ostendunt, nihil solvere tenentur. Visitatoribus Apostolicis quid debeatur, & quantum.

PRO

Clericis Beneficiatis Regni Neapolitani,

CONTRA

Subcollectores Cameræ Apostolicæ.

FACTUM.

1 Illustrissimus, ac Reverendissimus Episcopus Eugubinus, dignissimus Nuntius in Regno Neapolitano, Subcollectores, & Commissarios deputat pro spoliis, & aliis juribus ad se spectantibus, pro Cameræ juribus defendendis. Quos constituit cum tanta integritate, & prudentia, ut major excogitari nequeat, præ sua tam insigni doctrina, quàm singulari integritate: est enim Vir omni Ævo venerandus, & ob facundiam dicendi, ac concionandi, ut & audivimus omnes in Oratorio Domus Professæ Societatis Jesu: tum ob excellentem, ac peregrinam doctrinam, quæ in suis duobus Voluminibus impressis affulget. Tales autem Commissarii per diœceses procedentes quærunt à Beneficiatis bullas suorum beneficiorum, ut faciant decreta, & pecunias extorqueant, quindecim scilicet Carolenorum circiter pro unoquoque titulo, & bulla: ob quod beneficiati prædicti insurrexerunt in toto Regno contra hos tales Commissarios, & armata manu suas bullas denegant. Petunt nunc à Viris doctis in hac Civitate quid agendum? Cùm maxima sit occasio talis visitatio extorquendi pecunias à pauperibus beneficiatis: quæritur ergo de duobus, Primò, an beneficiati prædicti cogi possint ostendere bullas suorum beneficiorum talibus Commissariis, imò potiùs extortoribus alienæ pecuniæ? Secundò, an titulo edito liceat accipere sportulas emolumenta pro decretis factis in tali visitatione. Quod responsum fit ad instantiam multorum beneficiatorum; qui per hanc Civitatem exteri cum sint, murmurando incedunt contra prædictum Illustrissimum Dominum meum Episcopum Eugubinum; quem credere fas est, nihil tale jussisse, nec hujus rei notitiam habere; & viso hoc brevi juridico responso sperant omnes Commissarios prædictos objurgaturum per litteras; & ut abstineant jussurum: faxit Deus.

2 Dividam in duo capita: Primum erit an teneantur beneficiati edere bullas suorum beneficiorum; Secundum an possint recipi gagia, sportulæ, & emolumenta prædicta?

Circa primum affirmo teneri bullas, seu titulos edere suorum beneficiorum: Ita Glossa, & communiter DD. per illum textum *in cap. Ordinarii* 3. *de offic. ordin. in* 6. Glossa recepta *in cap.* 1. *de regul. Iuris*, *in* 6. Geminianus *in dict. cap. ordinarii*, *numer.* 1. ubi Francus *num.* 50. Abbas *in cap. licet Heli num.* 22. Joannes de Anania *num.* 27. Felinus *num.* 7. *& sequenti de simonia*. Selva *de Beneficiis*, *part.* 3. *quæst.* 25. Navarr. *cons.* 4. *de offic. ordin.* Covaruv. *in regula possessor. de Regul. Iuris in* 6. *part.* 2. §. 10. *nu.* 9. Menoch. *libr.* 3. *præsumpt.* 132. *à num.* 46. *cum seqq.* Verallus *part.* 3. *decis.* 116. & Rota apud Coccinum *decis.* 191. Riccius *collect.* 884. Cenedus *ad sextum Decretalium collect.* 18. Mascard. *conclus.* 1378. *à numer.* 18. Flaminius Parisius *tom.* 2. *de resignat. beneficiorum*, *lib.* 11. *quæst.* 14. Zerola *in praxi*, *in verb. Bullæ vers. Ad quintum*. Lotterius *lib.* 2. *de Beneficiis*, *quæst.* 46. *num.* 37. *& lib.* 3. *quæst.* 24. *nu.* 10. Barb. *in dict. cap. ordinarii*, *numer.* 3. *& in dict. cap.* 1. *de regul. Iuris*, *in* 6. *num.* 10. Pacianus *lib.* 1. *de probat. cap.* 61. *nu.* 36. Azevedus *lib.* 4. *l.* 1. *tit.* 1. *n.* 5. *&* 6. Merlinus 1. *tom. controvers. cap.* 13.

Probatur, quia beneficium Ecclesiasticum non potest licitè sine Canonica institutione obtineri *cap.* 1. *de regul. juris*, *in* 6. quæ regula desumpta est ex tex. *in cap.* 3. *de instit. & cap. relatum* 21. *de jure patronatus*, circa quorum jurium explicationem multa Duen. *regul.* 77. Joannes de Selva *de beneficiis*, *part.* 3. *quæst.* 25. Lambertinus *de Iure patronatus*, *part.* 3. *lib.* 2. *quæst.* 3. *principali*, *art.* 2. Riccius *collect.* 1814. Gonzalez *in regul.* 8. *Cancell.* Glossa 8. *num.* 18. & Glossa 15. §. 1. *num.* 14. Brunorus à Sole *in quæstionibus legalibus*, *quæst.* 38. Barbosa *in dict. cap.* 1. *de regul. Iuris*, *in* 6. Lotter. *de beneficiis*, *lib.* 3. *quæst.* 8. *à num.* 16. ergo pertinet ad legitimum superiorem videre pro suo interesse an sit intrusus, an scilicet titulum non habeat, quia intraret interesse Cameræ Apostolicæ pro fructibus consequendis, & applicandis eidem Cameræ Apostolicæ, ut ex Bullis Pontificum fundat Navarius *de spoliis Clericorum*, §. 12. qui etiam consuluit hunc beneficiatum sine Canonico titulo, teneri tales fructus perceptos Cameræ Apostolicæ restituere, nisi cum illa se componat, nec debentur futuro possessori legitimo. Secundum unam sententiam; licèt Navarrus dixerit posse se componere cum Camera, habito vero titulo, vel posse illos convertere in utilitatem suæ Ecclesiæ; vel si titulum Canonicum non habuerit, dare futuro successori; sed puto posse tuta conscientia se componere cum Reverenda Camera Apostolica; cum Papa sibi hos fructus reservaverit, ut ex Bullis Pauli III. Julii III. Pauli IV. Pii IV. & Pii V. fundat Navarrus *de spoliis*, §. 5. *&* 6. *&* §. 15. quia sunt bona Ecclesiastica, ergo pertinent ad Papam, *can. cuncta per mundum*, *can. per principalem* 9. *quæst.* 3. *cap.* 1. *de homic. in* 6. Quod si dicat aliquis fructus beneficiorum vacantium spectare ad successores: *cap. cùm nos*, *de officio ordinarii*, *cap. quia sæpè*, *de elect. in* 6. *cap. præsenti de officio ordinarii*, *in* 6. ergo non poterit se concordare cum Camera. Respondeo cum eodem Navarro *ubi sup.* §. 10. illa jura loqui de fructibus provenientibus tempore vacationis beneficiorum, tùm de jure, tùm de facto: in casu verò nostro vacant de jure, non de facto, ergo non successori, sed Cameræ Apostolicæ debentur: & hodie etiamsi vacent de jure, & de facto eidem Cameræ applicantur, ut ex Bullis citatis. Ergo Camera Apostolica habet interesse fundatum cum Beneficiatis Regni, ergo poterit eos cogere ad ostendendum titulum beneficii. 3 4

Probatur secundò, quia licèt quis cogi non possit regulariter ut ostendat titulum suæ possessionis, *l. in speciali*, *ff. de rei vendic. l. fin. C. eodem*, *l. decretum*, *ff. de jure fisci*, *l.* 2. *C. de probat. l. cogi*, *C. de petit. hæredit.* apud Hispanos *l.* 1. *tit.* 10. ubi Gregorius Lopez *par.* 3. & Novellus *regula* 217. Socinus *regula* 525. Joannes Gratianus *regul.* 46. Bernardus Diaz. *regul.* 136. Zerola *part.* 1. *in verb. Bullæ*, *pag.* 56. Mascardus *concl.* 190. Afflictus *decis.* 265. Covaruv. *in cap. possessor. par.* 2. §. 10. *num.* 6. Hugo Donellus *lib.* 19. *comment. cap.* 12. Velascus *de jure emph. quæst.* 8. Idem Mascardus *concl.* 1378. Peregrinus *de jure fisci*, *lib.* 7. *tit.* 3. *numer.* 11. Fulvius Pacianus *lib.* 1. *de probation. cap.* 7. *à num.* 82. *& cap.* 16. *à num.* 7. *usque ad numer.* 48. Faber. *in tit. C. de petit. hæredit. definit.* 8. Bovadilla *in Politica lib.* 2. *cap.* 16. *numer.* 92. Riccius *part.* 3. *decis.* 192. Cevallos *quæst.* 820. *numer.* 27. Card. Tusc. *tom.* 6. *litt. P. concl.* 539. Cardin. Mantica *lib.* 23. *de tacit. tit.* 6. Bernardus Greveus *lib.* 2. *concl.* 69. Mastrillus *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 12. Castillus *tom.* 7. *de tertiis cap.* 16. *num.* 3. Cancerius *lib.* 1. *variar. cap.* 11. *à num.* 32. *& lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 326. & etiam in beneficiariis procedere dicit Riccius *collect.* 192. *numer.* 4. & post alios Lotterius *lib.* 3. *de beneficiis*, *quæst.* 24. *à numer.* 4. Castillus *ubi sup. à numer.* 50. Licèt, inquam non cogatur aliquis ostendere titulum suæ possessionis, hoc tamen sicuti multipliciter ampliari solet, ita, & multipliciter limitatur. 5 6

Ampliari ergo solet primo, ut non solum edere titulum teneantur ad petitionem ordinarii postulantis, sed etiam ad petitionem Patroni, ut benè Abbas *in cap. licet Heli*, *num.* 24. ubi Anania *n.* 39. *de simonia*, Rota penes Coccinum *dec.* 191. Lotterius *de re beneficiaria*, *lib.* 2. *q.* 46. *n.* 38. Barb. *in dict. cap. ordinarii*, *nu.* 6. *vers. Et si etiam per Patronum*. Pereyra *tom.* 1. *tit.* 50. *resol.* 7. *num.* 9. qui etiam dicunt in omni habente interesse ut ostendatur titulus juxta Consilium Federici de Senis 103. Lotter. *ubi supra numer.* 39. 7

Nec

8 Nec juvabitur beneficiatus cum regula de triennali, quia illa non obstante tenetur ostendere titulum sui beneficii, ut benè Ludovicus Gomes. *in d. regula de triennali*, *q.*58. Cassadorus *dec.*8. *n.*4. Flores de Mena *lib.*2. *var. q.*23. *n.*61. Barbos. *in d. cap. ordinarii*, *n.*4. & Mascardus *d. concl.* 1378. *n.*13. quia regula de triennali possessore non suffragatur nisi illis, qui saltem titulum habent coloratum, ut benè Seraphinus *dec.*1498. *n.*14. *&* 15. ergo ad hoc, ut videamus utrum ejus sit qualitatis, ut causam possidendi tribuere potuerit, titulus de necessitate edendus est.

9 Nec solùm tenentur beneficiati Canonici, scilicet præbendati, & non præbendati: sed etiam omnes beneficiati edere ad instantiam ordinarii non delegati visitatoris, titulos non solum suorum beneficiorum; verum etiam instrumenta, inventaria, & alia, ex quibus percipi, & probari valeat, quæ bona in illis contineantur, & quæ possident præbendæ Canonicatus, aut beneficia; ut in puncto fundat Riccius *p.*1. *in praxi*, *resol.*335. *& p.*2. *resol.* 354. in casu tamen interesse Cameræ, *ut infrà*.

10 Addo posse cogi beneficiatum edere titulum dispensationis super incompatibilitate *d. c. ordinarii*, *de offic. ordinarii*, *in* 6. Trident. *sess.*7. *de reform. cap.*5. ne aliàs via aperiatur occupandi beneficia sine auctoritate, vel consensu eorum, ad quos spectat collatio, cum manifesto animarum periculo, ergo superiores ad hoc tenentur occurrere, *c.*3. *de ordine Institutionum*, in quibus casibus non est applicabilis dispositio, *l. cogi*, *C. de petit. hæredit.* ubi benè Bald. *ibi*, *n.*50. Paulus *n.*8. Salicetus *n.*2. Albericus *nu.*1. Socin. *in regul.*525. & omnes Canonistæ *in dicto c. licet Heli de simonia*. Gonzalez *glossa* 15. *n.*62. Melchior Lotterius *de re beneficiaria*, *lib.*3. *q.*23. *n.*6. *& q.*24. *n.*10.

11 Poteritque fieri talis titulorum petitio per edictum generale, prout contingere solet quando Prælati ad suarum Ecclesiarum gubernium ingrediuntur, ut benè Abbas, & Hostiensis *in d. c. licet Heli*, *n.*22. *argum. c. gravi*, *de præben. & c.*3. *de institut.* Felinus *in d. c. licet*, *n.*17. Additio ad Pacianum *lib.*1. *de probat. cap.*61. Lotterius *de re beneficiaria*, *loco citato*, *c.*24. *n.*15.

12 Quod adeò verum est, ut non solum teneantur beneficiati edere titulum, quando Episcopus sive Patronus, vel Illustrissimus Nuntius suspicatur quod possessor beneficii illud sine titulo possideat; contra textum *in d. c.*1. *de regul. Juris*, *in* 6. verùm etiam quando constat possessorem beneficii titulum legitimum, & habilem semel habuisse, & tamen redactus fuit ad non titulum; puta quia depositus fuit à beneficio, cujus depositionis ea est vis, ut post illam possessioni incumbens, dicatur intrusus, ut benè Innocentius *in c. qualiter*, *& quando n.*10. *de accusat.* Felinus *in cap. veniens*, *eod. tit.* Gigas *in Epitome de intruso*, *n.* 50. vel in casu cujuscumque sententiæ privationis, vel cassationis tituli, quæ in judicatum transierit. Felinus *in cap. in nostra*, *n.*13. *de rescriptis*. Ferrerius *cons.*12. Cocinus *dec.*447. sicut etiam si quis à principio titulum habuit, sed postea per negligentiam ordines sacros non accepit: juxtà textum *in cap. licet de elect. in* 6. vel ob incompossibilitatem vacet; *c. de multa*, *de præbend.* Extravaganti Joannis XXII. *eod. tit.* vel ob hæresim *cap.*2. *de hæreticis*, *in* 6. ut benè Navarrus *de spoliis*, §.12. *n.*4.

13 Reverenda Camera Apostolica habet interesse fundatum cùm beneficiatis, quia quando titulus reducitur ad non titulum est beneficiatus intrusus; sic si beneficiatus capit possessionem beneficii, litteris non expectatis est intrusus, ut in *Extravaganti injunctæ*, *de electione*, *& in Bulla Pii V.* incipiente, *Sanctissimus in Christo Pater*, cum gratia Papæ ante confessionem litterarum sit informis, ut *in regula* 26. *Cancellariæ*, Garcia *part.*5. *cap.*1. & contra eum poterit fieri impetratio, Rota coram Gypsio in Virdunensi Paroeciali 23. Junii 1586. nec approba-
14 tus ad beneficium poterit se ingerere in administratione bonorum ante litterarum expeditionem, *cap. Avaritiæ*, *de electione*, *in* 6. Riccius *collect.*698. *&* 1476. Maceratensis *lib.*1. *var. resol.*112. *casu* 27. quod non solùm procedit in beneficiis simplicibus, sed etiam in illis, quæ sunt de jure patronatus, Ricc. *par.*3. *decis.*339. Gomesius *decis.*25. adeò quod ex sola aspersione aquæ benedictæ in Ecclesia beneficii dicatur quis incidisse in pœnas intrusionis, & in alias, de quibus *in d. Bulla*, juxta decisionem Crescentii 6. *de Iure patronatus*, & sufficit possessionis captura per Notarium facta, ad pœnam incurrendam, nec requiritur fructuum perceptio, *cap. si tibi*, *de præbend. in* 6. Seraphinus *part.*1. *decis.*953. Puteus *decis.*45. *part.*3. Nec possidentes beneficia litteris non expeditis, juvantur *regula de triennali*, quæ excludit intrusos, Crescentius *dec. unica*, *de præscript.* Riccius *collect.*505. Seraphin. *decis.*1060. *&* 1608. ergo in istis habet interesse Reverenda Camera Apostolica.

Secundò, habet interesse Camera Apostolica, quando 15
beneficia sunt impetrata tanquam certo modo vacantia, non servatis solemnitatibus, de quibus in Bulla Pauli III. 28. inter ejus Bullas, *in Bullario*, *tom.*1. & non expresso vacationis modo.

Tertiò, si beneficia vacant per privationem, & Judi- 16
ces causarum, quibus commissæ sunt permittant impetrari per affines, vel consanguineos, familiares, tunc intrat interesse Cameræ, quia nullum habent impetrantes titulum, ut *in Bulla* Pii IV. 14. *in ordine*, incipiente, *Cupientes*, *in bullario*, *tom.*2. *fol.*23. *& in Bulla* Pii V. §. 5. *fol.*253. nec possunt impetrari per consanguineos, sollicitatores, Procuratores, domesticos, Judicis privantis beneficiatos dictis beneficiis: & de familiaribus intelligitur usque ad quartum gradum de Jure Canonico, Gratianus *tom.*1. *cap.*77. Appellatione verò familiarium venit 17
Magister actorum: unde servavit Curia Archiepiscopalis Neapolitana, in causa privationis Beneficii S. M. dell' Arco di Miano, non potuisse conferri Magistro actorum ejusdem Curiæ ex Gratiano *decis.*233. Maceratens. *lib.*1. *resol.*75. licèt enim non vivat expensis propriis, dicitur tamen familiaris Episcopi; quoniam Curia exerceri non potest sine tali officio. Gratianus *tom.*3. *cap.*340. *&* 341. Riccius *in praxi*, *part.*1. *decis.*537. *in antiquis*; sic Carcerarius, quamvis non vivat expensis Episcopi. Novarius *in summa Bullarii*, *part.*1. *fol.*101. *num.*8. ergo quando alter fieret diceretur intrusus, & intraret interesse Cameræ. Et vidi ego collationem cujusdam beneficii vacantis per privationem, factam fuisse nepoti Episcopi: non tamen comprehenduntur sub dicta dispositione beneficia Jurispatronatus vacantia per privationem, ut benè Garc. *part.*11. *de beneficiis*, *cap.*3. *num.*268. Gratianus *cap.*809. Riccius *p.*3. *decis.*81. *&* 205. & est declaratio Sacræ Congregationis; de qua Quaranta *in summa Bullarii*, *in verb. Beneficiorum resignationes*, *fol.*115.

Quartò, Camera habet interesse fundatum quando be- 18
neficia sunt reservata Sanctæ Sedi, sive affecta; quia si conferantur, nulla est collatio, ex Bulla Pii IV. 17. *in Bullario*, *fol.* 27. *tom.* 2. incipiente, *volentes*, ubi beneficia reservata, affecta, vel vacantia in mense Apostolico, non possunt conferri per Ordinarium sub pœna privationis ipsorum beneficiorum, facultatis conferendi, & excommunicationis; & ex regula Cancellariæ 5. Simonetus *de reservat. quæst.*30. Covaruv. *pract. cap.*33. Barbosa *allegat.*57. *numer.* 22. Riccius *collect.*91. *&* 819. unde provisus de talibus beneficiis nullum habet titulum. Velascus *consult.* 19. declarat Novarius *part.* 1. *in collect. Bullarum fol.* 103. sic beneficia vacantia Sede Episcopali vacante sunt reservata Papæ ex Bulla Pii IV. 55. *& regula* 2. *Cancellariæ*. Novar. *part.*1. *fol.*83. Et vidi ego collationes factas per Episcopos beneficiorum vacantium Sede Episcopali vacante, in quibus habet interesse Camera, tanquam nullum habentes titulum.

Quintò, Camera habet interesse in fructibus benefi- 19
ciorum vacantium in Regno Neapolitano à die vacationis usque ad diem, quo à Romano Pontifice provisio sunt, & possessioné ceperint de manu Nuntii Apostolici in hoc Regno ex Bulla Pii V. 26. de qua *in Bullario*, *tom.*2. *fol.*204.

Sextò, Camera habet interesse in fructibus beneficio- 20
rum resignatorum, non facta de resignatione, & provisione, publicatione, ex Bulla Pii V. incipiente, *Sanctissimus in Christo Pater:* & ex Bulla Gregorii XIII. incipiente, *Humano vix judicio*, de qua publicatione plura latè Parisius *tom.*2. *lib.*11. Garcia *part.*11. *cap.*3. Riccius *collect.*627. Et sanè quando resignatio fit in manibus Papæ, cujuscunque beneficii, & cessionis jurium per cessionarium tempore cessionis non possessi, provisio facta publicari debet cum litteris Apostolicis desuper confectis infrà sex menses, si beneficium sit intra montes, si verò ultrà 21
montes infrà novem à die datæ primæ concessionis, non autem à die præstiti consensus numerandos, in manibus verò Ordinarii currit tempus trium mensium ad publica-

tionem faciendam, ut *in dict. constitut. vers. de his autem beneficiis*, & sufficit si fiat publicatio ab altero permutante. Ludovis. *dec.*288. latè Novarius *in collect. Bullarum*, *p.*1. *fol.*115. per plura, forma verò publicationis refertur à
22 Novario *tom.*2. *Bullarum*, *fol.*96. & à Garsia apud eundem: si collatio beneficii resignati in manibus Ordinarii fieri debet infrà mensem; & qui de eo provisus fuerit, à die sibi factæ provisionis, illam publicare debet, & possessionem beneficii capere infrà tres menses, quibus elapsis nulla est ejus provisio, & beneficium vacat ipso jure, & ad Sedem Apostolicam devolvitur, ut *in Bulla* Gregorii XIII. *cap.* 12. ejusdem, de qua Novar. *fol.*125. Garcia *par.* 10. *de beneficiis*, *cap.* 4. Erasmus à Chochier *de permutatione beneficiorum*, *part.*1. *cap.*17. *& part.*3. *cap.* 15. *& in Regula Cancellariæ* 36. currit verò tempus mensis à die scientiæ factæ resignationis. Rota in una Spoletana beneficiorum 1594. & alias apud DD. citatos. In beneficiis verò resignatis coram Sanctissimo infrà sex menses provisus facere debet publicationem, & possessionem capere, Rota *part.* 4. *decis.* 158. & tempus currit à die datæ: sicuti tempus publicationis, Rota *par.* 2. *divers. decis.*
23 287. unde Parœcia S. M. de Avello Casalis Afragolæ cum renunciata fuisset per quendam Sebastianum Castaldum Euangelistæ de Euangelista; qui à die datæ infrà sex menses non procuravit expeditionem litterarum Apostolicarum infrà sex menses, dictum fuit vacare; ut benè Novar. *part.* 1. *Bullarum fol.* 127. *numer.* 11. quod tamen tempus non habet locum in beneficiis Jurispatronatus, ut decisum ait Novarius *ubi sup. fol.* 129. *numer.* 4. nec beneficia resignata in manibus Ordinarii conferri possunt affinibus, consanguineis, vel familiaribus resignantium, aut Episcoporum, ut ait Bulla Pii V. incipiente, *Quanta Ecclesia Dei incommoda* 58. in ordine, ad evitandas fraudes, & confidentiam in renunciationibus. Quæ bulla non comprehendit beneficia Jurispatronatus, ut declaravit Sacra Congregatio teste
24 Novario 2. *part. fol.*76. Non tamen habet interesse Camera in fructibus beneficiorum, quando beneficiatus non defert habitum, & tonsuram, quia illi distribuuntur servata forma Bullæ Sixti V. 92. *in Bullario*, *tom.* 2. *fol.*653.
25 nec in fructibus beneficiorum, quando recitavit beneficiatus horas Canonicas post sex menses à die possessionis, quia scilicèt tales fructus beneficiatus non faciat suos, tamen applicari debent in fabricam Ecclesiæ, vel eleemosynas pauperum, ut *in Bulla* Pii V. 135. *in Bullario*, *tom.* 2. *fol.* 347. Prætendebant tamen aliqui Commissarii super illis habere jus Cameræ: sic beneficia vacantia per promotionem ad Episcopatum retineri ex Bullis Pon-
26 tificum non possunt, ex Bulla Julii, & aliorum, de quibus Novarius *in summa Bullarii*, *part.*1. *fol.*83. Barb. *de potestate Episcopi*, *par.* 3. *allegat.* 57. *numer.*71. procedit autem in beneficiis, non tamen in officiis. Unde promotus ad Episcopatum retinebit officium Protonotariatus. Achilles de Grassis *decis.*1. *de elect.* habet ergo interesse Camera Apostolica cum beneficiatis, consequenter poterit petere exhibitionem titulorum, pro suo interesse fundato.
27 Sic per assumptionem ad Episcopatum beneficia obtenta vacant ipso jure *cap. cùm in cunctis*, §. *cùm verò*, *de elect.* Trid. *sess.*7. *cap.*9. *& sess.*23. *cap.*2. *de reformat.* Garcia *par.*11. *cap.*6. & de stylo Curiæ Romanæ per solam promotionem vacant, non expectata possessionis apprehensione, Rota in Terdonen. pensionis 12. Decemb. 1585. coram Cardinale Blanchetto, & in Carthaginen. pensionis 13. Februarii 1604. coram Cardinale Pamphilio seniore, stylus autem ex eo procedit quod Papa in promotione consistorialiter decernit ista vacare eo ipso à die promonis, Rota Caputaquensis Abbatiæ 25. Maii 1620. coram Dunozetto, & ideo Rota coram Cardinale Seraphino *dec.* 110. articulo maturè discusso declaravit prædictum stylum procedere quando Papa in actu promotionis, vel translationis decernit vacare beneficia, aliàs ubi non adest expressum decretum vacationis, standum est dispositioni Juris, & ideo ad inducendam vacationem requiritur adeptio possessionis. Ferrentillus *in Additionibus ad decisionem* 464. *Buratti litt. A.*

Per promotionem verò ad Episcopatum in terris infidelium non vacant beneficia. Garcia *d. c.*6. *n.*44. Barbosa *allegat.* 57. *n.*74. *& in d. c. cum in cunctis*, *n.*29. & pensiones etiam vacant, ut latè Garcia *num.*25. qui addit non vacare pensiones nisi adepta possessione, & consecratione secuta, Rota *dec.*233. *p.*1. *diversorum.* Sic beneficia, quæ requirunt residentiam, & repugnant statui Cardinalatus, vacant per promotionem ad Cardinalatum, ut *in Bulla* Sixti V. 79. incipiente, *Sanctissimus D. N.* de qua *in Bullario*, *fol.*627. *tom.*2. per assumptionem verò Cardinalis ad Papatum extingui pensiones dixit Hieronym. Gabriel. *cons.*200. *lib.*2. cujus contrarium, scilicet non extingui dixit Lotter. *de re beneficiaria*, *lib.*1. *q.*41. etsi Camera habet interesse fundatum.

Hęc autē supradicta conclusio sic declarata limitatur per 28
Canonistas ut procedat quoties Ordinarius, sive Patronus, aut aliæ personæ, quæ ad editionem possunt beneficiatum compellere, procedunt ex officio, compellentes ex debito Officio, & ad scrupulos removēdos, qui conscientiam non tutam reddunt: Secùs verò quando ordinarius Patronus, vel alii, faciant se partes, & ordine judiciario peterent beneficiatum compellendum ad exhibitionem tituli; quia tunc titulum non coguntur edere, ut benè Glossa *in dict. c. conquerente*, 7. *in verb.* volueris, *de restitut. spoliatorum.* Felinus *in d. c. licet Heli*, *n.*9. ubi Joannes de Anania *n.*33. Cassador. *dec.*7. Lotterius *d. c.*24. *n.*42. Parisius *lib.*11. *q.*14. *n.*38. Barbos. *in d. c. conquerente*, *n.*50. *& in d. c. ordinarii*, *n.*8. Tunc autem se constituere censetur loco partium, cùm procedunt injustè, aut etiamsi justè, sed judicialiter coram Judice appellationis pro editione tituli à beneficiato præstanda; ut benè Anania *ubi sup. n.* 33. Rota apud Coccinum *d. dec.*191. *n.*50. Lotterius *lib.*2. *de re beneficiaria*, *qu.*46. *n.*43. Mascard. *d. concl.*1378. *n.*30. *&* 31.

Secundò, limitatur per Canonistas, quando illi, qui be- 29
neficium possidet institutionem ab ipsomet ordinario, sive præsentationē à patrono obtinuit, quia tunc ad editionem tituli non potest compelli, ut ex multis, probat Philippus Francus *in d. c. ordinarii n.*50. *vers. Secundo limitatur.*

Tertiò, limitatur quando beneficiatus diù stetit in beneficii possessione sciente, & patiente ordinario, sive Patrono, quia cùm ex cap. ordinarii citato, teneantur Episcopi visitare Ecclesias suæ diœcesis, & inquirere de titulis, præ- 30
sumptio est eum non permissurum beneficiatum in possessione esse, nisi habuisset canonicum titulum, etiam si possessioni jus resistat, quia adhuc prēsumitur dispensationem supervenisse, ut benè Cassadorus *dec.*3. *nu.*7. *de causa possessionis*, *& proprietatis*, Gregorius 15. *dec.*57. *nu.*7. Lotterius *lib.*2. *de re beneficiaria q.*46. *nu.*44. Est tamen quæstio quantum tempus requiratur, ut beneficiatus liber remaneat ab hac editione tituli. Prima opinio ait biennium suf- 31
ficere. Hostiensis *in d. c. licet*, ubi Anania *nu.*35. Secunda opinio ait triennium ex regula 33. Cancellariæ de triennali possessione. Tertia opinio dicit decennium. Lappus *alleg.* 89. Cassador. *dec.*2. *de causa possessionis*, *& proprietatis.* Mohedanus *dec.*241. Seraphinus *dec.*974. Genuens. *c.*21. *n.*18. Squillante *de obligat. Episcop. p.*1. *c.*3. *n.*32. Quarta opinio dicit quod nullius temporis meta sufficiat ad inducendum titulū in beneficialibus propter resistentiam juris: sed tantummodo tituli præsumptionem, ut ex pluribus notat Mascardus *de probationibus coucl.*1377. *n.*133. *& nu.*13. *&* 14. ubi latissimè materiam discutit. Quinta opinio dicit arbitrio Judicis remittendum esse: ita Covaruv. *in d. c. possessor.* 2. *p.* §.10. *n.*9. *ad finem.* Ad Judicis enim spectat arbitrium declarare quantum temporis spatium sit sufficiens ut beneficiatus ab editione tituli liberetur. Sequitur Alphonsus Azevedo *in l.*1. *tit.*1. *lib.*4. *n.*6. qui tamen cogitandum reliquit. Ultima opinio est Melchioris Lotterii *d. l.*3. *de re beneficiaria q.*24. *n.*34. qui ait, quod si doceat de consensu expresso, vel tacito superioris, non requiritur tituli probatio, pro tuenda sua possessione: secus si non doceat; quia tunc nulla possessio sibi prodest pro titulo.

Semper tamen supponendum est, quod in omnibus casi- 32
bus, in quibus beneficiati non tenentur edere titulum coram ordinario, sive Patrono, aut aliis personis: & hoc à Judicibus arbitrio fuerit judicatum. In omnibus, inquam talibus casibus poterunt ordinarii probare negativam: hoc est titulum fuisse infectum, vel redactum ad non titulum, aut non fuisse concessum à persona legitima, & hoc poterit fieri per inspectionem registrorum, seu librorum, in quibus consueverunt registrari provisiones prædictæ; ita Philippus Francus *in dict. cap. ordinarii num.*50. Mohedanus *decisione* 4. *de causa possess. & proprietatis.* Verallus *decis.* 45. *&* 193. *par.*3. Cassadorus *dec.* 5.

super

super regul. Cancell. Crescentius *dec.7. de probat.* Cæsar de Grassis *dec.16. & 34. & 287.* Papa Gregorius *dec.7. nu.10.* Barb. *in cap. dilecto n.9. de præbendis*, Lotterius *ubi supra num.47. & 48.*

33 Et pro complemento hujus primi dubii, in quo fundavimus beneficiatum teneri ad titulum edendum, limitari etiam solet, quando beneficiatus exhibet sententiam in sui favorem latam, quæ suspensa non est per appellationem, quia illa deservit pro titulo, maximè in beneficialibus, Felinus *cons.2. n.21.* Rot. apud Coccinum *dec. 344. à nu.7.* sicuti ultimo limitatur, quoties tractatur de jure antecessoris in beneficio; tunc enim successor non tenetur edere titulum sui antecessoris, per cujus mortem beneficium impetravit, sed sufficiet probare quod longo tempore prædecessor possederit beneficium, & quod communi opinione beneficiatus reprobatur, ut ait Lapus *alleg.89.* Rota *dec. 10. de rerum permutatione in antiquis*, *& dec.4. eodem tit. in novis*, Ægidius Bellamera *dec.593. & 644.* Ancharanus *cons.117.* ubi loquitur in antecessore, qui possederat per annos 17. Cassadorus *dec.2. & 3. de causa possessionis*, *& proprietatis*, Coccinus *dec.188. n.2.*

Quare omni jure beneficiatos teneri edere titulum sui beneficii liquidò constat. Cum declarationibus tamen suprà positis, tum ampliando, tum limitando sub collectionibus prædictis pro interesse Reverendæ Cameræ Apostolicæ.

Circa secundum verò caput, an possint subcollectores prædicti titulos visitantes accipere sportulas, gagia, & emolumenta.

34 Respondeo negativè: probatur ex Tridentini Decreto *in sess.24. de reform. c.3.* ibi: [Interimque caveant, ne inutilibus sumptibus cuiquam graves, onerosive sint, neve ipsi aut quisquam suorum, quicquam procurationis causa, pro visitatione etiam testamentorum ad pios usus, nec pecuniam &c. accipiant:] ergo, sancta synodus modum visitandi præscribens non fecit ad extorquendas pecunias, sed ad hoc, ut paterna charitate, Christianoque zelo omnes amplectantur nihilque procurationis causa accipiant, ut benè Navarr. *cons.1. & 11. de censibus*, Sayrus *de censibus dec.1. & 11.* Zerola *p.1. in verb. Visitatio*, ubi per plura dubia, Gratianus *c.57. n.16.* qui *nu.22.* Notarios, scribas, &c. non posse aliquid accipere pro præsentatione Bullarum pro Decretis, & actis visitationis, quocumque titulo accipiant, ut benè Gratianus *ubi supra num.21.* & ex Tridentini loco id firmat; quia hoc est ad interesse Cameræ præcavendum, ergo non poterunt accipere pecunias Notarii, ut benè Narbona *in l.33. glossa unica nu.9. tit.25. lib. 4. recopil.* qui ait non posse visitatores pro Decretis, & ordinationibus ad visitationem spectantibus, nec per labore aliquid recipere, si salarium publicum non habent, prout & pro litteris ordinatorum, Barbos. in Trident. *dict. sess.24. de reform. cap.3. numer.19.* ut in simili dicimus non posse Episcopum exeuntem per diœcesim ad Sacramentum confirmationis conferendum aliquid accipere, Barb. *de potestate Episcopi allegat.73. nu.53.* nec ab Ecclesia paupere Genuensis *cap.35. nu.9.* Zerola *in praxi par.2. in verb.* Visitatio *§.2. dub.7.* Piasecius *in praxi par.2. c.3.* Franciscus de Leone *in Thesauro fori Ecclesiastici par.2. cap.16. à numer.41.* Belletus *in disquisit. clericali par.1. in titulo de clerico debitore §.11. num.10.* nec à pauperibus clericis, Surdus *de alimentis tit.4. q. 22. n.6.* Homobonus de Bonis *in examine Ecclesiastico tract.11. cap.12. q.17. resol.2.* Petrus Franciscus Tondutus Sanligerius *p.1. c.26.* Nec potest visi-

35 tator vigore Concilii *ubi supra* munera qualiacunque accipere ratione visitationis, etiam comestibilia ut secum asportet, Piasecius *dict. cap.3. n.73.* Genuensis *d. cap.55. n. 6.* nec fragmenta notabilia ad domum portare pro erogando pauperibus. Sed illis distribuat, qui sunt in loco, quem visitat, & etiam finita visitatione, dum discedit a loco visitato munera recipere non potest, nec indebitè gravari visitati occasione victualium, ut benè Belletus *dict. §.11. num.6.* Nec equorum vecturas solvendas esse visitanti dicit Zerola *ubi sup. §. 6. dub.2.* Piasecius *dict. cap.3. num.63.*

36 Genuensis *cap.35. num.9.* & Belletus *num.4.* nisi visitator, esset Prælatus à Summo Pontifice delegatus, quia tunc debentur ei mercedes equorum, & viaticum ut de loco ad locum transire commodè possit, Glossa *in clem.2. in verbo si voluerint de censibus*, Barb. *allegat.73. n. ultimo.* Quando verò Episcopus visitat Clerum Civitatis, ubi sita est cathedra, nihil potest exigere, Genuensis *dict. cap.35. num.9.* Piasecius *d. c.3. n.65.* Barb. *de potestate Episcopi allegat.73. n.46.* & in Trident. *sess.24. de reform. c.3. n.31.* contra Surdum *d. tit.4. q.22. nu. 9.* & Belletum dicentes etiam in hoc casu deberi procurationem; & licèt de Jure communi procuratio præscribi non possit *c. cùm ex officiis de præscriptionibus*: Tamen hodie ex nova dispositione Tridentini *ubi suprà sess.24. cap.3.* præscribitur, nec peti potest, ubi viget consuetudo illam non dandi Barb. *d. alleg.73. n.46.*

Pœna autem contra recipientes in visitatione, est statuta *in c.1. de censibus in 6.* & in Extravaganti *vas electionis*, *§. volumus*, *eodem tit. inter communes*. Quæ præfigit terminum duorum mensium ad restituendum duplum à die receptionis, vel scientiæ; cum in dict. cap.1. & 2. præfixus esset unicus mensis ad reddendum duplum prædictum: quo termino elapso, & restitutione non facta, Episcopi & superiores remanent interdicti ipso jure ab ingressu Ecclesiæ: Inferiores verò clerici suspensi ab officio, & beneficio; laici verò ab ingressu Ecclesiæ, & à sacra communione sunt prohibiti, donec integrè satisfecerint, ut in dicta extravaganti renovata per Tridentinum *dict. sess.24. cap.3. de reformatione*, ibi: *Quod si quisquam*, Surdus *tit.1. q.64. n.6. & tit.3. q.22.* Genuensis *in manuali pastorum c.35. nu.2.* Barb. *de potestate Episcopi allegat.73. n.44.* & sic suspensi sunt, à qua possunt absolvi, si infrà mensem simplum restituant. Navarrus *cons.1. in antiquis*, aliàs *cons.2. in novis de censibus*, Sayrus *in eod. tit. dec.11.* Riccius *in praxi part.1. resol.536.* 37

Probatur secundò quia visitationis munus maximoperè in Ecclesia Dei necessarium est pro pascendis animabus fidelium; nam sicuti Pastores sæpiùs gregem suum invisendo, lustrando, & numerando custodiunt; sic ordinarii, & superiores oves suas invisendo retrahunt ab excessibus, & hunc esse præcipuum visitationis scopum docet Tridentinum *d. sess.24. de reform. c.3.* Tuschus *de visitatione par.1. c.1.* Barb. *de potestate Episcopi*, *allegat.73.* Episcopus Comensis *in suo manuali visitatorum lib.2. tit.14.* Nihil enim aliud est visitare, quàm excessus inquirere, inquisitos castigare, & emendare, ut habetur *ubi suprà*, & propterea, de visitatione tam theoricè, quàm practicè plurimi, locupletissimique tractatus prodierunt; quos ponit Gavantus *in praxi visitatorum §.3.* Priùs tamen, qui visitat debet corrigere se ipsum, & suos; *c. judicet 3. q.7. c. ea, quæ, §. si verò*, ubi notatur, *de statu regularium*, Glossa *in cap. Romana de censibus in 6.* Piasecius *in praxi p.2. c.3. de visitatione nu.2.* Pacis Jordanus *de visitatione lib.7. tit.1. nu.6.* si ergo finis visitationis est castigare, & emendare excessus, ergo. 38

Probatur tertiò quia officium visitatoris est quærere, quæ Jesu Christi sunt, prædicationi, cohortationi, correctioni, & reformationi vacando, ut fructum referat, qui non perit, *c. procurationes de censibus*, *c. cum Apostolus*, *cap. cum instantia*, *eodem tit. c.1. de censibus in 6. Clem.1. & extravaganti 1. eodem tit.* & benè ponderat Pacis Jordanus *tom.2. lib.7. tit.18.* Gratian. *c.57. tom.1. de censibus*, *& in c. cùm ex officiis de præscription.* Canonistæ communiter *in c. cùm venerabilis de censibus*: Et nihil scelestius est, quàm amare pecuniam, hic enim animam suam venalem habet, 40 Eccles. *c.10.* Barb. *glossa 15. n.4.* qui ex S. Ambrosio ait, nihil tam asperum, tam perniciosum esse, quàm si Ecclesiasticus, maximè, qui in sublimi loco est, divitiis hujus sæculi studeat; Etenim sicut gloria Episcopi est pauperum inopiæ providere; sic ignominia sacerdotis propriis studere divitiis, ut ait sanctus Hieronymus ad Nepotianum; de quo *in cap. gloria 12. qu.2.* Pacis Jordanus *lib.1. tit.10.* Squillante *de obligationibus Episcoporum cap.3. per totum*, qui ex aliis fundat, & benè, nihil posse accipere scribam, Notarium &c. pro scriptura visitationis, vel pro Decreto, sed tantum pro copia actorum, seu Decretorum visitationis ab eis, qui ea petunt, ne demus nos Catholici occasionem impiis hæreticis scandali, quos in propria materia plures vomitasse blasphemias, videre est apud Gasparem Kloc *de contrib. cap. 1. a num. 46.* contra enim hos Catholicos exclamat S. Bernardus *serm.77. super cantica*. Quem dabis mihi de numero præpositorum, qui non plus invigilet subditorum evacuandis marsupiis, quam vitiis extirpandis. *Can. Diaconi 97. dist.* Potentiam tuam summam circa tuos subditos firmiter credimus, superbiam tuam summam tolerare non possumus, avaritiam satiare non valemus; diabolus tecum, quia Dominus nobiscum. 39

Unde Picus Mirandolanus dixit: Vendit Alexander Cruces, Altaria, Christum: emerat ipse prius, vendere justè potest. Et cavere debemus, ne incidamus in scandalum, cujus occasionem dedit Glossa *in cap. fundamenta de elect. in 6.* Roma dicit glossa, à rodendo dicta est, quod manus roderet, & Joannes Andreas dicere solebat, relatus à Jasone *in l. qui Romæ §. Seja, num.16. ff. de verborum.* Romam fundatam à latronibus, adhuc sapere primordia sua.

41 Semper tamen cavere debent Principes, & superiores, ne apud se teneant Quatruplatores; tales enim appellat Bodinus *lib.6. de Republica cap.2. de Ærario fol.*1548. istud hominum genus, quod omnia studia, curam, sollicitudinem in imponendis, excogitandisque tributis, ac vectigalibus confert, & ad ea Principes modis omnibus exacuere conatur.

Parthenius apud Theodobertum Francorum Regem, novorum tributorum auctor lapidibus obrutus est, ut *in lib.3. Historiæ Franciæ, cap.36.* Petrus Gregorius *lib. 3. syntagm. cap.3. num.11. & lib.3. de Republica cap. 9. num.* 17. Georgius Faber. *lib.3. de origine Saxorum fol.*50. Kloc. *cap.1. numer.*388. & semper sunt ejiciendi Consillarii, & Quæstores, qui omnia studia, curam, & sollicitudinem in imponendis, excogitandisque tributis, ac vectigalibus conferunt. Bodinus *lib.6. de Republica cap.2. fol.*1037. & de Cardinali quodam apud omnes gravi odio laborante, refert Besoldus *de Ærario publico cap.7.* qui cùm apud Pontificem fuisset, auctor novarum contributionum, & exactionum, & de eo negotio, scilicet de pecunia colligenda tractaretur, quidam alius Cardinalis, parum amicus ait: equidem sanctissime Pater, nullam ego meliorem citrà omnem subditorum querelam, imo cum ipsorum quoque gaudio, colligendæ pecuniæ rationem noverim, quàm ut Armellino (id enim Cardinali nomen erat) pellis detrahatur, & perditionem vestram, ut luporum pellibus alias fieri solet circumferatur, neque enim dubito, quin vestri subditi omnes, & pro saltem inspicienda, stipem ultrò sint collaturi.

Ex quo Rebuffus *in l. eum, ff. de verb. signif.* ait: Consulentes Principi, ut nova imponant tributa, novasque exactiones sine magna causa, esse in inferno cruciandos perpetuo, allegans illud Machabæorum, *Et tu, qui inventor omnis malitiæ factus es, non effugies manus Domini: cogita ergo quod morieris cito, & generatio tua cito extinguetur.* Ergo expellere procuret idem Illustrissimus hoc tales Commissarios hæc persuadentes. Ego tamen cum S. Ambrosio *Epist.*83. neminem nominabo. Conscientia sua unumquemque conveniat, nec aliquis contra me irasci potest, nisi qui ante de se ipso voluerit confiteri. Cicero pro lege Manilia, & Salvianus *lib.4. de Gubernatione Dei num.98.* ait: Sed cum ego non de omnibus, sed de his, qui tales sunt prædicaverim, nullus irasci omnino debet, qui nequaquam se talem esse cognoscit, ne hoc ipso, quod irascitur de cœtu ipsorum esse videatur.

Hac causa fuit decisa ad favorem Beneficiatorum; quia stantibus petitionibus eorundem apud S. Sedem, fuerunt remoti Commissarii Cavalcantes, & paulò post successit Montis Sperelli mutatio.

DISCEPTATIO II.

SUMMARIUM.

1 *Sacræ Religionis Hierosolymitanæ origo traditur.*
2 *Sacra Religio Hierosolymitana est verè, & propriè Religio.*
3 *Equites Hierosolymitani confiteri possunt cum Sacerdote Regulari non approbato ab Ordinario.*
4 *Religionis Hierosolymitanæ privilegia illustrarunt Legistæ, Historici, & Theologi.*
5 *Equites S. Ioannis, seù Melitenses fuerunt instituti sub Regula S. Augustini, & ubi?*
6 *Equites Hierosolymitani cur vocentur S. Ioannis.*
7 *Religio Hierosolymitana quando fuerit recepta sub protectione S. Sedis Apostolicæ?*
8 *Religiosi Hierosolymitani comprehenduntur sub decretis Concilii, & quando.*
9 *Magnus Magister S. Ioannis quibus legibus sit eligendus?*
10 *Magnus Magister Hierosolymitanus confert commendas, & Iurisdictionem habet meri, & mixti Imperii.*
11 *Milites Hierosolymitani sunt exempti à solutione decimarum, & mortuos sepeliunt in eorum Ecclesiis.*
12 *Equitum Hierosolymitanorum bona post mortem, non ad Cameram, sed ad Religionem spectant.*
13 *Petitio Eminentissimi Cardinalis Caraccioli contra Cappellanum, & Ecclesiam* S. Joannis ad Mare *refertur.*
14 *Epistola dicti Eminentissimi verba ponderantur.*
15 *Ecclesia S. Ioannis ad Mare nunquam fuit refugium delinquentium.*
16 *Atria, Cortile, &c.* Ecclesiæ S. Joannis *quem receperint delinquentem?*
17 *Factum quod dedit causam querelæ refertur in præsenti.*
18 *Religio S. Ioannis substantialia habet veræ Religionis.*
19 *Religiosi S. Ioannis nequeunt ab Ordinariis locorum visitari.*
20 Tridentini decretum sess.25. de Regular. cap.15. *comprehendit Milites S. Ioannis.*
21 *Regulares, invito Parœco, possunt administrare Sacramenta secularibus infirmis intra eorum septa.*
22 *Regulares an possint sepelire seculares mortuos intra eorum septa, invito Parœco.*
23 *Regularis administrans Sacramenta infirmis secularibus intra septa degentibus, an debeat esse approbatus ab Ordinario?*
24 *Privilegium concessum Regularibus, de quo* suprà, *per quos Pontifices fuerit approbatum?*
25 *Factum simile huic, de quo agimus Neapoli contingens, narratur.*
26 *Regulares non possunt administrare Sacramenta (excepto Pœnitentiæ) secularibus degentibus extra septa Monasteriorum.*
27 Tex. in Clem.1. de privilegiis, *adducitur, & explicatur.*
28 *Regulares in quibus casibus possint administrare Sacramenta secularibus degentibus extrà claustra.*
29 *Privilegia Summorum Pontificum circa Sacramentorum administrationem Regularibus concessa qualiter intelligantur.*
30 *Regulares in defectum Presbyterorum quid in Indiis potuissent antiquitus facere, &, quid hodie?*
31 *Sacramenti viatici administratio, de qua hic, fuit intra septa Monasterii.*
32 *Ecclesiæ appellatio venit Atrium, Cortile, &c,*
33 *Regulares vigore privilegiorum, quibus possint administrare Sacramenta in die Paschatis?*
34 *Regulares an possint administrare Sacramenta in die Paschatis in privatis Oratoriis.*
35 *Pater Cespedes,* de exemptione Regularium, *adducitur in præsenti.*
36 *Regularis extra Monasterium secularem familiarem Monasterii apud se existentem an possit absolvere?*
37 *Alumni Seminariorum Societatis Iesu Sacramenta recipiunt in eorum Seminariis in die Paschatis.*
38 *Insignis* Barbosa de potestate Parœci, *adducitur pro nostra conclusione.*
39 *Regularis, ut administret Viaticum secularibus in Monasterio degentibus non requirit approbationem ab Ordinario.*
40 *Ecclesia Sanctæ Mariæ Patientiæ Cesareæ Neap. existens, stat in hac quasi possessione, de qua agimus.*
41 *Ecclesia S. Ioannis stat etiam in hac quasi possessione, ut in facto.*
42 *Depositio facta per Criscolium, de qua in facto, consideranda non est.*
43 *Regulares curam animarum agentes possunt ab Ordinariis visitari, & quando.*
44 *Regulares licèt sint exempti à potestate Episcopi, non tamen sunt exempti à potestate Papæ.*
45 *Regulares continentur sub decreto ne accedant ad loquendum cum Monialibus.*
46 *Sacramentum Eucharistiæ non potest conservari pro adoratione Populi, nisi in Parœciis.*
47 *Sacramentum Eucharistiæ pro infirmis conservatur in Parœciis.*

48 *Sacra-*

48 *Sacramentum Eucharistiæ sine licentia Papæ non potest in aliis secularibus Ecclesiis conservari.*

49 *Sacramentum Eucharistiæ in Ecclesiis Regularium conservatur ex privilegiis Pontificum.*

50 *Regulares an possint Sacramentum exponere ad adorandum sine licentia Ordinarii.*

51 Tridentini decretum sess.13. cap.6. *adducitur in præsenti.*

52 *Cura animarum an contineat administrationem Viatici.*

53 *Episcopus quoad curam animarum visitare potest Parœcias administratas, etiam per Regulares, imò & per Milites Hierosolymitanos.*

54 *Episcopus dum visitat Ecclesias Regularium propter curam animarum potest exigere procurationem.*

55 *Commendæ Militum Hierosolymitanorum vacant per promotionem ad Episcopatum.*

56 *Equites Melitenses si assassinium commiserint, à quo judicentur?*

57 *Miles Hierosolymitanus percutiens Clericum, à quo declaretur excommunicatus.*

58 *Ecclesia S. Ioannis Parœcialis non est, nec curam habet animarum.*

59 *Parœcia, quæ, & qualis dicatur.*

60 *Cura animarum, quæ sit, & quotuplex.*

61 *Ecclesia multiplex est, & qualis.*

62 *Parœcialis, ut judicetur, quæ signa sunt sufficientia.*

63 *Ecclesia Regularium Montis Regalis Siciliæ, qualiter administretur per Archiepiscopum Presbyterum secularem, & Canonicos Monachos.*

ARGUMENTUM.

Religionis Hierosolymitanæ origo, & institutio qualis fuerit. Illius milites sunt verè Religiosi; unde non possunt ab Ordinariis locorum visitari; quia sub Trident. Decreto *sess.25. de regul. cap.* 15. comprehenduntur. Et sicuti Regulares administrare possunt sacramento secularibus, degentibus intra Claustra; ita hoc etiam competit militibus Hierosol. intra septa suorum Conventuum; quod & ipsum competit respectu eorum Clericorum, qui existunt in seminariis illorum.

PRO

Fratre Capellano Marco-Antonio Trefilo,

CONTRA

Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam.

Romæ proponenda in Congregatione Eminentissimorum Cardinalium S. C. Interpretum.

1 SAcra Religio Hierosolymitana divisa in octo lin-
guas, sive nationes, viginti Prioratus, 653. Com-
mendas, sive Præceptorias, cujus Officiales sunt Ma-
gnus Magister, Magnus Commendatarius Maresciallus
Hospitalarius Thesaurarius, Magnus Bajulivus, Can-
2 cellarius, & Prior Ecclesiæ ordinis, ut refert Claudius
Robertus *in sua Gallia Christiana in tit. de Generalibus
ordinum*, est vera, & propria Religio, ejusque Alum-
nos esse, & propriè tales dicunt communiter DD. cum
3 Sanchez *tom.1. lib.2. cap.16. num.21.* Garcia *par.1. de be-
nef. cap.4. num.15.* Cenedo *de paupertate religiosa dub.65.
numer.12.* post alios Barbos. *de jure Ecclesiast. lib.3. cap.7.
num.29.* & per hoc tales Equites confiteri possunt cum Sa-
cerdote Regulari non approbato ab Ordinario, sicuti pos-
sunt alii Regulares, P. Sancius *in selectis disp.49. num.11.
& 13.* Riccius *in praxi par.4. resol.170.* Novar. *lib.1. quæst.
for. cap.42.*
4 Quam Sacram Religionem, ejusque privilegia illustra-
runt plures, scilicet Legistæ, Historici, & Theologi.

Inter Legistas Cassaneus *in Catalogo Gloriæ mundi part.
9. Consid.4.* Anton. Scappa *de jure non script. lib.1. cap.11.*
Marta *de Iurisd. part.2. cap.32.* Reg. Tapp. *in Auth. ingres-
si, cap.24.* Ansaldus *de Iurisdict. in tit. de Equitibus Hie-
rosolymitanis*, Alphonsus Narbona *in l.29. gl.8. tit.6. lib.1.
recopilat.* novissimè Joannes de Carvallo *de una, & altera
quarta ad text. in c. Raynuntius part.1. nu.348.* & alii apud
eos.

Inter Historicos Antonius Viperanus *de Bello Meliten-
si*, Joannes Augustinus de Fures *in Chronica hujus Sacræ
Religionis per sex libros divisa*, Jacob. Bossius *in historia
hujus Religionis tribus tomis distincta*, Polydorus Virgil.
de invent. rerum lib.7. cap.9. Gualterius *in tab. Cronogra-
phiæ, seculo 10. numer.1119.* Illescas *in historia Pontificali
lib.5. cap.18.* Jacob. de Vitreago *in histor. Orientis cap.6.*
Hieron. Romanus *de Repub. Christiana libr.7. cap.1.* Ve-
nero *in Enchiridion de los tiempos fol.102.* Paulus Morigia
de origine Religionum lib.3. cap.1. Sylvester Marullus *in
Oceanum Religionum lib. 3. pag.219.* Albertus Micerus *de
origine Equitum lib.1. cap.1.* Charillo *en sus annales Chro-
nologicos lib.4. anno 1104. fol.36. & lib.5. anno 1524.* Joseph.
Michelius *in Thesauro militari de Cavalieri fol.39.* Ferdi-
nand. de Camurga *in Epitome histor. Ecclesiæ Melitens.
anno 1104. fol.228.*

Ex Theologis verò Rodriquez senior, junior, & alii apud
*Ioannem Machedum en su perfetto Confessore tom.1. lib.5.
par.4. tract.2. docum.6.* Suarez, Sanchez, Castr. Palaus,
& alii apud Pellizarium *de Militibus Hierosolymitanis,
tom.1.* Lezana *in verbo* Equites Hierosolymitani.

Qui Equites S. Joannis Hierosolymitani, sive Meliten- 5
ses fuerunt instituti sub Regula S. Augustini Hierosolymis,
propè templum Christi resurgentis in Calvarii Monte à
Gerardo Rectore Hospitalis S. Joannis Euangelistæ de an-
no 1098. Pontifice Paschale II. Imperatoribus Occiden-
tis Henrico IV. Orientis Alessio Comneno, & confirma-
ta fuit Religio anno 1120. à Callisto II. & Honorio II. an-
no 1125. & à successoribus Pontificibus infinitis propemo-
dum privilegiis illustrata.

Equites hujus Sacræ Militiæ vocantur nonnunquam 6
S. Joannis, quia in Hospitali S. Joannis fuerunt institu-
ti: vocantur interdum Rhodienses, quia Insulam Rhodi
vi armorum à Turcis eripuerunt anno 1308. quam per an-
nos 214. retinuerunt usque ad diem 25. Decembris 1522.
qua die post longam multorum mensium obsidionem eam
iterum Turcæ recuperarunt: interdum vocantur Meliten-
ses, quia in Insulam Melitam donatam à Carolo V. Impe-
ratore commigraverunt, ejecti à Rhodio.

Hanc eandem Sacram Religionem sub protectione Se- 7
dis Apostolicæ suscepit Anastasius IV. *in sua Bulla*, quæ
incipit *Christianæ* 12. Kal. Novembr. anno 1154. apud
Laertium Cherubinum *in Bullario tom.1. pag.22.* compre-
henduntur sub decretis Concilii, ubi de eis non est facta
expressa mentio, nisi reperiantur expresè privilegiata, ut 8
ait Sacra Congregatio apud Episc. Maranta *tom.1. responso
9. num.57.* quibus verò legibus Magnus Magister eligendus
sit à Militibus Hierosolymitanis, ultra eorum statuta: vi-
denda est Bulla Urbani VIII. de anno 1628. quæ incipit *in* 9
specula, & est 89. in ordine.

Quorum Militum Magnus Magister confert beneficia, 10
seu Commendas, & eorumdem causæ cognoscuntur ab
eodem, qui Jurisdictionem habet meri, & mixti Impe-
rii, ejusque litteris creditur quoad emissionem professio-
nis Pius IV. *in Bulla 9.* incipiente *circumspecta* Kal. Julii
1560. *tom.2. Bullarii pag.9.* sunt exempti tales Equites à 11
solutione decimarum, & aliorum onerum, & mortuos
in eorum Ecclesiis sepelire possunt, & eorum Cappellanis
ejusdem Militiæ Parœcialibus deservire valent, Pius IV.
in d. Bulla 9. quam videre est *in fine Compendii Statuto-
rum*, & sunt omnia privilegia Religionis *in d. Bulla* regi-
strata, & bona dictorum Militum ubique decedentium, 12
etiam quæsita ex illicita negotiatione, uti spolia non ad
Cameram Apostolicam, sed ad ejus Hospitale spectant,
ut ait Pius IV. *in Bulla 29.* quæ incipit *Romani* 24. Martii
1561. apud Laertium Cherubinum *in Bullario tom.2. pag.
42.* quas facultates indulta, exemptiones, immunitates,
& alias gratias concessas eisdem Equitibus Melitensi-
bus confirmat Urbanus VIII. *in Bulla* 15. quæ incipit
Vniversalis 29. Martii 1624. & eidem Religioni non
est deneganda facultas in forma, juxta decretum de non
alienandis in alienatione bonorum Ecclesiæ, quæ eis
obveniunt per successionem Militum defunctorum, ut
ait Sacra Congregatio apud Barbosam *in collect. Bullar. in*

verb. Milites *num.*11. sunt exempti tales Milites à Jurisdictione Ordinariorum, à solutione decimarum, & aliorum onerum, ut *in d. Bulla* Pii IV. quæ incipit *Circumspecta* de anno 1560.

13 Quæ quidem cum ita sint non benè pro parte Eminent. Cardinalis Caraccioli fuit habitus recursus ad Sac. Congregationem Concilii mensibus elapsis pro facto, quod in ejus litteris licèt alteratis aliquantulum proponitur, sed antequam justificetur actio, de qua in præsenti, & nullitates quærelæ per eundem Eminentiss. coram Sac. Congregatione Concilii propositæ evidenter appareant duo hic facienda existimo: Primo referre verba dictæ querelæ in epistola Eminentiss. proposita; Secundò responsiones ad eamdem litteram, seù epistolam Sacræ Congreg. directam, trademus, ut sic appareat justitia pro Religione Hierosolymitana, & pro Ecclesia S. Joannis ad Mare, atque pro ejus Cappellano, quapropter dantur verba dictæ epistolæ ab Eminentiss. transmissæ ad Sacr. Congreg. Concilii.

Eminentiss. & Reverendiss. Domini mei Observantiss.

Ecclesia S. Ioannis ad Mare Religionis Hierosolymitanæ hujus Civitatis duo habet Atria, diversas Domos secularibus locari solitas continentia, in uno ex ipsis Atriis olim erat Hospitalis domus, quæ communem cum Ecclesia habet ingressum: Alterum verò ad quod per viam publicam itur, continet nonnullas officinas, nempè furnum, & cauponam, aliasque mansiones, semper fuit confugium, & receptaculum delinquentium, utpote quod habet particulam, per quam patet aditus ad Ecclesiam, & facinorosi ad ipsam ad eorum libitum confugiunt, ut Ecclesiæ immunitate gaudeant.

Cum mensibus elapsis quidam Ianuarius Basile ad dictam cauponam confugisset, ibique in morbum incidisset, vocatus fuit Parœcus S. Eligii, intra cujus Parœcialis fines Ecclesia S. Ioannis ad Mare cum circuitu suarum domorum sita est, & Ianuarii Sacramentalem confessionem audivit, & cum Sacrosanctum Viaticum ex sua Parœciali Ecclesia de more deferendum ægrotanti præberet, illumque extrema unctione munire voluisset, Fr. Marcus Antonius Tresilus Frater Cappellanus inserviens d. Ecclesiæ S. Ioannis ad Mare obstitit Parœco, ne Sacramentum Eucharistiæ, & Extremæ-unctionis illi administraret, sub prætextu, quod hujusmodi administratio ad se pertineret, prout de facto ab Ecclesia S. Ioannis ad Mare Eucharistiam desumens infirmo eam præbuit, quamvis Parœcus Fratrem Cappellanum præmonuisset, quod hoc ei non liceret, plures in contrarium allegasset casus, & coram circumstantibus opportunas protestationes fecisset; infirmus post acceptam Sacram Communionem, ductus ad Hospitale Sanctissimæ Annuntiationis, ibi, sicut Domino placuit, defunctus est.

De re per Fratrem Cappellanum, ut sup. minus legitimè gesta, tanquam præjudiciali meæ Iurisdictioni, per Curiam meam Archiepiscopalem capta fuit informatio, & plures testes examinati, inter quos D. Carolus Criscolus Sacerdos ætatis 60. annorum, qui per annos decem tanquam Cappellanus ante d. Ecclesiæ Militum Hierosolymitanorum inservit, ut ex causa scientiæ plures casus recensentes, concludenter deposuerunt, quòd Parœcus S. Eligii, nemine contradicente, Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & Extremæ-unctionis infirmis, qui pro tempore in domibus antedictorum Atriorum commorati sunt, administravit; & hoc adeò verum est, quod licèt in Ecclesia S. Ioannis ad Mare aliquis Sacerdos ad Sacramentales Confessiones Christi fidelium ad ipsam Ecclesiam confluentium audiendas deputatus reperiatur; Evenientibus tamen casibus infirmitatis, in administratione Sacramentorum nullatenus se immiscuit, sed Parœcus S. Eligii infirmis, qui in dictis officinis, seù domibus commorabantur, Sacramenta administravit, & ad eis electionem sepulturæ recepit.

Quod prorsus in dubium revocari non potest, cum aperti juris sit, ipsosmet Regulares, nisi curam Animarum exerceant, non posse extra eorum Ecclesias Infirmis Sacramentum Eucharistiæ administrare, & insuper in hoc casu additur antiqua Consuetudo ad favorem Parœci S. Eligii.

Et animadvertendum est, quod in prædicta Ecclesia S. Ioannis ad Mare Sacramentalia non asservantur, sed duntaxat Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum, quod forsan non permittendum est, cum ibi non exerceatur cura Animarum, & Sacramentorum administratio olim in ipsa Ecclesia permittebatur, eo quia erat Hospitalis domus cum Infirmis, qui hodiè illuc non recipiuntur; Imò Sacramenta administrabantur in dicta Ecclesia tanquam Grancia Parœcialis S. Archangeli ad Armerios, vice, & de consensu Ordinarii, prout cautum reperitur in Diœcesana Synodo sub anno 1565. per bonæ Memor. Cardinalem Carafa celebratam.

In casu adversus antedictum Fratrem Cappellanum, supradicta contra omne juris debitum, & in præjudicium meæ Iurisdictionis, & jurium Parœcialium attentare non dubitavit, ad ulteriora procedere nolui, nisi prius certioratis Eminentiis Vestris, à quibus supplex peto declarari ad Parœcum S. Eligii, non verò Fratrem Cappellanum S. Ioannis ad Mare pertinere Sacramenta Infirmis, qui pro tempore in domibus, seu officinis antedictorum Atriorum commorabantur, administrare; Ac proindè Fratrem Cappellanum, quo in casu, de quo agitur, audaciter deliquit, esse à me ad exemplum cæterorum corrigendum, & interim EE. VV. manus humillimè deosculor. Neapoli 14. Maji 1669.

E E. VV.

Humill. & addict. Servus
I. Cardin. Caracciolus.

Plura dicit in sua epistola Eminentiss. Cardinalis, primo quidem, quod Ecclesia S. Joannis ad Mare Religionis Hierosolymitanæ hujus Civitatis duo habet atria, diversas domos, secularibus locari solitas, quæ communem habet cum Ecclesia ingressum, alterum verò, ad quod per viam publicam itur, continens plures officinas, furnum, cauponam, & alias mansiones, dicit tamen fuisse confugium delinquentium, propter quandam particulam, per quam patet aditus ad Ecclesiam, in qua facinorosi ad eorum libitum confugiunt, ut Ecclesiastica gaudeant immunitate. 14

Circa quod verissimum est factum, tum de officinis, tum de Atriis, quod verò confugerint olim aliqui delinquentes non est novum in Ecclesiis Civitatis tam amplæ, ut confugiant delinquentes nec possunt à Cappellanis expelli, nisi incurrere voluerint in pœnas, tum legum Civilium, tum Sacrorum Canonum, tum etiam in motu proprio Gregorii XIV. quod incipit, *cum alias* 16 *nonnulli*, nunc verò modernis temporibus sunt in talibus Atriis sexaginta personæ circiter, quæ ibi habitant, ibique residet Frater Cappellanus, Sacerdotes ejusque Ecclesiæ in proprio Palatio Prioris illius, refugiati non existunt, præterquam quod annis elapsis fuit ibi refugiatus hodiernus Parœcus S. Eligii majoris, cum eum pro suis, &c. prosequeretur Eminentiss. quondam Cardinalis Philamarinus, & hic est Parœcus, qui nunc querelavit in Curia Archiepiscopali Fratrem Cappellanum Marcum Antonium Tresilum Neapolitanum à viginti annis circiter Neap. residentem professum ibi habitantem per spatium multorum annorum: unde in hoc non credo querelam subsistere, quod sint Atria: quod officinæ, &c. cum hæc in omnibus Ecclesiis, ferè existant, tum Neapoli, tum alibi. 15

Dicitur in littera, seu in epistola, quod cum men- 17 sibus elapsis quidam Januarius Basile ad dictam Cauponam confugisset, ibique in morbum incidisset, &c. vocatus fuit Parœcus S. Eligii, intra cujus Parœcialis fines Ecclesia S. Joannis ad Mare cum toto circuitu sita est, & Januarii Sacramentalem Confessionem audivit, fuit tamen eidem Parœco denegatum, ut administraret Sacramentum Eucharistiæ, & Extremæ-Unctionis, sub prætextu, quod hujusmodi administratio, non ad parœcum, sed ad eundem Cappellanum pertineret, quod ità fecit Cappellanus, igitur querelæ causa est hæc, quod administraverit Fr. Cappellanus Sacrosanctum Viaticum intra septa suæ Ecclesiæ, seu in Atrio suæ domus invito Parœco.

Sed Domini mei Eminentissimi dixi *supra*, Religionem 1 Hiero-

Hierosolymitanam esse veram Religionem, milites ejusdem habere omnia substantialia Religionis, votum similiter Paupertatis, Castitatis & Obedientiæ, sub regula Sede Apostolica approbata quod dixit Rota Romana apud Ludovis. *d.* 87. *& in recent. p.* 1. *d.* 333. *& p.* 2. *d.* 87. quod ex Trid. colligitur *sess.* 24. *de reform. cap.* 11. latè Gratian. *cap.* 880. *tom.* 5. Costa *cons.* 42. *vol.* 1. latè Novar. *p.* 1. *quæst. for. q.* 42. *& in praxi electionis fori sect.* 2. *qu.* 69. ubi latissimè, qui milites comprehenduntur sub decreto *Concilii sess.* 25. *de regular. cap.* 19. Ricc. *par.* 4. *dec.* 171. Maranta
19 *responso* 6. *tom.* 2. Sperell. *d.* 21. *num.* 14. undè tales milites nequeunt ab Ordinariis locorum visitari, nisi in quantum haberent beneficia Curata, ut refert declaratum per Sac. Congregationem, Armendariz *Ad leges Navarræ tit.* 6. *de visitat. lib.* 5. §. 2. *n.* 6. continentur etiam sub decreto Concilii *sess.* 25. *de Regul. cap.* 15. dum agit de pro-
20 fessione non emittenda ante 16. annum expletum, neque ante expletum annum novitiatus, ut ait S. Congregatio, apud Parisium *lib.* 6. *de resignat. beneficiorum quæst.* 2. *nu.* 120. Barbosa *de potest. Episc. alleg.* 101. *nu.* 8. *p.* 3.

21 Cum ergo S. Joannis Ecclesia Neapol. existens sit Ecclesia Regularium, potuisset ibi Cappellanus, sive Sacrista confessarius approbatus à Curia Neapolitana, Sacramentum Eucharistiæ, Pœnitentiæ, & Extremæ-unctionis dicto Januario Basili administrare, quod commune est omnibus Regularibus, ut Hospitibus, Peregrinis, & aliis intra Claustra morientibus, inscio, vel invito Parœco dicta administrare Sacramenta, ut videre est apud Rodriguez *tom.* 2. *quæst. regul. quæst.* 67. *art.* 1. post eum Laurentius de Peyrinis *de privileg. Minimorum super Constitut.* 1. *Iulii* 2. §. 37. *num.* 99. Bordonus *tom.* 2. *resol.* 51. *n.* 168. idque ex privilegio à S. Sede Apostolica concesso ex Bulla 42. apud Rodriguez, & adest aliud privilegium in compendio privilegiorum Mendicantium in verbo *Extrema-unctio*, ratio est, quia Ecclesiæ Regularium, licèt sint in diœcesi, non tamen sunt è Diœcesi Episcoporum, sola tamen est difficultas, an possint eosdem sepelire cum
22 præjudicio jurium Parœcialium, & licèt aliqui id affirment, tamen communiter docent, non posse eos sepelire, nisi soluta quarta funerali, seu juribus Parœcialibus Parœco, quam si ille, qui sepelitur est Dives, de suis bonis habebit Parœcus, si verò pauper, gratis erit sepeliendus, ergo dicunt communiter omnes, posse Regulares administrare hospitibus, peregrinis, & aliis commorantibus intra septa Monasteriorum, Sacramentum Eucharistiæ, extre-
23 mæ-unctionis, & pœnitentiæ, posito quod fuerit Confessarius approbatus ad audiendas confessiones secularium, servata forma Concilii Trident. *sess.* 23. *de reformat. c.* 15. imò non defuerunt DD. quid dixerunt approbatum solum à Superiore Domus ad audiendas confessiones Regularium posse administrare Sacramentum pœnitentiæ talibus hospitibus, Peregrinis, Refugiatis, &c. juxta septa Monasteriorum, de quibus Pater Laynez *tom.* 4. *tract.* 10. *qu.* 22. *n.* 2. *in fin.*

24 Hoc ipsum Privilegium Regularibus circa tales personas in locis supradictis concessit Pius Quartus, ac confirmavit Pius Quintus de anno 1567. idibus Februarii, ut videre est apud Peregrinum Theatinum 2. *part. sui Compendii, in verbo communicare*, & Peyrinum *ubi suprà num.* 93.

25 Unde in Ecclesia S. Severii Ordinis Dominicanorum Neap. existente propè Parœciam S. Georgii Majoris cum esset ibi ob debita refugiatus Andreas Paulella, qui fuerat electus popularis, & ob debita deinde ibi refugiatus, moribundus existeret, intuitu Parœco S. Georgii, Fratres S. Severii administrarunt eidem intra Monasterium Sacramentum pœnitentiæ extremæ-unctionis cum Viatico, ibique sepelierunt, & Parœco querelante Fratres, qui hoc fecerant, fuerunt Fratres absoluti per Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam, processus tempore Cardinalis Boncompani, Actuario Horatio Barresio, & possunt adduci plura exempla, quæ brevitatis causa omittuntur, extra tamen septa Monasterii, sive Conventus non possunt
26 Regulares administrare (excepto Sacramento pœnitentiæ) Sacramentum Eucharistiæ, Extremæ-Unctionis, Baptismi, vel Matrimonii, & aliter facientes incurrerent in pœnam Clementinæ 1. de privilegiis, & sic loquuntur Barbosa *de potest. Episcopi alleg.* 50. *nu.* 97. Lezana *in summa tom.* 1. *cap.* 1. *num.* 8. Miranda *qu.* 49. *art.* 1. *conclus.* 1. Lezana *in mari magno Eremitarum Sancti Augustini* §. 45. *per totum*, *& in mari magno Prædicatorum* §. 1. *num.* 45. Bordonus *tom.* 1. *resol.* 7. *n.* 49. & alii apud Barbosam *in d. alleg.* 50. *nu.* 96. *& seqq. & de potest. Parœci part.* 2. *cap.* 2. *num.* 7. Riccius *in praxi aurea resol.* 210. Tamburinus *de jure Abbatum tom.* 2. *disput.* 13. *quæst.* 13. *num.* 13. *& seqq.* & sic decisum *in una Spoletana Terræ de Visso* 29. *Iunii* 1609. ut refert Barbosa *Apostolicarum decisionum collect.* 654. ubi habetur Regulares non debere extra Conventus ministrare Sacramenta suis Tertariis, præter Sacramentum pœnitentiæ.

Quare etiam contra voluntatem Parœci, si Prælati administraverint Sacramentum Matrimonii, Extremæ-Unctionis, vel alterius cujuslibet incurrunt in pœnas, & censuras d. Clementinæ 1. de privilegiis, ut optimè Bordonus *tom.* 1. *resol.* 7. *num.* 49. cujus ratio est, quia omnes fideles subjiciuntur Parœco proprio in administratione, & receptione omnium Sacramentorum præter ordinem, ut cum Sylvestro, & Sanchez dicit Barbosa *de officio Parœci part.* 2. *cap.* 19. *n.* 10. & Lezana *tom.* 1. *in summa cap.* 9. *nu.* 31. nam talis administratio Sacramentorum est actus Jurisdictionis, quam exercere non potest, nisi ille, cui ex munere competit, cum igitur Regulares ad dictum effectum illa careant ex dispositione dictæ Clem. primæ de privilegiis, per consequens sequitur, quod si se ingerant in administratione prædicta, usurpabunt, quod non habent, argum. *tex. in d. Clem.* 1. ubi *glossa*, & communiter DD. de quibus Campanilis *in diversorio Iuris Canonici, rubrica* 12. *c.* 11. *n.* 5. 27

Neque privilegia contra prædicta aliquid operantur, nam illud Sixti IV. solum habet locum, ut possint Fratres Minores administrare Sacramentum Eucharistiæ, & Extremæ-Unctionis illis quorum Confessiones audierunt, quando Rectores eorum sine causa illis vellent denegare, aut difficulter illa administrare, ergo secluso tali casu in aliis, erunt adstricti juris dispositione, ut alia Sacramenta ministrare non possint per regulam juris, quod casus exceptus, firmat regulam in contrarium præter expressum, *l. nam quod liquidè*, §. *fin. ff. de penu legata*, *l. quæsitum*, §. *idem Pomponius*, ubi *gloss. in verbo non potest*, *ff. de fundo instructo*, Seraphin. *decis.* 718. *n.* 7. *& dec.* 1251. *nu.* 11. *&* 23. Gratian. *cap.* 522. *n.* 23. & talis etiam concessio fuit moderata per Leonem X. de quo latè Miranda *tom.* 2. *qu.* 49. *art.* 1. Barbosa *alleg.* 50. *n.* 97. 28

Hoc ipsum dicimus de aliis privilegiis; nam ad illa Clementis IV. Julii II. Eugenii IV. & aliorum, respondetur, solùm loqui cum Fratribus, & familiaribus degentibus extra septa Monasteriorum, ut patet ex contextura ipsorum privilegiorum, de quibus Miranda *ubi sup.* & ita intelligenda sunt privilegia pro illis, qui collegialiter vivunt, ut notat Lezana *in summa tom.* 2. *cap.* 14. *nu.* 34. Gavantus *in verbo Regularium Iura sub Episcopo*, *n.* 53. & novissimè Carolus Antonellus *de Regim. Ecclesiæ Episcopalis libr.* 7. *c.* 12. *n.* 13. Pellizarius *in manuali Regularium par.* 1. *cap.* 3. *sect.* 2. *subsect.* 1. *n.* 55. 29

In novo tamen Indiarum Orbe habebant Regulares potestatem, ut in defectu Presbyterorum sæcularium, habita solùm licentia à suis Superioribus in Capitulis Provincialibus sine alia Parœcorum licentia, vel alia approbatione Episcoporum, fungi possent officio Parœci, dummodò intelligerent idioma Indorum, ut in Bulla Pii V. 24. Martii 1567. & est Bulla 34. sed d. Bulla fuit revocata per Gregorium XV. ut in Bullario tom. 4. in Bulla 18. & tandem in controversiis habitis Romæ inter Episcopum Angelopolitanum in Indiis Occidentalibus ex una, & Clericos Regulares Societatis Jesu ex altera, sic fuit resolutum sub Innocentio X. ut videre est apud Pastorale Regularium D. Didaci Antonii Frances *part.* 2. *qu.* 17. *& qu.* 21. *per tot.* 30

Quod verò administratio Sacramenti Viatici, de qua in præsenti fuerit intra septa Ecclesiæ S. Joannis ad Mare patet, quia ut Eminentiss. ipse dixit Sac. Congregationi scribens, fuit in Atrio ejusdem Ecclesiæ, ubi residet palatium Priorale, sed appellatione Ecclesiæ venit totum id, quod est intra septa, unde porticus, cœmeteria, atria, & *similia dicuntur intra septa Ecclesiarum*, *sic immunitas concessa Seminario*, *censetur concessa furno ipsius*, *sive loco contiguo ejusdem*, *ut decisum Neap. refert* Genuensis in praxi *cap.* 18. *num.* 19. quod idem Siciliæ fuisse decisum in 31 32

in eo, qui patrato delicto confugerat ad horticinum Patrum Capuccinorum, quia talis hortus contiguus erat Monasterio, ut decisum refert Hippolytus Maya *observat.* 10. *num.* 32.

33 Secundò hoc ipsum probatur, quia Eucharistia per Regulares vigore suorum privilegiorum potest ministrari vagis, advenis, & peregrinis in die Paschatis, ad præceptum adimplendum Sacræ Communionis, ut post alios Diana *p.* 3. *tract.* 2. *resol.* 12. sicque servis, domesticis, & aliis intus Monasteria degentibus in morte, & in Paschate, ut à Nicolao V. & Julio III. fuit concessum, ut patet in *Compendio privilegiorum minorum, in verbo Eucharistia* §. 2. *&* 6. & addit Diana *ubi supr.* id procedere etiam in famulis conjugatis, qui nocte dormiunt extra Conventum, si casu, tempore mortis, ibi reperiantur, & potest Eucharistia ministrari per Regulares sæcularibus in ædibus

34 privati Oratorii, ex Paulo IV. concesso privilegio de anno 1557. confirmato ab aliis Pontificibus, ut notat Portell. *part.* 3. *respons. moral. casu* 39. Diana *part.* 4. *tract.* 4. *miscell. resol.* 14. Novar. *in lucerna Regularium, in verbo Eucharistia per totum.* Igitur cum Ecclesia S. Joannis sit Ecclesia Regularium; nil mirum est, si Frater Cappellanus, de quo sup. Viaticum administravit Januario Basili, ut dicebamus.

35 Tertiò facit, quia per privilegia, quæ habent Regulares, possunt administrare Sacramenta hospitibus suis, & familiaribus, servis, &c. sine Parœci licentia, ut ex pluribus Summorum Pontificum privilegiis refert Cespedes *de exempt. Regular. cap.* 6. *dub.* 125. Lezana *tom.* 2. *in summa cap.* 16. & est communis sententia, quod talis Regularis administrans Sacramenta prædictis non debet esse approbatus ab Ordinario, Cespedes *ubi suprà num.* 4. qui *n.* 5. ait, posse talem Regularem absolvere hos familiares domesticos, peregrinos, & vagos à casibus etiam reservatis Episcopo, matrimoniis verò eorundem non possunt assistere, ut Parœci, Cespites *num.* 6. & etiam hospitibus id procedit, ut latè Cespites *num.* 7. qui etiam ait, quod si Regularis existat extrà Monasterium, & habeat apud se

36 alium familiarem Conventus sui, posset etiam illum absolvere, quod idem dicit Portellius *in verbo famuli*, subditi etiam Cespites *numer.* 11. hoc procedere etiam in fa-

37 mulis salariatis, & tandem idem dicit de Alumnis in Seminario Societatis Jesu, Summascorum, & aliis.

38 Quartò facit, quod dicit Barbosa *de potest. Parœci p.* 2. *cap.* 20. *à num.* 8. qui ait, quod post *Clementinam* 1. *de privilegiis*, sunt Regularibus concessa privilegia, ut non requisita licentia Parœci omnibus Christi fidelibus Sacram Eucharistiam in suis templis per se, vel per alios Sacerdotes ministrare possint, non tamen possunt ingredi Parœciam alteram, ut Eucharistiam Fratribus, aut Sororibus Tertii Ordinis tribuant, sic possunt Regulares ministrare, & ministrari facere Sacramentum Eucharistiæ Curialibus, mercatoribus, peregrinis, & transeuntibus, ac aliis quibuscumque personis, & dicit Barbosa *num.* 8. non esse ne-

39 cessarium, quod tales Peesbyteri sæculares sint expositi, & approbati ab Episcopo, ut in Religiosorum Monasteriis possint Eucharistiæ Sacramentum ministrare, quia non est eadem ratio de Sacramento pœnitentiæ, & administratione Eucharistiæ, quia in illo administrando multa major sufficientia requiritur, quàm in ista, quod solùm consistit in applicando Sacramentum consecratum ad usum recipientis, ut latè prosequitur Barbosa *ubi suprà num.* 8.

40 Quæ autem suprà ex DD. probavimus corroborantur exemplis; in primis enim patet omnibus Neap. existentibus, quod Ecclesia S. Mariæ de Patientia Cæsarea fundata sub Clemente VIII. per illos de Cæsarea, est exempta ab Ordinario; multò minus quam sit exempta Ecclesia S. Joannis ad Mare, & tamen in d. Ecclesia S. Mariæ Cæsareæ, succedentibus casibus mortis eorum, qui ibi commorantur, & habitant per Sacristam Ecclesiæ Sacramenta administrantur, nec Parœcus unquam habuit accessum pro tali negotio, sic in Ecclesia S. Antonii Abbatis extra mœnia Civitatis nusquam Parœcus ingressus fuit pro talibus Sacramenttis administrandis infirmis, de quibus ibi, ubi plures, & plures sunt habitatores; sed quid dico de aliis,

41 quando in ista Ecclesia S. Joannis, ut per testes poterit juridicè examinari, per plures vices de anno in annum, præsertim de anno 1666. in casibus occurrentibus, semper Frater Cappellanus dedit ibi morientibus Sacramentum Viatici; imò quod fortiùs est Sacramentalia sibi tradita per Parœcum fuerunt ab eodem administrata eisdem, nec est habenda ratio de depositione facta per Criscolium, cui nulla fides est adhibenda, quia cum existeret Fr. Cappellanus ejusdem Ecclesiæ, fuit à Superioribus ejectus pro- 42
pter nonnulla facinora, nec ad professionem admissus, quia filius erat cujusdam Buccerii. Quid mirum ergo si contra S. Religionem indignatus, contra verum deposuerit?

Igitur contra Fratrem Cappellanum prædictum juridicè agentem, quod egit, nec perturbantem Archiepiscopalem Jurisdictionem, ut ex privilegiis de quibus supra, materialiter capta fuit prætensa informatio.

Quod verò in eadem epistola legitur juris aperti esse Re- 43
gulares curam animarum non exercentes, non posse extra eorum Ecclesias infirmis Sacramentum Eucharistiæ administrare, dico conclusionem esse verissimam in majori; falsam conclusionem in minori, quia major propositio colligitur ex Trid. *sess.* 6. *de reform. cap.* 3. ubi disponitur posse ordinarios locorum, tanquam Sedis Apostolicæ delegatos, punire, & corrigere quemcumque Presbyterum Secularem, vel Regularem extra Monasterium degentes, & delinquentes, non obstantibus privilegiis sui ordinis, nam cum verè Religiosi sint, licèt eximantur à potestate 44
ordinaria, non tamen eximuntur à potestate Papæ; ergo nihil fecit Papa, subjiciendo eos Ordinariis, si extra claustra delinquant, quia tunc procedunt Ordinarii, uti Delegati Sedis Apostolicæ, & ità resolutum ait Ricc. *part.* 4. *decis.* 231. Barbosa *de appellat. verborum cap.* 233. *num.* 11. Novarius *in lucerna Regularium, in verbo Milites*, & sic comprehenduntur sub decreto, quod Regularibus prohibetur accessus ad Monasteria Monialium, ut ait Barbosa *lib.* 1. *de Iure Ecclesiast. cap.* 44. *n.* 157. Falsa tamen est in 45
minori propositio, de qua supra, quia Fr. Cappellanus, de quo in præsenti non dedit Viaticum extra septa Monasterii Conventus, seu Prioratus; sed in atrio, seu cortili ejusdem, ut idem Dominus Eminentiss. in facto rescripsit, ut sup. dicebamus, quod intra septa Monasterii, sive Conventus, dicitur etiam atrium, cortile, sive quodcumque eidem adjacens.

Neque dicatur, prout in epistola asseritur, quod in 46
Ecclesia S. Joannis ad Mare non adsunt Sacramentalia; sed dumtaxat Sacramentum Eucharistiæ, quod forsitan permittendum non est, cum ibi non exerceatur cura animarum.

Respondeo enim, quod licèt in Ecclesia non Parœciali non possit retineri Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum pro adoratione populi, etiam cum licentia Episcopi; sed requiratur licentia Summi Pontificis, per text. *in cap. tribus*, §. *tanta de consecratione, distinct.* 2. qui text. solum limitatur, ut pro infirmis possit retineri diù, noctùque ex *c. Presbyter dist.* 2. Abb. *in cap. officium de offic. Archipresbyteri, glos. in cap. permittitur de sent. excomm.* undè si pro infirmis tantùm licitum est illud conservari, sequitur, quod in Ecclesiis Parœcialibus, & non in aliis, quibus non defertur ad infirmos debet conservari; in aliis verò requiritur licentia Papæ, cum Episcopus non possit dispensare supra Canones, *cap. quod super de majoritat. & obed.* & sic rescripsit Sacra Congregatio de anno 1609. 48
Marco Antonio Genuensi petenti, de quo in cap. 92. suæ praxis Romæ impressæ, tamen in Ecclesiis Regularium conservatur Sanctiss. Eucharistiæ Sacramentum, ut ex 49
privilegiis Summorum Pontificum, & licèt aliqui Doctores dixerint prædictos Regulares non posse illud publicè exponere ad adorandum sine causa ab Ordinariis appro- 50
banda, ut dicunt declaratum per Sac. Congreg. Concilii in una Neapolitana 17. Augusti 1630. penès Lezanam *to.* 3. *cap.* 1. *num.* 26. quod idem Confraternitatibus Laicorum quovis prætextu denegatur sine speciali licentia Ordinarii, ut ait Sac. Congreg. Rituum *die* 26. *Februarii* 1626. apud Gavantum *in verbo Eucharistia n.* 55. & apud Novar. *in lucerna Regularium in dicto verbo Eucharistia, num.* 2. Barbosa *in Collect. bull. in verbo Eucharistia num.* 6. Ricciullus *lib.* 4. *de Iure personarum cap.* 6. *nu.* 4. *&* 6. Bonfadinus *in Thesauro Ecclesiast. resol.* 2. *n.* 16. idem Gavantus *in verbo regulares num.* 19. Lezana *tom.* 2. *cap.* 1. *num.* 26. *cit.* dicit tamen eruditiss. Cespedes *cap.* 6. *de exempt. Regul. dub.* 132. posse publicè exponi sine licentia Ordinarii, quia cum hoc

passim

passim fiat à Regularibus sine licentia Ordinarii præscriptione dici potest acquisitum fuisse Jus à Regularibus illud exponendi; nullus tamen negavit in Ecclesiis Regularium Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum retineri non posse, quando onus illud deferendi ad infirmos, præcipitur in Ecclesiis parœcialibus, & in Ecclesiis Regularium ex privilegio; ut maxima pietate, simulque sanctitate fuisse
51 institutum dicit Conc. Trid. *sess.* 13. *cap.* 6. *de Sanctiss. Sacramento Eucharistiæ*, & propterea *cap.* 7. anathematizantur illi dicentes non licere, ut illud ad infirmos honorificè deferatur; quod onus in Parœcialibus spectat ad curam
52 animarum, ut ait Rota *in Recanatensi Parœcialis coram Cantuccio inter impressas decis.* 52. *part.* 2. *divers.* & apud Farinac. *decis.* 140. *part.* 2. *recent.* Barbosa *de potest. Parœci part.* 2. *cap.* 20. *n.* 31. Si ergo Ecclesia Sancti Joannis est Ecclesia Regularium Prioratus ejusdem Religionis, quomodo dicitur in epistola transmissa ad Sac. Congregationem, quod potuisset auferri facultas prædicta, quando oporteret destruere tot Pontificia privilegia Regularibus concessa, imò istis Regularibus, de quibus loquimur, qui sua privilegia obtinuerunt pro Sanctæ Fidei defensione quotidie pugnantes ad nostram Catholicam Religionem defendendam.

53 Neque dicas, quod ex Leone X. in Concilio Lateranensi habetur, Episcopos visitare posse Ecclesias Regularium, quoad ea, quæ ad Parœcianorum curam, & Sacramentorum conservationem, administrationemque pertinent, sine tamen Visitatorum insolito gravamine, vel impensas, quos si invenirent delinquentes in cura prædicta, punire illos possint intrà Regularium septa, ut ex d. Bulla, de qua Quaranta *in summ. Bullarii in verbo privilegia Regularium fol.* 309.

Respondeo enim posse Episcopos visitare Ecclesias Parœciales, etiam Melitensium, si habeant illæ curam animarum, & administrationem Sacramentorum, ut ait Gregorius XIII. in Bulla 67. incipiente *circumspecta* 25. *Novembris* 1580. apud Cherubinum *tom.* 3. *pag.* 448. & sic Rectores, seu Parœci in Ecclesia S. Joannis Hierosolymitani curam animarum secularium exercentes subsunt in omnibus, quæ concernunt curam, & Sacramentorum administrationem, visitationi, correctioni, & Jurisdictioni Episcopi, qui potest ratione visitationis procurationes exigere, nisi adsit consuetudo in contrarium, ut ait
54 S. Congregatio concilii de anno 1627. Aliæ verò Ecclesiæ præter has curatas à visitatione Episcoporum sunt exemptæ, ut ait S. Congreg. de qua Armendariz *lib.* 1. *tit.* 6. *de visitat. lib.* 5. §. 2. *n.* 6. Lezana *in summa tom.* 2. *cap.* 5. *n.* 52. disposuit enim Gregorius XIII. in Bulla, quæ incipit *Controversiæ Kal. Maji* 1583. apud Cherubinum *in Bullario*
55 *tom.* 2. *pag.* 166. ut Equitum Melitensium præceptoriæ vacent per promotionem ad Episcopatum, sic *ad favorem eorumdem fuit dispositum, quod Equites Melitenses assassi-*
56 *nii criminis reos, non possint Judices laici declarare; sed dicta cognitio spectat ad Superiores Militiæ, juncto Episcopo loci ex Bulla Clem. VIII.* 37. de anno 1599. apud Cherubinum *tom.* 3. *pag.* 52. & apud Scorziam *in select. Summorum Pontificum epitome* 159, quòd si Miles Hierosolymitanus Clericum percusserit, non potest excommunicari ab Ordinario, neque declarari talis, quia privilegio exem-
57 ptus est, ut in Trid. *sess.* 14. *c.* 11. quia tamen ipse ob talem percussionem incidit in excommunicationem Canonis, *Si quis suadente Diabolo*, ideò poterit Episcopus præcipere omnibus Parœcis, & Canonicis, ac aliis Rectoribus, & Sacerdotibus, nè eum admittant intra Ecclesias ipsi Episcopo subjectas, ità Sac. Congreg. de qua Lezana *in summa quæst. Regul. cap.* 5. *n.* 39.

58 Neque dicas, quod si permitteretur Sacramentum conservari cum administratione ejusdem in casibus, & cum personis, de quibus in præsenti, sequeretur, quod Ecclesia S. Joannis diceretur Parœcia, vel saltem diceretur habere curam animarum, unde subjiceretur Episcopo, quoad dictam curam juxta supra notata.

Respondeo enim dici non posse Ecclesiam S. Joannis Parœcialem, propter simplicem illam administrationem, de qua supra: Parœcia enim dicitur, quasi partitio curæ,
59 quia Rector Ecclesiæ curam habet animarum totius populi intra illos limites congregati, *cap.* 1. *de Cappellis Monachorum*, *cap. cum singula de præbendis in* 6. Petrus de Gregor. *lib.* 15. *cap.* 24. *num.* 6. *&* 7. Rebuff. *in concor. ad tit. de collationib.* §. *statuimus il* 2. *in verb. Parœciales*, Gonzales *ad regulam* 8. *Cancellariæ glos.* 6. *num.* 39. Lelius Zecchius *cap.* 28. *de Parœcis nu.* 9. ad ostendendum verò Ecclesiam esse Parœcialem non sufficit, quòd Rector administret Sacramenta, sed etiam quod de necessitate administret, & populus ab eis recipiat, *glos. in Clement. dudum de sepulturis in verb. impendit*, Cardin. Mantica *dec.* 48. *nu.* 5. Gregor. XV. *d.* 387. *n.* 7. ubi Beltramin. *in addit.* & cura animarum est potestas Sacramenta administrandi, *cap.* 1. *de Parœciis*, Mascard. *conclus.* 468. Gratian. *cap.* 865. *num.* 10. 60
quæ alia est propria, alia impropria, teste Gonzalez *ad regul.* 8. *glos.* 6. *à numer.* 61. Garzia *par.* 1. *cap.* 6. *de benefic. num.* 6. & licèt beneficium Parœciale semper sit curatum, tamen curam habere voluntariam ex parte administrantium, & recipientium non est beneficium Parœciale, ut benè Barbos. *de potest. Parœci p.* 1. *cap.* 2. *num.* 47. *&* 48. *& num.* 74. *cum seqq.* unde dici solet, quod Ecclesia multiplex est, scilicet Cathedralis, Parœcialis, baptismalis, 61
Collegialis, & privata, *glos. & DD. in cap. cum contingat de decimis*, *cap. plures* 10. *quæst.* 1. *cap. cum Clericus*, *cap. Venerabili de verb. signif.* patet ex toto *tit. de Ecclesiis ædificandis*, *& tot. tit. de Immunitate Ecclesiarum*, Moneta *de decimis cap.* 7. *quæst.* 2. Hippolyt. Majia *observ.* 10. *à nu.* 64. *cum seqq.* Barbos. *de potest. Episc. tit.* 3. *cap.* 1. 3. 5. *&* 7. & ad Parœcialem constituendam non sufficiat habere fontem baptismatis, ac exercitium actus humandi, Majia 62
observ. 10. *num.* 138. & ad constituendam Ecclesiam Parœcialem non sufficit baptisterium, seu sepultura, sicuti è contra habens hæc omnia non per hoc dicitur Parœcialis, quia ista licèt sint signa Parœcialitatis, non tamen necessario ex illis infertur ad Parœcialem Curam, sed Parœcialis dicitur, quæ habet curam animarum in territorio distincto.

Quando ergo Ecclesia habet curam animarum, tunc 63
etiam si sit Regularium quò ad curam animarum subjicitur Episcopo, licèt quoad alia suis superioribus Regularibus subjiciatur, sicuti hoc ipsum videmus in Ecclesia Regulari Montis Regalis Siciliæ, quæ licèt sit Monachorum Casinensium, tamen Episcopus est Presbyter Secularis, Canonici sunt Monachi Benedictini, contra quos Monachos Archiepiscopus habet Jurisdictionem privativè ad Abbatem, eamque exercere potest ad libitum inconsulto Capitulo, sed non potest se intromittere in illis, quæ respiciunt instituta regularia, quia quò ad hoc Monachi in Cathedrali degentes suis Abbatibus subditi sunt, & non aliis, virtute suorum privilegiorum, quæ illæsa permanent circa hanc cognitionem respicientem Regulam, nec tali casu Archiepiscopo etiam in minimo eos recognoscere potest, aut visitare, sequitur Grat. *cap.* 270. & plures decisiones Rotæ, ut apud Coccinum in una Montis Regalis Jurisdictionis 8. Maji 1604. & in alia coram eodem 27. Novembris 1606. quas reportat per extensum Hippolyt. Majia *observat.* 10. *numer.* 171. *cum seqq.*

Unde apparet omni jure querelam propositam contra Fratrem Cappellanum Marcum Antonium Tresilum per Eminentissimum Cardinalem Archiepiscopum Neapolitanum, nullam habere subsistentiam, tanquam contra privilegia Regularium per Milites S. Joannis proprio sanguine acquisita, sicque sperant dicti Equites non esse habendam in consideratione petitionem dicti Eminentissimi, & rescribendum eidem, ne in causa prædicta procedat contra prædictum Fratrem Cappellanum. Cum præsertim ex Bulla Greg. XIII. 25. Novemb. 1580. in Bullario tom. 2. Bulla 67. fol. 412. Fr. Cappellanus S. Joannis delinquens, etiam extra claustrum sit ab Ordinario loci exemptus si actu inserviebat Ecclesiæ; & si professi fuerint, debet Ordinario constare de professione facta ex Trid. *sess.* 24. *cap.* 11. *de refor. in fin.* unde Regens Sanfelic. *decis.* 251. *part.* 2. refert Fr. Carolum Paganum hujus Sac. Relig. vel Novitium, vel tacitè saltem professum detentum in carceribus M. C. V. mense Martii 1637. ad Religionem S. Joannis fuisse transmissum, Episc. Maranta *part.* 4. *respons.* 80. & est legendus idem Maranta *tom.* 5. *respons.* 52. ubi ait Episcopum non posse visitare Ecclesias S. Joannis, nisi curam habeant animarum, & an Miles S. Joannis Clericum percutiens sit Episcopo remittendus, & idem Maranta *tom.* 5. *resp.* 53. refert Illustriss. D. Nuntium esse Neap. Conservatorem Gene-

Generalem à S. Sede Apostolica deputatum Religionis Hierosolymitanæ adversus Ordinarios ejus Jurisdictionem violantes.

Visis allegationibus nostris, linea Archiepiscopalis non amplius processit contra Cappellanum.

DISCEPTATIO III.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Hæres quibus modis fiat.*
3 *Additio hæreditatis quid sit.*
4 *Gestio pro hærede quid sit.*
5 *Hæredis nomine se gerere quid sit.*
6 *Aditio hæreditatis, & agnitio bonorum possessionis qualiter differant.*
7 *Filiusfam. sine jussu patris adire, an valeat, & an b.p. agnoscere.*
8 *Aditio per cretionem qualis erat olim?*
9 *Aditio per cretionem quas requirebat solemnitates.*
10 *Cretio quare propriè dicebatur.*
11 *Aditio requirit potentiam adeuntis.*
12 *Aditionis requisita, quæ sint.*
13 *Aditio metu facta, quem effectum producat.*
14 *Adeundi animus quem effectum producat.*
15 *Adeundi jus requirit animum, & factum.*
16 *Tex.* in l. pro hærede 20. ff. de acq. hær. & l. gerit eodem tit. *qualiter procedant.*
17 *Aditio est facta, & non præsumitur, nisi probetur.*
18 *Solutio legati facta per aliquem nominatum hæredem, an inducat aditionem hæreditatis.*
19 *Aditio hæreditatis, per quos actus inducatur.*
20 *Aditio est odiosa, & quare.*
21 *Aditio debet probari per certas, & concludentes probationes.*
22 *Solutio legati, de qua in præsenti, quid operetur.*
23 *Aditio hæreditatis alios actus habet necessarios, alios indifferentes.*
24 *Actus in dubio qualiter intelligatur factus, ut ab hærede an uti ab extraneo.*
25 *Aditio probatur factis, verbis, scripturis, & testibus.*
26 *Aditio, per quæ facta censeatur inducta.*
27 *Aditio an per implementum conditionis censeatur inducta.*
28 *Aditio an inducatur ex venditione rerum stabilium, mobilium, &c.*
29 *Aditio an inducatur ex solutione legatorum.*
30 *Aditio ex solutione legati pii, non inducitur.*
31 *Aditio non inducitur per actus pietatis.*
32 *Aditio an inducatur ex confessione, qua dicit quis velle esse hæredem.*
34 *Aditio ex enunciativa facti alieni, an inducatur.*
35 *Aditio ex actu dubio non inducitur.*
36 *Verba confessionis D. Beatricis de Albasio, ponderantur.*
37 *Aditio non inducitur ex confessione cum tempore, mora, & conditione, &c.*
38 *Aditio ut actus legitimus non capit diem, conditionem, nec moram.*
39 *Aditio non inducitur hæreditatis damnosæ, si filius obtulisset solvere creditoribus debitoris hæreditariis.*
40 *Aditio non inducitur ex actu dubio.*
41 *Aditio hæreditatis damnosæ, non ita facilè præsumitur.*
42 *Aditio probatur per scripturam, & qualiter.*
43 *Aditio probatur ex præsentatione articulorum, & qualiter.*
44 *Aditio non probatur posita persuasione legatarii facta hæredi, ut adeat.*
45 *Mulier juvatur Vellejano, si adeat hæreditatem damnosam, decepta à creditoribus, vel legatariis.*
46 *Mulieri an competat restitutio in integrum adversus aditam hæreditatem.*
47 *Quid posita senectute, imò ætate decrepita.*
48 *Restitutio concessa minoribus adversus aditionem hæreditatis, an competat consortibus, & cohæredibus.*
49 *Restitutio concessa minori adversus aditionem hæreditatis, an ei competat, si major factus aliquid gesserit.*
50 *Restitutio conceditur minori statim quod inconsultus adivit hæreditatem.*
51 *Restitutio adversus hæreditatem aditam, vel repudiatam, conceditur minori etiam in Regno.*
52 *Mulier in Regno restituitur adversus solemnitates omissas in inventario, & etiam adversus inventarium non confectum.*
53 *Mulier restituitur adversus dolum præsumptum etiam adversus ignorantiam, & quando.*
54 *Mulier an restituatur adversus aditionem in Regno nostro, & quando.*
55 *Senes qualiter prudentiores judicentur, & quando.*
56 *Senes prudentes ita præsumuntur, ut contrarium probari debeat per quindecim testes.*
57 *Senilis ætas dividitur in tres partes, & quæ sint.*
58 *Restitutio ex clausula generali quam requirat ætatem, & quam alia restitutio jure minoris.*
59 *Senes excusantur à publicis muneribus personalibus, & in qua ætate.*
60 *Restitutio ex clausula generali adversus hæreditatem aditam, quando competat, legatum an via exequutiva peti potest, & quando.*
61 *Hæres pendente tempore inventarii non potest molestari, & quare.*
62 *Legatum pium peti potest durante tempore inventarii.*
63 *Solutio facta jussu Judicis ab hærede eum non excludit a legum beneficiis.*

ARGUMENTUM

Hæres quibus modis fiat, & quid sit aditio hæreditatis, & quid gesto pro hærede, & qualis olim erat aditio per cretionem, & quæ sint requisita aditionis, ac per quos actus aditio inducatur, & an per implementum conditionis, an ex venditione bonorum hæreditariorum, an ex solutione legatorum, & quid si sit legatum pium, & an ex confessione, qua dicit quis se hæredem, an ex enunciativa facti alieni aditio inducatur. Aditio an capiat diem, moram & conditionem. Aditio non inducitur ex actu dubio, nec inducitur si ex persuasione legatarii solvatur legatum. Mulier juvatur Vellejano si adeat hæreditatem damnosam, eique an competat restitutio in integrum adversus hæreditatem aditam, & quid posita senectute, vel ætate decrepita, & an minori concessa prosit consorti litis majori, & quid in Regno nostro. Restitutio ex clausula generali quam requirat ætatem. Legatum via exequutiva an peti possit, & an pendente tempore inventarii.

PRO

Magnif. Beatrice Albasia.

CONTRA

D. Cæsarem Maragnone.

Dom. Reg. Cons. Antonius Florillus Commissarius.

Ex prætenso quodam testamento facto à quond. D. Ursola Laynez sub die 11. mensis Junii 1660. in quo 1
hæres prætenditur facta D. Beatrix de Albasio ejus avia, ætatis annorum septuaginta unius prætendit D. Cæsar Maragnonus vir, qui fuit dictæ quond. Ursulæ legatum consequi ducatorum duodecim mille, ultra I. Jocalia sibi relicta, mobilia quædam &c. & injustè cum reverentia molestatur D. Beatricem ad sibi legatum solvendum via exequu-

exequutiva sub prætextu, quod sit hæres in tali prætenso testamento relicta, & quod hæreditatem adiverit, unde ad solutionem compelli, certo sperat; ego tamen jura D. Beatricis defendendo probabo aeream, vanam, imò erroneam esse prætensionem militis prædicti.

2 Quod sanè probabo, quia D. Beatrix de Albasio non est hæres, igitur ad legata non tenetur. Consequentia probatione non indiget: Antecedens probatur, quia non est hæres, vigore præambuli, ut supponitur, non hæres vigore legis, facto, verbis, vel scriptura, ergo ad legata non tenetur, quia hæres ille est, qui hæreditatem adivit, adire autem est accedere ad successionem, *l.* 3. *C. de jure deliberandi*, Calvinus, Scarderius, Pratejus, & alii *in suis vocabulariis*, vel ut Bart. ait: adire hæreditatem, est
3 potentia adeundi non impedita per actum voluntarium declaratum in esse deducere, & è contra repudiare est, potentia repudiandi non impedita per actum voluntatis declaratio, & à se abdicare hæreditatem, *l. gerit*, *l. pro hærede* §. 1. *ff. de acq. hæred.* §. *ult. instit. de hæred. qualitate, & diff.* immiscere, quod est suorum, est hæreditatem jure acquisitam per actum voluntatis declaratum acceptare, vel agnoscere. Abstinere est hæreditatem à jure acquisitam per actum voluntatis declaratum à se abdicare, Bart. *in d. l. gerit num.* 8. & aditionem à gestione pro hærede distinguit J. C. *in l. si quis mihi bona* 25. §. *sed quid* 7. *ff. de acq. hæred. l. si qui in aliena* 6. §. *eum qui ff. eod.* Goveanus *lib.* 1. *var. cap.* 25. Collegium Argentoratense *lib.* 29. *tit.* 20.
4 *Thes.* 15. & aditio expressa plus nocet, quàm gestio, Hyppol. Riminal. *cons.* 17. *nu.* 14. pro hærede gestio est factum aliquod externum, quo hæres suam de acquirenda hæreditate voluntatem declarat, *d. l.* 20. *ff. de acquir. hæred. d.* §. *ult. inst. de hæredum qualitate, & diff.* dicunt aliqui, quod aditio est nomen generis, & speciei, & generaliter adire hæreditatem, dicitur etiam ille, qui se pro hærede gerit, *l. fin.* §. 20. *&* §. 12. *C. de acquir. hæred.* & sic accipitur *in l.* 1. 3. *&* 4. *ff. de acquir. hæred.* unde, & qui pro hærede se gerit adire dicitur, Osualdus Illigerius *ad Donellum lib.* 7. *cap.* 8. *lit. F.* & ita secundùm eos, duplex est aditio hæreditatis, scilicet prima in specie dicta, secunda pro hærede gestio, *l.* 25. §. 6. *l.* 28. 29. *&* 69. *ff. de acquir.*
5 *hæred.* & si verborum proprietatem venari libet, potius dicendum est verbum (pro hærede gerere) interdum sumi generaliter: nam, & qui adit pro hærede gerit, *l.* 4. *C. ad Trebell.* §. *ult. inst. de hæred. qualit. & diff. & qui bonorum poss. petit. l.* 60. *ff. de acquir. hæred.* Bald. *in l. puberem C. de jur. delib.* interdum verò pro hærede gerere distinguitur tum ab immistione, tum ab aditione, Duarenus *ad titulum ff. de acq. hæred. cap.* 3. Hylligerius *ubi suprà*, Col-
6 legium Argentoratense *d. libr.* 29. *tit.* 20. *Thes.* 11. adire hæreditatem, & bonorum possessionem petere J.C. Paulus æquiparat in *l. is qui* 15. *ff. de legatis præstandis*, tametsi aditio hæreditatis, quia illius origo de jure civili est, perpetua dicatur, *l. licet* 8. *C. de jure delib.* bonorum verò possessio, quia à Prætore causam habet, temporaria est: nam Prætoris officium angustiore clauditur tempore. Hinc
7 filius sine patris jussu potest agnoscere bonorum possessionem, adire autem hæreditatem non potest, nisi servetur patria voluntas, cum facilè perire possit, non exclusa spatio temporis; & hæc est germana differentia inter hæreditatem, & bonorum possessionem, quam ab eruditioribus agnoscimus, Pratejo, & Calvino, Schardeno, & aliis.

8 Fuit etiam antiquitùs alius modus acquirendi hæreditatem, scilicet Cretio, quæ ab aditione fuit distincta, secundùm Cujacium ad Ulpian. *tit.* 22. *& lib.* 7. *observat. cap.* 10. qui enim sine cretione hæres institutus erat, non fiebat cernendo hæres, id enim proprium ejus erat, qui cum cretione institutus erat, Ulpianus *tit.* 22. *n.* 25. Fiebat tamen hæres adeundo; poterat etiam fieri non adeundo, sed pro hærede gerendo, Ulpian. *ubi sup.* Cretio verò erat aditionis species, & duo verba usurpabantur, scilicet *adeo*, *cernoque*, Faber *de erroribus*, *pragm. decade* 49. *errore* 10. *num.* 15. in simplici aditione non adhibebatur verbum *cerno*, sed sufficiebat verbum *adeo*, *argum. l. si* §. 2. *ff. de acquir. hæred. l.* 1. *ff. de curatore bonis dando*, *l.* 4. §. 1. *ff. de bonis author. judic. possid.* cretio scrupulosior fuit ob plures solemnitates requisitas, de quibus Duarenus *lib.* 2.
9 *disp.* 41. Valentinus Foresterius *lib.* 2. *de success. ab intestato*, *cap.* 19. sed talis solemnitas fuit sublata, *l.* 17. *C. de acq. hæred.* & talis cretio supponitur gestioni pro hærede, & aditionem ipsam fuisse, ut clarè formula demonstrat Cicero 9. *Epist. famil. epist.* 14. *& ad Atticum lib.* 11. & eadem pluribus in locis Ciceronem usum fuisse, dicit Budeus *de origine juris*, Alciat. *lib.* 3. *disput.* 7. Plinius *lib.* 10. *epistolarum*, & pluribus firmat Petrus Gregorius *lib.* 4. *syntagmatum cap.* 2. *numer.* 6. Petrus Faber *libr.* 2. *semestrium cap.* 22. Covarr. 2. *lib. var. cap.* 10. Hylligerius *ad Donellum lib.* 7. Copp. *dec.* 130. Petrus Faber *d. cap.* 22. qui ait dici cretionem, quod veluti in rem præsentem veniat hæres, ac coram testibus adeatur, & aspiciatur hæreditas, Cujacius *cap.* 18. qui ait *cernere* dicitur quod *decernere*, *l. P. l.* 13. §. *penult. ff. de acquir. hær.* Gregorius Tholos. *cap.* 20. qui 10
ait cretionem esse certorum dierum spatium, quod datur instituto hæredi ad deliberandum, utrum expediat ei adire hæreditatem, necne? ut observat Paulus Christineus *dec.* 22. *num.* 2. *vol.* 4. licèt verò cretionis solemnitas penitus sit sublata, non tamen ipsa cretio, quæ species aditionis est, & hac abrogatione factum est, ut jussus testamento cernere hæreditatem possit, & primò gerendo acquirere, secundò ut sine cretione institutus possit cernere, & adire, tertiò, ut nuda testatio apta tamen sufficiat, nec solemnis formula requiratur, Unnius *disput.* 111. *Thes.* 5. *qu.* 16. Collegium Argentoratense *libr.* 29. *tit.* 12. *Thes.* 11.

Cum ergo in præsenti D. Beatrix de Albasio non adive- 11
rit, non decreverit, &c. quomodo poterit, ut hæres conveniri. Aditio est animi motus cum determinatione acceptationis, & juris, & facti adminiculo, & potentia concurrente, ita Bald. *consil.* 349. *lib.* 4. & ideò is, qui vult adire, necesse habet, quòd sit certus, potens, & concur- 12
rat cum opinione veritatis, aliàs non valet aditio, ita Paul. *consil.* 363. *lib.* 2. Alex. *cons.* 24. *lib.* 3. Cardin. Tusch. *concl.* 183. *litt. H.* Tepat. *tit.* 548. *cap.* 16. Tholosan. *lib.* 46. *cap.* 3. Christineus *d. decis.* 22. *vol.* 4. Collegium Argentoratense *d. lib.* 29. *tit.* 2. *Thes.* 11. & quia est animi motus, ideò qui metu coactus adit hæreditatem, si liber sit hæres 13
non fit, si servus sit hæredem Dominum non facit, *l. qui alieno* 6. §. *fin. ff. de acquir. hæred.* & si metu compulsus adit, potest contra aditionem petere restitutionem, & abstinendi facultatem, excepto hærede gravato de restituenda hæreditate, qui velit, nolit, adire sine periculo suo, & restituere cogitur à Judice, *l. cum aliquis* 21. *C. de jure delib. l. qui poterat*, *& l. nemo quod* §. *qui compulsus*, *l. ille*, *à quo*, §. *tempestivum*, *l. cogi*, *ff. ad S. C. Trebell.* Petrus Greg. Tholosan. *lib.* 46. *c.* 4. *n.* 15.

Dicunt tamen omnes, quòd aditio hæreditatis solo ani- 14
mo absque ejus declaratione expressa non fit, & animus adeundi nullum producit effectum, nisi prodierit foras, & se qualis intus sic, facto, vel verbis declaraverit, atque aperuerit, *l. potuit* 5. *C. de jure delib.* ubi in adeunda hæreditate delata pupillo, non sufficit tutoris authoritas, sed requiritur, ut cum ipsa voluntate concurrat actus aliquis. Secundò quia hæreditatis aditio, nullo facto, vel dicto declarata est, solus quidam actus in mente retentus; sed actus in mente retentus nihil operatur, *l. si repetendi* 7. *C. de conditione ob causam*, ergo talis aditio nihil prodest, Bart. *in l. gerit num.* 50. ubi Romanus *num.* 4. *ff. de acquir. hæredit.* Bald. *cons.* 298. *lib.* 50. Bertachin. *in verbo aditio*, Menochius *libr.* 4. *præsumpt.* 99. *num.* 6. Card. Tusch. *litt. H. conclus.* 190. Joannes Copp. *obser.* 130. *num.* 15. Tholosan. *lib.* 46. *c.* 4. *n.* 14. Christineus *dec.* 26. *vol.* 4. Collegium Argentoratense *lib.* 29. *tit.* 20. *Thes.* 12. & sic duo sunt neces- 15
saria ad adeundam hæreditatem, scilicet animus, & factum. Scheinedin, Harpectus, Vinnius, Unnius, Pichardus, Corvinus, Bachonius, Vvesembecius, Manzius, Vantius Pisonius, Scambatus, & alii *lib.* 3. *instit. tit.* 19. §. *fin.* Hieronymus Schurfius *consil.* 96. *numer.* 24. *centur.* 1. Coiman. *reponso* 50. *num.* 11. *vol.* 4. Fruckman. *cons.* 97. *num.* 98. *& seqq. vol.* 1. & in Camera Imperiali sic decisum refert Collector decisionum Cameræ de anno 1564.

Neque repugnat text. *in l. pro hærede* 20. *ff. de acq. hæred.* 16
& in l. gerit eod. tit. & §. 50. *instit. de hæred. qual. & diff.* ubi nuda voluntate fit aliquis hæres.

Respondeo enim, quòd ibi nuda voluntas accipi debet verbis solemnibus expressa, ut videre est in nudo pacto, *l.* 2. *ff. de pactis*, *l.* 10. *C. eodem*, & sic in *d.* §. aditio dicitur nuda voluntate, idest sine facto, sed verbis tamen declara-

clarata, Giphan. *in l.* 14. *C. de acquir. hæred.* & facit *text. in l.* 51. §. 2. *& l.* 70. §. 4. *ff. eodem titulo l.* 1. *ff. de curatore bonis dando l.* 4. §. 1. *ff. de reb. anthor.* & sic intelligitur Bartolus *qu.* 10. Monticula *de inventario cap.* 9. *num.* 284. *& in Antiphannucco numer.* 83. Gaillus *lib.* 2. *observat.* 120. *n.* 9. & alii, quos refert Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 99. *numer.* 17. qui dicit solo animo adiri hæreditatem, ut benè Cæsar de Graffis *d.* 90. *num.* 16. *& d.* 161. Tobias Nunnius *consil.* 27. *num.* 2. *&* 3. Menoch. *cons.* 115. *num.* 25. *& cons.* 186. *n.* 19.
17 Magonius *decis. Florentiæ* 17. *num.* 15. Joseph Ludovicus *concl.* 16. *fol.* 49. & quia aditio est facti, & facta non præsumuntur, nisi probentur, *l. in bello* §. *facta ff. de captivis*, Mantica *d.* 198. Magonius *d.* 64. *num.* 31. *&* 148. *n.* 3. Rota apud Cencium *d.* 180. *num.* 3. *& d.* 655. *part.* 3. *divers. d.* 80. *num.* 8. Surd. *d.* 154. *num.* 19. Rota apud Burattum *d.* 279. *num.* 3. unde aditio est evidenter probanda per allegantem, Cyriac. *cap.* 501. Thomat. *d.* 118. *tom.* 1. *& d.* 265. *tom.* 2. & Rota apud Buratt. *d.* 207. *num.* 1. *cum seq.* ait, quod qui aditionem hæreditatis allegat, plenè, & concludenter probare tenetur per probationes explicitas, & necessarias, quia per præsumptiones ea non probatur, etiam si hæreditas esset opulenta, Franch. *d.* 60. *n.* 22. Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 99. *n.* 3. Rota coram Buratto *ubi sup. & coram Cardinale Cavalerio d.* 431. Reg. Cap. Latro *d.* 8. *à num.* 15.

18 Quod si dicat pars me laborare incassum, & in vanum, quia D. Beatrix solvit legatum pium relictum, scilicet vestes relictas Parœciæ, & Ecclesiæ Sanctæ Annæ propè palatium magnum, & Notario stipulante solvit, & accepit à Parœcho, qui tunc temporis erat quietationem, & dixit se velle adire dictam hæreditatem, cum beneficio legis, & inventarii, & non aliter, nec alio modo suo loco, & tempore, & postea quam erit declaratum à Domino Commissario Ascanio Raetano amicabili compositore electo in hoc negotio ordine S. E. ut ex quiet. apparet, fol. 1. 13. Decembris 1660. manu Notarii Vincentii Jannaccharii, & sic dicit pars adversa: fecit actum, confessa fuitse velle adire, ergo est hæres.

19 Pro cujus difficultatis responsione supponere oportet, quod actus positivi quibus fit aditio hæreditatis, sunt quatuor, videlicet actus acquisitionis, actus translationis, actus possessivus, & expressio verbalis, vel actus declarativus, sic dicit Baldus *cons.* 224. *lib.* 20. quibus addo cum Cardinale Tusch. *concl.* 190. *vol.* 1. actum continuativum, item actum negativum, videlicet non factum, puta si ad petitionem creditorum alicui statuatur tempus intra quod adeat, vel repudiet, ille verò intra statutum tempus nihil planè faciat, nam is tacendo adire videtur, ex *l. fin.* §. *si quis autem*, *C. de jure delib.* Bart. *in sua quæst.* 10. *incip. debitor*, *& in l. pro hærede* 20. §. *Papinianus ff. de acq. hæred.* Berta-
20 chin. *in verb. aditio*, *num.* 64. Dicitur autem odiosa aditio hæreditatis, & sic in dubio potius inducitur repudiatio, quam aditio, Card. Tusch. *lit. A. concl.* 183. *num.* 12. & omissio hæreditatis ex eo præsumitur, quod cum aditio multis difficultatibus hæredem implicet, & interdum in labyrinthum inextricabilem deducat ne præcipitet, ex *l. fin. C. de jur. deliber.* nullus seipsum præsentissimo periculo committere existimandus est: nec obstat, quod interdum hæreditas est opulenta: ex eo enim quod adesse, vel abesse potest, certum argumentum deduci nequit: Ernest. Corman. *resp.* 50. *num.* 7. *& seq. vol.* 4. ideo dixerunt Callistratus, & Ulpianus *in l.* 2. *&* 3. *ff. de interrog. act.* aditionem hæreditatis difficilis esse probationis, & observat Doctissimus Faber *in l. si quis* 23. *ff. depositi*, quod talis pro-
21 batio debet esse certa, juxta *text. in cap. in præsentia* 8. *de probat.* & debet esse, concludens, & plenè probanda est, Cravetta *cons.* 33. *& cons.* 37. *num.* 4. *& cons.* 312. *numer.* 3. Mantic. *lib.* 12. *de conject. tit.* 9. *num.* 50. Mascard. *concl.* 40. Card. Tusch. *litt. A. conclus.* 186. *num.* 4. *&* 50. quia non solum aditio est facti, sed animi alieni, cujus notitiam habere certo difficile est, ex notatis ab Antonio Fabro *decade* 20. *errore* 10. sic conjectura aditæ hæreditatis debet esse certa, plena, & concludens, ita ut regula sit, non videri adiisse eum, qui id egit, quod potest facere citra jus, & nomen hæredis, Card. Mantica *lib.* 12. *de conjecturis tit.* 9. *n.* 18. Francisc. Barry *lib.* 11. *de success. tit.* 3. *n.* 1. & quando actus duobus modis potest intelligi præsumitur non adivisse, præsertim si hæreditas sit damnosa, Barry *ubi suprà*, post Manticam, Maschardum, & Menoc. & Cabedus *dec.* 61. *p.* 2.

In tali ergo solutione legati pro facta per D. Beatricem, 22
duo sunt consideranda; Primò, qualitas legatii pii; Secundò, confessio facta in quietatione quam recipit, & solutione quam facit, quia si ex nullo actum argui potest aditio, erit absolvenda à prætensis per legatarium.

Quo ad primum, actus aditionis hæreditatis inductivi, 23
quidam sunt necessarii, quidam indifferentes: dicuntur necessarii, qui contra jus, & nomen hæredis fieri non possunt, ut si quis locaret prædia hæreditaria, vel ea insolutum daret creditoribus hæreditariis; indifferentes dicuntur illi qui possunt esse hæreditarii, vel non, ut si quis inhabitaret domum communem, quam ille prius inhabitare solebat sepelire defunctum, & alios similes actus facere, quia actus præsertim sepeliendi mortuos, uti pius ad omnes spectat, Maschard. *concl.* 44. *num.* 20. Ursellius *concl.* 51. *n.* 68. & arbitrarium est Judici ex actu qui potest importare aditionem; ut considerata qualitate personarum, rerum, & actuum, ut possit ex magis verisimili pro aditione, vel non aditione inclinare, Natta *cons.* 448. *n.* 13. Cardin. Tusch. *pract. conclusionum concl.* 190. *numer.* 127. *litt. A.* & actus qui potest fieri nomine proprio, & ut ab 24
hærede in dubio censetur factus nomine proprio, Bart. *in d. l. gerit*, *num.* 21. *ff. de acq. hæredit.* Card. Tusch. *ubi supr. num.* 150. Tepatus *tit.* 548. *cap.* 6. §. 11. Cabed. *dec.* 61. *num.* 11. *part.* 2. & facilius præsumitur aditio in hæreditate ascendentium quam aliorum, Bald. *in l. si matre* 11. *Cod. de suis*, *& legitimis*, Bertacchinus *in repertorio*, *in verbo aditio*, Socin. *consil.* 14. *numer.* 18. *vol.* 4. Mascard. *conclus.* 40. *numer.* 14. *vol.* 1. Vultejus *consil. Marpurgensi* 28. *numer.* 209. Franciscus Barry *lib.* 11. *de success. libr.* 3. *num.* 4.

Probatur ergo aditio factis, verbis, & scripturis; ver- 25
bis quidem dispositivis, adeo hæreditatem, gero me pro hærede, accipio, sumo, &c. Bart. *in d. l. gerit* 89. *num.* 9. *vers. circa primum*, *ff. de acq. hæred.* & allegat *textum in l. apud Aufidium* 20. *ff. de optione legata*, Jason. & Alexander *in l. pro hærede* 20. *num.* 50. *ff. de acq. hæred.* Maranta *in l. is potest* 19. *num.* 43. *ff. de acq. hæredit.* Menoch. *libr.* 4. *præsumpt.* 100. Mascard. *concl.* 41. *vol.* 1. Barr. *lib.* 11. *tit.* 4. *n.* 1. Factis, quia voluntas hominis factis declaratur, sicuti, & verbis, Jason *cons.* 112. *vol.* 4. Cravetta *cons.* 148. *n.* 10. *& cons.* 61. *num.* 19. *& cons.* 204. *num.* 11. *& cons.* 348. *n.* 4. & qui voluntatem suam facto aliquo declarat, pro hærede 26
propriè gerere dicitur, non tamen omnia facta aditæ hæreditatis conjecturam inducunt, sed illa quæ citra jus, & nomen hæredis fieri non possunt, *l. pro hærede* 20. §. *Papinianus* 4. *ff. de acq. hæred.* Bald. *in l. potuit*, *Cod. de jure delib.* Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 101. & multa sunt facta, quibus probatur aliquem adivisse, de quibus Marcellus Calà *de modo articulandi*, *& probandi*, *glos. unica*, §. 20. *num.* 590. *& seqq. usque ad num.* 601. *pag.* 425. ex implemento conditionis sub qua fuit quis hæres institutus non intelligitur adivisse, *l.* 1. §. *si parendi*, *ff. de condit. causa data*, Maranta *num.* 73. Tepatus *cap.* 6. Mascard. *concl.* 43. *n.* 41. Mantica *lib.* 12. *tit.* 9. *num.* 7. Bart. *in d. legerit num.* 19. sic disponit in testamentis, vel codicillis de rebus hæreditariis 27
intelligitur adire *l. si avia* 6. ubi DD. *Cod. de jure deliberandi*, non enim creditur in dubio, quis de alienis rebus velle testari, quamvis hoc facere possit, Mantica, Maranta, Menoch. & alii apud Barrium *lib.* 11. *tit.* 3. *num.* 4. idem in cessione hæreditatis, Præs. de Franch. *decis.* 32. ex venditione rerum stabilium hæreditariarum inducitur aditio, ex *d. l. hærede* 20. §. *proindè à contrario sensu*, *d. l. si quis mihi bona* 25. §. *sed quid si mandavit*, *ff. de acquir. hæred.* Franch. *decis.* 80. Barry *lib.* 11. *tit.* 3. Tepatus *c.* 9. Verallus *decis.* 26. *p.* 2. secus si vendantur res, quæ servando serva- 28
ri non possunt, Surd. *tit.* 8. *qu.* 45. *num.* 50. ex venditione supellectilium, parvi valoris, pro solvenda impensa funerali, aditio non arguitur; Cardin. Tusch. *d. lit. A. concl.* 190. *num.* 71. si servos hæreditarios manumisit adivisse intelligitur quia hoc citra jus, & nomen hæredis fieri non potest, *d. l. pro hærede*, §. *Papinianus*, *l. si pupilli* 42. *ff. de acq. hæredit.* & ex locatione rerum hæreditariarum aditio inducitur, *d. l. pro hærede*, §. 1. *&* §. *fin. inst. de hæred. qualit. & diff.* sic ex receptione debiti hæreditarii, sic per solutionem factam creditoribus hæreditariis, *l.* 2. ubi DD. *Cod. de jur. delib.* Matthesilanus *sing.* 35. & ex habitatione domus paternæ, *l.* 1. *Cod. de repud. hæred.* quia præsumitur habitasse, ut hæres patris,
nisi

nisi filio esset obligata pro dote, Barry, & alii DD. citati.

29 Solutio legati à testatore relicti, inducit aditionem hæreditatis, quia legata non valent nisi hæreditate adita, *l. eam quam* 14. *C. de fideicommissis*, unde qui vult ea valere, & exequi, eo ipso vult esse hæres, nec hoc potest facere, nisi quia ut hæres, Card. Tusch. *d. lit. A. concl.* 190. *num.* 66. *&* 122. Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 101. *nu.* 15. Mantic. *lib.* 12. *de conjecturis tit.* 22. *num.* 15. Rota apud Cencium *decis.* 280. Card. Seraph. *dec.* 1407. *num.* 4. Coccinus *dec.* 168. *num.* 1. & facilè ex hoc, actu præsumitur, si sit lucrosa hæreditas, non ita si sit damnosa, cum quilibet censeatur velle conditionem suam meliorare, non autem deteriorare Cæsar de Grassis *dec.* 161. *num.* 8. Rota *dec.* 80. *n.* 7. *p.* 1. *divers. & decis.* 460. *num.* 15. *&* 16. Franch. *d. dec.* 89. *num.* 9. *& decis.* 60. *num.* 9. *&* 22. Magonius *decis. Florent.* 148. *n.* 9. Ursellius *concl.* 51. *n.* 63. ex solutione verò partitæ modicæ utrum inducatur aditio, vide Novarr. *dec.* 133.

30 Quia verò legata pia non dependent ab aditione hæreditatis, sed solum à voluntate defuncti: Crassus *in §. legatum, quæst.* 68. *num.* 4. Tiraquell. *de pia causa, privilegio* 33. Cevall. *quæst.* 107. & si enim nullus adeat adhuc debentur, & limitantur regulæ, de quibus *in l. si nemo, ff. de test. tutela, & l. si hæreditas eod. tit. & l.* 2. *§. adeò, ff. de vulgari, & l.* 1. *ff. de leg.* 2. *l. si nemo, ff. de reg. juris, l.* 1. *§. ante aditam, ff. si quis test. liber esse jussus fuerit, l. filiusfam. §. exhæredatio, ff. de bon. poss. contra tab. l. proximè, ff. de his quæ in test. del. l.* 3. *§. si patronus, ff. de bonis liber. d. l. eam quam, Cod. de fideicommiss.* ut fundat novissimè doctus Rub. *pract. resolut. cap.* 61. *per tot.* ideò solutio legatorum piorum non inducit aditionem hæreditatis,

31 Card. Tusch. *lit. A. concl.* 190. *num.* 124. qui concordantes allegat, nec novum est, quia actus qui spectat ad pietatem, non faciunt præsumi aditionem, quia etiam à quolibet amico, vel vicino fieri possunt: ut essent sepelire mortuum, expensas facere in infirmitate, vel pro sepultura defuncti, vel medicinas solvere, medico satisfacere, &c. alimenta familiæ testatoris ministrare, domum custodiæ causa claudere, bona mobilia custodire ne perdantur, domum hæreditariam corruentem reficere, vel alia pietatem, & amicitiam sonantia facere, *l. & si quis* 14. *§. plerique* 8. *ff. de relig. & sumptib. funerum, d. l. gerit num.* 24. *ff. de acquir. hæred.* Ruin. *cons.* 51. *lib.* 4. ubi de simili actu pio loquitur, nempè manendi in domo ad lugendum defunctum, Bertachin. *in verb. aditio*, Maranta *in l. is potest num.* 81. *ff. de acq. hæredit.* Natta *cons.* 448. *n.* 11. *tom.* 2. Paulus *cons.* 33. *lib.* 20. Mantica *libr.* 12. *de conjecturis tit.* 10. *num.* 9. Mascard. *conclus.* 47. *num.* 2. Menoc. *lib.* 4. *præsumpt.* 101. *num.* 7. Surd. *d. tit.* 1. *de alim. quæst.* 44. *nu.* 38. Card. Tusch. *d. conclus.* 190. *numer.* 124. 126. *&* 138. *dict. litt. H.* Barry *lib.* 11. *de success. tit.* 3. Hilligerius ad Donellum *lib.* 7. *cap.* 8. Collegium Argentoratense *lib.* 29. *tit.* 2. *Thes.* 13.

32 Sed pars adversa magnum facit festum de confessione, & assertione Notarii, qua confitetur velle adire D. Beatricem hæreditatem.

Sed Domini salva pace, nullum est faciendum fundamentum de tali assertione, primò quia quando quis confessus est se esse hæredem Titii, duo requiruntur, ut ex talibus verbis inducatur aditio, primò, ut hæreditas sit delata, secundò, ut potuerit eam adire, quia ex talibus verbis inducitur probatio voluntatis adeuntis, cum se gerat pro hærede, *d. l. pro hærede, & l. gerit* 88. *ff. de acq. hæred.* ubi Bart. *num.* 14. cæterum si talia verba proferantur ab eo, qui hæres esse non potest, etiam si maximè velit; non efficitur hæres, sed solùm illi obligatur, qui est præsens huic confessioni, *l. final. ff. de interr. act.* Bart. *in d. l. gerit* 88. *num.* 14. *ff. de acq. hæred.* Bald. *in l. potuit* 5. *C. de jur. delib.* Decius *cons.* 278. *num.* 6. ubi scriptum reliquit, quod si hæres institutus confitetur se hæredem esse, etiam per verbum *credo*, aditio probatur, Bald. *in l.* 1. *num.* 21. *C. de falsa causa adjecta legato*, Bertachin. *verbo aditio*, Maranta *in d. l. is potest nu.* 45. *ff. de acquir. hæredit.* Ruin. *cons.* 113. *lib.* 3. Cravetta *cons.* 24. *num.* 50. Matthesil. *singul.* 34. Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 100. *num.* 22. Mantica *de conjecturis lib.* 12. *tit.* 11. *numer.* 4. Mascard. *concl.* 41. *n.* 11. Petr. Greg. *lib.* 46. *syntagmatum num.* 14. Franciscus Barry *lib.* 11. *tit.* 4. *num.* 3. Card. Tusch. *concl.* 184. *nu.* 92. *lit. A.* Sed sic est, quod D. Beatrix de Albasio dum asseruit hoc in legato solvendo non poterat esse hæres ex inhibitione facta S. C. M. C. Vicariæ, quæ fuit facta die 12. mensis Junii 1660. fol. 20. ergo non est hæres: legatur, Præs. de Franchis *d.* 694. *p.* 4. D. Staiban. *tom.* 1. *resol.* 86. *per totum, & tom.* 1. *resol.* 26. ubi explicat punctum, *& resol.* 16. ubi de hac re fusiùs scripsit quàm in prima: & sic non obstat decisio relata per Paschalem *part.* 8. *cap.* 10. *num.* 20. quam refert Thorus in verbo, *confessio*, ubi decisum refert contra hæredem, qui se talem confessus fuerat; nam ibi concurrebat immixtio in bonis hæreditariis, vel confessio erat facta coram omnibus præsentibus: & sic vel locum non habebat abstinentia, vel ea respectu omnium erat jam extincta, ut latè novissimè Joannes Baptista Mucci qq. *Iuris, quæst.* 4. *per totam.*

Imò ex alio capite non inducunt talia verba aditionem, 33 quia sunt verba potius enunciativa Notarii dicentis aliquem esse hæredem, quæ aditionem non inducunt, ut post Tuschum, & alios dicit Ursellius *ubi supra num.* 60. qui ait, quod enunciativa hæredis non inducit hæreditatis aditionem, quando is, qui enunciatur hæres poterit succedere ab intestato, unde dici solet, quod si quis facit aliquem actum, tanquam hæres, & sic dicat, arguitur aditio, *d. l. gerit* 88. *& d. l. pro hærede* 20. *§.* 1. *l. Pannonius* 86. *in fine ff. de acq. hæred.* quibus juribus probatur censeri aditam hæreditatem ab eo, qui fecit aliquem actum, ut hæres, sicut est actus confessionis, Bart. *in d. l. gerit n.* 15. Maranta *in d. l. is potest num.* 45. Cravetta *cons.* 248. *num.* 3. Menoch. *de præsumpt.* 100. *num.* 23. Mantica *tit.* 11. *n.* 10. Mascard. *concl.* 41. *num.* 12. Barr. *d. lib.* 11. *tit.* 4. *numer.* 4. Neque obstat *text. in l. epistola* 52. *ff. de pactis, & in l. ex his verbis* 7. *C. de testam.* quia illa verba erant enunciativa 34 facti alieni, quod poterat aliter esse inductum, quam ex voluntate pronunciantis, Bar. *in d. l. gerit num.* 15. quod an procedat, si enunciativa sit facta à Notario, quæstio est, affirmat Bald. *cons.* 263. *lib.* 1. Maranta *in d. l. is potest, num.* 49. *ff. de acq. hæred.* Menoch. *præsumpt.* 100. *num.* 24. negant Mantica *dict. tit.* 11. *num.* 11. Mascard. *concl.* 42. *num.* 19. Franciscus Barrius *lib.* 11. *tit.* 4. *num.* 4. David Doringius *in Biblioteca I. C. fol.* 568. *num.* 30. *col.* 2. ergo est aliquid factum dubium, posito verò facto dubio, an scilicet illud importet, vel non aditionem, erit recurrendum 35 ad hæredem, cui competit illius facti declaratio, ut ait Cravetta *cons.* 147. *num* 4. *lib.* 1. Hunnius *cons.* 27. *num.* 4. *&* 50. Surd. *d.* 267. *num.* 8. Rota apud Burattum *d.* 279. *nu.* 12. *&* 20. ad quam etiam decisionem recurritur in materia probandæ aditionis, & in materia declarandæ voluntatis testatoris, & ad illius animi declarationem hæres præsumptus cogi potest mediante citatione ad declarandum, an sit, vel esse velit hæres, aliàs citatur ad videndum deputari curatorem hæreditati jacenti, contra quem postea validè procedi possit, aliàs judicium fieret elusorium, & tunc hæreditas dicitur jacens, quando non constat post factam diligentem inquisitionem, citatis prius illis, quorum interest an quisquè eorum velit esse hæres, & quando est jacens, tunc non currunt tempora, neque instantiæ, nisi prius ei curator fuerit deputatus, & dicitur ficta persona, quæ in pluribus vices defuncti sustinet, & in multis non, Ursell. *tom.* 1. *concl.* 51. *n.* 9.

Tandem ex alio capite talia verba non inducunt aditio- 36 nem, quia dicitur ibi per Notarium, quod D. Beatrix vult adire dictam hæreditatem cum beneficio legis, & inventarii, & non aliter, nec alio modo, suo loco, & tempore, & postquam erit declaratum à D. Consil. Raetano Amicabili compositore electo in hoc negotio de ordine S. E. legatur fol. 1. videant ergo Domini Judicantes qualem actum fecerit D. Beatrix tunc temporis, qui importet aditionem, sanè nullum, si rectè judicabimus, nam interrogatus ille, cui est delata hæreditas, si dicat volo adire sine ullo intervallo præsumitur adita hæreditas, Bart. *in d. l. gerit* 88. *num.* 10. *ff. de acq. hæred. ver. ex instantibus*, Mascard. Menoch. Mantica, & alii apud Barrium *tit.* 4. *num.* 20. Sed si tempus petat, & apponat, modum, con- 37 ditionem, &c. non erit aditio, quia cum aditio hæreditatis sit actus legitimus, *l. actus legitimi* 38. *ff. de reg. juris*, non capit idem, neque conditionem, neque tempus, moram, &c. *d. l. actus legitimi*, ideò actus, aditionis in- 38 ductivus, debet esse certus, & non æquivocus, Rota apud Gregor. XV. *d.* 165. nec debet esse in suspenso, *d. l. actus*,

actus, Barbosa *axiomate* 12. *num.* 13. alias faceret illa regula, non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, præsertim ubi hæreditas penitus esset damnosa, ut Rota pluries decidit apud Ursell. *d. concl.* 51. *num.* 76. unde dicunt DD. & Tribunalia deciderunt, quod si filius obtulisset solvere creditoribus debitoris hæreditariis, non per hoc
39 inducitur aditio, si hæreditas sit damnosa, ac debitis implicata, ita Præs. de Franch. *dec.* 80. *numer.* 9. quia nemo præsumitur velle jactare suum, & sic illius conditionem pejorare, Rota *d.* 2. *de caus. poss. & propriet.* Cassad. *dec.* 3. *num.* 4. *de proc.* Seraph. *d.* 1398. Greg. XV. *dec.* 275. *num.* 3.
40 & ex hoc dicunt actum dubium non inducere aditionem hæreditatis, quia de adeuntis animo debet liquido constare, aliàs actus dubius, & æquivocus non probat aliquem esse hæredem *d. l. pro hærede in princ. ff. de acquir. hæred.* Aretin. *cons.* 23. Rota *d.* 166. *coram* Gregor. XV. Surd. *d.* 267. *num.* 8. D. Ricc. ad Francum *d.* 166. Magon. *decis. Florentiæ* 64. *num.* 23. Gratian. *capit.* 706. *nu.* 34. Mascard. *concl.* 44. *num.* 20. *& seqq.* Hinc venditio, vel alia qualibet dispositio rerum hæreditariarum inducit aditionem, etiam quando quis disponit, erat creditor, Card. Puteus, *d.* 437. *l.* 1. Greg. XV. *d.* 371. Rota *d.* 447. *p.* 1. *apud eundem Puteum*, quia hæres, qui erat creditor quando disponit, vel aliud gerit, semper potius præsumitur, quod agat uti hæres, quam uti creditor, Rota apud Greg. XV. *dec.* 32. *p.* 2. *in recentior.* & apud eundem *dec.* 7. *num.* 7. Sed si hære-
41 ditas sit damnosa, non ita esset Franc. *d.* 80. quia tunc per venditionem non inducitur aditio, & eo minus si creditor alia ratione facere potuerit, quia tunc etiamsi post captam possessionem suum creditum non solverit, nihilominus hæreditatem adivisse, non præsumeretur, Rota apud Cavaler. *d.* 504. *num.* 4. ergo actus aditionis inductivus debet esse clarus, liquidus, & certus, qui citra jus, & nomen hæredis fieri non valeat, latè Reg. Cap. Latro *d.* 8. *& d.* 13. *per tot.* sine ullo onere, mora, conditione, & intervallo; talis autem non est actus factus per D. Beatricem, ergo non est hæres.

42 Scriptura etiam, probatur aditio, Bart. *in d. l. gerit num.* 18. Mascard. *concl.* 40. *&* 42. Mantica *lib.* 12. *de conjecturis tit.* 11. *num.* 9. Hieronym. Vultejus *cons.* 28. *nu.* 293. *vol.* 1. puta si in libello filius dicat se hæredem, vel si in aliquo memoriali dixerit, se adivisse hæreditatem, quia talis scriptura probat aditionem, Marcus Mantua *singul.* 314. Tepatus *tit.* 548. *cap.* 8. §. 4. & sic in actu judiciali se denominando hæredem præsumitur adivisse, Bart. *nu.* 14. *ubi sup.* Jason. *in l. ex his verbis*, *Cod. de testam. militis num.* 8. *vers.* 8. *limita*, Rota apud Gregor. XV. *decis.* 460. Cæsar de Grassis *decis.* 161. Mantica *decis.* 355. *numer.* 8.
43 Burrattus *d. decis.* 279. *num.* 2. qui ait idem procedere in productione articulorum, in quibus se hæredem fateatur, & alia prætenderet, quæ citra nomen hæredis prætendi non possent, Rota *pluribus in locis*, de quibus Laurentius Ursellius *concl.* 51. *num.* 58. Francus *dec.* 60. qui dicit non probari aditionem per testes singulares, vel de auditu, & legendi sunt addentes ad Præsid. de Franchis *d. dec.* 66. & idem Præses *ubi sup. à num.* 6. dicit ex confessione facta in judicio, præsumi aditam hæreditatem, &c. latè Mauson. *de causis executivis*, *ampliatione* 12. *numer.* 3. *&* 9. *ampliat.* 14. *num.* 21. *&* 23. Dom. Staiban. *resol.* 175. *nu.* 6. *tom.* 2.

44 Addo ex alio capite D. Beatricem esse adjuvandam, quia erat in domo legatarii à quo persuasa fuit, ut legatum solveret Parœciæ, maxima cum diligentia, ut suum consequeretur, at quando quis per errorem adivit non inducitur aditio, nec procedit *textus in l. finali*, *Cod. de jure deliber.* Rota apud Puteum *dec.* 421. *lib.* 3. *& decis.* 414. *lib.* 3. quidem dicitur in aditione ficta, vel simulata, Rota apud Verallum *dec.* 68. *par.* 2. Ursell. *concl.* 51. *num.* 87. & Dom. de Franch. *dec.* 518. *num.* 10. ait quod mulier si
45 adierit hæreditatem damnosam decepta à creditoribus, vel legatariis, juvatur Vellejano, & si quis confiteatur se hæredem, (& verè talis fuerat in testamento relictus) si postea pronuncietur dictum testamentum fuisse falsum, inofficiosum, vel irritum confessio ei non nocebit, *l. de ætate* 12. §. 1. *&* 2. *ff. de interrog. act.* Dom. Staib. *tom.* 2. *resol.* 192. *n.* 63.

46 Cum ergo aditio hæreditatis tot inducatur modis de quibus supra, & novissimè Vivianus Cirocchus *discept. forens. cap.* 61. *à num.* 23. qui *discept.* 34. disputat de tempore adeundi in filio, & an ex patris retentione bonorum maternorum censeatur adita hæreditas, & an possit solus pater adire pro filio infante, vel majore, disputat *discept. for. cap.* 63. *à num.* 25. *ad textum*, *& glos. in l. finali*, *Cod. de bonis quæ liber.* & in casu nostro nullum sit factum aditionem importans, videndum est, an scilicet possit D. Beatrix dato quod esset facta aditio, adversus eam habere restitutionem in integrum.

Respondeo enim quæsito, facili negotio, esse restituen- 47
dam contra aditionem, quatenus fuisset facta, quod in præsenti non est.

Probatur autem tali modo, quia minoribus datur restitutio adversus aditionem hæreditatis, Surd. *consil.* 95. Rota *decis.* 125. *&* 132. *part.* 2. *divers. & decis.* 92. *part.* 4. *recentior. num.* 20. Gratian. *cap.* 767. *à num.* 97. Marescot. *lib.* 2. *var. cap.* 98. *num.* 11. præsertim quando de hæreditate ageretur litibus gravata, quo casu etiam inventario confecto restitutio competeret, Rota *d. dec.* 125. & apud Gregorium XV. *decis.* 181. *num.* 3. Marescott. *ubi supra nu.* 12. *&* 13. Vivian. Cirocchus *discept. for. cap.* 21. *à num.* 65.
imò etiam hæredibus minoris competit hoc beneficium 48
adversus aditionem factam per eorum authorem, & pluries Rota apud Merlinum *de legitima*, *dec.* 148. *num.* 22. *& decis.* 551. *num.* 41. *tom.* 20. Cirocchus *discept.* 17. *n.* 15. & est quæstio, an hæc materia sit dividua, an individua: putant aliqui quod sit dividua, ex *l. si minor*, *ff. de acquir. hæred.* Roman. *in l. cum hæreditate num.* 50. ubi Baldus *n.* 1. Imola *num.* 3. *ff. de acq. hæred.* ideòque non suffragatur filiis majoribus, quia est materia dividua, quidquid sit in materia individua, *glos. in l. unica in verbo patrocinari*, ubi DD. *Cod. si in communi eademque causa*, Baldus *in l. denique* §. *sed verum*, *ff. de minorib.* Roman. *cons.* 87. *num.* 23. Crot. *cons.* 344. *num.* 12. Rota *dec.* 473. *num.* 16. apud Gregorium XV. Sforza Oddus *par.* 1. *de restit. in integrum quæst.* 46. *num.* 10. Hondedeus *cons.* 14. *num.* 81. *&* 83. Ciriacus *cap.* 294. *num.* 12. Cancerius *part.* 2. *var. c.* 1. *n.* 231. Rota *decis.* 219. apud Coccinum contra Parisium *cons.* 65. *num.* 59. *lib.* 3. qui hanc materiam vocat individuam, & Sforza *cap.* 1. *quæst.* 46. *art.* 50. *num.* 21. Cirocchus *discept.* 61. *à num.* 85. qui loquens de materia confectionis inventarii illam vocat dividuam post Rotam, quam allegat contra Parisium, & alios. Quod verò competat minori restitutio adversus aditionem colligunt, ex §. *pupillis*, *auth. de hæredib. & falcidia*, Gratianus *cap.* 656. Rota apud Coccinum *dec.* 219. Ciriacus *d. cap.* 294. Bottiglierius *cap.* 1. *theoremate* 38. *num.* 50. etiam si factus major aliquid gesse- 49
rit, cum non ita de facili ratificatio inducatur cum minore effecto majore, impediens restitutionem, *l.* 3. §. *si quis eum minore*, *vers. scio etiam*, *ff. de minoribus*, Rebuffus *de restitutione in integrum art.* 20. *glossa ultim.* Rota *decis.* 181. apud Greg. XV. Cirocchus *discept.* 61. *num.* 71. *&* 72. statim quod minor inconsultus adivit, dicitur læsus, secundum veriorem opinionem, de qua Sforza Oddus *q.* 36. 50
art. 6. Lanarius *cons.* 16. *num.* 6. Surd. *cons.* 91. *nu.* 16. vel probando esse hæreditatem debitis implicatam, Surd. *d. cons.* 95. Morotius *cons.* 77. *nu.* 42. Ciriacus *d. controv.* 294. Cirocchus *discept.* 61. *à n.* 75. sicuti eidem datur restitutio adversus sententiam Afflict. *decis.* 386. Franch. *decis.* 284. *num.* 2.

In Regno etiam nostro restituitur in integrum adversus 51
omissam aditionem, vel repudiationem, juxta *l. etsi sine*, §. *sed quod Papinianus in principio*, *& l. si minor* §. *Scævola*, *& l. ait Prætor* §. *finali*, *ff. de minorib. l. fin.* §. *nisi fortè*, *Cod. de repudianda hæred. l.* 3. §. *si quid minori*, *ff. de minoribus*, & latè D. Regens Capicius Latr. *consult.* 119. *numer.* 20.

Quod ergo de minore diximus, videamus quid in mu- 52
liere, & quid in Regno, & sanè sine ullo scrupulo concedendam esse nullus negare debet in casu præsenti, certum est enim mulierem restitui etiam adversus inventarium non confectum, ut scilicet ope restitutionis possit illud conficere, Phanucius *de inventario qu.* 239. *num.* 21. post alios, Reg. Capicius Latr. *tom.* 1. *consult.* 57. *num.* 17. cum mulier adversus dolum præsumptum restituatur, *glos. in l. ubi exigitur*, *ff. de edendo*, Reg. Capicius Latr. *ubi supra* 53
num. 33. & mulieri succurritur per viam restitutionis in integrum adversus juris ignorantiam, quoties agitur de damno evitando, *l. juris ignorantiam l. error facti*, *l. regula est*, *ff. de juris & facti ignorantia*, *l. quamvis eodem tit.*

secus

secus si de lucro captando agatur, Barbosa *in d. l. quamvis in collectaneis Codicis* Regens Capicius Latro *ubi suprà numer.* 25. D. Rocch. *dict. responso* 97. *à numer.* 50. *cum seqq.*

54 In Regno verò nostro, licet Regens Capicius Latro *to.* 2. *consul.* 119. *n.* 40. *&* 41. dixerit mulieri competere restitutionem ad pinguius probandum, quod primum, & secundum beneficium appellamus, secus verò in contractibus, ut *in Constit. Regni*, quæ incipit *obscuritatem de in integrum restitutione minorum*, ubi Isernia & alii DD. Franch. *decis.* 229. tamen Doctiss. D. Ferdinandus Arias de Mesa *lib.* 3. *var. cap.* 44. *num.* 21. *vers. Secunda Assertio*, dicit mulieri
55 seni, ex causa senectutis decrepitæ competere restitutionem ad instar minoris, *arg. l.* 1. *ff. de termino moto*, ubi pœnæ remissio, vel saltem diminutio datur, & ex *l. auxilium* 36. *ff. de minoribus*, *ubi glos. in verbo Miseratio*, & ibi Albericus *num.* 4. Sforza Odus *p.* 1. *quæst.* 3. *num.* 11. *&* 12. Paschal. *p.* 2. *cap.* 2. *nu.* 91. Novarius *de miserabilibus personis in præfat. num.* 3. *&* 4. idem Reg. Capicius Latro *consul.* 57. *n.* 33. *&* 36. ait, restitui mulierem quando agitur de dando ad exemplum minoris, & Vivius *opinione* 351. *n.* 17. decisum refert adversus inventarium non confectum mulieres restitui in Regno.

56 Quod in facto de quo agitur nullus dubitare debet, cum D. Beatrix de Albasio sit ætatis septuaginta unius anni, at senes prudentes, & prudentissimi censentur: nam quo quisque senior est, eo præsumitur prudentior, Bald. *in cap.* 5. *de renunciat. cap. porro*, 84. *dist.* ubi S. Hieronymus ait, senectus ætate fit doctior, usu prudentior, processu temporis, sapientior, & ideò Tiraquell. *de jure primogenituræ in præfat. num.* 98. majorem ait prudentiam præsumi in senibus, cui assentitur Mattiens. *in Dialogo Relatorum cap.* 6. *num.* 19. qui ait, adeò senes præsumi prudentia, & sapientia præditos, ut contrarium probari non possit nisi per quindecim testes, *argum. text. singularis in l. unicuique* 7. *in princ. C. de proximis sacrorum scrin. lib.* 12. Rodericus à Cuna *in cap. porro* 6. *num.* 4. *&* 5. 84. *dist.* Vincentius Turturetus *in parallelis ethicis*, *& juridicis dissert.* 15. nisi adeò sint senes decrepiti, quia omni sensu, & ratione destituti repuerascere videntur, post alios Narb. *de ætate anno* 30. *q.* 2. *num.* 9.

57 Imò Andreas Laurentius *tom.* 2. *in tract. de senectute cap.* 2. in tres partes divisit senectutem, quarum primam à quinquagesimo virilem appellavit, secundum quæ ab anno ætatis 70. effulgere incipit frigidam, & infirmam vocat, tertiam ab octuagesimo anno decrepitam vocat, in qua, ut ait Propheta, nihil nisi dolor, & languor, singulæ corporis, & animæ functiones debilitantur, hebescunt sensus, deperditur memoria, deficit judicium; & de his debet illa parœmia Græca, intelligi bis pueros esse senes, Ægid. Thomas. *de muneribus*, *fol.* 303. qui ait, septuagesimo anno ita demum homines ad pueritiam deduci, ut nihil commune habeant cum homine, sed cum infantia, ergo talibus sicuti, & minoribus competit restitutio in integrum: Ita Soccin. *in l.* 1. *ff. de verb.* Gironda *de privilegiis num.* 391. Sforza Odus *part.* 1. *de restitut. in integr. quæst.* 3. *numer.* 11. *&* 12. Mausonius *lib.* 1. *de causis executivis limit.* 13. *numer.* 14. Franch. *decis.* 608. Ricc. *collect.* 1623. & dicunt DD. quod pro
58 restitutione in integrum ex clausula generali septuaginta anni in masculis, sexaginta in fœminis desiderantur, sed in restitutione ad instar minorum, octuaginta anni in masculis, septuaginta in fœminis desiderantur; Mauritius *de restitution. in integrum*, *cap.* 439. & ideò ait *Abbas in cap. fin. numer.* 10. *ut lite non contestata*, quod in sene nulla infirmitas requiritur, ut ægrotare dicatur, cum sola senectus sit morbus, refert Card. Tusch. *lit. S*, *concl.* 103. *num.* 4. Narbona *de ætate anno* 80. *quæst.* 3. *num.* 7. *&* 8.

59 Hinc senes excusantur à publicis muneribus, *l. unica C. qui ætate se excusant*, & sufficit si habeant quinquaginta quinque annos, eisque tanquam miserabilibus personis competit in integrum restitutio, tanquam minoribus, Sforza Odus *de restitut. in integr. quæst.* 3. *num.* 9. *& quæst.* 8. *num.* 119. rursum, quod nequeant renunciare sua privilegia, ne carcerentur, Gratian. *cap.* 806. *numer.* 17. *part.* 3. item senes in ætate quinquagintaquinque annorum constituti excusantur à publicis muneribus personalibus, si à nominatione appellaverint, *l. fin. Cod. qui ætate se excusant lib.* 10. nec inviti possunt compelli, *l.* 1. §. *majores*, *ff. de Decurion. l. si multa C. de Decurio. lib.* 10. Verum Regia Camera Summariæ non admittit talem excusationem senium à muneribus publicis personalibus, nisi ipsi sint annorum septuaginta, cui observantiæ, & stylo juris inhæret ex *textu in l.* 2. §. *finali ver. majores*, *ff. de Decurionibus*, *& eorum filiis*, Fontanella *tom.* 2. *de pact. claus.* 4. *glos.* 10. *part.* 1. *num.* 125. Capiblanc. *in pragm.* 10. *de Baron. num.* 122. & quid in officio ærariatus, disputat Cons. Rocchus *tom.* 2. *respon.* 82.

Imò majoribus 25. annis competere restitutionem in 60
integrum adversus hæreditatem aditam, etiam sine inventario, saltem ex clausula generali, si qua mihi justa causa, paupertatis scilicet absentiæ, vel infirmitatis, & per consequens decrepitæ ætatis fundat Gratian. *cap.* 656. *numer.* 7. & post eum latè Andreol. *tom.* 2. *contr. cap.* 101.

Addo, quod neque pars potest obtinere etiamsi fuisset 61
adita hæreditas per D. Beatricem, etiam, quod non ei competeret restitutio, adversus aditionem, neque jure communi, & Regni, neque ex clausula generali, neque, inquam, potest pars obtinere, & omisso modo, quo petit legatum via exequutiva, de qua re remitto me ad Doctiss. Josephum Vela *tom.* 2. *dissert.* 42. *à num.* 8. qui latissimè disputat, viam exequutivam negans in puncto juris, concedens in praxi, sed quando non adest facti mixtura, quæ inturbidet viam exequutivam; & novissimè Vivian. Cirocchus *discept.* 7. *à num.* 70.

Eo alio capite pars nihil dicit, quia dato, quod esset hæ- 62
res D. Beatrix, certum est, quod hæres pendente tempore trium mensium, vel anni concesso ad faciendum inventarium, non potest molestari ad solvenda legata, *l. fin.* §. *donec*, *Cod. de jure delib.* etiam si evidenter constaret hæreditatem esse opulentam, Bald. *in l. fin.* §. *cum igitur*, ubi Paul. *num.* 20. quia est impeditus hæres circa ipsius confectionem, & nescit quantum debet solvere, quomodo sit obligatus, & quas habeat exceptiones, & defensiones, imò neque instrumenti liquidatio contra hæredem ex debito hæreditario fieri potest, durante tempore confectionis inventarii, Gizzarel. *d.* 76. *numer.* 2. Sed legatum pro 63
expensis funerum, legatum pium, &c. peti, & solvi debet, non obstante tempore inventarii, Vivius *opin.* 381. *num.* 10. Gizzarell. *dict. decis.* 76. *num.* 6. qui nec etiam in judicio rei vendicationis, dicit posse hæredem conveniri durante tempore confectionis inventarii, notant De Angelis, Mehe Demari Persicus, & alii penes Gizzarell. Franch. *d.* 372. Neque aliquid officit D. Beatrix, quod in præsentia D. Consiliarii Raetani gemmas dederit D. Cæsari, quia solutio facta per hæredem, jussu Judicis, non privat eundem hæredem suis beneficiis, quia Judex non præsumitur suis mandatis voluisse privare hæredem suis beneficiis, & sic facere illi injuriam, sed illa potius illi reservare: nam non præsumitur facere injuriam, sed imò rectè, & ritè procedere ex *l. in venditione*, §. 1. *ff. de bon. auth. jud. possid.* Gratian. *cap.* 37. *num.* 33. Ludovic. Postius *observ.* 12. *num.* 1. Rota *d.* 9. *nu.* 38. post tractatum Postii, idem Gratian. *cap.* 853. *vol.* 3. quos sequitur Fontanell. *d.* 490. *à num.* 9.

Ergo omni jure sperat D. Beatrix de Albasio, esse decidendum non esse ipsam molestandam, sed providendum de curatore hæreditatis jacentis, cui indulgendum esse terminum pro inventario conficiendo, & deinde cognoscere de viribus prætensionis D. Cæsaris legatarii; subjiciendo hæc omnia judicio DD. Judicantium. Scripsi die 1. Februarii 1662.

Hæc causa fuit transacta, & utraque parte consentiente, finem liti imposuimus.

DISCEPTATIO IV.

SUMMARIUM.

1 *Factum perbreviter narratur.*
2 *Parœcus in Parœcia gerit vices Episcopi eandemque auctoritatem habet, & Parœcorum origo à quo sit habita.*
3 *Abbatum, atque Primicceriorum origo unde.*
4 *In præcedentiis dignitas atteditur, & magis antiquæ præfertur.*

5 *Parœcus Abbati & Primicerio præcedit & honor ac laus principali debitus, an debeantur ejus locum tenenti?*
6 *Vicarius Generalis Episcopi an præferatur omnibus dignitatibus, etiam Archidiacono, vel toti Capitulo?*
7 *Gerens vicem Episcopi in aliquo actu Iurisdictionis honorandus est ut ipse Episcopus.*
8 *Subrogatum sapit eandem naturam ejus in locum cujus subrogatum est.*
9 *Parœcus in funeralibus dicitur administrare cum orario, & stola.*
10 *Orarium, sive stola, quod significet.*
11 *Parœcus ob stolam, quia utitur omnibus præfertur & num.14.*
12 *Episcopi quamvis sedeant secundum Tempus suæ ordinationis. Qui tamen pallio utuntur ex privilegio omnibus præferuntur, & quinam Episcopi pallio gaudeant ex privilegio.*
13 *Quod operatur pallium inter Episcopos, operatur stola inter Sacerdotes.*
14 *Sacerdos celebrando omnibus in sedendo præfertur ipsi quoque Episcopo.*
15 *Parœcum in funeralibus omnibus clericis, & beneficiatis debere præcedere probat Rituale Romanum. Rituale Romanum in decisionibus causarum allegatur sicut & Pontificale.*
16 *Sacra Rituum Congregatio decrevit: Deferentem stolam in funeralibus omnibus esse præferendum.*
17 *Consuetudo ut valeat 40. annorum spatio debet esse præscripta, idque probari debet simulque & probandum actus fuisse factos cum intentione consuetudinem inducendi.*
18 *Ius prælationis an amittatur, si ea quis minime utatur.*
Ad Parœcum spectat vias ordinare exequiarum.
19 *Consuetudo non arctat, quæ meræ sunt facultatis, & num.seq.*
20 *In actibus merè voluntariis ut inducatur consuetudo, sive præscriptio, prohibitio, sive interpellatio est necessaria.*
21 *Canonicus Presbyter posterior, priori canonico Diacono, vel subdiacono an præferatur, & consuetudo quando in præcedentiis prosit.*
22 *Consuetudo Iuris honestati repugnans an prosit.*
23 *Consuetudo non dicitur, sed potius præscriptio illa, quæ contractat de inducendo aliquo jure universaliter in publico, sed de jure particulari inter privatos quærendo.*
24 *Præscriptio contra jus commune inducta an valeat sine tituli exhibitione, & quid si sit immemorabilis.*
25 *Minor contra majorem, vel inferior contra superiorem, neque per immemorabilem præscriptionem acquirit.*
26 *Parœcus defuncti etsi cæteris presbyteris præferatur, tamen an præferatur capitulo?*
Decretum Sacræ Congregationis declaratur.
27 *Consuetudo induci dicitur si agatur de privato contra universitatem.*

ARGUMENTUM.

Parœcus in Parœcia qualem habeat jurisdictionem, Abbatum atque primiceriorum origo ostenditur; in præcedentiis attenditur dignitas, & antiquitas. Vicarii præcedentia, quæ sit, Parœci præcedentia qualiter attendatur, & præcedentia qualiter præscribatur, & quomodo. Parœcus an præferatur capitulo in funeralibus, & alia dilucidantur ad materiam.

PRO

D. Josepho Prisco S.T.D. Parœco S. Joannis in Curte,

CONTRA

Primicerium, & Abbatem ejusdem Ecclesiæ.

PRætenditur in facto Reverendissime Domine Parœcum Sancti Joannis in Curte molestari ab Abbate, & Primicerio Confratrum Suæ Ecclesiæ in jure præcedendi in funeralibus, sive in sepeliendis cadaveribus defunctorum, quæ tamen molestia cum nulla juris ratione fundetur, imò cum expressa juris resistentia per consequens comparando prædictus Parœcus imponere perpetuum silentium prædictis collitigantibus juridicè fundat, tam in petitorio, quàm in possessorio. 1

Quoad petitorium Parœcum scilicet debere jure præcedentiæ præferri quibuscumque beneficiatis, imò in specie ipsimet Abbati, & Primicerio. 2

Probatur primò, quia Parœcus gerit in Parœcia vices Episcopi, imò authoritatem habet sicut Episcopus in sua Diœcesi secundùm Abb. *in cap.*1. *num.*18. *de dolo, & contumacia*, Theodosius Rubeus penes Gratian.*cap.*298. *num.* 58. quia originem habet Parœcus, vel à Sancto Petro, qui Romæ constituit aliquos Presbyteros, sive Parœcos, qui fideles instruerent in fide, & Sacramenta ministrarent, teste Ægidio Trullenc. *de Parœco, cap.*1. *num.* 3. sive ut alii dicunt origo Parœcorum fuit à Sancto Dionysio Pontifice Romano 24. post Sanctum Petrum, ut ait Abb. *in rubric. de Parœciis*, ubi DD. communiter notant Joan. Filesacus *de origine Parœcorum, cap.*4. Barbos. *de Parœco, cap.*1. *num.* 18. Trull. *de Parœco, cap.* 1. *num.*3. sed per antiquitatem arguitur prælatio, *cap.*5. *de majoritate, & obedient. l.*1. *Cod. de consulibus, lib.*10. Cevall. *pract. quæst.*606. Ricc. *part.*1. *in decis.*131. Valenzuela *cons.*34. ubi latissimè docet, igitur cum Parœcus sit antiquior in sua dignitate, quam sint tales collitigantes omninò debet præferri, quia si loquamur de Abbate nullus unquam dixit, quod suam originem habuerit tam antiquam, si autem loquamur de Primicerio Confratrum, tunc per sacros canones non fuit agnitus, sed solum in hac Civitate Neapolitana, ut scilicet Presbyteri non omnes simul in associandis cadaveribus defunctorum convenirent, fuerunt institutæ Fratantiæ, qui deinde inter se se primum ipsorum Primicerium vocarunt, quod acceperunt ad similitudinem Primicerii Cathedralis, sed per sacros canones nullam habet dignitatem, nullamque prærogativam, sed est ad exemplum Confratrum sæcularium, qui in aliqua processione interveniunt cum Priore, igitur nullo modo possint prætendere prælationem, quoad Parœcum, cum in præcedentiis dignitas attendi debeat illius, qui præcedere intendit per text. *in l.* 1. *ff. de albo scribendo*, juncta *l. majorem, ff. de pactis, cap. illud* 8. *quæst.* 1. *cap. miramur*, 61. *dist. glos. in cap. cum dilectus, de elect.* ut habetur in *tit. C. ut ordo dignitatis servetur, lib.* 12. quod autem antiquior dignitas det præcedentiam, omnia jura mundi exclamant, teste Jasone *in consil.* 192. ut pro Duce Ferrariæ consuluerunt Geor. Natta *consil.*637. *cum seq. volum.*3. Cephalus *cons.* 615. *lib.*2. Feder. Scot. *in respons.*28. *num.* 10. *tom.*1. *lib.* 6. Menoch. *consil.*51. *num.*39. *lib.* 1. Camillus de la Rata *consil.*2. *num.*11. cum qua regula plures casus decisos, dicit Tasson. *in pragm. de antefato, in vers.*14. *observat.* 1. *numer.*37. quod fuit dictum in Rota Romana in Valentina juris salendi inter recentiores *decis.* 252. *part.* 7. quod fuit novissimè ponderatum inter Comestabilem Columnæ, & Ducem Bracciani in præcedentia inter ipsos, sic fuit etiam probatum in præcedentia multarum religionum, teste Tambur. *de jur. Abb. primo tom. disput.* 22. *quæst.* 1. *num.*291. Seraphin. *in decis.* 1223. 3 4

Probatur secundò, Parœcum debere præcedere, ex text. *in cap. præcipimus* 93. *dist.* ubi habetur, quod Diaconus non præfertur Sacerdoti, nisi tamen sui metropolitani obtineat locum, igitur prærogativa, quæ debe- 5

debetur principali, sive ille honor, & locus, debitus est locum tenenti ipsius, teste Roman. per illum text. *singularizando*, *in sing.* 396. Cassaneo *in catalogo gloriæ mundi part.*4. *consid.* 46. Bovadilla *in politica*, *lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 56. Gratian. *cap.* 111. *num.* 29. *& seqq.* quare colligit Barbos. *in d. cap. præcipimus*, *tom.* 5. *in collectaneis*, quod Vicarius
6 Generalis Episcopi præfertur, tam Archidiacono, quàm cæteris omnibus dignitatibus in sessionibus, cæterisque sibi competentibus propter officium, quod dixerat Abb. *consil.* 21. *part.* 1. (qui tamen Vicarius utrum præcedat, ipsimet capitulo tradit Seraph. *in decis.* 437. Verall. *in decis.* 307. *part.* 1. Ricc. *in praxi de præcedentia*, *in decis.* 582. Michael Ferro Manriquez *de præcedentia*,
7 *quæst.* 52. igitur si gerens vicem ipsius Episcopi, quamvis fuit delegatus ab Episcopo in aliquo actu jurisdictionis, puta excommunicatione faciendi Synodum, &c. debet habere honorem, ut Episcopus, multò magis Parœcus debet præferri cæteris beneficiatis; quia est à jure in locum Episcoporum positus, quia subrogatus sapit naturam illius, cujus loco subrogatur quantum fieri potest, per text. *in l. si eum*, §. *qui injuria*, *ff. si quis cautionibus*, *l. unica*, §. 1. *Cod. de rei uxoriæ actione*, §. *fuerat*, *institutionibus de actionibus*, Barbos. *in axiomate* 203.

8 Probatur tertiò, quia Parœcus in funeralibus ministrat, sive fungitur officio suo in habitu Sacerdotali, scilicet cum orario, sive stola *cap. Ecclesiastica* 23. *dist.* sicut illa utitur in administratione Sacramentorum, quæ stola dicitur Orarium, quia in singulis orationibs presbyter illa utitur frequentius, quam aliis ornamentis Concilium Moguntinum *canone* 28. Anton. August. *in epitome lib.* 6. *tit.* 37. *de vestibus Sacerdotum*, *cap.* 6. Silvest. *in verbo Diaconus num.* 9. Turrecremata *in dict. canone*
9 *Eccles. numer.* 3. *&* 4. quod Orarium jugum Domini significat, quapropter dum Episcopus ordinat Sacerdotem præbens illi stolam dicit, accipe jugum Domini, scio multas alias habere stolam significationes, quas ponit, Duran. *lib.* 3. *de divinis officiis*, *cap.* 10. Baronius *in martyrologio*, *in die* 7. *Maji licet*, *C.* Cassan. *in catalogo gloriæ mundi*, *part.* 1. *consid.* 23. propter quam stolam omninò
10 præferri debet Parœcus, quod patet in simili, quia licet Episcopus in sessionibus, subscriptionibus, cæterisque aliis actibus, concurrens cum aliis Episcopis sedere debeat juxta tempus suæ ordinationis, ut in 74. *dist. per totam*, *cap. Episcoporum*, *cap. Episcopus* 17. *dist.*
11 ubi Turrecremata tamen si Episcopus pallium habeat (ut sunt multi, qui ex privilegio illo gaudent, ut Ostiensis, Papiensis, Lucensis, & alii, teste Barbosa *de jure Pontif. lib.* 1. *capit.* 7. *numer.* 104.) tunc præcedit quoscumque alios Episcopos, non servato tempore ordinationis ipsorum, quia habet pallium quod est signum, & authoritas maxima, *cap. nisi de authoritate*, *& usu pallii*, Cassan. *consid.* 26. *par.* 4. sed quod
12 facit pallium inter Episcopos, operatur stola inter Sacerdotes, teste Cassaneo *ubi suprà*, cum pallium sit quoddam ornamentum ad modum stolæ sacerdotalis, igitur sicut Episcopus pallium habens, præfertur cæteris Episcopis, qui pallio non utuntur, ita Parœcus qui solus utitur stola in funeralibus præferri debet cæteris omnibus clericis, imò & Sacerdotibus, qui illa non utuntur.

13 Probatur quartò, quia Sacerdos dicendo missam capitularem præcedit omnes, cum sedeat supra canonicos capitulariter ibi convenientes, imò suprà ipsum Episcopum, sic primo loco incensatur. Igitur si Sacerdos præfertur omnibus, dum stat in actu officii Sacerdotalis, videlicet sacrificii divini, cur non etiam præferri debeat ille Sacerdos, qui curam habet animarum quando stat in actu, sive in exercitio curæ animarum, quod ut patet officium Sacerdotalem est? Ut benè Theodosius, Rubeus, penes Grat. *cap.* 293. *num.* 70.

14 Probatur ultimò, quod talis Parœcus præcedere debeat in funeralibus, quibuscumque beneficiatis, & clericis, tum quia sic disponitur in *Rituali Romano*, *in tit. de ordine exequiarum jussu Pauli V. editum pag.* 130. ubi habetur, quod Parœcus præcedere debeat in omnibus funeribus clericis, sive quibuscumque, qui quidem liber approbatus semper fuit, imò in decisionibus causarum allegatur, sicut & Pontificale, teste Panvino *de potestate capitu-*
15 *li sede vacante*, *in princ.* Grat. *cap.* 298. *num.* 83. imò sic decrevit Sacra Congregatio rituum pro Ecclesia Sancti Angeli Terræ Saxo Ferrato, ubi in fortioribus terminis petiit declarari Prior Ecclesiæ Sancti Angeli utrum Canonici Ecclesiæ collegiatæ ejusdem Terræ quando associant mortuos sepeliendos in Ecclesia Parœciali ipsius Prioris, debeant ipso Priore, qui defert stolam præferri respondit Sacra rituum Congregatio, illum presbyterum, seu Curatum, seu Priorem, qui defert stolam, præcedere debere cæteris: sicque declaravit die 14. Octobris 1609. teste Theodos. Rubeo penes Gratian. *cap.* 298. *num.* 84. sic etiam declaravit in Prænestina Cavarum 13. Julii 1619. Parœcum debere præcedere Canonicis collegiatæ Ecclesiæ in associandis funeribus defunctorum suæ Parœciæ. Tertiò sic declaravit Sacra Rituum Congregatio in Firmana Terræ Sanctæ Victoriæ 31. Martii 1618. quod Parœcus in processionibus, tam Rectoribus, quàm Presbyteris quibuscumque, teste Sellio *select. canonic. cap.* 59. *numer.* 40. Barbos. *in summa decis. Apostolicar. in verbo* Parœcus *collect.* 557. sic decidit Rota Romana, teste Penia in Calaguritana præeminentiarum Lun. 16. Novembris 1592. quæ hodie in novissimis decisionibus ipsius numeratur in *decis.* 204. igitur tam ex declarationibus Sacræ Rituum Congregationis, quàm ex decisione Rotæ Romanæ præferri debet Parœcus, quibuscumque beneficiatis existentibus in sua parœcia, imò in dicta Calaguritana Parœcus litigabat cum Decano suæ Collegiatæ, & fuit admissus, quod in casu nostro non est.

Quantum verò attinet ad possessorium, prætendunt tam Abbas, quàm Primicerius pro se habere consuetudinem, quia sic dicunt ipsi quod steterunt in quasi possessione præcedendi pluribus annis, sed hoc non obstante contrarium dicendum est, scilicet Consuetudinem prædictam nullo modo attendendam. Primò non attenden- 16
da, quia constare debet præscriptam fuisse consuetudinem istam spatio 40. annorum, teste Purpurato *in l.* 1. *numer.* 200. *ff. de offic. ejus*. Secundo, debet probari, quod tales actus fuerint facti, cum intentione introducendi consuetudinem, cum potuissent fieri per aliam causam, idque probari debet ne scilicet detur sui juris renunciatio, quæ aliàs in dubio non præsumitur, Dec. *in cap. cum accessissent*, *col. penult. de constitution. glos. notabil. in cap. consuetudo*, *prima dist.* maximè, quia non amit- 17
titur jus prælationis illa non utendo, sive patiendo præcedere, quia cum non possit expresè tali juri renunciare in præjudicium Ecclesiæ, suorumque successorum, neque poterit tacitè, ut in puncto concludit Decian. *consil.* 21. *n.* 74. *volum.* 1. quapropter considerari non debet, quod aliqui Parœci, sive ignoranter, sive propter aliquod interesse permiserint præcedere alios, cum ex hoc non inferatur præjudicium cæteris, non consentientibus, prout successoribus, qui etiam poterunt contravenire facto invalido antecessoris Socin. *cons.* 79. *num.* 47. *lib.* 4. Menoch. *cons.* 1. *num.* 102. quicquid alias successor in sola dignitate teneatur observare sui Prædecessoris feudum, teste Cravett. *cons.* 241. *n.* 16.

Probatur secundo, quia talis consuetudo nihil opera- 18
tur, quia illa, quæ sunt facultatis, non inducunt consuetudinem restrictivam liberæ potestatis: ita notant Abb. *in cap. ex parte*, *num.* 7. *de concessione præben.* Bart. *in l. cum de in rem verso*, *ff. de usuris*, Jason *in l. quominus*, *num.* 28. *ff. de fluminibus*, Cravetta *cons.* 96. *num.* 4. Paulus de Castro *cons.* 340. *lib.* 2. quia requiritur prohibitio, & inter- 19
pellatio in actibus mere voluntariis, quia in illis non acquiritur quasi possessio, nisi postquam interpellatus, noluit adimplere: tunc enim à tempore prohibitionis nascitur præscriptio, sive consuetudo, quæ facit, ut tunc prohibitus gerat actum non gratuitum, sed jure servitutis, ut notat Abb. *in cap. significante* 69. *in primo notab.* ubi Franch. *de appellationib.* ita Natta *cons.* 106. *num.* 9. juncto *cons.* 107. *lib.* 1. Grat. *cap.* 88. *num.* 55. *& cap.* 89. *numer.* 18. Surd. *cons.* 127. *num.* 23. *lib.* 1. quapropter poterunt Parœci recuperare jus suum, ipsamque possessionem præcedentiæ, si fortè sui majores perdidissent: ita DD. communiter citati, idque voluit dicere Sacra Rituum Congreg. teste Michaele Ferro Manriquez *de præcedentiis*, *quæst.* 18. *numer.* 8. ubi dixit, quod Canonicus Presbyter posterior, præfera- 20
tur Priori Diacono, vel subdiacono, non obstante consuetudine Ecclesiæ; quæ tanquam abusiva, & improbata non debet admitti, quia licet in præcedentiis mul-

tuum prosit consuetudo, ut dixit Rota Rom. penes Seraphin. *in decis.964. Cæremoniale Episcoporum, lib.2. cap.* 33. Farin. *in decis.595.* Ricc. *in praxi præcedentiarum, in decis.579.* Grat. *cap.294. num.8. & 99.* Genuens. *in praxi, cap.52.* Mastrill. *de Magistrat. lib.4. cap.14.* Jo. Solorzanus *in alleg. pro sua præced. num.31. & seq.* Salgad. *de Regia protectione, part.2. cap.9.* tamen prodest consuetudo, si sumus inter æquales dignitate, majoritate, sive antianitate, sive si sumus inter majorem, & minorem, puta, quia major consuetudinem habet contra minorem, sed si sumus inter minorem, & majorem, tunc nullo modo valet talis consuetudo, quæ potius corruptela dici debet, sicut si consuetudine induceretur, ut Archidiaconus præcederet Vicario, teste Abbate *in cons.21. part.1.* Cassanus *in catalogo part.4. consid.15.* Seraph. *in decis.716.* ibi, *consuetudo est irrationabilis, quod non habens dignitatem præferatur illam habenti*, quod elegantissimè probat Michael Ferro Matriquez *de præcedent. quæst.18. num.8.*

21 Imò non non prodest tam Primicerio, quàm Abbati, quod interdum præcesserint ipsimet Parœco in funerabilibus, quia repugnat juris honestati, quod Parœcus in proprio officio Sacerdotali non præferatur omnibus, quia prælationes, teste Deciano *in cons.21. num.70. vol.1.* pertinent ad jus publicum propterea magistratum gerens, non potest suo facto illius statum mutare, ideòque dicit Decianus, quod licèt in dignitate positus suo ipsius facto, possit sibi præjudicium afferre, non tamen præjudicare potest, quoad successores, atque cæteris Parœcis, teste Decian. *consil.19. volum.3.* Grat. *cap.298. num.99.* igitur licet aliquis Parœcus, sive plures ignorantia, vel adulatione ducti tolerarunt, sicut permiserunt talem Abbatem, vel Primicerium, ipsius præcedere, id juxta supra tradita non debet nocere, neque præjudicare cæteris Parœcis successoribus, ut in propriis terminis præcedentiæ fundat Decian. *ubi suprà numer.44. cum seqq.*

22 Ultra quod semper observandum est, quod tolerantia, si fuisset per prædecessores Parœcos sic deducta, consuetudinis nomen non meretur, quia non tractatur de inducendo aliquo jure universaliter in publico licet illud jus traheretur ex privato, sed de jure particulari querendo, inter privatos, quo casu potius nomen præscriptionis convenire posset, ut declarant Canonistæ, præcipuè Butreus *in cap. fin. de consuetudine, in 3. principali quæsito*, notatur per DD. *in l. de quibus, ff. de legibus*, & habetur per Geminian. *in cons.123.* Roland. à Vall. *cons.5. num.76. lib.1. in propria materia præcedentiæ*, Decian. *ubi sup. num.* 67. quod autem neque ut præscriptio obstare possit, patet:
23 quia cum contra jus commune disponat, quamvis legitimo temporis cursu sit inducta, scilicet quadraginta, vel 60. annorum spatio, nullo modo valet, sine exhibitione tituli, *c.1. de præscr. in 6.* ita Alex. *cons.106. lib.2.* Paulus *cons.116. n.2. lib.2.* Cuman. *cons.149. in princ.* ideò cum in præsenti non ostendatur privilegium tituli, præscriptio ista, ex quo habet contradictionem juris communis, non potest allegari Bal. *cons.311. in princ. lib.3.* Præterea licet titulus ostenderetur non adest tempus legitimum præscribendi, quod copulativè cum titulo requiritur, ita Gemin. *cons.123. num.3.* Bellam. *cons.10. num.5.* Alex. *consil.106. numer.6. & 7. lib.2.* DD. omnes in *cap.1. de præscript. in 6.*

Quod adeò verum est, ut licet tempus concurreret, cujus initii memoria in contrarium non extet (quod vicem tituli sustineret, *cap. super quibusdam, de verb. signif. cap.*
24 *1. de præscript. in 6.*) neque hujusmodi præscriptio valeret per quam minor majorem, sive inferior superiorem præcederet text. est in *cap. cum non liceat, de præscript.* ubi inferior non præscribit obedientiam contra superiorem, qui tex. secundum Abbatem ibi, & Archid. & Jo. Andr. *in cap. beneficio, de præbend. in 6.* intelligendus est de præscriptione immemorabili, ut notat Ruin. *in cons.155. vol.4.* igitur non potest jus præcedentiæ contra superiorem præscribere, quia per hoc illum jure reverentiæ sibi debito privaret, ut latissimè probat Ruin. *in terminis terminantibus, in d.cons.155.*

25 Quod si dicas obstare decretum illud Sacræ Congregationis de quo Barbos. *de potest. Parœci, part.1. cap.9. num.7.* ubi habetur fuisse declaratum Parœcum defuncti, ubi defunctus scilicet sepelitur præcedere debere quoscumque Presbyteros, non autem Ecclesiæ Cathedralis, nisi tamen consuetudo immemorabilis allegaretur pro parte Parœcorum: igitur videtur approbari consuetudinem immemorabilem inferioris, contra superiorem.

Respondeo, quod in dicta petitione agebatur utrum Parœcus præcedere deberet contra Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, igitur agebatur de privato contra Universitatem scilicet contra capitulum, quo casu consuetudo dicitur, quia jus acquiritur in publico, sed in casu nostro cum simus inter duos privatos contendentes, non agitur de consuetudine introducta, sed potius de præscriptione, ut supra dicebamus, quia in hoc differt consuetudo à præscriptione, quia per istam acquiritur jus privato, ut diximus, igitur si tam Abbas, quàm Primicerius fundant se super præscriptione, debent adducere illa omnia requisita, quæ suprà dicebamus in præscriptione requiri, quod nullo modo est in casu nostro.

Quare, &c.

Quia verò scripsit pro Primicerio doctus quidam Advocatus, & ego causam pro meo cliente obtinui, nolui adducere in præsenti ejusdem responsum.

DISCEPTATIO V.

SUMMARIUM.

1 *Facti ordo cum supplicatione exprimitur.*
2 *Possessor lite pendente an sit in possessorio manutenendus? & num.8.*
3 *Possessio præcedendi est facti, maximumque est commodum possessionis.*
4 *In materia præcedentiæ consuetudo loci potissimum locum obtinet.*
5 *Consuetudinis vis qualis, & quanta.*
6 *Ad articuli alicujus decisionem quando procedi possit absque impartitione termini.*
7 *Terminus si petatur, & minime impartiatur, de facto procedi dicitur, nulloque juris ordine servato.*
Prædo, ac injustus possessor est in possessione manutonendus.
8 *Terminus est concedendus omnino ut lite pendente quis sit in possessione manutenendus.*
A petitorio incipiendum non est, nisi possessorio terminato.
9 *Actus gesti causa terminandæ possessionis an excusent accusatum de vi turbativa, ac de dolo.*
Et utrum possessio dignitatis, ac præcedentiæ possit armata manu defendi.
Et turbatis in hac possessione utrum competat remedium possessorium uti possidetis, & unde vi?
10 *Verba* (non conosco superiori: che superiori) *qualiter intelligantur, & utrum fisci patronus tam in civilibus, quam in criminalibus aliqua potiatur jurisdictione, & num. seq.*
11 *Verba* Non conosco superiori: *ad designandam injuriæ notam secundum subjectam materiam accipiuntur.*
12 *Verba ex insania, & iracundiæ impetu prolata delictum an inducant, & lubricum linguæ an est ad pœnam inducendum.*
13 *Parœcus an sit in dignitate constitutus.*
14 *Primicerius officio, & dignitate dicitur decoratus.*
15 *Primicerius cathedralis Ecclesiæ an præferatur Parœco ejusdem.*
16 *Constituti in dignitate qui dicantur, & utrum Parœcis per sedem Apostolicam delegentur causæ.*
17 *Ex majori stipendio major dignitas, & honor arguitur.*
18 *Lex est adjecta rebus, non verbis.*
19 *Minor contra majorem obedientiam non præscribit.*
20 *Consuetudo per actum privatum an inducatur, & quid non dicatur publicum.*
21 *Quisnam privatè humatur.*
22 *Quæ sunt meræ facultatis an possint præscribi.*
23 *Consuetudo semper est servanda, maximè antiqua.*
24 *Mutanda minime sunt, quæ semper certam habuerunt observantiam.*

25 *Pos-*

25. *Possessor & si prædo existat adhuc de facto privari non potest etiam à Papa, vel Imperatore, nisi in suis juribus audiatur.*

ARGUMENTUM.

In materia Præcedentiæ quantum possessionis commodum? Quem verò obtineat locum consuetudo loci, quantave sit ejus vis, Pontificum Cæsarumque constitutionibus declaratur. Ad articuli alicujus decisionem quando absque impartitione termini procedatur, nullo juris ordine servato? Verba hæc *non conosco Superiori* qui in subjecta materia intelligantur? Paroecos nulla in dignitate constitui; Primicerium verò secus, nullibi reperitur.

PRO

Rever. Abbate, & Primicerio S. Joannis in Curtim,

CONTRA

Modernum Paroecum ejusdem Ecclesiæ.

1 ABbas, & Primicerius S. Joannis in Curtim, Reverendissime Domine à die promotionis steterunt in pacifica possessione, seu quasi præcedendi Parœco ejusdem Ecclesiæ in funeralibus processionibus, nimirùm ante feretrum in medio Abbas, à dextris Primicerius, & à sinistris Parœcus cum stola, ut ex fide in actis producta clarè patet.

In qua possessione, seu quasi præcedendi non solùm ipsi ad præsens Abbas, & Primicerius olim Parœco, ac moderno steterunt modo quo suprà, sed etiam antecessores in eadem dignitate, seu beneficio cum hac præeminentia præcesserunt, ut ex dicta fide, adeòque in hac Civitate Neap. est inducta notoria consuetudo in multis Parœciis, & præsertim in Parœcia Divi Archangeli Armeriorum, S. Eligii, S. Georgii, S. Thomæ à Capuana, & in aliis quamplurimis, ut notorium est, quod relevat ab onere probandi, *cap. ad nostram*, *il* 1. *de jurejuran.* Capyc. *dec.*54. Joseph Ludov. *decis. Perus.*67. Guid. Pap. *decis.*221. *num.*4.

Ad præsens prædicta pacifica possessione, seu quasi præcedendi non obstante qua jamdiu tam ipsi, quàm prædecessores eorum potiti sunt indebitè, & minus justè cum rever. tam judicialiter, quàm extra, à moderno Parœco turbantur, qui non solùm civiliter agendo, sed etiam agnoscens malam fovere causam curialibus fisci patrociniis suffultus procuravit in hac merè civili causa aerea vi turbativa criminaliter agere notoriam, ac debitam Abbatis, & Primicerii justitiam inturbidandi gratia.

Confisos igitur de tanta Reverendissimi Domini mei prudentia, ac integritate, cognitis enim Oratorum bona fide, ac notoria eorum justitia, jurium Partis ex adverso allegationes non terent, nec fiscalis urgentia, qua modernus Parœcus innititur, prævalebit.

In hac facti specie, & si inauditis Abbate, & Primicerio per Archiepiscopalem Curiam fuisset emanatum decretum circa præcedentiam in funeralibus functionibus ad favorem moderni Parœci, attamen in calce ipsius, ut assolet, fuit addita clausula: *resolvitur decretum prædictum in vim simplicis citationis*, ob quod statim comparitum fuit, & instatum, ipsos Abbatem, & Primicerium esse conservandos, & manutenendos in possessione, seu quasi præcedendi modo quo supra, quatenus de prædicta possessione, seu quasi præcedendi in beneficium ipsorum du-
2 bitaretur, instituerunt terminum summariissimum impartiri, ut quis lite pendente in possessorio plenario, vel petitorio intentando sit manutenendus, juxta tradita per text. *in* §. *sed hodie*, §. *retinenda*, *Institut. de interdict. & ibi* Faber Farinac. *decis.*159. *num.*1. *decis.*179. *num.*7. *decis.* 382. *&* 562. *in noviss. civilibus*, *non ultimis*, Seraphin. *decis.*1437. *num.*1. *&* *decis.*287. & in aliis quamplurimis locis Covarr. *practic. quæstion. cap.*17. *num.*3. Carroc. *de sequestr. p.*1. *q.*6. *n.*2. Joseph. Ludov. *decis. Perus.*20. *per tot.*

Pars ex adverso prænoscens impartito termino prædicto jam petito omninò succumbere omnes suos contendit nervos, illum denegari altius exordiendo materiam circa merum Juris articulum, an Parœcus stolam deferens in defuncti cadavere processionaliter associando cæteris Præsbyteris, & Clericis beneficiatis præcedere debeat, ut ex allegatis per Dominum meum, dignosci potest.

Verùm quia in hujusmodi hypotesi multa in facto occurrunt, nimirum immemorialis possessio, immemorialis Consuetudo, legitima præscriptione munitæ, quæ possessio, seu quasi præcedendi facti est, juxta adducta per DD. 3
omnes in *l. stipulatio ista*, §. *hæc quoque*, *ff. de verbor.. obligation.* Menoch. *de retinend. possession. remed.* 3. *num.*745. ideò ab hoc capite erit incipiendum, cum commodum possessionis maximum est, teste Justiniano Imperatore *in* §. *commodum*, *Instit. de interdict.* Menoch. *in prælud. retin. possess. n.*2. *fol. mihi* 83.

Præterea cum in præcedentiæ materia potissimum lo- 4
cum obtineat loci Consuetudo Bal. *in cap. cum olim*, *de consuetudin.* Medices *decis. Marchiæ* 21. Seraphin. *dec.* 964. Gratian. *disceptat. forens. cap.*294. *num.* 8. & innumeros alios DD. quos lata manu congerit, & sequitur Ferret. Manriq. *de præcedentia*, *q.*18. *fol. mihi* 87. & modernissimus Barbos. inter Ecclesiasticos Scriptores maximæ authoritatis in *tract. de potest. Episcopi*, *allegat.*78. *num.* 27. quæ loci consuetudo attenditur etiam contra jus scriptum, ut fuit decisum in una Milanens. præeminentiarum coram Seraphin. *decis.* 335. nec ab ea recedendum in judicando idem Seraph. *decis.* 716. *&* 964. & idem doctissimus Barbosa *in loco præcit. num.* 27. Ludovis. *decis.* 124. *numer.* 2. & ibi Beldram. Reg. Rovit. *decis.* 77. *numer.* 7. Ricc. *practic. resolut. Ecclesiastic. resolution.* 555. *num.* 1. *&* 2. *usque ad tertium*, *part.* 1.

Consuetudinis vis quanta sit Pontificum, Cæsarumque 5
Constitutiones multis in locis testantur, nam alii vim legis habere text. *in l. diuturna*, *ff. de legibus*, alii potestatem corrigendi legem sibi mendicare text. *in l. de quibus ff. eod.* alii optimam legum interpretem esse text. *in l. si de interpretatione ff. eod.* alii ambiguitatem dirimere, ut per text. *l. nam Imperator ff. eod. tit.* alii contra jus positivum consuetudinem induci posse existimarunt, ut per text. *in cap. fin.* & ibi Abb. *de Consuetud.* Petr. Advenas *resol.* 140. & quos effectus sortita sit consuetudo videatur Ricc. *in Collect. decision. Neap. collect.* 147. ubi plures in materia consuetudinis affert casus decisos. Accedat his Sulmonentis Poetæ vulgatum adagium, nil Consuetudine majus, cum nulla sit lex positiva, quæ contraria consuetudine non tollatur, Decian. *cons.* 124. *in princip. num.*3. *lib.*3.

Nescio quo jure pars ex adverso conatur procedere ad 6
decisionem articuli, tam possessorii summariissimi, quàm plenarii, & petitorii absque termino, cum in hac causa allegatur consuetudo præscripta tanto tempore cujus memoria non existit in contrarium, quæ consuetudo præcedendi cum facti sit Bart. *in l. omnes Populi*, *& ibi plenè ff. de just. & jur.* Cin. *in l. generaliter*, *Cod. de Episc. & Cleric.* Napod. *in procem. Consuet. Neap. num.*22. *usque ad* 33. Gulielm. de Benedict. *in cap. Raynutius in verb. & uxorem num.*40. *de testam.* & ideò tunc potest procedi ad decisionem articuli absque termino quando in mero juris puncto causa consistit juxta tradita per Præs. de Franch. *decis.*221. *num.*12. at secus in casu nostro, quia tractatur de impartiendo brevissimo termino, quia lite pendente sit manutenendus, in quo actus ultimus cira possessionem erit probandus, quæ in facto consistit, de qua nunc est contentio, & facta non præsumuntur nisi probentur, ut per text. *in l. in bello*, §. *facta*, *ff. de captiv. & postl. revers.*

Unde si terminus petitus non impartiretur esset proce- 7
dere de facto in causa nullo juris ordine servato, quod omnia jura mundi abhorrent, quia Abbas, & Primicerius steterunt, & stant in pacifica possessione etiam cum moderno Parœco dictæ Ecclesiæ circa præcedentiam, & uti tales non possunt de facto amoveri absque causæ cognitione, etiamsi nulliter haberent possidendi colo-

colorem Ludovis. *decis.*105. *num.*20. cum nemo privandus sit sua possessione, nec ab ea amovendus absque citatione, & judiciali cognitione *cap. licèt Episcopus de præbend. in* 6. & quam plures quos affert Menoch. *de recuper. poss. remed.* 1. *num.*111. etiam si esset Prædo, & injustus possessor qui adhùc in possessionem est manutenendus, *cap. In litteris de restit. spoliator.* Alex. *cons.*6. *lib.*3. Buttricar. *in cap. sæpè de restit. spoliator.* Socin. *l. rem, quæ nobis ff. de acquir. possess.* quæ regula etiam in juribus incorporalibus locum sibi vendicat à quibus etiam intrusus possessor à possessione non est amovendus nisi terminato petitorio, Bald. *cons.* 277. in quadam *decis. in principio* alioquin esset spolium, & Judex ita procedendo uti privatus dicitur spoliare text. clarissimus in *l. meminerint C. undè vi* Menoch. *de retin. possess. remed.*3. *nu.*642. *in fin.* & *in tract. de recuper. possess. remed.*8. *n.*19.

8 Et ex his omninò est concedendus terminus, ut quis lite pendente sit manutenendus, vel in possessorio plenario, vel in petitorio juxta decisa per Joseph Ludovic. *d. dec. Perus.*20. *per tot.* & adducta, & allegata per partem ex adverso in hac facti specie non militant, quia respiciunt petitorium à quo non est incipiendum nisi possessorio terminato Card. Tuschus *lit. P, conclus.* 446. in quo petitorio suo marte probabitur nullum jus Parœcum habere in prætensa per eum præcedentia, quia Abbas est caput Ecclesiæ: nam annis præteritis ipse conferebat Primiceriatum, & alios beneficiatos confratres, & Parœcum deputabat, qui Parœcus, tam eo tempore, quo promovebatur ab Abbate, seu Rectore, quàm postea promotus ab ordinario nunquam habuit, nec ad præsens habet jus, nec vocem activam, nec passivam in omnibus negotiis concernentibus Ecclesiam prædictam, ut notorium est.

Pro certo compertum erit, Reverendissime Domine, quod ex probationibus in termino prædicto faciendis figurata causa criminalis ex vi turbativa erit annihilanda, ex quo omnes actus gesti per Primicerium fuerunt facti
9 causa tuendæ suæ possessionis ad jus suum conservandum, qui actus de dolo, & vi turbativa excusant accusatum de tali crimine, ut per Menoch. *in tract. de retinend. possess. remed.* 3. *num.*626. eo magis cum ostendere intendit Primicerius suam priorem possessionem, ut *idem*, qui supra *in loco præcitato circa finem numeri prædicti*, quia omni jure licitum est defendere possessionem juxta brocardicam vim vi repellere licet text. *in l.*1. §. *vim ff. de vi, & vi arma. l. idem est* §. *eum igitur, ff. eod.* & in materia honoris, dignitatis, & præcedentiæ etiam armata manu possessio, seu quasi defendi potest, ut per Gulielm. de Benedict. *in cap. Raynutius in verb. duas habens filias num.* 21. *de testament.* Gratian. *disceptat. forens. volum.*2. *cap.*210. *num.*32. & turbatis in ista possessione, seu quasi honoris, dignitatis, & præcedentiæ assistit remedium possessorium uti possidetis, vel unde vi, idem qui suprà *num.*55. *in fin.* & quòd fit lege permittente pœnam non meretur, *l. Grachus C. de adulter.* si denique armata manu, quis defendi potest, eo magis, & verbis, quia solum aliqua verba fuerunt inter Primicerium, & Parœcum in actu licito per Primicerium prolata.

10 Nec est facienda vis, ut prætenditur, & datur intelligi per fiscum inquiri dictum Reverendum Primicerium, ex quo in actu defensionis possessionis dixit, *che superiori, non conosco superiori*, quia factum aliter se habet, ex quo in contentione inter dictum Primicerium, & Parœcum, Parœcus dicebat ipse stare in possessione præcedendi, in qua fuit positus per superiores: replicavit Primicerius, quis superior posuit in possessione? respondit Parœcus: Reverendus Fisci Patronus: dixit Primicerius, *l'Avocato Fiscale non è mio Superiore, ne lo conosco per superiore in questo atto*, specialiter tantùm loquendo, & rectè dixit, quia Fisci Patronus tam in civilibus, quàm in criminalibus causis nulla potitur jurisdictione, & ex hoc habuit fomentum aerea causa criminalis intentata, ex quo Reverendus Fisci Patronus instante dicto Parœco dum tractabatur de functione funerali alicujus certi defuncti appensatè, ut credo personaliter accessit in loco, ubi erat defunctus, & dixit Primicerio, *date il luogo, tocca al Parochiano*, quo audito renuit Primicerius causa suæ possessionis tuendæ, verbis Fisci Patroni obedire, & protestatus de suis juribus, abiit, relicta functione prædicta.

11 Et quatenus fuisset dictum, quòd expresè negatur, *non conosco superiori*, adhuc secundùm subjectam materiam non est intelligendum de superioribus, veram, & actualem jurisdictionem habentibus, quia tota vis Parœci erat in illo actu, invalidè gesto, per Reverendum Fisci Patronum, qui actus omnino excusant Reverendum Primicerium accusatum indebitè à prætensa vi turbativa tanquam gesti à persona nullam jurisdictionem habente, ut ex Menoch. *de retinen. possess. numer.* 143. tantò magis, quia dictus Reverendus Fisci Patronus non est Judex nec competens, nec incompetens, sed penitus persona privata.

Sed dato millies, & non concesso, citra veri præjudicium, quod Reverendus Primicerius hæc protulisset verba in actu contentionis circa præcedentiam, adhuc non refragantur, ex quo fuerunt prolata ex impetu, & iracundia, tempore quo altercabatur cum dicto Parœco pro jure suo conservando, quæ verba ex insania, & impetu furoris, & iracundiæ prolata non inducunt delictum, quia difficillimum est, justum iræ motum temperare text. *est in l. adulterium* §. *Imperatores, ff. de adulter.* 12
nam lubricum linguæ non est ad pœnam inducendum text. *in l. famosi ff. ad l. Iuliam Majest.* & alia quæ doctè tradidit Franc. de Petris *in cons.* 5. *per tot. & cons.* 22. *num.*7. *cum seq.* qui allegat Thesaur. *decis.* 278. Marsil. *singul.*455.

His solidissimis jactis fundamentis restat solum respondere ad nonnulla per Dominum meum adducta pro moderno Parœco in suo eleganti responso juris punctum tantum tangendo, ut scopulos hujuscemodi hypothesis evitaret, fundando se in Parœci dignitate, & consuetudinem in favorem Abbatis, & Primicerii esse corruptelam, quæ omnia facili negotio diluuntur.

Nam nervosè negatur, Parœcum esse in aliqua dignitate constitutum, quia nullibi ex Pontificum Constitutione, & Conciliis Generalibus reperitur Parœcis aliquid dignitatis esse attributum, sed solum pro animarum fidelium cura officium tantum habere dignoscitur, ut per doctissimum Barbos. *in tract. de offic. Parœci part.*1. *cap.*9. *num.*11. *usque ad fin.* qui in terminis terminantibus alloquitur, nimirum quando Parœcus incedit per viam associando defunctum cum aliis non dicitur officium gerere, sed sociare tantum, nec in illo actu Episcopi vices gerere dicitur etiam, quod stolam deferat, ut *idem* qui suprà *loc.* præcitato. 13

Sed benè Pontificiali sanctione statutum est Primicerium officio, & dignitate fuisse decoratum, ut per text. *in cap. cum accessissent de constit.* ibi, *ne Primiceriatus dignitas, &c. cap. ad aures de rescript. cap. cum olim de consuetudine*, sic videtur annuere Hostien. *in sum. lib.*1. *de offic. Primicer.* ubi Primiceriatum vocat dignitatem Boer. *tract. de auctor. magn. cons. num.* 85. Menoch. *cons.* 590. *num.*5. *volum.*2. Boteus *in tract. de synodo* 3. *part. num.*26. Reg. Valenz. *consil.*33. *num.* 89. Petr. de Gregor. *syntagm. juris univers. part.*2. *de personis lib.*15. *à num.*1. *usque ad* 7. ubi ait, Primicerium post Archidiaconum, & Archipresbyterum omnibus præcedere in omnibus functionibus. 14

Propterea quemadmodum Primicerius Cathedralis Ecclesiæ, qui est de corpore capituli præfertur Parœco juxta decretum latum per S.C. Rituum pro parte ex adverso in actus productum, ita & Primicerius dictæ Ecclesiæ S. Joannis in Curtim præcedere debet dicto Parœco ejusdem Ecclesiæ, quia secundùm consuetudinem dictæ Ecclesiæ in genere suo respectu Parœci, Primicerius est dignior, prout sic consuetudo longæva interpretata est, quæ est optima legum interpres juxta text. *in d. l. de interpretatione, ff. de legib. l.*2. *Cod. quæ sit long. consuet.* & hoc cum ratione procedit, quia si nomen Primiceriatus aliquid dignitatis, & prærogativæ non haberet, esset de vento ita vocari, & actus agentium non debent frustra operari vulgatis juribus, sic etiam intelligendum est de Abbate ejusdem Ecclesiæ, qui debet omnibus anteferri, ex quo antiquitus ipse habebat jus conferendi Primiceriatum, & alios beneficiatos ejusdem Ecclesiæ, & curatum animarum fidelium deputabat, ut ex multis bullis, quæ in promptu afferuntur facile videri potest. 15

Ex alio Parœci non consideratur dignitas: nam is dicitur in Ecclesiastica dignitate constitutus, cui causa terminanda 16
per

per Sedem Apostolicam delegatur, Alex. *cons. 77. in causa, & lite n. 4. & seqq. lib. 2.*

Sed Parœcis nunquam, nec ullo tempore visum fuit causam per Sedem Apostolicam delegari, quia nulla decoratur dignitate, sed officio tantum, prout ita dixit Barbos. qui fecit tractatum de officio Parœci, qui titulus non est clausus in corpore Juris canonici, prout de Primicerio, vulgato text. *in cap. 1. de offic. Primicer.*

Et licèt Abbati, & Primicerio dictæ Ecclesiæ nequaquam Causæ Apostolicæ delegantur, & sic illis nequaquam aliquid dignitatis tribuitur, attamen sunt in officio à jure cognito, quo isti semper potiti sunt, cum hac præeminentia præcedendi Parœcis dictæ Ecclesiæ: unde ex hoc juris assumpto succedit clara juris regula, quod in pari causa melior est conditio possidentis.

Accedat his alia ponderatio in facto, & est, quod stipendium, quod Abbati pro funeralibus tribuitur, quando ad illa intervenit habet triplum, quando verò non accedit, habet duplum; Primicerius verò habet duplum, & Parœco solum portio simplex tribuitur, quando in funerali functione intervenit: at si nullo impedimento fuerit præpeditus circa fidelium curam animarum, pars illi non conceditur, ex hac itaque facti ponderatione circa majus sti-
17 pendium major dignitas, & honor in Abbate, & Primicerio conspicitur, ut in terminis terminantibus solemniter docet Bald. *consil. 387. circa med. vers. stipendia etiam, lib. 1.*

Nec parti ex adverso suffragari potest decretum S. R. Congregationis in una Viterbiensi emanatum, prout est in actis, quia ratiocinatur extra casum, de quo nunc agitur, tantò magis pro nobis facere dicitur, quia non destruit consuetudinem, quinimò eam admittit, prout est in casu nostro, nec fundamentum partis aliquid facit, dicens decretum dictæ S. C. Rituum admittere consuetudinem inter Parœcos, & Capitulum Cathedralis Ecclesiæ
18 tantum, quia hoc asserere falsissimum est, cum lex est adjecta rebus, & non verbis, vulgato text. *in l. 2. in fin. C. comm. delegat. l. ut nullo in ver. hoc certe, Cod. de usur. cap. fin. extra de offic. deleg. cap. commissa, §. porro, cum glos. super verb. faciendum, de elect. lib. 6.* & ubi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus, *l. de pretio, ff. de publ. in rem act.* & ex his juris assistentia facit pro Abbate, & Primicerio duplici ex capite, tum ex privilegio in corpore juris clauso, juxta text. *in d. cap. cum accessissent de constit. in d. verb. ne Primiceriatus dignitas, & cap. 1. de offic. Primicer.* & aliis, ut suprà allegatis, tum etiam ex consuetudine diuturna, per quam ipsi Abbas, & Primicerius antelationis prærogativa semper gavisi sunt, cui consuetudini ad ita servandum Pontificales, ac Imperiales assistunt jussiones, etiam contra jus scriptum, prout suprà fundatum est.

Nec potest dici allegata consuetudo esse irrationabilis, ac potiùs corruptela consuetudo, quia nimis fallitur ex adverso pars asserendo, se majorem esse Abbate, & Primicerio, cum hæc majoritas nullo jure potest fundari, quinimò totum contrarium in jure pro Primicerio, & Abbate cautum reperitur, prout suprà dictum est, & exemplum datum, quod nunquam minor præscribit obedientiam contrà majorem, allegando text. *in cap. cum non liceat de præscript.* & aliis per eum allegatis, nam ju-
19 ra illa loquuntur de superiore, dignitate, & jurisdictione munito, nam incongruum, & absurdum esset, quod Princeps serviret, & obediret subditis, & quod subditi præcederent Principi, ut ibi in juribus allegatis advertunt DD. at in casu nostro nulla adest inæqualitas, nec majoritas, imò Abbas, & Primicerius in eorum genere majores sunt Parœco, & rationabilis est præscriptio, & consuetudo, quod major præcedat minori, Marescott. *var. resol. lib. 2. cap. 100. num. 23.*

20 Aliud assumptum à contraria parte ponderatum, nimirum quod potius præscriptio circa præcedentiam per Abbatem, & Primicerium prætendi potest, & non consuetudo, quia consuetudo inducitur de actu publico, non autem in hac causa, quæ est inter privatos, inter quos consuetudo induci non potest.

Sed parcat mihi, quia partis fundamentum toto cœlo aberrat: nam funeralia, quæ fiunt a personis Ecclesiasticis, privatim non fiunt; sed publicè, & palam coram Populo, & publicum illud fieri dicitur, quod palam fit, Calepin. *in dict. in verb. publicum.*

Et funeralis functio, quæ fit per Clerum nullo modo 21
privatim fieri dici potest, sed publicè, quia signum est malum, quando quis privatè humatur, quod illi solet, hoc infortunium accidere, qui aliqua Ecclesiastica excommunicatione, vel censura fuerit involutus, juxtà text. *in 24. quæst. 2. cap. sanè, & ibi glos. de restitut. spol.* & aliis adductis per Summ. Sylvestr. *in verbo* sepultura, *num. 9.*

Quapropter resoluta remanet difficultas, quod præcedentia fuit inducta jure publico per consuetudinem in beneficium Abbatis, & Primicerii, non autem ex actu privato, ut pars ex adverso fingit, & alioquin esset destruere, quod suprà fundatum est, nimirum consuetudinem loci circa præcedentiam optimum locum sibi vendicare, prout suprà fundatum est.

Nec facit ad casum nostrum, id quod dicitur; quod 22
ea, quæ sunt meræ facultatis præscribi non possunt juxta adducta per Abb. *in cap. ea parte, de concess. præb. num. 7.* quia ibi Abb. loquitur in actu merè privato, scilicet quando quis per plures annos solitus erat ire ad molendum ad aliquod molendinum alicujus privatæ personæ, prout ipse Abbas fingit, vel ad coquendum panem in aliquo furno alicujus personæ tunc per istum actum frequentatum plures annos, etiam tempore longissimo, si non intendit ulterius ire ad molendum, nec panem coquendum, non potest amplius astringi, qui actus privatè fieri dicuntur, & non publicè, at secus in casu nostro, in quo tractatur de longissima consuetudine præscripta, quæ præscriptio quando immemorabilis est, possunt præscribi ea, quæ in mera facultate consistunt, Bal. *cons. 201. per tot. in fin. lib. 2.*

Hæc itaque breviter, ut suprà jam dicta reassumendo juxta *glos.* præceptum advocatis traditum in *§. fin. vers. dictum Auth. de defensoribus Civit.* ex pluribus satis, superque fundatum est Abbatem, & Primicerium meritissimè Parœco dictæ Ecclesiæ S. Joan. in Curtim in omnibus fidelium exequiis antecedere.

Primò, ratione consuetudinis jam diu inveteratæ in beneficium Abbatis, & Primicerii non solum in dicta Ecclesia Parœciali S. Joannis in Curtim, sed in quampluribus Parœciis ita servatur circa dictam præcedentiam, quod notorium relevat ab onere probandi, ut fundatum est, quæ practicabilis Consuetudo semper servanda est, juxta doctrinam Bald. *cons. 136. præmissis duobus statutis, num. 3. lib. 1.* à qua antiqua consuetudine non est recedendum Bal. *in l. illud, ff. de excus. tutor.* Alciat. *de præsumpt. reg. 2. num. 2.* Dec. 358. *num. 3.* Cravett. *consil. 91. num. 7.* nam consuetudo est maximæ authoritatis, adeo 23
quod vincit legem, Tusch. *litt. C. concl.* 806. & stante hac antiqua observantia exultare penitus debet novitas, & innovatio, quia minimè sunt mutanda, quæ certam observationem, & consuetudinem habuerunt, juxta tex. *in l. minimè, ff. de legib.* quia omne decretum, quod ex hac orietur causa facit plenarium præjudicium omnibus aliis Abbatibus, & Primiceriis aliarum Ecclesiarum Pa- 24
rœcialium, qui hac præcedendi prærogativa potiuntur, cum negotium istud dignitatis, & honoris respiciat, & omnibus in eodem genere status etiam inauditis plenariè fit præjudicium, ut advertit text. *in l. 1. §. idem Pomponius, ff. de eo, quod falso tutor.* author gestum est, quem adducit Reg. Merlin. *in 2. cent. controv. for. cap. 32. num. 8.*

Secundò, ratione possessionis, quia maximum est commodum possessionis, text. *in §. commodum, Instit. de interdict.*

Tertiò ratione majoritatis, & dignitatis, quia Abbas, & Primicerius habent dignitatem de jure communi, & Abbas, & Primicerius sunt de capite dictæ Ecclesiæ, & Parœcus in dicta Congregatione non habet nec vocem activam, nec passivam.

Quartò ratione majoris stipendii, quod Abbas & Primicerius habent in funerali functione, etiam quod non interveniant, quod secus est in Parœco.

Quintò ratione jurisdictionis, quia antiquitus Abbas dictæ Ecclesiæ S. Joannis in Curtim habebat jus conferendi Primiceriatum, & fratres dictæ Ecclesiæ, & Cappellanum deputabat pro fidelium animarum cura.

Sextò, quod prius possessorium est terminandum, & postea petitorium: nam prætensa per Parœcum respiciunt petitorium.

Septimò, denique & ultimo Abbas, & Primicerius non possunt ab eorum pacifica, seu quasi præcedendi Parœco amoveri, etiam si possessor esset prædo, & injustus possessor, à qua nec etiam à Papa, seu Imperatore de facto privari potest, nisi possessor audiatur juris ordine servato, Anchar. *cons.* 270. *num.* 3. *& seqq.* omni prætensa per Reverendum Fisci Patronum ex vi turbativa criminalitate penitus abolita. 25

Cætera suppleant Dominorum votantium Prudentia, & Religio.

DISCEPTATIO VI.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Testium depositiones de auditu non admittuntur, & qualiter.*
3 *Vanæ voces populi in criminalibus non admittuntur, sed probationes luce meridiana clariores esse debent.*
4 *Testes in facto, de quo agitur suggestivè fuerunt interrogati.*
5 *Conjecturæ, & argumenta pro reo defendendo sufficiunt, non ad condemnandum.*
6 *Condemnatio innocentis est contra omnes mundi leges.*
7 *Processu nulliter fabricato, testes non sunt repetendi, sed denuo inchoandus.*
8 *Testes saltem duo, & contestes requiruntur, ut condemnetur aliquis.*
9 *Suggestio duplex, & qualiter explicetur.*
10 *Suggestio non admittitur etiamsi procedatur ex abrupto, & non servatis juris apicibus.*
11 *Regulares modum habent procedendi de plano; juris solemnitatibus non servatis, & qualiter hoc procedat.*
12 *Indicia pro delicto sunt in duplici differentia.*
13 *Infamarunt Visitatores in præsenti, unde ad famam tenentur restituendam.*
14 *Regulares Prælati per inquisitionem non procedunt, nisi supposita delicti infamia, & probata.*
15 *Semiplena probatio requiritur, ut contra reum procedatur; erit autem probatio per unum testem omni exceptione majorem.*
16 *Fama bona qualiter præsumatur in facto de quo agitur.*
17 *Confessio spontanea arguit carentiam doli.*
18 *Levia delicta, quæ sint apud Regulares.*
19 *Superiores Regularium subditos punire non possunt sine causæ probatione.*
20 *Votum obedientiæ erga Superiores à Regularibus qualiter interpretetur.*
21 *Pœna non datur ubi non est culpa civilis.*
22 *Modus procedendi à Regularibus contra subditos, esse debet Canonicus, non arbitrarius.*
23 *Culpa non existente, reus non vocandus.*
24 *Textus* in cap. qualiter, & quando de accusationibus *declaratur circa Regulares.*
25 *Visitatores in præsenti facto non excusantur à peccato mortali, infamantes proximum, & puniri poterunt arbitraria pœna.*
26 *Fides adducitur, & testis depositio.*
27 *Pecunia de qua fuit formatus processus, demonstratur inventa.*
28 *Conjecturæ, & argumenta nihil probant in criminalibus.*
29 *Officiales ignorantes officia sua exercere, culpa non carent.*
30 *Visitatores Regulares quid facere debuissent in præsenti facto.*
31 *Testis unus probat pro reo plenè si sit adductus à Fisco.*
32 *Libros facere rationum non ad Priorem spectat, sed ad sindicum Cellarium, &c.*
33 *Fides contra fidem non admittitur, & si sint contrariæ, standum pro reo est.*

ARGUMENTUM

Testium probationes de auditu in criminalibus, quale faciant indicium, ostenditur: Saltem duos, & contestes probare, unus tantùm pro reo probat plenè, si sit adductus à fisco. Regularium Judices, Visitatores, & cæteri qualiter procedere debeant cum eorum subditis. Fama apud eosdem quomodo probanda? Text. *in c. qualiter, & quando de accusationibus,* declaratur, circa Regulares.

PRO

Patre N. Religionis N.

SUPER

Nullitate Processus, ejusque sententiæ.

An Visitatores in progressu visitationis, habentes aliquas denunciationes cum quibus delictum probare non possunt, ad puniendum delinquentem, possint formare processum absque nota infamiæ Religiosi sic denunciati, & aliorum cum quibus denunciantes dicunt esse commissum delictum.

Supponitur in facto per Patres Visitatores Religionis N. fuisse processum ad visitandum Conventum quendam Religionis suæ, & in specie ad inquirendum de quadam prætensa pecunia in eodem Conventu reperta, tempore finitæ administrationis cujusdam Administratoris, & non ad usum Monasterii applicata; factusque fuit processus usque ad sententiam, qua supponunt privasse Superiorem domus suo officio: viso tamen per me modo procedendi facto per Visitatores prædictos reperio nullum fuisse, nullaque acta contra prædictum Superiorem; ac proinde ex talibus actis nulliter fabricatis non potuisse sortiri sententiam, & si secuta jam fuit, cum injuria prædicti, & cum jactura famæ proximi sustineri non posse: rogo proinde Superiores declarare debere, ut in præsenti probabo, famam, & honorem unà cum suis prærogativis restituendam. 1

Probo igitur primo, quia ex depositionibus testium nihil probatum fuit, cum eorum dicta de rebus præsentibus fieri debeant, *cap. testes* 3. *quæst.* 9. *cap. licet* 47. *de testibus*, ubi ad solam consanguineitatem probandam, testes de auditu admittuntur, eo tamen modo, quo ibi declaratur, scilicet si sint viri graves, & deponant à majoribus audivisse ante litem motam; in aliis verò etiam causis matrimonialibus de auditu nihil probant testes; nullamque fidem faciunt, ut latè Mascardus *de probat. conclus.* 410. *& conclus.* 511. *& conclus.* 104. *&* 395. *numer.* 10. Sanchez *de matrim. lib.* 1. *disput.* 71. *numer.* 11. Guttierez *de matrim. cap.* 36. *numer.* 11. Pacianus *de probation. lib.* 1. *cap.* 9. *numer.* 43. latè Farinacius *quæst.* 69. *numer.* 103. Cabedus *part.* 2. *decis. Lusitana* 73. *numer.* 13. Perez Lara *de Cappellaniis libr.* 2. *cap.* 4. *numer.* 12. ergo si testes de auditu nihil probant in causa matrimoniali; nec multo magis in causa criminali probabunt; quippe quæ sunt inter se æquiparatæ in Trident. *sess.* 24. *de reformat. matrim. cap.* 20. quia potuit esse, quod ab inimicis audierint, atque suspectis, vel quod malè perceperint, vel quod unus tantummodo dixerit, & de auditu auditus deponant: & sic ob vanas voces, & forsitan ortas à temerario judicio, & non à rationabili causa veniret condemnatus reus contra quem actum judicandi exclamat Glos. *in l. decurionum filii*, *Cod. de pœnis*, reprehendendo Pilatum, qui ob vanas voces populi condemnavit Christum Redemptorem ad mortem: nam testes etiam non interrogati, debent deponere qualiter sciant, non simpliciter de auditu, Bart. *in leg. de minore*, §. *tormenta*, *vers. qualiter probetur*, *ff. de quæstionibus*, & debent deponere super facto per probationes luce meridiana clariores, *l. fin. Cod. de probat.* & non est testium judicare, vel conjecturare, idem Bart. *in l. solum*, *Cod. de testibus*, *& in l. quod tamen*, §. *si arbiter*, *ff. de arbi-* 2 3

arbitris, Calvacanus *de Brachio Regio*, *in verb. judicare per apparentiam*, Curtius junior *cons.165.num.*17. Decius *cons.459.num.*10. *&* 469. *num.*9. hic autem processus, ju-
4 dicium, & sententia conjecturalis totus est: nam agitur de invenienda pecunia ducatorum centum, reperta in cella fratris N. administratoris Conventus, Syndici, vel Cellarii pro tempore, & non posita in libro rationum ejusdem Conventus, & de hac pecunia invenienda formatur processus; sed circa modum inquirendi audiamus testes fol.2. Fratre N. interrogatur, qua ex occasione, & ubi, & in qua specie monetæ inventi fuerint centum ducati, & de auditu deponit primus inventa in cella: & de auditu, quod non fuerit expensa quantitas ad Monasterii utilitatem: alius testis eodem fol.2. à ter. interrogatus, qua occasione, & à quo, & ubi, & in qua specie monetæ inventi fuerint centum ducati; & de auditu deponit de pecunia inventa, alius testis fol. 3. in qua specie monetæ inventi fuerint ducati centum &c. & alius eodem fol.3. à ter. in qua specie, qua occasione, & à quo fuerint &c. quapropter interrogantur omnes testes, quæ conjectura haberi potuerit, talem pecuniam fuisse expensam extrà Monasterium; & de auditu deponunt, nihilque de visu, quod idem est in alio teste fol.4. in fine. Principalis, qui pecuniam invenit dicit se duxisse eam Superiori; sed an expenderit ad usum Monasterii se nescire, ergo ne conjecturalis hæc probatio sufficiet ad formandam sententiam; non enim probatum est corpus delicti, & fit sententia
5 contra omnia jura mundi, ut benè per Guazzinum *ad defensam reorum*, *defens.4. cap.7. per totum*, sufficiunt sanè conjecturæ, verisimilitudines, & argumenta ad defensionem rei, non ad vindictam ejusdem, ut benè Marius Salamonius *in l. ut vim num.26. ff. de just. & jur.* Grammaticus *cons.29. num.*38. Mastrillus *decis.297. num.*7. Guazzinus *defens.29. cap.3. num.*3. Farinac. *tom.4. quæst.125.num.* 423. Helfricus, Ulricus *disp.8. criminali num.*101. Hieronymus de Palma *cons.36.num.*24.testes enim de auditu non demonstrant, probantque rem concludenter, sed haberi debet originale dicti, cui creditur, & non copiæ. Authent. *si quis in aliquo*, *C. de fid. instrum. l.2. ff. de fide instrumentorum*, Seraphinus *decis.244. numer.*3. Farinaceus *post primum volumen Consiliorum dec.*111. Marta *voto* 138. *num.*14. Rota apud Cavalerium *decis.107. &* 523. Guazzinus *defens.33. c.*14. Errarunt ergo Patres Visitatores contra Fratrem N. sententiam proferentes, privationis, &c. cum ex testium depositionibus de auditu ad nihilum tendentibus condemnaverint.
6 Probatur secundo, quia condemnare non reum, non convictum, non confessum, est lædere omnes leges, naturalem scilicet, Divinam, & Canonicam, ac contra propriam famam proximi agere eam vituperando, denigrando, & auferendo, ut benè F. Sanctorius *in praxi criminali canonica in c. de reo fol.*35. & Judices aliter facientes sunt puniendi, ut benè idem Sanctorius *de correctione pœnali fol.*24. ergo cum non fuerit probatum corpus delicti, scilicet pecuniam fuisse expensam extrà usum Monasterii, non potuit sequi sententia Visitatorum, qui non ad condemnandum procedere debebant, sed ad absolvendum. Erit ergo nulla sententia, & nullus processus ex de-
7 fectu modi procedendi: nec sunt repetendi testes, ut benè Cartharius *de interogandis reis lib.3. cap.3. num.*63. P. Sanctorius *in practica regularium fol.*38. §. *penul.* Ambrosinus *de modo formandi processum criminalem lib.3. cap.1. numer.*43. Coriolanus *par.2. casu* 50. §.6. idem P. Sanctorius *cap.1. de correctione pœnali fol.*35. ergo quomodo processerunt Visitatores ad denigrandam famam proximi, non probato delicto saltem per duos testes contestes, ac inte-
8 gros ut jura nostra disponunt, *l. ubi numerus*, *ff. de testibus*, *l.1. ff. de operis libert.* Gomesius *de delictis cap.12. num.9.*& sunt contestes quando deponunt de eodem facto, cum eisdem circumstantiis, loci, & temporis, & personarum saltem in substantialibus, *cap. quod verò 2. qu.5. cap. in omni negotio de testibus*, Farinaceus *de testibus q.*63. Rodriquez *de modo formandi processum*, *cap.*7. Aldrete *de Religiosa disciplina tuenda lib.2. c.*3. Rota *decis.*345. apud Farinaceum *par.1. recentiorum & decis.251. eadem par.1. & 677. part.2. & 691. numer.4. part.2. recentiorum.* Velascus *consul.*73. Miranda *de ordine judiciario quæst.23. ar.*1. Quod jure etiam Divino præcipitur Deuter. 17. & 19. Matth.8. Paulus 1. ad Timot. *c.*5. In ore duorum, vel trium stat omne verbum. Hinc Daniel presbyteros convicit de falso ex variatione loci, *Daniel.*13. quod etiam in causa hæresis servandum dicit Coriolanus *par.2. casu 50. num.29.* 9
Less. *de accusat. & teste dub.*4. dicitur etiam reus non convictus, quia testes examinantur non in genere, sed in specie, scilicet, qua occasione, & à quo, & ubi, & in qua moneta inventi fuerint centum ducati: talis verò interrogatio, utpotè suggestiva non valet, *l.1. §. qui quæstionem*, *ff. de quæstionibus*, duplex autem est suggestio, una aperta & altera palliata. Aperta dicitur, quando de ea apertè patet ex interrogatione, nempè, quia fuit testis interrogatus, an Cajus occiderit pugione Sempronium tali die, & in tali loco, *dicta l.1. §. qui quæstionem*, Scaccia *de Iudiciis criminalibus*, *lib.1. cap.*56. Farinacius *de testibus*, *quæst.76. num.*78. Personalis *de Iudiciis, & Tortura*, *num.*43. Secunda palliata dicitur quando indicatur à Judice modus respondendi testibus, quæ omnes, utpotè prohibitæ sunt ab Advocatis considerandæ pro defendendis reis, ut benè Ambrosinus *de modo formandi processum informativum lib.2. cap.5. numer.*18. *& lib.4. cap.2. num.*8. Cartharius *in practica Interrogandorum reorum lib. 2. cap.1. num.*54. Farinacius *quæst.43. nu.*130. Maurus Burgos *de modo procedendi ex abrupto cent.1. quæst.100. nu.*83. Intrigliolus *singul.177. num.20. lib.*2. Guazzinus *defens.19. cap.12.* & addit Burgos *ubi suprà*, quod licèt concedatur 10
modus procedendi, ex abrupto, & sine strepitu Judiciario, non per hoc censetur permissus modus suggestivus, quia modus ille procedendi non servatis apicibus juris, solum removet solemnia ordinis judiciarii, inter quæ non includitur suggestio, ut benè Cartharius *ubi supra lib.4. cap.1. num.*95.

Probatur tertio, quia licèt regulares habeant privile- 11
gium, ut in eorum sententiis, & decisionibus causarum inter se non teneantur servare ordinem, *cap. qualiter, & quando de accusat.* & procedere possint sine strepitu judiciario, sola facti veritate inspecta, simpliciter & de plano, & ex privilegio etiam Bonifacii Octavi, incipiente *ad augmentum* fratribus minoribus facto, ut in punitionibus fratrum procedatur postpositis rimulis, & apicibus juris, non tamen essentialia censentur rejecta, ut benè P. Sanctorius *fol.40. de correctione pœnali*; & semper requiritur, ut constet de delicto contra aliquam personam per viam specialis inquisitionis, & indicia probantia delictum, debent esse infallibilia, & facere clamorosam insinuationem *cap. Inquisitionis*, *de accusat.* non verò ex suspicione, & levibus indiciis, quæ nihil probant, ut latè Sanchez *lib.6. consiliorum cap.3. dub.*17. Suarez, & alii 12
apud Pellizzarium *tom.2. tract.9. cap.4. sect.2. num.*55. duplex enim est indicium aliud suppositum, quo semper cogitamus id, quod est deterius, ut sic securius, & efficacius remedium applicemus, & aliud definitivum, quo aliena facta interpretamur in meliorem partem, S. Thomas 2.2. *quæst.60. art.4. ad* 3. Peyrinus *in formulario lit. P. cap.16.num.*21.ergo si Prælato regulari significetur aliquod delictum fuisse commissum ab aliquo subdito, potest supponere illud esse verum, non tamen credere debet illud esse verum aut malam opinionem concipiendo de subdito, sed solum applicando opportuna remedia, ac si delictum esset verum, cum debita tamen circumspectione, & cautela, ne alias appositio remediorum cedat in dedecus, ac infamiam subditi, quod est facere judicium suppositítium, non autem definitivum, ut benè Pellizzarius *in manuali Prælatorum tract.9. cap.4. sect.2. num.58. in fine*. Ergo tales Visitatores cum extorserint à testibus depositiones per injustas interrogationes, nullum est, quod agitur, actumque fuit argumento *non dubium*, *C. de legibus*, *& l. fin. ff. de constituta pecunia*, & tanquam injuriam facientes 13
reo tenentur eam corrigere, & læso satisfacere; non autem injuriam continuare, ut benè cum Cajetano, Soto & aliis, docet Sanchez *ubi supra dub.*29. & Pellizzarius *tract.9. cap.4. num.*61. semper ergo supponere debent Prælati regulares non posse eos procedere per viam inquisi- 14
tionis, nisi supposita sufficienti infamia delicti, de quo inquirendum; & notitia ipsius infamiæ, ut procedere valeant ad inquisitionem specialem de subdito, quæ debet esse sufficienter juridica, ita ut faciat publicam fidem. Et licèt non requirantur omnes subtilitates, ut sunt citatio die non feriata, libelli porrectio in scriptis, longæ dilationes, receptio testium post publicatas attestationes: pro-

latio

latio sententiæ sedendo, &c. & alia similia; requirunt tamen illa, quæ de jure divino, & naturali sunt necessaria, ut sunt congruæ dilationes, legitimæ exceptiones, traditio repertorum, citatio testium, & partis; formarique debent capita, seu articuli pro interrogandis testibus, &c. si verò nullus testis condemnet reum de delicto, ita ut neque semiplena probatio haberi possit, non potest reus interrogari: sed ulterius inquirendum est ab aliis testibus, vel certè non ultra procedendum est, ut benè post alios
15 Pellizzarius *dict. tract.9. cap.4. sect.2. num.63.* Erit autem semiplena probatio, ut per viam inquisitionis contra Reum procedatur testimonium unius testis omni exceptione majoris; seu quod idem est, nulla exceptione repellibilis, qui testis debet esse oculatus, seu de visu: nam qui solùm est de auditu, etiam si sint plures, nec plenam, nec semiplenam possunt efficere probationem; juxta notata per DD. *in l. etiam mortis ff. de probationibus*, & Bart. *in l. admonendi ff. de jure jurando*. Miranda *in praxi qu.7. numer.51.* malè ergo Visitatores processerunt, famam lædendo ejus quem condemnarunt nullo legitimo processu: ergo ex læsione famæ ad eam restituendam tenentur, ut latè Card. Lugo *disp.14. de justitia sect.1. cum sequentibus numer.1.* semper enim, quòd fama proximi læditur vel ex contractu, vel ratione rei acceptæ, quæ perseveret in sui substantia, vel in effectu sui, vel ex delicto, & damnificatione injusta, intrat obligatio restituendi, ut benè S. Thomas 2. 2. *quæst.62. art.2. ad* 2. ubi Cajetanus, Sotus, & alii apud de Castillo *lib.2. tract.2. disp.12. part.3. dub.1. nu-*
16 *mer.162.* Addo quod in præsenti debemus bonam famam frater Marcellinus, qui pecuniam invenit, detulit eam ad Patrem Priorem (qualis erat hic, de quo agimus) & Pater Prior confitetur se accepisse, ergo colligitur bona fama, & intentio ipsius; nam si malam habuisset mentem, negasset sanè negotium, quod inter se, & fratrem illum processit, gestumque fuit: sed Prior sponte fatetur accepisse pecuniam, & positam fuisse pro usu communi, ad quem expendit; quod factum arguit simplicitatem, & bonam fidem Prioris; ex confessione enim spontanea præsumitur aliquem deliquisse sine dolo Joseph Ludovicus *concl.15.* Beccius, Imola, Bertrandus, & alii apud Guazzinum *defens.32. cap.36.* Adducunt jura *in l. competens C. ne Tutor, vel Curator. & cap. fin. de furtis, & cap. fin. 56. distin. & can. præsentium 1. quæst.5.* Farinacius *vol.2. consiliorum resol.48.* Barbosa *in d. cap. fin. de furtis*. Ergo ex confessione spontanea colligitur non deliquisse; vel si deliquit, fuit sine dolo; videamus nunc an hoc delictum sit
17 grave, an leve. Dicit enim Abbas Panormitanus *in cap. tuæ discretionis num.3. de pœnis*; delicta levia esse, in quibus licèt culpa intervenerit, dolus tamen non intervenerit: ut quando aliquid contingit per imperitiam, vel culpam sine dolo; vel quando dolus intervenit, sed circa rem modicam, sequitur Diaz. *in practica Canonica cap.11.* Megala *in praxi Canonica cap.3. nu-*
18 *mer.6.* & apud Regulares sunt levia delicta, quæ culpam mortalem saltem evidentem annexam non habent, ut benè Ghislerius *in sua praxi criminali pro Regularibus cap.10. num.3.* Marcellus Megalius *in praxi crimanili canonica cap.3. nu.50.* & tanquam leve hoc, quod prætenderetur delictum, sine dolo commissum, sed per imperitiam, & simplicitatem (si esset commissum, quod non probatur) non debebat puniri per Visitatores tali pœna: sed verificata bona fama Prioris debebat absolvi: adnotata per Guazzinum *lib.2. defens.28. n.18.*
19 Probatur quarto quia sine causa, cognita & probata, subditum à superiore puniri, mortificari &c. est omninò à ratione alienum: quia subditus promisit Prælato obedientiam cæcam quidem ex parte sui, sed oculatam ex parte Prælati; nam rationabile debet esse obsequium nostrum Paulus *ad Roman. capite 12.* & sicuti Prælatus est ad ædificationem, non ad destructionem. Paulus 2. *Corinth. capite 13.* ita subditus debet esse paratus ad suspiciendas rationabiles pœnitentias, licèt enim ad perfectionem obedientiæ etiam irrationabilia arripere bonum sit; ad necessitatem tamen voti, ea solùm præstare tenemur, quæ vel in regulis, vel concernentibus ad regulis continentur; quia cum præceptum, & obedientia sint correlativa, eadem est obediendi necessitas, quæ præcipiendi potestas.
20 Et ita votum obedientiæ declaraverunt S. Thomas 2. 2. *q. 104. art.5.* S. Bonavent. *in 2. sententiarum dist.44. art.3. quæst.2.* Sylvester. *in verb. Religio il festo, quæst.6.* Sanchez *in summa lib.6. cap.2. num.2. & 16.* Alphonsus Rodriquez *in Exercitio spirituali part.3. tract.6. cap.3.* Vasquez *tom. 1. cap.2. disp.158. cap.3. num.24.* Miranda *tom.1. quæst.26. art.9.* sed in casu nostro processum fuit à Visitatoribus contra omne Juris debitum, ergo nullus erit processus, & punitus innocens. Probatur minor, quia pœna non debet dari ubi culpa civilis, & politica non datur: nec sufficit Theologica S. Thomas 2. 2. *quæst.108. art.4.* nam pœna ex *l.131. ff. de verb.* est peccati ultio noxæ injuncta, & ideo ex mensuræ delicto plagarum datur modus. Deuteronom. *cap.25.* Hinc nullæ sunt pœnæ, quæ culpam non respiciunt, *cap. satis perversum 56. distin. l. si putator, ff. ad l. Aquiliam, cap. felicis de pœnis in 6. cap. quæsivit de his, quæ fiunt à majori parte capituli*. Nec possunt Prælati sententias facere, ac delinquentem sententiare, non præcedente juridico processu, ut benè P. Sanctorius *de correctione pœnali regularium fol.22. col.2.* & tunc dicitur legitima causa, quando secundum legis præscriptum concepta est *l.3. §.1. ff. de accusat.* nam legitimè id factum dicitur, quod factum est secundum leges Cicero *de Officiis*, sicuti illegitimi dicuntur, qui non secundum leges nati sunt *l. filium diffinimus, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni juris*.

Probatur quinto quia modus procedendi in causis criminalibus regularium, ubi è foro paterno exire, & punitionem aliquam infligere oporteat, non est arbitrarius, 2
sed canonicus; nimirum juxta textum *in cap. qualiter, & quando, de accusat.* Novarius *cons.4. de accusat.* Toletus *lib.5. cap.56. Directorium Inquisitorum part.3. de recusat.* ubi Pegna *in Scolio 30. & 31.* Zacharias Boverius *in Directorio fori judicialis part.1. cap.7.* Longus *de casibus reservatis part.2. de juramento falso in judicio in fine*, Rodriguez *tom.1. quæstionum regularium quæst.3. art.1.* Miranda *de ordine judiciario tom.1. quæst.3. 6. 7. & 8. & in practica canonica qu.3. art.1.* Hieronymus Rodriguez *resol.37. per totam*, & alii plures laudati à Fratre Laurentio de Peyrinis *in formulario cap.16.* Villagut. *in practica criminali canonica lib.6. conclus.5.* Aversa *de modo procedendi in causis regularium cap.7. num.8.* Ergo supponit talis modus procedendi culpam gravem cum dolo: ex *regula 23. de regulis juris in 6.* ubi sine culpa, nisi adsit causa, non est aliquis 2
puniendus: quia ex S. Gregorio *lib.7. Registri, epistola 35.* relato *in cap.12. constit.* rem quæ culpa caret, in damnum vocari non convenit, nam voluntate, & proposito maleficia distinguuntur, *cap. cum voluntate de sent. excom. glossa in l. si putator, ff. ad legem Aquiliam*, in qua sola culpa mortalis puniri mandatur, & ratio à priori est quia pœna est mensura culpæ, *cap. sane de offic. delegati, cap. fin. de transact. cap. sicut dignum de homicidio, cap. disciplina 45. distin.* & de jure naturæ dictante medicinam non esse adhibendam sano Matth.9. nec pœnam innoxio *l. sancimus Cod. de pœnis*. Hæc autem mortalem culpam cum dolo exposcunt, quia levia potius veniam in externo judicio, quam pœnam solemniter exigendam exposcunt.

Opponi potest pro parte visitatorum, & validitate pro- 2
cessus, habere pro se *textum in capit. qualiter & quando il 2. de accusat.* ibi *hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus usquequaque servandum, quæ cum causa requirit facilius, & liberius possunt administrationibus removeri*; ubi textus requirit causam, excludit tamen solemnia in modo procedendi Regularium.

Respondeo tamen excludi per textum accidentalia Judicii, non essentialia. Undè male P. Leon Zambellus *in suo repertorio morali, in verb. Prælatus num.24.* ait, quod Prælatus Regularis, Generalis, vel Provincialis poterit Guardianum, vel Priorem suo officio privare etiam sine causa ex suo beneplacito: quem sequutus fuit Lavorius var. lucubrationum *cap.23. num.22.* ex Sigismundo à Bononia *de electione part.1. cap.7. nu.1.* & frater Joseph à S. Maria, *in Tribunali Religiosorum tract.5. cap.6. §.1.* quam sententiam improbant ferè omnes apud Barbosam *in d. cap. qualiter, & quando*, & apud Follerium *in praxi criminali canonica cap.36. à num.30.* & apud P. Sanctorium *de correctione pœnali fol.3.* Quia si sententia prædicta esset vera, væ væ superioribus inferioribus, quia ad libitum, & sine causa removerentur, & privarentur officii, quia textus *in dict. cap. qualiter, & quando* est fundatus in auctoritate tum divini, tum naturalis juris, quia probat ex áuctoritatibus vete-

veteris, & novi testamenti, ex Genesi 18. & Lucæ 16. adducens clamorem Sodomorum, & infamiam, ac clamorosam insinuationem contra Villicum; & ait textus, *debet coram Ecclesiæ senioribus veritatem diligentius perscrutari*, ut si rei poposcerit qualitas, canonica districtio culpam feriat delinquentis; ne tamquam idem sit Accusator, & Judex, &c. Ergo non est verisimile, Concilium Generale, de quo ibi, privare voluisse Religiosos illis auxiliis, quibus pessimi homines gaudent, & Superiores reddere suspectos, ut malignitatibus ostium aperiant: quo etiam sensu procedit text. *in cap. per tuas de simonia*, ergo non poterunt Regularium Superiores privare, & sententiam ferre contra subditos, nisi processu legitimè facto.

25 Tenebatur ergo Visitatores sub pœna peccati mortalis, ac restitutione damni illati, non minus, ac Judex quicumque nosse merita causæ, quam judicabant, argum. *cap. fin. de injuriis*, Navarrus *in cap. inter verba* 11. *quæst*.3. *coll*. 1. *nu*.18. S. Thomas 2. 2. *quæst*.76. *art*.2. S. Antoninus *part*. 2. *tit*.3. *cap*.6. §.4. & si taliter periti non erant, consulere debebant potiores; quia erant Judices, & Collegæ: & Judici incumbit diligere justitiam, Sap. *cap*.1. nihil ex arbitrio facere, sed juxta leges, *cap. judicet* 3. *quæst*.7. ergo si ignorarunt modum processus faciendi, & sententiandi peccaruut mortaliter, & pœna arbitraria sunt ipsi puniendi, utpote ex imperitia procedentes ut benè Ghislerius *de Iudice regularium cap*.7. *num*.15. Rodriguez *tom*. 2. *quæst*.40. *art*. 2. *&* 3. *ex l. fin. ff. dee extraordin. cognitionibus*.

26 Superest, ut Fratris Marcellini depositio evacuetur, qui pecuniam invenit. Interrogatus fuit à Visitatoribus suggestive ibi.

Se l'havevi presentati, e consignati al P. Gio: Tomaso all' hora Priore li denari ritrovati. Respondit Marcellinus: *Subito havendo io trovati quelli denari, li presentai, e consignai al detto Padre, e li contò in presenza mia, e disse, che erano cento ducati giusti*.

Interrogatur deinde: *Se di novo furono portati alla dispensa questi denari da esso Padre Priore?*

Respondit: *A me non havea riportati questi denari, questa cosa è certa, ne anco sò havergli portati alla dispensa esso Padre Priore*.

Interrogatus deinde idem Marcellinus. *Se potesse congetturare in che maniera sono spesi?* Respondit, & benè Marcellinus, dixit se nescire, quia convictus, & confessus se pecuniam invenisse; si fassus fuisset contrarium, debebat ipse de pecunia reddere rationem, cum ipse certè invenerat, sed suggestivè interrogatur in individuo de Patre Priore: debebat autem interrogari in genere, ut suprà dicebamus ex Chartario *lib*.3. *de interrogandis reis c*.3.

Quod autem pecunia prædicta, quam Frater Marcellinus invenit, ad dispensam relata fuerit, & cum aliis pecuniis mixta sit, & postmodum expensa in emptionem frumenti, patet ex fide, quam in eodem processu Patres Visitatores habuerunt, præsentata ex mandato eorumdem Visitatorum, atque sub præcepto obedientiæ Pater Honorius fecit, qui per quatuor menses Cellararii officio functus fuit post P. Januarium; & fides est hæc.

FO fede come essendosi partito di famiglia il P. D. Gennaro da Felitto, Cellarario del luogo N. di Napol. Volendo il P. D. Gio: Tomaso Priore del detto luogo, andare a stanziare nella Cella del detto Cellarario, facendola polizare, Frà Marcellino trovò nella mandesa ducati cento in oro, e li portò in dispensa, con altri denari, che teneva, lasciati dal detto Cellarario; de' quali denari, come sò io, non se ne fece mai introito, poiche havendo io in quelli quattro mesi tenuti li conti, e scritti, lasciai solo quelli denari, che avanzorno delli lasciati passati, & altri provenuti in quello tempo, delli quali feci fedelmente introito, & esito, ma mai mai si posero detti ducati cento, & post nonnulla sic infert, *e benche di detti ducati cento in oro, havesse io spesi in grano, tutta volta ne feci esito, non come trovati in Cella; ma da altri lasciati dal detto Cellarario, che fu appunto, come se fussero cambiati d'altra moneta, non che spendessero di più quelli, anzi mai comparsero, come hò detto di sopra in introito. Il tutto ne fo fede, e giuro, che così è verità*.

27 Ex hac fide Patris Honorii sunt consideranda quatuor. Primum Fratrem Marcellinum invenisse pecuniam ducatorum centum. Secundum duxisse in dispensam communem Monasterii cum aliis pecuniis, quas ibi tenebat ad publicos usus. Tertium dicit numquam de pecunia prædicta introitum fuisse à Priore factum. Quartum, & licèt expenderit pecuniam ducatorum centum in auri moneta pro emptione frumenti; tamen expendit non ut inventos in Cella, sed ut relictos à Cellarario prædicto, tamquam in aliam pecuniam conversos.

Quibus positis, ex fide Honorii prædicti apparet, pecuniam inventam (quam quærunt Visitatores à Fratre Marcellino) delatam fuisse ab eodem in dispensam, miscuisse cum aliis pecuniis à Cellarario relictis, & eamdem numero expensam in emendo frumento pro usu Monasterii, per Patrem Honorium, non fuisse verò redactam pecuniam illam in libros rationum, fuit error ejusdem Honorii, qui talem pecuniam ut inventam in dispensa, & à Marcellino relicta referre debebat in libros rationum, nec fuit error, & culpa Prioris, cujus non erat conficere libros rationum, sed Cellararii, & pecuniam non apud Patrem Priorem remansisse; sed in eodem numero, & qualitate auri repositam in ærario publico à Marcellino, miscendo cum aliis Pecuniis relictis à præterito Cellarario, & inventam à Patre Honorio expensam in emptione frumenti: ergo evidenter concluditur non eam accepisse Patrem Priorem, nec parentibus dedisse, ut ex conjecturis quibusdam aliqui Fratres contra Fratrem deponentes conjecturarunt; quasi quod essemus in ultimis voluntatibus; ubi conjecturis licitum est venari ultimum testatoris elogium; ignorantes miseri, in criminalibus luce meridiana clariores debere esse probationes, *l. fin. Cod. de probation*. Sperellus *decis*.178. *numer*.9. quia essent testes de credulitate, qui nihil probant, *cap. quoties de testibus*, ubi Barbosa, Gratianus *cap*.474. *num*.23. & alii apud Sperell. *ubi sup*. 28

Culpabiles ergo sunt Visitatores, dignique arbitraria pœna, ut supra dicebamus, quia si vidissent Patris Honorii fidem, invenissent pecuniam, nec proximus infamantes processissent nulliter sententiando, quod si Sæcularibus est indecens, & Regularibus indecentissimum judicari debet, nec excusabuntur ignorantia, quia culpa non caret, qui officium assumit, cujus vires non habet sufficientes, *cap. cum non deceat de elect. in* 6. *l. idem Iuris, ff. ad legem Aquiliam, l. nemo, C. de assessoribus*, §. *impetu quoque institut. ad legem Aquiliam, cap. nisi cum pridem*, §. *porrò, de renuntiatione*, S. Thomas 2. 2. *quæst*.21. *art*.4. *&* *quæst*.13. *art*. 2. Lessius *de justitia lib*.3. *cap*.2. *dub*.3. *num*.18. *& seq*. Judex enim Sapiens judicabit populum suum, *Eccles. cap*.10. Debet enim habere Judex notitiam boni, & æqui, *l*.1. *ff. de justitia, & jure*: non ergo poterat Visitatores justitiam reddere sine legali scientia, & modi formandi processum ignari, ut in *Authent. de Iudiciis*, §. *illi autem*; quomodo enim ait S. Gregorius *lib*.27. *moralium*, *Iudex rectè judicabit, si legem, per quam judicaturus est, ignorat*: Judicum enim inscitia, maximum est Reipublicæ detrimentum, ut exclamat Michael Ulcurrunus *de regimine Mund. part*.4. *quæst*.1. *num*.16. Miranda *de ordine Iudiciorum quæst*.4. *artic*.10. Bovadilla *in politica tom*.1. *lib*.1. *cap*. 6. *num*.29. Plato *lib*.9. *de Republica*, contra quos tam pessimè judicantes plura dicunt Dionysius Carthusianus *super caput* 7. *Euangelii* S. Jo: super illis verbis: *Nolite judicare secundum faciem*, Flaminius Chartarius *de executione sententiæ in præfatione num*.100. Aviles *in cap*.2. *Prætorum*, Nevizanus in Sylva *nuptiali lib*.5. *numer*.90. Joannes Matthiensis *in Dialogo relatorum* 3. *part. capit*.6. P. Fragosius *de Republica Christiana tom*.1. *in princip*. P. Rodriquez *tom*.3. *quæstion. regular. quæst*.34. *art*.2. *&* 3. Xamar. *de officio Iudicis quæst*.1. Peguera *in praxi crimin. cap*.7. *&* 8. 29

Visitatores ergo in præsenti causa malè se gesserunt, condemnantes Fratrem eorum ob rem nullæ veritate fundatam, famam lædentes proximi sui, viri religiosi, in ejusdem Religionis infamiam, pœna eum afficientes, & ab officio Cellararii amoventes, illo inaudito, eique nullis datis defensionibus, nec lectis illis, visisque quæ P. Honorius pro veritate dixit, contra text. *in l. de unoquoque* 77. *ff. de re jud*. ubi præsentibus partibus, ipsisque defensis formatur judicium. Quod fuissent dubii, & ancipites, testibus auditis, aliisque veritatis vestigiis ab eisdem suppositis debebant desistere, & Superiorem consulere, *l*.1. ubi Bart. & alii, *l*.2. *&* 3. *C. de relationibus*, 30

cap.

cap. intimasti de appellat. l. fin. C. de legibus, *glossa in l. Divus*, *ff. de officio Præsidis*, Speculator *part.* 2. *tit. de relationibus* §. 4. Maranta *part.* 3. 6. *part. principalis*, *qu.* 2. *num.* 7. ex Baronio *anno Christi* 385. *num.* 21. Bovadilla *in politica tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 21. *n.* 202.

31 Considerare debebant etiam Visitatores P. Honorium non ab inquisito fuisse adductum, ut testem; dixisse tamen pecuniam in dispensam per Fratrem Marcellinum relatam fuisse, & ab ipso Honorio in emptione frumenti expensam. Cessat ergo suspicio contra Inquisitum, quia testis fuit adductus Honorius, & fidem cum juramento facit, vocatus ab eisdem Visitatoribus contra Reum; ergo benè probat innocentiam ejusdem, quamvis unus, quamvis de auditu, quamvis nulliter productus, & contra Fiscum producentem plenè probat, ut omnes DD. fatentur, etiamsi esset socius criminis, Rota *decis.* 291. *numer.* 7. *in fine*, *&* *num.* 11. *vol.* 2. *Consiliorum* Farinac. Merlinus *decis.* Lucensi 12. *num.* 12. Hieronymus de Federicis *resolutionum criminalium resol.* 9. *num.* 1. *&* 2. *in fine* 2. *volum. consiliorum* Farinacei Maranta *cons.* 47. *num.* 50. *&* 48. *n.* 4. Romanus *cons.* 104. Maceratensis *lib.* 3. *resol.* 5. Vivius *decis.* 172. *num.* 9. Visconte *in suis conclusionibus in verb. testes*, Rota apud Marchesanum *part.* 1. *fol.* 1341. Quomodo ergo à Visitatoribus fuit condemnatus, privatusque officio Cellararii: utpote ergo malè judicantes, non solùm ipsi, sed etiam, qui eos Judices constituerunt, peccarunt mortaliter, ut post Escobar *de ratiociniis c.* 27. *n.* 7. & alios docet Xamar *de offic. Iud. q.* 13. *n.* 19.

32 Posset ergo contra inquisitum agi quod scilicet talia centum non fuerunt in libris descripta: sed hoc non erat ejus officium; sed tunc temporis Cellararii, & aliorum; ergo esset eum punire ex alterius culpa; & demus culpam fuisse propriam, non adest dolus, qui tantùm dignus est pœna privationis, &c. ut supra dicebamus: culpa verò puniri non debet, nisi salutaribus pœnitentiis, ut ex Regularium præceptis Doctoribus, & Magistris supra probavimus.

33 Insurgat aliquis pro visitatoribus, tu fundas, quod dixisti in fide Patris Honorii; & quis scit si Pater Honorius nunc in Judicio deponeret hoc idem? & quis scit si illud fecerit ad instigationem inquisiti? nunc verò se ipsum corrigendo dicat oppositum? & evacuabitur fides Honorii pro inquisito?

Motivo proposito Respondeo ego, non me fundare solum in fide Patris Honorii, quia hoc est circa Justitiam: sed nullitas processus, & sententiæ Patrum visitatorum fundatur aliunde à me, ut supra dicebamus. At demus Honorium aliam facere fidem, aliudque deponere in judicio (si opus fuerit, quod non credo) Advertant Domini Judicantes quòd quando sunt duæ scripturæ in judicio adductæ, duæque fides, vel duo Instrumenta, attenditur prior scriptura, non posterior *l. scripturæ Cod. de fide Instrumentorum cap. imputari extra eodem*; non enim amplius prima scriptura poterit impugnari, cùm omninò sit approbata; & est confessio facta in judicio cùm scriptura, & juramento, quæ revocari non poterit, si fiat coram judice competente, Canonistæ *in cap. At si Clerici de Iudiciis* Cardin. Tuschus *litt. P. consil.* 872. Scaccia *de Iudiciis lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 410. producens enim testes in Judicio, non potest eorum personas, vel dicta reprobare, vel quicquam addere etiam si nec juramentum tempore examinis præstiterint, Menoch. *lib.* 2. *præsumpt.* 45. Pereyra *de Instrum. editione tit.* 1. *resolut.* 2. *num.* 11. Farinaceus *de testibus quæst.* 45. *num.* 36. *&* *quæst.* 54. *numer.* 126. *&* *quæst.* 62. *à num.* 211. Non ergo poterunt visitatores aliter recipere; nec ipse Honorius aliter deponere. Addo quod si sint duæ scripturæ contrariæ, semper pro illa præsumitur, quæ continet favorem pietatis, dotis, libertatis, vel inquisitionis Rei inquisiti; *ex cap. litteris in fine de probation.* ubi glossa *in verb. liberari*, *cap. fin. de re judicata l.* 1. *Cod. de jure Fisci lib.* 10. Vincentius *num.* 50. Ripa *num.* 6. Alicatus *n.* 22. Soccin. Jun. *n.* 61. *in l.* 1. *ff. sol. matrim.* Tiraqu. *de pia causa privil.* 35. Covarru. *lib.* 1. *variar. cap.* 16. Barb. *in l.* 1. 2. *part. ff. solut. matrim. n.* 3. Pereyra *lib.* 3. *de Instru. editione tit.* 7. *resol.* 50. *n.* 49. Quare absolvendum esse N. inquisitum de aerea quantitate subtracta, & Patres Visitatores esse puniendos pro fama subtracta suo Fratri, &c. Et sic censeo, &c.

DISCEPTATIO VII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur disputanda.*
2 *Sententia transitum facit in rem judicatam si non fuerit ab ea appellatum.*
3 *Sententia facta omissis dilationibus quando sit nulla.*
4 *Iudex delegatus servare debet formam rescripti, & qualiter.*
5 *Iudex delegatus quomodo possit sibi aliquid reservare.*
6 *Iudex delegatus potest committere nudum ministerium.*
7 *Subhastatio quando possit fieri sine pecunia numerata.*
8 *Beneficia Ecclesiastica sunt conferenda sine diminutione.*
9 *Sententia ultra petita quando valeat.*
10 *Sententia non conformis libello quando valeat.*
11 *Libellus propriè, & legaliter qualis sit.*
12 *Sententia quando excedit petitum an valeat.*
13 *Sententia non est ultra petita, si contineat accessoria.*
14 *Afflicti decisio 32. declaratur.*
15 *Iudex delegatus non potest pronunciare nisi super deductis in prima instantia, & quando.*
16 *Iudex delegatus in causa appellationis an possit condemnare ad fructus.*
17 *Clausula (unà cum annexis, & connexis) quid operetur.*

ARGUMENTUM.

Sententia judicis delegati quando sit ultra petita, & qualiter debeat esse conformis libello, & an judex delegatus possit sibi aliquid reservare, & an possit committere nudum ministerium. Afflicti decisio 32. adducitur, & declaratur.

CONTRA

D. Cæsarium Parrellam, & D. Cæsarem Vigilantium,

CORAM

Illustrissimo Episcopo Sorano Sanctæ Sedis Apostolicæ delegato in causa appellationis.

Supponitur in facto, quod D. Donatus Ronca, moder- 1
nus Rector Parœcialis S. Juliani terræ Solofræ Salernitanæ Diœcesis, tam proprio nomine, quàm uti Procurator D. Horatii Marini olim Rectoris ejusdem Ecclesiæ, die 16. mensis Maji 1645. comparendo coram Vicario generali Salernitano, asseruit dictam Rectoriam esse in possessione decimandi pro medietate, omnes fructus, redditus, & proventus ad dictam Ecclesiam spectantes, & jus mortuorum: & quia tam D. Cæsarius Parrella olim Curator, quam D. Cæsar Vigilantius modernus Parœcus dictæ Ecclesiæ illos exegerunt, & debent maximam pecuniarum summam dicto D. Horatio de Marino, & ipsi D. Donato moderno Rectori; petiit mandari eisdem Cæsario, & Cæsari, quod solverent quantitates præteritas, debitas pro medietate decimarum dictorum fructuum, & juris mortuorum, & quòd ab illorum exactione se abstineant in futurum, ut *in processu fol.* 10. *&* 28.

Qua comparitione prædicto Cæsario intimata, replicavit, ipsum per spatium annorum 32. quibus fuit Parœcus, & per alios 44. quibus fuit Parœcus D. Cortesius Parella ejus prædecessor, fuisse in possessione exigendi integras decimas, & jus mortuorum, nec aliquid ipsi, aut aliis Rectoribus, ejus prædecessoribus fuisse solutum; ideò petiit non molestari, sed manuteneri in possessione exigendi integras decimas, & Jus mortuorum, nec aliquid ipsi, aut aliis Rectoribus, ejus prædecessoribus fuisse solutum, ideò petiit non molestari, sed manuteneri in possessione exigendi integras decimas, & Jus mortuorum, & aliàs *fol.* 14. *&* 30.

Stante hac replicatione dictus Vicarius die 19. Junii 1645. statuit terminum utrique parti dierum decem ad pro-

probandum incumbentia, & mandavit debitoribus dictæ Ecclesiæ, quod interim correspondeant dicto Rectori pro medietate *fol.*15. *à ter.* Quod decretum fuit inde per eumdem vicarium declaratum non esse intelligendum contra antiquum solitum, sed tantum contra reddentes ipsius parœcialis Ecclesiæ, qui olim soliti fuerit correspondere dictæ Rectoriæ, salva provisione facienda emolumentorum funeralium, *fol.*17. *in fine*.

Appellavit dictus D. Donatus Rector à dicto decreto, & de nullitate dixit prima Julii 1645. *fol.* 17. *à ter.* & causa appellationis per Breve Apostolicum Reverendissimo Episcopo Nuscano Commissa *fol.* 18. Idem Episcopus servata forma Brevis inhibuit; & transportantis actis, statuit terminum dierum quindecim utrique parti ad non posita ponendum, & non probata probandum *fol.*29.

In quo termino Donatus uti principalis, & Procurator D. Horatii olim Rectoris ad fundandam suam intentionem produxit copiam inventarii exactionis decimarum à diversis debitoribus factæ, per dictum Cæsareum, qui illam exhibuit in visitatione 1607. in qua asseruit illarum medietatem spectare ad Rectorem *fol.*31. *& 64.* Et quod Rector occasione servitiorum sui Archiepiscopi Salernitani, cum fuisset absens non potuit decimas prædictas exigere.

Datis ex utraque parte articulis *fol.*34. *à ter.* obtinuit subdelegari testium examen Domino Nicolao Pandolfello Primicerio Collegiatæ Ecclesiæ terræ Solofræ *fol.* 34. qui die 7. Februarii 1646. examinavit nonnullos testes, ut in *fol.*38. *usque ad* 45. qui testes aliud non deponunt, nisi quod Cardinalis Sanseverinus Archiepiscopus Salernitanus de anno 1623. mandavit in visitatione Ecclesiæ sancti Juliani, quòd eligeretur coadjutor ad curam animarum, prout fuit electus, eique pro mercede laboris assignavit annuos ducatos decem, solvendos per Rectorem dictæ Ecclesiæ, pro quibus assignavit certos redditus suæ Rectoriæ, & ducatos quatuor eidem Coadjutori promisit solvere dictus Cæsareus *fol.*64. *&* 65.

Cæsareus, & Cæsar ex adverso articulos dederunt *fol.*45. in quibus fuit articulatum, quod ipse Cæsareus per spatium 32. annorum in quibus extitit Parœcus, semper exegit integras decimas, & jus mortuorum, prout etiam exegit D. Cortesius Parrella ejus prædecessor per spatium 43. annorum, in quibus fuit Parœcus; quod idem servari in aliis Ecclesiis Salernitanæ Diœcesis probarunt *fol.*48. *usque ad* 54. 57. *&* 58.

Quibus probationibus visis pronunciavit Episcopus Nuscanus ad favorem D. Donati Roncha, & Horatii Marini Rectorum, scilicet decimas spectantes ad dictam Ecclesiam Parœcialem, esse æqualiter dividendas inter Parœcum, & Rectorem pro tempore, & proinde D. Cæsareum, & Cæsarem aliosque futuros Parœcos esse condemnandos ad solvendum dictis Horatio, & Donato Rectoribus medietatem decimarum per ipsos Parœcos hactenus exactarum; quarum liquidationem sibi reservavit, prout sibi reservavit jus agendi pro medietate jurium mortuorum, sive aliorum redditŭum, emolumentorum, obventionum, & jurium Parœcialium, per eosdem Rectores prætensorum, ad meliorem probationem, & alias, ut ex sententia *fol.*68. *&* 69.

Comparuit Donatus Roncha, stante, quod non fuit appellatum infra legitima tempora, declarari, petens sententiam fecisse transitum in rem judicatam *fol.*70. à tergo; & 8. Martii 1647. fuit decretum interpositum *fol.*71. & in calce fuit petita liquidatio decimarum, quæ commissa D. Nicolao Pandolfello Primicerio dictæ Collegiatæ terræ Solofræ *fol.*74. *&* 75. citavit testes Pandolfellus ad deponendum testimonium veritatis; & dictos Cæsareum, & Cæsarem ad videndum illorum juramenta *fol.*77. *à ter.* & executa citatione die 27. Martii *fol.* 78. die 28. ejusdem mensis fuerunt liquidatæ ad rationem duodecim circiter singulis annis, & quod exacta quantitas à D. Cæsareo Parrella olim Parœco ascendebat ad summam ducatorum 96. quem ad illam restituendam condemnavit, simulque Cæsarem Vigilantem modernum Parœcum condemnavit ad ducatos octo, unà cum aliis 30. pro expensis factis in dicta lite ab eodem Rectore, ut ex taxa *fol.*81. *usque ad fol.*83. Ex quibus quantitatibus liquidis debendis, fuerunt expeditæ literæ exequutoriales realiter tantum *fol.*88. quarum literarum virtute fuerunt executa aliqua bona stabilia *fol.*95. à tergo, & expeditum mandatum reluendum *fol.*96. accusatis contumaciis *fol.*96. accensaque candela consignata fuerunt tamquam plus offerenti Clerico Agnello Roncha pro ducatis 130. *fol.* 98. à tergo pro quibus fuit tradita possessio *fol.*99.

A qua sententia in beneficium prædicti Rectoris prolata per Episcopum Nuscanum fuit appellatum, sed non infra legitima tempora per Parœcos prædictos, & obtento Brevi commissionis Vicario Neapolitano *fol.*100. & fuerunt expeditæ literæ inhibitoriales per eumdem Donatum, qui suspectum dixit Vicarium prædictum, obtinendo aliud Breve Episcopo Casertano *fol.* 104. à tergo, ac facta instantia pro transportatione actorum *fol.*109. & transportatis actis sine alio termino in causa appellationis, nec visa causa cur non erat appellatum infra legitima tempora, nec factus judex, sed ex abrupto per Vicarium Casertanum delegatum revocata fuit sententia Episcopi Nuscani, dicentem partes esse manutenendas in possessione, & terminus in petitorio.

Fuit per Dominum Donatum appellatum, & causa commissa uno ex judicibus synodalibus Ecclesiæ Cathedralis Neapolitanæ de consensu ambarum partium fuit consensum in Agnellum Stincam Canonicum Neapolitanum, & fuit de communi consensu petita expeditio *fol.* 125. Et facta instantia per eumdem pro confirmatione sententiæ Nuscanæ ad sui beneficium prolatæ, vel non esse obligatum ad ducatos decem in futurum, cum obligatione restituendi quantitates perceptas, dum ipse decimas non habuit, neque sententia Episcopi Casertani sibi nocet, quia non fuit petitum possessorium, sed petitorium per eumdem D. Donatum.

Per Agnellum Stinca fuit confirmata sententia Episcopi Casertani, & nihil dictum super quantitate ducatorum decem, solutorum per Rectorem, unde appellavit à sententia prædicta D. Donatus Roncha, & causa Commissa Illustrissimo Episcopo Sorano: petiit de jure ut sententia Episcopi Nuscani confirmaretur. Vel ut absolvatur D. Donatus Roncha à solutione ducatorum decem in futurum, cum obligatione solvendi ea, quæ in præteritum percepit prout sperat.

Quod jure fundatur, quia sententia lata per Episcopum 2
Nuscanum transivit in rem judicatam, cùm ab ea non fuerit appellatum infra legitima tempora, ex *l.*1. *ff. de re judic. l. litigatoribus* 14. *C. de appellat.* latè Scaccia *de sentent. & re judic. glossa* 14. *q.*2.

Opponitur circa ordinem Judicii primò quod sententia 3
prædicta Episcopi Nuscani fuerit nulliter lata, quia cadebat alia dilatio facta ad proponendum. Sed contra dico quod illa citatio fuit ad exuberantiam facta, cum fuerit sufficienter pars in alia citatione certiorata, & termini dati in aliquo judicio: possunt à Judice ex alia causa abbreviari, ex notatis per Scacciam de Judiciis *tom.*1. *c.*53. *à num.*39.

Secundò opponitur, quod Donatus Roncha petierit 4
medietatem decimarum, & jurium mortuorum, ut ex decreto, à quo fuit appellatum *fol.*17. & Episcopus Nuscanus in sententia tantum condemnaverit Cæsarium, & Cæsarem quoad medietatem decimarum, reservando Jus agendi coram ipso quoad medietatem jurium mortuorum, & jurium Parœcialium: unde nulliter pronunciavit quia Judex delegatus debet servare formam rescripti, & definire totum negotium sibi commissum, non autem partem illius, Cardinal. Tusch. *in verbo* Judex *conclus.*399. *num.*1. *&* 12. *&* 15. Coccinus *decis.*336. Gregor. XV. *dec.* 488. *n.*4.

Sed contra pro Roncha dicitur, quod pro se habet 5
sententiam, ex qua dicitur esse solvendas decimas, & potest Judex sibi reservare aliquod, quod mox declaret, vel ad suum prudens arbitrium, ut ex pluribus fundat Cardin. Tusch. *dicta conclus.* 399. *num.* 2. *&* 16. quod posse fieri dicit, quando quod reservatur est incertum, & non declaratum, & hoc dicit procedere etiam in Judice delegato.

Tertiò opposuit, quod commisit Episcopus Nuscanus 6
subhastationem Primicerio Collegiatæ Ecclesiæ Solofræ *fol.* 74. *&* 75.

Sed contra, quia hoc, quod commisit est nudum ministerium facti, & quando delegatus est à Principe, ut erat Episcopus Nuscanus Pontificis delegatus, poterat committi, Postius *de subhast. inspect.*16.

Quar-

7 Quartò opposuit nullitatem, quia fuit facta subhastatio sine pecunia numerata de præsenti, contra *l. à Divo Pio*, §. *sed si emptor ff. de re judic.*

Sed contra, quia hæc regula plures habet limitationes: Primò nisi consuetudo sit in contrarium, quæ multis in locis est. Secundò quando creditores consentiunt quod sic vendatur habita fide de pretio. Tertiò quando subhastatio fit ipsi creditori. Quartò quando esset periculum evictionis, de quibus latè Postius *de subhastat. inspect.*37. *per totam*. In casu nostro, quia erat sententia appellabilis, currebat periculum evictionis; quid mirum ergo quod fuerit facta subhastatio pecunia credita, & habita fide de pretio.

Videns pars contraria quod nullitates non obstarent, cumulavit pro nullitate ordinis sententiæ injustitiam ejusdem, dicens, quod Parœcus habet pro se juris assistentiam, cùm decimæ sibi debeantur.

8 Sed contra, quia sicut Parœcus habet pro se assistentiam juris, sic Rector habet pro se eamdem, cum in jure cautum sit beneficia Ecclesiastica sine diminutione esse conferenda, nec onera imponi posse, ut in toto titulo extra, ut Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur, & est declaratio Concilii, de qua in actis, non posse Episcopum beneficio imponere onus; ergo cum Rectoria sit beneficium Ecclesiasticum, consequenter si ex parte contraria adest assistentia juris, etiam pro nobis ea adest: quare omninò judicandum spero sententiam Episcopi Nuscani confirmandam esse, ac decimas Rectori solvendas; vel ad minus non esse obligatum solvere annuos decem Coadjutori Parœci.

9 Audivi partem adversam vocem pluries dixisse cum advocatis, quod si judex delegatus proferret hanc sententiam absolutoriam illorum decem per Rectorem solvendorum, & cum obligatione restituendi præterita exacta per eumdem Coadjutorem, esset sententia ultra petita contra, *l. fin. Cod. de fideicommiss. libert.* ubi fatuus est judex, qui profert sententiam ultra petita: & plura cumulat Riccius *part.*1. *decis.*5. cum sententia debeat esse conformis libello, *l. ut fundus* 18. *ff. comm. divid.* Afflictus *decis.*3. unde dixit Menochius *cons.*345. *lib.*4. quod sententia lata super eo, quod non fuit petitum in libello, & super quo lis non fuit contestata, est ipso jure nulla: quam regulam exornat Jason *in* §. *curare n.*28. *institut. de actionib.* Surdus *cons.*237. *lib.*2. Scaccia *de sentent. & re judicata glos.* 14. *q.*16.

10 Sed miror de tali dicto, quia licet verum sit, tamen multas habet limitationes Brochardicum istud: etenim in causis summariis potest ferri sententia, ex probatis, licet non conformis libello; quia potest ex officio supplere judex ad utilitatem partis in his, quæ sibi constant ex actis; quia quod constat ex actis judicii est notorium juris, & in omni notorio judex procedit ordine non servato, & supplet de facto, & libellus vel non est necessarius, vel judex illum declarat, & ideò sententia est proferenda secundum probata, & prosecuta, & petitio non est consideranda, & consequenter sententia licet non esset conformis libello, tamen valet, si ex prosecutis, & probatis justificaretur: hinc est quòd sententia criminalis sustinetur, quando judex condemnando reum ad pœnam, postea sine partis instantia condemnat ad interesse civile, debitum parti, si de illo interesse constet ei ex actis, Cravett. *cons.*14. Scacc. *de sententia, & re judicata gloss.*14. *qu.*19. *nu.*53. qui *in ea-*
11 *dem glossa* 14. *qu.*16. *n.*2. dicit pro nostro proposito, quod nullus est melior libellus, quàm contentio, quam partes habent in prosecutione causæ; & nulla certior litis contestatio, quàm ea, in qua actor nititur probare, & deductum in judicio, ut loquitur textus *in dicta l. ut fundus* 18. *ff. comm. divid.* dicitur illud quod est in discussione causæ agitatum, & petitum in judicio, ut loquitur textus *in l. fin. Cod. de fideicommissis*, dicitur illud, de quo copiosius in actis, & gestis apparet in processu, & ista sunt, quæ judex excedere non debet, & excedendo esset stultus; quam doctrinam, prosequitur latè Scaccia *ubi suprà dicta quæst.*16. *num.*27. quia hodie litium materia, & opinionum, ac cavillationum numerus adeò crevit, ut attendi debeat ne lites fiant immortales.

12 Neque judex dicitur excedere suam potestatem, & id, quod est in judicio petitum, sive deductum, quoties sententia, quam fert non excedit id, quod est inter partes contentiosè probatum in processu: & quando dicitur quod sententia debet esse conformis libello, intelligitur sanè supposito, quod probationes non discrepent à libello, quia si discrepent, tunc sententia debet justificari non ex libello, sed ex actis, & probatis, ut bene Scaccia *ubi suprà num.*27. & 28. sicut petitorium intentatum dicitur, licet in libello non appareat dummodò ex actis justificetur, Imola *in cap. ex tenore in fine de rescript.* Berous *cons.*43. *num.*8. *lib.*3. Afflictus *decis.*95. *num.*8. Rota coram Ubaldo in Romana restitutionis in integrum 26. Januarii 1629. apud Rubeum 5. *tom.* quia de æquitate apud judices servanda non inspicitur quid sit petitum, sed quid sit debitum, Jason *in l. si stipulatus* §. *Chrysogonus num.*33. *ff. de verb. oblig.* Rota in Tudertina damnorum datorum 31. Maji 1604. coram Ludovisio, & in Romana legati apud Burattum *decis.*368. & fuit dictum in una Vicentina Augmenti coram Penia, & in Papiensi Bonorum 477. coram eodem.

Accedit, quia sententia non dicitur facta extra petita, si id, super quo pronunciatur, veniat accessoriè, aut virtualiter ex natura actionis, Osaschus *decis.*1. *num.*24. Arnoldus Reygerius in Thesauro Juris in verbo sententia *num.* 225. *fol.*764. & ex hoc dici solet quod sententia conformis debet esse libello saltem virtualiter, Rota apud Postium *observ.*102. *num.*54. & apud Cencium *decis.*187. Postius *in decis.*249. in Romana Restitutionis in integrum, quia actori sufficit vincere, per non jus rei, vel econtra, Postius *decis.* 239. *n.*7. & 8. & tandem de jure canonico satis dicitur petitum ex libello non concludenti, si ex narratis potest illud colligi, Jo. Andreas *in c. dudum de decimis*, Cardin. Tusch. *lit. I. conclus.*135. *n.*75. *in fine*. 13

Quodquidem etiam procedere dicunt in Judice delegato, ut decidit Sacrum Consilium apud Afflictum *in dec.*32. ubi cum quidam Florentinus egisset coram Judice Judæorum deputato per Regem in causis Hebræorum contra quendam Judæum, petendo ab eodem debitum, quia ex processu apparebat quod Florentinus pro debito habuit certas petias panni in pignus, condemnavit Judex Judæum ad solvendum dicto Florentino debitum petitum, & Florentinus fuit condemnatus ad restituendum pignora, ex notatis *in l. postquam ff. de pactis*, *l. Item*, §. *qui paratus*, ubi Bart. *ff. qui potior. in pign.* ex quo appellavit Florentinus, quia erat sententia ultra petita, & sic non debuisset valere *ex l.*2. *Cod. comm. divid. l. vinum ff. si cert. petat. cap. licet Heli de simonia*, & sacrum consilium decidit non esse ultra petita sententiarum, quia agenti petendo debitum, huic de natura sua inest exceptio ut restituat pignus soluto, ut dicit textus *in l. debitor*, §.2. *ff. de pignor. act.* & sic Judex condemnans ad solvendum potuit condemnare ex officio ad pignus restituendum ex doctrina Baldi *in l. eum, qui* §. *qui ita ff. de verb.* ex quo dicebat Joannes de Anania, quod Judex potest pronunciare super successivo ejus, quod principaliter petitur, ut est textus *in cap. constitutus de Religios. domib.* & decidit Sacrum Consilium apud Afflictum *decis.*32. quam decisionem commendat Cardin. Tusch. *litt. S*, *conclus.*135. *num.*41. ergo ex omni capite apparet Illustrissimum Dominum Episcopum Soranum juridice posse sententiam Episcopi Nuscani confirmare, vel saltem absolvere Dominum Donatum Roncham à solutione ducatorum decem annuorum, unà cum restitutione præteritarum annatarum solutarum, ut sperat. 1

Quod si dicant adversarii Judicem delegatum non posse pronunciare, nisi super deductis in prima instantia: etenim potest Judex appellationis sententiam primi Judicis reformare; sed quando quod reformat est deductum in prima instantia, secundùm textum sic intelligendum *in l. Ampliorem, Cod. de appellation.* ubi Glossa, Bartol. & Salycetus; aliàs enim si secus fecerit nulla erit ejus sententia nullitate insanabili, nempè ex jurisdictionis defectu Farinacius *de pœnis temperandis quæst.* 97. *num.*94. Menochius *de retinenda possessione remedio* 3. *numer.* 360. Bernardus Greveus *in addit. ad* Gaillum, *pract. observ. cap.*115. ex quo pluries Rota decidit nullam esse sententiam latam super petitorio per Judicem appellationis, dum in prima instantia non erat deductum nisi possessorium, ut refert Vantius *de nullit. cap.* 9. *ex defectu jurisdictionis num.*86. 1

Respondeo quod Judex delegatus in causa appellationis potest procedere condemnando ad fructus non petitos in prima instantia; quia sufficit si virtualiter sint petiti, 1

titi, per illam clausulam : *super quibus omnibus , & eorum singulis peto mihi jus , & justitiam ministrari , &c.* per quam clausulam (quæ licet non sit apposita, censetur tamen apposita, ad notata *in cap. cum M. Ferrariensis , de constitut. & in l.fin. Cod. de fidejuss.* Merlinus *cap.17.*) Fructus censetur petiti, Giurba *decis.65. num.15.* sicut ope-
17 ratur hunc eumdem effectum illa clausula, *unà cum annexis , & connexis* , ut notat Gratianus *cap.* 857. *numer.* 2. Merlinus *cap.96. tom.2.* qui in propria specie, dicit quod Judex appellationis delegatus potest pronunciare super illis, quæ licet formaliter non fuerint petita in primo judicio, tamen petita sunt virtualiter. Sic in casu nostro, cum tales clausulæ sint appositæ , poterit Judex appellationis pronunciare super illa parte solutionis ducatorum decem per Rectorem non facienda &c. quia per eumdem fuit petitum hoc in judicio, per clausulas consuetas &c. Hæc occurrunt sub die 13. Septembris 1649.

Hæc causa fuit decisa contra nostrum clientem.

DISCEPTATIO VIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species enarratur.*
2 *Explicatur* textus in cap. exhibita de homicidio.
3 *Homicidium duplex est, aliud simplex , aliud deliberatum.*
4 *Iudicis arbitrio remittuntur conjecturæ, quibus animus occidendi probatur.*
5 *Amorum qualitas præsumptionem facit, quòd non fuerit animus occidendi.*
6 *Percussio cum levi ligno non facit, ut præsumatur animus occidendi.*
7 *Textus* in cap.studeat 50.dist. declaratur.
8 *Vulnus mortale qualiter judicetur,& n.12.*
9 *Irregularitas non ex omni mortis causa incurritur.*
10 *Vulneratus si postquam sanus sit, infrà aliquod tempus ex alia causa moriatur, non ab vulnere mortuus præsumitur, ubi plures referuntur sententiæ.*
11 *Iudex ex medicorum Iudicio judicare debet vulnus lethale, necne?*
12 *Vulnus à principio mortale causat irregularitatem secuta morte: secus si leve sit à principio, & sequitur mors.*
13 *Exempla proponuntur, quibus vulneratus non ex vulnere mortuus judicatum fuit.*
14 *Vulnus mortale judicatur ex Instrumento percutiente.*
15 *Glossa* in c.Presbyterum de homicid.declaratur.
16 *Medicorum relationi standum est, an vulnus mortale sit.*
17 *Medicus creditur,& quando uni tantum.*
18 *Peritis in arte non creditur sine juramento.*
19 *Vulnus non fuisse mortale in proposita facti specie ex Hippocrate, & Galeno probatur.*
20 *Dubium Iuris, & facti duplex, in dubio juris nullus est irregularis, neque in dubio facti præter homicidii causam.*
21 *Textus* in c. ad audientiam, c. significasti *il secondo de homicidio, & alii concordantes ab aliquibus declarantur pro interdicto personali tantum.*
22 *Iura citata ab aliquibus declarantur solum pro foro conscientiæ tantum,non externo,& quare.*
23 *Objectio proponitur contra hanc explicationem, & resolvitur.*
24 *Iura supradicta procedere tum in foro externo, tum conscientiæ probabilius est.*
25 *Irregularitas non est de Iure divino, vel naturali, sed solum jure positivo.*
26 *Irregularitas non supponit peccatum ex sui natura.*
27 *Iura citata non procedere in aliis dubiis delictis probatur.*
28 *In dubio homicidii justi quis non tenetur gerere se pro irregulari.*
29 *Germanus , & verus sensus Sacrorum Canonum citatorum traditur.*
30 *Pluribus percutientibus aliquem si ille moriatur, quis sit irregularis.*
31 *Irregularitas magis præsumitur in eo , qui non est adhuc orvinatus, quam in Sacerdote.*
32 *Irregularitas ex homicidio casuali quando incurratur.*
33 *Irregularitas ex homicidio dubio non est totalis.*
34 *Episcopus dispensare potest in irregularitate ex homicidio casuali.*

ARGUMENTUM.

Homicidii plures explicantur species, deliberatum homicidium qualiter præsumatur. Irregularitas ex vulnere quando contrahatur, & morte sequuta, & quid si vulnus à principio sit mortale, & quid si non ex vulnere mortuus sit, vulnus mortale fuisse qualiter judicatur. Textus in cap. Ad audientiam, & in cap. Significasti, il 2. de homic. explicatur, & an procedant in aliis dubiis. Irregularitas ex homicidio casuali, quando incurratur, ex homicidio dubio non est totalis & posse Episcopum dispensare in Irregularitate ex homicidio casuali.

PRO

Rever. D. Sebastiano Mallardo,

CONTRA

Promotorem Fiscalem ejusdem Curiæ.

SUpponitur in facto, prima die Augusti præteriti anni 1
1652. in terra Juliani Aversanæ Diœcesis, rumorem quendam fuisse inter Marinam Tartarone ex una , & Hieronymam Tartarone ex alia parte; quas cùm inter se se pugnantes vidisset Reverendus S. Sebastianus Mallardus Sacerdos bonæ vitæ, & famæ ejusdem terræ, charitatis impulsu dividere voluit, ne amplius rumorem inceptum sequerentur; sed ad charitatis concordiam, ut Sacerdotis cujuscumque boni Christiani officium est, reduceret. At illæ è contra diabolico spiritu ductæ, contra eumdem Sacerdotem invehentes capillos absciderunt , vestes lacerarunt; adeò ut livorem sanguinis , & percussionis in facie causaverint, ut in processu *fol.1. & seq.*

Hic autem Reverendus D. Sebastianus sic male habitus à fœminis illis excommunicatis in domum suam ingressus, stetit per horam circiter postquam plus, vel minus exivit, & casualiter invenit aliam mulierem eodem spiritu diabolico eum provocantem , nomine ut in actis Selvaggia Torca , quæ dixit eidem se malè fecisse , dum rixam ut componeret inter illas duas, eas in terram projecit, modò unam, modò alteram verberando , immò addidit fœminas illas ad Curiam profecturas contra eumdem. D. Sebastianum, qui ut bene ageret incommodum reportavit, Selvaggiam taliter loquentem reprehendit, injuriando eamdem verbis, quæ regulariter dici solent *(putana , &c.)* & respondendo Selvaggia ad consonantiam ; accepit iratus Sebastianus baculum parvum , quem clerici , & Sacerdotes præ manibus gestare solent sine pallio, percussit Selvaggiam, ut in processu *fol.1.* ubi depositio Victoriæ Tartarone, quæ de auditu deponit de percussione Selvaggiæ; vocat in contestes clericum Alexandrum , alias Santillum Ciccarello , Clericum Matthæum de Alterio , aliosque. Deponit Ciccarellus *fol.* 2. quod Sebastianus ut se eximeret à manibus rixantium , verberavit easdem rixantes , & deponit de percussione Selvaggiæ vulneraræ *fol.2.* hoc idem deponit Portia Scalese *fol.3.* Istæ duæ fœminæ cum Clerico Alexandro deponunt pro facti veritate, fit citatio ad informandum *fol.* 4. intimatio citationis eodem fol. Depositio Selvaggiæ *fol.5.* conformis supradictis depositio Nardellæ Torca *fol.* 6. de vulnere Selvaggiæ, & de visu, quod medicus Joannes Baptista Buglionus medicabat, eam cum vulnere in digito, vulneris in ore, & vertice *fol.6.* hoc idem factum deponit Marta de Flore, quæ tamen ultrà excessit, dicendo, quod erat vulnus periculosum vitæ, talibus temporibus, quod ad eam non pertinebat deponere: Ad quod accedit depositio Hippolytæ Ferrillo contestis *fol.6. & 7.* & Matthæi Alterii conformis *fol.* 7. Denuò citatur ad infor-

informandum fol.8. & intimatur eodem folio. Præsentatur D. Sebastianus fol.9. habilitatur per Palatium cum fidejussione ducatorum trecentorum fol. 9. constitutum ejusdem Dom. Sebastiani fol. 10. contestatio litis fol.11. Terminum, & ejus intimatio fol. 12. Depositio Jacobi de Messere medici annorum 60. fol. 13. Depositio Francisci Frasagna fol. 13. Portiæ Fragliolæ fol. 14. reperitur constitutum Dom. Sebastiani fol. 15. Defensiones fol. 17. copia repertorum fol. 19. citatio testium pro defensione fol.20. fides Joannes Baptistæ Buglionis, quod vulnus erat periculosum 1. die Augusti 1652. quia in capite: Prorogatio termini pro defensionibus fol. 22. lista suspectorum fol. 22. electio examinatoris fol. 23. citatio ad videndum juramenta testium fol.24. excarceratio ob febrem ejusdem, ad relationem medici fol.26. cum obligatione tenendi domum loco carceris fol.27. articuli fol. 28. fuisse, & esse virum bonæ vitæ, & famæ solitum gestare virgam quandam, seu levem baculum in manibus, ut cæteri Clerici, & Sacerdotes ejusdem terræ: Selvaggiam à se percussam fuisse, non tamen ex ea percussione mortuam fides medici Buglionis fol.30. annorum suæ ætatis 58. testes ad defensam fol.31. Laurentius Pirotus fol.33. Reverendus Dom. Joseph de Rosa fol.35. Cæsar de Alterio fol.37. Leandra Tartarone fol.40. Francisci Borzacchelli fol.41. depositio Medici Chirurgi fol.47. Fiscus instat ad impugnandum. Monitio ut redeat ad carceres stante valetudine fol.47. Publicatio fol.48. ad sententiam fol.51.

Fuit ergo vulnerata cum baculo Selvaggia Torca à Reverendo D. Sebastiano Mallardo 1. die Augusti 1652. concordant omnes: stetit infirma ex vulnere post septem dies circiter, deinde per omnes alios ejusdem mensis Augusti laboravit in campo suo, fecitque omnes actus ut sana, & rusticalia gessit facta, canapum colligendo, conservando, &c. Laurentius Pirotus deponit fuisse ex vulnere curatam, & plusquam per quindecim dies laborasse in campestribus, & de auditu medici, quod Erisipelate mortua sit fol.33. D. Joseph de Rosa deponit eamdem vidisse laborantem in campestribus, & ex auditu medici fuisse mortuam ex erisipelate fol. 35. de Alterio deponit de publica voce, & fama mortuam fuisse ex erisipelate superveniente fol.37. Leandra Tartarone fol.41. deponit Selvaggiam sæpè sæpius vidisse dum medicabatur & post tres dies ab vulnere, & vulnus fuisse levis momenti, in qua medicus non ponebat nisi parvas filatias: & de auditu à Medico Buglione deponit, quod vulnus jam curatum erat perfectè, & de auditu à Selvaggia, quod jam erat sana fol.40. & deponit se vidisse eamdem ambulantem, laborantem, & omnia ut prius facientem in campestribus, & valdè mane, & in specie deponit (quod rogo observari) quod in fine mensis Augusti Selvaggia tenebat canapum suum ligatum in suo curtili ad eum dirumpendum (vulgo *maciullare*) & contingit aqua è Cœlo grandis, & ipsa cum tota illa aqua canapum in domum reposuit, & tota ejus persona aqua madefacta est: post verò duas, vel tres dies, cœpit Selvaggia dicere se male habere, & facies ejus tumefacta est: & accedente Joanne Jacobo de Messere dixit Erisipelate laborare, & febri; & post septem, vel octo dies mortua est; & deponit etiam, quod accedente medico prædicto, volens videre vulnus, dixit curatum esse, sed suam infirmitatem consistere in Erisipelate.

Depositio Domini Francisci Borzacchelli fol.41. quod vidit Selvaggiam sæpè sæpius valdè mane euntem ad campum, & de sero venientem, & post multos dies infirmasse erisipelate.

Depositio Medici chirurgi Jo: Baptistæ Buglionis fol.44. & 45. Interrogatus an ex causa dicti vulneris Selvaggia sit mortua, Respondit: *La verità è, che detta Selvagia per causa di detta ferita non poteva morire, perche come hò detto già era sanata, come anco di questo a richiesta di detto D. Sebastiano feci fede, e però a quella mi rimetto*, & fol. 46. *è vero come hò detto di sopra; perche io medicai detta ferita a detta Selvaggia, quale si sanò, e già per detta ferita non era possibile pericolare più della vita: e se bene feci la fede prima che detta ferita era pericolosa di vita; fù perche tutte le ferite di testa se giudicano pericolose: ma poiche fù detta Selvaggia medicata, e che ci pose l'empiastro, & era uscita d'ogni pericolo, fui anco richiesto della fede, come era sanata, e la feci, e però a quella me ne rimetto.*

Si fà fede per me infrascritto medico, come gli giorni passati medicai Selvaggia Torca, si come appare per altra fede fatta da me, la quale sanò, & è sana, e libera senza lesione nessuna; & anco per la detta ferita non può pericolare, nè morire in modo nessuno; & in fede del vero hò scritta la presente firmata di mia propria mano.

Gio: Battista di Buglione.

Facti specie proposita, & à me bene perpensis illis, quæ sunt in processu, cum quæratur an irregularis sit D. Sebastianus ex vulnere illato in caput Selvaggiæ prima die Augusti, secuta morte ejusdem 7. Septembris præteriti anni. Respondetur non posse ut irregularem condemnari, eique non posse præcipi, ut abstineat à celebratione, sed ut consulat conscientiam propriam.

2 Probatur primò, ex *cap. exhibita, de homicidio*, ubi ab irregularitate excusatur insequens alium, ex cujus insecutione, insecutus cecidit, & capite vulneratus propter imperitiam medicorum, & propter patris incuriam, illum laboribus, & sudoribus exponentis mortuus est. Neque est certum excusari ibi puerum ratione ætatis: supponitur enim doli capax, & lapidem projecisse, non intentione vulnerandi, sed timorem incutiendi: excusatur tameni ibi, quia mortis causa proxima non fuit, licet occasionem præbuisset, quem textum declarat Molina *tom.4. tract.3. disput.77. num.8.* Farinac. *in fragmentis part.2. litt. I, num.* 539. Bonacina *disp.7. qu.4. part.7. num.19.* Bellettus *in disquisit. cleric. part.1. in tit. de disciplina clericali, §.5. num.* 31. Castrus Palaus *tom.6. disp.6. de censuris, part.15. §.5. nu.* 50. post Suarium, Lessium, & Hurtadum, quos allegat Barb. *in d. cap. exhibita*, Duplex enim est homicidium, aliud simplex, aliud deliberatum, seu præmeditatum. Homicidium simplex est illud, in quo occidendi animus concurrit tempore rixæ: præmeditatum verò, in quo occidendi animus, & deliberatio ante rixam præcedit. In casu nostro non est præmeditatum, ut patet, neque simplex homicidium, quia animus occidendi ex conjecturis, & signis colligitur, ex Marsilio *in l.1. §. Divus, num.36. ff. ad leg. Corn. de sicariis, glossa in l.1. in verb. non occidendi, C. ad legem Cornel. de sicariis*, Menoch. *lib.5. de præsumpt. præsumpt.40.* Mascard. *conclus.864.* Julius Clarus *in §. homicidium num.6.* & arbitrio Judicis remittuntur conjecturæ, Menoch. *casu 361. & I. C. in l.1. §. Divus, ff. ad legem Cornel. de sicariis*, facit differentiam inter percussionem factam cum clavi cucuma, &c. nam qualitas armorum facit præsumptionem homicidii in percussore, & etiam est text. *in l.1. C. de emendatione servorum*; ubi si videre volumus, an dominus occiderit animo occidendi, considerat I. C. qualitatem instrumenti, cum quo percussus fuit, nam si virgis percusserit, excluditur occidendi animus, secus si telo, & hoc idem probatur ex *leg. omne delictum, §. si quis commilitonem, ff. de re milit. est text. in c. signific.18. in fine, de homic. ibi (non videtur idem Sacerdos à pœna homicidii penitus excusari, tum ratione instrumenli, cum quo ipse percussit)* ubi Jo: de Anania *num.44.* Felin. *in num.11.* Grammat. *vot.23. num.6. & 7.* Mascard. *conclus.97. num.20. & 19.* Menoch. *lib.5. præsumpt.40. num.4.* Julius Clar. *loc. cit. num.4.* Barbosa *in d. cap. significasti, n.17.* Farinac. *in praxi criminali part.5. qu.126. num.117. & q.127. num.57.* Sed in casu nostro percussio Selvaggiæ à D. Sebastiano facta fuit cum parvo baculo, prout nos vulgariter dicimus *(bacchetta)* ergo non cum animo occidendi facta fuit, *d. l.1. Cod. de emendat. servorum*, Fulgosius *in d. l.1. §. Divus num.1. ff. ad legem Cornel. de siccariis*, ubi loquitur de levi fuste, & de percussione cum levi ligno Mascard. *concl.97. num.29.* & in puncto, quod ex percussione facta cum baculo in capite non præsumatur animus occidendi, & quod non possit imponi pœna homicidii judicatum fuisse Romæ testatur Farinac. *de homicidio, d. q.126. num.132.* Grammaticus *voto 23. idem* Mascard. *conclus.864. n.9. & 14.* ergo non ex homicidio voluntario præmeditato, nec ex homicidio simplici poterit dici irregularis, nec ex homicidio casuali, ut infra probabo, ergo non est irregularis.

Probatur secundò ex *cap. studeat, 50. dist.* ubi presbytero percutiente Diaconum equitantem, qui Diaconus ex equo cecidit ex cervicis fractione interiit, mandatur examinari, an Diaconus fuerit percussus ad mortem, & ex illa percussione mortuus sit: nam eo casu deciditur irregularem fore: at si reperiatur Diaconum non fuisse percussum ad mortem, injungitur presbytero pœnitentia ad tempus, ergo ex vulnere non lethali, occasionem tamen morti præbente, non incurritur irregularitas; sed in casu

nostro

nostro Selvaggia Torca non fuit percussa ad mortem à D.
8 Sebastiano, ergo nullam incurrit irregularitatem. Probatur minor, quia ad videndum an vulnus fuerit, vel sit lethale, Judex se ex medicorum instruet judicio: illud lethale est, cujus curatio vel omnino impossibilis, vel difficillima est. Cassan. *ad Consuetud. Burgundiæ*, *rubrica* 1. §. 6. *numer*.4. Hippolytus *consil*.7. *num*.29. *& in leg*. 1. *num*. 54. *Cod. ad legem Corn. de sicariis*, Menoch. *de arbitr. casu* 275. Bajard. *ad Clarum in* §. *homicidium*, *nu*.135. Mascard. *concl*.1077. Farinacius *d. qu*.227. *à num*.49. *& cons*.100.*num*. 32. Sed in casu nostro ex depositione Medici Buglionis, qui eam curavit in vulnere contrarium habetur, & experientia probata, quod omnia gessit ut sana, signum evidens colligitur, vulnus non fuisse lethale, ergo non est irregularis.

9 Probatur tertio, quia ad incurrendam irregularitatem non sufficit quomodocumque occasionem mortis præbere, sed oportet occasionem mortis proximam esse, ex qua mors sequatur, ut benè Castrus Palaus *ubi suprà* §. 5. *num*. 50. *in fine*. Sed quando vulneratus non ex vulnere, sed ex malo regimine, vex ex alia causa superveniente mortuus est, non est vulneranti imputanda mors: secus si ex eo vulnere excitetur febris, quæ vulneratum occidat: ad quod maximè confert considerare tempus, ejusque distantiam inter unum, & aliud, quia finito triduo, si vulneratus ambulavit; & posteà supervenit aliquid, ob quod moritur, non ex vulnere mortuus præsumitur glossa *in dict. leg*.1. *in verb. depulsa*, *Cod. de emendat. servorum*, & regula est in jure, quod vulneratus præsumitur mortuus ex vulnere, si obiit post paucos dies; *cap. presbyterum* 7. *de homicidio*, ibi
10 (*cum post paucos dies*) Farinacius *part*. 5. *quæst*. 127. *numer*. 29. & Julius Clarus *in* §. *homicidium*, *num*. 44. qui dixit, quod si vulneratus post illatum vulnus ambulavit per triduum, eo casu etiam si posteà moriatur, non præsumitur ex vulnere decessisse, ex glossa *in dict. leg. unica*: Marsilius *in leg. si in rixa*, *numer*.59. *ff. ad legem Cornel. de sicariis*, *& in practica criminali*, §. *& quia numer*.16. *& consil*.7. *numer*.26. Padilla *in leg. transigere numer*. 3. *Cod. de transact*. Joannes Arnonus *soliloquio* 39. Boer. *decisione* 323. *numer*. 19. Gomesius *tom*.3. *cap*. 3. *numer*. 29. Farinac. *dict. quæst*. 127. *numer*.77. Andreas Alcacer *in sua Chirurgia lib*. 1. *cap*. 29. *in respons. ad tertium*, Boerius *ubi suprà*, Caldas Pereyra *de emptione*, *& vendit. cap*.7. *numer*.11. Barb. *in cap*. 2. *numer*.3. *de clerico percussore*, ex quo dicit Bartol. *in leg. final. numer*. 13. *ff. ad legem Cornel. de sicariis* cum Boerio *dict. decis*.323. *numer*. 18. mortuum post sanum ab vulnere, non ab eo esse mortuum, difficultas tamen est de tempore. Prima sententia docet si post sanum factum decedat, sed post triduum, tunc non præsumitur ex vulnere: secus si ante, ex *cap. si qua fœmina*, 50. *distinct*. glossa *in dict. leg*. 1. *Cod. de emendat. servorum*. Afflictus *in Constitut. Regni terminum vitæ*, *numer*. 17. Secunda opinio docet, quod si moriatur infra quinque dies, præsumitur mortuus ex vulnere, secus si posteà, quam refert Menoch. *casu* 275. *numer*. 20. & alii apud Boer. *ubi suprà numer*.11. Tertia opinio dicit, quod si decedat post octo dies præsumitur etiam ex vulnere, ex *cap. continebatur*, *de homicidio*, Socc. verò *consil*.198. *col*.1. *volum*. 2. & Cepolla *consil*.40. *numer*.10. putant, quod si post octo dies moriatur non præsumitur ex vulnere decessisse, secus si infra octo. Quarta opinio dicit, quod si moriatur post octo menses à die illati vulneris, dicitur mortuus, etiam ex vulnere; secus si infra octo menses, ex *cap*. 2. *de clerico percussore*, ubi Abbas, & alii Canonistæ, sed text. *in dict. cap*.2. nihil tale probat, quia per duos menses à missarum celebratione suspenditur Episcopus, qui crudeliter fustigare fecit quandam fœminam, si enim ex vulnere præsumeretur decessisse, non per octo menses, sed in perpetuum suspensus fuisset Episcopus, ergo talis text. nihil probat, ad quod deducitur, ut benè Barb. *in dict. cap*. 2. *de clerico percussore*. Quinta opinio dicit, quod si moriatur infra annum præsumitur ex vulnere, secus si post annum. Sed hæc opinio licet aliquibus placuerit, est tamen contra communem, & contra text. *in dict. cap*. 20. refertur tamen à Farinac. *dict. quæst*. 127. *numer*. 42. Sexta opinio dicit præsumi vulneratum mortuum ex vulnere si moriatur infra triennium, quam docet Glossa *in dict. leg*. 1. *Cod. de emendat. servorum*. Septima opinio dicit vulneratum præsumi mortuum ex vulnere, si infra 60. dies decesserit, secus posteà, quam refert Petrus Plaza *in epitome delictorum lib*.1. *cap*.13. *numer*.32. Octava opinio dicit, quod si obiit vulneratus infrà 40. dies post illatum vulnus præsumitur ex vulnere decessisse, secus si moriatur post 40. dies; ita multi apud Boer. *decis*.323. *numer*.11. Nona opinio dicit, hoc remitti in arbitrium Judicis apud Menochium *de arb. casu* 275. Mascardum *conclus*.1024. *numer*. 6. Debet tamen Judex requirere Medicorum Judicium, & 11
juxta illud arbitrari, ut servari docet Farinac. *dict. quæst*. 127. *numer*. 52. ergo cum à principio vulnus fuerit leve, ut ex facto per medici depositionem habetur, licet injustè illatum fuerit, non præsupponitur mortuus ex eo, sed ex alia causa superveniente, ergo non est irregularis, ut post alios Magister Candidus *disquisitionum moralium de ordine disquisit*.4. *artic*.15. *dub*.56. *per totam*, quia deficit voluntas etiam indirectè, Hieronymus Venerus *in examine Episcoporum lib*.2. *cap*.23. *numer*.18. sicut ex homicidio casuali non adest obligatio restituendi. Diana *part*.5. *tractat*. 4. *resol*.18.

Probatur quartò, quia ad incurrendam irregularitatem 12
ex homicidio casuali, necesse est, quod vulnus illatum sit mortale, scilicet mortis causa: est autem vulnus mortale, quo quis affectus secundum regulas artis medicinæ non potest evadere, nisi cum magna difficultate, Bald. in *cap*.1. *numer*.3. *qui mod. feud. mittit*. Corn. *consil*. 283. *coll*. 2. *volu*.3. & non mortale dicitur illud, quod benè curatum secundum regulas artis medicinæ mortem minimè afferebat, Corn. *ubi suprà numer*.4. vel ut alii dicunt, vulnus non mortale est illud, quod de levi curari potest, & sine difficultate vulneratus mortem evadit, Cepolla *consil*. 28. *numer*.20. *& consil*.61. *numer*.15. Quando vero constat ex peritis vulnus non esse mortale, tunc vulneratus non præsumitur ex vulnere decessisse, sed ex alia causa, putà culpa medici, mala cura, aut alio malo regimine, quæ præsumitur etiam quod non sit probata, & hanc præsumptionem inducit sola qualitas vulneris non mortalis, ut benè Farinac. *in praxi tom*.5. *quæst*.127. *numer*.13. *ex leg. qui occidit*, §. *final. ff. ad legem Aquiliam*; ubi licet aliqui dicant ad incurrendam irregularitatem, sufficere si vulnus sit illatum, nec oportet probare fuisse mortale, nec ne; cum sufficiat dedisse causam morti, hoc tamen intelligitur, ut non procedat quando vulnus à clerico illatum esset adeò tenue, & leve, quod modico medicamento posset percussus evadere; quia tunc si ex alio malo regimine mors succedat, nulla incurritur irregularitas, Plaza *in epitome delictorum lib*.1. *cap*.12. *numer*.12. Hippolyt. Riminald. *consil*.121. *numer*. 27. *lib*. 2. Farinac. *dict. quæst*.127. *numer*.26. Guazzinus *ad defensam reorum defensione* 4. *cap*. 10. *&* 11. & ultrà depositionem Medici Buglionis, & famam publicam, quod non sit mortua ex vulnere (quod totum sufficit probari ad hoc, ut vulnus sit mortale necne? secundum Afflict. *in Constitut. terminum vitæ*, *numer*. 17. Plaza *lib*.1. *in epitome cap*.13. *numer*.10.) probabitur ex nova causa superveniente, ex qua, & non ex vulnere decessisse quis præsumitur Cepolla *consil*.40. *numer*. 19. Gomesius *de homicidio numer*. 29. ubi si vulneratus sanus evadat, & laboret ut sanus, si deinde superveniat infirmitas, facit præsumere mortem successisse non ex vulnere, sed illa infirmitate, & singulariter Riminald. *consil*. 121. *numer*. 21. *lib*.2. ait, quod quando sumus in dubio, an vulnus fuerit mortale, tunc si alia superveniat causa, vel infirmitas, præsumitur ex nova causa decessisse, non ex vulnere, Boerius *dict. decis*. 323. *numer*. 14. sequitur Farinac. *quæst*. 127. *numer*.72. qui *numer*.73. ait sufficientem conjecturam sumi, 13
quod vulneratus non decesserit ex vulnere, sed ex alia causa, quando reconvaluit, & ambulavit, faciendo sua negotia, ex Ancharran. *consil*.283. Corneo *consil*. 194. *vol*. 2. ubi agit de vulnerato, qui reconvaluit, & per octo, decem, vel duodecim dies ambulavit sine baculo audiendo missam, & faciendo alia sua negotia, *& consil*.273. *lib*. 3. ait de eo, qui surrexit, & ambulavit per sex, vel octo dies extra domum, Cepolla *consil*.61. *numer*.4. Marsil. *singul*.7. *numer*.27. ubi agit de vulnerato, qui numquam stetit in lecto, sed semper fuit per Civitatem, faciendo negotia sua Grammat. *consil*.2. *num*.50. etiam dicunt DD. citati, quando vulneratus præsertim in capite ambulat per Civitatem dicitur ipsemet dare causam morti, & esse in culpa cum deberet stare domi reclusus, & clausis fenestris non intueri aerem, Grammat. *vot*.24. *numer*. 7. ergo si vulneratus convaluit, & ambulavit, si posteà moriatur, non ex vulnere, sed ex alia causa mortuus præsumitur,

Mascardus *conclus.*1073. *numer.*50. & sic ex inordinata vita, vel malo regimine præsumitur mortuus; scilicet parvi pendendo vulnus de lecto surrexit, & de die, ac nocte ad Solem, & ad serenum, ad ventum ambulaverit, si enim ex hoc decedat, non ex vulnere, sed ex sua culpa decessisse præsumitur; & ideò vulnerans de vulnere, non de occiso tenetur, Gandin. *de homicidio numer.* 24. ubi ponit exemplum de rustico (ut in casu nostro) qui in capite vulneratus in æstate ivit ad laborandum cum bobus ad Solem, & iratus cum bobus, & calefactus mortuus fuit, Signorol. *consil.*163. qui dicit fuisse practicatum Mediolani, Soccin. *consil.*178. *volum.*2. Afflict. *in dicta Constitut. terminum vitæ, numer.* 17. ubi ait de vulnerato exponente se vento *dict. dec.*323. *numer.*20. ubi de vulnerato in capite, & non stante in domo, sed exeunte, & proficiscente ad aerem, Grammat. *consil.* 26. *&* *voto* 24. *numer.*7. Farinacius *quæst.* 127. *num.*98. Quare concludunt isti DD. quod si vulneratus post illatum vulnus ambulavit per Civitatem, evidens signum est, vel quod vulnus non erat mortale, vel si erat mortale, quod de eo jam convaluit, vel si non convaluit, est in culpa ipse vulneratus exeundo domo.

Quare si dubitetur, an si quis vulneratus, nec statim post illatum vulnus moritur, si posteà decedat, & dubitetur, an ex vulnere sibi illato finem vitæ suæ quæsiverit: distingui solent tres casus. Primus quando certum est vulnus illatum fuisse mortale, tunc si mors superveniat, sine ullo dubio ex vulnere mortuus præsumitur, *ex leg. ait lex*, §. *quod si mortifero, ff. ad legem Aquiliam*, Julius Clarus *in* §. *homicidium*, *numer.* 42. Secundus casus est, quando certo constat, vulnus illatum non fuisse mortale, & huic accedat quod vulneratus ex alia causa supervenienti mortuus sit, & non ex ipso vulnere; & tunc vulnerans non tenetur de homicidio, Clarus *ubi supra*. Tertius casus est, quando versamur in dubio utrum nimirum vulneratus ex vulnere, an verò ex negligentia, vel sui ipsius, vel medici, sive chirurgi decesserit, vel ex alio malo superveniente, & tunc non tenetur vulnerans pœna ordinaria homicidii: si verò post vulnus illatum moriatur post aliquod tempus, tunc ex vulnere non præsumitur mortuus, si quævis causa poterit assignari, ut post multos, quos allegat, fundat Ludovicus Gilhausen *in arbore judiciaria criminali c.*2. *tit.*12. *à n.*56. ergo vulnerans non tenebitur Giazzi. *discept. for. c.*26. *n.*338.

14 Probatur quintò, quia ad videndum utrum vulnus fuerit mortale, necne attenditur instrumentum, quo usus fuit percutiens, ut patet ex *cap. significasti* 18. *de homicidio*, ibi, (*ratione instrumenti*) Hippolytus de Marsiliis *cons.*7. *numer.*44. *cum sequenti*, *&* *consil.*67. *numer.* 18. *&* *in leg.*1. *Cod. de sicariis*, *numer.*23. *cum sequenti*, Cravet. *cons.*205. *numer.*50. Covarru. *in clement. si furiosus*, 2. *par.* §.1. Boer. *decis.* 323. Bernardus *regul.* 33. Julius Clarus *in* §. *homicid. numer.*4. Gomes. *tom.*3. *var. cap.*4. *numer.*17. Menoch. *dict. casu* 275. *numer.*7. *&* 8, *&* *de præsumpt. lib.* 5. *præsumpt.*40. Jacobus Ayer. *de homicidio part.*2. *numer.* 61. Mascard. *conclus.*97. *&* 864. *&* 1042. *&* 1073. *numer.* 9. Farinac. *quæst.* 126. *numer.*117. *&* *quæst.*127. *numer.*57. & semper in dubio debere Judicem judicare non fuisse mortuum ex vulnere, Bald. *consil.*328. *in fin. lib.*2. quem sequutus est Decius *cons.* 415. Grammat. *consil.*2. *num.*9. Menoch. *casu* 275. Mascard. *conclus.*1034. *numer.*44. *&* *sequenti*, *&* *conclus.* 1073. *num.* 8. Farinac. *dict. quæst.*127. *numer.*20. *&* *consil.*150. *numer.*14. Alexander Raudensis, *de Analogis cap.* 31. *numer.* 32.

15 Ex quo intelligitur glossa *in cap. presbyterum, in fin. de homicidio*, ubi qui quærit, an si percussus postquam convaluit, recidit, an teneatur percutiens, & respondet Glossa quod sic; quia causa semel data sufficit; *cap. si quis semel*, *de pœnitent. distinct.*2. *cap. ad audientiam de homicid.* saltem propter dubium, quam glossam dicunt DD. procedere quando certum est vulnus non fuisse lethale, tunc non præsumitur ex illo vulnere decessisse, sed ex negligentia, aut imperitia medicorum, aut ex superveniente morbo, & vulnerans solum de vulnere tenetur, ut benè Boerius *decis.*323. *numer.* 7. Surdus *titul.*8. *de alimentis*, *privil.* 69. Gratianus *decis.* 185. *numer.*8. Farinac. *dicta quæst.* 127. *numer.*25. Barbosa *in dicto capit. Presbyterum*, *de homicid. num.* 7.

16 Probatur sextò, quia relationi medicorum standum est super mortalitate vulneris, & an vulneratus obierit ex vulnere illato, Bart. *de percussore numer.* 1. *&* *in proœmio ff. in prima constit. cap. significasti*, *il secondo*, §. *&* *quidem de homicidio*, *argumento l.*7. *mense, ff. de statu hominum*; quibus etiam credendum est asserentibus, non ex vulnere, sed ex alia causa, sive ex malo regimine mortuum esse, & sufficit esse peritos, licet non sint Doctores, semper tamen magis credendum est Doctoribus, quàm non Doctoratis Barbitonsoribus, &c. Paccianus *lib.*1. *cap.* 47. *numer.* 148. *&* *numer.*159. *&* 161. & medicis discordantibus creditur illi, qui curæ vulnerati interfuit, Bologninus *consil.* 50. *numer.*10. Aretin. *inter consilia criminalia diversorum*, *consil.* 58. *numer.* 47. *tom.* 2. & potius illi, qui asserit vulnus non fuisse lathale, Angelus *de maleficiis in verb. Cicatrix*, *numer.*4. Marsil. *singul.*218. Plaza *lib.*1. *cap.*13. *numer.*10. Pacian. *lib.*2. *de probat. conclus.*47. *num.*172. Mascard. *conclus.* 1034. *numer.*44. Bajar. *ad Clarum*, *in* §. *homicidium*, *numer.* 152.

Et licet dicant DD. non esse medicis credendum, nisi sint saltem duo, nec unus sufficiat, Canonistæ *in cap. significasti*, *de homicidio*, ubi Anania *numer.*14. Abbas *numer.*3. Felyn. *numer.*4. Bald. *consil.*137. *lib.* 2. Cepolla *consil.* 51. *numer.*50. *&* 21. Boer. *decis.*323. Afflict. *in Constit. terminum vitæ*, *numer.*42. Carthar. *in pract. crim. in tract. de homicidio*, *num.*28. Plaza *lib.*1. *de delictis cap.*13. *numer.*10. *&* *cap.*18. Julius Clarus *in* §. *homicidium*, *numer.*34. Gaill. *lib.*2. *observ. cap.*111. *num.*3. Mascard. *conclus.* 1034. *nu.* 22. & hoc in omnibus peritis procedit, qui debent esse duo, nec unus sufficit, secundum Bart. *in proœmio ff. in prima Constitut. numer.*9. ubi Alexand. *in addit. litt. I*, *dict. cap. significasti*, *de homicidio*, ibi (*si peritorum judicio medicorum talis percussio asseratur non fuisse lethalis*) ex quibus verbis apparet non esse irregularem eum, quem medici dixerint lethaliter non vulneratum, quibus credendum omninò est, ex Mascard. *de probat. concl.*1034. *cum sequenti*, Paciano *de probat. lib.*1. *cap.*47. Farinac. *praxi crim. part.*5. *qu.* 127. *n.*102. Azevedo *cons.*30. *nu.*63. Seraphino *dec.* 665. *nu.* 2. Rota *in Perusina pecuniaria* 1. *Iulii* 1622. coram Merlino *tom.*1. *dec.*53. coram Cavalerio *dec.*114. *n.*20. Rota Januensis *dec.*199. *n.*4.

Hoc tamen procedit, nisi in loco, ubi quis vulneratus non esset, nisi unus medicus, quia tunc ille solus sufficit. Julius Clarus *in* §. *homicidium numer.* 34. Gomesius *tom.* 3. *var. de homicidio numer.*28. Mascardus *conclus.*615. *numer.* 7. *&* 1034. *numer.*24. Pacianus *lib.*1. *de probat. conclus.* 47. *numer.*34. Farinacius *quæst.*127. *numer.*153. Cherianus *tom.* 1. *commun. opinion. lib.*4. *titul.*9. *numer.*191. secus dicit, si causa ardua; quia tunc mittendum esset ad loca viciniora. Creditur autem medicis ad judicandum, & referendum, an vulnus sit mortale, nec ne, & an vulneratus decesserit ex vulnere, vel ex alia causa, secundum Bartol. *in leg. fin. numer.*15. *ff. ad legem Cornel. de Sicariis*; ubi Marsilius *numer.*56. Farinacius *quæst.* 127. *numer.* 133. imò si cum assertione unius medici concurrant alia adminicula, putà longitudo vitæ infirmi incuria, vel quid simile, tunc unico credendum esset. Ancharran. *consil.* 283. *numer.* 3. ubi loquitur de assertione unius medici, sed erat adminiculum, quod vulneratus reconvaluit, nec obiit infra breve tempus. Mascardus *conclus.*1034. *numer.*31. Pacianus *lib.* 1. *de probat. cap.*47. *numer.*46. Addo quòd quando agitur de probando, quòd vulnus fuerit mortale, & quod vulneratus obierit ex vulnere, ad effectum condemnandi vulnerantem de occiso, duo medici requiruntur; sed quando agitur de absolutione rei unus solus medicus videtur sufficere, ex Ancharran. *consil.*283. Corneo *cons.* 194. *numer.* 16. *vol.*2. Angelo *de maleficiis in verb. ex intervallo nu.* 4. Croto *consil.*132. *lib.* 1. Card. Albano *consil.*12. *num.*5. Mascardo *conclus.* 1034. *numer.* 33. Guazzino *ad defensas reorum defensione* 4. *cap.* 12. Tandem addo, quod quicquid sit de Jure, tamen de consuetudine unus medicus sufficit secundum Julium Clarum *in* §. *homicidium num.* 34. Farinacium *de homicidio quæst.*127. *in fine* Guazzinum *ubi supra n.*21.

Ergo cum in casu nostro fides medici cantet vulnus non fuisse mortale, & deponit hoc idem cum juramento, & publica vox, & fama probationibus constat; & ex facto ipso probatum sufficienter est non teneri ex morte, sed ex vulnere, nullam incurrisse irregularitatem, & quando medicus judicat vulnus non esse mortale, vel ex illo vulneratum mortuum non fuisse, talis non est conjectura, sed vera probatio, ut benè Menoch. *de arbitr. casu* 275. *num.* 11. Avila *in cap. prætorum fol.*50. *numer.*28. Mascardus *conclus.*1034. *num.*11. *&* 22. *&* *concl.*1169. *numer.* 20. Menoch.

de

de adipisc. possess. remed. 50. *numer.* 16. Caldas Pereyra *in verb. si curatorem in verb. minoribus numer.* 18. Farinacius *dict. quæst.* 127. *numer.* 151. Et debent jurare, quia
18 peritis in arte non creditur sine juramento. Follerius *in add. ad* Marantam *part.* 6. *membr.* 6. *numer.* 69. *pag.* 327. & si non conveniunt, standum est dicto senioris, Tiraquel. *de primogenit. in præfat. numer.* 155. Cassaneus *ad consuetud. Burgundiæ fol.* 70. *numer.* 4. Gregorius Lopez *in lib.* 6. *tit.* 8. *part.* 5. sed si contentio sit inter chirurgos, & Medicos, legatur Mascardus *ubi suprà numer.* 40. *cum sequentibus*. Bernardus Greve. *ad Cameram Imperialem lib.* 1. *concl.* 111. *num.* 10.

19 Probatur ultimo, quia judicio medicorum tale vulnus, quo mortua fuit Selvaggia, non fuit mortale; nam Hippocrates *in prædictionibus numer.* 22. ait vulnera circa cutamen sunt periculosa, cum cutis capitis valdè sensibilis sit, & periculosiora sunt illa, quæ attingunt pericranium; Vellesius 5. *epidem.* 95. ex Hippocrate *ubi suprà textu* 4. non tamen per se talia vulnera interimunt, sed ferè semper per accidens, quatenus scilicet gravissima Symptomata, & acutissimos morbos movent, præsertim verò inflammationes, apoplexiam, febrem, convulsiones, &c. ab eo tempore, quo talia mala superveniunt, poterit auspicari, & cum hæc sint acutissimæ affectiones, & istæ citius terminentur v. s. 3. 5. 7. undecima, 14. &c. erit expectanda mors in una ex his diebus in tertia quidem quando Symptomata sunt vehementissima, ut observarunt multi. Sic 7. *epidem.* quidam lapide percussus fuit in capite tertia die voce destitutus est, & quinta mortuus est, ut refert Hippocrates *ubi suprà filius etiam* Phædoni *die* 10. *febri correptus* 25. *obiit* Hippocrates *ubi suprà*: & 5. *epidem.* refert de quadam famula percussa, cui 8. febris advenit, & 14. mortua est. Cuidam 12. febris supervenit, & 23. mortuus est; solent autem adjuvare determinationem temporis, consideratio ætatis, anni, temporis, regionis, aeris: quia multum differt curatio à curatione ætas ab ætate, tempus à tempore, &c. & consideratio partis affectæ facit ad casum; quia ut notavit Hippocrates *lib. de capitis vulneribus*; pereunt citius vulnerati in syncipite, quàm in quavis alia parte Capitis: tempore quoque æstivo citius intereunt, quàm hyeme, & pueri citius liberantur, quàm adulti. Hippocrates *ubi suprà textu* 26. & Joannes Baptista Carcanus *de vulneribus capitis sermone* 1. *cum sequentibus*. Sed in casu nostro Selvaggia jam sana facta est septima die ab vulnere nullis Symptomatibus supervenientibus lethalibus, deinde ob suum nimium laborem, & malum regimen, superveniente Erisipelate mortua est; non ergo vulneri, sed alteri causæ mors tribui debet. Solent autem Erisipelatis causæ esse omnes illæ, quæ succum biliosum generare solent, ut cibus, & potus ad bilem gignendam aptus, aer calidus, æstivus, nimius motus, immoderatæ vigiliæ, vehemens ira. Galenus *lib.* 14. *methodi c.* 20. & 21. *ad Glauc. c.* 1. *l.* 3. *enarr. medic. c.* 4.

20 Objic. pro parte fisci, Dubium duplex est juris, & facti. Primum est, quando in jure dubito, an sit imposita irregularitas. Secundum dubium, quod facti est; dicitur, quando certum est irregularitatem esse inductam in Jure; sed dubium est, an quis occiderit cum caussam dederit: In primo dubio Juris non est quis irregularis. Secus in 2. dubio facti, *dicto cap. ad audientiam* 12. *de homicidio.* Covarru. *in clement. si furiosus part. prima in principio num.* 3. Azorius *part.* 1. *moralium lib.* 2. *cap.* 19. Coninchus *de censuris tom.* 2. *disput.* 18. *dub.* 2. *numer.* 23. Sanchez *lib.* 2. *de matrimon. disput.* 41. *numer.* 9. Valentia *part.* 4. *disq.* 7. *quæst.* 19. *part.* 2. Ugolinus *de Censuris cap.* 4. §. 2. *numer.* 4. Suarez *de censuris disput.* 40. *sect.* 5. *numer.* 18. & *sect.* 16. *numer.* 1. qui fundant nulla opus esse sententia Judicis, aut declaratione, ut in dubio facti quis sit irregularis. Sequitur Salas *part.* 2. *quæst.* 21. *tractat.* 8. *disput. unica sect.* 10. *à numer.* 170. Rebellius *de obligat. Iustitiæ part.* 2. *lib.* 1. *quæst.* 3. *sect.* 2. *numer.* 13. Bonacina *de censuris quæst.* 1. *part.* 4. *numer.* 3. Filliucius *tom.* 2. *tract.* 21. *numer.* 166. Joannes Sancius *disput.* 42. *numer.* 14. & textus *in dicto cap. ad audientiam habet intra concordantia in cap. significasti, & cap. presbyterum de homicidio*; quæ explicat Josephus Giballinus Jesuita *de irregular. cap.* 4. *consectario* 1. *fol.* 173. Valerus in differentiis *utriusque fori in verb. Irregularitas differentia* 5. Navarrus *in summa cap.* 27. *numer.* 193. Ledesma *de Irregularitate par.* 4. *quæst.* 26. *artic.* 2. *regula* 2. Majolus *de irregularitate lib.* 1. *cap.* 2. *numer.* 3. & *lib.* 5. *cap.* 51. *numer.* 10. Philiarch. *de officio Sacerdotis tom.* 1. *part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 51. *numer.* 10. Persicus *de officio Sacerdotis*. Sanchez *in summa lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 39. Garsia *part.* 7. *de beneficiis cap.* 1. Farinacius 2. *part. fragmentorum litt. I, num.* 449. Gesualdus *part.* 2. *Theologiæ moralis tract.* 23. *cap.* 1. *numer.* 37. ergo cum in casu nostro dubium sit, an Selvaggia mortua sit ex vulnere, an ex Erisipelate, debet censeri irregularis juxta supradicta jura. Probatur consequentia, quia in dubio, quod tutius est fieri debet *d. cap. ad audientiam, cap. illud, de clerico excommunicato ministrante* §. *licet, cap. Iuvenis de Sponsalibus*. Tiraquell. *de pia causa, privil.* 165. De Castillo *de Iustit. & jure tract.* 20. *disput.* 1. *dub.* 9. *à num.* 217. Didacus Antonius Frances *in Pastorali interno tract. unico quæst.* 7. *à numer.* 11. *cum sequent.* P. Bardi *part.* 3. *in bullam Cruciatæ tract.* 2. *sect.* 4. *per totam*.

Respondent multi DD. quod Jura illa intelliguntur, non 21
de irregularitate propriè accepta, quæ ipso jure incurratur; sed solùm de interdicto, quo tempore interdicti personalis prohibetur Sacerdoti Sacrum dicere, quod semper fit post sententiam Judicis; si præsertim personale sit, ut benè Stephanus Baunius *tom.* 2. *tractat.* 11. *de irregular. quæst.* 4. *in fine*.

Secundò respondent alii differentiam esse faciendam in- 22
ter forum externum, & conscientiæ, & jura illa loqui pro foro conscientiæ, non pro foro externo; ita plures, quos refert Illustrissimus Sperellus *decis.* 175. *à numer.* 1. *usque ad numer.* 10. & dant disparitatem, quia in foro conscientiæ tutior pars est eligenda, secus in foro externo, quia in hoc mitior eligi debet. Abbas Panormitanus *in dict. cap. ad audientiam num.* 3. & *in cap. significasti numer.* 4. *quem sequitur* Ananias cum Felino *num.* 1. & *in dicto cap. ad audientiam*. Marianus Soccinus *ibidem num.* 46. Angelus *in summa in verb. dubium numer.* 2. Sylvester *in eodem verbo quæst.* 4. Armilla *in eodem verb. num.* 3. Rosella *eodem verb.* Navarrus *in manual. cap.* 27. *num.* 393. & *in cap. si quis autem num.* 38. & 39. *de pœnitent. dist.* 7. Valerus *in differentiis utriusque fori in verb. irregularitas differentia* 5. & *alii*, quo refert Garsia *de beneficiis part.* 7. *cap.* 2. *num.* 18. Sanchez *in summa lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 10. & 39. qui omnes dicunt in dubio homicidii commissi hominem debere judicari irregularem, ut à ministerio celebrandi abstineat, aut ab alio, in quo subesset peccandi periculum; in foro verò contentioso in tali dubio non esse judicandum irregularem. Et assignat Navarrus rationem diversitatis, quia scilicet nemo potest facere sine peccato id, de quo dubitat sit peccatum necne? cùm nemo se peccandi periculo exponere debeat. Neque alteri consulere, ut illi se exponat, at vero Judici convenit potius absolvere nocentem, quàm condemnare innocentem; *l. absentem ff. de pœnis*, & in dubiis non fertur sententia condemnatoria in foro contentioso, sed imò absolutoria ab instantia judicii, *cap. habuisse* 33. *distinct. leg. duo sunt Titii, ff. de testam. tutel. cap. grave* 11. *quæst.* 3. cum enim irregularitas sit gravissima pœna, quippè quæ privat beneficiatum omnibus beneficiis, *cap. fraternitati, de clerico excommunicato ministrante*, etiam si esset Episcopus, qui ratione irregularitatis ab Episcopatu deponi debet *cap. veritatis de dolo, & contumacia*, Julius Cartharius *dec. crimin.* 30. *à num.* 36. *cum sequentibus*. Portellius *in verb. Irregularitas fol.* 535. Carolus de Baucio *in casibus singularibus casu* 38. Hieronymus Rodriquez *resol. moral. resol.* 81. & quæ non debet induci, nisi in casibus à Jure expressis, *cap.* 15. *qui de sentent. excommunic. in* 6. quem textum ad casum explicavit Hieronymus Themudo à Fonseca *in decisionibus* Portugalliæ 115. & novissimè amicissimus P. Angelus Verricelli *qu. mor. & legalium tr.* 1. *q.* 19. induci debet in foro externo talis irregularitas.

In foro verò animæ tutior, & securior pars est eligenda, ut colligi videtur expresè ex dicto *cap. ad audientiam*, & *cap. significasti il* 2. *de homicidio*, quæ novum Jus non inducunt, sed supponunt illam regulam generalem, in dubiis esse tutiorem partem eligendam, tanquam de jure divino, & hoc est, quod Canonistæ, & Civilistæ relati per Menochium *lib.* 5. *de præsumpt. præsump.* 2. *numer.* 40. dicere solent delictum in dubio præsumi pro foro conscientiæ, cum de salute animæ agitur, quod sequitur Franciscus Molinus *de ritu nuptiar. lib.* 1. *comparatione* 9. *numer.* 13. & idem Menoch. *ubi suprà num.* 41. infert, quod in dubio præsumitur contractus simulatus, & fœneraticius in foro conscientiæ pro salute animæ.

Quod si quis dicat contra hanc opinionē nō esse faciendā 23

differentiam inter forum externum, & conſcientiæ, tum quia Summus Pontifex loquitur *in dict. cap. ad audientiam* de foro etiam externo, ut patet, ibi (*ad audientiam Apoſtolatus noſtri pervenit*) & poſteà ſubdit eodem text. (*te convenit injungere presbytero memorato*) & illis verbis *in d. c. ſignificaſti* (*à Sacerdotali officio abſtinere debet*) tum quia regulariter forum externum, & conſcientiæ parificantur, *cap. ut animarum, de conſtit. in 6. cap. non quidem, de jurejurando*, & de utroque idem judicari debet, quando forum externum non nititur falſæ præſumptioni, ut latè Boſſius *de conſcientia dubia part. 2. titul. 1. §. 38. numer.* 1178. ergo quod ſufficit in foro conſcientiæ, ut quis à Sacramentis ſe abſtineat, id ipſum in foro judiciario ſufficit, ſi conſtet de eo, ut ait Navarr. *in cap. ſi quis autem, num. 36. in fine, de pœnitent. diſtinct.* 7. & poſt eum Rebellius *de obligat. juſtitiæ part. 2. lib. 1. quæſt.* 2. *numer.* 13. qui reprobant talem differentiam inter forum externum, & conſcientiæ, ideò Navarrus *dict. numer.* 36. videtur ſibi contrarius (quem tamen conciliare nititur, Molina *de juſtit. tractat. 3. diſput. 67. numer. 6.*) ergo in utroque foro cenſeri debet quis in dubio facti homicidii, ut ait Sanchez, Garſia, & alii apud Boſſium, *ubi ſupra numer.* 1178. Si, inquam, aliquis ita dicat. Reſpondet Doctiſſimus Valerus *dict. differ.* 5. non poſſe negari, quod in foro judiciali, etiamſi agatur de aliquo facto, v. gr. homicidio contra aliquem, vel ad pœnam imponendam pro irregularitate contracta, & ſit dubium, an commiſerit homicidium, vel incurrerit irregularitatem, necne? non poterit judex condemnare reum de homicidio, nec eum irregularem judicare: ſecus ſi agatur de foro pœnitentiali pro ſecuritate animæ, quia tutior pars eſt eligenda, etiam ſi durior ſit. Quod verò in juribus citatis Summus Pontifex locutus non ſit de foro judiciali, ſeu contentioſo, ſed ſolum fuiſſe conſultum pro ſecuritate animæ pœnitentium extra judicium, patet ex text. ibi) *injuncta pœnitentia congruenti*) & ex *cap. ſignificaſti*, ibi (*cum de cæteris credendum ſit ipſi, qui non accuſatur, ſeu denunciatur ab aliquo, ſed per ſe ipſum conſilium appetit ſalutare*) & in *cap. 3. de clerico percuſſore*, ibi (*præſentium lator in quodam conflictu aſſerit ſe fuiſſe, &c.* & etiam ex *cap. 2. de clerico pugnante in duello*, ibi) Henricus presbyter *nobis humiliter intimavit, &c.*) ergo in foro externo non ſufficit dubium ad proferendam ſententiam ſuper irregularitate cum de veritate non conſtat. Poſſet etiam dici utrumque forum parificari, (ubi forum externum non fundatur in præſumptione) quo ad hoc ſcilicet, ut quoties forus externus obligat, ita etiam in conſcientia obligatio conſurgit, ſeu adſit non è contra ubi agitur de periculo peccandi, quia hoc caſu favore animæ attendendum eſt, quod ſecurius, & certius eſt ad evitandum peccatum, licet rigidius: quod ubi non conſtat de veritate non convenit in foro judiciali, & in foro contentioſo, in quo ſemper eſt favendum reo, & mitior pars attenditur.

24 Hæc opinio & ſi probabilis ſit jura citata ſolum procedere in foro conſcientiæ, non in foro externo; improbatur tamen ab aliis, ſunt Blaſius Flores de Mena *lib. 1. var. quæſt. 9. numer.* 18. Sanchez *in ſumma tom. 1. cap. 10. numer.* 42. Sayrus *de cenſuris lib. 6. cap. 2. numer.* 16. Suarez *de cenſuris diſputat. 40. ſect. 6.* Valentia *tom. 4. diſputat. 7. quæſt. 19. part. 2.* Filliuccius *tractat. 19. cap. 2. quæſt. 7. numer.* 49. Avila *de cenſuris, 7. part. diſputat. 2. dub.* 5. Bonacina *de irregularitate, quæſt. 1. part.* 5. Barboſa *in dict. c. ad audientiam, numer.* 2. Diana *part. 3. tractat. 5. miſcell. reſolut.* 72. Eſcobar *de utroque foro, artic. 1. §. 5. fol.* 37. Franciſcus Lugo *de conſcientia quæſt.* 26. Joſephus Roccaful *part. 3. l. 4. de conſcientia dubia cap.* 50. ubi latè de materia probans nullum eſſe diſcrimen inter utrumque forum.

25 Hæc autem opinio probabilior ſic fundatur, quia jure naturæ, & divino ſicque etiam in foro conſcientiæ nulla fuit inducta irregularitas, nec in caſu certo, nec dubio, ſed tamen jure poſitivo, ergo cum hoc jure poſitivo deficiat irregularitas, deficit etiam in foro conſcientiæ, ut benè DD. citati, benè Epiſcop. Marant. *p. 5. reſp. 64. a nu. 24. & ſeqq.*

26 Probatur ſecundò, quia licet in conſcientia debeamus tutiorem partem ſequi, & periculum peccandi fugere, aliàs lethaliter peccabimus, non tamen incurremus irregularitatem, quæ jure poſitivo deficit cum irregularitas ex diverſis oriatur cauſis, irregularitas enim poteſt eſſe ſine peccato, & peccatum ſine irregularitate, *cap. petitio 24. de homicidio*. De irregularitate verò, proveniente ex delicto aliter dicitur DD. penes Dianam *part. 2. tractat. 16. reſ. 20. & part. 4. tract. 4. miſcell. reſol. 41. & 3. par. tract. 5. miſcell. reſol.* 72. Farinac. *ubi ſupra num. 449. uſque ad num.* 456. Thomas Hurt. *reſolut. moral. tom. 2. tract. 8. cap. 5. reſol. 51. num.* 541.

Tertiò reſpondent alii totum oppoſitum dicentes ſcilicet, 27
jura citata procedere tum in foro externo, tum in foro conſcientiæ, tum in materia irregularitatis, tum in quacunque alia: quia ratio Pontificis in *d. cap. ad audientiam*, locum habet in quocumque dubio, cujuſcumque ſcilicet cenſuræ.

Sed probabilius docent alii jura citata loqui ſolum in dubio facti homicidii, quia verſamur in materia odioſa, Suarez *tom. 5. diſput. 40. ſect. 6. numer.* 8. Salas *diſput. unica, ſect. 18. numer.* 168. Avila *de cenſuris part. 7. diſput. 2. dub. 5. concluſ.* 5. Henriquez *in ſumma lib. 14. cap. 3. numer.* 4. Sanchez *in ſumma lib. 1. cap. 10. numer.* 48. Bonacina *ubi ſupra part. 4. numer.* 3. & idem Sanchez *lib. 1. de matr. diſput. 9. numer.* 42. & explicat intellectum dicti text. *in cap. ad audientiam*, Filliucius *tom. 2. moralium tractat. 21. numer.* 166. Sancius *diſp. 42. numer.* 14. Diana *part. 4. tract. 2. reſolut.* 52. Sperellus *dec. 77. numer.* 31. Ciarlinus *tom. 2. cap. 203. num.* 26. Hoc tamen verum eſt jura prædicta procedere in dubio homicidii inju- 28
ſti, non verò juſti, ut in caſu, in quo conſuluit R. P. Angelus Verricelli *tr. 8. mor. q. 29.* de quodam Sacerdote, qui abſque ulla proteſtatione obtulit Proregi libellum, petens ſuum inimicum forjudicari, qui poſtea occiſus fuit, conſuluit inquam non fuiſſe irregularem, quia dubitabatur, an libellus fuiſſet efficax ad forjudicationem, & eramus in homicidio juſto.

Quarta ergo, & vera reſponſio eſt ad citata jura, quod 29
procedant quando homicidium eſt ita dubium, ut veroſimilius ſit fuiſſe perpetratum, & hoc ſic declaratum videtur ab Innocentio III. *in dict. cap. Significaſti, il 2. in fine*, & hanc eſſe probabiliorem ſententiam docet Suarez *de cenſuris, diſput. 40. ſect. 6. numer.* 70. Salas *part. 2. tom. 1. quæſt. 21. tract. 8. diſput. 1. ſect. 6. num.* 70. Alphonſus de Leone *de poteſt. Confeſſarii, tom. 1. recol. 17. numer.* 47. Rebell. *part. 2. lib. 1. quæſt. 3. ſect. 2. numer.* 13. In homicidio enim eſt ſpeciale, ut in dubio quis teneatur credere ſe irregularem manente illo dubio, ob maximam indecentiam, quam habet dictum crimen cruentum cum incruento ſacrificio, ut in *dict. cap. ad audientiam* 12. extrà verò dictum caſum nullus cogi, nec obligari poteſt ad credendum ſe irregularem ſub prætextu, quod hoc ſit tutius, Suarez, Salas, Sanchez, & alii apud Dianam *part. 3. tractat. 5. reſolut.* 72. hæc tamen regula procedit in dubio propriè ſumpto, nempè quando excludit omnem aſſenſum, quia tunc exponeret ſe periculo errandi, ſecus in dubio largè ſumpto, quod admittit conſenſum opinativum, quamvis cum formidine alterius partis, tunc enim non tenetur homo ſequi tutiorem partem, ſed poteſt ſequi minus tutam, conformando ſe rationi probabili, ita Navar. & alii, quos ſequutus fuit Illuſtr. Sperell. *dec. 275. n.* 102.

Sed in caſu noſtro adeſt probabilior modus dicendi, ut probavimus fuiſſe mortuam Selvaggiam ex Eriſipelate, ergo non ſumus in dubio, ſed in expreſſa contraria determinatione: & dato, quod eſſemus in dubio: non eſſet proprium dubium, ſicuti ſi plures aliquem percuſſerint, & non conſtet, ex cujus vulnere percuſſus obierit, omnes 30
cenſeri debent irregulares *dict. cap. ſignificaſti* 18. Rota apud Farinacium *part. 2. deciſ.* 44. Si tamen non ſit æquale dubium, ſed ex parte unius aliqualis probabilitas, major quàm in altero, non erit, niſi unus irregularis, ubi propriè dubium eſt; Thomas Hurtadus *tom. 1. tractat. 3. cap. 1. reſol. 6.* ergo quando probabiliter opinatur alteram partem minus tutam, tunc poterit amplecti aliam tuta conſcientia, quia in dubio cenſendus eſt quis irregularis, quando verè dubium eſt, ut benè poſt Navarrum, & alios conſuluit R. P. Joſephus de Januario *part. 1. reſolut. 4. propriè numer.* 21. at in caſu noſtro ſunt infinitæ probabilitates pro D. Sebaſtiano non fuiſſe Selvaggiam mortuam ex vulnere, ergo dubium non eſt, nec etiam ſuſpicio, ut patet ex facto: ſemper enim, quod vulnerans vulneratur non lethaliter, ſi moriatur deinde vulneratus propria negligentia, vel medici imperitia nullam irregularitatem incurrit vulnerans Diana *p. 4. tractat 2. reſol.* 10. quia licet vulnus fuerit aliqua occaſio, tamen revera non eſt cauſa mortis, ſed negligentia vulnerati, &c. ut bene Diana, *ubi ſuprà*. Geptius in *Theſauro animæ tom. 3. litt. I. in verb. Irregularitas* contra

Squil-

Squillantem *part.6. de obligat. clericorum num.*85. qui loquitur contra communem Canonistarum, ut bene Diana examinator Episcoporum Romæ.

31 Respondetur secundo, Regulam non procedere, quando ei, qui tutiorem partem amplectitur, sequeretur grave damnum, & detrimentum, ut si propter dubium abstineret à celebratione, ut bene Avila *de censuris part. 7. disput.2. dub.*5. Illustrissimus Sperellus *dict. decis.* 175. *num.* 103. quia quando quis optimè se gessit in præteritum, benigniorem interpretationem meretur; argumento textus *in cap. nisi cum pridem* 10. §. *personæ vero de renunciatione*, benè Sperellus *à num.*100. Illustriss. Episcopus Maranta *p.* 3. *responsorum, responso* 9. *numer.* 1. quia jam agitur non de promovendo, sed de promoto, juxta textum *in cap.*2. *de corpore vitiatis canon. prætereà* 55. *distinct.* Sed D. Sebastianus semper bene se gessit in præteritum, ut in processu: ergo Reverendissimus Vicarius Aversanus non poterit, ut irregularem condemnare, sed ad summum consulat conscientiam propriam.

32 Quam conscientiam ei consulendo, dico nullam incurrisse irregularitatem, quia ad hoc, ut quis fiat irregularis ex homicidio casuali, sequuta morte ex opere illicito plura concurrere debent. Primo quod sui natura sit causa periculosa homicidii. Secundo, quod frequentius ex eo sequatur mors. Tertio, quod periculum mortis prævideatur, & non adhibeatur sufficiens diligentia ad illud cavendum, ut benè Navarrus *cap.*27. *numer.*238. & *lib.*5. *consilior. de homicid. consil.*3. Diana *part.* 4. *tractat.* 2. *resolut.* 2. Verricell. *tractat.*8. *miscell. resolut.*60. Sed in casu nostro nihil tale est, ergo nullam incurrit in foro conscientiæ irregularitatem: quia in foro conscientiæ nunquam homicidium casuale inducit irregularitatem, nisi fuerit prævisum, sive opus fuerit licitum, sive illicitum, sive erat periculosum, sive non, Suarez *de censuris disput.* 45. *sect.* 2. *numer.*3. *cap. lator de homicidio, cap. Ioannes*, ubi Doctores *de homicidio*, Avila, Henriq. & *alii, de quibus* Verricell. *tr.*8. *q.*60. *n.*8.

33 Duo tamen prætermittenda non esse putavi: Primo, quod quando dicitur in dubio facti homicidii censeri aliquem irregularem, intelligitur quoad privationem suscipiendi ordines, ac in illis ministrandis, non verò quoad alias pœnas, quæ à Judice imponi solent pro irregularitate contracta, qualis est privatio beneficiorum, & aliæ similes; quia pœna ordinaria statuta delicto certo, non habet locum in delicto dubio: sed extraordinaria, pro dubii qualitate, ut bene Rodriguez *in summa tom.*1. *cap.* 157. *numer.* 3. Sayrus *in Clavi Regia lib.*1. *cap.* 13. *numer.* 24. Vasquez *part.*2. *quæst.*19. *artic.*6. *disputat.*66. *cap.* 1. *numer.* 30. Salas *disputat. unica sect.*19. *numer.*176. unde ex glossa *in dict. cap. ad audientiam, in verbo (sibi poteritis concedere)* colligitur, quod quando irregularitas nascitur ex homicidio casuali, etiam si publica sit, poterit in utroque foro Episcopus dispensare ad minores ordines. Covarru. *in clement. si furiosus part.*2. §.3. *numer.*50. Henriquez *lib.*4. *summæ cap.*19. *litt. S, T*, Valerius Reginaldus *in praxi fori pœnit. l.*3. *n.*28.

Secundo, quod si publicè, & evidentissimè constaret Sacerdotem esse irregularem propter homicidium casuale, seu voluntarium in causa; adhuc ea irregularitas potest dispensari ab Episcopo. Avila *part.* 7. *de censuris disputat.* 6. *sect.* 5. *dub.*2 *conclus.*3. Henriquez, & alii apud Dianam *part.*7. *tractat.*2. *resolut.*31. Verricell. *tractat.*8. *quæst.*60. *numer.*13. Ciarlinus *tom.*2. *cap.*203. *num.*23. Barb. ad Triden. *sess.*24. *cap.*6. Riccius *in praxi fori Ecclesiastic. resolut.* 446.

34 & 448. Ratio est, quia quoad homicidium casuale, seu voluntarium in causa nihil innovavit Tridentinum: sed ante Tridentinum poterat Episcopus dispensare, quamvis esset publicum, ut in *cap. continebatur de homicidio, cap. ad audientiam eodem titulo*, ergo etiam post Tridentinum dispensare potest, eamque facultatem Commissario committere poterit: Suar. Filliucius, Duardus, Gavantus, & alii quos citat, & sequitur Diana *p.*7. *tr.*2. *res.*12. Verricell. *d. q.*60. *n.*14.

Quod si dicas obstare locum Trid. *sess.*14. *de refor. cap.*7. ubi casuale homicidium commissum, dispensandum à Papa, committitur Ordinario, ergo, &c.

Respondetur textum hunc multos habere Intellectus apud Barb. *part.*2. *alleg.*39. *num.*54. & Bonacinam *disp.*7. *de censuris, quæst.*4. *punct. ultim. num.*9. dicunt Concilium loqui de homicidio casuali in re, non in causa tantum, quod sequitur Antonel. *lib.*2. *de regimin. Eccles. c.*8. *n.*9. Quod secus est in casu nostro.

Quare, &c.

Ita fuit practicatum uti consuluimus.

DISCEPTATIO IX.

SUMMARIUM.

1 *Prænarratur factum, atque proponitur.*

2 *Beneficii jus, sive Cappellania quadraginta annis præscribitur.*

3 *Quasi possessio in omni materia, pro manutentione sufficit.*

4 *Patrono, sicut cuivis possessori juris incorporalis an competat manutentio in quasi possessione.*

5 *Patroni Cappellarum, in Majori Ecclesia, vel Parœciali constructarum non coguntur ad dotandam Cappellam, & quid in aliis Cappellis; sed solum ad paranda paramenta cultui Divino necessaria. Ecclesiæ non possunt construi absque Ordinarii consensu, simulque dote.*

6 *Reverendissimus Dominus Gregorius Peccerillus laudatur, duosque Reverendissimos Vicarios Archiepiscopalis Curiæ Neapolitanæ ad purpuram fuisse elevatos commendatur.*

7 *Patroni ad effectum acquirendi jus patronatus possunt semper dotare Cappellam, etiam contradicente plebano.*

8 *Nemo tenetur ostendere titulum possessionis, vel rei, quam possidet.*

9 *Et tam in profanis, quàm in Ecclesiasticis illud procedit, maximè si factum sit antiquum, & Clericus titulum sui beneficii tenetur ostendere.*

10 *Et utrum si per decem annos in beneficii possessione steterit, concurratque bona fama, an teneatur ostendere titulum?*

11 *Possidens beneficium si doceat de consensu superioris saltem implicito, titulum ostendere non tenetur.*

12 Quasi possessio *Clericatus facit, ut quis non teneatur titulum ostendere Clericatus.*

13 *In Emphyteusi Dominus recipiens solutionem per decennium titulum ostendere non tenetur, sed sat est probare solutionem per decem annos esse factam.*

14 *Legatum factum Cappellæ, quæ posita est in aliqua Ecclesia, debetur ipsi Cappellæ, & non Ecclesiæ, in qua est Cappella posita.*

15 *Legatum factum pro missis celebrandis Cappellæ habenti proprium Cappellanum, existenti tamen in Paræcia, Cappellano debetur non Parœco.*

16 *Testator legans Cappellæ suæ possessionem, si Cappella erat donata, an videatur, legasse animo augendi dotem.*

ARGUMENTUM.

Juspatronatus, si non constet de fundatione, dotatione, vel constructione, præsumitur in dubio hæreditarium: Jus Patronatus sui natura transit ad hæredes extraneos, licèt sit fundatum pro familia, dummodò non sit cum dictione taxativa. Fœmina, quæ renunciavit hæreditati, non admittitur ad præsentationem Jurispatronatus hæreditarii: Pater potest filium præsentare in Jurepatronatus. Donatarius Jurispatronatus qualiter præsentet, & alia ad materiam enucleantur.

PRO

Hæredibus Stephani Peccerilli,

CONTRA

Parœcum Ecclesiæ Parœcialis Sancti Petri, & Pauli loci Portici.

1 Facti series proponitur, quod de anno 1600. & sic à quinquaginta annis, & ultra Ecclesia Parœcialis Sancti Petri, & Pauli, loci Portici Capuanæ Diœcesis, erat à fundamentis diruta. Itaut eo tempore cum esset ejusdem Ecclesiæ Robertus Paschalis Rector, & Joannes Angelus Salzilli Parœcus, & ex tenuitate redditum, non poterat vivere, tanto minùs Ecclesiam reædificare, Ordinarius Capuanus, & Visitator, Rectoriam præfatam Cappellaniæ univit, quæ habuit effectum de anno 1612. & eo tempore reædificationis præfatus Rector, & Parœcus rogaverunt homines dicti loci, & divites particulares, ut eandem Ecclesiam propriis sumptibus reædificarent; eique concesserunt facultatem, ut Cappellam propriam cum omnibus juribus in dicta Ecclesia Parœciali haberent, illamque tenerentur paramentis necessariis munire, quod fecerunt Stephanus, & Andreas Peccerilli fratres germani, Cappellam, seu Altare sub titulo Sanctissimæ Annunciatæ in eadem Ecclesia ædificantes, & Iconam, ac alia paramenta necessaria ad cultum divinum paraverunt, & ab eo tempore, usque ad præsentem diem, præfati Andreas, & Stephanus, eorumque hæredes, & successores sunt in possessione etiam deputandi Cappellanum amovibilem in præfata Cappellania, & etiam celebrari faciunt in die Festivitatis Sanctissimæ Annunciatæ missam cantatam, illamque munire luminibus, nec non paramenta ad cultum divinum, &c.

Nunc verò sub prætextu, quod Stephanus Peccerillus in suo ultimo, quod condidit testamentum, legavit pretium quddam territorii Cappellæ præfatæ, prætendit Parœcus præfatam Cappellam ad se spectare unà cum legato territorii, dantur verba legati.

Item, lascia alla sua Cappella sotto il nome della Santissima Annonciata sita dentro la Chiesa Parochiale di San Pietro di Portico uno mojo, e mezo di territorio arbustato, in luogo dove si dice à Pratola juxtà li suoi confini, con patto però di fare celebrare una messa in detta Cappella la settimana in gorno di Sabbato, & si debbia celebrare per il Parrochiano.

Sed quam vana sit Parœci prætensio, tum quoad Cappellam, tum quoad legatum satis evidenter probabitur, & quidem quoad Cappellam non habere jus Parœcum prædictum.

2 Probatur primo, quia jus beneficii præscribitur 40. annis, *cap. cum de beneficio, de prabend. in 6.* Baldus *de præscription. part. prima, quintæ partis principalis, quæst.* 6. *numer.* 1. & in puncto, quod Cappellania præscribatur spatio 40. annorum, fundat Lara de Cappellaniis, *lib.* 2. *cap.* 1. *numer.* 50. *cum seqq.* sed Domini de Peccerillis sunt in quasi possessione Cappellaniæ prædictæ, ex tempore de quo in facto, ergo ex hac temporis longæva possessione sunt

3 manutenendi in quasi possessione illius cum quasi possessio in omni materia sufficiat pro manutentione, *cap. cum Ec-*

4 *clesia, de causa possessionis, & proprietatis*, ubi Abbas *numer.* 23. Ripa *numer.* 52. Rota *decis.* 267. apud Postium coram Ghislerio, & in puncto; quod patrono competat manutentio in quasi possessione Cappellæ, sicut in quocumque Rectore, aut possessore juris in corporalis dicit Rota apud Postium *observat.* 10. *per tot.* ergo præsumitur talis Cappellania ex fundatione, constructione, vel dotatione quæsita, quia non sumus in illis in quibus præsumitur usurpatio; Rota *dec.* 795. *n.* 7. *part. prima, & dec.* 331. *p.* 2. Postius *dec.* 267.

Probatur secundo, quia in visitatione facta asseritur esse Cappellam prædictam quondam Stephani, & Andreæ Peccerilli, & de anno 1612. mandavit Ordinarius Capuanus in visitatione præfatæ Cappellæ illam deberi ab eisdem Stephano, & Andrea dotari: nam verissima est sententia Doctorum pluries servata, ex Ananiæ *consilio* 24. ex do-

5 ctrina Lambertini *de jure patr. lib.* 1. *quæst.* 3. *principali, numer.* 50. *fol.* 44. *& fol.* 112. *prope finem*, patronus Cappellarum prædictarum in Ecclesia majori, vel Parœciali cogi non posse ad dotandum, sed tantum ad paramenta necessaria ad cultum divinum paranda, quod secus esset dicendum de Ecclesiis, quia Ecclesiæ non possunt constitui, vel ædificari absque consensu Ordinarii, & dote, ex *cap. nemo, de consecr. dist.* 1. Barbosa *de potest. Episcopi, part.* 3. *alleg.* 64. *& de jure Eccles. lib.* 2. *cap.* 2. Bellett. *in disquisit. clerical. part. prima, in tit. de clerico debitore*, §. 15. Azor. *part.* 2. *moralium, lib.* 9. *cap.* 3. *quæst.* 3. qui etiam disputant, quam dotem teneatur assignare construens Ecclesiam, Ecclesia ergo debet habere mansum sive dotem, quod secus est in Cappella, ideò dicunt Doctores, quod fundans Ecclesiam dotare tenetur, sed Cappellam intra Ecclesiam fundans sufficit, si tantum præstet paramenta necessaria, & ad hoc cogi potest, ut doctissimè fundavit meus Dominus, & Præceptor Reverendissimus Gregorius Pecce- 6
rillus, Ecclesiæ Neapolitanæ Vicarius meritissimus (quem spero uti duos alios Vicarios ejusdem Ecclesiæ vidit sæculum præteritum ad purpuram exaltatos, scilicet Rebibam, & Sanctorium, sic eundem ad Sanctæ Sedis Apostolicæ tuitionem) in informatione manuscripta pro hac eadem re, non ergo dotaverunt Domini de Peccerillis, quia non erant obligati ad hoc cum essemus in Cappella, & ex visitatione apparet pro absoluto fuisse habitam pro Cappella ipsorum, quantam verò faciant fidem, & probationem decreta visitationum patet intuentibus Rotæ Romanæ decisiones, quia firmiter asseritur visitationes fundare statum Ecclesiæ, & Visitatoribus asserentibus, quoad statum Ecclesiæ multum deferri debet, Rota *decis.* 371. *numer.* 2. *part.* 1. *& in Mediolanensi decimarum* 15. *Decembris* 1618. & est in puncto decisio Rotæ coram Buratto in Januensi Parœcialis reportata per Postium *decis.* 200.

Addo quod possunt hodie præfati patroni, vellent do- 7
tare eandem Cappellam in vita, & contradicente Plebano ad effectum acquirendi jus patronatus, sicuti alias Vicarius Generalis Capuanus decrevit ad favorem Stephani Stellati, seu Laurentii ejus filii in Ecclesia Parœciali Sancti Marcelli loci Caturani Capuanæ Diœcesis, qui posidebat quandam Cappellam in Ecclesia Parœciali præfata, illamque dotavit, & licèt pro parte Parœci dicti loci fuisset appellatum ad Sedem Apostolicam, & introducta causa appellationis coram Audit. Cam. Bighio fuit confirmata sententia Vicarii Capuani, ut à senioribus habuimus: & credo, quod processus conservatur in Curia Capuana; ergo tunc temporis quando Stephanus Peccerillus reliquit petium Terræ, de quo supra voluit dotare Cappellam prædictam, quæ dos debet deservire pro necessariis ornamentis Cappellæ, & pro Missa celebranda in Hebdomada, &c. ut benè Lambertinus *in quæst.* 5. *principali, part. prima, artic.* 22. *in versic. extende præd. ampliationem, fol.* 112. *propè finem.*

Neque dicere potest Parœcus Ecclesiæ ubi stat Cappella prædicta se velle, ut Domini de Peccerillis ostendant titulum dictæ Cappellaniæ.

Nam respondetur, quod nullus tenetur ostendere titu- 8
lum suæ possessionis sive rei, quam posidet, *leg. cogi, Cod. de petitione hæreditatis*, Socinus *regula* 525. Novellus *regula* 217. Garsia *regula* 465. Bernardus *regula* 136. & apud Hispanos est *leg. prima, tit.* 10. *part.* 3. ubi doctissimus Gregorius Lopez Boerius *decis.* 313. Mascard. *consil.* 590. *&* 1373. Peregrin. *de jure Fisci, lib.* 7. *titul.* 3. *à numer.* 17. Pacian. *de probation. lib.* 1. *cap.* 7. *à numer.* 82. *& cap.* 61. *numer.* 7. Antonius Faber *in tit. Cod. de petitione hæreditatis, defin.* 8. Cardin. Tuschus, *litt. P. conclus.* 539. Card. Mantica *lib.* 23. *de tacitis, tit.* 6. Riccius *collect.* 192. Bernardus Greve *ad practicam* Gailli, *lib.* 2. *col.* 69. Mastril. *de Magistratibus, lib.* 3. *cap.* 2. *numer.* 12. Castillus *tom.* 7. *cap.* 161. *numer.* 3. & dicunt Doctores, quod tam in pro- 9
fanis, quàm in Ecclesiasticis procedit, imò & in omni actu, si præsertim sit antiquum, latè Barbosa *in dict. leg. cogi, Cod. de petitione hæreditatis*, imò licèt clericus teneatur ostendere titulum sui beneficii, *cap. ordinarii* 3. *de offic. ordinarii, in* 6. ubi gloss. *in verbo obtineri*, Riccius *collect.* 889. Rota apud Coccinum *decis.* 191. Lotterius *de beneficiis, lib.* 3. *quæst.* 46. *numer.* 36. *& lib.* 3. *quæst.* 24. *num.* 10. Barb. *in dict. cap. ordinariis*, Dom. Præs. Merlinus *cap.* 13. *primo tomo*, tamen si per 1
longum tempus stetisset in possessione beneficii, scilicet

per decem annos, & concurrit bona fama non cogitur titulum ostendere, Gomesius *quæst. 26. de triennali possessione*, ubi ait, quod tali tempore possidens, titulum habet coloratum, in tantum, quod non possunt molestari, quia hoc videtur inducere tolerantiam Ordinarii, ut ait Ancharan. *cons.* 117. Gomesius *quæst.* 24. latè Zerola *in verbo* Bullæ, §. *ad quintum*, quia præsumptio est pro titulo, ex quo fuit toleratus per prædecessorem, vel factum est antiquum, nam imputandum est Episcopo, vel Parœco, quod diu tacuit, & toleravit, *cap. primo*, *de frigidis*, *& maleficiatis*, & de Cappellaniis tradit Perez de Lara *lib.* 2. *cap.* 10. *in fin.* & in materia tituli, quod detur præsumptio, latè tradit Gratianus *cap.* 208. Barbosa *in l. nullo* 24. *C. de rei vendic.* imò dicebat Lotterius *d. lib.* 3. *quæst.* 24. *num.*
11 34. quod si possidens beneficium, Cappellam, &c. doceat de consensu saltem implicito sui superioris, tunc non tenetur titulum ostendere, ex *cap. dilecto*, *de præbendis*, quem sequitur Pereyra *de instrumentorum editione*, *pri-*
12 *mo tomo*, *titul.* 50. *resol.* 7. *num.* 40. sicut quasi possessio clericatus, inducit ut non teneatur ostendere titulum clericatus, ut post omnes Perez de Lara *de cappellaniis*, *lib.* 2. *cap.* 50. *num.* 8. *cum seqq.* ergo Domini de Peccerillis sunt manutenendi in quasi possessione Cappellaniæ prædictæ, & Cappellanus in eadem, ut bene Rota coram Virili, de qua Postius *decis.* 523. *num.* 9. absque eo, quod teneantur titulum ostendere, sicut in simili in em-
13 phytheusi facta solutione canonis, sive laudemii cogi non potest, qui jura Dominicalia exercuit titulum ostendere, sed sufficit solvisse per decennium, ut probat Mascardus *conclus.* 603. Verallus *decis.* 292. *part. prima*, *& decis.* 271. *part.* 2. & post Ricc. fundat latè ampliando Doctor Joannes Baptista Ventriglia *meritissimus Ecclesiæ Capuanæ Vicarius in prax. Ecclesiastica*, *annotatione* 39. §. 2. *num.* 29. *cum seqq.* quem ad majora spero suis meritis extollendum, & licet Cappellanus tanquam ad nutum amovibilis non habeat titulum, nihilominus possessio recipiendi servitium à Cappellanis est penes patronos, quibus competit manutentio; vel altari, cui manutentio competit, si auferatur Rector patrono defendente, ut dixit Rota coram Card. Lancell. *in dec.* 96. apud Postium.

Quoad legatum verò petii territorii relictum per Stephanum Peccerillo Cappellæ præfatæ, nullum jus competere Parœco Ecclesiæ, intra quam, stat Cappella.

14 Probatur primo, quia legatum factum Cappellæ positæ in aliqua Ecclesia debetur Cappellæ, non Ecclesiæ, ubi posita est, quando testator expressit se relinquere Cappellæ, ut in casu nostro apparet, & adducitur tex. *in l. statuæ*, *ff. de usufructu*, ubi Florianus de Sancto Petro, Joannes Andreas *in cap. supra de causa possessionis*, *& proprietatis*, & in puncto doctissimus Petrus Riccardus Pistoriensis *in* §. *non solum*, *in tit. de legatis*, *num.* 33. ergo nihil potest Parœcus prætendere. Confirmatur in simili ex *decisione Rotæ Romanæ in Beneventana legati* 9. *Decembris* 1615. *coram Cavalerio inter ejus impressas* 369. ubi disputabatur cui deberetur legatum factum Cappellæ pro Missis, quando in dicta Cappella est titularis, & Confraternitas ibi erecta, & Rota dixit spectare ad Rectorem Cappellæ, cui legatum
15 relictum fuit, & idem de oblationibus dicit Genuensis *cap.* 58. *nu.* 4. si verò legatum sit factum pro Missis celebrandis Cappellæ habenti proprium Cappellanum, existenti tamen intra Ecclesiam Parœcialem deberi Cappellano prædicto non Parœco, probatur ex dicta *decisione* 369. apud Cavalerium, ubi supponebatur Cappellam Sancti Antonii existere in Ecclesia Metropolitana, & tamen non dubitatur ibi, an debeatur Archiepiscopo, Canonicis, vel Archipresbytero, vel alteri, qui est Parœcus dictæ Ecclesiæ, sed an debeatur Cappellano Cappellæ an Confraternitati erectæ in dicta Cappella, ut bene plura ponderando ad propositum dicit Alphonsus de Leone *de officio Cappellani*, *q.* 5. *sect.* 3. *n.* 47.

Sed audiamus doctissimum Lambertinum *de jure patronat. in sexta quæstione principali*, *part. prima*, *lib.* 1. *artic.* 8. *fol.* 123. *num.* 31. ubi quærit quid si testator legat Cappel-
16 læ suæ possessionem (hic est casus noster) dicit ipse, quod aut Capella erat indotata, & testator fecit legatum, censetur causa dotis factum, ut exoneret se à debito dotis, & sic erit patronus, nec requiritur novus consensus Ordinarii, quia satis fuit habuisse consensum in ædificando, aut Cappella erat dotata, & iste patronus voluit addere dotem, & sicut in eo forsan vivebat unus Presbyter, nunc vult quod viverent duo, & ideò semper erit Cappellæ legatum non alterius, cur ergo Parœcus prætendit in legato aliquid? Accedit quod de anno 1617. cum Ordinarius Capuanus visitaret Diœcesim in visitatione præfatæ Cappellæ deputavit pro Cappellano amovibili D. Gregorium Peccerillo, quæ decreta visitationis, licèt videantur occupata, tamen affertur copia authentica extracta de dicto libro visitationis à Notario Laurentio Vecchio, qui extraxit, sed non ex integra visitatione: nam alia plura decreta existerent, quæ non exhibentur, exhibeantur, ergo acta visitationis prædictæ, nam ex illis apparebit veritas. Parœcus tamen ad summum potest prætendere prælationem in celebratione unius missæ in Hebdomada, non autem nec legatum, nec Cappellaniam: nam cum reperiatur in possessione dicti territorii, & dictæ Cappellaniæ Dominus Gregorius Peccerillo, locando dictum territorium, & exigendo fructus, illosque expendendo in ornamentis, luminibus, aliisque necessariis dictæ Cappellaniæ, & solvendi eleemosynas pro Missa celebranda non potest molestari, & turbari in tali possessione, ut ex dictis patet.

Quare, &c.

Ita fuit decisum, ut scripsimus.

DISCEPTATIO X.

SUMMARIUM.

1 *Status controversiæ proponitur.*
2 *Promotus ad Episcopatum qualiter amittat beneficia.*
3 *Beneficia promoti ad Episcopatum, vacant capta possessione.*
4 *Papa statim quod aliquem promovet ad Episcopatum decernit beneficia vacare.*
5 *Episcopus factus, si non est adeptus possessionem debet restitui suis prioribus beneficiis.*
6 *Beneficia vacantia per promotionem, non vacant si Episcopatus sit in terris infidelium.*
7 *Beneficia per promotionem tantum non vacant, sed decernuntur vacare.*
8 *Beneficia non vacant per promotionem quando dat Papa retentionem.*
9 *Retentio beneficiorum concessa à Papa est reservatio juris antiqui, nec est nova provisio.*
10 *Beneficia, quæ per promotionem debebant vacare, dicuntur vacare posteà per obitum.*
11 *Beneficia Iurispatronatus non vacant per promotionem ad Episcopatum.*
12 *Cardinales non subjiciuntur regulis Cancellariæ, nec extravagantibus.*
13 *Indultum Cardinalibus concessum removet ordinarias constitutiones.*
14 *Cardinales vigore indulti, possunt conferre omnia beneficia, etiam affecta multiplici reservatione.*
15 *Cardinales vigore indulti non conferunt beneficia vacantia apud Sedem Apostolicam.*
16 *Indultum Cardinalium duplex est, odiosum scilicet & favorabile.*
17 *Indultum concessum Episcopo limitatum non extenditur.*
18 *Beneficia vacantia in Curia qualiter sint reservata.*
19 *Papa non confert beneficia vacantia in Curia, nisi de consensu Cardinalis habentis indultum.*
20 *Beneficia quando dicantur vacare in Curia, & quando apud Sedem.*
21 *Beneficia vacare per obitum, vel per alios modos, quænam sit differentia.*
22 *Beneficia vacantia in Diœcesi, quæ vigore indulti spectant ad Cardinalem, Papa qualiter conferat.*
23 *Cardinalis habens indultum conferendi quæcumque beneficia, non potest conferre, quæ vacant per resignationem ad favorem certæ personæ.*
24 *Affectio, & reservatio in beneficiis quid significent, & in quo differant.*

25 *Affectio, & reservatio producunt effectum, licet gratia sit subreptitia, dummodo non sit falsa.*
26 *Affectio per appositionem manus Papæ non habet locum quando resultaret præjudicium indulti Cardinalitii.*
27 *Affectio, & reservatio non cadunt in beneficiis jurispatronatus.*
28 *Affectio cessat quando est diversum vocandi genus.*
29 *Affectio per manus appositionem Papæ, statim cessat gratia perfecta, nec extenditur ad futuras vacationes.*
30 *Beneficia vacant per promotionem, etiamsi quis habuerit deinde promotionem alterius Episcopatus.*
31 *Beneficiorum retentio qualiter intelligatur.*
32 *Pensiones nen vacant per promotionem ad Episcopatum, Cardinalatum, & Papatum.*
33 *Retentio pensionis non specificatæ, si plures sint, de qua intelligatur.*
34 *Retentio pensionis comprehendit Cathedrales etiam.*
35 *Retentio pensionis concessa Episcopo an intelligatur cum eadem facultate transferendi, ut per prius.*
36 *Collatores ordinarii vigore indulti an teneantur conferre intra sex menses.*
37 *Tempus sex mensium currit à die scientiæ vacationis, vel qualitatis beneficii.*
38 *Patronis tempus concessum currit à die scientiæ.*
39 *Tempus semestre currit Episcopis à die devolutionis.*
40 *Tempus confirmationis, vel institutionis non est præfixum in jure collatoribus.*

ARGUMENTUM.

Promotus ad Episcopatum qualiter amittat beneficia, & an si sit Episcopus titularis non vacant per promotionem, quando Papa dat retentionem, quæ non est nova provisio, sed reservato Juris antiqui, & dicuntur vacare postea per obitum: Beneficia Jurispatronatus non vacant per promotionem ad Episcopatum. Cardinales non subjiciuntur Regulis Cancellariæ eorumque indultum duplex est odiosum, & favorabile: Beneficia quando dicantur vacare in Curia. Affectio in beneficiis qualiter consideretur, & quos producat effectus? Pensiones non vacant per promotionem ad Episcopatum, & plura ad materiam adducuntur.

CANONICA

CONTROVERSIA,

An si Eminentissimus aliquis Cardinalis Episcopus conferat beneficia simplici Clerico: & hic fiat deinde Episcopus, & moriatur talis, beneficia possint ab eodem conferri?

Ad intelligentiam

Textus in cap. cùm in cunctis, §. cum verò de electione, & Extravagantis ad Regimen de præbendis, ac Regulæ I. Cancellariæ Apostolicæ.

1 Dubium maximum fuerit inter Canonistas celebres excitatum, an si Cardinalis Archiepiscopus Neapolitanus V. G. contulerit N. beneficia simplicia, & deinde N. factus sit Episcopus, moriatur posteà in dignitate Episcopali constitutus, an inquam beneficia, quæ habet Episcopus N. possint conferri per eundem Cardinalem Archiepiscopum, an potius sint Sanctæ Sedi Apostolicæ reservata: Collegio habito inter patres Canonum professores, reservata esse Sanctæ Sedi Apostolicæ dicebant communiter, nescio quo nixi fundamento: ergo tamen partes Archiepiscopi sustinendo mordicùs tenui spectare horum beneficiorum collationem ad Cardinalem Archiepiscopum: &
2 Probatur primò, quia prius per promotionem ad Cathedralem Ecclesiam de jure beneficia, quæ quis obtinebat non erant reservata, sed poterant ordinarii collatores illa conferre, *c. cum cunctis §. cum verò de electione, glossa in Clement. I. in verbo collato, ut lite pendente*, Simonetta *de reservat. q.15.* Quintilianus Mandosius *ad Regulam I. Cancellariæ q.15.* ex usu tamen, deberent vacare in Curia, & præter consuetudinem supervenit extravagans *ad regimen de præbend.* confirmata per Regulam primam Cancellariæ, ubi sunt reservata Sedi Apostolicæ, & putant aliqui vacare post consecrationem, Abbas in *d. §. cum verò, notab. 3.* Romanus *cons. 335.* Mandosius *ad Regulam I. Cancellariæ d. q.15.* Verallus *d.401. p.2.* Cardinalis Aldobrand. posteà Clemens VIII. in *una Pharen pensionis*, quæ est hodie impressa *p.1. decis. diversorum dec.233.* Granucius in *appendice ad Simonettam q.25.* in verbo *Promotionem*. Stylus tamen Curiæ est, ut statim vacarent, statimque conferrentur per S. P. Rota apud Cassadorum *dec.21. de constit.* Mandosius *d. qu. 5.* tamen alias Rota tenuit, contra talem stylum, ut ait Caputaquensis *dec.401.* qui quidem stylus non videtur contrarius juris dispositioni, neque Interpetrum opinioni, quia ut bene Mandosius *d. q.4.* decisum referens in Rota *die 9. Januarii* 1548. licet beneficia promoti ad Episcopatum statim conferantur, verè tamen & affectualiter, 3
non præsumuntur vacare, nisi adepta possessione, vel nisi promotus fuerit in mora, & per eum steterit quominus eam adipisceretur, qui stylus est, ut in quibuscumque cedulis consistorialibus dispensationem continentibus, de retinendo priora beneficia, &c. quæ obtines, postquam possessionem dictæ Ecclesiæ, & illius bonorum adeptus fueris, &c. una cum Ecclesia, &c. retinere possis, ergo dicit Mandosius *ubi supra*, quod ante adeptam possessionem nulla dispensatio retentionis est necessaria: Et ratio rationis est; quia beneficia prius obtenta, non vacant ante adeptam possessionem Ecclesiæ ad quam quis promotus fuerit: alioquin frustra diceret, postquam possessionem adeptus fuerit, & per talem dispositionem non esset cautum promoto, si interim beneficia vacassent, ut bene Caputaquensis *d. dec.401. nu.4.* quia datur à lege tempus trium mensium promoto ad faciendum se consecrari, quod si intra dictum tempus non faciat se consecrari, debet ei imputari, & pari modo ei imputabitur, si non docet de impedimento; quare possessionem Episcopatus non fuerit assequutus, ita ut beneficia dicantur vacare, quia post assequutam Episcopatus possessionem beneficia vacant, ut bene Verall. *d. dec.401.* Aldobrand. *d. dec.233.*

Quare licet sit introductum beneficia vacare per promotionem id tamen est quia statim, quod Papa aliquem promovet ad Episcopatum, decernit beneficia vacare, & illa illico confert, & hoc solum casu Cancellaria tenet beneficia vacare, statim post promotionem, hoc est si Papa in eodem consistorio facta promotione alicujus ad Episcopatum, illico conferat beneficia, quæ prius obtinebat promotus. 4

Et propterea Cancellaria observat, ut una cum bullis Episcopatus, expeditiones faciat, pro retentione beneficiorum, cujus si expressa mentio facta non fuerit, non potest amplius fieri, & ideò formatur argumentum priora beneficia per promotionem non vacare, sed tantum per apprehensionem possessionis, quæ opinio est verissima, unde duo inferunt DD. primum quod si promotus ad Episcopatum non adeptus est possessionem, debet restitui suis prioribus beneficiis, quia per ipsum non stetit, quo minus adipisceretur possessionem suæ Ecclesiæ, nam esset durum, & planè inauditum, debere aliquem luere pœnas cum crimen non commiserit, secundo dicunt DD. cum Mandosio *ubi sup. qu.41. num.50.* Regulam illam de beneficiis vacantibus per promotionem, non pertinere; adeòque qui ad Episcopatus apud infideles existentes promoventur cum eorum possessionem ex quavis diligentia assequi minus possint, quod etiam tradit Gigas *de pensionibus qu.56.* & ideò solebat dicere Joseph Ferrerius Referendarius utriusque signaturæ vir insignis, & abbreviator de parco majori, quod de stilo beneficia per promotionem tantum, non dicuntur vacare, sed de stylo decernuntur vacare, quem sequitur Germ. *de indultu Cardinalium, §. si verò illa n.25. in fin.* 5 6 7

Unde quando per text. *in d. cap. cum in cunctis, §. cum verò de elect.* dicitur vacare beneficia electi in Episcopatum intelligitur, nisi Papa de retentione, concessa verò retentione, tam de jure, quam de facto, cessat vacatio, & sic vigore gratiæ retentionis titulus beneficii non innovatur, sed prorogatur, *l. sed etsi manente, ff. de precario l.2. §. etsi* 8

9 §. *etsi Iudex*, *ff. de Iudiciis*. Retentio enim nihil aliud est, quam reservatio quædam juris antiqui, *cap. dudum il. 2. in fine*. ubi Abbas *numer. 6. de elect.* Puteus *d. 430. lib. 20.* cujus indicium est, quia in retentione, nec promoto nova fit collatio, nec ei traditur nova possessio; unde adveniente morte Episcopi, beneficia dicuntur vacare per obi-
10 tum: & quamvis Rota in una Faventina Perusina & Cremonensis coram Penia de qua idem Marchesan. *de Commiss. super Eugeniana*, *part. 2. §. unico*, *vers. Rursus*, *fol. 866.* decidere videatur contrarium, tamen nihil ad nos: quia expresè dicit quod licet per promotionem ad Episcopatum de jure vacatura essent beneficia, tamen per retentionem cessavit vacatio, quia per retentionem cessat vacatio: & adveniente morte Episcopi beneficia dicentis vacare per obitum, quod & ego notavi ex Marchesano *sup. numer. 10.* si ergo vacant per obitum clarè colligitur non vacasse apud Sedem, nec esse affecta, ac proinde esse sub collatione Ordinarii.

Secundò, Offredus de Offredis Episcopus Massetanus, & Nuntius Apostolicus Venetiarum, erat familiaris Cardinalis Aldobrandini, & obtinuerat prius beneficia Ecclesiastica, & difficultas fuerat in Rota, an teneretur exprimere nomen, & titulum Cardinalis, cujus etiam, si præsens in Curia foret, ad id accederet consensus quod non facit ad nos, quia Cardinalis Aldobrandinus petebat vacationem spectare ad se ob indultum quoad familiares, quod indultum est pejoris conditionis, quam indultum Emin. Cardin. Filamarini prius fundatum in scriptura *num. 17.*

Tertiò, decisio loquentis de pluribus affectionibus concurrentibus in Offredo de Offredis unde non video qualiter possit applicari casui nostro, erat enim Protonotarius Apostolicus familiaris Clementis VIII. & familiaris Cardinalis Aldobrandini, & disputabatur non quidem an esset collatio Papæ, an Ordinarii, sed an requireretur consensus Cardinalis Aldobrandini, quod nihil ad nos: quia sumus in ordinario collatore & non in simplice consensu requisito, latè Marchesanus *de commissionibus super Eugeniana* §. *unico num. 12. fol. mihi* 465. & ideò insignis Govarr. *practicarum quæstionum cap. 36. numer. 12.* & Lotterius *lib. 3. quæst. 26. de beneficiis numer. 58. cum seq.* dicunt quod per retentionem Episcopo concessam de beneficiis, non confertur de novo beneficium, sed impeditur vacatio, prout in simili nullum damnum facit patronis retentio, quam dat S. P. de beneficiis Jurispatronatus, electo in Episcopatum, quia Papa impedit ne va-
11 cent, non autem affert novam provisionem, quia si esset nova provisio deberet derogare Papa juri præsentandi pro ea vice, at non facit, quia non est nova provisio, sed impedimentum ne vacent, ut bene insignis Covar. *ubi supra* & sequitur in puncto de jure patronatus laicali, Lambertinus *p. 3. lib. 2. q. principali art. 19.* quia Papa dispensat, ut retineat nihil de novo conferendo, sed quod habebat in titulum voluit, ut haberet in commendam, & durante commenda adhuc durat beneficium Lambertinus *ubi sup.* qui se remittit ad *q. 6. principali* 14. ergo vacant talia beneficia: deinde per obitum, non verò per promotionem: ergo conferri possunt ab Eminentissimo Cardinali, non verò à Sede Apostolica, quidquid dicat Cokier *in regula 25. alias 24. n. 26.*

12 Probatur secundò, quia Cardinales non subjiciuntur regulis Cancellariæ, quia regulariter regulæ Cancellariæ, & aliæ constitutiones generales non includunt Cardinales, ut post Jasonem *consil. 115. lib. 4.* & alios docet Gonzalez *supra Regulam 8. Cancellariæ gloss. 24. à numer. 11. cum sequentibus*, ubi ait, quod nullæ Regulæ includunt ipsos, & in specie quod neque Regula prima, cum qua conformatur textus in extravaganti injunctæ de electione, ubi beneficium Sede vacante, quousque non fuerit capta actualis possessio vacaverint, ad successorem non pertinent in conferendo, sed à S. P. conferri debent, quę quidem regula non comprehendit Cardinales, unde Eminentissimus Filamarinus cum non adhuc possessionem Archiepiscopatus cepisset beneficia quondam D. Joannis Baptistæ Guerræ liberè providit, & à Datario fuit tunc temporis approbata collatio ex eo quod Cardinales non subjiciuntur Regulis, nec extravagantibus, & decisio Cassadori 3. *sub tit. de constitutionib.* quæ dicit, quod sunt reservata per retentionem procedit in Episcopis, non in Cardinalibus habentibus indultum, quia posita retentione ex Bulla 8. Julii 3. quæ incipit Sanctissimus in Christo Pater, retineri non possunt in conscientia talia beneficia, nondum expeditis litteris dispensationis, quam Bullam exornat Novar. *tom. 1. sup. Bullis fol. 82.*

Quod indultum Cardinalibus à Papa concessum nihil 13
aliud operatur, quàm removere constitutiones ordinarias, & sic tollit impedimentum per Regulas Cancellariæ, aliasque Pontificias constitutiones ordinarias, quibus impeditur, quo minus singulis mensibus, & quæcumque beneficia conferat, ut latè Germonius *de indultu Cardinalium*, §. *tibi quoad vixeris numer. 42. fol. 433.* sic videmus quod per text. *in extravaganti Regimen. de præb.* confirmatum per Regulam Cancellariæ primam, sunt reservata beneficia familiarium Papæ, & Sedis Apostolicæ officialium, sed tamen utraque non obstante, voluit Pontifex à Cardinalibus ea conferri posse ut latè Quintilianus Mandosius *ad Regulam Cancellariæ 1. q. 5. 6. & ult.* Anastasius Germonius *de indultu Cardinalium*, §. *etiam ex eo n. 44. fol. 452. col. 1.*

Probatur tertiò, quia Cardinalis vigore indulti potest 14
beneficia omnia conferre, etiam duplici, & triplici ac multiplici reservatione affecta, nisi ea Papa sibi expresè reservaverit, uti sunt post Pontificales in Cathedralibus majores, & in collegiatis principales, item ea quæ dicuntur consistorialia, quæ conventum habent, vel quorum fructus in libris camerę taxati reperiuntur, de quibus plura Germonius *de indultu Cardinalium*, §. *etiamsi*, vel ea quæ fuerunt familiarium, & continuorum commensalium ejusdem Romani Pontificis indultum concedentis, eorum inquam, qui verè, & actualiter familiares, & commensales sunt, aut dum Cardinalatus fungebatur honore, fuerunt, ut in *d.* §. *etiam*, qua in re duo sunt consideranda, primum quod Cardinalis ille qui potest conferre virtute indulti, omnia beneficia reservata, exceptis illis, quæ superius enumeravimus, est ordinarius collator, ita ut ordinarium, non extraordinarium habeat indultum, & dummodo talia beneficia vacent extra Curiam.

Quare Cardinalis, cui concessum est indultum ordina- 15
rium potest conferre omnia beneficia, illis dumtaxat exceptis, si vacent in Curia, prout bene Germonius *de indultu Cardinalium*, §. *commendare num. 34.* quia Indultum nihil aliud est, quam remotio impedimenti, quo impediuntur ordinarii collatores per Regulas Cancellariæ, & extravagantes, quominus possint omnia, & singula conferre beneficia, quod ante promulgationem regularum, & extravagantium, ordinarii conferebant, beneficia omnia, per mortem cujuscumque; indultu vero concesso sublatum est omne impedimentum, & ordinarius collator restituitur in pristinum ejus statum, si verò
indultum fuerit extraordinarium, non ita ratio disparita- 16
tis est, quia indultum ordinarium est favorabile, sed extraordinarium est odiosum, & quia odiosum debet restringi, itaut non extendatur ad beneficia duplici reservatione affecta, de quibus intelligi debent ea quæ diximus suprà: nam quando Papa concedit Cardinalibus, ut possint conferre beneficia per obitum suorum familiarium vacantia, dat quod ipsi non habent, sed dum concedit Cardinalibus collationem habentibus indultum, nihil dat, sed removet obstacula, quibus impediebantur quominus conferrent, ergo est differentia manifestissima.

Dices: si Cardinalis habens indultum est melioris con- 17
ditionis, quam sit Cardinalis habens indultum quoad familiaritatem, quia Papa concedendo indultum, nihil confert ei qui habet ordinariam collationem; ergo sequeretur idem esse dicendum de quolibet ordinario, etiam non Cardinali habente indultum: sed hoc est falsum, quia aliter à Rota fuit decisum *in dec. 85.* apud Verallum *ubi* Rota dicit, quod indultum concessum Episcopo conferendi beneficia vacantia apud Sedem Apostolicam non operatur, ut possit conferre beneficia reservata duplici reservatione, ergo mala conclusio.

Respondetur cum eadem Rotæ decisione, quod ibi Papa restrinxit se ad unicam reservationem: non enim dubium est, quin inter alias reservationes adsit vacatio apud Sedem, & ex eo quod Papa concessit indultum, ut possit conferre beneficia vacantia apud Sedem, ex specificatione facta in indultu, clarè patet Papam noluisse dare provisionem de beneficiis reservatis alio modo, quam ex vacatione apud Sedem, *arg. in l. cum Prætor*, *ff. de judiciis*,

diciis, & quia in indultu fuit facta specialis mentio de vacantibus apud Sedem, non videtur quod in ea comprehendatur alia reservatio diversa, & dissimilis Rota *in decis.*1. *de offic. deleg. in antiquis*, Cravetta *cons.*6. *num.* 11. *lib.*1. tum quia sumus dicit Verallus *in d.dec.*87. *num.* 3. in illis, in quibus Papa solet se difficilem præbere, unde verba quantumcumque generalia non comprehendunt casum non expressum, ut per Joan. Monachum *in c.*1. *in verbo Natalium de filiis præsbyterorum in* 6. Baldus *in c. naturalis si de feudo fuerit controversia*, sed in indultu Cardinalibus concesso Papa non se restringit ad unicam vacationem, ergo neque nos debemus eam restringere, cum sit causa favorabilis, ut benè Anastasius Germonius *de indultu Cardinalium*, *f.*401.*n.*39.

18 Quando tamen beneficia vacant in Curia tunc sunt reservata etiam posito dicto indultu Cardinalium, ut in *d.* §. *si verò*, & talis reservatio beneficiorum, quæ vacant in Curia, est major reliquis omnibus reservationibus, *c.* 2. *de præb. in* 6. Rota *dec.*4. *de præb. in novis*, quia talis reservatio non solum est inducta de jure communi, sed etiam confirmatur per Regulas, verùm Papa non con-
19 fert beneficia vacantia in Curia spectantia ad Cardinalem vigore indulti, nisi accedat expressus consensus Cardinalis habentis indultum, si est Romæ, vel si est absens requirit consensum ejus procuratoris, Cardinalis Puteus *dec.* 31. *lib.*20.

20 Vacare verò dicuntur in Curia, vel apud Sedem (quæ paria sunt ex *glossa in c. statutum de præb. in* 6. Jacobus Simonetta *de reservatione beneficiorum quæst.*3. *numer.* 20.) Primò si vacant per obitum 20. si vacent per alterius beneficii assecutionem, promotionem, privationem, per decretum, si in bullis dicatur quod provisus teneatur expedire novam provisionem, aliter beneficium vacet, vel si fuerint resignata in Curia, licet procuratoris constitutio alibi facta sit, sic in Curia vacant reservata per extravagantem ad Regimen *de præb.* Joan. Caldarinus *cons.*9. *de præb.*

21 Rectius tamen dicunt alii cum Rota *dec.*4. *in novis de præb.* quod est maxima differentia quando beneficia vacant in Curia per obitum, vel per alios supradictos modos, si sint devoluta, & specialiter reservata, nam aliud est dicere beneficium vacans apud Sedem Apostolicam conferre, & aliud reservata Sedi Apostolicæ conferre, quia habens facultatem conferendi reservata, potest etiam conferre generaliter reservata (exceptis tamea vacantibus per obitum apud Sedem) & sic beneficia vacantia in Curia dicuntur specialius cæteris affecta, *d. cap.*20. Mandosius *in Regulis Cancellariæ in præfatione quintæ regulæ.* Neque veniunt sub generali facultate conferendi, *glossa in c.*1. *de off. legat.* Gambarus *de legationibus lib.*3. *num.*122. Mandosius *in additionibus ad* Lappum *alleg.*84. *lit. D. in verbo non includuntur*, Paulus Granutius *in additionib. ad Simonettam d.qu.*26. Æneas de Falconibus *de reservationibus qu.*4. *effectu* 43.

22 Unde de vacantibus in Curia Cardinalis nequit providere DD. *in cap.*2. *de præb. in* 6. Gabriel *de clausulis concl.* 20. *effect.*8. *num.*90. Verùm S. P. providet, sed cum consensu Cardinalis, ut bene Cardinalis Puteus *dec.*31. *lib.* 2. & sic de vacantibus in Curia, eorum collatio spectat ad Papam, habito consensu Cardinalis, ut benè Germonius *de indultu*, §. *si verò illa num.* 11. *fol.* 494. *col.*2. & sic Papa in canonicatibus, qui vacarunt in Curia diversorum Canonicorum ad Episcopatus promotorum semper consensum requisivit ab Eminentissimo Filamarino, quod fieri solet de honestate; beneficia verò quæ sunt de jure patronatus, non conferuntur à Papa, etiamsi vacent in Curia, ut latè Germonius *ubi supr. à numer.* 12. *cum sequentibus:* Nec defuerunt alii DD. dicentes, quod quomodocumque vacaverint beneficia in Curia, non erit valida collatio facta per Papam, nisi accesserit consensus Cardinalis habentis indultum, si præsens fuerit; vel si absens, ejus procuratoris, sed ab hac regula excipiuntur beneficia, quæ vacant per resignationem factam in manibus Papæ, ut in dicto indultu habetur.

23 Imò si Cardinalis habeat indultum, ut possit conferre beneficia vacantia in Curia per promotionem, amissionem, vel quamcumque aliam dimissionem, etiam in manibus Papæ simpliciter factam, non autem si cessio, seu renunciatio esset facta in favorem certæ personæ, Cardinalis Puteus *decis.* 423. *libr.* 20. nam eo casu nisi in favorem illius admitteretur beneficium, non diceretur vacare.

Nec omittendum est scire, quod si Papa confert beneficium, quod spectat ad Cardinalem vigore indultus, tenetur Papa dicere non obstante indultu, tum propter clausulam decreti irritantis, tum ob reverentiam, quæ S. R. C. Cardinalibus haberi solet, quippè qui non subjiciuntur regulis Cancellariæ, aliisque extravagantibus constitutionibus, nisi nominatim illis includantur Gomesius *in procœmio ad Regulam quæst.*4. *& ad regulam de impetrandis beneficiis vacantibus per obitum fam.* Cardin. Germonius *in* §. *alioquin à numer.*20. *cum sequentibus*, ergo opus est indulti mentione, Parisius *cons.*79. *lib.* 4. Puteus *d.* 141. *lib.*20. Caputaquensis *decis.*82. *p.*2. & idem Puteus *dec.*190. *lib.*3. dicit sufficere si nominetur Cardinalis puta (non obstante indultu Archiepiscopi Cardinalis Neapolitani) cum unus sit Cardinalis Neapoli, & neque requiritur specificatio nominis individualis, vel tituli Cardinalis, ut in *decis.*88. *divers. part.*3. *lib.*20. Sola fuit difficultas in coadjutoria cum spe futuræ successionis, an sit necessaria derogatio indulti, in qua difficultate Rotę Auditores varii fuerunt: verùm in una Tolosana Canonicatus fuit resolutum esse necessariam *decis.* 82. *&* 84. *lib.*20. quod alii impugnarunt.

Dices talia beneficia sunt affecta, ergo non poterit Eminentissimus Cardinalis ea conferre.

Pro solutione difficultatis suppono primo, quod affe- 24
ctio, & reservatio differunt inter se, quia affectio respicit actum realem, reservatio verò actum verbalem, idest reservatio fit per expressam dispositionem Summi Pontificis resvantis: affectio verò inducitur ipso facto, putà quando Papa apponit manum super provisione alicujus beneficii, tunc enim beneficium illud dicitur affectum, absque alia declaratione verbali. Sed quando Papa expressis verbis, veluti per constitutionem, aut ordinationem declarat, se velle beneficium reservare, tunc non dicitur affectio, sed reservatio, ut benè Mohedanus *dec.*9. *de præbendis*, & sic inter affectionem, & reservationem ea est differentia, quæ inter causam, & causatum, & inter expressum, & tacitum, Gonzalez *in Regula* 8. *Cancellariæ*, *gloss.* 52. *num.*5. & licet inter se differant affectio, & reservatio, tamen affectio est ejusdem saltem efficaciæ, cujus est reservatio, ut benè Lotterius *de benef. l.*2. *qu.*26. *nu.* 29. quia affectio per impositionem manus Papæ semper implicat specialem reservationem per text. *in extravaganti ad Romani Pontificis*, §. *Romani quoque de præbend.*

Suppono secundo, quod affectio beneficii per apposi- 25
tionem manus Papæ, locum habet, & producit effectum reservationis, quamvis provisio, seu gratia esset subreptitia, vel nulla, Rota *dec.*550. *numer.*4. *p.*1. *Recentiorum ex d.* §. *Romani quoque* Ænea de Falconibus *de Reservatione beneficiorum q.*4. *principali effectu num.*16. quod si fieret provisio à Papa cum falsa causa vertente circa pertinentiam collationis non induceretur reservatio, puta si Papa conferret beneficium tamquam reservatum, cùm tamen verè non esset reservatum, Romanus *cons.*335. *numer.*11. hoc ipsum dico si falsitas causæ versaretur circa vacationem ipsam principaliter narratam, cùm tamen beneficium verè non vacaret, Geminianus *in cap. si tibi numer.*18. & ibi Francus *num.*14. *de præb. in* 6. His suppositis.

Rspondetur ad argumentum, quod affectio non habet 26
locum, quando ex tali manus appositione resultaret derogatio indulti concessi alicui Cardinali, nisi expresse Papa concedendo retentionem illi indulto derogasset, ut notat Riccius *collect.*1452. *vers. Limitatur tertiò*, qui idem statur ibidem *in* 5. *limit.* si agatur de beneficio jurispatro-
natus laicalis, vel mixti: quia sicuti in eo non cadit expres- 27
sa reservatio in præjudicium patroni, ita nec tacita ex appositione manus Summi Pontificis, dicens ita fuisse judicatum in Rota, quod tamen intelligit Gonzalez *d. gloss.*52. *num.*54. nisi constaret de mente Papæ veluti quod expressè, & sufficienter derogasset juri patronatus pro illa vice: ergo cum in præsenti non constet de tali indultus derogatione potest dici beneficia prædicta fuisse affecta: sicuti manus appositio non inducit reservationem, in beneficiis Galliæ in quibus Ordinarius potest conferre; perinde ac si non essent affecta, aut reservata, Rebuffus *in praxi in tit. forma signaturæ, in verbo affectum, vers. quam reservationem*, quam declarat Tondut. *lib.*1. *c.* 26. *nu.*24.

Respondetur secundo, quod affectio cessat quando est 28
diver-

diversum vacationis genus, veluti Summus Pontifex contulerit beneficium ex causa permutationis principaliter narrata, & deinde diversa vacatio contingat, veluti per obitum, aut alio diverso modo ab illo, super quo manum apposuit: nam tunc manus appositio Papæ, non obstabit quoad illam diversam vacationem, ut bene Geminianus *cons*.136. Lancellotus 2.*p. attentatis cap*.10. *num*.9. ergo in præsenti cum Papa manus apposuerit per promotionem concedendo retentionem, non habebit locum affectio quando est alio modo vacatio, prout in præsenti, ubi est per obitum; hinc dixit Gonzalez *in Regula* 8. *Cancellariæ glossa* 52. *numer*. 9. *& glossa* 15. §. 2. *numer*.
29 31. quod cessat affectio, & beneficium amplius reservatum non est per appositionem manus Papæ, quando gratia est perfecta, & collatio Papæ fuit sortita effectum per provisionem subsequutam, nam affectio locum non habet quoad futuras vacationes, & subdit Gonzalez, quod gratia dicitur perfecta ad finem excludendi reservationem tacitam, quamvis possessio beneficii capta non fuerit, neque litteræ expeditę, imò per solam supplicationem signatam, dummodo fuerit registrata, & parti tradita, quamvis possessio nondum capta fuerit, neque litteræ expeditæ, cessat affectio beneficii, & per consequens reservatio, & ideò si provisus à Sede Apostolica de beneficio reservato post signatam, & registratam supplicationem decedit extra Curiam in mense ordinario poterit ordinarius de tali beneficio disponere, quia affectio, & reservatio beneficii est finita, Gonz. *d.gl*.15.§.2.*nu*.34.

30 Ampliatur ergo conclusio generalis, ut vacent beneficia per promotionem ad Episcopatum, etiamsi quis habuerit provisionem alterius Episcopatus, cum eodem Episcopatu, *arg.tex. in cap. nisi cum pridem de renunciatione*, vel si promoveatur ad Cardinalatum Collectatius *in cap. fin. de conces. præb.* vel quando quis ad Summum Pontificatum eligitur, ut in specie consuluit Hieronymus Gabr. *cons*. 200. quando Joannes Angelus Medices in Pontificem Maximum fuit assumptus, & fuit vocatus Pius Quartus, quod etiam contigit tempore Clementis Sexti, ut ait Collectatius *ubi sup*.

31 Limitatur tamen conclusio quando promotus ad Episcopatum impetraverit dispensationem super retentione beneficiorum, de qua retentione plura Mandosius *in praxi signaturæ gratiæ, vers. Dispensatio super retentione propter promotionem*: verum litteras expedire debet, Cardinalis Puteus *dec*.327. quod tamen limitatur, ut non procedat in permutatione Episcopatus, quia quoties ex causa permutationis, aliquis accipit alium Episcopatum, toties habet retentionem beneficiorum, nec obligatur ad expeditionem litterarum super ea retentione; ideò non cadit in pœnam motus proprii, verum tamen est, quod retentio beneficiorum concessa extenditur ad obtenta tam de jure, quàm de facto, & è contra Verallus *dec*.251. *lib*. 1. Granucius ad Simonettam *q*.25. ubi etiam quærit an in hac retentione beneficiorum, si promotus, qui beneficia juris patronatus habebat illa non expressit, censeatur subreptitia, & beneficia vacent ad commodum patronorum, & dicit quod sic, latè Gambarus *de legationibus lib*.3.*numer*.499.

32 De pensionibus tamen est difficultas, an vacent per promotionem ad Episcopatum: & resp. communis est vacare, Rota apud Verallum *dec*.303.304.313.319. *&* 100. *p*. 2. Aldobrandinus *dec*. 203. & licet aliqui dicant vacare statim per promotionem, tamen veritas est non vacare ante adeptam possessionem, quia data fuit pensio pro sustentatione, Gigans *de pensionibus q*.51. Caccialupus *de pensionibus q*.8. idem Gigans *q*.96. Gomesius *in regula de infirmis q*.16. Verallus *d. dec*.100. Barbosa *in tract. de exigenda pensione in princ.* ergo amittit pensionem, qui Episcopatum consequitur, nisi ei fuerit concessa retentio.

33 Difficultas tamen est, quod si fuerit data retentio, sed non constet de qua pensione intelligatur, v.g. quis habebat plures pensiones super pluribus, & diversis Ecclesiis, & in gratia retentionis expressa, & individua mentio de Ecclesiis Cathedralibus facta non sit, an pensio quam habet promotus super Cathedralibus intelligatur reservata, cum in generali concessione non comprehendantur Ecclesiæ Cathedrales, *cap*.2. *cap. dilectus de concessione præbendæ, cap. quamvis de præb. in* 6. & dato quod comprehendantur an talis retentio intelligenda sit, de duabus tantum, an verò possit intelligi de tribus, aut quatuor, cum enim materia sit odiosa videtur, quod debeat restringi ad duas, non autem tres comprehendat, Collectatius *in c.dudum de elect.* tum quia sufficit, quod dispensatio in aliquo operetur Cardinalis Puteus *dec*.446. *lib*.1.

In qua difficultate ambigui fuerunt Auditores Sacrę Rotæ, testè Aldobrandino *dec*.233. videntur tamen concordes, ut gratia illa comprehendat Ecclesias Cathedrales, cum in gratia adsint verba geminata, omnibus, & singulis, quæ reddunt gratiam ita amplam, ut Cathedrales comprehendantur, Oldradus *cons*.215. *num*.6. Felinus *in cap. nostra coroll*.39. *de rescriptis*, & non debet extendi ad unas, vel duas Ecclesias, sed ad plures, quia si ad duas tantum gratia esset redigenda, superflua redderentur illa verba universalia, & geminata, ex quo pluralis loquutio ex sui natura, etiam sine signo universali duo comprehendit, & ideo licet talia verba infinitatem, non debeant importare, debent tamen plura, quam duo significare, hæc signa universalia, Cravet. *consil*.190. *num*.4. *&* 294. *lib*.1. Tiraq. *in l.boves*, §. *hoc sermone limit*.25.*ff. de verb. sign.* Gomesius *in Regula de annali q*.3. *& de triennali qu*.2. & est videnda *dec*. 233. *&* 240. 34

Sed est difficultas an retentio pensionis concessa promoto ad aliquam Ecclesiam, quæ pensio erat eidem à principio concessa cum facultate transferendi, dicatur concessa cum eadem facultate transferendi, Verallus *dec*.303. *p*.2. *&* 99. *ac* 100. *par*.3. dicit quod in Rota fuit decisum, non esse concessam, nisi in retentione detur etiam facultas transferendi, & quidem expresè, quia facultas transferendi non est quid accessorium ad pensionem, sed est quid extrinsecum, nec est de essentia, & natura pensionis, *& dec*.92. *&* 319. *part*.2. ergo sicuti in assignatione pensionis si quis vult facultatem transferendi, debet expresè illam petere, & obtinere ita in retentione, & debet exprimi ipsa retentio translationis in dispensatione, Rota *decis*. 65. *de rescriptis*, tum quia prorogatio cum respiciat præjudicium tertii, dicitur novus actus etiam in odiosis, ut in facultate transferendi, Dec. *in cap. de causis de off. deleg.* & in novo actu requiritur expressa mentio illius qualitatis, potestatis transferendi, Verallus *dec*.100. *numer*.14. nam natura pensionis est, ad tempus, & morte pensionarii extinguitur sicut usus fructus, *cap. fin. de pignorib.* §. *finitur*, *Instit. usufr.* Caccial. *de pensionib. qu*.1.*n*.50. Gig. *de pensionib. q*.1.*n*.50. & facultas transferendi operatur perpetuitatem pensionari primi, & sic contra pensionis naturam. 35

Difficultas tamen est, an ordinarius collator, qui habet indultum conferendi etiam reservata beneficia, debeat ea conferre intra tempus à Jure communi definitum quod est sex mensium, *cap. nulla de concess. præb. c. licet, & fere per totum de supplenda negligentia prælatorum*, Clement. 1. *eod. tit. de supplenda neglig. Prælatorum*, & si non contulerit, an collatio devolvatur, & pertineat ad Sedem Apostolicam. 36

Resp. pertinere ad Sedem Apostolicam, ita Cassodorus *dec*.8. *de præb.* Rot. *in novis dec*.14. *de rescriptis*, Ægidius *decis*. 735. Crescentius *decis*.15. *de præb.* verùm tempus illud sex mensium non currit, nisi à die habitæ notitiæ vacationis, *cap. quia diversitatem de concess. præb. cap. licet* ubi Innocentius *de supplen. negligentia Prælatorum*, Romanus *cons*.228. Tiraquellus *de retract. lignag.* §.35. *glossa* 4. *numer*.5. Seraphinus *in una Tolosana beneficii* 18. *Novembris* 1578. quæ hodie est *p*.1. *decisionum diversorum*, *dec*. 481. Ignorantia tamen debet esse verisimilis, & probabilis, ut in simili decidit Rot. *dict. decis*.481. verisimilis autem existimatur ignorantia ex longitudine temporis, & ex qualitate beneficii, Abb. *in dict. cap. quia diversitatem num*.5. Rom. *consil*. 481. Achilles de Grassis *de supplenda neglig. Prælatorum decis. unica*, maximè si adest fumus scientiæ, Seraphinus *d. dec*. 481. semestre ergo non currit, nisi à die scientiæ, non ignorantiæ: alioquin quis puniretur sine culpa sui, quod nec naturalis, nec civilis ratio suadet, vel si collator fuerit legitimè impeditus, & ideo in illo semestri concesso *in dict. cap. quia diversitatem*, non contineri tempus suspensionis rescripsit Innoc. *in d. cap. quia diversitatem*, quod etiam procedit si suspensus sciat beneficium vacare, nisi sit negligens in petenda absolutione, *arg. text. in cap. ult. de elect.* ubi DD. Abb. *in d. c. quia diversitatem*. 37

Prout in simili de præsentatione, dicunt DD. nam patroni Ecclesiastici habent semestre tempus, laici verò quatrimestre, *cap*. 1. *de jure patron. in* 6. & hoc tempus non cur- 38

currit eis à tempore vacationis beneficii, sed à tempore notitiæ, sivè jure proprio, sive devoluto, *d. cap. quia diversitatem*, ubi Abbas *numer.* 8. *& d. cap. licet de supplenda neglig. Prælat.* quod si patronus laicus est negligens, ut infrà quatrimestre non præsentet, ad superiorem devolvitur potestas conferendi, & hic habebit semestre, *d. c. unico de jurepatronatus in 6.* quia mutata conditio personæ, statim mutatur conditio rei, *arg. in l. cum quis sibi* §. 1. *ff. de solutio. l.* 1. §. *is quoque ff. de coll. bonorum. cap. dilectus l.* 3. *de præb. cap. translato de constitutionib.* Federicus de Senis *consil.* 124. Abbas *in dict. cap. quia diversitatem numer.* 8.

39 Sed quæstio est an illud semestre, quod competit Episcopo ex devolutione, vel alteri superiori, incipiat currere à die notitiæ, quam patronus laicus habuit, an verò à die devolutionis, putant communiter competere á die devolutionis, ita Joan. de Selva *de beneficiis part.* 3. *quæst.* 59. *numer.* 3. & Paulus de Citadinis *de jurepatronatus part.* 6. *art.* 3. *numer.* 44. scribit non solum ex jure devoluto dari sex menses integros Episcopo, ob negligentiam patroni, sed etiam alios integros sex menses Metropolitano ob negligentiam Episcopi, & alios sex integros menses Summo Pontifici ob negligentiam Metropolitani, itaut jus eligendi gradatim devolvatur, & cuilibet detur integer terminus, *c.* 2. *de concess. præb. d. c. licet de suppl. neglig. Prælatorum.*

40 Quoad confirmationem verò, & institutionem non est determinatum infrà quod tempus fieri debeat, sed si fuerit negligens superior, ad quem spectat, poterit præfigi terminus ad confirmandum, vel instituendum, quo elapso ipse supplebit, Joannes Andreas *in cap. cum Ecclesia de electione*, Abbas *in cap.* 2. *numer.* 12. *de concess. præb.* Rota *dec.* 4. *de jurepatronatus in novis*, Selva *de beneficiis p.* 3. *quæst.* 64. unde ait ibi *num.* 3. Semestrem non currere superiori in cujus manibus sunt beneficia resignata causa permutationis, quia tempus ad confirmandum nullum à jure præfixum reperitur, *cap. cum in te de jurepatronatus* nec aliquid obstat text. *in cap. nulla de concess. præb.* quia loquitur in habente liberam potestatem conferendi, ubi non adstringitur renunciantibus conferre, Clement. 1. *de rer. permutat.* & re beneficia remaneant in suspenso idem remedium poterit adhiberi, quod suprà, videlicet, ut collator ordinarius compellatur à superiore, ad talia beneficia conferenda, aut ab eo præscribatur tempus ad hoc perficiendum, quo decurso providebit, *arg.* text. *in c. nullus, & cap. Irrefragabilis de offic. ordinarii*, vel si ordinarius conferre noluerit, & liquido constabit de refutatione, liberè poterunt permutantes ad sua priora redire beneficia, sub illa conditione resignata, *arg. text. in c. si de beneficio de præb. in* 6. *& cap. potuit de locato, & cap. super eo de appell. &* Clement. *quamvis de appell.* Textus in Extravag. ad regimen de præb. fuit temporalis, & in vita conditoris tantum duratura: præterea renovatur per S. Pontifices in Regula 1. Cancellariæ & comprehendit beneficia tum sæcularia tum Regularia, & beneficia Religionis S. Joannis: verum Rex Hispaniarum habet ex antiquissima consuetudine privilegium, ut promotus ad Episcopatum sui Regii patronatus, renunciet beneficia quæ ante promotionem obtinebat in favorem personæ à se assignatæ, & huic, & non alteri Pontifex confert: latè Barbosam 20. *tom. voto* 83.

Hoc juris Canonici responsum scripsi pro veritate, hodie 10. Febr. 1657.

Quia nonnulli verò Advocati Romani scripserunt contrarium, ideo damus eorum scripta & in fine respondemus ad utraque.

DEcisio Cassadori 2. *de constit. in fine*, tollit dubium quod alias maximum habebatur circa intellectum Extrav. *Ad regimen. de præbend.* in quo fundatur Dataria pro sustinenda vacatione apud sedem beneficiorum quæ vacant per obitum Episcoporum, quando per ipsos de tempore promotionis obtinebantur, & indultum retinendi habuerunt; In ea namque dicitur quod visa originali d. Extrav. extracta ex quinterno Cancellariæ Apostolicæ leguntur nonnulla verba, quæ in quibusdam impressis deficiunt, prout deficiunt in meo Volumine nempè, quovis modo in posterum vacatura: in quibus d. Decisio merito constituit totum fundamentum, quod sive talia beneficia per promotos obtenta vacent ex tunc sive vacent in posterum, eo quod per gratiam retentionis fuit vacatio suspensa; nihilominus intret reservatio, de qua in eadem Extrav. cum ejus verba sint nimis clara & inhærendo part. ejusdem Extrav. dispositioni *in verbis præfatis*, fuit idem conclusum in una Elberniensis Archidiaconatus de anno 1519. coram Simonet. relata per eundem Cassad. *d.* 3. *eod. tit. de constit.* & latius comprobat de Simonet. *in suo tract. reserv. qu.* 27. *num.* 5. ubi punctualiter hanc quæstionem excitat, si Papa promovet aliquem cum retentione beneficiorum, isque deinde moriatur, in parte, an ejus beneficia censeantur taliter reservata, ut nemo præter Papàm de ipsis disponere possit, & affirmativè resolvit per d. Extrav. ad Regimen quia cum ad certum tempus se non restringat generaliter debet intelligi, quocumque tempore sint vacatura, & Mandos. *in reg.* 2. *qu.* 15. *numer.* 6. *&* 7. idem comprobat per eadem fundamenta sequendo DD. decisiones Cassadori, scil. & hoc tenent Garc. *de benef. p.* 11. *c.* 6. *n.* 30. & Barbos. *de offic. & potest. Episc. allegat.* 57. *numer.* 76.

Neque obstat decisio in Perusina, Faventina, & Cremonensi reservationis beneficiorum coram Penna impressa penes Marches. *de Commiss. part.* 2. *pag.* 465. *ubi numer.* 11. *in fine*, excitatur objectum quod stante retentione beneficiorum concessa in promotione ad Episcopatum: beneficia videantur vacare ut priùs, & sic per promotionem: cui respondetur *numer.* 12. quod licet per talem promotionem de Jure beneficia essent vacatura, quia tamen Papa retentionem concessit, cessavit vacatio, cujus gratiæ vigore titulus non fuit innovatus, seu prorogatus; non tamen in ea excluditur reservatio vigore dict. Extrav. Sed potius bene prospecta, licet satis obscure loquatur excludit vacationem per obitum *ibi*: retentio enim nihil aliud est quàm reservatio quædam Juris antiqui nihil de novo tribuens & infrà *ibi*: Quia in retentione, nec nova fit collatio, nec traditur nova possessio: unde adveniente morte Episcopi beneficia dicuntur vacare per obitum; & dubietas, si qua remaneret in percipiendo, quid senserit Rota in præfatis verbis satis removetur ex subsequentibus ibi: Et hoc voluisse Rot. apud Cassad. *dec.* 3. *de constit.* affirmat Anton. August. in Epitome super 1. *reg.* §. 6. dicens constitutionem, *Ad regimen* habere locum, ubi datur retentio, vel dispensatio licet beneficia per obitum post consecrationem vacent.

Petam quoque confirmationem ex voto bo. me. Remboldi in una Trevirensi Præpos. cum quo dicitur concordare decisionem in eadem Causa emanatam coram bo. me. Cocen. 12. Febr. 1624. quam cum non sit impressa, reperire non potui. In eo enim dicitur quod (etiam circumscripto decreto quod apponi solet in gratiam retentionis, & quo stante nemo est, qui neget vacationem apud Sedem) quandocumque talia beneficia vacare contigerit, apud Sedem vacare dicantur, tam ex dispositione dict. Extrav. *Ad regimen* quàm extrav. *Ex debito de elect.*

Et ita ex punctis de Jure respondendum censeo: salvo semper, &c.

Prosper Boctinius Advocatus.

NEAPOLITANA BENEFICII.

CUm Indultum conferendi beneficia concessum Eminentissimo Cardinali Archiepiscopo non comprehendat beneficia vacantia apud Sedem summoque Pontifici reservata *cap.* 2. *de præb. in* 6. Extrav. ad regimen *eodem tit.* & firmat Gonz. *super regula* 8. *quæst.* 13. *numer.* 37. Æneas de Falcon. *in tract. de reserv. quæst.* 4. *effect.* 6. *num.* 9. *& effect.* 43. Simonet. *de reservat. qu.* 26. *num.* 6. *&* 7. & ita firmavit Rota in Treveren. Præposituræ 12. Februarii 1624. coram bo. me. Coccino juxta votum adjunctum b. m. Remboldi, cum quo alia vota transierunt, & priùs in adjuncta Salisburgensi 7. Julii 1621. coram bon. m. Cardinali Fabritio Verospio *col.* 2. *vers. quia respondetur*, in qua etiam firmatur procedere non obstante clausula *dummodò nos*, &c.

Necessario sequitur non comprehendi beneficia prius obtenta, & per promotionem ad Episcopatum vacantia, pro quibus Papa concessit retentionem, cum illa vacare dicantur apud Sedem, ut habetur *in Extravag. ad regimen vers. rursus monasteria de præbend. Juncta extravag. ex debito*

bito de elect. & firmat Cassad. *dec.*3. *de constit.* Franch. *in cap. præsenti* §. *sanè sub numer.*4. *vers. sexto adde, de præben.* Simonet. *de reservat. qu.*27. *numer.*1. *cum seqq.* Gambar. *de offic. leg. lib.*3. *numer.* 226. Barbos. *de offic. Episcopi, alleg.*57. *numer.*26. *vers. sed quid si* Gonzal. *d. glos.*13. *numer.*29. & 37. Cocchier. *super reg. Cancell. pag.*256. *nu.* 28. Mandos. *super reg.*1. *p. qu.*15. *per totam.* Anton. August. *in Epitom. super regula Canc.* §.6. Navar. *cons.*9. *nu.*1. & 5. *de elect.*

Idque eò magis procedit si in promotione, uti solet, fuerit appositum solitum decretum, &c. ut firmatur in dicto voto Remboldi, & in dicta Salisburgensi præposituræ coram Cardinali Verospio.

Et ita in simili beneficio resignato in manibus Papæ vacare dicitur apud Sedem ad effectum excludendi indultum conferendi firmat Archid. *in cap.*2. *sub numer.*1. *in fine, in verbo, super Sedem, de præbend. in* 6. Garz. *de benefic. p.* 5. *c.*1. *num.*69. & 73. Caputaq. *decis.*322. *part.*3. Paris. *de resign. l.*1. *q.*4. *n.*5. & 53. Lotter. *de re benef. lib.*3. *q.*14. *n.*28. & 62. Idque Practici semper fuerunt attestati & signanter Nicolaus Ursinus.

His addo, quòd in omni casu Papa prevenire potest conferendo tamquam reservata, Rota coram Ludovisio *dec.* 291. *n.*11. & *in d. Salisburg. vers. additur.* cor. Cardin. Verospio.

Et ita sæpius practicatum.

Treverensis præposituræ Votum R. P. D. Remboldi cum quo concordarunt aliorum vota, & facta decisio coram R. P. D. Coccino die 12. *Febr.*1624.

QUæritur an provisio Prepositurę sit facienda pro hac vice per Sedem Apostolicam, & in facto præsupponitur quòd dicta Præpositura possideretur à D. Philippo ante promotionem ad Episcopatum Spirens. quòdque ei, fuerit ex promotione concessa dictæ præpositurę retentio, & quod modo idemmet D. Philippus fuerit electus in Archiepiscopum Treverens. quodque post electionem renunciaverit dictæ Præposituræ in manibus Capituli.

Ex quibus præsuppositis resultat, meo judicio absque difficultate affutura resolutio dicti dubii, nam de vacatione dictæ Præposituræ constat eo ipso quod supponitur illam fuisse iu manibus Capituli demissam ex allegatis post alios per Paris. *de resign. benefic. l.*7. *part.*1. *numer.*12. & *seqq.* quod etiam eò magis de plano procedit, quia non agitur contra ipsum resignantem, sed contra electum ab eodemmet Capitulo, qui non potest prætendere dictam præposituram non vacasse, cùm ipsemet habeat eam pro vacante, & fuerit ad dictam Præposituram tamquam ad præposituram vacantem electus ad deducta in Calag. Beneficii 17. Martii 1603. coram Reverendissimo Attrebaten.

Constat etiam ex iisdem primo præpositis de dictę Prepositurę reservatione; quia certum est beneficia promoti esse reservata etiam quod promoto fuit concessa retentio Cassad. *dec.*3. *de constit. cum allegat.*

Non obstat quod licet dicta Præpositura non sit reservata ex causa vacationis apud Sedem, ideoque intrare videtur indultum concessum Capitulo Treverensi, cujus copia datur; quia imò beneficia Promotorum dicuntur vacare apud Sedem, ut fuit dictum in Saliburgensi Præpositur. 7. Junii 1621. coram R. P. D. Verospio, idque proceditur etiamsi Promoto fuit data retentio, & postea quandocumque vacet beneficium juxta dispositionem *Extrav. ad regimen.*, quæ emanavit ad declarationem *cap.*2. *de præb. in* 6. ut tradit Gonzal. *ad reg.*8. *gloss.*13. *numer.*29. Et quidquid subtiliter disputando hunc articulum dici posset de stylo Curiæ, & Cancellariæ hujusmodi beneficia semper dicuntur vacare apud Sedem, & de iis provideri solet tamquam de reservatis ex vacatione apud Sedem.

Non potest deduci in controversiam stante auctoritate Rotæ quod beneficia Promoti non vacent statim per promotinem, quando in promotione Papa non apposuit decretum quod statim vacet per promotionem, ut benè deducitur per Reverendissimum Dom. meum in suo discursu.

Verùm nihilominus crederem resolutionem jam factam posse sustineri. Nam sive attendatur vacatio Præposituræ, de qua agitur in partibus post retentionem concessam Episcopo Spiren. in promotione ad D. Episcopatum Spiren. sive potius attendatur vacatio propè diem inducenda per transactionem dicti Episcopi ad Archiepiscopatum Treverens. utroque casu crederem provisionem, seu dispositionem de dicta Præpositura spectare ad Sedem Apostolicam.

Et incipiendo ab ista ultima vacatione in primis est advertendum, quod si in promotione dicti Episcopi ad dictum Archiepiscopatum placuerit S. D. M. apponere solitum decretum tunc res caret difficultate: quia nemo est qui neget, quod eo casu non censeatur vacare dictam Prępositurам apud Sedem, idque fuit in puncto resolutum in Salisburgensi Præpositura coram D. meo Verospio. Cæterum etiamsi non apponeretur dictum Decretum, adhuc crederem quod quandocumque dictam Præposituram vacare contigerit, dicatur vacare apud Sedem ex dispositione Extravag. *ex debito:* in ea enim expresse Papa decrevit quod beneficia Promotorum ad Episcopatus, sive per promotionem, sive ubicumque aut quovis alio modo vacare contigerit, apud Sedem præfatam vacare intelligantur.

Nec obstat quod dicta Extravag. est temporalis ad vitam *fol.*22. quia illa fuit innovata per extravag. *ad regimen* in qua licet adeò clarè non exprimatur, quod hujusmodi beneficia censeantur vacare apud Sedem: sed simpliciter reservantur dicta beneficia Sedi Apostolicæ: nihilominus videtur hæc Extravag. *ad regimen*, per dict. Extrav. *ex debito* declaranda; maxime verò, quia Papa exprimit, quod dum reservationem facit, vestigiis Antecessorum suorum inhærendo, etsi reservat dicta beneficia juxta reservationem suorum antecessorum, qui declararunt dicta beneficia vacare apud Sedem, idque optima ratione quàm bene deducunt Scribentes pro Dataria in ultimo memoriali, itaut omninò videatur ista interpretatio amplectenda, & præsertim quia opinor ita semper fuisse practicatum: & certè si emanaret decisio quæ firmaret hujusmodi beneficia non vacare, nisi per Decretum Germaniæ, quod deducere non valeo propter nimiam temporis angustiam.

Dato autem quod dicantur beneficia promoti vacare apud Sedem, quandocumque vacent apud Sedem, sequitur dicendum illa vacare apud Sedem etiam si post retentionem vacant: quia etiam tunc remanent Sedi Apostolicæ reservata per dict. Extravag. *ad regim.* quidquid dicat Gnnzal. continet vacationes apud Sedem, ut suprà dixi, neque est inconveniens sumere hanc interpretationem.

Salisburgensis Præposituræ Lunæ 7. *Iunii* 1621.

VAcante metropolitana Ecclesia Salisburgensi fuit ad eam electus Reverendissimus D. Princeps Comes Zolorensis, ejusdem Ecclesiæ præpositus cui Paulus V. Fel. rec. donec admitteretur & confirmaretur electio, concessit in spiritualibus & temporalibus istius Ecclesiæ administrationem, & successivè contulit Illustrissimo Cardinali Zollerano dictam Prępositurам, cum decreto quod illa per istam electionem & administrationis concessionem apud Sedem vacare censeretur, nec non litterarum eidem D. Cardinali gratiosæ subrogationis ad jus, & possessionem ipsius Archiepiscopi electi fuit impartitus.

Quo non obstante Capitulum rursus in præpositum elegerunt Joannem dictæ Ecclesiæ Decanum: unde commissa mihi causa in Rota dubitavi super Illustrissimi Cardinalis Immissionem quam ei dandam esse Domini censuerunt, cum omnia hic requisita concurrant, nimirum clericatus prædecessoris, possessio, & reservatio, quibus partibus datur in vim gratiosæ subrogationis immissio Put. *dec.*495. *lib.*2. & fuit dictum in Bracharensi Can. 9. Martii 1598. coram Illustrissimo Mellino, & in Mirandensi Parolis 17. Maji 1600. coram Penia.

De reservatione autem cum alia non controvertantur apparet, ex quo in provisionis Bulla Summus Pontifex disponit hanc præposituram apud sedem vacare, quæ vacatio sub reservatione comprehenditur *in corpore juris clausa c.*2. *de præb. in* 6. & benè declaratur in Extrav. *ex debito de elect.* Æneas de Falcon. *de reservat. in princ. prælud.* 4. Sarnen. *super reg. de trien. q.*31. *in princ.* & *vers. est advertendum* Rota *dec.*17. *de præb. in antiq.*

Ulterius ex testibus examinatis, & juribus productis dictæ præposituræ prima post Pontificalem dignitas probatur; unde tam in vim regulæ 111. Cancellariæ, quam Ger-

Germaniæ concordatis est reservata etiam quod sit dignitas electiva Caputaq. *decis.*219.*num.*2.*part.*1. Rot. *dec.*518. *part.*1. div. Garc. *de benefic.* 5.*p. cap.*1. *numer.*117. Gonz. *super reg.*8.*glos.*51. *numer.*15. Rota *decis.*4. *de elect. numer.*1. *in nov.*

Non obstat à Pio II. fuisse indultum Capitulo, ut conferre posset hujusmodi præposituram in casu vacationis per cessum, vel decessum, aut aliam quamcumque dimissionem, vel promotionem Burcardi, qui tunc temporis eam obtinebat, nec non quoties illa deinceps quovis modo, aut ex alterius cujuscumque persona vacaret, & sic istam probatur vacatione includi.

Quia respondetur indultum beneficia non comprehendere in curia, vel apud sedem vacantia cum nulla in eo de hac vacatione mentio habeatur, Gemin. *in c.*2. *ultim.n.ad med. vers.* sed quid si Papa ubi Franc. *in ultim. uotab. de præbend. in* 6. Rota *dec.*4. *de præb. in nov.* Gamb. *de offic. leg. lib.*3. *numer.*122. Simonett. *de reservat. qu.*73. *num.* 1. *&* *q.*83. *numer.*4. Mandos. *ad Lap. alleg.*96. *lit. D.* Æneas de Falcon. *de reserv. qu.*4. *princ. eff.*2. *&* 4. *n.*2. Rota *dec.*17. *de præb. in antiq.*

Non obstat contra Joannem uti provisum à Capitulo in possessionem extemporalem non competere viam executivam. Non enim id procedit in subrogatione gratiosa de beneficio notoriè reservato cum isto casu etiam contra provisos ab Ordinario via datur executiva. Rota in Calaguritana dimidiarum portionum 20. Decem. 1595. coram Illustrissimo Millino, & in Urgellens. Archidiaconatus 15. Junii 1592. coram Pociva, nec non in Montis Falisci Cappellaniæ 30. Januar. 1606. coram Card. Lancell. & alibi sæpius.

Nec relevat hic non probari notoriam hujusmodi reservationem. Quia ex verbis è Bulla provisionis Domini censuerunt satis de illa constare, & ad eam propterea reddendam obscuram concludenter esset dicendum sub dicto indulto reservationem ob vacationem apud Sedem comprehendi quod cum factum non appareat, semper erit verum dicere ex Bullæ verbis claram esse reservationem, nec per exceptionem non claram posse immissionem retardari, Put. *dec.* 7. *de caus. poss.* & propterea fuit dictum in Tiburtina Juris sc.5. Julii 1599. coram Penna, & in Tirason. Cappellaniæ 5. Martii & April. 1608. cor. R. P. D. meo Pamphilio.

Additur non tolli per indultum reservationem, sed conferendi facultatem erogari, perinde ac si nulla esset reservatio; quo casu habens indultum si eo non utatur, ligata non dicitur manus Papæ, qui prȩveniendo valeat tanquam de servato conferre Cassad. *dec.*8. *nu.*10. *de præb.* Garz. *de benef.*5.*p.c.*1. *n.*68. Gonz. *ad reg.*28. *gloss.*53. *nu.* 39. *& seq.* & fuit dictum in Papiensi Beny 10. Aprilis 1617. coram bon. m. Andrea.

Non obstat clausula, *dummodo ad nos collatio hac vice pertineat*, in litteris provisionis apposita, quæ tollere videtur præveniendi facultatem, & per eam dicatur noluisse Papam huic indulto præjudicare. Nam ista clausula non fuit adjecta ad coarctandam reservationem in litteris provisionis expressam, sed ad eam tantummodo clausulam, seu alio quovis modo vacet limitandam, Seraph. *dec.*755. *num.*2. *&* 764. *nu.*2. & fuit dictum *in Salamantina portionis* 1588. coram Gipsio, nec non in Rom. Clericatus 29. Novemb. 1602. coram Card. Pamph.

NEAPOLITANA BENEFICII.

Collationem ab Eminentissimo Philamarino factam, omni jure esse sustinendam arbitror; Primò ex adductis in alia informatione. Secundò ex non jure actoris, allegato in quatuor scripturis; etenim DD. qui allegantur, vel non dicunt, vel in alia loquuntur materia; Franc. enim *in cap. præsenti*, §. *sanè num.*4. *vers.*1. *addo*, *de præbend.* dicit, quid de beneficiis confirmatis in Curia, & quid de beneficiis, quæ antea obtinebant illi promoti in Curia, & se remisit ad Glossam notabilem *in Clem.* 1. *ut lite pendente in verbo*, *collatio*.

Quæ quidem Gloss. *in dict. Clem.*1. ut lite pendente, expresse dicit, Beneficia data Clerico, & deinde assumpto in Episcopum, non esse reservata Sedi Apostolicæ, dicit tamen post fundatam suam opinionem, quod hoc Curia non reciperet, sed sua sententia est ad favorem collationis Ordinarii, prout ibi.

Verba Petri Antonii Gambari *de auctor. Legati à latere*, *lib.*3. *num.*126. *tom.*13. *p.*2. *tractatuum*, *fol. mihi* 168. *col.* 2. sunt hæc: *(Item reservantur beneficia eorum, qui ad Episcopatus promoventur, vel quæ per assequutionem beneficiorum à Sede Apostolica vacant, &c.* Et nihil dicit de retentione, neque de Indultu, unde nescio quomodo possit allegare ad decisionem causæ.

Barbosa, qui allegatur, *alleg.*57. *numer.*26. *vers. sed quid*, nihil tale dicit, sed *num.*66. dicit, quod reservantur beneficia, quæ vacant per assumptionem ad Episcopatum, nisi retentio obtenta fuerit, qua data retentione posset Episcopus permutare beneficia, quo casu non vacant: ergo, &c.

Consilium Navarri 14. *&* 15. *de elect.* (non verò allegatum in informatione) nihil tale dicit, sed solùm fundat, Episcopum non posse obtinere post Episcopatum, beneficium, nisi sit Episcopus titularis: ergo nihil ad nos.

Mandosius verò *in reg.*1. *qu.*15. allegatus, fundatur in eo, quòd regula reservat beneficia promotorum, vel promovendorum nunc vacantia, & in anteà vacatura: quæ verba cum sint legis, referuntur ad dispositionem juris, non ad certam personam, lex enim prȩdicta reservat tum beneficia vacantia tempore, quo condita fuit, tum tempore, quo erant vacantia in futurum per promotionem, quia lex generaliter loquitur, non ad casus particulares se restringens, quod est dicere, beneficia omnia vacantia nunc temporis, quo fuit facta, tum in futurum vacatura, esse Sedi Apostolicæ reservata, unde dixit vacatura, quia erat lex, cujus proprium est respicere futura, *c.*2. *de constit.* 69. Salas *de legib. tract.*14. *qu.*7. *& disput.*21. *sect.*7. Barb. *in d.c.*2. *de constit.*

Ad aliud verò, quod dicitur de beneficiis resignatis in manibus Papæ, nihil ad nos, quia illa verè vacant apud Sedem, quod non est in nostris, ob retentionem, de qua in facto, per quam vacant beneficia, ut ex nunc, non verò ut ex tunc, ut fundavimus in informatione.

Ad id, quod dicitur, posse Papam prȩvenire in conferendo, tamquam reservata, ex Ludovisio, *dec.*291. *n.*11. Respondetur non esse in casu, quia Ordinarius suam fecit collationem: ergo non datur præventio.

Neque obstat votum Domini Remboldi, quia respondetur loqui in præpositura renunciata post assumptum Episcopatum in manibus Capituli, quod nihil ad nos, neque constat de retentione, neque adest indultum Cardinalium.

Unde potest concludi cum Rota apud Seraph. *dec.* 91. quæ dicit quod pensio, & beneficia expirant per promotionem ad Episcopatum, nisi data fuisset retentio, sequitur Riccius *collect.*866.

Et tandem ponendo falcem ad radicem, dico ex omni capite, collationem Ordinarii esse validam, & sustinendam, quia Beneficia vacantia apud Sedem, debet S. P. intra mensem à die vacationis providere, alioquin dicto tempore elapso valebunt collationes ab Odinariis factæ potestate ordinaria, proinde ac si nulla reservatio nunquam extitisset, ex text. celebri *in cap. statutum*, *de præbend. in* 6. Anton. Faber *lib.*1. *tit.*2. *defin.*32. quod procedit in vacationibus apud Sedem, nam in cæteris nullum est præfinitum tempus ad conferendum, Æneas de Falconibus *quæst.*4. *principali*, *effect.*2. Gaspar. Perusinus *in tract. de reservat.*69. *quæst.* 5. Mensis autem, de quo suprà incipit currere à die vacationis, non à die scientiæ, Gloss. *in d. cap. statutum*, *in verbo numerandum*, Anton. Faber *dict. tit.*2. *defin.*35. & talis restrictio ad mensem non operatur, ut post mensem omni modo excludatur Pontifex, ut conferre non possit, sed hoc tantum, ut post mensem manus Ordinarii ulterius non censeantur ligatæ, ut benè Barb. *allegat.*57. *n.*24.

Textus enim *in d. cap. statutum*, *il* 3. *de præb. in* 6. dicit Episcopos per se, vel, si in remotis degunt, per suos Vicarios Generales existentes, in diœcesibus, posse post mensem conferre dignitates, & beneficia vacantia in Curia, si non fuerint prius per Papam collata, numerando mensem à die vacationis, & licet aliqui text. hunc dicant abrogatum esse, per Extravag. 1. *de præb.* quæ incipit, *Piæ sollicitudinis*, tamen Æneas de Falconibus *qu.*4. *principali effect. nu.*6. ait non esse textum prædictum derogatum, quia Bonifacius VIII. voluit inseri textum illum in libro 6. Decretalium, & si esset abrogatus, non insereretur, ut idem Bonifacius dicit in prooemio libri sexti, præsertim, quia

tex.

text. *in d. Extrav.* 1. est ejusdem Bonifacii facta in anno primo sui Pontificatus, & longè posteà fuit compilatus liber sextus, videlicet anno quarto nonis Martii, & ideo, cum in hoc libro non reperiatur inserta dicta Extravagans, sed hic textus, propterea dicendum est, quod ipse Bonifacius ex aliqua causa motus, voluit textum hunc observari, ut latè Barbosa *dict. c. statutum, de præb. in* 6. Et ideo si Papa non conferat post lapsum mensem, potest Ordinarius conferre beneficia vacantia in Curia, ut bene Glossa, Archaman; Dominicus; & alii in dicto cap. statutum Gorresius *de expectativis num.* 21. *& in regul. de triennali, quæst.* 31. Simonetta *de reservat. qu.* 30. Rebuffus *in praxi beneficiaria in tit. de reservat. numer.* 2. Staphileus *de litteris gratiæ in præludiis, num.* 20. Massobrius *in praxi habendi concursum requis.* 7. *numer.* 48. Riccius *part.* 2. *dec.* 37. *num.* 3. Joannes à Cochito. *sup. regula* 1. *Cancellariæ, num.* 22. Garsia *p.* 5. *de benefic. cap.* 1. *num.* 96. verum talis restrictio ad mensem non operatur, ut post mensem omninò excludatur Papa, sed hoc tantum, ut post hunc mensem manus Ordinarii ulterius non censeantur ligatæ, & ideò potest Papa moram purgare in conferendo beneficia vacantia in Curia, quæ intra mensem non contulerat, si tamen res sit integra, ita Massobrius *in praxi habendi concursum, requis.* 7. *dub.* 49. Barb. *de potestate Episcopi alleg.* 57. *numer.* 24. & hoc procedit tantùm in reservatis propter vacationem in Curia, in cæteris autem nullum tempus est Papæ præfixum ad conferendum, ut latè Barbosa *ubi suprà numer.* 7.

Qui quidem mensis non currit á die scientiæ, sed vacationis, Gloss. *in d. c statutum, in verbo, numerandum,* Zerola *in praxi p.* 2. *in verbo, reservatio, vers. decimo.* licet autem tempus præfixum in odium negligentium, non currat ignoranti, vel impedito, tamen secus est quando non est in odium negligentis, sed in alterius favorem præscribitur, ut bene Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 37. *n.* 19. & materia dicti textus *in c. statutum,* est favorabilis, quia agitur de redeundo ad jus commune, sive primævum, etiamsi materia correctoria sit: nam semper est favorabilis, & extendenda, Nicolaus Everardus *in loca à ratione legis, n.* 29. Curtius Jun. *cons.* 99. Osascus *dec.* 147. Farinac. *in fragmentis part.* 1. *litt. F, n.* 16.

Quare, &c.

DISCEPTATIO XI.

SUMMARIUM.

1 *Facti species præponitur.*
2 *Depositum ad impediendum cursum usurarum, debet esse purum, non conditionale conditione extrinseca.*
3 *Depositum ad impediendum cursum usurarum, debet esse integrum, nec sufficit protestatio cum jure reintegrandi.*
4 *Depositum ad impediendum cursum usurarum, debet personis legitimis intimari.*
5 *Depositum ad impediendum cursum usurarum, si non sit integrum, an mulieribus minoribus, & rusticis competat restitutio in integrum.*
6 *Sportulæ, & merces pro Notario in retrovenditione solvi debent per debitorem.*
7 *Solutione mercedis Notarii non deposita, currunt usuræ, quia depositum non est integrum.*
8 *Adjudicatio plus debito, si excessus est in parva summa, de æquitate est valida, soluto excessu.*
9 *Depositum factum ad impediendum cursum usurarum, an possit revocari.*
10 *Notificatio actus debet fieri, etiamsi actus fieri possit parte non citata.*
11 *Notificatio non requiritur in concessione gratiæ, & privilegii.*
12 *Depositum debet esse de moneta currenti, non de proximo reprobanda, vel minuenda.*
13 *Depositum debet fieri coram persona legitima, non coram Iudice incompetente.*
14 *Depositum ad impediendum cursum usurarum, debet fieri coram judice debitoris.*
15 *Minor crreditor census, potest favere retrovenditionem, sine ullo decreto judicis.*
16 *Creditore decedente pluribus hæredibus relictis, an possit unus cogi ad suam partem vendendam.*
17 *Debitore mortuo pluribus relictis hæredibus, an si unus vellet totum redimere, sit audiendus.*
18 *Depositum debet intimari pro luitione census, & an intimatio debeat esse judicialis.*
19 *Intimatio an possit fieri pupillo, & quando, & si habeat plures tutores, an sufficiat, si uni tutori fiat.*
20 *Depositum an sit intimandum hæredibus creditoris.*
21 *Depositum si intimandum sit furioso, vel hæreditati jacenti, Collegio, universitati, &c. quid agendum.*
22 *Depositum ad impediendum cursum usurarum, an sit intimandum proprietario census, an usufructuario, an utrisque.*
23 *Denunciatio est facienda Domino census, regulariter loquendo.*
24 *Denunciatio non potest fieri procuratori ad lites ipsius creditoris census.*
25 *Pactum cum instrumento adjectum citandi in Curia non valet secundùm aliquos.*
26 *Pactum citationis in Curia valet secundùm praxim.*
27 *Notarius destinatus pro citatione quid facere possit?*
28 *Pactum citationis in Curia non operatur, quando convenitur in alieno territorio.*
29 *Pactum de citando in Curia, licet non existat Curia quando valeat.*
30 *Notarii doctrina, & periti quomodo utatur hoc pacto, & quid faciant in retrovenditionibus.*
31 *Intimatio, & citatio fieri debet in loco tuto, ut comparare teneatur.*
32 *Nobilis citatus tempore Solis in leone, in longinquis, non tenetur comparerere, secus si sit rusticus.*
33 *Citatio ad locum non tutum, est adeo nulla, ut necesse non sit appellare.*
34 *Locus, ubi est pestis non est tutus, nec est tutus ob mortalitatem.*
35 *Citatus ad locum non tutum, non tenetur comparere.*
36 *Locum non esse tutum qualiter probetur, & quid si locus non sit tutus culpa citati.*
37 *Protestatio non requiritur quando impedimentum est notorium.*
38 *Relatio Nuncii qualiter fieri debeat in Civitate, & in Regno.*
39 *Relato Nuntii continere debet nomen intimati, aliàs non valet.*
40 *Refertur hic casus in terminis decisus.*

ARGUMENTUM.

Dispositio *text. in l. acceptam, C. de usuris*: circa depositi materiam quomodo & qualiter sit faciendum ad impediendum cursum usurarum, latissimè explicatur. Depositum factum cum conditionibus extrinsecis non appositis in pacto de retrovendendo non liberat debitorem à solutione tertiarum, & quot requisita requirantur in deposito, ut liberet depositarium.

PRO

Hæredibus qu. Nicardi S. Barbaræ, & Annæ Saldarellæ,

CVM

Fabio Petronsio Barone Galli.

IN anno 1649. sexto Aprilis Nicandrus Sanct. Barbara emit à Fabio Petronsio Terræ Cerretri, Barone Terræ Galli annuos ducatos centum septuaginta pro capitali ducatorum duorum millium: Pacto adjecto de retro- 1
ven-

vendendo ad favorem Petronsii, servata forma Bullæ, nec non cum alio pacto adjecto in casu retrovenditionis, (quod facto deposito dictorum ducatorum 2000. capitalis cum dicta alia quantitate tertiarum, &c. penes Bancum publicum hic Neapoli, & illo intimato in supradicta nostri Curia ex tunc in antea dicta retrovenditio habeatur pro facto, &c. fol. 20.) hoc capitale fuit postea, prævio decreto magnæ Curiæ Vicariæ, mortuo, Nicandro, cessum ab ejus filiis Annæ Saltarellæ matri eorumdem filiorum, & uxori quondam Nicandri patris in computum suarum dotium, & hoc in anno 1655. die 4. Junii, & ordinatum per M. C. ut recognosceret Petronsius eandem Annam in dominam, & patronam fol. 8.

In anno deinde 1656. in fervore contagii sub die 11. Junii, Fabius Petronsius volens exercere pactum de retrovendendo, & eximere se ab obligatione solvendi annuos duc. centum septuaginta apocham bancalem per medium Banci Montis Pauperum prædicti capitalis, & tertiarum fecit notificari in Curia ad hoc, ne amplius currerent usuræ, quæ notificatio fuit facta tali modo.

Adi 12. di Giugno 1656. In Neapoli, Io Andrea Infernuso Portiero della gran Corte della Vicaria, refero haver notificato la presente poliza di ducati due milla, e ducento, una con altra poliza di ducati quattro, e mezzo nella Curia di notare Gio. Carlo Piscopo, dove resideva Not. Carlo Martuccio, al præsente Pannetario del Monte de poveri, sita detta Curia all' incontro la Chiesa di Santo Paolo, designata nell' instrumento modo, & forma, ut supra Io Andræa Infernuso, & sequitur alia apocha.

Banco del Monte de Poveri pagate al Sig. Lucio, Giacomo Vincenzo, Raimondo Santa Barbara, & Anna Saldarella ducati quattro, e mezzo correnti, à conto di terze, devo per li ann. duc. 170. per capitale di duc. due milla restituitoli per lo medesimo vostro Banco. Casa li 12. di Giugno 1656.

Fabio Petronsi Barone dello Gallo.

Quia verò pro parte filiorum Nicandri, & Annæ Saldarelle non fuit facta cessio cum quietatione, &c. comparvit Baro Galli in S. C. die 14. Junii 1658. petens cogi, & compelli ad id faciendum, & causa commissa fuit D. Boliaga fol. 1. & intimata controsupplicatio Annæ Saldarellæ, & Jacobo S. Barbarę sub die 19. Novembris 1658. fol. 1. à ter. & fol. 6. constitutio procuratoris pro parte Baronis & pro parte Annæ Saldarellæ constitutio procuratoris fol. 7. Annæ prætendit prout in supplicatione dicitur fol. 11. illud pactum notificandi in Curia non abesse sibi, quia cessionaria illius quantitatis, &c. Et dico ad favorem Annæ Saldarellæ, & illorum de S. Barbara esse decidendum.

Primò quidem, quia ad impediendum cursum usura-
2 rum, debitor anuorum introituum debet depositum facere pluribus cautelis servatis, scilicet debet esse purum, non conditionale conditione extrinseca, licet valeat si fiat cum conditione intrinseca, quæ veniret ex natura contractus, Mastrill. *ad Petr. de Greg. de censib. quæst.* 5. *numer.* 291. Postius *de subhastation. inspect.* 17. *numer.* 88. Cyriacus *cap.* 267. *numer.* 5. Rota Romana *decision.* 71. *in novissimis part.* 2. Giurba *decis.* 87. & *decis.* 98. *numer.* 4. Merlin. *de pignor. libr.* 4. *tit.* 1. *quæst.* 24. & *tit.* 2. *quæst.* 83. *numer.* 68. Ludovis. *d.* 505. *numer.* 9. Castill. *decis.* 515. *numer.* 8. Scaccia *de camb.* §. 2. *gloss.* 5. *num.* 172. Riccius *dec.* 256. *part.* 3. & *decis.* 273. *p.* 3. Cencius *quæst.* 111. Duardus §. 6. *de censib. quæst.* 7. *num.* 9. Rota *d.* 173. *numer.* 7. & *decis.* 297. *numer.* 8. Intrigliol. *quæst.* 78. *numer.* 13. & 14. Burattus *d.* 429. Barbos. *in l. acceptam nu.* 9. *C. de usu.*

3 Secundo debet esse integrum *d. l. acceptam*, Duard. §. 6. *quæst.* 7. *numer.* 7. qui ait, *quod non prodest protestatio, quod sit sibi salvum jus reintegrandi illud, quatenus defectivum reperiretur*, Rota *post* Duard. *decis.* 84. & *decis.* 215. Merlin. *libr.* 4. *tit.* 2. *quæst.* 83. *de pignor. numer.* 79. Mastrill. *quæst.* 5. *numer.* 287. Muta *d.* 19. *numer.* 15. Riccius *dec.* 256. *part.* 3. Gratian. *cap.* 8. *numer.* 32. Giurba *d.* 77. & *d.* 98. ubi de aliis requisitis, Novarius *q.* 65. *lib.* 1. Ludovis. *dict. decis.* 505. *numer.* 7. Mastrill. *dec.* 148. *numer.* 16. & Castill. *decis.* 115. Gaspard Hermosilla ad Gregor. Lopez Glos. 3. & 4. *l.* 2. *tit.* 3. *numer.* 50. ubi alia requisita declarat Barbosa *ubi suprà*, qui ait, *quod parte citata fiat restitutio depositi, & personis legitimis, quæ liberè possunt recipere solutionem, idemque ad citationem partis, seu ejus notificationem dicunt*, Merlin. *de pignor. lib.* 4. *tit.* 2. *quæst.* 83. *numer.* 114. & 126. Gratian. *cap.* 541. *numer.* 25. Rota apud Duard. *de censib. d.* 77. Riccius *d.* 216. *numer.* 4. *p.* 3. ubi etiam quod debet fieri in loco congruo, Costa *cons.* 99. & *consil.* 94. *numer.* 15. Scaccia *ubi suprà numer.* 171. Ludov. *decis.* 480. Gusman *de evict. qu.* 18. *numer.* 26. imò deficiente uno nummo non erit legiti- 4
mum, Fontanella *claus.* 7. *glos.* 3. *part.* 6. *numer.* 16. Rota post Duard. *d.* 84. *numer.* 14. & *decis.* 205. *numer.* 5. Giurba *d.* 77. *numer.* 2. & *dec.* 98. *numer.* 16. Intrigliol. *de censib. qu.* 75. Merlin. *quæst.* 83. *num.* 79. & 111. Duard. *qu.* 7. *num.* 7. ubi disputant etiam, an isto casu mulieres, minores, & 5
rustici habeant restitutionem in integrum, Hermosil. *ubi suprà n.* 5. Barbos. *loc. cit. n.* 10. & 14. Ricc. *dec.* 256. Ludovis. *decis.* 480. & ibi additio, Salgad. *p.* 1. *laberint. cap.* 1. *num.* 15. Donadie *de renunciat. cap.* 35. *num.* 267. Novar. *d. qu.* 165.

Imò cum dubitatum fuerit in M. C. V. an expensæ, si- 6
ve sportulæ, aut mercedes solvendæ essent per creditorem Notario, facto deposito voluntariè per debitorem pro capitali, & tertiis cum clausula facta quietatione, & cautelis de recepto priùs in beneficium ipsius, an verò tales expensæ essent faciendæ per debitorem ipsum, ad hoc, ut pendente quietatione, & receptione debiti currat interesse in causa Julii Rumbo cum Francisco Antonio Purpura M. C. V. fuit decisum contra debitorem, has expensas esse solvendas, & depositandas per debitorem annuorum introituum, ut est videre apud Thorum *to.* 1. *in verb. expensæ fol.* 201. *col.* 1.

Et cum in eadem causa dubitatum fuisset, an non facto 7
sportularum deposito pro Notario currant usuræ, & interesse, tamquam deposito non integro, & M. C. Vic. decidisset contra creditorem, fuit per S. C. oppositum decisum ad favorem creditoris usuras currere, tamquam deposito non integro, ut decisum refert idem Thorus *d. part.* 1. *in verbo interesse fol.* 288. *col.* 1.

Ergo cum in casu nostro nihil pro sportulis, & mercede Notarii sit depositatum pro parte Baronis Galli, per consequens currunt usuræ ad favorem hæredum de S. Barbara, & successivè ad favorem Annæ Saldarellæ cessionariæ.

Prout in simili dicunt DD. apud Marchesanum *de com-* 8
miss. part. 3. *fol.* 114. & *fol.* 1246. Capyc. *d.* 151. *numer.* 7. Ricc. *collect.* 3935. Calvin. *de æquitate lib.* 1. *cap.* 26. quod adjudicatio facta plus debito, si excessus est in parva summa de æquitate est valida, soluto excessu, licet de rigore juris, aliter sit dicendum, Vespesianus Spuccies *inter consilia sicula* Petri de Luna *consil.* 28. *num.* 13. Giurba *d.* 89. *numer.* 3. Castill. *d.* 7. *numer.* 23. Ricc. *d. colle.* 3933. Mastrill. *d.* 286. *numer.* 76. & 91. Andriolus *controv.* 9
160. *numer.* 6. & 8. Si verò deposuit, an possit liberè depositum revocare, & voluntatem mutare, quæstio est, putat Barbosa *in dict. l. acceptam numer.* 38. regulariter quod possit, & *numer.* 40. idem dicit Duard. *d.* §. 6. *qu.* 10. Gratian. *cap.* 8. *numer.* 29. Intrigliol. *de censib. quæst.* 8. *per totam*. Galgiareus *patrocin.* 15. *numer.* 7. Roman. *cons.* 287. Foller. *de censib. in verb. gratiæ numer.* 54. Merlin. *dict. quæst.* 83. *numer.* 118. Salgad. *part.* 3. *laber. cap.* 16. *numer.* 34. & an in integrum possit lite pendente reintegrari, affirmant Riccius *d.* 272. *part.* 3. Giurba *d.* 77. *numer.* 3. Novar. *quæst.* 65. *num.* 4. latè D. Franc. Guonca *de deposito claus.* 13. ideò Marsil. *in l. de unoquoque ff. de re judicata numer.* 60. dicit, quod quando actus potest fieri sine citatione partis, tunc factus debet parti notificari, & quandocumque termini assignatio facta parte non citata, potest aliquem lædere, debet ei terminus solemniter notificari, & data potestate arbitris prorogandi compromissum absentibus, & ignorantibus partibus, si fiat prorogatio, debet notificari, idem dicit Marcabrunus ab Anguillis *cons.* 13. *n.* 218. & *seq.* qui ait, quod ubi pars nihil contradicere potest, non requiritur citatio nec notificatio, prout est in concessione gratiæ, & privilegii, & *consil.* 32. *à numer.* 253. ait, quod licet actus non notificatus non noceat; tamen hoc intelligitur in actu, qui potest fieri parte absente, & non citata, sed si actus est factus parte citata valet, & non requiritur alia notificatio ad ejus validitatem, Baronius *tom.* 2. *in additio. ad quæst.* 3. *fol.* 175. *col.* 2. Pelliccionus *quæst.* 31. Menoch. *consil.* 58. *numer.* 50. Joseph Ludovic.

concl.

*concl.7.fallent.*2. Cravetta *de indemnit. mulier. num.*38. *post tract. de antiq. tempor.* Merenda *lib.*22. *c.*45.

12 Tertiò, depositum, ut sit validum debet esse in moneta currente, quod si de proximo veniat reprobanda vel minuenda, depositum non valet, quando debitor id sciebat, Hermosilla ad Gregor. Lopez *gloss.*3. *&* 4. *l.*2. *tit.*3. *numer.* 40. Barbosa *in dict. l. acceptam num.*18. *& seq. Cod. de usuris*, Scaccia *de camb.* §.2. *gloss.*3. *numer.*117. Thorus *in compend. in verbo moneta mala*, *& p.*3. *sect.* 1. *in verbo depositum*, Larrea *decis.*12. *&* 13. Anton. Niger. *de laudemio qu.*39. *art.*4. Escobar *de utroque foro casu* 2. *de læsione n.* 149. quando ergo est recusandum, tunc debet expresè recusari, Carocius *de deposito p.*2. *quæst.*115. Rota Romana *d.*71. *num.*11. *p.*2. Giurba *verò dec.*77. *num.*19. ait, *quod debet expresè acceptari*, *ut acceptatio præjudicet*, Gratian.*cap.*795. *num.*3. 4. *&* 5. expressa verò acceptatio ex receptione pecuniæ, præjudicat recipienti, Crav. *cons.*106. *per tot.*

13 Quartò debet depositum fieri coram persona legitima, aliàs si fiat coram persona illegitima, vel Judice incompetente habetur pro non facto, ac nullum erit depositum, & remanebit obligatus debitor, post alios Giurb.*observ.*48. Hermosilla *gl.*3. *&* 4. *l.*2. *tit.*3. *n.*40.

14 Sed quæstio est,coram quo Judice fieri debeat depositum, ut sit legitimum coram judice creditoris census, an verò coram judice debitoris, dico coram judice debitoris, Cenc. *q.*111.*n.*6.*&* 7.Duard. §.6.*q.*4.*& q.*7. Hermos.*ubi sup.*Ciarlin. *c.* 34. *n.*12. *tom.*1. *& c.* 200. *n.*19. *tom.*2. Barb. *in l.acceptam à n.*29. *C.de usur.* Giurba *ubi suprà*, Daumand. *in praxi civili c.*16. Caroc. *de oblat. p.*1. *q.*1. Baron. *to.* 2. *de cit. in add. ad q.*3.*fol.*173.*& tom.*3.*fol.*190. *col.*2.

15 Quod si sit minor, qui est creditor census tunc tenetur facere retrovenditionem sine ullo decreto Judicis, Duard. *in procemio q.*19. *num.* 32. 33. *&* §. 3. *qu.*17. Giurba *decis.* 79. *num.*29. *&* 30. Perez de Lara *de vita hominis c.* 23. *num.* 22. *&* 23. Intrigliol. *de censib. q.*69. idem in Ecclesia firmat Pelliccion. *qu.*41. *cap.* 4. Ventriglia *in praxi de alienat. bonorum Ecclesiæ annot.* 1. *fol.*2. *numer.* 24. & quid in marito disputat olim compater meus, & discipulus, Anton. Moccia *in sylva for. c.*22.

16 Si verò creditor decedat pluribus relictis hæredibus, ut in casu, de quo in præsenti, est quæstio, an debitor census cogere possit, unum ex eis ad suam partem, & portionem revendendam, an integrum capitale teneatur depositare, prima opinio ait, quod possit, ita Rodr. *l.*1. *de ann. introitib. q.*18. *n.*36. Cen. *q.*104. secunda opinio, quod non, ita Cenc. *q.*109. *n.*36. Duard.§.6.*q.*17.*concl.*2. Ant. Merenda *l.* 12. *controv.c.* 16. ubi idem tenet, si census fuerit pluribus emptoribus venditus, declaratis, vel non declaratis partibus contra Cenc. *q.*109. *n.*40. Debitor verò census non potest illum pro parte redimere creditore invito, Merenda *l.*11. *c.*11. Cutellus *tr.*2. *disc.*1. *spec.*7. *n.*25.

17 Si verò unus ex pluribus hæredibus debitoris census, vellet totum censum redimere quæstio est, putant aliqui, quod sic, & quod dominus census compelli possit ad illum revendendum, ita Cenc. *q.*104. *n.*9. Fontan. *d.* 86. Facchineus *l.*2. *c.*2. Carena *res.*26. *n.*3. Petrus de Lara in *compend. vitæ hominis c.*23. *n.*30. Casanate *cons.*10. *nu.* 258. Costa *de portione ratæ q.*131. Giurb. *ad consuet.* Messanæ *gloss.* 9. *num.* 18. *& d.*52. *num.*22. Mangilius *de evict. q.*166. Merenda *lib.* 24. *c.*30.

18 Quintò debet depositum intimari pro luitione census, Duard. §.6. *qu.* 2. ubi quærit, an intimatio debeat esse judicialis, Ludov. *d.*480. & ibi Addentes; Hermosilla Glossa 4. *l.*2. *tit.*3. *n.*87. & personis legitimis debet fieri intimatio, quæ liberè possint recipere solutionem; Rota post Duard. *de censib. q.*278. *n.*7. *&* 8. Duardus §.6. *qu.*5. *num.* 5. *&* 6. ubi
19 quærit quid si pupillus non habet tutorem, vel curatorem, & ait, quod si pupillus est infans cum notificari non possit, erunt citandi consanguinei, & affines illius, ut veniant ad defendendum eum in judicio, vel à judice, providendum est de tutore, seu curatore ad lites in tali actu particulari, si nullus compareat consanguineus, dandus est curator ad litem, &c. si verò plures sint tutores, tunc omnibus est facienda notificatio, Abruzzus *in* §. *nunc admonendi nu.* 106. *instit. quibus alienare licet*, *vel non*, *& in* §. *fin. nu.* 21. *eod. tit.* pupillo tantum fieri non potest Abruzzus *d. n.*106. 108. *&* 109. D. Joseph de Ninno *in comment. ad Albaranum* §.7. *& seqq.* ubi Cuenca *in add. litt. K.*

20 Quapropter quando fit depositum pro luitione census, & repetitur mortuus Dominus creditor census, tunc debet depositum notificari illius hæredibus, aliàs depositio facta citato eorum auctore, illis non nocet Boninsignius *de censib. art.*97. *n.*130. per text. *in l. si quis inficiatus*, ubi Bart. *ff. depositi*. Quibus etiam hæredibus est significandum jus competens debitori census ad illum redimendum, Foller. *de censib. in verbo instrumentum gratia n.* 47. qui negat id esse necessarium ea ratione, quia revenditio ista debet fieri ex juris necessitate, quæ omnibus innotescit, imò cum necessitas revendendi sit de substantia contractus censualis ex bulla Pii V. super censibus, eo ipso, quod hæredes præfati scirent fuisse factum depositum pro dicti census redemptione, scire etiam debent se teneri ad illius revenditionem, unde nulla necessitas cogere potest volentem redimere, ut notificet dictis hæredibus jus, quod habet redimendi; ut bene Intrigliol. *de censib. qu.*72. *n.*6. Cenc. *q.*111. *n.*57. *cum seq.*

Sed quid si dominus census sit furiosus, vel decesserit, & 21
illius hæreditas jacet, cui est depositum notificandum, respondet Duard. *ubi suprà quæst.*5. *numer.*4. quod dandus est curator furioso, vel hæreditati jacenti, cui facienda est denunciatio, & *numer.*7. dicit, quod si census sit alicujus collegii, monasterii, societatis, aut alterius communitatis, denunciatio debet fieri illis, qui talem universitatem, seu communitatem repræsentant, in congregatione 22
facta in loco solito, & *num.*8. dicit, quod si agatur de extinguendo censum, cujus usufructus ad aliquem pertineat denunciatio debet fieri non proprietario, sed usufructuario, de cujus interesse principaliter tractatur, sed quia reluitio census non potest fieri, neque à solo proprietario, sed ab utroque secundùm veriorem opinionem de qua Amatus *resolut.*81. *num.*11. Cencius *de censib. quæst.* 109. *numer.*65. Duard. §.5. *quæst.*18. *numer.*4. *&* 6. Rota post Cenc. *d.*381. ideò existimo denunciationem debere fieri usufructuario, & proprietario, prout firmavit Duar. *quæst.*18. *numer.*6. Cenc. *dict. num.*65. Salgad. *in suo labyr. cap.*27. *num.*50. Moccia *in sylva cap.*22. *num.*6. *&* 14. An verò census luitio possit fieri ab hærede gravato, disputant Amatus *resolut.*81. *à num.*17. Cencius *quæst.*109. *a num.*57. Duardus §.5. *quæst.*25. Hodiern. ad Surd. *d.*321. *num.*3. Merenda *lib.*11. *controv. cap.*6. Salgad. *part.*1. *labyr. cap.*27. *à num.*37. & si creditor sit absens legatur Hermos. ad Gregor. Lopez *gloss.*4. *l.*2. *tit.*3. *n.*90.

Quia verò dominus census est, qui tenetur revendere, 23
ideò domino est denuncianda retrovenditio regulariter loquendo, Duard. §.5. *quæst.*5. & hoc est adeò verum, ut non possit fieri ejusdem procuratoris, nisi in subsidium, nempè quando dominus census haberi non potest, Cenc. *part.*3. *cap.*1. *quæst.*3. *artic.*1. *numer.*22. Rota *decis.*258. *numer.*17. *post tractat.* Duardi, nec potest fieri procurato- 24
ri, ad lites constituto, sed fieri debet procuratori facultatem habenti ad vendendum, seu revendendum censum, Rota *decis.*184. apud Cencium, qualiter verò fiat citatio ad extinguendum censum, quando dominus est absens, & procurator constitutus, latè disputat Duard. §.6. *q.*5.

Quia verò in instrumento, de quo agitur est factum pa- 25
ctum de citando in Curia Not. Martucci, ideò intrat quæstio de validitate pacti, Joannes Jacobus Annecchinus *de pravent. capit.*2. *dub.*2. *numer.*9. hoc pactum reprobandum esse dicit, & multò magis illud, quod fieri solet in praxi, ut citetur creditor, vel debitor in Curia Notarii talis, etiamsi dictus Notarius non ibi habitet; esset enim tale pactum nullum, & contra bonum publicum, nec vigore talis pacti posset aliquis dici contumax, quia esset januam, aut parietes adhibere pro testibus, quo nihil absurdius.

In praxi verò esset totam legalem machinam pervertere, 26
si diceremus cum Annecchino pactum non valere, nam disputant nostri, an pactum valeat, per quod dicitur, si Titius debitor non solverit tempore limitato, quod citetur pro eo tabellio, & dicunt valere, quia tabellio videtur tali casu constitutus procurator illius debitoris; qui indubitanter potest citari tali casu, ex Bart. *in l. solent ff. de aliment. & cib. legat.* & Alex. *in l. qui res Cod. de proc. col.*1. & sic praxis admittit valere pactum, Velasch. *tom.*2. *consult.*114. talis verò Notarius non potest ad totam causam decimare forum, & allegare omnia, quæ princi- 27
palis poterat allegare, quia videtur constitutus procurator solum ad illum actum citationis, & non ad reliqua judicii, *l. si procurator ad unam speciem*, *Cod. de procur.* &

talis citatio proficit, ut ille possit domino negotii denunciare, ut veniat ad defendendam causam, vel ad accipiendam pecuniam, ut in casu nostro, ut bene Velasch. *d. consult.* 144. *num.*6. Verum idem Velasch. *ubi sup. dub.*5. *numer.*11.
28 ait, *quod tale pactum non operatur, quando convenitur in alieno territorio;* ergo cum hæredes Nicandri scilicet Barbara, & Anna Saldarella sint intimatæ, (si intimati dici possunt, quod non est, ut infrà) & sint in alieno territorio nihil juvat tale pactum Baroni Galli, nec ipsis quatenus intimatis nocet, quia mandatum Nicandri morte fuit extinctum, *l. mandatum, C. mandati.*

29 Unde pro concordia harum opinionum, & praxis, dico, quod si agatur de citando debitore; vigore instrumenti obligato, apochæ bancalis, &c. tunc quia sciebat debitor se esse obligatum, & adveniente tempore debere; & si non solvit, quia tunc est in mora voluntaria cum dies interpellet pro homine, *leg. magnam Cod. de contrah. stipulat. cum concordant.* nil mirum est, si pactum ut posset citari in Curia, etiam si non existat in valvis, &c. sed si sumus in debitore capitali, & annuorum introituum, tunc quia pactum de retrovendendo est ad favorem debitoris, & ignorat creditor, quando exercere illud velit debitor, non est validum pactum, quod possit citari in Curia, etiamsi ibi non existat, &c. quia non potest illius exercitii haberi no-
30 titia tali citatione facta per ipsum creditorem, & sic esset pactum iniquum, undè cauti, & docti notarii hoc pactum non apponunt in talibus instrumentis pro retrovenditionibus faciendis, ut mihi dixit ore tenus Notariorum Magister, & nostræ Juris prudentiæ non ignarus Notarius Franciscus Amenta vir insignis, qui ait se practicasse, & vidisse practicatum à suis majoribus, quod in casu retrovenditionis fit apocha bancalis, & fit comparitio in M. C. V. ut ordinetur porterio ejusdem (alias non posset porterius eam domi, vel in Curia, ubi residet Notarius, qui stipulatus fuit instrumentum, vel alio modo habeat notitiam creditor, & hic est verus modus practicandi hanc retrovenditionem, &c.

31 Addo, quod quis citari, & notificari debet in loco tuto, ad hoc, ut comparere teneatur, *cap. cum R.* ubi Barbosa *num.*2. *de offic. & potest. Iud. deleg.* ubi nullus tenetur comparere in loco, ubi potentes inimicos habet, vel ad quem non habet tutum accessum, ut post alios Scialoya *in prax. forjud. cap.*8. *numer.*48. *&* 57. qui ait, quod si per-
32 sona nobilis sit citata in longinquis partibus, tempore Solis in Leone, quod non tenetur comparere, sed potest comparere per Procuratorem, & allegare de temporibus æstivis, quod fallit, quando citatus sit persona rustica, vel robusta, idem Scialoya ubi Sanfel. *in prax. judic. sect.*6. *numer.*2. *& decis.*3. Daumad. *select. sentent. litt. C. in verb. citatio, & in prax. rer. civil. cap.*75. *numer.*4. Ludov. Gilhausen. *in arb. judic. cap.*4. Ramo *p. de citatione numer.*22.
33 qui etiam dicit, quod citatio ad locum non tutum est adeò nulla, ut necesse non sit appellare, & procedit etiam in illo, qui ubique locorum ex contractu se obligavit, ut possit conveniri, nam si locus non erit tutus, obligatio nullius erit momenti, Marsil. *in d. l. de unoquoque num.*179. *ff. de re jud.* ubi etiam dicit, quod banna sunt nulla, & invalida, quando banniti sunt citati ad comparendum ad locum notoriè non tutum, vel coram judice injustè procedente, Imola *in cap. ex parte de appellat.* Bovaccius *ad constit. Marchiæ gloss.*3. *n.*123.

34 Locus verò ubi est pestis, tutus non est Imola *in cap. querelam num.*7. *de procur.* Gilhausen. *ubi sup.* Barbos. *in cap. ad supplic. de renunc. & in cap. cum R. de off. & potest. jud. deleg.* Bald. *in cap. ex parte numer.*3. *de appellat.* ubi locus non dicitur tutus propter mortalitatem, quia quis non debet tentare Deum, sed timere, cum sit terribilis plusquam Leo rugiens.

35 Immò citatus ad locum non tutum, non tenetur comparere, Scialoya *d. cap.*8. *num.*55. Barbosa *in d. cap. cum R. numer.*3. & quis dicatur locus non tutus, tractant Horat. Persic. *inter consil. crimin. cons.*7. *num.*17. Cala *de modo articulandi gl. unic.* §.2. *num.*795. *&* 796. Gilhausen. *in arb. jud. cap.*4. Ramo *p. de cit. num.*22. Alphons. de Leone *de cens. re-*
36 *coll.*5. *num.*498. Ricc. *collect.*3291. & quomodo probetur locum non esse tutum, tractat Riccius *collect.*3291. & procedit etiam si locus non sit tutus culpa ipsius citati, quia neque tenetur comparere, Scialoya *ubi sup. cap.*8. *num.*59. & citatus ad locum non tutum neque debet mittere excusatorem ad alligandam excusationem loci non tuti, Sialoya *d. cap.*8. *num.*57. Imola *in cap. præterea num.*9. *de dilat.* ubi ait, quod non tenetur mittere excusatorem; nec obstat, ait Imola, quod notorium non relevat proponendo, quia fallit quando concernit ipsam citationem, nec requiritur protestatio maxime quando impedimentum est notorium, 37
& est in persona ejus, qui tenetur facere, Afflict. *d.* 50. Gratian. *cap.*19. *num.*14. *&* 15. ergo cum in facto, de quo agimus hæredes qu. Nicandri, & Anna Saldarella fuerint notificati sub die 12. Junii, quo tempore, ut ex banno emanato sub die 23. Maji 1656. Civitas Neapolis erat publicata peste infecta, non erant obligati ad comparendum, nec litteras missivas notitiæ citationis poterant recipere in loco, ubi erant ob commercium prohibitum causa pestis, ergo depositum non fuit legitimè notificatum, ergo currant usuræ ad eorum utile.

Nec in præsenti fuit valida notificatio, primò quia in re- 38
latione quæ fit per Nuncium ex *constitut. quæ incipit citationis litteræ, & ex pragm.*2. *de ordin. judic.* debent saltem intervenire duo testes, qui se subscribant relationi, vel saltem Nuncius de eorum nominibus mentionem faciat in relatione, quando fit in loco, ubi copia litteratorum testium haberi non potest, & sic inter quindecim requisita intimationis, de quibus Afflict. *in constit. Regni pœnam eorum*, dicitur unum esse, ut scilicet dicatur præsentibus habitantibus in domo, Laganar. *in prag.*2. *de citat.* & licet in eis notificationibus factis per porterios S. C. id non procedit, quibus sufficit, ut in relatione exprimant nomen personæ, cui fuerit facta citatio, ut in *prag.*1. *de off.* S. R. C. ubi habetur teneri porterios referre non solùm intimationem factam cum certa die, sed etiam horam ipsius citationis factæ, quod, malè servari testatur Rovit. *in prag.*2. *de citat. num.*16. *&* 17. quare in citatione, quæ fit per Nuncium, ut habetur per *Constitut. Regni, quæ incipit citationis litteræ, & in prag. quæ incipit quilibet agere de ord. judic.* debet fieri relatio cum subscriptione duorum testium, vel quod Nuncius referat citasse, præsentibus duobus exprimendo illos per nomina, & cognomina; unde licet Nuncio simpliciter credatur citasse ex *glos. in cap. quoniam contra de probat.* tamen requiritur illa solemnitas rerum. In citationibus, quæ fiunt intra Civitatem Neapolitanam, creditur non obstante *d. prag.* præter illam citationem, quæ fit contra inquisitum ad capitula, Franch. *d.*560. Gallupp. *in praxi part.*2. *cap.*2. *num.*12. omnes tamen concludunt, 3
quod debet fieri in relatione mentio illius, qui fuit illius intimatus, notificatus, &c. latè Sanfelic. *in praxi judic. sect.*35. *ex ritu* 114. *cum seq.* sed in præsenti non fuit in relatione per Nuncium dictum, cui sit facta intimatio, dicit tantùm intimasse in Curia Caroli Piscopi, ubi residebat per prius Notarius Carolus Martuccius ad præsens Pannettarius, &c. ergo non dicit cui notificavit, quia instrumento dictum fuit intimandum esse depositum in Curia Notarii Caroli, neque dictum fuit etiam si ibi non fuisset Curia, ergo, dato, quod esset intimatio facta in Curia Notarii Piscopi, non potuit habere notitiam Not. Carolus tunc pannettarius, neque potuit certificare illos de S. Barbara, neque dicitur fuisse notificatum Not. Piscopum, quem non sufficiebat notificare, quia non erat in instrumento designatus, ergo notificatio non fuit legitimè facta, ergo omni jure sperat condemnari Baronem Galli ad tertias decursas usque ad præsentem diem, prout per M. C. ad relationem 4
Domini Cons. Ascanii Raetani, tunc illius Judex, nunc meritissimus Consil. fuit judicatum in hoc eodem casu contra Principissam Macchiæ ad favorem Reg. Cons. Pauli Staibani, eo, quod Jo: Baptista filius Pauli dederat Principissæ duc. mille, & quingentos ad censum, & cum vellet Principissa exercere pactum de retrovendendo, fecit depositum de capitali, & tertiis intimato post mortem qu. Joann. Baptistæ, deposito in Curia destinata, ut patet ex processu in Banca olim Palmæ, nunc Anzalonis, scriba est Camillus Russus, & fuit dictum, ut solveret tertias, &c.

Hæc causa fuit, ut consuluimus, inter partes accommodata.

DISCEPTATIO XII.

SUMMARIUM.

1 *Fisci encomia, qui DD. tractent, & facti series proponitur.*
2 *Articuli proponitur discutiendi.*
3 *Iuspatronatus ex sui natura transit ad hæredes extraneos.*
4 *Provisio hominis facit cessare dispositionem legis.*
5 *Provisio hominis derogatoria quando faciat cessare dispositionem legis.*
6 *Hypotheca tacita dotis quando concurrat cum expressa.*
7 *Iuspatronatus pro primogenitis transit ad hæredes extraneos.*
8 *Gratia in corpore Iuris clausa difficilius tollitur, quàm jus commune.*
9 *Dispositio hominis non facit cessare provisionem legis specialis.*
10 *Dispositio quando cumulativè censeatur concessa.*
11 *Patronus donando Iuspatronatus intelligitur donasse cumulativè, non privativè.*
12 *Iurisdictio concessa, censetur cumulativè, & non privativè ad ordinarios Iudices.*
13 *Iuspatronatus an possit à fundatore remitti in totum, vel in partem.*
14 *Iuspatronatus taxativè pro familia non transit ad extraneos.*
15 *Dictio* videlicet *qualiter sit taxativa.*
16 *Dictio* videlicet *regulatur secundum subjectam materiam.*
17 *Determinatio respiciens plura determinabilia, æqualiter determinat.*
18 *Iuspatronatus quando transit ad hæredes extraneos.*
19 *Iuspatronatus regulatur secundum naturam feudi, & emphyteusis.*
20 *Iurispatronatus pro filiis, & descendentibus, quando transit ad hæredes extraneos.*
21 *Iuspatronatus pro familia fundatum, illa extincta, quando transeat ad alios.*
22 *Iuspatronatus durante familia potest alienari in præjudicium alienantis.*
23 *Iuspatronatus fundatum per se, & successoribus suis qualiter intelligatur.*
24 *Dictio* suis *comprehendit etiam extraneum hæredem.*
25 *Fœmina de familia quatenus in ea consideretur.*
26 *Ordinarii consensus quando requiratur in translatione Iurispatronatus.*
27 *Episcopi consensu in donatione Iurispatronatus quando, & quare requiratur.*
28 *Vicarii consensus quando sufficiat, & quando non, in donatione Iurispatronatus.*
29 *Ordinarii consensus, & licentia qualiter differant.*
30 *Iuspatronatus si donetur Episcopo loci non requirit consensum.*
31 *Iurispatronatus translatio, ut fiat, requiritur expressus consensus Ordinarii.*
32 *Donatio Iurispatronatus facta cum patrono non est propriè donatio.*
33 *Iuspatronatus ex privilegio potest dupliciter competere.*
34 *Privilegium ex mera liberalitate strictè debet interpretari.*
35 *Patronus manuteneri debet in quasi possessione præsentandi.*
36 *Iuspatronatus ex reædificatione quæ requirat.*
37 *Iuspatronatus concessum ex augmento dotis non potest dici acquisitum nisi probetur augmentum dotis.*
38 *Potnificis gratia Iustificata habet exequutionem paratam.*
39 *Trident. Decretum sess. 25. cap. 9. de reformat. adducitur.*
40 *Iuspatronatus ex augmento dotis qualiter dicatur concessum, & fundatum.*

41 *Iuspatronatus per reædificationem qualiter acquiratur.*
42 *Trident. Concilium, de quo suprà dum ait posse revideri Iuspatronatus, qualiter intelligat.*
43 *Iuspatronatus ex augumento dotis fundatum, si fructus sint aucti, an augeatur.*
44 *Pontificis factum inviolabile esse debet in Iurepatronatus.*
45 *Iurispatronatus fundatio quando sit irrevocabilis.*

ARGUMENTUM.

Juspatronatus, an, & quando transeat in hæredes extraneos, quando est fundatum pro familia. Tacita dispositio legis quando esset per illam hominis. Jurispatronatus donatio qualiter fiat, & quomodo compatrono, & an possit donari si sit familiare? Juspatronatus ex privilegio, vel augumento dotis qualiter fundetur. Trident. dispositio sess. 25. cap. 9. de reform. adducitur & explicatur.

PRO

Domino Clerico Joanne Coppola,

CONTRA

Promotorem Fiscalem Curiæ Archiepisc. Neapolitanæ.

Fisci encomia, prærogativas, & infinita propemodum privilegia, non autem infimas, vilesque æquiparationes meum foret recensere, quæ tamen remitto videnda apud Franch. Amajam *in rubr. Cod. de jure fisci, lib.* 10. ubi Valenzuela *numer.* 45. Dom. Franciscum Alfarum *de offic. fisci, gloss.* 9. Peregrin. *per integrum volumen de jure fisci*, Gutter. *de offic. Domus Augustæ, lib.* 3. *cap.* 18. Bovad. *lib.* 50. *Politicæ, cap.* 6. Angel. Steph. Garonium *de jure fisci per tot. vol.* Solum tamen munus assumo defendendi clientem Clericum Joannem Coppulam pro quo defendendo Reverend. Dom. 1

Supponitur pro facti specie, quod in anno Incarnationis Domini 1580. Kalendas Decembris Pontificatus Gregorii XIII. anno ejus quinto, per Apostolica scripta idem Sanctissimus Dominus, quæ Archiepiscopo Neapolitano tunc temporis existenti exequenda commisit, Joanni Baptistæ Berlingerio laico Neapolitano concessit, ut quandocumque Ecclesiam Sancti Basilii de Pausilippo nuncupatam in Monte Pausilippi Neapolitanæ Diœcesis, sine cura, quæ sic diruta erat, ut ejus vestigia vix appararent (quam in titulum simplicis beneficii Julius Cæsar Berlingerius clericus Neapolitanus ejusdem Joannis Baptistæ filius tunc obtinebat, cujus redditus ducatos triginta monetæ Regni Neapolitani solummodo erant, super quodam territorio Capitello nuncupato) ita denuò erigeret, & reædificaret, ut in ea celebrari posset, ejusque in reædificatione ducatos ducentos impenderet, atque ornamentis necessariis ad sacra in illa facienda instrueret, & dotem in aliis ducatis viginti augeret, juspatronatus, & præsentandi de donatione, & fundatione obtineret pro se, suis hæredibus, & successoribus, videlicet primogenitis, & in defectum primogenitorum alii succedere deberent, & cessantibus masculis, proximior, seu propinquior de domo, seu familia Berlingeriorum, Archiepiscopus Neapolitanus tunc temporis Illustrissimus Annibal de Capua supplicata recognoscens, eaque veritate niti agnoscens, executus fuit, reservato jurepatronatus, & præsentandi dicto Joanni Baptistæ Berlingerio, suisque hæredibus, & successoribus, ut in proc. fol. 6. servata forma suæ petitionis.

In anno tandem 1638. vacante beneficio prædicto per mortem Clerici Petri Jacobi Coppola, fuit ad illud præsentatus per Emiliam, & Isabellam Berlingerias hæredes quondam Doctoris Julii Berlingerii eorum fratris Clericus Joannes Coppola, qui prævio decreto Vicarii Eminentissimi Cardinalis Boncompagni institutus, novissimè elapsis diebus Isabella Berlingeria, quæ sola reman-

sit donavit irrevocabiliter inter vivos dicto Clerico Joanni Coppola ejus ex sorore nepoti hoc juspatronatus, & præsentandi publico de tali donatione confecto instrumento. Clericus Coppola coram Eminentissimo Cardinale Filamarino comparens petit ejus assensum, & beneplacitum impartiri. Fiscus ex adverso opposuit hoc juspatronatus extinctum esse, ac per consequens Ecclesiam libertatem acquisivisse, factumque esse liberæ collationis. Secundò opponit Bullas Apostolicas concessas olim Joanni Baptistæ fuisse subreptitias. Tertiò opponit spectare nunc ad Ordinarium de veritate tunc temporis supplicatorum cognoscere, ac de validitate reservationis jurispatronatus vigore Trident. *sess.25. cap.9. de reform. in fin.*

2 Duo igitur sunt in præsenti videnda. Primò, utrùm hoc juspatronatus sit extinctum extincta familia Berlingeriorum, vel potius, utpotè hæreditarium transitorium sit ad hæredes extraneos.

Secundò, utrum possit nunc Archiepiscopus Neapolitanus videre de veritate supplicatorum, atque de validitate reservationis juspatronatus cognoscere, an potius fisci objecta rejicere uti inutilia.

Quoad primum hoc juspatronatus non esse extinctum, licet extincta sit linea, sed ut transitorium ad hæredes extraneos potuisse donari Clerico Joanni Coppolæ.

Probatur primò, quia juspatronatus ex sua natura
3 transit ad hæredes extraneos, ut notatur *in cap. considerandum 16. quæst. 7. cap. si plures, cap. cùm seculum, de jurepatronatus*, ubi generaliter probatur juspatronatus transire ad hæredes quoscumque universales, tam suos, & sanguinis, quàm extraneos, & tam ex testamento, quàm ab intestato, in quos quidem transit, quia hæredes, Covarruv. *var. resolut. lib.2. cap.18. numer.6.* Spino. *in speculo testamentorum, gloss.4. numer.45.* Riccius *collect.1025.* Ugolin. *de potest. Episcopi, part.2. cap.51.* Spino *in speculo testamentorum, gloss.4. numer.45.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. litt. I, conclus.610. & seq.* Lambertinus *de jurepatronatus, part. 2. lib. 1. quæst. 1. art.15.* Abbas *in cap. cùm seculum, & ibi gloss. de jurepatronatus*, Barbos. *de potest. Episcopi allegat.71. & in collect. in d. cap. cùm seculum*, Vivianus *lib.4. de jurepatronatus, cap.2.* quod dicit Rota Romana in Cremonensi jurispatronatus 6. Junii, & 21. Novembris 1578. coram Cardin. Seraphino, & in Aretina Cappellaniæ 6. Novembris 1593. coram Penia, & in Baren. Beneficii 1. Decembris 1589. coram Penia, apud Vivianum *ubi suprà numer.2.* ergo cum de jure communi tale juspatronatus sit transitorium ad hæredes extraneos, non per hoc impeditur quin non transeat; per hoc, quod fundator illud pro suis filiis primogenitis, & masculis fundaverit, quia generaliter regula est, quod pro-
4 visio hominis non facit cessare provisionem legis, & juris communis in eodem casu, *leg. si cum dotem, in princ. ff. de solut. matrim. leg. si extraneus, ff. de conditione ob causam*, Barbosa *axiomate 195.* Carrocius *singul.691.* Joseph Vela *dissert.11. numer.111.* latè Neguf. *de pignor. part.2. membr.4. numer.87.* ubi ponit plura exempla Gabriel *comm. conclus. in tit. de reg. juris conclus.8.* Menoch. *lib.4. præsumpt. 190. à numer.40.* Cardin. Tusch. *tom.6. litt. P, conf.951.* Hinc dixit Fontanell. *tom.2. claus.5. gloss.10. part.1. numer. 50. cum seqq.* quod licet hominis dispositio faciat cessare dispositionem legis ex vulg. *leg. fin. Cod. de pactis convent.* ad notata per Seraphin. *decis.829. & 837.* tamen regula
5 procedit, quando provisio hominis est derogatoria, & non cumulativa ad provisionem legis, præsertim quando incompatibiles sunt provisiones, ut benè Franchus *decis. 135. numer.9.* sic etiam ad propositum dixit Fontan. *tom. claus.7. gloss.2. part.1. numer.18.* quod si in instrumento dotali mulier caveat sibi de expressa hypotheca in bonis mariti pro dote, non per hoc censetur renunciasse
6 hypothecæ dotis tacitæ à lege intellectæ, quia tacita hypotheca potest concurrere cum expressa hominis hypotheca, ex Anton. Fabr. *lib.5. C. tit.8. de rei uxor. act. defin.3.* ne alias specialis conventio pignoris faciat deteriorem dotis conditionem, quam debuit facere meliorem, ut bene idem Faber *ubi suprà definit. 23.* latè Alexander Raudensis de Analogis *lib.1. cap.33. à numer.1.* ergo licet
7 dixerit fundator se fundasse juspatronatus pro suis filiis masculis, videlicet primogenitis non per hoc tollitur, quin non transeat ad hæredes extraneos, consequentia probatur, quia ut benè Ancharanus *cons.81. numer.3.* jus commune informat conventiones, & pacta, & alias dispositiones, easque interpretatur, *leg. quæro, §. inter locatorem ff. locati, cap. cùm dilectus de consuetudine, l.2. Cod. de Noxalibus, l. quid ergo, §. si habes mentem, ff. de leg.1.* cum similibus, ergo licet fundator sic expresserit scilicet pro suis filiis, & descendentibus ex familia, videlicet primogenitis non per hoc sequitur, quod excluserit non esse perventurum tale juspatronatus ad extraneos hæredes, quia potius de primogenitis, cæterisque mentionem fecit ex abundanti argumento *leg. quæsitum, §. fin. ff. de fundo instructo*, & fortè de primogenitis mentionem fecit, quia voluit illis pinguius providere, ut scilicet tale jus transeat ad illos etiam non hæredes ex prædicta sua ordinatione, juxta notata *in l. jusjurandi, §. si liberi, ff. de operis libert.*

Probatur secundò, quia vel juspatronatus hoc de quo agimus competit de jure communi, vel de jure speciali, sive extraordinario, sed quomodocumque competat, semper transit ad hæredes extraneos, ergo, &c. Major & Consequentia patent. Minor probatur, quia si sit fundatum jure communi, & generali tunc est gratia justa ratione fundata, & in corpore juris clausa, ita Barbos. & alii *in cap. quanto de judiciis*, Lambertinus *de jurepatronatus lib.1. part.1. quæst.1. artic.4. numer.10.* Felinus post alios *in cap.1. col.8. numer.10. de rescriptis*, Gomes. *in §. fuerat, numer.81. institut. de act.* immò difficilius tollitur Gratia in corpore juris clausa, quam ipsum jus commune, Socin. *cons.299. lib.2.* Jason *in leg. postquam liti, col. fin. Cod. de pactis*, Crotus *in leg. filiusfamil. §. Divi, num. 92. ff. de leg.1.* Zuchardus *in rub. ff. si certum petat. numer. 24. in fin.* quo casu cum sit gratia clausa in corpore juris locum habet regula, sive provisio legis communis, & ordinaria, quæ vult juspatronatus transire ad quoscumque hæredes etiam extraneos, quæ quidem regula non cessat per provisionem hominis, ex notatis per Bart. *in leg. si cum dotem, col.1. in fin. ff. solut. matrim.* Anton. Gabriel. *dict. conclus.8. de regulis juris numer.4.* Probatur secunda pars minoris si scilicet competat jure speciali, sive extraordinario, quia dispositio hominis non facit cessare provisionem legis specialis, vel extraordinariæ, quando concurrunt circa diversa, ita Bartol. *in dict. leg. si cum dotem, & in leg. si constante, ff. solut. matrim.* Gabriel. *dict. conclus.8. numer.11. & 12. in limit.5.* quia lex providet de jurepatronatus ipsi fundatori, & suis hæredibus, & fundator providet ipsis primogenitis, ut benè considerat Cald. *cons. 4. de jurepatronatus*, ergo cum provisio legis proveniat ex diverso fonte, ac hominis provisio; immò talis hominis provisio, non æque plenè provideat, per consequens talis secunda provisio hominis non facit cessare provisionem legis, ut bene Bald. *in l. certi juris, in fin. Cod. locati*, Angel. *in §. Item Serviana, col.3. institut. de act.* ubi Jason *num. 67.* & idem Jason *in l.2. num.195. C. de jure emphyt.* Gomes. *in d. § fuerat, n.31.*

Probatur tertio, quia in dubio, quando lex mortua, vel viva concedit aliquod jus, vel exercitium ipsius vel privatus, se immiscet alicui juri alteri competenti, intelligitur concedere, & se immiscere cumulativè non privativè cum illo qui jam habet idem jus, Decius *cons.3. numer.3.* sic patronus donando jus præsentandi intelligitur donasse cumulativè, non privativè, Decius *cons. 542. numer.5. in fine, & 609. mumer.4.* Federicus de Senis *cons.147.* Abbas *cons.54. volum.2.* Balbus *de præscript. 2. part. quintæ partis principalis, quæst.5. numer.7.* sic jurisdictio, quæ alicui conceditur per Principem censetur cumulativè concessa, & non privativè ad ordinarios Judices, ex textu *in leg.1. Cod. de offic. Præfect. Vrbis, leg. fin. Cod. de jurisdict. omn. judic.* Menoch. *lib.2. de præsumpt. præsumpt.18.* Gratianus *cap.154. & 270.* Quapropter semper quod Principes, & alii ordinarii concurrere voluerint, & causas præoccupaverint, suam jurisdictionem exercere non prohibentur, Grammat. *voto 28. numer.6. & cons. crimin.6. in fin.* Surd. *cons.152. lib.2.* cum enim cumulativè concedatur generi per speciem non fit derogatio in jurisdictionalibus; & ideò præventionis locus est, DD. *omnes in cap. prudentiam, de officio delegati*, Ruinus *cons. 7. lib.3.* Giurba *cons.59.* Capibl. *de Baronib. 2. tom. cap. 37.* multo magis fundator constituendo alios patronos scilicet primogenitos noluit se ipsum, & suos hæredes privare

privare, sed illos cumulare, nam prima charitas incipit à se ipso, & semper ubi fieri potest, debet actus interpretari, ne inducat renunciationem proprii beneficii, *cap. sane, de renunciat.* ubi glos. & DD. Zabarell. *cons.* 3. *num.*7. Calderin. *cons.*4. *in fin.* de jurepatronatus, ergo juspatronatus de quo agimus, licet sit dictum pro suis primogenitis, tamen debet ad hæredes extraneos transire.

13 Dicit Fiscus, quod patronus fundans Ecclesiam potest in totum, vel pro parte remittere juspatronatus, & limitatè illud inducere in præjudicium descendentium, vel extraneorum hæredum, ut sibi placet *cap. significavit, de testib. cap.*1. *de jurepatron. in* 6. ubi Archidiaconus, & alii: ergo videtur, quod in præsenti fundator voluerit juspatronatus pro suis de Familia tantum fundare, & præsertim pro suis primogenitis, ut apparet, & fundat Geminian. *cons.* 45. *num.*8.

14 Respondeo hoc verum esse si fundator fundasset juspatronatus taxativè, scilicet solummodo pro illis de Familia expresè excludendo alios, quo casu procedit motivum Fisci, cum opinione Bald. *in l.*2. *Cod. de in jus vocando*, ut illum intelligunt Felin. & alii, quos refert Rocchus de Curte *de jurepatron. in verbo ipse velis à quo*, *num.* 18. Parisius *cons.*48. *num.*6. non prout in præsenti, quando quis simpliciter exprimit aliquos, qui possint præsentari, quia demonstrativè tantum loquitur, sive cumulativè, non autem privativè ad hæredes extraneos, ut suprà probavimus.

15 Instat Fiscus, adest in fundatione dictio illa *videlicet primogenitis*, sed dictio illa est taxativa, & restrictiva, *leg. videlicet*, *ff. ex quibus causis majores*, *leg. videlicet*, *ff. de pactis*, *cap. transmissa de eo qui cogno. consanguinea uxoris suæ*, ubi *uxore sua defuncta*, *filiam ejus privignam videlicet propriam*, *cap. Sacrosancta de electione*, *cap. novissimus*, *de verb. signific. gloss.* Bart. & alii *in l.* 1. *numer.*2. *ff. ad leg. Aquiliam*, *gloss. in clemen. causam*, *in verb. videlicet*, *de electione*, Francus *decis.*117. *numer.*12. Bertazz. *de clausulis instrumentorum*, *claus.*38. *gloss.*3. Genedus *pract. & canon. quæstionum*, *sing.*66. Cardin. Tusch. *litt. D*, *conclus.*393. Rota apud Gregor. XV. *in decis.*286. *numer.*9. & dixit eadem Rota coram Manzanedo in Bononiensi de Lambertinis 18. Martii 1613. apud Farinac. *decis.* 474. 1. *part. in posth.* & post alios Barbos. *in tract. de dictionibus*, *dict.*423.

16 Respondeo enim cum eadem Rota Romana apud Farinacium *ubi suprà*, quod dictio *videlicet* non semper stat taxativè, sed ut plurium demonstrativè secundum subjectam materiam ut patet ex *cap. cum Marthæ*, *§. distinguendum de celebratione Missarum*, Jason. *in leg. tempus*, *numer.*1. *ff. de re judic.* Rebuff. *in concordatis in rubr. de collationiibus §. præfatique*, *in vers. videlicet*, *fol.*300. Decius *cons.*47. *numer.*4. Genedus *sing.*66. & in dubio stat magis demonstrativè, quàm restrictivè, Cravett. *cons.* 227. *&* 245. *numer.*9. *&* 273. Anton. Monach. *decis. Lucensi* 13. *num.*3. Barb. *d. dict.*423. *in fin.* & interdum talis dictio stat oppositivè, ut *in cap. post electionem*, *de concess. præb. cap. scriptum*, *de electione*, *cap.*2. *de privileg. in* 6. Aliquando exemplificativè, *cap. nihil circa finem*, *de elect.* quandoque terminativè, *capit. super litteris*, *de rescript.* quod verò in casu nostro stet demonstrativè, non autem taxativè, probatur ex verbis concessionis Pontificiæ, de quibus in processu fol. 5. à tergo ibi Joanni Baptistæ *ejusque hæredibus, & successoribus, videlicet primogenitis: itaque in defectum primogenitorum alii succedere debeant, & cessantibus masculis proximior de domo, seu familia* Berlingeriorum *succedere valeat, &c.* quibus verbis liquido constat concessionem per illam dictionem *videlicet* non vacasse primogenitos; non taxativè, quia dixit primò, pro se suisque hæredibus, & successoribus, (videlicet) primogenitis; igitur demonstrativè; ideoque addidit & in defectum primogenitorum vocetur proximior de domo; ergo lippis, & tonsoribus patet concessionem non fuisse pro illis primogenitis taxativè, neque pro illis de familia taxativè, quia una determinatio respiciens plura de-

17 terminabilia, debet ea æqualiter determinare, *l. jam hoc jure*, *ff. de vulgari*: sed dictio illa *videlicet* primogenitos non continet taxativè, ergo neque illos de familia continebit taxativè, sed simpliciter demonstrativè, quod patet ex dictione *seu familia* Berlingeriorum quæ dictio *seu* licet disjungat verba, inter quæ ponitur, tamen dispositio de uno disjunctorum ampliatur ad aliud Bald. *cons.*331. *num.* 6. *lib.*3. quem refert Cardin. Tusch. *litt. D*, *conclus.*372. & licet verba disjungat, tamen sensum conjungit, ut per Socc. *in l. Centurio*, *num.*174. *ff. de vulgar.* Barb. *de diction. dict.* 363.

Ergo apparet quod cum hoc juspatronatus sit transitorium ad hæredes extraneos, ut probavimus, poterit transferri in aliam familiam, quia verba concessionis non stant taxativè, ita quod excludantur, qui non sunt descendentes de Berlingeriis; sed demonstrativè, ut non admittantur transversales, & hæredes extranei, donec adsint descendentes; & propterea cessantibus descendentibus juspatronatus non extinguitur, sed transit ad hæredes extraneos, ut post Ancharan. d. Rota *cons.*81. Calderin. *cons.* 4. *de jurepatron.* dixit coram Seraph. *decis.*232. *&* 364. de 18
qua Vivian. *decis.*12.

Probatur quarto, quia hoc juspatronatus fundatum fuit pro Joanne Baptista Berlingerio, ejusque hæredibus, & successoribus primogenitis; & in defectum eorum alii succedant, ut in processu dicto fol.6. ergo est ex pacto, & providentia hæreditarium. Antecedens patet: consequentia probatur, quia juspatronatus regulatur secundum naturam feudi, & emphyteusis, teste Cardinali *in clem.*1. *de jurepatron.* quantum ad succes- 19
sionem Gratianus *cap.* 521. *numer.*31. dixitque Rota in Pistorien. Parœcialis apud Vivian. *lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 30. *& lib.*4. *cap.*9. *numer.*37. Dom. Episcopus Maranta *tom.*4. *respons.*27. *& part.*3. *respons.*74. *numer.*35. *cum seq.* Rota apud Coccin. *decis.*232. *num.*4. quæ est apud Vivian. *decis.* 105. *num.*4. ergo sicut feudum triplicis generis est scilicet hæreditarium, Gentilitium, & ex pacto; ita juspatronatus, de quo agimus est ex pacto, & providentia fundatoris hæreditarium, puta pro hæredibus, & successoribus primogenitis, illisque deficientibus, pro hæredibus, & successoribus proximioribus, ut bene Surd. *cons.*63. *num.* 10. Rovit. *in cons. impresso post decisionem Regen. de Aponte* 11. *numer.* 45. fundat post alios Illustriss. Episc. Maranta *d. respons.*74. *numer.*36. *part.*3. & in allegatione manuscripta pro hoc eodem clientulo: ergo licet primogeniti non adsint, & masculi omnes mortui sint; ad fœminas tamen pervenire debuit, ut de facto pervenit ad Emiliam, & Isabellam Berlingeriam & novissimè ad Isabellam mortua Emilia: ergo potuit Isabella illud donare, cui voluerit, cum sui natura sit transitorium ad hæredes, & successores.

Probatur quinto, quia si fundetur juspatronatus pro 20
filio, & descendentibus suis, si ille filius moriatur sine liberis, non per hoc juspatronatus censetur extinctum, sed ad hæredes transit; nisi tamen taxativè reservatum fuisse, ut dicit Rotam coram Robusterio *decis.*385. *part.* 1. *divers.* & illa Crem. juris die 21. Maji 1578. *& decis.*364. *num.*23. coram Seraphin. *Genuens. in praxi cap.*101. *num.*1. in impressis Rom. anno 1609. & impressis de anno 1613. *cap.*83. qui fundat Rotam coram Lambert. *lib.*1. *par.*1. *principali art.*5. 2. *quæst. principalis*, semper decidisse, quod jus- 21
patronatus fundatum pro familia, illa extincta transit ad hæredes ultimi de familia; nisi tamen ex verbis fundatoris appareat ipsum limitare voluisse juspatronatus ut ad alios non transiret, quam ad expressos, &c. sequitur Garzia *part.*5. *de beneficiis cap.*9. *num.*66. & dixit Rota apud Seraphin. *decis.*378. & in Lucana jurispatronatus apud Vivian. *d. decis.*12. *num.*1. Riccius *in praxi part.*1. *resol.*187. *num.*50. unde bene dixit Melchior Lotterius *lib.*2. *de beneficiis quæst.* 11. *num.*11. quod juspatronatus pro familia fundatum, finita familia transmittitur ad hæredes, & efficitur hæreditarium; quia cum familia non extinguitur nisi aliud constaret ex dispositione fundatoris, quia scilicet, reservasset juspatronatus pro tali familia, seu gente taxative, quia tunc procederet exclusio, ex vi illius pacti singularis, ut post Seraphinum fundat Lotterius ubi suprà *numer.* 12. Ciarlinus *cap.*1. *num.*24. immò durante familia potest 22
alienari, tenetque alienatio in præjudicium alienantis, & transit ad hæredes extraneos, quatenus alii non impugnent, contra quos etiam potest præscribi, ut latè fuit decisum in Mediolan. jurispatronatus 18. Aprilis 1617. coram Pirovano, de qua *part.*3. *recent. decis.*380. Lotterius *ubi suprà numer.* 14. igitur beneficium, de quo agimus, fuit reservatum Joanni Baptistæ, ejusque hæredibus, & successoribus, videlicet primogenitis; ita quod in defectum primogenitorum, alii succedere debeant, cessantibus verò masculis proximior, seu propinquior de domo, seu familia

milia Berlingeriorum succedat perpetuo, prout in assertiva petitionis, & in dispositiva Papæ fuit enunciatum. Igitur est tale juspatronatus hæreditarium, ex pacto, & providentia, neque taxativè reservatum, sed simpliciter, & in perpetuum; igitur transitorium est ad hæredes, scilicet ad Emiliam, & Isabellam hæredes quondam Doctoris Julii Berlingerii eorum fratris, & ad clericum Joannem Coppulam, ex sorore Isabellæ nepotem, atque propterea proximiorem transire debet post Isabellæ mortem: sufficit igitur talem clericum Joannem in gradu successibili reperiri, juxta tradita per Tiraquell. *de retract. lignag.* §.11. *glos.*1. *num.*5. *&* 6. Rota apud Coccin. *decis.*250. *num.*4. & apud Cardin. Cavaler. *decis.*395.

23 Probatur ultimo, quia si fundet quis juspatronatus pro se, & successoribus suis, adhuc verbum illud *suis* non restringit fundationem ad hæredes sanguinis, sed illa particula non obstante, transitorium est juspatronatus ad hæredes extraneos: quia dum dicit successores, idem importatur ac hæredes, *l. hæredis appellat. ff. de verb. signific.* ubi Rebuff. Alexan. *cons.*44. *vol.*1. Tusch. *litt. S*, *conclus.*878. Menoch. *cons.*1071. Fusar. *de sub-*
24 *stitut. quæst.*339. Peregrin. *de fideicomm. art.*32. *num.*84. Dictio verò illa *suis* facit hunc sensum scilicet demonstrativè respectu successionis defuncti, non ad differentiam extranei; quapropter illa dictio *suis* etiam extraneum hæredem comprehendit, *leg. si post diem*, ubi Gloss. *in verb. ad hæredem*, *ff. quando dies legati cedat*, Menoch. *lib.*4. *præsumpt.*89. *numer.*67. Simon de Pretis *de interp. ult. volun. lib.*3. *interpret.*1. *dub.*3. *numer.*15. Fusar. *quæst.* 339. *de substitution. numer.*15. Ciarlinus *controv. forens. cap.*1. *num.*33. quia dicendo *sui* intelligitur tam ex testamento, quàm ab intestato, cum sui sint hæredes, & sic potest extendi ad omnes succedentes, ut fundat Lambert. *lib.*1. *de jurepatron. part.*2. *quæst.*2. *principali numer.*4. Ergo si juspatronatus fundatum pro se, suisque successoribus transit ad extraneos; idem dicendum est si sit fundatum pro se, suisque agnatis, sive pro se, suaque familia, sive primogenitis, &c. quia talia verba stant demonstrativè non taxativè, ut bene fundat Joannes Baptista Ciarlinus *c.*1. *controv. for. citat.*

25 Ex quo apparet, quod cum hoc juspatronatus pertinuerit ad illos de Familia Berlingeriorum extinctis masculis spectavit ad fœminas de familia, quæ in familia considerantur *l.*4. *ubi gloss. in verb. non videtur*, *Cod. de fideicomm. leg. pronunciatio* 195. §. *familiæ*, *ff. de verb. signific.* Rota Romana *part.*2. *in recent. in decis.*282. *&* *part.*1. *in decis.* 587. & apud Seraphinum *in decis.*1438. & apud Gregorium XV. *in decis.*293. *numer.*14. *&* 464. ergo cum hoc juspatronatus ad ipsas tamquam proximiores de familia, & etiam uti hæredes Julii Berlingerii eorum fratris, pervenerit, & ad Isabellam solam mortua Emilia pervenerit, nullo alio existente proximiore potuit ipsa Isabella in Clericum Joannem ex sorore nepotem tale juspatronatus transferre, donationis titulo, & irrevocabilis inter vivos, quia voluntas prohibens rem extra familiam alienari, non impedit quin frater sorori donare non possit, *l.*4. *Cod. de fideicomm.* ergo nec nepoti ex sorore qui nullum alium habet in gradu proximiorem.

26 Igitur potuit tale juspatronatus ex sui natura deficiente familia transitorium ad hæredes extraneos etiam donari per Isabellam Berlingeriam suo nepoti Clerico Joanni Coppula, posito tamen consensu Eminentissimi Domini Archiepiscopi Neapolitani, quia semper, quod transfertur per titulum donationis prædictæ in alium, oportet, ut interveniat consensus Ordinarii, *cap. illud*, *cap. cum sæculum de jurepatron.* Idque ex eo, quia juspatronatus ad laicos jure communi non spectat, nisi ex sola gratia, sive dispensatione, ita Rota in antiquis *in decis.*556. *in novis* 404. Bellam. *in decis.*751. Igitur nil mirum est, quod donatio juspatronatus facta laico nulla sit Ricc. *in praxi resolut.*288. Rota apud Manticam *in decis.*86. *num.* 5. *&* *part.*1. *tom.*2. *in recent. in decis.*517. penes Farinacium post Abb. *in cap. illud citato*, sine quo consensu non valet translatio teste Rota Romana penes Seraphinum *decis.*884. Borrell. *in summa decisionum tit.*32. *numer.*4. Vivianus *lib.*4. *de jurepatron. cap.*1. *num.*17. Lambertin. *lib.*1. *de jurepatron. part.*2. *quæst.*1. *artic.*4. Ratio autem cur requiratur talis consensus in prædicta donatione illa est, tum ut ordinarius advertat utrum intervenerit simonia-
27 ca conventio, ut notatur in *cap. illud cit.* tum etiam quia sicut in fundatione reservatur juspatronatus cum prædicto Diœcesani consensu, ex gratia, ita in translatione. Idem consensus necessarius est, ut per talem consensum inducatur capacitas in illum, in quem sit translatio, ut bene Lambertinus *ubi suprà* Vivianus *num.*21. *loc. cit.* non tamen sufficit Vicarii consensus nisi habeat speciale mandatum teste Garzia *de benefic. part.* 5. *cap.* 9. *numer.* 75. Barbos. *in allegat.*54. *numer.*74. *cum seq.* Vivianus *lib.*1. *cap.*2. Gratian. *cap.*393. *numer.*10. Rota Romana in Sarnensi Beneficii 13. Junii 1625. coram Durano, de qua Vivianus *in decis.*109. *& seq.* 28

Qui quidem consensus Ordinarii differt à simplici licentia, quia hæc deberet semper præcedere donationem: 29 sed assensus, de quo loquimur potest tam præcedere, quàm subsequi donationem factam, ut ex pluribus Rotæ Decisionibus fundat Riccius *in praxi part.*3. *resolut.* 295. *&* 289. numquam tamen talis assensus extenditur; quapropter si Episcopus assentiat in donatione jurispatronatus facta Martino v. gr. & deinde Patronus voluerit revocare donationem factam Martino, & illam facere laico, non suffragatur assensus, sed novus requiritur, quia licentia, & assensus sunt stricti juris, nec debet extendi, Freccia *de subfeud. lib.*2. *quæst.*11. Franc. *decis.*71. *num.* 16. *&* 153. *num.*23. Surd. *decis.*303. *num.*5. *&* 304. *numer.* 20. Anna *cons.*84. *num.*12. Minadous *cons.*18. *num.*7. Riccius *in praxi part.*3. *resolut.*297. in accessoriis tamen, & consequentibus, ad eumdem contractum, super quo fuit concessus, extenditur, per Afflict. *decis.*325. *num.*19. Ursill. *num.*14. si tamen donaretur Episcopo loci juspatronatus nullo modo requireretur consensus, quia contrahens cum Domino, qui debet consentire est tutus absque alio assensu, Franc. *decis.*483. Capyc. *decis.*156. Ricc. *in praxi part.*3. *resol.*299. sic contrahens cum Papa non opus habet solemnitatibus extravagantis *ambitiosæ*, *de reb. Eccles. non alien.* Rota *decis.* 27. *part.*2. Capyc. *decis.*16. 3

Immò talis consensus in prædicta translatione requisitus debet esse expressus, cum ordinarius debeat indagare an in tali translatione aliqua fraus intervenerit, *dict. cap. illud*, *de jurepatron.* Interdum tamen tacitus consensus sufficit, putà si fiat donatio præsente Episcopo, Ricc. *part.* 3. *resolut.*291. Immò præsumptus teste Viviano *ubi suprà num.*28. Ricc. *d. part.*3. *resolut.*296. Si tamen Diœcesanus nollet consensum præstare, tunc cogi posset per Superiorem, ut præstet consensum, *cap. nullus*, ubi Abb. *de jurepatron.* Vivian. *d. lib.*4. *de jurepatron. cap.*1. *nu.*48. & Lambert. *lib.*1. *part.*2. *quæst.*1. *artic.*20. Ricc. *in praxi part.*3. *resolut.*294. *per tot.* Immò in casu nostro cum Clericus Joannes sit hæres Emiliæ, per consequens succedit in jurepatronatus, ac est compatronus: ergo in donatione facta per Isabellam sibi ipsi non requiritur talis consensus Ordinarii, quia est donatio facta compatrono, quæ propriè non est donatio personæ distinctæ, sed cum sit compatronus est capax jurispatronatus, Rota apud Verallum *dec.*311. *p.*1. Rot. *in recent.* apud Farinac. *dec.*707. *par.*1. *tom.*2. Campanil. *in divers. rubr.*13. *n.*368. Barb. *alleg.*71. Vivian. *lib.*4. *c.*1. *nu.*31. Grat. *cap.*157. *numer.*37. & idem Vivian. *post tract. in decis.* 110. *num.*15. 3 3

Quoad secundum caput, utrum scilicet possit per Ordinarium Neapolitanum revideri tale juspatronatus, & non reperto exposito practicare Concil. Trident. dispositionem *sess.*25. *c.*9. *de reform.* Respond. quod non.

Probatur primò, quia juspatronatus, quod competere potest ex privilegio Papæ alicui in Ecclesia per Trident. *sess.*25. *de reformat. cap.*9. (*licet ex privilegio Episcopi*, *cap.*2. *de reb. Eccles. non alien. in* 6.) dupliciter potest competere, primò ex causa onerosa, quando habet commensurationem ad causam de futuro, scilicet postquam tot pecunias impenderit. Secundò, ex mero privilegio, & mera gratia, quando Papa alicui indulget, & donat juspatronatus super aliqua Ecclesia ex mero titulo lucrativo, non ex causa onerosa, quia Papa est Dominus omnium beneficiorum, *cap.*2. *de præbend. in* 6. *glos. ult. in cap. Felicis*, *de pœnis*, *in* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancellariæ*, §.2. *in procem. nu.*44. Vivian. *lib.*14. *de jurepatron. cap.* 1. Seraphin. *decis.*418. quando competit ex causa onerosa, non comprehenditur in Trident. *d. sess.*25. *cap.*9. *de reform.* quatenus revocat jurepatronatus, quæ non sunt ex fundatione, seu dotatione, ita Rot. Rom. *dec.*687. *p.*1. *divers. &* 269. *p.*2. Seraph. *decis.*907. quia quando privilegium ex mera liberalitate conceditur, strictè interpretari debet: sed 3 3

quando

quando ex contractu, & causa onerosa, tunc latè interpretari Alexand. *cons.*193. *lib.*2. Alciat. *cons.* 13. *lib.* 5. Sylv. *cons.*98. *numer.* 14. Bertazz. *claus.* 21. *gloss.* 25. Cyriac. *controv. forens. cap.*141. *num.*57. *&* 58. *lib.*1. Ciarlin. *cap.*110. *num.*3. comprehenditur tamen sub Concilio, quatenus illud revideri mandat si est concessum à 40. annis ante publicationem Concilii, quia tunc debet revideri ab Ordinariis, & revocari si reperiatur concessum in damnum Ecclesiæ, donec tamen revidetur, interim sortitur
35 effectum suum, & Patronus existens in quasi possessione præsentandi manuteneri debet, *cap. consultationibus, de jure patronat.* Rot. *decis.*687. *&* 269. Vivian. *lib.*4. *de jurepatron. cap.*10. *à num.*50. *cum seqq.* Sed in casu nostro apparet probatum per testes de evidenti utilitate Ecclesiæ, quia erat totaliter diruta Cappella, & fuit per Joannem Baptistam Berlingerium, primum concessionarium reædificata, cum expensis ducatorum quatuor centum, & augmento dotis ducatorum viginti annuorum, ut in process. à fol.8. cum seqq. ergo non poterit amplius molestari, quippè qui adimplevit omnia contenta in Bullis, & Pontifici exposita.

36 Probatur secundo, quia juspatronatus concessum ex reædificatione, ut validum sit, nec possit infringi oportet, ut probetur reædificatio, ut ait Rot. in Valentina Parœcialis, *part.*4. *divers. dec.*99. & in Nolana beneficii 19. Januarii 1594. de qua Garsia *part.*5. *de benefic. cap.*9. *numer.* 130. ubi ad acquirendum juspatronatur ex reædificatione, oportet, ut probetur dictam Ecclesiam reædificatam ex propriis expensis, ut fuit in casu nostro probatum, scilicet quadringentos ducatos expensos pro Cappella reædificanda, quæ quidem impensa non poterat fieri de fructibus ipsius Cappellæ, quæ cum non redderet nisi triginta annua, oportebat reædificationem porrigere in longissimum tempus, quod noluit sed voluit ut reædificarentur Cappella infra certum tempus, scilicet infra annum, vel ad summum infra biennium: quia ergo Ecclesia erat reædificanda infra biennium ad summum, non poterat ex illis 30. annuis reædificari, ut in puncto ponderavit Rota in dicta Nolana beneficii apud
37 Gars. *d. num.*130. sic si juspatronatus concedatur ex augumento dotis, sicque ex causa onerosa non valet, nec potest dici acquisitum, nisi probetur augumentum dotis, & consignatio, ut fuit dictum in Paduana jurispatronatus 19. Januarii 1594. & 6. Martii 1595. coram Cardin. Mantic. & in Cremonensi præpositurae 20. Novembris 1600. coram Cardin. Mellino, & in Valentina Parœcialis citata teste Viviano *lib.*4. *de jure patron. cap.*10. *num.*8. sic etiam dicendum est si juspatronatus sit reservatum ex recuperatione bonorum, nam non valet, nisi probetur recuperatio, ut in Comensi jurispatronatus 8. Junii 1601. coram Cardinal. Seraphino. Ratio horum est, quia cum hujusmodi reservatio sit conditionalis, non habet effectum antequam conditio adimpleatur, *l.*3. *§. per fideicommissariam, ff. de hæred. institut. l. cedere diem ff. de verb. signific.* Verall. *decis.*338. *num.*3. *part.*1. Sed in casu nostro fuit adimpleta conditio, tam reædificationis, quàm augmenti dotis, ut patet ex processu; ergo utpotè conditione adimpleta, cæterisque sufficienter probatis, non poterit amplius revideri, præsertim cum simus in jure patronatus concesso ratione reædificationis; quæ concessio non potest dici merum privilegium, quod fit ex causa onerosa, ac per consequens adjuvandum non strictè interpretandum, ut ait Rota teste Garsia *d. c.*9. *n.*122.

Probatur tertiò, quia omnia exposita tunc temporis per Joannem Baptistam Berlingerium Summo Pontifici fuerunt remissa justificanda Archiepiscopo Neapolitano, per quem omnia adamussim verificata fuerunt, ut in processu; ergo gratia sic justificata executionem meretur, immò promptam, ad exemplum eorum quæ notantur *in l. fin. Cod. de edict. D. Adrian. toll. c. pastoralis* 28. *§. quia verò de offic. delegati, ubi gloss. in verb. tenetur*, Rota apud Gregorium XV. *decis.*221. & Cocc. *decis.*373. & apud Cardin. Cavaler. *decis.*639. *&* 148. *&* 363. *& in recent. part.*2. *tom.*2. *decis.*625. & apud Martinum Andr.
38 *decis.*91. & coram Pamphilio 27. Junii 1603. *decis.*28. apud Marchesanum *part.*1. *fol.*449. ergo si gratia Pontificis justificata ob reverentiam, quæ concedenti debetur executionem paratam obtinet, nullo modo poterit amplius molestari possessor, ut in simili notat post multos, quos allegat Episcopus Maranta *part.*3. *respons.*42. *numer.*5. *& respons.*100. *numer.*7. *part.*4. ergo cum gratia tunc fuerit exequuta justificatis omnibus requisitis, & conditionibus appositis debet Fiscus objectam exceptionem subreptionis formiter atque plenè docere, quia illud est fundamentum suæ intentionis, ergo ab eodem probandum *cap.*4. *de litis contest. in* 6. ubi Joannes Andreas, & Geminian. *num.*8. Rota apud Gregorium XV. *decis.*108. ubi Beltram. *numer.*16. & apud Coccin. *decis.*89. *num.*1. *&* 2. ubi talem probationem esse concludentem, Rota *part.* 1. *in recent. decis.*418. & coram Marco Montio *decis.*275. *numer.*6. *post* 2. *vol.* Cons. Farinac. Paris. *de resignat. benef. lib.*10. *quæst.*2. *num.*7. ergo opponat, & probet Fiscus quæ prætendit contra talem possessionem, quia jus habet fundatum, & gratiam Pontificis justificatam, prout probavimus.

Neque dicat Fiscus pro se habere dispositionem Trident. *sess.*25. *cap.*9. *de reform. in fine*, ubi Ordinariis locorum datur facultas revidendi omnia beneficia jurispatronatus concessa per 40. annos post Tridentinum, ad effectum ut debeant revocari, vel confirmari, secus in illis, quæ fuerunt concessa 40. annis ante Concilium Tridentinum, quem locum explicat Rota Romana *decis.*4. *num.*4. apud Farinac. *part.*2. *in posth.* & post Gars. Filiuc. *tom.*3. *tract.*41. *c.*2. *n.*59. Vivian. *lib.*4. *cap.*10. *per totum*, Lotter. *de re benefic. lib.*2. *q.* 8. *per totum*. 39

Respondetur enim primo quòd cum tale juspatronatus non semel tantùm, sed bis, & ter per antecessores Archiepiscopos Eminentiss. S. R. E. Cardinales fuerit cognitum, illudque vacans ad præsentationem Patronorum institutione sequuta concessum, datumque fuerit, & sexaginta annorum spatium effluxerit, nulla alia poterit haberi cognitio de eo, quod semel rectè cognitum fuit, cum possessores sint in quasi possessione præsentandi tali jure patronatus: alioquin litium nullus daretur finis, quia post hanc cognitionem posset alius Archiepiscopus cognoscere, & sic in infinitum, ut benè post Garsiam *d. part.*5. *cap.*9. *num.*124. *cum seqq.* dicit Filliucc. *dict. cap.*2. *num.*58. *cum seqq.*

Respondetur secundò cum Lotterio *dict. quæst.*8. *num.*18. 40 quod dispositio Concilii *dict. sess.*25. *cap.*9. *de reformat.* procedit in juribus acquisitis solùm ex augmento dotis, vel reædificatione, aut simili causa, ut ait Tridentinum ubi suprà, sed ex mera gratia, putà si quis construit vel augmentavit dotem Ecclesiæ posteà petiit privilegium jurispatronatus concessivum, putà exponendo Pontifici se velle talem Ecclesiam jurispatronatus titulo habere, quia hoc privilegium est mera gratia, sed quando juspatronatus fuit concessum per Sanctam Sedem sub hac formula, puta si reædificaverit, vel auget dotem, tunc dicitur concessum ex contractu oneroso, quod nullo modo continetur sub dicto capite Concilii, quoad revisionem, ut in puncto consuluit Hieronym. Gabriel. *cons.*195. *num.*8. & dixit Rota apud Crescentium *decis.*11. *de jurepatron.* Seraphin. *decis.*499. *numer.*4. *& decis.*555. *num.*5. *vers. quantum ad decreta*, Lotterius *ubi suprà num.*12. Ferdinand. Castr. Palaus *de beneficiis puncto* 3. *in fine*. In casu nostro Ecclesia S. Basilii jam corruerat, neque amplius poterant in illa sacra fieri, ut in facto probatum est: fuit concessum tale juspatronatus Joanni Baptistæ Berlingerio, suisque hæredibus, & successoribus in perpetuum, dummodò Ecclesiam prædictam reædificaret, & in ejus reædificationem bis centum aureos expenderet, ædificatamque Ecclesiam omnibus necessariis ad offerendum instrueret, atque dotem in annuis ducatis viginti augeret; quod totum summa cum diligentia fecit, & apud Curiam Archiepiscopalem deduxit, & constare fecit, executionemque litterarum Apostolicarum obtinuit, & in possessione fuit, ut sunt nunc ejus successores; ergo nulla alia nova cognitio ad Ordinarium spectat; ut decrevit Rota apud Seraphin. *decis.*499. *num.* 4. & plura refert Beltramin. *in addit. ad decis.*397. Gregorii XV. *numer.*6. ubi omninò videndus Lotter. *dict. quæst.*8. *lib.* 2. *de benef.* Cujus ratio à priori est, quia Trident. ubi suprà excepto casu augmenti dotis, nihil aliud continet nisi simplicem Privilegiorum hujusmodi reductionem ad terminos juris communis, quia quatenus reservat tres illos casus scilicet Constructionis Ecclesiæ à fundamentis vel præstationis fundi, aut totalis reædificationis, certissimum est acquiri juspatronatus ex illis modis juris dispositione, ut benè post alios Rocchus de

Curte *de jurepatr. in verb. fundavit num.*1. quapropter si
41 Ecclesia ita egeat reparatione, ut scilicet totaliter diruta, ut nova egeat benedictione, tum acquiritur per reædificationem de jure communi juspatronatus, Rocch. *ubi suprà numer.*22. Lambertin. *lib.*1. *de jurepatron. quæst.*6. *in* 3.*artic. num.*2. *& art.*8. *num.*17. Seraphin. *decis.*555. *numer.*2. Rota *decis.*58. *part.*1. *in recent.* ergo quando Concilium dicit revideri posse jurispatronatus acquisitum post Tridentin. per 40. annos ex augmento dotis, vel ex nova constructione, vel ex alia simili causa, etiam auctoritate Sedis Apostolicæ acquisitum, non disponit aliquid de novo, excepto in augmento dotis, sed reducit Privilegium Sedis Apostolicæ ad jus commune, ut bene Lotterius *ubi suprà num.*19. plures notat decisiones, quas allegat. Sed de jure communi si Ecclesia sit totaliter diruta, per reædificationem acquiritur juspatronatus, ut dicebamus, quod non potest revideri, igitur etiam post Concilium, quando juspatronatus fuit acquisitum ex mero titulo oneroso: quo casu dicitur privilegium transire in naturam contractus, minimè poterit iterùm revideri, cum satis sufficiat justificatio tunc temporis facta, quando scilicet Bullæ Pontificiæ fuerunt
42 justificatæ; ultra quod quando Concilium dici posse revideri, intelligitur si à principio non fuerit revisum, vel potest revideri in genere scilicet ex lectura processus, utrum tunc temporis scilicet fundationis bene omnia processerint; non autem nunc iterùm testes examinando pro justificatione literarum Apostolicarum, ut dicebamus, cum jam satis superfluè sint justificatæ, & probationes factæ super jurepatronatus, sunt liquidissimæ, ut patet; immò sententia adest pro litterarum Apostolicarum justificatione in persona Joannis Baptistæ Berlingerii, ergo non potest amplius impugnari, Rota *decis.*269. *part.*2. Rota apud Vivianum *lib.*4. *de jurepatron. cap.*10. *fol.*273. *vers. neque facit;* quia quoad hunc effectum, ut non cadat sub regulis, neque sub Concilii dispositione, oportet, ut Ecclesia sit totaliter diruta, ut ait Rota *pluries teste* Viviano *lib.* 4. *de jurepatron. cap.*10. *fol.*265. *vers. nec obstat*, quem rogo videri *d. cap.* 10. *à num.*28. per quindecim paginas, ubi totam materiam explicat, cum Rotæ decisionibus jurispatronatus fundati ex privilegio Sanctæ Sedis Apostolicæ. Quando verò jus-
43 patronatus prætenditur ex augumento dotis, tunc si aucti sint fructus ad medietatem veri valoris, quo valebat dos Ecclesiæ, dicitur juspatronatus non ex gratia, sed ex contractu oneroso concessum, nec subjacet Concilio Tridentino *de quo d. cap.*9. ut post alios Lotterius *d. lib.*2. *quæst.*8. *num.*25. Sic est in casu nostro, ubi dos, ut fuit probatum, in facto, erat ducatorum 30. annuorum, fuerunt additi per Joannem Baptistam Berlingerium ducati 20. annui, igitur ultra medietatem veri valoris; ergo non debemus scandala causare, quæ orirentur sanè si laici viderent à se auferri sine eorum culpa, quod multis sudoribus, & sumpti-
44 bus acquisierunt; ut in simili ratiocinantur Cardin. *cons.* 147. *num.*5. præsertim quando Pontificis intercessit factum, quod inviolabile esse debet ob correspectivum beneficium laici in Ecclesiam illatum, ut optimè consideravit Gambarus *de officio legati lib.*3. *à num.*283. non secus ac contractus celebratus cum ipso concedente ad cujus naturam magis accedit tale onerosum privilegium *l. fundi*, *Cod. de fundis*
45 *patrim. lib.*11. Berous *cons.*146. *num.*49. *lib.*3. quia hoc privilegium non pendet ex concedentis auctoritate, sed ex jure alteri quæsito, in quo stat vis irrevocabilitatis, & irretractationis, ut ait Bald. *in l. cum mihi*, *ff. de dolo*, Rolandus *cons.*76. *num.*18. *lib.*2. Lotterius *ubi suprà numer.*58. Quare omni jure fisco esse imponendum perpetuum silentium, consensum ad exuberantiam requisitum fore præstandum in tali donatione jurispatronatus, spero judicandum, sub tanto Judice, scilicet Reverendissimo D. Gregorio Peccerillo, in cujus scrinio pectoris stant hæc omnia jura, qui cum tot Cathedralium Pastores praxim Curiæ Romanæ docuerit, ut illi publice fateantur, non sine ipsorum honore ipsius fuisse discipulos, me in illorum numerum dignatus fuit collocare, ut cum illis glorier tanti viri disciplinam habuisse ac in præsenti habere die 16. Octobris 1648.

Hæc causa fuit decisa tempore Eminentiss. Cardin. Carraccioli, ut in Curia Archiepiscopali apparet.

DISCEPTATIO XIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Regularis, qui operatur ex præsumpta voluntate Prælati excusatur.*
3 *Pecunia non pertinet ad proprietatem Monasterii.*
4 *Pecunia est de rebus, quæ servando servari non possunt.*
5 *Licentia quid sit, & tacita quando dicatur?*
6 *Licentia interpretativa excusat à vitio proprietatis.*
7 *Regularis dans sine licentia Superioris non dicitur proprietarius.*
8 *Regularium Prælati cur constituantur?*
9 *Licentiam potest esse, tum expressa, tum tacita, neque in hoc differt a consensu.*
10 *Epicheja quid sit, & an excuset à voto paupertatis?*
11 *Epicheja quando locum habeat.*
12 *Regulares dantes ad bonum finem excusantur per Epichejam.*
13 *Regulares possunt recurrere ad Superiores, & qui recursus prohibeatur.*
14 *Recursus Regularium ad exteros pro gratiis, & officiis prohibetur.*
15 *Recursus Regularium ad Sanctam Sedem pro appellationibus qualiter permittatur.*
16 *Recursus Regularium pro violentia est permissa, non ad Laicos, sed ad Ecclesiasticos.*
17 *Recursus ad Sedem Apostolicam per viam querelæ, vel ad petendam observantiam Regularem, permittitur.*
18 *Papa est Generalis, Provincialis, & Prior Regularium.*
19 *Proprietarius non est, qui operatur rationabiliter.*
20 *Recursus ad Sedem Apostolicam impedientes qualiter puniantur.*
21 *Reformatio Regularis observantiæ, per quæ habeatur.*
22 *Patres Superiores, de quibus in præsenti, possunt castigari.*

ARGUMENTUM.

Regularis qui, & quando censeatur operari ex præsumpta voluntate Prælati. Licentia quid, quotuplexve sit, ac unde dicatur. Regularis dans sine licentia Superioris non est proprietarius, nec pœnis proprietariorum punitur. Potest uti epicheja ad votum paupertatis servandum. Licitum est ad superiores recurrere Regulares pro necessitatibus Religionis exponendis: & quotuplex detur recursus? Ex Bullis Pontificum, præsertim Pii II. disponitur Prælatos Regulares reformationem suorum Ordinum procurare debere.

PRO

Patribus N. N. Religionis N.

CONTRA

Suos Superiores, eos indebitè carceratos detinentes.

SUpponitur in facto, quosdam Religiosos observantes, 1
zelo bono motos Sacræ Congregationi literas misisse humiliter supplicantes pro Apostolico Visitatore, qui defectibus provideret, quibus eorum Superiores obviare non valerent: Inter quos defectus corrigendos, primus erat: Infirmariam, in loco apto, & commodiori pro infirmis, & senibus construere, ne ipsi prius moriantur, quàm remedia adhibeantur. Secundus Provincialem, seu Vicarium constituere pro conservatione observantiæ, & justitiæ à superioribus localibus ministrandæ, tempore opportuno, ne subditi misere pereant, illam per tot literas ab eorum majori Superiore deplorando, ut experientia apud

eos

eos edocuit. Tertius corrigendi defectus, scilicet, orationem mentalem ab omnibus faciendam in uno loco ad hunc effectum destinato, quod nunc non fit. Quartus regulam constituere, ut electio in capitulis generalibus fieret de dignioribus, qui jus unicuique tribuant, secundum regulas justitiæ, tum Divinæ, tum humanæ. Quintus, ut vacationes essent per biennium ab omni officio, secundum mentem legis emanatæ à quodam olim eorum Protectore, &c.

Sed quia prædicti Religiosi inter sese valdè distabant, nec poterat in hoc negotio peragendo per unam tantum Epistolam Sacram Congregationem certiorem facere, (cùm satis, atque satis Religionis Procurator Romæ oppugnasset) quantitatem aliquam pecuniæ ab amicis acceperunt, unde Tabellionem, & Procuratorem in Alma Urbe constituerunt, ad finem eorum jura, & rationes tuendi, sicque necesse foret licentiam obtinendi Romam eundi.

Quod Superiores indignè ferentes, prædictos Religiosos conjecerunt in carceres, sub prætextu violationis voti paupertatis ob pecuniam acceptam.

Quæritur nunc, an verum sit, cùm illam acceperint pro recursu ad Sacram Congregationem, pro bono Religionis, & an Superiores sint excommunicati ob prædictam rationem, & impedimentum recursus?

Quo facti serie proposita dico, nulla esse pœna violationis paupertatis puniendos hos tales, & Superiores taliter procedentes puniri posse pœnis, de quibus infrà.

2 Probo primò, quia Regularis, qui operatur in utilitatem Monasterii, dicitur operari ex præsumpta voluntate Prælati Superioris probabiliter sibi persuadens, quod si illi adesset, omnino vellet fieri talem expensam, quantumvis contradiceret Prælatus inferior, quia taciti, & expressi eadem est virtus, *cap.2. de rescript. l. cum quid, ff. si cert. petatur*, & in puncto Pellizzarius *tom.1. in manuali Prælat. tr.4. cap.20. sect.4. num.292.* hoc enim casu Regularis censetur operari, vel de licentia Superioris Supremi, vel certe de jure naturali dictante unicuique licitum esse sibi providere in necessariis; quod jus naturæ prævalet sine dubio cuicumque juri humano, ut benè Pellizzarius *tom.1. tract. 4. cap.2. sect.4. n.372.* ergo cum in præsenti isti Regulares usi fuerint pecunia ad finem, tam bonum, & tam sanctum, nullum incurrerunt vitium proprietatis. Nec esset ponere os in cœlum dicere pecuniam non pertinere ad

3 proprietatem Monasterii, ex eo quod non est in fructu, sed potius in consumi, *ex Gloss. in l.1. §. quæsitum, ff. ad Trebell.* Megala *tom.2. var. resolut.128. num.10.* Ideò dicimus, quod pecunia de capitali, seu sorte principali relicta Monasterio, cum potestate distrahendi, potest consumi, seu investiri, & alienari, absque pœna extravagantis, *Ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.* Episcopus Maranta *par. 3.*

4 *respons.58.* Etenim pecunia simpliciter, & absolutè accepta est de mobilibus, quæ servando servari non possunt; nec accipitur, ut conservetur, sed ut consumatur in aliud, & inventa fuit ad commutationes rerum faciendas, ut benè S. Thom. 2. 2. *q.78. art.1. in respons. ad 6.* Sotus *de Instit. & jure, lib.6. q.1. art.1.* Corradus *de contractibus quæst. 22.* Bald. *cons.449.* Molina *disput.304.* Rota coram Merlino 301. *num.41.* nec fructificat, sed manet otiosa, *cap. ejiciens 88. dist. l. nummi, ff. de in litem jurando*, Reg. Capyc. Latro *tom.2. consult.134. n.31.*

5 Probatur secundo, quia licentia est gratia, seu facultas concessa alicui, per quam sibi licet, quod prius non licebat, & dicitur à liceo, lices, secundum Apostoli dictum (*omnia mihi licent*) hoc est concessa sunt, & facit ad hoc textus *in cap. si causa, & cap. Christiano 33. quæst.4.* & patet ex illis, quæ sunt posita in summa, *causa 14. quæst.1.* Quæ licentia duplex est, una expressa, & specialis, alia tacita, & generalis, quam præsumptam vocat S. Thom. 2. 2. *q.3. art.8. ad primum*, licentia enim in certis casibus solet exprimi voce, scripto, aut nutu; in quibusdam verò tacita præsumitur, quæ præsumptio, sive tacitus consensus Prælati, potest colligi ex multis. Primò ex consuetudine, & usu Religionis. Secundò ex persona Prælati, ut si sit facilis, vel difficilis ad concedendum subditis. Tertiò ex ejusdem taciturnitate, quia qui scit, & tolerat, videtur consentire; *cap. consentire 83. dist.* Quartò si res gesta sit in utile Religionis, & subditorum, quia tunc præsumitur licentia, & hæc interpretativa licentia sufficit ad aliquem excusandum à violatione voti paupertatis, ut latè DD. apud Petrum Navarrum *de restit. lib.3. cap.1. num.171.* Sanchez *lib.7. in summa, cap. 19.* Bartholomæus à Sancto Fausto *lib.8. de tribus votis, quæst.142. in tit. de voto paupertatis*, Martinus Navarrus *lib. 3. consil. de statu Monachorum cons.3. num.64.* & Bartholomæus à Sancto Fausto *ubi suprà quæst.39.*

Hæc tamen licentia interpretativa, desumpta ex procuratione boni Monasterii, & Religionis, excusat Regulares à vitio proprietatis, dummodo talis præsumptio sit rationabilis, & justa, ut benè S.Thom. 2.2. *q.31. art.8. ad 1.* quia taciti, & expressi eadem est virtus, *l. cùm quid, ff. si cert. petat. d. cap.2. de rescript.* Card. Turrecremata *in cap. non dicatis, art.8.12. qu.1.* S. Anton. *3. par. in tit.16. cap.1. §. 2. notab.20.* Joannes de la Cruce *de statu Religiosorum, lib.1. cap.3. de voto paupertat. dub.3.* Sylvester *in verb. eleemosyna, q.5. n.7. d.20.* Tabiena *q.8. num.9.* Armilla *in eodem verbo, num.50.* Bannes 2.2. *quæst.32. art.8. ad 1.* Sanchez *lib.7. in summa, cap.19. num.4.* & hoc procedit non solum in casu, quo Superior postulari non potest, verùm etiam casu, quo posset expressa licentia peti, sed ob respectum humanum non petitur, quia Superioris tacitus assensus sufficit, ut latè Tamburinus *de jure Abb. tom.3. disp.22. q.8.* Idem consuluit Navarr. *in comment. de Regul. n.20. & lib.3. de Regular. cons.73. n.64. in 1. addit.* 6

Probatur tertiò, quia Regularis dans sine licentia Superioris non dicitur proprietarius, nec pœnis proprietariorum punitur, *cap. Monachi, juncto cap. cum ad Monasterium de statu Monachorum*, Concil. Trident. *sess.25. cap.20.* Pellizzarius *tr.9. cap.4. sect.3. num.188.* Pater Philippus de Bictis Cappucinus *in pract.8. criminali Canonica, qu. 123. num.10.* Sed incurrit in pœnas Clementis, & Urbani VIII. *de largitione munerum*, quas pœnas neque incurrit posito consensu, de quo suprà, quia ad bonum finem, &c. Ergo quomodo in casu nostro poterunt isti Regulares puniri, quorum Prælati essent puniendi, quia certum est Prælatos negligentes in procuranda Regulari observantia puniri posse ex communi Canonistarum sententia, apud Rodriquez *tom.2. q.40. art.1.* & apud Pellizzarium *d. tr.9. cap.4. num. 237.* Sunt enim Prælati Religiosorum constituti ad bonum Religiosorum procurandum, non ad commodum, & utilitatem propriam, alias eorum dominium fuisse tyrannicum, contra illud Christi Domini, *Lucæ 22.* ubi Christus Dominus assignat differentiam inter dominium Christianum, Civile, Politicum, & Despoticum Barbarum, ibi enim dicit Principes gentium dominantur eorum, &c. Vos autem non sic, & prima *Petri cap.50.* ibi non dominantes in clero, supple ad propriam utilitatem, & constat ex illo loco, *Zachariæ 3. & cap.13. & cap.34.* ibi, *Væ Pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos, non verò Greges pascuntur à Pastoribus*, & ibidem *subjungitur, lac comedebatis, & lana operiebamini, & quod crassum erat occidebatis, & ægrotum non sanastis, & quod confractum erat non alligastis, &c.* Accedit, quod licet Prælatus verè non consentiret; si subditus habet justam, & probabilem causam credendi, quod consentiat non peccat, argumento *l. inter omnes, §. fin. ff. de furtis.* Jacobus de Graffiis *tom.1. lib.3. de Regularib. cons.9. num.5. & 6.* Peyrinus *de subdito, & Prælato, tom.1. cap.2. quæst.2. §.4.* Diana *de paupertate religiosa, res. 31. & part.6. tract.6. Miscell. resol.58.* Et licet aliqui dicant differre licentiam à consensu, quod consensus possit esse tacitus, licentia verò debeat esse expressa, ut dixerunt aliqui Juristæ, relati à Sanchez *lib.3. de matrim. disp.35. num.16.* Naldo *in summa in verb. consensus, n.10. & in verb. licentia n. 1.* tamen probabilius est contrarium, scilicet quod etiamsi pro aliquo actu requirantur licentia, tamen sufficit tacita implicita, seu interpretativa: ita Sylvester *in verb. testamentum il 2. quæst.2.* Sanchez *in summa, lib.6. cap.11. num. 11.* Portellius *in dubiis Regularibus, in verb. licentia, num. 20.* Lezana *tom.1. cap.6. num.55. & tom.3. in verb. licentia, num.2.* 7 8 9

Probatur quartò, quia Regularis potest uti Epicheja ad votum paupertatis servandum (quæ Epicheja est legis interpretatio, qua quis in casu occurrenti interpretatur legislatorem, vel non potuisse, vel noluisse ad aliquem actum obligare ob concurrentes circumstantias, & si alias talis actus sub verbis legis sit comprehensus: Et ideò Epicheja includit actum, tum intellectus, tum voluntatis, ut benè advertit Castrus Palaus *tract.1. disp.3. punct.8. num.1.* qui ait operantem ex tali interpretatione dici uti Epicheja, Merolla *de legib. cap.2. dub.10. & cap.8. dub. 2.*) quia lex, quæ sta- 10

ſtatuit univerſaliter, non ideò ſic ſtatuit, quod pro omnibus, & ſingulis rectè idem præſcribat, neque poſſit occurrere caſus, pro quo id præſcribitur rectè; ſed quia pro pluribus, & majori parte: unde ſi lex pro aliquo caſu particulari advertatur peccaſſe, optimum eſt, ut corrigatur: ſi quidem etiam ipſemet legiſlator illam correxiſſet: neque hoc eſt referendum in legem, vel legiſlatorem, quaſi minus rectè illam ſtatuerit, ſed in conditionem materiæ, & in contingentiam rerum, & actuum humanorum, qui infinitis penè modis variantur, neque omnes una aliqua lege poſſunt regulari, ut benè S. Thom. *par.2. quæſt. 96. art.7.* ex Ariſtot.*5. ethic. cap.10.* Suarez *lib.6. de legibus, cap. 6. numer.4.* Sanchez *de matrim. lib.2. diſput.42. num. 32.* Ergo nil mirum eſt, ſi etiam in legibus ſpectantibus ad votum paupertatis religioſæ, detur locus Epichejæ quoad dandum, ſive recipiendum ſine licentia Superioris expreſſa, cum etiam in iſta materia militare poſſit doctrina tradita, &c. ut benè Pellizzarius *d. tract.4. cap.2. ſect.5. num.393.*

11 Quando enim Superior non poteſt adiri, ut in caſu noſtro, quia Regulares contra Superiores agunt apud Sacram Congregationem, tunc judicandum eſt caſum non comprehenſum ſub lege; ut benè Baldellus *de legib. quæſt. 1. puncto ultim.* §.2.*num.*10. Sicque poterunt ſubditi uti tali licentia ſi vident quod petentibus eam, injuſtè denegaretur, ut benè Fagundez *in Decalog. lib.7.cap.50. nu.21.* quia idem eſt habere Prælatum abutentem ſua poteſtate, & injuſtè nolentem illa uti, cum poſſit, & ex charitate debeat, ac non habere copiam Superioris, ergo ſicuti abſente Superiore licitus eſt uſus Epichejæ, ita in præſenti caſu: tum quia Epicheja reſpicit non voluntatem Superioris, qui negavit licentiam; Sed alterius Prælati Superioris, vel certè totius Religionis, vel Papæ, qui eſt ſupremus Prælatus omnium Religionnm, ut benè Henriquez *lib.6. cap.13.nu. 4. & c.15. n.6.* Peyrinus *de regulari ſubdito, qu.1. cap.8.* §.50. *ver. ſed quid.*

12 Ergo dico Pellizzario *tract.4. cap.2. ſect.4. num.398.* Religioſos dantes rem notabilem ad bonum finem excuſari per Epichejam, tum in foro externo, tum interno, quia forum externum, & conſcientiæ ſunt idem, quando non fundatur in præſumptione: ergo ſicuti Religioſus excuſatur in foro conſcientiæ utens Epicheja ita excuſabitur pro foro externo; & cum utitur Epicheja non tenetur Superiori hoc manifeſtare deinde ut benè Pellizzarius *ſect.3. quæſt.13.* §. *cæterum*. Ex talis Epicheja excuſat à voto paupertatis, nec facit Religioſum proprietarium, Suar. *de Relig. tom.3. lib.8. cap.11. nu.10.* Pellizzarius *ſect. 3. num.401.*

13 Probatur quintò, quia licitum eſt ad Superiores recurrere Regulares pro exponendis neceſſitatibus Religionis, & Regularis obſervantiæ, ergo intelligitur data licentia pro omnibus neceſſariis ad finem illum comparendum, *cap. præterea, de officio delegat. l.2. ff. de Iuriſdict. omn. Iudicum*, & non ſolum intelligitur conceſſa circa ea, quæ ſunt omninò, & ſimpliciter neceſſaria, ſed etiam de illis, quæ ſecundum decentiam neceſſariò moraliter requiruntur. Unde licentia conceſſa alicui Religioſo accedendi ad Monaſteria Monialium, cenſetur etiam conceſſa, ut vadat cum ſocio, Naldus *in verb. licentia,num.3.* Lezzana *tom.3. in verb. clauſura, num.27.* qui refert declarationem Sacræ Congregationis, circa ſocium confeſſarii miniſtraturi ſacramenta monialibus infirmis, ergo Regulares prædicti benè operati fuerunt ad conſequendum finem propoſitum, pecunia Monaſterii utendo, ut benè DD. citati.

Quod verò recurſus Regularium ad exteros permittatur, certum eſt, quia quadruplex eſſe poteſt recurſus Regularium ad exteros.

14 Primus pro favoribus ipſorum impetrandis ad obtinendum aliquam gratiam, officium, vel gradum in Religionibus, & hic eſt omninò prohibitus ſub diverſis pœnis, de quibus, Lezzana *tom.1. cap.10. num.17. & cap.15. num.27. & cap.18. num.82.* Tamburinus *de jure Abbatum, tom. 1. diſp.10. quæſit.1.* idem Lezzana *tom.3. in verb. officia Religionum, num.10.*

15 Secundus recurſus Regularium eſt ad Tribunalia extra ſuam Religionem, titulo appellationis ſeu querelæ contra ſuos Prælatos, & hic permittitur, ut latè Sanchez *in ſumma lib.6. cap. 8. num. 101.* Peyrinus *de ſubdito quæſtion.1. cap.2.* Portellius *in dubiis regularibus in verb. appellare*, Thomas de Jeſu, *de viſitatore regularium tract. 3. cap.17.* Dian. *de dubiis Regularibus, tract.2. reſol.14.* Card. de Lugo *tom.2. de juſtitia diſput.34. ſect.14. nu.196.* Novar. *in lucerna Regularium in verb. appellatio*, Lezzana *tom.3. in verb. appellare.*

Tertius recurſus eſt eorundem Regularium ob violentiam, ſeu vim illatam, quam eſſe licitam ad Sedem Apoſtolicam omnes fatentur: nec deſinunt aliqui, qui dixerunt ad Seculares Magiſtratus poſſe in hoc caſu regulares recurrere, ut dixerunt Salgad. *de Regia protectione, tom.1. par.1. cap.1.* Pereyra *de manu regia part.1. cap.4. quæſt.7.* Cevallos *de violentia, per plura capita, & ex Theologis* Rodrig. *in ſumma tom.1. cap.51. num.8.* Henriquez *lib.14. cap.12. nu. 6. & lib.3. cap.16. nu.4.* Quos omnes impugnant alii communiter apud Lezzanam *tom.3. in verb. exemptio Regularium num.16.* 16

Ultimus eſt recurſus ad Sedem Apoſtolicam per alias cauſas, puta per viam querelæ dandæ Superioribus, vel per viam opportuni remedii petendi ad obſervantiam Regularem, vel à Sancta Sede oportuna remedia petendo pro ſe ipſis. Et hoc caſu licitum eſt recurrere ad Sedem Apoſtolicam, ut poſt alios Lezzana *tom.1. cap.9. nu.4. & 7. & tom.3. in verb. appellare, & appellatio num.4. & in verb. recurſus num.20.* Qui recurſus licet ſit faciendus regulariter gradatim, ſcilicet à Prælato immediato ad Provincialem, à Provinciali ad Generalem, à Generali ad Protectorem, & à Protectore ad Sanctiſſimum, vel ad Sacram Congregationem Epiſcoporum, & Regularium, ejus vices habentem; Nihilominus quando à ſuis ſuperioribus non ſperant remedium, poſſunt Religioſi immediatè, à ſuo ſuperiore appellare ad Sedem Apoſtolicam, *cap. ad Romanum il 1. 2. quæſt.6. cap. ſi duobus, cap. dilecti filii il 3. de appellat.* ubi dicitur quod omnes ad Sedem Apoſtolicam poſſunt appellare. Ratio eſt, quia Papa eſt principalis, & univerſalis, ac immediatus ſuperior Regularium; unde illorum eſt Prior, Provincialis, & generalis, Sotus *lib.8. de juſtit. quæſt. 3. art.1.* Peyrin. *tom.3. privilegiorum Minimorum cap.4. num. 4.* Scortia *de invaliditate profeſſionis dub.25. & 6.* Bordonus *reſolut. Canonicarum, c.32. num.26.* Et hoc caſu, ſi ſuperior nollet dare licentiam, poſſet Regularis ſine illa mittere, vel accedere quia *Decretum Concilii ſeſſ.25. c.4.* in quo prohibetur Regularibus accedere ad ſuos Superiores ſine licentia, non intelligitur pro iſto caſu; quia non eſt credendum Concilium loqui de Religioſis à ſuo Superiore gravatis contra omne juris debitum, vel de Religioſis recurrentibus pro bono Religionis, ut ex Navarro, & Sayro, docet Lezzana *tom.1. cap.16. num.9.* Bordonus *ubi ſup. num. 50.* ex Rodriquez, Sanchez, Azorio, & Barboſa quos refert. *Sic etiam decreto* Summorum Pontificum Clementis VIII. & Urbani VIII. de quibus Lezzana *tom.1. cap. 10. num.16.* & Conſtitutio Sixti V. ac declaratio Sacræ Congregationis *apud eundem num.15.* ubi prohibetur recurſus Regularium ad urbem ſine licentia Generalis vel Protectoris, ſub pœna privationis vocis activæ, & paſſivæ, non comprehendit caſum præſentem, quia loquuntur de alio acceſſu, non ſub bono fine; ut benè Peyrinus *ubi ſuprà num.15. & 17.* Bordon. *ubi ſuprà num.28.* quia licentia formalis, & expreſſa, neceſſaria non eſt in illis, quæ aliàs ſunt conceſſa, qualis eſt prædictus recurſus; præſertim cum in illo includatur tacita licentia ad talem acceſſum Bordonus *ubi ſuprà*. Nec pœnas contra proprietarium incurrit ille, qui operatur rationabiliter, ut latè Lezzana *tom. 3. in verb. recurſus num.3.* in puncto Jo. Franciſcus Girardus *de regimine Regularium part.3. dub.42.* Unde Sacra Congregatio die 1. Martii 1641. declaravit Generalem non potuiſſe privare voce activa, & paſſiva quoſdam Religioſos ſui ordinis, qui ad Sacram Congregationem recurſum habuerunt, quin potius in integrum reſtituendos eſſe, ut ait Lezzana *d. tom.3. in verb. recurſus num.6. in fine*, ergo ex vi licentiæ interpretativæ, vel per Epichejam, & ex vi debitæ ratihabitionis Prælati de præſenti validè, & licitè operati fuerunt, erga nulla puniri poſſunt pœna conſequentia probatur, quia ſi quis operatur prudenter credens, quod Prælatus de præſenti vult, ſeu gaudet, vel approbat, quod id fiat, dicitur habere ſufficientem licentiam ad operandum, quia ratihabitio æquiparatur mandato: *cap. ratihabitio de regul. juris in 6.* ergo ſicuti operans ex mandato, dicitur operari ex licentia, ſi operans ſub ſpe ratihabitionis, ut benè Joannes Sancius *in ſelectis diſp.44. nu.3.* & ex Scoto, Navarro, Ledeſma, & aliis, Lezza-

(Right-margin paragraph numbers: 17 beside "Ultimus eſt recurſus…"; 18 beside "appellare ad Sedem Apoſtolicam, cap. ad Romanum…"; 19 beside "cum in illo includatur tacita licentia ad talem acceſſum".)

Lezzana 1. *tom. cap.6. num.55. & tom.3. in verbo licentia num.15.*

20 Pobatur ultimo, quia ex Bullis Pontificum præsertim Pii II. de qua Lezzana *in verb. reforma*, disponitur Prælatos Regulares reformationem suorum ordinum procurare debere, cum expediat Regulares vivere reformatos, & observantes in regulis suorum Ordinum, ut benè Lezzana *de reformat. Regularium cap.1. & 2.* Joannes Euseb. *in doctrinis Asceticis lib.1. doctrina 4. c.36. & lib.3. doctrina 8. cap.61.63.64.65. & seq. & lib.6. doctr.5. per totam*, & sunt decreta sub Clemente VIII. & Urbano VIII. & Bulla Sixti IV. & Concilium Tridentinum *sess.25. de regularib. cap.1.* apud Lezzanam *in Mare magnum Carmelitarum*, §.26. *& tom.4. in verb. Reformati Regulares*, *& in integro volumine de Reformatione Regularium*, quæ reformatio est facienda non secundum usum, sed juxta regulam promissam Sorbus *in additionibus ad privilegia Mendicantium*, *& Mare magnum Servitarum*, §. 59. *n.*188.

21 Pro qua observantia manutenenda, & reformanda, petebant isti Patres primo, ut infirmorum locus deputaretur; quia ex bona fratrum cura, diligentia, & necessitatis provisione resultat observantia. Secundo petebant constitui Provincialem pro conservatione observantiæ, & justitiæ, quo nihil optabilius potest considerari. Tertiò orationem mentalem fieri ab omnibus in uno loco ad hoc destinato, cujus orationis exercitium unicum remedium pro observantia Regulari, asseritur per Patres, S. Basilius *in Monasticis constitutionibus, c.2. & in Regulis*, *ac in Sermone de institutionib. Monachorum & in moralib. regulis regula 66. cap.1.* S. Hieronymus *ad Rusticum*, S. Augustinus *in Psal. 99. & de morib. Ecclesiæ, lib.1. cap.31. & sermone 22. ad fratres in Eremo*, Joannes Cassianus *cap.2. col.9.* S. Bernardus *in lib. de ordine vitæ*, *& in scala* Christi, Abbas Esajas *in Bibliothecam Patrum, tom.2. orat.2. & orat.21.* Joannes Climachus *gradu 1.* Isac Presbyter *lib.1. de mundi contemplatione, cap.15. in Bibliotheca tom.5.* S. Maximus *centuria 2. tom.5. Bibliothecæ*, unde S. Franciscus Præclarus orationis zelator, eam filiis quasi pro testamento reliquit, & cum semel à quodam sui ordinis alumno, literarum studium Bononiæ introductum agnosceret, non mediocriter reprehendit, sed dura maledictione impetivit, quam passus fuit, ecce verba Francisci (*Tu vis destruere Ordinem meum? Desiderabam ego, & volebam exemplo Domini mei Fratres meos magis orare, quàm legere*) ut ex actibus S. Francisci apparet, & hic modus orandi simul junctis fratribus est pro vera observantia unicus modus, DD. *supra citati*, & notat Scotus *de potestate Pontificis erga Patres Iesuitas de oratione mentali*, ergo ad hanc petendam patres exclamant, simulque, ut electio ad prælaturas Regularium fiat de dignioribus, *quod est Tridentini præceptum, sess.25. de Regularibus, & sess.23. cap.18.* & quod vacationes per biennium essent ab omni officio, quæ singularia sunt remedia pro observantia Regulari.

22 Ergo Patres isti, quos defendo sunt digni præmio, & Prælati, qui eos carcerari fecerunt sunt puniendi pœna excommunicationis, quam illi incurrunt, qui talem impediunt ad Sanctam Sedem dummodo non excusentur superiores, quòd id fecerint ex ignorantia, quia suis factis, vel dictis se opponunt observantiæ, & Reformationi, illamque impediunt ne sequatur, excommunicationem incurrunt, à qua non nisi per Papam absolvi poterunt, ut latè Lezzana *in Mare magnum Carmelitarum*, §.26. *in fine*. Ergo videant Superiores, quid fecerint, & quam pœnam incurrerint. Scripsi hodie 5. Decembris 1655.

DISCEPTATIO XIV.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Prælati Regulares possunt ex delictis mittere subditos Regulares ad triremes.*
3 *Regulares qualiter mitti possint ad Triremes, & ob quæ delicta.*
4 *Regularium Generales, & Provinciales mittunt ad Triremes non Priores.*
5 *Procurator Ordinis, an, & quando mittat ad Triremes.*
6 *Triremium pœna Regularibus qualiter competat.*
7 *Pœna Ergastuli, an concurrat cum pœna Triremium.*
8 *Triremium pœna quando Regularibus est infligenda.*
9 *Galeotæ finito tempore an sint habitu vestiendi.*
10 *Regulares ad tempus, an in perpetuum sint mittendi ad Triremes.*
11 *Religiosus ad remum mittendus, an, & qualiter degradandus.*
12 *Prælati injustè condemnantes ad Triremes suos subditos quam pœnam incurrant.*
13 *Regulares damnati ad Triremes an possint licitè aufugere.*
14 *Regulares Galeotæ si aufugiant ad Ecclesias an gaudeant Immunitate.*
15 *Regulares Galeotæ recipiuntur à Ministris Triremium sine ulla causæ cognitione.*
16 *Ministri Triremium verberantes Regulares an & quando incidant in excommunicationem Canonis.*
17 *Regulares Galeotæ an teneantur ad vota substantialia, & ad Regulares observantias.*
18 *Regularis à triremibus ad Altare non accedit sine dispensatione.*
19 *Regularis dum est in Triremibus cui acquirat, & an faciat spolium.*
20 *Regularis Galeota recipi debet à suis superioribus finito tempore.*
21 *Regularis ad Triremes condemnatus est infamis infamia Iuris.*
22 *Regulares ad Triremes condemnatus privatur suo habitu.*
23 *Fama, & infamia quid sit.*
24 *Infamia Iuris qualiter incurratur, & qualiter irregularitatem incurrit.*
25 *Infamia Iuris qualiter incurratur.*
26 *Damnati ad Triremes sunt infames, & quibus æquiparentur.*
27 *Condemnatus ad Remum qualiter fiat infamis.*
28 *Galeota remanet perpetuo privatus executione Ordinum & officiorum.*
29 *Galeota liber factus est irregularis.*
30 *Infames ipso Iure quales sint, & quando.*
31 *Damnatus ad triremes secundum Riccium, & Dianam, non est irregularis.*
32 *Damnati ad Triremes quibus assimilentur.*
33 *Prælati Regulares non possunt dispensare cum damnatis ad Triremes finito tempore ut celebrent de Iure loquendo.*
34 *Secus ex Privilegiis SS. Pontificum quorum plura referuntur.*
35 *Regularis damnatus ad Triremes, finito tempore cum revertitur non amittit locum, & primogenituram.*
36 *Capitanei Triremium non recipientes Regulares condemnatos, peccant mortaliter.*

ARGUMENTUM.

Regulares à suis prælatis ob debita commissa possunt ad triremes mitti, quorum Prælatorum appellatione veniunt Provinciales & Generales tantùm. Regulares in triremibus cui acquirant? A triremibus ad Altare non admittuntur sine dispensatione Pontificis, nisi Privilegia Regularium suffragarentur.

PRO

Regularibus N. & N.

An possint condemnatos ad triremes Regulares Superiores admittere ad Altare sine nova dispensatione?

Supponitur in facto N. Regularem Religionis N. fuisse condemnatum ad Triremes pro certo tempore, eo finito, talis N. regressus est ad suam Religionem, in suo Monasterio celebrando, &c. & ad dignitatem suæ Religionis assumptus absque eo quod ab aliquo superiore fuerit habilitatus, quæsitus de voto, dico talem Regularem 1

rem perperam egisse hæc faciendo, sine dispensatione, & proinde puniri posse eisdem pœnis, quibus irregulares celebrantes puniuntur per sacros Canones, quod antequam probaverim.

Suppono primò Prælatos Regulares in suos subditos
2 potestatem habere tum dominativam, tum coactivam jurisdictionalem & quasi Episcopalem, unde dico per eos posse Regulares mulctari pœna triremium, ob gravia delicta ab ipsis Commissa, & quæ aliter castigari non possunt, & licet talis pœna sit gravissima, & acerbissima, nihilominus consuetudine admittitur, & aliquomodo est necessaria, & quando aliter delicta castigari non possunt & sic consuetudo est approbata (quicquid sit de Jure communi) ut probant Diaz *in praxi criminali Canonica cap.*135. Navarr. *in Commentario* 3. *de Regularibus in cap. nullum* 18. *qu.*2. *de damnatione ad Triremes quæst.*18. *n.*52. Riccius *in praxi aurea part.*2. *resol.* 164. *& part.*4. *d.* 169. Rodriquez *tom.*2. *quæstionum Regularium quæst.*25. *art.*1. Miranda *in manuali tom.*1. *q.*52. Lezzana *in summa fol.*639. *nu.*3. Peyrinus *tom.* 1. *de subdito quæst.*1. *cap.*27. ubi multa notat ad præpositum;
3 & sanè si delicta Regularium sint enormia publica, & in populo scandalosa perque contigit Religionem infamari, & à laicis parvipendi, quia tunc superiores tenentur publico scandalo satisfacere, & unde mors exiit: inde vita habeatur Peyrinus *dict. quæst.*1. *cap.*27. Lezzana *tom.*1. *quæstionum Regularium c.*16. *n.*32. *& cap.*18. *num.*16. Hanc autem facultatem habent Generales, & Provinciales Re-
4 gularium DD. citati; quia licet de jure communi Priores Conventuales sint veri Prælati, & uti animarum Parœci habeant authoritatem Ecclesiasticam, prout habetur in Trid. *sess.*24. *cap.*2. *sicut literis de simonia* ubi Gloss. *in verbo anathema*, Navarr. *in manuali cap.*27. *num.*50. Scotus *in* 4. *dist.* 22. *q.*2. *art.*1. Rodriquez *in summa tom.*2. *cap.*20. Verum tamen est quòd secundum idem jus commune, & Religionum Privilegia, non habent plenariam potestatem in gubernatione suorum subditorum, ut habent Patres Generales, & Provinciales respectivè, cum non habeant jurisdictionem quasi Episcopalem in toto territorio, sed limitatam; in uno scilicet singulari loco, sicuti Parœcus respectu suę Parœciæ sic Prior respectu sui Conventus in quo est Prior, ut colligitur *ex cap. fin. de offic. Archipresbyteri*. Hinc Priores non habilitant subditos ad ordines suscipiendos, nec ad munus prædicandi habilitant, vel audiendi
5 Confessiones, & sic neque habent authoritatem mittendi ob facinora ad triremes, imò nec Procurator Ordinis licet sit generalis totius Ordinis Procurator id facere poterit, nisi ex delegatione Patris generalis vel sacræ Congregationis vel Domini Papæ idque ob carentiam talis jurisdictionis, & plenariæ potestatis, Peyrinus *tom.* 1. *de subdito cap.* 27. *quæst.*1. *notab.*1. Navarr. *in cap. nullum* 8. *quæst.*2. *num.*4. P. Donatus *tom.*1. *tract.*9. *quæst.*12. & est Breve Clementis VIII. & aliorum Pontificum de quibus Novarius *tom.*2. *fol.*507.

6 Suppono secundò quod licet talis pœna sit respectu Regularium consuetudine nova introducta cum non reperiatur quod antiqui Religionum fuudatores ea usi fuerint ad puniendos suos subditos, sed solum disciplinis, mortificationibus, carceribus, &c. Navarrus *Commentario* 3. *de Regularibus num.*52. Peyrinus *de subdito tom.*1. *quæst.*1. *cap.* 27. ea tamen successit, in locum antiquæ pœnæ deputationis, vel damnationis ad opus publicum. Farinaceus & alii apud P. Thesaurum *de pœnis part.*1. *cap.*33. §. talis est, *& part.*2. *in verbo missa cap.*50. §. Item si esset, & licet talis pœna indigna sit religiosis, ut imponatur cum per illam inter nefarios homines collocentur Navarrus ubi suprà, Julius Clarus *in* §. *finali*, Diaz *in praxi criminali Canonica cap.* 43. ut propterea ab Urbano VIII. provisum fuerit
7 ut tali pœna digni, mittantur in carcerem quendam ab eo designatum, & Ergastulum vocatum quia nihilominus non extat prohibitio in contrarium, & usus Religionum ita obtinuit, cum præsertim experientia compertum sit, criminosus aliquos Religiosos alio modo puniri non posse, ideò prædicta pœna puniri debent; Rodriquez *tom.*2. *quæstionum Regularium quæst.*24. *aliàs* 25. *artic.*1. Adverte *de disciplina* Regulari *lib.* 2. *cap.*27. *num.* 16. *&* 17. Peyrinus ubi suprà Lezzana *in summa fol.*639.
8 *num.*3. Verum non debet infligi Regularibus talis pœna, nisi quando aliter Castigari non possunt *cap. ut famæ de sentent. excommun.* Novarius *fol.* 507. *num.*12. cùm sit pœna terribilissima, & infamissima, & periculosissima spirituali saluti propter societatem flagitiosissimorum hominum etiam infidelium, qui in triremibus versantur, & participationem plurimorum spurcissimorum peccatorum quæ ibi committuntur Diaz, & Peyrinus ubi suprà, Vivaldus *de depositione & degradatione num.* 28. Imò DD. docent esse decens, ut prædicti Religiosi ad triremes dam- 9
nati finito tempore habitu remanerent spoliati, tum quia indecens est, tam infami pœna punitos habitu sancto & Religioso vestiri, tum quia propter pessimam societatem hominum, qui in triremibus morantur, pessimos quoque mores inhibere solent, ut propterea à consocio Religiosorum jure arceri deberent Rodriquez *ubi sup. art.*2. Peyrinus *ubi suprà* hinc testatur Lezzana sæpius audivisse ab Eminentissimo D. meo Cardinale Gimnetto S. D. N. 10
Urbanum VIII. voluisse ut Religiosi, non damnentur ad triremes ad tempus, sed in perpetuum, quod non servatur nec quando revertuntur, habitu privantur ob decretum præsertim S. Congregationis de Apostatis, & ejectis ejusdem Sanctissimi mandato editum, de non ejiciendo aliquem à Religione, nisi servatis pluribus conditionibus, quæ sæpius non reperiuntur in istis ad triremes damnatis; nec decretum de ejectis locum habet in Galeotis ut contra Rodriquez *in compendio quæstionum Regularium de ejectis resol.*57. dicit P. Donatus *tom.*1. *tract.*9. *resolut.*2. quia aliud est ejicere ab Ordine, ad degendum in sæculo incorrigibilitatis causa, aliud ad remigandum ob crimina.

Suppono tertiò Religiosum ad tempus, vel in perpetuum 11
ad remum condemnatum esse prius degradandum secundùm Franciscum Pennam 3. *p. directorii Inquisitorum commentario* 46. Novar. 2. *p. fol.*507. *num.*13. quod si intelligat de degradatione verbali qua per sententiam deponitur ab officio, ordine, &c. verum dicit, Sed si intelligat de degradatione actuali, falsum est nisi aliter mereatur delictum DD. citati: non tamen galeota mittitur ad remum cum habitu, sed eo privari debet, Bordonus *resol.* 35. *num.*29. plures enim sunt casus, quibus superiores habitu privare possunt. Primò in casu incorrigibilitatis, ut ex Bulla Alexandri VI. 15. Junii 1501. de qua Confectus *fol.* 110. & ex Decreto Sacræ Congregationis de Apostatis & ejectis. Secundo quando Religiosus est carceribus mancipandus, Glossa *in cap.*3. *l.*6. *quæst.*1. Tertiò in casu quo est tradendus Curiæ sæculari: quarto in casu pœnæ Triremium, & hoc ad evitandum scandalum Populi, & dedecus Religionis, & si Prælatus in sententia non expresserit privationem habitus intelligitur expressa: Portellus *in dubiis Regularibus, in verbo ejicere, num.*6.

Suppono tertiò quod Prælati injustè damnantes ad re- 12
mum suos subditos, incurrunt pœnam excommunicationis, quia debent hoc facere zelo Justitiæ, & boni communis, non autem livore vindictæ, vel iræ, *c. universitatis de sententia excommunicationis*, & traderent subditos vapulandos in triremibus, contra debitum Justitiæ: hoc ipsum dicimus de consulentibus, auxilium, vel favorem præstantibus, qui pariter excommunicantur ex Canone, *si quis suadente diabolo* 17. *quæst.*4. Suarez *disp.*22. *de Censuris lect.*1. *num.*55. Sayrus *lib.*3. *cap.*26. & hoc casu pos- 13
sent licitè à triremibus aufugere, aliàs si justè damnati essent non possent, Lezzana *tom.*1. *cap.*6. *num.*10. Lugo *de contractibus disput.*40. *sect.*4. *num.*54. Novarius 2. *par. fol.* 508. *num.*8. & si aufugerint à triremibus ad Ecclesias 14
gauderent Immunitate Ecclesiastica secundum Giurbam *cons. crim.*30. & practicatum refert Diana *part.*1. *de immunit. resol.*40. *tract.*1. sed Neapoli extrahuntur cum licentia Illustriss. Nuntii, & requisitis, ac conditionibus, de quibus Regens de Marinis *tom.*1. *cap.*177. D. Regens Sanfelicius *decis.*271. *part.*2. possunt verò condemnari tum ad triremes Regios, ut ait Julius Clarus *in* §. *fin. quæst.*70. Riccius *resol.*104. Donatus *part.*1. *tract.*9. *quæst.*13. tum ad triremes Pontificis, Novarius 2. *par. Bullarii de Regu-* 15
laribus condemnatis ad triremes, Riccius *part.*4. *d.*367. & eos accipiunt Regii ministri absque ulla cognitione causæ, ut practicatum per Patrem Generalem S. Dominici de anno 1638. dicit P. Donatus *par.*1. *tr.*9. *quæst.*14. & pote- 16
runt Ministri triremium eos verberare absque metu excommunicationis, Navarrus, & alii apud Suarez *tom.*5. *in* 3. *p. disp.*22. *sect.*1. *num.*44. si modum non excedant, vel non verberent ex odio, & malignitate aut tempus damnationis non sit completum. Peyrinus *ubi sup.* tum quia sic consuetudine introductum videtur tum quia ideò tradun-

tur

tur à Regularium Superioribus ut sic puniatur, Navarrus *in comment.* 3. *de Regularibus num.*52. Novarius *ubi supra fol.*507. *num.*50. Navarrus Miranda *tom.*1. *manuali qu.*52. *art.*8. P. Donatus *part.*1. *tract.*9. *resol.*15. & licet tenean-
17 tur ad vota substantialia Religionis dum sunt in triremibus *ex cap. finali, de regularibus*, P. Donatus *par.*1. *tract.* 8. *quæst.*23. ad Regulares tamen observantias & jejunia non tenentur, nec ad horas Canonicas recitandas, ut contra Suarez *tom.*2. *de Religione lib.*4. *cap.*17. *num.*9. & Sanchez *lib.*6. *de præceptis Decalogi cap.*9. *num.*58. & Donatum *tract.* 9. *quæst.* 17. docent alii cum Lezzana *tom.* 1. *cap.*12. *num.*7. cum Bordono *resol.*30. *num.*13. Novar. *n.*7. His positis.

18 Probatur conclusio *suprà* posita non potuisse scilicet F. H. à triremibus ad Altare accedere sine dispensatione. Primo quidem, quia licet talis regularis dum est in triremibus, subjiciatur Episcopo vel superiori in spiritualibus triremium, & acquirat Cameræ Apostolicæ, unde post mortem facit spolium Camera ex Bulla Gregorii XIII. incipiente: *Officii Nostri partes*, Riccius *part.*4. *d.*245. *& in praxi aurea, part.*2. *resol.*389. Campanilis *Rubrica* 12. *cap.*15. *num.*9. Barbosa *in cap. finali de regularibus quæst.*7. *nu.*15. Rodriq. *tom.*1. *quæst.*30. *art.*29. Sanchez *lib.*7. *c.*33. *num.*22. Novarius *in praxi Iuris Novi Pontificii, de bonis Regul. Apostatarum & ejectorum conclus. unica aliàs* 12. *& in Lucerna Regularium in verbo ejecti num.*11. *&* 2. *part. Bullarii fol.*507. *num.*14. Lezzana *p.* 1. *summæ cap.*23. *nu.* 16. Alphonsus de Leone *recoll.*6. *de censuris nu.*332. P. Donatus *tr.*8. *part.* 1. *quæst.*46. Cardin. Lugo *tom.*1. *de Iustitia disp.*3. *sect.*11. *num.*240. Naldus *in summa in verbo Religiosus num.*15. Bonacina *de clausura quæst.*2. *puncto* 12. §. 7.
19 *à num.* 23. quia omnis regularis moriens extra claustrum facit spolium, & sequitur idem Donatus *tract.* 9. *quæst.*18. & quia subjicitur Episcopo loci ubi morari contigerit ex Decreto Sacri Concil. Trident. *sess.*6. *cap.*3. *de reformat.* & ob id difficultant an possit Episcopus Religiosum damnatum ad remum existentem in triremibus Regiis illum asportare ad Triremes Pontificis, Riccius *part.* 4. *decis.*367. Melchior Phœbus *decis.*28. *tom.*1. Cespedes *de exempt. regul. cap.*21. *dub.*316. P. Donatus *tract.*9. *resol.*20. licet, inquam, dum est in triremibus subjiciatur Episcopo tamen ab illis dimissus, & completo servitio, ac pœna
20 finita debet à suis Prælatis recipi, quia non est absolutus à statu regulari, nec Galeota desinit in totum pars, & membrum suæ Religionis, ad quam tenetur redire, Rodriquez *tom.*1. *q.*23. *art.*50. *& in compendio resol.*57. Portellius *in dubiis Regularibus in verbo ejicere num.*6. Sanchez *lib.* 6. *Decalog. c.*9. *num.*58.

21 Tenetur ergo Religio illum recipere, sed recipit infamem; talis enim Galeota fit infamis, infamia Juris; tum quia mala opinio, & prava existimatio serpit apud omnes de vita, moribus, & qualitate damnatorum ad remum, tum etiam, quia Religiosus, ob culpam, in remum damnatus repellitur ab integritate sui status, unde privatur suo
22 habitu Religioso, suspenditur in susceptis, & similibus ut ex constitutionibus multorum regularium dicunt cum Donato *part.* 1. *tract.*9. *resol.*23. ergo fit infamis, quia sicuti fama est illæsæ dignitatis status, legibus ac moribus com-
23 probatus *l. cognitionem, ff. de variis, & extraordinariis cognitionibus*, ita infamia non est aliud, nisi diminutio ejusdem status, ergo ut infamis non potest à Triremibus ad Altare admitti sine dispensatione, utpotè infamis sicque irregularis Rodriquez *tom.*1. *quæstionum Regularium quæst.* 24. *art.*6. Toletus *in summa lib.*1. *cap.*62. Lezzana *tom.* 1. *cap.*16. *num.* 32.

24 Probatur secundo quia infamia juris incurritur ipso facto, per sententiam diffinitivam condemnatoriam Judicis in causa famosa, ut habetur expresè *in cap. infames* 3. *q.*7. ergo damnatus ad triremes ob causam famosam, de qua Thesaurus *de pœnis part.*1. *cap.* 33. §. talis est, *& part.*2. *in verbo missa cap.*50. §. Item si esset, est infamis, posito, quod sit deinde liberatus, *l. ad tempus, C. ex quibus causis infamia irrogetur*; & sic est irregularis; diceretur verò causa famosa, si crimen sit publicum seu judicium publicum quo quis damnetur ad pœnitentiam publicam *l.*1. §. *tempus ff. de postulando*, Diaz *in praxi criminali Canonica cap.* 88. Molina *tract.*4. *disp.*9. Sanchez *in Opusculis lib.*6. *c.*3. *dub.*6. *num.*14. Sylvester *in verbo infamia quæst.*4. Clarus §. *final. quæst.* 72. Avila *de censuris part.*7. *disp.*3. *dub.* 50. Paulus Layman *lib.*1. *tract.*50. *cap.*4. *p.*5. *de irregularitate, & infamia*, & P. Thesaurus *de pœnis in praxi par.*1. *c.*33. Lezzana *in verbo infamia num.*7. & alii dicunt, quod pœna infamiæ 25
juris incurritur si scilicet reus in crimine comprehensus, vel confessus verberibus, & simili pœna publica afficiatur; statim enim incurrit Juris infamiam, *l. ictus fustium ff. de his qui notantur infamia l. fustibus Cod. ex quibus causis infamia irrogetur*, & subdit Thesaurus *ubi supra*, quod omnis pœna Corporalis, non pecuniaria illata à Judice per definitivam sententiam eo ipso infamat infamia juris, unde damnatus ad opus publicum ut in metallum, vel in opus metalli relegatus, etiam ad tempus fustigatus, & similes hujus Generis censentur infames ex *l. imperator* ubi Glossa *ff. de postulando*; & sic damnatur ad opus pu- 26
blicum, quia pœna triremium etiam ad tempus successit loco pœnæ deportationis, & relegationis, & damnationis in metallum; quia solum abjectæ & viles personæ damnabantur in opus metalli, ubi Catenis ferreis detinebantur & verberibus affligebantur; quod hodie in triremibus practicatur: quorum condemnatorum statum descripsit post S. Gregorium, Peyrinus *d. quæst.*27. omninò videndus, & quod isti æquiparentur damnatis ad metallum, &c. tradunt Capycius *d.*153. Præses de Franch. *d.*140. Julius Clarus *in* §. *finali quæst.*67. Farinacius *quæst.*19. *num.*14. *& quæst.*142. *num.*163. Caball. *res.*8. *n.*43. Ciarlinus *cap.*15. *num.*62.

Quod si dicas condemnatos ad remum fieri infames de 27
jure civili, at non habemus de jure Canonico respondeo enim quod omnes infamem de jure civili sunt etiam infames de jure Canonico, ex generali regula de qua in *cap. in causa sexta qu.*1. ibi omnes infames esse dicemus, quos leges sæculi infames appellant: & ideò repelluntur à dignitatibus Ecclesiasticis & sæcularibus, easque consequi nequeunt. *Cap. inter dilectos de excessibus Prælatorum l. unica C. de infamibus l.*2. *C. de dignitatibus lib.*12. *cap. infamibus* 87. *de reg. jur. in* 6. & hoc procedit in utraque infamia & maximè juris, quæ repellit à dignitatibus obtinendis & à receptis, posita tamen sententia declaratoria Sanchez *lib.* 5. *Decalogi cap.*3. *dubio* 5. *num.*7. Alphonsus Vivaldus *in appendice ad Candelabrum aureum cap.*10. *per totum*, Garzia *part.*7. *de beneficiis cap.*8. & sic non possunt ordines suscipere, nec in susceptis ministrare, nec possunt fieri Magistri S. Thom. nec esse Priores Prædicatores, &c. Portellius *in verbo Abbates*, Tamburinus *de jure Abbatum tom.*1. *disput.*5. *quæst.*20. *& de jure Abbatissarum disput.* 28. *quæst.* 5. repellitur etiam ab omnibus aliis actibus legitimis, de publicis, & consimilibus, qui sunt effectus infamiæ, de quibus Lezzana *in verbo infamia num.*11. *summ.* Diana *in verbo infamia*, & omnes summistæ *in eodem verbo infamia*.

Ideò Galeota remanet perpetuo privatus executione or- 28
dinum, & officiorum suæ regulæ, tum quia est infamis infamia juris, & facti, tum quia sic in Religiosorum pluribus constitutionibus habetur, ut de suo ordine testatur P. Donatus *p.*1. *Regularium tr.*9. *res.*9.

Probatur tertiò quia Galeota liber factus est irregularis 29
Navarrus *cons.*43. *de temp. ordinat. in novis*, Rodriquez *tom.*1. *quæst.*24. *art.*6. quid dicunt, quòd infamia quæ nascitur ex notorietate delicti, inducit irregularitatem post alios Barbosa *de potest. Episcopi part.*2. *allegat.*43. *num.* 15. qui id refert per Sacram Rotam decisum in una Bononiensi 1. Junii 1551. relata per Caputaquensem *d.*90. qui omnes advertunt, quod quidam sunt infames ipso jure ex 30
delicto cui à jure est annexa infamia: quæ crimina ponunt Sylvester, & Angelus & alii *in verbo infamia*, Majolus *de Irregularitate lib.*3. *cap.*1. Layman *lib.*1. *tract.*5. *part.*5. *c.* 4. *de irregularitate infamiæ*, & tales sunt infames absque alia declaratione judicis, alii sunt infames ex delicto declarato per sententiam judicis & alii ex genere pœnarum regulariter delinquentes sunt infames ex delicto in casibus expressis à jure extraordinariè per sententiam judicis, vel ex genere pœnæ ut diximus; & facit quia infames de jure civili sunt etiam infames de jure Canonico, sed Relegati ad opus metalli, sunt infames, ergo damnati ad remum sunt infames quia in re idem sunt & *in cap. infames* 3. *quæst.* 7. damnati ad pœnitentiam publicam sunt infames, & *in cap. inter dilectos de excessibus Prælatorum* infames repelluntur à dignitatibus Ecclesiasticis, nec eas consequi possunt; ergo sunt irregulares.

Neque dicas cum Riccio *part.*1. *decis.*119. quem sequu- 31
tus fuit Diana *part.*4. *tr. de irregularitate resol.*83. Galeotam libe-

liberatum non esse irregularem, ex ea ratione, quia pœna infamiæ non contrahitur nisi in casibus à jure expressis ex glossa *in l.* 1. *C. de infamibus*, *& cap. Infamibus de regul. jur. in* 6. sed nunquam legimus condemnatum ad remigandum effici infamem.

32 Accedit quia licet condemnati ad remum assimilentur damnatis ad metallum, ex Capycio *d.decis.*153. *num.*3. ex Francho *d.decis.*140. *num.*8. & quod sint infames non per hoc sequitur, quod sint in omnibus similes, quia irregularitas non incurritur, nisi in casibus expressis in jure *cap. is qui de sent. excomm. in* 6. *ergo, &c.*

Respondeo enim esse infamem, quia infamia, quæ nascitur ex notorietate delicti inducit Irregularitatem, ut ex communi notat Barbosa *par.*2. *de potest. Episcopi alleg.* 43. *n.*15. & decisum per Rot.Rom. dicit Verallus *d.*90.

Ad confirmationem respondeo æquiparari condemnatis ad opus metalli, & per legem esse infames sicuti damnati ad publicam pœnitentiam, &c.

33 Sed est quæstio an possint Prælati Regulares cum talibus dispensare, an verò requiratur S. P. dispensatio? respondeo, attento jure communi, non posse, sed à Papa dispensari debere, quia infamia Juris per sententiam judicis ob crimen contracta, non tollitur per pœnitentiam, sed per dispensationem Domini Papæ, quia talis infamia sapit rationem pœnæ, in qua fundatur irregularitas, quæ non ab alio tolli potest nisi à Principe Patrono legis; etenim ejusdem jurisdictionis est ligare & absolvere, pœnam imponere & in integrum restituere, ut ex *l.* 1. *C. de sentent. pass. l.* 1. *§. penult. ff. de postuland.* & docet Sylvester *in verb. Infamia, nnm.ult.* Sanchez *lib.*6. *Opusculorum, cap.*3. *dub.*5. *num.* 7. Thesaurus *de pœn.p.*1. *cap.*34. *per totum*: Ideò in irregularitate orta ex infamia Juris, solus Papa dispensat: sic docent Navarrus *in summa cap.*27. *n.*204. Sayrus *lib.*6. *de censuris c.*11. *n.*15. Toletus *in summa lib.*1. *c.*26. *n.*5. Rodriq. *in summa tom.*1. *q.*24. *art.*6.

34 Positis verò Privilegiis, possunt Prælati Regulares cum suis subditis in hoc dispensare, tollendo infamiæ maculam, & pœnam, qua sublata censetur deducta irregularitas quæ in illis fundatur: tum quia sicut Episcopus potest dispensare in infamia Juris Canonici, orta ex illis delictis, super quo habet authoritatem disponendi ex Triden. *sess.*25. *de reformat. cap. liceat*, ita etiam Prælati Regulares possunt hoc facere, saltem ex concessione, per quam teste Lezzana *tom.*1. *cap.*18. *num.* 40. possunt regulares superiores dispensare in omni irregularitate, excepta bigamia, mutilatione membrorum & homicidio, quod sequitur Peyrinus *ubi sup. quæst.*27. & est Privilegium concessum ab Eugenio IV. à Sixto IV. Generali Carmelitanorum, & ab eodem concessum fuit Dominicanis, & à Pio V. concessum Theatinis inter Bullas Pii V. *tom.*2. *Bullarii Bulla* 33. & à Greg.XIV. Patribus ministrantibus infirmis, & à Julio II. Minimis concessum & ab eodem Pio IV. Patribus Olivetanis, & est apud Laertium *tom.*2. *Bullarii pag.*8. Lezzana *tom.*1. *cap.*18. *num.*40. & de Patribus Congregationis B. Petri de Pisis, quod habeant hoc etiam Privilegium tradit P. Donatus *tom.*1. *tract.*5. *quæst.*25. & ex Naldo *in summa in verbo infamia* fundat Novarrius *tom.*2. *Bullarum fol.*509. *nu.*11. Prælatos Religionum per eorum Privilegia posse dispensare, cum notatis infamia juris, & consequenter cum religiosis damnatis ad triremes; & sic refert auditum observari in praxi in doctissimo Canonico Pyrrho Corrado versatissimo, in Curia Romana, ergo poterunt Prælati Regulares super hac irregularitate dispensare: sequitur Peyrinus

35 *d. quæst.*27. *in fine*, qui etiam addit cum aliis & sequitur Novarius *ubi sup. num.*15. quod regularis damnatus ad triremes, si finito tempore ad religionem revertatur, non amisit primogenituram, & locum sibi debitum vigore professionis sequitur Lezzana *in summa fol.*639. *in fine*, qui addit Capitaneos triremium non recipientes religiosos ad ipsos damnatos, vel eos receptos dimittentes, non consen-

36 tiente religione peccare mortaliter, nisi constiterit eisdem tales religiosos injustè esse damnatos ad talem pœnam, & tales acquirunt semper religioni, sive ad tempus fuerint damnati, sive in perpetuum, ut dicitur de ejectis, Lezzana *tom.*1. *cap.*23. *num.*15. *& in summa fol.*640. *nu.*8. quia non sunt omninò à religione derelicti, sed solum separati; cujus signum est, quod ex rationabili causa potest illos revocare, sed si in tali pœna eos mori contigerit, bona eorum ad Cameram Apostolicam pertinent ex Bulla Gregorii XIII. de qua Lezzana *ubi supr.* causæ ob quas in Tribunali S. Officii mittuntur ad triremes regulares, ponuntur à Diana *p.*4. *tract.*7. à Carena *de Sancto Officio*, 3. *p. tit.*13. §. 3. ergo &c.

DISCEPTATIO XV.

SUMMARIUM.

1 *Facti species narratur.*
2 *Gratia & rescriptum subreptitium quando dicatur.*
3 *Possidens auctore Prætore fructus facit suos.*
4 *Gratia an juvet si non habeat concedere facultatem.*
5 *Fides & credulitas quando excuset.*
6 *Guidaticum concessum à non habente facultatem sub fide Regis est servandum.*
7 *Credulitas facit abesse dolum, & quando.*
8 *Resignatio Beneficii multiplex est.*
9 *Canonicus sub bona fide absens num teneatur perceptas distributiones restituere.*
10 *Interesse quanti plurimi qualiter debeatur.*
11 *Interesse quanti plurimi quæ requirat.*
12 *Mora debitoris an excuset ab interesse quanti plurimi.*
13 *Frumentum non præsumitur durare ultra triennium, nec ejus interesse crescit ampliùs.*
14 *Interesse quanti plurimi, in multis casibus, non debetur.*
15 *Interesse quanti plurimi, non debetur nisi à die moræ.*
16 *Interesse quanti plurimi, est concludenter probandum.*
17 *Interesse, & existimatio quanti minimi, quando debeatur.*
18 *Frumentum quando debeatur in genere, quando in specie.*
19 *Mora crescit pro tempore debiti in genere.*
20 *Interesse quanti plurimi an ex specie debeatur.*
21 *Debitor speciei an eandem restituere teneatur.*

ARGUMENTUM.

Rescripta & gratias subreptitias multipliciter dici, & concessa à non habente facultatem non nocere. Interesse quanti plurimi ex frumento non dato suo tempore quando debeatur, & an requirat moram? qualiter sit probandum. Existimatio quanti minimi quando debeatur. Frumentum quando debeatur in genere, & quando in specie, & quæ sit differentia utriusque.

PRO

Reverend. Canonico D. Paulo de Vecchiis,

CONTRA

Reverendum Capitulum Capuanum.

Supponitur in facto Reverendiss. D. Paulum de Vecchiis 1 Canonicum Capuanum obtinuisse elapsis annis, & propriè in anno 1646. cum duobus sequentibus licentiam à Sacra Congregatione Concilii, percipiendi distributiones quotidianas tempore suæ absentiæ per tres annos continuos; & pro primis duobus fuit ei data licentia sub prætextu typis imprimendi quædam sua opera; pro tertio anno, ad finem renunciandi suum Canonicatum; qui quidem Don Paulus in tertio anno renunciavit, licet in primo & secundo anno finem non impleverit imprimendi ob diversa contingentia impedimenta. Reverendum tamen Capitulum Capuanum recursum habuit ad Sanctissimum, & in plena signatura gratiæ, fuit audito capitulo ordinatum Sacræ Congregationi, ut revocaret licentiam prædictam, prout de facto fuit revocata, & declaratum licentiam prædictam obreptitiam: simul etiam condemnatur de Vecchiis ad restitutionem distributionum perceptarum. Hac posita facti serie plura dubia occurrunt disputanda.

Primum est an comprehendatur tertius annus, ut scili-

cet

cet ei non suffragetur licentia, ut obreptitia; ex eo quod tali anno verè renunciavit, tradendo Canonicatum ad coadjutoriam. Secundum est an tenetur Canonicus restituere distributiones tunc temporis perceptas in tot modiis frumenti, in anno scilicet 1646. cum duobus sequentibus, in eadem specie frumenti, jam quod ab ipso petitur in fine anni 1651. præsertim quod receperit tale frumentum in bona fide, & prævia licentia Sacræ Congregationis, quam & Sacra Congregatio revera dedit, & ipse existimabat sibi suffragari.

Secundum dubium est an restitui debeat pretium frumenti quanti valebat in mense Julii cum bona fide receptum fuit; vel quanti valebat in toto anni cursu.

Quartum dubium, an si Canonici eodem anno, & ipsemet D. Paulus à suis colonis exegissent, propter moram eorundem interesse quanti plurimi, & pretium excessivum, possit cogi idem D. Paulus ad pretium etiam excessivum.

Circa primum dubium, an comprehendatur tertius annus in obreptione assignata, jam quod in tali anno fuit obtemperatum licentiæ Sacræ Congregationis, eo quod ad coadjutoriam dedit Reverendus D. Paulus suum Canonicatuum.

2 Respondeo non comprehendi; quia subreptitium rescriptum, seu gratia tunc dicitur, cum verum non asseritur in petitione, obreptio verò cum exponitur aliter negotium, quam sit, & durius agit lex cum eo, qui falsum exponit, quàm cum eo, qui verum tacet, quia facilius in primo præsumitur dolus, quàm in secundo, & is propriè mentiens dicitur, *cap. super litteris de rescriptis*, ubi omne rescripti genus ex obreptione, vel subreptione dolosa, vitiari, sive sint gratiosa, sive justitiæ, dicit summus Pontifex: Concordat textus *in cap. sedes*, *cap. constitutus*, *cap. postulasti de rescriptis*; *cap. si eo tempore eod. tit. in 6.* & ex Jure civili est textus *in l. præscriptione Cod. si contra jus, vel utilitatem publicam l.1. ff. de natalibus restituendis*: & in arrogatione *l. sed si hac §. patronus ff. de in jus vocando*, Abbas *in dict. cap. constitutus in secundo notabili*, qui loquitur de rescriptis gratiæ, Oldradus *cons.* 247. Felin. *in cap. ad audientiam num.*22. *de rescriptis*, & communiter DD. apud Bellacombam *in tit.*2. *de diversis rescriptis num.* 132. *lib.*1. latè Menochius *casu* 201. Trentacinq. *variar. in tit. de rescriptis, resol.*5. *num.*2. Flaminius Parisius *lib.*10. *de resign. benefic. q.*2.*n.*4. Rota apud Farinacium *deo.*228. & recolenndæ memoriæ Preses Merlinus *tom.*1. *controv. cap.*54. *num.*28. Arnoldus Reyser *in Thesauro juris fol. mihi* 299. In casu vero nostro fuit Sacræ Congregationi postulatum ut licentiam concederet percipiendi distributiones, pro causa, de qua in facto, annuit Sacra Congregatio: igitur nihil est obreptitium, nec subreptitium, ut benè Felinus *in cap. ad aures de rescriptis*, sed quia Sacra Congregatio concessit,
3 stetit D. Paulus in bona fide, & credulitate, unde justè possedit suam absentiam, & percepit fructus Auctore prætore *l. justè possidet ff. de acquir. possess.* & expressit Paulus veram
4 causam, & licet pro duobus annis non adimpleverit ob impotentiam provenientem, tamen pro tertio anno implevit; igitur non est obreptitium, vel subreptitium rescriptum: recurrendum ergo est an gratia illi suffragetur tamquam ex non habente licentiam concedendi emanata; aut Paulus fidei Sacræ Congregationis fisus, percepit distributiones, observavitque quod exposuit, saltem pro tertio anno, ergo ei debet impleri quod fuit concessum, grave enim est fidem fallere *l.*1. *ff. de pact.* S. Thom. 2. 2. *quæst.* 70. *artic.* 1. *ad* 1. *l. postliminii jus §. captivus ff. de captivis, & postliminio reversis.*

In hac ergo fide, & credulitate Reverendus Paulus fi-
5 sus, has distributiones percepit; erit ergo ei servanda, & non est obligandus ut restituat; fides enim est fundamentum justitiæ, Cicero *lib.*1. *de officiis*; & fides vitam continet, Cicero *pro Quinto Roscio*; per quam Civitates servantur; hominum multiplicatio, castrorum, & virorum communio atque Regum dominatio: & cum fides abrogatur, omnis humana Societas tollitur. Appius Claudius *in oratione ad Tribunos*, quam recitat Titus Livius *lib.*6. *histor. c.* 41. unde Aristoteles *lib.*1. *de secretis cap.*26. ait: Caveas ne infringas fidem alicui donatam, ne illi, qui cum Sacra Congregatione negotiantur, principali Auctoritate circumscripti esse videantur, ut in simili Imperator Aurelianus ait *in l.*1.*C. de his, qui veniam ætatis impetraverunt*, un-
6 de si judex concedat salvum conductum, quem concedere non poterat delinquenti, hic assecuratus sub clypeo Principis, licet nulliter concesso, non potest puniri, sed captus ad pristinam reducitur securitatem, nec directè, vel indirectè puniri Joannes de Platea *in l.*1. per illum textum, *Cod. de naviculariis lib.*11. Francus *decis.*590. *n.*6. *&* 673. *num.*2. Giurba *cons.*80.*num.*10. & hujus conclusionis auctor est Bart. *in l. is, qui reus, num.*12. *ff. de publicis judiciis*, Farinac. *quæst.*29. *num.*45. Francus *dec.*258. *&* 415. Rovitus *in pragm.*1. *de Guidaticis num.*3. Giurba *cons. criminali* 22. *num.*3. *& cons.*80. *num.*12. & practicatum refert Molfes. *ad consuetudines Neapolitanas part.*4. *quæst.*57. *in addit. num.* 2. Merlinus 1. *tom. controv.*53. Nec pretermittendum est credulitatem Domini Pauli non tantum dolum abesse facere, imò bona fide causare Tiraquellus *de pœnis temperandis, causa* 51. *num.*27. Farinac. *quæst.*90. *part.*2. *num.* 114. quæ cessare facit omne vitium gratiæ, quod ex subreptione solùm dolosa oritur *dict. cap. super literis de rescriptis*, 7
Cardin. Seraphinus *dec.*936. *num.*3. Cravetta *cons.*572.*num.* 10. & subreptionis non dolosæ nulla debet haberi Seraphinus *decis.*1009. *num.*6. Giurba *cons.*20. Rota *decis.*228. *nu.* 1. apud Farinac. ubi fuit resolutum textum *in d. cap. super literis* procedere etiam in gratiosis Merlinus 1. *tom. controv.* 57. *à num.*17. *cum seqq.* ergo ex hoc patet Reverendum D. Paulum habuisse bonam fidem; ad quod tantum hoc apparatu meam volui ostendere sententiam; quia scio Sanctissimum Dominum Nostrum declarasse licentiam ei non suffragari, sed non per hoc inducitur mala fides in præteritum, ut probavi.

Et tandem pro tertio anno fuit adimpleta conditio li- 8
centiæ concessæ, quia resignavit, & renunciavit Canonicatum: quod probatur, quia resignatio est multiplex prima pura, secunda conditionalis; conditionalis duplex, prima simplex in favorem, secunda qualificata Mohedanus *dec.*115. *&* 184. *&* 185. Qualificata est multiplex, & præcipuè talis dicitur, quoties reservatur aliquod resignanti, ut quia fit resignatio ad favorem, reservato regressu, vel reservatis fructibus, ut latè Parisius *lib.*1. *quæst.*2. *in fine*: in casu nostro dedit ad coadjutoriam; quæ coadjutoria quoad originem, & qualitates explicatur à Parisio *lib.*7. *de resignatione beneficiorum quæst.*20. Dicunt tamen DD. æquiparari regressum, & coadjutoriam cum futura successione. Mandosius in regula de impetrandis beneficiis per obitum *quæst.*30. *num.*7. Paris. *lib.*6. *de resignatione benefic. quæst.*2. *num.*41. qui tamen aliquales agnoscit inter utramque differentias, ergo si coadjutoria similis est renunciationi qualificatæ, apertè sequitur, quod pro anno adimplevit licentiæ causam, & pro omnibus fuit in bona fide.

Circa secundum dubium, an scilicet teneatur Reveren- 9
dus D. Paulus ad restitutionem distributionum, tunc temporis perceptarum in tot modiis frumenti, in anno scilicet 1646. cum duobus sequentibus in eadem specie frumenti, jam quod ab ipso petitur in fine anni 1651. cum præsertim receperit tale frumentum in bona fide, & prævia licentia Sacræ Congregationis, quam & Sacra Congregatio revera dedit, & ipse existimabat sibi suffragari.

Respondeo quod Reverend. D. Paulus convenitur de 10
anno 1551. de frumento, quod accepit in anno 1646. cum duobus sequentibus, ergo non tenetur ad interesse quanti plurimi. Probatur, quia interesse quanti plurimi in frumento peti non potest, nisi infrà triennium; elapso verò triennio, cum regulariter non præsumatur durare frumentum, Glossa *in l.*1. *C. si adversus usucapionem* (intra annum verò præsumuntur extare poma, & similia, præter frumentum; DD. communiter apud Gasparum Hermosillam *tom.* 1. *fol.*72. *col.*1. *à num.*12.) non poterit peti interesse, nec crescit amplius valor, Glossa magna *in l. vinum ff. si certum petatur*; non enim datur interesse, quando res eodem modo fuisse apud creditorem peritura DD. *in l. quod re* 11
ff. si certum petatur; quia creditoris non interest: *l. si servus in principio ff. de condictione furtiva*, & licet multi dicant apud Surdum *in decis.*81. interesse quanti plurimi semper crescere; id tamen intelligunt concurrente mora debitoris, ejusque mala fide, licet probabilius autument alii interesse quanti plurimi nullo modo crescere ultra triennium, cum Gratiano *tom.*2. *cap.*243. *numer.*66. *& seq.* latè Escobar de ratiociniis *cap.* 17. *num.* 14. Giurba *dec.* 115. *num.*4.

Ex quo DD. docent adhuc posita mora debitoris non de- 12
beri interesse quantiplurimi in frumento elapso triennio, ut judicatum dicit Cavalcanus *in tractat. de tutore, &*

cura-

*curatore num.*240. *de anno* 1563. & hanc opinionem cum multis ſequitur Alexander Trentacinquius *lib.*1. *variar. in tit. de alimentis reſol.*11. *num.*41. & licet adhibita creditoris induſtria poſſit frumentum ultra triennium durare, per textum *in l. ſequitur*, §. *fructus ff. de uſucapion.* tamen talis probatio eſſet facienda per Creditorem, habentem contra ſe præſumptionem legis, ſcilicet quod ſit conſumptum, ut benè Gratianus *cap.*24. *tom.*1. & DD. ampliant etiamſi obligatus reſtituere ſit in mala fide, quia dum conſumptio procedit à lege non conſideratur bona, vel mala fides, ut poſt Cavalcanum *dict. numer.* 240. & alios notat Giurba *in dict. deciſ.* 115. *num.*2. Hodierna ad Surdum *dict. deciſ.*81.

13 Nec deeſt punctualis deciſio Rotæ Romanæ coram Cardinale Seraphino, ut patet inter ejus deciſiones *deciſ.* 1252. ubi ait, quod cum ſpecies frumenti non præſumatur durare triennium, extincta re, non creſcit amplius valor, licet enim currat intereſſe quanti plurimi, uſque ad ſententiam, & ejus executionem, Maſtrillus *deciſ.*16. Amatus Siculus *var. reſol.*34. *n.*35. & alius Amatus *dec.*24. Bellonus *dec. Genuæ* 211. *&* 177. Oſaſchus *deciſ.*129. Id tamen intelligunt infra triennium in frumento, &c.

14 Confirmatur hoc ipſum, quia licet debeatur regulariter intereſſe quanti plurimi DD. *in l. pretia rerum ff. ad legem falc.* Plotus *in tract. de in litem juran.* §.4. *num.*67. qui enumerat plures caſus, in quibus debitor frumenti, vel alterius rei mobilis venalis, interpellatus etiam non tenetur ad intereſſe quanti plurimi valuerit, etiam ſi non ſolviſſet congruo loco, & tempore; inter hos tamen caſus dicit Plotus poſt alios, quos adducit, ille eſt celebris, quando debitor ignorabat, vel ſcire non debebat ob bonam fide ſe debere frumentum, vinum &c. reſtituere item ſi ita præſumeretur ex eo, quod eſſet hæres alterius, qui obligatus erat Oſaſchus *deciſ.*48. Jaſon *in leg. quod te num.*8. *&* 9. *ff. ſi cert. petatur*, Novar. *lib.*2. *quæſt. forenſ. quæſt.*86. ergo cum noſter Canonicus ſit obligatus ad frumentum acceptum, quod non extare præſumitur, & ipſe bona fide conſumpſerit, elapſo triennio non tenebitur, niſi ad eandem ſpeciem frumenti acceptam, ut benè Thorus *ad Salernitanum dec.* 43. & alii cum Novario *ubi ſuprà*, cum ex quacumque rationabili cauſa non debeatur intereſſe quanti plurimi; puta ſi à mora excuſetur quis ob aliquam rationabilem cau-
15 ſam. Tepatus *fol.*343. *tom.*1. Nec ſolvi debet niſi à die moræ, in rebus quæ recipiunt functionem in genere ſuo, Paponius *lib.*13. *arreſtorum tit.*20. *art.*12. *&* 13. Regens Salernitanus *deciſ.*43. Moventur ex *l. vinum ff. ſi cert. petatur l. centum Capuæ*, *l. quod ſi Epheſi ff. de eo, quod certo loco*, ſic quia erat in mora Princeps Aſculi ejuſdem civitatis Epiſcopo tradendi currum unum ſingulis annis frumenti fuit dictum condemnari Principem ad intereſſe quanti plurimi in beneficium Epiſcopi Aſculani, Salernitanus *ubi ſuprà*, de qua Thorus *tom.*3. *part.*1. *in verb. intereſſe fol.*589.

16 Confirmatur ſecundò quia intereſſe quanti plurimi eſt concludenter probandum, Afflictus *dec.*336. Anna *conſ.* 95. *num.*10. Vivius *deciſ.*442. Faber *in tit. C. de jure empyt. defin.*15. Marcellus Cala *de modo articulandi & probandi gloſſa unica*, §.2. *num.*24. Card. Seraphinus *d. dec.*1252. Thorus *in verb. intereſſe fol.*287. *tom.*1. Inter alia verò, quæ probari debent, unum eſt mora debitoris, ex *l. ſi Kalendis* 19. *ff. de re judic.* ergo bona fides Reverendi Canonici excuſat tum à mora, tum ab intereſſe quanti plurimi, ut benè Natta *conſ.*599. Tepatus *fol.*331. *col.*2. *in fine*, Cavalcanus *deciſ.* 14. *num.*16. *de contractib.* Jaſon *in d. l. vinum ff. ſi certum petatur*, Cardin. Tuſchus *lit. I, concluſ.*307. *&* 313. qui etiam dicit, quod intereſſe quanti plurimi non poteſt excedere duplum rei valoris, ſcilicet, ex Cagnolo *in l.*1. *C. de ſenten-*
17 *tiis, quæ ſine certa quantitate n.*160. quod adeò verum eſt, ut ſicuti debitor frumenti, vel vini, quando eſt in mora ſolvere tenetur æſtimationem quanti plurimi proveniens à tempore moræ DD. per illum textum *in l. ſi ſterilis* §. *ſi per venditorem ff. de action. empt. l. ratio* §. *cum per venditorem*, *ff. eod. tit.* ita è contra ſi creditor fuit in mora recipiendi, tunc à tempore illius moræ inſpicitur extimatio quanti minimi, quod eſt ſingulare dictum Baldi per illum textum *in l. ſi hominem ff. mandati*: latè addentes ad Cremenſem *ſing.* 95. ergo cum Reverend. Canonicus non fuerit in mora, quippe qui ſemper fuit in bona fide, ex licentia, quam putabat ſibi ſuffragari, ad tale intereſſe non tenetur, ut eſſe requiſitum ſubſtantiale ipſius, inter cætera requiſita intereſſe quanti plurimi; tradunt Gratian. *cap.*42. Surd. *dec.*179. Honnedeus *conſ.*83. *lib.*1. Fabius de Anna *conſ.*95. Cravetta *conſ.*827. *lib.*50. Ruinus *conſ.*131. *lib.*1. Rolandus *conſ.*35. *lib.*1. *& conſ.*190. *lib.*4. Afflictus *deciſ.*316. Decius *conſ.*32. Idem Surdus *dec.*211. *&* 215. Alexander *conſ.*90. *lib.*50. *aliàs* 33. *lib.*6. Addentes ad Bertazzolum *conſ. criminali* 89. Aufrerius *ad Cappellam Tholoſanam dec.*74. Dec. *conſ.*10. *lib.*1. Reyger *lit. I, n.*41. *cum ſeq.*

Confirmatur tertiò quia in frumenti debito diſtinguunt 18
DD. inter debitum frumentum in genere, & in ſpecie: ſpeciei debitum vocant ſi venditio, vel promiſſio ſit facta de frumento, oleo, vel vino talis prædii, vel quod eſt in tali domo, horreo, vel navi. Debitum generis appellant quando fuiſſet facta venditio frumenti abſque aliqua demonſtratione loci in primo caſu de debito in ſpecie, ſi ſpecies pereat extimatio creſcit uſque ad executionem ſententiæ *l. in fideicommiſſis ff. de uſuris* Eſcobar *de ratiociniis cap.* 17. *num.* 13. ſed ſi res conſumpta ſit, non creſcit extimatio à die conſumptionis, Card. Tuſchus *litt. I, concl.*307. *numer.*28. Trentacinq. *lib.*1. *variar. in tit. de intereſſe reſol.*1. *num.*50. hoc idem dicunt DD. ſi à lege præſumatur non extare, ut in frumento poſt triennium, quia ultra illud tempus durare non præſumitur, quia poſt conſumptionem veram, vel fictam non dicuntur amplius fructus, & ſic nec valor, nec extimatio quanti plurimi creſcit, Anna *concl.*5. Aret. *in* §. *ſi quis à non domino col. fin. Inſt. de rerum diviſione*, Cavalcanus *de tutore n.*227. Eſcobar *dict. cap.*17. *num.* 11. Gaſpar Rodriquez *lib.*1. *de annuis redditibus quæſt.*12. *num.*29. Gratianus *cap.*42. *num.*49. *&* 50. *&* 2. *tom. cap.*143. *à num.*50. Trentacinq. *num.*51. Hermoſilla *tom.*1. *fol.*71. *col.*2. *num.*8.
Quando verò debitum eſt generis, per totum tempus mo- 19
ræ creſcit extimatio, quia genus ſemper eſt idem, & nunquam perit, *l. incendium C. ſi certum petatur*, Bart. *in l. eum qui in fine ff. quibus ut indignis*, *& in l. divortio* §. *ob donationes ff. ſolut. matrim.* ubi Bald. ait hoc eſſe mente tenendum, & ibi Alexander *num.*6. Petrus Barb. *num.*21. Curtius Junior *in l. vinum num.*28. *ff. ſi certum petatur*, ubi Buctigella *num.*52. Fontanella *de pactis nuptiarum tom.*1. *clauſ.*4. *gloſ.* 18. *num.*201. Surdus *dict. dec.*81. Giurba *dec.*115. *n.*3. Cornazzanus *dec.*11. *num.*12. Riccius *collect.*1492. Card. Tuſchus *in verb. intereſſe concl.*307. *num.*9. Gratianus *cap.*143. *num.*78.

Igitur cum Reverend. Canonicus D. Paulus non ſit ob- 20
ligatus reſtituere niſi ſpeciem, accepit tunc temporis, omninò dicere debemus non debere intereſſe quanti plurimi ſolvere, ſed eandem ſpeciem dumtaxat, cum non fuerit in mora, nec in mala fide, nec debetur intereſſe pro frumenti pretio, ut benè Cyriacus *cap.*502. *à num.*9. quia nullum poteſt intereſſe reſpectu ipſius pretii, ſed pro re fructifera, quæ quia ceſſavit ſine culpa debitoris, ſufficit ſi eandem reſtituat in ſpecie, ideſt illud idem frumentum in eadem quantitate, & bonitate prout accepit.

Circa tertium dubium an reſtitui debeat pretium frumenti quanti valebat in menſe Julii cum bona fide receptum fuit, an quanti valebat in toto anni curſu.

Reſponſio patet ex dictis teneri ad eandem ſpeciem fru- 21
menti reſtituendum in eadem quantitate, & bonitate, quia debitor ſpeciei acceptæ non tenetur niſi ad eandem reſtituendam *l.* 2. §. *mutui datio ff. ſi certum petatur l. promiſſor.* §. *fin. ff. de conſtituta pecunia l. item liberatur* §. *qui paratus*, *ff. quibus modis pignus, vel hypotheca ſolvitur*: imò debitor frumenti, vini, & hordei non ſatisfacit ſolvendo ejus extimationem, ut *d.* §. *mutui datio*: Si tamen nunc non poſſet reperiri ſpecies, puta frumentum in bono, & dulciori pretio, tunc poſſet ſolvere extimationem currentem tempore receptionis *ex l. re furtiva ff. de conditione furtiva*: notat ſingulariter Paulus de Caſtro *in d.* §. *mutui datio* 2. *col. num.*6. Quod idem dicitur ſi frumentum ſolvi poſſet, ſed tamen haberi nequeat ni pretio immoderato, ut benè Franciſcus Purpuratus *in d.* §. *mutui datio. col.*12. *num.*97. *per totum in l. non dubium in fine ff. de leg.*3. *l. qui concubinam, ff. de leg.* 3. *& in l. Titia* §.1. *ff. de auro, & argento legato l.*3. *ff. de poſiti l. alienus ff. ad legem falcidiam l. alieno* §. *ſi quis ff. de fideicomm. libert. l. mortuo* §.1. *&* 2. *ff. de leg.*2. *l. nondum* §. *finali ff. de legat.* 3. & eſt optimus textus *in l. ſi domus* §. *qui confitetur ff. de leg.*1. ſic pluries practicatum refert Mexia *ad prag. taxæ panis con.* 7. *num.* 13. *in fine fol.*124. ergo cum in præſenti habeatur ſpecies de facili, ad hanc eandem reſtituendam tenetur, non ad extimationem quanti plurimi.

Circa quartum & ultimum Reſponſio patet quod ipſe Ca-

Canonicus exegerit interesse quanti plurimi à suis colonis, ut Reverendi Canonici Capuani à suis exegerunt colonis: sed hoc fuit ob moram eorundem, unde procedunt termini adducti in secundo articulo; sed in casu nostro Reverendus Canonicus fuit in bona fide, non in mora &c. non ergo poterit ad ullum interesse condemnari, sed ad simplicem speciem restituendam, prout ipse accepit, ut ex adductis à me in secundo articulo patet.

Quare, &c.

DISCEPTATIO XVI.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Abbatissa non eligitur nisi per duas partes suffragiorum, secundum unam opinionem: sed alii, & melius putant per unum votum supra medietatem.*
3 *Sanior pars in electione præsumitur illa, quæ in numero excedit.*
4 *Abbatissa eligi debet maturior, & probata in moribus.*
5 *Moniales non eligentes Abbatissam, servata forma* c. quia propter de electione, in 6. *non sunt privandæ potestate eligendi.*
6 *Abbatissæ confirmatio fieri non potest, nisi prævia licentia Pontificis.*
7 *Abbatissæ confirmatio, prout & cujuscumque Officialis, non valet, uno reluctante, dummodo in actu confirmationis fiat reluctatio.*
8 *Iura canonica non dedignantur sequi leges civiles.*
9 *Electio facta per abusum potestatis laicalis, est nulla ipso jure.*
10 *Electio quando dicatur facta per abusum potestatis laicalis.*

ARGUMENTUM.

Abbatissa non eligitur, nisi per duas partes suffragiorum secundum aliquos, sed rectiùs alii dicunt, per unum votum supra medietatem. Requisita in electione Abbatissæ numerantur, & an servari debent, text. *in cap. quia propter de electione in 6.* Confirmatio Abbatissæ fieri non potest, inconsulto Papa, nec valet una reluctante. Electio facta per abusum laicalis potestatis, non valet, & quando dicatur talis.

AVELLINENSI

Confirmationis Abbatissatus.

FACTUM.

1 SUpponitur in facto Diœcesi Avellinensi fuisse perventum per Illustrissimum Episcopum ad canonicè faciendam electionem Abbatissæ Monasterii Sanctę Mariæ Montis Carmeli, ad quam eligendam Moniales habent jus eligendi, *cap. indemnitatibus, de electione, in 6.* ubi communiter DD. Miranda *de sacris Monialibus*, qu. 7. art. 1. *concl. prima*, Lavorius *variarum lucubrationum*, *tit.*4. *cap.* 23. ubi tamen Tridentinum *sess.*25. *de regularibus*, *cap.*7. præcipit, quod serventur singulorum ordinum, & Monasteriorum constitutiones, & habita licentia à Sacra Regularium Congregatione fuit confirmata Abbatissa tunc temporis existens, reluctantibus aliquibus, & cum interventu potentiæ sæcularis, & sic per abusum potestatis laicalis. Nunc quæritur an sit valida confirmatio prædicta, & potuerit Curia Episcopalis Avellinensis impedire possessionem prædictæ Abbatissæ, & facere ut veniant Moniales ad novam electionem?

2 Pro cujus dubii dilucidatione, Suppono primo esse quęstionem inter DD. quis numerus votorum requiratur ad canonicam electionem Abbatissæ? Sunt enim duæ opiniones. Prima opinio asserit requiri majorem numerum non quidem respectu minoris numeri, sed totius capituli ferentis suffragium, ita ut si Moniales concurrentes sint 40. saltem 21. per suum suffragium concurrerint in personam Monialis electæ, ita Sylvester *in verb. electio, il* 2. *quæst.*9. Miranda *quæst.*7. *art.*4. Suarez *tom.*4. *de religione*, *tract.*8. *lib.*2. *cap.* 5. *numer.*22. Addens majorem numerum, Et si sit necessarius ad electionem, non tamen sufficere, nisi etiam sit sanior: hincque inferens, quod si contingat majorem partem, quæ in unam consensit non esse saniorem, & partem saniorem, quæ vult alteram, non esse majorem utriusque, electio per se loquendo est nulla, cum neutra pars eligentium sit copulativè, & major, & sanior, sicut statuitur in *cap. quia propter, de electione* quamquam semper major pars pręsumatur sanior, si persona electa non sit indigna, ut bene Suarez *ubi suprà numer.*23. Sanior autem illa pars 3
censetur, quæ est justior, & majori ratione nititur, & æquitate Glossa *in cap. in Genesi, de electione*, *in verbo zelum* Portellius *in dubiis regularibus*, *in verb. electio*, *numer.*2. Secunda opinio est, quod ad electionem Abbatissæ requiratur numerus duarum partium votorum ex tribus nisi aliud petat loci consuetudo, ita Barbosa *lib. primo de jure Ecclesiastico*, *cap.*45. *numer.*27. Tamburinus *de jure Abbatissarum*, *disp.*28. *quæst.* 9. & ita testatur etiam Paulus Piacesius *in praxi Episcopali*, *part.* 2. *cap.*3. *numer.*57. Zypeus *in Analytica juris Ecclesiastici*, *de electione*, *numer.*9. *in verb. Abbatissa*, Joannes Maria Novarius *in lucerna regularium*, *in verb. electio*, *numer.*13. Lezzana *tom.*3. *in verb. Abbatissa*, *numer.*6. *idem* Barbosa *de potestate Episcopi*, *part.* 3. *alleg.* 100. *in fine*, *& in summa Apostolicarum decisionum*, *in verb. Abbatissa*, *numer.*19. Et probant ex quadam declaratione Sacræ Congregationis sub die 20. Novembris 1585. quam tamen Doctores, pro prima opinione citati, non admittunt, utpotè non authenticam, aut certè non obligantem ubique, unde seclusa consuetudine, legitimè in contrarium inducta, opinio Mirandæ practicatur in dies, teste Pellizario *de Monialibus*, *cap.*10. *sect.*2. *numer.*101. semper tamen est eligenda illa, cujus mores noti, pro- 4
batique sunt, & cujus vita non ignoratur Sacra Congregatio Cardinalium, ut videre est in *part.*1. *decis.* 537. *in recentioribus*, & concordantes adducit Oliverius Beltraminus *in additionibus ad Gregorium XV. in annotatione ad decisionem* 11. & servari debet dispositio Textus in *cap. quia propter*, *de electione*, *in* 6. etiam in electione Abbatissæ, ut in Leodiensi Abbatissatus 4. *Ianuarii* 1615. *coram Cardinale Sacrato*, de qua Tamburinus *in fine operis de jure Abbatissarum*. Verum tamen est, quod Moniales, quæ elegerunt Abbatissam, non servata forma dicti *cap. quia propter*, *de electione*, non sunt privandæ potestate eligendi, quia ignorantia juris excusat mulieres, 5
l. regula, *ff. de juris & facti ignorantia*, Menochius *cons.* 67. *numer.*67. Tamburinus *de jure Abbatissarum*, *disp.*28. *qu.*5. *num.*8.

Suppono secundò, confirmationem Abbatissę finito triennio non posse fieri, nisi pręvia licentia Summi Pontificis; 6
nam Abbatissæ quorumcumque Ordinum in Italia non possunt esse perpetuæ, sed triennales dumtaxat, & exacto triennio postquam regere desierunt, iterum eligi poterunt, servata forma Concilii Tridentini, ut in *Bulla Gregorii XIII.* 80. incipiente: *Exposcit*, *primo Ianuarii* 1583. apud Laertium Cherubinum, *in Bullario*, *tom.* 2. *pag.*463. alias 398. *in novissimis*, Naldus *in verbo Abbatissa*, *n.*8. Lezzana *in summa quæstionum regularium*, *to.*1. *c.*26. *n.*4. *& to.*3. *in verb. Abbatissa*, *nu.*12. Scortia *in Bullis Pontificum*, *epitome* 134. quam Constitutionem servari in omnibus Monialium Monasteriis, quamvis militarium etiam Jerosolymitanorum, dixit Sacra Congregatio sub die 22. Maji 1604. Lezzana *to.*3. *in verbo Abbatissa*, *nu.*12. Joannes Maria Novarius *in lucerna regularium*, *in verb. Abbatissa*, *n.*8. *&* 9. & alius Novarius *in summa Bullarii*, *in verbo Abbatissa*, *nu.*4. ergo absque Sanctæ Sedis Apostolicæ licentia, aut Sac. Congregationis Abbatissæ, seu Priorissæ non sunt eligendæ de novo ad eadem officia, ut Sacra Congregatio ait, teste Novario *in d. verb. Abbatissa*, *n.*7. Aldanus *canonicarum resolut. l.*2. *tit.*11. *nu.*4. & Barb. *in summa Apostolicarum decisionum*, *in v. Abbatissa*, *nu.*6. ergo cum requiratur licentia Sanctę Sedis Apostolicę, vel S. Congregationis, & in præsenti adsit, ut in facto supponimus, videndum est jam, quod in licentia prędicta non dicitur, ut interveniant duæ, partes, neque aliquid contrarium, remittitur ad jus commune, quo jure communi attento, videndum est ad con-

confirmationem electionis quot suffragia requirantur, & hoc est propriè quæsitum terminare.

7 Respondeo, quod confirmatio Abbatissæ, vel cujuscunque officialis non potest fieri uno reluctante ex dispositione tex. in §. *si vero*, *in aut. de defensoribus Civitatum*, ubi provisum est confirmationem non posse fieri, nisi unanimi consensu omnium intercedente, & nullo reluctante, ex quo limitatur textus in *l. quod major*, *ff. ad municipalem*, ubi sufficit in actibus tangentibus singulos, ut singulos major pars: & ratio est, quia cum in honoribus continuandis dispositio sit contra jus; ideo non procedit textus in dicta *l. quod major*, ut benè Cynus, & Bart. *in l.* 2. *& in* 4. *quæstione principali*, *Cod. quæ sit longa consuetudo*: requiritur tamen contradictio tempore scrutinii, ex *l. penult.* §. *fi. ff. de decurionibus*, *& eorum liberis*, & pluries fuisse practicatum in confirmatione officialium, dicit Francus *in*
8 *dec.*609. nec contrarium in jure canonico reperitur, ergo standum est juri civili in hac eadem materia canonica, argumento *cap.* 1. *&* 2. *de novi operis nunciatione*, & quando literæ Sacr. Congregationis fuerunt datæ, & non dictum qualiter sit procedendum, intelligitur prout de jure; de jure verò in confirmatione requiruntur omnes; ergo &c.

9 Ex alio capite est nulla hæc confirmatio, nam est facta cum interventu laicalis potestatis, sed electio debet esse libera, & sine laicorum interventu, *cap. ubi periculum*, §. *cæterum*, ubi DD. *de electione*, *in* 6. Rodriquez *tom.*2. *quæstionum regularium*, *quæst.*52. *art.* 10. & ideo si laici cum clericis, vel regularibus interveniant, electio est nulla in totum, tamquam facta contra formam *cap. quia propter*, *de electione*, *in* 6. *cap. Messanæ*, *eodem tit. in* 6. & electio per abusum laicalis potestatis nulla est, *cap. quisquis*, *cap. Sacrosancta*, *de electione*, Tamburinus *de jure Abbatissarum*, *tom.*1. *disp.*5. *quæst.*22. Lavorius *variarum lucubrationum*, *c.* 4. Franciscus Marcus *decis.*1376. *part. prima*, putà si electores Ecclesiastici, ad electionem faciendam laicorum auxilium implorantes, vel ad eorum requisitionem, & gratiam, aliquam eligentes, in pœnam tanti sce-
10 leris triennio privantur jure eligendi, *d. cap. quisquis*, *& cap. Messanæ*, *cap. tota*, *de electione*. cujus text. dispositio in quacumque locum habet Prælatorum de electione, Rodriq. *quæst. regular. tom.*2. *q.*52. *art.*10. & in puncto Sperellus *in dec.*182. *tom.*2. & talis electio per abusum spiritualis potestatis est ipso jure nulla, Tamburinus *de jure Abbatum*, *tom.*1. *disput.*5. *quæst.*22. *numer.*10. Barbosa *lib.*1. *de de jure Ecclesiastico*, *cap.*19. *num.*82. ergo censeo non esse dandam possessionem præfatæ Abbatissæ, & esse ad novam electionem faciendam deveniendum.

Circa verò aliud caput de sono campanarum ad tumultum contra Dominum Illustrissimum Episcopum patratum, dico, pœnam esse arbitrariam ejusdem Illustriss. Domini, ex *l. prima*, *C. de seditiosis*, & pluries practicatum dicit August. Barbosa *ibi*.

Sic fuit practicatum per R. Episcopum Avellinensem.

DISCEPTATIO XVII.

SUMMARIUM.

1 *Facti series narratur*, *& rationes Monasterii D. Alvinæ proponuntur*.
2 *Rationes PP. Scholarum Piarum adducuntur*.
3 *Hypotheca specialis super bonis Ecclesiæ non contrahitur sine assensu Apostolico*.
4 *Hypotheca generalis sine assensu contracta super bonis Ecclesiæ valet*.
5 *Differentiæ ratio inter utramque*, *obligationem & hypothecam*, *quænam sit*.
6 *DD. Punctuales adducuntur pro validitate obligationis generalis sine assensu*.
7 *Obligatio generalis sine assensu contracta producit utile Salvianum interdictum*, *pro consequutione fructuum bonorum stabilium*.
8 *Creditor sine assensu in actione personali super Feudo*, *potest agere super fructibus*.
9 *Mutuans Civitati*, *Collegio*, *Monasterio*, *&c. tenetur probare pecuniam fuisse versam in utilitatem mutuatarii*.
10 *Mutuans supradictis locis*, *communicato Consilio*, *vel congregato Monasterio non tenetur probare pecuniam fuisse versam in utilitatem Mutuatarii*, *quod pluries practicatum fuisse in Collaterali Consilio ostenditur*.
11 *Librorum exhibitio*, *posito interesse petentis*, *& existentia eorumdem fieri debet*, *quod & Rota pluries practicavit*.
12 *Librorum existentia præsumitur apud eum*, *apud quem constat libros semel fuisse*.
13 *Libros non exhibens*, *tenetur ad interesse quantum summa prætensi debiti*, *importat*.
14 *Libris eorum*, *qui tenentur eos conficere credendum est*, *positis adminiculis quibusdam*.
15 *Partitæ connexæ sic se habent*, *ut una verificata credatur aliis*.

ARGUMENTUM.

Hypotheca generalis contrahi potest super bonis Ecclesiæ sine assensu Apostolico quæ deserviat & super fructibus eorundem bonorum concedi valeat à judice. Interdictum Salvianum, ad ornatum Decisionis Dom. Clementis Merlini 565.

PRO

Patribus Scholarum Piarum,

CONTRA

Venerabile Monasterium D. Alvinæ.

In curia Archiepiscopali Neapolitana comparet Procurator RR. PP. Scholarum Piarum habitantium in Platea Ducheschæ dicens, PP. esse cessionarios quondam Felicis, & Antonii Vecchione, qui quidem de Vecchione in 1
anno 1632. emerunt à Monasterio D. Alvinæ annos ducatos triginta unum, tarenos duos, & gran. decem pro capitali ducator. quatuorcentum quinquaginta, quos quidem præsente pecunia Abbatissa confessa fuit recepisse, cum Monialibus suis in unum congregatis ad sonum Campanelli à quond. Sebastiano Vecchione, quorum solutionem Monasterium D. Alvinę usque ad annum 1654. integraliter fecit, & cum ad præsens continuare PP. petiissent, pro parte Monasterii plura fuerunt opposita.

Primò, contractum fuisse celebratum cum Sebastiano Vecchione, sine assensu Apostolico.

Secundò, non fuisse, pecunia præsenti, celebratum.

Tertiò, non probari pecuniam esse versam in utilitatem Monasterii.

Quartò, tandem dicit, quod quatenus per Procuratores suos, factæ fuissent plures solutiones, opponitur conditio indebiti, & petitur restitutio solutæ pecuniæ.

Pro Patribus verò Scholarum Piarum opponitur pro 2
nunc librorum Monasterii exhibitio, illorum scilicet, qui confecti fuerunt de anno 1632. usque ad annum 1640. fol. 90.

Nec non interim petit manutentionem in possessione exigendi d. fol.90. à ter. quia adducitur primò instrumentum, in quo apparet sub die vigesimo Aprilis 1632. Moniales D. Alvinæ accepisse à quondam A. M. D. Sebastiano Vecchione ducatos quatuorcentum quinquaginta ad rationem duc. septem pro centum, & pro eis annuos ducatos triginta unum cum dimidio fuisse promissos fol. 37. ab Abbatissa cum Monialibus congregatis ad sonum Campanelli, prævia licentia Vicarii Monialium, tunc temporis Curtii Palumbi, & asseritur acceptos fuisse pro subsidio Fabricæ plateæ, &c. & obligantur ad beneficium illorum de Vecchione primi fructus quarumdam domorum Monasterii sitarum propè Ecclesiam, seu Monasterium fol. 37. & iterum producitur instrumentum integrum fol. 66. ubi dicitur de primis fructibus fol. 77. dicitur etiam fuisse versam pecuniam in utilitatem Monasterii D. Alvinæ, prout in dicto Instrumento omninò legendo.

PP. Scholarum Piarum producunt Instrumentum

cessionis eis factæ à DD. Felice, & Antonio Vecchione hæredibus Sebastiani pro duc. quatuorcentum octuaginta septem, quos PP. consequi debebant ab hæreditate Joannis Baptistæ Vecchione fol.38. quod fuit sub die 25. Septembris d.fol.38.

Pro quasi possessione exactionis fundanda, adducitur fides de recepto P. Joannis Lucæ B. Virginis Procuratoris Scholarum Piarum, ubi declarat recepisse à D. Martio de Ayello Procuratore Venerabilis Monasterii D. Alvinæ fol. 81. tam pro anno 1647. quàm pro omnibus sequentibus usque ad annum 1654. fol.82. 83. & sequentibus, & est partita Banci, declarans totum negotium, scilicet, quod est partita, quam correspondebat Monasterium Sebastiano Vecchione fol.85.

Qua facti serie ex processu collecta, ac in præsenti supposita, Reverendissime Domine, nescio quomodo Monasterium D. Alvinæ cogi non debeat ad solvendum, juxta rationabilem, justamque petitionem RR. PP. Scholarum Piarum, & quidem reprobabitur intentio Monasterii solutione objectionum factarum per Procuratorem ejusdem Monasterii.

Primo quidem, quatenus dicitur, quod in contractu celebrato inter Monasterium D. Alvinæ cum quond. Sebastiano Vecchione non fuerit assensus Apostolicus. Dico, quod licet certum sit ad contrahendam obligationem, & hypothecam specialem, per text. *in extravaganti amb. de reb. Ecclesiæ non alienandis*, consensus Apostolicus requiratur, prout requiritur in omni translatione, quæ fit in alium de directo, vel utili dominio bonorum Ecclesiæ, juxta text. *l. Sancimus cum l.15. juncta Auth. hoc Ius, C. de Sac. Sanctis Ecclesiis cum Novella septima, per totam, Juncta causa 12. quæst.2.* Card. Tuschus *lit. A. conclus.*271. Mascar. *vol.*1. *concl.*75. Camillus Borrellus *tom.*1. *dec. tit.* 15. Rodoanus *de rebus Ecclesiæ non alienandis rub.*2. *per totam*, Menochius *de Arbitrariis cap.*172. Duarenus *de rebus Ecclesiæ lib.*7. *c.* 9. Theodorus Kinchius *de regim. Ecclesiastico lib.*3. *concl.*1. *c.*3. David. Doringius *in bibliotheca Iure Consultorem in verbo alienatio num.*62. *cum sequentibus fol. mihi* 1264.

4 Tamen ut contrahatur hypotheca generalis non requiritur assensus Apostolicus, quia cum text. *extrav. amb.* loquatur per verbum *alienare*, erit latè interpretandus, non autem strictè, & sic non tantum pro solo actu, quo directum, vel utile dominium transfertur, prout est in venditione, vel emphyteusis concessione, sed etiam omnem comprehendit actum, per quem jus in alium transfertur, ut est pignoris datio, hypothecæ constitutio, servitutis submissio, & similia, Gl. *in cap. nulli, in verb. alienat. de reb. Eccl. non alienandis*. Navarrus *de alienatione bonorum Ecclesiæ n.*1. Quaranta *in verbo alienatio bonorum Ecclesiæ numer.*17. *&* 26. Azorius *p.*2. *lib.*9. *cap.*1. Ricc. *dec.*376. *p.*1. *& resol.*51. *part.*1. *tom.*1. Bonac. *de rebus Ecclesiæ non alienandis, quæst. un. puncto* 2. Barbosa *in d. extravaganti ambitiose nu.*7.

5 Hypotheca tamen, & obligatio generalis potest contra Ecclesiam acquiri sine assensu Apost. ut Rota pluries ait teste Lezzana *quæst. Reg. in verbo alienare nu.*5. *tom.*3. quia cum Ecclesia acquirat, potest sub hypotheca generali obligare sua bona, & talis hypotheca generalis non venit sub prohibitione alienandi bona Ecclesiæ, DD. *in c. nulli de rebus Ecclesiæ non alien.* quia hæc generalis hypotheca non sapit naturam alienationis, cum per eam non transferatur Jus aliquod in re, §. *item Serviana, inst. de actionib. l. si rem* §. *propriè, ff. de pignoratitia actione*.

6 Quod in terminis *extravagantis ambitiose* dixit Rodoanus *de rebus Ecclesiæ non alienandis qu.*2. *cap.*6. Barb. *in d. cap. nulli num.*5. Ferdinandus Castrus Palaus *tr.*12. *disput. unica puncto* 15. §.2. *num.*2. *tom.*2. Molina *de Iustitia tract.* 2. *disp.*466. Bonac. *disp.*3. *de contractibus*, *q.*8. *punct.*4. *n.*31. & in terminis Decreti Sac. Congregationis Concilii sic decrevit, S. Concilium non comprehendere hypothecam generalem prout testatur Dom. Reg. de Marinis *tom.* 2. *c.* 27. *n.*9. *in fin.*

7 Quæ quidem hypotheca generalis in præsenti contracta sine assensu Apostolico, licet non possit operari effectum, ut possit deveniri ad subhastationem bonorum Ecclesiæ, quia tunc deveniretur ad casum, qui sine assensu incipere non potest, tamen operabatur hunc mirabilem effectum, ut creditor vigore illius possit agere utili Salviano interdicto ad bona hypothecata ad effectum, scilicet satisfaciendi ex fructibus, quo casu præfertur in hoc creditoribus Chirographariis, prout ex Rota Romana decisum refert Reg. de Marinis *d. cap.*27. *n.*11. non ergo Monasterium D. Alvinæ recusare poterit solutionem ex fructibus, licet non fuerit in contractu adhibitus assensus, & hoc credo, quod voluerunt partes, dum celebrarunt contractum super fructibus percipiendis ex domibus, de quibus supra quasi sine assensu Apostolico celebrantes contractum voluerint solum fructus obligare cum obligatione generali, in qua obligatione nullus requiritur assensus, prout etiam dicimus in simili, quod creditor in actione 8 personali sine assensu potest agere super fructibus Feudi, prout bene Rovit. *in prag. num.*13. *de ordine Iudiciorum*, & potest uti remedio cogendi, scilicet feudatarium debitorem ad feudum vendendum, ut ex illius pretio satisfieri possit, Rovit. *ubi supr. numer.*15. Franch. *dec.* 704. Anna *consil.* 4. *numer.* 73. quod pluries fuisse practicatum per Collat. Consilium dicit Reg. Capic. Latr. *dec.*6. ubi plures alias decisiones allegat suos Additionator.

Circa verò aliud dubium, utrum scilicet PP. Scholarum 9 P. teneantur probare emptionem prædictam fuisse versam in utilit. Monasterii D. Alvinæ, videtur prima facie dicendum, quod sic, per text. celebrem *in l. Civitas* 27. *ff. si certum petatur*, quem procedere non solum in mutuo, sed in omnibus contractibus dicit Harmandus Pistorius *lib.*1. *quæst. Iuris quæst.*37. Kopen. *dec.*60. *nu.* 3. imò non solùm in Civitate, sed etiam in Ecclesia, juxta tradita per Surdum *dec.*156. in Majoratibus tradit Molina *l.*4. *cap.*4. *numer.*20. in Universitate etiam docet Capiblanch. *in prag. p. numer.*220. *de Baronibus*; Tamen contrarium communiter docent Doctores per text. *in l.* 1. *& ult. ff.* 10 *de exercitoria actione*, quando scilicet contractus est factus congregato toto Consilio, vel toto Monasterio, prout in præsenti casu habemus, tunc enim non tenetur emptor probare pecuniam esse versam in utilitatem Ecclesiæ; Universitatis, vel Collegii, juxta Bart. Theoricam *in d. l. Civitas, & in l. singularia num.*23. *ff. si certum petatur*, quod sic dicit Mascard. *conclus.*582. Facchineus *lib.*2. *controv. cap.*277. Paulus de Castro *in d. leg. Civitas numer.*6. ubi Decius *numer.*4. Casanate *consil.*9. *numer.* 55. Costa *de remediis subsidiariis remedio* 85. *numer.*15. Loseus *de jure Vniversitatis p.*3. *cap.*4. Covarr. *lib.*2. *var. cap.*17. *num.* 3. Donellus *in d. l. Civitas numer.*3. *&* 5. ubi Gotofredus *in notis litera C.* Antonius Faber. *in d. l. Civitas*, quod de communi testatur Cardin. Mantica, *lib.* 8. *de tacitis tit.*14. *numer.*3. & Koppen. *dec.*60. *numer.*11. qui *numer.* 3. rationem adducit, quod quando Consilium Civitatis, vel Monasterii est præsens, tunc creditor censetur potius mutuo pecuniam dedisse toto Consilio, quam administratori, per Glos. *in l.*6. §. *sed an ex ipso in verbo non puto sufficere, ff. de confessis*, Colerus *de processu exequtivo part.*2. *c.*3. *num.*337. Misin. *cent.*4. *obser.*79. Gaballinus *milleloquio* 1000. Gaillus *de pace publica, cap.*9. quod quidem fuisse practicatum in Collaterali Consilio, dixit Gyptius *in additionibus ad Capyc. Latr. observat.* 116. *numer.*18. *& sequentibus*, quod etiam procedit quando contractus non fit omnibus, sed à saniori parte Capituli, Universitatis vel Monasterii, juxta notata per Bart. Bald. & Jas. *in d.l. Civitas*, qui moventur per text. *in l. metum autem* 9. §. *animadvertendum, ff. de eo, quod metus causa*, Pistorius *lib.*1. *qu.* 37. Ergo non tenentur PP. Schol. Piarum probare, fuisse pecuniam prædictam conversam in utilitatem Monasterii D. Alvinæ, cum pecuniam toto concurrente Monasterio fuerint Moniales confessæ recepisse.

Ex quo quidem apparet, non esse necessarium PP. Schol. 11 Piarum Moniales D. Alvinæ libros exhibere.

Licet enim posito interesse petentis, teneatur qui libros confecit illos exhibere, prout bene Rota coram Ludovisio *decis.*151. ubi etiam disponitur, utrum libri sint tradendi parti adversæ actrici, vel potius deponendi penes tertium, ut possit eos videre; vel si voluerit copiam sumere, possit eam accipere, quod quidem fundatur in doctrina Baldi *in l. cum testamento numer.* 4. *Cod. de testamentaria manumissione*, Soccinus enim dicebat, quod sufficit codices ostendere, & copiam libelli facere, quam quidem sententiam sequitur Genova *lib.* 4. *de scriptura privata in tit. de libris administratoris numer.*7. *&* 8. Beltraminus *in additionibus ad Greg. XV. d. dec.*151.

Rota etiam coram Buratto *in d.*370. *tom.*1. decisum refert,

fert, adducere libros rationis bancariæ, quas constabat
detinere penes se, quia requiritur exhibitio scripturarum,
debet semper fieri quando constat de existentia, simulque
de interesse petentis, tunc enim de æquitate compellere
solet Rota detentores, prout in novis *dec.* 5. *de probationibus*, Verallus *dec.*594.*p.*1. Cardin. Seraph. *dec.*1224. Constat verò in præsenti de interesse Monasterii Scholarum
Piarum, quia sine libris prædictis qualitatem sui crediti privilegiatam de jure probare non posset, quare bene Rota
penes Merlin. *to.*1. *dec.*58. loquitur in puncto de Monasterio Monialium.

12 Præsumitur verò existentia apud eundem, apud quem
constat libros semel fuisse, neque excusatur si dicat illos
non habere, vel amisisse, prout bene DD. communiter
post Farin. & alios, de quibus apud Rubeum *tom.*2.*part.*
4. *decis.*218. Constare enim præsumitur existentia quando
persona, à qua petitur exhibitio tenetur libros conficere,
prout est tutor, administratrix, Monasterium, &c. unde
illi confectionem neganti non est credendum, sed supprimere, atque occultare censendum est, prout latè Escobar
*de ratiociniis cap.*10. quia ex obligatione juris, pernecessè
infertur ad exequutionem facti, unde resultat probatio
præsumptiva, quod quilibet præsumitur facere, quod de
jure tenetur, ait Rota coram Merl. *tom.*2. *dec.*565. *juncta*
*dec.*22. quod etiam dicit Gaballus *cons.*122. *num.*9. imò Andriolus *controv.*218. *n.*18. ait, quod probata existentia librorum, quod pervenerint ad manus alicujus concedi debet exhibitio, imò non excusatur hæres tutoris, vel alterius, qui libros conficere tenetur, dicens se libros non
habere, Menoc. *cons.*354. quod dicit *lib.*6. *præsumpt.*62. *n.*
13 10. per quam exhibitionem librorum non factam succedit
contra non exhibentem obligatio ad interessè, quod quidem tanti est, quantum summa prætensi debiti importat,
quia tanti interesse petentis exhibitionem librorum fieri
ex quibus non debitum probaretur, per text. *in l. ubi exigitur*, §. *his autem*, *ff. de edendo*, Gaballus *cons.*122. *n.*4.*lib.*
2. Andriolus *d. tom.*4. *controv.*318. *in fin.*

14 Libris enim quorumcumque mercatorum, & aliorum
similium, qui tenentur eos conficere omninò credendum
est positis adminiculis, de quibus Guid. Pap. *dec.*441.Surd.
*dec.*199. *n.*15. Amatus *dec. Ferrariæ* 3. Buractus *dec.*344. *n.*
9. quæ quidem sumenda sunt aliunde, quam ex eod. libro,
Castrens. *cons.*149. *lib.*1. quem sequitur Rota *dec.*575. *nu.*8.
*p.*1. *diversorum*, & liber mercatorum, vel alterius cujuslibet, qui tenetur illum conficere, verificabitur in multis
etiam favorabilibus, quia verum in uno censetur; verum
etiam in reliquis, Jas. *in l. admonendi nu.*128. *ff. de jur. jurand.* Cravetta *cons.*158. *nu.*6. Menoch. *lib.*3. *præsumpt.*63.
Gabr. *concl.*5. *de præsumptionibus*, Mascar. *de probationib. concl.*934. *num.*75. Grat. *c.*171. *n.*11. Rota *dec.*813. *p.*1. *di-*
15 *versorum*, ubi dicit etiam procedere, licet partitæ non verificatæ, sint notabiles, & magni momenti, imò etiamsi
partitæ non sint connexæ, saltem quando mercator erat
fide dignus, id procedit, Buract. *dec.*31. *num.*3. *& decis.*
544. *num.*14. Leongillus *decis. Ferrariæ* 41. *juncta dec.*108.
qui etiam Leong. *decis.* 179. dicit quod stante privilegio
Principis sæcularis, vel consuetudine à laicis introducta,
ut credatur libris mercatorum, non ligat Clericos in Foro sæculari.

Licèt inquam hoc totum de exhibitione librorum prædictorum satis, superque dixerimus, tamen id ex abundantia dictum est, cum supra probaverimus nullatenus, teneri PP. prædictos probare pecuniam mutuatam à quond. Sebastiano Vecchione fuisse conversam in utilitatem Monasterii, prout diximus; quod totum integritati, Justitiæ, & doctrinæ Reverendiss. D. Vicarii committimus. Scripsi hodie die 2. Septembris 1658.

DE EADEM RE.

SUMMARIUM.

1 *Series facti proponitur.*
2 *Ecclesiæ bona obligantur obligatione generali, sine assensu Apostolico.*
3 *Creditor Ecclesiæ sine assensu agere potest utili Salviano contra bona ejusdem pro fructibus.*
4 *Possessor manuteneri debet, nullitate pendente.*
5 *Assensus Apostolicus requiritur in obligatione speciali bonorum Ecclesiæ, non in generali obligatione.*
6 *Legati acceptatio facta ab Ecclesia, si petatur declarari nulla, ea pendente, debitor solvere debet.*
7 *Assensus Apostolicus qualiter requiratur pro venditione bonorum Ecclesiæ.*
8 *Cavalcani decisio* 73. *à nu.*13. *explicatur qualiter procedat.*

ARGUMENTUM.

Assensus Apostolicus non requiritur, dum obligantur bona Ecclesiæ generaliter; pro qua obligatione competit utile Salvianum : & hoc etiamsi Ecclesia acceptet legatum cum onere, & etiam pendente nullitate acceptationis.

PRO

Reverendo Domino Josepho Crisconio Beneficiato,

CVM

Gubernatoribus A. G. P. Terræ Julianæ Aversanæ Diœcesis, &c.

Reverendissimæ Domine . Video partem adversam 1
velle rem claram, & facilem obumbrare, suscitando articulos ad rem non pertinentes.

In primis dicit Ecclesiam Sanct. Mariæ Annunciationis
Terræ Juliani Aversanæ diœcesis non potuisse tempore
acceptationis rei legatæ annuum censum super bonis propriis apponere, ad finem solvendi ducatos centum sexaginta Beneficiato hodie repræsentato per D. Crisconium
Eminentissimi Domini mei Cardin. Carrafæ familiarem:
at nolens ego disputare de articulo prædicto an sit nostro
facto applicabilis, rogo partem adversam in Domino, qui
judicaturus est vivos, & mortuos, ut videat celebrem illam decisionem Rotæ Romanæ Amerinæ bonorum, de 2
anno 1645. reportatam novissimè per Rojas, & ante Rojas à recolendæ memoriæ Regente de Marinis *to.*2. *contr. for. c.*27. Rota enim distinguit ibi *nu.*11. quòd si Beneficiatus Crisconius vellet, & insisteret hodie in Curia Aversana pro vendendis, & subhastandis bonis Ecclesiæ S. Mariæ Annunciationis sub prætextu sui census non soluti de
anno 1664. & tunc posset Procurator Ecclesiæ opponere
de defectu assensus, & hypothecæ specialis non contractæ
sine assensu Apostolico, ad finem verò, ut Crisconius habeat hypothecam generalem super bonis Ecclesiæ Annunciatæ Terræ Juliani, Rota tenet non requiri beneplacitum
Apostolicum; vigore cujus hypothecæ generalis, licèt
non possit Crisconius subhastari, & exequi facere bona
Ecclesiæ, poterit tamen utili Salviano interdicto experi- 3
ri, & agere contra fructus bonorum Ecclesiæ, ut sibi fiat
solutio annatæ, quam consequi debet, ut est punctualis
illa decisio, de qua *supra*, à me pluries practicata in Curiis
Ecclesiasticis tum contra Patres Scholarum Piarum hujus
Civitatis, tum contra PP. S. Mariæ Sanitatis, tum contra
Monasterium S. Mariæ D. Alvinæ, ergo dicit hodie Crisconius: demus parti adversæ non potuisse censum constitui
super bonis Ecclesiæ Annunciatæ sub prætextu defectus Assensus; tamen fuit contracta generalis hypotheca non prohibita vigore Paulinæ, cujus causa competit eidem Crisconio utile Salvianum, non super stabilibus ad finem vendendi, sed super fructibus bonorum ad finem consequendi annatam prædictam.

Nec minus aliquid juvat partem adversam fuisse per S. 4
C. declaratam nullam acceptationem dicti legati, atque
absolutam Ecclesiam Sanctæ Mariæ Annunciatæ ab onere
solvendi:

Quia facilis est responsio, nam etiam nullitate pendente
manuteneri debet Crisconius usque ad diem sententiæ in
quasi possessiooe exigendi, dummodò nullitas non constet
ex sententia, quia post eam non datur manutentio, vel
per Instrumentum publicum, vel per partis confessionem, adnotata per Posthium *de manutenendo observat.*
42. at nunc Crisconium non petit fructus post sententiam

ma-

maturatos, sed petit illos, qui ante sententiam maturarunt, quando erat, ut est in quasi possessione exigendi, quę quasi possessio etiam debetur eidem, & pro ea manutentio pendente Judicio nullitatis. Præterquam quod is contractus acceptationis fuit per S. C. resolutus, & rescissus, seu nullus declaratus ob læsionem potius quam ob nullitatem, etsi fuerit ob nullitatem, non fuit S. C. repręsentatum, quod ad acquirendam specialem hypothecam
5 super bonis Ecclesiæ requiritur assensus Apostolicus, sed ad acquirendam generalem hypothecam super fructibus, quam prætendit Crisconius experiri, unà cum suo utili Salviano; non requiritur assensus, etsi Crisconius fuisset auditus in Judicio proposito ab Ecclesia, utique ejus Advocatus ita defendisset Jura Crisconii: quomodo ergo pars facit festum de sententia fundata in defectu assensus, Crisconio non audito, qui si auditus fuisset, utique potuisset replicare sententiæ, & decretis sibi non officere ad finem Salviani Interdicti super fructibus.
6 Et ad dilemma partis adversæ facilis est replicatio, Crisconium prætendere ab Ecclesia integrum censum vigore accollationis factæ ab Ecclesia S. Mariæ Annunciationis, & vigore quasi possessionis exigendi, in qua reperitur quousque fuit per sententiam declarata nulla acceptatio, quia non fuit nulliter declarata vigore consensus, sed vigore assensus, ut pars prætendit: qui assensus Apostolicus, ut Rota dicit non requiritur ad finem satisfaciendi ex fructibus bonorum Ecclesiæ, sed si mihi credere dignum est, S.C. annullavit acceptationem ob defectum læsionis, at
7 pendente hoc judicio debetur manutentio. Imò etiam pendente judicio nullitatis contractus, ut Rota pluries dicit apud Posthium *dicta observat.* 42. & licèt Ecclesia fecisset contractum sine solemnitatibus, tamen pro solemnitatibus pars intelligit Beneplacitum Apostolicum, quod licèt requiratur ad finem procedendi ad venditionem stabilium, tamen ad finem solvendi fructus non requiritur, & hoc est, quod prætendit Crisconius scilicet manutentionem annatę exigendæ usque ad sententiam, salvis Juribus contra quos decet.
8 Nec quicquam fuit ad rem decisio Cavalc. 73. *à num.*13. quòd legatarius non teneatur ad plus solvendum, quam fuerit emolumentum legati.

Quia Regulam hęc habet plures fallentias ad materiam nostram non applicabiles, & quando Ecclesia Annunciationis contra Crisconium Jura proposuisset per Curiam Aversanam fuisset dictum: solvat vigore quasi possessionis exigendi, & terminus Ecclesiæ fuisset impartitus respectu pręstensorum per eandem in quo termino quis scit si Advocatus Crisconii proposuisset limimitationem aliquam, suo Casui applicabilem contra allegata per Cavalc. Interim ergo rogo consulentem, ut consulat veritatem solvendi annatam prędictam D. Cresconio.

Quare, &c.

DISCEPTATIO XVIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Donatio asserta per Cicalam quas habeat difficultates, si subsisteret.*
3 *D. Ioseph Lombardus est in judicio ante sequestrum.*
4 *Ordo processus non postulabat sequestrum.*
5 *Iudex debet prius se facere Iudicem, deinde facere sequestrum.*
6 *Dictio (donec aliter) non facit rem stare sub judice, prout neque clausula* salvo jure cujuslibet.
7 *Litigiosa non dicitur res, nec prohibetur alienari, quando lis est super possessorio.*
8 *Lis super possessorio adipiscendæ non facit rem litigiosam, licet habeat incidenter annexam causam proprietatis?*
9 *Possessorium quando dicatur intentatum, & quando petitorium.*
10 *Litigiosa res potest alienari, quando lis est injusta, vel quando alienatur pro causa necessaria.*
11 *Mutatione personæ, mutantur bona, & fiunt illius conditionis, cui accedunt.*
12 *Clausula reservativa, qualiter faciat remanere judicium?*
13 *Sequestrum prohibitum in principio litis.*
14 *Sequestri requisita, quæ sint.*
15 *Sequestrum in præsenti deficit in facto, & in jure.*
16 *Sequestrum, quando fiat, constito de animo differendi judicium.*
17 *Dictio (donec aliter) quid operetur, & quando.*
18 *Litigiosa rei alienationis disputatio non intrat in præsenti.*

ARGUMENTUM.

Remissio fori ab Ecclesiastico ad Reverendam Nuntiaturam Neapolitanam qualiter & quomodo facienda, & cum quibus requisitis.

PRO

Reverendo D. Josepho Lombardo,

CUM

Joanne Baptista Cicala.

STans in pacifica, & quieta possessione Illustr. D. D. Alexander de Constantio ducatorum ter millium, & pro eis eorum fructuum, uti hærede particulari quondam Illustr. Laurę Cicalæ ejus Aviæ maternæ debitorum ab Illustrissimo Principe Petræ Folcinæ fuit, elapsis annis in S. C. indebitè, cum reverentia, molestatus à Joanne Baptista Cicala Patritio Januense, sub prætextu cujusdam aereæ, & figuratæ, cum rever. donationis factæ per eandem Lauram Domino Joanni Baptistæ, ducatorum decem millium causa matrimonii contrahendi, cum D. Isabella Spinola, & in S. C. mota lite, commissaque causa Domino Carrillo tunc Consiliario, fuit ab eodem ordinatum sequestrum, necnon ut rendentes facerent depositum *fol.* 2. *& fol.*32. 1

Adversus quam prætentionem comparuit D. Alexander, dicens se esse Clericum notorium, & beneficiatum, adductisque Bullis clericatus *fol.*3. *&* 4. nec non beneficiis *f.* 50. perceptione fructuum *f.*9. servitio in divinis *f.*12. *à ter. die* 7. *Maji* 1658. fuit ad relationem Domini Consiliarii Erasmi de Ponte dictum, causam remitti ad Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam, unà cum actis *fol.*16. *& fol.*33.

Die 16. Maji 1658. D. Alexander comparvit in Curia Archiepiscopali Neapolitana, dicens ob mortem quondam Lauræ ex suo ultimo testamento, comparentem ipsum, & Principem suum Petræ fuisse hæredes, & ipsum esse heredem particularem super dictis scutis tribus mille, & eorum annuis Ducatis tercentum debitis à Domino Principe Petræ Folcinæ, & stante in pacifica possessione illius Corporis, à Joanne Baptista Cicala fuisse conventum in S. C. uti prætenso donatario ejusdem quondam Lauræ, unde institit tendentes sibi correspondere, & tolli sequestrum, ut potè factum ex abrupto in principio litis, habens plures exceptionem contra talem prætensam donationem *fol.* 1.

Adducitur fides præambuli, qualiter Dominus Franciscus de Constanzo Princeps Collisbruchisii, & Domin. Alexander sunt hæredes Lauræ Cicalæ *fol.* 17. solutiones factæ à Principe Petræ Folcinæ debitore eidem D. Alexandro, uti hæredi Lauræ Cicalæ *fol.* 18. 19. *&* 20.

Quibus visis, & ponderatis per Vicarium Neapolitanum tunc temporis die 1. Junji 1658. fuit sequestrum sublatum, & ordinatum debitoribus, & rendentibus, ut solverent eidem Domin. Alexandro, donec aliter per nos, & Curiam nostram Archiepiscopalem fuerit provisum, *fol.*26.

Comparuit in eadem Curia Procurator Joannis Baptistæ Cicalæ, & dixit quondam Lauram fecisse donationem scutorum decem millium post ejus mortem, & asseruit de ejus petitione prius facta in S. C. nec non de ejus remissione *fol.* 27. quæ comparitio fuit præsentata per Agnellum de Luca, necnon fides qualiter Agnellus prædictus est Procurator Joannis Baptistæ Cicalæ *fol.*28. constitutus à D. Antonio de Bossis vigore facultatis *dict. fol.* 28.

Adducitur pretensa donatio facta 18. Febr. de ann.1639. ubi figuratur Lauram Cicalam viduam quondam Jo.Simonis Mocciæ, donasse Domino Joa. Baptistæ Cicalæ ejus ex fratre nepoti scutos decem mille contemplatione matrimonii contrahendi inter Dominum Joannem Baptistam, cum D. Isabella Spinola Januense pro se, & filiis nascituris, & dixisse causa mortis, irrevocabiliter tamen inter vivos ex nunc pro tunc, sequuta morte ipsius pro se, & filiis nascituris.

Quam donationem non est nostrum in præsenti impugnare, sed pro nunc audiant scopulos, quos haberet, si esset vera, in primis fuisset causa mortis ex nunc pro tunc, &c. Et expresse dicitur quod fuit causa mortis, ergo fuisset revocata per institutionem hæredis factam; secundò quia fuisset in fraudem dotis maternæ, consequendæ per eumdem D. Alexandrum, & suum fratrem; tertiò quia fuisset ad Pompam cum Albarano, ne ea uteretur, ut in termino probabitur; quartò quia in fraudem consuetudinis Neapolitanæ, quia de majori parte bonorum fuit; quintò quia fuisset sine assensu Regio facta contra leges municipales Neapolitanas; sextò quia fuisset, ut nuberet cum D. Isabella Spinola, quod non fuit productum fuisse sequutum, & licet per partem contrariam adducatur fides Matrimonii *f.* 34. tamen fuit per procuratorem contractum, & debet adduci fides soelmnitatum ratificantis Matrimonium, quod potuit se pœnitere, & non esse sequutum ad *text. in c. fi. de procuratoribus in* 6. septimò quod talis asserta donatio fuit facta ab Avia, quæ in præjudicium suorum descendentium ad favorem transversalis non poterat disponere; octavò quod dicta Laura erat debitrix propter tutelam matris D. Alexandri, filiæ Joannis Simonis Mocciæ; nonò quod dicta, Laura est debitrix D. Alexandri ex eo, quod remansit Balia, & tutrix comparentis, & Principis sui fratris in magna summa pecuniarum, unde est donatio in fraudem creditorum hypothecariorum, vigore tacitæ hypothecæ à die suscepti Baliatus, & tutelæ tum eorumdem, tum matris ipsorum, & est simulata, & quod fuisset causa mortis legatur *fol.*29. cum sequentibus: & quod vera sint omnia, fuit per D. Alexandr. in sua comparitione *fol.*35. *&* 36. petitum, ut declaret Joa. Baptista cum juramento, an velit uti dicta donatione, & ante declarationem, factam, ut ad nullum actum procederetur, quæ tamen declaratio hoc usque non fuit facta.

Hæc omni vera cum sint, videns D. Alexander se habere dissequestrum à Curia Archiepiscopali Neapolitana, quod fuit prima die Junii 1658.*fol.*26. ex quo partita ducatorum ter millium cesserat pro nonnullis necessitatibus Tiberio de judice die 27. Junii 1659. *fol.*41. qui Tiberius die 3. Junii 1659. vendidit Don Joseph Lombardo Commissario Nunciaturæ Apostolicæ *fol.*43.

3 Comparvit ergo D. Joseph Lombardus dicens se emisse à Tiberio de judice, uti Cessionario D. Alexandri de Constantio partitam hanc scutor. ter millium, & ad se spectare hodie vigore contractus, & dominii translati, & est in judicio sub die 18. Julii 1659.*fol.*42. adducitur contractus factus, & solutionis partitæ *f.*43. *&* 45. dicit se esse Commissarium Nunciaturæ Apostolicę cujus Commissionis litterę adducuntur *fol.*45. & commissio fuit expedita de ann.1657. & procuratoris constitutio in personam Francisci de Simone sub die 10 Junii 1659. præsentata sub die 18. Julii 1659. *fol.*41.

Propterea procurator D. Josephi Lombardi videns fuisse sequestrum factum dictæ partitæ per Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam sub die 10. Aug. 1659. *fol.*39. cum jam pæcunia prædicta non erat in posse D. Alexandri, nec Tiberii, sed D. Josephi, qui erat in judicia à die 18. Julii, quo comparuit Procurator, & petierat remissionem ad Curiam Nunciatuæ Apostolicæ, *fol.*40. iterum petiit tolli sequestrum, & fit monitio *fol. ult.*

Ego verò, qui partes D. Josephi Lombardi defendo, omni jure spero decidendum, sequestrum esse tollendum, & causam ad curiam Nunciaturæ remittendam.

4 Probatur Primo, quia etiam si esset in judicio D. Alexander non posset subsistere sequestrum ex ordine commissa justitia nullitatis donationis, quia ut ex actis Joan. Baptista Cicala est principalis Actor in hoc judicio, constituit Procuratorem ad exigendum lites, &c. Joannem Mariam Spinola *fol.*22. nec ei dat facultatem substituendi, sed ipse nihilominus nulliter substituit Vincentium Caloffe *f.* 25. qui procurationem renunciaverat *f.*8. *&* 11. Vincentius præsentat donationem *f.*29. postea quidam alius Procurator à nemine constitutus, nec substitutus præsentat sequestrum S.C. & hic vocatur Anellus de Fusco *fol.*32. hic ipsemet præsentat fidem Matrimonii contracti *f.*34. hic ipse etiam præsentat comparitionem, & petit cogi, & compelli sequestrari, &c. *f.*37. quæ intimatur Simeoni de Thomasio *f.*38. sub die 20. Julii 1659. ergo non erat Anellus de Fusco procurator legitimus, ergo sequestrum factum sub die 10. Aug. 1659.*fol.*39. fuit nulliter, cum reverentia: quod non erat judicium, nam deficiebat Actor, vel ejus Procurator, quod verò non Anellus de Fusco, sed alius S. C. Anellus de Luca erat Procurator, patet quod comparitio facta à Francisco de Simeone Procuratore D. Josephi Lombardi, fuit intimata Anello de Luca *f.*40. *à ter.* ergo nulliter cum reverentia, fuit processum ad sequestrum pro parte Joannis Baptistæ, & jam dictus D. Alexander fuisset in judicio.

Probatur secundò, quod sit nulliter hodie factum mutata scena, quia in judicio est D. Joseph Lombardus antecedenter ad sequestrum, ergo debebat prius D. Vicarius facere se judicem, & deinde facere sequestrum, quia sequestrum facere est actus jurisdictionis, ergo prius debet se facere judicem deinde sequestrare, nec valet dicere quod res erat sub judice ex illa clausula apposita per Vicarium tempore dissequestri, ibi (*donec aliter &c.*) quo casu res videtur stare sub judice, & sic tenetur quis respondere coram eodem, quia si hæc opinio esset vera, canonizaretur per Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam decisio illa Regentis Sanfelicii 210. & Cons. Carleval. *to.*1. *disp.* 2. *num.*952. ubi clausula, *Salvo jure cujuslibet donec aliter, &c.* cum qua clericus habet rem à judice laico facere rem extare apud eundem judicem,& sic comparente alio, deberet convenire clericum coram judice laico, ut Sanfelicius ait, cujus contrarium defendit Rovitus *dec.*44. & post alios P. Franciscus, maximè Pratus *tom.*1. *quæstion. forens.*42. *&* 43. & fuit noviss. practicatum in curia Nunciaturæ Apostolicæ in causa monasterii Jesu Mariæ, commissario D. Castiglione: posito ergo decreto sequestrum vigore clausulæ, *donec aliter*, canonizaretur opinio, quod hæc clausula facit stare rem sub judice primo, nec competere remissionem, & licet res fuerit sub sequestro judicis laici numquam tamen fuit apud judicem Ecclesiasticum ordinarium, & in præsenti est factum tempore, quo non est amplius in judicio primus, sed secundus clericus exemptus.

Probatur tertio, quia ut pars ipsa replicavit per illa verba (*donec aliter, &c.*) censetur res litigiosa, & sic alienata lite pendente, sed hæc ratio nulla est, ergo minor probatur, quia judicium motum à Joanne Baptista in præsenti est judicium possessorium, ut ex libello ibi (*petit cogi, & compelli*) & ibi (*spectare, & spectavisse, &c.*) at quando lis est super possessorio non efficitur res litigiosa, ubi dicitur (*litigiosa res est, de cujus dominii causa movetur*) & ibi hoc notant Odofredus, Cynus, Bartholus, Baldus, Salicetus, & alii cum aliis cumulatis à Farinac. *in fragm. p.*2. *in verbo litigiosa res*, *numer.*276. Peregr. *de jure fisci libr.* 4. *titul.*6. *numer.* 3. Osaschus *decis.*144. *numer.* 7. Botta *consil.* 89. *n.*14. Carena *variar. resolut. resol.*250.

Quia ergo lis, super possessorio non inducit vitium litigiosi, per consequens non impedit alienationem, nec facit alienantem incurrere in pœnas legales, ut post Barbatiam, Cravettam, Angelum, Nevizanum, Rotam Bononiensem, Lancellottum, & Cardinalem Tuschum, dicit Farinac. *ubi supra*, *numer.* 280. & post eos addo Syccardum *in D. Auth. numer.*7. Peregr. *numer.*4. Afflict. *lib.*2. *constitutionum. rubric.*41. *numer.*8. Niger *in cap. Conventus numer.* 50. *lib.* 2. *tit.* 41. Reg. de Ponte *cons.* 55. *numer.*23. *volum.*1. Marta *cons.*80. *nu.*59. Rot. cor. Greg. XV. *dec.*335. *n.*4. *&* 5. Angelius *de acquir. possess. qu.*18. *art.*1. *n.* 52. *&* 53. Ludov. Posthius *de manuten. observ.*6. *n.*36. unde insignis videtur ad hoc Decisio Cassadori 4. *inter Canonicas decisiones diversorum in tit. ut lite pendente*, & Consilium Ferretri 12. *n.*4. & Rota *dec.*341. *p.*1. *rec.* & Beltraminus ad Greg. XV. *dec.*335. *n.*20. qui dicunt, quod lis super possessorius adipiscendę non facit beneficium litigiosum, licèt illud possessorium habeat ante, nam causa proprietatis in unoquoque actu attenditur, quod principaliter agitur, *l.*1. *l. quod dicitur*, *ff. de auctor. tuto.* sed in præsenti, ut ex comparitione apparet fuit Motum Judicium possessorium, quia fuit dictum per partem, peto cogi, & compelli, quæ clausula ad differentiam illius petitionis peto condemnari,

9 ri, non importat aliud quàm possessorium, ergo si in-
tentavit possessorium adipiscendæ, & in possessorio non
datur vitium litigiosi neque impeditur alienatio, ritè pro-
cessit quæcumque alienatio facta, ut bene Cesar Carena
10 *in suis practic. resolutionibus resol. ult. per tot.* Tanto ma-
gis, quod lis de qua in præsenti est injusta, stantibus tot
motivis pro invaliditate donat. & ex lite injusta, non oritur
vitium litigiosi, Afflict. *in constitutionibus lib.3. Rubric.41.
n.19. vers. decimusnonus casus est*, & tandem quia talis alie-
natio fuit facta ex causa necessaria, quo casu res litigiosa
poterit alienari Afflict. *ubi supra num.17. vers. tertiusdeci-
mus casus est* Carena *ubi suprà num.11.* & ob hoc credo li-
tigiosi vitium non habere locum, quando res alienatur
ex causa dotis, *l. fin. Codic. de litigiosis vel donationibus
propter nuptias*, Franchis *dec.162. & 587. num.7.* Sive dos
restituatur, sive constituatur: idem D. Piratus *tom.1. c.13.
n.78. & 79.*

11 Probatur quartò, quia posita mutatione personæ D. Jo-
seph Lombardi subditi Nunciaturæ Apostolicę, & jam in
judicio ante sequestrum, factum, mutatur qualitas bono-
rum, *l. Paulus alias per procuratorem, ff. de acquir. hæ-
red. l.1. §. veteres ff. de acquir. possess.* ubi repetentes commu-
niter *c.1. de jure patronatus in 6.* Ancharr. *cons.339. num.8.*
Franciscus de Claperiis *causarum fiscalium causa 50. qu.2. n.
24.* Ant. de Butreo *in c. accedentibus de privilegiis*, cui in-
nixus Joannes Baptista Ferretus *cons.258. num.9. & 10.* tra-
dit quod si res, & bona non privilegiata devenerunt in
privilegiatos, mutant naturam, & utuntur Privilegio per-
sonæ privilegiatæ, ut bene R. Valenzuela *cons. 71.* edito
pro Collegio Societatis Jesu Civitatis Majoricarum, qui
n.27. fundavit bona, & terras, quæ antequam pervenirent
ad dictum Collegium solvebant decimas, ex quo postea
devenerunt ad ipsum Collegium, utpotè privilegiatum fa-
ctæ fuerunt exemptæ à solutione decimarum, quia muta-
tione personæ, mutatur qualitas bonorum.

12 Neque dicas, quod clausula reservativa, facit permanere
Judicium coram eodem judice, ut ex Angelo, & aliis fun-
dat Peregrin. *de fideicommissis art.48. numer. 62. usque ad
numer.70.*

Respondeo quod assumptum non est verum, ut suprà
fundavimus, nisi permanentibus eisdem personis in Judi-
cio, sed ipsis mutatis decretum Judicis, sive definitivum,
sive interloquutorium, finitum est, & ideo quando fit
per Lombardum contra Cicalam nova petitio remissionis
ad suum judicem, non est eadem instantia, & sic illa pri-
ma erat extincta per mutationem personæ: quando ergo
supervenit nova persona exempta à Jurisdictione Vicarii
non poterat fieri sequestrum, ut post alios D. Pratus *to.1. c.
43. num.36.*

13 Probatur ultimo, & parcant mihi si dico (quod etiamsi
res inter Clericos subditos ageretur) sequestrum prædi-
ctum, nec in jure, nec in facto posset sustineri: non in ju-
re, si quidem est clara Juris conclusio, ex *l. unica in rubrica,
& nigro C. de prohibit. sequest. pecuniæ*, ibique ab omnibus
approbata non esse à sequestro incipiendo, quam latè enar-
rat Caroccius, *de sequestr. p.2. in princ.* quia sola sequestra-
tio odiosa, & prohibita est, ex *d. l. unica*, Roman. *cons.488.*
Maynardus *dec. Tholosana 52. lib.4.* Boer. *dec.172.* Achilles
de Grassis *dec.1. de sponsalibus*, Rebuffus ad leges Gallicas
to.3. tr. de sequestr. art.1. gl.1. n.3. Bossius *de fisco, & Privi-
legiis ejus n.60.* Velascus *consult.139. n.20.* Greg. Lopez *in
proœmio tit.9. par.3.* dicens quod quis est manutenendns in
sua possessione, donec sit expedita causa petitionis, Regens
Valenzuela *cons.43. n.186. & cons.53. n.76. tom.1.* Reg. Ga-
leot. *controv. illustr. c.24. n.50. lib.1.* ubi more suo doctè, &
ingeniose defendit nullitatem sequestri, & ait sequestrum
non valere, nisi summariè constet de jure illius, qui seque-
14 strum petit, & inter requisita sequestri sunt, ut fiat produ-
cto titulo petentis, secundò citata parte, tertiò causa co-
gnita, quartò à Judice competente, quia est actus jurisdi-
ctionis, aliàs erit nullum, Milanesius *dec.11. nu.25. & 26. p.
1.* Giurba *dec.25. n.8.* Regens Galeota *nu.56.* & si istæ nul-
litates essent practicandæ, in casu nostro sunt maximope-
re practicandę; in quo omnes intervenerunt, prout ex actis
observari poterit.

15 Neque in facto poterit sustineri sequestrum, qui apparet
fuisse factum ad instantiam partis petentis non legitimi Pro-
curatoris, vigore donationis causa mortis factæ, pro Ma-
trimonio contrahendo cum D. Isabella Spinola: quod si as-
seratur contractum per Procuratorem, tamen potuit esse,
quod revocato mandato non sit sequutum; ergo vigore tur-
bidi facti, in quo nunquam stetit possidendo, non potuit
fieri, sed dato deinde termino, & apparente de bono Jure
sustineri potuisset sequestrum, si persona non esset exempta,
ut per DD. citatos.

Neque dicas obstare Decisionem Sanfelicii *211. to.2.* ubi 16
dicitur sequestrum posse fieri per Judicem, orta aliqua prę-
sumptione contra possessorem, quod litigat causa differendi
Judicii, ut interim capiat fructus ex Franco *dec.204.* quod
intelligitur quando id fit parte negligente in expeditione
causæ, ut utraque pars expeditioni vacet, ut sunt verba de
Franchis *apud Sanfelicium*, at in præsenti nulla est talis prę-
sumptio ob tot suo loco dicenda contra talem donationem,
necnon doctrina procedit posita Judicis competentia, quę
non est in præsenti, & constita de possessione litigantis, vel
alterius sui boni Juris, de quibus nihil in præsenti.

Nec clausula illa *donec aliter, &c.* poterit aliquid operari 17
in præsenti, quia si aliquid posset operari respectu juris re-
servati, id posset contingere, ut proponatur coram Judice
competente, non autem incompetente, qualis est laicus res-
pectu Clerici, vel Vicarius respectu exempti, alioquin ju-
dex laicus per indirectum efficeret se competentem om-
ni tempore, erga personas Ecclesiasticas, vel Vicarius res-
pectu exemptorum, apponendo in quocumque decreto
clausulam (*Salvo jure, cujuslibet, donec aliter, &c.*) quod
Jura abhorrent, ut in terminis individualibus observavit
Reg. Rovit. *in sua celebri decis.44. n.2.* dictio enim illa (*do-
nec aliter*) est temporis limitativa, ut ex pluribus Cardinal.
Tuschus *to.20. lit. D. cons.271.* Grat. *de dictionibus dict.45.*
Barb. *dictione 93.* ergo utpotè limitativa temporis qualita-
tis, conditionis, & personarum intelligitur, stantibus per-
sonis sub eodem Judice; non verò per exemptionem mu-
tatis, ut in præsenti.

Neque hic intrat disputatio de re litigiosa alienata in 18
exemptum, vel Clericum, de qua latè Petrus de Franchis
dec.545. Regens Sanfelicius *dec.2.* & post alios Carlev. *tom.
1. disput.2. qu.7. sect.3. à num.934.* quia quæstio illa procedit
quando res fit litigiosa, quæ propriè fit in petitorio judicio,
non verò in possessorio, ut ex suprà adductis fundavi.

Quare, &c.

DISCEPTATIO XIX.

SUMMARIUM.

1 *Facti series narratur.*
2 *Facta multa contra jus ab Episcopo S. Agathæ Gotho-
rum.*
3 *Institutio spreto patrono, nulla est.*
4 *Præsentatus potest renunciare præsentationi.*
5 *Tempus ad præsentandum currit à die scientiæ.*
6 *Tempus ad præsentandum currit etiam à die renuncia-
tionis præsentationis.*
7 *Tempus ad præsentandum non currit impedito.*
8 *Beneficii resignatio sine causa non valet.*
9 *Beneficium resignatum liberè coram Episcopo, non potest
conferri consanguineis Episcopi resignantis.*
10 *Resignationem acceptans sine causa, nulliter agit.*

ARGUMENTUM.

Institutio Juris Patronatus spreto Patrono facta, est nulla. Præsentatus post præsentationem factam in sui personam potest eidem renunciare. Tempus ad præsentandum currit à die scientiæ, & à die renunciationis præsentationis, impedito non currit. Beneficium non potest renunciari sine causa & resignatio non potest acceptari sine causa. Beneficium resignatum liberè coram Episcopo, non potest conferri consanguineis ejusdem Episcopi, &c.

PRO

D. Petro Angelo Cioffo,

CONTRA

Epiſcopum S. Agathæ Gothorum, & D. Octavium Campanelli Epiſcopi nepotem.

1 SUpponitur in facto, in terra Durazzani Diœceſis S. Agathæ Gothorum, adeſſe beneficium ſub titulo S. Georgii de Bellamaina, quod eſt de jure patronatus laicorum, Joannis Ragliano, in cujus pacifica quaſi poſſeſſione reperitur, à quo elapſis annis fuit præſentatus Clericus Stephanus Navone.

Vacante per mortem d. quond. Stephani beneficio prędicto, ab eodem Joanne intra legitima tempora, die 13. Octobris fuit præſentatus D. Octavianus Graſſus: Epiſcopus Sanct. Agathæ die 18. Octobris beneficii prædicti collationem fecit Clerico Antonio Izzo, qui poſſeſſionem accepit; die 6. Februarii idem D. Octavianus Graſſus præſentatus à patronis, videns quod propter peſtem, non poterat inſtitutionem habere ab Epiſcopo, renunciavit eidem Joanni patrono dictam præſentationem paſſivam, ad ſui beneficium factam, & die 7. Februar. Patronus prędictus pręſentavit D. Petr. Angelum Cioffo, & in inſtrumento præſentationis, dixit ex cauſa primæ præſentionis, & renunciationis factę per D. Octavianum Graſſum: Epiſcopus interim obtinuit reſignationem ejuſdem beneficii ab eodem Clerico Antonio Izzo, cui prius collationem fecerat, & denuò ejuſdem collationem fecit Clerico Octavio Campanelli ſuo nepoti, qui cum 13. Februarii poſſeſſionem accepiſſet, idem D. Petrus Angelus Cioffo primo loco pręſentatus, proteſtatus fuit coram teſtibus, &c. qui quidem D. Petrus Angelus comparvit coram eodem Epiſcopo, pro inſtitutione, Epiſcopus noluit admittere proteſtationem, nec præſentationem, ob quod d. D. Petrus Angelus proteſtatus fuit appellando ad Metropolitanum, ſcil. ad Curiam Beneventanam, ubi ſua jura propoſuit; quæritur ergo quid juris.

Revereudiſs. Domine: ut video in hoc facto plura
2 apparent malè facta à Judice, à quo, quæ quidem niſi per Dominationem ſuam Judicem ad quem reformentur, & corrigantur, totam Juris Canonici ſcientiam in collapſum perventuram video, & non alia nota poterit Judici à quo dari, niſi quod vel parum, vel nihil Sacrorum Canonum, & Bullarum Pontificum notitiam habeat; etenim.

3 Primò beneficium Epiſcopus Sanct. Agathæ Gothorum contulit Clerico Antonio Izzo, abſque patroni præſentatione, ipſoque ſpreto qui præſentaverat D. Octavianum Graſſum, nec facta ſententia concernente exiſtentiam, vel pertinentiam ipſius Juriſpatronatus illud contulit eidem Izzo, quæ collatio nulla eſt, *cap. decernimas 16. qu.1. cap. cum dilectus de jurepratronatus*, *cap. illud*, ubi notatur de Jurepatronatus, Guid. Papa *dec.*374. Mohedanus *dec.*268. *&* 326. Franciſcus Marcus *dec.*474. 482.493. *&* 1140. Hieronymus Gonzalez *ad Regulam* 8. *Cancellariæ gl.*56. *n.*78. Garſia *de beneficiis p.*5. *cap.*9. *numer.*231. Riccius *in praxi Juriſpatronatus dec.*171. præſertim contradicente patrono, argum. text. *in l. filio præterito*, ubi Gloſſ. *ult. ff. de injuſto rupto*.

Neque collatio juris patronatus facta per Epiſcopum, eſt valida, ſi illud conferat, ut devolutum, cum nondum patronus eſſet jure ſuo privatus, *c. ex parte*, ubi DD. *de conceſſ. præb.* Rota *dec.*10. *de Iurepatr.* Vivian. *lib.*12. *de jurepatr. c.*50. *nu.*13.

4 Secundò, cum potuerit D. Octavianus renunciare pręſentationem patrono, ab eo tempore quo renunciavit, habet patronus tempus, prout prius ad pręſentandum de novo, quod probatur, quia licet per præſentationem acquiratur jus ad rem, non in re, Abbas *in cap. cum Bertoldus de oppoſitione* 2. *de re judicata*, ubi Felinus *col.* 1. *&* 2. ubi declarat quid ſit jus ad rem, vel in re, Cardinalis Seraphinus *deciſ.*1238. *numer.*4. Gonzalez *in Regula* 8. *Cancellariæ, gl.*15. §.2. *numer.*1. quando ipſe præſentatus acceptavit præſentationem, Calderinus *conſil.*17. *de jurepatronatus*, latè Lambertinus *lib.*2. *de jurepatronatus*, *p.* 2. *qu.* 5. *art.*8. Vivianus *lib.*8. *cap.*8. *per tot.* Tamen quia patronus Eccleſiaſticus ſi ſcil. beneficium ſit fundatum de bonis Eccleſiæ habet ſex menſes ad præſentandum, laicus verò ſi fuerit, quatuor menſes habet ad præſentandum, *cap. eam te*, *cap. cum propter de jurepatronatus*, *c. unico eod. tit. in* 6. 5
ubi Gloſſa, & DD. advertunt, Mandoſius *in Regula* 30. *Cancellariæ q.*8. & alii plures apud Barboſam *de poteſt. Epiſcopi alleg.*72. *numer.* 126. quod quidem tempus à die vacationis beneficii patronis non currit, ſed à die ſcientiæ, & ſcitæ vacationis, Rota *d.*13. *de jurepatronat. in antiquis*, Verallus *d.*248. *part.*3. Rota *deciſ.*421. *p.*1. *diverſ.* Lappus *alleg.*78. ubi Mandoſius *lit. T.* & dicit quod intelligitur de ſcientia certa, & non de interpretativa, ubi pluries decidit Rota, teſte Barboſa *par.*3. *alleg.*73. *numer.*134. Riccius *collect.*119. *p.*1. *& dec.*172. ubi teſtatur in praxi ſervari Seraphinus *dec.*380. Cardinalis Puteus *dec.*6. *de præb.* & deciſum refert Vivianus *lib.*7. *cap.*20. *numer.*8. Id etiam procedit in ſemeſtri, quod competit Epiſcopo ad conferendum beneficium, per patroni laici negligentiam devolutum ad eundem, quia incipit currere à die ſcientiæ qualitatis beneficii devoluti, ut latè DD. apud Barboſam *alleg.* 73. *à nu.*134.

Unde *in c. ſi electio de electione in* 6. habetur, quod ſi 6
præſentatus intra tempus à jure conſtitutum, præſentationi non aſſentiatur, vel renunciet, habet patronus integrum tempus ad præſentandum, ſcilicet Clericus integrum ſemeſtre à die renunciationis, ſive diſſenſus; laicus verò integrum quatrimeſtre ex *d. c. ſi electio*, ubi de electione loquens Bonifacius Octavus ait, quod ſi electio ex eo non ſortitur effectum, quia electus conſentire recuſat, vel poſt conſenſum renunciat juri ſuo, aut fortè diem claudit extremum, ſeu propter occultum ejus vitium irritatur; Electores, quia jam fecerant, quod ſpectabant ad ipſos infra juris terminos eligendo, habebunt à diſſenſu, renunciatione, morte, vel irritatione prædictis, ac ſi vacatio nova eſſet, tempus integrum ad electionem aliam celebrandam, & dummodo nihil fraudulenter egerint in prædictis, & idem docent DD. in præſentationibus, pręſertim Joannes de Anania *in c. tranſmiſſa* 31. *de jurepatronatus*, *numer.* 4. Rochus de Curte *de jurepatronatus*, *in verbo honorificum q.*42. *numer.*74. & quamvis Cardinalis Florentinus *in c. fin. col. ult. verſ. Secundo quæro de jurepatronatus* contrarium docere videatur, tamen, ut rectè monuit Rochus *numer.*74. loquitur in caſu, quo Patronus non verè præſentat, ſed eligit præſentandum; unde dicit ſecus eſſe, ſi præſentavit, ut benè Rota Romana *dec.*8. & aliàs 259. *de jurepatr. in novis*, & benè notat Franciſcus Salernus *conſ.*44. §.1. *per tot.*

Hoc autem tempus quatrimeſtre in laicalibus, & ſeme- 7
ſtre in Eccleſiaſticis, non currit patrono impedito juſto impedimento, Cardinalis Mantica *dec.*30. Cardinalis Seraphinus *deciſ.*220. *numer.* 4. puta ſi patronus ſit abſens, Reipublicæ cauſa, vel ſit injuſtè carceratus, vel ſi non haberet tutum acceſſum, propter perhorreſcentiam alicujus inimici, vel propter peſtem, cum Eccleſia ſit pia, & cultrix juſtitiæ, Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus numer.*304. Etenim juſpatronatus eſt conceſſum laicis ex gratia, ut invitentur ad fabricandas, & dotandas Eccleſias, quod ſi tam ſtrictè, & cum ſummo rigore procederetur contra eos, rejicerentur à tali actione erga Eccleſias, cum maximo Eccleſiarum detrimento, ut bene Genuenſis *in praxi Curiæ Neapolitanæ c.*28. Rota *d.*406. *p.*2. *in rec.* apud Farinac. Barboſa *ubi ſupr. num.*138. *&* 139. Surd. *dec.*151. *num.* 4. Pariſius *lib.*11. *de beneficiis qu.*13. *nu.*11. Garſia *p.* 10. *de benef. c.*10. *n.*16. *&* 17. quamvis juſpatronatus ſit ſervitus beneficii, quæ non præſumitur Cardinal. Seraphinus *dec.* 1353. Neque tale tempus currit, quando Epiſcopus rejecit præſentationem, ut latè Vivianus *lib.*7. *c.*20. *n.*13. *& ſeq.*

Tertiò non poterat Dominus Epiſcopus Sanctæ Aga- 8
thæ Gothorum acceptare reſignationem beneficii factam à Izzo, quia beneficii reſignatio, ut valeat plura requiruntur, etiamſi fiat liberè, & non ad favorem, & inter alia requiritur cauſa, *cap. niſi cum pridem de renunciatione*, quod explicatur per Pariſium *libr.* 50. *de reſignat. beneficiorum quæſt.* 3. & patet ex Bulla Pii V. 58. quæ incipit *Quanta Eccleſiæ*, & Bulla Pii V. 82. explicata per Pariſium *dict. lib.*50. *qu.*6. ſcilicet ob ſenectudinem, ob valetudinem, ob impedimentum corporis, ob crimen, ob cenſuras, ob ſcandalum, ob incompatibilitatem, &c. Vivianus *lib.*13. *de jurepatronat. cap.*10. *à nu.*69.

n.69. nulla ergo causæ cognitione prævia, non potuit liberam acceptare Episcopus resignationem factam à Izzo.

9 Quartò tandem Episcopus S. Agathæ Gothorum nulliter processit, & pœnam incurrit suspensionis à collatione beneficiorum, quia ex Bulla Pii V. 58. non potest Episcopus beneficia liberè coram se renunciata, conferre consanguineis, vel affinibus suis, neque affinibus, vel consanguineis resignantis, quam bullam exornat Riccius *in praxi part.3.resolut.*472. & punitur pœna privationis electionis, collationis & institutionis beneficiorum, donec à S.P. absolutionem obtinuerit, & eandem suspensionis pœnam incurrit consanguineus D. Episcopi, qui beneficium taliter resignatum accepit, qui neque poterit se tali beneficio inserere, stante suspensione: Glossa, & DD. *in Clementina, Cupientes de pœnis*, & si posita tali suspensione aliquid fecerint excommunicantur, ut in dicta Bulla Pii V. 58. de qua sup. Verum tamen est, quod talis suspensio est solum à collatione beneficii ut bene Parisius *lib.50.de resignat. beneficiorum quæst.6. numer.*215. *in fine*, & dat Bulla rationem, ut in eo puniatur Episcopus in quo deliquit, juxta notata per Baldum, & alios *in l. Ita vulneratus, ff. ad l. Aquiliam, & in l. Capitalium de pœnis*, nec poterit excusari D. Episcopus ob ignorantiam talis Bullæ, quia præsupponitur scientia legum, & constitutionum, nam sola publicatio facta Romæ sufficit, ut Constitutionis ligent, extra Curiam, ut practicari in nostra materia, dicit Paris. *l.50. q.6. n.221. cum seq.*

10 Quæ tamen pœna suspensionis à collatione beneficiorum, est imposita ob collationem factam de beneficiis apud se resignatis, consanguineis resignantis, vel Episcopi, sed si acceptetur resignatio beneficii ab Episcopo sine causa, non incurritur hæc suspensio, sed talis resignatio est nulla, ut bene Fuschus *de visitatione*, *cap.28. numer.26.* & patet ex dicta Bulla Pii V. & ad hoc non excusat ignorantia Bullæ, quia decretum irritans ligat ignorantes respectu nullitatis actus, ut benè Gabriel *de clausulis concl.* 3. Parisius *dict. quæst.6. num.*230. An autem talis Bulla Pii V. comprehendat Cardinales recipientes resignationem, & conferentes beneficia resignata familiaribus, disputat Parisius *d. q.6. in fine*.

Quare justè appellavit ad Metropolitanum Beneventanum D. P. Angelus Cioffus, petens decerni, & declarari irrita omnia gesta per Episcopum S. Agathæ Gothorum, & suam Institutionem esse faciendam in beneficio prædicto, nec non per Metropolitanum declarari incurrisse in pœnam suspensionis tum Episcopum tum ejus nepotem, ob contraventionem Bullæ SS. Pii Quinti 58. Scripsi hodie 3. Aprilis 1657.

DISCEPTATIO XX.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur, & an Abbas Titularis tantum teneatur obedire Abbati cum admininistratione.*
2 *Abbas post Abbatiæ renunciationem cui remaneat subditus*, & num. seq.
3 *Hodie Abbas post Renunciationem remanet subditus Generalis.*
4 *Prælati Regulares possunt suis subditis præcipere, ut Missas ad sui intentionem celebrent.*
5 *Monachus si Missam ad sui intentionem celebret, non ad intentionem superioris sibi pracipientis, cui prosit sacrificium?*
6 *Sacerdos sicut in Sacramentorum administratione, sic in Sacrificii oblatione operatur, ut Christi minister, unaque censetur ejus intentio cum intentione Christi.*
Et utrum peccet mortaliter Monachus, qui Abbati præcipienti, ut ad suam intentionem celebret, non obedit.
7 *Nomina appellativa ab eventu provenientia stante habitu durant, quamvis exercitium cesset: & utrum si materia sit talis ut simul requirat habitum, & actum.*
8 *Canonicus excommunicatus vocem eligendi non habet & utrum Clerici non inservientes fori privilegio gaudeant.*
9 *Abbas si suum deposuit officium sine culpa, in memoriam pristinæ dignitatis primum locum habebit, & in choro, & in Monasterio.*
10 *Prætor Iudex, & quilibet alius etiam finito officio nomina retinent appellativa, reliquiasque dignitatis.*
11 *Parœcialis Ecclesia an retineat nomen Parœciæ si Populum in actu non habeat, sed talis est instituta.*
12 *Feudatarii & si primogenitis feuda renuncient, an conservent titulos cum prærogativis, & adducitur textus* in l.2. C. de primicerio lib.12.
13 *Milites deposita militia an gaudeant militiæ privilegiis.*
14 *In eo qui officio renunciavit an remaneat officii dignitas.*
15 *Abbas, qui administrationi renunciavit retento titulo, an possit sibi eligere confessarium, quem voluerit de Monachis.*
16 *Facultas eligendi Confessarium an fundetur in jurisdictione, vel in sola dignitate: & utrum Episcopi suspensi, vel depositi possint eligere Confessarium.*
17 *Depositio an privet dignitate.*
18 *Episcopi titulares an gaudeant privilegio* c. fin. de pœnit. & remiss.
19 *Prælati inferiores ab Ordinario tamen exempti an possint sibi Confessarium eligere.*
20 *Abbas Titularis an possit sibi Confessarium eligere, præsente Confessario per superiorem approbato.*
21 *Et utrum possit sibi eligere Confessarium non subditum.*
22 *Sacra Congregatio declaravit, Episcopum non posse sibi eligere Confessarium Sacerdotem non sibi subditum, & à proprio Episcopo non approbatum.*
Et utrum declaratio prædicta sit authentica, & Prælatos regulares comprehendat.
23 *Abbas Titularis an incurrat in casum reservatum ab Abbate locali.*
24 *Casibus reservatis, qui non ligentur, &* n. 26.
25 *Episcopus reservans casus in sua Diœcesi moniales exemptas non comprehendit si sint subjectæ regularibus.*
26 *Omnes collegialiter viventes incurrunt in casus à superiore reservatos.*
27 *Episcopus excommunicans delinquentes non comprehendit, qui delinquit in loco exempto.*

ARGUMENTUM.

Abbatem Regularem post renunciatam Abbatiam remanere subditum Generalis, & Prælatos Regulares posse suis subditis præcipere ut Missam ad sui intentionem celebrent: Monachum celebrantem Missam ad sui intentionem, non ad intentionem superioris præcipientis cui prosit sacrificium? Abbatem officium deponentem sine culpa locum habere in choro, & Monasterio in honorem primæ dignitatis. Titulos retinere feudatarios renunciantes, & an Abbas, qui renunciavit, possit sibi eligere Confessarium, & quando.

PRO

Abbate Titulari Leonardo Vernaja,

CONTRA

Abbatem Localem Monasterii Montis Oliveti.

Reverendissimus Abbas Leoardus Vernaja renunciavit Abbatiæ cum administratione bonorum, titulo tamen retento Abbatiæ: quapropter de Abbate cum administratione bonorum, titularis Abbas remansit. Nunc Abbas de Conventu præcipit ipsi Abbati titulari ut dicat Missas quasdam certis diebus hebdomadæ, juxta ipsius intentio- 1

tionem. Quæritur utrum teneatur ipsimet Abbati præcipienti obedire in talibus Missis dicendis?

Pro responsione hujus dubii; dicendum est nullo modo posse Abbatem Monasterii tali Abbati titulari præcipere Missas istas dicendas.

2 Probatur primo: quia controversia inter DD. est cui scilicet, post renunciatam Abbatiam subditus remaneat talis Abbas. In qua controversia prima opinio dixit quod talis Abbas remaneat sub obedientia Episcopi illius Diœcesis, ubi reperitur: Ita Joann. Andr. *in cap. cum ad monasterium de statu monach.* quia Monachatus, & Abbatiæ sunt diversæ, cum Monasterium obligetur Abbati ut Patri, sed Monacho obligatur ut filio; sed per promotionem ad Abbatiam cessit Juri sive obligationi monachatus; quod jus nullo modo potest denuo reviviscere nullo facto interveniente *cap. quæris 129. de consecrat. distinct.4.* Igitur, &c. Quam opinionem sequitur Federic.de Sen. *consil. 19.* Joan. de Lignano *in Clement. ne in agro de statu monach.* Secunda opinio dicit quod subditus remaneat Monasterii, in quo renunciavit: ita dicit Abb. *in dict. cap. cum ad Monasterium numer.13.* Brissiens. *in suo repertorio verb. Abbas*; quæ tamen quæstio licet antiquitus disputata fuerit: tamen hodiè communis conclusio est, quod subditus remaneat Ge-

3 neralis teste Tamburino *de Iure Abb. 1. tom. disput.13. qu.4.* qui etiam dixit quod tali Abbati, qui renunciavit sponte Abbatiæ convenit primus locus in Choro, & Conventu post Abbatem ob memoriam pristinæ dignitatis. Ita Joann. de Lignano *in dict. Clement. ne in agro de statu Monach.* ubi Imol. *in ultim.quæst.* qui ait quod qui semel fuit Abbas etiam finito Officio obtinet primum locum in Choro, & Conventu post Abbatem in memoriam pristinæ dignitatis, Baldus *in leg. si gero, numer.2. Cod. de Iure dotium*, Jason *in leg. si ita stipulatus numer. 26. & 27. ff. de verb.* Marsilius *leg.107. & 109.* Tiraquellus *in tract.* cessante causa *limit.15.* & Baldus *in leg. observare §. proficisci quæst.7. ff. de officio proconsulis*, qui ait, quod adhuc videntur remanere reliquiæ: Quo casu cessante etiam causa finali, non cessat effectus: post alios Tiraquellus *limit.16.* sicuti plura privilegia indulta esse veteranis in memoriam benè actæ militiæ habetur *in titul. ff. de privilegiis veteranorum*, latè Magdalenus *de numero testium in test. requis. cap.118.numer. 44.* sequitur Felinus *in cap. quæ in Ecclesiarum num.81. de rescrip.* Igitur cum sit subditus Generalis, non Abbatis localis Monasterii, per consequens non potest sibi fieri præceptum ut

4 celebret talibus diebus. Probatur consequentia; quia Prelati Regulares possunt subditis suis facere præceptum ut celebrent Missas secundum suas intentiones, cui præcepto tenentur subditi obedire; ita Cordub. *lib.1. quæst.3. membr. 5.* Fraxinellus *de obligat. Sacerd. sect. 3. §.6.* Confectus *in privilegiis mendicantium tit.19. de divini officii recitatione* Barbos. *de potestate Episcopi allegat.24. numer. 38.* Alphons. de Leone *quæst.8. sect.20.* Quod patet quia Prælati Regulares sunt Domini operationum subditorum, quas possunt supponere obedientiæ, quæ illis promittitur in voto solemni: sed intentio, sive Missæ actio dicitur operatio subditi Sacerdotis, qua potest violari obedientia Prælati præcipientis, igitur potest per Prælatum imponi præceptum suis subditis dicendi Missam; sed Abbas titularis, ut probavimus subditus nullo modo dicitur ipsius Abbatis localis, sed Generalis; igitur præceptum imponi non potest per Abbatem localem ipsimet Abbati titulari.

5 Quæstio tamen est utrum Abbate præcipiente suo monacho ut ad intentionem suam celebret, subditus tamen nolit Missam ad Abbatis intentionem, sed suam celebrare, Sacrificium prosit illi, cui subditus secundum propriam intentionem applicavit.

In qua quæstione vera opinio dicit prodesse illi, cui subditus secundum propriam intentionem applicavit. Ita Sylvest. *in verb. Missa il 1. numer.12.* Angel. *in eodem verbo numer.36.* Henriquez *lib.9. cap.21. numer.6.* Ledesma *in summa part.1. de Euchar. 18. conclus.18.* Lezana *de obligat. Regular. cap.4. numer.31.* Suarez *3. tom. in 3. partem* S.Thomæ *disput.79.* Laurentius de Peyrinis *tom.1. de subdito quæst. 1. cap.6. §. unico*, sequitur Tamburin. *disputat.5. de Iure Abbatum tom.2. quæst.8. per totam*, contra Fraxinell. *de oblig. Sacerd. sect.7. §.7.* qui dicit Prælatum non solùm posse præcipere applicationem Missæ, sed etiam irritare talem applicationem, ita ut non cui à Sacerdote celebrante, sed cui à superiore applicatur, juvet Sacrificium. Quæ quidem sententia

Probatur, tum quia sicut in Sacramentorum administratione Sacerdos operatur ut Christi minister, ita & in 6
oblatione Sacrificii Missæ: ergo sicut in Sacramenti administratione debet esse intentio propria, & personalis, ita in applicatione Missæ, in qua Sacerdos ita se gerit, ut habens à Christo potestatem immediatam; adeò ut intentio ejus, & Christi una esse censeatur: ergo Sacerdotis intentio quoad hoc neque Ecclesiæ, neque Abbati subditur, ita ut per illum irritari possit, licèt subdatur quoad obligationem faciendi, vel non faciendi: ergo valebit Sacrificium pro eo, cui applicat Sacerdos, non autem pro eo, cui applicat Abbas. Peccabit tamen Monachus mortaliter quia in re gravi suo Superiori non obedit: maximè cum Abbati onus satisfaciendi pro receptis Missarum eleemosynis incumbat; & tenebitur altera die, si sine obligatione celebrabit, ad Abbatis intentionem celebrare; nisi ei constaret omninò talis præcepti occasionem cessasse. Poterit ergo Abbas præcipere subdito, ut Missam applicet ad suam intentionem, non tamen irritare voluntatem ejus, qui ut Christi minister operatur: & Sacrificium Missæ ex opere operato suum sortitur effectum, ut benè Laurentius de Peyrinis *dict. §. unic.* Quod verò de Prælatis regularibus dicunt Doctores, affirmat Pater Graffius *tom.2. Consilior. lib.3. cons. unico de Iure patronatus in fine, in Sacrista*, quia cum Sacrista gerat vicem Prælati, quando in Conventu sunt multæ obligationes, potest obligare Sacerdotes ut juxta suam intentionem celebrent si voluerit, ac præceperit. Sequitur Tamburin. *de jure Abbat. tom. 2. disputat.5. quæst.8. numer.50.* Sed Abbas titularis, de quo in præsenti, non est subditus Abbati locali Monasterii, sed immediatè subditus est Generali: igitur neque ab Abbate locali, neque à Sacrista potest sibi fieri tale præceptum applicandi, dicendique Missam secundum suam intentionem.

Probatur secundo quia ut aliquis gaudeat prærogativis, 7
sive dignitatibus, sufficit si in habitu, & potentia, licet non in actu talis sit: unde nomina appellativa, sive provenientia ab eventu, durant stante habitu, quamvis cesset exercitium: ita Bar. *in procemio ff.5.* Buttrius, Geminianus, cæterique Doctores *in procemio decretal.* maximè quando talis habitus de facili reducibilis est ad actum. Albert. Brunus *de rebus dubiis in fine tom. 10. tr. fol. 368.* Sic patet quod privilegium Advocatorum non solum datur Advocatis actu exercentibus dignitatem aliquam, sed illis etiam qui desierunt illam exercere: ita Bonus de Curtili *de nobilitat. part.5. numer.9. tom.16. fol.1.* post Bart. *leg. 1. Cod. de Advoc. divers. judic.* Felin. *in cap. quæ in Ecclesiarum col.75. de constitut.* dummodo tamen materia non sit talis, quæ requirat habitum simul cum actu; quia tunc licet aliquis nomen appellativum retineat, imò de facili posset ipsa potentia reduci in actum, non tamen privilegia nominis conservaret si suo exercitio privaretur, ut de Canonico 8
excommunicato, qui licet retineat nomen Canonici in habitu, tamen nullo modo vocabitur in electione; quidquid aliud sit in illis, quæ dantur in honorem Ordinis clericalis, propter servitia, quæ faciunt Ecclesiæ, ut privilegium fori, quod habent clerici, quamvis non inserviant teste Felin. *in procem. decretal. in verb.* Gregorius *numer. 44.* Igitur in casu nostro, talis Abbas, qui renunciavit Abbatiæ gaudere debet suis prærogativis, sicut cæteri Abbates gau- 9
dent suis prærogativis, & de Abbate qui deposuit Officium sine culpa, quod sc. primum locum tenere debeat in Choro & Conventu post Abbatem, in memoriam pristinæ dignitatis consuluit Joannes Crotus *cons.220.*

Probatur tertiò quia Prætor, Judex, sive quilibet simi- 10
lis, finito Officio vocantur prætores, Judices, &c. idque in memoriam pristinæ dignitatis Bonus de Curtili *de nobil. part.5. numer.9.* sed Abbas est quasi Prætor, sive magistratus in suo titulo, teste Riminald. *in c. statuta numer. 32. de Constitut. tom.2. fol.103.* sic tutor quis dicitur in potentia, licet in actu nihil gerat: teste Bald. *in leg. si is, qui tres tutelas 34. §. illum, qui ff. de excus. tutor.* Sed Prælatus æquiparatur tutori: Garsias *de ultimo fine Iuris Canonici numer. 403. tom.1. fol.127.* sic insula dicitur, quamvis de præsenti talis non sit: teste Bart. *in leg. insulam 57. ff. de acqu. rer. dom.* Sic Civitas carens suo Prælato, per hoc, quia antiquitus illum habuit, teste Bart. *in extravag. qui sint rebelles in verb. Lombardia n.5.* sic testatur de multis Civitatibus in Germania, quæ stant sine prælatis text. *c. audivimus 3. quæst. 2.*

Probatur quartò quia Ecclesia parœcialis tenet nomen, 11
parœ-

parœciæ, sive curatæ, licet non habeat populum, sive curam in actu, cum sufficiat quod talis sit per institutionem quasi illa cura in anima sit inseparabilis; teste Bald. *in leg. sed & milites* §. *primipilari ff. de excus. tutor.* Capra *conclus.* 90. *numer.*74. Gabriel *consil.*191. *lib.* 1. sic Cathedralis Ecclesia quamvis careat populo, & clero, nullo modo desinit talis esse: teste Imol. *in clement. plerisque numer.*9. *in titul. de electione*. Sic servatur in Episcopo renunciante Episcopatui, qui titulum conservat: teste Gratian. *cap.* 291. *numer.*50. sic Abbates cæterique similes tales sunt in dignitate, quamvis renuncient titulo administrationis teste Gra-
12 tian. ubi suprà *numer.* 62. sic feudatarii quantumvis primogenitis suis feuda renuncient, tamen titulos conservant in nostro Regno, cum prærogativis ut priùs: sed non præcedunt illis, qui in actu titulum possident teste Isern. *in cap.* 1. ubi Afflict. *de feudo Marchiæ*, qui ponit casum in titulis similibus per Papam in administratione concessis; ut illis depositis nomina conserventur, talesque appellentur in pristinæ dignitatis officium per text. *in l.*2. *Cod. de primicerio lib.*12. quem textum citat Regens de Aponte *de potestate Proregis in titul. de election. officialium* §. 8. *numer.* 18. pro Causa propria, quia cum renuntiasset officio Regentis Cancellariæ, petiit ut in Collegio Neapolitano tractaretur; ut Regens Collateralis in emolumentis sive prærogativis, ubi fuit admissus: quod etiam observavit Regens Constantius *in titul. Cod. de consult. in fin.* quia generaliter quando officiales habuerunt illustrem dignitatem, sive officium, dignitate finita tenent gradum, sive honorem; teste Mastril. *lib.*4. *cap.*3. *numer.* 68. per text. *in l.* 1. *juncta leg. final. Cod. de posit. Sacror. cubiculor. lib.*12. Capiblanc. *singul.*130.
13 sic patet in militibus præpositis, quos etiam deposita militia videmus gaudere titulis, prout si possiderent administrationem, sed nullo modo præcedunt officialibus, qui habent administrationem juxta text. *in leg.* 2. *Cod. ut dignitatis ordo servetur lib.* 12. qui textus terminos distinguens statuit ut primo loco præcedere debeat, qui illustrem dignitatem exercet, secundo loco ille, qui similem administravit, tertiò loco illi, qui sunt provisi de vacantibus, sive vacaturis officiis, sed possessionem non habent: teste Regens de Aponte *in titul. de diversis provisionibus* §. 1. *numer.* 28. Capiblanc. *singul.*131. *ubi additio*. Igitur in casu nostro Prælati, sive Abbates postquam administrationem refutaverint, gaudere debent prærogativis, sive quibuscumque præcedentiis in omnibus suis; sicuti gaudebant antequam renunciassent, ut colligitur ex suprà traditis: sed talis Abbas, de quo loquimur, priusquam administrationi renunciasset, gaudebat privilegio exemptionis, Igitur nullo modo potest per Abbatem Superiorem conventus præcipi sub præcepto obedientiæ, cum sibi subditus non sit, sed Generali immediatè subjectus sit, ut probavimus.

14 Quod si dicas nullo modo remanere dignitatem in illo, qui renunciavit per text. *in cap. dicat* 32. *quæst.* 4. *cap. fratrem* 86. *distinct. cap. si cupis* 16. *quæst.*1. *leg. nulla Cod. de feriis*, quia quod caret effectu nomine carere debet per tex. *in leg. cum precibus quod de probat.* Socin. *consil.* 213. *lib.* 1. præsertim quando nomen significaret subjectum sive qualitatem necessariam in subjecto per text. *in leg. Lucius Cod. de fideicomm. libert. leg. tale pactum* 41. §. *fin. ff. de pactis*: quidquid secus sit quando nomen significaret solam demonstrationem, per text. *in leg. si cognatis ff. de reb. dubiis*, prout distinguit Bald. *in cap. unico de milite vassallo, qui arm. bell. depos.* Gratian. *in cap.*291. *numer.*9. pro ut dici solet; quod si re priveris, nec nomen habere mereris: ergo noster Abbas de quo loquimur cum Abbatiæ renunciaverit nullo modo potest dici quod gaudeat prærogativis Prælatorum.

Respondetur quod intelligitur de illis prærogativis, quæ fundantur in administratione dignitatis, non de illis, quæ fundantur in sola dignitate, ut suprà dicebamus; quia illæ, quæ fundantur in sola dignitate perseverant in ipsa dignitate; qui tantum renunciavit administrationi non autem dignitati, quia ille qui renunciavit solùm administrationi potest dici Prælatus quantum in illis, quæ fundantur in ipsa dignitate. Sic stilus Curiæ Romanæ permittit, ut Episcopus dicatur ille, qui renunciavit Episcopatui, dummodo renunciatio non sit facta dignitatis, sed administrationis, sive loci. Quod si sumus in dubio, tunc renuncians præsumitur, quod renunciaverit solum quoad administrationem, sive locum, non autem quoad dignitatem, cum possit stare dignitas sine loco *cap.* 1. *de ordinatis per Episcopum, qui renunciavit Episcopatui*, ubi Abb. *numer.*8. Grat. *cap.*291. *numer.*54. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 1. *qu.* 17. *numer.*10. & *lib.*8. *quæst.*5. *numer.*43. *cum sequent.*

Secundò quæritur per Abbatem prædictum, utrum pos- 15
sit ipse in suo Monasterio sibi Confessarium eligere quem voluerit de Monachis conventus. In qua quæstione responsio communis est affirmativa: per text. *in cap. final. de pœnitent. & remiss.* ubi habetur quod Episcopi cæterique Prælati, quamvis minores, dummodo sint exempti possunt Confessarium eligere: sed talis Abbas titularis, ut probavimus, dignitatem retinet; igitur potest sibi Confessarium eligere, ut communiter asserunt Tolet. *in summa lib.*3. *cap.* 13. *numer.*6. Sigismundus de Bononia *dub.*21. Filliuc. *quæst. moral. tom.*1. *tractat.*7. *cap.*9. *quæst.*2. *numer.* 231. Tambur. *de jure Abbat. disputat.*6. *quæst.*10. Barbos. post multos, quos citat *in dicto cap. final. tom.*3. *in collectan.* Pasqualigus *in suis decisionibus moral. decis.*98. *cum seqq.* qui fundat quod superiores quilibet locales, sive quomodolibet dignitatem habentes possint sibi confessarium eligere: sed talis est Abbas de quo loquimur; igitur poterit sibi confessarium eligere, quod ultra auctoritatem supradictorum Doctorum.

Probatur primò, quia facultas sibi eligendi Confessarium 16
vigore dicti text. *in cap. final. de pœnitent. & remiss.* fundatur in sola dignitate, non autem in jurisdictione, sed talis Abbas dignitatem conservat, ut suprà probavimus; igitur facultatem habet eligendi sibi confessarium. Consequentia patet, minor patet ex dictis. Major propositio, quòd talis facultas fundetur in sola dignitate; probatur, quia Episcopi suspensi, imò depositi gaudent privilegio prædicti textus. Ita Rodriquez *in summa part.*4. *cap.*67. *numer.* 18. Suarez *disput.*27. *de pœnit. sect.*2. *numer.*5. Bossius *de Iubilæo sect.*3. *casu* 2. §.4. *numer.*108. quia suspensio non privat dignitate, igitur privilegiis dignitatis privare non potest; sed tantùm impedit executionem ordinis, ut in terminis 17
dicit Pasqual. *quæst.* 90. quia depositio privat tantum executione ordinis, & jurisdictionis, non autem dignitate, sive privilegiis, concessis intuitu dignitatis. Sic Prælatus excommunicatus, quando potest confiteri poterit sibi confessarium eligere, juxta text. *in dicto cap. fin.* quia excommunicatio non privat dignitate, sic non privabit privilegiis dignitatis; sed tantùm impedit usum ipsorum privilegiorum, prout talis usus inseparabilis est ab illis, quæ per excommunicationem tolluntur; quod ipsum militat in Episcopo interdicto. Igitur si Episcopus suspensus, sive depositus gaudet privilegio dicti textus, quia dignitatem habet, sequitur, quòd iste Abbas titularis tale privilegium habet.

Probatur secundò, quia Episcopi titulares gaudent pri- 18
vilegio dicti text. *cap. fin. de pœnitent. & remiss.* teste Suarez *de pœnitent. & disput.*27. *sect.*2. *num.*5. Rodriquez *ubi suprà part.*4. *in summa cap.*67. *num.*17. Præpositus *in* 3. *part. quæst.* 7. *de pœnitent. dub.*7. *numer.*52. Alzedus *p. part. cap.* 5. *num.* 121. Bossius *de Iubilæo sect.* 3. *casu* 2. §.4. *num.* 106. Pasqual. *in dicta decis.*83. quia privilegium prædictum, ut suprà dicebamus, nullo modo conceditur propter jurisdictionem, sed propter dignitatem: igitur conceditur ipsis Episcopis titularibus, qui dignitatem habent Episcopalem: sed Abbas, de quo loquimur comparatur Episcopo titulari. Igitur sicut talis Episcopus titularis gaudet privilegio prædicti textus, ita Abbas, de quo loquimur in præsenti gaudere debet tali privilegio.

Probatur tertiò, quia Prælati inferiores exempti ab Or- 19
dinario possunt sibi Confessarium eligere, S. Anton. *in summa* 3. *part. titul.*17. *cap.*2. Sot. *in* 4. *distinct.*18. *quæst.* 9. *articul.*1. Sylvestr. *in verb. Confessio il* 1. *quæst.*8. plures citat, & sequitur Pasqual. *in decis.*97. quia text. *in cap. fin. de penit.* disponit in omnibus Prælatis, quamvis sint minores, dummodo sint exempti, ut patet ibi. Permittimus tam Episcopis, quàm cæteris superioribus, nec non minoribus Prælatis exemptis, sed superiores regularium sunt Prælati inferiores Generali, dignitatem habentes, ut suprà probavimus, quam per renunciationem non amiserunt, igitur gaudent tali privilegio, quo gaudent cæteri superiores regularium, DD. citati quas exemptiones, sive prærogativas nullo modo possunt ipsis auferre, sive coarctare supremi superiores. Ita Cordub. *in expositione reg. Sancti Francisci cap.*10. *quæst.*2. Peyrinus *de subdito*, *quæst.* 7. *cap.* 8. §. *ultimo*. Tambur. *de Iure Abbat. disput.*4. *quæst.*2. quia per

Ab-

Abbatem fuit acquisita dignitas superioritatis, quæ per renunciationem non fuit ablata, ut suprà probavimus, igitur per Abbatem localem non potest auferri, quippè qui superior non est.

20 Dubium tamen est utrum præsente Confessario approbato per Superiorem localem, possit talis Abbas titularis sibi Confessarium eligere? In quo dubio contra Sigismundum de Bononia docet Tamburin. *in dicta disputat.6. quæst.*10. *numer.9.* posse sibi Confessarium eligere, quamvis sint Confessarii approbati per alium Abbatem; imò per Generalem, quia tale privilegium fundatur in dignitate Prælatorum, quam semper habent, licet sint Confessarii approbati per alium.

21 Secundò, dubium est, utrum talis Abbas, de quo loquimur, possit sibi Confessarium eligere non subditum. In quo dubio communiter docent affirmativè DD. teste Tambur. *de Iure Abbat. disput.6. quæst.* 10. *numer.* 11. quia tale privilegium interpretari debet secundum significationem amplissimam.

22 Quod si dicas Sacram Congreg. Cardinalium in Trid. *sess.*23. *de ref.c.*15. declarasse, quod vigore illius textus non potest Episcopus sibi eligere Confessarium Sacerdotem non subditum, qui à proprio Episcopo non sit approbatus; quam declarationem referunt Fagundez *præcept.* 2. *lib.* 7. *cap.*21. *numer.*28. Barbos. *in dict. cap. fin. numer.* 5. Tamburin. *ubi sup. num.*12.

Respondeo primò, cum Pasqual. *in decis.96.* cum Tamburin. *ubi suprà*, *numer.* 12. quòd prædicta declaratio Cardinalium non constat, quod sit Authentica; quapropter juxta Decretum Urbani Octavi nulla fides præstari debet.

Respondeo secundo, quòd licèt sit Authentica talis declaratio, tamen non facit ad propositum quia fuit facta declaratio prædicta pro interpretatione Concilii Tridentini, *ubi supra*, quapropter non extenditur ad cæteros Prælatos regulares, quia specialiter fuit facta pro Episcopis; ideò cum sit pœnalis non est extendenda, sicut ipsum decretum Tridentini non extenditur. Quod si dicatur; Non possunt Episcopi sibi non subditum in Confessarium eligere; igitur neque poterunt tales Prælati regulares. Respondetur cum Pasqualigo *decis.96. numer. ultim.* quòd quando tractatur de privilegio non tenet argumentum de majori ad minus, sed attendi debet quid sit concessum, quibus personis, &c. non autem inæqualitas personarum; igitur licet in Episcopo loquatur, tamen non potest comprehendere tales Abbates, sive Prælatos Regulares.

23 Ex quibus dubiis resolutis in favorem Abbatis Leonardi, colligitur resolutio tertiæ difficultatis scilicet. Utrum Abbas prædictus incurrat in casum reservatum ab Abbate locali Monasterii; quæ difficultas resolvitur in favorem ipsius, scilicet non incurrere in casum prædictum reservatum; quia Abbates possunt sibi reservare casus circa suos subditos, sicut Episcopi circa suos; quia Abbates & omnes alii regulares Prælati habent Episcopalem quasi jurisdictionem, juxta Gloss. *singularem in clement.*1. *in verbo propriis*, *de reb. Eccles. non alien.* ubi Cardin. *quæst.* 34. Abb. *in cap.* 1. *extra eodem tit.* qui motus *ex dicta glossa*, dicit Prælatos exemptos, habente jurisdictionem quasi Episcopalem, posse in suos subditos ea, quæ possunt Episcopi in suos. Rodriquez *in summa tom.*1. *cap.*29. *numer.*3. Navarrus *lib.*5. *consiliorum in tit. de Reg. cons.*23. Tamburin. *disp.* 13. *tom.*2. *de jure Abbatum quæst.*1. sed Abbas, de quo lo-

24 quimur non est subditus Abbati locali, casus reservanti, ergo. Quod probatur clarius, quia illi ligantur casibus reservatis, qui sunt vel subditi illius superioris, qui sibi casus reservat, more aliarum legum, quæ obligant suos subditos, in quos jurisdictionem habent; vel se subjiciunt confessariis Prælati reservantis, quamvis aliàs non sint subditi, sed forenses, extranei; quia reservatio ligat subditos; aut etiam extraneos, dependenter à confessariis Prælati reservantis: sed Abbas, de quo loquimur nullo modo est subditus, nec dependet à confessariis Prælati reservantis, quia potest sibi eligere confessarium vigore *dict. cap.fin. de pœnit. & remiss.* igitur non incurrit casum reservatum ab Abbate locali.

25 Confirmatur, quia Episcopus dum reservat casus in Diœcesi, talis reservatio non comprehendit Moniales exemptas, quæ stant subjectæ regularibus; ut fundant Bordonus *resolut.* 38. *numer.* 6. Cespedes *de exemptione Regularium cap.*23. *dub.*354. ergo à pari, casus reservati per Abbatem localem nullo modo comprehendunt Abbatem titularem ibi existentem; quippè qui est exemptus ab auctoritate Abbatis localis. Consequentia probatur, quia sicut se habet Episcopus respectu Monialium exemptarum, subjectarum Regularibus, & similibus, ita se habet Abbas localis cum Abbate titulari prædicto, quia sicut Moniales exemptæ subjiciuntur Prælatis regularibus, & similibus: ita Abbas titularis subjicitur Generali: imò cum majori ratione in Abbate titulari, quia hic habet facultatem eligendi sibi confessarium, ut dicebamus. At Moniales exemptæ capiunt illum ab Ordinario, ut suprà probavimus, post Bordonum, Cespedem, & alios, multo minus incurrit casum reservatum Abbas titularis in ordine ad Abbatem localem.

Quod si dicas: Abbas prædictus titularis stat in Monasterio sicut novitii commensales perpetui, cæterique similes habitantes in Monasterio, sed casum reservatum incurrunt cæteri suprà nominati, ergo etiam Abbas titularis.

Respondeo quod licet vera sit conclusio incurrere casum 26
reservatum omnes collegialiter viventes in Monasteriis, putà Tertiarii, commensales &c. (de Novitiis tamen magna est difficultas. In qua affirmant multi cum Bordono *ubi suprà resolut.*38. *numer.*4. Negant alii cum Tambur. *dicta quæst.*1. *citata*) tamen secus in casu nostro, quia illi sunt subditi Abbati locali, & tenentur confiteri Confessariis per eundem approbatis, qui eis tradit jurisdictionem, sed Abbas titularis, de quo loquimur, licet sit in Monasterio, tamen non est de Monasterio, quia cum sit extra jurisdictionem, perinde habetur ac si sit extra Monasterium, quia idem sunt esse in loco exempto à jurisdictione superioris, vel esse extra territorium. Calderinus *consil.*13. *de judiciis per text. in cap. Episcopus de offic. ordinar. in* 6. *cap.luminoso* 18. *quæst.*2. ergo sicut Episcopus excommunicans de- 27
linquentes non comprehendit, qui deliquit in loco exempto: teste Tabiena *in verbo excommunicatio il* 4. *num.*4. Armilla *in eodem verbo numer.* 30. Navarr. *consil.* 50. *de Regularibus*. De Marinis *resolut. quotid. cap.*112. ita neque Abbas titularis, exemptus ab Abbate locali Monasterii, incurrit casum reservatum ab eodem Abbate locali, quia non subditus est sibi, & facultatem habet eligendi sibi Confessarium, casus tamen incurrit reservatos Generali, cui immediatè est subjectus, ut patet ex traditis per Bordonum *ubi suprà*, scilicet *dicta resolut.*38. Quare omni jure Abbas Leonardus petit ut imponatur perpetuum silentium Abbati locali, præcipienti Missas quasdam dicendas certis diebus, ut dicebamus; sicut petit se velle uti facultate sibi concessa per Sacros Canones, auctoritate Doctorum corroborata, eligendi scilicet confessarium, utpotè exemptum ab auctoritate ejusdem localis Abbatis, non incurrere in reservata per eundem, sed solùm per Generalem. Ita censeo sub die 22. Septembris 1648.

Ita fuit practicatum ut consuluimus.

DISCEPTATIO XXI.

SUMMARIUM.

1 *Brevis facti descriptio.*
2 *Custodiæ aliæ sunt vigiliæ, aliæ excubiæ, & quæ sint excubiæ, undeque dicantur.*
3 *Custodiarum, sive excubiarum usus apud Romanos antiquissimus fuit. Divusque Augustus quoque cohortes, ut urbi vigilarent constituisse traditur, singulisque regionibus duas.*
4 *Præfectus Vigilum quid agebat, de quibusve causis cognoscere poterat.*
5 *Baro in Terris maritimis ad faciendas excubias, & vigilias cogere potest vassallos in foro externo.*
6 *Doctores ad has excubias, & vigilias an teneantur.*
7 *Quod Vassalli in foro externo ad excubias teneantur, practicatum in Collaterali affirmatur.*
8 *In foro conscientiæ Dominus potest cogere Vassallos ad has excubias, imò in sua quasi possessione sic manutenere stantibus circumstantiis utilitatis, & necessitatis.*

9 *Fo-*

9 *Forus externus præcipuè dirigitur, ut conscientiæ forus melius adimpleatur.*
10 *Forus externus an curet de salute animæ.*
11 *Inter forum conscientiæ, & externum an dentur differentiæ.*
12 *Dominus pro excubiis faciendis omnes subditos non debet molestare, vel si defecerint in excubiis in pecuniis, & bonis eos non debet excoriare.*

ARGUMENTUM.

Custodiæ aliæ vigiliæ sunt, aliæ excubiæ, & usus eorum apud Romanos usitatus, & Vassalli possunt ad eas faciendas cogi, & quando? non tamen tenentur Doctores eas facere, & quid pro foro externo, & conscientiæ observetur.

PRO

Illustrissima Domina Marchionissa Vasti,

CONTRA

Vasallos suos.

1 Illustrissima Domina Marchionissa Vasti, per 40. annos in circa stat in quasi possessione pacifica, & quieta usus faciendi per Vassallos suos Custodias ejusdem Civitatis, quæritur an possit fieri? quæsitus de dubio, Respondeo quo ad forum externum, & quo ad forum conscientiæ.

2 Quo ad primum scilicet quo ad forum exterdum, Suppono pro decisione dubii: has custodias dividi in Vigilias, & excubias: Dicuntur vigiliæ, quæ noctis tempore tantum fiunt; excubiæ verò sunt diurnæ, & nocturnæ, à quibus abstrahitur terminus communis qui dicitur Custodiæ, ut tradunt Martinus Laudensis de Castellanis, & Castris; Dicuntur verò excubiæ ab excubando; excubant autem, qui extra seu foris cubant, seu extra cubile sunt: & sic alio nomine Vigiliæ dici solent. Custodiæ etiam interdum Polydorus Ripa de nocturno tempore *cap.* 50. *per totum* quas vigilias, & excubias bellicas, & urbicas, diurnas, & nocturnas explicat Cujacius *in Novella* 13. *& in l.8. cum quatuor sequentibus ff. de excusationibus*. Petrus de Gregorio *lib.6. Syntagm. Iuris cap.* 3. *numer.* 16. *& lib.19. cap.11. & lib.47. cap.35.* Guido Pancirollus *ad notitiam Imperii Occidentalis*, *cap.24.* Franciscus Patricius *de instituenda Republica lib.* 3. *titul.* 10. Plato *de Republica Dialogo* 6. ubi Ficinus, Renatus, Coppinus *in Consuetudines Andegavenses lib.1. cap.43.* in lege veteri vigiliæ, Custodiæ, & excubiæ fiebant in domo Domini: custodiebatur tabernaculum, Sanctuarium, & similia: ut habetur *Numeri cap.1. excubabunt in custodiis tabernaculi testimonii; & cap.3. Princips autem Principum Levitarum Eleazar erit super excubatores custodiæ Sanctuarii, & cap.18. erantque divisæ noctis vigiliæ, undæ* Lucæ *c.2. Custodientes vigilias noctis*; ideòque cogi posse Cives ad Custodiam, dicit Guidon Papæ *in dec.631. numer.* 10.

3 Apud Romanos antiquissimus fuit usus Custodiarum, & excubiarum, quia cum verbis ædificia sæpè numero incendio flagrarent, Divus Augustus quinque cohortes constituit, ut invigilarent urbi, & singulæ duas regiones constituebant, tunc enim erat regiones quatuordecim; & his
4 quinque cohortibus præerat Præfectus vigilum, apud quem erat cognitio scelerum omnium, quæ nocturno tempore fieri solebant, præsertim de incendio, & latrocinio, ut ait Pomponius Lætus *de Magistratibus cap.* 10. Svetonius Tranquillus in Augusto *cap.30.* Imò Paulus J. C. *in leg.1. & 3. ff. de off. Præfect.* vigilum dicere noluit, non Augusti primum hoc inventum fuisse, sed melioris fortassis formæ constituisse, nam *in dict. lib.1.* dicitur apud Venet. pro arcendis incendiis fuisse constitutos triumviros nocturnos intervenientibus quandoque Ædilibus, & Tribunis plebis: unde voluit dicere hoc fuisse actum ante Augusti tempora: cui concordant scripta Pompeii *in leg.2. eisdem temporibus ff. de origine juris: & infrà in §. eodem tempore*, Reges Lacedæmoniorum juvenes trecentos generosissimos habuerunt custodes, ut dicit Dionasius Halicarnasseus, quos centum fuisse, non plures scribit Herodotus *lib.6.* Reges Synarium ad custodiam, & excubias Palatii habuisse decem millia militum scribit Joannes Gonzalez in Historia Chinarum *lib.3. cap.11.* Reges nostri Catholici: & locumtenentes ipsorum in suis Regnis custodes habent diurnos, ac nocturnos, non tamen ad id officium coactos, sed salario, ac stipendio honoratos, ac accersitos. Hoc posito pro cognitione, & antiquitate excubiarum.

Respondeo posse in foro externo Vassallos cogi ad faciendas excubias, & vigilias in terris maritimis refert Anna *singulari* 63. contra civitatem Viciequensem ad favorem ejus Baronis, & notat latè Surd. *cons.*12. Menoch. *cons.* 298. *vol.*3. & judicatum in Collaterali consilio in causa Marchionis Fuscaldi contta universitatem Paulæ, refert Tassonus *in observ. ad fragm. de ante fato vers.3. observat.4. num.67. & num.484. num.147.* sequitur Novarius *de gravamin. Vassall. 1. tom. gravam.328. & in pragm.1. de excubiis:* ubi etiam Regens Rovitus; qui tamen nihil de Anna, & Tassone meminit, quos tamen bene vidit doctus Novarius ubi supra. Ratio hujus est, quia licet ex dispositione textus *in l. Turres Cod. de operis publicis*, notent Angelus, & Salicetus, subditos non posse cogi ad civitatis, vel castri custodiam; sed hæc sumptibus dominorum fieri debeant; ut post alios Mastrillus de Magistratibus *lib.4. cap.* 18. *num.*51. Borrellus *de magistrat. lib.4. cap.11.* tamen quando imminet necessitas, vel communis utilitas, tunc tenebuntur Vassalli, & subditi ad custodiam, licèt non sint Angarii, nec Parangarii, præsertim quando ibi salvarent bona sua, ut supponitur in facto, quod scilicet Vassalli Vasti non patiuntur onera hospitii militum, occurrunt damnis, quæ possent fieri in loco &c. Quæ omnia sunt maximè utilitatis imò absolutæ necessitatis. 5

Has tamen excubias non tenerentur facere Doctores *l. sancimus Cod. de Advocatis diversorum judiciorum*, ubi Baldus Franciscus Marcus *decis.368. vol.1.* Jacobus Bennius de privilegiis I. C. *part.3. privil.96.* sicut nec Scholares favore studiorum, ut nec ipsi teneantur ad Custodias similes, Ripa *de peste part.3. num.211.* Horatius Lucius *de privil. Scholarium privil.57.* Clerici vero tenentur ad excubias tempore belli cum tractetur de tutela, & defensione non solùm laicorum, sed etiam Ecclesiarum & clericorum *argum. leg. Ad instructionem C. de sacros. Eccles.* latè Genedus *in collect. part.1. cap.37. & part.2. cap.153.* Borrell. *de magistrat. lib.4. c.11. n.74.* 6

Quia ergo notitiam, antiquitatem, & usum habuimus vigiliarum, excubiarum, & custodiarum, ac in foro externo teneri ex justa causa utilitatis; vel à fortiori necessitatis, Vassallos ad has excubias faciendas probavimus: sicque practicatum in Collaterali contra universitatem Viciequensem, & Paulæ diximus: remanet ut facilis responsio ad sedandum scrupulum petentis. 7

Quoad secundùm ergo dico: In foro conscientiæ prædictam Dominam, stantibus circumstantiis, quæ allegantur, posse omnem scrupulum deponere, & manuteneri in sua quasi possessione ordinandi eas. Hoc non probo argumento desumpto ex præscriptione, ut supponit unus ex consulentibus, nempè Pater Cappuccinus; quia ad hoc præscribendum requiritur tempus immemorabile, ut post alios fundat Borrellus *dicto lib.4. cap.11. numer.9.* sed moveor ad hoc dicendum, ultra allegata per consulentes, ut patet; hoc irrefragabili argumento. In foro externo id est licitum in civitatibus, & terris maritimis; quando ex illis custodiis oriuntur commoda civium, ut suprà probavimus, & decidit collaterale consilium: Si ergo lex hujus regni scilicet decisio Collateralis, & Sacri Consilii disponit Barones posse cogere Vassallos ad has excubias, cur in foro conscientiæ non tenebuntur? Consequentia patet, quia forus conscientiæ quandoque ut hic in nihilo differt à foro judiciali S. Thomas *part.2. quæst.60. art.4. & 2. 2. qu. 12. art.11. & quæst.60. art.50.* Suarez *de censuris disput.40. sect.5. num.16. & sect.6.* Bonacina *de horis Canonicis quæst. 5. part.3. num.19.* Sancius *in selectis disput.48. num.54.* Ægidius Trulench. *2. decal. cap.1. dub.12. num.50.* Escobar *de de utrobique foro in principio num.4.* & valet quandoque argumentum de foro judiciali ad forum conscientiæ, & è contra, Glossa *in cap. Si diligenti, in verb. Pacto propè finem de foro compet. & in cap. omnis utriusque sexus, in verb. vel ligare, & in cap. fin. in verb. permittimus, de pœnit. & remiss.* Velerus *de utroque foro in principio*, Barbosa *in locis communibus loco 5.* unde forus exterior etiam dirigitur ad hoc ut forus conscientiæ melius, & præcisè adimpleatur; 8 9

non

non enim justis lex sæcularis est imposita *cap. duæ sunt 19. dist.* unde Paulus 1. *ad Timot. c.9.* ait *lex justis non est imposita, sed injustis*, nec esset opus foro judiciali si homines perfectè adimplerent finem, & forum conscientiæ Sancius *d. disp.48. n.54.*

10 Dices: Forus exterior solum intendit conservationem patrimonii, non verò curat de salute animæ: sicut forus conscientiæ præcipuè curat: ergo ab uno non erit licitum arguere ad alium.

Respondeo, quod licet forus exterior curet de conservatione patrimonii, tamen quandoque ad hoc etiam tendit forus conscientiæ, quatenus ad restitutionem obligat mali ablati Tobiæ 2. 31. *Videte ne furtivus sit, reddite eum Dominis suis, quia non licet nobis, aut edere ex furto quicquam, aut contingere*. Matthæi 18. 28. & 22. Paulus *ad Romanos* 13. *cap. 7. Reddite omnibus debita*; & Sanctus Thomas 2. 2. *quæst. 62. articul. 1. & 2.* atque simul legis humanæ munus est corrigere omnia peccata, ut benè Sanctus Thomas 1. 2. *quæst. 92. articul. 1. l. 2. ff. de le-*
10 *gibus*; hoc enim dictat jus naturale. Quod fuerunt sequuti Juris Consult. & sic legis Christi ignari: & sequitur forus conscientiæ, ut omnes fatentur. Quare non benè fuerunt loquuti aliqui putantes differentias semper adesse inter utrumque forum licet dicebat Navarr. *consil. 50. de emption. & vendit.* quod multa licent in foro exteriori, quæ non licent in foro conscientiæ, & quod forus fori, & forus poli differunt sicut cœlum à terra Joannes Baptista Larrea *decis. Granatensi 15. numer.86.* Quod si multa jura videantur facere differentiam, petat solutionem illorum, qui voluerit, ab Escobar *in tractat. variis 1. tom. in principio à numer.22.*

11 Vellem tamen admonere Dominam Marchionissam, cum Gulielmo de Benedictis *in repetit. capit. Raynutius in verb. uxorem nomine Adelasiam decis.5. numer.466.* ne sub isto colore faciendi custodias, omnes subditos suos labore fessos, & pro victu quotidiano semi mortuos, de nocte dum quiescendum est crudeliter pernoctare faciant, vel pro excubiis si defecerint, eos in pecuniis, & bonis usque ad ossa excorient, & incarcerent, quod de tanta Domina Illustrissima non est præsumendum faxit Deus, ut ita, &c.

DISCEPTATIO XXII.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Motiva facti pro revocatione donationis.*
3 *Iuspatronatus in præsenti est fundatum in contractu inter vivos.*
4 *Contractus irrevocabilitas.*
5 *Mens donantis, quod fuit irrevocabiliter donandi, qualiter probetur.*
6 *Mentio mortis, quando faciat donationem causa mortis.*
7 *Donatio pro se, & hæredibus est inter vivos,* & numer. 17.
8 *Revocandi causa debet probari, & quomodo.*
9 *Donatio acceptata irrevocabilis.*
10 *Donatio jurispatronatus non valet, post donationem factam alteri.*
11 *Iuspatronatus pro aliquibus fundatum, in contractu, non potest aliis donari.*
12 *Iuspatronatus donatio qualiter attendatur in Iurepatronatus.*
13 *Donatio est perfecta per verba futuri temporis.*
14 *Ecclesiam fundare promittens, vel beneficium, compellitur facere.*
15 *Donatio causa mortis quando propriè dicatur ob mentionem mortis.*
16 *Donatio cum Iuramento, & promissione de observando est inter vivos.*
17 *Donatio pro se, & hæredibus est inter vivos.*

ARGUMENTUM.

Juspatronatus donatum uni familiæ, vel particulari in contractibus non potest alteri donari, vel relinqui per testamentum. Donatio causa mortis, quando propriè dicatur talis ob mortis mentionem, quando verò donatio inter vivos non obstante mortis mentione.

PRO

Domino Francisco Antonio de Vua,

CONTRA

Paulum, ejusque filios de Junianis.

SUPER

Prætentione præsentandi simplex Beneficium. Francisci de Assisio intra Cathedralem Ecclesiam Capuanam.

FLavius de Vua Capuanus, ex mera ejus voluntate, & 1
devotione sub die 28. Julii 1627. fundavit quoddam simplex Beneficium sub titulo S. Francisci de Assisio intra Cathedralem Ecclesiam Capuanam, & esse voluit de Jure patronatus familiæ ipsius fundatoris, & Hieronymi de Vua; dotavitque donationis titulo irrevocabiliter inter vivos de nonnullis annuis Introitibus, eorumque pretiis, & Capitalibus debitis ab Alexandro Marotta, Vincentio Miccello, & Rinaldo Friosto, cum nonnullis pactis, clausulis & reservationibus in Instrumento donationis contentis v. g. quod Jus eligendi, conferendi, & præsentandi Beneficiatum in dicta Cappella in perpetuum sit immediatè reservatum familię de Vua incipiente à Hieronymo de Vua: & post ejus mortem ab ejus primogenito, & sic in infinitum; qua linea extincta dictum Jus pertineat Reverendo Capitulo dictæ Cathedralis per vota secreta majoris partis: Et succedente vacatione prædicti beneficii, ac mortuo dicto Hieronymo, superstite primogenito minori quindecim annis completis, dictum Jus conferendi pro illa tantum vice spectet ad dictum Reverendum Capitulum, voluitque etiam prædictam donationem semper stabilem, firmam, veram, realem, & æquipollentem permanere, non obstantibus quibuscumque Juribus in contrarium, cum promissione de rato habendo, & renunciatione omnium legum, etiam vitio ingratitudinis, ac supervenientiæ filiorum; prout hæc, & alia in Instrumento dictæ fundationis, ac donationis, rogato manu Notarii Andreæ Fasani Neapolitan. prout *fol.3.*

Pro parte prædicti Flavii comparuit dictus Hieronymus de Vua, Procurator ad hoc specialiter prædicti Flavii, mediante mandato Procuræ in actis *fol.2.* in Archiepiscopali Curia comparens, & institit pro erectione, ac fundatione prædicti simplicis beneficii cum clausulis in Instrumento prædictæ donationis contentis; ac pro expeditione Privilegii in ampla forma: & per eandem Curiam consideratis considerandis fuit latum decretum sub die 23. Septembris 1627. dictum simplex beneficium fore, & esse erigendum prout erexit in dicta Cappella; ita quod sequuta morte dicti Flavii prædictus Hieronymus de Vua, ejusque successores in infinitum Jus habeant nominandi, & præsentandi pro tempore Cappellanos Illustrissimo Domino Archiepiscopo cum omnibus oneribus, conditionibus, & reservationibus in prædicto Instrumento donationis appositis: fuitque expeditum privilegium ad favorem prædicti fundatoris, & Hieronymi, ejusque successorum servata forma dicti decreti, prout *fol.8.*

Et cum factus esset casus vacationis prædicti beneficii per obitum dicti Flavii sub die 12. Januarii 1648. prout ex fide Parœci *fol.17.* comparuerunt Tutores Francisci Antonii de Vua primogeniti prædicti quondam Hieronymi sub die 10. Maji 1648. asserentes quamprimùm notitiam habuerunt de vacatione prædicti Beneficii; & ne Jus conferendi pertinens ad dictum primogenitum devolvatur, præsentaverunt

runt Josephum Pissum Clericum Capuanum: qua præsentatione per Dominum Ordinarium admissa; instante prædicto Clerico Josepho, fuit relaxatum edictum contra interesse prætendentes: prout *fol.* 10. & 11.

Sub die 4. Junii 1648. comparuit in eadem Curia Paulus, Andreas, & Clericus Franciscus de Junianis; asserentes dictum jus præsentandi fuisse eisdem relictum à dicto quondam Flavio in ejus ultimo testamento, & proinde ad ipsos pertinere tanquam hæredes testamentarios, ac legatarios prædicti quondam Flavii, & petierunt excludi dictum primogenitum, ac Reverendum Capitulum à prætentione conferendi dictum Jus; quæ petitio fuit notificata prædictis Tutoribus, & RR. DD. Canonicis dictæ Ecclesiæ: & per eosdem Tutores fuit replicatum ad dictum Franciscum Antonium spectare dictum Jus uti donatarium prædicti quondam Flavii, mediante instrumento donationis, titulo irrevocabiliter inter vivos, cum omnibus clausulis, & promissionibus de rato habendo, & non revocando, etiam juramento firmatis, & proinde debere dictos de Junianis excludi, & non audiri, prout *fol.* 13.

Fuit per eandem Curiam datus terminus prædictis de Junianis ad docendum; qui instíterunt pro oblatione depositionis dictorum principalium super articulis præsentatis, qui re vera nunquam præsentati fuerunt, nec sunt; prout clare patet in actis sub die 6. Julii 1648.

Sub die verò 10. Julii 1648. dictus Franciscus Antonius, ejusque Tutores, ratificando prius præsentationem factam dicti beneficii ad favorem dicti Clerici Josephi, constituerunt Procuratorem in hujusmodi causa, cum amplissima potestate N. Petrum Paulum Coci: prout *fol.* 15. qui institit, cum non sint articuli in Curia præsentati, & datus terminus ad docendum jam elapsus, non teneri ad positionem principalium, procedi debere ad conclusionem in causa, prout *fol.* 19.

Prædicti de Junianis iterum instíterunt pro depositione principalium, & interim ad aliquem actum procedi non debere, prout *fol.* 20. sub die 20. Julii 1648. & per Procuratorem prædictorum tutorum fuit replicatum stante termino probatorio jam elapso non debere concedi depositionem principalium, & ad prædicta non teneri, proinde ritè posse procedi ad ulteriora, & fuit institum per dictos tutores procedi ad ulteriora, excludendo omnem prætentionem dictorum de Junianis, & ad expensas condemnari: unde curia sub die 29. Augusti protulit decretum, quod oppositis non obstantibus per dictos de Junianis, procedatur ad ulteriora in causa, & præcipuè ad conclusionem; & fuit facta conclusio Procuratori ex adverso notificata, prout *fol. ult.*

2 Prætenditur per dictos de Junianis dictum Flavium potuisse revocare donationem, per ipsum factam prædicto Hieronymo ejusque successoribus: & primò, quia donatio licet sit titulo irrevocabiliter inter vivos, tamen in eadem donatione est facta mentio mortis, nempè quod dictus Hieronymus præsentare habeat post mortem dicti Flavii; & proinde donatio prædicta potest revocari: secundò dictus Flavius revocavit prædictam donationem ob causam ingratitudinis; nempè quòd ipsum reliquit senem, infirmum in domibus absque ulla charitate tam consanguinitatis, quàm humanitatis, & proinde potuit illam revocare.

3 His prætensionibus respondetur per dictos tutores prædicti Francisci Antonii; & primò ad primum Respondetur, quod cum Jus patronatus, sit fundatum in contractu inter vivos, talis ordinatio sit facta irrevocabilis, eo magis quod sic dictus Flavius ordinavit, & expresse voluit dictum Jus præsentandi reservare dicto Hieronymo, ejusque primogenitis in infinitum, cum futura substitutione ad favorem Reverend. Capituli Capuani, quod operatur ut dictus Flavius non possit in præjudicium dicti Hieronymi, ejusque filiis; quibus jam fuit jus acquisitum mediante decreto, ac privilegio, donationem ante dictam revocari: nec po-

4 test revocari, quia & contractus irrevocabilis, & habet regulam irrevocabilitatis annexam in contractibus; & quæ ab initio sunt voluntatis posteà fiant necessitatis; & quod semel placuit, amplius displicere non potest.

5 Mentem verò prædicti Flavii quando donavit fuisse potius causam irrevocabilitatis, quàm causam mortis, & hoc arguitur ex illis verbis (donavit donationis titulo irrevocabiliter inter vivos) & ex aliis verbis; nempè (& promisit nunquam ullo tempore donationem prædictam revocari etiam vitio ingratitudinis, & supervenientiæ filiorum) quia voluit prædictam donationem esse firmam semper, prout ex pacto speciali, nempè voluit dictus Flavius prædictam donationem de per se semper esse stabilem, firmam, veram, realem, & æquipollentem, non obstantibus quibuscumque juribus in contrarium; unde pactum contrarium naturæ suæ facit eam transire in donationem inter vivos.

Et licet sit facta mentio mortis, tamen illa mentio est facta per modum dilationis, nempè quod donatio sortiatur effectum post mortem donantis, & proinde non facit præsumi illam donationem esse causa mortis. 6

Præterea quando donatio est facta, prout in casu nostro, dicto Hieronymo, ejusque hæredibus, & successoribus, censetur facta inter vivos, cùm donatio inter vivos transmittitur ad hæredes; sed causa mortis non unde: attendenda est in contractibus magis mens contrahentium, quàm verba. 7

Ad secundum respondetur, quod licet dictus Flavius in ejus ultimo testamento revocavit prædictam donationem allegando causam, tamen non eam probavit, nec petiit absolutionem juramenti: & proinde standum est in regula, quod quicumque donat censetur velle dominium in donatarium transferre post ejus mortem, & consequenter est contractus irrevocabilis inter vivos; & eam revocare non potest; cum etiam promisit de rato habendo juramento firmato, quod facit, ut renunciatum sit omnibus juribus, etiam municipalibus, permittentibus facultatem revocandi. 8

Nec valet revocari donationem irrevocabilem per testamentum cum sit omni solemnitate vallata, ac confirmata per Illustrissimum Dominum Ordinarium, mediante ejus decreto, & privilegio: nec potest Episcopus assentiri revocationi dictæ donationis in præjudicium tertii, cui est jam Jus acquisitum. Ita Gratianus secundo tomo. 9

Et proinde dictum Jus legitimè spectat ad dictum primogenitum de Vua, donatarium prædicti Flavii confirmatum ab Ordinario, & rectè potuit dictum Jus præsentare prædicto Clerico Josepho Pizzo.

Donationem prædicti juris patronatus, factam jam in sui fundatione pro illis de Vua, non potuisse, nec posse ullo modo infringi pro parte illorum de Junianis hæredum ex testamento primi fundatoris, clarissimè probatur.

Primo quia juspatronatus semel fundatum cum Episcopi auctoritate pro certis personis, non potest amplius donari aliis personis: ita Rocchus de Curte *de jure patronatus, in verbo ipse, vel is numer.* 33. Lambertinus *de jure patronatus lib.* 4. *part.* 1. *artic.* 10. Garsia *de beneficiis part.* 5. *cap.* 9. *numer.* 68. quia talis fundatio est actus irrevocabilis inter vivos, in quo procedit regula, Quod semel placuit amplius displicere non potest *cap. quod semel de regul. Iuris in* 6. *leg. perfecta Cod. de donat.* quæ sub modo: ex quo textu habetur, quod semel perfectæ donationi nulla potest opponi conditio, nec multo magis revocatio cadere potest, vel alia dispositio fieri de bonis donatis ut benè Baldus *consil.* 381. *lib.* 4. & *consil.* 277. *lib.* 3. Alexander *consil.* 15. *lib.* 5. Francus *decis.* 213. Gama *decis.* 262. Covarruv. *lib.* 1. *variar. cap.* 14. & *lib.* 2. *cap.* 23. Lambertinus *de jure patronatus part.* 1. *lib.* 1. *quæst.* 9. Latissimè Castillus *tom.* 3. *controversiarum cap.* 10. & in propriis nostris terminis fundat Episcopus Maranta *part.* 3. *responsorum, responso* 89. *per totum*, quia semel acquisitum Jus patronatus pro aliquibus personis, fit irrevocabiliter ipsarum, ut non possit amplius ab eis auferri, nec multo minus aliis dari: sed in casu nostro, fuit fundatum à Flavio de Vua jus patronatus pro illis de Vua, scilicet Hieronymo & suis descendentibus, illisque de familia, ergo non potuit deinde fundator illud in testamento alteri relinquere; cùm per donationem factam illis de familia fuerit acquisitum jus, quod non potuit auferri per ultimam voluntatem in beneficium aliorum. 10 11

Probatur secundo, quia si quis donet juspatronatus alicui Ecclesiæ sine consensu Episcopi, & deinde donet laico cum consensu Episcopi: prima donatio attenditur, quia fuit perfecta ex actu inter vivos; in qua quia fuit facta Ecclesiæ, nullus requiritur consensus Episcopi *cap. illud de jure patronatus, cap. unico eodem tit. in* 6. Lambertinus *par.* 2. *de jure patronatus lib.* 1. *quæst.* 1. *artic.* 10. Suarez *de Religione* 12

ne lib. 4. de simonia cap. 28. numer. 15. Barbos. de potestate Episcopi allegat. 71. numer. 11. Gratianus cap. 177. Sanchez lib. 2. moralium capit. 3. disputat. 76. Rota Romana apud Duranum in decis. 463. tom. 2. quia perfecta donatione jurispatronatus in beneficium unius, vel certarum personarum, non potest amplius in beneficium aliarum personarum fieri donatio: ergo ita in casu nostro perfecta donatione Jurispatronatus in beneficium illorum de Vua, non poterit amplius fieri alia concessio in beneficium illorum de Junianis, ut in suprad. dec. habetur.

13 Probatur tertio: Quia donatio est perfecta, paritque actionem, & irrevocabilitatem, non solùm si perficiatur per verbum præsentis temporis; sed etiam si per verbum futuri temporis Glossa in §. aliæ, in verb. manifestaverit, Institut. de donat. quia pactum de donando producit actionem, ex leg. si quis argentum, §. ultimo Cod. de donation. Julius Clarus, qui de communi testatur in §. Donatio quæst. 14. Afflictus in decis. 61. Menochius consil. 1. numer. 237. Richardus in dict. §. aliæ, ubi dicit quod hodie etiam solo consensu perficitur donatio, etiam de jure civili; ex dicta leg. si quis argentum 35. §. final. Cod. de donation. & dixit Rota Romana coram Coccino, in Romana donationis de Castellanis Lunæ 23. Junii 1631. de qua Rubeus in decis. 58. ex collectis de anno 1631. cum sequentibus, ergo cum in casu nostro sit facta fundatio, & donatio jurispatronatus pro illis de Vua, non potuit amplius per testamentum, aliamque ultimam voluntatem transferri in illos de Junianis; quia semel acquisitum jus ex contractibus, non potest amplius revocari, leg. id quod nostrum ff. de regulis juris: Unde qui donavit Ecclesiæ, vel alteri pro aliquo usu non potest amplius illud opus, quod donavit destruere, vel revocare. Genuensis in practicabilibus quæst. 344. Lauretus de Franchis in controversiis inter Episcopos, & Regulares fol. 113. Sic promittens fundare Ecclesiam, vel beneficium compelli potest ad fundandum;

14 non solùm quando incepit opus, quo casu etiam de jure civili pollicitatio producit actionem leg. 1. ff. de pollicitationibus: sed etiam ante opus inceptum; quia hoc casu pollicitatio parit actionem de jure canonico, ut quis cogatur ad illud faciendum etiam antequam inceperit Moneta de com. ultim. volunt. cap. 10. numer. 127. Maranta part. 3. Responsorum responso 89. numer. 31. ergo si tanta est vis promissionis, ut obliget etiam ad faciendum; quando magis obligabit actualis donatio juris patronatus in beneficium illorum de Vua ad exclusionem illorum de Junianis.

Neque dicat pars contraria, quod donatio, de qua in præsenti, facta par Flavium, fuit causa mortis, quia fuit facta mentio mortis, ergo potuit revocari, & de facto fuit in testamento revocata ab illis de Vua, & applicata illis de Junianis.

15 Respondeo enim primo, quod non omnis mentio mortis facit donationem causa mortis: sed tunc solùm quando opponitur per modum causæ finalis, non per modum dilationis, quia scilicet ipsa mors inducere debet ad donandum, vel ipsius memoria, & mentio quod evenit in præsenti, ubi in sanitate constitutus, affectu Dei fundavit beneficium, quod voluit dilatare, sive differre in beneficium illorum de Vua post mortem suam, ut benè Card. Mantica de conjecturis ultim. volunt. lib. 1. titul. 13. numer. 4. Oldrad. consil. 139. Gulielmus de Benedictis in cap. Raynutius in verb. testamentum il 4. numer. 23. de testamentis, & sic decidit Sacrum Consilium Neapolitanum apud Franchum dec. 436. quod scilicet sit donatio inter vivos, & irrevocabilis: licet dicatur in donatione; volo ut bona mea, quæ dono, post mortem meam eant in beneficium donatarii; quia mentio mortis est apposita per modum dilationis, non vero causæ finalis donandi.

16 Respondeo secundo quod licet fuisset dictum Dono causa mortis: tale Jus patronatus illis de familia de Vua: tamen cum adsit juramentum, & promissio de observando & renunciationes legum auxiliis, ac præcipuè revocabilitati ob ingratitudinem, supervenientiæ filiorum, &c. non est donatio causa mortis, sed inter vivos Julius Clarus in §. donatio quæst. 4. in fine. Aldobrandinus consil. 7. numer. 7. qui dicit quod quando quis promisit omnia attendere, & observare, vel promisit non revocare, semper dicitur donatio inter vivos, ac irrevocabilis, quantumvis dictum fuerit expresè, quod donaverat causa mortis: ita de communi Antonius Gabriel de jure jurando conclus. 9. Menochius lib. 3. præsumpt. 35. numer. 21. & 28. Guttierez de Iuramento cap. 12. numer. 7. Grassus in §. Donatio causa mortis quæst. 21. & 28. Boerius decis. 353. num. 11. Surdus consil. 264. numer. 11. & 37. lib. 2. Joannes Franciscus Andriolus 2. tom. controvers. Forens. controvers. 134. à numer. 101. quod patet ex leg. ubi ita donatur ff. de donat. causa mortis Franchus decision. 213. Menochius lib. 3. p. 36. sed ita est in casu nostro, ubi fuit facta renunciatio talium clausularum. Fuit promissum non revocare &c. Est ergo donatio inter vivos, irrevocabilis; nullum Jus igitur habere possunt illi de Junianis.

Quod multo magis probatur; quia quando dicitur dono tibi, & hæredibus tuis causa mortis fundum, 17
non est donatio causa mortis, sed inter vivos & irrevocabilis; quia donatio causa mortis vivente donante non transmittitur ad hæres leg. filiofam. 75. leg. final. ff. de donat. causa mortis; unde si ille, cui donatum est præmoritur ante mortem donantis, tunc donatio ad hæredes non transmittitur, ut in juribus citatis, & in leg. non omnis ff. si certum petatur, ubi Jason numer. 5. infert quod si quis donaverit causa mortis, & hæredibus suis, intelligitur potius donatio inter vivos, quàm causa mortis; quod sequitur Baldus in leg. 2. numer. 4. Cod. de jure dotium. Mascardus de probation. conclus. 562. Cardin. Tuschus litter. D, conclus. 655. Fontanella clausul. 4. glossa 3. sed in casu nostro fuit facta donatio pro se, & hæredibus illis de Vua: ergo licet fuisset dictum causa mortis quod non est, dicitur inter vivos donatio, & irrevocabilis.

Quare, &c.

DISCEPTATIO XXIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Matrimonium, de quo agitur, nullum probatur ab aliquibus; non benè.*
3 *Amoris causa operans dicitur, ut furiosus operari, & quomodo hoc procedat.*
4 *Amor non semper excusat in delictis, ut plurimum excusat à pœna ordinaria.*
5 *Domicilii mutatio in fraudem facta, quando concurrunt alia requisita, non invalidat matrimonium.*
6 *Matrimonia clandestina sine testibus, etiam ante Tridentinum erant invalida.*
7 *Matrimonia sine denunciationibus vigore Tridentini non sunt invalida.*
8 *Matrimonium Clandestinum licet invalidum, tamen requirit declarationem Iudicis Ecclesiastici.*
9 *Matrimonium apud Gallos non valet sine publicationibus.*
10 *Denunciationes sunt de essentia matrimonii apud Gallos, etiam hæreticos.*
11 *Matrimonium non valet apud Gallos contractum à filio familias sine consensu Patris.*
12 *Matrimonium non valet sine præsentia proprii Parœci.*
13 *Habitatio materialis non sufficit ad contrahendum matrimonium, sed debet esse cum animo habitandi.*
14 *Domicilia duo habens, in quo possit contrahere matrimonium.*
15 *Matrimonium non valet contractum coram Parœco rurali, ubi erant recreationis causa contrahentes.*
16 *Matrimonium non valet quando non est contractum coram Parœco domicilii, neque habitationis.*
17 *Domicilium quid sit, & quotuplex.*
18 *Habitatio quando dicatur constituta.*
19 *Habitatio formalis requiritur ad matrimonium contrahendum scilicet cum animo habitandi.*
20 *Habitatio dicitur cum animo habitandi quando fit cum supellectilibus, vestibus, &c. migratio, alias non erit talis, ut Rota ait.*
21 *Filius non habet domicilium, nec habitationem, dum est*

est in posse patris, sed domicilium per patris, est filii.
22 *Domus, vel fundus uni locatus non potest alteri locari Neapoli.*
23 *In dubio est judicandum pro matrimonio sed non quando est clandestinum.*

ARGUMENTUM.

Matrimonium clandestinum nullum, & invalidum esse, quod tale dicitur, si fiat sine licentia proprii parœci, Proprium verò parœcum dici qui est habitationis, quæ quidem habitatio debet esse cum animo habitandi qui animus colligitur ex pluribus, de quibus in præsenti: Filium verò familias non habere domicilium nec habitationem, dum est in posse patris, quia domicilium patris, est filii: In dubio pro matrimonio esse judicandum regula dicit: sed non quando est clandestinum.

PRO

Dominico Caputo,

CONTRA

Hieronymam Mariam Bongiorno.

1 SUpponitur in facto Hieronymam Mariam Bongiorno, filiam Francisci, & Annæ de Vito habitasse per sex annos sub Parœcia S. Mariæ Annuntiatæ de Fonsecis; & propriè in domibus de Scettinis, & Notarii Lucii Capozzuti, usque ad mensem Maji 1654. & ex dicto die in antea conduxit domum cum sua familia ab Angelo Vitali sub eadem Parœcia. Quia verò videbat Dominicum Caputum nobilem juvenem filium Dominæ Antoniæ de Januario Sedilis Portus. Habitantem sub eadem Parœcia cum sua matre, &c. amore captum fuisse suæ filiæ Hieronymæ; sperans inducere eundem ad matrimonium contrahendum cum sua dicta filia nullis consideratis disparibus natalibus, procurabat eum allicere ad hoc: quod prævidens Antonia de Januario mater juvenis, procuravit inhibitionem Parœco à Curia Archiepiscopali Neapolitana eidem Parœco notificatam, ne inter eos matrimonium contraheret. Videntes hoc ipsi prætensi contrahentes finxerunt accedere ad habitandum in alio loco, scilicet sub Parœcia S.Mariæ Rotundæ in domo Laurentii de Stephano, consanguinei ejusdem Hieronymæ, & ibi ut Hospites fingentes esse domum propriam habitationis, conductam à Francisco patre Hieronymæ; ex qua domo sub die 17. Maji 1654. conferentes se sub Parœcia S. Mariæ Rotundæ, quando inceperant aliam habitationem continuare in eadem Parœcia de Fonsecis, & post decem dies, sub die 27.ejusdem Mensis Maji, vocarunt Dominicum Caputum ad domum prædictam, indèque exeuntes, accesserunt ad Parœciam prædictam S.Mariæ Rotundæ, quam propriam finxerunt, ubi Franciscus Pater puellæ dubitans de eo, quod nunc disceptatur, duxit secum Notarium, Judicem ad contractum, & testes, ut in publicũ redigerent, quod occurreret; & ibi Parœco celebrãti asseruerunt se velle in conjuges: ex quo à curia Archiepiscopali Neapolitana fuerunt excommunicati, & postea absoluti. Quia verò nullum est matrimonium prædictum; propterea tam mater Dominici Caputi, qua ipsemet Dominicus comparuit in hac curia Archiepiscopali, petens declarari nullum, quod ipso jure est tale, & ut ei liceat cum alia contrahere.

Dato super hoc termino ad probandum eoque compilato, constat totum, quod diximus, tum ex testibus productis à Dominico Actore, tum ex eis, quos adduxit pars adversa, & inter cætera probata sunt Hieronymam habere matrem, patrem, & fratres, & quod per sex annos habitavit, pro ut tunc habitabat in Parœcia dicta de Fonsecis, & quod nunquam alibi habitavit *fol.*37. *&* 40. *&* 41. & quod die 4. Maji 1654. habitaverit in domo Petri Angeli Vitalis ex pluribus testibus, & fide locationis probatur *fol.*42. Quod dictus Dominicus sit filius quondam Annibalis Caputi, & Antoniæ de Januario Sedilis Portus: & quod semper fuit sub protectione matris, ac ejusdem cohabitatione, & quod per tres annos continuos habitaverint, & de præsenti habitant sub Parœcia S. Mariæ Annunciatæ de Fonsecis; quod Hieronyma asserta uxor Dominici vilis est conditionis, & quod postquam iverit ad habitandum cum patre, matre, & fratribus in domibus Vitalis in eadem Parœcia de Fonsecis, ibique habitando per plures dies, à patre sit traducta ad domum Laurentii de Stephano sub Parœcia S. Mariæ Rotundæ Patre, matre, & fratribus remanentibus in eorum prima habitatione *fol.*40. & Laurentius de Stephano dicit quòd fuit traducta die 16. Maji, & quod Pater fecit ei apocham ducatorum tredecim. Scilicet quatuor pro loco habitationis, & novem pro alimentis sex mensium *fol.*41. qui quidem transitus ad domum prædictam fuit absolutè ad finem contrahendi matrimonium, & ad hunc finem fecit pater apocham, ad quam domum non traduxit bona sua mobilia, & utensilia, sed solum duas tunicas vulgo d.camisæ, & de reliquo utebatur bonis mobilibus Laurentii: unde non transierat habitationis causa *fol.*48. *&* *fol.*54. Laurentius, & uxor ejus, & quod venerant ad hunc effectum contrahendi matrimonium, ut ex declaratione puellæ d. *fol.*48. & quod erat impedimentum in eorum propria Parœcia deponit Dominicus principalis in actis excommunicationis *fol.*15. & ex testibus Hieronymæ Mariæ *fol.*38. Quod hoc totum sit factum ad finem faciendi matrimonium, ad quod petierant consilium à pluribus, & præsertim à Parœcis S.Joannis Majoris, ut *fol.*39. & in actis excommunicationis *fol.*15. *&* 16. Domus, ubi erant tempore matrimonii erat vix capax pro Laurentio de Stephano Inquilino, qui ibi habitabat cum uxore, & sex filiis ut ex actis. Qua facti serie præsupposita remanet juridice fundandum an tale matrimonium valeat?

Respondetur non valere tanquam factum coram Parœco non suo, ac proindè, ut nullum esse declarandum, simulque ambobus contrahentibus declarandum esse licere, cum aliis contrahere matrimonium. 2

Probabant aliqui hoc matrimonium esse invalidum. Primò quia fuerunt tales contrahentes amore excæcati, & amor est species furoris, teste Platone, relato à Menochio *casu* 324. qui dicit *Meretricem non dici, quæ amoris causa sui copiam facit*, Trivisanus *dec.*17.*p.*1. Carrocius *dec.*119. Anna *singulari* 338. ergo amans, utpotè furiosus nullum habere dicitur consensum, quia furiosi nullus est consensus, *l. furiosi, ff. de regul. Iuris*, ergo deficit plenus consensus in dicto matrimonio, *cap.cum locum,c.*1. *de sponsalibus*: & amore captus æquiparatur ebrio, Glossa *in cap.fin. de conditionibus appositis*, ebrius autem matrimonium contrahere nequit: ergo neque amore captus, qui æqniparatur ebrio, poterit contrahere: sic amore captus delinquendo ponitur, quia furiosus dicitur, ut practicatum refert Cassaneus *in consuetud.Burgundiæ fol.*39. *nu.*13. Julius Clar. *in fin. qu.*60. ubi ex amore fuit excusatus quidam, qui libellum famosum publicaverat contra quandam puellam amoris causa, & habent talia matrimonia contracta inter amore excæcatos infelices exitus, Menoch. *cons.*59. *vol.*1. *n.*45. Guttierez *lib.*1. *Canonic. quæst. c.*20.*n.*18. quia amore se capientes, rabie se dimittunt, ut refert Nevizanus *lib.*20. *silvæ nuptialis n.*18. 3

Sed contra quia ex hoc capite dixi ego, non est nullum matrimonium, ut enim benè concludunt DD. communiter apud Riccium *in praxi part.*2. *resol.*135. non semper in delictis excusat amor: & vidimus quòd quidam Nobiles posuerunt scalas ad domos amasiarum, qui jussu Proregis fuerunt decapitati, Grammaticus *decis.*39. quem refert Jul. Clar. *in* §. *fin. q.*60. & in puncto de matrimonio Genedus *p.*2. *alleg.*20. & tandem amor excusat à pœna ordinaria, non à validitate, vel nullitate actus, ergo ex hoc capite non erit invalidum. 4

Probant alii esse invalidum, quia nostri contrahentes mutarunt domicilium, ut Fiscus dicit, dolosè animo fraudandi proprium Parœcum, ut validè contrahere potuissent coram Parœco illius loci, ergo non valet, dicebat quidam, quia ita dicit Navarrus *lib.*4. *consilior. cap.*47. *in tit. de sponsalibus*, *&* *cons.*47. *in tit. de clandestina desponsatione*, Henriquez *lib.*11. *cap.*3. §.3. Rebellius *lib.*2. *p.*2. *q.*8. Ledesma, & Vega, quos refert Sanch. *lib.*3. *disp.*25. *n.*11. quia dolus, & fraus nemini patrocinari debet. 5

Sed contra, quia neque hæc ratio, dicebam ego, valet, quia est fraus, quæ si alia concurrissent, non esset prohibita, ut in simili dicunt DD. de illis, qui accedunt ad locum, ubi Tridentinum non est receptum ad illius observantiam fugiendam, qui validè contraherent, ut latè Bossius *cap.* 1. *num.*80. & decidit Rota apud Barbosam *de potestate Parœci cap.*21. *num.*36. & idem Bossius *cap.*4. §.10. *per totum à num.*18. licet hodie sciam declarasse Sacram Congregationem

tionem de anno 1628. matrimonium non esse legitimum si contrahatur inter se transferentes ad locum, in quo Concilium non est publicatum, sub animo sine testibus, & Parœco contrahendi, quam declarationem refert Barbosa *de potestate Parœci p.2. c.21. n.93.*

6 Probatur ergo tale matrimonium esse nulliter contractum, primo quia matrimonia clandestina in duplici genere esse possunt, primo sine testibus contracta, & hæc semper ab initio, etiam, nascentis Ecclesiæ fuerunt prohibita, ut ait S.C.Trid.*sess.24. cap.1. de reformat.matr.* & constat ex *cap. aliter 30. quæst.1. cum seq.* ubi matrimonia sic contracta appellantur adulteria, contubernia, vel stupra, & ex *cap. cum inhibitio de clandestina desponsatione jubetur sub variis pœnis*, ut publicæ denunciationes præmittantur, matrimoniis contrahendis. Quare in primis Ecclesiæ temporibus, matrimonia mutuo tantum consensu sine testibus inita, fuerunt invalida, ex textu *in d.cap. aliter*, Secundo dicebantur clandestina sine publicationibus contracta, quæ hodie post Concilium Tridentinum *sess.24. cap.1. de reformatione*, licet requirantur, non tamen sunt de essentia, ut declaravit pluries Sacra Congregatio, & decidit Rota, ut testatur Basilius Pontius *de consensu clandestino cap.4. & 5.* Franciscus Molinus *lib.1. de ritu nuptiarum cap.19. a n.111. usque ad n.128.* Sanchez *lib.3. de matrim. disp.4. n.4.* Quare hodie clandestina matrimonia in primo genere contracta sunt adeò invalida, ut nulla oriatur obligatio, nec civilis, nec naturalis, Barbosa *allegat.32. num.153.* Diana *part.3. tract.4. resol.258.* Quocumque autem modo contractum matrimonium clandestinum, necesse est, ut authoritate Judicis Ecclesiastici declaretur nullum, Bossius

7 *tom.1. cap.1. num.25.* Trivisanus *decis.35. num. 25.* & licèt multi gravissimi DD. putaverint denunciationes esse de essentia matrimonii, post decretum Tridentini, ut insignis Menochius *cons.69. num. 30. lib. 1. & cons.398. vol.4.* Joan. Baptista Lupus *de naturalibus liberis commentario 4.p.1. nu. 33.* & Michael Bousel. *lib.1. Historiæ Pontificiæ cap.3. nu.3.* tamen mens Concilii pluries declarata nobis per Sacram Congregationem, est, non esse denunciationes de essentia, quas potest ordinarius justa ex causa remittere, ut latè Bossius *c.9. tom.1. §.1. cum seq.*

8 In Gallia etiam non valent matrimonia sine Parœco, & testibus contracta, quia ex Regia Ordinatione Dispositio Concilii Tridentini fuit recepta, ut latè Scholiastes ad Lovet. *litt.M, n.6. fol. mihi 480.* Ludovicus Belli *cons.224. num.8.* Peleus *in suis actionibus forensibus, lib.7. artic.8. pag. 20. fol.406.* qui de communi testatur, quòd ordinatio regia vult omnia matrimonia contra formam Concilii esse nulla, & puniri contrahentes pœnis Concilii; & licet leges Principis sæcularis non possint circa matrimonii validitatem aliquid decernere; tamen quando constitutio Principis conformis est Concilio; ea admittitur, coadjuvando legem Canonicam, DD. communiter apud Ludovicum Belli *d. cons.224. n.6.*

9 Imò denunciationes observantur in Gallia, tum apud Catholicos, tum apud hæreticos: majori cum rigore observantur apud hæreticos, quorum ministri nullo modo ex quacumque causa denunciationes solitas omittunt, ut testatur *Additio ad Lovet. loco citato litt.M.* & tales denunciationes in Parœcia utriusque conjugis fieri debent Sanchez *lib.3. de matrim. disput.6. nu. 4.* Guttierez *de matrim. cap.56. num.50.* Basilius Pontius *lib.5. de matr.cap.30. num. 4.* & suprema Arresta Curiarum, & generalis Galliæ observantia matrimonia annullat, ubi non sunt denunciationes, Charondas *lib.1. responsorum cap.12.* Ludovicus Belli *d. cons.224. num.10.* Lovet. *d. litt.M, numer.6.* Sanligerius *quæst. Canonic. cap.71.* Maynardus *lib.4. cap.50. num.4.* Barchel *in summa beneficiorum in verbo Mariage in principio*,

10 qui omnes dicunt in Gallia publicationes esse de essentia matrimonii, prout ibi, neque valet si contrahatur à filio familias sine consensu patris, dummodò sit minor 30. an-

11 norum, & si contrahentes apud Gallos sint diversæ religionis, tunc Parœcus illius, qui Catholicus est debet intervenire, ut traheret ad se personam conjugis hæretici per connexionem; & esset tunc licita cum hæretico communicatio, Pontius *de matrimonio Catholici cum hæretico, §.1. n.7.* ergo tale matrimonium utpotè contractum sine proprio Parœco, quicquid sit de denunciationibus omissis, nullum erit ob quamcumque necessitatem, ut benè Ricc. *p.2. resol. 452.* qui *p.2. resol.291.* quærit à quo possint remitti, & latè Bosius *d.c.7. §.1. cum pluribus seq.*

Probatur Secundò, quia de essentia matrimonii requiritur præsentia proprii Parœci, vel proprii ordinarii: quia 12
licet Concil. Trident. *d.sess.24. de reformatione matrim. cap. 1.* in clausula irritanti ibi *(Qui aliter, quàm præsente Parœco, &c.)* non ponat illud verbum *(proprio)* tamen intelligitur ex antecedentibus, & consequentibus: nam Concilium expressè ante loquitur de proprio Parœco, & ait, ut matrimonium ter à proprio contrahentium Parœco denuncietur, & postea item loquens de proprio ait, ut benedictiones fiant à proprio: ergo idem dici debet de Parœco, qui assistere debet matrimonio, quia clausula non ita clara, ex antecedentibus, & subsequentibus debet intelligi, ut latè Menochius *cons.398. vol.4.* Guttierez *Canonic. quæst. cap. 62.* Sanchez *lib.3. disp.19.* Perez *de matrim. de consensu clandestino in principio*, Basilius Pontius *in eodem tractatu*, Aversa Tancredus, *& alii de matrimon.* Bossius *cap.4. per totum tom.1.* Marcus Serio *de officio Parœci in tractatu de matrimon. in principio*, Barbosa *de officio Parœci par.2. cap. 21.* Ægydius Trullench. *de officio Parœci cap.8. per totum*, Joann. Vvamesius *de jure Pontificio cons.530.* Exigit ergo Tridentinum, ut fiat coram proprio Parœco: quia, ut benè Abbas *in cap. fin. numer.7. de clandestina desponsatione*. Alienus Parœcus nequit habere notitiam impedimentorum, quæ in loco, & proprio domicilio facilè omnibus innotescere possunt, & multæ in dies fraudes fierent, si liceret alieno Parœco autorizare matrimonia, ut ait Rota *dec.643. p.1. in novissimis*: sicuti jure veteri ante Tridentinum non licebat alieno Parœco nuptias contrahentium benedicere: quare non sufficit habitare asinino modo, sed animo permanendi, ad hoc ut fiant in Parœcia habitatio- 13
nis veri Parœciani, ut benè DD. citati apud Bossium *de jubileo sect.4. cap.13. num.29. & de matrimonio cap.4. §.1. n.1.* & hoc procedit, licet postea discesserint; dummodò à principio iverint animo habitandi Rota apud Barb. *alleg. 32. num.77.* Quod si quis habet duo domicilia in diversis Parœciis, quia scilicet, pro dimidia parte anni, v. g. in hyeme in uno loco, & Parœcia habitat, & pro altera parte in æstate in altero loco, & Parœcia habitat, tunc cum æqualiter sic habitans habeat duas proprias Parœcias, *cap. cum quis de* 14
sepulturis in 6. coram altero Parœco validè contrahere potest, nam utriusque Parœci Parœcianus est, & in utraque Parœcia habet domicilium: ita Cucchus *lib.5. Instit. majorum titul. 4. nu. 186.* Guttierez *cap. 64.* Barbosa *de potestate Parœci cap.21. num.41. & de potestate Episcopi alleg. 32. num.69.* Basilius Pontius *ubi supra cap.13.* sed si esset inæqualitas habitationis, puta si alteram Parœciam longè frequens colat, majoris temporis pars, eum facit proprium Parœcum, in cujus Parœcia habitatio frequentior, & longior fit: *arg. text. in l.1. §. æstate, ff. de aqua quotid. & æstiv.* Cucchus *lib.5. Institut. majorum, tit.4. n.186.* Barb. *alleg.32. n.n.70. & c.21. n.41.* Si verò quis habitaverit in confinio duarum Ecclesiarum Parœcialium, is censetur Parœcianus illius, in qua domus aditum magis frequentatum habet, Barb. *d.c.21. n.43. & alleg.32. n.71.* Ricc. *in praxi dec.433. p.1. & dec.510.* quia ex Bart. *in l.6. n.6. ff. de damno infecto habetur*, quòd ex aditu judicatur de domo cui cedat, *l. ei cui ædes, ff. de leg.3.* Bald. *cons.62. vol.1.* Idem Bart. *in l.prædii, §. qui domum, ff. de leg.3.* ubi domus, quæ habet duas portas in diversis Parœciis judicatur de ea Parœcia, in qua residet porta principalis, & aditus magis frequentatus, ergo in materia nostra, cum fuerit factum matrimonium sine proprio Parœco, & extra domicilium, ac habitationem contrahentium, non valet: ac proindè declarari debet per hanc curiam Archiepiscopalem nullum, quia requiritur declaratio. Rota coram Merl. *dec.144. n.2. tom.1.*

Probatur tertiò quia si duo proficiscantur recreationis 15
causa ad aliquod Rus, & ibi contrahant matrimonium coram Parœco rurali illius loci, non valet matrimonium, quia non est proprius Parœcus ille ruralis; ut ex *c.is, qui de Sepulturis, in 6.* notat Abbas *in c.nostra n.10. de Sepulturis, & consuluit* Menoch. *cons. 398. vol.4.* Dominicus Bontius *in eadem causa requisitus*, Joannes Cephalus, & insignis Martinus Navarus, *Collegium Fratrum Minorum, & Collegium Iesuitarum* apud eundem Menochium, ubi suprà, apud qué sunt quatuor Rotæ decisiones omninò videndæ, una cum sententia solemniter facta, quod non valet matrimonium, quod Ruri contractum suppositum fuit à contrahentibus, quia non erat proprius Parœcus, quam sententiam sequitur Genedus *q.30. n.60.* Riccius *in praxi tom.1. res.214.* Barbos. *de potestat. Episcop. p.2. alleg.32. n.66.* & sufficeret allegare illas

illas quatuor Rotæ decisiones, relatas à Menochio *ubi supra*. Quod si aliqui afferant Sacram Congregationem Concilii aliter determinasse in dicto facto contra Rotæ decisiones: tunc respondeo primo cum Diana *p.3. tr.4. res.*231. de dictis declarationibus nos non habere ullam authenticam probationem, prout habemus de Rotæ decisionibus, & sic magis nullitati, quam validitati matrimonii esse deferendum, ait idem doctissimus Diana *ubi supra in fine*, & addo ego eandem Sacram Congregationem, apud Garziam *part.5. de beneficiis cap.7. num.11. in fine*, respondisse non valere matrimonium contractum coram Parœco illius loci, ubi contrahentes reperiuntur non animo constituendi domicilium, sed ex alia causa; ergo apertè colligitur ad validè contrahendum matrimonium requiri Parœcum illius loci, ubi non per transeundum, ut dici solet, sed animo deliberato habitant contrahentes, quod non est in casu nostro.

16 Probatur quartò quia matrimonium, de quo agimus, non est contractum coram Parœco domicilii, neque habi-
17 tationis, ergo nullum. Antecedens probatur, quod non sit contractum coram Parœco domicilii, quia domicilium est locus, ubi quis larem, rerumque ac fortunarum summam constituit, undè non sit rursus discessurus (*erant lares Dii privati, domestici, & familiares, quorum numen domibus privatorum præesse credebatur*. S. Augustinus *lib.1. de Civit. Dei, cap.3.* & fingebantur, ac pingebantur duo Juvenes pelle canina succincta, de quibus Natalis Comes *lib.4. Mythologiæ, cap.4.* Martinus del Rio ad Senecam *pag.*373. Cerda ad Tertullianum, & ibi Pamellius *cap.*13. idem Cerda ad Virgilium *lib.8. Æneidos vers.*541. *Ecloga* 5. *vers.*70. & quia tales Dii, in foco collocati erant, & culti, ut notat Taumbanus ad Plautum *act.* 2. *scena* 8. Caustibonus in Svetonium *lib.2. pag.*116. indè focarii dicti fuerunt, & laris appellatio pro foco accipitur, ut rectè observat Cerda *lib.8. Æneidos vers.* 543. Quod domicilium est triplex, teste Gaillo *lib.2. observat. cap.36. num.3.* Menochio *lib. 6. præsumpt.42. num.3.* Farinacio *in frag. in verb. domicil. num.*194. Naturale scilicet, commune, & accidentale, Naturale est, quod venit ex ipsamet natura propria, vel paterna nativitate, quod mutari non potest, *l. assumptio, ff. ad municipalem, l. origine, C. de municipibus, lib.*10. quia naturalia sunt immutabilia Sanchez *de matrim. lib.* 3. *disp.23. num.4.* quod non producit omnes effectus, sed eos tantum, qui sunt expressi in jure, Menoch. *ubi supra* Barbosa *in l. hæres absens, §. proinde num.*108. *ff. de judiciis*, Thes. *decis.*90. *Domicilium commune est Roma, l. Roma* 33. *ff. ad Municip. l. si duas 6. §. Romæ, ff. de excus. tutorum l. fin. ff. de interdictis l. eos 9. ff. de vocatione munerum, l. tempore* 21. C. Theodosiano de Præt. & Quæstor. *l. oblationem* 14. C. Theodosiano *lib.6. tit.*20. Plin. *l.3. Histor. cap.* 50. Alciatus *lib.2. disputationum cap.*21. Lypsius *lib. 1. de magnanim. Rom. cap.*7. Donnellus *lib.17. comment. cap.*13. ubi Osuald. *lit. A*, Barbosa *in l.2. §. legatis num.*10. *ff. de Iudiciis*, Gabriel Pereyra *decis.2. num.*13. Solorzan. *lib.2. de jure Indiarum cap.21. num.*21. Amaya *lib.1. observ. cap.1. à num.81. & in l.7. C. de Incolis lib.10. à num.*78. Domicilium habitationis, seu accidentale est, quod facit incolas, quod constituitur, ubi quis velit *l. nihil* 31. *ff. ad Municipalem*, & statim, ac quis habitationem suam in aliquo loco finxit, cum animo, & voluntate expressa in eo permanendi, *l. ejus qui* 27. *§. fin.* ibi si utrobique destinatio sit animo juncta, *l. domicilium* 20. *ff. ad municipalem, l. in lege* 203. *vers. igitur ff. de verb. signific. l. si cum* 48. *in fine ff. de fideicommiss. libert.* Menoch. *lib.6. præsumpt.42. & de arbitrariis casu* 86. Sanchez *lib.3. de matrim. disp.*23. Gratian. *tom. 1. cap.181. & tom.3. cap.569. num...* Farinac. *par.1. in verb. Domicilium num.*194. Narbona *glossa* 2. *num.*24. & qui fixit habitationem cum voluntate permanendi, ex sola destinatione, aut animo domicilium constituit, posito facto cum concurrente, idest habitatione, & translatione rerum suarum in eum locum, ubi domicilium vult constituere, *d. l. Domicilium 20. ff. ad municipalem, & l. origine C. de municipibus lib.*10. undè posito facto prædicto momento quis contrahit domicilium; statim, ac quis declarat velle se perpetuo manere in aliquo loco, ut latè Amaya *in l. Cives C. de incolis lib.10. à num.*100. Ad contrahendum matrimonium requiritur domicilium accidentale, quod non est in præsenti, quia requiritur, ut transferat bona, quis ad colligendum effectum prædictum, ut habetur ubi suprà, quod in præsenti non fuit, ut infrà dicemus.

Quòd verò non sit contractum coram Parœco habitatio- 18
nis matrimonium, de qua agimus. Probatur, quia licet verum sit ad effectum contrahendi matrimonium non opus esse expectare, ut majori parte anni in Parœcia habitet quis, sed statim, ac incipit habitare efficitur Parœcianus, Riccius *dec.181. part.3.* & si dicitur proprius Parœcus ille, qui est habitationis, Barb. *de potest. Parœci cap.21. à num.* 33. Sanchez *lib.3. disp.18. num.29. & disp.25. num.*11. etiam si quis mutet domicilium animo fraudandi proprium Parœcum, Basilius Pontius *lib.5. cap.14. num. 6.* Coninchus *disput.27. de matrim. dub.1. numer.*14. Guttierrez *de matrim. cap.65. num.*11. Filliucius *tom.1. tract.10. punct.1. cap.6. num.*199. Bonac. *p.8. num.4.* Ferre. in addit. ad Buractum *dec.713. à n.15. cum seq.* Tancredus *de matrim. tom.1. lib.3. disput.23. num.*10. qui defendit Sanchez contra Basilium Pontium, qui dicut sufficere modicam habitationem ex Emanuele Sà *in verb. Parœcus num.*7. Marchus Serio *de potest. Parœc. disput.7. difficult. unica, quæsito 5. fol.*242. tamen requiritur habitatio formalis, non verò materialis, 19
& hoc est, quod dixerunt DD. requiri habitationem cum animo permanendi, secus si habitent ad tempus, redituri deinde ad proprium domicilium, Ric. *dec.106. per totam, & optimè* Navarrus *cons.7. de clandestina desponsatione, lib.4. & cons.1. de Parœciis lib.3.* ubi idem dicit de illo, qui causa pestis, seditionis, vel belli aufugit à sua Parœcia, primoque tempore, quo potuerit, reversurus argumento dicti capituli is qui, de sepulturis in sexto, & Navarrus *in puncto* loquitur de illis, qui volentes contrahere, & timentes impedimentum sibi faciendum in Civitate, cujus erant Incolæ, abierunt in aliam Civitatem, ibique contraxerunt de licentia Ordinarii proprii; & hoc est, quod ait Curia Archiepiscopalis Neapolitana, quæ decidit auctoritate Rotæ apud Farinacium *dec.590. p.2.* valere matrimonium factum in domicilio habitationis conjugum, vel alterius ipsorum, teste Ricc. *p.2. dec.*106. quando præsertim habitatio bona fide suscipitur, Ric. *p.3. dec.181. n.8. cum seq.* at in præsenti habitatio, de qua agitur, non est sufficiens.

Quod probatur, quia habitatio, ut esset sufficiens ad fi- 20
nem contrahendi matrimonium, debet esse cum animo aperto declarativo habitandi ibi: ad quam se transtulit quis, si non cum tota supellectili, saltem cum vestibus, linteaminibus, & ornatu muliebri, ut ex communi Rota apud Merlin. *tom.1. dec.194. num.*12. & animus non habitandi colligitur ex eo, quod pater, & mater erant in loco domicilii patris, ibique habebat bona, & supellectilia, & solum secum detulit puella duas tunicas, vulgò, *camise*, & Dominicus Capotus prætensus Sponsus nulla sibi duxit bona, sed ea retinebat in loco matris in alia Parœcia, ergo quomodo poterit dici habitatio contracta ad finem sufficientem contrahendi matrimonium, ut in puncto Rota apud Merlin. *d. decis.194. tom.1.* Quare sic concordantur DD. quorum aliqui dicunt requiri ad finem contrahendi matrimonium domicilium, aliqui habitationem, omnes benè dicunt, quia domicilium sumitur interdum pro domo, & habitatione, *l. fundo* 38. *ff. de rei vendic.* ibi (laribus carere) *l.1. §. domum, ff. de liberis agnosc. l. si quis* 49. *C. de Episcopis, & clericis l.2. C. de offic. Prætoris l.2. C. ubi senatores, vel clarissimi, l.5. l. dudum, 9. tit.1. lib.6. C. Theodosiani*, Symmachus *lib.5. epist. epistola* 74. larem patrium salutare dixit, pro in domum redire, Prudentius *lib.* contra Symmachum Propert. *lib.4. elegantiarum, eleg.*3. Zanger. *de except. cap.1. part.2. num.*15. & sic procedit quod refert decisum Pacis Jordanus *lib.3. tit.7. de matrim. num.*71. In casu verò nostro nulla est habitatio, quia nulla bona secum transtulerunt, neque animo habitandi stabant; tum quia bona non transtulerunt; tum quia vix facto prætenso per eos matrimonio, recesserunt à domo.

Præter quàm quod non erat habitatio puellæ, non Dominici, ergo nullius, ergo, nullum: non Domini certum est, quia ibi solum stabat materialiter, non animo habitandi: non puellæ, quia non dicebatur domicilium, vel habitationem mutasse, quæ in proprio domicilio patrem, matrem, & fratres reliquerat, quia non dicitur abesse à Civitate, vel à domo, qui in ea patrem, vel matrem reliquit, *l. cum scimus, §. sicut, C. de agric. & censitis lib.*11. & ideò si ad consequendum aliquod maritaggium, privilegium, vel beneficium requiratur habitatio in certo loco habitatio, patris prodest filio, ut benè Angelus *in l. fin. C. de impub.* & aliis substitutionibus latè Fontanella *claus.*3. Glos. 2. *à numer.*75. *cum sequent.* unde filius non dicitur 21
scor-

seorsim à patre habitare, nam cum filius, & pater censeantur una persona domicilium unius censetur alterius, & habitatio unius est alterius, ut benè Bal. *cons.*234. *vol.*1. quem refert, & sequitur Roland. à Valle *cons.*54. *numer.*23. *lib.*1. Paschalis *part.*4. *de patria potestate cap.*10. *num.*22. Quare si filius vivit seorsim à patre, sed expensis patris, dicitur in domicilio Patris esse, & non in suo; sic filia ista erat in domicilio, & habitatione patris, expensis patris vixit, & patrem in sua domo reliquerat: ergo habitatio filiæ erat illa patris ex Glos. *singulari in l.*2. *Cod. qui ætate se excusant lib.*10. & est aureus text. *in d. l. cum scimus*, §. *illud Cod. de agric. & censitis lib.*11.*l.possessionem Cod. commun. utriusque judicii, l. si domus* §.*qui confitetur*, *ff.de leg.*1. in his enim conjunctis dura est sicut mors separatio, ut eleganter Baldus *ubi suprà*, ergo filius non mutat patris domicilium, & habitationem, sed illam sequitur Bald. *cons.*207. *lib.*1. Cardin. Tuschus *litt.D*, *conc.*594. ergo utpotè factum patre continuante domicilium in sua Paræcia, dicitur filiam habitasse in domo patris, & sic extra locum, ubi contraxit, in quo loco habitabat sine animo habitandi, quod est materialiter habitare.

Confirmatur hoc ipsum, quia in præsenti pater finxit locare domum, & solvere pensionem Laurentio de Stephano suo consanguineo pro filiæ habitatione, & pater non habitavit nec bona transtulit, filia habitavit, sed non cum locatione facta à se, vel à Dominico Caputo suo prætenso sponso, unde pater videbatur habitationem acquirere, & non acquisivit neque filia, quia hæc non transtulit bona, & dicebatur in domicilio patris, ut probavimus, ac in ejus habitatione, & Dominicus dormiebat in lecto Laurentii, puella verò in lecto suæ consanguineæ, & sic domicilium, & habitatio non erat nisi Laurentii de Stephano, qui neque poterat in alium titulo habitationis concedere,
22 ut fingitur fecisse, quia Neapoli conductor nequit alteri locare rem conductam, ut in consuetudine, quæ incipit *conductor*, sub titulo de locatione, & conductione, ubi conductor domus, fundi, vel terræ, non potest domum, terram, vel fundum ipsum Domino invito alteri locare: ergo quia Inquilini, vel Coloni non possunt alteri locare, non poterat fingi contracta habitatio ad finem contrahendi matrimonium in loco, in quo nec poterat contrahere domicilium ob nullitatem actus, neque de facto contractum fuit, quia qui finxit locare non habitavit, & qui habitavit, non locavit, nec bona transtulit, & sic solùm habitaverunt, tanquam hospites in aliena domo, quod non sufficit ad faciendum matrimonium, ut suprà probavimus.

Pro Coronide addo considerandum Dominis judicantibus, quod in dubio pro matrimonio clandestino non præsumitur: sicuti enim ante Concilium Tridentinum causa matrimonii Clandestini non erat favorabilis, nec in dubio pro ea erat judicandum, ut latè Masc. *de præb. concl.* 1027.*nu.*10. Mol. *lib.* 1. *de ritu nupt. comp.*8. *num.*50. *&* 55. *comparat.* 17. *num.*21. *quia semper fuerunt habita*, *ut odiosa*, *cap. aliter* 30. *quæst.*1. Sanch. *lib.*3. *disput.*45. ex Concil. Trident. *sess.*24. *de reform. matr. cap.*1. Bos. *cap.*1. *num.* 55. & sic licèt pro matrimonio publicè ac palam contracto, præsumptio, & Judex stare debeat, nec facilè sint admittendæ probationes, quæ ad dirimendum matrimonium ex quocumque impedimento obscurè tendunt, *cap. licet ex quadam* 47. *de test.* ex quo text. juncta *gloss. in verb. (tolerabilius est)* dicunt DD. cum Sanch. *lib.*1. *de matrimon. disp.*18. *num.*7. *& lib.*7. *disp.*103. *num.* 10. quod opi-
23 nio unius Doctoris matrimonium sustinentis præfertur, tamen nulla in dubio, & ambiguo debet esse inclinatio, vel Judicis, vel præsumptionis, pro matrimonio, quod dicitur clandestinè contractum, quia in dubia probatione contra illum est judicandum Soccinus Junior *cons.*55. *num.* 32. *volum.* 2. & quando sumus inter nobilem contrahentem cum ignobili, non est præsumptio quod voluerint matrimonium contrahere, ut de nobilibus Venetis respondit Andreas Barbatia *cons.*54. *volum.*1. Joannes Vuamesius *cons.*583. *de clandestina desponsatione*, etenim clandestinè contrahentes videntur esse affectatores ignorantiæ Glossa *in cap. cum inhibitio*, §. *si quis vero*, *de clandestina desponsatione*, ex clandestinitate enim dolus præsumitur, & scientia, *l. final. ff. de ritu nuptiarum*, *l. non existimo*, *ff. de administratione tutorum*, Corneus *cons.*61. *num.* 10. *part.*3. Jason *in l. clam possidere num.*6. *ff. de acquiren. possess.* Geminianus *cons.*27. & non excusatur, licet mulier, Rusticus, vel minor, ut benè Ludovicus Romanus *cons.* 506. *num.*50. ex Glossa *in l.*1. *Cod de interdicto matrimonio*: eleganter Vuamesius *tom.*2. *cons.*534. *de clandestina desponsatione*. Igitur Domini judicantes omninò debent inclinare ad declarandum nullum, quod nulliter factum, de quo non dubitatur sub integerrimo Domino Vicario Neapolitano. Scripsi hodie 6. Augusti 1655.

DISCEPTATIO XXIV.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Solutio dubii.*
3 *Consuetudines laudabiles sunt servandæ.*
4 *Generalis Religionis non est supremus, & maximus Prælatus Religiosorum, sed Papa.*
5 *Dispensatio in lege, vel consuetudine qualiter sit facienda.*
6 *Dispensatio est Gratia, quæ requirit causæ cognitionem.*
7 *Tridentinum* sess.25. de reformat. c.18. *strictè præcipit non dispensari, nisi causa cognita.*
8 *Dispensare non maturè consideratione habita, est aperire aditum ad leges transgrediendas.*
9 *Dispensatio est legis relaxatio, cum causæ cognitione, & qualiter facienda.*
10 *Præsumptio est pro superiore immediato loci.*
11 *Officii præjudicium ab omnibus evitandum.*
12 *Dispensatio est debita interdum, sed semper fundatur in veritate exposita, & probanda.*
13 *Monasterium est manutenendum in quasi possessione cujuscumque consuetudinis laudabilis, nec de facto spoliari.*

ARGUMENTUM.

Consuetudines laudabiles sunt servandæ. Papa est supremus Prælatus Regularium. Dispensatio in lege qualiter facienda, & *Trident. sess.*25. *de reformat. cap.*18. adducitur. Præsumptio est pro superiore immediato loci.

PRO

Superiore Religionis N.

CONTRA

Patrem Generalem Religionis.

FACTVM.

IN Religione N. est consuetudo laudabilis ab immemorabili observata, ut Religiosus, qui venit à locis Provinciæ, non ad alium conventum existentem in eadem civitate possit ire, sed ad locum determinatum, quod est majus in civitate, & caput Provinciæ, & ibi subditus pro tempore existens, in eo Conventu, quando vult exire per civitatem ad sua peragenda negotia, non exit, nisi de licentia illius superioris. Contingit nunc quòd quidam Pater N. postquam stetisset per 22. dies in eodem loco, ut advena, & semper cum licentia sui Patris superioris diversa fecit negotia, infirmos visitando &c. per civitatem; nunc à Patre Generali Ordinis obtinuit licentiam relaxativam illius tam laudabilis consuetudinis, & in præjudicium Patris superioris immediati conventus: fuit scripta epistola per Patrem Generalem Provinciali Provinciæ, ut scilicet Pater prædictus N. quando Neapolim venit, non sit in conventu majori obligatus stare; sed in minori, & hoc inaudito Patre Superiore loci, in ejus officii grave detrimentum, & dedecus; Quæritur quid juris? 1

Respondeo salva pace Patris Generalis, ejus licentiam non esse licitè factam, & posse Patrem superiorem conventus Protectorem adire, etsi opus est ad Sanctissimum. 2

Probatur primò, quia laudabiles consuetudines Religionis, & locorum sunt servandæ; unusquisque enim conformare se debet moribus eorum, quibus vivunt, *cap. illa* 3 au-

autem 12. *distin. cap. quæ contra mores* 1. *distin. cap. consimilium de observantia jejuniorum*; quam conclusionem examinant Rodriquez *tom.*1. *quæstionum regularium quæst.* 68. *art.*4. Miranda *in manuali tom.*2. *q.*29. *n.*6. quas Pater Generalis in conscientia tenetur etiam observare, & face-
4 re ut ab aliis observentur; quia Pater Generalis non est supremus Princeps, nec summus, & maximus Prælatus Religiosorum, sed Romanus Pontifex; ut de communi probat Sanchez *in summa lib.*4. *cap.*24. *num.*20. quod patet, quia Religiosi subjiciuntur Romano Pontifici, non ea sola ratione, qua clerici, sed etiam ex vi voti obedientiæ, quod in professione ipsi etiam summo Pontifici emittunt: ita S. Thomas 2.2. *quæst.*11. *art.*10. *dub.*6. *in fine*, ergo tenetur eas servare saltem quoad vim directivam, & non destruere, ut benè Pater Donatus *tom.*1. *tract.*1. *q.*6.

5 Probatur secundò, quia quando apud Patrem Generalem, conquestus fuit Pater N. petendo licentiam, & dispensationem illius consuetudinis laudabilis, totius Provinciæ (quæ observatur etiam in pluribus Provinciis, & quam non fuit possibile rumpi, petente Prorege Comite de Ognate, qui petiit ut cum quodam procederetur aliter, & superior Conventus zelo inviolabilis observantiæ noluit rumpere) sub prætextu quod eam non posset observare, ob figuratam causam, atque aeream, ne dicam falsam cum reverentia, debebat procedere idem Pater Generalis, per viam relationis habitæ à Patre Provinciali, vel ab aliis provectoribus, quod non fecit: & probatur, quia
6 talis dispensatio est Gratia Generalis; ita enim appellatur dispensatio *in cap. postulasti de Clerico excommunicato ministrante, cap. licet Canon. de elect. in* 6. *cap. didici* 1. *qu.*7. *cap. penult. de Clerico excommunicato ministrante*; & sic talis dispensatio requirebat causæ expositæ cognitionem, & an preces veritati niterentur. Sancta Synodus enim *sess.*25. *de*
7 *reform. cap.*18. ait, ut sciant universi sacratissimas leges ab omnibus exactè observandas; etsi interdum cum aliquibus sit dispensandum, id fiat causâ cognita *c.*1. *de voto*, & summa maturitate; quia sicuti publicè expedit legis vinculum quandoque relaxare, ut plerumque evenientibus casibus, & necessitatibus pro communi utilitate satisfiat sic frequentius, legem solvere, exemploque potius, quàm certo per-
8 sonarum, rerumque delectu petentibus indulgere nihil aliud est, quàm unicuique ad leges transgrediendas aditum aperire, *cap. si Romanorum* 19. *distinct. cap. si quis omnem* 1. *quæst.*7. *cap.*1. *de constit.*

9 Probatur tertiò, quia Dispensatio est legis Relaxatio cum causæ cognitione ab eo, qui potestatem habet dispensandi Glossa *in cap. requiritis*, §. *nisi* 1. *quæst.*7. Covarr. *de sponsalibus par.*2. *cap.*6. §.9. Rebuffus *in praxi beneficiali in titulo de dispensationibus*, Alphonsus Alvarez *in speculo juris Pontificii cap.*17. *de dispensationibus*, Rodriquez *quæstionum regularium tom.*2. *quæst.*46. *art.*1. Moneta *de distribution. par.*2. *quæst.*14. Riccius *in praxi rerum Eccles. dec.*260. *aliàs* 227. Sanchez *lib.*8. *disp.*1. *de matrim.* Card. Tuschus *litt.D, conclus.*457. Portellius *in dubiis regularibus in verb. dispensare*: ergo quia per dispensationem in tali laudabili consuetudine violatur Jus publicum, requirebatur causæ cognitio, & ut audiretur Pater Superior an verum esset expositum à parte, aliàs potius dissipatio dici debet non dispensatio, ut benè Barbosa in Trident. *sess.*25. *de reform. cap.* 18. & causa debet esse cognita; quæ non per partem proponentem cognoscitur; sed à superiore dispensante utriusque auditis: etenim non sufficit si subditus dicat se non potuisse habere licentiam exeundi à Conventu cum scandalo sæcularium, ut pars asseruit Patri Generali, quod colligitur ex epistola ab eodem Patri Generali transmissa: tum quia hoc erat probandum habita informatione super hoc, tum
10 quia præsumptio est pro superiore immediato Conventus, qui est ad faciem loci; ut in simili ait Sanchez *in Summa lib.*6. *cap.*8. *n.*105. *in medio*, Megala *in praxi cap.* 1. ergo debebat Pater Generalis audire superiorem loci immediatum, in cujus officii damnum fit talis licentia, & ejus audire debebat partes, alias præjudicium Patri superiori fieri non poterat in ejus officio; ut scribi debebat superiori, argumento text. *in cap. Deus omnipotens* 2. *quæst.*1. *ut ex communi sententia*, fundat Pater Sanctorius *in examine regulari, cap.*1. *fol.*27. ibi dubitatur, ergo ratione scandali, quod posset contingere, ut tempore hujus integerrimi su-
11 perioris bonitate, doctrina, & natalibus insignis dicatur in vilipendium ejus Officii fuisse hoc factum, ut ipsa pars jactatur, non excusatur à peccato mortali superior, qui dispensat, ut ex Navarro, & aliis dicit Sanchez *lib.*8. *de matrim. disp.*18. *num.*8. Diana *part.*8. *tract.*3. *res.* 8. & alibi latè. Amicus in suo cursu Theologico *tom.*5. *disp.* 6. *sect.*1. Granadus *in* 1.2. *tract.*2. *disp.*6. *sect.*1. Pontius *de matrim. lib.*8. *cap.*3. Castrus Palaus 1. *tom. tract.*3. *disp.*3. *part.*1.

Probatur ultimo, quia dispensatio in lege, vel consuetu- 12
dine in quatuor casibus est debita. Primò, quando Jus disponit ut tali causa existente concedatur dispensatio, *cap. Domino*, ubi Glossa & Card. Turrecremata 50. *dist.* Quando verò Jus solum concedit, ut possit dispensari, non est debita dispensatio: & quando fit dispensatio super aliqua lege, semper remittitur pro informatione, si preces veritate nitantur: sic summus Pontifex in dispensationibus, quas concedit, remittit causas discutiendas ordinario, vel discreto Confessario in foro conscientiæ, mandans ut si preces veritate nitantur ita fiat, &c. & nunc Pater Generalis insalutato hospite, ut dici solet vult tollere, & dispensare super laudabili consuetudine, causa cognita, ut supponimus, ad simplicem relationem partis. Est secundò, loco dispensatio necessaria, quando ad commune bonum, vel ad vitandum publicum scandalum, vel aliud simile fieret, *cap. cum constitueretur* 50. *distin.* ubi Glossa, & Card. Turrecremata: tertiò, erit facienda quando fuisset necessaria ad bonum spirituale postulantis, vel ad vitandum grave periculum Animæ; tunc enim Prælatus tenetur providere in his casibus saluti subditi: quartò, quando graviter ea dispensatione indiget, ad evitandum aliquod grave damnum in persona, vel aliis rebus temporalibus, & sine stipendio potest illi concedi, tunc enim ex charitate tenetur Prælatus eam dispensationem concedere. Ergo non poterat Pater Generalis sine causa dispensare super consuetudine laudabili, & lege Conventus sine cognitione causæ, præsuppositæ, & figuratæ per partem, ut ex communi sententia Canonistarum ait Sanchez *de matrim. lib.*3. *disp.*10. Suarez *de legibus lib.*6. *c.*18. Salas *de legibus disp.*20. *sect.*7. *num.*70. Merolla *de legibus cap.*6. *dub.*2. *fol.*458.

Nec omitto dicere quod in præsenti casu competit manu- 13
tentio superiori loci in quasi possessione illius juris, & in quasi possessione dandi, & denegandi licentiam, recipiendi, &c. subditos, & eos cogere ut veniant ad Conventum prædictum, ut benè colligitur ex notatis à Rota apud Buratum *dec.*827. *in principio*, & per Postium de manutenendo *observat.*10. *num.*16. ubi manutentio datur in omnibus consuetudinibus laudabilibus observandis, quousque Pater Generalis causa cognita, legitimèque approbata, non judicaverit contrarium, sed non prout fecit in præsenti, spoliando de facto Monasterium tali jure, & quasi possessione, & in quo stat.

Quare, &c.

DISCEPTATIO XXV.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Donatio facta non recipit modum neque conditionem postquam perfecta est.*
3 *Modus an possit apponi donationi perfectæ incontinenti?*
4 *Incontinenti quando aliquid dicatur.*
5 *Donans potest declarare ambiguam voluntatem, donationis tempore habitam, etiam post eam perfectam.*
6 *Probabilius est nec posse apponi incontinenti.*
7 *Donatio hodie solo consensu perficitur.*
8 *Verba proposita in exequtivis nihil operantur.*
9 *Modus, vel conditio potest apponi in donatione ante acceptationem.*
10 *Reverendissimus Vicarius Capuanus D. Ioannes Baptista Ventriglia laudatur.*
11 *Princeps potest facta donatione apponere modum, & conditionem, non per viam pacti, sed legis.*
12 *Donatio ad Ordines suscipiendos à consanguineo, causam finalem habet parentelam.*
13 *Donatio pro Ordinibus suscipiendis non potest dici modalis, vel conditionalis.*
14 *Donatum ad titulum patrimonii non poterit alienari, nec retrocedi.*

11 *Clericus habens aliunde non potest alienare patrimonium, inconsulta Curia.*
16 *Donatio ad ordines transit ad hæredes ordinati.*
17 *Donatio ut fiat Sacerdos, si moriatur ante ordinem sacrum susceptum, transmittitur ad hæredes.*
18 *Donatio, vel legatum ut quis fiat clericus intelligitur ut fiat sacerdos; ad quod poterit præfigi terminus.*
19 *Causa tendens ad eundem effectum ac prima, non cessat effectus ea cessante.*
20 *Legatum factum ob paupertatem non extinguitur cessante paupertate. Item in donatione.*
21 *Beneficium unum est sufficiens, aliud tenue, aliud tenuissimum, & quæ sint?*
22 *Beneficium sufficiens ad victum tunc dicitur, quando pro se, familia &c. sufficit.*
23 *Beneficium sufficiens ad victum consideratur respectu personæ qualitatis &c.*
24 *Beneficium erit sufficiens solutis oneribus.*
25 *Pauper clericus quis dicatur.*
26 *Valor fructuum dicitur deductis oneribus.*
27 *Distributiones quotidianæ, & anniversaria inter fructus beneficii non connumerantur.*
28 *Patrimonium qualiter taxetur, & an facta taxatione, si in modico deficiat possit ordinari clericus.*
29 *Adrianus Negusantius quæst.503.disputat in puncto punctum propositum, & distinguit.*
30 *Parœcus inops potest à Parœcianis petere alimenta.*

ARGUMENTUM.

Donatio facta inter vivos postquam est perfecta non recipit modum: fallit in continenti, & quando dicatur incontinenti. Declarari tamen potest: ante acceptationem posse apponi probabile est. Princeps per modum legis posset apponere. Donatio ad Ordines sacros à consanguineo causam finalem habet Parentelam; & an talis donatio sit modalis, an conditionalis. Donatio pro Ordinibus sacris non potest alienari, & facta censetur ut fiat sacerdos. Beneficia sufficientia ad victum quæ sint? Legatum vel donatio pro paupertate non cessat, cessante paupertate.

PRO

D. Joanne Petro Tartaglione,

CONTRA

R. D. Franciscum Petruolo de Marcianisio.

FACTUM.

1 ANno 1645. die 25. mensis Februarii, Reverend. D. Franciscus Petruolo de Marcianisio donavit Notario stipulante, clerico tunc, nunc verò sacerdoti Joanni Petro Tartaglione de Marcianisio, & præsenti, ac acceptanti annuos ducatos quatuor, una cum Capitali Ducatorum quinquaginta ex una parte, & ex alia parte ducatos annuos decem, & tarenos duos, pro capitali Ducatorum centum triginta, quæ consequi debere asseruit à certis debitoribus, in Instrumento nominatis, & irrevocabiliter inter vivos donavit, ad hoc ut promoveri valeret ad sacros Ordines, servata forma Concilii, & non aliter: & acceptatur donatio per donatarium præsentem, & Notario &c.

Asseruit deinde non posse talem donationem revocare vitio ingratitudinis, nec alia via, nisi ex causis infra scriptis.

Tandem in fine donationis dicit (verùm ottenendo beneficio sufficiente à vivere, in tal caso detta donatione ipso jure sia nulla, irrita, & invalida, & ritorni in beneficio di detto D. Francesco donante.) Jurant partes &c.

Factus est casus, quod Reverend. D. Petrus Tartaglione obtinuit de proximo canonicatum in Ecclesia Collegiata de Marcianisio valoris ducatorum 43. circiter, cum onere quinque Missarum in hebdomada, quæritur an factus sit casus conditioni, & qualitati appositæ in donatione prædicti.

Respondeo non posse molestari Reverendum Donatarium, & probabo ex multiplici capite.

Primo quia donatio prædicta fuit facta ad hoc, ut susciperet Ordines sacros, ut in dispositiva donationis asseritur; 2
& post ipsam factam, acceptatamque per donatarium, gratias donanti agendo, apposuit illam clausulam, pactum &c. (Verùm ottenendo beneficio sufficiente à vivere, in tal caso detta donatione ipso jure sia nulla, irrita, & invalida; e detti annui censi ritornino à beneficio di detto Reverendo D. Francesco donante &c.) quod pactum est appositum jam acceptata, & perfecta donatione, ac eidem donanti gratiis redditis, ut patet in Instrumento donationis, ergo non potuit apponi: gravis enim est quæstio inter DD. utrum possit conditio, modus, vel alia qualitas apponi perfectæ 3
donationi: textus *in l. perfecta C. de donat. quæ sub modo*, dicit non posse apponi aliquid ex intervallo, sed incontinenti poterit: ita Soccinus *cons. 66. vol.* 1. Ripa *lib. 3. responsorum c.* 1. Covarr. *lib.* 1. *variar. c.* 14. hoc ipsum videtur sentire Rotam Romanam in Romana donationis de Castellanis Lunæ 23. Junii 1613. apud Rubeum *p. 2. dec.* 58. & alii Canonistæ *in cap. cum dilecti de donationib.* Fontanella *clausula 4. glos. 5. num.* 2. qui dicunt debere apponi incontinenti, non post perfectam, *d. l. perfecta C. de donat. quæ sub modo, l. si ad resolvendum, Cod. de prædiis minorum, l. item Labeo §. si pure, ff. famil. hercisc. l. cum dos ff. de pactis dotalibus l. post nuptias ff. de Iure dotium*, quia quæ incontinenter fiunt, censentur inesse *l. lecta ff. si cert. petatur l. petens C. de pactis*, Carolus de Grassis *de excep. except.* 7. quod clare patet *ex d. l. perfecta ibi: Post aliquantulum temporis.*

Circa illud (vero incontinenti) est difficultas quomodo 4
intelligi debeat? Primo aliqui dicunt incontinenti, scilicet triduo, ex *l. fin. Cod. de errore advocatorum, & ex l. fin. Cod. de Iudiciis:* ibi illico autem, idest intra triduum, latè Sanch. *lib.* 1. *de matrimon. disput.* 51. Grassus *except.* 7. Alii melius putant arbitrio Judicis remitti Menoch. *Centuria* 1. *casu* 7. *quæst.* 10. 11. 12. *&* 13. *cum seq.* Vivius *decis.* 107. Barrius *decis.* 132. Joseph Sesse *decis. Aragoniæ* 16. dicunt conditionem censeri appositam incontinenti, si in eadem die, coram eisdem testibus, & Notario apponatur: ita Soccinus *dict. cons. 66. vol.* 1. Petrus Peralta *in l. 3. §. qui fideicommissum n. 68. ff. hæredib. instituendis*, Decian. *cons.* 1. *n. 29. & 37. vol.* 3.

Sic etiam posset donans declarare obscuram, vel ambi- 5
guam donationem ex intervallo etiam post perfectam donationem, quia declarare nihil est de novo addere *l. hæredes palam, §. si quid pal. de testam. cap. cum tu de usuris*, Menoch. *lib.* 1. *de arbitr. quæst.* 73. Boerius *decis.* 172. *l. adeo §. cum quis ff. de acquiren. rerum dominio*, Surdus *decis.* 70. unde prohibitus corrigere, addere, vel emendare non est *prohibitus declarare, & interpretari quod est dubium*, Bald. *in l. edita Cod. de edendo*, Cartarius *decis.* 16. *&* 129. cum quibus dicit Decianus *responso 7. num.* 99. licuisse conjugibus post perfectam donationem per eos filiis & descendentibus factam ex intervallo declarare alio instrumento, quod intellexerint tunc temporis de masculis, propter dubietatem, quam continebant ea verba filiis & descendentibus, num eorum appellatione veniant tam masculi, quàm fœminæ, & num genus masculinum comprehendat fœmininum Fontanella *claus. 4. glo ss. 5. n.* 12.

Secunda opinio est aliorum dicentium non posse et- 6
iam incontinenti apponi perfectæ donationi modum, conditionem, &c. Ita Sarmientus *par.* 1. *cap.* 4. *num.* 10. ubi in contractibus nominatis, qualis est Donatio, verius est non posse apponi, cum jam perfecti sint (& sic pœnitentia nihil operabitur) licet incontinenti superveniant, & sic perfectæ donationi nec incontinenti modum, aut conditionem adjici posse existimat Castillus *tom.* 3. *controvers. cap.* 10. *à nu.* 49. & pro hac opinione Doctissimus Sarmientus adducit textum *in l. quamvis Cod. de transaction. & l. non idcircò, Cod. de contrah. emptione, & in d. l. perfecta, & in l. eo quod 10. Cod. si certum petatur*, & textus ille vulgaris *in l. sicut Cod. de action. & obligation.* non considerat an ex intervallo, vel incontinenti unus ex contrahentibus velit recedere à contractu, vel aliquo modo innovare eum: sed solum inspicit an semel fuerit perfecta, & constituta obligatio, ut tunc nequaquam liceat alicui recedere altera parte invita, & sic semel constituta obligatio est,

& semel

& semel contractus perfectus: ergo non poterit per pœnitentiam incontinenti adhibitam revocari: Quare concludit Marcus Mantua *in Iuris gentium §. quinimo num.9. ff. de pactis*: textum *in d. l. perfecta* procedere *etiam incontinenti adhibita pœnitentia*.

7 Probatur etiam quia donatio hodie solo consensu, nudaque voluntate perficitur *l. si quis argentum*, ubi DD. §. *ultimo Cod. de donationibus* §. *aliæ autem institut. eodem tit.* Gomesius *tom.2. variar. cap.4. de donat.* Franciscus Marcus *decis.326. num. 11. part. 1.* Mendoza *disputationum Iuris civilis lib.3. cap.3. num. 11.* Joannes Vincentius Honnedeus *cons.37. num.13. & num.44. lib.1.* Ergo ex ratione *dictæ l. sicut*, semel constituta donatione ex consensu, nec incontinenti, nec ex intervallo, pœnitentia, seu innovatio, aut alteratio admitti poterit: quod etiam dicit Doctissimus Cavalcanus *decis.45. num.6. & decis.43. num.34. fol. 580.* ubi ait quod Donans in sua donatione inter vivos potest apponere pactum, conditionem, modum, & tempus, & facere illam revocabilem prout sibi videbitur, dum tamen hoc faciat à principio contractus, & antequam sit Jus quæsitum donatio, quod illi quæritur per acceptationem; quod benè observavit Hieronymus Gabriel *cons.3. coll.1. & 2. lib. 1.* Sigismundus Loffredus *cons.50. num.6.* Franciscus Bursatus *cons.173. num.68. 69. & 70. vol. 2.* qui post multos observat quod Donatio statim ac perfecta est, perpetua sit, & irrevocabilis: nec amplius donationem revocare poterit donans, latè Castillus *dict. cap.10. in fine*.

8 Non ergo potuit facta donatione apponere illa verba (*verum &c.*) quæ potius, utpotè apposita in exequutivis nihil operantur, nec alterant dispositionem jam perfectam *ex clementina 1. de præbendis*, Regens de Aponte *cons.54. num.6. & cons.87. num.10. & cons. 57. nu.99.* Franchus *dec. 6. à num.6. & seqq.*

9 Poterit ergo Donans apponere talem clausulam, modum, seu pactum ut revertatur ad se, &c. vigore facultatis à principio reservatæ de modo apponendo in donatione, qui si ex post facto apponatur, valebit, ex regula textus *in l. item quia §. fin. ff. de pactis, l. Titia §. fin. ff. de verborum*, Alciatus *responso 7. lib.8.* ly tamen ex post facto intelligitur, non acceptata donatione per Donatarium, & gratias redditas donanti, ut in præsenti habetur, & hoc sensu accipi debet Garzia *part.2. de Beneficiis cap.50. num.169.* Bonacina *tom.1. disp.8. quæst. unica punct.5. nu.32.* de ordine,

10 & Reverendissimus D. Joannes Baptista Ventriglia Capuanæ Ecclesiæ Vicarius dignissimus *in sua praxi Ecclesiastica annot.42. §. 1. num.19.* qui dicitur valere pactum hoc, sed non dicunt de quo tempore; & quo actu sit pactum apponendum. Intelligi ergo debet à principio non acceptata, perfectaque donatione.

11 In principe autem est quæstio, an possit apponere conditionem, vel pactum post donationem.

Prima opinio ait posse. Ita Covarru. *lib.3. variar. cap.6.* Pinellus *p.3. num.62. C. de bonis maternis*. Pro quibus facit textus *in l. qui fundus C. de omni agro deserto lib.11.* ubi Princeps ex intervallo concessionem à se factam modificare potest.

Secunda opinio negat Principem id posse facere. Ita Baldus *cons.327. vol.1.* Pinellus *loco citato*, *ex generalitate textus in dict. l. perfecta C. de donat. quæ sub modo*: & facit textus *in l. si donationem*, ibi *auctoritate rescripti C. de revocand. donat.* ubi prohibetur Principi revocatio donationis perfectæ: Peregrinus *de jure fisci, in titul. habentes jura fisci n.50.* Faber *lib.3. C. tit.22. defin.12.*

Tertia opinio distinguit quod non possit Princeps conditionem apponere, vel pactum donationi perfectæ ex intervallo per viam contractus posset tamen apponere per viam legis, quia hæc potestas Principi competens minimè impeditur Covarr. *lib.3. variar. cap.6.* Molina *lib.4. de primogenitura cap.3.*

12 Sed demus potuisse apponi tale pactum in aliis donationibus; in hac tamen donatione, de qua agimus, apponi non posse dico.

Probatur; quia talis donatio facta fuit ad ordines sacros suscipiendos Reverendo Tartaglioni affini donantis & præsumitur facta ex affectione ex causa finali consanguinitatis, impulsiva verò ordinationis, ut latè Surdus *cons.361.* Pereyra *quæst.94.* qui fundat esse ob causam finalem consanguinitatis, & impulsivam ordinis sacri suscipiendi. Nec poterit dici quod talis donatio sit conditionalis, vel modalis per illud verbum (*verum &c.*) quia talis donatio fuit examinata per Episcopum tempore ordinationis, ut fieri debet, ergo non fuit conditionalis, vel modalis, quia 13
si fuisset conditionalis, vel modalis, non potuisset acceptari per Episcopum; quippè qui non debuisset ordinare Clericum cum patrimonio dubio, & pendente à conditione futura, quia ageret Episcopus in hoc contra Concilium, jubens absolutè ut clericus habeat patrimonium; quod intelligitur verum, absolutum & independens à conditionibus, ergo cum talis donatio, utpotè præsentata Episcopo debuerit carere conditione & modo, per consequens illa verba (*verum &c.*) sunt causa impulsiva, non finalis; patet quia ab Episcopo fuit admissa, ut in puncto, rogo ut videatur Laurentius Portellius *par.3. casu 14.*

Confirmatur hoc ipsum, quia talis donatio transivit 14
in patrimonium Clerici, ad cujus titulum fuit clericus ordinatus, ergo non poterit alienari, permutari, vel renunciari, non revocari, cum non possit revocari id, quod Concilium Tridentinum prohibet alienari; aliàs si donator posset revocare, convinceretur quod fictè, & simulatè donaverit, sicuti si Pater dat patrimonium ad ordines, vel Episcopus beneficium ad ordines, nec Episcopus, nec pater posset tale beneficium auferre, vel patrimonium revocare DD. omnes cum Portellio *par.3. casu 14. num.1.* quod adeò verum est, ut nec habendo aliunde possit alienari inconsulta Curia, ut benè Vicarius Capuanus Ventriglia *in sua praxi Ecclesiastica annotat.42. num.3.* nec poterit retrocedi, & ordinarius tenetur providere de victu hunc alienantem patrimonium, donec beneficium consequatur *cap. cum secundum Apostolum de præbend.* Ventriglia *annot. 42. §.2. num.6.* & licet aliqui dixerint clericum habentem 15
aliunde non teneri petere licentiam Curiæ pro alienando patrimonio ut dixerunt Flaminius Parisius, Cevallos, Garzia, Azorius, & Gratianus: tamen contrarium docent alii cum Marchino *tract.2. de ordine part.6. difficult.9. pro interpretatione Tridentini sess.21. cap.2. de reformat.* Maranta *part.3. resol.61.* Hinc donatio facta clerico pro suscipiendis sacris ordinibus non transit ad donantem, sed ad 16
hæredes donatarii eo mortuo, ut latè Julius Cæsar Madius *de sacris ordinibus fol.145.* Marchinus *part.6. tract. 2. difficult.11.* Navarrus *par.1. quæst. forens.67.* ubi sic deci- 17
sum refert sicuti si fiat donatio, vel legatum alicui sub conditione ut efficiatur sacerdos & moriatur ille ante susceptum ordinem sacrum, ad hæredes suos transmittit cum per se non steterit, ut fuisse practicatum in audientia Catanzarii dicit Novarius *lib.1. quæst. forens. quæst.40.* Riccius *part.3. decis.80.* de Marinis *resol.87. num.4.* Ventriglia *annotat.42. num.23.* Si tamen donatio fieret alicui cum con- 18
ditione quod clericus efficiatur; non debetur nisi suscepto sacerdotio, ut latè Novarius *lib.1. quæst. forens. quæst.1.* ob quod tenetur quam citius adimplere conditionem, argumento l. hæc conditio si in capitolium, *ff. de condit. & demonstr.* & poterit præfigi terminus per interesse habentes ad ordines suscipiendos, Riccius *p.3. resol.562.* Novarius *p.1. quæst. forens. q.69.*

Confirmatur hoc ipsum secundo, quia quando divitiæ tendunt ad eundem finem, ad quem causa principalis, 19
tunc cessante causa, non cessat effectus, ut benè Tiraquellus *in tractatu cessante causa limit.14.* Sed in casu nostro divitiæ Episcopo obeunte tendunt ad eundem finem, scilicet ut ipse vivere possit, & alimenta sibi parare, propter quod Donatio facta fuit; quæ cessatio causæ cum supervenerint divitiæ, tendit ad eundem effectum, ut scilicet commode vivere valeat, juxta suæ nobilitatis, & dignitatis qualitatem: ergo sicuti si legatum, vel donatio fiat Religiosis certi loci, cum hoc, quod si mutaverint habitum, tunc res legata revertatur ad hæredem; si mutent de licentia Papæ, non amittunt legatum, Joannes Andreas *in cap.1. §. ad hæc de religiosis domibus in 6.* ubi Geminianus. Sed in casu nostro, quia divitiæ sunt causatæ ex gratia Summi Pontificis, vel Episcopi, non poterit revocari legatum, sicuti in simi- 20
li dicit Anna *cons.21.* quod fuit factum legatum Scipioni Bozzuto, ut viveret, commode. Stante paupertate, pervenit ad Episcopatum, & redditus habebat: fuit decisum teste Anna *cons.11. to.1.* adhuc deberi, Thorus *in compendio in verb. legat.* Molfesius *to.2. in summa tr.13. c.5. n.159.* Novarius *lib.1. quæst. forens. q.67. n.11.* Thorus *de pia causa privilegio 114. per tot. ergo, &c.*

Sed tandem demus potuisse apponi tum in dominatione in genere, tum in ista; videamus, an sit verificata qualitas, seu

seu modus: verba sunt suprà prolata scilicet (verum *ottenendo beneficio sufficiente*) Revertitur ergo donatio si habuerit, & quando habuerit hic Sacerdos beneficium sufficiens: sed nunc non habet sufficiens: ergo, &c.

21 Probatur, quia triplex est beneficium: unum dicitur sufficiens: secundum dicitur tenue: tertium dicitur tenuissimum. Sufficiens beneficium est quod deductis oneribus, in singulos annos 30. 40. vel 50. aureorum fructificat Navarrus *de horis Canonicis cap.22. Miscell.16. n.74.* quem sequitur Parisius *lib.5. de resignat. benefic. quæst.6. num.* 156. & Neapoli beneficium 36. ducatorum sufficiens dicitur, vel etiam patrimonium, Genuensis *cap.81. aliis* 83. & in aliis locis sufficit 25. Barbosa *allegat.19. num.8.* Garzia *part.2. cap.5. num.96.* Piasecius *part.2. c.5. num.86.* quòd ergo ad vitam sustentandam, honestèque vivendum sufficit, ne cum Ordinis dedecore emendicare dicatur, sufficiens dicitur; ideò Rota apud Verallum *decis.65. part.1.* ait, non dici sufficiens beneficium 35. ducatorum ad vivendum, computatis distributionibus quotidianis; quia illud est sufficiens, ex quo solutis oneribus, quis se poterit sustentare, latè Maranta *par.1. respons.18. & par.2. respons.29.* sic in Tridentino *sess.24. cap.17.* loquendo de pluralitate beneficiorum dicit, si primum ad honestam vitam ducendam sufficiat, non detur aliud.

Beneficium tenue dicitur, quod in translationem vagatur sufficientis, & tenuissimi beneficii, tenuissimum quidem excedens, sufficiens autem non attingens; unde beneficium ducatorum 7. in singulos annos tenue dicetur: ut latè Geminianus *cons.85. num.25.* Menoch. *lib.2. de arbitr. casu* 216. *n.11.*

Beneficium tenuissimum erit, quod est infrà omnia supradicta, v. g. supponamus in hac diœcesi Neapolitana beneficium, vel patrimonium 36. ducatorum sufficere; tunc tenue erit quod est infrà sufficiens & quod suprà tenuissimum, & sic quatuor ducatorum erit tenuissimum quod beneficium, Campanilis *cap.8. rubr.9. num.12. & 17.* Barbosa *de potest. Episcop. alleg.4. num.4. & 45.* sed tenue erit, quod est suprà quatuor, & infrà latitudinem ducatorum 25. sicuti in pretiis rerum, datur infimum, medium, & supremum, sive rigorosum Molina *tract.2. tom.1. disp.145.* Maranta *p.2. responso 29. per tot.*

22 Verba ergo donationis dum dicunt (verum *ottenendo beneficio sufficiente à vivere*) denotant tunc esse tale, quando beneficiatus, tum se, tum suam familiam sustentare valet, tum etiam Jura Episcopalia solvere, & sibi, suæque familiæ victum parare *cap. de Monachis 12. cap. extirpandæ*, ubi Glossa *in verb. sufficiens eodem tit. in 6.* Glossa *in cap. conquerente in verb. sufficientia de Clericis non residentib. & in cap. cum adeo, in verb. necessitatem 21. q.1.* Bellencinus *de charitativo subsidio, qu.19.* Verallus *dec.64. num.2. part.1.* Hojada *de incompatib. beneficiorum part.1. cap.19. nu.* 38. Gonzalez *glossa 15. num.39.* Garzia *par.11. cap.50. num.* 310. Binsfeldius *in Enchiridio Theologico pastorali part.4. de justitia, & injustitia Clericorum in ordine ad beneficia cap.* 13. *concl.7.* Molina *disp.145. tract.2. col.5.* Barbosa *alleg.62. n.11. & lib.3. de jure Eccles. cap.17. nu.300.* Sanchez *lib.2. Consiliorum, c.2. dub.67. n.4.*

23 In quo Beneficio sufficiente ad victum debet haberi respectus ad qualitatem personæ, Glossa *in dict. cap. extirpandæ 30. in verb. sufficiens, cap. de multa, de præbend. l. fin. in fine, ff. de action. & obligat. l. plenum 12. §. equitis, ff. de usu, & habitat.* Grat. *c.112. & cap.586. num.29. & cap.613. num.7.*

24 Sanchez *ubi suprà num.42. & 50.* nec sufficiens erit beneficium, nisi solutis oneribus beneficii prædicti, *cap. sicut de supplenda negligentia Prælatorum, cap.1. de præbendis in 6.* Glossa *in dict. cap. cum adeo 17. in verb. sufficientem de rescriptis*, Bellettus *in disquisitione Clericali, de Clerico debitore §.12. num.21.* Hinc beneficium minus sufficiens fuit appellatum à Nicolao Sementeo *in tract. de gratiis expectativis cap.5. numer.26.* impresso post Staphileum *de literis Gratiæ fol.415.* quod non excedebat summam ducentorum Florenorum, & Florenum pro ducato de Camera accipitur secundum eundem Doctorem, sequitur Zerola *in praxi par.1. in verb. beneficium §.7. concl.8.* Menoch. *casu 216. num.11.*

25 Pauper ergo erit Clericus, qui ex redditibus Beneficii ultra quàm sibi ad decretum victum sufficiat, non percipit, Quaranta *in verb. Concilium Provinciale num.8. in 29. quæsito*: quod tamen totum arbitrio judicis remitti dicit Card. Tuschus *tom.6. lit.P, concl.160.* Binsfeldius *dict. cap.* 13. *§.1. conclus.7.* Gonzalez *glossa 2. num.43.* Menoch. *casu 520. num.10. & casu 65. num.7.* Barbosa *de appellat. verb. Appellatio 192. & allegat.62. nu.11.* Massobrius *requisito 7. num.14.*

Deductis ergo oneribus, dicitur valor, tum scilicet Missarum, tum anniversariorum, *cap. præsenti 9. §. Porrò*, ubi Glossa *in verb. oneribus, de officio ordinarii in 6.* Felinus *in cap. ad aures 8. n.13. de rescriptis*, Rota *decis.60. de concess. præben. in antiquis*, & deductis oneribus ministrorum, qui sunt necessarii pro Missis, ac divinis officiis faciendis, ex notabili textu *in c. ut quisque 3. de vita, & honestate Clericorum*, Felinus *ubi supra*, Cassadorus *decis.19. de præben.* Riccius *in praxi p.1. fol.613. n.3.* Card. Tuschus *litt.D, concl.511.* Barbosa *appell.75.* Lotterius *lib.1. q.31. n.2.* Sanchez *lib.2. Consiliorum cap.2. dub.68. num.20.* 26

Nec distributiones quotidianæ, atque Anniversaria, & alia similia onera inter beneficii fructus connumerabuntur, neque corpus ipsum beneficii, & præbendæ augere extimabuntur, quia propter personalem dantur residentiam, Oldradus *cons.118.* Felinus *in cap. ad aures num.14. de rescriptis*, Cardin. Puteus *decis.464. lib.2.* Mohedanus *dec.16. de præbendis*, Verallus *dec.65. p.1.* Achilles de Grassis *dec. 1. super regula de Valore*, Cæsar de Grassis *decis.5. de præben.* Rota *decis.203. par.1. divers.* Papa Gregorius *dec.450. num.2. & 4.* Covar. *lib.3. variar. c.13.* Cardin. Tuschus *lit. D, concl.511. & 713.* P. Santarellus *quæst.6. var.* Maranta *p. 1. responso 18.* Barbosa *allegat.19. n.24. & de appellat. verb. appellatio 103. num.12.* 27

Sic patrimonium attenta qualitate personæ in aliquibus Diœcesibus taxari debet. Verùm si facta taxatione per Episcopum deficiat in modico, scilicet scutorum duorum, vel trium annuorum, poterit Episcopus illum ordinare, quia de modicis non est curandum, ut in puncto Sanch. *tom.2. opuscul. lib.1. cap.1. dub.75. num.8.* Diana *part.4. res. 52.* Marchinus *tr.2. p.6. c.7. diffic.2.* 28

Ex quibus probatum fuit donationi non potuisse apponi pacta, & si potuerint verificatus non est modus, sub quo fuit factus cum tum habeat donatarius sufficiens beneficium pro victu, &c.

Erit ergo concludendum cnm doctissimo jureconsulto Adriano Negusantio *in sylva responsorum, quæst.505.* qui proponit hoc individuum dubium in legato scuto per quendam Episcopum suo familiari Sacerdoti de victu & vestitu dando per ejus hæredes de bonis suis donec esset sibi de beneficio provisum, cui Sacerdoti posteà Vicarius cum speciali mandato contulit quandam Parœciam valoris scutorum quinquaginta; quærebatur an esset adimpleta conditio? 29

Respondet enim Negusantius distinguendos esse duos casus: primus est quando beneficium est æquivalens alimentis sibi relictis secundum ejus qualitatem, & tunc nihil amplius debetur, & restituitur res donata cum illa clausula, vel pacto, si est inferioris valoris, tunc debetur.

Secundus casus est, quando beneficium est Parœciale, & tunc sive tenue sit, sive magnum, aut sufficiens nihil amplius debetur, quia licet sit tenue beneficium Parœciale, tamen potest cogere Parœcianos suos, ut sibi subministrent alimenta, Glossa *in cap. omnis Christianus in verb. vacuus de consecrat. dist.1.* ubi etiam dicit, quod si indiget, poterit spiritualia subtrahere Populo, nisi ei dent oblationes ex quibus vivere possit, Decius *in cap. cum inter n.24. de exception.* Marsilius *singulari 682.* DD. omnes apud Negusantium *ubi suprà* die 17. Decembris 1653. 30

DISCEPTATIO XXVI.

SUMMARIUM.

1 *Amor Parentum quantus qualisque sit ex Aristotele.*
2 *Quantum operatus fuerit paternus amor in Davide, & Iacob.*
3 *Parentes pactum possunt facere de succesuris filiis non è contra, & quare.*
4 *Parentes in filiis conservantur.*
5 *Pater, & filius una persona censentur, & amor Parentum crescit cum ætate filiorum.*
6 *Nullus amor vincit paternum.*

7 *Filios*

7 *Filios non diligere est contra naturalem pietatem, & charitatem.*
8 *Parentes filios diligendo se ipsos diligunt.*
9 *Lex concedens facultatem alicui sumendi vindictam propriis manibus, non denegat filio id committi.*
10 *Ambasciator seu legatus filium proprium potest substituere, & non alium.*
11 *Emphyteuta non potest alienare in potentiorem, nisi in filium alienet.*
12 *Prohibitus alienare potest in filium alienare.*
13 *Filius hæres patris non solvit gabellam in actum acquisitionis dominii.*
14 *Filio non debetur laudemium ex patris successione.*
15 *Natura posuit discrimen inter filios legitimos, & naturales, & inter naturales tantum quoad dilectionem.*
16 *Proles naturalis reputatur legitima quo ad naturalem affectionem.*
17 *Pater se obtulit interdum mori ad filium liberandum.*
18 *Tormenta illata filio censentur illata patri.*
19 *Parentes magis torquentur in personis filiorum, quàm in propria.*
20 *Confessio patris, per tormenta filii, censetur facta in tormentis.*
21 *Parentes possunt filios defendere sicut se ipsos.*
22 *Filii naturales solent impensius amari, quàm legitimi, & naturales & quare.*
23 *Parentibus concessa quandoque extenduntur ad filios.*
24 *Locatoris necessitas facit recedere à locatione idem in filiis necessitate, &c.*
25 *Pater quando possit transigere pro sanguine filii.*
26 *Signum amoris paterni quod tempore Iserniæ contigit.*
27 *Vindicta permissa auctoritate propria, poterit per filium exerceri etiam per alios.*
28 *Amoris parentum erga filios causa quæ sit.*
29 *Hominem non defendere ab injuria, cum possit, parentes, & patriam est ac si desereret.*
30 *Aristotelis locus lib. 4. ethicorum cap. 50. ad propositum ponderatur.*
31 *Pater filium defendere tenetur, & charitate & Iustitia; ideo majori periculo se debet exponere.*
32 *Innocentem occidere, possunt ad defensionem, qnando aliter evadere non possunt.*
33 *Filii pro parentibus mortem pati debent.*
34 *Maleficium ob bonum finem est licitum ex legibus Civilibus.*
35 *Maleficium apud leges Hispanas præmiatur si fiat ad bonum finem.*
36 *Pater pro filio defendendo potest alium occidere.*
37 *Homicidium est licitum pro defensione bonorum.*
38 *Innocentem occidere licitum est pro sua defensione.*
39 *Religiosus potest occidere aliquem qui spargit gravia crimina contra propriam Religionem.*
40 *Homicidium est licitum in eum, qui paratus est mihi apud Principem detrahere, & gravem infamiam impingere.*
41 *Bonum commune si concurrat cum privato, quando prævaleat.*
42 *Mala non esse facienda, ut inde sequatur bonum qualiter procedat ex num. seq.*
43 *Maleficium ad bonum finem quando prohibeant Sacri Canones.*
44 *Pactum non expressum, vel tacitum cum Dæmone quando præsupponatur.*
45 *Pacto cum Dæmone remoto, licitum est maleficium ad bonum finem.*
46 *Notarius posita veritate debiti potest scripturam facere pro tempore antecedenti.*
47 *Iustitia legalis, si violetur, sine præjudicio tertii, non est malum.*
48 *Scholaris admissus ad Collegium, studio probato, cum falsis matriculis non peccat, nec privatur emolumentis Collegii.*
49 *Creditores qui falsis apochis, vel antapochis præjudicant creditoribus anterioribus non agunt perperam.*
50 *Testi objicere falsum Crimen, quando est falsum dicturus, non est perperam agere.*
51 *Confessio Rei ad infamiam proximi evitandam, cum mendacio an consuli possit.*
52 *Calumniator qua pœna puniendus.*

ARGUMENTUM.

Amor Parentum quantus qualisque ex Aristotele, & quantum fuerit operatus in Davide, & Jacob, ex quo Parentes possunt facere pactum de succedendis filiis, nec è contra. Parentes in filiis conservantur, & parentum amor crescit cum ætate filiorum, nec alius amor paternum vincit, & filios parentes diligendo se ipsos diligunt: multa permittuntur in filium non in extraneum. Filio tormenta illata censentur illata patri & magis pater torquetur in filio, quàm in se, & an sit licitum maleficium ad bonum finem aliaque ad materiam afferuntur, &c.

An patri licitum sit filium defendere malis artibus.

ARistotele teste *lib.* 8. *Ethicorum cap.* 12. æque parenti- 1
bus vita liberorum chara est atque sua; Accursius
verò *in l. isti quidem §. ultimo ff. quod metus causa*, addit
plus parentes diligere filios quàm semetipsos, nec præsumi
parentem, qui filios sic non diligit, & idem Accursius *in
l. quidam cum filium ff. de hæredibus instituendis ait*, non
posse filios meliorem amicum reperire, quàm parentem
Sabellicus *lib.* 3. *cap.* 4. ait multa volumus patriæ deberi,
multa parentibus, multa demum multis, sed filiorum causa
omnia volumus: per ferrum, per flammas intrepidè,
si filiorum charitas postulet, itur: nullius incolumitas suavior,
nullum funus acerbius, magisque luctuosum, &
multi præsumunt amorem parentum in filios, super omnem
amorem eminere, bene Oldradus *consil.* 95.

Quod incipit cum super, quod probat illud Regum 2. 2
cap. 18. ubi David in hæc verba prorupit, audiens Absalonem
demortuum, *fili mi Absalon, Absalon fili mi, quis
mihi tribuat; ut ego moriar pro te*, & Jacob *Genesi* 37. nulla
consolatione admissa, scissis vestibus cilicioque indutus
Josephum filium, quem credebat occisum, lugens sic dicebat:
descendam ad filium meum lugens in Infernum. A
parentibus insidias filiis non legimus fuisse parratas, cum 3
legatur potius filios parentum vitæ insidiari ut patet *ex l. fin.
Cod. de pactis*, ubi reprobatur pactum filiorum de succedendo
parentibus, ne filiis desit occasio parentes occidendi,
non tamen improbatur pactum parentum de successione
liberorum, quia non reperitur parentes mortem filiis
fuisse machinatos, ita Decius *in dict. l. fin. Cod. de pactis*,
quem post alios sequitur Rovitus *decis.* 87. licet contrarium
dicat Carlevalius post secundum volumen *in Apologia num.
13. & 14.*

Probatur primo quia parentes in filiis conservantur teste 4
Cyno *in l. 1. Cod. de alendis liberis columna 1. in fine*, tum
quia pater, & filius censentur una persona *l. fin. Cod. de
impuberum*, & aliis substitutionibus, ut patet ex facto Artaxersis
qui Regnum Persarum Dario filio tradidit, nihilque
à se abdicasse credebat è Regno, quod in filium transtulisset,
& dicere solebat insignia majestatis suæ, quæ in
filio conspiciebat in seipso gestare: teste Justiniano in principio
lib. 10. ubi *lib.* 16. ait Ptolemæum primum Ægypti
Regem, postquam Regnum filio cessit, dixisse, nihil
dicto Regno pulchrius esse, quàm esse patrem Regis,
& plura tradit Cassaneus *cons.* 14. ex Aristotele
lib. 5. *Aethicorum cap.* 50. & habetur *in leg. cum simul*,
§. fin. Cod. de agricolis, & censitis lib. 11. ubi filius non
solùm est pars Corporis patris, sed tam pater, quàm filius
sunt unum veluti Corpus, & persona, idem dicitur *in* 5
cap. super eo, de testibus, ita ut vox unius putetur, vox alterius
§. *ei verò institutionibus de inutilibus stipulationibus*;
propterea dicitur Caro filii, caro patris, ait Paulus de Castro
consil. 164. *lib.* 2. immò amor parentum cum ætate liberorum
crescit, ita ut quo sunt natu grandiores, & annis
majores, eo impensius diligantur teste Rabbi Moyse Ægyptio

ptio *lib.*3. *cap.*50. ergo poterat N. de quo in præsenti, ut
6 patet filium quocumque modo defendere. Accedit quod nullum amorem vincit paternum, *leg. fin. Cod. de Cur. furiosi*, Surdus *tit.*1. *quæst.*106. *num.*3. *& tit.*4. *quæst.*13. qui ait, semper præsumi parentem propter amorem, melius cæteris prospicere utilitati filiorum; *l. nec in ea ff. ad l. Iuliam de adulteriis*, etiam quando actus primo intuitu videtur damnosus Bart. *in l.*2. *col.*5. *ff. de vulg.* Alciatus *de præsumpt. reg.*1. *præsumpt.*2. tum quia amor parentum descendit in filios, in quibus parentes vivunt, & conservantur, & filiis à Parentibus recipiunt esse *cap. Moyses* 22. *qu.* 2. *cap. nasci* 55. *dist. cap. mulier* 56. *dist.* Surdus *tit.*2. *qu.*94. *n.*1. ergo, &c.

7 Secundo facit quod esset contra naturalem pietatem, & charitatem filios non diligere cum par causa sit liberorum, *l. in successione Cod. de legitim. hæredibus*, Baldus *in Auth. ex causa col.*7. *versic.*20. Cap. *Cod. de liberis præt.* ubi ait esse dementem, qui absque ulla causa obstat naturali erga liberos charitati, Soccinus Jun. *cons.*59. *num.*13. *vol.*3. ubi vult defectum rationis pati, & morbo cerebri laborare qui charitatem naturalem in filios non procurat, cum nulla major sit Baldus *in l. precibus col.*6. *Cod. de impub. & aliis substitutionibus*, Cravetta *cons.*1. Soccinus Jun. *cons.*55. *col.*1. *vol.*3. Rolandus à Valle *cons.*25. *num.*11. *vol.*4. unde
8 conclusio est, parentes in diligendis filiis se ipsos simul diligere, & quanto fortius est naturale vinculum, quo quis se diligit tantò majorem esse obligationem diligendi liberos, ut ex aliis Surdus *quæst.*94. *& tit.*4. *quæst.*16. *num.*66. *& tit.*7. *quæst.*8.

9 Ideò dicunt DD. quod quando lex facit alicui facultatem sumendi vindictam propriis manibus potest executionem committere filio tantum, cum sit eadem persona cum patre, Bart. *in l. non solum §. si mandato coll.*2. *ff. de in litem jurando*, Alexand. & Jason *in l.*1. *§. usufructuarius*, *ff. de novi operis nunciatione*, Felinus *in cap. quæ in Ecclesiarum col.*4. *de constitut.* & constat apertè *ex l. Graccus C. de adulteriis*, & ibi Baldus, & probatur exemplo Ambasciatoris,
10 seu legati; qui morbo præpeditus non potest quemquam suo loco substituere, dum fungitur legatione, nisi filium suum non obstante, quod electa sit industria personæ *cap. ult. de offic. deleg.* Romanus *in l.*1. *ff. in Ius vocati, ut eant, & ex l.*1. *sciendum §. legati ff. de legation.* ubi legati non alios vicarios loco sui substituere possunt nisi filios, sicuti licitum est per filium ulcisci, ut decisum Neapoli refert Afflictus apud Julium Clarum *in §. homicidium n.*51.

11 Quod argumento emphyteutæ probatur, cui prohibetur alienatio emphyteutæ in potentiorem, quia is potest hoc non obstante nominare filium potentiorem gloss. *in l. si ita quis §. ea lege ff. de verb. oblig.* quia filius non videtur diversa persona, & sic licet filius sit potentior patre, potest pater in eum alienare, Baldus *in l. ea lege col. penult. Cod. de condit. ob causam*, Felinus *in cap. afferte de præsumpt.* idem Baldus *in l. cum pater §. cum inter ff. de legat.* & idem Baldus *cons.*358. *lib.*1. *& in l.*1. *Cod. de impo. lucrativa de-*
12 *script. lib.*10. ubi reperit prohibitum alienare, posse in filium alienare, quia potius censetur continuatio, quàm alienatio per text. *in l. in suis ff. de liberis, & posth.* Fulgosius *cons.*117. Firmianus *in part.*4. *lib.*4. ideoque non censetur alienare, qui alienat in filium, filiusque continuat in acquisitis, ac possessis à patre: unde si solvi debet gabella & acquisitione dominii, filius hæres patris gabel-
13 lam non solvet cum non videatur acquirere dominium, sed potius administrationem hæreditatis Barbatia *cons.*49. *vol.* 1. Decius *in dict. l. fin. col.*3. *Cod. de edict. D. Adr. tollen. & cons.*262. Bart. *in l.*1. *Cod. de impo. lucr. descript. lib.*10. &
14 ideò Baldus *in cap. quæ in Ecclesiarum de constitution.* ait quod filio non debetur laudemium ex patris successione, quia non est nova acquisitio, idem Baldus *cons.*37. *vol.*3. ex eo quod non dicitur proprie alienatio, quæ fit in filios *l.*1. *Cod. de impo. lucrativis descriptione lib.*10. cum censeatur eadem persona cum patre quod ait Gloss. *in capit. tibi Domino* 33. 63. *dist.*

15 Nec posuit natura discrimen inter filios legitimos & legitimo toro procreatos, ac inter naturales, *§. si quis verò non habetur auth. quibus modis efficiantur sui*, Ancharanus
16 *cons.*223. *col. penult.* ubi ait prolem naturalem, quoad naturalem affectionem reputari legitimam & constat ex Baldo *in cap. quæ in Ecclesiarum col. ult. de constitut.* dicente, quod filiis illegitimis communis est amor, & natura *ex dict. §. omnibus*; & teste Baldo *in l.*1. *col.*5. *vers. expedita est, C. unde vi*, qui ait quod sicuti quis potest se defendere, ita potest filium sive legitimum sive illegitimum, quia natura communis est, nec potest constitutio naturam immutare, neque constringere naturales stimulos, *l. amicissimos §. Lucius ff. de excus. tutor. l.*2. *&* 3. *ff. de lib. causa*.

Quod est Quintiliani declaratione 2. cui titulus est Dives &c. ait, quod filius cujusdam pauperis fuit accusatus proditionis, & cum duceretur ad supplicium, pater, ut illum liberaret à morte, se obtulit mortis supplicio sicque eum liberavit, quod adeò veritate firmatur, ut tormenta illata filiis patri censeantur illata, magisque tormenta filiorum sentit quàm propria: quod probat Chrysostomus *in Genesim homil.*19. in hunc modum, *maledictus Chanaam, quare cum peccaverit pater*, filius maledictum suscipit? Neque absque ratione factum est, quia Pater non minorem pœnam, & cruciatum habet, sed majorem, cum filius cruciatur. 17 18

Confirmatur ex illo loco Valerii Maximi *lib.*50. de Octavio Balbo, qui ut audivit falsò viciniæ rumore, filium occidi, morti voluntarius, quam evaserat se obtulit: unde constat magis torqueri parentes in persona filiorum, quàm in propria, ideò Baldus *in l.*1. *in fine C. si Rector provinciæ in* 2. *lectura* ait, *confessum patrem per tormenta filii dici confessum in tormentis*, ratio; quia patres magis timent pœnam in filio quàm in se ipsis, & ut magis abstineant à delicto, pœna extenditur ad filios, Scaccia *lib.*2. *de judiciis cap.*9. *num.*1829. *& lib.*1. *cap.*16. *num.*35. Menochius *de arbitr. casu* 270. legatur Tullius *lib.*1. *Epistolarum ad Brutum Epist.*12. 19 20

Probatur septimò quia possunt parentes filios defendere, sicut se ipsos, quod procedit ex eo, quod natura sit communis, & filii sint portio Corporis patris, proinde si caveatur lege, ut absentes ab Urbe non gaudeant privilegio Urbis, nihilominus filii absentes reputantur præsentes, si pater in urbe commoretur, Paulus de Castro *cons.*110. *col.* 2. *lib.*1. Romanus *in l.*1. *§. Domini, & l.*2. *ff. ad Syllanianum*, eodem modo filius potest defendere patrem naturalem, sicut se ipsum, sive sit legitimus, sive illegitimus, Baldus *in leg. cum acutissimi col.*2. *Cod. de fideicommiss. per textum in l. hos accusare, §. in omnibus ff. de accusat.* Neque fit in hoc discrimen inter filios legitimos, vel illegitimos in his, quæ ipsam naturam astringunt. Quia potius Plutarc. *in parallelis cap.*41. *& seq.* ait *sæpè filios naturales impensius diligi à parentibus, quàm legitimos*. Ratio est, quia ardor amoris paterni est inæstimabilis, ita Socinus *cons.*9. *col.*4. Curtius Senior *cons.*47. *col.*3. & facit textus *in l. nihil §. facilior ff. de bonis libert.* ubi dicitur patres laborare, ut filiis acquirant, & illis Thesaurizent, *cap. prædicator* 16. *q.*1. quia pater una, & eadem persona est cum filio, & dum acquirit filio, sibi acquirit, ac vivit in illo, ut ex dictis constat. 21 22

Hinc multa conceduntur in jure tam communi, quàm speciali parentibus quæ extenduntur ad filios *ex l. ædem, C. locati*, & facit lex Lusitania *lib.*4. *tit.*24. ubi habetur posse locatorem expellere conductorem ex domo durante locatione, si fortè domum habeat necessariam propriis usibus superveniente necessitate ex aliquo inopinato, dummodo egeat illa, vel sibi, vel filio vel ascendenti DD. communiter apud Gomes. *tom.*2. *variar. cap.*3. *nu.*36. Molina Theologus *tract.*2. *disput.*499. Barbosa *in l. si filiofam. §. fin. num.* 34. *ff. solut. matrim.* Reginaldus *tom.*2. *lib.*25. *cap.*39. *num.* 510. & quod dicitur de necessitate superveniente locatori dicendum est de necessitate superveniente filio, vel filiæ, fratri, vel sorori, quia hi omnes de jure naturali sunt præferendi conductori, vel aliis extraneis quod extendit Covarruv. *lib.*2. *variar. cap.*11. *num.*4. ad hæredem universalem locatoris, eo quod succedit loco illius, illumque repræsentat, secus si hæres, vel successor singularis sit, Reginaldus, & alii DD. ubi suprà. Ideò dicunt etiam DD. posse patrem præ nimio affectu transigere pro sanguine filii, sicut pro suo proprio *l.*1. *ff. de bonis eorum, qui sibi mortem &c.* Alciatus *in l. transigere Cod. de transact.* ad quod facit mirabile factum, de quo Isernia *in cap.*1. *§. publici latrones &c.* cum aliis. Asserentes Carolum secundum Imperatorem cum de homicidio, Pater, & filius accusarentur pro necessitate, ut liberato patre, filius suspenderetur, quo audito à patre crimen à se patratum palam confessus est, & liberato filio ipse fuit suspensus, ex quo satis probatur ardor, ac vehemens vis amoris paterni, qualis insidebat in animo David Regis 2. *Regum* 18. 23 25 26

dicen-

dicentis *fili mi Absalon , Absalon fili mi , quis mihi
tribuat , &c.*
27 Sic quando licitum est ulcisci auctoritate propria, potest
quis per filium ulcisci Clarus *in §. homicidium num.*51. qui
judicatum refert Neapoli , sicuti in casu quo maritus
potest uxorem interficere , potest secum ferre amicos ,
ut eum adjuvent, si timet invenire adulterum sibi resi-
stentem, per textum *in l. fin. ff. de offic. ejus*, & per tex-
tum *in l. legatis ff. de alimentis legatis*, ubi dicitur , con-
cesso aliquo, censeri concessa omnia, sine quibus actus
fieri non potest, ita Jason, & Baldus *in cap. fin. de juram.
calumniæ*, & ex communi opinione jus vindictæ non po-
test aliis communicari præter filium *ex d. l. Graccus vers.
denique*, ibi filii ejus, qui patri paruerit præstandum est ,
& ibi Cynus, Baldus, & alii *ad l. Iuliam de adulteriis*, alii
tamen cum Alexandro *in l.1. §. usufructuarius ff. de novi ope-
ris nunciat.* dicunt, quod quando jus commune facit facul-
tatem , ut quis utatur jure vindictæ, potest committi actus
vindictæ aliis à filio, de qua re glossa notabilis *in leg. cum
fundum ff. de vi, & vi armat.* ubi scribentes Angelus *de ma-
leficiis col.*5. Baldus *in cap. ad nostram de prob.* Gomes. *in
l.26. Tauri, num.16. & in l.80. num.*61. Fragos. 3. *tom. de Re-*
28 *publica Christiana lib.1. disp.1. §.2. num.7. in fine*. Talis ve-
rò vehemens vis amoris parentum erga filios oritur ex na-
tura, ut ait S. Ambrosius *lib.6. Exameron cap.*4. & notat
Joannes de Ligna. *vol.6. oceani juris de Amicitia Patri ad
filium, & econtra, in §. exurgit, & §. surgit cum seq.* ergo N.
Pater de quo in præsenti, licito jure potuit ad filii defensio-
nem facere quod fecit.
29 Probatur tertiò quia qui non defendit hominem ab in-
juria, cum possit, tam est in vitio, quàm si patriam, &
parentes deserat. Cicero allegatus à Jasone *cons.56. num.
2. vol.2.* & ideò quilibet invasorem poterit offendere, non
solùm pro se, sed etiam pro cujusque sanguine conjuncti
defensione. Immò, & pro extraneo defendendo *cap. di-
lecto in fine de sententia excommunic.* Grammat. *cons.68.
numer.*4. ubi quendam Antonium Persicum pro auxilian-
do fratre absolutum fuisse refert per M. C. V. quod addu-
cit Julius Clarus *in §. homicidium numer.*22. Angelus *de
maleficiis in verbo, & dictus Titius se defendendo numer.*4.
Jodochus Daumodur *in practica Civili cap.*80. Henricus
Bocerus *lib.2. de duello cap.110. numer.*4. Joannes Harpe-
rez *in §. item lex Cornelia de sicariis num.64. institutionibus
de publicis Iudiciis*, Farinacius *de homicidio quæst.125. nu-
mer.*267. Berlicchius *part.4. conclus. 12. num.* 44. Boerius
*decis.262. numer.*13. Gomezius *tom.3. var. cap.3. num.*21.
Ludovicus Carrerius *in practica Civili de homicidio §. quin-
to excusat defensio num.* 64. Carpzov. *part. 1. criminalium
quæst.32. per totam*, ubi aliud refert pulchrum exemplum
*num.*50.
30 Unde Aristoteles *lib.4. ethicorum cap.*50. ait *contumelias,
& convitia æquo animo ferre, & in propinquis negligere ser-
vile est*, quod prosequuntur Decius *in leg. ut vim, ff. de
Iust. & Iure num.*32. post Bart. *ibidem num.*7. Petrus Pla-
za *de delictis lib.1. cap.28. numer.*28. Intrigliol. *cons.15. nu-
mer.16. &* 18. Decius *cons.*469. Lessius *de Iust. lib.2. cap.9.
dub.13. numer.*87. Molina *tract.3. de Iust. disp.18. tom.*4.
Gomez. *cap.3. variar. num.21. tom.*3. & sic de Jure Civili ,
& ex lege justitiæ tenetur Pater filium defendere, ut ex
multis Boerius *decis.83. numer.*6. aliàs pœna afficiendus ve-
niet filius patris defensionem negligens, ut *ex leg. utrum,
ff. ad l. Pompejam de parricidiis*, dicit Plaza *ubi suprà num.*
22. itidem vir uxorem suam defendere debet *ex l.2.* ubi
31 Bart. & DD. *ff. de injuriis* Boerius *ubi suprà* & quia pater
ex justitia, & charitate tenetur filium defendere, idcirco
majori periculo se exponere debet, & cum majori bono-
rum jactura, ut benè Molina *tract.2. de Iustit. disput.*73.
D. Franciscus Cuenca *de defensione lib.50. quæst.1. in fine,
& confir.* quia possum occidere innocentem, aut media-
torem pro vitæ propriæ defensione si aliter evadere non po-
32 tuerim, Glos. *in l. si familia penult. in verbo agi poterat ff.
si familia furtum fecerit*, Julius Clarus *in dict. §. homicidium
num.*24. Boerius *dict. decis.83. num.4. & seqq.* Cardin. Tu-
sch. *litt. D. conclus.*131. Trentacinq. *lib.1. var. resolut. in
tit. de defensione resolut.*1. Angelus *de maleficiis in verbo &
dictus Titius numer.*33. & facit textus *in l.2. Cod. ad leg.
Corneliam de sicariis* ubi Gloss. *in verbo vel quemcumque
alium* & facit textus *in l. si quis fumo 49. §.1. ff. ad l. Aqui-
liam:* ergo &c. latè Ceila *lib.3. quæst.*1. si ergo licitum est
cuicumque etiam gravissimo periculo mortis se offerre pro
parentibus, immò est officium debitum secundùm DD. ci-
tatos & notat Sotus *lib.50. de Iust. quæst.1. artic.6. conclus.*
3. Vasqu. *lib.1. controv. illustrium cap.11. numer.*33. Meno-
ch. *lib.3. præsumpt.29. numer.*19. Cenedus *collect.*20. qui di-
cunt, filios pro patribus mortem pati debere ex Cicerone 33
pro Roscio, & latè Valerius Maximus *lib.3. cap.4. exem-
plo* 4. & celebravit Virgilius pietatem Æneæ qui Patrem
per media Trojæ incendia sustulit & de illo præclaro Juve-
ne Toletano refert Rodericus Sanctius Episcopus Pallen-
tinus *Historiæ Hispanicæ part.* 4. *cap.* 16. ubi Rex Pe-
trus jussit ad filii petitionem eum innocentem interfici, ut
pater, qui deliquit, liberaretur, teste Baldasar Amescua
de potest. in se ipsum lib.2. cap.3. per totum, ergo si hoc
Patri permittitur & præcipitur, congruenti ordine dicen-
dum est, potuisse, N. patrem, de quo in præsenti fi-
lium defendere malis artibus, quia ut bene Abulensis *in
Matthæum cap.19. quæst.125. licet majus sit homicidium fal-
sitate.*
Probatur quartò, quia maleficium ob bonum finem li- 34
citum esse statuerunt Imperatores *in leg. eorum Cod. de ma-
leficis, & mathematicis*, ibi (Nullius verò criminationi-
bus implicanda sunt remedia humanis quæsita corporibus,
aut in agrestibus locis innocenter adhibita suffragia, & sic
quia maleficium ope medicorum nequit adjuvari, ut do-
cent Pontifices *in cap. ex litteris de frigidis, & maleficia-
tis cap. nec mirum 26. quæst.*5. Grillandus *de sortilegiis qu.*
2. *numer.*2. Codronch. *de morbis veneficis cap.11. 12. &*
13. Cesalpinus *de Investigatione Dæmonum cap.22. & seq.*
altero maleficio esse tollendum expresse docent Albertus
Magnus *in Lucam cap.*9. Petrus Ærodius *lib.8. rerum ju-
dicatarum tit.7. cap.*6. Petrus Binsfeldius *de confession. male-
ficiorum part.1. dub.*3.
Quod apud Hispanos receptum est, nam leges Hispa- 35
norum tales maleficos non solùm impunitos reliquerunt ,
sed etiam præmio dignos statuerunt, ut *in l.3. tit.23. part.*
7. ibi , *Pero los que ficieren encantamientos con intencion bue-
na, assi como de sacar demonios de los cuerpos de los omes, o
para desligar que fueren marido, e muger, o para desatar nu-
be, que echa granizo porque no corrompa los frutos, ò para ma-
tar langosta, ò pulgon que dafia el pan, ò para otra razon pro-
vechosa semejante destas, non debe aver pena; antes dezimos,
que deve recebir galardon por ello &c.* ergo si licitum est, &
præmiandum maleficium maleficio tollere, nil mirum si li-
citum sit proprium filium titulo infamissimo proditorii in-
vasum, malis artibus defendere.
Unde communis opinio est Patrem posse filium suum 36
contra aliorum vim defendere in tantum, ut eo nomine
possit alios occidere, Gloss. Bart. & alii *in l.3. ff. de Iust. &
Iure, & in l.1. C. unde vi*, quia teste Platone, si unumquod-
que animal pro suis fœtibus acriter dimicat, ergo magis
Pater pro filio dimicare potest, quia affectus Paternus om-
nes alios vincit *l. isti quidem 8. in fine, ff. quod metus causa
l. fin. Cod. de Curatore furiosi*, & quia filius est quasi portio
patris, quia denique pater & filius sunt quasi una persona
l. fin. C. de impub. Bart. *in dict. l.3. nu.*7. & si pro rerum no-
strarum defensione aliquem occidere licet, ergo multo ma- 37
gis pro defensione hominis, & præcipuè filii *argum. l.1.2. &
3. ff. de lib. causa*, ubi patri filium in libertatem vindicare
conceditur. Angelus verò *in dict. l.3.* gloss. opinionem con-
firmari dicit *ex l.1. §. Divus, vers. item Divus ff.* ad l. *Corne-
liam de sicariis, & in tract. de maleficiis in verbo se defen-
dendo* quicquid contrarium dicat Gregorius Obrectus *de
necessaria defensione cap.7. num.*9. qui communiter reproba-
tur, ut bene Franciscus Zoanettus *in suo tract. de defensione
p.1. num.59. & num.94. usque ad n.*112. Marius Salomonius
in d. l. ut vim ff. de Iust. & Iure, Novellus *de defensione nu.*
13. Bartholomæus Romuleus *de defensione in d. l. ut vim nu.
57. cum seqq. ff. de Iust. & jure*, Roger. *in suo Thesaur. juris
litt. D. in verbo defensio, ubi latissime* Diana *part.5. tract.4.
resol.16. & seqq.*
Immò est licitum interdum occidere innocentem pro 38
sui defensione putà si quis equester inimicum insequentem
fugit, & videt puerum, vel mendicum in via jacentem ,
quem necesse est conculcare, aut ab inimico mactari, po-
test occidere innocentem, quia habet jus ad fugam via pu-
blica, quo privari non potest ratione personæ ibi jacentis ,
nisi tamen occidendus foret infans non baptizatus, nam
tunc lege charitatis tenetur fugiens mori potius , quàm il-
lum occidere Diana *part.5. tract.4. resolut.*34. Baldellus *tom.
1. lib.3. disp.26. n.*13.

Immò

39 Immò Pater Amicus Jesuita *tom.5. de Justitia, & jure disp.36. sect.7. num.118.* ait Religiosum posse occidere eum, qui spargit gravia crimina contra propriam Religionem, 40 sic licitum est occidere eum, qui paratus est apud principem occultè detrahere, & ipsi gravem infamiam impingere, Fagundez *lib.40. in 5. præcepto Decalogi cap.6. numer.9.* Petrus Navarr. *lib.2. de restitut. cap.3. num.375.* Banes 2. 2. *q.64. dub.4.* quia defensio est de jure naturæ, & facit, quod sint licita omnia media, quæ non sunt intrinsecè mala, qualis est occisio Invasoris, ut constat, quando quis vult me occidere, nam possum præveniendo ipsum occidere, & periculum honoris, & famæ æquiparatur periculo vitæ, Clarus *in homicidium num.62.* ergo si ad tuendam vitam possum occidere invasorem, potero etiam occidere ad tuendam famam, & honorem, tum quia in tali casu non solùm agitur de defensione honoris, & famæ, sed etiam de defensione nostrarum rerum nempè favoris, gratiæ, atque officii, quod quis habet apud Principem, quod justè, & sine alterius injuria possidet, ergo si permittitur occidere furem, quando aliter res nostras recuperare non possumus *cap.2. de homicidio*, & sit etiam licitum occidere dictum invasorem: ergo fuit licitum N. in præsenti ad defendendum filium titulo proditionis invasum malis artibus uti.

41 Neque dicas primò, quod quando concurrunt bonum commune, & bonum privatum, ita ut alterum ipsorum necesse sit everti, debet bonum privatum cedere: etenim cessat Jus privatum, quando esset contrarium publico bono, nam utilitas publica privatæ est præferenda, *l. un. §. final. C. de cad. tollen. l. Sancimus, C. de Sacros. Eccles.* Auth. *res quæ, C. com. de leg.* Gloss. *in l.1. ff. solut. matrim.* immò publica utilitas est ratio sufficiens auferendi Jus suum privatis hominibus, DD. *in cap. quæ in Ecclesiarum de constitut.* ubi Felinus *num.27.* Decius *numer.20.* Regens de Ponte *de potestate Proregis tit.1. num.26.* & desumitur, *ex l. item si verberatum, §. Item si sorte, ff. de rei vendicat.* cujus ratio est, quia in publica utilitate omnes communicant, & ideò continet majus bonum cum contineat illud bonum, quod omnes tangit; tum quia publica utilitas est omnium utilitas, ergo est etiam utilitas illius, cujus Jus cedere debet, & ideò privata utilitas ipsius compensatur per participationem publicæ utilitatis.

Confirmatur quia si hæc doctrina esset vera posset ex ipsa inferri quod liceret occidere Judicem, qui prævidetur laturus sententiam injustam in grave præjudicium partis, præsertim quando ex ipsa sequeretur infamia.

Respondeo ad argumentum, quod procedit, si damnum prævisum sit irretractabile, tunc erit licitum per omnes vias prævenire. Jura enim permittunt invasorem occidere, quando damnum irreparabile infertur, ut esset in præsenti, quod benè admitti in hoc casu Zacchar. Pasqualigus *Centuria 4. q.352.*

Ad confirmat. Respondeo non procedere argumentum, quia respectu judicis adest remedium appellationis, ergo non erit licitum antevertere damnum ex detractione; DD. citati.

42 Neque dicas, quod non est licitum malum facere, ut inde sequatur bonum, ex Paulo ad Romanos *cap.3.* ergo omne maleficium etiam ad bonum finem est prohibitum, quia nullo modo licitè post Magus uti arte sua ad maleficium tollendum, quin dæmon invocetur expresè, vel tacitè, ut docent Martinus de Arles *de substitut. numer.7. & 21.* Joann. Nyder *in præceptorio, cap.10.* Navarrus *in manuali, cap.11. numer.19.* Marta *de jurisdict. part.2. cap.12. numer.14.* Suarez *de religione lib.2. cap.18.* Sanch. *de matrim. lib.7. disput.65. & in summa lib.2. cap.41.* Lessius *lib.20. cap.44. dub.6. numer.25.* Sayrus *in Clavi Regia lib.3. cap.6. numer.26.* Bonacina *in præcept. Decalogi disp.3. quæst.5. punct.50.* & pro morbis pellendis, & tempestatibus arcendis maleficia exercentes Jure Canonico excom- 43 municantur, *cap. Non licet 26. quæst.5. cap. admoneant, cap. non observetis 26. quæst.7.* & pro rebus Ecclesiasticis inveniendis sortilegia etiam sacrificii, & dæmonum invocatione sunt illicita, & gravissima peccata *cap.2. de sortilegiis*, Barbatia *cons.55. lib.1.* Riminald. *cons.414. a n.19.* Sanch. *lib.2. c.38. n.36.* Jacob. de Graffis *lib.20. decisionum, c.3. n.15.* & legibus, etiam civilibus pro Thesauro inveniendo incantationes damnantur, *l. un. C. de Thesauris lib.10.* & est constitutio Leonis X. ut refert Petrus Gregor. *lib. 34. Syntagm. c.18.* Torrebl. *de Magia tom.2. lib.12. c.25. num.25.* Farinac. *de hæresi q.181. §.1. n.11.*

Respondeo enim procedere argumentum, quando pactum expressum, vel tacitè cum Dæmone præsupponitur, 44 nullo enim casu etiam ad bonum finem licita est cum Dæmone amicitia, aut ejus opem exposcere, vel imperare, ut faciat, vel facere desinat Pena *in Directorio part.2. qu. 43.* Marta *part.2. de Iurisdict. cap.12. numer.14.* Majolus *colloquio 3.* Petrus Gregorius *lib. 34. cap. 18.* Binsfeldius *part.1. maleficiorum dub.3.* Martinus del Rio *lib.2. magicarum quæst.4.* Suar. *tom.1. de Religione lib.2. cap.8. num.16. & tom.20. lib.4. cap.2. num.8.* Sprengerius *in malleo maleficarum, part.2. quæst.2. & part.3. quæst.16.* Sanchez *lib.7. de matrim. disp.95. & in summa lib.20. cap.38. num.16.* verum præciso hoc pacto leges Civiles permittunt, maleficia ad bo- 45 num finem, quia ob utilitatem aliquam particularia peccata tolerari consueverunt, Bart. & Salicetus *in dict. leg. eorum, Cod. de maleficiis*, Gregorius Lopez *in d. l. fin. tit.23. part.7.* Azevedus *lib.8. tit.1.* Suarez *de Religione lib.2. c.19. num.14.* Petrus Binsfeldius *in d. l. eorum, C. de maleficiis, & Mathematicis quæst.5. colum.1.* quare præciso hoc pacto cum Dæmone, expresso vel tacito, jura id permittunt, & sic solvas, quod Christiana propositio docet, non solum pro vita corporali defendenda, immò neque pro spirituali, nec pro totius mundi salute, nec pro Sanctorum gloria tuenda (si per impossibile accideret) licere peccatum facere, Sotus *de just. lib.50. quæst.1. artic.6.* Toletus *in summa lib.50. cap.10. num.10.* Molina *tract. de just. disp.10.* Cuenca *lib.50. de sui defens. quæst.3.* quia talis propositio esset vera quando id de quo agimus esset illicitum, at nos supponimus titulum proditoris fuisse contra filium injustè, & nulliter cum reverentia oppositum, & consequenter illicitè oppressus in titulo, ergo patri licitum fuit malis artibus, eumdem filium defendere.

Probatur tandem, quia multi DD. docuerunt licere 46 Notario fingere, aliquam scripturam, tamquam authenticè factam in tempore antecedenti, si nullum inde sequatur præjudicium, quia cum talis scriptura non sit alicui præjudicialis, non potest fundare crimen falsi pro quo requiritur, ut immutatio veritatis sit cum præjudicio alterius, ut tradunt Misinger. *in §. item l. Cornelia de falsis institution. de publicis judiciis, §.8. num.15.* Jodochus *in praxi crimin. cap.122.* Farinac. *de falsitate quæst.150. part.1.* Gypsius *de Casibus reserv. cap.13. num.6.* & desumitur *ex l.1. & toto titulo, & ex l. quid sit falsum, ff. ad l. Corneliam de falsis, & Novella 75. in principio*, quia nimirum ea est doli natura, ut sit ad decipiendum, & circumveniendum aliquem, *l.1. §. est autem, ff. de dolo*, & sic multi Theologi consuluerunt, ergo ita in præsenti.

Neque dicas primò, quod per talem scripturam decipiuntur Tribunalia, & violatur fides publica, quam in conficiendis scripturis tenentur servare officiales, ergo adest dolus, & præjudicium publicum, ut ait Pasqualig. *Centuria 1. q.76.*

Respondeo enim, quod argumentum probat violari ju- 47 stitiam legalem sine ullius præjudicio, prout in simili defendit P. Josephus de Januario *tom.1. resolut.1.* quod si Scholaris Neapolitanus gradum Doctoratus assequatur, 48 falsis testibus probans se studuisse per quinquennium, & falsis probationibus id probat, non peccat, immò potest recipere munuscula cum pervenerit ad ætatem Collegii, quia violatur justitia legalis sine alterius præjudicio, ergo ita in præsenti dicendum est, sicuti creditores posteriores si falsis apochis, vel antapochis præjudicent Creditoribus 49 anterioribus id licitè faciunt, ut benè idem P. Josephus de Januario *resolut. moral. part.1. resolut.8.* quare mendacium etiam perniciosum non est contra bonum publicum, sed privatum. Idem Pater Josephus de Januario *resolut.9. num.7.* sicuti objicere Testi, falsum crimen etsi grave est, licitum quando testis est falsum dicturus, nec est tale mendacium peccatum mortale, ut putant Banes 2. 2. *quæst.7. art.3. col.3.* Ledesma *in summa part.2. tract.8. capit. 25. conf.21.* Vega, Joannes à Cruce, & alii apud de Castillo *lib.2. de just. tract.2. disput.12. part.4. dub.2. num.406. concl. 6. & 7.* Ratio est, quia in tali casu objectio falsi criminis ordinatur ad defensionem; ut finem, nimirum ad exercendam auctoritatem Testis, ne injustè noceat suo testimonio, ergo tollitur ratio injustitiæ, & remanet solum mendacium, quod est solum peccatum veniale: quia non est perniciosum, sed officiosum, ergo in præsenti, quando N. quem defendimus, opponebatur ei titulus proditoris infamissimus ad illum evitandum, potuit. N. & ejus Pater malis

artibus se defendere, quia qui propriam, vel filii vitam tuetur, satisfacit Religioni, justitiæ, & pietati, & qui infert damnum alteri bona fide, non agit perperam, ergo sic in præsenti: nec defuerunt gravissimi Recentiores Theo-
51 logi, qui dixerunt, posse Reum in patibulo falsitatem dicere ad excusandos socios, licet tota sit difficultas, an sub cappa possit deinde Reus absolvi, de qua re P. Josephus de Januario *variar. resolut. resolut.*12. & num faciat fidem talis exculpatio disputat Regens Sanfelicius *decis.* 238. *tom.*20. Regens Valenzuela *cons.*102. *num.*95. Surdus *d.*55. *num.*11.
52 Ergo omni jure sperat N. non egisse perperam, sed juridicè filium malis artibus juvando infamissimo titulo proditionis invasum & calumniatum, cum enim calumniari sit falsa crimina scienter intendere *l.*1. *ff. ad Turpillianum*, Gloss. *in leg. Athletas*, §. *Calumniator*, *in verbo ex utraque*, *ff. de his, qui notantur infamia*, *cap. cum dilectus de calumniat.* non ergo probato titulo proditoris, quo injustè accusabatur, erant accusatores uti Calumniatores puniendi; de qua pœna Regens Sanfelic. 1. *tom. decis.*54. ergo potuit licito jure ad calumniam hanc submovendam, uti falsitatem materialem committere, de qua in præsenti. Cætera supplebit Religio, & doctrina, meliùs sentientis, & scribentis, &c.

DISCEPTATIO XXVII.

SUMMARIUM.

1 *Dubia disputanda proponuntur.*
2 *Clerici, & Cappellani Regii an comprehendantur sub transactione facta inter Nuntium, & Civitatem Neapolitanam sub nomine Clerici.*
3 *Cappellani Regii non fuerunt comprehensi sub Iure, & foro suo.*
4 *Cappellani Regii sunt exempti per Bullam Leonis X.*
5 *Trident. sess.*24. *de reform. cap.*12. *explicatur.*
6 *Quasi possessio in una re viget in omnibus aliis ejusdem generis.*
7 *Franchitiæ sunt solvendæ etiam illis, qui sunt exempti, &c.*
8 *Franchitias jam solutas qualiter repetant Cappellani Regii.*
9 *Hypotheca oritur ex promissione super bonis meis, &c.*
10 *Regentis Moles decis.*15. *sub tit. de gabellis adducitur.*
11 *Concessio super fructibus facta, quando sapiat naturam stabilium.*
12 *Successor novus in beneficio tenetur solvere decimas, quas non solvit prædecessor.*
13 *Successores novi, quando gravari possint, & qualiter.*
14 *Franchitias non petentes quando sibi præjudicant.*
15 *Exempti à solutione gabellarum nullo modo sibi præjudicant per contrarium actum.*
16 *Privilegio qui utitur pro parte, illud conservat in totum.*
17 *Immunitas concessa pro statu præsenti extenditur ad omnes alias futuras impositiones.*
18 *Privilegium concessum à lege an comprehendat futura.*
19 *Augmentum quando cedat etiam ad beneficium francorum.*
20 *Text. in l. veteribus* 39. *ff. de pactis explicatur.*

ARGUMENTUM.

Clerici, & Regii Cappellani, an comprehensi fuerint in transactione facta per Clerum Neapolitanum cum Camera Apostolica. Exemptio eorumdem à quo dependeat, & possessorium habens in una re, dicitur illud habere in alia re connexa.

PRO

Cappellanis Regalis Cappellæ,

CIRCA

Augmentum Franchitiarum sibi ex novis impositionibus debitum.

Multa colliguntur dubia disputanda ex facto mihi proposito, considerando circa jura competentia Regiis Cappellanis in exactione franchitiarum super impositionibus ab hac nostra Civitate in subsidium Domini Regis impositis: & quidem 1

Primo dubitari contingit id quod pars contraria pro parte Civitatis asseruit, an scilicet Cappellani Regii comprehendantur sub transactione facta inter Nuntium Apostolicum hujus Regni, & Civitatem Neapolitanam sub nomine Cleri, & omnium Clericorum universaliter in dubio. 2

Responsio in promptu est nullo pacto nostros Cappellanos Regios comprehendi sub prædicta transactione facta. Probatur, quia omnia quæ reservata specialiter sunt, sub generali non veniunt dispositione v. gr. appellatione beneficiorum generaliter facta, non veniunt beneficia exempta *cap. si propter* 10. *de rescript.* ubi si Episcopo de gratia speciali concessum sit, ut fructus primi anni beneficiorum vacantium per quinquennium percipere possit non obstantibus, &c. talis concessio non derogat particulari statuto, per quod hujusmodi fructus in fabricam Ecclesiæ, vel in aliud opus expendi debent, nisi id specialiter dictum sit: ergo sub generali dispositione non veniunt exempta: facit etiam textus *in cap. grave de officio ordin. & in cap. ex parte* 18. *de privilegiis* Clementina *si de beneficio*, ubi Cardin. *de præben.* tum quia quod singulare est, & speciale, speciali nota nominari debet *cap. sedes de rescriptis cap. quoad translationem*, ubi glossa, & DD. *de officio legati*, sed exempti sunt eximii & præcipue nota digni, *cap. per tuas de major. & obedient.* ubi DD. *cap. ut Apostolicæ* ubi Francus *num.*3. *de privil. in* 6. ergo generali dispositione non continentur. Et in puncto quod generali mentione clericorum non comprehendantur clerici exempti; rogo ut videatur Erasmus à Cokier *de jurisd. in exemp.* 2. *part. quæst.*2. *numer.*12. ubi post multos tenet, quod sub generali nomine Clericorum exempti nullo pacto comprehenduntur. 3

Quod verò nostri Cappellani Regii sint exempti, patet primò ex Bulla Leon. X. quam refert Georgius Gabed. de patronatu Regiæ Curiæ *cap.*43. qua Bullà Cappella Regia, & Cappellani subduntur jurisdictioni solius Majoris Cappellani, & legati Apostolici: & idem pro se petente Carolo V. Cappellam Neapolitanam in ejusdem Cappellanos exemptam declaravit à jurisdictione Episcopi die 11. Novembris 1519. subjecitque Majori Cappellano: præter alias facultates, quas eidem Cappellæ concessit: hinc Cappellas Regias esse omninò exempta tradidit pro re non controversa Paulus Fusch. *lib.*2. *de visitatione cap.*11. & multos alios Pontifices, quos Cappellanos Regios à Jurisdictione Ordinariorum exemptos fecisse refert Vincentius Tortoretus *de Cappella regali in fine* ubi refert Clementem VII. Julium III. Pium IV. Alexandrum VI. aliosque Pontifices hanc exemptionem concessisse: unde Concilium Tridentinum *sess.*24. *de reformat. cap.*11. Cappellanos Regios, actu servientes, etiam ab ordinariis exemptos declaravit ut ex text. observant Paul. Fusch. ubi suprà, Imol. *in praxi Episcopali part.*2. *in verb. exempti*, Riccius *in praxi part.*4. *resolut.*493. ubi de Jurisdictione Illustrissimi Cappellani majoris breviter tractat, dicens *resol.*485. actu non servientes tales Cappellanos minime exemptionis gaudere: ergo si nostri Cappellani Regii à Jurisdictione Ordinarii sunt exempti, ex tot summis Pontificibus suprà nominatis, quorum bullas in hac materia loquentes refert Turturetus *ubi suprà*, & Gregorius Gabedus *de patronatib. regiæ curiæ cap.*47. Quibus addo Augustinum Barbosam *in collect. ad Decretal. in cap. cum Cappella* 16. *de privil. num.*3. & remissive in Tridentinum *sess.* 24. *cap.*11. sequitur apertè non venire sub generali transactione, facta inter hanc Civitatem, & Nuntium Apostolicum, sub cujus Jurisdictione 4

Cap-

Cappellani prædicti nullo pacto existunt, jam quod vera est conclusio suprà allegata, quod sub generali dispositione, & clericorum nomine, ut dicebat Erasmus à Cokier, non veniunt Clerici exempti. Immò Concilium ipsum Tridentinum eatenus per Regem nostrum Philippum secundum tum regnantem receptum fuit, ex peculiaribus literis suis 4. Julii anno 1563. quatenus juribus regalibus non præjudicaretur: Margarita enim Ducissa Parmæ, & Placentiæ Gubernatrix nomine Regis mandavit pro Concilii Tridentini observantia in executione, ut officiales sæculares, requisiti ab Episcopis promptæ præstent Brachium auxiliare, noluit tamen aliquid mutari, vel innovari circa regalia, & privilegia suæ Majestatis, vel suorum Vassallorum, jurepatronatus, possessione beneficiorum, & similia, ut benè observant Zippius *lib.1. juris Pontificii novi in tit. de constitut. cap.1. num.6.* Chopinus *de Sacra Politia lib. 2. tit.4. n.4.* Paulus Christin. *in decis. Curiæ Belgicæ 1.tom. decis.342. in fine.*

5 Ex quo cavendum est ab Emanuele Rodriquez *tom.2. quæst. regular. quæst.64. art.4.* dicente rescripta, & indulta obtenta à Sede Apostolica, quibus Cappellani aliquorum Principum à jurisdictione ordinariorum erant exempti, per Tridentinum *sess.24. citata de reformat. cap.11.* esse sublata; quasi quod exemptiones prædicta duo mala faciant, nempè perturbationem in Episcoporum jurisdictione excitent, & exemptis ipsis occasionem præbeant laxioris vitæ, quod etiam replicat *dict. tom.2. quæst.108. art.3.* cavendum esse dixi; tum quia Tridentinum *dict. cap.11.* non derogat privilegiis Cappellanorum regiorum, ut benè Zerola *in praxi part.1. in verb. exemptio num.1.* Tum etiam, quia exemptionem à modernis Pontificibus; præsertim à Paulo V. concessam fuisse refert Turturetus *ubi supra*, & August. Barbos. *in dict. cap. cum Cappella de privil. numer.3.* tum etiam, quia, ut dicebamus, non fuit receptum in præjudicium regiæ Curiæ in beneficialibus in regalibus privilegiis, ergo apertè colligitur transactione prædicta posita non fuisse comprehensos, & per consequens manutenendos esse in possessione, ne dum exactarum Franchitiarum, sed etiam de novo impositarum, transactione prædicta non obstante, ut infrà clarius probabimus.

Explicato ergo primo dubio, quod in generali transactione facta nostri Cappellani non comprehendantur: secundò, loco dubitari potest, utrum stante pacifica possessione exigendi primam illam impositionem tertii caroleni, de qua in facto, possint etiam exigere aliam impositionem granorum octo, impositam de anno 1636. in qua licet transactio præcesserit inter civitatem, equites Hierosolymitanos, aliosque regulares; an inquam nostri Cappellani sint manutenendi in possessione, & præteritæ, & novæ impositionis.

6 In quo dubio verissima est conclusio, stante possessione exigendi primas illas impositiones, sunt manutenendi etiam in quibuscumque aliis impositionibus, quia Generalis est, conclusio privilegium exemptionis à solutione gabellarum extendi ad omne augmentum prædictæ Gabellæ: argumento text. *in cap. quia circa de privil.* ex quo textu in puncto hoc tradit Albertus Brunus *in tract. de augmento conclus.9. in 2.vol. tract. divers.* in terminis etiam hoc dicit Garzia Gironda *de explicatione privil. quæst.16. num. 116.* observat Velascus *consult.58.* Gabedus *lib.2. decis.95.* Riccius *collect.365.* pro qua sententia facit textus *in leg. si servitus 23. ff. de servit. urban. in l. quidam 7. ff. de tritico, vino, & oleo legato, & in l. cum aurum 20. ff. de auro, & argento legato.* In quibus juribus habetur generalem exemptionem, vel dispositionem generaliter factam comprehendere etiam omne augmentum futurum; quam conclusionem latè explicat Consiliarius Arias de Mesa *lib.3. c.13. cum pluribus seqq.* ergo cum nostri Cappellani sint in possessione præteritas impositiones exigendi, debetur eis hoc augmentum à die impositionis; prout determinatum fuit per collaterale consilium, ut in facto dicitur.

Probatur secundò, quia semper quod Rex, vel Princeps concedit facultatem exigendi vel functiones fiscales, vel aliquid aliud, talis concessio ad futura etiam extenditur, ut doctissimè fundat Regens Moles *de funct. fiscalib. quæst.5. & in titulo de jure sex horarum quæst.6. & qu.8. art.1. & 2.* Immò idem Regens Moles *de jure salis in salinarum quæst.1.* fundat quod privilegium Regis concessum Monasteriis de tot tumulis salis pro quolibet ipsorum comprehendit etiam de novo constructa post concessionem, quia privilegium Regis est lex, quæ semper loquitur, & ideò comprehendit futura, præsertim, quia provisio Principis gratiosa est large interpretanda, maximè in favorem Ecclesiarum, & causæ eleemosynæ, unde licèt Arrendatarii salis peterent excomputum à Regia Camera pro Monasteriis de novo constructis; tamen bene decidit Regia Camera non esse locum petito excomputo, quia Principis gratiosa provisio ad futura extenditur, & ad omne augmentum intrinsecum proveniens.

Quod si hoc dixit Regia Camera in eleemosynis salis, 7
quæ à novis supervenientibus Ecclesiis fuerunt eleemosynaliter petitæ: multo magis dicere debemus nos in casu nostro, ubi Franchisiæ prædictæ non eleemosynaliter competunt nostris Cappellanis, sed de jure divino, ex vi exemptionis, quam habent ab omnibus oneribus personaliter præstabilibus, ut in celebri illa decis. Rotæ Romanæ, coram Reverend. Clemente Merlino 339. in illis impressis ab anno 1631. usque ad 1634. quam Sacra Congregatio immunitatis Ecclesiæ semper sequitur: ad quod fundandum adduco allegationem Vincentii de Anna 13. ubi Clerici, qui se obligaverant sponte Gabellas, & impositiones solvere fuerunt absoluti in Regia Camera, & in Collaterali Consilio, eo quod promiserant sine assensu Apostolico id, quod nullo pacto poterant promittere: ad notata per communem DD. sententiam, de quibus Jo. Maria Bellettus *in disquisit. Clericali 1. de exemptione Clericorum à mulieribus publicis, §.2.* & per Horatium Barbatum *de divisione fructuum part.1. c.16. in fine*, ex quibus omnibus liquido constat quod hujusmodi Franchisiæ, non debentur ex mera gratia, sed ex justitia, & per consequens hoc augmentum ratione personarum, & locorum tradi debet augmentum ratione rerum, unde Collaterale Consilium determinavit à die impositionis tradendas esse Franchisias prædictas.

Præsupposito primò, dubio resoluto, quod non fuerunt comprehensi nostri Capellani sub generali transactione, facta cum Nuntio Apostolico: præsuppositoque secundo dubio, quod eis debeantur Franchisiæ vigore augmenti: controvertitur pro tertio dubio, an mutatis scilicet participantibus in Arrendamento, debeant illi novi participantes solvere Franchisias ne dum pro futuro, sed etiam pro præterito; pro cujus dubii dilucidatione, in quo stat tota vis hujus negotii, videndum est qua actione nostri Cappellani petant 8
Franchisias prædictas; quia si actione hypothecaria, poterunt sanè cogi præsentes assignatarii solvere pro præterito; & quidem omnino dicendum est teneri actione hypothecaria.

Probatur primo quia quotiescumque aliquid super bo- 9
nis promittitur præstandum, dabitur hypotheca expressa conventionalis ex vi locutionis, atque dictionis, super quas hypothecam continet, *l. Codicillis 91. §. constitutio ff. de leg.2.* Bart. *in l. fundus ff. de annuis legatis*, qui loquitur tam in testamento, quàm in contractibus, in quibus talia verba inducunt expressam obligationem Bald. *cons.132. lib. 5.* Osasc. *decis.38.* sicut si ego dico: Adhibe fidem Titio super me: per talia verba censetur se obligasse, & fidejussisse pro eo, Ripa in *rubr. de pign. num.5. juxta* text. *in l. si verò non remunerandi, §. si quis mandaverit ff. mandati*, Bart. *in l. Lucius, ff. de fidejussor.* & hoc procedit in omnibus dispositionibus, etiam privilegiorum: immò etiam in donatione: latissimè Gratianus *c.983.* & dixit Rota *in decis.44. par. 1. divers. & 259. & seq. eodem tom.* ex consil. Pauli de Castro 384. *lib.1.* ex quo argumento, & auctoritate motus Marius Cutellus *2.tom. de donat. contemplat. matrim. tract. 2. discur.1. speciali 14.* argumentatur, & probat dari etiam hypothecam pro rebus donatis contemplatione matrimonii in beneficium donatariorum; quod etiam decisum refert Thorus *in verbo creditur oriri fol.135.* sed in casu nostro, quod Civitas impositionem jam factam assignatariis quomodolibet assignat, semper dicitur in tali instrumento, ut ex portione relaxata super tali impositione, solvantur Franchitiæ Franchis, ergo hujusmodi impositio quando assignatur prædictis, obligata censetur hypothecaria actione ipsis Franchis, propter dictionem illam, *super*, quæ hypothecam importat, ut dicebamus, & refert latè Merlin. *2.tom. c.46.*

Probatur secundò ex celebri illa decisione, quam refert 10
Regens Moles *in titul. de Gabellis quæst.15.* ubi disputatum fuit in Regia Camera, an emptores novi alicujus Gabellæ teneantur pro præterito soluto anterioribus venditoribus, & decisum fuit ratione hypothecæ quod bona, &

merces

merces ipsæ existentes penes emptores capi possint pro debito anterioris venditoris, quia transierunt cum onere suo: ergo jam quod jus exigendi has impositiones fuit venditum cum tali onere ab hac nostra Civitate, in cujus favorem fuit in instrumento adjecta hypotheca cum solita clausula constituti, & precarii: poterunt hodie nostri Cappellani vigore actionis hypothecariæ sibi competentis, quia in tali jure exigendi fuit dictum reservari tot super fructibus, ex quibus solvantur Franchitiæ prædictæ, quibus verbis inducta fuit hypotheca in ipsorum beneficium contra quoscumque quomodolibet possessores, ut proprium est hypothecæ, & clausulæ constituti, & præcarii.

11 Probatur tertio quia quando conceditur impositio aliqua participantibus, seu consignatariis, cum jure solvendi Franchos, pro ut de jure talis concessio æquiparatur concessioni alicujus rei stabilis: nam licet concedatur super fructibus colligendis: nihilominus, cùm tales fructus non sint exacti, & à solo separati, sed pendentes, & singulis annis eorum pars sit solvenda Franchis & exemptis, pars rei censetur; quæ res licet sit incorporalis, quia est jus exigendi; nihilominus in his redditibus annuis constituitur census, nempè pars illa solvenda exemptis, & Franchis, cum etiam in rebus prædictis constitui possit census, prout in eisdem rebus constitui potest emphyteusis Mantica *lib.22. de tacitis tit.6. num.8.* & etiam feudum, ut ex nostris id dixit Camillus de Curte *in diversorio Iuris feudalis fol.24. num.9.* & dixit Surdus *decis.304. num.3.* sicut loca Montium Romæ nostris impositionibus similia, veniunt appellatione stabilium, non secus ac census ipsos, Gabriel *cons.141. lib.2.* Magonius *decis. Florentiæ 107.* Gaspar Thesaurus *lib.2. quæst. forens. quæ.5.* Cardin. Seraph. *decis.679.* & in similibus locis Montium Civitatis Bononiæ dixit Alexander *cons.179. vol.6. & cons.15. vol.7.* pro quibus dixit Rota apud Burattum *decis.474.* dari interdictum quorum bonorum, & iudicium immissionis, quia datur tale interdictum pro incorporalibus, Menochius *de adipisc. remedio 1. quæst.21. numer.83.* Peregrinus *art.46. de fideicomm. numer.16.* Rota apud Cencium *post tract. de censibus decis. 118.* & apud eumdem Burattum *decis.579. & 486.* ergo in casu nostro, talis impositio est Jus incorporale fundans, & continens portionem solvendam franchis, & exemptis veluti quendam censum; pro quo absque ullo dubio tenentur possessores pro præteritis annatis decursis, & non solutis.

12 Probatur quarto, quia novus successor in Beneficio tenetur solvere decimas Papales, quas prædecessor non solveret, quia hujusmodi decimæ papales, sunt onera mixta, imposita personis pro rebus, ut fundat latissimè Episcopus Maranta *part. 3. respons.13.* etiamsi hic successor nullos fructus perceperit, cui tamen sufficit posse in futurum percipere, & jus ad illas percipiendas habere, ut benè Francus *decis.107. num.11.* post quem ita fundat Episcopus Hieracensis *in disquisit. cleric. part.1. in titulo de Clerico debitore §. ob.* Gigans *de portion. quæst.47.* Bellencinus *de charitativo subsidio quæst.51.* qui omnes asserunt teneri successorem in beneficio ad debitum, quod prædecessor non solvit: Si ergo ad decimas Papales, quæ nullam habent in jure hypothecam; sed solum, quæ sunt onera regalia tenentur successores etiam præteritas solvere, licet debeantur de fructibus incertis beneficiorum, ut bene Guido Papa *decis.432.* Genedus *collect.86.* Gama *decis.145.* Gabedus *decis.149. part.5.* Moneta *de decimis cap.6. a num.18.* Barb. *lib.3. de Iure Ecclef. cap.26. à numer.12.* Cur nostri Cappellani Regii, pro omnibus suis franchisiis sibi debitis, etiam quod non haberent hypothecam, agere non poterunt contra Modernos possessores impositionum prædictarum: quod quidem novum videri non debet leges nostras intuentibus: nonne decisum habemus successorem in beneficio pensiones præteritas solvere teneri, quas prædecessor pensionarius minimè solverat, factis saltem adversus eum diligentiis, juxta decisionem Rotæ apud Gregorium XV. *decis.507.* quam refert etiam Campanilis *in diversorio Iuris Canonici rub.11. cap.14.* Riccius *in praxi par. 1. resolut.372.* & dixit Rota coram Cardin. Pamphilio Seniore, teste Marchesano *part.1. de commiss. decis.2. & seq. fol.65.* Eadem ratione potest Episcopus charitativum subsidium à successore in beneficio exigere, quod à prædecessore solutum non fuit, quia onus regale est, & possessorem sequitur Barb. *de potestate Episcopi alleg.87. num.54.* quod valdè consentaneum, & correspondens est, ut onera eum sequatur, quem honores, & commoda consectantur *c.1.* ubi glossa *de sepulturis.*

Neque dici potest quod esset nimis gravare novos successores, quia eadem ratione posset aliquis dicere gravari novos successores in beneficiis solventes decimas Papales, portiones præteritas, charitativa subsidia præterita, & similia: quos dicunt DD. teneri ad hæc omnia solvenda: sicut enim isti non gravantur, quia remanet eis jus agendi adversus defuncti hæredes ad repetendum solutum, juxta id, quod dicit Franch. *dicta decis.107. numer.16.* Riccius *ubi supra numer.2. in fine*, Maranta *respons.13. citata*, ubi etiam adversus Cameram Apostolicam, quæ jure Spolii fructus percipit: ita nec gravabuntur isti possessores, quia poterunt contra Civitatem agere si seipsos viderint aliosque participantes anteriores, vel eorum hæredes. Neque est nostrum contra eos agere; sed intentionem fundatam habemus, eo quod ipsi possederunt rem cum suis oneribus: ut in simili dicebamus *de beneficiatis modernis possessoribus, & similibus.* 13

Neque etiam dici potest quod nostri Cappellani tenebantur accedere singulis annis pro suis consequendis franchitiis, & successive cum eas non petierint, participantes impositionum diviserunt sibi fructus omnes; quia rogo ut videatur text. *in l. imperatores 7. ff. de publican. & vectigal.* ubi possessores etiam præteriti temporis vectigal solvere tenentur: potuissent primo dicere possessores in dicto text. quod jam quod non venerunt illi, quibus jam debebantur vectigalia pro præterito, ipsi jam non tenerentur, & nihilominus non dicit quod teneantur, & nihil mirum, quia rem possidebant cum suo onere, & nostri Cappellani sciebant eorum Jus duraturum; & ut bene dicebat text. *in l. fin. §. fin. ff. de publicanis, & vectigal.* si quid indebitum per errorem solveritis publicanus accepit restituere, oportebit: ergo cum in casu nostro Cappellani regii solverint gabellarum dirictus, injustè quidem propter eorum exemptionem, tenentur possessores hodierni restituere, quod fuit acceptum. Addo, quod habentes privilegia exemptionis à solutione gabellarum, nullo pacto sibi præjudicant, ut observat Garz. *de privil. exemp. qu.12. à num.102. & num. 145.* non enim exemptio præscribi potest, nec exempti præjudicare possunt exemptioni, juxta late tradita per Erasmum Cokier *part.3. de Iurisdict. exemptorum quæst.12.* nec per non usum exemptio amittitur Farinac. *decis.240.* & Erasmus Cokier *de conserv. quæst.111. & par.3. de jurisdict. in exemptos quæst.13.* ergo, quia sciebant nostri Cappellani, quod eorum jura erant duratura, non tenebantur comparere, quasi quod non comparentes sibi præjudicaverint: si hoc enim diceremus, præjudicasset sibi pensionarius non exigendo pensiones à præterito beneficiato, quas potest à successore exigere; præjudicasset etiam sibi Episcopus in exigendo charitativum subsidium à successore, vel summus Pontifex in papalibus decimis exigendis, quas tamen *sup.* diximus non sibi præjudicare; ergo eadem ratione nec nostri Cappellani sibi præjudicaverunt in prædictis franchitiis exigendis, quia tenebantur Gabellarii creditoribus gabellarum debitum notum facere, ut vel creditores, quales sunt nostri Cappellani remitterent debitum; vel ad solvendum dilationem darent, ut in puncto, in materia Gabellarum, sed ad aliud propositum dicit Guttierez *q.3. de Gabell. n.21.* 14 15

Neque dici potest quod tenebantur Franchi comparere ad hoc, ut minori pretio transegissent prædicti participantes, quia qui utitur privilegio suo pro parte conservari illud in totum Bart. *in l. 1. §. si quis hoc interdicto ff. de itinere, actuque privato*, Felinus *in cap. auditis de præscript.* Garz. *de privil. explicat. num.1304. cum seqq.* sed Cappellani prædicti conservant sibi jus in parte privilegiis, quia aliquas Franchitias exegerunt ex impositionibus antiquis, ergo sunt manutenendi respectu omnium subsequentium: quia quando competit privilegium pro omnibus rebus; licet quis utatur in uno, non videtur renunciare in aliis, Abbas *in cap. cum accessissent de constitut.* sic intelligens text. *in l. si voluntarie C. de excus. tutor.* qui ergo retinent privilegium in exactione unius impositionis, pro qua recipiunt de facto Franchitias, conservabitur in totum respectu cujuslibet augmenti; & sic de facto ipsi comparuerunt, jura sua conservando; & debebant participantes advertere quando transactione fecerunt, quod Franchi, de quibus loquimur, poterunt interdum venire ad petendum residuum eorum, quæ sibi debebantur. 16

Quod

17 Quod quidem recta ratione dictum fuit, quia immunitas concessa Clericis pro statu præsenti, extenditur ad omnes alias futuras impositiones, nam sub concessione facta verbis indefinitis, licet tempus præsens specificetur, tamen continet omnia futura, & augmentum novarum impositionum *l. qui jure milit. ff. de milit. testam. l. sed & si quis §. quæsitum ff. si quis caution. cap. si Romanorum 19. dist. cap. solitæ, in fine de major. & obed.* Barbatia *cons. 26. lib. 1.* Paris. *cons. 68. lib. 1.* Alexand. *in l. si ex toto col. 1. ff. de leg. 1.* latè Georgius Natta *cons. 340. à num. 12. vol. 2.* Castillus *de tertiis debitis c. 14. n. 14.* & sic scripsit Consiliarius Miroballus pro Universitate Bisacciani in exemptione impositionum. Ratio est, quia indefinita oratio universali æquiparata incrementum, & diminutionem recipit, & est semper eadem *l. proponebantur ff. de judic.*

18 Accedit in confirmationem, quia hoc privilegium non est à Principe clericis concessum gratuitè, sed à lege ipsis clericis, quo casu veniunt futuræ omnes impositiones, in beneficium eorum, quibus fuerunt concessa privilegia Bald. *in l. fin. C. sine censu vel reliquis*, & *cons. 112. vol. 2.* Brun. *cons. 111. vol. 1.* Rimin. Jun. *cons. 61. n. 18. & 19.* Natta *cons. 525. à n. 6.* Roland. *cons. 2. vol. 4.* Cephal. *cons. 58. n. 11. vol. 1.* Vasqu. *consult. 58. n. 11.* Si ergo Rex voluisset à supervenientibus impositionibus non eximere clericos, & Cappellanos Regios, taxativa uti debebat in prima concessione; qua omissa sub indefinita concessione veniunt futura, dum quòd potuit, noluit exprimere, ut ait in simili Summus Pontifex *in cap. quia circa de privil. in 6.* & post antiquos Camillus de Medic. *cons. 51. n. 38.* ex Bart. *in l. veteribus ff. de pactis*, Velasc. *ubi supra n. 10.* Osasc. *decis. 136.* Anna *singulari 698.* Regens Tappia *in l. fin. part. 1. cap. 4. n. 50. ff. de constitut. Principum*: ergo sub illa exemptione generali; qua jure eximuntur Regii Cappellani, & sub illis transactionibus antecedenter factis, ubi expresse excipiuntur tales ut in futurum neque contineantur sub impositionibus quibuscumque.

19 Dices hoc augmentum in impositionibus non venit ex facto ejusdem Regis concedentis, qui novas impositiones ordinavit, ergo non cedit ad Beneficium Cappellanorum, & similium exemptorum, ex Alexand. *in d. l. si ex toto col. 1. ff. de leg. 1.*

Respondeo Doctrinam prædictam Alexandri procedere quando directè augmentum fieret in beneficium rei concessæ; secus quando indictio fieret in beneficium Regis, vel reipublicæ, & in consequentiam causaretur augmentum in re; quia tunc tale augmentum pertinet ad illos, in quorum beneficium fuit facta prima concessio, Dec. *cons. 4.* Camillus de Medic. *d. cons. 51. nu. 53.* Fabius de Anna *cons. 61.* Regens de Aponte *cons. 30. lib. 2.* Regens Rovit. *in pragm. 2. de jure, & exactione fiscal.*

20 Facit ad hoc celebris illa decisio Regiæ Cameræ summariæ circa interpretationem cujusdam pacti obscuri, initi inter fiscum, & magnificum Bartholomæum de Aquino; in qua contra ipsum de Aquino decisum fuit in quadam transactione inita, nominatis quibusdam Franchis, cum alii deinde supervenissent: & mora fuit Regia Camera argum. text. *in l. veteribus 39. ff. de pact.* ut refert Consiliarius Arias de Mesa *misc. var. c. 16. in fine*, ergo eodem modo nostri participantes, in transactionibus, quas fecerunt cum Regia Curia, si non omnes Franchos expresserunt sibi imputare debent, si novi supervenerunt Franchi, ab ipsis non cogitati; qui quidem non possunt dici de novo supervenisse, sed conservare privilegium, quod habebant, & in cujus possessione reperiebantur, respectu piorum impositionum: sicut non poterunt Arrendatores Gabellæ Salis pro Monasteriis de novo constructis se excusare, ut non teneantur solvere impositiones: teste Regente Moles *de Iure Salis, & Salinarum Regni quæst. 1.* nec ipsi Arrendatores poterunt obtinere excomputum à Regia Camera, quia concessio facta comprehendit futura, ut Regia Camera dixit, ergo transactio facta exceptis Franchis comprehendit etiam Franchos futuros: ultra quòd nostri Franchi erant de præsenti in quasi possessione exigendi, licèt pro parte sint conservandi in futurum pro toto: ut supra dicebamus.

DISCEPTATIO XXVIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Sacramentum Eucharistiæ confert augmentum gratiæ sanctificantis.*
3 *Sacramentum Eucharistiæ, ut conferat augmentum gratiæ, an requiratur actualis aliqua devotio in suscipiente.*
4 *Eucharistia per se non confert primam gratiam.*
5 *Eucharistia confert per accidens primam gratiam Sanctificantem.*
6 *Eucharistia secundum aliquos confert gratiam dum est in ore sumentis, secundum alios dum deglutitur, sed probabilius in ultimo instanti terminativo tractionis specierum ad stomachum.*
7 *Eucharistia si poneretur ab Angelo contra stomachum hominis scientis, & volentis eam recipere adhuc causaret gratiam.*
8 *Plures dare hostias consecratas uni per se loquendo malum non est, licet per accidens malum sit.*
9 *Eucharistia causat gratiam quamdiu durat in stomacho dummodo magis, & magis qui se disponat.*
10 *Hostiam accipiens consecratam in peccato mortali, si antequam species corrumpantur; confiteatur, vel conteratur gratiam recipit ab Eucharistia.*
11 *Sacerdos si recipiat unam partem hostiæ in peccato, & antequam recipiat alteram partem hostiæ per contritionem in gratia constituatur, recipit gratiam utriusque partis.*
12 *Communicatus in peccato mortali, vel si post communionem statim peccat, tenetur conteri, vel confiteri pro toto tempore quo species manent incorruptæ in stomacho.*
13 *Validius, & melius est communicare in majori specierum quantitate, idque per accidens.*
14 *Scandalo secluso non est illicitum dare, aut sumere plures hostias consecratas.*
15 *Sacerdos, qui deglutivit tantum partem hostiæ, & statim moritur recipit gratiam.*
16 *Eucharistiam qui recipit si statim evomit, recipit gratiam.*
17 *Probabile est majorem gratiam conferre utramque speciem Eucharistiæ, quam unam solum.*
18 *Laicis non est licitum sub utraque specie communicare, sed eis sufficit sub una.*
19 *Sacerdos si communicatur, more laicorum sub una specie debet communicari.*
20 *S. P. potest ex justa causa concedere communionem sub utraque specie.*
21 *Consuetudo communicandi sub utraque specie non est improbanda si sit scita, & tacitè approbata per Pontificem.*
22 *Plures sunt qui communicant sub utraque specie, & qui sint.*
23 *Laicus quandoque potest supplere defectum Sacerdotis, & quando.*
24 *Laicus infirmus si hostiam nequeat deglutire, sed tantum vinum, posset cum calice communicari.*
25 *Per accidens est prohibitum plures hostias consecratas dare uni.*
26 *Theologi qui negant plures hostias posse dari uni, qualiter procedant.*
27 *Usus Eucharistiæ quotidianus an sit consulendus omnibus.*
28 *Testes singulares in materia fidei an, & quando probent.*
29 *Confessio facta à delinquente quando dicatur coram judice.*
30 *Spontè comparens quando dicatur quis.*
31 *Judiciis præventus si quis compareat non citatus, nec vocatus an sit spontè comparens.*
32 *Ignorantia juris, vel facti quando excusat in rebus fidei.*
33 *Opinio probabilis quando dicatur, & quando dicatur talis.*
34 *Nullus operans tenetur sequi opinionem probabiliorem, quia sufficit sequi probabilem.*

35 *Pro-*

35 *Propositio per se scandalosa punitur in S. Officio, & quomodo.*
36 *Propositio scandalosa per accidens, & reductivè qualiter punienda in S. Officio.*

ARGUMENTUM.

Sacramentum Eucharistiæ confert augmentum gratiæ sanctificantis, & an requirat actualem, aliquam devotionem in suscipiente. Per se non confert primam gratiam, licet per accidens eam conferat, & quando eam conferat? Plures dare hostias consecratas uni, per se loquendo malum non est, licèt per accidens malum sit: causat gratiam Eucharistia quamdiu durat in stomacho, dummodo magis, & magis quis disponatur. Communicatus in peccato mortali, quando contritus, possit, eandem gratiam recipere; utramque speciem, probabile est majorem gratiam conferre, quam unam solum, S.P. ex justa causa potest concedere communionem sub utraque specie, & plura ad materiam enucleantur.

PRO

N. N. Inquisitis in sacro Tribunali Sancti Officii.

1 IN Sacrosancto Tribunali Sanctæ fidei Inquisitionis hujus regi Neapolitani ad defendendos N. & N. inquisitos compareo, firmiter tamen credens, quod S. Mater Ecclesia Romana est vera Ecclesia, & quod omnes, qui extra eam sunt, ut extra Arcam Noe existentes peribunt certè; Rogo tamen Lectores Deum orent, & me, & eos in perpetuum hac fide Catholica vivere, facere, ut possimus deinde Deum in simul videre, ac sicut in Ecclesia vivimus militante sic in illa triumphante Deo ipso fruamur.

Successit ergo elapsis diebus, quod N. & N. Sacerdotes honestæ famæ, & vitæ, aliquos communicarunt, pluribus datis, porrectisque particulis consecratis, alii verò quos communicabant unam unicuique, dabant; sed certis particularibus pœnitentibus plures unica vice tradebant uni. Hoc fuit denunciatum S. Tribunali S. Officii, & unus *fol.* 1. deponit vidisse N. Sacerdotem communicasse N. & N. cum pluribus particulis, quod cum aliis non faciebat, & in simul dicit audivisse malè ab aliis audiri, & quod interrogatus illius particularitatis dixit, se facere ob devotionem, ut majori tempori spatio conservaretur gratia in anima supradictorum N. & N. in simul deponit, quod interdum post communicatos, N. & N. solebat aliquando morari cum eis in Confessionario, deponit etiam dictum N. esse bonæ famæ, bonæ vitæ, nec cum eo habere inimicitiam *d. fol.* 1.

Constitutus dictus N. dicit plura, inter alia, quod si fortasse quis esset persona spiritualis magis alia bona se non existimasse inconveniens posse Sacerdotem communicare talem personam pluribus particulis, verum se remittit ad Catholicorum opinionem, & ritum S. Ecclesiæ, quidem communicandi cum una particula, & quod ipse ita semper communicavit.

In simul deponit N. qualiter pluribus personis bonæ vitæ communicavit in omni die, sic ipse putans, & certò existimans posse fieri, & quod quandò aliquis est in gratia ipse putat, quod possit communicari in omni die *fol.* 2. Alius denuncians, *fol.* 2. à tergo dicit, quod raro vidit N. communicare N. cum pluribus particulis, & hostiis consecratis; sed quod vidit communicare N. & N. aliquoties cum pluribus particulis, & deponit insimul se non habere inimicitiam cum D. D. N. Alius testis *fol.* 3. deponit quod in principio quo D. N. cœpit communicare communicabat N. & N. una sola particula; sed post mensem in circa communicavit pluribus hostiis, quod d. D. N. dedit licentiam N. & N. communicandi sæpius *fol.* 3. Idem alius deponit *fol.* 3. à tergo, & idem D. N. *fol.* 4. confitetur se fecisse, sed non excedit tres particulas, & hoc dicit, se fecisse, ut permanentibus plus in stomacho speciebus possent communicati elicere plures actus amoris erga Deum cum majori temporis intervallo gratiæ, quod dicit ipse illicitum non existimasse, & confitetur se fecisse, ac eum pœnitet & petit veniam à Deo, & à S. Tribunali, & hoc deponit vidisse ab aliis, etiam fieri, quorum aliqui sunt vivi, & alii mortui *fol.* 4.

Sub die 15. Septembris 1657. deponit N. se vidisse D. N. & D. N. communicasse aliquos particulares pluribus particulis, & quod in patena dividebant plures particulas, & quibusdam dabant unam, ex illis aliis dabant alias *fol.* 4. à tergo, & die 14. ejusdem mensis D. N. se præsentat spontaneè coram Illustrissimo Inquisitore septies circiter communicasse aliquos pluribus particulis, ut plus temporis conservaretur gratia in suscipientibus, & petit veniam eodem Tribunali, & ratificando constitutum dicit, se id fecisse, quia vidit fieri à personis doctis tam regularibus, quam sæcularibus, quos mortuos esse testatur, *fol.* 5. Deponit etiam N. vidisse D. N. in principio, quo cœpit audire confessiones non multum solitum stare ad audiendas confessiones, sed post aliquod tempus longo spatio morari solitum in audiendis confessionibus aliquarum personarum, & post communionem iterum accessisse ad confessionarium, & etiam deponit de visu, quod aliquibus personis communicaverit cum pluribus hostiis, & aliis cum una sola; & etiam deponit, quod cum fuisset admonitus de hoc dicto, & quod murmurabant, denuò id fecit. Item deponit, quod quando audiebat confessiones N. & N. & levabatur hostia in Missa, nullum faciebat actum reverentiæ, ex quo astantes scandalizabantur, & etiam deponit nullam habere inimicitiam cum dicto D. N. sed hoc dicere ob suæ conscientiæ scrupulum.

Deponis alius, quod cum in patena reperirentur duæ particulæ, ut communicarentur N. & N. fuit persuasus ad alias ponendas, ex quo scandalizatus remansit deponens, & etiam deponit, quod hic modus communicandi dicti N. fuit observatus ab aliquibus, qui eum certioraverunt, deponit de bona fama omnium inquisitorum, & nullam habere inimicitiam, & subdit malum esse novitates introducere in Ecclesia Dei contra ritum Ecclesiasticum, ut est communicare cum pluribus particulis *fol.* 6.

Alius deponit vidisse N. communicare pluribus particulis, ex quo scandalizatus fuit. Imò accessit ad virum doctum consulendus, an liceret communicare hoc modo, & fuit ab eodem negativè responsum: quia contra communem opinionem, & usum Ecclesiæ: nec de hoc contentus interrogavit alium virum doctum, & practicum in materia S. Officii, an communicare cum pluribus particulis esset casus inquisitionis, & fuit responsum, quod ipse credebat quod non; sed esse reprehensione dignum, nec non deponit quod dictus N. post communicatos N. & N. iterum accedebat ad colloquendum cum eis in confessionario longo tempore; quod cum aliis non faciebat. Nec non deponit, quomodo hic N. singulis diebus fecisset communicari aliquos, qui in foro externo tales non apparebant, ut deberet eis permitti singulis diebus communio: tandem dicit nullam habere inimicitiam cum dicto N.

Quare duo N. & N. sunt inquisiti in hoc sancto tribunali N. major, & N. minor ambo Sacerdotes bonæ vitæ, & famæ, ut ex testibus fisci apparet, nemine discrepante.

Contra N. majorem sunt sex depositiones *fol.* 1. *fol.* 2. à tergo *fol.* 3. à tergo, alia de utrisque N. N. *fol.* 4. à tergo, & alia *fol.* 5. à tergo. Constitutus N. major idem deponit *fol.* 1. à tergo, & denuò constitutus *fol.* 4. idem dicit N. minor se præsentat spontaneè, quia ejus præsentatio est die 14. Septembris 1657. & denunciatio est die 15. Septembris ejusdem anni, quæ contra N. minorem est unica denunciatio post spontaneam comparitionem. Videndum ergo est primo quale delictum commiserint N. & N. Secundò, quæ probationes sint contrà utraque. Tertiò, qua pœna puniendi.

Supppono primò, Sacramentum Eucharistiæ conferre augmentum gratiæ sanctificantis, ut est de fide definitum contra hæreticos in Concilio Florentino, *in decreto Eugenii*, *& in Tridentino sess.* 13. *cap.* 2. *& sess.* 7. *canon.* 6. 7. & 8. & ante *in cap. firmiter de Summa Trinitate*, *& fide catholica cap. cum Marthæ*, *de celebrat. Missarum*, & docent omnes Patres & Doctores teste Suarez *disputat.* 63. *de Eucharistia sect.* 1. Vasquez, Valentia, Bellarminus, 2

nus, & alii, quos citat, & sequitur Decastillo, *tract.* 4. *disp.* 8.

3 Quod augmentum gratiæ, ut conferat requiritur actualis aliqua devotio in suscipiente, Sanctus Thomas *in* 4. *dist. in qu.* 2. *art.* 1. *qu.* 3. S. Bonaventura *dist.* 12. *artic.* 2. *quæst.* 1. Durandus *qu.* 4. *ad* 2. Paludanus *quæst.* 1. *artic.* 2. Cajetanus *qu.* 79. *art.* 1. Sylvester *in verb. Eucharistia*, *in fine*, Petrus Soto *lect.* 2. *de Eucharistia*, & dicunt isti, eam esse rationem, quia si actualis aliqua devotio non requireretur, sequeretur quod Sacerdotes quæ in statu gratiæ quotidiè Eucharistiam sumunt ingens quoddam, & incredibile augmentum gratiæ obtineant.

Alii, & verius putant, præter statum gratiæ nullam aliam dispositionem in suscipiente prærequiri, ut colligitur ex Trident. *sess.* 13. *cap.* 4. quod dicit S. Thom. *in* 3. *part. quæst.* 97. *art.* 8. *in corpore*, *ad primum*, Gabriel, Soto, Ledesma, Adrianus, Victoria, & Corduba, quos citat, & sequitur Vasquez, *disput.* 206. Valentia, *quæst.* 7. *puncto* 3. Coninchus *quæstion.* 79. *artic.* 1. *dubio* 1. Reginaldus *lib.* 29. *cap.* 6. Bonacina *disput.* 4. *quæst.* 4. *punct.* 1. *numer.* 3. Hurtadus *disp.* 7. *diffic.* 3. Granadus *tract.* 9. *disput.* 2. *numer.* 7. Fagundez *lib.* 4. *prærepto* 3. *cap.* 3. *numer.* 3. P. Henriquez *lib.* 8. *capit.* 45. *numer.* 2. *ubi ait*, quod *qui accedit ad Eucharistiam cum affectu peccatorum venialium aut cum actuali distract. non peccat mortaliter*, *nec impedit*, *quin statim conferatur habituale augmentum gratiæ:* Sequitur Villalobos *to.* 1. *tr.* 7. *difficultat.* 30. Macado *tom.* 1. *lib.* 3. *part.* 1. *tractat.* 5. *documento* 7.

4 Dixi Eucharistiam conferre augmentum gratiæ, quia per se non confert primam gratiam, nec delet per se peccatum mortale; ut contra Hæreticos nostri temporis docet Bellarminus *lib.* 4. *de Eucharistia*, *cap.* 19. quia hoc Sacramentum est per se institutum pro spiritualiter vivis, ut in vita spirituali crescant, non pro spiritualiter mortuis, ut ad vitam revocentur; unde qui ad illud conscius mortalis accedit contra institutionem illius accedit, & consequenter indigne, ut ex Trid. colligitur *sess.* 13. *cap.* 3. *& Can.* 5. quod docent omnes Patres, & DD. Catholici cum Divo
5 Thoma 3. *part. qu.* 79. *art.* 3. confert tamen primam gratiam saltem per accidens, ut contra Alexandrum, S. Bonaventuram, Gabrielium, Vasquez, & alios quos refert, & sequitur Cardinalis de Lugo, docent communiter DD. cum S. Thoma *quæst.* 79. *artic.* 3. *& quæst.* 80. *art.* 3. & aliis, quos refert, & sequitur Suarez *disput.* 62. *sect.* 1. Granadus *tract.* 9. *disput.* 3. Bonac. *disput.* 4. *quæst.* 4. *p.* 1. *numer.* 1. Diana *p.* 3. *cap.* 6 *resolut.* 4. Fagundez *præcept.* 3. *lib.* 4. *capit.* 2. *numer.* 9. Toletus *lib.* 1. *cap.* 29. cum aliis, quos refert, & sequitur Leander *tractat.* 7. *disput.* 11. *quæst.* 4. exemplum est primò quando quis invincibiliter ignorat statum peccati, quem haber; vel quia ritè se extimat absolutum cum non fuerit, tunc primam recipit gratiam: Secundo quando memor quis peccati mortalis, urgente necessitate sine copia confessarii accedit cum sola attritione reputata contritione ad Eucharistiam, quia tunc vigore hujus Sacramenti fit ex attrito contritus, & primam recipit gratiam, Suarez, Fagundez, Toletus, & alii, *ubi supra*.

6 Suppono secundo Eucharistiam conferre gratiam, secundùm aliquos, dum est in ore sumentis antequam trajiciatur: ita Beccanus *de Eucharistia cap.* 22. *quæst.* 6. *numer.* 2. qui dicit probabilius dari gratiam cum hostia sumpta, & etiam si non sit transmissa, alioquin qui hostiam præ infirmitate non possunt transmittere, non acciperent gratiam; quod videtur absurdum & cum Beccano concordat aliquo modo Vasquez *disput.* 203. *cap.* 2. *numer.* 17. quatenus dicit, negari non posse vere manducari cum est in ore, & intra dentes conservatur juxta significationem verbi *manduco*, pro qua sententia citatur etiam Cajetanus, 3. *part. quæst.* 97. *articul.* 1. *ad* 2. Alii verò, & melius dicunt non conferre gratiam antequam trajiciatur, quia gratia confertur illi, qui manducat hunc panem cœlestem, ut sæpè dicitur Joannis 6. sed non potest dici manducare panem illum, qui panem sumit in ore, nisi illum trajiciat, sicut non potest dici bibi, cùm potum, quem aliquis ore degustat statim expuit juxta illud Matthæi 25. *cum gustasset*, *noluit bibere*. Ergo & sic docet Henriquez *lib.* 8. *capit.* 43. Sotus, Ledesma, Valentia, Coninchus, Bonacina, & alii, quos sequitur Hurtado, *disputat.* 8. *difficultat.* 2. Granadus *tractat.* 9. *disputat.* 7. *numer.* 3. Cajetanus, & alii, quos citat, & sequitur Fagundez, *præcept.* 3. *lib.* 4. *cap.* 1. Diana *par.* 3. *tractat.* 6. *resolut. quæst.* 96. Sylvius *quæst.* 79. *art.* 2, *& alii*, quos sequitur Decastill. *tractat.* 4. *disputat.* 8. *dubio* 2. *numer.* 18. dum docet eum, qui retinet in ore diù ostiam, ita ut species corrumpantur, antequam deglutiantur non recipere fructum Sacramenti; quando verò deglutitur ostia, & ad stomachum trajicitur, an conferat gratiam, quæstio est. Negat cum Fagundez *ubi suprà*, Cajetanus 3. *part. quæst.* 79. *articul.* 1. Gabriel. *lect.* 85. qui dicunt solum conferre gratiam quando jam sacræ species sunt in stomacho, alii firmant conferre, dum trajicitur hostia: ita Suares, Soto, Ledesma, Henriquez, Victoria, & alii, quos sequitur Diana 3. *part. tractat.* 6. *resolut.* 96. ego puto probabilius loquendo Eucharistiam conferre gratiam, non quidem quando deglutitur aut per guttur transit, sed in ultimo instanti terminativo trajectionis specierum ad stomachum, quia manducatio non solùm includit sumptionem cibi, & potus in ore, sed etiam trajectionem, & deglutionem eorum ad stomachum, non qualemcumque: sed perfectam, & in qua verum sit dicere deglutitum est, ut benè Henriquez *lib.* 8. *cap.* 43. Sotus *dist.* 11. *quæst.* 2. *artic.* 1. Coninchus *quæst.* 79. *numer.* 32. Bonacina *disputat.* 4. *quæst.* 4. *punct.* 2. Hurtadus *disp.* 8. *difficult.* 2. Lugo *disp.* 12. *numer.* 40. Granadus *tr.* 9. *disp.* 7. *numer.* 11. Verum tamen est, quod 7
si Eucharistia poneretur ab Angelo intra stomachum hominis scientis, & volentis eam recipere, sine eo, quod intraret per oris manducationem, adhuc causaret gratiam, ita contra Suarez *disput.* 43. *sect.* 7. Coninchus *quæst.* 79. *art.* 1. *dub.* 2. *num.* 43. docent alii cum Cardinali de Lugo *disp.* 1. *sect.* 7. *numer.* 115. *& disp.* 12. *num.* 58. P. Salmeronus *tom.* 9. *tr.* 33. ante tertium argumentum: ratio est, quia manducatio solum est conditio requisita, ut cibus alioquin potens applicetur: Octavò si iste cibus divinus alio modo applicetur eodem modo poterit gratiam operari; sicuti si cibus naturalis poneretur miraculosè intra stomachum eodem modo nutriret hominem, ac si manducaretur: secundò probatur ex facto miraculoso, quod cuidam comiti Gallo contigit qui dum esset morti proximus, & mala stomachi dispositione prohiberetur à communione Eucharistiæ, quam ardẽter exoptabat allatam sibi hostiam, & super stomachum positam, aperto divinitus pectore suscepit, & statim obiit, quo casu credibile est Eucharistiam tribuisse effectum suum ex opere operato, nam tantus eximius favor ad hoc videtur ordinatus scilicet ad communicandum fructum Eucharistiæ, ut benè DD. citati, His positis pro generali conclusionis intelligentia.

Respondeo ad dubium pro defensione delinquentium 8
per se loquendo nullum hos tales commisisse delictum, quod tamen per accidens commiserunt ratione scilicet scandali ob periculum introducendi suppositionem aliquam, aut opinionem de virtute hujus Sacramenti, ita post alios Vasquez *disputat.* 203. *numer.* 26. Decastillo & alii apud Leandrum *tractat.* 7. *disputat.* 10. *quæst.* 21. *per totam*.

Probatur (prima pars conclusionis, quod per se lo- 9
quendo non sit delictum: Primò quia Eucharistia causat augmentum gratiæ quandiu durat in stomacho, dummodo homo magis, ac magis de novo se disponat, sive per continuationem ejusdem actus, qui initio sumptionis elicitus fuit, sive per intensionem actuum: ita Suar. *disput.* 63. *sect.* 4. 5. *& 6.* Coninchus *quæst.* 79. *artic.* 1. *numer.* 421. Reginaldus *lib.* 29. *numer.* 140. Valentia *disputat.* 6. *quæst.* 7. *puncto* 1. Cardinalis de Lugo *disputat.* 12. *numer.* 46. *de Eucharistia*, Amicus *de Eucharistia disputat.* 25. *numer.* 24. & hoc sensu procedit opinio Cajetani 3. *part. quæst.* 79. *articul.* 1. *majoris distinct.* 9. *quæst.* 1. *arg.* 30. Gabriel *lect.* 55. qui dicunt Eucharistiam causare gratiam continuè toto tempore, quo species incorruptæ perseverant in stomacho, intelliguntur enim posita nova dispositione, alioquin si non poneretur novus actus non causaretur continuè gratia, & sic intelliguntur Sotus, Ledesma, Valentia, Henriquez, Vasquez & Bonac. quos refert, & sequitur Hurtado *disp.* 8. *diff.* 2. Diana *p.* 4. *tract.* 6. *resol.* 96. Filliuc. *tract.* 4. *num.* 174. Joannes de la Cruce, *de Eucharistia quæst.* 4. *dub.* 1. *col.* 1. Cornejo *q.* 79. *dub.* 4. ergo si species causant gratiam continuè quousque non consumantur, si si N. & N. hac opinione id fecerunt cum aliquibus persuadentibus eisdem, *novos actus amoris post communionem*, *ut majus reciperent augmentum gratiæ*.

Probatur secunda: quia si quis accipiat hostiam in pec- 10
cato mortali, & antequam species corrumpantur, confiteatur, vel conteratur recipit gratiam ab Eucharistia ita Suarez *disp.* 63.

*disputat.*63. *sect.*7. ubi probat non solùm hoc non esse inconveniens, sed maximè dignum Christi benignitate, & efficaciam in redimendo, & salvando hominem; nam si ad hunc finem venit in hominem per hoc Sacramentum, ut illum sibi uniat, si posteà in itinere non inveniat dispositum, & antequam discedat homo se convertit ac disponit operabitur in illo effectum, propter quem ad illum Sacramentaliter venit, ut benè Leand. *tract.*7. *de Eucharistia disputat.* 10. *quæst.* 18. licet aliqui contrarium tenuerint cum Henriquez, Bonacina, Soto, & aliis apud Cardinalem de Lugo *disput.*12. *numer.* 62. Hurtado *disput.* 8. *diff.* 3. Vasquez
11 *disp.*203. *numer.* 22. Hinc etiamsi Sacerdos recipiat unam partem hostiæ in peccato, & antequam recipiat alteram partem hostiæ per contritionem in gratia constituatur, recipit gratiam utriusque partis, quia adhuc durant species, quæ causant gratiam ex opere operato, quò usque durant: ita Suarez *disput.*63. *sect.*4. Coninchus *quæst.*76. *dub.*2. *num.* 28. & 48. Lugo *disput.*12. *numer.* 62. Decastillo *tractat.* 4. *disput.*8. *dub.*2. *numer.* 26. Nugnus *in* 3. *part. quæst.* 79. *articul.*1. contra Henriquez *lib.*8. *cap.*43. Bonacinam *disput.* 4. *quæst.*4. *part.*2. *numer.*4. Sotum, & alios, quos refert, & sequitur Torreblanca *lib.*2. *practicarum*, *capit.*7. *numer.*47.
12 quos benè impugnat Leander *ubi suprà*, *quæst.*17. Unde congruenter dico, quod si quis tempore communionis erat in peccato, aut post communionem peccavit, tenentur conteri vel confiteri pro toto illo tempore quo species incorruptæ manent in stomacho, quia toto tempore, quo Christus in illo adest, ponit obicem Sacramento, & retinet Christum in vase immundo; ergo tenebitur tollere obicem ita Suarez *disp.*63. *sect.*7. Card. Lugo *ubi suprà nu.* 59. Leander *tr.*7. *disp.*10. *q.*19.

13 Probatur tertiò, quia utilius, & melius est communicare in majori specierum quantitate, aut sumere hostiam magnam, quam parvam, & utilius dixi per accidens non per se, quia quò plus durant species in stomacho, eò plus gratiæ poterit quis recipere; nam quo magis Christus in stomacho manet, plures actus habere possumus devotionis, per quos disponamur ad recipiendum novum effectum Sacramenti: ita Cardinalis Lugo *ubi suprà numer.*95. Lean-
14 der *ubi suprà*, *quæst.* 20. Coninchus *numer.* 46. ergo secluso scandalo non est illicitum dare, aut sumere plures formas, hostias, sive particulas consecratas, ut benè Leander *qu.*2. sed per accidens propter periculum de quo suprà scil. introducendi novam aliquam suppositionem, aut opinionem, de virtute hujus Sacramenti esset illicitum, si verò quis species detinet in ore donec corrumpantur non recipit gratiam Eucharistiæ, quia non manducavit illam, aut Christum contentum sub speciebus, Doctores communiter cum Bonacina *disputat.*4. *quæst.*4. *puncto* 2. *numer.*3. Cornejo *quæst.*79. *disputat. unica dubio* 2. Decastillo *ubi suprà*. Sa-
15 cerdos verò, qui deglutivit tantum partem hostiæ, & statim moritur, recipit gratiam, quia in sumptione primæ partis hostiæ verè manducatur totus Christus: ergo, ita Bonacina *ubi suprà* Sanchez *lib.*8. *cap.*43. Fagundez *præcepto*
16 3. *lib.* 4. *cap.* 1. *numer.* 10. Sic qui deglutivit Eucharistiam, & illam statim evomit recipit gratiam, quia Eucharistia producit suum effectum in eo instanti, in quo deglutita est, ita Henriquez Bonacina, Fagundez, & alii *ubi suprà* Decastillo *tr.*2. *disp.* 8. *dub.*2. *num.*19. quia gratia fuit collata in ipsa receptione.

17 Probatur quarto, quia probabilior est sententia; majorem gratiam conferre utramque speciem Eucharistiæ, quam singulas seorsim: quia utræque species simul significant plenitudinem convivii spiritualis, & satietatem perfectam animæ, quod singulæ species seorsim non significant: ergo expressè rei significatæ aliquid respondet diversum utrique speciei simul, quod non correspondet singulis seorsim; patet consequentia, quia Sacramenta causant, quod significant; & ideò Clemens VI. in Bulla ad Regem Galliæ anno 1541. concessit ei communionem sub utraque specie, addens Pontifex; hoc illi concedere ad majorem gratiæ augmentum, & ita etiam docent communiter DD. apud Vasquez *disp.*215. *c.*2. Hurtado *disp.*11. *diff.*6. Cornejo *quæst.*80. *artic.*12. *dub.*1. Lugo *disp.* 12. *section.* 3. *numer.* 68. & esse probabilem sententiam dicit Decastillo *tractat.* 4. *disp.*10. *dub.*10. *num.*206. contrà alios dicentes eandem gratiam conferri, alioquin laici, qui unicam tantum speciem accipiunt verè defraudarentur aliqua gratia, qua privari iniquum videretur: de qua re DD. apud Dianam *p.* 3. *tr.*6.
18 *res.*97. qui tamen *p.*3. *tract.*6. *resol.*29. in contrarium incli-

nat; non tamen est licitum laicis sub utraque specie communicare, ut contra hæreticos nostri temporis est de fide definitum in Trident. *sess.*21. *cap.*1. 2. & 3. & *can.*1. 2. & 3. & in Concilio Constantiense, *sess.*13. ubi Sacerdos sub excommunicatione prohibetur ministrare laicis utramque speciem, & sic tenent omnes Catholici, Vasquez *disput.* 206. *c.*1. & justissimas causas, ob quas Ecclesia prohibuit laicis usum Calicis refert Decastillo *disput.*10. *dub.*9. Diana *part.*8. *tract.*1. *resol.*24. Leander *dict. disp.*10. *quæst.* 26. sufficit ergo laicis sub altera tantum specie suscipere Eucharistiam, ut contrà hæreticos nostri temporis probant Bevan. *lib.*1. *controvers. cap.*9. *numer.*7. Bellarminus *tom.*3. *lib.*4. *de Sacramentis Eucharistiæ*, *cap.*21. 22. 23. & 24. Lupus *de Sancta Inquisit. p.*4. *lib.*26. *dist.*8. *art.*20. & *sequenti*, Stapletonius *in tract. de Eucharistia in controversiis*, Gravina, 19
Valentia, & alii Controversistæ. Sacerdos verò, dum more laicorum communicatur peccat mortaliter, si sub utraque specie Eucharistiam suscipiat, ita Navarrus *in manuali cap.*21. *numer.*54. Henriquez *lib.*8. *capit.* 44. *numer.*3. Fagundez *præcepto* 3. *lib.*3. *cap.*4. *numer.*50. ex Trid. *sess.*22. *post Canon.*4. posset verò S. Pontif. ex juxta causa concedere 20
alicui Regno, nationi, seu personæ communionem sub utraque specie, ut de facto id concessit Paulus I. nationi Bohemorum, & Clemens VI. Regi Galliæ ut referunt Suarez *disput.*71. *sect.*3. Henriqu. *lib.*8. *cap.*44. *numer.*7. Fagundez *ubi suprà numer.*19. Leander *tract.*7. *disput.*10. *quæst.*28. sic consuetudo non est improbanda, quæ in aliquo casu 21
obtinuit, ut aliquibus personis detur utraque species, si talis consuetudo scita sit, & tacitè saltem approbata à Sede Apostolica, sic bona consuetudo est, ut Diaconus, & Sub- 22
diaconus, qui ministrant summo Pontifici in Missa solemni, sub utraque specie communicent, ut dixit Filliucius, & Suarez *leg. non alii Cardinales qui eidem Missæ solemni intersunt*, ut falsò affirmant Henriquez *lib.*8. *cap.*4. *numer.* 7. Petrus Ledesma, *de Eucharistia cap.* 16. Fagundez *præcepto* 3. *l.*3. *cap.*4. *nu.*10. & 22. sic Imperator dum coronatur sumit utramque speciem, ut affirmant Henriquez, Turrianus, & alii apud ipsum, & Rex Galliæ bis communicat sub utraque specie, videlicet dum ungitur, & in articulo mortis, & similem consuetudinem communicandi sub utraque specie, observari Parisiis apud monasteria Cluniacense, & Nonisianum dicunt Suarez *disputat.* 17. *sect.* 3. 23
Diana *part.*8. *tract.*1. *resol.*15. & Leander *dict. disputat.* 10. *quæst.*29. & in casu, quo mortuus esset Sacerdos post consecratum Calicem, & nullus esset Sacerdos, qui posset sanguinem bibere; tunc posset laicus calicem sumere, deficientibus scil. Sacerdotibus, qui id velint facere; quia præceptum Ecclesiasticum, quo prohibitum est laicis non communicare sub utraque specie est introductum ob majorem reverentiam hujus Sacramenti: ergo non debet obligare cum periculo majoris irreverentiæ Suarez *disputat.* 71. *sect.* 3. Vasquez, & alii apud Dianam *part.*5. *tract.*5. *resolut.*34. & quia de jure divino est, ut communicemus in articulo 24
mortis, & de jure positivo communicari in una specie, propterea si daretur casus, quod infirmus esset, ut panem deglutire non posset, sed tantum vinum, tunc posset sumere sanguinem absque panis specie, & in Græcia sic practicatum refert Henriquez *lib.*8. *cap.*44. Concilio Toletano 11. *capit.*11. Cartaginensi 4. *cap.*76. Nugnus *in* 3. *p.* 1. *num.* 1. *quæst.*80. *art.*12. *concl.*3. Diana, & alii apud Leandrum *ubi suprà q.* 31.

Unde patet probatio secundæ, partis conclusionis contra Vasquez *disputat.*203. *numer.*26. ibi curandum nihilominus esset, nè major quantitas specierum mulierculis ignorantibus daretur, quia licèt tolerabilis esset usus propter opinionem Cajetani, & aliorum, facilè tamen introduci poterit falsa opinio de virtute hujus Sacramenti, ut eo major existimaretur, quo plures essent species panis, aut quo major quantitas illarum esset: sequitur de Castillo *tractat.*4. *disput.*9. *dub.*17. *numer.*382. Leander *disput.*10. *tract.*7. *q.*21. 25

In quo quidem sensu intelliguntur, Ferdinandus de Hæredia *de Eucharistia part. secunda quæstion.*4. *conclus.*2. & Joannes de la Cruce, quos refert, & sequitur Diana *part.* 4. *tr.*8. *resol.*96. qui dicunt posse Inquisitores punire sumentes in communione majores, aut plures hostias, seu particulas, quod idem Diana reportat *in Summa*, *in verbo Inquisitorum jurisdictio in quæ delicta n.* 91. *fol.* 300. quod sanè procedit ratione scandali, quod posset oriri, &c. 26

27 De alio verò denunciatus venit D. N. major, quod scil. consuluerit quotidianum usum Eucharistiæ quibusdam suis pœnitentibus, quem non fuisse errorem, nec delictum videre licet ex illa quæstione tam celebri inter Theologos, an consulendus sit omnibus fidelibus indifferenter usus quotidianus Eucharistiæ. In qua quæstione negant esse omnibus consulendum Victoria, Sotus, Cajetanus, D. Antoninus, Sylvester, Nugnus, Tabiena, & alii, quos refert, & sequitur Card. de Lugo *disp.17. sect.8. per totam*, ubi latè, & doctè hanc partem probat, & defendit contrariam opinionem esse scil. consulendum omnibus, post alios defendit Doctissimus Joannes Sancius *in suis selectis disp.22. per totam*. Merlin. *de frequentia Eucharistiæ, per totum volumen*, quidquid tamen sit de omnibus, tamen quibusdam timoratis, & bonæ vitæ, concludunt omnes, consulendum, & hoc consulebat dictus N. major, quod nullum continet errorem, vel delictum.

28 Circa secundum verò dubium, quas probationes habere debeamus, certum est, nos habere plures denunciantes, & depositiones singulares, quæ neque in materia fidei sufficiunt ad convincendum, Farinac. *de testibus quæst. 64. numer.202. & de hæresi qu.188. numer.* 152. quod in omni alia materia procedere dicit Ludovicus Gilhausen *in arbore judiciali criminali capit. 6. part.3. de testibus numer. 92.* Cantera *quæstionum criminalium cap.2. de probation. per testes numer.17.* ubi ex Baldo *in leg. Ius jurandi, Cod. de testibus*, ait, quod testes singulares sunt qui deponunt de diversitate factorum, vel rerum, & quod ex his tantum probat unus quantum mille, solum verò in casu solicitationis *ex Bulla Gregorii XV.* supremi Inquisitores ex quo supremam habent potestatem, & cum agatur de delicto, quod nec actu, nec habitu potest aliter probari, testes singulares sunt sufficientes, nec habent locum in tali delicto juris regulæ Carena *de sancto Officio tit.6. §.50. numer.33.* Unde quando contra unum sunt plures testes omni exceptione majores, sed sunt singulares in suis dictis, & deponunt de diversis actibus ejusdem speciei delicti; neque ex his poterit reus dici convictus, ut benè Peña *in directorio commentar.121.* Rojas, & alii apud Carenam *ubi supra numer. 36.* Verum quando sunt plures numero, & valdè digni possunt conjungi, & ita solent jungi in Tribunali Sancti officii ad pœnam tamen extraordinariam, ut benè Carena *ubi suprà §.50. n.41.*

29 De Confessione verò facta à N. majore utpotè facta coram judice non sedente pro Tribunali; sed in judicio non sufficit ad condemnandum pœna ordinaria, quod ad pœnam extraordinariam, latè Mascardus *de probationibus conclus.347. & 348.* Farinacius *quæst.51. cap.1. numer.50.* qui *numer.62.* notat, quod nec probat confessio casu, quo alicui assignentur tres judices simul; & confiteatur tantum coram duobus, idque ob incompetentiam judicis, quia judex competens sunt omnes tres assignati simul, ut benè Salelles *de Sancta Inquisitione l.2. regula 178. à num.43. cum sequent.*

30 D. N. verò minor est spontè comparens, ille enim dicitur spontè comparens, qui nullis indiciis præventus, nec vocatus, nec citatus comparet, spontè enim aliquid fieri dicitur, quando illud fit propria Authoritate, *sine alterius requisit. leg. spontè, ff. de muneribus, & honoribus leg. 4. §. final. Cod. ad leg. Corn. de sicariis leg.2. Cod. de his, qui latron.* Gloss. *in cap.1. 16. quæst.6. in verbo spontè* Carena *2. par. titul.18. §.1.* Sousa *lib.4. cap.8. à numer.50. usque ad finem*, Bordonus *tom.1. de Sancto officio cap.30. num.23.* quæ spontanea comparitio minuit pœnam, idem Bordonus *cap.36. num.43.*

31 Quod si indiciis præventus compareat non citatus, nec vocatus, est quæstio, an sit spontè comparens, & distingunt DD. duos casus.

Primus est in eo, qui scit, vel suspicatur, se præventum, & sic metu probationum in Sancto Officio comparuit, & confessus est, & hoc casu licèt mitius iste comparens sit tractandus; tamen non dicitur spontè comparens, nam est præventus, & scit, vel suspicatur se præventum.

Secundus casus est, quando ignorat se præventum, & tunc debet gaudere beneficio spontè comparentium Farin. *de hæresi quæst.193. numer.28.* Carena *d. titul.18. part.2. §.1. num.2.*

32 Circa tertium, & ultimum qua pœna puniendi sint dicti N. & N. dico quoad N. minorem eum esse spontè comparentem, & posteà unica denunciatione denunciatum; quoad N. majorem & omnes simul: dico ignorantiam juris, vel facti non excusare in articulis fidei manifestis, quos omnes scire tenentur, quales sunt, qui continentur in Symbolo Apostolorum, qui nimirum inter Christi fideles publicè solemnizantur, tamen excusat ab aliis etiam in materia fidei; Farinacius *de hæresi quæst.179.* Ricciullus *lib. 50. c.7. n.7.* Carena *lit.1. de hæresi n.42.* Bordonus *de S. Officio c.36. n.48. tom.1.*

Ignorantia ergo juris, vel facti, quia in rebus fidei excusat, ut benè Castrus Palaus *tractat.4. de fide disputat.1. numer.11.* Sanchez *in summa lib.2. cap.3. numer.2.* Suarez *disputat.15. de fide sect.1.* Salellius *de sancta Inquisit. lib.1. regula 80. à numer.154. fol.161. cum sequentibus*, nil mirum si isti ignorantes prohibitionem resultantem ex scandalo, quod posset oriri, eam practicaverint, cum ex alio capite operati fuerint cum opinione per se probabili 33
quia si ex Sanchez *in summa tom.1. lib.1. cap.9. numer. 7.* opinio unius Doctoris docti, & pii sufficit ad constituendam opinionem probabilem, hæc est opinio probabilis per se loquendo ex supradictis, nec tenetur operans sequi 34
opinionem probabiliorem, sed potest sequi minus probabilem cum nullus teneatur sequi, quod perfectius est, & securius, sed satis est sequi securum, & perfectum, & esset onus intolerabile; si homo teneatur opiniones probabiliores investigare, ut benè Sanchez *in summa tom.1. lib.1. cap.9. numer.* 14. Diana *part. 2. tractat. 13. resolut.1. & part.4. tractat.4. resolut.4. & in summa in verbo opinio probabilis fol. mihi 396.* contra Antonium Mirandam dicentem, teneri sequi probabiliorem, ut in toto volumine.

Quare si ob scandalum quod posset oriri opinio improbatur, reduceretur ad scandalosam propositionem per accidens, practicantes, & reductivè ad prohibitionem *Pauli III. in Bulla*, quæ incipit *Apostolici culminis specula*, quæ habetur inter literas Apostolicas pro Sancto Officio, ubi Paulus dedit facultatem Inquisitoribus procedendi contra quoscumque etiam exemptos asserentes propositiones suspectas, scandalosas, periculosas, &c. ut Episcopi etiam tamquam delegati Sedis Apostolicæ id facere possunt ex Trident. *sess. 5. cap. 1.* si ergo contra tales proferentes has scandalosas propositiones de per se tales, non possunt Inquisitores abjurationem imponere, sed solùm cogunt ad revocandas dictas propositiones, & ad errorem suum detestandum juxta *Extravagantem vas electionis de hæreticis*, cujus revocationis formulam ponit Massinus *in praxi Sancti Officii quæst.7. sub rubrica forma della revocatione &c.* Isti tales, qui non scandalosam propositionem de per se, sed probabilissimam, per accidens tamen improbabilem, nullam merentur pœnam, & proinde ab Illustrissimo, & Benignissimo Ministro fore, & esse liberè dimittendos sperant, reprehensione tamen eisdem facta, ut in futurum sub gravissimis pœnis se abstineant, ut sperant. Scripsi hodie 28. Novembris 1657. 35

Tales fuerunt pœnitentiati per S. Officium privatione administrationis Sacramentorum, pro summa benignitate ejusdem Tribunalis gratiam fuere consequuti: laus Deo.

DISCEPTATIO XXIX.

SUMMARIUM.

1 *Causæ matrimoniales non sunt per omnes tractandæ, sed per quosdam.*
2 *Episcopus indoctus facilis ad divortia, refertur.*
3 *Alexander Sperellus qualiter in divortiis propositis se gesserit.*
4 *Mulieres in divortiis proponendis, primò Sodomiam proponunt.*
5 *Status quæstionis proponitur in præsenti.*
6 *Totus processus in quatuor capita reducitur.*
7 *Mulieris adulterium ad Torum separandum, sufficit.*
8 *Viri adulterium, an mulieri det causam separandi?*

9 *Vi-*

9 *Viri adulterium cum concubinatu dat separandi auctoritatem, Neapoli præsertim.*
10 *Adulterium de jure civili non cadit, nisi cum nupta.*
11 *Filii nati ex conjugato, & soluta sunt naturales tantum.*
12 *Viri adulterium quando det mulieri separationem Tori.*
13 *Adulteria de quibus in præsenti non fuerunt probata.*
14 *Testes singulares an probent adulterium?*
15 *Adulterii suspicio triplex*, temeraria, probabilis, & violenta.
16 *Adulterium non probatur ex accessu ad domum meretricis, vel frequentatione ejusdem.*
17 *Testis deponens inverisimilia, est de falso suspectus.*
18 *Testis deponens ultra interrogatoria, est suspectus de falso.*
19 *Testis familiaris qualiter probet in præsenti?*
20 *Testis de auditu alieno, nihil probat.*
21 *Testis habens interesse in causa, nihil probat.*
22 *Testes de auditu ad defensam, qualiter probent.*
23 *Taciturnitas adulterii nocet ad petendum divortium, & quando id verum sit?*
24 *Imposturæ signum quale sit, & an sit in præsenti?*
25 *Solicitatio ad vitium pessimum, sufficit ad Tori separationem.*
26 *Solicitatio ad vitium pessimum, cur sufficiat ad divortium.*
27 *Solicitatio ad vitium pessimum ex dicto solicitati, non probatur.*
28 *Solicitatio ad hoc facinus, ex duobus solicitatis non probatur.*
29 *Solicitati dictum cum violentia ad hoc facinus nihil probat, & quid si sine violentia?*
30 *Testibus videntibus per foramen unus post alium committi Sodomiam, an sit probatum.*
31 *Sodomiæ delictum per scripturam an probetur? & factum narratur.*
32 *Testes in criminibus exceptis, licet inhabiles admittuntur, & qualiter id procedat?*
33 *Solicitatio ad præposteram venerem, qualiter probetur, ad effectum separationis Tori.*
34 *Morbus gallicus, an sufficiat ad separationem Tori?*
35 *Morbus gallicus qualiter probetur ad finem divortii?*
36 *Sævitia triplex* simplex, atrox, & attrocissima.
37 *Moderata castigatio uxoris, permittitur viro.*
38 *Vir cogi non potest ad non percutiendum moderatè uxorem.*
39 *Sævitia simplex, & intra maritalem potestatem, non sufficit ad divortium.*
40 *Marito an licitum sit uxorem tenere carceratam, & quid ob zelotypiam?*
41 *Mulier est in potestate viri, & homo ad imaginem Dei factus, non autem mulier, & quomodo hoc intelligatur de muliere?*
42 *Marito ob verba contumeliosa licitum est uxorem castigare, & verberare.*
43 *Signa percussionis levis plura adducuntur.*
44 *Percussio alaphis facta in facie, an sit levis, & quid si iterata?*
45 *Percussio baculi facta, an sit levis, & quid cum sanguinis effusione?*
46 *Mulier viro restituitur, præstita cautione de non offendendo, posita atroci percussione.*
47 *Sævitia non semel, sed pluries requiritur, ut fiat Tori separatio.*
48 *Mulier suo viro est restituenda probato matrimonio, & cohabitatione.*
49 *Restitutio uxoris, quando, & qualiter sit facienda, & cum diversitate?*
50 *Concordantur jura* in c. ex transmissa 8. de restitut. spoliatorum cum c. ex parte eod. tit.
51 *Mulier qualiter sequestratur, pendente lite super divortio.*
52 *Cautio qualiter præstatur* pignoratitia, fidejussoria, & juratoria, *& de qua loquantur jura in præsenti?*
53 *Viro existente discreto, & emendato, sufficit juratoria cautio.*
54 *Judicis arbitrio remittitur, qualitas cautionis præstandæ in præsenti.*
55 *Sævitia gravissima ad divortium sufficiens duo requirit, & quæ?*
56 *Sævitia iteratis actibus requiritur pro divortio.*
57 *Sævitia semel exercita pro spatio decem annorum, non sufficit ad divortium.*
58 *Sævitia præterita pro divortio non sufficit, sed requiritur timor futuræ.*
59 *Timor futuræ sævitiæ qualiter consurgat?*
60 *Cautione non sufficiente quid agendum?*
61 *Gravis sævitiæ exempla quæ sint?*
62 *Gravis sævitia, est vulneribus uxorem percutere cum cicatricibus.*
63 *Carceratio uxoris in cubiculo cum denegatione alimentorum, est gravis sævitia.*
64 *Sævitia viri, qualiter probetur erga uxorem.*
65 *Testes singulares, an probent sævitiam, & quando?*
66 *Testis de auditu an, & quando probent?*
67 *Sævitiæ probatio, præsumptiva non sufficit.*
68 *Sævitia reconciliata præsumitur lapsu temporis.*
69 *Sævitia qualiter, non obstante reconciliatione, possit proponi ad separationem Tori faciendam.*
70 *Sævitiæ causæ, quæ adducantur in præsenti?*
71 *Tacitus consensus, an operetur ad confessionem eruendam in præsenti.*
72 *Promotor Fiscalis adhærere debet parti impugnanti divortium.*
73 *Oppium de quo in præsenti, an sufficiat pro divortio.*
74 *Mala fama in specie probata destruitur, per bonam famam, etiam in genere probatam.*
75 *Fama undè oriri debeat, & qualiter?*
76 *Testes deponentes de fama per verba juris, sunt suspecti.*
77 *Inimicitiæ contractæ quando dent causam justam divertendi.*
78 *Marito querelante uxorem, & non carcerari faciente, vel non prosequente querelam, non oritur odium capitale.*
79 *Sententia non justificata ex actis, est notoriè nulla.*
80 *Testem viles, & abjecti contra Nobilem, qualem faciant probationem?*

ARGUMENTUM.

Judicibus dumtaxat prudentibus, Jurisque Canonici minimè ignaris, causæ matrimoniales sunt committendæ. Adulterium utriusque conjugis, an ad tori separationem sufficiat? Infandum Sodomiæ scelus utplurimùm solet à mulieribus maritis affingi, & quid de id genus accusationibus judicandum sit? Sævitia quid, & quotuplex, quæve ad Tori divortium requiratur?

PRO

Illustriss. D. N. Marchione N.

CONTRA

Illustriss. D. Marchionissam N. ejus uxorem.

1 ALexander III. Summus Pontifex *in capit.* 1. *de consanguinitate, & affinitate*, determinat summa cum ratione, & prudentia, quod non sunt causæ matrimonii tractandæ per quoslibet, sed per Judices discretos, qui potestatem habeant judicandi, &

& statuta Canonum non ignorent: quia sæpè sæpius Judices errare solent, in separationis Tori sententia proferenda ob sævitias, adulteria, & alia similia maritis ab uxoribus apposita; ob quæ exasperatæ partes, plurima peccata committunt, & exitiales inter affines ortæ inimicitiæ, soboles malè educatæ, & familiæ etiam ad summam egestatem reducuntur, ut de quodam Episcopo legimus parum in jure versato, qui passim conjuges inter se altercantes, quoad Torum separabat. Unde adeò crevit numerus, ut hac de causa ad Urbem vocatus, cum S. Pontifex eum acriter argueret, subdens: an nescis, quod sermo Divinus dicit: *Quod Deus conjunxit, homo non separet?* ille magis urbanè, & facetè, quàm piè responderit: Utique Pater Sancte, sed cùm Deus sit dator pacis; Dæmon autem jurgiorum auctor, profectò quas Ego separavi, non Deus, sed Diabolus conjunxerat. Non sic fecit Illustriss. Alexander Sperellus, Episcopus Eugubinus, olim in hoc Regno Nuncius Apostolicus, qui cum in anno 1624. Regiensem Ecclesiam pro Eminentiss. Estensi regeret, vir Nobilis uxorem pari nobilitate ortam de adulterio accusaverat, ac proinde Tori separationem cum dotis lucro petebat: ipse tamen laboravit, ut à tam indigno conamine desisteret, & sic obtinuit, ut testatur 2. *tomo decis.* 139. *num.* 52. Ad hæc cùm pluries in causis separationis Tori, mulieres vellent attentatum vitium Sodomiæ proponere, quærebat priùs, an id probare possent, & cum negativè respondèrent, persuadebat illis, ut proprio pudori, ac virorum suorum existimationi parcerent. Quædam alia Genuæ licèt eidem fassa fuisset se in hoc scelus per septuaginta ferè vices cum marito consensisse *decis.* 140. *numer.* 42. ait tamen quod si mulieris dicto etsi jurato super Sodomia standum esset ad finem separandi Torum, innumerabilia fierent divortia (quia passim uxores iratæ hanc causam adducunt, & plurimæ mentiuntur) & essent testes, in causa propria: illis ergo non credendum, ut benè Cavalcanus *de brachio regio part.* 1. *num.*284. & Riccius *decis.* 145. *n.*18. *p.*1.

2 (margin, beside "mus parum in jure versato")

3 (margin, beside "vi, non Deus")

4 (margin, beside "rebat priùs")

5 Quæ cum ita sint, Reverendiss. Domine, spero omni jure decidendum fore, per hanc Archiepiscopalem Curiam Neapolitanam Illustr. Marchionissam N. cogendam esse ad præstanda obsequia matrimonialia suo viro Illustr. D. Marchioni N. non obstantibus suis aereis prætensionibus, deductis in hac eadem Curia.

Totum enim, quod in 23. articulis, & interrogatoriis
6 Illustriss. Marchionissa deduxit, ad hæc reducuntur, scil. Primò ad adulteria, quæ dixit commisisse Illustr. Marchionem cum Anna N. cum Benedicta, cum Maria Nobili, & cum Isabella. Secundò attentatum vitium pessimum. Tertiò ad sævitiam causatam ob interesse cujusdam donationis, figuratæ per Marchionissam, sub qua sævitia reducuntur verbales injuriæ, *Pazza*, *Spiritata*, *Heretica*, *&c.* prohibitio ne accederet Confessarius, Medici, Oppium, Brachii contusio, & ruptura, & alia omnia, aereè cum reverentia asserta, & minimè probata per Marchionissam, cum nec fuerint, nec somniari potuerint. Quartò ad quædam vasa argentea furata, & subtracta per filios Marchionis; ex quibus tandem concludit ortam esse inimicitiam, & odium grave. Quæ omnia evacuata sunt in facto quoad probationes, ex eisdem testibus Marchionissæ, ut meus Collega optimè fundavit; Ego tamen in jure easdem pætensiones aeras evacuando.

7 Quoad primum de Adulteriis, dico certum esse virum posse uxorem suam ob adulterium dimittere, & ob hanc causam separationem Tori concedendam viro, Matthæi *cap.*5. *& cap.*19. *cap. significasti*, *cap. Gaudemus*, *cap. ex his de Divortiis*, quæ est propositio de fide, teste Sanchez *de matrimon. lib.*10. *disputat.*3. Basilio Pontio *de matrimon. lib.*7. Perez *eodem tractat.* Tancredo, & alii: dicitur enim Matthæi 19. *Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur*, & ob id constito de adulterio uxoris, non est deneganda Tori separatio, *cap. ex parte* 9. *de sponsalibus*, *cap. significasti* 4. *cap. ex literis* 50. *d. cap. Gaudemus*, ubi Barbosa *in collectaneis de divortiis*, *cap. tuæ* 50. *de procuratoribus*, *cap. Int Aleximus* 6. *cap. fin. de adulteriis*, Covar. *de sponsalibus lib.*4. *Decretalium* 2. *part. cap.* 7. §. 50. Julius Clarus *in* §. *Adulterium numer.*12. *&* 16. ubi Bajardus *numer.*85. Monaldus *consil.*8. *&* 88. *volum.*1. Farinac. *de delictis carnis quæst.* 143. *numer.* 9. Surdus *de alimentis*, *tit.*7. *quæst.*16. *numer.* 23. Cevallus *quæst.*734. Guttierrez *de matrimon. cap.*129. Mulier verò à viro separata quoad Torum, & cohabitationem si adulterium posteà committat, poterit ab eodem viro accusari, ut perbellè defendit post alios Gomesius Bajo *in praxi Ecclesiastica lib.*2. *quæst.*129. qui *quæst.*130. disputat an mulier separata per divortium possit contrahere sine consensu mariti.

De adulterio verò commisso per virum maxima est controversia, an peti possit separatio Tori per uxorem; prima 8
opinio est affirmativa, cum Bursato *consil.* 218. Sanchez *lib.*10. *disputat.*3. Gratianus *cap.* 738. *numer.* 50. Peguera *decis.*94. Rota *decision.* 49. *part.*4. *&* 5. Duranus *decis.*366. *part.*2. & alii, qui non solum dicunt in adulterio mariti, sed in simplici fornicatione habendo rem cum soluta Bursatus, & Farinac. *ubi suprà*, etiamsi publicam, & prostitutam meretricem cognoverit, Soccin. senior. *consil.* 148. *volum.*1. Bursatus *ubi suprà numer.*14. quia separatio Tori est pœna canonica, de quo jure omnis coitus extra matrimonium est punibilis, *cap. nemo sibi*, *cap. meretricis*, *capit. in eo* 32. *quæst.*4. Bursatus *numer.*20. ergo non debent vir, & uxor ad imparia judicari, *capit. si quis uxorem* 32. *quæst.*1. *cap.* 2. *de divortiis*, *cap. præceptum* 32. *quæst.*7. ubi glossa, latè Bursatus *ubi suprà*, Themudo *decis. Curiæ Archiepiscopalis Portugalliæ*, *tom.*1. *d.*38. latissimè D. Joannes Baptista Ventriglia olim Vicarius Capuanus, nunc verò in hac eadem causa Judex *Annot.*10. §.1. *in sua praxi Ecclesiastica*.

Secunda sententia docet ob viri adulterium separationem Tori non permitti mulieri, nisi retineat concubinam, 9
& cum utraque vivat, & habitet, ita quod ex tali practica posset insidiari vitæ uxoris, at secus ubi cessat tale periculum, ut est in præsenti, quando scilicet maritus adulterium commisisset casualiter, non tamen cum concubina ex consuetudine retenta, & sic practicari in nostra Curia Archiepiscopali Neapolitana testatur insignis Molfesius *part.*6. *ad consuetudines*, *quæst.*5. *numer.*55. & doctissimus Franciscus de Petris *consil.*12. Nec prætermittendum est 10
adulterium de jure civili non cadere, nisi cum nupta, *l. inter liberos* §. *lex Julia*, *ff. ad l. Jul. de adulteriis*, *leg. inter stuprum*, ubi Alciatus *de verb. signific.* Mascardus *concl.* 58. Franciscus Marcus *dec.*514. *numer.*19. *part.*1. Cardinalis Paleothus *de Nothis*, *& spuriis*, *cap.*12. *numer.* 10. & coitus uxorati cum soluta est de jure civili impunibilis, Salycetus, Paulus de Castro, Alexander, Rolandus, & alii apud Ciarlinum *cap.*33. *tom.*1. *à numer.*10. unde ex tali copula nati dicuntur naturales, Peregrinus *artic.* 22. *num.* 88. latè Gratianus *cap.*36. *numer.*26. & vilitas personæ red- 11
dit talem coitum impunibilem, Rolandus, Paleothus, Nonnius, Joseph Ludovicus, & alii apud Ciarlin. *cap.*33. *numer.*13. nil mirum ergo, si ob adulterium viri non concedatur mulieri separatio, quia si hoc esset, sequeretur, quod infinita propemodum fierent in hac Civitate divortia, unde Ricc. *decis.*199. *num.* 3. ait quod mulier divertit à viro 12
ob ejusdem adulterium si id sit notorium, vel ob confessionem mariti, vel ob cohabitationem: sequitur Themudo à Fonseca *ubi supra*, qui tamen dicunt, quod quando adulterium viri, est adeò manifestum, ut nulla posset tergiversatione celari, v. gr. si esset facti permanentis, quia adulteri cohabitarent, vel constaret per notorium juris, tunc posset peti ab uxore separatio Tori, ut benè Barbosa *in rubrica ff. sol. matr. p.*2. *n.*26. Sanchez *l.*10. *de matrim. disput.* 12. *n.*13. *&* 25. Farinac. *q.*143. *n.*52. *cum seq.* Sperellus *d.*138. *n.*14. *tom.*2.

Adulteria verò de quibus in præsenti nullam habent pro- 13
bationem; Primò quidem quo ad adulterium assertum cum Anna, quod Angela deponit sibi ipsi contradicit, nihilque probat, quia licet adulterium conjecturis, & præsumptionibus probetur, argum. text. *in cap. Dixit Dominus* 21. *quæst.*1. *capit. literis de præsumption.* ubi deciditur ob violentam adulterii suspicionem posse sententiam divortii proferri, & sufficere in præsenti testes singulares, & conjecturas dixit Rota *decis.*102. *part.*6. *recentiorum*, Parisius *consil.*54. *numer.*62. *lib.*4. Bertazolus *consil.*20. *numer.*18. *& consil.*273. Farinac. *de testibus quæst.*64. *numer.*129. & admitti testes singulares ait Buccaronus *de differentiis inter judicia civilia*, *& criminalia*, *different.*233. nam licet testes 14
singulares non probent unum, & idem adulterium, tamen probant personam esse adulteram, tum quia sumus in delicto difficilis probationis, Cardinal. Seraphinus *decision.* 226. Rota coram Durano *decision.* 273. Hinc dixit Bartolus *in leg.* 3. *ff. de furtis*, quod si quis deprehen-

henditur in domo alicujus, ubi pulchra mulier est, certè facit hic adulterium manifestum, & post Bartol. alii dixerunt apud Mascard. *conclus.*61. & sufficienter ad Tori separationem, ait Farinac. *de delictis carnis*, *quæst.*136. *numer.* 158. licèt inquam id verum sit, tamen ad effectum separationis Tori, debet adesse propinqua, & violenta præsumptio, non remota, & non violenta, *cap. litteris* 12. *de præsumpt.* ubi S.P. declarat violentam præsumptionem sufficientem ad Tori separationem, si visa sit uxor (idem de viro) sola cum solo, nuda cum nudo, in eodem lecto, vel si in secretis locis, & abditis, horis suspectis inventi fuerint, ubi Glossa *in verbo credant*, ait ad hunc effectum sufficere violentam præsumptionem, quod latius eadem Glossa firmaverat *in cap. Dixit Dominus* 32. *quæst.*1. *in verbo Suspicio*, ubi triplicem distinguit suspensionem, temerariam, probabilem, & violentam, & de hac ultima dicit loqui text. illum, quatenus ait uxorem posse ob adulterii suspicionem dimitti, eadem Glossa *in cap. maritis* 4. *in verbo ex suspicione de Adulteriis*, nec omne præparatorium sufficit, sed requiritur præparatorium propinquum, & violentum, Guttierrez *de matrimon. cap.* 129. *numer.* 12. communiter Canonistæ, & Theologi cum Sanchez *lib.*10. *disputat.*12.*numer.*41. etenim requiruntur signa propinqua, non autem remota ad copulæ præsumptionem, *dict. cap. litteris*, *& cap. tertio loco de præsumpt.* Rota *d.*69. *post primum volumen consiliorum* Farinacii, ubi testes debent deponere de actibus proximis copulam inferentibus, & etiam si civiliter de adulterio agatur, exiguntur probationes præsumptivæ, juxta formam, *cap. præterea de testibus*, *& d. cap. tertio loco*, Bertaz. *cons. crimin.* 316. *vol.*2. ubi plus dicit, quod mulier, quæ cum juvenibus fuit, levata non præsumitur adultera, licèt alii in hoc casu contrarium putent cum Ripa *de nocturno tempore*, *cap.*36. *num.*50. Rimin-aldo juniore *cons.* 260. *num.*43. *& cons.* 274. *numer.* 31. *&* 34. Bajardo ad Clarum *in* §. *Adulterium*, *num.*38. & quod quando mulier, & vir fuerunt simul, non modo in domo, sed etiam in camera aperto ostio cesset adulterii præsumptio dixit Farinac. *dict. quæst.*136. *numer.* 147. unde doctrina Bart. simpliciter intellecta non est vera, ut dixit Abbas *in d. cap. tertio loco*, *numer.*4. Farinac. *ubi suprà numer.*160. Rota coram Pamphilio, *in Bituntina separationis Tori*, & coram Peña, & coram Seraphino *dec.* 226. Farinac. *de delictis carnis quæst.*143. §. *separatio Tori numer.*9. *usque ad num.*24. quod cum nihil tale sit in præsenti, aereè prætendit Marchionissa Tori separationem. Imò cum S. P. motu proprio fecerint separationem Tori inter illos duos apud Grat. *c.*959. id fecit quia extrajudicialiter Papa partes audivit, & conjuges ratificarunt; quare similis est *decisio* Sanfelic. *decis.*361. *tom.*3.

16 Ad Adulterium verò cum Benedicta, dico non probari, quia accessus ad domum meretricis, licet aliqualem præsumptionem faciat copulæ, non tamen inducit violentam imò satis remotam, cum pluri domos meretricum ingrediuntur pro simplici conversatione, tam cum illis, quàm cum aliis adolescentibus, easdem domos frequentantibus, ut illas canentes audiant, vel saltantes aspiciant, &c. ut in puncto Bertazolus *in consilio crimin.*228. *numer.* 8. *volum.*1. ubi licèt quidam vir fassus fuisset extrajudicialiter se ivisse ad meretrices, non inde sequitur, quod cum eis rem veneream habuerit, sed tantum ad colloquendum, & ludendum, ut faciant nobiles, qui tamen ab actu carnali abstinent, & ibi propterea concludit non esse locum separationi Tori.

17 Ad adulterium Mariæ nobilis ultra quod in facto satis responsum est esse inverisimilem depositionem, imò falsam cum reverentia, prout cætera omnia, & est testis qui deponit ultra interrogatoria, etenim testis inverisimilia deponens est falsitate suspectus, quia inverisimilitudo est falsitatis imago, Bald. *in leg.*1. *col.*4. *Cod. de servis fugitivis*, Alexander *consil.*27. *volum.*2. *& consil.* 118. *volum.* 3. ergo non est credendum *l.*4. *in princip. leg. ob carmen*, §. *fin. de testibus*, *leg. non est verisimile*, *ff. quod metus causa*; unde consuluit Ancharranus *in cons.* quod incipit *Extra ordinem ultim. col.* testi inverisimile deponenti Judicem non debere fidem præstare, & Alexander *consil.* 95. *volum.* 4. ait quod testimonium inverisimile est suspectum, sequitur Mascar-

18 dus *conclus.*1317. *numer.*44. & Grammaticus *consil.*66. post alios dicit, quòd si inquisitus, de se confessus, alium nominat, minimè de eo interrogatus, talis nominatio habetur à lege, ut suspecta & sic non stabitur ejus dicto nisi alia præcedant indicia contra nominatum prædictum, etiam in casibus in quibus interrogari potuisset: & non est prætermittendum Angelam, & alios deponentes esse valdè intrinsecos dictæ Marchionissæ, & nimium familiares, quibus quanta fides sit adhibenda determinant Doctores *in l. etiam*, *Cod. de testibus*, *& in leg.*1. §. *ad quæstionem*, *ff. de quæstionibus*, Ciarlinus *cap.*74. *numer.*45. *tom.*2. post alios, quos allegat. 19

20 Ad adulterium Isabellæ eodem modo respondetur, quod Angela deponit de auditu Marchionissæ, & idem deponit Franciscus de Andrea de auditu, Maria de Mercurio, &c. qui testes de auditu alieno nihil probant, *cap. licet ex quadam de testibus*, Farinac. *de testibus*, *quæst.* 60. Camillus Borrellus *in summa decisionum tom.*2. *tit.*13. *de testibus de auditu numer.*13. *cum pluribus seqq.* Ludovic. Gilhaus. *in arbore judiciar. crimin. cap.*6. *part.*3. *de testibus*, *numer.* 128. & præsertim quando dicunt de auditu principalis interesse habentis in causa, quia testes repelluntur, quorum repelluntur autores; post alios Borellus *ubi suprà num.* 54. qui ait, quod multo magis repelluntur si dicant audivisse ab inimico principalis rei, quod sequitur Carena *par.*3. *tit.*6. §.2. *in fin.* pro defensione verò rei testes de auditu faciunt præsumptionem, indicium, & aliqualem probationem, Farinac. *ubi suprà n.*13. Gilhaus. *n.*130. Barbosa *in c. cum literis de testibus*, *& attestationibus*. 21 22

23 Sed dato, quòd hæc omnia adulteria fuissent probata, videtur tamen uxorem remisisse, ita quod non poterit amplius accusare, Glossa *in cap. fin. de adulteriis*, quam communiter approbari dicit Covarr. 2. *part. de sponsalibus cap.*7. §. 6. *num.*7. Emanuel Suarez *in verbo adulterium num.* 85. Viv. *opin.*1060. Farinac. *quæst.*142. *num.*88. quia taciturnitas præjudicat quo ad adulterium, & delictum præteritum non quo ad futurum, Glossa *in cap. plerumque*, *in verbo*, *nec reconciliata*, *de donat. inter virum*, *& uxorem*, Lopez *in cap. per vestras* §. 9. *num.*18. *&* 19. *de donat. inter virum*, Farinac. *num.*76. Ciriac. *cap.*171. *in fin.* ergo cum Marchionissa dicat perfectam de omnibus adulteriis habuisse notitiam, nec tori separationem petiit, sed sciens, prudensque ac sponte sua passa fuerit ab eo cognosci, censetur talem injuriam remisisse, nec hodiè amplius agere potest, DD. *in leg. si uxor.* §. *fin. ff. de adulteriis*, Bartol. *cons.* 310. *lib.*5. *& consil.*303. *volum.*3. Boerius *decis.*338. Osasch. *decis.*77. *numer.*36. Bertazzolus *consil.*218. *lib.*1. Sanchez *lib.* 10. *de matrimon. disputat.*14. *numer.*6. Farinac. *de delictis carnis*, *quæst.*142. *numer.*68. Menoch. *consil.*850. *numer.*19. Rota *decis.*193. *post* 2. *volum. consilior.* Farinacii, ubi secus concludit si mulier adulterium viri ignoravit, *& decis.* 49. *numer.*8. *part.*4. *recentiorum*, distinguit tres terminos, nempè ignorantiam, & dubietatem, & scientiam adulterii à conjuge commissi, ut scilicet in primo, & secundo casu putà in ignorante, & dubitante non dicatur remissum, sed in sciente remissum censetur, quod latius declarat Sanchez *ubi suprà numer.*9. semper enim, quod sequuta fuit reconciliatio mariti cum uxore, non potest uxor petere separationem tori; Bertazzolus *ubi suprà* Farinacius *consil.* 157. *numer.* 11. *part.* 2. Gratianus *cap.*738. *numer.* 62. qui docet modum probandi reconciliationem, Cardin. Seraphinus *decis.*1316. *numer.*3. & glossa *in capit. plerumque in verbo reconciliata de donat. inter virum*, *& uxorem*, & Gratianus ait, quod cum quædam mulier post verbera, & acrem tractatum numquam amplius cum viro concubuerit, sed cum alia, fuit dictum non fuisse probatam concludenter reconciliationem, quod non est in præsenti, sic etiam si mulier à viro ob adulterium petat separari, & deindè ipsemet adulterium commiserit, tunc videtur remisisse.

Imò evidens signum imposturæ est (ut cum omni qua decet reverentia loquar) quando poterat prius Judicium moveri, & non fuit motum, Glossa est celebris *in Clementin. Sæpè*, §. *& quia*, *in verbo*, *non obstante*, *in fine*, *de verb. signific.* quia de sua justitia diffidere præsumitur, qui judicium refugit, ut ait text. *in c. Christianus in fine* 12. *q.*1. Afflict. *dec.*13. *n.*21. Menoch. *l.*1. *præsumpt.*91. *& l.* 3. *præsump.* 135. *& cons.*357. clarissimum enim est calumniæ indicium sera nimis ad judicium postulatio, *c.*1. *de frigidis*, *& maleficiatis*, ibi (si proclamare voluit cur tamdiu tacuit?) cum certissimum sit ex tarditate argui dolum, & calumniam accusantis, Boer. *dec.*42. *num.* 20. Foller. *in praxi censurar. fol.* 250. 24

Quo ad secundum verò de importunitate, & fœdissima mole- 25

molestia, qua ad propossteram venerem solicitatam se dicit Marchionissa per Marchionem, dico certissimum esse ob hoc tam nefandum scelus licere tori separationem petere, quam obtinuisset, *cap. Idololatria* 28. *quæst.* 1. ubi D. Augustinus illius auctor generaliter loquitur de conjuge inducente alterum conjugem ad hoc, & S. Ambrosius *ad Corinthios* 1. *cap.*7. & post omnes Menoch. *casu* 286. *numer.* 14. Salzedus ad Diaz *cap.*86. Sanchez *lib.*10.*disp.*4.*numer.*6. Franciscus Marcus *decis.*739.*part.*2. Ricc. *decis.*66.*part.* 1. *ex cap. omnes cautiones* 32. *quæst.* 7. Farinacius *de delictis carnis quæst.*143. *numer.*86. Clarus *in* §.*Sodomia*, *numer.*7. & non solùm si mulierem, sed etiam si cum aliis, Ricc.*p.*1. *dec.*66.*n.*3.

26 Ratio verò quare conjugi de præpostera venere solicitatæ concedatur tori separatio ea est, quia si mulier non tenetur cohabitare cum conjuge ob periculum vitæ temporalis, Sanchez *lib.*9. *de matrimon. disputat.*24. *numer.*28. neque erit obligata cum periculo perditionis animæ, & sic vitæ spiritualis, quæ pretiosior est corpore, *cap. ille* 22. *qu.*1. *cap. præcipimus* 12. *quæst.*1. *cap. si habes* 24. *quæst.* 3. & generale est, quod ubi conjux conjugem inducit ad peccatum mortale, quod animæ vitam perimit, *cap. resuscitatus*, *c. omnis de pœnit. dist.*1. poterit propter periculum suæ fragilitatis à conjuge recedere, ut peccatum effugiat, ut post Navarrum, Paludanum, & alios dicit Petrus Barb. *in rubr. p.*2. *sol. matr. n.*30.

27 Talis autem solicitatio ad præposteram venerem, licet probetur testibus etsi inhabilibus Doctores *in cap. per tuas de simonia*, *leg. famosi*, *ff. ad leg. Iul. majestatis*, Foller. *in praxi crimin. part.*2. *in verbo capiet informationem*, *numer.*13. (quod fallit in eo, qui adhæret inimico, vel est formaliter inimicus) non tamen probatur per testes de auditu, Marsilius *consil.* 28. Nec sodomitati dictum facit probationes, post alios Riccius *collect.*525. nisi positis aliis adminiculis Jul. Chartarius *decis.*88. qui declarat adminicula, Guazzinus *ad Defensas reorum*, *tom.* 1. *Defensa* 4.

28 *numer.*17. neque ex dicto duorum stupratorum, ut patet ex Grammatico *consult.*61. ubi depositiones duorum majorum dicentium se à fratre quodam Religioso stupratos fuisse non probare, ait, Cardin. Parisius *cons.*157. & Capic. Latro. *decis.*163. *numer.*31. & licet Peguera *decis.*76. dicat dictum pueri sodomitati facere etiam indicium ad torturam, etiam absque tortura, tamen loquitur de socio criminis, non autem de principali offenso per vim stuprato, & loquitur attenta consuetudine Cathaloniæ, de qua idem Peguera

29 scribit *d.*5. quia enim Marchionissa dicit tentatam fuisse per vim, & per consequens violentatam, sequitur quod fuit offensa per violentiam, ergo nulla fides est ei habenda, quia offensa ex *l. si quis in gravi*, §. *si quis moriens*, *ff. ad Syllanianum*, *& leg. In omnibus*, *Cod. de testibus*, Grammaticus *cons.*170. Ulpellus *cons.*30. ergo posita violentia non solùm est socius criminis, sed offensa, ergo &c. Imò Bertazzolus *cons.*72. *numer.*68. ait dictum pueri stuprati nullam fidem facere contra hominem in dignitate constitutum, & bonæ famæ, ut est in præsenti, & licet verum sit per testes

30 videntes vicissim unus post alium per foramen coire aliquos nefandè, dici per contestes probari, ut testantur Vivius *decis.*241. *num*.... Mascard. *conclus.*59. *numer.*15. *& conclus.* 65. Ricc. *decis.*29. *part.*3. tamen in præsenti Beatrix dicit se vidisse janua aperta Marchionem tentantem Marchionissam de vitio pessimo, & Angela id non deponit, remaneret ergo sola Beatrix, & sic dictum unius inverisimile, & falsum cum reverentia, unde esset solùm dictum Marchionissæ, quod sine aliis adminiculis nihil probat Sanchez *lib.* 10. *disputat.*4. Farinac. *de delictis carnis quæst.* 183. *numer.* 83. Riccius *part.*1. *decis.*66. *& decis.*71. Themudo *dec.* 38. *part.*1. & sic sola confessio accusantis, & non constito de delicto commisso per evidentiam per testes, vel per indi-

31 cia, etiamsi civiliter agatur nihil probabitur, Farinacius *cons.*125. ubi agit an probetur hoc delictum per albaranum quoddam de quo ibi. Sufficerent verò testes singulares, & præsumptiones violentæ, quia non agitur de probanda sodomia in specie contra inquisitum, sed in genere illum esse sodomitam, & sic iterato, & sæpius commisisse sodomiæ crimen, ut latè Farinac. *d. cons.*25. *nu.*57. & testes in præsenti non sunt nisi Beatrix, vocans in sociam Angelam, quæ nihil dicit.

32 Neque dicas, quod in crimine excepto, & occulto testes alias inhabiles admittuntur, & signanter in crimine sodomiæ ex Farinac. *cons.*156. *num.*38. *& in tract. de testibus quæst.*56. *n.* 366. Mascardo *concl.*1319. *num.*13. Riccio *d.*29. *num.*2. *p.*3.

Respondeo enim hoc non procedere quoties testes plures patiuntur defectus, Grammat. *cons.*45. *&* 37. *numer.* 9. *& cons.*61. *numer.* 3. ubi ait ita judicatum suo tempore, Rolandus *consil.*57. *numer.*38. Natta *consil.* 398. *numer.*6. imò testes isti rejicerentur etiam à statuto admittente testes inhabiles, & plenè Bursatus *consil.* 20. *num.* 97. & in puncto in sodomiæ delicto, testem qui pluribus est obnoxius infirmitatibus nunquam admitti, docet Mascardus *conclus.* 1319. *numer.*13. & testem ob duplicem defectum omninò repelli probat Menoch. *de arbitrariis*, *casu* 99. *num.*7.

Respondeo secundo, quod argumentum, & regula procedit quando testes deponunt super delicto immediatè: secus autem si super judicio ad delictum, nam tunc omni exceptione majores esse debent, ita Bartol. *in leg. in quæstionibus*, *ff. ad leg. Iul. Majestatis*, qui hoc admittit in crimine etiam læsæ Majestatis, in quo omnium conditio est exæquata, & allegat text. *in cap. per tuas de simonia*, quem refert, & sequitur Sanfelicius *tom.* 3. *decis.* 394. Afflict. *in Constitut. Regni Prosequentes*, & Dec. *consil.*410. *numer.* 15.

Probabitur verò solicitatio ad hunc effectum per testes, quando deponerent se interjecto pariete audivisse tergiversationes, & negationes mulieris, & postulationes, ac preces, vel minas viri, ita Calcaneus *consil.*110. Farinac. *de delictis carnis quæst.*148. *numer.*67. *& quæst.*69. *de testibus numer.*179. ubi ad effectum separationis Tori requirit etiam famam, & adminicula, inter quæ adminicula duo approbat Sperellus *decis.* 140. *tom.* 2. *numer.* 43. Primus si vir de tali nefando vitio cum aliis perpetrato diffamatus fuisset, quia semel malus semper in eodem genere mali habet contra se juris præsumptionem. Secundus si mulier esset timoratæ conscientiæ, ac prudens, & pudica, quæ non præsumeretur talia sibi confinxisse, & absque causa, ut ait Rota *dec.* 155. *numer.* 15. *part.* 6. *recentiorum*, quæ duo ait Sperellus, juncta cum duobus testibus etiam familiaribus, deponentibus de tergiversationibus, & reluctationibus mulieris, & de precibus, vel minis viri essent ad separationem sufficientia in præsenti nihil tale habemus, nisi bonam qualitatem, famam, & conscientiam Marchionissæ, quæ licet pia, & devota, tamen id ab aliis persuasum fuisse ad dicendum liquido constat, quia quando Marchio petit uxorem ad se reverti, & spoliatum se dicebat Marchionissa, ipsa noluit ire, & cum ad Judicem Ecclesiasticum accederet Marchio pro uxore, à quo solum cogi possunt conjuges ad cohabitandum, teste Sperello *dec.* 9. ipsa petiit divortium, Torique separationem, quæ est præsumptio calumniæ, ut in simili Sperellus *decis.* 138. *tom.* 2. 33

Neque aliqua ratio haberi debet de eo quod posuit Marchionissa à Marchione fuisse sibi malum causatum, & non dicens de quo malo, testis dicit de morbo gallico quem morbum aqua hordeacea sanavit: ridicula sanè res, non probato Marchionem habuisse morbum gallicum, testis dicit fuisse ab eodem causatum, dicunt enim aliquem non teneri uxorem cohabitare cum marito infecto morbo gallico, licet sit de consilio cohabitatio, non de præcepto, *cap.*1. *de conjugio leprosorum*, Natt. *consil.* 24. *lib.* 1. & admittit Rota *decis.*441. *numer.*6. *part.*1. *recentiorum*, prout de simili causa quando mariti os malè olet, ut factis omnibus Medicorum diligentiis sanari non possit, Riccius *p.*1. *decis.* 66. 34

Hoc tamen neque est probatum, neque ad Torum separandum sufficeret, debebat enim probari Marchionem tunc habere morbum gallicum, ut benè in proposito Sperellus *decis.*140. *numer.*27. *tom.*2. & posita probatione prædicta tunc debebat probari non posse simul cohabitare Medicorum attestatione, ut de lepra etiam dicit Barbosa *in rubrica ff. solut. matrimon. part.*2. *numer.* 28. non enim semper morbus gallicus est contagiosus, Falloppius *de morbo gallico cap.* 22. Hercules Saxonia *de re venerea cap.*3. ergo probari debuisset Marchionem tunc temporis morbo gallico laborasse, & ea specie, quæ contagiosa esset, unde Rota apud Burattum *decis.* 815. *part.* 3. ait morbum gallicum non sufficere ad Tori separationem, sed solum ad debiti denegationem, quatenus tamen periculum mortis in persona uxoris immineret, & hoc probandum esse dicunt omnes cum Rota *ubi supra*, & quis unquam somniavit morbum 35

Galli-

Gallicum sanari aqua hordeacea, nè Medicis si ita sanaretur morbus gallicus?

36 Quoad tertium verò caput de sævitia proponitur Antesignanus Bald. *cons.*176. *vol.*1. ex quo colligunt omnes, praxim ad cognoscendum an, & quando ob dictam causam tori separatio sit concedenda, & cum Baldo distingui debent tres casus. Primus quando maritus moderatè, & ex causa uxorem verberavit. Secundus quando atrociter, & immoderatè, sed remedio cautionis potest indemnitati conjugis in posterum consuli. Tertius quando eo redacta est res, ut nec quidem oblata per virum fidejussione uxor possit illi tuto committi.

37 In primo casu quando moderatè uxor castigatur à viro, testes deponentes de ea nihil concludunt ad separationem tori, quia permissum est marito ex causa verberare uxorem suam; dummodo ad sæva non transeat, *l. unica*, *C. de emend. propinquorum*, Glossa *in* §. *quia verò*, *in verbo sufficere*, *Auth. ut liceat matri*, *& Aviæ*, *capit. quemadmodum*, §. *illud de jurejur.* Bald. *ubi supra* post alios Sanchez *disput.*18. *lib.*10. *numer.*16. ubi talis moderata verberatio limites domesticæ punitionis non excedit Surdus *de alimen. tit.*1. *quæst.*16. Bertazzolus *consil. crimin.*228. *numer.*14. *lib.*1. Guttierez *Cano. quæstion. lib.* 1. *cap.* 24. *numer.* 12. & pro modo culpæ illam castigare poterit, Thesaurus *d.*130. Buratt. *d.*815. *p.* 2. nec est vera sententia Glossæ *in cap. sicut alterius* 7. *quæst.*1. quæ ait dictam correctionem licere, sed citra verberationem, quam notat Tiraquell. *l.*8. *connubiali*, *glossa* 1. *p.*8. *num.* 3. quia intelligitur de castigatione immoderata, & hoc casu licitæ correctionis, nec potest uxor separationem tori petere; nec cautionem de non offendendo, quia non dicitur probata sevitia, sed licita correctio, ut post alios Sanchez *dicta disp.*18. *num.*16. Rota *d.*155. *p.*6. *recentiorum*, & apud Duranum *d.*72. *& in recentioribus d.*441. *par.*1. nec cogi potest

38 vir ad cavendum de non percutiendo moderatè uxorem, nec valet inter eos pactum, quia esset contra bonos mores, & daret materiam delinquendi, arg. *l. si plagis*, *ff. de verb. oblig.* post alios Gratianus *cap.*378. *num.*71. Rota *d.* 371. *num.*50. *post.* 2. *vol. consilior.* Farinac. Bertazzolus *d. cons.*228. & Franciscus de Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici p.*2. *cap.*9. *numer.*129. ait quod si vir, cui fuit uxor, cum cautione, vel cum præcepto de illam non offendendo reddita, eam postea vulneraverit, vel ei fregerit brachia, vel caput, modum maritalis correctionis excedendo incurrit pœnam spreti præcepti, secus si colaphis, aut verberibus moderatis ad correctionem eam pulsat; quia præceptum intelligitur, ne illam injuria afficiat.

39 Sævitia ergo sufficit ad divortium, ut *d. cap. de Benedicto*, ubi Glossa *magna* 32. *quæst.*1. Sylva nuptialis *libr.*1. *numer.*39. Trivisanus *d.*45. *lib.*1. Farinac. *quæst.*143. *numer.* 148. Martinus Uranius *cons.*67. *lib.*2. Sanchez *lib.*10. *de matr. in tit. de divortio*, *disp.*18. Ricc. *d.*8. *p.*2. non solum viri sed etiam parentum illius, in cujus domo uxor detinetur, *d. c. ex transmissa* ibi (vel parentes ejus) ubi Abbas, sed si vir in alia domo portat uxorem, non est locus divortio, post alios D. Joann. Baptista Ventriglia *Annot.* 9. §. 1. *numer.*25. Sed non omnis, at solum illa, de qua infrà cum possit maritus uxorem moderatè castigare, Glossa 1. *in cap. sicut alterius* 397. *quæst.*1. *& in cap. placuit* 10. *in verbo potestatem*, *vers. Castigare tamen potest* 33. *quæst.*2. Farinac. *d. quæst.*143. *num.*194. *&* 195. etiam eam in vinculis, & carcere detinendo, Glossa ultima *in cap. Quemadmodum*, *de jure jurando*, Farinac. *d. q.* 143. *numer.*205. ex causa gravi, Gratianus *c.*738. *num.*69. Ciriacus *c.*171. *à num.*14. qui enumerat omnes gradus sævitiæ permissæ, & loquitur de marito, qui per sex annos retinuerat uxorem carceratam ob zelotypiam, nam licet aliqui dicant posse

40 maritum carcerare uxorem ob zelotypiam, ut fuerunt Jodocbus *in praxi crim. c.*64. Bajardus ad Clarum *qu.*68. *n.*11. Galganetus *ad Statuta Vrbis lib.*2. *c.*86. *n.*50. *f.*697. tamen tanto tempore non licuit, teste Ciriaco *d. c.*171. *à n.*14. *cum sequentibus*.

41 Cum ergo mulier sub potestate viri sit *Genes. c.* 3. Menoch. *casu* 364. *& quæst.*75. Tiraqu. *lege connubiali* 1. *num.*8. *&* 12. & homo ad imaginem Dei factus sit, ut cæteris creaturis dominetur etiam fœminæ, quæ ad Dei imaginem non est condita, ut authoritate *Apostoli* 1. *Corinthio.* probat Sanctus Augustinus relatus in *cap. hæc imago* 35. *qu.* 5. Sanfelic. *decis.*358. *tom.* 3. ubi nota, quod licet mulier non sit ad imaginem Dei, est tamen ad ejus similitudinem, ut declarant Theologi 1. *Corint. cap.*11. cum Cornelio à Lapide, & aliis, & ideò debet esse à contumeliis in illum jaciendis aliena, & summo honore, summaque reverentia prosequi juxtà illud *Ephes. c.*50. *Sicut Ecclesia subjecta est Christo: ita & mulieres viris suis in omnibus*; propterea marito licitum est castigare uxorem, ac verberare, nec propterea illius obsequiis, ac dotis commodo privabitur, ut benè Parisius *consil.*54. *numer.*38. *vol.*4. Riminald. Jun. *consil.*74. *numer.*13. *&* 35. *vol.*2. ubi plus dicit, quod si maritus ob verba contumeliosa dicta sibi, ab uxore, eam ad necem usque verberasset, fuisset in parte excusandus, quam Parisii doctrinam declarat Menoch. *cons.*299. *vol.*3. ut procedat quando uxor protulit in virum verba conntumeliosa data opera, ut odio, ac inimicitiæ causam præbeat, & sic ob illa divertere posset, alias secus, quod sequitur Sanchez *lib.*10. *de matrim. disp.*18. *num.* 5. sed contra Menoch. dico cum Sperell. *dec.* 139. *num.*78. 2. *to.* quod etiam si uxor dedisset causam sævitiæ quando maritus processit ad sæva, itaut tori separationi sit locus, erit separatio concedenda, secus si moderata sit sævitia, Sanchez *ubi sup.* D. Ventriglia *d. Annot.* 9. §. 1. *numer.*14. *cum sequentib.* 42

Exempla percussionis levis sunt primò quando maritus manibus tantùm verberavit uxorem, nam percussio facta manibus tantùm, etiamsi pugnis super faciem sit facta, non est nisi levis ad tori separationem insufficiens, Bertazzolus *cons.*228. *numer.*14. *lib.*1. Farinac. *quæst.*144. *numer.* 304. Imò quod uxor pugnis, ac alapis percussa, etiamsi propterea sanguis de naso exivit non dicatur immoderatè percussa, dixit Rota apud Burattum *dec.*814. *num.*5. *tom.* 3. *& in recentior. tom.*6. *dec.*324. *num.*4. *&* 15. ubi etiamsi non semel tantùm, sed etiam bis distinctis vicibus percussa fuerit, & tamen ibi agebatur de nobilissima muliere, & licet à dicta decisione recessum fuerit, ut patet in *decis.* 155. *&* 191. *d. p.*6. tamen id non propter alapas contingit, sed propter alias sævissimas verberationes, ut constat ex supradictis, de quibus D. Ventriglia *d. Annotat.* 9. §. 1. *numer.* 18. 43

Rota verò *in decis.*239. *num.*9. *par.*6. dixit alapas pluries à viro, suæ conjugi etiam coram famulis inflictas absque rationabili causa, non esse levem percussionem, & viro permissam, sed ibi alia concurrebant, scilicet qualitas nobilissimæ conjugis, innocentia ejusdem, & sæpè iterata percussio, ac etiam in conspectu famulorum, quę omnia aggravant injuriam, ex *l. prætor* 7. *in fine*, *ff. de injuriis:* Uxorem fune, seu ferula, aut corrigia verberare, calore præsertim iracundiæ, non est sævitia pro separatione tori sufficiens, Parisius *decis. cons.*54. *lib.*4. sed licita; sequitur Farinac. *consil.*157. *num.*9. *vol.*2. & Roland. *cons.* 27. *numer.*17. *lib.*3. ex Guidone Papa, & aliis excusat maritum, qui baculo, percussit uxorem etiam cum sanguinis effusione, quod erit judicandum secundum qualitatem personarum, nec per crines uxorem apprehendere gravis esset sævitia Sperellus *d.*139. *numer.*83. & cum mulier exprobrasset viro se quædam audivisse contra primæ uxoris pudicitiam, nec vellet ei postulanti aperire, à quo id intellexerit, vir opposuit ei gladium ad guttur vulnere minans, nisi verborum auctorem proferret, fuit per Rotam apud Farinac. *dec.*371. *n.*10. *post secundum volumen consiliorum* Farinacii, decisum illam non fuisse propriam sævitiam, cum non fuisset ordinata ad feriendam conjugem, sed fuisset quædam ars, seu calliditas ad explorandum auctorem verborum ab uxore prolatorum. 44 45

In secundo verò casu quando percussiones excesserunt modum domesticæ correctionis, & fuerunt atroces, ex quibus insurgit justus, & probabilis timor gravis damni, excedendo terminos maritalis correctionis, & hoc casu mulier viro restituitur, data tamen cautione de non offendendo, *cap. ex transmissa de restit. spoliat. c. litteras* 13. *eod. tit.* Barbosa *part.*2. *ff. sol. matr. numer.* 14. *&* 26. Sanchez *d. lib.*10. *disp.*18. Farinacius *dict. qu.*143. *numer.*224. *& cons.*157. *num.*4. *vol.*2. Rota *decis.*128. *num.*3. *post* 2. *vol. consilior.* Farinacii, *& dec.*324. *num.*27. *p.*6. *recentiorum*, cum immoderata, ac atrocia verbera sint prorsus viro in uxorem prohibita, *dict. c. Quemadmodum*, ubi DD. Sanchez, & Farinacius *ubi supra*, etiamsi mulier in hunc timorem sua culpa incidisset, & ex suo crimine maritus illi esset infensus, quia nihilominus juris remediis carere nunquam debet, *d. cap. de Benedicto* 32. *quæst.* 1. ubi Pelagius S. Pontifex jubet adulteram restitui marito, præsti- 46

ta cautione de non offendendo, Basilius Pontius *de matr. lib.9. c.23.num.6.* Rota *dec.371. num.13.post 2. vol. consiliorum* Farinacii, non tamen sufficit unus actus sævitiæ,
47 sed multiplicatus, & ideò de quodam marito non potuisse dici usum fuisse sævitia in uxorem; quia semel in multis annis, vel etiam bis, vel ter moderatè percussit uxorem, sed fuisse correctionem, non sęvitiam, & quando maritus excesserit tenetur carere de excessu tantùm, non de correctione, ut benè Riccius *dec.3. p.3.* & non creditur mulieri de sævitia sui viri, ut ex Rota dicit Ricc. *p.2. dec.8. & p.3. dec.146.* & arbitrio Judicis Ecclesiastici remitti dicit Ricc. *p.3. dec.146.*

48 Ex quo dicunt omnes, quod mulier viro suo est restituenda si probet vir matrimonium contractum, & cohabitationem, quod si uxor timeat à viro malè haberi, & grave aliquod damnum sibi illatum in præteritum probaverit, tunc præstita cautione, quod non inferat malum mulieri restitui debet, *d. c.ex transmissa 8.de restit. spoliatorum*, ubi cum dicatur ibi (si vobis constiterit) dedecunt DD. quòd ad hoc, ut fiat spolii restitutio debet attendi titulus saltem coloratus ex Velascho *consult.63. numer.20.* quia verò text. ibi ait (legitimè desponsata fuisset, & ab eo cognita) col-
49 ligunt DD. qnod ante consummationem matrimonii, non est locus plenæ restitutioni, scil. quo ad habitationem, & copulam, sed solùm quo ad habitationem, ministeria inter conjuges mutuò debita præter copulam, Barbosa *in Rubrica ff. sol. matr. part.2.num.80.* Brunellus *de sponsalibus concl.12. numer.50.* Sanchez *lib. 2. de matrim. disp.41. nu. 50. & lib.7. disp.112.* qui *numer. 8.* sic conciliat duo jura,
50 scil. text. *in d. cap. ex transmissa*, ubi S. P. requirit matrimonii consummationem, quia agit de plena restitutione etiam quoad copulam, sed tex. *in cap. ex parte de restit. spoliatorum*, requirit solum reductionem ad domum absque copula, quia agit de sola restitutione quoad habitationem, & alia obsequia, ut benè Gutier. *de matr. c.112. n.10.* Dominus Joannes Baptista Ventriglia *in praxi Ecclesiastica Annot.9. §.1. n.1.*

51 Sequestrabitur, ergo mulier pendente lite inter se, & maritum super separatione tori, & cohabitationis, sive apud honestas matronas, sive apud Monasterium, *d.cap. ex transmissa* ibi (alicui probæ, & honestę mulieri, &c.) latè Farinacius *dec.245. part.1. novissimarum*, Barbosa *to. 6. in collectaneis in d. cap. 8.* & si non est materia sufficiens pro divortio, & sævitia, quæ præcessit, fuerit gravis, restituitur uxor viro præstita sufficienti cautione, ut bene Glossa *in d. cap. ex transmissa*, ibi (sufficienti cautione) quæ cautio sufficit pignoratitia, vel fidejussoria, &
52 regulariter non sufficit juratoriam, quia text. *in d. cap. litteras, & cap. ex transmissa*, ubi exposcunt cautionem sufficientem, nomine autem sufficientis cautionis, de pignoratitia, aut fidejussoria intelligitur, Glossa, *in d. c. de Benedicto in verbo sub cautela 32. quæst.1. & d. cap. ex transmissa, in verbo sufficienti*, Cevallos *quæst. 66.* Sanchez *d. disp.18. numer.40.* & alia Glossa *in cap. Quamquam de censibus in 6. in verbo (Idoneè)* Menochius *de Arbitrariis casu 142.* Covar. *lib.3. var. cap.3. num.6.* Riccius *dec. 68. part.2.* Grat. *c.147. num.22.* Farinacius *part.1. crim. quæst. 33. nu. 44.* Surdus *dec.320. n.7.* & arbitrio Judicis remittitur quanta cautio sufficiat, cum alibi præscriptum non sit, Sanch. *ubi sup. n.20.*

53 Verum si vir fuisset discretus, & emendatæ vitæ, tunc satis erit cautio juratoria, cum hypotheca bonorum, quia satis per eam dicitur consultum indemnitati uxoris, Bald. *cons.176.* Rolandus *cons.27. num.31. libr.3.* Sanchez *d.disp. 18. num.43.* idem dico de viro timente juramentum, Glossa *in d. cap. de Benedicto*, Sanchez *numer.40.* Quod si vir non reperiat fidejussores, sufficit juratoria cautio, Bald. *d. cons.176. numer.20.)* & patet ex text. *in d. c. litteras* ibi (si fieri potest) Sanchez, *num.41.* qui subdit, quod si postea experientia doceat, talem virum parum observare juratoriam cautionem, conceditur separatio tori, quia regulare est, quod in casibus, in quibus jura desiderant plenam satisdationem, sufficit juratoria cautio, quando quis ob paupertatem fidejussores non invenit, *l. cum non facile, ff. si cui plusquam per l. falcidiam, glossa in c.* Odoardus, *in verbo Iuratoria cautio, de solutionibus*, Guidon Papa *dec.109. & 150.* Mysinger. *centur.2. obser.11.* Osasch. *dec.153.* Gaillus *lib.20. obser.47.* Thesaurus *dec.21.* Surdus *dec.141.* Franchus *d. 497.* quare si vir est suspectus, datur cautio de qua supra, Riccius *in praxi resol. 254.* Pontius *lib.9. de matr. cap.23. numer. 6.* sed si ob inopiam invenire nequit, tunc quia ad impossibilia non tenetur, non est ex abrupto matrimonium separandum, antequam fiat experientia, an juratoria prosit, ut bene Sperellus *d.139. 2. tom. num. 36. in fine*, D. Ventriglia *d. Annotatione 9. §.2. à num.11. cum sequentibus*, & ideò dicunt DD. arbitrio prudentis Judicis 54
remitti hoc totum, qui pensatis circumstantiis, natura negotii personarum qualitate, &c. modo ad fidejussores dandos coget virum, modo juratoria cautione contentus erit, Menoch. *casu.142.130. 139. & 149.* Cevallos *qu.66.n. 14.* Sanchez *ubi supr. n.42.* Hieron. Gabr. *consil.161. numer. 9. lib.1.*

In tertio casu quando duo copulativè concurrunt, sci- 55
licet sevitia præterita & talis timor futuræ, & periculum sit, quod cautione non obstante, uxor offendatur à viro, & hoc casu sicuti de jure civili permittebatur divortium quo ad vinculum, *l. consensu in principio, Cod. de Repudiis*, sic de jure canonico uxor non est viro restituenda, sed sententia divortii quoad torum est ferenda, *cap. litteras de restit. spoliat.* post alios Franchus *d.244.* Sanchez *lib. 10. disp.18. numer.14.* qui reprehendit Barbosam dicentem hoc casu præstita per maritum cautione esse restituendam, Covarr. *d.par.2. cap.7.* Guttierez *lib.1. cano. quæstio. cap.24.* Gratianus *cap.838. num.61.* Aldobrandinus *consil.71.* Baldus *in d.consil.176. num.4.* Burattus *dec.656. num.3. vol.2.* & Rota *decis.156. p.6. in recentioribus, & in Neapolitana matrimonii 23. Ianuarii* coram Merlino, prout in simili Dominus ob nimiam sævitiam; dominium servi amittit, *l. qui servum, ff. de verb.* & Baro perdit subjectionem subditorum, ac in eos jurisdictionem *l.1.* ubi Bart. *ff. de his qui sunt sui, &c.* & Judex ab officio deponitur, Bart. & alii *in d. l.1. & l.fin. eod. tit.* nec posita inimicitia capitali, & gravi, satisdationi committitur, quia tunc satisdatio non mutat malevolum animum, sed diutius grassandi facultatem præstat, §. *novissimè*, ubi Glossa *in verbo grassandi*, quæ exponit, idest delinquendi de suspectis tutoribus, Glossa *in cap. litteras 13. de restit. spoliat.* Uranius *cons.67. num.23. vol.2. d. cap. ex transmissa 8. vers. Si autem capitali*, & ibi *glossa in verbo Sufficienti cautione, vers. Si verò non posset de restit. spoliator.* Sanchez, Farinac. & alii apud Grat. *c.738. num.6.* Facchin. *cons.42. lib.1.* Ciriacus *c.172. num.90.* omninò videndus, qui disputat separato Toro, an debeatur dos, & alimenta, & apud quem locum sit mulier educanda; & an mulier post sententiam divortii possit admitti ad profitendum in Monasterio, viro in sæculo remanente, & profitente disputat Vermigliolus *cons.471.* & duo tempora distinguit D. Ventriglia *d.§.1. n.35.* litis pendentiæ, & finito divortio.

Respectu sævitiæ præteritæ duo desiderantur. Primò, 56
quod actus, ex quibus illa deducitur sint plures, ac iterati, ex quibus resultet consuetudo viri sæviendi in uxorem, Rota penes Burat. *d.815. numer.9.* & coram Coccino *d.155. p.6. & d.p.6. & dec.239.* ubi sic pluries practicatum dicitur in Rota *d. cap. litteras, de restit. spol.* ibi (si vero tanta sit sævitia, &c. Covar. *cap.7. de sponsalibus §.50.* Gomesius *to. 2. var. cap.2. num.51.* Guttier. *libr.1. cano. cap.24.* Menoch. *casu 139.* Mascard. *conclus.1018.* Barbos. *p.2. in Rubrica ff. sol. matrim. num. 23.* Farinac. *p.4. d.75.* Rota Romana *p.1. d.278.* aliàs *p.4. Divers.* Sanchez *d.l.10. disp.18.* Panzirola *cons.82.* Franciscus Marcus *dec.783. p.2.* Cardinal. Tuschus *litt. M. concl.143.* Costa *de Remediis subsidiariis, remedio 8.* Thesaurus *d.dec.130.* Farinac. *d.quæst.143.n.129.* & ideo si mulier dicat, quod fuit verberata semel in decem annis, ista non fuit sævitia, sed corrrectio, quia vir sapiens debet 57
dietim malos mores corrigere ne transeant in consuetudinem cum aliis, ut bene Sanchez *d. disp.18. num.16.* sed debet constare, quod vir sit solitus frequenter sævire ultra modum in uxorem, Farinac. *d.qu.143. num.203.* & fuit dictum in dicta Neapolitana separationis Tori coram Burratto. Secundum requisitum est, ut sævitia sit magna, & immoderata, DD. communiter ubi sup. apud Burattum, Farinac. & alios.

Nec sufficit sævitia præterita, hoc est, quod præterito 58
tempore sævierit atrociter in uxorem, sed est necesse, quod adsit probabilis timor, quod etiam in posterum vir sæviet, ut bene Abbas *in d. cap. ex transmissa num.2. de restit. spoliatorum*, Sanchez *d.disp.18. num.16.* Farinac. *d.q.143. nu. 140.* Rota coram Buratto *ubi sup.* & requiritur etiam, quod aliunde non possit uxori provideri, *d. cap. litteras, & cap. transmissa*, quia si alias posset consuli uxori, non est maritus

ritus spoliandus, quæ qualis, & quanta esse debeat Judicis arbitrio remittitur, Menoch. *casu* 139. Cæphalus *cons.*384. Basilius Pontius *lib.*9. *de matrim. cap.*23. *numer.*50. Seraphinus *d.*226. Rota *dec.* 39. *&* 156. *post* 2. *volum. consiliorum* Farinac. latè Paschaligus *cano. quæstion. to.*1. *qu.*24. ubi latissimè de materia.

59 Consurgit verò timor futuræ sævitię ex antecendenti experientia sæviendi, quia arguitur vir incorrigibilis, *l. non omnes*, §. *à Barbaris*, *ff. de re militari*, Bald. *d. cons.*176. *num.* 2. quia raro corrigitur, quod in consuetudinem transivit, *d.* §. *à Barbaris*, Aldobrandinus *d. cons.*71. Rota *d. dec.*155. *numer.* 35. Sanchez *d. disp.*18. *numer.*11. Quod

60 si probari posset nullam cautionem esse mulieri sufficientem, tunc stante tali probatione uxor non esset marito restituenda, nec fragilitati fidejussionis committenda, post alios Menoch. *d. casu* 139. *n.*50. Guttier. *d. l.*1. *c.*24. qui *nu.* 13. dicit cautum debere esse advocatum mulieris, separationem petentis, ut hoc in articulis deducat cum aliis adductis per Rot. *d. dec.*155. *n.*39.

61 Ex quibus infertur primò gravem esse sævitiam, quando probaretur virum tentasse aliquid ad uxoris necem, poterit enim separari, Guttierez *ubi suprà numer.*8. Velaschus *de partitionibus cap.*6. *numer.*47. qui idem dicit si supposuit facturas, & incantationes, vel si veneficium probaretur, & Gratianus *d. cap.*738. *numer.*47. loquens de sævitia mariti ait, quod vir diversis vicibus verberavit uxorem, caput illius percutiendo ad parietem, eamque denudatam in omni parte corporis verberavit per publicas vias Civitatis in terram projectam trahendo per capillos, ac pugnis, calcibus; alapis cum pugione evaginato, ita maletractando, ut tota fuisset inutilis, addendo etiam carcerationem, ac detentionem privatam in cubiculo domus in quo permansit donec de mandato Sanctissimi fuisset in Monasterium ducta, Rota coram Pamphilio *in Toletana separationis Tori*, & ibi verbera in facie, & oculis fuerunt sæpius reiterata, quæ reiteratio ad effectum sævitię plurimum attenditur, Bald. *d. cons.*176. *n.*3. *l.*1. & post alios Rot. cor. Sacrato *in Romana separationis Tori post consilium* 157. Farinac. *n.*16. *p.*2.

62 Infertur secundò, quod si vir uxorem vulneribus etiam cum cicatricibus dehonestavit, atrox erit injuria, Ancharranus *cons.*480. sic si uxore gravida existente vir infantem in utero ejus præ sævitia necavit: nam hæc est gravis tyrannis, Sanchez *d. disp.*18. *numer.*12. sic si maritus cultrum evaginatum in uxorem, tamquam actus ad vulnerandum tendens, enumeratur inter actus sævitiæ ad effectum separationis Tori, Aldobrandinus *d. cons.*71. *numer.* 34. Moraldus *cons.*44. *lib.*1. Valenzuela *cons.*41. *numer.*15. Rota *d.*239. *p.*6. *numer.*11. sic carceratio in particulari cu-

63 biculo, una cum alimentornm denegatione, ista duo simul juncta sævitiam atrocem indicant, tamquam ad vitæ privationem ordinata, Aldobrandinus *ubi sup. numer.*50. *&* 54. Monaldus *ubi suprà* Rot. *d.*706. *p.*1. *&* *dec.*239. *p.* 6. *in recent.* & alia exempla ponit Aldobrandinus *ubi suprà cons.*71. & Sperellus *d.*139. *à numer.* 62. & tunc dicuntur graves, quando sanguis exivit, vel in capite, seu oculo sunt illatæ, vel cum hasta, seu baculo fracto in percussionibus, vel in pectore, ex quibus per decem dies percussa sanguinem expuerit, vel in manibus, in quibus verberata stetit per decem dies, ita ut non posset eis uti, aut similibus percussionibus, quæ fecerunt percussum stare in lecto, quarum cum nullæ fuissent in facto proposito apud Riccium *decis.*121. *par.*1. ait non fuisse locum divortio.

64 Qualiter verò probetur sævitia viri, tota est difficultas; putant enim aliqui non sufficere testes singulares, sed debere esse omni exceptione majores, quia agitur de causa gravissima, & reputatur causa status, ita Parisius *cons.*541. *numer.*14. *&* *seqq. lib.*4. Natta *consil.* 616. Vivius *opin.* 470. Bertaz. *cons.*228. *vol.*1. Menoch. *cons.*850. *vol.*9. Farinac. *de delictis carnis q.*143. *numer.*166. Barb. *in Rubrica ff. sol. matr. p.*2. *numer.*27. Rota *d.*324. *p.* 6. *inter recentiores*, & signanter, quod testes domestici repellantur, nec viri sævitiam probent, dixerunt Parisius, Rolandus, & alii, & Rota *dec.*441. *part.* 1. *recentiorum*, *&* *in Rom. separationis Tori* 28. *Ianuarii* 1613. *coram* Sacrato, Riccius *d.*120. *p.*1.

65 Alii distingunt, quod si agatur ad nullitatem matrimonii testes debeant esse omni exceptione majores, sed si agatur de Tori separatione sufficiunt testes singulares; Alii, & melius dicunt, quod si agatur ad probandam sævitiam in genere tunc sufficiunt testes singulares, quia cum genus consurgat ex diversis speciebus, testes de diversis actibus deponentes probantur, puta si agatur de probanda jurisdictione, possessione, hæresi, vel delictum in genere, sufficit probare per testes singulares tendentes ad eundem finem, Mysingerius *centur.*3. *obser.*76. Surdus *consil.* 94. *lib.*1. sed si agatur de probando aliquo in individuo requiruntur testes contestes, v. g. in præsenti agitur de probando calce dato Marchionissæ per Marchionem, ut in puncto de quodam marito, qui inquirebantur dedisse calcem uxori, & evaginasse pugionem, & erat unus testis de visu, & alia occurrit ad vociferationem concludit Sperellus *d. dec.*139. *numer.*88. non probasse sævitiam, sed tanquam testes singulares nihil probasse, & *numer.* 89. cum Rot. ait quod quando agitur de probando aliquo actu particulari sævitiæ Rota semper tenuit testes singulares non probare, sed ubi agitur de probanda sævitia in genere ex multiplicatis, & successivis actibus resultante, testes singulares admittuntur; in casu nostro Marchionissa non intendit probare sævitiam in genere Marchionis (quæ est cautela per Advocatos consideranda in articulis) sed vult probare brachium ruptum, lividuras factas in gutture, &c. quæ debent probari in specie per testes contestes omni exceptione majores, at in præsenti non solum non probavit per testes singulares, sed per testes de auditu Marchionissæ, qui nihil probant, *cap. tam ex litteris de testibus*, & quatenus una ex testibus dicit se audisse uxorem vociferantem, dici potest, quod est unicus, *cap. licet universis de testibus*, *l. jusjurandi*, *C. de testibus*, & vociferatio non concludit verbera, Parisius *d. cons.*54. *numer.*28. *lib.*4. Rolandus *cons.*27. *num.*10. *lib.* 3. Bertazzolus *cons.* 228. *num.* 13. Ideò bene ait Franciscus Curtius *cons.*157. testibus deponentibus de verberibus, percussionibus, &c. si sunt singulares nullam esse fidem adhibendam, nec fides ejus adhibetur quando patiuntur exceptiones, & non sunt idonei, nec omni exceptione majores, prout esse debet Parisius *d. con.*54. *n.*14. *l.*4. Vivius, & alii cum Rot. Romana *in Romana separationis Tori* apud Ricium *p.* 1. *decis.*120. *in fin.* 66

In casu verò nostro nec in genere, nec in specie de brachio rupto, & aliis probatum per testes ne dicam contestes, vel singulares, sed per testes diversificantes inter se contrarios, & nihil deponentes, quid ergo est quod prætendit Marchionissa, sed parcendum est huic Dominæ, imputandum tamen consulentibus.

Quia ergo requiritur probatio sævitiæ certa, & necessario concludens, ideò non sufficit præsumptiva cum causa sit gravis, & ardua, Parisius, Bursatus, Barbosa, Rota, & alii apud Burattum *dec.*815. *&* *part.*1. *in recentioribus dec.* 441. *dec.*324. *part.*6. tam circa calcem, & lividuras propositas, quàm circa illarum qualitatem, Rot. *dec.*371. quæ cum non sint in casu nostro, non erit locus petitis per Marchionissam, & hoc est, quod dici solet, quod minus creditur testibus probantibus sævitiam, quàm aliis, quando coarctatur probatio, Parisius *d. cons.*54. *nu.*30. *&* 31. *lib.*4. Rolandus *cons.*27. *nu.*30. *lib.*3. Bertazz. *cons.*228. *numer.*16. *in fine*. 67

Addo quòd licèt sævitia fuisset probata, tamen per dissimulationem, Marchionissa ostendit se injuriam ad animum non revocasse, sed per cohabitationem, & taciturnitatem remisisse, & sic resultat renunciatio actionis sibi ante reconciliationem ad Tori separationem competentis, ergo non poterit animum mutando illam proponere, & ad separationem agere, ex *l. non solum* §. 1. *ff. de injuriis*, Bertazzolus *cons.*228. *numer.*15. Burattus *d. dec.*815. *num.* 12. Rot. *dec.*135. *post* 2. *vol. consilior.* Farinacii, debuit ergo statim agere si maritus in eam sævitiam exercuit, non autem post annum, dixit Riminaldus Junior. *consil.* 174. *numer.*28. *lib.*2. Sperellus *decis.*239. *numer.*94. & ego addo post quinque, vel sex annos, ut in præsenti, quia injuria dissimulatione aboletur, §. 1. *de injuriis*, ubi Institutistæ. 68

Neque dicas actionem ad divortium non præscribi, quamvis jus accusandi de adulterio præscribatur quinquennio quoad pœnam criminalem, & civilem, *l.*3. *C. ad l. Iul. de adulteriis*, ut post Glossam *in c. admonere* 3. *in verbo pœnitentia* 33. *qu.*2. docent omnes relati per D. Ventrigliam *Annot.*10. §.1. *nu.*9.

Respondeo enim non loqui de præscriptione, sed de mutua

tua reconciliatione, quæ est actus positivus, unde consurgit remissio injuriæ, & sic sumus in actu positivo, non in solo temporis beneficio, quod etiam admittit Ventriglia, & cum eo omnes *d.*§.1. *n.*12. *& seq.* Fragosius *tom.*3.*p.*3. *lib.*3. *disput.*6. §.2. *n.*43. *cum seqq.*

Neque dicas secundò, quod si hoc esset, sequeretur nunquam dari separationem Tori ob sævitias, quia unica sævitia non sufficit, sed multæ requiruntur, quæ si expectentur, poterit dici antecedentes remissas esse, per patientiam, & ultimam tamquam solam non sufficere; sed hoc dici non potest: ergo.

Respondeo, quod si ultima sævitia, quæ dedit causam aufugiendi uxorem de domo viri, est vera sævitia, & probata, tunc præteriti actus sævitię, quia non deducuntur principaliter in judicium, sed solum ad ostendendam consue-
69 tudinem sæviendi, possunt allegari & operantur suum effectum, tunc enim cum antiquum odium ex novis causis renovatum censeatur, non est reconciliatio attendenda, ut bene Bursatus *cons.*133.*n.*11. Rot.*dec.*706.*p.*1. *recentiorum.* Si verò ultimus actus non est ita, tunc non potest judicium separationis institui, ex præteritis actibus, qui per dissimulationem sunt remissi, in præsenti verò actus, qui dedit causam Marchionissæ, ut à viro recederet non sevitia Marchionis fuit, sed quia noluit ad Terram N. accedere, sed cum Baronibus N. stare, &c. ergo.

70 Sed audiamus causas sævitiæ, quidam dicunt pro donatione status N. quam petebat Marchio à Marchionissa, res ridicula, statum, & feuda donari ipsa dicit pro don. duc.15. millium,& pro alia duc.300. de quibus donationibus,quam inverisimilia dicta sint legatur factum, & quam probationes faciant depositiones inverisimiles suprà diximus de auditu, &c.

Neque dicas tertiò, quod ultima sævitia, ut Marchionissa solùm dicit in art.18. & 20. fuit de anno 1656. in Terra N. ubi erat Marchionissa, quod vocatis Clericis, & Presbyteris dixit eis Marchionem tentasse eam ad venerem prępostera; Marchio verò ait velle debitum conjugale ab ea, unde præsente Marchione conquesta fuit.

Respondeo primò, quod ex facti ponderatione bene probatur Marchionissam in Terra N. non articulasse vitium nefandum, ergo Angela falsò cum rev. dicit, ut ex facti ponderationibus evidenter colligitur.

Respondeo secundo, quod quædam alia mulier apud Sperellum *dec.*140. *n.*14. *to.*2. lamentabatur de marito eo præsente, quod meretricabatur, & cum tacuerit, & riserit maritus, arguebat illa meretricium probatum, sed non valet
71 argumentum, quia silentium in odiosis non operatur consensum, quicquid sit in favorabilibus, Sperellus *dec.* 81. *nu.* 20.*p.*1. nec risus denotabat confessionem, sed ridebat de zelotypia uxoris nec tacita confessio præjudicare potuisset,
72 ubi nec expressa præjudicat, quia confessio propria adulteri est suspecta de collusione, ideò Promotor fiscalis debet adhærere ei, qui separationem impugnat, nè fiat fraus, vel collusio, prout servari in Tribunalibus Ecclesiasticis dicit Gutierez *de matr. cap.*129. *numer.*11. & Sperellus *dec.*140. *num.*17.

73 Nec ulla est habenda ratio de oppio, quod dicit sibi fuisse datum in art. 17. de anno 1650. quia ut in facto testes Marchionissæ deponunt tunc Marchio non erat ibi, ut ipsamet deponit *fol.*19. neque de pulvere sibi dato ad modum tabaci, ad hoc, ut fieret insana, & uti valeret quadam donatione, quod dici non potest cum non sit delictum in genere. Donatio non fuit sic per Marchionem in S. C. declaratum, nec verum, cum rev. deponentes, ut ex facto, licet enim veneni propinatio sit causa divortii, *l. consensu* 8. *C. de repudiis*, §. *mitiores*, *Auth. de nuptiis*, Farinac. *q.*143. *nu.*154. *& seq.* tamen nec tabacum, nec oppium id faciunt, & in præsenti nihil tale fuit, nec probatum, sed aereè assumptum, & per testes falsò cum rev. singulariter dictum singularitate obstativa, & destructiva.

Neque dicas ex testibus Marchionissæ fuisse probatam saltem in genere malam famam Marchionis.

74 Respondeo, quod bona fama probata in genere de Marchione non solùm destruit malam famam in specie Gandinus *de præsumptio*, *& indiciis indubitatis n.*15. Follerius *in pract. crim. in verbo dentur capitula*, *num.*29. Julius Clarus *in* §. *fin.* q.60. Bertazzol. *cons.* 493.*n.*20. *lib.*2. *& cons.*60. *nu.* 17. *lib.*1. sed etiam tollit de medio omne indicium, Baldus *in l.fin. C. de prob.* Alexander *cons.*90. *vol.*3. Cepolla *cons.* 40. Marsilius *singulari* 47. Bald. & Imola *in l. fi. ff. de hæred. instit.* Imò fama ortum habuit à conquestu, quo casu nihil probat Carrerius *in pract.crim. in verbo Secundum indicium n.*17. *fol.*49. nisi dicamus famam ortum habuisse ex dicto Angelæ, &c. & proindè tamquàm inanem, & vacuam non esse attendendam ad text. *in l. Decurionum filii*, *C. de pœ- nis*; fama enim à justa, & probabili causa oriri debet, Bart. 75
in l. de minore, §. *tormenta alias incipit plurium ff. de quæstionibus*, Baldus, & alii apud Grammaticum *cons.*42. *&* 26. unde S. P. *in cap. cum juventute*, *de purgatione canonica* ex fama contra quendam Episcopum laborante non ita facile se contra illum commoveri Regi Ungariæ scripsit. 76
Nec prætereundum est, quod testes de fama loquentes per verba juris ortam S. C. fuisse publicam famam, non probant, quia testes per verba facti deponere debent, non per verba juris, Caballus *casu* 180. *n.*6.

Circa quartum verò dubium, de vasis argenteis furatis, & subtractis per filium Marchionis, dico non esse sufficientem causam divortii, non enim Marchioni notum fuit, nec ipse erat ibi, sed Neapoli, ergo non potest pœnam pati ex eo, in quo non deliquit, argumento *l. Sancimus*, *C. de pœnis*.

Nec tandem propter inimicitias contractas erit locus 77
cautioni de non offendendo; quia non fuit Marchio, qui divortium petit, sed Marchionissa, certum enim est, quod si vir uxorem etiam nocentem de adulterio accusaverit, tunc non tenetur uxor ad illum redire, etiamsi datis fidejussoribus cavere velit, de eam bene tractando, quia non tenetur ipsa vitam suam fragilitati cautionis committere, Cæphalus *cons.*384. *num.* 64. *vol.*3. quia adulterium est delictum capitale, *l. Graccus*, *C.ad l. Iul. de adulteriis*, & adulterii accusatio est criminalis, ex qua oritur inimicitia capitalis Riccius *p.*3. *d.*3. *nu.*6. at in arduis negotiis non tenetur quis stare cautionis fragilitati, *l. qui ita* §.1.*ff.ad S. C. Trebel.* quod Sanchez *d.disp.*18.*n.*33. intelligit lite pendente, vel ut bene Sperellus *dec.*139.*n.*52. intelligitur quando fuisset accusata mulier à viro de adulterio criminaliter, quod non est in præsenti, ubi non agitur de judicio criminali, quo sensu procedit, quod notat D. Ventriglia *d. Annot.*9. §.1. *nu.*14. *&* 15. sic quando maritus conjugem de aliquo crimine arduo accusasset, & carcerari fecisset, tunc dicitur odio capitali prosequi, *l. filio*, §. *Sejo*, *ff. de adim. legatis*, & propterea ipsa non tenetur fragilitati cautionis se committere, Rot. *d.*706. *p.*1. *& dec.*58. *part.*1. *recentiorum*, Bursatus *cons.*333. Trivisanus *d.*45. *&* 61. Farinac. *de delictis carnis q.*143. *n.*145. Riccius *p.*2. *dec.*8. Ciriacus *cap.*173. *numer.* 8.

Supponamus verò Marchionissam fuisse à Marchione 78
querelatam (quod nullo modo dicendum est, Marchio enim amat eam totis visceribus, ut lite pendente super hoc divortio omnibus notum est obsequia præstita in associatione, humiliatione,verborum prolatione,&c.) tunc non potest dici ortum odium capitale, quia quando maritus querelat uxorem, sed neque carceratio sequuta fuit, nec vir curat causam prosequi, tunc Rot. *dec.*371. *n.*12. *post* 2. *vol. consilior.* Farinac. ait non esse habendum in consideratione ad effectum separationis, nec ex hoc præsumi potest ortum capitale odium.

Addo quod quando pars articulasset odium capitale, de- 79
buisset in actis constare, quia sententia quæ non justificatur ex actis, est notoriè injusta, Parisius *d.cons.*54.*n.*2. *lib.*4. Cęsar de Grassis *dec.*2. *de solut. & dec.*13. *& de sent. & re jud.* unde sententia separationis Tori lata per Vicarium Perusinum, quia non fuit justificata ex actis fuit revocata Rot. *d.* 278.*p.*4. *diversorum*, & nunquam transit in rem judicatam, *l. expressum*, ubi Bart. *ff. de appell.* & dicitur notoriè nulla, Seraph. *d.*1261. *n.*50. Verallus *dec.*87. *p.*2. quicquid contrarium dicat Gabr. *cons.*161. *num.*8. *lib.*1. quem optime reprehendit Sperellus *d.*139. *n.*59. *tom.*2.

Nec curandum est ex alio de depositionibus testium con- 80
tra Marchionem, quia personæ viles, & abjectæ, quæ contra virum nobilem, & gravem non probant, §. *si vero ignoti*, *Auth. de testib. l. Divus* 9. *l. ex libero* 15. *ff. de quæstionibus l. ob carmen* §. *fin. ff. de testib.* cum agatus de causa honoris, & existimationis, quę debent ipsimet vitæ anteferri, Bart. *cons.* 1. *n.*13. *&* 14. *vol.*2. Capicius *d.*5. *n.*7. Polydorus Ripa *obser.* 20. *n.*8. Cravetta *cons.*2. *n.*18. Paulus *Epist.*1. *ad Corinthios* 161. *Expedit mihi magis mori*, *quàm ut gloriam meam quis evacuet*, Deo gratias. Scripsi hodie 25. Aug. 1659.

DISCEPTATIO XXX.

SUMMARIUM.

1 *Exercens officium assessoris in Tribunali artis lanæ an efficiatur irregularis, & adducuntur verba Concilii Toletani circa irregularitatem inducendam.*
2 *Assessor, & quivis alius Magistratus ob Iudicium sanguinis quando efficiatur irregularis.*
3 *Irregularitas non contrahitur nisi in casibus, à Iure expressis, & utrum pro solo consilio, vel officio, absque executione irregularitas contrahatur, &* numer. 11.
4 *Iura, quæ dictant ex officio accepto in sanguinis sententia irregularitatem inducere; intelliguntur si condemnatio ad mortem, vel ad mutilationem sequuta fuerit.*
5 *Curiales tunc irregulares judicantur, si sæva sint exequuti.*
6 *In Sacris litteris semper fit mentio de reali, & actuali sanguinis effusione, ut irregularitas inducatur, & explicantur duo loci Paralipomenon.*
7 *Curia artis lanæ habet Iurisdictionem Civilem, & criminalem in eam artem exercentes, & utrum habeat privativè ad Magnam Curiam Vicariæ.*
8 *Iurisdictio criminalis plures habet gradus, & utrum Tribunal artis lanæ jurisdictionem habeat criminalem circa mortis sententiam, vel mutilationem.*
9 *In dubio quis debet se gerere pro irregulari.*
Et dilucidatur textus in cap. ad audientiam, & cap. significasti de homicidio, & nu. sequenti.
10 *In dubio juris nullus est censendus irregularis, & cur:*
11 *Ratione officii tantum assumpti nulla adest irregularitatis suspicio.*
12 *Flores de Mena* lib. 1. quæst. 9. numer. 9. *reprobatur.*
Et utrum Episcopus dispensare possit in irregularitate ex levitatis defectu.

ARGUMENTUM.

Assessoratus officium exercens in Tribunali Artis lanæ, & quando efficiatur irregularis ob judicium sanguinis? Nec contrahitur irregularitas nisi in casibus à Jure expressis, & utrum pro solo consilio vel officio contrahatur irregularitas, & qualiter jura circa hoc disponentia intelligantur? Curia Artis lanæ jurisdictionem habet civilem, & criminalem in exercentem talem artem, & an privativè ad M. C. V. Jurisdictio Criminalis plures habeat gradus, & qui sint? In dubio quando quis debeat se gerere pro irregulari.

PRO

Francisco Barba J. U. D.

SUPER

Irregularitate.

1 FRanciscus Barba U.J. D. Neapolitanus noster benemeritus non est irregularis ex eo quòd officium tempore suæ juventutis exercuit assessoratus tribunalis artis lanæ, ut ex pluribus sequentibus fundatur.

Primò: si qua esset irregularitas, utique esset quæ desumitur *ex Concilio Toletano XI. anno Domini sexcentesimo sexagesimo can.* 6. ibi: (his à quibus Domini Sacramenta tractanda sunt judicium sanguinis agitare non liceat, alias & ordinis honore privatus, & loco sub perpetuo quoque damnationis teneatur relegatus ergastuio:) quem locum Gratianus inseruit *in causa* 33. *q.*6. *in cap. his à quibus*, quare quod continetur *in cap. clericis, & in cap. sententiam ne cler. vel monach.* circa hanc irregularitatem non continet jus novum, sed ad ea vetera jura referuntur, ex quibus juribus fundant DD. aliqui, de quibus Majolus *de irregularitate lib.*6. *cap.*6. *numer.* 2. quod judex assessor, vel 2
alius quicumque magistratus, ob judicium sanguinis, idest si quempiam ad mortem damnavit vel membrum abscindi judicaverit, hoc ipso irregularis efficitur, *d. cap. sententiam, & cap. sæpe Principe* 23. *quæst. ultima*, quod locum habere assumunt, non solum, si hoc judicium sanguinis suum sortiatur effectum; verum etiamsi non sortiatur; imò & si judicium non sit pronuntiatum; sed hoc judicandi munus & officium assumptum fuerit, ipso facto qui sumpsit irregularis efficitur; ita Majolus cum aliis quos sequitur.

Sed hæc irregularitas nulla est in casu nostro: ergo, 3
&c. Probatur minor quia irregularitas non contrahitur, nisi in casibus à jure expressis *cap. si quis de sent. excomm. in* 6. *& in cap. ad audientiam de homicidio*, Plaz. *in epit. delict. cap.*12. *numer.*11. Navarrus *in cap. si quis aliquem de pœni. dist.*10. *numer.*35. Sed nullibi in jure expressum reperitur, quod pro solo consilio, vel pro solo officio absque executione contrahatur irregularitas: ergo non debent supradicta censeri irregulares; nec aliquid facit textus *in d. cap. clericis, ne cler. vel monac.* quia ibi non dicitur quod mors sequuta non fuit, imò apparet, quod loquitur in casu, quo fuit exequuta, & ideo dicitur. Judicent inferendas, ad ostendendum quod non solum contrahatur irregularitas, ex eo, quod quis propriis manibus aliquem occidat; sed etiam si judicet, aut jubeat, aut consulat mortem inferendam; intelligi tamen debet si mors sequuta fuit, ut jura juribus concordemus, nam *in cap. periculosè, de pœnit. dist.* 1. Judæi qui Christum non crucifixerunt propriis manibus, sed consilium Pilato dederunt, aut pro ejus morte instarunt, dicuntur eum occidisse, quia sequutus fuit effectus ex consilio, & instantia Judæorum: ergo omnia jura, quæ dicunt ex officio accepto in sententia sanguinis induci irregularitatem, intelligitur si sequuta sit aliqua condemnatio ad mortem, seu aliqua mutilatio: Sed in præsenti Franciscus noster, nec condemnavit, nec mutilavit, nec in tali tribunali fuit aliquis unquam condemnatus ad mortem ut notorium est: ergo non est irregularis ex solo 4
officio jurisdictionis criminalis, ut bene Blasius, Flores de Mena *quæstio. Iur. libr.* 1. *quæst.* 9. quod ante eum dixit Abbas *in capit. sententia sanguinis quæstio.* 1. *in fine, & quæst.*13. *&* 50. Sylvester *in summa in verbo homicidium, il* 3. *quæst.* 2. Navarrus *in manuali cap.* 17. *numer.*193. Felinus, Joannes, Andreas Archidiaconus & alii, de quibus Flores de Mena *lib.*1. *quæstionum juris qu.*9.

Probatur secundò ex text. expresso *in capit. aliquantos* 51. *dist. ibi sæva exequuti fuerunt, ubi curiales tunc judicat indignos, & irregulares Concilium, quando sæva exequuti sunt: sc. quando mortem aut mutilationem exequuti sunt*, non igitur ex consilio, aut Sententia contrahitur irregularitas; sed ex exequutione, & sanguinis effusione, concurrente morte aut membri mutilatione & non aliàs. 5

Probatur tertiò quia hæc irregularitas ortum habet à 6
sacris litteris; at verò in sacris litteris semper fit mentio de reali & actuali exequutione & sanguinis effusione; Deus enim odit virum sanguinum, & dolosum, & effusorem sanguinis; ita *enim dixit ad David Regem Israel*, ut constat ex *lib.*1. *Paralipom. cap.* 22. *multum sanguinem effudisti ex plurima bella bellasti, non potest ædificare domum Domino meo tanto sanguine effuso coram me:* ubi in duabus partibus semper Dominus loquitur de sanguine effuso, & alibi *Paralipom. lib.*1. *cap.*28. *non ædificabis mihi domum, eo quod sis vir bellator, & sanguinem effudens*. Semper igitur Dominus ab altari suo prohibuit sanguinis effusionem; at verò nunquam erit effusor sanguinis, qui nunquam eum effudit, nec ex ejus consilio, aut jussu effusus est; quemadmodum non diceretur homicida qui nunquam hominem occidit, nec ejus causa occisus est; & ita ultra DD. citatos, sententiam hanc non incurri irregularitatem, ex eo quod aliquis officium assumpserit criminalis jurisdictionis, nisi in effectu mors, vel mutilatio sequuta sit, docet Aug. Barbos. post multos quos allegat *in d. c.*5. *ne cler. vel mon.* sed in casu nostro nullum habuit Franciscus criminalis jurisdictionis exercitium circa sententiam sanguinis aut mutilationem; igitur non est irregularis.

Op-

7 Opponitur primò decisio Vincentii de Franchis 679. per totum, ubi latè fundat curiam artis lanæ habere jurisdictionem civilem, & criminalem in eam artem exercentes, quod ipsum dicit *in decis.* 722. quam notat Tassonus *in prag. de antefato vers.* 3. *obser.* 3. *a numer.* 305. ergo in casu nostro, cum assumpserit hic de quo agimus officium assessoratus artis lanæ, ubi jurisdictio exercetur civilis, & criminalis privativè ad M. C. per consequens irregularitatem incurrit.

8 Cui tamen oppositioni de facili patet responsio, si recordemur jurdictionem criminalem plures habere gradus, ut enim clare patet tortura, relegatio, fustigatio, & similia, sunt jurisdictionis criminalis effectus, quum ergo in tribunali artis lanæ dicitur adesse jurisdictionem civilem, & criminalem, intelligitur sanè de aliis gradibus ipsius, non verò de mortis sententia, aut mutilatione; quod patet evidenter ex probatis in actis ubi multi judices, seu assessores pro diversitate temporis interfuerunt in tali tribunali, nunquam ad sententiam mortis vel mutilationem condemnarunt, idque ut omninò certum supponitur in nostris tribunalibus, quod sententia mortis, aut mutilationis nec illatata nec inferri potuit in tribunali artis lanæ. Igitur Franciscus assumpsit officium, jurisdictionem habens annexam criminalem infimam, & bassam, pœnam mortis non attingentem, nec mutilationem: ergo non est irregularis; tum quia non sufficit sola assumptio officii ut supra probavimus nisi mors vel mutilatio sequuta sit; tum quia in casu nostro officium ad has duas pœnas non se extendebat; ergo non est irregularis. Et hoc sensu intelligi debet factum illud de quo Majolus *de irregularit. l.*2. *c.*6. *numer.* 3.

9 Opponi potest secundò quod in dubio debet quis se gerere pro irregulari *c. ad audientiam* ubi DD. *& c. significasti de homicidiis*, & petere dispensationem: sed hic casus est dubius ob contrarias opiniones; ergo debemus tenere eam, quæ irregularitati favet.

Cui objectioni de facili patet responsio, si recordemur, quod dispositio textus *in dict. cap. significasti & ad audientiam*, procedit cum est dubium facti, hoc enim casu tenenda est in dubio pars securior, cum non constet ex facto probato, sc. *ex homicidio*, commisso induci irregularitatem ex juris Sanctionibus; sed de ipso facto
10 dubitatur, sc. *de homicidio*: sed cum est dubium juris, putà quia dubitatur, an de jure in tali casu & facto clare probato, sit statuta & inducta irregularitas, tunc in dubio judicandum est contra irregularitatem, quia irregularitas non inducitur nisi in casibus à jure expressis, ex tex. *in cap. si quis de sent. excom. in* 6. non autem dicitur expressum id de quo dubitamus, ex notatis *in l. licet imperator, ff. de leg.* 1. sed expressum dicitur illud, quod verbis clare exprimitur, vel evidentibus signis colligitur, ut in tex. *in l. Gallus* §. *quodam teste* ibi, quod ex verbis concipi possit *ff. de lib. & posth.* at verò nullibi in Jure Canonico reperitur expresse dispositum, quod ex solo consilio, aut sententia mortis absque reali facto & exequutione contrahatur irregularitas; nec evidenter colligitur ex verbis canonum, qui de hac materia agunt, imo omnia jura semper factum præsupponunt; igitur non debet consulens aut judicans se existimare irregularem, quam distinctionem de dubio facti, & juris posuit Plazza *in tr. de delictis c.*12. *n.*11. & Navarrus *in c. si quis autem de pœnit. dist.*7.

Ex quibus duo noto primum in casu nostro nullam 11
adesse irregularitatis suspicionem; tum ratione officii assumpti, quod licet in se contineat jurisdictionem criminalem, tamen nunquam fuit exercita; tum quia non continet eam jurisdictionem criminalem altam & sublimem, sed bassam & extraordinariam pœnam irrogantem, ut ex diversis attestantibus apparet, & ex communi omnium DD. hujus Civitatis consensu, qui nunquam recordantur, licet in maxima ætate, in hoc tribunali artis lanæ jurisdictionem ctiminalem circa pœnam sanguinis vel mutilationis fuisse exercitam.

Secundò nota non bene dixisse Flores de Mena *dict.* 12
*lib.*1. *quæst.*9. *numer.*9. qui dicit quod si in hoc casu contraheretur irregularitas, esset ex homicidio vel membri mutilatione, & per consequens non dispensabilis nisi per Papam, quia talis irregularitas in præsenti esset ex defectu perfectæ lenitatis, quo casu secundum veriorem sententiam, quam post alios sequitur Barbosa *de potestat. Episc. part.*2. *alleg.*39. *numer.* 47. Novarius *de jure Pontificio concl.*8. *numer.*3. Plazza *de delict. lib.*1. *cap.*11. *numer.*11. Emanuel Sà *in verbo irregularitas ex occisione licita*, *n.* 5. Diana *part.*4. *tract.*2. *resol.*69. Rodriquez *in compendio quæstionum regul. resol.*81. *numer.*3. *resol.* 52. *num.* 22. posset Episcopus dispensare, nec bene dixit Majolus *de irregular.* 4. *libr.*2. *cap.*6. *numer.* 2. qui dicit quod dum effectus sequitur esset, dispensatio Papalis, si verò non sequitur esset Episcopalis, sed in re melius dixit post alios Sylvester *in d. verbo homicidium il* 3. *nu.*3. ibi si tamen effectus non sequatur, nullam incurrat irregularitatem etiam Episcopalem: loquitur enim de judicibus & assessoribus in causis criminalibus & ait post Abbatem *in d. c. Clericis*, quod per solam mortem, aut membrorum obtruncationem quis irregularitatem incurrit; secus si alia sanguinis vindicta sequatur, quia tunc nec Episcopalis requiritur dispensatio videatur: Sylvester *ubi suprà*.

Suprà scriptam doctrinam approbo, non solùm, ut probabilem à principio extrinseco propter quasi innumeros Doctores ita sentientes, sed etiam à principio intrinseco propter urgentes, ac doctissimas rationes, ac proindè arbitror absque ullo scrupulo posse sequi hanc opinionem, & fieri injuriam parti, si alicui prosit hæc Doctrina, & in usu non ponatur, cum opposita non habeat effigiem probabilitatis.

Carolus de Baucio.

Ex suprà scriptis juribus, & Doctrinis tam luculenter adductis satis liquet, nullum prorsus fuisse per Dominum Franciscum irregularitatis impedimentum contractum, quominus valeat ad Ordines licitè promoveri; cum numquam hic irregularitas ipsa contrahatur, non sequuto effectu, nempè homicidii, aut mutilationis; quod aperte constat ex illius definitione, à DD. communiter tradita, veluti, quod sit impedimentum proveniens ex facto &c. ac proindè non contrahitur ex sola animi intentione, aut voluntate, sed ex solo actuali homicidio, aut mutilatione, prout ex Sot. *de just. & jur. lib.* 5. *quæst.* 1. *art.* 9. & Medin. *lib.* 1. *instruct. capit.* 2. §. 10. & aliis optimè concludit Sayr. *de cens. libr.* 6. *capit.* 16. *numer.* 5. dum quærit ibi, an ex sola officii assumptione irregularitas ista contrahatur, re nondum sortita effectum, necdum judicio pronunciato, prout in casu nostro subdens etiam ibi ex eisdem doctrinis, quod qui tentavit hominem occidere, aut lethale vulnus inflixit, à quo vulneratus miraculosè convaluit, irregularis non erit. Unde satis est dicere, quod voluntas in mente retenta, nihil operatur, vulg. jure ac proindè in iis, quæ sunt facti, sola voluntas, seu intentio non habetur pro facto, ut *not. in cap.*1. *de eo, qui mitt. in poss. l. promissor. ff. de const. pec.* Neque his adversatur opinio Majol. *de irreg. lib.* 2. *cap.*2. *numer.*8. quæ merito tamquam nullis fundamentis innixa, ex juribus suprà scriptis rejicitur etiam quod ibidem subdat, quod effectu non sequuto, esset desuper petenda Episcopalis dispensatio.

Pyrrhus Corradus.

Sic fuit observatum, ut dicebamus

DI-

DISCEPTATIO XXXI.

NEAPOLITANA

Nullitatis Processus Criminalis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Iudicis suspicio malos producit exitus.*
3 *Iudice recusato suspecto, an acta facta post recusationem sint nulla.*
4 *Iudicis recusatio qualiter olim fiebat de jure Canonico.*
5 *Iudicis severitas, & crudelitas in modo procedendi, est causa allegandi suspicionem.*
6 *Iudex si judicetur excedere modum in puniendis delictis, recusari potest, ut suspectus.*
7 *Regularium appellationes, quando, & qualiter fiant sine scripto.*
8 *Appellatio à correctionibus, & punitionibus Superiorum, an, & quando valeat.*
9 *Recursus pro honoribus, & dignitatibus prohibetur Regularibus, ad alios extra Religionem.*
10 *Superiores impedientes Regulares, ne recurrant ad Supremos, incurrunt in crimen læsæ Majestatis.*
11 *Pœnæ in foro Regularium mitiores sunt imponendæ.*
12 *Carceratio, quando, & qualiter irroget infamiam.*
13 *Regulares, ex quibus causis possint in Monasteriis carcerari.*
14 *Carceratus, quando quis injustè dicatur.*
15 *Carcer, quando sit species torturæ.*
16 *Defensiones, si non dentur reis, est processus nullus.*
17 *Testium nomina, an dentur Reo in copia repertorum.*
18 *Regularium Tribunalia, quid servent in hoc ex Constitutionibus suis.*
19 *Testium nomina, an publicanda inter Regulares.*
20 *Testium nomina publicanda dixerunt Pontifices, & qualiter.*
21 *Iudex copiam indiciorum Reo dare tenetur, & cum ea terminum ad se defendendum, & qualiter.*
22 *Reus ponitur ad largam, compilato processu informativo.*
23 *Reus carceratus citiùs examinari debet.*
24 *Reorum confessiones, de quibus hic, quid operentur.*
25 *Reo interdum non sunt dandæ copiæ indiciorum, & quando?*
26 *Reus an possit renunciare defensionibus.*
27 *Solemnitates, quæ serventur in foro Regularium?*
28 *Solemnitates, quæ rejiciantur in foro Regularium?*
29 *Confessio judiciaria, quando sanet, processum nullum.*

ARGUMENTUM.

Judices Regulares si sint suspecti, nulliter procedunt, & suspicio qualiter proponi debeat inter eosdem. Appellare an & quando possit Regulares, & quid ad Superiores, extra religionem. Recursus Regularibus, qualiter prohibeatur extra religionem: Carceris pœna qualiter Regularibus infligenda. Defensiones Regulari carcerato dandas esse asseritur, eisque non posse renunciari. Reo compilato processu, qualiter sit danda copia indiciorum. Apices legum inter Regulares quales sint sublati.

Elapsis annis in quadam observantissima Religione, diabolo cooperante, natæ fuerunt nonnullæ dissensiones, ob aliqua facienda in utilitatem Religionis, & bonum commune. Sic aliqui sentiebant, & alii contrarium existimantes zelo charitatis, & boni publici, & Religiosos illos, qui bonum procurabant, & pro quo ad Superiores recursum habuerunt, carceribus manciparunt non ordinariis, & religiosorum more (ut ad custodiam, non ad pœnam essent carceres) sed durissimis, privantes eosdem voce activa, & passiva per annos 12. & locorum prærogativa, etsi Sacerdotes, & ut starent post Novitios, prohibentes eisdem scribere, loqui, &c. cum sæcularibus per eosdem annos 12. necnon, in pœnas addiderunt, ut per totam Religionem publicaretur, tales Sacerdotes fuisse tumultuantes, publicæ quietis perturbatores, cum aliis declarationibus indignis sanè inter regulares: & quia Patres illi dum erant sub illa Tyrannidis specie recusaverunt justis ex causis, ut ex processu apparet ubi recusabant, & uti suspectos ex causis dabant, proponebant, & accusabant P. Generalem, & Visitatorem, qui nolentes acceptare recusationem prædictam, processerunt; Sed in principio cujuslibet depositionis, fuit apposita clausula, quod prædicti non cogitabant sibi inferri præjudicium, stante recusatione facta, superiores respondebant, non posse eos appellare, à correctione Regulæ, ex quo facto miror de modo procedendi, ac acta omnia nedum annullanda, sed nulla esse ipso jure probabo, darique appellationem, à Regulæ correctione, & qualem, & alia de quibus *infrà*. 1

Quibus positis: Respondeo, quòd mali sunt exitus, qui oriuntur ex eò, quod quis sub Judice suspecto condemnetur, & accusetur, *l. apertissimi, Cod. de judiciis*, propterea Glossa *in cap. qualiter, & quando*, ubi Marian. Socin. *de accusationibus, & 5. part. in cap.20. requiris de appellat.* Menoch. *de arbitrariis, casu* 152. etiam inter Regulares observandum, Boverius *in Directorio part.3. c.1.* Farinac. *in fragm. litt. I. num.*686. Guazzin. *defens.1. cap.19. num.* 11. & pendente recusatione, Judex ad ulteriora procedere non poterit; aliàs procedendo, nullum facit processum, Cardin. Tuschus *tom.7. concl.911. numer.25. & seq.* Guazzinus *de defensionibus, cap.20.* Vantius *de nullitatibus ex defect. jurisdictionis ordinariæ nu.*140. Farinac. *cons.* 76. *num.*26. 2

Dicunt tamen omnes, tali modo de jure civili acta post solam recusationem esse ipso jure nulla, de jure verò Canonico, constito de suspicione, acta venire annullanda; cum verò appellatum non fuit, acta erunt postea annullanda, Guazzinus, & alii apud P. Camerinum *in praxi Regulari, in prælud. qu.6. num.13. & quæst.156. num.10.* & quocumque tempore poterit, ut suspectus recusari, quando comparens à principio protestatur non intendere consentire, nisi quatenus juris esset, Guazzinus *defens. 1. c. 19. numer.92.* & licet antiquitus in recusatione Judicis, eligi deberent arbitri, qui causam videant suspicionis, ut latè P. Camerinus *quæst.6. numer.2.* in praxi tamen non servatur, talem enim Arbitrorum electionem recessisse ab aula in Statu Ecclesiastico, & inter Regulares, dicit Farinacius *ubi suprà numer.929.* Pater de Bictis *in praxi Regul. quæst.6. num.31.* Ergo acta prædicta posita recusatione facta per Patres, ut dicebamus, sunt invalida, & nulla. 3 4

Quæ autem major causa poterat considerari, quam esse Judicem nimis severum, & crudelem, ut DD. communiter apud Guazzin. *defens.1. cap.21. numer.44.* atque major severitas in præsenti, quam condemnare PP. Sacerdotes in carceribus durissimis, privando eos voce, activa, & passiva per 12. annos? Ob quem actum? ob nullum alium, nisi quod habuerunt recursum ad Superiores pro bono Religionis, & ipsi insensati Superiores carceribus PP. manciparunt, privarunt, &c. ut diximus, & sanè carceratio fuit injusta, & irrogavit eisdem gravamen irreparabile, ut in *decretis Clementis VIII.* §. 10. P. Donatus *tom.1. part.2. quæst.25.* quod si ex frivolis causis appellassent, & suspectos reddidissent Superio- 5

riores, non fuissent admittendi *cap.10. de appell. in 6. cap. forus de verb. signif. c. ad nostrum 3. cap. cum speciali, 61.§. Porrò de appell.* at illa est causa frivola, quæ interponitur ex causa irrationabili, vel falsa, glossa *ibi* P. Donatus *to.1.p.2.tr.10.qu.11.nu.4.*

6 Hinc DD. dicunt, quòd quando reputatur, & creditur Judicem excedere terminos justitiæ, ob passionem, vel ob aliam causam iniquam, tunc poterit recusari, ut suspectus *cap. si quis putaverit, cap. quoties Episcopi 2. quæst. 6. quod suspecti, 3. quæst.5.* dummodo sit suspectus ex justa causa, *cap. Postremo de appell. d. cap. cum speciali de appell.* nec est necessaria suspicio in scriptis, *dict. cap. Postremo*, ubi nullum verbum fit de scriptura, sed de sola expressione causæ, quæ poterit verbaliter explicari, & ubi lex non loquitur, nec nos loqui debemus P. Donat. *2.part.to.1. tract.10. quæst.37.* Hinc Megala *in praxi criminali Regularium, cap.17. numer.13.* ait, quod Regula-
7 ris bene appellat ab interlocutoriis verborum sine scripto, & causæ expressione, quia appellare in scriptis, causamque exprimere attinet ad solemnitatem, sed Regulares non tenentur ad apices, & solemnitates juris, sed sine strepitu, & figura judicii terminant causas suas, ut latè Megala & alii *apud eundem*, Sanchez *verò in Decalogum cap.9. numer.105. &* Navarrus *lib. 2. Consiliorum in tit. de appell. conf.* 20. dicunt non requiri scripturam, sed causam exprimi in appellatione Portellius *verò part.1. casu 28.* ait, quod attento rigore juris appellatio, & recusatio Judicis est facienda in scriptis, & cum expressione causæ, sed praxis hoc non servat, quoad effectum suspensivum, secus quoad devolutivum, DD. in Trident. *sess.13. de Reformat. cap. 13. & sess.24. de Reformat. c.*
8 20. P. Donatus *part. 2. tractat. 10. quæst. 39.* Poterunt etiam Regulares appellare à correctionibus, & punitionibus suorum Superiorum, sibi inflictis, secundum Regulam, & statuta Ordinis, quando modus in correctione exceditur, *c.de Priore 31.de appellat.* ubi punitur quidam Prior Regularis, cui appellationi cujusdam Religiosi non detulit, & in *cap. super quæstionum articuli 27. de offic. deleg.* ibi, (nisi modum excedant) *cap. ad nostram, cap. reprehensibilis 26. de appellat.* quia appellatio est permissa ad auferendum gravamen, *cap. ut debitus honor, de appellat.* Ergo poterit Regularis appellare, non solùm in causa civili, vel criminali, sed etiam in causa correctionis, Follerius *in praxi criminali canonica, c.36.* Sanchez *lib.6. c.8. qu. ultim. num.202.* Novarius *in verbo appellare, num.6.*

9 Puniunt superiores, Patres N. N. ex quo ad Sacram Congregationem Cardinalium, Episcoporum, & Regularium, recursum habuerunt, & satis imprudenter se gesserunt; nam ad personas extra propriam Religionem, pro consequendis honoribus, & dignitatibus, prohibitus est Recursus Regularibus, sub gravissimis pœnis à Summis Pontificibus Dominicanis, Carmelitis, Camaldulensibus, Cruciferis, Augustinianis, Canonicis Regularibus Sanct. Salvatoris, Cœlestinis, Minoribus, Conventualibus, nec non Observantibus, Minimis Sancti Francisci de Paula, & Cistercensibus Congregationis Italiæ, de qua re Lezana *tom.1. cap.10. numer.17. & cap.15. numer.* 207. qui Regulares tunc ob talem recursum puniri possunt, quando litteræ favorabiles impetratæ, perveniunt ad manus Superioris, vel dum alias oretenus officium Commendationis, executum est, Rodriquez *tom. 2. quæstion. Regul. quæst.56. artic.2.* Lezzana *cap. 18. nu-*
10 *mer.82.* Britto *de delict. & pœnis Regularium, quæst.127. numer.10.* Et est notanda doctrina communis, & singularis quod inferiores Principes, vel Prælati impedientes, & prohibentes subditos, ne recurrant ad Principes superiores, incidunt in Crimen Læsæ Majestatis, ita Sforzaodus; & alii apud Farinac. *in praxi crimin. quæst. 113. numer.62.& 63.* quam doctrinam extollit P. Camerinus *quæst.110. numer.21.* Ergo ipsi Patres, qui hos miseros condemnarant vocis privatione, &c. crediderunt hos uti tumultuanter, uti rebelles, & seditiosos castigare, cum non adverterint miseri se in Crimen Læsæ Majestatis incurrisse, ex quo castigarunt subditos, qui ad suos extra Religionem Superiores recurrerunt, quod nil mirum, quia processerunt præcipitanter, ad modum bel-
11 li ex abrupto, sine ulla causæ cognitione, quo nihil absurdius, & hoc sufficeret ad annullandam omnia acta, & quæcumque gesta per eosdem. Debebant PP. recordari ejus quod habetur in *Concilio Bracharensi, carta 3. cap. 6.* quod in foro Regularium pœnæ mitiores esse debent, quàm in foro sæculari; indignum enim est honorabilia Christi membra, seu ejus Ecclesiæ indignè tractari: unde juxta eorum Statuta Regulares sunt pœnis plectendi ad notata per Camerinum *quæstion. 8. numer. 19.*

Et incipiendo à primo gravamine, & prima injustitia 12
commissa contra PP. N.N. &c. apparet, quia carcerant Patres ob recursum ad Sacram Congregationem, ob observantiam suarum Regularum: animadvertere enim debebant Superiores illi, quod in personis Ecclesiasticis, præsertim Religiosis, quælibet captura, & carceratio infamiam redolere facit præsertim quando sunt viri titulo aliquo insignes, qui sine gravissima causa, nec ad custodiam debent carcerari: unde dum Monasterium, vel cella ad custodiam satis est, à carcere formali, ut fama integra servetur, abstinendum erit, ut notat Boerius *in directorio part.2. cap. 34.* & Regulares non pos- 13
se carcerari, nisi pro delictis, pro quibus possunt puniri pœna corporali, puta exilii, relegationis, &c. ut bene Julius Clarus *in §. fin. quæst.28.* Camerinus *quæst. 79. numer.8.* Ergo patres fuerunt injustè carcerati: tunc 14
enim dicitur quis injustè carceratus, ex Farinac. *quæst. 27. & quæst.30. à numer.134. usque ad numer.142.* quando quis est detentus de mandato Judicis non habentis jurisdictionem, secundo in capto juris ordine non servato, sine indiciis, vel non constito de corpore delicti, sed ratione loci, ut quia reus detinetur in iniquo loco: in cippis, & ferris, in quibus sit periculum mortis: Imò 15
carcer datus in præsenti fuit species torturæ, quæ tunc est, quando carceratus vinculis, & frigore in carcere afficitur, secundum Bart. Boccium, Bertrandum, Nattam, & Bajardum ad Clarum *ubi suprà numer. 97. in dict. §. fin. quæst.64.* & dicitur carcer pœna gravissima, & miserrima, Tiraquel. *de pœnis temperandis causa 41. numer.2.* quæ morti æquiparatur, secundùm Bossium *de carceribus numer. 1.* ideò apud Patres Capucinos, non infligitur pœna carceris nisi á Prælatis majoribus, & cum Consilio discretorum, & tantum in aliquibus casibus urgentibus, & per modum custodiæ, ut bene P. Camerin. Capucin. *de modo procedendi cap.1. in verb. in gravioribus, & in cap. 20. de substantiali:* Ergo quàm temerè 16
processerint superiores isti; dum omne auxilium miseris carceratis sustulerunt, prohibentes ne loquerentur, cum aliis, nec scriberent, nec ab aliis acciperent litteras, eos detinentes in rigorosis carceribus, sine ulla commoditate, sine igne, in extremo nivibus pleno, dormire facientes in terra super modicum fœnum, frigefactos, gelatos, & semivivos, cum evidenti periculo mortis ad instar Tyrannidis, miror sanè quomodo tota Religio, non vertat arma similia contra illos tales indiscretos. Estne modus, hic procedendi inter Regulares, sic enim membra Christi tractantur, sic fratres corriguntur, sic propinqui emendantur absit à Republica Christiana, & multò magis à Regulari hic judicandi modus.

Apparet ex alio capite, quàm malè processerint Supe- 17
riores, & nullitas processus, quia scilicet ex Julio Claro *in §. fin. quæst. 50. in principio*, quod inter nullitates processus una est, quando non datis defensionibus, reus condemnatur; quia Judex publicato processu copiam Reo defert, ut se defendat: post alios Guazzinus *de defensionibus reorum defensione, numer.22. cap.1. numer.7.* ubi ait, quod hæc est mera vera Guazzinus *defensione* 24. & licèt non teneatur cogere reum ad copias sumendas, tenetur tamen dare terminum pro defensionibus, Guazzin. *defens.22. cap.1. & defens.28. cap.20.* quod adeo verum est, ut etiam si procedatur per inquisitionem, adhuc dari debet copia processus, & indiciorum, *cap. qualiter, & quando. il 2. §. debet de accusationibus*, post alios Guazzin. *defens.24. cap.1. numer.4.* Imò in crimine etiam notorio decerni debet copia indiciorum Reo, & hanc praxim servat totus mundus, secundùm Bossium *in tit. de Denunciationibus, numer.7.* Julius Clarus *in dict. §. fin. quæst.9.* Guazzin. *defens.24. c.1. nu.4.* Imò reo convicto, etiam dari debet copia, DD. *ubi suprà*, & etiam reo est danda copia omnium eorum, quæ ad ipsum reum pertinent, etiamsi in minimo possent ei nocere, Guazzinus *defens.24. c.3.* quia aliàs auferentur reo defensiones: DD. citati.

In

18 In quibus defensionibus non sunt danda nomina testium examinatorum ne odia excitentur, & pax deturbetur, nisi petente reo aliter Prælatis videbitur, sic P. Camerinus *in praxi Regulari*, *quæst.*90. *num.*10. sed esse danda nomina testium cum copia repertorum, etiam inter Regulares, docent Guttierez *lib.*1. *pract. quæst.*96. *numer.*4. Paz. *in praxi crimin. canonica part.*1. *num.*170. Miranda *de ordine judicior. quæst.*14. *art.*7. Frater Joseph. à S. Maria *in Tribunali Religiosorum*, *tract.*4. *cap.*19. Rodriquez *tom.*2. *quæst. Regular. quæst.*15. nisi aliter disponatur per Regularium Statuta, unde apud Patres de Observantia, ex constitutionibus suis Vallisoletanis, anno 1593. *in tit. de correct. & appellat.* §. *ad Pacem*, & apud Patres Discalceatos in suis constitutionibus Toletanis, anno 1583. fuit dispositum in defensionibus reis Regularibus dandis, non esse danda nomina testium; sed est notanda notabilis doctrina Directo-
19 rii Inquisitorum *in* 3. *part. scholio* 129. ubi dicitur: Quoniam ordo legitimæ defensionis, ob suppressam nominum testium publicationem, quodammodo videtur troncatus; propterea Judices vitam, & mores testium, & delatorum diligenter debent investigare; quæ diligentia in omnibus causis debet adhiberi, aliter reus, cui non dantur nomina testium, sine defensione debita, contra jura condemnaretur, & saltem ob potentiam reorum dari debent nomina testium confusa, & separata à dictis testium ne possint scire, quod ab unoquoque eorum dictum fuerit, ut bene P. de Bictis *in praxi regul. crimin. quæst.*90. *numer.*12. qui
20 etiam *numer.*13. dicit apud Regulares nomina testium, pro informatione Curiæ examinatorum, esse publicanda, ut Reus contra illorum personas excipiendo, meliùs possit se defendere, & suam innocentiam demonstrare, juxtà textus *in dict. cap. qualiter*, *& quando*, *il* 2. *de accusat. communiter* Canonistæ apud Farinac. *de delict. quæst.*29. *numer.*85. Guazzin. *defens.*24. *cap.*3. *numer.*8. Bulla Pauli V. apud Statuta Urbis Romæ *in Rubr. de judiciis criminali-*
21 *bus*, per quam bullam disponitur, ut nominata testium exprimantur, quod priùs statuit Paulus III. in Bulla in favorem omnium pauperum, quod procedit, nisi reus esset potens, & periculum esset, ne testes offenderet, Farinac. *ubi suprà num.*86. *&* 87. qui ait se numquam in praxi vidisse denegationem publicationis nominum testium, præterquam in crimine hæresis.

22 Immò etiam, apud Cappucinos *ex suo modo procedendi cap.*2. *num. fin.* secundi substantialis §. *si autem*. Judex, qui ante torturam, non dat copiam indiciorum reo, cum termino ad se defendendum, poterit castigari, ut novissimè docet P. Cappucin. *in sua praxi crimin. de defensionibus quæst.*90. *num.*15. cum qua quidem copia indiciorum, seu repertorum, debet Judex dare reo terminum competentem ad indicia purganda, Clarus *in* §. *fin. quæst.*48. *in fin. principii*, qui ait, quod secundum communem praxim, eodem contextu solent Judices publicare processum offensivum, ejus copiam reo decernere, & terminum dare ad suas faciendas defensiones, qui dicit hanc praxim per totum orbem practicari, Farinac. *quæst.*39. *num.*3. & etiam reo spontè confesso esse dandum talem terminum, dicit Guazzin. *in defens.*31. immò ait dictum terminum dari debere simul convicto, & confesso, quamvis eum non petat, licèt in contumacia esset condemnandus, aliàs sententia erit nulla, & Farinac. *d. quæst.*39. *à num.*52. *usque ad* 57. latè agit, an & quando possit reus termino, & aliis suis defensionibus renunciare.

Dato etiam processu defensivo, debet Judex reo concedere terminum ad allegandum in jure, & disputandum super causa ipsius, nec non palam audire, & disputare, cum ejus defensionibus, latè Guazzin. *defens.*28. *capit.*20. *numer.*4. *&* 5. & dato reo termino ad se defendendum, atque dilatione pendente, nihil erit innovandum, Farinac. *dict. quæst.*39. *num.*6. Guazzin. *in defens.*24. *cap.*4. qui ait talem innovationem ipso jure esse nullam, etiam parte non opponente.

23 Immò completo processu informativo, reus quantò citiùs fieri poterit, debet poni ad largam, nempè in publicis carceribus, vel alibi in carcere, juxta personæ, & causæ qualitatem, arbitrio Judicis, ut ibi suas possit facere defensiones, *leg. unius* §. *cogniturum*, *ff. de quæstion.* & sic dicitur per omnes Criminalistas practicari, ut per Ambrosinum, Cartarium, Foller. Marsil. & alios quos sequitur, Guazz. *ubi supra defens.*32. *cap.*1. qui omnes dicunt Judicem denegare debere copiam processus, quousque fit examen, sed eo completo dare tenetur, & ad hunc effectum, reus dum est carceratus, debet accelerari dicta informatio, & ejus examen differri non debet, immò statim examini subjiciendus est, *l.*1. *ff. de custodia Reorum*; idest celeriter, ut ibi declarant 24
DD. quos sequitur Guazzin. *defens.*23. *cap.*1. & in statu Ecclesiastico est constitutio Pauli III. in favorem omnium pauperum, de qua novissimè Scannar. *in tract. de visitat. Carcer. per tot.* observata etiam à Regularibus, in qua disponitur, ne Judices captum pro quavis causa, & crimine, in secretis carceribus ultra triduum antequam examinaretur retineant, quam constitutionem confirmat Pius IV. addens, nisi naturæ causarum aliud suadeant, & licet constitutiones prædictæ loquantur in judicibus Urbis Romæ, tamen servari debent, in toto Statu Ecclesiastico, & multò magis apud Reguiares teste P. Camerin. *in praxi Regul. quæst.*90. *num.*24. *in fin.* igitur reus in carceribus constitutus examinatus jam, ponendus est ad largam, ut possit se defendere, & ita servari, & observari debere ab omnibus judicibus, monent Criminalistæ omnes, ut Marsil. Ambrosin. Chartar. Foller. Clar. Guazzin. & Farinac. *d. q.*39. *n.*13.

Ergo cum isti PP. Superiores, nullis datis defensionibus processum publicaverint & sententiam, nulliter processerunt, & sic acta sunt nulla, & talia declaranda sub pœna, de qua infrà.

Neque dicatur PP. inquisitos firmasse, quandam scripturam, in qua declararunt se culposos, tumultuantes, &c. ac merentes castigari in quo se Religiosorum Superioribus remittebant, ut in eis darent omnes pœnas, quas volebant. 25

Respondeo enim hoc aggravare delictum, & excessum Judicantium, quia videntes patres illi seipsos in carceribus destitutos omnibus auxiliis, & ex quo appellaverant ad Sanctiss. nullum habebant apud Superiores, nec de jure, nec de facto accessum, ne in carceribus perirent: scripturam illam propriis manibus signarunt: quod patet, quia super illa patres judicantes condemnarunt miseros prætensos Reos, at quicumque actus, contractus, obligatio, &c. qui fiunt in carceribus ad instantiam, & favorem eorum, vel instigante eo, qui carceravit, sunt nulli, & invalidi, *leg. qui in carcerem*, *ff. de eo quod met. caus.* Farinac. *de carcerib. q.*30. *per tot.* ergo.

Nec poterant ipsi renunciare suis defensionibus, vulg. *leg. non tantum*, ubi Glossa *ff. de appellat.* Gomes. *de delict. cap.*13. *num.*22. Carrer. *in praxi crimin. de Indic. & tortura*, §. *circa quintum numer.*8. Boss. *de Indic. & considerat. ante torturam*, *numer.*74. Clarus *in pract.* §. *fin. quæst.* 49. Villalob. *in suis communib. litt. I*, *numer.*22. Bovadilla *in polit. lib.*5. *cap.*3. *num.*16. ubi limitat in delictis enormibus, & delinquentibus malæ opinionis Cardin. Tusch. *litt. T*, *conclus.*326. *à numer.*15. Scaccia *de judiciis lib.*1. *cap.*97. *numer.*790. Simancas *de Cathol. Inst. cap.*63. *numer.* 35. Farinac. *quæst.*39. *quasi per tot.* qui dicit, quod non solum Reo dari debet copia indiciorum, sed etiam competens terminus ad indicia purganda, & *num.*9. limitat præterquam si judex timeret tumultum in populo ob retardatam punitionem delinquentis, quia tunc poterit etiam ad executionem pœnæ etiam capitalis devenire, ut latè ampliat, & limitat Farinac. sequitur Paz *in praxi tom.* 1. *part.*5. *cap.*3. §.9. Salgad. *de protect.* 3. *part. cap.*14. *num.*46. Sanchez *in consiliis lib.*6. *cap.*3. *dub.*15. *numer.*4. Pareja *de instrum. edit. tom.*2. *tit.*6. *resolut.*8. *per tot.* P. Camerinus *in* 26
*praxi Canonica Regularium quæst.*98. qui ampliat etiam si sit renunciatio vallata juramento, & concordat Guazzin. *defens.*27. *& numer.*3. P. Camerinus ait, quod etiamsi reus renunciaverit, possit renunciationem factam revocare, quod dixerat Farinac. *numer.*57. & Guazzin. *num.*4. & ampliant etiamsi Reus dicat (quia certo scit nullam sibi competere defensionem) quia tunc nec etiam valet renunciatio defensionum, & malè faciunt Judices inducentes reos sub prætextu dictæ causæ ad renunciandum defensionibus, sic Farinac. Guazzin. & alii *suprà cit.* in delictis verò, in quibus non irrogatur infamia posset Reus renunciare, DD. citati, sed in casu nostro, erant inquisiti de seditione, de tumultu, & aliis irrogantibus infamiam apud omnes, ergo. 27

Neque dicas, quod inter Regulares solemnitates juris non observantur, ex Bonifacii Octavi privilegio, inter quos proceditur summariè, & sola facti veritate inspecta, 28

omissis apicibus juris *ex d. privilegio*, de quo in compendio privilegiorum mendicantium *in verbo appellare, & in verbo correctio fratrum*, *n.6*.

Respondeo enim cum S. Antonino *part.3. tit.9. cap.15.* §.7. non esse intelligenda talia verba, ut scilicet in procedendo in judicio regulari, postponantur omnia civilia, & canonica jura, quia hoc esset contra text. *in l. bona fides* juncta Glossa *ff. depositi*, sed sunt verba prædicta intelligenda, postpositis, & non servatis illis juribus, sive civilibus, sive Canonicis, quæ ponunt quasdam solemnitates, seu subtilitates, quæ veritatem negotii non tangunt, talia enim vocantur apices juris, ut notat etiam Bart. *in l. si fidejuss. §. quædam ff. mand.* alia verò jura, quæ veritatem negotii tangunt, circa testes, defensiones, Judicis qualitatem, & suspicionem sunt omninò servanda, & non solùm ea, quæ de jure Divino, vel gentium, sed etiam ea, quæ de jure communi Canonico, sive civili disponuntur, & ad negotii veritatem spectant, apud Regulares servari debent, tamquam substantialia, & essentialia judicii, ut post alios P. Camerin. *q.8. n.6. & 18.*

29 Omittuntur enim apud Regulares, sessio pro Tribunali, solemnitas non procedendi in diebus festivis, quia hoc significat ly procedere de plano, omittitur videre juramenta testium, & apud eosdem sufficiunt duo testes contestes, nec litis contestatio requiritur, & testes etiam infames apud Regulares admittuntur, puta relegati, infames, &c. Quia infamia est de jure positivo, *cap. quod tuas de simon.* 15. Antonin. *3. part. tit.9. cap.15.* §.6. sic mulieres admittuntur in testes, quæ non jure naturæ, nec gentium, sed canonico repelluntur, *cap. mulierem*, 33. *quæst.*51. Julius Clar. *in §. testam. quæst.6.* & quanta fides sit talibus testibus præstanda tradunt DD. apud Camerin. *in praxi Regul. quæst.41. per totam*, sunt ergo sublati apices non substantiales inter Regulares, ideò in criminalibus sententia valet continens pœnam ultra petita, in denunciatione, vel accusatione, Guazzin. *defens.*35. nec inter Regulares requiritur locus solitus, dum fit sententia, nec est necesse, ut pronuncietur de ore judicis, sed sufficit, si Notarius illam legat Clarus, & cum eo omnes in §. *fin. quæst.*93. Cardin. Tusch. *litt. S*, *conclus.*133. Guazzin. *defens.*35. *c.9.* & alia de quibus P. de Bictis *in sua praxi crimin. Regular. qu.*145.

Neque dicas confessionem judiciariam factam per patres sanasse processum etiam nullum, ex Innocent. *in c. qualiter, & quando il 2. n.7. de accusat. de communi*, Clarus *d. §. fin. q.* 55. Farinac. *de Reo confesso*, *q.*81.

Respondeo enim, id procedere in spontanea confessione facta coram Judice de delicto commisso non autem in illa, de qua in præsenti, facta metu carceris injustè illati, ut suprà diximus sub prætextu delicti tumultus, cum non ita fuerit, nisi ad publicum bonum aliquod procurandum, &c.

30 Remanet ergo: ut quod nulliter factum est à superioribus hodiernis tollatur, cassetur, & nulliter factum declaretur aliàs, sine scrupulo culpæ lethalis non erunt, ex talibus formatis actibus contra fratres suos nulliter, & invalidè, quod non est ullo modo permittendum, sed etiam ex officio, parte non petente, uti notorio excessu, declarare nullum talem processum, & acta, cum simus inter Regulares, aliàs opus esset partis petitione, &c. DD. communiter suprà citati.

DISCEPTATIO XXXII.

SUMMARIUM.

1 *Factum proponitur.*
2 *Status controversiæ.*
3 *Regularis non potest esse exequutor testamenti sine sui superioris licentia petita, & obtenta.*
4 *Regularis neque exequutor, neque distributor, neque ordinator potest esse dispositionis alterius sine superioris licentia.*
5 *Licentia debet esse expressa, vel tacita, quæ resultet ex approbatione actus.*
6 *Licentia data Regulari exequutori, an possit revocari per superiorem concedentem, & an sit intimanda revocatio.*
7 *Romani sententia quod valeat exequutio sine licentia, parte non opponente reprobatur.*
8 *Exequutor testamentarius num teneatur reddere rationem exequutionis.*
9 *Exequutio testamenti fraudulenter acceptata, est reddenda ratio administrationis.*
10 *Fraudibus est obviandum, & qualiter fraus præsumatur.*
11 *Constitutiones hujus Religionis N. prohibent accipere aliquod secretò erogandum.*
12 *Aliquorum Doctrina posse superiorem uti scientia confessionis pro bono regimine reprobatur, & merito.*
13 *Exequutor testamenti debet quamprimum exequi, & implere.*
14 *Exequutor testamenti peccat mortaliter non exequendo quam primum.*
15 *Restitutionis omissio per hæredem vel exequutorem an noceat defuncto, & an hæredibus.*
16 *Textus in cap. litteris, de Raptoribus qualiter intelligatur.*
17 *Textus in dict. capit. in litteris, an sit mendosus.*
18 *Restitutionis omissio per hæredem, vel exequutorem licet non noceat defuncto quoad meritum, nocet tamen quo ad satisfactionem.*
19 *Hæres, vel exequutor, qui notabiliter differt solvere debita defuncti, peccat mortaliter.*
20 *Exequutor testamentarius quando teneatur exequi.*
21 *Tempus ad exequendum quando incipiat?*
22 *Regulares de quibus in præsenti non fuisse exequutores, patet ex facto.*
23 *Regulares de quibus in præsenti sunt legatarii.*
24 *Differentia inter exequutores, & legatarios qualis sit.*
25 *Textus in l. pecuniæ sortem ff. de alim. & cib. legatis, qualiter procedat.*
26 *Legatum Regulari relictum cum conditione, quod nihil monasterio acquiratur est invalidum, & contra paupertatis Votum respectu Regularis, sed acquiritur Monasterio.*
27 *Regularis est inhabilis ad acquirendum, sed est capax annui redditus quoad administrationem, & usum, cum scientia, & patientia superioris ejusque licentia.*
28 *Conditio ut nihil habeat religio in hoc legato quid operetur.*
29 *Decisio Buratt. 515. tom.20. numer.13. qualiter procedat.*
30 *Pater Angelus Maria Verricelli quid sentiat in hac quæstione.*
31 *Pater Verricelli tenet superiorem non posse revocare licentiam, sed non bene.*
32 *Legatum Relictum Regulari cum pacto, ut nihil acquiratur Monasterio, aliàs sit nullum, accedit hæredi. Secus si nihil tale dictum sit, quia tunc acquiritur Monasterio.*
33 *Regulari dicenti sibi sub Confessionis sigillo esse aliquod relictum distribuendum, non creditur nisi saltem posito Iuramento.*
34 *Fraudis præsumptione posita tenetur exequutor reddere rationem administrationis.*
35 *Licentia præsumpta an sufficiat in Religionibus observantibus.*
36 *Legatum solvendum pro suffragiis Animæ testatoris integre est solvendum sine ulla diminutione.*

ARGUMENTUM.

Regulares exequutores ultimarum voluntatum non posse esse ostenditur, sine superioris licentia, quæ expressa, vel tacita sufficit, & an possit revocari semel concessa? Exequutores quando teneantur adimplere, quod accipiunt exequendum? Text. in cap. in litteris de raptor. explicatur. Exequutores, & legatarii qualiter differant? Legatum relictum Regulari cum conditione, quod nihil Monasterio acquiratur, an valeat? Regulari

dicen-

dicenti sibi esse aliquod relictum destribuendum, & hoc dicat habere in confessione, an credatur sine Juramento? Et legata pia an sint solvenda sine diminutione, deficientibus facultatibus, & quid si sint legata pro Missis celebrandis.

PRO

Patribus N. & N. Religionis N.

SUPER

Solutione Vitalitii.

1 ANnis præteritis per mortem cujusdam Nobilissimæ Matronæ Neapolitanæ contingit fieri quandam dispositionem in testamento tenoris sequentis.

Item ordino, che detto mio herede paghi ogni anno ducati 60. per ciascheduno alli Reverendi Padri D. N. & N. miei carissimi cognati, alli quali ordino, che si paghino ogn'anno da detto mio herede, acciò detti Reverendi N. & N. li dispon-ghino, in quello ch'io in confessione l'hò conferito, senza doverlo rivelare, nè à superiori, nè ad'altri, quali legati annui s'intendano loro vita durante tantum.

2 Dixit alius consanguineus eorum in alio Testamento: *Alli mentionati Padri N. & N. hò pregato essequano pontualmente come le fido quello, che in confessione l'hò detto, da che per l'effetto di ciò voglio, che à ciascheduno d'essi se le diano 120. annui ducati tantùm loro vita durante.*

Regulares isti hoc onus acceptaverunt cum licentia Superioris, & quia hæres est eorum monasterium, ejusdem Domus Superioris solvit eisdem duas annatas per duos annos continuos, supervenit Novus Superior Domus, qui Zelosus suæ Religionis observantiæ, prætendit hoc annuum non amplius solvere requisitus de voto ab utrisque sc. à Superiore domus, & à Patribus N. & N. Superiori dicebam, an esset licentia Superioris tempore acceptationis, negabat Pater, dixi ego posito quod non esset licentia, sua negatio solvendi jure fundabatur. Patribus à me petentibus consilium adduxerunt licentiam, & eis dixi, ex hoc facto mutari scenam, & posse à Superiore petere annuam præstationem prædictam, tota enim hæc controversia ab hoc consensu Superioris dependet.

3 Probatur quia vel talis dispositio facit hos Regulares exequutores testamentarios, vel eos facit Legatarios: quomodocumque dicatur posito consensu superioris, valet: ergo, &c.

Quod sit faciat exequutores probatur, quia licet Regulares non possint esse exequutores testamentorum, tamen cum licentia Superioris petita, & obtenta possunt esse, ut est textus expressus *in cap. fin. de testamentis in 6.* ibi Religiosus exequutor ab alio in sua voluntate ultima deputatus non potest, cum velle, vel nolle non habeat hujusmodi officium suscipere, nisi à Superiore suo petita super hoc licentia, & obtenta. Quod idem disposuit S. P. *in Clementina unica, detestantes*, ibi (quod utique non posse nisi à Superiore suo super hoc petita licentia, & obtenta suscipere) Glos. *in d. cap. fin. in verbo Religiosus* ubi omnes Canonistæ, & apud Hispanos est lex 2. *tit.*10. *part.*6. Abbas, & alii *in cap. tua nobis de test.* ubi Covarruv. Joannes à Canibus *tract. de exequutoribus ult. volunt. part.*1. *numer.* 29. 30. & 31. Cevallos *quæst.*88. & *quæst.*808. Gratianus *cap.*123. in quo S. Concil. Trident. nihil innovavit teste Vega *in summ. part.* 2. *cap.*114. *casu* 6.

4 Quod procedit sive exequutio sola Monacho relicta fuerit, sive ordinatio, distributio, electio, & dispositio commissa sit, quia in utroque casu officium exequi, & suscipere regularis poterit, cum licentia Superioris obtenta, tum quia jura suprà citata simpliciter loquuntur, tum quia obtenta licentia Regularis habet velle, & nolle ad illud exercendum ex Superioris licentia, ergo neque exequutionem, neque distributionem, neque electionem, neque dispositionem poterit regularis recipere, non obtenta tali licentia, ut bene Carpius *lib.*1. *cap.*50. *numer.*20. qui subdit hoc procedere tam in dispositione

5 pia, quàm profana, limitat tamen Carpius ibi, sed non ad materiam nostram; quæ tamen licentia debet esse expressa, nisi sit tacita, quæ resultet ex eo, quod vidit, & tacet Superior Regularem exequi commissionem ultimæ voluntatis, hæc enim sufficeret ex Doctoribus citatis; non tamen requiritur in scriptis DD. *ubi suprà*, ergo cum in præsenti sit licentia conjuncta cum solutione duarum annatarum facta per superiorem pro tempore, tenebitur hæres illas in futurum solvere, & quod superest pro præteritis.

Et licet putent aliqui licentiam non posse denegari, nec concessam revocari, & si deneget exequi cogetur ut post alios, Baldassar Thomasius *tract. de exequutore testament. tit.*8. *numer.*25. communiter tamen dicunt superiorem posse hanc licentiam semel concessam revocare suo Regulari, etiam re non integra, licet justè non faciat sine causa, Glos. *in dict. Clement. unica de testam. in verbo, obtenta*, ubi Abbas *numer.*3. Imola *numer.*1. Angelus *in verbo, exequutor num.*3. Sylvester *in verbo testant. il* 20. Molina Theologus *de just. & jure disput.*287. Rodriquez *tom.*8. *quæst. Regular. quæst.*70. *art.*1. Sanchez *in simili de matrim. lib.*3. *disput.*36. *num.*9. tum quia hæc licentia est merè gratuita omninò dependens à voluntate concedentis, ergo ad libitum poterit revocari, tum quia non habet velle, vel nolle Regularis posita revocatione, quæ tamen revocatio erit Religioso intimanda *ex leg. si fortè* 17. *ff. de offic. proconsulis*, latè Sanchez *tom.*3. *de matrim. disp.*30. *num.*11. & 13. Superioris verò nomine ille venit, qui habet regularem immediatè subjectum, post alios Carpius *d. lib.*1. *cap.*50. *n.* 15. *cum seqq.* 6

Nec opinio Romani *cons.*609. & *singul.*242. est vera, qui ait aliter acceptam exequutionem esse validam parte non opponente quod sequitur Bellottus *part.*1. §.9. *num.*9. quia verior est sententia esse nullam exequutionem susceptam ipso jure, tum quia in juribus citatis adest verbum *non potest*; tum quia licentia Superioris requiritur pro forma, tum quia non habet voluntatem sufficientem, & sic actus corruit sine voluntate facientis, ut bene post alios Carpius *d. c.*50. *n.*3. *cum seq.* 7

Et licet exequutor testamentarius teneatur reddere rationem de exequutione juxta notata per DD. apud Sanchez *lib.*8. *consil. moral. dub.*89. tamen si jussit testator secrete, ut erogaret, tunc de illis non tenetur reddere rationem, nec declarare personas, in quas testator jussit sibi expendere, id tamen procedit, nisi distributio esset fraudulenta; quia res expendendæ reperiuntur penes ipsum exequutorem, quia tunc reddet rationem, ut benè Sanchez *dict. lib.*8. *c.*1. *dub.*89. *in fine*, & si hæc dispositio valeret, fieret fraus omnibus Canonibus, & voto paupertatis, quia mediante hoc modo per indirectum fieret, quod in ipsi prohibentur, siquidem per hunc modum disponendi aperiretur via ad usum legandi independenter ab omni voluntate Superioris, contra Regulam quod prohibitum directo, non potest fieri per indirectum *l. Sejus, & Augerius ff. ad l. falc.* ubi Bart. *l. scire oportet* §. *si Mater ff. de tut. cap. cum quid, ff. de reg. jur. in* 6. Pasqualigus *lib.*3. *Canon. quæst. quæst.*228. *in simil.* 8 9 10

Tantò magis quod in constitutionibus ejusdem Religionis habetur *part.*2. *cap.*1. *fol.*31. ut nullus procuret, aut procuret, aut promittat, ne pecuniarum quicquam secreto ab eis erogandum relinquatur, sed quamprimùm Superiori suo rem omnem aperiat, ergo bene fecerunt PP. N. & N. id Superiori manifestantes, quia sunt duæ prohibitiones in præsenti, una S. Sacrorum Canonum, altera constitutionis, nec sufficit dicere non requiri licentiam, quia in confessione fuit dictum, quia esset fraudem facere constitutionibus, & Sacri Canonibus prohibentibus, nec sacrosanctum confessionis Tribunal excusat à voto paupertatis, Carpius *lib.*1. *part.*50. *n.*69. posita ergo tali licentia totum fuit bene observatum, ut dixi. 11

Nec defuerunt aliqui, qui cum Pellizario *tom.*2. *regular. tract.*6. *cap.*13. *numer.*8. dicant superiorem Regularem posse subdito confessario præcipere, ut sibi revelet extra confessionem, quod in confessione habuit, ut possit uti tali notitia ad externam gubernationem, quos tamen optimè reprobat Pasqualigus *quæst. Canonicarum centuria* 3. *tom.*2. *quæst.*224. tum quia esset sacrum sigillum Confessionis pervertere, quia Sacerdos audiens confessiones sedet in Tribunali Christi, ipsum repræsentans tamquam ejusdem Vicarius, Concil. Trident. *sess.*18. *cap.*50. *de pœnit.* ergo Superioritas Regularis nihil prodest ad hoc, tum quia potestas clavium cum confessariis non se extendit nisi ad judicandum conscientiam confitentium, ergo non uti ex ipsis 12

ipsis gubernent; tum quia adest Decretum Clementis VIII. 26. Maji 1598. ubi dicitur Superiores Regulares non posse uti scientia habita in confessione ad externum regimen.

13 In præsenti verò facti specie, legatarios puto esse tales patres, non simpliciter exequutores, quia si esset negotium, quod concerneret tantùm animæ testatoris, teneretur hæres, vel exequutor solvere quàm primùm, tum quia quamprimum debet impleri, quod relictum est à testatore, *l. nulli C. de Episcopis, & clericis*, positis viribus Patrimonii; eo, quia si sint legata pia notabile detrimentum pateretur defunctus ex mora, & posita mora notabili esset peccato mortale differre exequi, *cap. qui oblationes il* 1. 13. *quæst.* 20. ubi tales notabiliter differentes dicuntur Necatores animarum, & tamquam infideles ab Ecclesia abjiciendi, idest excommunicandi, ut plures notabiles casus refert ad propositum Palatius Rubeus *in Rubrica de donation. inter vir. & uxor.* §.65. *numer.* 19. *&* 20. de Communi Didacus Spin. *in speculo testamentorum, gloss.* 28. *num.* 8. & post Azevedum, S. Antonin. & alios refert Sancer. *lib.* 8. *consil. moral. cap.* 1. *dub.* 53. *num.* 6. P. Pelliccionus *quæst.* 35. *capit.* 3. ubi latè, unde Angelus *in verbo, exequutor, num.* 23. dicit nocere animæ defuncti non solvi debita ejusdem per exequutorem, & refert ex Minorum Chronicis quemdam in Purgatorio detentum esse, donec ejus debita solverentur, & probatur *ex cap. in litteris, de raptor. de quo infra.*

14 Neque dicas quod omissio restitutionis debitorum per Testatorem fieri mandatæ, nihil nocere defuncto: ratio est, quia vel nocet ratione peccati omissionis, & non potest dici, quia restitutio non est pars satisfactionis, nec fit ad satisfaciendum pro pœna debita pro peccatis, sed est ad cessandum à peccato.

Respondeo enim quòd licèt non noceat Defuncto, ut probat argumentum, nocet tamen hæredibus exequutoribus, &c. qui peccant mortaliter, quia *in cap. litteris* 50. *de Raptoribus*, dicitur quod hæres tenetur, & cogitur exonerare conscientiam defuncti, & solvere ejus debita, & damna ab eo illata resarcire, Genedus *collect.* 80. *numer.* 8. nam graviter peccat differendo absque justa causa per tempus notabile exequi defuncti voluntatem, idque tum adversus eos, quibus bona defuncti sunt debita, contra quorum voluntatem injustè bona detinentur, eorum usu privantur; tum adversus defunctum ipsum quoad eleemosynas, suffragia, & alia legata pia, quorum exequu-

15 tio licèt defunctorum merita non augeat, satisfactionem tamen pro peccatis eorum operatur: atque adeò in causa est, ut citius à Purgatoriis pœnis eruantur, divinoque fruantur consortio, cum habent suffragia, unde subleventur, Petrus Navarr. *lib.* 3. *de restitut. cap.* 8. *à n.* 167. *lib.* 8. *c.* 8. *n.* 76. Martin. Carrillo *in explicatione Bullæ defunctorum, p.* 2. *c.* 15. Molina *disp.* 25. *n.* 11.

16 Quia verò *in dict. cap. in litteris* habentur ea verba (à peccato valeant liberari) clarè patet, quòd defunctus à peccato non liberatur, si ejus hæredes omittant, vel negligant restituere; sed revera si reliquit restitutionem faciendam, & hæres moratur, vel exequutor, licèt negligat restituere, liberabitur à Purgatorio, nec amplius ibi detinebitur, quàm exigunt pœnæ debitæ pro aliis culpis, & negligentia sua in restituendo: ita Sotus, Navarrus, Navarra, Conradus Salonius, Bellarminus, & alii apud Martinum Carrillo *in Bulla defunctorum, dict. par. cap.* 18. *in fin.*

17 Neque obstat textus *in dict. cap. in litteris*, quia ut bene Navarrus *in manuali cap.* 17. *num.* 68. talis littera est mendosa, nam legi debet (si valeant, & non valeant) quasi ipsi hæredes, vel exequutores sint, qui restituendo, & satisfaciendo pro defuncto à peccato liberantur, non verò ipse defunctus, & addit Vivaldus *in suo Candelabro aureo, part.* 1. *in tit. de Purgatorio, num.* 56. quod si textus intelligeretur de defuncto, potius loqueretur in generali S. C. à peccatis valeat liberari, quam in particulari à peccato, deinde, advertit, quod esset impropria loquutio textus dicere, ut defunctus valeat à peccato liberari, cum jam per Sacramentum, aut per contritionem fuerit à peccatis liber, & solum remaneat obnoxius, pœnis; sicuti impropriè diceretur de aliquo, qui ultimo supplicio erat puniendus, & Rex illi pepercerit, si esset incarceratus propter expensas factas, parentes solvunt expensas, ut ille valeat à morte liberari, ut post alios Carrillo *dict. cap.* 18. Barbos. *in cap. in litteris, num.* 50. Bellarminus *lib.* 2. *de Purgatorio, cap.* 16. Sylvester *in verbo testant. il* 20. *quæst.* 9. Petrus Navarra *lib.* 8. *de restitutione, cap.* 8. *num.* 75. *& lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 168. Didacus Spin. *gloss.* 18. & alii ubi suprà.

Quia omissio eleemosynarum, & Sacrificiorum, vel 18
tardatio facta per hæredem, vel exequutorem, &c. non non nocet defuncto quoad meritum (quia meritum pendet ex voluntate, & intentione præcipientis, & non pendet ex aliena voluntate) nocet tamen quoad satisfactionem, quia licet defunctus non puniatur ob talem tarditatem, quia est culpa aliena, tamen nocet ei, quia non adhibetur remedium satisfactionis, seu expiationis pœnæ S. C. suffragia illa, ut bene S. Thom. *quodlibet.* 6. *art.* 23. Navarrus *lib.* 3. *de restitut. cap.* 8. *num.* 169. post Sotum, Angelum, Armillam, S. Antoninum, & alios docet Palatius, *ubi sup.*

Unde si exequutor, vel hæres cum possint differant no- 19
tabiliter solvere debita defuncti peccant mortaliter: ratio est, quia in talibus, etiam defunctus, non potuit dilationem concedere, cum lege justitiæ sint statim solvenda, aliàs retineretur alienum invito Domino, Navarrus *c.* 25. *nu.* 65. Navarra *lib.* 3. *de restitut. c.* 8. *n.* 156. post alios Sanc. *lib.* 8. *in summ. c.* 1. *dub.* 53. *n.* 3.

Neque dicas quod exequutor testamentarius, quando testator nullum præficit terminum, habet tempus adimplendi: ergo, &c.

Respondetur quòd licèt pro adimplendis legatis piis 20
tam hæredi, quam exequutori detur tempus sex mensium à die aperturæ testamenti, §. *si autem legatum Auth. de Ecclesiasticis titulis cap.* 3. *de testam.* ubi latè Covarruv. Barbosa, & alii; ad exequenda verò legata non pia, & in reliquis ultima voluntas conceditur tam hæredi, quàm exequutori annus *dict. cap.* 3. *de testam. dict. l. nulli Cod. de Episcopis, & Clericis*, post alios Sanchez *lib.* 8. *cap.* 1. *dub.* 51. *numer.* 6. nisi tamen opus proficiendum exigeret majus tempus, & intra annum sit captum, ut si sit ædificium quoddam: latè DD. citati, 21
quem annum aliqui dicunt à die mortis testatoris, alii à die aditæ hæreditatis, ut latè Sanchez *dict. dub.* 51. tamen in foro conscientiæ quàm primùm tenetur, aliàs peccaret mortaliter, ut benè idem Sanchez *dub.* 53. verius tamen est currere à die aditæ hæreditatis, ut de communi, Carpius *dict. lib.* 3. *de exequut. ultim. volunt. tit.* 18. *cap.* 1. *vol.* 3. qui multipliciter ampliat, & limitat.

Neque dicas quòd in præsenti, PP. N. & N. non fuerunt 22
exequutores; patet evidenter, nam testator de quo in præsenti tempore mortis fecit sibi notam fieri de aliquibus obligationibus adimplendis per suum hæredem, quam consignavit suo confessario, ut omnibus notum est: Ergo non fuit intentio testatoris confidendi eisdem, cum idem confessario dixerit, ut apparet, ergo talis dispositio videtur procurata, ergo est nulla.

Respondetur enim non repugnare quòd Patri Confessario fuerit data exequutio facienda, & Patribus nostris particularis executio: non enim repugnat duos esse, vel plures exequutores in testamento, *ut in dict. cap. fin.* & advertit Carpius *ubi sup.*

Esse verò legatarios supradictos Patres clarè probatur, 23
tum ex verbis dispositionis, tum etiam ex notatis per DD. *in l. si quis Titio decem, ff. de leg.* 20. *& ex l. pecuniæ sortem, ff. de alim. & cibariis legatis leg. si quis eum ff. de condit. & demonstrat.* juxta theoricam Bart. *in dict. leg. si quis eum* 37. *ff. de condit. & demonstr.* Simon de Prætis *de interpret. ult. volunt. lib.* 50. *interpret.* 1. *dub.* 2. *num.* 87. & in propriis terminis concludit Gratian. *cap.* 446. *num.* 50. post Cumanum *cons.* 108. *num.* 3. & Joannes à Canibus *de exequut. ult. volunt. part.* 3. *numer.* 1. Escobar *de ratiociniis cap.* 27. *numer.* 86. quia non solum per testatorem fuit commissa Patribus prædictis distributio, & exequutio dicti legati quod importat nudum ministerium factum, de quo loquitur Imperator *in leg. nulli, Cod. de Episcopis, & Clericis* & J. C. *in dict. leg. si quis Titio in fin. ff. de leg.* 20. sed cum exercitio adjunxit dispositionem, & prædominium illius annuæ pecuniæ dum ait *(quali legati annui sc. in ... loro vita durante tantum)* quæ verba important acquisitionem dominii in beneficium legatariorum, argumentum *leg. à Titio, ff. de furtis*, ergo commodum legati habuerunt Patres, ergo legatarii argumentis notatorum per Bartol. *in l.*

in leg. si quis Titio, ff. de leg. 20. nam hæc est differentia in-
24 ter legatarios, & exequutores, in legatarium verba dispositiva expressè, vel tacitè principaliter diriguntur in executorem verba exequutiva tantùm, quæ ad exequutionem eorum quæ disposita sunt diriguntur, Bart. & Paulus *in dict. leg. si quis Titio*, Simon. de Pretis *ubi suprà numer.* 87. Mantica *de conject. lib.* 8. *tit.* 8. *num.* 13. Carpius *lib.* 1. *de exequutore testam. cap.* 1. *numer.* 32. & 33. Gratianus *capit.* 446. *numer.* 8. quod secùs si verba exequutiva tantum in eum essent collata, quia diceretur nudus Minister, ut decisum in Rota Romana dicit Ludovisius *decis.* 544. quam transcribit Gratianus *ubi suprà numer.* 13. & *capit.* 563. ubi aliam decisionem Rotæ apud Coccinum adducit, & tandem ille dicitur nudus exequutor, qui nullum commodum nullamque actionem consequitur ex re legata, sed tantùm præstat nudum Ministerium in exequendo, quod testator disposuit, *dict. leg. nulli*, & *leg. si quis ad declinandum, Cod. de Episcopis, & Clericis*, latè Mantica *lib.* 8. *de conject. tit.* 8. *numer.* 13. Cavalcanus *decis.* 8. *part.* 5. nulla communicata spe lucri, & commodi, nec actu, nec potentia, ut post Manticam, latè ait Carpius *dict. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 33. & melius ante eum Simon. de Pretis *ubi suprà num.* 81. qui dicit legatarium esse eum, qui commodum ante legata, actu, potentia, seu aptitudine sentit, ex *d.l. si quis Titio* cum ibi notatis Bart. Bald. Paulus, & alii, quos citat, & sequitur Simon. de Petris *ubi suprà num.* 83. Surdus *tit.* 8. *privil.* 32. *num.* 10. Molina *tract.* 2. *disput.* 288. Carpius *ubi suprà numer.* 33. & melius *lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 2. actualiter dicitur sentire commodum, quando tardius solvit: nam qui tardè solvit, minus solvit *leg. solidum, cum ibi notatis per Paulum, ff. de solution.* quia verè sentit commodum retinendo penes se rem legatam, *l. hujusmodi ff. de leg.* primo nec multum refert, an magnum, vel minimum commodum præbeat; quia etiam minimum facit ut non dicatur nudus minister, gloss. *in dict. l. pecuniæ* Berous *cons.* 86. Gratianus *cap.* 563. *n.* 50. & *c.* 666. *n.* 17. Ludovisius *d. decis.* 544. ubi Additio.

25 Tandem facit textus *in dict. leg. pecuniæ sortem, ff. de alimentis, & Cibariis legatis*, ubi habetur quod ille cui per testatorem committitur distributio, vel præstatio annua facienda non potest dici exequutor merus, sed legatarius ad differentiam ejus, cui divisio sortis mandata est, quod bene notat Goffredus *in dict. leg. pecuniæ sortem*, ibi (Istud onus præstantionis usurarum designat quòd sit legatarius.) Ergo cum Patres dicant 80. ducatos annuos debere ipsos distribuere eorum vita durante, non erunt exequutores, sed legatarii.

26 Posito ergo quod sint legatarii, videndum est de viribus legati, at certum est legatum Regulari relictum cum conditione quod nihil acquiratur Monasterio esse invalidum respectu regularis, sed acquiri monasterio conditione rejecta, utpotè contra votum paupertatis ex Bartolus *in Auth. excipitur, num.* 2. *Cod. de bonis, quæ liberis*, Sanchez *in summa lib.* 7. *cap.* 17. *numer.* 8. Molfesius *in summa tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 20. *num.* 49. & 50. Tamburrinus *de jure Abbat. disput.* 8. *quæst.* 50. Hieronymus Rodriquez *in compendio quæst. regul. resolut.* 88. *de leg. in testam. relicto numer.* 20. & 3. Diana *part.* 3. *tract.* 2. *de dubiis regularis resol.* 18. Lezana *tom.* 1. *cap.* 6. *de obligat. regul. ratione voti paupertatis numer.* 38. Francus *decis.* 718. ubi loquitur in legato relicto monacho Religionis scilicet Benedicti cum prohibitione expressa quod nihil monasterio acquiratur & tamen dicit Francus tam per M. C. V. quàm per S. C. fuisse judicatum pro validitate legati, non obstante quadam declaratione ad Regulam S. Benedicti, mandante Abbatibus, & Prælatis dictæ Congregationis, ne quid permitterent Monachis ad usum in vita, cum talis concessio sit valdè similis proprietati.

27 Sic Rota *in decis.* 515. *tom.* 2. *num.* 12. & 13. coram Buratto ait Regularem esse inhabilem ad acquirendum *ex cap. ad monasterium de statu monach.* & ex Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 2. *de reform.* Verum ex capax annui redditus quo ad administrationem, & usum, cum scientia, & patientia superioris DD. *in capit.* 1. ubi Abbas *numer.* 8. & *in cap.* 2. ubi Berous *numer.* 50. *de statu monach. cap. fin.* qui clerici, vel viventes, Abbas *in cap.* 8. *numer.* 10. *de fidejussor.* Sylvester *in verbo religio il* 6. *numer.* 2. Jason *in auth. ingress. numer.* 37. *vers. limita* 1. *Cod. de Sacros. Eccles.* Rota *decis.* 216. *numer.* 12. & 18. *part.* 2. *divers.* Navarrus *cons.* 75. *numer.* 89. *lib.* 3. *de regular.* quod in hac materia nihil innovasse probat Rodriquez *tom.* 20. *de regular. quæst.* 125. *art.* 4.

Talis ergo conditio, & clausula ut Monasterium, vel Religio nihil possit prætendere, ut donatio valeat, vel legatum &c. declarat solum voluntatem promittentis, ut 28
monasterium, vel superior permittat conniventibus oculis dictum regularem percipere Bartol. *in dict. Auth. excipitur numer.* 2. ubi Angelus *Cod. de bonis quæ liberis*, Abbas *cons.* 44. & 63. *part.* 2. Simon de Pretis *lib.* 12. *de interpret. ult. volunt. interpretat.* 2. *dub.* 2. *numer.* 8. & 9. sed debet converti in usus pios, vel librorum, sive vestimentorum regularis, Duranus *tit.* 6. *de arte testandi cau.* 63. latè Rodriquez *quæst.* 125. *art.* 20. & sic ex mente Sacræ Congregationis Concilii fuit pluries declaratum de talibus relictis esse subveniendum regularis necessitatibus, de 29
licentia tamen superioris. Addo quod in illa causa apud Burattum *dict. decis.* 115. *tom.* 20. *numer.* 13. *in fin.* fuit adducta fides Patris Generalis Ordinis, per quam constabat suos Monachos solitos esse retinere talia, quia verba dispositionis debent se accommodare conditioni personæ, ut benè Sanchez *in summa lib.* 7. *cap.* 17. *numer.* 8. Carena *resolut.* 199. *numer.* 50. & ideò Rota apud Burattum *decis.* 245. ait quod legatum census scutorum mille factum Domui professæ Societatis Jesu, cujus quoad retentionem non est capax, cum renunciaverit dispositioni Concil. Tridentini *sess.* 25. *cap.* 3. *de regular.* intellexit, ut censeretur factum ad effectum vendendi censum, & pretium convertendi in necessitates religiosas: adde quòd apud Carenam *dict. resolut.* 199. *numer.* 8. fuit allegatus inveteratus usus Benedictinæ Religionis, quæ usum, & administrationem relictorum suis monachis, & monialibus permittit. In præsenti non solum hujus Illustrissimæ Religionis nota sunt exempla, sed aliorum in quibus annuentibus superioribus permittuntur, &c.

Ex quibus colligitur bene dixisse Patrem Verriccelli Il- 30
lustrissimæ Religionis Theatinorum dignissimum Alumnum *tom.* 1. *tract.* 3. *quæst.* 33. ubi quærit an validè instituatur hæres Religiosus, ut distribuat bona pro ut sub confessionis sigillo audivit cum conditione, ne se intromitteret Religio, & ait valere dispositionem, sed debere acceptari per Regularem de licentia sui Superioris, quam si dedit Superior non poterit amplius se intromittere ita ut aliter 31
quàm juxta arbitrium Religiosi distribuantur bona hæreditaria, & in legato relicto tali pacto, ut nihil acquiratur monasterio ait Verricell. post alios *num.* 8. quod si testator dixerit quod nihil acquiratur monasterio alioquin legatum 32
esset nullum, tunc si Superior non consentiat, ut Regularis retineat legatum illud, non valet, & nihil erit solvendum, sed remanebit penes gravatum, ut post Sanchez, & Lugo dicit Verricell. *ubi suprà num.* 7. non credi confessario dicenti sub sigillo commissum, alioquin aperiretur via fraudibus, nisi saltem ejus religiosi juramento probaretur & subdit ex Sanchez, & Lugo teneri exequutorem addere tali casu rationem, quando præsumeretur fraus, quia res distribuendæ penes ipsum reperirentur putat tamen ipse con- 34
trarium & *quæst.* 38. latè declarat ad quid declarandum possit cogi à suo Superiore talis regularis, quia verò licentia 35
Superioris in præsenti fecit totum licitum, ideò est quæstio, an licentia præsumpta sufficeret in Religionibus observantibus ad excusandum à peccato mortali contra votum paupertatis, dum Superior facilè adiri potuisset, & putant aliqui non sufficere, cum Cardin. de Lugo *de justitia disput.* 3. *sect.* 7. *num.* 128. sed Pater Verricelli *dict. tract.* 3. *quæst.* 16. contrarium putat: de qua re sunt videndi laudati Authores.

Audio per Patres peti diminutionem legati prædicti sub 36
prætextu quod hæreditas non sit solvendo (sed hoc facto præsupposito sed non concesso, quia parcant mihi patres facultates satis superque sufficiunt) neque esset pro rata diminuendum, sed integre solvendum, quia hoc etiam legatum Pium est solvendum pro conscientia testatoris, sed danda: ergo integrum solvi debet, videndus Novarius *de miserabilibus personis, privil.* 22. *numer.* 4. *vers. legata pia:* ante omnia solvenda sunt, tamquam alienum, & de eo, quod superest solventur legata non pia, & Leoncillus *de privil. paup. part.* 2. *privil.* 213. *in verbo legatum* 12. *numer.* 3. *vers. id tamen fallit*, in legato pauperi relicto, vel aliàs ad pias causas, quia solvendum est integrum ante omnia legata, & non patitur diminutionem, & sic decisum in Senatu Granatensi apud Larream *part.* 2. *decis.* 61. *num.*

*num.*44. ibi non deberi pro rata minui quantumvis reliqua legata quoties excedunt assem, minuantur, contrarium dicit de Franchis *decis.*236. *num.*2. Regens Rovitus *decis.* 87. Anellus de Amato *cons.* 37. *num.* 50. Tiraquellus *de pia causa*, *privileg.*26. *in fine*; Consiliarius Staibanus, *resolut.* 106. *tom.*2. *in fine*, sed si sit legatum pro Missis, & suffragiis animæ nullo modo pati debet diminutionem, ut post Larream sic decisum referentem, videatur Consiliarius Hodierna *lib.*1. *controv. cap.*9. *num.*29. *vers. talia legata diminutionem non pati*, cum quis non præsumatur pro suffragiis Animæ suæ relicta, noluisse, ut præcipuè præstentur, ut bene Paulus Rubeus *pract. resolut. cap.*66. *à numer.*200. *cum seqq.* quia ergo hoc legatum est factum Regularibus, qui voto paupertatis sunt astricti, dicitur factum pauperibus, etiam si sint consanguinei, ut decisum per tribunal Reverendæ fabricæ dicit Thorus *de pia causa*, *privil.*175. quia pro commissis conscientiæ eorumdem præsumitur pro suffragiis &c. tum quia Vitalitium &c. nullam poterit pati diminutionem, ut DD. communiter docent, igitur rogo suppliciter Patrem Generalem, ut imponat super hoc negotio perpetuum silentium, & jubeat Superiori domus totum solvere legatum absque ulla diminutione. Scripsi die 25. Martii 1660.

DISCEPTATIO XXXIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur de qua in præsenti.*
2 *Occidentes in Ecclesia, vel ejus adjacentibus excommunicantur, vigore textus in cap. diffinivit 17. quæst.4. & Neapoli vigore constitutionis synodalis.*
3 *Ecclesiæ effractores, & expilatores excommunicantur vigore cap. conquesti 22. de sententia excommunicationis.*
4 *Forjudicatus potest impunè occidi vigore laicalis dispositionis in Regno, & in statu Ecclesiastico.*
5 *Statum permittens impunè occidi forjudicatum in foro fori valeat, & quid in foro poli.*
6 *Forjudicatum occidens bono zelo non peccat secundum aliquos.*
7 *Forjudicatum occidens fit irregularis.*
8 *Clericus an possit impunè occidere Bannitum laicum.*
9 *Clericus forjudicatus à laico an possit impunè occidi.*
10 *Forjudicatus an possit occidi proditoriè, & ab assassino.*
11 *Forjudicatus qualiter habeatur pro mortuo.*
12 *Uxor forjudicati quando petit dotem, & antefatum.*
13 *Forjudicatus non potest esse Officialis terræ, neque parentes ejus, qui receptum fecerunt.*
14 *Bannitus exercet officium extra territorium bannientis.*
15 *Forjudicatus arbiter, cessat arbitrium per forjudicationem.*
16 *Forjudicatus qualiter incapax successionis.*
17 *Forjudicatus qualiter possit instrumentum liquidare.*
18 *Forjudicatus an possit occidi intra Ecclesiam.*
19 *Forjudicatum occidens puniri debet in foro Canonico.*
20 *Forjudicatum occidens est infamis de jure Canonico.*
21 *Clericis an liceat, & quando sumere arma contra bannitos.*
22 *Forjudicatum nulliter, occidens, an puniatur, & quando.*
23 *Forjudicatum factum clericum vel Monachum, quando possit quis impunè occidere.*
24 *Forjudicatus est hostis publicus.*
25 *Campana pro prosequendis malefactoribus quando, & qualiter pulsanda.*
26 *Malefactorum prosequutio qualiter permittatur extra territorium.*
27 *Forjudicati gaudent immunitate Ecclesiastica.*
28 *Sixtus V. privavit forjudicatos immunitate, quod revocavit Gregorius XIV.*
29 *Forjudicatus jura sanguinis non amittit.*
30 *Remissio delicti haberi debet per hæredes sanguinis.*
31 *Uxor quando possit accusare, & remittere de nece viri.*
32 *Extraneo hærede jus accusandi, & remittendi competit consanguineis.*
33 *Filiæ fœminæ quando admittantur ad remittendum vel accusandum.*
34 *Pater, & Mater, aut soror si concurrat, quis remittat.*
35 *Creditores filii illius, qui occisus est, nullum jus habent in pecunia perventa ex illius nece.*
36 *Frater uterinus nihil habet in nece fratris utrinque conjuncti, & quando.*
37 *Compater an accuset occisorem compatris.*
38 *Persona occisa incerta cui competat remissio.*
39 *Remissio, & satisfactio qualiter differant.*
40 *Remissio qualiter facienda in Regno Neapolitano.*
41 *Remissio quibus clausulis solet fieri in nostro regno.*
42 *Percussor Clerici non absolvetur, nisi parte satisfacta.*
43 *Injuria qualiter remittatur, quid si fiat monacho, vel moniali, filio &c.*
44 *Injuria facta filiofamilias qualiter remittatur à Patre.*
45 *Pater occidens uxorem, an sufficiat filiorum remissio.*
46 *Pupillo occiso, quando remissio fiat per tutorem, & quando requiratur judicis decretum.*
47 *Tutor non facto Inventario, qualiter remittat, & quomodo.*
48 *Curator ventri datus an possit remittere pro posthumo.*
49 *Ius remittendi Iure civili requiritur.*
50 *Forjudicato quæ competat.*
51 *Restitutio facienda hæredibus necessariis de jure Canonico requiritur.*
52 *Filio occiso, Patri est restituendum, quod à filio habebat, & si nihil habebat, nihil restituitur.*
53 *Sarnetanum, de quo in præsenti, nihil restituere debere pro satisfactione si nihil per occisum Patri præstabatur.*

ARGUMENTUM.

Forjudicatum occidentes intra Ecclesiam possunt excommunicari, & absolvi non debent nisi parte satisfacta, quibus danda satisfactio, & remissio à quibus obtinenda; ubi latè de hac remissione, & si licita sit horum forjudicatorum occisio in foro civili, & Canonico?

PRO

Carolo Sarnetano & aliis.

Contingit in casali S. Antimi Aversanæ diœcesis, elapsis mensibus, quod quidam Franciscus Sarnetanus associatus ab aliis occidit Lucam Verdem forjudicatum per sententiam M. C. V. pro diversis facinoribus, illumque occidit intra Ecclesiam, sive claustrum S. Mariæ Montis Carmeli fratrum Reformatorum S. Francisci, cum quibus erat inimicitia, & supponit Franciscus Sarnetanus, quod ibi erat refugiatus, ut se ipsum primo loco occideret. Hoc facto sacrilegio, Vicarius dignissimus Aversæ Dominus D. Franciscus Patritius ejusdem Civitatis, qui à multis annis Ecclesiam prædictam gubernat maximo cum honore, & applausu, cujus integritatis, doctrinæ, & solertiæ notitiam habent Curia Romana, & Collaterale Concilium, à quibus supremis Tribunalibus, ejusdem fuerunt approbata sæpè sæpius decreta, & resolutiones assumptæ in diversis accidentibus in Diœcesi tam ampla, tam subditorum numerosa, ut notum est; processit inquam Vicarius ad citandum Sarnetanum, & socios ad dicendum causam, quare non deberent excommunicationi subjici vigore text. *in cap. definivit* 17. *qu.*4. & serva-

servatis servandis eos occisores intra dormitorium Ecclesiæ, & monasterii prædicti censuræ pœnæ subjecit excommunicationis scilicet, Sarnetanus, cum suis recurrit ad Patrem Guardianum, & suos fratres, à quibus capitulariter congregatis veniam petiit, quod fuit optimè factum, & satisfactione data Ecclesiæ injuriam posse ob sacrilegium prædictum, accessit Sarnetanus cum suis ad Vicarium pro absolutione, replicat Vicarius velle absolvere, sed satisfacta parte, intelligendo data satisfactione matri, & patri occisi, hoc egrè ferens Sarnetanus consuluit quosdam Neapoli, qui dixerunt non benè dicere Vicarium Aversanum, nec defuerunt nonnulli, qui excommunicationem prædictam non posse sustineri dicerent, quasi quod non fuisset lata secundum Canones communiter tamen judicabant, quod data validitate excommunicationis, ridiculum erat dicere, satisfaciendam esse eam partem, à qua nullam poterat pati accusationem, & jus querelandi non habenti ex morte filii forjudicati occisi, esse satisfactionem dandam; justum fuisse homicidium exclamabant servum pœnæ occisum, mortuum jam à lege necatum exequutorem fuisse sententiæ Sarnetanum tamquam Carnificem, sicuti ergo à Carnifice petere remissionem suspensi, esset ridiculum, ita ab eodem, de quo hic satisfactionem parti esse dandam, sufficienter partem læsam fuisse Ecclesiam satisfactam.

At ego partes Vicarii reassumendo Neapoli, dixi ad ejus favorem jura esse, ridiculum oppositum existimandum, sed Vicarii petitionem esse rationabilem, & justissimam, quod quidem, ut probem prima facie pro partis adversæ opinione nonnulla ponderanda censeo, deinde meam proponam sententiam, & argumenta pro adversario adducta, diluenda decrevi.

2 Primò etenim dicebant non potuisse excommunicari per hoc, quod fuit occisus in Ecclesiæ claustrum &c. quia non intrat in hoc Bulla Gregorii XIV. quæ loquitur solùm de extrahentibus, non de occidentibus; unde Curia Archiepiscopalis Neapolitana synodalem fecit constitutionem tempore Eminentissimi Philamarini, qua excommunicantur illi, qui hæc, & similia fecerunt in Ecclesia, ergo quomodo Vicarius Aversanus, cum synodalem hanc non habeat constitutionem, neque vigore Bullæ Gregorianæ id potuerit, quasi inventa sibi illa textuali dispositione eos supposuerit excommunicationi.

Sed hæc murmuratorum dicta facili negotio solvi, etenim *in d. cap. diffinivit* 17. *quæst*.4. expresè ex Concilio Toletano *cap*.10. dicitur, ut illi, qui quomodolibet offenderint refugiatos in Ecclesia puniantur pœna excommunicationis, & eisdem nec bona auferri possunt, nec aliud quicquam nocumentum illis inferri, ad hoc ut ab Ecclesia egrediatur, notat Archidiaconus *in d. c. diffinivit*, ubi generaliter dicitur, quod personis, aut rebus in Ecclesia refugiatis, nulla debet inferri injuria, Suarez *de religione*, *tom*.1. *lib*.3. *num*.2. & ibi *in verbo (qualiter ad requisita naturæ usum, &c.)* dicitur, quod extra Ecclesiam, & Ecclesiæ immunitatem, potest quis exire ad corpus exonerandum, modo statim redeat, Marius Italia *lib*.1. *de immunit. cap*.4. §.7. *num*.12. *& cap*.6. §.2. *num*.26. ubi declarat, dummodo intra fines Ecclesiæ, non fuerit alius locus opportunus ad id perficiendum, & licèt *in d. cap. diffinivit*, dicatur judicem Ecclesiasticum teneri tradere seculari refugiatum in Ecclesia, etiam in casibus non exceptis, præstita tamen cautione juratoria, illos non puniendi, & ita servatum fuerit pluries, tamen hodie post Bullam Gregorii XIV. non potest fieri, ut notat Barbos. *in d. c. diffinivit* 17. q.4. jure ergo D. Vicarius subjecit huic excommunicationi, sicuti in simili Ecclesiarum effractores, & simul expilatores incur-
3 rere in excommunicationem, *cap. conquesti* 22. *de sent. excommun.* non quidem latæ sententiæ, sed ferendæ secundum glossam *Vgonis*, de qua ibi Suarez *tom*.5. *de censuris disp*.22. *sect*.2. quicquid alii dicant esse excommunicationem latæ sententiæ, de qua re plures ad Bonac. *tom*.3. *disp*. 2. q.3. *punct*.12. *num*.1. *&* 11. Barbos. *de potest. Episcopi alleg*.50. *num*.88. Reginaldus *lib*.19. *num*.60. Layman *lib*.4. *tract*.10. *cap*.7. *in fine*, Carolus Thes. *de pœnis Eccles. par*.2. *in verbo sacrilegium*, *c*.3. *vers. limit*.2. & hanc excommunicationem declarat Alphons. de Leone *de censuris recoll*.4. *litt. B*, *fol*.312. *col*.2.

4 Secundo loco murmurantes adducebant forjudicatum illum potuisse impunè occidi, ut in hoc Regno per Constitutionem quæ incipit *pœnam eorum*, ut etiam in statu Ecclesiastico, in quo contumaces capitaliter condemnati possunt impunè occidi, Ambrosinus *de processu informativo*, *lib*.5. *cap*.1. *num*.15. & tale statutum permittens posse impunè occidi forjudicatum validum esse dicit Julius Clarus *in* §. *homicidium* de Nigris *in cap. regni misericordiam*, *numer*.29. Vivius *opin*.230. Carrerius *in tit. de homicidio*, *num*.2. Paschalis *p*.4. *de patria potest. cap*.3. *num*.3. Gabellus *de omni genere homicidii numer*.57. Carolus Rota *in suo flogerio*, *conclus*.9. Menoch. *cas*.90. *num*.4. Farinac. *qu*.103. *numer*.50. qui dicunt hoc tantum valere etiam si concedat 5
præmium occidentibus, & putant aliqui valere in foro fori, & poli, posse impunè occidi, ita ut occidens, neque peccet mortaliter, Capibl. *in pragm*.6. *num*.28. Jul. Clarus *in* §. *homicidium*, sed quod peccet forjudicatum occidens refert Rovit. *in rubr. de exulibus*, *nu*.1. Petrus Duena *reg*.68. Marsil. *ad l*.1. *num*.64. *ff. ad leg. Cornel. de sicariis*, ideò jure Canonico talis opinio non approbatur, Farinac. *quæst*.103. *num*.349. vel saltem dicunt aliqui, quod occidens forjudicatum bono zelo non peccat, ut ait Afflictus *in constitut. pœnam eorum*, *num*.39. secus si id faciat livore, & di- 6
lectione effundendi sanguinem banniti, ut plurimum fit, vel ad finem consequendi pecuniam, vel propriam libertatem: qua de re Farinac. *dict. quæst*.103. *num*.348. Follerius *in pragm. de forjudicatis*, *num*.3. ubi *num*.4. ait, quod oc- 7
cidens bannitum fit irregularis, itaut in delictis gravibus non possit recipi in testem absque tortura, idem dicit Gabellus *de omni genere homicidii num*.64. cum Paschali *de patria potest. part*.4. *cap*.3. *num*.42. Vivius *opin*.290. Farinac. *ubi suprà num*.251. quod potest procedere de jure Canonico, & non in Regno nostro per constitutionem *pœnam eorum*, & ita dicit Scialoya *cap*.17. *num*.7. *in fine*, quod adeò verum est, ut clericus uti laicus forjudicatus à judice lai- 8
co possit etiam impunè occidi à laico Bajardus ad Clarum *in* §. *homicidium num*.269. Regens Rovitus *in rubr. de sententia forjudicationis*, *num*.11. *in fine*, alii dicunt non excusari ab homicidio, nisi ignoraverit esse clericum, Guido Papa *decis*.450. Francisc. Ansald. *de jurisdict. part*.2. *tit*. 11. *cap*.2. *num*.64. de Grassis *effect*.20. *num*.369. verum si 9
forjudicetur Clericus à judice laico pro causa, pro qua non poterat cognosci à judice laico, & tunc punitur, secus si poterat cognosci, Farinac. *ubi suprà num*.315. & hoc casu occisor Clerici forjudicati gaudebit indulto Franc. *dec*.463. Guid. Papa *decis*.459. Grassus *ubi sup. num*.459. Riccius *collect*.475.

Poteritque impunè occidi forjudicatus, etiam ad instan- 10
tiam alterius, pecunia mediante, Amendola ad Francum *d*.176. de Angelis ad Gizarellum *decis*.13. *num*.10. Follerius *in praxi criminali in verbo forjudicetur*, *num*.12. *& in pragmat. de forjudicatis num*.15. *&* 42. Caravita *in pragmat. de exulibus*, *numer*.16. *cum duobus seqq.* Paschalis *part*.4. *cap*.3. *num*.24. Vivius *decis*.290. & capiens vivum potest impunè occidere forjudicatum, Farinacius *quæst*.103. *numer*.144. & in Regno est in electione capientis forjudicatum, vel eum occidere, vel ad judicem adducere, Follerius *de forjudicatis*, *num*.13. & potest occidi etiam proditoriè DD. citati.

Nec deficiebat unus ex Dominis, qui dicebat forjudica- 11
tum prædictum haberi pro mortuo, ex quo lecta fuit contra eum sententiam & *d. constit. pœnam eorum*, tres enim habentur pro mortuis, licet vivant scilicet forjudicatus *d. constit. Hypocrita c. nolo in fine* 12. q.1. & monachi facta professione *l. fin. C. de Episcopis, & Clericis*, unde non potest facere testamentum, Julius Clarus *in* §. *testamentum*, *quæst*. 31. licèt alii dicant contrarium apud Farinacium *quæst*.102. *inspect*.1. *numer*.4. & uxori est dos restituenda, sicuti viro mortuo, Francus *decis*.162. *&* 689. & si damnatus sit ob rebellionem mulier petit à fisco dotem, Surdus *de alimentis quæst*.34. & petit etiam antefatum Mastrillus *decis*.263. 12
nec potest esse officialis, quia habetur pro mortuo, Rovitus *in pragm*.1. *numer*.50. *de Eccles. personis*, & Anna *sing*.53. & Anna filius *cons*.80. *numer*.15. & si officialis ex banno forjudicetur tunc suspenditur ejus jurisdictio, quia bannitus dicitur infamis infamia facti, Afflict. *in constitut. quæ incipit*, *grandis*, *num*.23. & est textus *in l. finali Cod. de* 13
requirendis reis (contra Julium Clarum *in* §. *fin. quæst*.71.) sed infamis infamia facti repellitur à dignitate, *leg. nullæ*, *ex quibus causis infamia irrogetur*, & infamis non potest esse officialis, *leg. Cassius*, *Cod. de senatoribus*, *l*.2. *Cod. ad l. Juliam de vi privativa*, *c. infamibus de reg. juris in* 6. Capiblanc. *de Baronib. in pragm*.5. *num*.169. *cum pluribus seqq.*

seqq. Immò neque filii, vel fratres bannitorum, qui fecerunt recaptum possunt esse Officiales in Regno *pragm.*10. §.4. *de exulibus*; nec simplex contumax pro causa criminali potest esse Officialis, Freccia *de subfeudis lib.2. auth.*29. *numer.*11. & quis non admittitur in Actuarium, vel scribam in Regiis audientiis, si sit inquisitus *pragm.*10. §.24.
14 *de offic. judic.* sed bannitus in uno loco potest exercere extra jurisdictione bannientis, Mastrill. *de magistr. lib.2.cap.* 12. *num.*61. Danza *de pugna DD. tom.2. in tit. de armatione per Campan. cap.3. num.*15. Farinac. *quæst.*56. *num.*354. etsi datus esset tutor desinit esse talis, & amisit tutelam, Nal-
15 lus *part.1. secundi temporis num.*42. etsi duo sint arbitri, & unus forjudicetur, cessat arbitrium, Joseph Ludovicus *decis. Lucens.*37. & forjudicatus desinit esse civis illius civitatis, in qua natus est, quo ad commoda, & honores, non verò quo ad commodum, & odium, quia quo ad hæc, non perdit civitatem.

16 Et quia est mortuus, incapax est cujuscumque successionis sibi delatæ in territorio bannientis, secus extra, Farinacius *quæst.*102. *num.*96. nec potest esse testis in loco, in quo fuit forjudicatus, Clar. *dict.* §.*fin. quæst.*71. neque poterit præsentare, seu liquidare instrumentum contra suum debitorem via ritus M. C. V. Florus *voto* 84. *numer.*
17 202. & in supplemento *in verbo instrumentum*, *fol.*300. ubi dicit fuisse decisum, ut agatur ordinarie in causa liquidationis instrumenti per forjudicatum, neque poterit rem petere vigore congrui, Magonius *decis. Florentiæ* 26. Riccius *collect.*427. *part.6.* nam forjudicatus non potest agere, Gaillus *de Pace publica lib.2. tit.20. per totum*, potest tamen contrahere matrimonium, Francus *decis.*102. *num.* 25. quod idem est in excommunicatione, *cap. significasti de eo, qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium*, Sanchez *de matrimon. lib.7. disput.9.* Ricciullus *de jure personarum*, *lib.4. cap.*41. & poterit accusare uxorem suam de adulterio, Thomas Trivisanus *decis.3. lib.2.* Amendola ad Francum *decis.* 240. *numer.* 3. at in aliis criminibus non potest accusare, Decianus *lib.3. cap.*37. *num.*38. & tandem dicitur forjudicatus, quasi foris vel extra omnem aditum judiciarium statutus, Scialoya *cap.1. n.3.* Danza *in tit. de variis criminib. in principio*, Campana *resol.19. per tot.*

18 Nec defuerunt quidam, qui consuluerunt, & sic practicatum fuit, quod scilicet possint forjudicati impunè occidi intra Ecclesiam, posito, quod ibi delinquant, committant recaptus, &c. & Superiores Ecclesiastici requisiti nolunt, vel negligentes sunt in providendo, quo casu dicunt DD. aliqui, quod per modum defensionis Reipublicæ status, non per modum jurisdictionis, & authoritatis ad tales inquietos homines destruendos, ut status Reipublicæ à laico defendatur, ne vi opprimantur Vassalli, impunè possunt occidi intra Ecclesiam, & allegant doctrinas Alderani Mascardi *de interpretatione statutorum*, & Hieronymi Cevallos *de rog. per viam violentiæ*, & Pereyræ *de manu Regia*, sed hæ doctrinæ an veræ sint, & an possint applicari, videbitur apud Deum, qui judicaturus est vivos & mortuos, & seculum per ignem. Ergo, dicebant murmurantes, forjudicatus est mortuus, vel pro tali habetur, potest impunè occidi, fuit à Sarnetano occisus cum suis, &c. non potuit excommunicari à D. Vicario Aversano, ex quo fecit actum licitum.

19 Contrariam verò partem in hoc casu consului, ac Vicarii petitionem de satisfactione partis petendæ laudavi, etenim dicebam, quod licèt statutum laicale permittat, atque præmiet occidentem bannitum, ad notata per Plaz *in epitome delictorum*, *lib.1. cap.*36. Afflictum *lib.3. constitutionum Regni*, *constitut.3. de bannitis*, *& forjudicatis num.* 14. Barbosa *in cap. cognoscentes de constitut. a num.*12. Id tamen de jure Canonico non habet locum, & invalidum esse defendunt communiter DD. apud Riccium *in praxi fori Eccles. resol.*587. Farinac. *in praxi crimin. quæst.*103. *numer.* 49. Julius Chartarius *decis.1. numer.*78. licet Bursattus sibi contrarius *cons.*461. *num.*30. *lib.4.* contrarium consuluerit, ideòque Clericis non suffragatur, nec passivè, nec activè, & quod non suffragetur activè dicit Chartarius *num.* 3. *& numer.*79. etenim Ecclesia reos sanguinis defendit, ne effusionis sanguinis particeps fiat, *capit. reos 12. quæst.5. & in capit. in Archiepiscopatu de raptoribus*, *& cap. clericum 50. distinct.* ubi nec Clerico in Bello militanti licitum est occidere paganos, etsi infideles: ergo cum hoc statutum Jure Canonico non approbetur, & vicarius debeat judicare secundum Canonicas sanctiones, non secundum laicalia statuta, bene dicit non absolvendum, nisi satisfacta parte, ut *infra*, & si est verum, prout verissimum saltem in foro Canonico, evidentem bannitum vigore statuti effici infamem, ex Baldo *in l. decuriones*, *num.* 30. *C. quibus ex causis infamia irrogetur*, qui dicit, quod licèt aliqua pœna corporali, vel pecuniaria non puniatur tamen est infamis infamia facti, post alios Chartarius *dict. decis.1. numer.* 15. unde ad dignitates Ecclesiasticas non esse admittendum dicit Paschalis *part.4. de patria potestate*, *cap.3. num.*42. Melchior Lotterius *de re benefic. lib.1. quæst.* 44. *numer.*14. quod saltem de jure Canonico habere locum suprà diximus, unde DD. disputant an Clericus possit arma sumere contra bannitos, & forjudicatos pro defensione Reipublicæ; & dicunt, quod casu quo Patria Clerici esset obsessa à bannitis, qui non possint reprimi, tunc si vires laicorum non sufficiunt, poterunt pugnare Clerici contra bannitos, absque peccato, & metu irregularitatis, Genuensi *in praxi*, *capit.*34. *numer.*16. de anno 1613. Danza *de pugna DD. in tit. de sono Campanæ*, *cap.*40. *num.*41. nec est verum Clericos posse impunè occidere forjudicatum, quo ad pœnam temporalem, & non pœnam irregularitatis, ut dicebat Scialoya *cap.*17. *num.*8. cujus opinio est falsa si videas Chartarium, *ubi suprà decis.*1. Neque possunt Clerici arma deferre contra Proditores, Decian. *lib.8. capit.3. numer.*24. Farinac. *quæst.*108. *numer.*21. sed indultum concessum à Principe laico, comprehendit Clericum inquisitum in Curia laicali pro delicto, pro quo potest cognosci à judice laico, aliàs secùs, Mastril. *de indultu cap.3. numer.*13. *& cap.*29. *numer.*16. Thorus *in supplemento*, *in verbo Clericus*, *fol.*88. sic si quis occidat nulliter forjudicatum, & ignoret de nullitate prædicta, nec punitur Riccius *collect.*191. contra Afflict. *in constitut. Regni pœnam eorum*, *numer.*28. & ibi Grammaticus *numer.* 42. Vivius *opin.*290. sic si forjudicatus sit factus Clericus, vel Monachus, non exequitur contra eum sententia, sed remittitur ad suum judicem Ecclesiasticum, DD. apud Scialoya *capit.*17. *numer.*9. *in fine*, ergo nulla est habenda ratio de hoc statuto in foro Canonico, in quo versantur, cum neque inter Clericos habeat, &c. digne ergo petit Vicarius Aversanus partis satisfactionem, ut absolvat.

Neque pro Murmuratoribus faciebat, quòd forjudicatus est hostis publicus, ut *in dict. constitut. Regni*, *pœnam eorum*, diciturque Inquietator pacis, & quietis subditorum, nam aliquando ex causa forjudicationis subditorum relinquuntur artes, & eorum ministeria, Bald. *in leg. observare*, §.*fin. ff. de offic. Proconsulis*, & propter forjudicatos augetur consuetudo delinquendi, & delictorum frequentia, Fabius de Monteforte *in praxi arbitrar. part. 7. quæst. ult. numer.*42. & propter multitudinem forjudicatorum, & eorum potentiam delicta non puniuntur, & quando delicta non puniuntur, publica lætitia turbatur *l. nemo*, ubi Bald. *Cod. de Episcopali Audientia*, Grammatic. *decis.*36. & Reipublicæ interest delicta puniri, *leg. ita vulneratus*, *ff. ad leg. Aquiliam*, sed propter justitiam boni lætantur, mali verò contristantur, ut experientia docet, ac tales forjudicati dicuntur contemptores Justitiæ, & proditores, Grassatores, & Latrones, ut dicit Joannes Grandis *de bello exulum*, *in prædicamento qualitatis*, *quæst.1.* & dicuntur hostes civitatis, *leg. Proditores*, *ff. de re milit.* Carolus Rota *conclus.9. numer.69. in fine*, & in statu Ecclesiastico Banniti, reputantur hostes Reipublicæ, & rei læsæ Majestatis, Farinac. *de consultoribus quæst.*103. Scialoya *cap.16. numer.*13. unde insudandum est pro eorum prosequutione, ut capiantur, ut illis captis, Respublica remaneat libera, pacifica, & quieta. Unde quando habetur notitia de Bannitis, & forjudicatis, debent pulsari Campanæ ad arma, & omnes cives tenentur sumere arma ad prosequendos homines bannitos, & forjudicatos, *pragm.1. de prosequendis malefactoribus*, & ita etiam Romæ observatur, ex bulla Sixti V. de qua Farinac. *quæst.*103. *numer.*15. & sic servari in Cathalonia dicit Jacobus Cancerius, *variar. resolut. part.3. capit.*50. *de sono emisso per totum*, excepruantur minores decem, & octo annis, qui non tenentur prosequi, nec majores sexaginta, qui nec etiam tenentur arma suscipere, & prosequi bannitos forjudicatos, &c. Farinac. *dict. quæst.*103. *num.* 15. Caravita *cap.1. num.*17. *de exulibus*, Rovitus *in pragm.* 1. *numer.*50. *de prosequendis malefactoribus*, & Officiales, & ju-

& judices, qui, contra faciunt, puniuntur pœna scutorum mille, & alia pœna arbitraria, & tenentur ad refectionem damnorum factorum per dictos bannitos, & forjudicatos *de pragm.* 1. *de malefactoribus*, & *pragm.* 1. §. 50. *de exulibus*, si alii cives contra faciunt non puniuntur *dict. pragm.* 1. ubi Rovit. *num.* 26. *de prosequendis malefactoribus*, nisi ingressu Officialis, vel alio tempore fiat emanatio banni modicæ quantitatis, per officiales, ut omnes teneantur exire armati tempore, quo pulsantur Campanæ ad arma, quia tunc contra facientes puniuntur ad quantitatem statutam in edicto prætorio, Regens Rovit. *in dict. pragm. num.* 27. *de prosequendis malefactoribus*, nec potest impediri, ne pulsetur Campana, sub prætextu irregularitatis, Baldazar de Angelis *in suo prato, suprà l. omnes, Cod. de defensoribus civitatis*, Genuensis *cap.* 34. & si Capitaneus habeat sufficientem numerum, ut illos prosequatur, non debet expectare alios cives, nec eos punire, qui non venerunt, Capiblancus *in pragm.* 18. *num.* 16. *de Baronibus*, latè Scialoya *cap.* 19. *num.* 4. *in fine*, qui latè *de Campanæ pulsu, ejusque requisitis* agit, & de pœna etiam, qui contraveniunt, & quia
26 officialibus Regni permittitur prosequi malefactores, etiam extra territorium, Joannes Grandis *de Bello exulum in prædicamento* (ubi) *speciale* 12. sic officialibus Regiis, seu Præsulibus Provinciarum etiam alterius Principis permissum est, ut possint per quindecim milliaria ingredi etiam Provinciam Ecclesiæ, & capere ibi malefactores, quod Baronibus non est licitum *cap. Regni* 254. secus Baronibus, quibus hoc non est permissum, Nigr. *ubi suprà*, sed hodie unusquisque potest ingredi territorium alterius jurisdictionis prosequendis malefactoribus per viginti milliaria, *pragm.* 3. *de exulibus*, Joannes Grandis *de bello exulum in prædicamento*, ubi, *quæst.* 20. dummodò fiat percussio in ipso delicto, vel in fuga, secus si delinquens post delictum ponat se in alio territorio, Bart. *in l. si quis fugitivus, ff. de ædilitio edict.* Marsil. *sing.* 225. Rovitus *ubi suprà in d. pragm.* 5. *num.* 11. ubi de delicto quis conveniri debeat Clar. *in §. finali, q.* 96. Danza *de pugna DD. tom.* 2. *in tit. de ar-*
27 *mat. per Campan. cap.* 5. verum si in prosequutione bannitorum fugiens in Ecclesiam, ab ea extrahi non potest, quia gaudet immunitate Ecclesiastica, etiam si esset inquisitus de crimine recaptus, Farin. *de carcerat. qu.* 28. *n.* 47. Diana *p.* 6. *tr.* 1. *res.* 21. Idem Farin. *de immun. c.* 2. *n.* 41. Sperel. *dec.* 104. *n.* 6. Peregr. *de immunit. c.* 5. *n.* 11. Thom. Delbene *lib.*
28 2. *de immunit. cap.* 16. *dub.* 12. ex his licet per Bullam Sixti V. insertam, *in pragm.* 7. *de exulibus*, sit dispositum, ut exules, & banniti capi possunt intra Ecclesias, monasteria, & Cellas, tam in statu Ecclesiastico, quàm in Regno Neapolitano, quod notat Joannes Grandis *in prædicamento* ubi, *q.* 2. *n.* 4. & *in prædicamento*, Pati, *quæst.* 3. *speciali* 18. quod idem in Cathalonia practicari dicit Canc. *lib.* 3. *var. c.* 5. *n.* 5. tamen postea supervenit Bulla Gregor. XIV. de anno 1591. quæ in speciem revocat Bullam Sixti V. & observari jussit suam Bullam.

29 Responsio jam contra murmurantes prædictos facilis est; siquidem, licèt Bannitus, seu forjudicatus sit hostis publicus, possitque impunè occidi, ut in argumento prædicto dicebatur, nihilominus, quia hoc contra jura sanguinis, quæ sunt immutabilia jure Canonico omninò servanda, propterea non poterit de supradictis haberi ratio in foro Canonico, ubi versamur; quia in eodem foro debet jus sanguinis observari: unde cum remissio pertineat ad succes-
30 sores ab intestato illius, qui occisus est, quod etiam jure Regni practicatur, *ut in pragm.* 8. *de compositionibus*, Regens Sanfel. *decis.* 25. qui dicit, quod impetrans gratiæ executionem debet probare, quod remittens sit proximior interfecti in gradum, aliàs executio gratiæ non erit probata; proximiores verò præferri debent remotioribus in nece defuncti, Farinac. *qu.* 13. *nu.* 16. qui dicit etiam proximiores præferri, dato, quòd non essent hæredes ipsius defuncti, cum hoc jus remittendi non sit hæreditarium, nec competat ratione hæreditatis, sed sanguinis, & si concurrant filii, & uxor præferuntur filii, Paschal. *p.* 2. *c.* 2. *n.* 12. Franc. *dec.* 382. Foller. *in verb. audiantur excusatores, n.* 90. Giurb. *consi. crim.* 61. *n.* 14. Castil. *de usufr. c.* 40. *n.* 8. Tondut. *de præven. c.* 19. *n.* 12. & *seq.* Campana *de forjudicat. resol.* 26. *n.* 14. Pilaja *in decis. Canon. tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 12. *n.* 111. Nec delinquens obtenta remissione filiorum, & non uxoris occisi debet gaudere indultu, Theodor. *alleg.* 9. *in fine*, & licet Sanfel. *dec.* 26. dicat requiri remissionem uxoris ad gratiam, vel compositionem, tamen primam opinionem putant communiter veram; licet Reg. Valenz. *cons.* 153. *vol.* 2. dicat quod uxor occisi præsertim si sit ejus loci primo præfertur in accusando, & remittendo de nece sui viri, exclusis fratribus dicti occisi, tamen contrarium decisum fuit: sic dicimus sororem præferendam in accusando, & remittendo de nece occisi fratris, exclusa uxore dicti occisi, refert Thor. *in supplemento, in verbo jus querelandi, fol.* 326. & licet Boer. *decis.* 233. dicat uxorem posse accusare occisorem sui viri, & Farinac. *q.* 13. *n.* 14. & *seq.* dicat jus accusandi super nece defuncti mariti competere uxori; imò si concurrat ex una parte uxor ipsius occisi, & ex alia concurrant hæredes seu consanguinei, ipsa uxor non solùm in jure accusandi, sed etiam remittendi præfertur dictis hæredibus & consanguineis, ut ait Farin. *ubi supr.* quæ omnia procedunt de 31
jure communi: nam de jure regni non possunt procedere, etiam non existentibus aliis consanguineis mariti occisi; nam licet de jure communi non existentibus Agnatis, & cognatis mariti mortui, ipsa uxor succedat ab intestato ipsi marito *l.* 1. *ff.* & *Cod. unde vir, & uxor*, tamen in Regno conjuges non succedunt, sed à fisco excluduntur, *constit. Regni, quæ incipit Dohanæ*, ubi Afflict. *num.* 9. & Joan. de Arnon. *dist.* 21. Capriol. *de success. ab intest. n.* 19. ideò hoc nunquam posset procedere in Regno, sed Paschal. *d. cap.* 1. *num.* 72. dicit cum communi Doctorum sententia, quòd in Regno nostro uxor admittitur in accusando, & remittendo necem sui viri, deficientibus agnatis sui viri, usque ad decimum gradum.

Sic dicimus quod si occisus faciat extraneum hæredem, 32
jus remittendi competit consanguineis occisi, qui jure poterant succedere ab intestato, excluso extraneo hærede instituto in testam. Franc. *dec.* 611. Farin. *q.* 13. *n.* 8. & *q.* 14. *num.* 21. Reg. de Ponte *de potest. proregis, tit.* 1. §. 4. *nu.* 17. ex quo remissio spurii occisi non fit in patre, quia pater non succedit, Farinac. *q.* 11. *num.* 11. Paschal. *d. c.* 1. *nu.* 22. *usque ad* 34. Novar. *de electione fori, tom.* 1. *sert.* 3. *qu.* 9. *num.* 39. Rovitus *decis.* 25. qui ait jus vindicandi competere naturalibus, & illegitimis pro nece in personam alicujus de genere: unde idem Novar. *ubi suprà p.* 2. *sert.* 3. *qu.* 3. *in fine*, ex hoc infert quod competit privilegium eligendi Regia Tribunalia miserabilibus, & privilegiatis personis, licet naturales, & illegitimi sint; si agant pro nece in personam alicujus de genere Thor. *in compend. tom.* 3. *fol.* 361. sic vidua eligit Regia Tribunalia pro nece nepotis spurii, ut decisum refert Rovit. *dec.* 25.

Sic filio exhæredato, vel repudiante hæreditatem patris occisi competit actio querelandi de nece patris, Reg. de Ponte *ubi suprà* §. 4. *num.* 21. Farinac. *quæst.* 13. *num.* 3. & *qu.* 14. *num.* 19. Quia verò per constitutionem Regni in aliqui- 33
bus, filiæ fœminæ excluduntur per masculos à successione parentum, scilicet in bonis tam patris, quàm matris, Capyc. Latr. *dec.* 135. *part.* 2. ideò filii masculi præferuntur in amittendo necem parentum, exclusis filiabus, Ricc. *collect.* 776. & *collect.* 2080. & *par.* 2. *dec.* 107. Paschal. *p.* 2. *cap.* 1. *num.* 8. Capibl. *de Baronib. par.* 2. *c.* 18. *num.* 13. & etiam filia, quæ renunciavit bonis fraternis, non admittitur ad necem, neque ad remittendum pro morte fratris, sed alii fratres, exclusa sorore, quæ renunciavit, Regens de Ponte §. 4. *num* 28. Sanfel. *dec.* 27. Thorus *in supplemento in verbo vidua*, & si concurrat mater, & uxor occisi, in accusando, & remittendo, quia mater succedit filio, *Auth. defuncto ad Tertullianum*, ideò mater præfertur in remittendo, Capiblanchus *d. tom.* 2. *c.* 28. *per totum*.

Quod si jure communi concurrat, & pater, & soror 34
occisi, ipse pater præfertur ratione patriæ potestatis, exclusa sorore, sed si pater sit negligens in accusando de nece filii, tunc soror ipsa admittitur in accusando de nece fratris, Gloss. & Barth. *in l. & uxor, C. qui accusare non possunt*, Franchus *dec.* 100. *n.* 7. Bajardus ad Clarum *in §. finali, q.* 15. *n.* 6. at in Regno tam mater, quam pater, & fratres, ac sorores occisi admittuntur ad faciendam remissionem, cum omnes succedant in bonis ipsius occisi *dict. auth. defuncto, Cod. ad Tertullianum*, Capiblancus *tom.* 2. *cap.* 44. *num.* 15. inde si remissio sit facta à matre, & non à patre, & fratribus occisi de dicta remissione occisi non gaudet indultu, & Regens Sanfelicius *dec.* 283.

Neque creditores occisi possunt molestare filium pro pe- 35
cunia habita de nece Patris, si ipse filius non sit hæres Patris, vel si sit hæres, sed cum beneficio legis, & inventarii, non actio remittendi competit filio, non uti hæredi Patris,

tris, sed ut hæredi sanguinis *dict. pragm.*8. unde creditores hæreditarii non possunt molestare filium pro pecunia habita de nece Patris, ita decisum refert Regens Rovitus *in dict. pragm.*8. *num.*59. licet contrarium dicat Regens Sanfelic. *decis.*27. *num.* 34. sed secundùm opinionem Roviti, tenet Follerius ad Marantam *p.* 4. *distinct.*9. *num.*138. Paschalis *p.*2. *c.*1. *num.*6. Scaglionus *in pragm.*1. *n.*26. *de comp.*

Sic frater utrimque conjunctus succedit fratri utrim- 36 que conjuncto, exclusis fratribus ex uno latere conjunctis, ut dicunt DD. *in Auth. post fratres*, *Cod. de legitimis hæredibus*, *Authentic. cessante*, *Cod. com. de success.* Caprilis *de successionib. ab intest. lib.*3. *num.* 119. sic occiso fratre utrimque conjuncto, alter utrimque conjunctus admittitur ad querelandum, Farinac. & alii apud Paschal. *de patr. potest. loc. cit.*

37 Sic compater potest accusare occisorem sui compatris, Petrus Garzia de Toledo *decis.*37. Riccius *decis.* 133. *num.*4. Bajardus ad Clarum *in dict.* §. *finali quæst.*14. *num.*48. sed si consanguinea sit occisa, posset consangui- 38 nea & commater præferri consanguineæ non commatri, si persona incerta sit occisa, potest haberi absolutio, sub conditione quando comparuerit, &c. Paschal. *part.* 1. *de patr. potest. cap.*1. *nu.*96. sed si Monachus occidatur, haberi debet remissio à consanguineis, non à Monasterio, Regens Rovitus *ubi suprà num.*18. Thorus *in compendio tom.*3. *in verb. remissio* Scialoa *cap.* 24. *num.*44.

39 In casu verò nostro differt remissio, seu satisfactio in foro externo, à remissione, seu satisfactione, aut restitutione in foro conscientiæ: etenim remissio in foro externo est illa, quæ requiritur ad pacem habendam in eodem foro quæ cum sit opus justitiæ à bonis peroptata, & à multis neglecta, Ferrettus *de re militari*, *in tit. de feriis*, *num.*150. & ubi non est pax, ibi non est Trinitas, & ideò scribitur tribus litteris. P, significat Patrem, secunda littera A, significat almum, & tertia littera X, significans 40 Christum, ut benè Francus *dec.*525. *num.*20. & sic remissio fiat ad pacem, *ex pragm.*1. *de remissionib. pragm.*6. *de compo[s]it.* & fit remissio post commissum delictum, & debet fieri per principalem, & coram officiali loci, videlicet recipi debet per actuarios in capita, non autem per scribas *pragm.* 19. *de officio Magistri justitiarii*, §.16. & remittens interrogatur, & tenetur respondere, juxta notata *in pragm.*2. *de officio Magistri justitiarii*, §.32. Capiblancus *de Baronibus tom.*1. *pragm.*22. *& in pragm.*6. *nu.*12. Caravita *in ritu* 275. & potest fieri per Notarium publicum, & cum Judice loci, *prag. fin. de composit.*

Quæ quidem patris remissio solet fieri cum clausula 41 apponi solita, dummodò non accedat ad propriam patriam, vel ad patriam patris offensæ, & dummodo delictum non sit commissum in Civitate, aut ejus suburbiis, & dummodò guidatus non ingrediatur Civitatem Neapolitanam, ut pluries decisum refert Danza *de Guidatico cap.* 20. *& in pragm. unica*, *num.*11. *de officio Auditoris Generalis*, & apponi solet, dummodo non accedat ad locum partis offensæ, cui scilicet competit successio ab intestato, Paschal. *de patria potestate p.*4. *c.*3. *num.*24. Danza *de Guidatico*, *c.*50. *vers. quo ad tertium*, & latè Scialoa *c.*23. *de forjudicatione*, *n.*38.

Hinc clericum percutiens non potest absolvi, nisi parte 42 concordata, & satisfacta, *cap. Parœciani*, *cap. ea noscitur*, *cap. quamvis de senten. excommun.* & si aliquis Monachum percutiat, absolvi non debet, nisi prius obtenta remissione Abbatis Monasterii, Ricc. *resol.*341. *part.* 3. Pilaja *in dict. decis. can. lib.*1. *tit. fin. num.*111. Laicus si percutiat clericum, & ab eo petit veniam, & offerat satis facere clerico percusso, si ipse clericus nolit cum percussore reconciliari, poterit absolvi percussor, Genuensis *in praxi cap.* 28. *num.*6. sed contrarium tenet Riccius *dec.*86. *par.*1. Injuria facta Monacho remitti debet per Monasterium, non per proximiores Monachi, (nisi occidatur, quia tunc 43 pertinet ad proximiores) ita Bossius *in practica criminali in tit. de pace*, quod si Monialis sit rapta à Monasterio remissio debet fieri à Papa, DD. citati; Maritus verò injuriam factam uxori non potest remittere viva uxore; secus ea mortua, Riccius *decis.*18. *part.*3. si non adsint consanguinei uxoris, quia illis existentibus usque ad decimum gradum, *ex l.*1. *Cod. unde vir*, *& uxor*, & quod actio remittendi injuriam factam uxori, spectet ad maritum, tenet Riccius sibi contrarius *in praxi fori Ecclesiastici*, *re-* *sol.*38. *part.* 1. Novarius *in praxi electionis fori*, *tom.* 1. *sect.*23. *quæst.*3. *num.*19. & sufficit sola remissio mariti, nec requiritur remissio mulieris adulteræ, Gaballus *resolut. criminal. resolut.* 245. *à num.*1. *usque ad finem*, D. Merlin. 1. *tom. contr. for. cap.*58. at in crimine raptus requiritur remissio mariti, & uxoris raptæ, ut benè Gaballus *ubi suprà*.

Filio verò familias, si fiat injuria, tunc actio accusandi, & remittendi competit patri, etiam invito filio, *l. sed si* 44 *uxor*, §. *filiusfamilias*, ubi Barth. *ff. de jure jurando*, Glossa, Bartholus, & Baldus *in l. in personam*, *ff. de pactis*, Boss. *in tit. de pace*, *num.*16. latè Paschalis *de patria potest. par.*1. *cap.*10. Mastrill. *lib.*1. *cap.*34. *num.*75. Farinac. *quæst.*14. *nu.* 34. *cum seqq.* Fachin. *lib.*9. *cap.*41. quod intellige sive injuria descendat, ex lege prætoria, sive civili, *ex l. Cornelia*, Boerius *decis.*201. Vivius *lib.*3. *opin.* 216. sed veritas est, quod conclusio procedit in injuria facta filio familias de jure prætorio, secus si de jure civili *ex l. Cornelia de sicariis*, & hanc pater non potest remittere, Franc. *dec.*715. Regens Rovit. *in pragm.*5. *num.*57. *de abolitionibus*, *& in dec.*40. *n.*6. *&* 11. Nellus de Bannitis 3. *part. tempore* 20. *num.*47. Farinacius *quæst.*14. *post num.*37. in filio verò emancipato, non est necessaria patris remissio, sed sufficit filii, Farinac. *de variis cognitionibus*, *quæst.*105. *inspect.*6. *n.*259. *& seq.* Idem Farinac. *dict. quæst.*1. *num.*40. ubi *num. seq.* dicit matrem non posse remittere injuriam factam filio à conjuncta persona, Joannes Arnonus *dialogo* 40. Capiblanc. *de Baronib. in pragm.*3. *num.*13. *&* 14. sed si Pater occidat uxorem, non sufficit suorum filiorum remissio, ut Pater gau- 45 deat gratia pro homicidio prædicto, sed requiritur consensus proximiorum ipsius uxoris interfectæ, Gaballus *casu* 58. Bossius *de Pace numer.* 21. Farinac. *quæst.*14. *num.*47. Mastrillus *dec.*24. *nu.*79. ubi *num. seq.* dicit, quod ubi filii sint majores, vel si habitarent seorsim à Patre, vel si sint emancipati, vel mater propter adulterium est interfecta, & tunc sufficit remissio filiorum tantum, & si uxor occidat maritum, dicit Mastrillus *ubi suprà n.*81. non sufficere remissionem communiorum filiorum, ut tenet Farinac. *dict. quæst.*14. *n.*47. *in fine*, & quibus personis competat jus querelandi, & remittendi, explicat latè Paschal. *de patr. potest. part.*2. *cap.* 1.

Casu verò quo filius occisi sit Pupillus, tunc cum autho- 46 ritate Tutoris, pupillus facit remissionem cum Judicis decreto, Arnonus *comment.*18. Paschalis *ubi suprà cap.*1. *nu.* 80. *cum pluribus sequentibus*, quod si pupillus sit infans, tunc ipse Tutor an decreto Judicis potest remittere; Follerius *in pragm. de forjudicatis*, *num.*28. Gaballus *d. casu* 58. *num.*8. Mastrillus *cap.*24. *num.*61. Paschalis *d. cap.*1. *num.*81. & quod Tutor non possit querelam pupillo competentem remittere absque decreto Judicis, & justa existente causa, dicunt DD. *in l. pactum curatoris*, *C. de pactis*, Franc. *dec.*535. Mastrillus *de indultu*, *cap.*24. *num.*62. & Caravita *in ritu* 275. *num.*19. *cum pluribus seqq.* ubi *num.*23. *& seq.* dicit quod si Tutor non confecit inventarium, & non satis 47 dedit, si tamen remisit cum decreto judicis, & causa cognita, remissio tenenet, nec annullabitur. Idem tenet Mastrillus *d. c.*24. *n.*64. & Tutor ad faciendam remissionem debet esse generalis, DD. *in* §. *certæ Instit. qui test. tutor. dari possint*, Julius Clarus *in* §. *finali*, *quæst.*58. Mastrill. *cap.*24. *num.*64. alii putant sufficere tutorem fuisse datum ad illum actum tantùm faciendi remissionem, ita Bossius *de pace* 48 *num.*14. quæ opinio procedit, quando decretum Judicis accesserit, Farinac. *quæst.*15. *num.*61. sed curator ventri relictus non potest facere remissionem nomine posthumi antequam posthumus nascatur, *l. posthumo*, *C. de collationibus*, Bald. *in l.*2. §. *finali*, *ff. de testam. tutel.* Farinac. *quæst.*13. *num.*28. Arnonus *cautela* 72. alii dicunt remissionem factam à minore cum authoritate tutoris sine decreto judicis valere, ut latè Mastrill. *de indultu*, *cap.*24. *num.*65. & Fachineus *lib.*9. *cap.*43. licèt oppositum teneat, Guttierez *de tutelis p.*2. *cap.*7. *à numer.*6. *usque ad num.*16. & à fortiori valet remissio per impuberem doli capacem, cum juramento, & authoritate tutoris, Caravita *in ritu* 275. *num.* 20. sic etiam remissio facta à tutore de nece defuncti, ipso defuncto mandante, etiam absque solemnitate à jure requisita valet, Ursil. ad Afflict. *dec.*262. *n.*78. Riccius *collect.* 2080. Thorus *in verbo remiss. to.*1. Danza *de pugna DD. to.*2. *de remiss. partium cap.*1. *num.*13. facit textus *in l. magis puto*, §. *si fundum*, *& l. finali*, *ff. de reb. eorum*, *l.*1. *l. prædium*, *C. quando decreto opus non est*.

Ex

49 Ex quibus infertur, quod in facto de quo dubitamus remissionem à parte habendam non esse in forjudicato occiso certissimi juris est, eo quod jus querelandi non habet ullus ex consanguineis forjudicati occisi versa vice, quia jus querelandi, & remittendi, fundatur in jure sanguinis, etiam si non sint hæres defuncti, Farin. *quæst.* 13. *de accusat. num.*2. *& quæst.*14. *num.*19. & aliis competit, quibus competit successio, Sanfel. *decis.*25. Scialoya *de forju-*
50 *dicat. cap.*24. *numer.*33. & licèt forjudicatus habeatur pro mortuo tamen potest accusare uxorem de adulterio, Amendola ad Francum *decis.* 240. *num.* 3. sed in aliis criminibus ipse forjudicatus non potest accusare Scialoya *cap.*14. *num.* 46. & licèt habeatur pro mortuo, tamen si dedit rem in emphyteusim, vel in feudum, & feudatarius intendat alienare rem feudalem, ad hoc requiritur assensus Domini forjudicati, vel excommunicati, Curtius Junior *par.*4. *de feudis à num.*116. Scialoya *cap.*14. *à num.*46. & quod bannitos possit contrahere, & ex contractu se obligare, Farinac. *quæst.*102. *num.* 23. & etiam deportatus, & citat Farinacius textum *in l. quidam sunt, in fine ff. de pœnis*, contrarium dicit Campana, & de Virgilio apud Scialoyam *cap.*14. *num.*46. quia quoad actus, & forum civile debet servari Jus Regni, scilicet ob bannitos occisos non esse habendam satisfactionem à parte læsa, at cùm in casu nostro sumus in foro Canonico, non civili curandum de satisfactione facienda parti, non de remissione solemni habenda.

Unde P. Alphonsus de Leone *de censuris recollect.*2. *fol.* 206. *in tit. de absolut. non promissa satisfactione partis nom.* 328. dicit post Suarez, Bossium, & alios, quod satisfacere sumitur pro restituere honorem, famam, vel pecuniam, *ex cap.*2. *de sententia excommunicationis*, ubi nullus absolvitur à sententia excommunicationis, nisi satisfacta parte, nisi per partem restaret, ut non acceptaret congruentem satisfactionem, sed id facit ad vexandum excommunicatum, quia tunc poterit absolvi præstita tantum cautione, Genuensis *cap.*23. & idem dico si constet Reum non posse parti satisfacere quia absolvitur præstita cautione, Leone *ubi sup. num.*951.

Et restitutio est facienda hæredibus necessariis, puta filiis non verò aliis, sicque filiis & uxori, Lessius *lib.*20. *cap. si reum* 11. quia talis hæredis restitutio ex homicidio, titulo expensarum in curatione, &c. debetur hæredibus, sive necessariis, sive non, quia ad hæc habebat jus occisus ante mortem, & in juribus debitis defuncti succedunt hæredes & extranei, Diana *p.*5. *tr.*4. *resol.*10.

51 Sub titulo autem alimentorum, quæ debebantur ab occiso, facienda est solum hæredibus necessariis, nempè filiis & parentibus, ac uxori, Imò si uxor æque commodè potest alimentari, nec ullum pateretur detrimentum, non erit ei aliquid restituendum; ut ait Filliuccius *tom.*20. *tr.* 38. *cap.*20. *numer.* 207. & Trullench. *in præcepta decalogi tom.*2. *lib.*7. *cap.*8. *num.* 3. quod idem dicunt de paren-
52 tibus, quia si filius occisi aliquid præstabat, alimentum erit dandum ab occisoribus, sed si nihil præstabat, nihil parentibus est restituendum, aliis verò creditoribus, amicis, vel familiaribus nullatenus tenetur restituere occidens, ut latè Diana *part.*3. *tract.*6. *resol.*22. *& part.*5. *tr.*4. *res.*59. *& in summa fol.*482. *de restitutione in particulari ob homicidium, &c.*

Cum ergo Sarnetanus cum suis occiderit illum scilicet
53 filium N. qui filius nihil Patri, vel Matri subministrabat, imò qui ob plura facinora fuerat delaratus forjudicatus, signum est quod nihil possit consequi Pater ejus, nec consecuturus fuisset, ergo nihil restituendum, &c. ergo poterit absolvi simpliciter: quod si passus esset damnum Pater, &c. tunc tale damnum debet probari, & deinde absolvi, latè D. Maranta *resp.*6. *tom.*2. *per tot.* In casu ergo nostro sic practicandum, quod fuit practicatum ab Episcopo Liciensi, & Materano, ubi inquisiti duo, & suspensi, ex quo occiderant aliquem bannitum, quia non erant personæ cognitæ.

DISCEPTATIO XXXIV.

SUMMARIUM.

1 *Facti species enarratur prout ex processu.*
2 *Controversiæ status disputandæ enucleatur.*
3 *Homicidii cum qualitate asserti, oportet probari qualitas.*
4 *Fiscus in præsenti non stat in probatis Clericum Andream commisisse homicidium.*
5 *Vulnerato non creditur, si asserat fuisse vulneratum à Titio.*
6 *Quod ampliatur etiam si assertio fuisset facta in articulo mortis.*
7 *Assertio vulnerati de consuetudine facit indicium ad inquirendum.*
8 *Testes in causa criminali debet esse omni exceptione majores.*
9 *Mulier non admittitur ut testis in criminalibus.*
10 *Processus informativus quid sit.*
11 *Processus informativus plures habet partes, & quæ sint.*
12 *Testes pro informatione Curiæ tripliciter possunt considerari.*
13 *Testes pro informatione Curiæ sufficiunt ad faciendum Reum contumacem.*
14 *Processus informativus importat quandam figuram judicii.*
15 *Testes examinati sine juramento non dicuntur Testes.*
16 *Testes si noluerint jurare, possunt cogi, mediante tortura.*
17 *Testes, & articuli pro probanda negativa quomodo sint producendi.*
18 *Processus informativus non requirit jurisdictionem in fabricante.*
19 *Processus informativus per judicem laicum factus contra Clericum quid importet.*
20 *Ecclesiasticus non tenetur stare processui judicis laici contra Clericum.*
21 *Processu informativo concurrente cum defensivo, standum est defensivo.*
22 *Irreverentia inquisiti probatur per unum Testem.*
13 *Probationes pro Reo sunt magis favorabiles, quàm pro Actore.*
24 *Probationes pro Reo sunt ampliandæ.*
25 *Testes deponentes pro exclusione delicti, præferuntur Testibus pro inclusione.*
26 *Iudex facilior esse debet ad absolvendum, quàm ad condemnandum.*
27 *Testes pro defensionibus admittuntur fratres, domestici, & consanguinei, licèt simul habitent.*
28 *Mulieres non probant delictum commissum.*
29 *Exculpatio offensi tollit omnia indicia contra inquisitum.*
30 *Homicidium jure canonico punitur pœna depositionis.*
31 *Homicidii pœna ordinaria qualiter evitetur.*
32 *Irregularitas quid sit, & unde dicatur.*
33 *Homicidium pro defensione non causat irregularitatem.*
34 *Homicidium, vel mutilatio si fiat præveniendo offensorem, non producit irregularitatem.*
35 *Irregularis non est adulter si maritum occidat sibi invadentem.*
36 *Occidens in bello injusto pro defensione, nullam incurrit Irregularitatem.*
37 *Irregularis non fit provocans ad pugnam, & offendens cum moderamine inculpatæ tutelæ.*
38 *Fur occidendo Dominum se defendendo non fit irregularis.*
39 *Offendens Ministros, ut eripiat ab eis, illisque eum invadentibus non fit irregularis.*
40 *Homicidium, de quo in præsenti, an fuerit cum moderamine inculpatæ tutelæ.*
41 *Homicidium commissum sine moderamine inculpatæ tutelæ, non producit irregularitatem.*
42 *Dubium facti homicidii, an producat irregularitatem.*

43 *Textus*

43 *Textus* in cap. significasti, & cap. ad Audientiam de homicidio *qualiter procedat*.
44 *Iura suprà allegata an procedant in foro conscientiæ, & an in aliis materiis*.
45 *Textus* in cap. ad Audientiam *non loquitur in dubio, sed in re certa*.
46 *Textus* in cap. significasti 18. §. quod si discerni de homicidio *procedit in re certa*.
47 *Textus* in c. penult. de homicidio *procedit in re certa*.
48 *Stylus datariæ, & pœnitentiariæ circa jura suprà adducta sequitur communem opinionem*.
49 *Dubius de irregularitate debet se abstinere à ministerio Altaris*.
50 *Irregularitas numquam incurritur, nisi in casibus à Iure expressis*.
51 *Textus* in cap. is, qui, de sent. excomm. in 6. *qualiter procedat*.
52 *Dnbius facti homicidii utrum in utroque foro sit irregularis*.
53 *Sententia Iudicis, vel declaratio utrum sit necessaria in dubio facti homicidii*.
54 *Irregularitas in dubio facti homicidii non est totalis, sed integralis*.
55 *Dubius an aliquem mutilaverit non censeri debet irregularis*.
56 *Poculum præbens fœminæ gravidæ ad finem abortiendi est irregularis, si dubitetur an fœtus sit animatus*.
57 *Dubius de homicidio consulto utrum sit irregularis*.
58 *Pluribus percutientibus omnes debent se gerere uti irregulares, si non constet de quo vulnere sit mortuus percussus*.
59 *Quod procedit etiam quando occiduntur latrones publici*.
60 *Pluribus percutientibus quisnam ex eis dicatur irregularis, si unus primo leviter percusserit*.
61 *Irregularis quisnam sit quando ex pluribus rixantibus non constat quis vulneraverit*.
62 *Homicidium commissum à pluribus, à quo præsumatur commissum*.
63 *Textus* in cap. significasti, *requirens moderamen inculpatæ tutelæ pro evadenda irregularitate qualiter intelligatur*.
64 *Irregularitas contracta per excessum moderaminis dispensatur ab Episcopo*.
65 *Moderamen inculpatæ tutelæ qualiter probetur*.

ARGUMENTUM.

Text. *in cap. ad Audientiam, & in cap. significasti* 18. *de homicidio* qualiter procedant, ut in dubio facti homicidii quis præsumatur irregularis? Homicidium necesse est, ut probetur, nec sufficit probari per Testes in processu informativo examinatos præsertim si sint fœminæ, & aliter constet ex processu defensivo? Processus informativus quid sit, & quas partes contineat? Factus per Judicem incompetentem ad quid prosit? Probationes pro Reo, utpotè favorabiles sunt ampliandæ? Testes in defensionibus quales admittantur? Homicidium jure Canonico quomodo, & qualiter puniatur? Irrregularitas quid sit, & an incurratur in homicidio commisso pro defensione, & quid si defensio fiat cum excessu moderaminis inculpatæ tutelæ, vel si fiat post opus illicitum.

PRO

Clerico Andrea Martuccio.

CONTRA

Reverendiss. Promoto Fiscale ejusdem Curiæ.

1 SUb die 18. Septembris *1669.* dum in eorum domo commorabantur Isabella Mater Marinæ de Felice cum eadem Marina in cortili venit ad eam vocandam (ut dicunt Testes pro Fisco) Clericus Andreas de Martuccio, qui ajunt) dixit Isabellæ, quod volebat quoddam instrumentum armorum, vulgò dicto Archibuggietto, quod accommodaverat Antonio de Felice filio dictæ Isabellæ, cui respondit Isabella, Antonium ejus filium dominum esse, cui venienti posteà dari jussisset, in quo replicavit Clericus Andreas, quod tunc volebat, stante quod Antonius de Felice illud reliquerat in domo, cui respondit Isabella, ut domum ascenderet, ad finem videndi, & quærendi, si existeret instrumentum prædictum, ob quod Clericus Andreas Isabellæ domum ascendit, & cum nihil invenisset, à domo descendit, quod videns Marina Isabellæ filia dixit (scilicet Andrea *questo perche lo fai*) cui respondit Clericus Andreas, id facio ex mea voluptate (*cioè per gusto*) & post descensum duo pugna dedit dictæ Marinæ, quæ accepit quamdam varram, ut daret dicto Clerico Andreæ, seu ut illum percuteret, qui ex hoc extraxit longum cultrum, quem gerebat, & percussit brachium, seu spallam sinistram dictæ Isabellæ, & postea eodem tempore accessit contra Marinam, eamque percussit pluribus ictibus ejusdem cultri, & aufugit, & Marina mortua remansit; Aufugit verò Clericus Andreas cum cultro in propriis manibus.

Causa verò vulneris Isabellæ, & mortis Marinæ præsumitur ab aliquibus testibus pro Fisco, quod dictus Clericus Andreas Martuccius per sex menses antea cognoscebat carnaliter dictam Marinam, claustra tamen non violando, & quia dicta Marina, & Isabella Mater nolebant amplius, ut accederet ad eorum domum dictus Clericus Andreas, qui non obstante dicta prohibitione accedere volebat, propterea ex odio & zelotypia commisit talem excessum vulneris Isabellæ, & mortis Marinæ.

Hoc factum sic successisse deponit Isabella Mancino principalis offensa *fol.*1. Vinc. Bruno *fol.*6. Agnesia Grandis *fol.*9. Antonia de Rosa *fol.*9. quæ deponunt factum ut suprà de visu.

Secundò deponunt Donatus Pomella *fol.*3. & Joseph dello Core *fol.*21. *à ter.* deponunt in genere de vulnere facto in personam Isabellæ, Laurentius de Flore *fol.*3. *à ter.* Joseph della Corte *fol.*4. donatus Pomella *fol.*4. *à ter.* deponunt in genere de homicidio facto in personam Marinæ de Felice, Benedictus Trabucco *fol.*12. Joannes Bortonus *fol.*14. Paulus Trabuccus *fol.*12. Bartholomæus de Arria *fol.*16. Pompeus de Dom. *fol.*17. *à ter.* Petrus Cascella *fol.*19. deponunt de auditu, de publica voce, & fama, & etiam de auditu, quod Andreas inquisitus se refugiaverit intra Ecclesiam mortuorum.

Paulus Trabuccus *fol.*15. deponit de visu, quod dictus Clericus Andreas Martuccius, fuit à se visus exire de domo dictæ Isabellæ, cum cultro *alla Genovese* in manibus, quasi demortuus vulgò sbigottito.

Adducitur fides Magistri Actorum Curiæ Ecclesiasticæ Aversanæ *fol.*21. quæ dicit, quòd 19. Septembris *1669.* extraxit dictum Clericum Andream ab Ecclesia Fratrum Carmelitanorum, & super ejus personam invenit cultrum alla Genovese, in cujus manica erat macula sanguinis, & sic fuit carceratus.

Nec non adducitur fides Sacristæ S. Mariæ Montis Carmeli Aversæ, *fol.*3. qua dicitur, quod die 29. Maji *1670.* fuit dictus Clericus Andreas repositus in eadem Ecclesia Montis Carmeli.

Pro eodem Clerico Martuccio primo habemus, quod sponte se præsentat die 30. Maji *1670.* ut apparet *fol.*24. & in depositione sui constituti dicit se non commisisse dictum homicidium, quod currit ad rumorem, dum fuit occisa Marina, quam invenit mortuam, & prope eam invenit quemdam cultrum alla Genovese super terram, & quia aderat bona quædam manica, ideo illum accepit, & cum hoc cultro mane sequenti stabat ipse in Ecclesia S. Mariæ montis Carmeli ut Missam audiret, & dum ab ea fuit extractus, & inventus cum eodem cultro, negat se habuisse commercium carnale cum dicta Marina, & idem in suis defensiouibus pro Testibus nominat Antonium Pazeram *fol.*36. Gasparem Bullo *fol.*38. Lucam della Corte *fol.*40. & Joseph Panzeram *fol.*42. qui deponum totum, quod Clericus Andreas confessus est in depositione.

Proposita hoc facti specie, difficultas oritur à me examinanda, utrum dictus Clericus Andreas incurrerit irregu- 2

larita-

laritatem, pro quo duo sunt examinanda: primo utrum delictum, de quo hic sit probatum, commissum fuisse à dicto Clerico Andrea, in personam dictæ Marinæ, vel potius hoc sit dubium quo etiam casu, juxta communem incurritur irregularis. Secundo dato quod sit probatum homicidium, utrum sit irregularis Clericus Andreas Martucc.

In qua difficultate eruenda Respondeo in nullo casu ex supradictis irregularitatem incurrisse.

3 Probatur primò, quia certum est homicidium irregularitatem causare, ut infrà, dummodò tamen sit prolatum à Fisco, vel ab accusatore, & qui dixerit fuisse homicidium deliberatum, illam qualitatem probare debet Bart. *in l.1. §. ait Prætor*, *ff. ne quid in flumine publico*, *& in l.2. §. diem*, *ff. quemadmodum testamenta aperiantur*, & post Marsilium, Bossium, & alios ita dixit Vulpellus *cons. crim.127.* Menoch. *de arbitr. casu 361. num.23.* Bajardus ad Clarum *in §. homicidium, num.16.* Surdus *cons.33. lib.1.* unde dicunt communiter nostri, quod non solum substantia, imò qualitas animi deliberati deducta in inquisitione probanda est, qua non probata, corruit inquisitio, Giurba *cons. crim. 2. num.15. & 16. & cons.63. num.4.* Farinacius *de pœnis temperandis qu.96. num.75. & in tract. de homicidio, quæst.126. nu. 106.* Gaballus *de homicidio, num. 385.* Flamin. Chartarius *in tract. de execut. sentent. c.1. num.367.* Chartarius filius *decis.4. num.2.* conjecturæ verò quæ sufficiunt ad probandum homicidium fuisse commissum animo deliberato ponit Chartar. filius *dict. decis.4. per totam, cum*

4 *ergo* in præsenti Fiscus non stet in probatis, quod Clericus Andreas Martuccius Marinam occideret, ut infrà probavimus, consequenter dicendum est nullam irregularitatem fuisse commissam ab eo, quem non constat homicidium perpetrasse.

5 Quod adeò verum, est ut non credatur vulnerato dicenti se fuisse vulneratum à tali, *l. si quis in gravi*, *§. si quis moriens*, *ff. ad Syllanianum*, quod procedit etiamsi vulneratus in articulo mortis inculparet aliquem, ut per Glossam *in dict. §. si quis*, Menoch. *cons.39. num.67. 68. & 69. lib.1.* Muta *decis.26. num.6.* nec hujusmodi assertio facta in ar-

6 ticulo mortis facit indicium ad torturam ex Bart. Bald. Alberic. & Romano *in dict. §. si quis moriens*, *ff. ad Syllan.* Grammaticus *decis.57. nu.13. & seq.* Gomes. *tom. 3. var. c.13. in rubrica de tortura post num.16.* Clar. *in §. finali, quæst.21.* Scappa *lib.5. de Iure non scripto c.93. num.17.* Mascard. *conclus. 1129.* Farinac. *de indiciis ad torturam quæst. 46. num.7. & seq.* communem esse opinionem testatur Gaballus *cons.200. num.124.* de consuetudine tamen dictum

7 vulnerati facit indicium ad inquirendum, idest, ad capiendam informationem, de qua consuetudine testantur Julius Clar. Scappa, & Mascardus *ubi suprà*, sunt tamen plures casus, in quibus non facit indicium ad inquirendum præsertim quando fuisset accusator, quia jura prorsus abhorrent, quòd quis sit accusator, & testis in causa propria, *cap. forus §. in omni de verbor. signific.* Gloss. *in l. si quis in judicio*, *ff. de accusat. l. Divi, ff. de accusat.* Farinac. *d. q.46. n.43. & seq.*

8 Probatur secundo quia testes in causa criminali debent esse idonei, & omni exceptione majores, Bald. *in l. fin. num.4. C. de probat.* Franciscus Marcus *dec.285. num.4. lib.2.* Peguera *decis.17. num.38.* Bursat. qui de communi testatur *cons.116. num.39. & cons.359. num. 34.* Farinac. *de indic. ad torturam, quæst.37. num.29. & de testib. quæst.62. num. 22.* Cartharius *decis.60. num.3.* Mulier verò jure Canoni-

9 co non admittitur, ut testis, *cap. forus*, *de verb. signific. c. mulierem, 33. quæst.5.* Gloss. *in cap. quoniam*, *in verbo mulieres, de testibus*; cum ergo in præsenti clericus Andreas Martuccius non fuerit indiciatus, nisi per aliquas fœminas, consequenter non potest dici, nec etiam indiciatus homicidium, ergo nulla est irregularitas.

Probatur tertio quia, in præsenti duos habemus pro-

10 cessus, unus informativus, qui est patrati criminis, dirigens perquisitio, & licèt aliquando fabricetur processus informativus circa delictum non consummatum, prout sunt tractatus ex Bajardo ad Julium Clarum *in §. fin. quæst. 38. num.13.* ex Bald. *cons.154. lib.4.* sic etiam super attentatis, *leg. si quis contra*, *Cod. de seditiosis*, ubi gloss. *in verb. gravissimum*, Farinac. *quæst.17. num.49.* tamen dico quod, ly attentatum, & præparatum dicitur delictum consummatum, quo ad punitionem, qui processus informativus plures habet partes, prima est causæ introductio; secun-

11 da recognitio facti criminosi; tertia est probatio delicti; quarta est constitutio, seu examinatio delinquentis, ut latè Joannes Zuffus *de processu crimin. q.1. & 3.* qui processus informativus nullam facit probationem, quia testes pro informatione Curiæ examinati tripliciter possunt con- 12
siderari. Primo modo per respectum ad judicem. Secundo modo, per respectum ad partes. Tertio modo, per respectum ad ipsosmet testes, & sanè per ordinem ad Reum non probatur, nisi fuerint repetiti ipso citato, ut declarat Bald. *in l.5. §. si tibi col.2. ff. de condit. ad turpem causam*, Salicet. *in l. fin. C. de quæstion.* Farinac. *quæst.72. num.136.* si etiam considerentur respectivè ad testes ipsos, qui dictum suum benè sciunt à principio, tunc nullam faciunt præsumptionem, si verò considerentur in ordine ad judicem, tunc neque probat, nisi ad faciendum Reum 13
contumacem, qui casus contumaciæ est de exceptis, & operatur idem ac casus præsentiæ rei, si fuerit confessus, Auth. *quæ in Provincia*, *C. ubi de crimine*, agi oporteat, Bald. *in l. privatum*, *Cod. de his*, *qui accusare non possunt*, *& in l. nec quisquam num.12. ff. de offic. Proconsulis* Baldus *in l. prius num.30. Cod. de his*, *qui accusare non possunt*, Zuffus *quæst.50. nu.15.* & informativus portat secum quandam figuram judicii, *l.1. C. de Iudiciis*, saltem respectu judicis, 14
& accusatoris, seu Fisci, *l. is*, *qui se obtulit*, *ff. de re judic. l. si quis Romæ*, *ff. de judic.* ubi habetur, quod Reus litem contestando dicitur acceptare judicium, ideò testes examinati oportet quod sint jurati, quia juramentum est de forma, & validitate testimonii in judicio recepti, cum si- 15
ne juramento quis non dicatur testis examinatus in figura judicii, *l. jusjurandi*, *C. de testibus*, *cap. tuis*, *cap. nuper*, ubi Abbas *de testibus*, Seraphinus *de privileg. juramenti*, *privil.115. n.6.* & quòd processus informativus sit quoddam inefficax judicium, patet quia ex testibus juratis sumit Judex motivum examinandi Reum, & cum eo delictum contestandi, ac cum eo ad conflictum quemdam judicialem perveniendi, & sic est necesse, quòd testes sint jurati, saltem quoad reum, quem constitui coram judice oportet, & in tantum hoc est verum, quod si testes nollent juramentum præstare de veritate dicenda cogi possunt, me- 16
diante tortura ad illud præstandum, *l. si quando*, *C. de testibus*, quia testimonium est juris publici, ideòque cogi possunt testes, Guazzin. *defens.14. cap.11. num. 14.* Cavalcanus *de Brachio Regio, part.3. num.47.* Scialoya *in praxi torquendi reos, cap.13. nu. 40.* Ambrosinus *de modo formandi processum informativum, cap.3. num.7. lib.1.* ne eorum depositiones evadant frustratoriæ, cum regulariter testes sine juramento, non probent *l. testium*, *Cod. de testibus*, & ibi Gloss. *in verb. Sacramenti*, Farinac. *quæstion. 74. num.46.*

Quod si reus inducat testes, & producat articulos ad 17
probandam allegatam negativam, tunc sunt dicti articuli admittendi, nam reus non potest interrogari à judice de qualitate defensionis ab ipso faciendæ, ut benè Farin. *cons. 84. num.7.* præsertim quando adest instigator. Secundo quando Reus præparat sibi defensiones, illas allegando in suis constitutis, vel offert testes promptos super probatione partis negativæ, quo casu cessat procedendi facultas, Farinac. *quæst.39. num.15. & in specie num.35.* Scaccia *de judic. lib.1. cap.97. num.88.* & ratio est, quia probato illo, quod offert Reus probaturus, cessaret tormentum: idcircò ei defensio deneganda non est, priusquam illud inferatur, ut ait Grammat. *tom.3. num.22. & cons. crim.64. num.7.* Danza *de pugna doctorum, tom.3. & in tit. de potest. ad modum belli, cap.6. num.1.* Et ratio rationis est, quia cum tormentum sit malum irreparabile, si Reus inauditus torqueretur, & postea id probaretur, non potest amplius illud factum reparari, ut benè Grammat. *vot.3. num.23. & cons.64. num.8.*

Unum tamen adverto, quòd fabricatio processus infor- 18
mativi non requirit jurisdictionem in fabricantem, quia fabricatio prædicta est de simplici notione, non verò de jurisdictione, si videmus Judicem laicum formare contra 19
clericum processum informativum, qui si deinde transmittatur ad judicem Ecclesiasticum, potest Ecclesiasticus de eo uti ad sui informationem, non autem ad clericum constituendum, Ruinus *cons.7. num.6. lib.5.* quia prohibitio, quam habet Judex Ecclesiasticus de stando processui facto à judice laico, non est præceptiva, sed facultativa: unde 20
si Ecclesiasticus non tenetur stare processui judicis laici quoad procedendum contra clericum, potest illi stare quoad se instruendum, ut optimè notat Bald. *in auth. clericus*

quoque

quoque, *num.*11. *Cod. de Episc. & cleric.* ubi allegat textum *in cap. Pastoralis*, *de re judicata*, ut autem ex processu informativo, Reus constituatur, requiritur judicis competentia, ut benè Zuffus *quæst.* 54. *à num.* 20. licèt ergo ex processu informativo in præsenti apparuerit, clericum Andream commisisse homicidium, tamen prædicti testes nihil probant, tum quia in informativo sunt examinati, tum quia sunt fœminæ, unde nihil probant.

21 Cum ergo sint duo processus, unus informativus, de quo supra; unus defensivus, ideò videndum est, cui potius credendum sit, in quo conveniunt Doctores, quòd testis deponens super negativa, debet in ejus depositione removere actum à sensu, non autem sensum ab actu, sic addere debet aliter esse non posse, quin ipse testis vidisset, vel audivisset, ut latè Grammatic. *decis.*56. *num.* 4. Osaschus *cons.*66. *post num.*29. Gabriel. *comm. concl. in tit. de testib. conclus.*4. *num.*6. Farinac. *quæst.*65. *num.*228. imò ex unico teste plenè probetur innocentia inquisiti, ut per Cravettam *cons.*20. *n.*16. per Bossium *in tit. de opposit. contra te-*
22 *stes*, *num.*72. per Chartar. *dec.*28. *num.*26. in præsenti processui informativo standum non est, sed processui defensivo, quia probationes pro Reo sunt magis favorabiles, quàm
23 pro Actore, Bossius *de favoribus defensionis*, *num.*2. Marsil. *singul.*9. non attenduntur apices juris, qui subtilitates magis, quàm facti veritatem respiciunt, Plotus *cons.*60. *num.* 25. *lib.*1. Simon de Petris *cons.*180. *num.*8. & pro Reo in
24 criminalibus probationes sunt ampliandæ, & pro Actore restringendæ, Honnedeus *cons.*202. *num.*41. *vol.*1. & probatio Rei præfertur probationi Actoris, & magis creditur testibus deponentibus pro non delicto, quàm deponentibus pro inclusione delicti, Grammat. *dec.*26. *num.*9. &
25 *seq.* Anton. Gabriel *concl.*4. *num.*21. & 44. *in tit. de testib.* latè Honnedeus *cons.* 102. *num.*30. & *seq.* & Judex facilior esse debet ad absolvendum, quàm ad condemnan-
26 dum, *l. Arrianus*, *ff. de action. & oblig.* Bossius *de favorib. defens. num.* 1. Jason *cons.*46. *num.*5. *vol.* 3. & multa privilegia recolligit Menoch. *lib.* 5. *præs.* 48. & potest defensio præsumptionibus probari, & conjecturis, Marsil. *sing.*19. Grammatic. *dec.*29. *n.*3. Gomes. *de delictis*, *c.*3. *nu.* 27. post alios Guazzinus *de privil. defensionis*, *cap.*3. *num.* 3. ad quam defensionem probandam admittuntur fratres, & alii consanguinei, & affines usque in quartum
27 gradum, Boss. Gramm. & alii apud Guazz. *def.*29. *c.*3. *n.*5. etiamsi dicti fratres simul habitent, Masc. *concl.*491. *n.*7. nisi testes affines, & consanguinei non probarent defensionem, sed adducerentur ad reprobationem testium Fisci, vel partis, Guazzinus *ubi suprà*, *n.*6. & unus testis probat defensionem, & per unum testem probatur aggressio, vel provocatio, & per unum testem quis excusatur à pœna, ut latè Guazzinus *d. cap.*3. *n.*12. ergo cum per Glossam *in cap. quoniam*, *in verbo mulieres*, *de testibus*, ubi Abbas, & Felinus, Mascardus *concl.*162. Farinac. *de testib. quæst.*59. Chartar.
28 *dec.* 95. *per totam*, & duæ mulieres neque plenè probant delictum, tum de jure Canonico, tum civili, Decius *in l. fœminæ*, *num.*36. *ff. de regul. jur.* Corradus *in tit. de testib. in verbo*, *mulier*, *num.*75. Farinac. *quæst.*59. *num.*27. Chartar. *dec.*95. *num.*56. consequenter testes fœminæ in informativo deponentes contra clericum Andream nihil probant, & positis testibus in processu defensivo examinatis evacuantur omnes pobationes, de quibus in defensiva: nulla ergo probatione constita de homicidio contra clericum Andream, nulla poterit imaginari irregularitas.

29 Et est advertendum, quod exculpatio tollit omnia indicia, quæ contra inquisitum militabant, Bald. *in l.*1. *num.* 33. *C. commun. de legatis*, & de communi testatur Plot. *inter consil. criminal. diversorum*, *cons.*110. *lib.*1. Julius Clar. *in* §. *fin. quæst.*52. ubi de communi testatur Menoch. *lib.*1. *præs.*90. Mascard. *conclus.*389. & *conclus.*1130. qui testatur hanc opinionem esse communem, Farinac. *de indiciis ad torturam*, *quæst.* 46. *numer.* 104. intelligendo tamen quando res est dubia, secus autem si de delinquente plenè constiterit, ut in casu Jul. Chartar. *dec.*28. *n.*29. qui refert pro hac sententia Julium Clarum, Gomesium, Menochium, Mascardum, & Farinacium.

30 Probatur quartò quia de Jure Canonico pœna ordinaria homicidii in Clerico est depositio, ut probat text. *in cap. Presbyser* 81. *dist.* & *in cap. cum non ab homine de Iudic.* & *in cap. inquisitioni in princ. de accusationib.* & *in cap. tuæ de pœnis*, & *in cap. sicut dignum*, §. *Clericus*, *de homicidio*, & *in cap. si quis homicidium*, & *in cap. si Episcopus* 50. *dist.* Diaz *in praxi crim. Canon. cap.*78. Foller. *in pract. crim. Canon. in verbo*, & *si confessi*, *cap.*33. *num.*36. Clar. *in* §. *homicidium*, *num.*16. à qua tamen pœna ordinaria homicidii excusatur, qui animum occidendi non habet, *l.*1. §. 31
divus, & *ibi DD. ff. ad leg. Cornel. de sicariis*, *l.*1. *in princ.* & ibi Glossa *in verbo*, & *si voluntas*, *C. eodem*, *l. cum autem*, *vers. capitalem*, *ff. de ædilictio edicto*, Bald. *in l.*1. *col.*5. *Cod. de servis fugitivis*, & *in l. data opera*, *col.*4. *Cod. qui accusare non possunt*, Plazza *in epitome delictorum*, *lib.* 1. *cap.*10. *num.*5. Covarr. *in Clement. si furiosus*, *part.*2. §. 1. *post num.*20. Farinac. *de homicidio quæst.*126. *num.*4. Petrus Gaballus *de homicidio num.*232. & *seq.* & *numer.*250. Marius Giurba *cons. crim.*46. *num.*18. cum ergo in præsenti nihil relevans fuerit probatum contra Clericum Andream, puniri non constat commisisse.

Circa verò irregularitatem supponendum est, quod irregularitas est impedimentum Canonicum, quod directè, 32
& immediatè prohibet ordines accipere, aut aliquem acceptorum usum, diciturque ab in & Regula, eo quòd irregularis careat regula, & non est contra Regulam ab Ecclesia præscriptam subjectum irregularitatis, debet esse subjectum capax ordinis, quia cum irregularitas impediat receptionem ordinum, debet supponere capacitatem ad eos: unde fœmina non potest dici irregularis, nec infidelis, qui nondum recepit baptismum, cum in eis non adsit capacitas ordinum, Summistæ *in verbo irregularitas*, & latè Suarez *tom.*5. *de censuris*, *disp.*40. *sect.*1. *num.*2. post alios doctissimus & amicissimus noster D. Joseph Pilaja *tom.* 2. *decis.*11. *de irregularitate in principio*, Joseph Giballinus *de irregularitate*, *cap.*1. *quæst.*1. quam etiam incurrit homicidium mandans, vel mutilationem membri, *cap. Clerici ne Clerici*, *vel Monachi*, *cap. Presbyterum*, ubi Canonistæ *de homicidio*, Navarr. *cons.* 9. *de homicid. in antiquis*, & *cons.*45. & de irregularitate ex vulneribus latè agit Zach. *de vulnerib. lib.*5. *quæst. legalium*, Molina *tom.*4. *disput.*68. Bonacina *disput.* 7. *quæst.* 4. *puncto* 8. Avila *de censuris part.*7. *disput.* 5. *sect.* 1. *dub.* 1. Nunc verò videndum est, verum irregularitatem incurrerit Clericus Andreas, dato quod probaretur homicidium commisisse.

Dico quod etiam si occidisset, non incurrit in irregularitatem. 33

Probatur primò quia occidens ad evitandum grave vulnus, ut scilicet qui occidit injustum invasorem, ut se tueatur à gravi vulnere, aut ne turpiter ab illo deformetur, non est irregularis, ut benè Sayrus *lib.*6. *cap.*27. *nu.* 4. cui adhæret Salonius 2. 2. *quæst.*64. *art.*8. *controv.* 2. *conclus.*1. Hurtadus *disput.*2. *difficult.*11. *num.* 37. Villalobos *tract.*21. *difficult.*24. *num.*7. *tom.*1. Bonacina *puncto* 6. *citato num.*8. Diana *part.*4. *tract.*2. *resol.*6. Suarez *disput.* 40. *sect.* 2. *num.*6. qui affert exemplum ejus, qui vel gravem percussionem timet, vel ratione vulneris, aut ratione infamiæ, ut si alapa, aut virga sit percutiendus, & ante- 34
quam id fiat præveniendo occidit, vel mutilatur, nullam irregularitatem incurrit, Giballinus *de irregularitate cap.*4. *difficul.* 30. *per totam*, cum ergo in præsenti noster Clericus Andreas id fecisset pro sui defensione, quia ut dicunt Testes scilicet illæ fœminæ, quod Marina post habito pugno à Clerico Andrea, accepta quadam Varra, vulgò *stanca di porta* contra eundem venit, ut eum occideret, vel quomodolibet percuteret, & sanè si caput percussisset, periculum mortis fuisset evidens in Andrea, quod ut præveniret Andreas ipse cultro ipsam percussit, ergo fecit ad sui defensionem, sicut dicunt DD. in simi- 35
li, quod non est irregularis adulter si maritum occidat sibi invadentem, & hoc ratione necessariæ defensionis, ita Avila *de censuris part.*7. *disp.*5. *sect.*3. *rubric.*3. Sayrus *lib.* 6. *de censuris*, *cap.*17. *numer.*18. Lessius *lib.*2. *de Iustitia cap.*9. *numer.*15. Hurtadus *de irregularitate disp.* 2. *difficult.* 10. *num.*39. *quia in Clementina*, *si furiosus*, *de homicidio*, absolutè, & indistinctè dicitur, quod qui se invadentem occidit pro defensione propriæ vitæ cum moderamine inculpatæ tutelæ, non est irregularis: propterea dicit Sayrus, quod ille, qui accessit ad bellum injustum, 36
& postea, ut propriam vitam defenderet, occidit militem contra se venientem, non fit irregularis; sic irregularis non fit, qui alterum ad pugnam provocat, & po- 37
stea, ut se defendat cum moderamine inculpatæ tutelæ, socium occidit, scilicet provocatum; sic irregularis non fit, qui furatur, & postea volendo resistere à furando, occi-

occidit dominum bonorum volentem eum occidere; sic
38 irregularis non efficitur, qui Reum volentem eripere à Ministris Justitiæ, vel impedire ne capiatur ab eis, postea,
39 ut se defendat à dictis Ministris volentibus illum occidere, occidit aliquem ex illis, ita Sayrus *ubi suprà* Portellus *in dubiis Regularibus, in verb. homicidium*, sed hoc intellige, dummodò fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, aliàs pœna puniretur, Menochius *cent.3. cas.419.* Giballinus *de irregular. c.4. Consect.5. per tot.*

40 Sed dicere potest Fiscus, quod in hoc casu non fuit moderamen inculpatæ tutelæ, unde si quis aliquem occidit, quem satis fuerat vulnerare, tunc fit irregularis, excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, quæ consistit in paritate armorum, in tempore, & ut non possit aliter evadere; cum ergo in præsenti Marina sine armis erat, Andreas percussit cum Armis, non adest paritas armorum, ergo non fuit occisio pro defensione cum moderamine inculpatæ tutelæ.

Respondeo enim quoad inculpatam sui defensionem, ut evadat irregularitatem quis, non est necesse talis conditio, ut communiter omnes DD. cum Sayro *lib.6. cap.17. nu.11.* Giballinus *de irregularitate, cap.4. difficult.14. fol.*
41 *230.* putat Graffius *part. 1. lib.2. cap.63. num.13.* quod si fieret irregularis hic talis, non esset ex homicidio voluntario indispensabili; quia ut probat Abbas *in cap. olim, el 1. de restitut. spoliatorum, num.15. & in cap. significavit de pœnit. & remiss.* pœna ordinaria non est imponenda eis, qui se defendendo justum modum excessit, aut qui justo dolore concitatus occidit, quod etiam dicitur *in l. si adulterium, §. Imperatoris, ff. ad leg. Iul. de adult.* Suarez *disp.46. sect.1. num.13.* Giballinus *de irregularitate cap.4. difficult.13. in fine, fol.230.* unde in casu nostro propter excessum tantum culpa esset, sed non irregularis, *ut sup.* diximus.

42 Remanet tamen difficultas prima facie substantialis apparens, quod posito dubio, de homicidio commisso à Clerico Andrea, dicendum est, esse irregularem, per textum *in cap. significasti, & cap. ad Audientiam, de homicidio*, quia licet in dubio sit eligenda pars, quæ favet eligenti, unde dubius utrum sit illegitimus necne? non debet se habere ut illegitimum, sed potest adhærere parti dicenti non esse talem, ut bene Diana *part.4. tract.2. resol. 59.* in dubio tamen facti homicidii contrarium est, quia debet se gerere, ut irregularem, *d. cap. significasti, juncto c. ad Audientiam, de homicidio*, Covarr. *in Clem. si furiosus part.1. num.3.* Sayrus *lib.1. Clavis Regiæ cap. 13. num.13. & 24. & lib.6.* Thesauri *cap. 12. num. 16.* Vasquez *1.2. disp.65. cap.3. & disp.66. cap.1.* Azorius *tom. 1. lib.2. num.19.* Suarez *disp. 40. sect. 5. numer. 18. & 19. & sect.6. num.12.* unde dubitans commisisse homicidium
43 pro irregulari haberi debet, ut in juribus citatis, per textum *in d. cap. significasti*, ubi constabat maleficium fuisse commissum, & Presbyterum occisum, quia dubitabatur an esset mortuus ex vulnere, quod in caput datum fuit. S. P. Innocentius III. dixit percutientem à sacerdotali officio abstinere debere, ergo noster Andreas irregularis judicari debet, & hoc est maximum argumentum pro Fisco.

Respondeo tamen primò, quòd in casu nostro non sumus in dubio, sed ex processu defensivo, cui, ut suprà dicebamus, standum est, clarè apparet de innocentia Clerici Andreæ, unde non procedunt textus *in d. cap. significasti, & cap. ad audientiam.*

44 Respondeo secundò, quod jura prædicta procedunt in foro externo, sed non in foro conscientiæ, unde in hoc foro poterit dubium deponere, & dicere se non esse irregularem, ut benè Suarez Giballinus, & alii, *ubi supr.* poteritque Judex dicere, ut consulat conscientiam suam in foro pœnitentiali, ut benè Fagnanus *in dict. c. ad Audientiam, num.4.* quæ quidem regula in dubio facti homicidii, procedit etiam in aliis casibus: unde in omni materia ita esse judicandum dicit Fagnanus *ubi suprà in dict. cap. significasti*, sed alii dicunt, quod dispositio jurium prædictorum procedit solum in dubio facti homicidii, non verò in aliis materiis, Diana *part.4. tract.2. res.52.*

Respondeo tertio, quod in dubio facti homicidii Neminem se gerere debere, ut irregularem, & ad textum *in cap. ad Audientiam*, dicunt procedere, quando homicidium est ita dubium, ut verisimilius sit fuisse perpetratum, & ita fuisse declaratum ab Innocentio III. *in dict. cap. significasti il 20.* & ita docent Suarez, Alphonsus de Leone, & alii apud Dianam *part. 4. de irregularitate, resol.52.* unde Escobar *de utroque foro, articul.1. num. 74.* ait, in dubio facti homicidii nullum censeri irregularem.

Et respondet ad textum *in dict. cap. ad Audientiam*, quia 45
ibi manet certa mors famuli, certa culpa Presbyteri, & certum vulnus, contra quem est juris præsumptio, nempè mortem ex vulnere ab eo illato, sequutam fuisse, ergo sequitur necessario contra illum judicandum esse, non tam circa homicidium, *l. ita vulneratus cum l. seq. ff. ad leg. Aquil. cap.2. de Clerico percussore, cap. continebatur 8. cap. significasti il 2. eod. tit. de homicidio*, Gomes. *variar. lib.3. cap.3. numer.29.* Farinac. *tom.3. in tit. de homicidio, quæst.127. nu.21. & 25.* sed etiam circa incursam irregularitatem, de qua loquitur textus *in dict. cap. ad Audientiam*, quamvis versatur dubium circa circumstantiam homicidii: nempè an ex vulnere, vel infirmitate, vel ex incuria medici, mors sequuta fuerit.

Nec quicquam probat textus *in dict. cap. significasti 18. §.* 46
quod si discerni, de homicidio, in quo etiam habemus certum occisum ex certo vulnere, & à certo inflicto vulnerante, & habemus certam ejus culpam, cum cooperatus fuerit in occisionem, & ita habemus certum effectum, idest irregularitatem ex certo, & certo jure procedentem; dubium verò circumstantiæ est, an ex hoc, vel illo vulnere mors fuerit sequuta, quod in consideratione non venit adversus certitudinem in principali, & cum omnes auxiliantes, sive cooperantes concurrerint ad vulnerandum occidendumque, non in dubio sed vere, & evidenter necesse est, ut incurrant in irregularitatem, & locum habeant 47
aliæ rationes. Neque textus *in dict. cap. penult. de homicidio*, locum habet, in quo certè apparent plures occisi, certæ percussiones, certaque culpa ex parte Presbyteri, qui quosdam percussit, remordebat eum conscientia, de interfectione alicujus ex quamplurimis, & qui occisi extiterunt, quod sufficit ad irregularitatem, ut patet *ex dict. cap. significasti*, Bonacina *de irregularit. quæst. 4. puncto 8. num.18.* Farinac. *tom.3. quæst.130. de consultoribus, num.10. & 11.* quod procedit non veluti in re dubia, sed in certo, cum certæ fuerint neces, & certæ percussiones, licèt dubia aliqua sit circumstantia, quæ vincere non debet certitudinem veri facti, quæ verè adest, & ita erit consultius abstinere, quàm temerè celebrare, ut textus ibidem subdit, & ita tenet alius Escobar *in Theologia morali, examine 6. c.5. n.71.*

Sed contra qui dicunt aliqui oppositum, quod sit irregu- 48
laris, quod ita sequitur Stylus Curiæ Datariæ, & Pœnitentiariæ Romanæ, quam opinionem defendit Diana *p.8. tr.7. res.6.* & P. Franciscus de Lugo *in Theologia morali p.1. q.27. n.155. & q.26. n.152.*

Ex quibus infertur primo ex textu *in dict. cap. significasti* 49
18. de homicidio ibi (quod si discerni non possit) colligi quod dum vertitur in dubium, utrum ex homicidio fuerit contracta irregularitas, vel non debet quis se reputare irregularem, & abstinere à Ministerio Altaris, *ut in d. cap. significasti*, quæ ratio periculi tanquam generalis, & expressa in litera ostendit dispositionem specialem ad omnes materias, in quibus illa ratio viget, ut est casus *in l. Regula, §. finali*, ubi Bart. & Bald. notant *ff. de juris, & facti ignorantia*, & quamvis textus proponat quæstionem de Presbytero irregulari, & vulnere illato, & homicidio subsecuto, tamen hoc ideò fecit, quia casus ita contingit in facto, sicuti moris est in decretalibus, sed non propterea arctare voluit regulam de tutiori parte in dubio eligenda ad solam materiam irregularitatis, nam si hoc facere voluisset, potius debuisse dicere hoc statutum fuisse in odium homicidii per specialem indecentiam exercendi ordines cum dubio irregularitatis, quod tamen non fecit Summus Pontifex, sed fundavit decisionem in illo universali principio, quod inter duo extrema in dubio illud est eligendum, in quo nullum timetur periculum ex *d. textu omnes docent*, quòd in dubio sit eligenda tutior pars, ut benè Fagnanus *in d. cap. ad audientiam, & in cap. ne innitaris, n.22. de constit.* scio tamen utrumque Escobar rem aliter explicasse, *de qua re, suprà.*

Infertur secundo, irregularitatem numquam incurri, 50
nisi in casibus à jure Canonico solùm expressis, sicut aliæ pœnæ, & censuræ, *cap. is, qui de sentent. excommun. in 6.* cui videtur adversari textus *in cap. ad audientiam, & in dict.*

dict. cap. significasti, de homicidio, ubi habetur irregularis censendus etiam est qui de homicidio est dubius, ergo in dubio incurritur etiam irregularitas, igitur non solùm, ubi expressum est in jure; cui difficultati respondet Gregorius
51 de Valentia *tom.* 4. *disp.*72. *quæst.*19. *punct.*2. *notabili* 3. textum *in dict. cap. is, qui*, procedere de, quando dubium est in jure, utrùm sit inducta irregularitas, tunc dicendum est, quòd non, quia debet esse expresè jure lata, sed quando sumus certi, quòd pro certa specie pœnæ est inducta in jure irregularitas, sed crimen, & factum est dubium, si nimirum Petrus commiserit, vel non, tunc tutior via est eligenda, ut æstimetur irregularis, nam in dubio tutior via eligenda est, *d. cap. ad audientiam, & d. c. significasti*.
52 Infertur tertio, in dubio facti homicidii, quando scilicet certum est, adesse irregularitatem, sed dubium est, an qui in talem casum in homicidium inciderit, in utroque foro censendus est quis irregularis, quod secus est in dubio juris, ita Covarr. *in clem. si furiosus, p.*1. *in princ. num.*3. Sayrus *lib.*6. *de censuris, cap.*2. *num.*16. *& in clavi Regia, lib.*1. *cap.*13. *num.*23. *&* 24. Flores de Mena *lib.*1. *var. quæst.* 9. *num.*18. Azorius *part.*1. *lib.*2. *cap.*19. *quæsito* 10. *&* 11. Ægid. de Coninch. *de Sacram. & censur. tom.*2. *disput.* 18. *dub.*2. *num.*23. Sanchez *de matrimonio, lib.*2. *disput.*41. *n.*9. Gregorius de Valentia *part.*4. *disp.*7. *quæst.*19. *punct.*2. Ugolinus *de censuris, cap.*4. §.2. *num.*3. Suarez *tom.*5. *de censuris, disp.*40. *sect.*5. *num.*18. *&* 19. *& sect.*6. *num.*1. *cum seqq.*
53 ubi concludit nullam opus esse judicis sententiam, aut declarationem, ut in dubio facti sit irregularis, Salas *part.*2. *quæst.*21. *tract.*8. *disp. unica, sect.*10. *à nu.* 170. Rebellius *de obligat. justitiæ, part.*1. *lib.*2. *part.*3. *sect.*2. *num.* 13. qui dicit, hoc verum est, quam non sit verisimile fuisse sequutum homicidium, Bonacina *quæst.*1. *punct.*4. *num.*3. *de censuris*, Filliucius *tom.*2. *tract.*21. *num.*166. Joannes Sancius *in selectis, disput.*42. *num.*14. qui hoc sentiunt in quolibet dubio facti, eo quòd ratio Pontificis *in dict. cap. ad Audientiam*, videlicet in dubio facti, tutiorem partem amplectendam esse, in omni dubio locum habere videtur, sed alii probabilius existimant, tantummodò in dubio homicidii judicandum esse aliquem irregularem, quia textus *in d. cap. ad audientiam, dict. c. significasti*, loquuntur de homicidio, tum quia sumus in dubio facti, sicque materia est odiosa, ut benè Barbosa *in d. c. ad Audientiam*.
54 Infertur quarto, quòd irregularitas, quam quis contrahit in dubio facti homicidii locum habet quoad privationem ordines, ac in illis ministrandis, non verò quò ad alias pœnas, quæ à judice imponi solent pro irregularitate contracta, prout est privatio beneficiorum, & aliæ similes, quia pœna ordinaria statuta delicto certo non est imponenda in delicto incerto, sive dubio, tum quia pœna extraordinaria proponitur pro dubii qualitate, ut benè Sayrus, Vasquez Salas, & alii, quos sequitur Barbosa *in dict. cap. ad audientiam, n.*3.
55 Infertur quinto, quòd ille, qui dubitat, an aliquem mutilaverit, non censetur se tamquam irregularem gerere, si facta diligenti inquisitione adhuc dubitat, an mutilaverit, non enim versamur in dubio facti homicidii, sed in dubio mutilationis, quæ non est homicidium, Sanchez *cap.* 10. *num.*49. Bonacina *dict. punct.* 4. *num.* 4. contra Navarrum *in manuali, cap.*27. *num.*206. Infertur etiam il-
56 lum esse irregularem, qui fœminæ gravidæ præbuit poculum, sive pharmacum ad abortiendum fœtum, sed dubitat, an fœtus esset animatus, Sanchez *d. c.*10. Bonacina *puncto* 4. *num.*6.
57 Infertur sextò illum, qui consuluit homicidium secundùm aliquos se debere gerere uti irregularem, quando dubitat utrùm suo consilio operatum sit aliquid circa homicidium patratum ab eo, cui consilium dedit, ita Mascard. *concl.*419. *n.*9. Avila, Sanchez, & alii apud Bonacinam, *ubi supra*, sed alii dicunt, quod in dubio consulti homicidii nulla contrahitur irregularitas, de quibus Joannes Sancius *disp.*42. *num.*14. *cum seqq.* sed stante prima opinione ille, qui consuluit furtum aut homicidium, vel aliter adjuvit, tenetur ad restitutionem damni, licèt dubitet an ex suo consilio fuerit sequutum homicidium, vel furtum, cum enim constet de injusta actione consulentis quæ est apta ad effectum producendum, & ex natura sua illum assequitur, dum de effectu subsequuto constat, possessio est pro illa actione injusta quod affectum assecuta fuerit, ita Tabiena, Covarr. Sanchez, & alii, de quibus Barbosa *in d. c. ad audientiam, n.*6.

Infertur ultimo, quod si plures percusserint, & non constet ex quo vulnere percussus obierit, debent omnes tamquam irregulares se gerere, ut post Covarr. Ugolin. & 58
Sayrum dicit Farinac. *decis.*44. *part.* 2. *recent.* Bonacina *disput.*7. *quæst.*4. *punct.*8. *num.*31. *ubi num.*40. resolvit, quòd quando plures vulnera inflixerunt, quorum singula non sunt ex se mortalia, sed simul juncta sunt, causa sufficiens mortis, singuli incurrunt irregularitatem, ut notat Covar. *in d. Clem. si furiosus part.*2. §.2. *nu.*4. sic etiam quando ignoratur quisnam lethale vulnus inflixerit, omnes, qui dubitant se lethale vulnus inflixisse, debent se gerere pro ir- 59
regularibus, Bonacina *ubi supra, n.* 29. quod procedit etiam si homicidium fuerit justum, & meritorium, ut quando occiduntur latrones publici, Rota apud Farin. *ubi supra*, quòd si quis occidendi animo percussit latronem, non tamen lethaliter, latro autem ex aliorum vulneribus periit, primus ille percussor irregularis est, ut contra Sayrum dicit Barbosa *in d. cap. significasti, num.*9. *in fine*, quòd 60
si unus primus leviter solùm percussit, occidendi etiam animo & debilitavit, nihilque in animum secundi occisoris influxit, solùm secundus, qui occidit, est irregularis, & non primus: quod si primus non leviter, sed lethaliter vulneravit, tunc licèt alter superveniens, occidat, uterque irregularis erit, Covar. *in dict. Clem. si furiosus part.*2. §.2. *num.*4. Majolus *de irregularitate, lib.*5. *cap.*48. §.4. *nu.*6. Navarrus *in manuali cap.*27. *num.*223. In foro tamen con- 61
scientiæ standum est conscientiæ uniuscujusque rixantis, quia si constet, quod quis non vulneravit, vel quod vulneravit, sed non animo occidendi, nec lethaliter, tutus est in conscientia, ac proinde non tenetur se irregularem reputare, nisi dubitet, Sayr. *lib.*7. *de censur. cap.*4. *n.*13. sequitur Avila, *d. dub.*3. In foro tamen externo si plures rixentur, & 62
unus in rixa sit percussus, à quo præsumatur percussus tradunt Hyppolitus de Marsiliis *in pract. crim.* §. *quoniam, nu.* 30. Julius Clar. *in* §. *homicidium, n.*37. Menoch. *de arbit. cas.* 263. *& cons.*108. *n.*8. Alex. Gaudensis *responso* 27. *à num.*32. Joannes Baptista à Costa *de facti scientia, & ignorantia, cent.* 3. *dist.*40. *art.*14. Maschard. *de probat. concl.*1003. *n.*55. Bovadilla *in sua Politica, lib.*1. *c.*8. *n.*8.

Tandem pro complemento concludo per textum *in d. c. significasti*, 18. *in vers. (quia tamen id debet fieri cum moderamine, &c.)* quod ut clericus excusetur ab irregularitate 63
propter homicidium debet illud committere cum defensione licito modo facta, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad sumendam vindictam, sed ad injuriam propulsandam, quod habetur in Trid. *sess.*14. *de reformat. cap.*7. loquitur de illo homicida, qui non occidit modo suprà relato, sed de eo, qui eget dispensatione, quatenus in se defendendo excessit moderamen inculpatæ tutelæ, quia hic talis fit irregularis, non ea irregularitate, quæ à solo Papa est dispensabilis, sed alia, quæ ab Episcopo est dispensabilis, 64
ut post Majolum, Navarrum, Bannes, Henriquez, Jacob. Graffium, Suarez, Avilam, Molinam, Sayrum, Farinacium, Reginaldum, Coninchum, Campanilem, Bellettum, & Bonacinam, dicit Barbosa *in d. cap. significasti, num.*12. tunc verò dicitur facere clericus cum moderamine inculpatæ tutelæ, quando constitutus est in tali necessitate, ut neque fuga, neque clamore, nisi interficiendo, 65
vel mutilando aggressorem evitare nequit, quia si alio modo fiat, non dicitur servatum moderamen, & sic propter excessum puniendus esset non pœna ordinaria homicidii, sed extraordinaria judicis arbitrio, post alios Farinac. *qu.* 125. *num.*293. præsumitur verò animus occidendi ex qualitate armorum, cum quibus fuit illatum, unde glossa notat *d. cap. significasti*, quòd percutiens clericum pro se defendendo, si excedat moderamen, nunquam incurrit excommunicationem, seu irregularitatem, nisi dolo, & ex proposito excedat, ut dicit Graffius *cap.*65. *num.*14. unde rejiciunt Covarr. simpliciter asserentem, irregularem esse illum, qui militat, aut occidit, excedens modum in defendendo, prout *supra* diximus, & tradit Barbos. *in cap. significasti, in fine, &c.*

Quare, &c.

DISCEPTATIO XXXV.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Plures conclusiones propnit Gratianus in hac causa.*
3 *Tutor tenetur de levi culpa.*
4 *Tutores, Curatores, & administratores gerunt officium ex necessitate.*
5 *Culpa levis est, civilis quædam inadvertentia.*
6 *Subadministrator tenetur etiam de culpa levi.*
7 *Culpa in exigendis nominibus in tutore non præsumitur.*
8 *Culpa præsumitur, & fraus multis in casibus.*
9 *Maritus in nominibus debitorum, qualem diligentiam exercere debeat.*
10 *Culpa est probanda per allegantem.*
11 *Culpa lata in non exigendo probari debet per pupillum.*
12 *Tutor qua diligentia uti debet in nominibus debitorum.*
13 *Bart.* conf.102. *adducitur, & approbatur.*
14 *Negligentia in committendo qualiter probetur.*
15 *Tutoris negligentia qualiter probetur.*
16 *Negligentia tutoris qualiter probetur.*
17 *Negligentia in eo, quod poterat gerere qualiter probetur.*
18 *Negligentia qualiter probetur, & quibus concurrentibus.*
19 *Negligentia in exactione, qualiter probari debet.*
20 *Curator, vel administrator rei alienæ, si permittat debitores fieri non solvendo, qualiter puniatur.*
21 *Negligentia in exigendo probatur per hoc, quod non exegit, quod debeat exigere.*
22 *Negligentia non præsumitur, sed diligentia.*
23 *Negligentia probatur per hoc, quod quis non fecit id, ad quod tenetur.*
24 *Negligentia dicitur probata quando potuit haberi exactio.*
25 *Culpa levis est, non facere, quod faceret diligens Paterfamilias.*
26 *Tutorem teneri de lata culpa, qualiter procedat.*
27 *Negligentia simplex licet puniri non soleat, fallit tamen si sit magna.*
28 *Negligentia omnia lædit, & exemplis declaratur.*
29 *Negligentia probatur, diligentia non probata.*
30 *Negligentiæ effectus plures sunt.*
31 *Negligentia qualiter præsumatur.*
32 *Negligentia non imputatur, ubi diligentia non proficeret.*
33 *Negligentia alia manifesta, alia dissoluta.*
34 *Negligentia circa officium facit, ut possit removeri ab illo.*
35 *Tutoris diligentia qualis requiratur.*
36 *Dolus est non exigere, quod potest exigi.*
37 *Negligentia qualiter arguatur, & probetur.*
38 *Negligentia dicitur probata, si probetur non exactum tempore.*
39 *Diligentia in officio qualis requiratur.*
40 *Negligentia creditoris annuorum redditEuum, qualiter puniatur.*
41 *Obligatus ad factum certo tempore, tenetur docere de adimplemento.*
42 *Procurator, vel alius excedens fines mandati, qualiter teneatur.*
43 *Casus fortuitus qualiter obliget custodem.*
44 *Tutor dolum qualiter commisisse videtur.*
45 *Culpa lata quæ, & qualis sit.*
46 *Dolus præsumptus quis, & qualis sit.*
47 *Regens Rovitus* dec.36. num.10. *distinguit multiplicem Negligentiam:*
48 *Negligentia secundum aliquos, est privatio diligentiæ.*
49 *Liber tutoris qualis esse debeat.*
50 *Administratores quid, & qualia in libro scribere debent.*
51 *Thesaurarius Principis quid scribere debeat in libro.*
52 *Tutoris periculum circa nomina debitorum, quale sit.*
53 *Tutor, quando teneatur ad idoneos fidejussores.*
54 *Tutor, ut non teneatur pro nominibus à se contractis, quid agere debeat.*
55 *Pupillus an teneatur agnoscere nomina contracta per tutorem.*
56 *Text.* ad l. cum quæreretur, ff. de admin. Tutorum, *qualiter explicetur.*
57 *Tutoris periculo cedit decoctio nominis debitoris.*
58 *Tutoris periculo, ne cædat, quæ diligentia requiritur in exigendo.*
59 *Diligentia Curialis quæ, & qualis sit.*
60 *Tutoris negligentia in administrando qualiter puniatur.*
61 *Tutores an teneatur alimenta describere, & expensas Pupillorum in libro rationum, & quid posito decreto taxativo alimentorum.*

ARGUMENTUM.

Tutores non exegisse annuos redditus, & nomina debitorum pupillorum an demonstrare teneantur? Vel sufficiat eorum assertio in computorum redditione, & minoribus probandi onus transferatur. Negligentia an præsumatur in nominibus debitorum exigendis, & quomodo probari debeat.

PRO

Pupillis de Caropresio,

CONTRA

Tutorem eorumdem.

1 IN anno 1651. quondam Doctor Joannes Thomas Caropresius Terræ Solofræ in suo ultimo, quod condidit, testamento, instituit hæredes Joannem Baptistam, Josephum, & Jacobum suos filios pupillos, quibus tutores reliquit Joannem Matthæum Morenam, & Doctorem Marcum Antonium Caropresium conjunctim.

Qui quidem tutores onus acceptant, confirmationem petunt, tum à Curia Terræ Solofræ, tum etiam à M. C. V. feceruntque inventarium, sive repertorium, in quo inter alia bona hæreditaria dicti testatoris poluerunt infrascripta credita functionum fiscalium consequenda ab infrascriptis universitatibus Provinciæ Principatus ultra, videlicet.

Sopra Rocca Basciarana ann.	143.
Sopra Antretta ann.	33.
Da Bisaccie ann.	17.
Da S. Stefano ann.	13.
Che sono in tutto de fiscali ann.	206.
Et di più ann.	75.

Ultra alia instrumentaria credita Regio assensu vallata suprà universitatem Campi Bassi.

Dicti tutores obligaverunt se impios de bene, & fideliter administrando de claris, & liquidis computis reddendis, unà cum reliquorum restitutione, finita tutela, ut moris, & consuetum est. Quæ quidem tutela per eundem Joannem Matthæum fuit administrata per spatium annorum quinque, totum ante contagium hujus Regni. Ob paupertatem pupillorum finita dicta tutela idem Joannes Matthæus paratus est computa reddere, unà cum reliquorum restitutione, qui tutor in suo repertorio ponit exegisse pro toto tutelæ tempore ex illis, de quibus supra scutos 473. & non scutos 1200. quos exigere debuisset pro tempore suæ tutelæ, & quod pejus dicit idem tutor ad nihil aliud teneri, nisi ad id, quod exegit, plures proponens excusationes.

Primo dicit constituisse pro exactione prædictorum fiscalium illum eundem Procuratorem, quem sua vita durante constituerat Testato Pupillorum Pater, imò post mortem

tem illius Procuratoris constituisse alium Procuratorem pro dicta exactione: unde dicit ad nihil aliud se teneri, sed ita se gessisse, uti bonus Pater familias, & diligens. Dicunt verò versa vice Pupilli nunc facti majores, quod licet Procuratorem constituisset tutor solitum in administrando; non per hoc poterit excusari, non solvendi id, quod asseruit non exegisse, quia ut se excusare valeat necesse esse tutorem adducere illam eandem exactionem fecisse, quam pupillorum Pater facere solebat, per eundem Procuratorem tunc temporis, quo in humanis existebat.

Sed audiamus tutorem replicantem, scilicet, quod non habeat aliam obligationem, nisi constituisse Procuratorem, quem Pater constituerat ad integram exactionem non teneri, imò obligationem producendi eandem exactionem solitam fieri per eundem Procuratorem ad eosdem Pupillos spectare, idque est, quod in contrarium hodie maximopere proponitur, cui incumbat onus ducendi talem exactionem, utrum scilicet Tutori, vel pupillis, dicunt enim pupilli non illam adducere teneri, quia illorum creditum dictorum annuorum stat in probatis, dum ex inventario facto per tutorem apparet, id quod exigere tenebatur, quod inventarium, seu repertorium quantam fidem contra Tutorem faciat, dicitur *in l. Tutor, qui repertorium, de administratione Tutorum*, simulque dicunt Pupilli, quod per solam apertivam, qua Tutor dicit non aliud exegisse annuorum introituum probatum non est pro tutore, imò teneri adducere claras, & legitimas probationes quibus non exegisse constat, nec suffragabitur Tutori constituisse eundem Procuratorem, quem testator constituerat, quia ista diligentia non sufficit ad eumdem excusandum, dum non affert liquidas probationes, quod vivente testatore non exigebatur ab eodem Procuratore, nisi tot, cum tutor teneatur diligentiam omnem adhibere tum de jure, tum de facto, ut promisit in inventario de reddendo bonum computum, & diligentem administrationem etiam cum Juramento, Tum quia sibi constituit Salarium pro tali administratione facienda; Nec producit qualiter testator non exigebat, ultra quantitatem ab eo apertam, sed solùm producit se constituisse eumdem Procuratorem, nec adducit illam eamdem exactionem, quam solebat facere testator, & licet circa partitam scutorum 70. Universitatis Campibassi, pro qua solum dicit exegisse quolibet anno scutos 25. & adhibuisse diligentiam quamdam, quod personaliter accesserit ad dictam Terram pro præfata exactione nihilominus fecisse alias diligentias probare tenebitur Tutor, & liquidis aliis probationibus ostendere impedimentum, propter quod fuit impedicta dicta exactio, nec sufficit tutorem dicere non esse obligatum ad aliam diligentiam, ut in jure fundabimus, cum ad Tutorem spectet facere exactionem integram ea majori integritate, qua potest satisfacere, nullam concedere dilationem debitori, imò quando vult se excusare propter impedimentum, non creditur tutori simpliciter asserenti de impedimento, sed fecisse legales diligentias, provisiones expediendo contra debitores procurasse assignamenta vigore Regiarum pragmaticarum, &c. comparuisse coram judicibus ordinariis, unde cum hoc non fecerit negligentia arguitur contra tutorem, ut in jure fundabimus.

2 Plures conclusiones proponit in hoc capite Gratian. *c.* 125. inter quas licet prima facie videatur conra nostram, quam asserimus probare conclusionem, tamen quia idem Gratianus, vel in ratione decidendi, vel in conclusione ejusdem primæ conclusionis nobiscum sentit, ideo conclusionibus eisdem ob factum propositum dixi respondendum, unde sit.

3 Prima conclusio: Tutor, qui de levi culpa tenetur, *l.* 1. *Cod. de hæred. Tutor. l. Curatorib. l. Tutorib. de neg.gest* tamen in exigendis nominibus debitorum requiritur lata culpa, & dolus; unde non sufficit levis, qui quidem dolus, & lata culpa solum attenditur, si minus idonea dicta nomina esse cœperunt per negligentiam Tutoris, *l.1. cum seq. Cod. de arbitr. Tutel.* Alex. *cons.*104. *numer.*3. *libr.*4. Socin. *cons.*2. *lib.*1. *& cons.*122. *&* 132. *lib.* 1. Montan.
4 *de tutelis, cap.*39. *numer.*56. quia Tutores, & Curatores sustinent hoc munus ex necessitate, sicuti sustinent cæteri administratores civitatum, *l.fin. §.defensores, ff.de admin. rer. ad Civit. pertin.* ideo in exactione nominum mitius est cum eis agendum, *l.si fidejussor. §.1. ff. qui satisdar.cog.* quod secus est in Procuratore, & aliis, qui non adhibent operam gratuitam; quia isti præstant etiam levem culpam, ut *in l. contractus, ff. de regul. jur.* quasi hujusmodi levis 5
culpa, idest civilis quædam inadvertentia sit præstanda in illis, quæ celebrantur causa utriusque contrahentis, prout hæc omnia declarat Alciat. in *l.periculo, n.*3. *&* 4. *ff. si cert.pet.* ubi etiam Zas. *nu.*4. *&* 5. ampliat non solum in Ad- 6
ministratore, sed etiam in subordinato in administratione, quamvis per Rempublicam subrogetur Bart. *in l.ex facto ff. de negot.gest.*

Secunda conclusio est, quod licet ista culpa regulariter 7
non sit præsumenda in tutore, ut teneatur de periculo nominum debitorum non exactorum, unde debet probari illum esse culpabilem, juxta notata per Bart. *in l. periculum* 34. *ff. si certum pet.* ubi Bald. *numer.*1. Zas. *numer.* 4. *&* 5. Paul. ibidem, qui etiam loquitur in administratore civitatis, quod etiam voluit Corneus *ibidem*, dicens, quod in hac nominum exactione illa sit probanda per allegantem, tamen præsumitur, nec eget probatione in administratore, ut in casu *l.ad commentariensem, Cod. de custodia Reorum*, & in aliis 213.casibus relatis per Lucam 8
de Penna *in l. quemadmodum dub.*7. *C. de Agricol. & cens. l.*10. ubi enumerat casus 213. in quibus fraus, & dolus præsumitur. Quod idem firmabat Riminald. senior *cons.* 366. *lib.*2. per text. *in l.cum quæritur & l.cum nominibus, ff.de admin. tutor.* quod notat Angel. *cons.* 312. ubi requirit dissolutam negligentiam, ut tutor teneatur de non exactis, & ita etiam intelligitur textus *in l.si tutor constit.* 16. *ff.de admin. Tutor.* prout explicat Gloss. *ibidem in verb. idoneè*, quemadmodum dicimus etiam in curatore adulti, qui non tenetur pro tutoribus præcedentibus, nisi possit ei imputari negligentia, Salycet. *in l.2. in princ. C. de admin. Tutor.* & idem in nominibus debitorum datis in dotem Marito, 9
qui non tenebitur, si efficiantur non solvendo, nisi præcesserit ejus culpa, *l. Mævia* 50. ubi Bart. *in princ. ff. solut. matrim.* Campegius *de dote, qu.*79. *tom.*9. *tract. diversi fol.*301.

Tertia conclusio est, quod licet regulariter negligentia, 10
& lata culpa sit probanda per allegantem, *l. quoties, §.qui dolo de probat.* Bart. *cons.*102. *lib.*1. Decius *cons.*433. *& in l.periculum, ff. si certum petat.* Menoch. *de recup.poss. remed.*7.*n.*18. Mascard. *concl.*188.*p.*2. qui in specie arguit in pupillo, quod debeat probare latam culpam in non exigendo nomina debitorum, per text. *in l. chirographis* 58. *in fine ff. de admin. Tutor.* juncta Gloss. *in verbo probatum*, unde debet constare tempore susceptæ tutelæ fuisse idoneos, 11
& facilè potuisse exigi, ut dicit Gloss. *in l.2. in verb. susceptæ, Cod. arbitrium tutelæ*, Imola *cons.*75. Fulgos. *cons.*25. quæ quidem negligentia optimè probabitur si Tutor non 12
sit usus illa diligentia in exigendis nominibus debitorum, quibus fuit usus in suorum exactione *leg. Mævia ff. depositi, l. Mulier §. sed enim ad Trebel.* cum lata culpa sit non adhibere eam diligentiam in alienis, quę adhibetur in propriis, Bart. *in l.quod Nerva, ff. depositi*, Jas. *in l. periculum, vers. Ego autem considero ff. si certum petatur*, qui ait hoc procedere in quocumque administratore seu Procuratore etiam privati, si probatum fuerit, quod tunc debitor erat solvendo: idem voluit Barbat. *cons.*92. *n.* 17. *lib.*3. quod notat Arman. Pistor. *quæst.jur. q.*49. Gutier. *de tutelis, par.*3. *cap.*1 *numer.*98. Escobar, *de ratioc. c.*19. *numer.*22. *&* 25. Ajora *de partitionibus, c.*4. *numer.*31. Baeza *de decima Tutor. c.*2. *numer.*148. *& dec. Rotæ Genuæ* 76. *nu.*8. *&* 9.

Unde Bart. *in dict. cons.*102. ad quem omnem recurrunt 13
in materia probandi negligentiam dicit, quod si volo probare aliquem esse negligentem, probare debeo, quod quis in obligatione tenetur ad factum certum, limitatum tempore, & loco, quia tunc eo ipso, quòd illud non facit probata est negligentia ejus, nisi ille ostendat de impedimento *in l.3. §. si ad diem, ff. de re militari, l. qui commeatus ff. de re militar. l.2. §. sed & si quis ff. si quis cautior.* quandoque tenetur communitas capere malefactorem, ut in casu 14
proposito à Bar. *ubi supra*, & tunc ad probandam negligentiam communitatis debet probari primo in Communitatem scivisse illud maleficium commissum etiam tali tempore, & loco, *l.quidam decedens, §.finali cum l.sequenti, ff.de admin. Tutor.* Secundo probari debet, quod locus ille, ubi maleficium fuit commissum, erat vicinus propè illam habitationem, vel villam.

Si

15 Si volo probare tutorem fuisse negligentem in mutuando pecuniam, debeo probare verè vel præsumptivè, quod in civitate erant homines, quibus potuisset dictam pecuniam mutuari cum alias non probaretur negligentia, ut *in leg. Tutor secundum dignitatem*, §. 1. *ff. de ad-*
16 *min. tutor.* Item si volo probare tutorem fuisse negligentem in emendis prædiis, debeo probare, quod prædia utilia reperiebantur, quæ emere potuisset in Authentica de
17 consanguinitate, §.1. *col.*6. Item si volo probare fuisse aliquem negligentem in eo, quod poterat per alium gerere debeo probare, quod facile erat sibi alteri committere, *ut in l.denique*, *ff.pro socio*.

18 Probabitur ergo negligentia si hæc duo concurrant, scilicet quod quis potuit facere aliquid, & obligatus non fecit, ita Bart. *in d.cons.*102. & *in l.si ab hostibus*, *§.fin.ff.solut. matrim.* & *in l.item quæritur*, *ff. pro socio*, & *in l.tutor qui repertorium*, *§.penult.ff.de administr. tutor.* & *in tract. de testib. in verbo lata culpa*, Jo. Andr. *in c.statutum*, *de rescript. in* 6. Ruin. *cons.*51. *nu.*8. *vol.*5. Unde in omnibus casibus ille erit negligens, qui non impeditus non fecit, & non est usus mediis illis opportunis, quibus astrictus uti poterat, *c.licet Episcopus*, *de rescript. in* 6. Mascard. *de probat. concl.* 1093.

19 Quare licet negligentia in exactione probari debeat ab allegante, juxta notata per Escobar, *c.*19. *numer.* 21. & 26. per Gratian.125. *numer.*12. per Noguerol. *alleg.*2. *nu.* 121. *cum seqq.* tamen negligens dicitur, & sufficienter probata dicitur negligentia, quando aliquis tenetur intra certum tempus, & locum facere, quia si non faciat, probata dicitur negligentia, ut post Bart. *dict. cons.* 102. dicit Ruinus *cons.*12. *numer.*8. *lib.*5. Menoch. *de recuper. poss. remed.*2. *numer.*22. Roland. à Vall. *de lucro dotis*, *quæst.*64. unde Cardin. Tusch. *tom.*5. *lit.N. concl.*31. *num.*4. dicit quòd
20 tutor, curator & administrator rei alienæ si permittat debitores effici non solvendo, quia non exigit, prout tenebatur, dicitur negligens, & dicitur probata negligentia; ideo obligatur ad omne interesse de suo, Socin. *cons.*2. *numer.* 8. & *seq.* qui ait, quod negligentia prædicta est peccatum mortale, quia poterat facere, quod non fecit, Cardinalis Tusch. *dict. conclus.*32. Probatur ergo negligentia eo ipso,
21 quod quis habuit potestatem agendi, & non egit per Gloss. *in cap. si clericus in verb. negligenter*, *de præb. in* 6. Nec refert si objiceretur incertum esse, an id fecisset, quia non debebat ob hanc suspicionem omittere facere, quod suum erat, & per hoc non excusatur, *l.* 3. §. *quid ergo*, ibi si quidem non postulavit à Prætore sibi imputet, *ff. de contrar. act. tutel.* Surd. *cons.*6. *num.*2. & *dec.*221. *numer.* 24. *duplicata decis.*341. *numer.*24. Ciriac. *to.*1. *contr.*167.
22 *à numer.*7. & *seq.* Et licèt regulariter negligentia non præsumatur, sed diligentia, Mascard. *conclus.*1093. *numer.*1. quia debuissent tutores interpellari ad pecunias illas exigendas, ut post Paul. de Castro, Anchar. & alios dicit Ciriac. *tom.*2. *contr.*290. *numer.*19. *cum seqq.* tamen quando concurrit negligentia crassior, qua quis non intelligit, vel non facit, quod omnes intelligunt, vel faciunt, dici-
23 tur in lata culpa, *l.cedere diem* 213.*§.fin.l.latæ culpæ* 223. *ff. de verb. signif.* quod exemplificat Andr. Cludius *in tract. de sequestr. cap.*11. *n.*8. dicens in lata culpa esse sequestratarium, si ignorabat vinum corrumpi, nisi quandoque repleatur, vel frumentum nisi interdum moveatur, de quibus Ciriac. *ubi sup.*

24 Negligentia ergo dicitur probata in præsenti, eo ipso quòd tutor potuit curare hanc exactionem, & non reperitur factum id, ad quod tenebatur, ut post Ruin. & Mascard. dicit Ciriac. *contr.*433. *numer.*9. Imò quando non teneretur de levissima culpa, sed tantum de levi, ut voluit Curt. Junior *cons.*19. *numer.*5. tamen hæc culpa levis non excluderetur, quia culpa levis est non facere, quod
25 faceret diligens paterfamilias, & non adhibere eam diligentiam in rebus alienis, quæ in propriis adhiberi solet, §. *præterea*, *Instit. quib. mod. re contrahitur obligatio*, Bart. *in l. quod Nerva* 32. *num.*26. ubi Paul. de Castr. *num.*5. *ff. depositi*, Menoch. *cons.*645. *numer.*5. Decianus *consil.*85. *numer.*46. *vol.*5. Imò dicunt communiter Doctores quod licèt tutor non teneatur de consuetudine, nisi de lata culpa, quæ æquiparatur dolo, juxta notata per Farinac. *qu.*
26 111. *num.*425. Id tamen procedit, quando criminaliter agitur contra eum, ut removeatur, non autem quando civiliter convenitur, ut in casu isto, ut bene Menoc. *cons.*246. *num.*62. Mastrill. *de Magistratib. lib.*6. *cap.*8. *num.*3. & *cap.*

10. *num.* 36. Ciriac. *cap.*433. *numer.*19. quod idem dicit Andreol. *contr.*67. *tom.*1. qui *numer.*27. ait, quòd negligentia simplex licèt puniri non soleat, tamen si sit magna, ut concurrat cum lata culpa, punitur etiam criminaliter, sic imputabitur cessionario, quando sua culpa fuerit negligens in 27
exigendo debitum cessum, qui tempore cessionis erat solvendo, sed postea fui decoctus, ut latè Magil. *de eviction. quæst.*78. Alphonsus Guzman *de evict. quæst.*35. *n.*6. & *numer.*62. Salgad. *in laberinth. credit. p.*1. *c.*26. *§.unico*, *nu.* 19.

Unde dici solet quod negligentia omnia lædit, Glos. *in* 28
l. si quis in verb. negligentia, *Cod. de bonis proscript.* & quod negligentia sit validè damnosa, & è converso vigilantibus jura subvenire dixerat textus *in l. Pupillus*, *ff. de his qui in fraudem credit.* Imò per aliqua exempla pulcherrima declarat Hyppolytus de Marsiliis *singul.*360. putat verò idem de Marsiliis *in rubr. de probat. num.*326. quòd probatur negligentia eo ipso, quod non probatur diligentia, sic judex 29
negligens in administratione justitiæ, quod perdat jurisdictionem, & officium dicit Gaillus *lib.*1. *observ.*28. Plura verò de effectibus negligentiæ scripsit Sebastian. Medices 30
de casib. fortuitis, *par.*1. *qu.*9. Gomesius *in regul. Cancel. de trien. poss.* ubi ponit in epilogum 214. casus, in quibus negligentia, & diligentia producit, & quando quis dicatur negligens in rescriptis præsentatione, & in prosequenda appellatione tradit Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. casu* 204.

Imò non expressa neglecta videntur: sic qui negligit ex- 31
peditionem amplius expediri non potest Anastas. Germon. *in tractat. de indultu Cardinal.* §. *volumus*, *numer.*38. Imò negligentia alicui imputari non debet, ubi diligentia nihil proficeret, Cappella Tholosana *dec.*257. Cravett. *cons.*23. *numer.*3. multiplicem negligentiarum speciem DD. enu- 32
merant, ut una sit magna, alia dissoluta, alia manifesta: magna negligentia est lata culpa, quæ quidem in civili- 33
bus dolo æquiparatur, & manifestam dicunt, quæ causatur ex evidentia rei, Guid. Papa *decis.*346. Hinc pastor tenetur de Custodia, & ubi negat suo dolo, vel negligentia animal periisse probare debet suam diligentiam, Guid. Pap. *sing.*171. imò negligens circa officium sibi com- 34
missum potest, & debet ab eodem removeri, gloss. *in cap. grandi*, *in verbo Regis*, *de supplenda negligentia Prælatorum in* 6. quod latè explicat Brunonus à Sole *in compend. prosit. Iuris in verbo negligens*, Reiger. *in Thesaur. Iuris in verb. negligentiæ*, Speidel. *tom.*2. *litera N*, *in verbo negligentiæ*.

Quia ergo regulariter à tutore illa diligentia exigitur, 35
quam diligens, Pater familias in rebus suis bona fide præbere debet, ut *in l. à Tutorib. ff. de admin. tutor.* quam si prætermiserit, levem culpam appellat Imperator *in d. l. quicquid*, *ff. de admin. Tutor.* Ideo negligentia dicti administratoris in non exigendo à principali debitore existente solvendo præjudicat eidem administratori, quia talis negligentia ad mixtum habet dolum, ut probat text. *in l. dolus* 44. *ff. mandati*, ubi dolus est non exigere, quod potest exigere, quæ quidem negligentia, licet non possit 36
operari contra tertium, de hujusmodi dolo non participantem, ut bene Regens Rovit. *decis.*43. *numer.* 3. & 4. tamen quando debitor non solvit, quia creditor negligit exigere tunc est quædam mora affectata à creditore, quæ non debet ei prodesse, ut bene Regens Rovit. *decis.*43. *numer.*11. quæ quidem negligentia probatur, & arguitur eo ipso, quod creditor potuit petere, & insta- 37
re, & non apparet eum id fecisse, nam quoties quis potest aliquod consequi Juris remediis oportunis, si illis non utatur dicitur per eum stetisse post Gomesium, Sebastian. Medices, Barzium, & alios dicit D. meus Consiliarius Pratus *in observat. practicis*, *obser.*12. *numer.* 45. quod in simili dixit D. Marotta *controv. for. capit.* 36. *numer.*16. qui dicit, quod negligentia eo ipso probata dicitur, quod in tempore præfixo non fuerit facta exactio, 38
*d. l.*3. §. *si ad diem*, *ff. de re milit.* Bart. Felyn. & alii, quos sequitur Gratian. *cap.*527. *numer.*8. & 9. & subdit Marotta *numer.* 17. quod hoc, quod dicimus in Tutore locum habet in quocumque alio administratore per Cavalcan. *de Tutor. cap.*1. *numer.*118. Nam rationi videtur esse consentaneum, & æquitas ita requirit ut unusquisque in suo officio diligens esse debeat, & non negligens, ut 39
in l. divus Marcus ff. de officio Præsidiis, *l. si duos*, §. *minuere*, *ff. de excusat. tutor. l. qui plures* §. *nimium*, *ff. de admin. Tutor. l. si quis*, *C. de officio Præfecti Prætor. Orient.* ita

post Surd. & alios dixit D. Marotta *ubi suprà numer.* 17.
40 Sic ex negligentia creditoris annuorum redditituum, in procrastinanda exactione si debitor non solvendo efficiatur, sibi imputare debet, qui non exegit unde liberaretur fidejussor, posita culpa, & negligentia creditoris, ita Antonius Heringius *de fidejuss. cap.*2. §.15. *numer.*25. Pyrr. Maur. *de fidejuss. sect.* 10. *capit.* 13. *à numer.* 33. Noguerol. *in alleg.*40. *nu.*58. Rovit. *dec.*43. *num.*11. Thor. *in vot.*91. *n.*35. Salgad. *in laberynth. cred. p.*3. *c.*12. *n.*56. Regens de Marin. *tom.*1. *c.*125. *numer.*15. D. Petrus Quesada *differt. forens. differt.* 12. *numer.* 12. quod novissimè, sequitur ponderando Joannes Baptista Muccius *qu. for. qu.* 27. *per tot.*
41 Ubi igitur quis tenetur ad factum limitatum certo loco ipse tenetur docere se adimplevisse quia statim dicitur probata ejus negligentia nisi doceat de legitimo impedimento, Bart. *d. cons.*102. Alex. *cons.*79. *nu.*1. *vol.*4. Mart. *cons.* 152. *numer.*9. Rot. Genuæ *dec.*76. *numer.*6. *& dec.*160. *numer.*2. Man. *dec.*53. *numer.*3. Giurb. *obser.*81. *numer.*3. *in fine*, qui ex hoc infert, quod Nauta, qui Navim in alio loco oneravit, quam sibi assignato, cum excedat fi-
42 nes mandati, tenetur de casu, & damno sequuto, sic *n.* 6. dicit, quod ille, qui ratione officii tenetur ad Custodiam, sibi incumbit onus probandi casum fortuitum absque sui culpa, pro quo allegat Gloss. & Bartol. *in l. cui ita species, ff. de leg.* 2. nec mirum est, quia negligentia fructus consistit in damno, Giurba *obser.*4. *numer.*19. *& obser.* 13. *numer.* 29. ubi ait quod negligentia omnia lædit, & facit amittere jus suum, cujus fructus est illud damnum, quod sequitur, *l.*2. *Cod. de conducend. in publ. horreis l.*10. Monterius *dec.*24. *numer.*27. unde punienda est, Vivius *dec.*322. *numer.*24. *& dec.*365. *numer.*5. Giurb. *d. observ.* 13. *numer.*29.
43 Imò talis tutor propter istam negligentiam in exigendo commisisse videtur dolum, juxta notata per Carleval. *disp.* 2. *numer.*519. ubi administratores universitatum, vel pupillorum omittendo solum exactionem suorum jurium possunt universitates, & Pupillos destruere, & omittendo tantum omnia devastare, & destruere, ut bene Belluga *in speculo Princip. rubr.*35. *numer.* 8. *cum seqq.* unde in
44 magna culpa, & negligentia, iidem sunt, quod patet quia magna negligentia culpa est, ut dixit Juris-Consultus *in l. magna ff.*206. *de verbor. signific.* Et quidem culpa magna
45 non levis, ut *in d. l. cedere diem* 213. ibi lata culpa est nimia negligentia, *ff. de verborum*, ergo magna negligentia dolus est. Isti verò administratores non solum de dolo, imò de lata negligentia, & culpa tenentur, ut *in l.*6. *ff. de administr. rerum*, *&c. l. dolus* 44. *ff. mandati*, ubi dolus es-
46 se dicitur, si quis nolit prosequi, vel exigere quod potest, & pariter dolus præsumptus cum ipsa læsione, quę resultat ex negligentia dicitur dolus verus re ipsa, ut latè Castril. *to.*3. *controv. c.*2. *n.*41. Christophor. Crespi. *to.*2. *obser. obser. c.*48. *n.*12. *cum seqq.*
47 Propterea dictus Rovitus *dec.*36. *numer.* 10. distinguit multiplicem negligentiam scilicet magnam dolo æquiparatam gravem, vel levem dicens *numer.*15. quod ubi administrator tenetur adhibere diligentiam, tunc etiam de levissima culpa tenetur, quod etiam *num.* 19. firmat ubi
48 suus observator *numer.*29. observat, quod negligentia est privatio diligentiæ, & dicit etiam *num.*5. *& seq.* Regens Rovit. quod quilibet administrator tenetur librum rationis
49 conficere, qui quidem liber non debet continere. Reliqua in, folle sub nube, & in genere, sed per singulas partes, & species declarando quid, unde, ex quo facto, & qua causa, à quo, & cui, & quando datum, vel acceptum sit, *l. cum servus* 81. *l. qui sub conditione* 110. *ff. de cond. & demonstrat.* Foller. *in constit. pervenit, numer.* 55. *cum seqq.* Bart. *cons.*150. & Uvesembech. *cons.*47. *nu.* 14. Claudius Bertazzol. *in addit. ad Patrem cons. crim.*241. *vol.*2. latissimè Escobar *de ratiociniis*, *c.*10. *num.*42. post
50 quem dicit Rovit. *ubi suprà* quod administratores in hoc libro debent scribere, quod receperunt, & nominatim à quibus quod si non fiat non videbitur reddita ratio, & in eis arguitur manifesta negligentia, remissio, & dolus, Cravetta, Daumauderius, & alii, de quibus Rovit. *num.* 7. per text. *in l. apparitores C. de exactorib. Tributor. l.*10.
51 *& in l. neminem, vers. integre, Cod. de susceptor. lib.* 10. Hinc Surd. *cons.*391. *vol.*3. loquens de libro conficiendo per Thesaurarium Principis fundat de jure communi, quod tenetur describere in libro etiam species monetarum, quas recipit, in quibus cadere potest valor extrinsecus, quod sequitur Regens Rovit. *decis.* 36. *numer.* 8. qui *numer.*9. dicit, fuisse hoc non sine maxima ratione introductum: nam alias scriptura ipsarum rationum reddendarum confusa est, & ex ea non posset comprehendi, si quid machinationis in ea contineatur, quod considerat Bart. *in l. comperimus*, *Cod. de navicular. libr.* 11. nec deprehendi posset an probè vel improbè sint in eum rationes relatæ, ut post Plotum, & Surdum, dicit Regens Rovit. *nu.*9.

Ultima conclusio in nominibus debitorum contractis 52
per eundem tutorem periculum semper spectat ad eundem, ut habetur *in l. Titia*, §. *si pecuniæ*, *ff. de negot. gestis*, unde in illis requiritur diligentia tam in contrahendis, quàm in ea etiam exigendis, qua non præstita per levem, seu latam culpam, ipse tenebitur, *l. quicquid*, *Cod. arbitrium tutelæ*, in quibus contrahendis tutor debet probare nomen tunc contractum fuisse idoneum, & in contrahendo diligentiam adhibuisse, *l. si res pupillaris*, 51. *vers. cum celeberrimus ff. de admin. Tutor. l.*1. §. *si Magistratus vers. probatio autem de Magistratib. convenientib.* Barbat. *consil.*92. *numer.*13. *lib.*3. Boerius *decis.*59. & ita in specie est textus notabilis *in d. l. quo sub conditione. ff. de condition. & demonstrat.* ubi tutor non 53
est cogendus præstare idoneos fidejussores, & debitores, cum quibus ipse contraxit, usque in diem mortis Domini, cum sufficiat eo tempore, quo contraxit, Gutierrez *cap.*1. *de tutel. numer.*9. *part.*3. Gratian. *cap.*125. *numer.*35. qui *numer.*36. pro nobis loquens, dicit, quod in nominibus hæreditariis diligentiam tenetur adhibere tutor, si fuerit idonea tempore susceptæ tutelæ, sed in nominibus contractis per eundem tutorem, ipse tutor tenetur. Verùm tamen est quod tutor ut non teneatur in 54
nominibus à se contractis sufficit quod adhibuerit diligentiam, quam paterfamilias rebus suis adhibuisset, quæ si prætermittatur dicitur levis culpa, prout dicimus de tutore deponente pecuniam penes Mercatorem, qui communiter reputabatur idoneus per cujus decoctionem si perdatur pecunia, non imputabitur administratori, imò ista diligentia sufficit, neque aliter tenetur tutor, quam si commiserit culpam in contrahendo nomina, & non exigendo, Gloss. *in Auth. novissima. in verb. periculum*, *Cod. de admin. tutor. & in l. litis*, §. *si pecunia*, *ff. de negot. gestis.*

In quibus tamen nominibus contractis à tutore pupil- 55
lus facultatem habet eligendi an velit agnoscere nomina contracta à tutore, necne per textum *in l. cum gereretur*, *ff. de administrat. tutor.* quod intelligunt in nominibus non idoneis, quia in illis, qui sunt solvendo, melius est, ut teneatur agnoscere, ut bene Pistorius *quæst.*49. *to.* 1. *numer.*15. Gratian. *c.*125. *numer.* 45. Riminald. *cons.* 336. *numer.*18. *lib.*2. per text. *in l.*2. *ff. quam ex facto tutoris*, ubi competit Pupillo utilis actio, finita tutela, licet stipulatio concepta non est in tutorem, quod idem dicitur *in l. tutores*, *& in l. si tutela*, *& de admin. tutor.* & ita procedit textus *in Cod. cum quæreretur*, *ff. de admin. tutor.* quæ loquitur in nominibus non idoneis, in quibus 56
culpa tutoris præcessit tempore administrationis unde si propter negligentiam in non exigendo, effecti sunt non solvendo tempore tutelæ, tenetur tutor, respectu temporis, quo assumpsit tutelam, *libr.*2. *Cod. arbitr. tutelæ*, si autem nulla negligentia præcedente statim post assumptam tutelam, vel casu fortuito, effecti sunt non solvendo, non adscribitur tutori, *l. etiam*, *ff. de admin. tutor. l. litis*, §. *si pecuniæ*, *ff. de negot. gest.* si verò post finitam tutelam desierunt esse solvendo debitores, quos tutor non exigit, durante tutela, tunc tutor eximitur, *l. cum post mortem*, *ff. de admin. tutor.* quos casus distinguit Roman. *cons.*413. *n.*18. Soc. *cons.*2. *lib.*1.

Unde infertur primo periculum decoctionis debitorum 57
spectare ad tutorem differentem exigere ab eis credita pupilli, dum sunt solvendo, Gloss. *in l. si debitoribus*, 18. *in verb. pertinentes*, *C. de administr. tut. d. cap.*125. *num.* 49. requiritur dissoluta negligentia cadens in culpam latam, *l. si tutor constitutus*, 16. *de adm. tutor. l.* 2. *C. arbitr. tutor.* ita ut non omnis mora imputanda sit tutori, qui excusat ibi semestralem dilationem, dicens, quod non dicatur negligentia, & culpa lata, quando actio non est peritura tempore, cum tempus semestre dicatur modica mora: Ubi ponderandum esse dico illud verbum Gratiani ibi:

Re-

Requiritur enim *Curialitas in exigendo*, qui Gratianus licèt à principio nobis contrarius videatur, tamen hic in
58 illo verbo (Curialitas) ponit gladium ad radicem, requiritur enim Curialitas, idest, ut exequutoria expediri fecis-
59 set, ut provisiones contra universales debitrices procurasset, ut easdem cogeret ad assumenda temperamenta pro solutionibus, tunc enim non esset in negligentia, nec sufficit tutori dicere constituisse Procuratorem illum eundem, quem pupillorum Pater constituerat, quia cum ex dicta negligentia tutor sit in culpa lata, imò & in dolo non est audiendus, nisi probato impedimento, ut dicebamus.

60 Infertur secundo cum Balthassare Thomasio *de tutore,& curat.t.1.tit.18.c.11.fol.mihi 174.col.2.* tutores negligentes in administrando, ex quo se datos cognoverunt ipsorum periculo, omnia facerent, per tex. *in d.l.1. & 2. C. si tutor, vel Curator, non cessit*, Guttierrez *d. p.3. de tutel. capit. 1. numer.*100. Roman. *cons.* 425. ubi ait, quòd quando tutor bona sua prudenter collocavit, & non bona pupilli, vel quando sua bona prudenter exegit, & non bona Pupilli, negligenter se gessisse dicitur, Matthæus Cuno *de pactis, lib.1.c.2.numer.56.* Rot. Roman. *dec.634.p.1.diversf.* Montan. *de tutel.cap.32.regul.4.& 9. lib.2.* Menoch. *cons.* 1218. Riccius *collect.*1211. Escobar. *de ratioc.c.19.* Didacus Spino *in speculo testamentorum gl.29. numer. 56.* Quod adeo verum est ut majorem diligentiam circa bona pupilli, quam circa sua adhibere teneatur tutor, *dict. l. tutores, §.1. ff. de admin. tutor.* Curtius Junior *cons.29. numer. 19.* Cassan. *in consuet. Burgund. in tit. de Infamibus, rubr.6. §.* 4. & si res pupilli non locavit, sicut sua, Galganetus *de tutel. lib.3.qu.28.* Montan. *de tutel. cap. 30. numer.93. & cap.32. resol.2. numer. 6.* licèt alii melius putent contrarium, quod scilicet sufficiat si tutores, vel curatores negotia pupillorum ita gerant, sicuti propria, Bart. *in l. 1. ff. de tutel.* post alios Thomasius *de tutelis d.tit.18.c.11.*

61 Infertur ultimo ad ridiculam prætensionem tutoris, qui vigore decreti Curiæ Solofranæ prætendit sibi alimenta taxata pro pupillorum educatione, cum tamen in libro rationum, de quo *suprà*, diximus qualiter sit formandus cum Regente Rovito, nihil ponat de istis alimentis præstitis, & licet pupilli vivere de vento non potuerint, sed alimentis ab ea præstitis, tamen necesse erat in libro rationum describeret, vel describi faceret, dietim, & mensatim dictas expensas alimentorum, quæ non consistunt in indivisibili, sed recipiunt magis, & minus, quia potuisset augeri, & minui: unde dietim, & mensatim describi debebat, prout est communis conclusio in materia tutelari videnda apud DD. *suprà* citatos, & praxis nostrorum tribunalium, ubi licèt taxentur alimenta per decretum M. C. vel interdum S. C. tamen tutor tenetur omnes expensas alimentorum causa factas peculiariter in libro rationum describere, prout patet lippis, & tonsoribus præterquam quod decretum factum in terra Solofræ fuit ad instantiam tutorum, unde possunt pupilli hodie probare contrarium, quæ probatio non requiritur, quia tales expensæ sumi debent, idest probari debent ex libro rationum facto per tutores.

Quare, &c.

DISCEPTATIO XXXVI.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Possessorium competit pro annuis præstationibus personalibus.*
3 *Textus* in c. querelam 24.de electione, *cum concordantibus adducitur.*
4 *Quasi possessio incorporalium per unicum actum acquiritur.*
5 *Requisita quasi possessionis, quæ sint?*
6 *Mandatum de manutenendo, & exequutivum in præsenti competunt.*
7 *Possessio etiam cum legis resistentia sufficit ad manutentionem in possessorio posita præscriptione decem annorum.*
8 *Episcopus vigore Concilii Trident.* sess.21. c.4. de reform. *potest coadjutorem deputare ob populi numerum auctum.*
9 *Episcopus non potest dividere Parœciam ob numerum populi auctum.*
10 *Coadjutori debetur congrua arbitrio Episcopi.*
11 *Congrua potest assignari, tùm in decimis, tùm in aliis.*
12 *Congrua debetur Coadjutori a Parœco si non sufficiant bona Parœci, vel Ecclesiæ.*
13 *Ordinarius propter visitationes præsumitur informatus de valore beneficiorum, & status Ecclesiæ suæ Diœcesis.*
14 *Populus tenetur probare sufficientiam redditûum Ecclesiæ, ne teneatur ad congruam.*
15 *Declaratio Sacræ Congregationis adducitur in oppositum.*
16 *Declaratio prædicta procedit quando non consentit Rector, seu Parœcus.*
17 *Consensus præsumitur spatio decem annorum, & multo magis majori tempore.*
18 *Observantia subsecuta facit præsumi justificationem literarum.*
19 *Assensus Summi Pontificis præsumitur spatio 30. annorum, nec requiritur scientia Papæ.*
20 *Datarius est organum Papæ, & quando facit, Papa facit.*
21 *Datarius utitur vivæ vocis oraculo, quo non utuntur Cardinales nisi in certis casibus.*
22 *Declarationes Sacræ Congregationis quando fidem habeant.*

ARGUMENTUM.

Textus *in cap. querelam de electione* declaratur, possessorium pro annuis præstationibus personalibus competit? Incorporalium quasi possessio per unicum actum acquiritur. Quasi possessionis requisita quæ sint. Mandatum exequutivum quando competat? Possessio cum legis resistentia an suffragetur Episcopum vigore Concilii *sess. 21. cap. 4. de reformatione*, posse deputare coadjutorem ob populi numerum auctum: non tamen dividere Parœciam? Populus qualiter teneatur ad congruam, & alia ad materiam explicantur.

PRO

Reverendo Dom. Fabio Vigilanti, Coadjutore S. Juliani Terræ Solofræ Salernitanæ Diœcesis,

CONTRA

Reverendum Rectorem ejusdem Ecclesiæ.

FACTUM.

Supponitur in facto Archiepiscopum Salernitanum in 1
anno 1612. suam Diœcesi visitantem invenisse in Parœciali Sanct. Juliani Terræ Solofræ suæ Diœcesis Curatum non potuisse animarum curæ incumbere ob numerosum numerum parœcianorum, qui tunc erat mille circiter, ob quod deputavit Coadjutorem, cui assignavit annuos ducatos 25. super fructibus, & introitibus illius Ecclesiæ; & alios ducatos quatuor, ut contribueret Parœcus, & ducatos decem Rector ejusdem Ecclesiæ, & hoc fecit in Sancta Visitatione, & bullas super hoc expedivit ad beneficium D. Pompilii Vigilantis; & post modum ob ejusdem D. Pompilii resignationem à 34. annis circiter fuit provisus Reverendus D. Fabius Vigilanti per Sedem Apostolicam, & tum D. Pompilius: tum etiam D. Fabius sunt in quasi possessione exigendi tum ducatorum 25. solutorum ab Ecclesia, tum quatuor solutorum à Parœco, tum illorum decem solutorum super fructibus, & obventionibus Rectoriæ; annuentibus, & patientibus Rectoribus pro tempore. Nunc non obstante pacifica quasi possessione per annos quadraginta quatuor, D. Donatus Ronchæ, Rector ad præsens ab annis undecim prætendit nolle solvere ducatos decem sub aereis quibus-

busdam prætensionibus non potuisse Episcopum onus imponere super beneficiis simplicibus, & comparvit in Curia Archiepiscopali Salernitana, vexando indebitè cum reverentia D. Fabium Vigilantem hodiernum Coadjutorem, & prætendit non ampliùs solvere ducatos illos decem; & etiam cogendum fore ad restituendum totum exactum in præteritum: quæsito quid juris.

2 Respondeo pro Coadjutore præsente contra Rectorem, & hoc tum in possessorio tum in petitorio.

Quoad possessorium quidem, quia in annuis præstationibus etiam personalibus dantur remedia possessoria, & mandatum de manutenendo, juxta celebrem doctrinam Innocentii *in cap. querelam, de electione*, Afflict. *dec.*395. Rebuffus *ad leges Gallicas, tom.* 3. *in titulo, de causis possess. beneficii in præfatione, numer.*20. Menoch. *remed.* 1. *recuperandæ numer.*87. Franchus *dec.*90. ubi ait quod ita servatur in omnibus curiis tam temporalibus, quàm spiritualibus, & latè defendit Felician. de Solis *libr.*3. *de censibus, cap.*1. *numer.*8. Regens de Ponte *cons.*144. *numer.*20. *&* 3. *vol.*2. Cevallos *comm. contra comm. quæst.* 656.

3 Quod probatur tùm ex textu *in dict. cap. querelam* 24. *de electione, & ex cap. sicut* 16. *in principio de re judicata*: & poterit contra negantem agi remedio spolii, Decius *cons.*135. *&* 215. Ofaschus *decis.*99. Mascard. *de probat. conclus.*1323. *numer.*19. Gigans *de pensionibus, quæst.* 47. *numer.*10. Felician. *ubi sup. numer.*8. Rota Romana plures apud Seraphinum *decis.*1351. Gregorius XV. *decis.* 507. Garsia *part.*1. *de Beneficiis capit.*5. *numer.*199. Gratian. *cap.*94. *numer.*59. Marescot. *lib.*1. *capit.*18. Pacificus *de Salviano interdicto, decis.*99. *inspect.*3. *c.*4. *num.* 199. Et ad hanc quasi possessionem acquirendam unicum

4 actum solutionis sufficere dicit Glossa *in c. si verò*, 12. *de Jure jurand.* Cardinal. Tusch. *tom.*3. *lit.E. concl.*83. *& tom.* 7. *in verb. possessio concl.*421. *& in verb. quasi possessio concl.* 34. Trivisanus *dec.*54. *part.*2. Cardin. Puteus *dec.* 192. *p.* 1. Mascardus *conclus.*173. Gonzalez *ad Regul. Cancellariæ* Gloss.45. *numer.* 29. Riccius *collect.* 1454. Garsia *d. cap.*5. *numer.*59. Borellus *in summa decisionum, titul.*32. *num.*216.

5 Requiritur tamen, ut talis actus sit factus scientibus illis, quibus præjudicium prætenditur illatum, & ut sit actus clarus, & non turbidus, Garsia, Gonzalez, & alii *ubi supra*: ergo cum D. Fabius Coadjutor fuerit in quasi possessione exigendi per tot annos, erit in quasi possessione manutenendus; & si Rector nolit solvere, ut agendo jactatur erit præceptum faciendum, ut solvat, & servatis servandis erit mandatum executivum concedendum

6 contra Rectorem; hic enim est casus, in quo duo mandata concedenda sunt, nostro Coadjutori scilicet mandatum de manutenendo, & mandatum exequutivum; quæ duo mandata poterunt simul peti à Coadjutore, & pro præteritis præstationibus decursis, & non exactis poterit expediri mandatum executivum, ut bene Rota Romana apud Postium, *de manutenendo observ.*202. *à num.*60. *cum sequentibus*.

7 Dicet Adversarius possessorium, de quo in præsenti non esse attendendum, quia est possessio Coadjutoris cum legis resistentia, scilicet cum declaratione Sacræ Congregationis, de qua infrà, quia quando jus resistit, seu admodum vehemens Juris præsumptio non dicitur possessio, seu quasi; sed potius iniqua occupatio, quæ nihil prodest occupatori, ut latè Mascard. *in verb. possessio conclus.*1203. Gratian. *cap.* 870. *numer.* 16. Rota coram Pirovano post tractatum Postii *dec.*215. *numer.* 23. & dicitur improba, non manutenibilis possessio, quæ est contra prohibitionem statuti, Boccaccius, de interdicto *uti possidetis cap.*4. *in fine*, Rota *divers. decis.*41. *par.*2. ergo nihil ad nos.

Respondeo tamen nullam extare talem declarationem, ut infrà probabo in petitorio, & dato quod adesset, nihil præjudicaret huic possessorio, quia possessio, etiamsi manifestè sit contra Jus, seu etiamsi habeat Juris communis resistenriam vehementem, prodest ad mandatum de manutenendo, quando est alicujus temporis considerabilis, Marescottus *lib.*1. *var. cap.*11. *numer.*54. *&* 55. Cavaler. *dec.* 80. *numer.*8. Rota apud Postium *dec.*194. *num.*12. *&* 215. *numer.*26. *&* 217. *numer.*8. scilicet si sit decennalis Marescottus *ubi supra*, eoque magis si sit plusquam decennalis, Rota post tractatum Viviani *dec.*86. *num.* 50. & apud Postium *dec.*32. *num.*8. *&* 33. *num.*6. & etiam in Regaliis sufficit diuturna possessio, ut bene Giovagnonus *cons.*9. *numer.*36. *&* 37. *vol.*1. in quibus regulariter ex sola quasi possessione manutentio non datur sine titulo habito à Principe, Burattus *dec.*312. *n.*12. *&* 13. Etenim ex longæva possessione, & decennali, omni calumnia sublata, oritur titulis præsumptio, seu titulus coloratus, qui sufficit ad obtinendum mandatum de manutenendo, etiam si jus resistat: Boccacius, *de interdicto uti possidetis c.*18. *n.*49. Marescot. *lib.*1. *var. c.*11. *numer.*53. Guttierez *practic. quæst. lib.*3. *quæstio.* 14. *numer.* 79. Giovagnonus *consil.*11. *numer.*23. *libr.* 1. Cavalerius *decis.*384. *&* 631. sic ad effectum manutentionis non obstat Juris resistentia donec cognoscatur petitorium, quando habet quis præscriptionem, & privilegium Seraphinus *decis.* 595. *& decis.* 1380.

Circa verò petitorium dubitari non potest id potuisse 8
fieri per Episcopum vigore Concilii Tridentini *sess.*21. *de reform. cap.*4. ubi Episcopi tamquam Sedis Apostolicæ delegati in omnibus Parœcialibus numerosis, ut unus Rector, seu Parœcus non possit sufficere Ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, & cultui divino per agendo, cogi possunt Rectores, vel alii ad quos pertinet sibi adjungere alios sacerdotes ad hoc munus, ergo Archiepiscopus tunc temporis fecit id quod vigore Concilii tenebatur facere, ob multitudinem enim populi aucti providendum est Parœco, seu Rectori de Coadjutore, Cæsar de Grassis *dec. unica de Parœciis*, Gonzalez *in regul.*8. §. 9. *numer.*26. Riccius *in praxi par.*4. *resol.*494. Quando enim solus Curatus eodem tempore pluribus infirmis providere non potest non datur justa causa dividendi Parœciam, sed adhibendi ministros Coadjutores, Rot. *in Aquilana nullitatis erectionis* 10. Maji 1613. coram Pirovano, impressa apud Farinacium *dec.* 484. *p.*1. *recentiorum*, latè Stephanus Uveymes *ad constitutiones* 24. *ex antiquo jure desumptas*, & per Concilium Tridentinum innovatas, *constitut.* 19. ubi per locum Trident. ait innovare textum *in c. ad audientiam, de Ecclesiis ædificandis*, & dicit Episcopum posse cogere Rectores adjungere alios Clericos ad administrationem Sacramentorum, & divina officia, si unus Rector non sufficiat, quod, & Rota dixit teste Garsia *p.*12. *de Beneficiis, c.* 3. *n.*10. quia non debet expectari, ut Parœciani decedant sine Sacramentis, ad hoc, ut Episcopi cogant Rectores sibi adjungere alios Sacerdotes in Ecclesiis parœcialibus, in quibus populus ita numerosus est, ut unus Rector non 9
sufficiat, ut decisum refert Garsia *dict. cap.*3. *num.*9. Parœciam tamen dividere, dismembrando partem Curæ animarum non poterit sub prætextu quod populus esset numerosus, ut decisum refert Barbosa *in Trid. sess.*21. *c.*4. *n.*50. *in fine*. Et in hac deputatione Coadjutoris poterit Episcopus 10
assignare certam partem, quam congruam vocamus ex fructibus Ecclesiæ, ut in *Trid. ubi supra*, Barb. *de potest. Parœci, p.*2. *c.*23. *in fin.*

Quod verò talis congrua sit arbitrio ordinarii remissa, patet ex Doctoribus aqud Rebuffum *in tractatu, de Congruis portionibus, qu.*8. Surd. *de alim. tit.*4. *qu.*2. *& sequenti* Rota *dec.*5. *p.*2. *diversorum*.

Poteritque assignari talis congrua tum in decimis, tum 11
in aliis bonis Rectoris, & redditibus Ecclesiæ *cap. ad audientiam, de Ecclesiis ædificandis*, ubi loquitur indistinctè esse assignandam super redditibus, proventibus, & obventionibus, *& Clem.*1. *de Iure patronat.* Abbas *in d. cap. ad audientiam, n.*15. & declaravit Sacr. Congregatio *in Trid. sess.*21. *de ref. c.*4. ubi ait licere Episcopo assignare talibus Coadjutoribus congruam arbitrio suo ex omnibus fructibus ad Ecclesiam pertinentibus, non distinguendo magis decimas, quàm alia corpora reddituum ejus, & debet Episcopus prius arbitrari bona, & redditus Ecclesiæ si sufficiant, deinde in subsidium cogere populum, vel alio modo providere *d. c. ad audient.* ubi Hostiensis *n.*3. Abbas *n.*7. Bald. *cons.*132. *vol.*1. Rebuffus, *de Decimis qu.*6. *nu.* 22. & sic declaravit Sacra Congregatio.

Quod si Episcopus visitando videat opus esse Coadju- 12
tore, & assignet congruam solvendam à populo ob insufficientes redditus Ecclesiæ, tunc si populus pretendat se gravatum, quia redditus Ecclesiæ sufficiunt poterit agere coram Episcopo, & ei incumbit probare redditus Ecclesiæ esse sufficientes, quia semper præsumitur pro or- 13
dinario, qui propter visitationes censetur informatus de valore beneficiorum, & de statu Ecclesiarum suæ Diœcesis;

cesis; Felinus *in cap. ad aures n.11. vers. quæ ratio non cadit, de rescriptis*, & in puncto materia congruæ dixit Rot. *dec. 5. in principio, vers. quia prædicta sententia part.2. diversorum*; ergo spectat ad eundem populum, vel in præsenti
14 spectaret ad Rectorem probare contrarium, cùm præsertim habeamus plures visitationes tot Illustrissimorum, & Eminentissimorum Purpuratorum, quorum primus, qui hoc fecit, fuit Eminentissimus Cardinalis Sanseverinus, cujus fama nostris non contentatur Encomiis, sed volat per orbem; ut in simili de quadam congrua imposita in diœcesi Mediolanensi à Sancto Carolo Borromæo, postea solum per plures annos tempore suorum successorum, & deinde negabatur solutio, dixit Rota coram Reverendo Don Andrea in una Mediolanensi Decimarum 18. Decembris 1617. de qua Farinac. *decis. 595. tom. 2. inter posthumas*.

15 Sed audio Adversarium in petitorio insurgentem, non posse Episcopum erigere coadjutoriam in vim decreti Concilii Tridentini *sess. 21. de reformat. cap.4.* sed posse cogere Rectorem ad adjungendum sibi tot Sacerdotes, qui sufficiant Ecclesiis in Sacramentis administrandis, & ad hoc adversarius credo, quod adducere illam declarationem, quam affert Barbosa 1. *in collectaneis ad Tridentinum, sess.21. de reformat. cap.4. numer. 3.* eandem refert Barbosa, *de officio Parœci capit.11. numer. 4.* & iterum repetit in summa Apostolicarum decisionum *collect. 176.* & hic est mos hujus Doctoris sæpè sæpius eandem repetere cantilenam.

16 Taceat tamen Adversarius, quia Tridentin. expresse loquitur posse Episcopum cogere Parœcum, vel Rectorem ad deputandos Sacerdotes, &c. hoc fecit Dominus Archiepiscopus tunc temporis scilicet Rectores si non coegit, certe voluntariè consenserunt de Coadjutore eligendo; & hoc patet, tum quia non fuerunt conquesti per quadraginta quatuor annos Rectores pro tempore, sed passi sunt Coadjutorem prædictum, ut in facto; voluntariè ergo fuit constitutus coadjutor, scilicet annuentibus Rectore, & Parœco; & hoc est, quod dicitur à Sacra Congregatione non posse scilicet Coadjutor constitui ob populi numerositatem invito Rectore, sed solum Rectorem Parœcumque cogi ad eligendos sacerdotes, qui secum exerceant; at posito consensu, qui
17 multiplici ex capite præsumitur interventus; quia scilicet est solemnitas requisita, quæ spatio temporis præsumitur *l. sciendum, ff. de verb. obligat.* sicuti quælibet solemnitas spatio decem, vel 20. annorum præsumitur Rota Romana, teste Postio *decis. 20. numer. 10.* post tractatum de manutenendo, *& decis.428. numer.11.* ergo multo magis spatio quadraginta quatuor annorum, de quibus in præsenti.

18 Accedit subsequuta facit præsumi justificationem literarum, ut latè Rota apud Postium *decis.139. numer. 10. & 314. numer.8. & dec.554. numer.50.* & dat robur scripturis, & fidem eisdem etiam minus Authenticis, & informibus, ut bene Rota apud Postium *decis.561. numer. 7.* ergo cum in præsenti facti specie præcesserint quadraginta quatuor anni à die erectionis hujus coadjutoriæ, præsumitur solemniter facta, & annuentibus Rectoribus pro tempore, quod non est contra mentem, neque Concilii, neque Sacræ Congregationis, sed eisdem conforme. Addo
19 quod ex tali tempore præsumitur etiam assensus Pontificis, ut bene Riccius *in materia alienationis rerum Ecclesiæ*, qui ait quod per tale tempus solemniter præsumitur facta alienatio bonorum Ecclesiæ, & quod Papa consenserit Riccium *in praxi, part.1. resol.33.* ubi spatio 30. annorum assensus Papæ præsumitur, nec requiritur scientia Papæ.

20 Addo quod in præsenti est coadjutor D. Fabius Vigilanti provisus per Breve Apostolicum, quod expeditur à Datario, qui non à dando dictus est, sed à Datando, eo quod non ipse, sed Papa concedat Gratias, Parisius *lib. 9. de resign. benefic. quæst.25. numer.11.* Cujus munus est non solum apponere datam gratiis, sed concessas à Pontifice partibus exhibere, & testari de gratia concessa, in qua soli Datario creditur, quia solus est organum mentis, & vocis Papæ Gonzalez *in regul.8. Cancellariæ, glossa 63. numer.60.* & sic verbum, *datum*, significat concessum §. *de argumentis, Auth. de nuptiis*: omnia enim quæ sunt gratiæ, concernunt munus, & officium Datarii, per cujus manus Omnia transeunt, ut ait Gonzales *ubi sup. n.57.* sine quo factum est nihil, quia gratiæ Papæ transeunt per manus Datarii, tamquam per Canalem gratiarum Lancellotus, *2. part. de attentatis, c.4. limit.19. n.ult. & limit. 29. num.3.*

Quare cum Datarius gerat personam Papæ, Ideo gesta per eum præsumuntur gesta per summum Pontificem, Parisius *lib.11. de resignat. benefic. quæst.13. numer.118. & nu. 113.* & omnes Sacræ Congregationes Cardinalium, & urbis Tribunalia illius dicto, uti legi deferunt, quia Datarius utitur vivæ vocis oraculo, quo non utuntur Cardinales, nisi illis, quæ eis specialiter commissa sunt, ut bene Theodorus Amydenius *de stylo Dataria, lib.1. c.3.* & ob hanc Datarii summam dignitatem ejus officium morte Papæ expirat, ut in Bulla Pii IV. 63. Barbosa *in summa Apostolicarum decisionum, in verb. Datarius*, & Amydenius *d.c.3. n.8.* 21

Quare pro nobis est Coadjutoriæ constitutio ab Archiepiscopo Sanseverino, Bulla Pontificia pro præsenti Coadjutore, præscriptio 44. annorum, assensus Pontificis tum præsumptus, tum verus per Bullam expressus, ex resignatione sortita effectum per collationem Papæ, consensus Primi Rectoris ex solutione collectus, & non conquestus. Pro Adversario declaratio, quæ adducitur à Barb. non est in consideratione: tum quia declarationes tunc faciunt legem, quandò continent hæc requisita: Primum ut pronuncietur Consulto Romano Pontifice. Secundum ut sint solæ declarationes, & interpretationes, non autem dispensationes, restrictiones, &c. (ut esset ista.) Tertium ut exhibeantur in forma Authentica solito sigillo, & subscriptione Cardinalis Præfecti, ut Congregationis Secretarii, Diana *part.5. tract.2. resol.96.* quod ultimum requiritur, ut faciat fidem, ut eadem Sacra Congregatio dixit teste Diana *part.5. tract.2. resol.12.* Et ideo ait Merolla *tom.2. de legibus, disp.4. cap.4. dub.12. numer.175.* Quod si sint duæ declarationes contrariæ de eodem articulo; si utraque facta est consulto Papa, standum est secundæ, quia se habent, ac si ab eodem Papa, emanassent, in quo casu secunda abrogat primam: si verò tantum altera facta est de consensu Pontificis, illi standum est: si tandem neutra, illi standum est, quam pars noluerit sequi, quia sunt duæ opiniones probabiles Diana *d.resol96. & in summa in verb. Cardinales, n 23. per totum*. 22

Ergo in casu nostro pro Coadjutore sunt tot, quæ suprà diximus, est Bulla Pontificis: pro adversario declaratio, sine qualitatibus, de quibus *suprà*, & quæ si esset cum eisdem qualitatibus intelligeretur, non existente Rectoris consensu, ut *suprà*; ergo neque petitorium poterit nocere Coadjutori, quem defendo; & tandem dico ob hanc rationem Sacram Indicis Congregationem prohibuisse nobis ne legamus declarationes prædictas: quia circumferuntur plures erroneæ, sine ullis requisitis, de quibus *suprà*, ut ex prohibitione apparet typis impressa contra legentes tales declarationes. Omni Jure ergo pro Coadjutore, est pronunciandum condemnando Rectorem ne molestet, sed ut in futurum solvat, ut de præterito solvit. Scripsi hodie 14. Febr. 1656.

Fuit decisum, ut diximus.

DISCEPTATIO XXXVII.

SUMMARIUM.

1 *Facti Thema proponitur.*
2 *Falsi crimen homicidio, aliisque gravioribus delictis gravius est; & quali pœna puniebatur antiquitus.*
3 *In crimine falsi concludens probatio oritur ex pluribus præsumptionibus, & falsitas in dubio an præsumatur.*
4 *Rasura facta in scriptura an falsitatem arguat; quot ex modis committatur falsitas.*
5 *Falsitas Instrumenti quomodo probetur, sive redarguatur. Lex Hispanorum contra falsarios extollitur.*
6 *Falsitatem committens an amittat causam.*
7 *Falsificans acta causæ utrum illam amittat ipso jure, vel per sententiam.*
8 *Falsitas, quæ committitur in antedata alicujus scripturæ in judicio ductæ, utrùm dicatur in actis, vel extra acta committi.*

9 *Hodie per pragmaticam primam de falsis falsitatem committens tam in actis, quàm in instrumentis, & testibus, amittit causam ipso jure.*
De jure communi solum falsificans acta, punitur pœna amissionis causæ ipso jure, & utrum hoc sit in causa Ecclesiastica.
10 *Producens falsos testes, an causam ipso jure amittat, & cur?*
11 *Pars, quæ falsos testes, & scripturas produxit est interroganda utrùm velit uti scripturis, & testibus in judicio productis, & cur.*
Ante hujusmodi interrogationem non potest falsarius pœna falsi puniri.
12 *Sola productio falsorum testium non efficit, nisi producens scienter utatur. Pœnaque falsitatis cessat si pars ea non utatur, nec in ea se fundet.*
13 *Procuratore producente falsos testes, principalis utrùm puniatur scientia, & patientia principalis habetur pro mandato in procuratore.*
14 *Producens falsa instrumenta, sive falsos testes, cum clausula (si & in quantum) an puniatur pœna falsi.*
15 *Deponentes falsum in instrumentis nullis, sivè aliis depositionibus nulliter receptis, adhuc pœna falsi puniuntur.*
16 *Falsitas, quæ nulli nocet an sit punienda,* & num. sequenti.
17 *Falsitas minimè punienda si nulli nocet in actu, nec nocere potest, aliàs secus. Et utrum sit punienda falsitas, quæ suam habuit essentiam, & formam, ut possit nocere saltem ad aliquam præsumptionem.*
18 *Iudices non semper reum pœna amissionis causæ condemnant. Adversarius si sit actor non obtinet, nisi suam plenè probet intentionem,* & n. sequenti.
19 *Actor commitiens falsitatem causam debet amittere, etiamsi suam intentionem plenè probaverit, & quid si Reus falsitatem commiserit.*
20 *Mulier committens falsum an excusetur à pœna falsitatis, & n.22. & 25.*
21 *Pragmaticæ, & statuta pœnalias fœminas an comprehendant.*
22 *Pragmatica prima de testibus an expressè excludat fœminas, suosque tamen puniat procuratores, & nu. 25. & quæ personæ excludantur à pœna falsitatis, & cur.*
23 *Falsi crimen adeo gravissimum est, us famam, honorem, ipsumque hominem ad nihilum reducat, & falsarius homo sine conscientia, & fide dicitur.*
24 *Olim falsum committens ex Saxo Tarpejo dejiciebatur. Hodie verò per pragmaticas sanctiones duplici pœna punitur.*
25 *Mulieres falsariæ excusantur à pœna ordinaria, non verò à pœna amissionis causæ.*
26 *Statuta adeò strictè intelligenda, ut minus lædant jus commune.*
27 *Falsitatem committens ultrà pœnas in pragmatica positas an teneatur ad interesse, & utrum causæ amissio respiciat interesse Fisci, vel partis.*
28 *Ioannes Arnon. in quatuor locis explicat pragmaticam primam* de testibus. *Et utrum rusticus à pœna falsi excusetur. Et utrum pragmatica prima de testibus habeat locum in causa civili tantum, vel etiam criminali.*
29 *Testis si verum deponat; attamen studiosè assignet causam non concludentem, an puniatur pœna falsi.*
Et testis deponens, quod non attinet ad se, vel si sit consanguineus partis an puniatur pœna falsi.
30 *Falsarii an gaudeant indultu generali, maximè ob præteritas revolutiones concesso in indultu generali, ac delictorum generali remisione falsi crimen non includitur.*
31 *Cardinalis, si ei fiat obviam damnatus ad mortem jubere potest illum liberari, & utrum si occurrat ei damnatus ob falsum.*
32 *Nobilis si falsum committat nobilitatem amittit.*
33 *Falsi crimen homicidio, & veneficio detestabilius est.*

ARGUMENTUM.

Falsi crimen omnibus aliis delictis gravioribus puniri pœnis ostenditur. In quo probando, concludens probatio oritur, ex pluribus præsumptionibus. Ratura verò scripturæ quale faciat indicium? Falsitatem committens quando causam amittat. Et quid si quis falsificet acta causæ, & quando falsitas dicatur commissa in actis. Pragmatica prima *de falsis*, explicatur, & an producens testes falsos causam amittat, & quid operetur in hoc declaratio circa usum. Falsitas nulli nocens non est punienda, à muliere si committatur. Falsitas in judicio an puniatur pœna falsi, & Indultum generale falsitatem non continere defenditur.

PRO

Josepho, & aliis de Cirillo,

CONTRA

Portiam Salvo.

PОrtia Salvo hæres quondam Thomæ Salvo; egit in S.C. contra Josephum, & alios de Cirillo pro solutione Ducatorum mille, centum & nonaginta capitulis, unà cum tertiis decursis; & pro prædicta summa petiit assistentiam, non solùm super bonis omnium debitorum, sed etiam Joannis Camilli de Juliano tertii possessoris, obtenta sententia in liquidatione, pro parte omnium debitorum, & tertii possessoris fuit petita declaratio, circa usum; & ea facta per dictam Portiam fuit repertum in processu illam commisisse plures falsitates, tam circa acta, quàm circa testes, & instrumenta. Qua de re conventi supponunt Portiam prædictam, aliosque delinquentes scilicet adjuvantes ad falsitatem committendam, puniendos esse pœna falsi, tam ex jure communi, quàm ex dispositione pragmaticæ primæ *de falsis:* Imò Portiam prædictam puniendam fore pœna amissionis causæ, ut dicta Pragmatica disponit. Ex adverso Portia supponit se tueri posse ex eo quod tamquam mulier à prædicta pragmatica fuit excepta, ibi *in fine* 2. quod etiam si comprehenderetur, gaudere debet indultu generali, ab Invictissimo nostro Rege concesso, occasione præteritarum revolutionum: quapropter videnda sunt plura. 1

Primò qualiter puniatur tam de jure communi, quàm Regni nostri falsum committens in judicio, tam circa acta, quàm circa instrumenta, & testes, quibus declaravit pars se velle uti.

Secundò utrum propter hoc delictum, stantibus terminis regiæ Pragmaticæ prima, *de falsis*, mulier excusetur ab amissione causæ.

Tertiò videndum est utrum indultum generale, concessum mense Aprili præterito sufficiat ad excusandam hanc mulierem, suosque complices à pœna falsitatis prædictæ.

Quoad primum falsi crimen, quòd adeò est atrox, ut nostri in ejus detestationem plura adduxerint: præsertim quòd homicidio, & aliis delictis gravioribus atrocius sit; teste Hyppolito de Marsiliis *in rubrica, ad l. Corneliam, de falsis, numer.*12. Post quem, Dux Criminalitatis Farinacius *de falsitate, quæst.* 150. *part.*1. *numer.* 12. adeo antiquis exosum fuit, ut illud committens civilibus sanctionibus pœna deportationis, omniumque bonorum publicatione, multari dixerit tex. *in l.*1. *§. fin. cum l. sequentibus, ff. ad l. Corneliam, de falsis*, aliisque pœnis fuisse hoc delictum punitum refert Marsilius *ubi suprà*, remissivè Reigerius *in repertorio juris, tit.*1. *de falso in princip.* Et signanter non est parvipendendum quod sola suspicio falsitatis pro falsitate habeatur Capyc. *dec.*30. *numer.* 41. Musabarellus *in tit. de falsis, numer.* 32. Farin. *nu.*2. Et ex pluribus præsumptionibus in hac materia oritur concludens probatio. Bajardus *ad Clarum §. falsum, nu.*10. Menoch. *lib.*1. *præsumpt.*40. *n.*13. *& præs.*58. *num.*8. 2 3

num.8. & præsump. 99. numer. 16. Quibus verò conjecturis probetur falsitas, tradit inter alios *in notabili articulo* Paulus Staibanus junior *res.*11. Quod verò dixi falsitatis suspicionem haberi pro falsitate, procedit in civilibus, si talis suspicio sit fundata Rota *decis.*422. *numer.*15. *part.*1. *in Recentioribus*, *& decis.*551. coram Remboldo inter impressas ab anno 1618. usque ad annum 1624. sicut licèt falsitas in dubio non præsumatur *leg. cum precibus*, *Cod. de probationibus*, *capit. in præsentia*, *de Renunciatione*; Menochius *lib.*5. *præsumpt.*20. Mascardus *de probation. conclus.*745. ita ut ad hoc ut falsitas evitetur omnis alia præsumptio sumenda sit, *leg. juris gentium*, §. *quod ferè*, *ff. de pactis*, Farinacius *ubi suprà*, *numer.* 193. tamen in civilibus suspicio falsitatis pro falsitate habetur, Ludovicus Gilkans *in arbore judiciario criminali capit.* 2. *titul.*26. *numer.*23. Illustrissimus Regens Capycius Latro *consultatione* 4. *numer.* 30. Regens Galeota *lib.*2. *controvers.*29. *in fine*, qui doctè fundant quibus conjecturis possit præsumptio falsitatis evacuari. Hodierna ad Surdum *decis.*231. *in fine*, & de rasura fa-
4 cta in scriptura quando arguat falsitatem, consuluit Navarius *in decis.* 218. Enumerat verò novem modos, quibus falsum committitur. S.P. *in capit. licet*, *de crimine falsi*; ubi Glossa alios septem modos refert, improprios tamen, quos explicat Joseph Vela *de pœnis delictorum*, *cap.* 10. &
5 quomodo probetur, & redarguatur falsitas instrumenti, legendus est Cæsar Locatellus *in Breviario rerum criminalium*, *inspectione* 5. *numer.* 3. & jura exclamantia in execrationem falsitatis refert Jacobus Gagliardus *de delictis*, *lib.*5. *à numer.* 95. sic legens illam sanctissimam Hispanorum contra falsarios 42. *titul.*18. *part.*3. *& l.*1. *titul.*7. *partita* 7. ubi Gregor. Lopez refert novissimè Hispano idiomate, Franciscus Pradilla *de delictis*, *cap.*22. *& cap.*79. illius invictissimi Imperatoris Caroli V. pro Siciliæ Regno explicat Marius Muta inter Pragmaticas Regni Siciliæ *tom.*1. *tit.*35. *numer.*49.

6 Inter alias verò pœnas, quibus de jure communi punitur; illa est, ut scilicet causam amittat, in qua falsitatem commisit, sive causa illa sit cum privato, sive cum Fisco, ut ait text. *in leg. in fraudem* 45. §. *quoties*, *ff. de jure Fisci*; ubi Glossa, Bart. & alii Soccinus *consil.*60. *volum.*4. Capycius *decis.*67. ubi addentes Cevallos *quæst.*19. Guazzinus *de defensionibus reorum*, *defens.*28. *cap.* 17. Cardinal. Tuschus *litt. F*, *conclus.*41. Giurba *consil.*5. *numer.* 14. Cum hac tamen distinctione, si scilicet falsitas committatur in actis, vel circa acta: quia si committatur falsitas in instrumentis, seu testibus de jure communi non puniebatur delictum pœna falsi, Alexander *in dict. leg. Divus*, *numer.* 6. ubi Jason *numer.*15. *&* 16. *ff. de re judicata*. Farinacius *de falsitate*, *quæst.*150. *numer.*37. *& de testibus*, *quæst.*67. *numer.*282. Bertazzolus *consil. crim.*218. *numer.*16. *lib.*1. Julius Clarus *in* §. *falsum*, *numer.*32. Peregrinus *lib.*3. *de jure Fisci*, *titul.*3. *num.*39. Gratianus *capit.*823. Boerius *decis.* 291. Cardinal. Tuschus *litter. F*, *conclus.* 41. *numer.* 28. Cravetta *consil.* 400. *numer.* 17. Berous *consil.* 22. *lib.* 3. cum obligatione restaurandi damna passa, Ancharanus *consil.* 173. Joannes de Anania *consil.* 12. ubi Bolognettus *in additionibus*.

7 Hinc resolvitur quæstio, quæ fuit antiquitus disputata inter nostros, an falsificans acta causæ amitteret illam ipso jure an verò per sententiam. Prima opinio fuit Bald. *in cap. olim*, *de rescriptis*, qui dicit illam amitti per sententiam, non ipso jure. Secunda opinio dicit quòd ipso jure amittat. Ita Andreas Siculus *in dict. cap. olim*, *de rescriptis*, *col.*10. de qua Boerius *ubi suprà*, sed prima opinio Baldi est verior; quia verbum (cadat) de quo *in dict. leg. in fraudem* 45. §. *Quoties*, denotat ferendam sententiam, ut est verior opinio, teste Tiraquello *in dict. leg. si nunquam*, *in verbo revertatur*, *numer.*188. *Cod. de revocan. donat.* Cevallos *qu.* 19. Secunda verò opinio quæ dicit ipso jure amittere causam committentem falsitatem in actis intelligitur posita sententia declaratoria. Boerius *ubi suprà*, legatur Augustinus Barbosa *in dict. cap. olim*. Cardinal. Tuschus *dict. litt. F*, *conclus.*41. *numer.*39. qui id ampliat tam in causa laicali, quàm Ecclesiastica, Muta *in pragmatica Regni Siciliæ*, *to.* 1. *tit.*38. *n.*9.

8 Difficultas tamen est an falsitas in antidata alicujus scripturæ ductæ in judicio dicatur actis, vel extra acta; cui quæstioni respondent communiter, quod licèt talis falsitas in antidata sit vera falsitas, Franciscus Marcus *decis.* 673. *part.*1. cum allegatis per Farinacium *de falsitate*, *quæst.*150. *num.*99. tamen non potest dici in actis, sed extra acta; quia licet Epistola, seu scriptura cum dicta antidata esset in actis posita; tamen est falsitas extra acta, ideò non amittitur causa. Bart. *in d. l. in fraudem*, §. *Quoties*, *ff. de jure Fisci*. Rota Romana apud Burat. *decis.* 47. *tom.*1. ubi Ferentill. *in addit.*

Quas difficultates, & ambages, ut omninò auferrent 9
forsitan legũ latores nostri Regni peculiari sanctione disposuerunt per pragmaticam primam de falsis, ut committentes falsitatem in judicio, tam in actis, quam in instrumentis, & testibus ipso jure causam amittant; quæ quidem pragmatica supplet, seu adjuvat jus commune in eo quod non solùm facit cadere à causa illum, qui committit falsum in actis, vel circa acta causæ (de quo falsario loquitur jus commune, ut causam amittat secundùm probabiliorem sententiam Doctorum) sed etiam disponit jus Regni, falsificantem instrumenta, seu testes causam amittere: quibus in causis jus commune non puniebat amissione causæ, ut sint integræ famæ testes, scilicet Antonius Gabriel *lib.*7. *comm. in titul. de maleficiis*, *conclus.*7. Menoch. *de arbitr. casu* 315. Thes. *lib.*1. *quæst. for. quæst.*15. Farinacius *de falsitate*, *quæst.*150. *numer.*37. Regens Rovitus *in dict. pragmatica prima*, *de falsis num.*2. Regens Tappia *in dict. pragmat.*1. *de falsis*, *tom.*6. *juris Regni*; qui dicit quod per prædictam pragmaticam tollitur disputatio, de qua Boer. *decis.*291. quia ipso jure amittitur causa ex dicta pragmatica: Muta *in pragmatica Regni Siciliæ*, *titul.*35. *numer.* 49. ubi multos modos refert, quibus causa amittitur, & hunc pro falsitate ampliat tam in causa laicali, quàm Ecclesiastica: latè etiam Joannes Antonius Bosellus ad statuta Parmę *in titul. contra Notarios*, *fol.*174. & quod de falsificante diximus, dicunt etiam de mandante committi falsitatem Do-
ctores citati; quare dixit Capycius *in dicta decis.*67. quod 10
producens falsos testes, articulum, vel instrumentum, licet de jure communi non perdat causam, nisi falsificet acta *dict. leg. in fraudem* 45. §. *quoties*, *ff. de jure Fisci*, *dicta leg. divus*, *ff. de re judicata*, tamen in Regno *ex pragmatica* 1. citata ipso jure amittit. Ratio autem quare falsos testes producens, præsumitur rei gestæ veritatis conscius, ut benè Baldus *consil.*446. *numer.*3. *volum.* 5. Cravetta *cons.* 123. *in fine*, Menochius *de arbitrariis*, *casu* 315. *numer.*9. *&* 15. Carrocius *de re furtiva*, *quæst.*9. *numer.*9. Rota *dec.* 159. *numer.*8. *part.*2. quia qui utitur falsis testibus, eos ad deponendum instruxisse præsumitur Riminaldus junior *consil.*114. & falsum fecisse instrumentum censetur qui falso utitur instrumento, Franciscus Marcus *decis.* 375. *part.* 1. Tepatus *in titul. de falsis*, *col.*3. nec in facto proprio ignorantia præsumitur. Glossa *in leg. final. Cod. si minor major factus*, *&c.* Cardin. Tuschus *litter. I*, *conclus.* 22. *&* 23. Farinacius *in fragmentis*, *lit. I*, *numer.* 207. Menochius *lib.*6. *præsumpt.* 23. *numer.*32. Mascardus *conclus.* 879. *num.* 40. Rota *dict. decis.* 159. *numer.* 9. Muscatellus *in praxi*,
part. 6. in Glossa *termino*, *numer.* 4. Rota Avenionensis 11
dec. 50.

Fuit tamen in praxi introductum in Regno, ut interrogetur pars an velit uti testibus, & scripturis productis in judicio, ad hoc ne possit allegari ignorantia; quæ praxis desumpta fuit *ex leg.*3. *Cod. de fide instrumentorum*, *& ex leg. penult.* ubi Bartol. *ff. ad leg. Corneliam*, *de falsis*. Cardin. Tuschus *lit. P*, *conclus.*877. Capycius *dict. decis.* 67. ubi addens Riccius *collect.*1380. Beretta *consil.* 52. Marant. *de ordine judiciorum*, *in tit. de instrumentorum productione*, *numer.*38. Vivius *decis.*71. Rovitus *in dict. pragmatica prima*, *de falsis*, Bossius *de falsis*, *numer.*123. *&* 355. Vulpellus *consil.*134. Natta *consil.*132. *&* 635. Julius Clarus *in dict.* §. *falsum*, *numer.*19. ubi Bajardus *numer.* 138. Bertazzolus *consil. criminali* 496. Interrogatur ergo pars an velit uti testibus, & scripturis productis; & antequam fiat talis interrogatio non poterit ob falsitatem puniri. Follerius *in praxi criminali*, *in verbo*, *Item quod commisit falsitatem*. Bossius *ubi suprà*, *numer.* 115. *&* 153. Honnedeus *consil.*91. *numer.*26. *volum.*2. Fabius Turretus *consil.* 9. 1. *tom.* Bursatus *consil.*311. *num.*67. quia falsitas ut sit punibilis requiritur usus, *cap. accedens*, ubi Abb. *& alii de crimine falsi*, *leg. damnus*, ubi Glossa *Cod. ad leg. Corneliam de falsis*. Menochius *dict. casu* 315. Azevedus *consil.*40. *numer.*10. *&* 61. dummodo scienter utatur, Glossa *in dict. leg.*1. *Cod. si*
major factus. Cravetta *consil.*315. Capycius *ubi suprà*, *nu-* 12
*mer.*7. Farinacius *dict. quæst.*159. *numer.*41. Gaballus *resol. criminalium*, *casu* 144. Sola ergo productio testium falsorum

rum non nocet, nisi scienter utatur. Unde dixit Rota Romana coram Merlino *in Verulana fideicommissi* 7. Junii 1634. de qua impressas apud Rubeum ab anno 1631. usque ad annum 1634. *dec.*286. quod cessat præsumptio falsitatis, ejusque pœna quando pars illa usus non fuit, neque in ea se fundat. Riccius *collect.*1380. Cardin. Tuschus *liter. I*, *conclus.*320. & ubi scientia requiritur, si probata non est ignorantia præsumitur, *cap. ignorantia de reg. juris in* 6. copiosè Honnedeus *consil.*91. *to.* 2. Cephalus *consil.*720. *numer.*10. Mascardus *conclus.* 879. Menochius *casu* 348. *numer.*15. Simon de Petris *consil.*5. Burattus *consil.*331. Giurba *consil. crimin.* 5. *numer.*2. Peregrinus *consil.*10. *numer.*15. *tom.*2. ne ergo possit ulterius per partes allegari ignorantia, fuit inventa talis declaratio, an uti vellet qua facta detectaque falsitate inexcusabilis est ejus culpa. Bartol. *in leg. Divus*, *leg.*2. *ff. de falsis*. Julius Clarus *ubi suprà*, *numer.*15. Surdus *decis.*16. Muscatellus in Glossa *termino*, *numer.* 6. ubi additionator Franciscus Maria Pratus doctè addit: quæ quidem declaratio potest peti etiam post rem judicatam, Ursillus ad Afflictum *dec.*266. *numer.*4. Marsullus ad Capicium *ubi suprà* Muscatellus *loco citato*, *numer.* 9. Giurba *dicto consil.*5. *numer.* 7. Guazzinus *defens.*28. *capit.* 14. *numer.* 15.

Quæ conclusio, ut propter falsitatem commissam in actis, instrumentis, & scripturis amittatur causa.

13 Primò ampliatur ut puniatur hac pœna, qui falsos testes produxit per suum Procuratorem Bartol. *in leg. si unius*, §. 1. *ff. de falsis*. Rota apud Verallum *decis.*196. *part.* 1. tum quia Reipublicæ interest puniri falsum, Roman. *consil.*302. *numer.*16. Cardin. Tuschus *litter. F*, *conclus.*47. *numer.*11. tum etiam, quia quod procurator facit, ex necessitate ipse Dominus facere videtur Bart. *ubi suprà*, Giurba *consil.*5. *numer.* 16. Imò scientia, & patientia principalis habetur pro mandato in Procuratore *leg. final.* ubi Bart. *Cod. de exactoribus tributorum*, *lib.*10. Cardin. Tuschus *lit. M*, *conclus.* 32. *numer.*29. & in puncto Verallus *dict. decis.* 196. *numer.*4. *part.*3. Giurba *ubi suprà numer.*17. & cum ipsius utilitatem respiciat præsumitur ipso mandante commissa falsitas, Lancellottus *de attentatis*, *part.* 1. *cap.* 1. *numer.* 81. Honnedeus *consil.*96. *numer.*10. Hinc dixit etiam Bartol. *in leg. fin. numer.* 50. *vers. itemque illa res*, *ff. de quæstionibus*, quod falsitas præsumitur facta ad instantiam illius, de cujus agitur interesse; sequitur Parisius *lib.*9. *de resignatione beneficiorum*, *quæst.* 24. *numer.* 31. Rota *in Cordubensi coadjutoriæ* 27. *Novembris* 1619. coram Dunozzetto *tom.* 2. *inter impressas*, *& collectas ab anno* 1618. *usque ad annum* 1624. *decis.* 140. *numer.* 15. *&* 16. *& sequenti*.

14 Secundo ampliatur ut hac eadem pœna puniatur producens Instrumenta falsa, & testes falsos, quamvis illos præsentet cum illa clausula (si, & in tanquam) Follerius *in titul. de falsis*, *numer.* 11. *& consil.* 140. *criminali*, *inter consilia criminalia diversorum Consiliorum*, *consil.*140. *tom.*1. Capyc. *dict. decis.*67. *in fine*. Quando tamen declaravit se velle uti; ut in facto dicit se habuisse Baldaxar de Angelis *in addit.* ad Follerium, *in tit. de falsitate*, *numer.* 12.

15 Tertio ampliatur ut falsum deponentes in Instrumentis, vel aliis depositionibus nulliter receptis, adhuc puniantur pœna falsi; dummodo tamen non sint depositiones nullæ ex defectu deponentium, putà quia inhabiles deposuerunt, scilicet excommunicati, infames, Impuberes, &c. hoc enim casu non puniuntur pœna falsi. Novarius *lib.* 2. *quæstion. for. quæst.* 62. Et sic intelliguntur Arnonus *soliloquio* 44. Bertazzolus *consil. criminali* 518. *volum.* 2. Rovitus *in pragmatica* 4. *Regni*, *sub titul. de falsis*, *numer.*19. ut benè Novar. *ubi sup.*

16 Neque dicant adversarii, quod in hoc casu falsitas nulli nocuit, ergo non erit punienda. Antecedens propositio asseritur à multis de quibus Almonte Giazzio *in disceptation. criminal. discept.*27. 1. *tom. &* 2. *to. discept.*24. *num.*55. Anton. de Ballis *l.*4. *var. quæst. q.*1. *n.*45. Unde dicunt multi falsitatem alteri non nocivam non esse puniendam, cum Glossa, & Doctores *in l. Divus Cod. ad leg. Corneliam*, *de falsis*.

17 Respondeo enim falsitatem actu non nocivam, nec potentem nocere non esse puniendam: sed quoties potest nocere, licet actu non noceat, puniendam esse pœna falsi, ex Baldo *in leg. si falsos*, *Cod. ad leg. Corneliam*, *de falsis*, unde dicit ibi Baldus quòd licèt Instrumentum sit nullum, tamen quando posset nocere alteri, Notarius punitur de falsitate, ut quia posset fieri ex tali Instrumento comparatio litterarum secundum Bartolum *in l. si quis legatum ff. de falsis*, Soccin. *cons.*104. qui dicit, quod quando illud, quod falsificatum fuit habuit suam essentiam, & formam, & nisi fuisset decreta falsitas nocuisset, vel ad plenam probationem, vel ad aliquam præsumptionem; tunc talis falsitas punienda erit *ex leg. Damus*, cum Glossa ibi *Cod. ad l. Corneliam*, *de falsis*: quia non consideratur solùm quod actualiter noceat, sed etiam quod habita potentia posset nocere, Peguera *decis.*80. *numer.* 16. sic videmus in falsificante apocham directam Carcerario pro ejus excarceratione, ubi licet non fuerit sequutus effectus, tamen puniretur, Rovitus *in Pragm.* 8. *de falsis*. Idem dicitur in eo, qui præsentavit Apocham in banco, quia licet non consequatur effectum receptionis pecuniæ, adhuc tamen puniri debet pœna mortis, *dict. pragmatica* 8. *de falsis*, Galluppus alia referens *in simili in praxi S. C. part.*2. *cap.* 27. *à numer.*28. quia apta fuit talis falsitas ad nocendum, nisi fuisset detecta, Castillus *decis.*163. *numer.*17. *cum sequentibus*, sufficit ergo falsitatem damnum potuisse causare, licet non actu causaverit, ad hoc ut puniatur; teste Catalano, *de indultu cap.* 36. *à numer.* 190. Quotiescumque ergo falsitas est talis, quæ potest esse nociva, & apta ad nocendum, licet cum effectu non nocuerit, tamen est punibilis, Alexander ad Bart. *in leg. Damus Cod. ad leg. Corneliam*, *de falsis*, Soccinus, *consil.*63. *numer.*4. *volum.*1. *& consil.*104. *lib.*1. Afflictus *decis.*404. *numer.*13. Follerius *in practica criminali in verbo confitebuntur*, *numer.*102. Bossius *de falsis*, *numer.*82. *& sequenti*, Farinacius *quæst.*150. *numer.* 355. Et licet multi dicant quod hoc casu non ordinaria pœna, sed tantum extraordinaria pœna puniatur hic talis, qui falsum commisit, sed non nocuit, ut dixerunt Bossius *in titul. de falsis*, *numer.*84. *in fine*, Jodochus *capit.* 122. *numer.* 11. Peguera *dict. decis.*80. *numer.*16. Honnedeus *consil.*109. *numer.*52. *& sequenti*, tamen hæc opinio communiter limitatur, ut non procedat in fabricante falsitatem, qui ex parte sua fecit quicquid potuit, ut falsitas ad effectum producatur, sed non nocuit, quia fuit detecta, prout in casu nostro Baldus *in leg. qui veluti numer.*1. *Cod. ad legem Corneliam*, *de falsis* Soccinus *dict. consil.* 104. *volum.* 1. Veggius *consil.*46. Follerius *in verbo*, *& si confitebuntur numer.* 102. ubi de Angelis, Monticellus, *de testibus regula* 15. *numer.*30. Riminaldus Junior *consil.*145. *lib.* 2. Farinacius *dicta quæst.*150. *numer.*358. Rovit. *dict. Pragmatica* 4. *de falsis*, *num.*35.

Ex quibus apparet sufficienter probatum fuisse partem adversam debere causam amittere, utpotè committentem falsitatem in actis, testibus & scripturis, quamvis per falsitatem non nocuisset alicui; quia sufficit ut posset nocere neque excusabitur si per Procuratorem commisisset, &c.

Neque dicant Adversarii quod Judices non semper condemnant reum ad pœnam amissionis causæ, idque ex eo, 18
quia licet falsum committens perdat causam; tamen Adversarius non obtinet, nisi suam intentionem plenè probaverit *capit. olim* 25. *in fine de rescriptis*, Alexander ad Bartolum *in dict. leg. in fraudem* §. *quoties ff. de Iure Fisci*, Ruinus *consil.*15. *numer.*4. *volum.*5. Surdus *decis.*282. *numer.*23. *usque ad numerum* 26. Gratianus *cap.*823. *numer.*16. qui ampliat quod sicut quando reus committit falsitatem, ut perdat causam debet Actor aliunde probare suam intentionem aliàs non obtinet in ea, ita etiam hoc procedit si perdit causam ex dispositione statuti, quod recepit interpretationem à Jure communi *leg.*2. *Cod. de noxalibus actionibus*, Becc. *consil.*96. *numer.*8. Surdus *consil.*4. *numer.*49. Curtius junior *consil.*7. *numer.*8. quamvis etiam statutum esset contra jus commune, Surdus *ubi suprà*, *numer.* 24. Gratianus *dict. cap.*633. *numer.*16. *cum seqq.* quem sequitur Ferentillus ad Buratt. *decis.*47. *in fine*, Rovitus *in dict. pragmatica* 1. *de falsis*.

Respondeo enim quod argumentum procedit in Actore; 19
quando enim Actor falsitatem committit, etiam si intentionem suam probaverit causam amittit, & absolvitur Reus *dict. leg. in fraudem*, §. *quoties*, ubi Glossa, & Bart. *ff. de Iure Fisci*, cum aliis *suprà* allegatis: sed quando Reus committit falsitatem, tunc ad commodum actoris à causa non cadit, si ille intentionem suam non probavit, ut est casus *in dict. cap. olim de rescriptis*; quem etiam textum, ad hoc allegat Alexander *in dict. leg. in fraudem*, §. quo-

quoties, *in additionibus ad Bartolum*; Et quamvis etiam illo casu reo fuerit impositum perpetuum silentium, actore etiam non probante; hoc tamen non cessit ibi ad commodum actoris, sed ad commodum publicum: Quapropter si causa esset cum Fisco actore, & reus in actis falsum commisisset, etiamsi fiscus non probasset, reus causam perderet ad commodum fisci *dict.* §. *quoties*, & illud caperet potius tanquam fiscus, & ex publicatione, & sic magis favore publico, quàm tanquam Actor, & par ut in puncto fundat Ruinus *consil.* 15. *volum.* 5. *à numer.* 4. Hinc videmus quod si Actor, & reus committant falsitatem in Judicio, in pari causa melior erit conditio Rei, qui venit absolvendus, tanquam non constet de jure actoris, Bald. *in Rubrica Cod. de fide Instrumentorum*, *numer.* 30. Jason *in* §. *in bonæ fidei*, *numer.* 87. *Institut. de actionibus*, Decianus *lib.* 3. *criminalium*, *cap.* 33. *numer.* 9. & mirabile ac singulare dicit Surdus *dict. decis.* 282. *à numer.* 24. *in fine*: Sed in casu nostro Reus non commisit falsitatem, sed Actrix, ergo erit absolvendus. Legatur Card. Tuschus *in verbo falsum*, *concl.* 41. *n.* 37.

Quoad secundum deinde dubium propositum, an scilicet Mulier excusetur à pœna prædicta.

20 Respondeo non excusari nisi à pœna falsitatis corporali, & bonorum, non verò à pœna amissionis causæ: ita Regens Tappia *in dict. Pragmatica* 1. *de falsis*, *numer.* 3. *tom.* 6. *Juris Regni*; qui quærit an mulieres debeant facere declarationem circa usum; & respondet affirmativè; quia licet vigore dictæ pragmaticæ non teneantur pœna falsi, tamen tenebuntur pœna amissionis causæ, & pro absoluto in praxi supponit Gallupus *in praxi S. C. cap.* 27. *numer.* 3. qui dicit apud Practicos indubitatum esse quod Ecclesia litigans cum laico, & mulier si falsitatem committat in causa, licèt non puniantur pœna falsi quoad criminalitatem, tamen puniuntur pœna amissionis causæ, quæ est altera pœna contenta in dicta pragmatica; & sic servari in mulieribus, & Ecclesiis dixit post Marantam, & alios Galluppus *ubi sup. n.* 3.

21 Probatur hæc conclusio ex eo, quia Pragmaticæ, & statuta pœnalia fœminas comprehendere ex multis fundant Campagna *in cap. Regni ad hoc*, *numer.* 102. *& sequenti*, ne scilicet delicta remaneant impunita, Caroccius *decis.* 6. ubi quærit an Bulla Sixti V. super resistentia comprehendat mulieres, & dicit quod sic, ne delicta maneant impunita: sed cum moderamine pœnæ impositionis, quoniam fœminæ non ita acriter puniri solent etiam in gravioribus delictis sicut masculi, ut ostendit ibi per exempla *num.* 20. *usque ad numerum* 24. Sic fundat Melchior Phebus *in decis.* 119. *to.* 2. decisum fuisse fœminæ insultantes cum armis prohibitis posse puniri pœnis statutorum, ut in simili fundat Thorus *voto* 71.

22 Neque dicant quod nos sumus in claris, quia *pragmatica* 1. *de testibus in fine*, excipit expresè mulieres ibi (Ecclesiæ autem, pupilli, mulieres, & miserabiles personæ à tali pœna sunt immunes, in quam tantum eorum Procuratores, tutores, & curatores, volumus incidisse) ergò apertè apparet pragmaticam excludere fœminas ab hac pœna falsitatis, ex qua pragmatica fundant Doctores Ecclesias, mulieres, & personas omnes miserabiles excipi à pœna falsitatis ob rationem, de qua text. *in cap. cum venerabilis*, *vers. licet autem*, *de exceptionibus*, ut latè Novarius *de miserabilibus personis*, *privilegio* 15. quem malè reprehendit Alvarus Velaschus de miserabilibus personis, & privilegiis pauperum in prooemio *numer.* 22. dicens Novarium id fundasse destitutum ratione, & auctoritate, quia Novarius pro se habet pragmaticam Regni *suprà* citatam, secundum quam fundavit prædictum privilegium pro miserabilibus personis.

23 Respondeo enim quod cum falsum committens gravissimum facinus patretur, quippè quod famam, & honorem, ac hominem ipsum ad nihilum reducit, etenim falsarius dicatur homo sine conscientia, & fide, teste Afflict. *dec. ult. in fin.* quem refert Mar. Muta in consuetudinibus Mess. *c.* 67. *n.* 24. & olim decemvirales ita illud crimen exhorruerunt, quod teste Tiraquello *de nobilitate*, *cap.* 20. *numer.* 122. post Gel-
24 lium *lib.* 24. *cap.* 1. illos, qui illud commisissent ex saxo Tarpejo dejici jusserint, quam pœnam Jureconsulti abrogarunt, *leg. ad bestias*, *vers. nec potest*, *qui damnari ut de saxo præcipitetur*, *ff. de pœnis*. Gudelinus *de jure novissimo*, *lib.* 5. *cap.* 21. nil mirum quod per pragmaticam prædictam duplex imponatur pœna adjuvando jus commune scilicet pœna amissionis causæ, & pœna falsitatis ordinaria, quam ultimo loco imponit; quando deinde subdit, excipiendo
ab hac pœna fœminas, aliasque personas miserabiles, in- 25
telligitur excipere illas à pœna ultimo loco posita scilicet falsitatis ordinaria, non verò à pœna amissionis causæ primæ loco proposita; idque probatur, tum quia dicit (ab hac pœna) scilicet ultimo loco posita, quæ ut patet ibi est pœna falsitatis ordinaria; tum quia dicit. Sed hanc pœnam incurrant tutores, procuratores, &c. similium personarum, qui non possunt amittere causam, quia esset damnum talium personarum principalium; sed poterunt benè puniri pœna falsitatis ordinaria; tum quia sic est praxis Tribunalium, ut Ecclesiæ, mulieres, &c. non puniantur pœna falsitatis, sed sola amissione causæ, ut dicimus, & intendimus in præsenti, idque fundat Tappia in dicta pragmatica; & pro absoluto servari in Tribunalibus dicit Galluppus loco citato: tum quia cum de jure communi mulieres, & similes non sint exceptuatæ à pœnis falsariorum, quando statutum seu pragmatica exceptuat illos, intelligi-
tur ut minus lædat jus commune, quia statutum strictè est 26
intelligendum, ut minus corrigat jus commune, *leg. maximum vitium*, *Cod. de liber. præteritis*, Rolandus à Valle *cons.* 55. *numer.* 13. *volum.* 1. Paris. *cons.* 110. *numer.* 3. *vol.* 3. Bellonus *cons.* 53. *numer.* 8. Mascardus *de interpretatione statutorum*, *conclus.* 12. Bot. *consil.* 14. *numer.* 17. *& cons.* 79. *numer.* 10. Beccius *consil.* 12. *numer.* 42. Merlinus *decis. Lucensi* 34. *numer.* 4. *& 6. & decis.* 70. *numer.* 43. Carroccius *decis.* 37. *numer.* 9. Azevedus *consil.* 39. *numer.* 18. Nigerius *in Thesauro juris*, *lit. S*, *numer.* 21. *&* 117. Gratianus *disceptat. for. capit.* 382. *numer.* 21. *& cap.* 202. *numer.* 10. *& capit.* 479. *numer.* 39. *& cap.* 536. *numer.* 12. *& cap.* 546. *num.* 13. *& cap.* 556. *numer.* 16. *&* 576. *numer.* 11. Cardin. Tusch. *lit. L*, *conclus.* 573. *numer.* 4. Giurba *ad statuta & consuetudines Messanæ*, *glossa* 5. *consuetudine* 11. *ntmer.* 5. *part.* 1. *& consilio criminali* 5. *numer.* 50. ergo hanc pœnam amissionis causæ incurrit, non aliam pœnam ordinariam falsitatis.

Neque dicas cum Cravetta *in pragmatica* 1. *&* 2. *de fal-* 27
sis, *numer.* 153. *quæst.* 14. quod pars committens falsitatem ultra illas pœnas, de quibus in dicta pragmatica, tenetur ad interesse, ergo causæ amissio, quæ est una ex illis pœnis, de quibus in dicta pragmatica est pœna fisci respiciens interesse, non verò partis, respectu cujus aliud datur interesse solvendum.

Respondeo enim nullum aliud practicari interesse in hac materia, nisi criminalitatem, & causæ amissionem, quæ causæ amissio nullo pacto potest respicere interesse, sed potius partis; hæc namque pœna est, quæ parti favet, non alia, ut benè Doctores omnes *in dicta pragmatica*, & falsum esset asserere amissionem causæ respicere fisci interesse, distinctum ab illo interesse, quod debetur parti, cum nullum aliud sit præter illud.

Audio adversarios allegare Joannem Arnonum nostrum regnicolam de S. Angelo Fasanellæ, qui tamen quatuor in locis explicat nostram pragmaticam testem falsum, primam scilicet de falsis.

Primo in cautela 92. ubi dicit testis examinatus commi- 28
sit falsum, tamen rusticus erat judex volebat illum punire pœna falsi, cautela est, ut Advocatus alleget esse rusticum, quia sic evitabit pœnam falsi, quæ doctrina licet vera sit, tamen limitatur quando esset Rusticus sagax, licet enim mulier, minor, rusticus &c. excusetur à falsitatis, & simulationis pœna, tamen si fuerint personæ sagaces non excusantur, Farinacius *de falsitate*, *quæst.* 162. *numer.* 45. *&* 163. *numer.* 127. sed in præsenti mulier ista est sagax, quippè quæ falsitatem commisit, dicens nescire scribere, cum sciret: ergo. Quod à fortiori procedit si dolo interveniente falsitas commissa sit, ut benè Farinac. *de falsitate*, *quæst.* 150. *numer.* 339. Joannes Baptista Fenzonius *ad statuta urbis Romæ*, *inspectione* 2. *in fine*, *fol.* 417. *num.* 140.

Secundo Arnonus loquitur de hac pragmatica in cautela 16. ubi dicit solùm quod pragmatica prima de testibus, loquitur solum de teste examinato in causa civili, non verò in criminalibus, quod nihil ad nos.

Tertio Arnonus loquitur de hac pragmatica in cautela 29
14. ubi ait, ille, qui producitur in testem falsum tenetur pœna falsi, si falsum committit per pragmaticam testem falsum, pone quod verè deponit, sed tamen assignat studiosè causam non concludentem, vel dicit se non recordari,

ri, quia examinatur de aliqua re, de qua verisimiliter debet habere notitiam, numquid teneatur pœna falsi? dicas quod sic, quod nihil ad nos.

Quartò Arnonus loquitur de hac pragmatica *in singulari* 78. ubi quærit, quid si testis productus in causa deponat, quod non attinet ad se, imò quod est consanguineus partis, non habebit locum pœna, de qua *in d. pragmatica*, sed nihil ad nos.

30 Quoad tertium dubium, an scilicet mulier hæc, aliique conscii falsitatem committentes gaudere possint indultu generali, de quo in mense Aprili præterito occasione preteritarum resolutionum, per justissimum nostrum Monarcham concesso.

Respondeo non posse ullo pacto se defendere gratia indulti generalis, quia in generali indultu, delictorumque remissione non venit falsitas ex text. *in l. Lucius*, *ff. ad S.C. Turpillianum*, Alexander ad Bartolum *in l. Domitianus*, *lit. B*, *vers. statutum*, *ff. ad S.C. Turpillianum*, Angel. *de maleficiis*, *in verbo*, nec ad querelam *numer.* 77. & Augustin. de Arimino *in additionibus*, *numer.* 79. Afflict. *dec. ult. numer.* 22. Ang. *in sua disputatione*, *quæ incipit*, *exorta Guerra*. Marsilius *singul.* 163. Capiblanc. *de Baronib. pragm.* 6. *numer.* 41. Decianus *in tract. criminalibus*, *c.* 35. *in tit. de abolitionibus*, *numer.* 10. Muscatellus *in pract. crim. in titul. de falsis*, *numer.* 26. Menoch. *de arbitr. casu* 396. *numer.* 11. Grammaticus *decis.* 74. *numer.* 18. *& voto* 3. *numer.* 11. Fabius de Anna *in addit. ad singulare* 280. Nellus *de Bannitis* 3. *part. tertii temporis*, *quæst.* 12. ubi ait, quod ita communiter dicunt omnes Farinacius *de inquisitione*, *qu.* 6. *numer.* 54. *& qu.* 10. *numer.* 7. Julius Clarus *in §. fin. qu.* 59. *numer.* 12. Unde merito tales delinquentes fuerunt ut plurimum expresse exceptuati, in pluribus indultis, teste Mastrillo *de indultu c.* 38. imò indultum exceptuans falsarios, de quibus intelligatur, videatur Tann. *de antef. in vers.* 2. *observ.* 2. *numer.* 42. Quod verò de falsariis, seu falsum committentibus diximus; debemus etiam dicere si falsitas non nocuerit, quia sufficit falsitatem damnum potuisse causare, licèt non actu causaverit Catalanus *de indultu*, *c.* 36. *numer.* 190. *& c.* 43. quare pro absoluto admittitur à Doctoribus falsitatem committentem in generali indultu Regis, vel cujuslibet Principis, non comprehendi. Ita Joannes Aloysius Catalanus *de indultu*, *c.* 38. *&* 39. Hippolytus de Marsiliis *in rubric. de falsis*, *nu.* 12. Follerius *in praxi*, *de falsitate*, *num.* 57. Rovitus *in pragm.* 4. *de falsis*, *num.* 39. Bajardus ad Clarum *d. qu.* 59. de Angelis ad Follerium *ubi suprà*, *nu.* 30. Paulus Staibanus junior Judex M. C. Vicariæ dignissimus Judex *resol.* 11. Ratio verò quare sub generali indultu non veniat crimen falsi, est; quia est adeò crimen exosum, ut multa, quæ in aliis criminibus concedi solent, in hoc denegentur: & inter cætera refert Menochius *ubi suprà dict. casu* 306. *num.* 12. quod licet aliàs condemnatus, qui duci-

31 tur ad supplicium, si illi obvius fiat Cardinalis liberari debeat, ut pluribus Cardinalibus accidit; inter cæteros Cardinali Ximeno Archiepiscopo Toletano, qui teste Gomesio *de rebus gestis Ximenii*, *lib.* 3. cum audiret strepitum trahentium quendam ad Furcas, jussit illum exolvi, id permitti suæ dignitati asserens. Qua de re Diana *part.* 5. *tract.* 2. *resol.* 29. tamen non liberabitur falsarius, ut dicunt Barbatia *de Cardinalibus*, *qu.* 9. 1. *part.* Marsilius *in l.* 1. *col.* 2.

32 *ff. de falsis*, Mastrill. *ad consuet. Baren. in fin. & in parvis*; imò nullum aliud crimen extare in orbe, quod abjectius deprimat hominis statum, & famam, & quod aliis criminibus sceleratius sit, quàm hoc falsi crimen, per quod nobilis suam amittit nobilitatem, Lucas de Peña *in l. Milites col.* 4. *Cod. de dignit. lib.* 12. Marsilius *ubi suprà*; quando autem Princeps in suo generali indultu vult comprehendi falsarios, id exprimit, ut pluries fecisse refert Rovitus *in d. pragmatic.* 1. *de falsis*, *num.* 30. quod non fecit in præsenti, ergo concludendum est cum Farinacio *de falsitate*, *qu.* 150. *p.* 1. *num.* 14. Rovito *in pragm.* 4. *de falsis citata*, Peguera *decis.* 80. Menochio *dicto casu* 306. *num.* 11. aliisque aliis, de

33 quibus, *suprà*, non comprehendi sub indultu falsitatem; ut fundat idem Marsilius *singulari* 163. est enim hoc delictum detestabilius veneficio, & homicidio, adeò, ut homo deveniat ad nihilum inter homines, quia dicitur eo casu esse sine fide, & sine conscientia, Cynus *in l. transigere Cod. de transactionibus*, Grammaticus *voto* 89. *num.* 10. *& sequenti*, Calvinus *de æquitate lib.* 2. *c.* 190. *per totum*, Bossius *in tit. de falsis num.* 72. Julius Clarus *in §. falsum in principio*, ita, ut teste Paulo de Castro *cons.* 151. Julio Claro *in §. fin. quæst.* 58. *num.* 17. *& d. §. falsum*, nullum sit delictum, quod majorem infamiam irroget, famam, & statum hominis vituperet, quàm crimen hoc: ergo nil mirum quod sub generali indultu non veniat, etiamsi tale indultum sit factum ob pacem, Afflict. in *dec. ult. in fine*, Menoch. *casu* 302. *n.* 16. Christineus *ad consuetudines Reclinenses*, *tit.* 2. *art.* 15. Grammat. *dec.* 2.

Sic fuit decisum, ut dicebamus.

DISCEPTATIO XXXVIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur, de qua hic.*
2 *Inventarii confessio est personalissima, & ab uno confectum, non relevat alium.*
3 *Inventarii beneficium factum per hæredem an prosit fideicommissario.*
4 *Inventarii confectio non est Iure Digest. quantum attinet ad hæredes.*
5 *Inventarii fraus, an evitetur per confessionem partis.*
6 *Hæres habet contra se præsumptionem Iuris, & de Iure, si non fecerit inventarium.*
7 *Tempus inventarii an, & quando valeat prorogari.*
8 *Inventarium est inventum ad rigorem Iuris conservandum.*
9 *Vir etiam magnæ sanctitatis non excusatur, si non conficiat inventarium.*
10 *Inventarii confectio quare introducta.*
11 *Ursilli ad Afflictum* decisio 360. in fine *adducitur.*
12 *Præsumptio Iuris, & de Iure est contra hæredem non conficientem inventarium.*
13 *Factum Iudicis qualiter sit factum partis.*
14 *Gizzarelli* decisio 56. numer. 5. *adducitur ad materiam.*
15 *Tori decisio* tomo 3. part. 1. fol. 511. *adducitur.*
16 *Bonorum certitudo excusat hæredem, & tutorem à confectione inventarii.*
17 *Inventarii beneficium est personalissimum, & quare.*
18 *Ecclesia non conficiens inventarium non tenetur ultra vires hæreditarias.*
19 *Inventarii solemnitates possunt alterari, & mutari per consuetudinem.*
20 *Inventarii solemnitates apud Hispanos sunt sublatæ.*
21 *Annotatio bonorum ad instantiam creditorum facta excusat à confectione inventarii.*
22 *Inventarii origo non tam absolutè à rigore, quàm ab æquitate procedit.*
23 *Defectus accidentalis qualis sit in inventario.*
24 *Confusio actorum, quando inducatur contra hæredes.*
25 *Inventarii redditio si petita non sit 30. annis præscribitur.*
26 *Hæres, qui adivit ex testamento, non adit ab intestato.*

ARGUMENTUM.

Hæres qui vigore *leg. fin. Cod. de Iur. delib.* tenetur ad inventarium conficiendum, aliàs ultra vires hæreditarias compelletur. Tale privilegium habet si illud non confecerit, ex quo erant certa bona sequestrata, vel annotata ad creditorum instantiam defuncti. Inventarii origo qualis sit in rigore, vel æquitate fundetur, & Ecclesia an ad inventarium teneatur, ac alia plura ad materiam disputantur.

PRO

Domino Tito N.

CVM

Illis de Terra Polle.

1 Titius relictus hæres in testamento, diversis supervenientibus impedimentis, decretum Præambuli obtinere non potuit ad finem capiendi hæreditatem cum beneficio legis, & inventarii, idque quia ad instantiam creditorum, & legatariorum, interesse prætendentium, fuit M. C. facta inhibitio, ne se intromitteret ad decretum Præambuli, medio quo tempore, fuerunt Judicis auctoritate bona annotata ad instantiam prædictorum interesse prætendentium, & bis fuit facta annotatio, posteà aliter rebus se habentibus fuit facta inter eos transactio scil. inter dictum Titium, quem hodiè defendimus, & illos qui prętendebant interesse, ob quam factam transactionem fuit ablata inhibitoria & factum decretum Præambuli in beneficium Titii prædicti, qui tamen inventarium non fecit, quæritur an vigore prædictæ annotationis factæ, videatur satisfactum præsumptioni legis, de qua *in l. fi. Cod. de jure delib.* an vero ea non obstante teneatur ultra vires hæreditarias.

Proponuntur Argumenta partis adversæ.

2 Probatur primò tum quia inventarii confectio est personalissima, ita ut ab alio confectum non relevet illum, qui eum conficere tenebatur, ut dicunt Bald. & alii communiter *in leg. fin. §. cum igitur, Cod. de jure delib.* Cavalc. *de tutore, numer.* 108. quos sequitur Franciscus Escobar *de ratiociniis cap.9. numer.* 18. ex quo dicunt multi, quod si hæres gravatus confecit inventarium, & restitutionem facit fideicommissario, est ab eodem fideicommissario novum conficiendum inventarium, ne teneatur ultra vires, Bartol. *leg. in ratione, §. quod vulgo, numer.9. ad leg. falc.* Ripa, & Alexand. *leg. Marcellus ad Trebell. de communi*, Mol. *de primog. cap.28. numer.6.* Rota apud Rubeum *tom.3. decis.535. & 530. & in noviss. novissimar. dec.19.* apud Coccinum, & apud Burat. *decis.521.* quod quidem quomodo practicetur tradit Franciscus Cyriac. *controver. for. cap.486. à numer.20. tom.3.* & Fusar. *de fideicomm. quæst.* 512. sed in casu nostro non fuit à principali confectum inventarium, sed solum annotatio fuit facta per Judicem, ad instantiam supradictorum: ergo à fortiori si inventarium confectum ab hærede non juvat fideicommissario; quomodo potest simplex descriptio bonorum ab aliis facta, prodesse hæredi
3 nostro; tum quia hoc beneficium habet hæres ex sua provisione, & non invenit in hæreditate, ideòque non transit in fideicommissarium ex restitutione facta per Trebellianum, quia ea sola transeunt, quæ habuerunt originem à persona defuncti *leg. si hæres pecuniam, ad Trebell. leg. hæres à debitore ff. de fideicomm.* Bartol. *dict. leg. in ratione*, Specul. *in titul. de instrum. edit. §. ultimo*: ergo non poterit talis annotatio prodesse huic hæredi de quo agimus, quippè quæ non facta per seipsum, sed per alios, cum in confessione inventarii non sufficiat allegare beneficium, sed opus sit ipsum facere in debita forma, cum aliis juris solemnitatibus, *§. Sancimus Aut. de hæredib. & fal.* Cæsar Barf. *decis.*35. Ant. Fab. *in suo Cod. lib.6. in titul. de jure delib. definitione 8. & 13. ad hoc ut confundantur actiones, l. debitori Cod. de pact.* Francus *decis.*518. Noguerol. *alleg.* 7. *numer.* 51.

4 Probatur secundo, quia inventatii confectio non est de jure Digestor. quantum attinet ad hæredes, sed Justinianeo jure inventum *dict. leg. fin. §. & si præfatam* ubi Jason, Alexand. & alii, Cravetta *consil.*134. Paul.210. *col.*1. (licet confectio inventarii tutoris de jure Digestor. sit inventa *leg. tutor qui repertorium, de administr. tutor.* Porcellinus *de Invent. cap.5. numer.* 7. Rolan. à Valle *de Invent. part.* 1. *ver. trig. quæro*) & ita est inventum, ut teneatur ultra vires hæreditarias hæres, cum præsumat lex eum occultasse, *§. Sancimus, Aut. de hæred. & falc.* sed hæc est præsum-
5 ptio Juris, & de jure, non admittens probationem in contrarium nisi per partis confessionem *Aut. sed jam confessi Cod. de donat. an. nupt.* Gloss. *leg. ultim. in principio, verbo præsumptioni, quod met. causa*, Gloss. *ultim. §. fin. Cod. arbitrium tutelæ*, Glos. magna *capit. is qui fidem, de sponsalib.* Covarr. *in 4. part. decret. part.* 1. *capit.* 4. §. 1. Menoch. *lib.* 1. *de præsumpt. quæst.* 3. *à numer.* 16. *& quæst.* 60. *numer.* 1. *& lib.4. præsumpt.89. à numer.* 16. Valenzuela *consil.* 114. *numer.* 26. *& consil.* 146. *numer.* 30. *& consil.*169. *numer.* 86. *tom.*2. Joseph Vela *disser. juris, dissert.12. à numer. 83. cum sequentibus & dissert.25. numer.35. & 21. numer.75.* quod cum in casu nostro non adsit confessio partis non fuisse plura bona in hæreditate, per consequens erit firma præsumptio prædicta juris, & de jure, ut teneatur absque ulla alia 6
probatione teste Menoch. *ubi suprà*, licet de hac præsumptione non curemus in foro conscientiæ; ea enim non obstante hæredem ultra vires non obligat forus poli, si re vera non fraudavit, ut post Salon. Sayr. Sylvest. Suar. Navar. Sanchez, & alios dicit Dian. *part.*1. *tract.* 10. *resolut.* 27. *per totam*, Ant. Mer. *lib.*18. *controvers. cap.*40. *per totum*: ergo in casu nostro in foro externo hæres tenebitur ultra vires, non obstante dicta annotatione, quia præsumptio de jure probationem non admittens in contrarium nisi per partis confessionem, quod non est in casu nostro: non ignoro tamen confessionem factam in inventario per hæredem, admittere interdum probationes in contrarium de qua re Paul. Duran. *dec.*337.

Probatur tertiò, quia Judici est impositum perpetuum 7
silentium circa inventarium non confectum suo tempore *dict. leg. fin. §. donec*, nec valet prorogare tempus à lege præfixum, quia non potest factum legis revocare ex suo capite *leg.1. §. item vim contra*: Quæ sententiæ, &c. etenim licet Bartol. *leg.1. de re judicata*, dicat posse judice breviare, vel prorogare tempus; tamen intelligitur in actu per judicem faciendo, qualis non est confectio inventarii, ut post Bartol. Rip. & alios, tradit Guliel. de Bened. *cap. Raynutius verbo mortuo testatore, il* 1. *numer.*399. *de testament.* Rolan. à Valle *de invent.* 3. *part. fol.* 174. *ver. unum etiam est sciendum*, quod quidem tempus non currit, quando quis adivit hæreditatem ab intestato, quam debuisset adire ex testamento, quia scilic. fuerat hæres institutus, sed id ignorans ex capite ab intestato adivit, hoc enim casu tale tempus non currit, nisi ex quo notitiam habuit testamenti, quia non potuit dici hæreditas debita ab intestato, prout ipse adivit, quando aderat testamentum, quod ignoravit, latè Orat. Mont. *controvers.*74. licet possit se tueri inventario prius facto, ut decidit Rota apud Duran. *decis.* 387. omninò videnda, ergo si Judici non permittitur tempus breviare, vel inventarii formam destruere, quomodo poterit cum suis, quas ordinavit fieri, annotationibus, destruere inventarii formam, ut ad propositum argumentatur Franciscus Cyriacus *controvers. for. tom.* 1. *controvers.*127.

Probatur quartò, quia inventarium est inventum ad rigorem juris conservandum ut dicit Rolan. à Valle *de invent. part.* 2. *ver. decimo quæro, numer.*3. Farin. *in fragm. littera H, verbo hæres*, unde omnes asserunt ligare militem *ex §. fin. Auth. de hæredib. & fal.* Rol. à Valle *ubi suprà, ver. quartò quæro*, quo rigore non excusatur minor, Bald. & Jas. *dict. leg. si licet* adversus ipsum non confectum habeat restitutionem in integrum, *§. Pupillus, Auth. de hæred. & falc.* Franciscus Mar. *decis.*249. *part.* 1. Guid. Papa *dec.*141. *&* 571. Mising. *cent.*4. *obser.*16. Rol. *v. quintò quæritur*, quem etiam rigorem mulierem comprehendere dixit Bald. *dict. leg. fin. quæst.*2. quia inducta ad rigorem juris ita obligant mulieres, sicuti masculos *leg. juris ignorantia, Cod. qui admitti*, Rolan. *ver. octavo quæritur*, & etiam Rusticos, imò fiscum, & Ecclesiasticum, comprehendere latè probat Rolan. *ver. undecimò, & duodecimo quæritur*, licet admitti deinde per viam restitutionis in integrum adversus ipsum non confectum dicant Doctores communiter, ergo si talis inventarii confectio respicit rigorem juris, & comprehendit omnes supradictas personas, quomodo poterit ei suppleri per simplicem annotationem etiam judicialiter factam? est tamen controversia an hæres non conficiens inventarium amittat illius beneficium in totum, supponendo quod malitiosè occultaverit? Et prima opinio dicit teneri ad duplum respectu rei occultæ, Alexand. *dict. l. fin. §. licentia, Cod. de jure delib. num.* 4. ubi etiam Jas. *num.*4. Minad. *consil.* 4. Monticula *de invent. particula* 17. *numer.*7. Filliucius *part.*3. *de invent. numer.*63. Rot. *decis.*72. *numer.*8. *part.*2. *in novis*, Bursatt. *consil.*325. *numer.*115. *volum.*3. Canger. *part.*1. *variar. cap.* 9. *num.* 11.

&

*& part.*3. *cap.*2. *nu.* 51. Gama *decis.*122. *&* 148. Artman. Pistorius *pract. lib.* 2. *cap.* 3. Menoch. qui latissimè loquitur *consil.*471. Secunda tamen opinio dicit amittere in totum beneficium inventarii, Bertazzolus *consil. civil.* 154. *num.* 41. *volum.*2. Fabius Turretus *consil.*47. *volum.*1. Fab. de Anna *consil.*46. *lib.*2. Thesaur. *lib.*1. *forens. quæst.*10. qui sic decisum refert, prout etiam decisum refert Fontanel. *claus.*7. *gloss.*3. *part.* 2. *numer.* 55. *& sequentibus*, dummodò res omissæ sint magni valoris, & decisum refert Hodierna *in addit.* ad Surd. *dec.*222. & videndus est Merenda *l.* 18. *controv. c.*42.

9 Probatur quintò, quia ab inventarii confectione non excusatur vir, licèt magnæ sanctitatis, ut latè probat Rolan. à Valle *fol.* 194. *numer.*5. *cum sequent.* sicut nec excusatur Ecclesia quæ est thronus Dei, ergo quomodo poterit per simplicem illam bonorum annotationem vir alioquin ordinarius non teneri ultra vires hæreditarias? Accedit, quia inventarium est inductum ad justitiam conservandam ut testatoribus faveamus, legatariis, fideicommissariis, & ipsis creditoribus, ut latissimè Sebastianus Monticula *de invent. cap.* 4. ex quo fit habere paratam executionem, unde potest tutor conveniri ad reddenda omnia in eo descripta antequam rationes reddat, Surd. *decis.* 184. Mauson. *de causis execut. quæst.*5. *numer.*33. etiam si sit minus solemne, ut tradit Muta *in ritu* 114. *numer.*12. decisum referens, sequitur Hodierna ad Surdum *ubi suprà numer.* 2. & antequam suum petat credium, cogitur bona descripta in inventario, restituere, si tamen mediante liquido instrumento se obligasset restituere, Hodierna *ubi suprà*, qui idem disputat de matre tutrice an, ante redditam rationem possit suas dotes petere, & retinere post Thesaur. *lib.* 2. *forens. quæst.*28. & Mastril. *decis.* 189. & Castill. *decis.* 32.

Proponuntur argumenta pro hærede.

10 Probatur primò, quia Inventarium non aliundè est inventum, nisi, ut certa habeatur notitia bonorum hæreditariorum; ne scil. occupari valeant, ut post alios Camil. Borrel. *in sum. decis. tom.*2. *titul.* 8. *& seq.* ergo ubi ista præsumptio occupandi, aut fraudandi cessat, non est necesse inventarium fieri, & in terminis terminantibus notat Decian. *consil.*85. *numer.*53. *volum.*5. quod si sit facta descriptio bonorum, cum non possit timeri fraus, & bonorum distractio, licet non fuerit servata forma, & solemnitas inventarii, excusatur hæres per dictam descriptionem à pœnis inventarii omissi, idem post alios notavit Cang. *part.*3. *variarum*, *cap.*2. *numer.*109. *cum sequent.* Rot. apud Paul. Dur. *decis.*386. *à numer.*17. *cum seq.* sequitur Nogue. *alleg.*19. *numer.*103. *in fine*, post alios quos refert, & addit Canger. *ubi suprà*, illum qui successit ei, qui cesserat bonis, & non confecit inventarium, ultra vires non fuisse obligatum, quia certo constabat in hæreditate nihil fuisse, quo quia in casu nostro non una, sed duplex habetur bonorum descriptio, præsertim auctoritate judicis; debet omninò præsumi pro hærede, ut non teneatur ultra vires: factum enim ipsius judicis à partibus censetur factum *leg. si ob causam*, *Cod. de evict.* Surd. *decis.* 266. *numer.* 13. & post alios ponderat D. Ferd. Arias de Mesa *l.*1. *var. c.*6.

11 Accedit & id quod post alios fundat Ursill. ad Afflict. *decis.*360. *in fin.* ubi dicit, quòd quando tutor non confecto inventario aliundè ostendit, quod pupillus non habebat nisi talia, & talia bona, & expensis, & aliis necessariis non sufficerent, ad nihilum tenetur; ut post alios ponderavit Canger. *dict. cap.* 2. *numer.* 112. hinc etiam dicunt communiter Doctores, quod si testator reservavit sibi centum ad testandum in donatione, quam fecerat, & post mortem hæres non confecit inventarium; non tenetur ultra vires, quia licèt lex fingat hæredem non conficientem inventarium; bona hæreditaria surripuisse; tamen hæc præsumptio cessat, quando certa est hæreditas, latè probat Fontan. *claus.*4. *gloss.*5. *part.*2. *numer.* 43. Canger. *part.* 3. *cap.*2. *numer.*114. & sequitur Hieronym. de Leo *in decis. Val.*107. *numer.* 27. & licèt Vincen. de Franc. *decis.*536. similem casum indecisum referat, tamen juxta hanc sententiam, quod scilic. hæres non teneatur, quando aliundè constat tot bona fuisse in hæreditate, decisum refert Joannes Baptista Tor. *in comp. tom.*3. *part.* 1. *fol.* 514. *in fine*, 2. *col.* ergo cum in casu nostro non solùm per descriptionem extrajudicialem, sed etiam judicialem bis factam, habeatur omnimoda certitudo de bonis existentibus in hæreditate omninò dicendum est nostrum hæredem non teneri ultra 12
vires hæreditarias.

Probatur secundò, quia si qua esset ratio, cur hæres noster teneretur ultra vires, utique esset, quia contra se habet præsumptionem surreptionis, quæ utpotè juris, & de jure non admittit probationem in contrarium, ut ponderavit Vinc. de Franc. *dict. decis. numer.* 24. & Rot. apud Buratt. *decis.*557. *&* 637. sed hæc ratio nulla est: ergo. Quod verò ulla sit probatur, quia licet adversus probationem juris, & de jure non admittatur probatio in contrarium, tamen per partis confessionem admittitur, ut latissimè Menoch. *lib.*1. *præsumpt.*61. ergo cum in casu nostro per illam annotationem factam ad instantiam eorum, de quorum agebatur interesse, certò constat prædicta bona, & non alia fuisse in hæreditate; non poterit ullo pacto ultra vires hæreditarias teneri, nec dici potest annotationes prædictas fuisse factas auctoritate judicis, non facto partis, quia ut suprà dicebamus factum judicis nihil aliud est 13
quàm factum partis, præsertim quando ad partis instantiam factum judicis est: si ergo in casu nostro annotationes prædictæ sunt factæ ad partis instantiam, perinde est ac si per ipsas factum fuisset *vulgata l. si ob causam*, *C. de evict.* & per consequens ipsas confessas fuisse tot bona esse in 14
hæreditate.

Probatur tertiò ex notabili illa *decis.* Gizzarelli 56. qui *numer.* 5. dicit in propriis nostris terminis, quòd quando per confessionem partis constaret judici, quod non aderant alia bona in hæreditate, quàm descripta per hæredem, quæ non sufficiebant ad creditorum, & legatariorum debita persolvenda, eo casu hæres, & si inventarium solemne non confecerit, creditoribus hæreditariis ultra vires non teneretur, quod etiam decisum Mantuæ novissimè refert Franciscus Cyriacus *controvers. for. cap.*415. *numer.* 78. qui dicit quod quando aliundè constat certitudo bonorum hæreditariorum tunc inventarium non conficiens, non tenetur ultra vires: idem *cap.*326. *numer.* 10. eo quia cessat dolus argumento *leg. servum* 70. §. *prætor ait de acq. hæred.* idque quia in dispositionibus fieri potest implementum aliter quàm verba sonant, quando sequitur testatoris effectus, & legis consideratus, *leg. mulier* 22. *ad Trebell. l.* 3. *Cod. de inst. & subst.* & post alios idem Cyr. *c.*411. *numer.*19. *cum seq.*

Probatur quartò ex notabili illa decisione ad propositum 15
nostrum omninò videnda, de qua Torus *dict. tom.* 3. *part.* 1. *fol.*511. *col.*1. *& verbo hæres* 2. *tom. fol.*2. ubi in terminis sequestrum factum à judice de bonis defuncti ad instantiam creditoris; hæredem excusavit ne conveniretur ultra vires, licet non confecerit inventarium, ergo ad quid recurrimus ad alia, cum habeamus decisum in nostro S. C. in favorem nostri hæredis? Accedit quod creditores isti, qui nunc agunt, non possunt prætendere se non fuisse citatos, quia nulla requirebatur citatio: interdum enim etiam inventarium respectu non citatorum prodest, ut post Bald. & alios Regens Capyc. Latro *consult.*57. *numer.*29. de qua citatione utrum requiratur ad videndum inchoari, & perfici, latissimè Porcell. *de invent.* & Rot. apud Dur. *dec.* 387. *numer.*4. *&* 10.

Probatur ultimo: quia hæres non conficiens inventarium, si certò constet de valore hæreditatis, non tenetur ultra vires, ut post alios Fulvius Lan. *in addit. ad Regen. Lan. in capit.* 1. *de success. feudi*, *numer.*37. Didac. de Mari. *in addit. ad Gizzar. dict. decis.*56. *numer.* 2. sicut tutor, contra quem ob inventarium non confectum proceditur, si ostendat quod pupillus non habebat nisi talia bona; molestari non poterit, eo quod ipsum non confecerit, & de hoc poterit judex se informare ex Afflictus Jas. *consil.*3. *volum.*2. Ursill. ad Afflict. *decis.* 360. *in fine*, & practicatum refert Joseph Mele ad Gizzar. *ubi suprà*, *numer.*14. 16

Responsiones ad Argumenta Contraria.

Ad primum respondeo, quod licet inventarii beneficium sit personalissimum, nihilominus ab alio factum 17
prodest ei qui illud non fecit, ut patet de minori, qui si illud confecit; prodest suo hæredi Escobar *de ratiocin. capit.*9. *à numer.*15. Cangerius *part.*3. *capit.* 2. *à numer.* 109. & quod confectum à vidua per mortem viri; & prosit filiis

liis tradit Ajora *de partitionibus*, *part.1. capit. 2. numer. 22.* Gutierrez *de tutelis*, *part.2. cap.1. numer.51.* Noguerol. *alleg.19. numer.* 103. & in fortioribus terminis probo, quia
18 Ecclesia non conficiens inventarium, non tenetur ultra vires, vel quia non tenetur ad ipsum conficiendum ut dicit Francus *decis.536. numer. 29.* Rovit. *in pragm. 1. numer.11. de leg. piis*. Galluppus *part.3. in praxi*, *cap.3. numer.3.* vel quia tenetur, ut melior est sententia, sed restituitur in integrum adversus non factum teste Capyc. Latro *decis.15. à numer. 24.* & tamen si ipsa non conficiat inventarium, & cedat alteri privato hæreditatem; ipse cessionarius non tenetur ultra vires, licet illud non confecerit, ut decisum refert idem Capyc. *ubi suprà*, quidquid re malè perpensa dicat decisum Gallupp. *ubi suprà*, ergo si prodest cessionario respectu omnium creditorum posteà concurrentium quomodo dici potest personalissimum, & excludenda est nostra annotatio, respectu creditorum supravenientium?

19 Ad secundum Respondeo, quod licet de jure civili sit inventum inventarium, ne teneatur quis ultra vires, tamen omnes illæ solemnitates, de quibus novissimè Baldasar Thom. *tractat.7. cap.15. in suis tractatibus variis*, Camil. Bor. *in sum. tom.3. titul. de invent.* non ita sunt necessariæ, quin non possint aliquo pacto alterari, & mutari: hinc videmus remitti negotium ad consuetudinem, & si secundùm prædictam consuetudinem, sic alterantem vel mutantem fiat; valet, & prodest hæredi ad omnes effectus Rot. *decis.629. part.1. divers.* Capyc. *decis.101.* Gregorius Lopez *l. 5. gloss. 8. ver. nisi aliter*, *partita sexta*, Ricc. *part.1. decis.66.* Visconte *litt. H*, *ver. hæres post mortem*, de Angelis *ad Gizzar. decis.56. numer. 4.* Noguerol. *allegat. juris allegat.19. numer.* 101. & prædictæ solemnita-
20 tes in Hispania recesserunt ab aula, ubi solum conficitur coram tabellione mandato Judicis, absque citatione interesse prætendentium, Parlad. *lib.2. quotid. cap. ultim. par. 4. §.1.* & sic fit in Lusitania teste Velasco *consult. 52. numer. 22. & consult.87.* & sic fieri in Catalonia refert Cang. *dict. tom. 3. capit.2. numer.66.* Fontan. *2. tom. claus. 7. gloss. 3. part. 2. numer.45.* & ante omnes dixit Bart. *l. tutor qui repertorium*, *de administr. tut.* posse consuetudinem induci ne fiat inventarium, & de facto Germaniæ non fieri refert Mathias Coler. *decis.68.* & per ipsum testatorem remitti posse in præjudicium legatariorum, vel hæredis, non verò creditorum, latè fundat Vessembecius *consil. 86.* & novissimè Gomes. de Bajo *in praxi Ecclesiastica*, *quæst.56.* post Doctores *leg. nemo potest de leg.1.* Rolan. *de invent. quæst.221.* & post alios Franciscus Saler. *consil.48. §.2.* & de tutore, cui fuit remissum inventarium, latè agit Torus *voto 23.* ergo non ita formæ inventarii verisimile est, legem voluisse prospicere, quin potuerit alio modo ejus haberi, ut patet ex dictis.

21 Ad tertium Respondeo, quod in casu nostro nihil operatur judex, sed solum ipsimet creditores fecerunt annotari universaliter bona, quod non poterat ab eis major certitudo haberi, quam illa, quam habuerunt à principio, ergo si non fuerunt servatæ aliæ solemnitates, illæ annotationes erunt sufficientes pro omnimoda certitudine, & in hoc nihil operatur Judex, qui si aliquid operatus fuisset, id fuisset ad partis instantiam, & per consequens partes annotantes quietum reddidissent hæredem de non inventario, quod fieri potest in eorum præjudicium, licet enim judex non possit prorogare terminum à lege introductum in inventario (quod tempus à die aditæ hæreditatis currit, Ant. Fab. *in suo Cod. in titul. de jure delib. definit.9. & 20. & de erroribus pragm. Decade 2. er.6.* Crivella *decis.143.* Ant. de Virg. *de legit. personæ*, *cap.20. numer.50.* Ant. de Virg. *ubi suprà*, *capit.20.* imò per paucos dies post tres menses; non prodest etsi cum officialis licentia fiat, & à fortiori, si per partes hoc agatur, quia requiritur de forma id quod *in dict. leg. final. §. si verò*, Novar. *decis.46.* cum proprium sit formæ ut non possit transgredi nec in maximo, nec in minimo *capit. quæritur §. Episcop. 22. quæst. 2.* tamen hæc omnia intelliguntur quando partes voluissent illas annotationes voluisse per viam solemnis inventarii sine prædictis solemnitatibus, quod non est in casu nostro.

22 Ad quartum Respondeo, quod non ita universaliter est verum Inventarium pro rigore esse introductum quin aliquam patiatur æquitatem; videamus enim quod adversus omissas solemnitates, multoties æquitate suadente; admittuntur minores, vel Ecclesiæ adversus alios minores vel Ecclesias, Maresc. *lib.2. var. capit.98.* Hodierna ad Surd. *decis.30.* Sforzaod. *de rest. quæst.89. artic.7.* & quandoque majores etiam restituuntur ex capite absentiæ, vel ignorantiæ de Virg. *ubi suprà*, *numer.52.* qui etiam dicit quod si plures sint hæredes, & non conficiant inventarium omnes in solidum tenentur ultra vires, & quod mulieribus regulariter ob omissas solemnitates inventarii, concedatur restitutio in integrum post Francum *decis. 229.* tradit Capyc. Latro *consult. 57.* Quid ergo tantum debemus considerare rigorem, ut non possimus aliundè, ut præsertim istis annotationibus veritatem, & inventarii finem habere.

Ad ultimum Respondeo ob non confectionem inventarii 23
non excusari eum, qui est magnæ vir Sanctitatis, quia verè deficit in substantialibus ipsius legis, sed in casu nostro non deficimus in substantialibus, quia habemus finem inventarii adimpletum: quamvis enim inventarium legitimè confectum præsumatur dolo carere, esto quod reperiatur res omissa: potius enim præsumitur in eo error, quam dolus tali casu, Farinac. *decis.199. volum.2.* Rot. apud Gregor. XV. *decis.169.* Gratian. pluries decisum referens *capit. 711. numer.11.* Gama *decis.148. & 122.* secus si scienter omiserit aliquid apponere: quia tunc non obstante protestatione addendi, & minuendi (quæ de facto facit cessare dolum, Gama *decis.148.* Rotæ Genuæ *decis. 35.* Marta *part.1. claus. clausula 134.*) illius beneficium amitteret Gratianus *capite 34. & 532.* Grivella *decision. 143.* Cevall. *commun. contra communes*, *quæst.731.* & addit Gratianus id procedere etiam si levis culpa adesset, referens decisum per Rotam fuisse nullum inventarium tutoris, qui in eo non descripserit massariam pecudum, quæ in hæreditate remanserat, quamvis pretium dictę massariæ venditæ per eundem tutorem fuisset depositum in banco, tanquam res pertinens ad hæreditatem, & omninò etiam subdit, quod ob hanc culpam per eandem Rotam fuit remotus tutor tanquam suspectus, licet fuisset testamentarius, absque tamen infamia. Quamvis inquam id verum sit, tamen si aliundè constat de hæreditatis viribus, cur recurrimus ad alias solemnitates? si enim homo sanctissimus illud non fecit, defecit omninò in substantialibus, sed in casu nostro aliundè habemus veritatem rei per illas annotatio- 24
nes: ergo.

Ex quo apparet primò, quod sicut confusio jurium non inducitur contra hæredem quando adivit hæreditatem cum beneficio legis, & invent. *dict. leg. fin. §. in comput. Cod. de jure delib.* ubi Doctores Porcell. *de invent. capit. 4.* Monticula *cap. 1. numer. 65.* Rolandus *de invent. utilitate 10.* Phanducius *de invent. part.5. nu.19.* Surd. *decis.310. n.13.* Jos. Sesse *dec. Arag.46.* Ursil. ad Affl. *dec. 237.* Franc. *dec.39.* Aponte *consil.37. vol.1.* Faber. *in titul. Cod. de jure delib. definit.9.* Peregrin. *consil.14. lib.4.* Menoch. *lib.3. præsumpt.11. numer.16.* Facchin. *lib.6. controvers. cap.32. & sequenti*, Farinac. *decis.326. part.2. tom. 3.* Barbat. *de fideicomm. part.1. cap.7. numer.55.* Amat. Siculus *resol. 56.* per quod inventarium censetur ac si hæreditas esset jacens. Doctores *suprà*, licet hoc impugnet Ant. Mer. *lib.18. controvers. capit.47.* sicut inquam per inventarium hoc fit, ita etiam per descriptionem bonorum secundùm Doctores *ubi suprà*.

Apparet secundò redditionem inventarii si petita non sit 25
30. annis præscribi, Colerus in decisionibus German. 20. *numer.18.* ubi ejus additio.

Apparet tertiò hæredem qui adivit ex testamento, & 26
inventarium fecit, vel cœpit facere; non posse adire ab intestato *l. fin. C. de Cod.* quia sunt duo diversi modi adeundi, quando sunt illæ personæ, quibus debetur hæreditas scilic. ascendentes vel descendentes, secus si transversales, Theodorus *alleg.17. numer.8.*

Ita fuit decisum, ut scripsimus, inter doctissimos arbitros.

DISCEPTATIO XXXIX.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur, de qua in præsenti.*
2 *Controversiæ status in quo consistit.*
3 *Subrogatio posterioris creditoris in locum primi qualiter fiat.*
4 *Subrogatio creditoris continet tacitam cessionem ministerio legis.*
5 *Subrogatio intelligitur, quoad actiones personales.*
6 *Subrogatio intelligitur, etiam quoad privilegia.*
7 *Subrogatio censetur facta, quoad hypothecarias etiam.*
8 *Subrogatio posito pacto de subrogando, quid operetur.*
9 *Subrogatio utrùm operetur, quoad prælationem.*
10 *Textus* in leg. 1. Cod. de his, qui in priorum creditorum locum, *adducitur, & explicatur.*
11 *Subrogatio operatur suos effectus, ignorante etiam debitore.*
12 *Subrogatio operatur etiam si creditor dimissus sit pupillus, vel alia persona privilegiata.*
13 *Subrogatio facit creditorem præferri, tum pro sorte, tum pro interesse.*
14 *Fructus dotis qua actione petantur.*
15 *Dos quomodo sit jus universale.*
16 *Hypotheca pro sorte procedit etiam in fructibus, & usuris liquidandis.*
17 *Creditor, qui prior est in tempore pro sorte, præfertur etiam pro usuris.*
18 *Surdi* dec.271. *qualiter procedat.*
19 *Creditor subrogatus pro extinctione crediti dotalis, præfertur aliis, etiam pro fructibus.*
20 *Assensus Regius pro sorte extenditur ad fructus.*
21 *Tonduti Sanligerii locus* tom.2. cap. 21. *adducitur punctualis.*
22 *Oleæ locus* titul.4. quæst.1. numer. 32. *punctualis affertur.*
23 *Textus* in l. Lucius ff. qui pot. in pign. *ad quæstionem affertur.*
24 *Usuræ dotis debentur ex natura contractus, etiam viro decocto.*
25 *Larreæ* dec.37. *refertur, & occurritur.*
26 *Doctores, & decisiones ultramontanæ pro articulo adducuntur.*
27 *Actus vitiatur quando incidit in casum, à quo incipere non poterat.*
28 *Actus non vitiatur interdum, si incidat in casu, à quo incipere non poterat.*
29 *Cæcitas licet impediat magistratum, non tamen illum auferat.*
30 *Servitus, quæ pro parte acquiri non potest, poterit pro parte retineri.*

ARGUMENTUM.

An posterior creditor subrogatus in locum primi, censeatur subrogatus non solùm pro sorte principali, sed etiam pro fructibus, usuris, & interesse?

PRO

N. Creditore subrogato in locum anterioris Creditoris.

1 SUpponitur in facto Titium de anno 1615. nuptui tradidisse Constantiam sororem suam, Joanni, dote scutorum 5000. posteà verò de anno 1617. contraxit varia debita; tandem de anno 1618. ad effectum solvendi dicta scuta 5000. dotis promissæ Constantiæ, accepit ad censum à Julio eamdem pecuniarum quantitatem, pacto adjecto, quod dictus Joannes creditor dotis cederet in actu solutionis dicto Julio jura talia, qualia, &c. translativè, & non extinctivè, & prioritatis, & potioritatis contra ipsos obligatos, omnesque alios, ad effectum ut dictus Dominus Julius, ultra quascumque alias cautelas, dictis juribus uti, & experiri valeret, tam agendo, quàm excipiendo contra quoscumque in eventum evictionis dicti census, & litium, & quarumcumque molestiarum, quoquomodo judicialiter, vel extrajudicialiter inferendarum, ac in omnes, & quoscumque alios casus, &c. & fuit conventum ne unquam dubitari posset de identitate pecuniarum, fuit etiam conventum, quod illæ deponerentur in Banco, & non amoverentur, nisi ad effectum prædictum, & in actu solutionis declararetur, quod fiebat cum pecuniis ejusdem D. Julii, qui protestatus fuit, quòd non intendebat dare ad censum, nisi cum dictis cautelis, & non aliàs, aliter, nec alio modo.

Ad formam dicti pacti pecuniæ depositæ, & solutæ creditori dotis, qui cessit jura, sed cum posteà tractu temporis, Julius fuisset immissus in possessionem prædii censiti ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus decursis, insurrexit Antonius creditor alterius census impositi de anno 1616. & prætendit, tanquam anterior excludere Julium: dicit Julius, quòd licèt ipse sit creditor de anno 1618. tamen quia concurrentibus requisitis, Gloss. *in leg. Aristo, ff. quæ res pignori obligari possint*, successit, & subingressus fuit in locum creditoris dotis, unde evasit anterior Adversario, qui posteà contraxit.

Virtus hujus legalis subingressionis non negat ab Antonio, sed replicat, quod non operatur, & nisi quoad sortem, non autem quoad fructus, qui debentur ex secundo contractu. 2

Ego tamen præsupposita facti specie, judicandum esse existimo subingressionem, de qua hic, non solùm quoad sortem, imò etiam quoad fructus, & interesse, qui debentur ex secundo contractu, suam operari prælationem, quod quidem, ut probem, discurrendo per Juris tramites, duas propono conclusiones.

Prima quarum est, quòd pecunia data à Julio Titio 3
dotanti, cum onere, pacto, & conventione illam dandi Joanni Marito, operatur, ut idem Julius emptor census, sit subrogatus in locum Mariti, scilicet Joannis, cui satisfactum est, per regulam text. *in leg. 1. Cod. de his, qui in priorum Cred. locum, &c.* ubi omnes Doctores *leg. Aristo, ff. qui res pignori obligar. poss.* Regens de Ponte *consil.*87. *volum.*1. Cujac. & Donel. *ad tit. Cod. de his qui in priorum Cred. locum*, & ministe- 4
rio legis tacita cessio in favorem Julii Creditoris intelligitur facta ad notata per Pancirol. *consil.* 118. *numer.* 23. per Decium *consil.*109. *numer.*3. & latè per Surdum *consil.*444. *numer.*14. *lib.* 3. vigore cujus cessionis transeunt non so- 5
lùm actiones personales competentes Titio Marito, utpotè antiquiori creditori per text. *in leg. pupillorum 7. §. final. ff. de rebus eorum, leg. 1. §. nunc tractemus, ff. de tutel.* Felician. *de censibus lib.*3. *capit.* 2. *numer.* 18. Bellonus *de his, quæ incontinenti fiunt lib.* 1. *cap.* 5. *numer.* 3. sed etiam transeunt omnia privilegia non personæ, sed 6
causæ tributa, *leg. si ventri, §. ultim. ff. de privileg. creditor. leg.*2. *ff. de cessione bonorum, leg.*3. *Cod. de privileg. fisci*, Negusantius *de pignor. membr.* 3. *part.* 5. *numer.* 45. Cujacius *lib.* 3. *quæstion.* Paul. *in dict. leg. Aristo*, Barbos. *leg. post dotem, numer.* 61. *ff. soluto matrimon.* & non solùm successit Julius in actione personali, 7
& privilegiis competentibus causæ, sed etiam in Jure hypothecæ *dict. leg. 1. Cod. de his, qui in priorum creditorum locum, &c.* & in hoc omnes conveniunt.

Quæ conclusio ampliatur, ut posito de subrogatio- 8
ne, succedat Julius creditor in eandem hypothecam, Maritò competentem, ut contra Glossam *in dict. leg. Aristo*, dicunt Cynus, & Salycetus *in leg. 1. Codic. de his, qui in priorum Creditorum locum, &c.* Bartol. *in dict. leg. Aristo, numer. 7. versic. quæro ergo*, Carrocius *de locato part. 2. quæstion.* 14. Felicianus *lib. 3. capit. 2. numer.* 18. Rodriquez *de ann. reddit. lib. 2. quæstion. 16. numer.* 53. Fab. *lib. 8. Cod. titul. 9. diffinit.* 4. Theodorus *allegat.* 68. *numer.* 10. *ex leg. si prior 13. §. si tertius, ff. qui potior. in pignor. dict. leg. Aristo, versic. denique, leg. Pupillorum 7. §. fin. ff. de rebus eorum*, quia tacita cessio legis potestate inducitur.

Et in

Et in hoc erravit Cardinalis Mantica *lib.21. de tacitis*,
9 *tit.28. num.4.* dum ait, mirum esse, ut post factam solutionem antiquiori Creditori, & ejus jura extincta, posterior in ejus locum succedat, quia dici debet, Jura antiquiora non extingui, sed illæsa in posteriorem transferri, quod adeò verum est, ut si posterior in locum primi succedat, non solum prælationis Jus acquirat, respectu illius rei, sed etiam ratione fructuum, & pensionum, per text. *in l. quamvis, Cod. in quibus causis, &c.* Bart. *in l. fin. §. fin. ff. de Iure fisci*, latè Mandell. de Abba. *cons.215. lib.2.* ubi additio *litt. A.*

10 Ampliatur secundò, quod dispositio textus *in l.1. Cod. de his qui in priorum creditorum locum, &c.* ut locum habeat non est necesse, ut nominatim hoc exprimi debeat, sed satis est facto ipso exprimi, vel verbis, ad hoc sufficientibus id declarari, quia non convenit ponderare verba, sed debemus effectum expectare, *l. & si possessori, §. item si verò, ff. de Iure jurando, l. fideicom.* 10. *§. ipse verò, ff. de legat.* 3. Cravetta *cons.* 706. *numer.* 8. *lib.4.*

11 Ampliatur tertiò, ut extraneos solvens priori Creditori succedunt in ejus locum etiam ignorante debitore. Donellus *in l.1. Cod. de his qui in priorum creditorum locum, &c.* & ratio est, quia licet debitorum pactionibus Jus Creditoris nequeat immutari, *l. pacto, Cod. de pactis, l. licet, Cod. famil. her.* tamen quia Creditoris interest debitum suum consequi; & aliis Creditoribus nulla irrogatur injuria, neque ulterius debitor damnum aliquod patiatur; cum etiam invitus alium Creditorem accipere compellatur, *l.3. Cod. de hæred. vel action. vendit.* ideò non requiritur consensus debitoris, ut optimè Donellus *lib.15. Comment. cap.43.* Anton. Fab. *lib.8. Cod. tit.9. defin.4.* igitur solvens Creditori, etiam debitore ignorante, acquirit Jus prælationis, Capyc. *decis.79. à num.* 2. Carleval. 2. *tom. lib.1. tit.3. disput.35. num.* 9. & ratio est quia debitoris ipsius consensus non debet expectari, cum nihil ejus intersit, *l. de unoquoque 47. ff. de re judicata*, tum quia in hac successione tacita cessio ministerio legis intelligitur facta, & jurium cessio, invicto debitore fieri potest, *l.1. C. de novat. d. l.3. Cod. de hæred. vel action. vendit.* de Georgio *alleg.29. num.24.*

12 Et propterea statutum est, ut creditor cujus pecunia antiquior Creditor dimissus est, in illius locum subrogetur, etiamsi debitor sit pupillus, vel alia persona prohibita alienare, quia sine decreto, aut alia solemnitate, à lege requisita, transit Jus prioris ad sequentem *ex l. si pupillorum 7. §. ult. ff. de reb. eorum*, quoniam nullum præjudicium ex hac subrogatione irrogatur debitori, atque ideò decreto opus non est, *l. fin. C. de in integr. restit.* Gaspar Rodriquez *lib.1. de ann. reddit. q.14. n.20.*

13 Secunda conclusio prælatio quæ competit Creditori subrogato non solùm pro sorte intelligitur, sed etiam pro
14 fructibus, & interesse, unde in præsenti Julius, qui pecuniam dedit Titio pro illa danda Joanni Marito præfertur, non solum pro sorte, imò etiam pro fructibus dotis, quia fructus dotis petuntur actione de dote, sicut ipsa dos, *l. si marito, §. fin. ff. solut. matr.* & aliquando convertuntur in
15 dotem, *l. si ante nuptias, §. fin. ff. eodem tit.* Item quia dos est Jus universale, *l. quod dicitur, ff. de impensis in rebus dotalibus factis*, & ideò accessiones omnes in ea includuntur, & quia fructus pars rei censentur, *l. fructus pendentes, ff. de rei vendicat.* Surd. *de alim. tit.8. priv.51. num.3.* latè Acosta *de privil. Credit. regul.3. ampliat.10. à numer.15. & 16.*
16 ideò hypotheca & prælatio competens pro principali locum etiam habet pro redditibus, rationibus, ac fructibus liquidandis, Surd. *de alim. tit.9. quæst.46. numer.3.* Benedictus Ægidius *in l. ex hoc Iure p.2. cap.8. ff. de justit. & Iure*, Maqueda *in l. privilegia numer.88. ff. de privil. cred.* Amat. Rodriguez *de concurs. credit. part.1. art.4.* Molina *de Iust. disput.222. & 223.* & ampliant etiam pro redditibus redditum, ut latè Acosta *dict. reg.3. ampliat.1. num.3.*

17 Pro quo etiam facit, quod dixit Rota *part.4. divers. dec.* 319. quod census solutus in satisfactionem creditoris, qui habebat anteriorem hypothecam, præfertur, non solùm pro sorte principali, sed etiam pro fructibus census debiti, vel debendi concedenda est cum de jure, qui prior est in sorte, prior quoque in usuris debet declarari, Cardinal. Tusch. *litt. H, conclus.129. n.24. & seqq.* Felicianus de Solis *de censib. tom.1. lib.3. cap.5. num.18.* Mainard. *lib.3. cap.33.* Pacificus de Salvian. *interd. inspect.* 3. *cap.4. num.7. & 8.*

Gaitus *de Credit. cap.4. quæst.10. num.1176.* Barzius *decis. Bononiæ 108. numer.1. cum seqq.* neque de Surdo *decis.271.* 18
aliter loquente habenda est ratio, quia loquitur in legatis, in quibus verius est fructus non sequi hypothecam sortis, Costa *de port. ratæ, quæst.60. num.* 5. Francus *decis.374. num.10. & 12.* Thesaur. *lib.4. quæst. forens. quæst.25. num.7.* sed nos versamur in contractibus, in quibus longè diversa ratio est, teste Negusantio *de pignor. membr. 5. p. 1. num.19.*

Facit in simili, quod quando quis pecunias dedit sub an- 19
nuo censu, ut debitor illas converteret ad debitæ dotis solutionem, talis hypotheca non solum pro sorte, sed etiam pro pensionibus decursis, & decurrendis competit cum eodem jure prioritatis, ita Peregrin. *de fideic. art.42. n.96.* Paschal. *de patria potest. part.2. cap.7. num.32.49. & 57.* ubi 20
etiam probat assensum Reg. extendi etiam ad fructus decurrendos, & idem etiam ostendit *nu.65. & 67.* ubi respondit ad argumentum quod fit ex mutatione personæ, & *nu.* 72. ubi respondit ad præjudicium quod fit posterioribus creditoribus, Franciscus Milanensius *dec. Sic.8. à nu.369. ad* 380. per text. *in l. Lucius, ff. qui potior. in pignor.* Grat. *cap.43. num.31. & seqq.* Cancer. *lib.1. cap.9. à nu.176. cum seqq.* Fontanel. *de pactis nupt. in ult. addit. in fine, secundi volum. fol.650.*

Facit etiam quod dicit Tondutus Sanlig. *tom.2. quæst. ci-* 21
vil. cap.21. quem rogo videri in hoc articulo, qui licet videatur tenere oppositum, tamen in casu suo erat primum creditum sine ullis usuris, sed in præsenti creditum primum est dotis, quod jure actionis producit interesse, & usuras, & sic Tondutus benè perlectus nobiscum sentit, ut videre est, *n.17. & 18.*

Facit etiam quod dicit Olea *de cess. Iurium, tit.4. quæst.1.* 22
numer. 32. qui posita regula, quod creditor habet eamdem prælationem pro usuris, quam habet pro sorte principali, per text. *in d. l. Lucius, ff. qui pot. in pig.* adducit pro hac eadem regula Gusman. *de evict. quæst.13. à numer.5.* quod idem dicit Rodriquez *de concurs. credit. 2. part. artic.1. nu.* 10. Fontanella *claus.7. gloss.2. par.8. num.76.* Noguerol. *alleg.27. à num.17.* Acosta *de privil. credit. regul.2. ampliat.* 4. *num.17. & regul.3. ampl.5. numer.* 2. qui allegat Felicianum, Maynardum, Pacificum, & Bazium, quos refert idem Tondutus *num.2.* idque intelligunt quando interesse, & usuræ dependent ab eodem fonte, pro qua sententia facit Thorus *in compend. tom.2. in verbo, credit. qui pecuniam,* quod idem dicit Olea *in quæst.2. & alibi*, pro qua conclusione videatur etiam Regens de Marinis *tom.1. controv.75.* ubi Additio plura notat Arnonus *res.7. per totam*, ubi eleganter scripsit, *à n.29.* Capyc. Latro *d.16.* Galluppus *de concursu creditorum, c.8.*

Pro qua conclusione firmanda facit pluries citatus textus 23
in dict. l. Lucius, ff. qui pot. in pign. ubi ille creditor, qui præfertur in sorte principali, præferri debet in usuris, quod procedit etiam in usuris debitis ex natura contractus, ut affirmant Negusant. *part.5. membr.1. nu.10. & 14.* Bursatus *cons.103. lib.1. num.10. & num.18. & 21.* ubi ait sic fuisse decisum, Surdus *decis.250. num.16.* Rossental. *de feudis, cap.1. conclus.19. num.1. cum seqq.* Mastrill. *decis.119. num.* 11. *cum seqq. part.2.* Regens Valenzuela *cons.16. num.31.32.* 42. *& 43. vol.1.* Peregrinus *cons.114. lib.5. per totum*, ubi loquitur etiam de usuris accessorii, & per officium judicis debitis, Castill. *decis. Sicil.17. num.31.32.42. & 43.* Grat. *cap.730. num.18. cum seqq. tom.4.* Fontanell. *tom.2. claus.7. gloss.2. part.8. num.76.* Gaitus *de credito, cap.4. quæst.10. nu.* 1176. Merl. *tom.1. qu. for. c.43. num.7.* Regens de Marinis *lib.1. quotid. c.76. à n.5. usque ad n.9.* quos sequitur Noguerol. *alleg.17. n.20.* D. Franc. Salg. *part.2. labyrinth. cap.27. n.70.* Regens Pratus *ad Paschalem, part. 2. cap. 7. de patria pot. fol.385. col.2. in princ.* ubi dicunt præferri creditorem censuarium pro sorte, & usuris futuris quibuscumque creditoribus contrahentibus cum creditore priusquam usuræ, & redditus nascerentur, & incipere deberi, quia attenditur unitas obligationis primordialis, in qua continentur annuæ præstationes, & ad hoc adducunt textum illum capitalem *in d. l. Lucius.*

Quapropter cum usuræ pro dote debeantur ex natura 24
contractus, existente etiam fallimento viri juxta notata per Noguerol. *ubi suprà, numer.26.* qui ait sic fuisse determinatum in favorem Blanchæ Spinolæ uxoris Melchioris de Nigro, & D. Faustinæ Cattaneo uxoris Ludovici Spinolæ, quæ, non obstante fallimento maritorum, &

K cre-

creditorum concursu, habuerunt prælationem pro dotibus, & usuris earum, & idem fuisset decisum in aliis casibus, quare cavendum est à Larrea *decis. Granaten-*
25 *si* 37. qui probat Regiam facultatem concessam ad obliganda bona majoratus, non extendi ad dotis usuras, & interesse, & quòd ita fuit decisum in Senatu Granatensi, quibus adductis per Larream satisfacit Noguerol. *dict. alleg.*17.*n.*28.

26 Tandem facit Matthias Colerus *decis. Germaniæ* 57. *& decis.*270. *& in tract. de process. exequut. part.*1. *cap.*2. *num.* 219. atque ita etiam fuit decisum Alipsiensibus, Victeburgensibus, Jenensibus, Francofurtensibus, & Scabitiis, Brandemburgensibus, ut testatur Raynaldus Rota in addit. ad Danielem Mollerium *part.*1. *constit.*28. *nu.*34. Georgius Schul. *in Synopsi Iustit. lib.*4. *tit.*6. *de act.* §. *cæterum*, *&* §. *illud observandum fol.*596. quam etiam sententiam explicavit, & confirmavit Augustus Elector Saxoniæ *in suis novellis par.*1. *constit.*28. *in princip.* Mathias Berlichius *part.*1. *conclus.*65. *de prælat. dotis à num.*1. *usque ad num.* 117. ubi ampliat & limitat Vvesembec. *tit.* 37. *observat.* 3. Hartman. Pistor. *pract. for. tit.* 27. *observat.*17. Schurphius *consil.*1. *const.*22. Joannes Altusius *in dialogo lib.*1. *cap.*72. *de jure prioritatis*, *num.* 2. Hartman. Esajas *in sistemis pract. observ. cap.* 94. Joannes Melonius *de jure prælationis*, *à fol.*89. *per tot.* Christophor. Philippus Riccheer *de pignoribus*, *membr.*2. *class.*1. *disp.*3. *cap.* 2. *fol.*77. Hartman. Meyeres *de privil. credit. tit.* 10. *per totum*, Joannes Baptista Sgnardanzerius *de pignorib. cap.* 32. *per totum*.

27 Neque dicatur pro parte adversa, quod in præsenti usuræ dotales pro tempore matrimonii tantùm debeantur, non verò soluto matrimonio, quia respondeo, quòd licèt actus vitietur quoties in eum incidit, à quo incipere non poterit, *l.*98. *in fine*, *ff. de verb. signif. l.*71. *ff. de fidejuss.* & exempla in jure passim occurrunt *in* §.20. *Instit. de inutilibus stipulat. l.*3. §. *ultim. ff. de his*, *quæ pro non scriptis*, *l.*11. *ff. de servit.* tamen dicta regula non caret dubio, & sanè è diametro contrarium axioma proponit J. C. *in l.*85. §.1. *ff. de reg. juris*, & Summus Pontifex *in cap. factum* 73. *de regul. juris in* 6. quod nec suis destituitur in jure exemplis in stipulatione viæ id docet textus *in l.*2. §. *his*, *ff. de verb. oblig.* & in servitute acquisita *l.*8. §.1. *ff. de servitut.* in legato nominis *l.*5. *ff. ad l. falcid.* solutio tamen dicti dubii, & difficultas ita declaratur per Bachonium *in l.*20. *ff. de statu hominum*, quod regula proposita fallit primò in illis actibus, qui semel obtinuerunt suam perfectionem *l.*2. *ff. de*
29 *his qui sunt sui*, *vel alieni Iuris*, ita cæcitas non removet aliquem à Magistratu *l.*1. §.5. *vers. sed melius*, *de postulan-*
30 *do*, quod notat Amaya *in l.*46. *num.*61. *C. de decurionibus*, *lib.*10. Revardus *in l.*85. §.1. *de regul. juris*, sic servitus licèt per partes acquiri non possit, per partes tamen retinetur *dict. l.*8. §.1. *ff. de servit.* ea enim, quæ ab initio jure constituta sunt, non ita facile dissolvuntur, ut latissimè Joannes Tabor. in suo Barbosa *enucleato*, *lib.*1. *c.*25. *nu.*6. igitur in præsenti cum à principio fuerit contractus validus, quò ad sortem, & interesse, nil mirum est, si ex post facto illud interesse non deberetur, pro quo etiam facit, quod fuit ponderatum per Dominum discurrentem in discursu mihi transmisso in versic. *quando enim*, qui etiam ponderat, ut benè quod illi actus, qui fiunt in eodem die, loco, & coram eisdem testibus, dicunt correspectivi, non tamen si deficiat primus, deficere debet secundus, quia non dependet inter se in conservari, sed in fieri, in quo rogo videri doctissimum Fontanellam *tom.*2. *decis.*559. pulchrè discurrentem ad materiam, qui *in decis.*560. *num.* 6. ait, quòd licet obligatio prior extinguatur per conversionem in aliam, tamen remanet quoad prærogativas, & privilegia.

Quare omni jure puto dicendum prælationem competere dicto Julio creditori tum quoad sortem, tum etiam quoad interesse, quod tanto magis procedit, quia cessionem habuit translativam, & non extinctivam, ut facto etiam ponderatur, per D. Collegam in eadem facti specie.

Quare, &c.

SUMMARIUM.

1 *Facti series narratur.*
2 *Nemo transfert plus juris, quam quod ipse habet.*
3 *Subingressio, ut pariat fructus sufficit, ut creditum, in quo ipsa fit à nativitate facere posset fructus.*
4 *Qualitas supradicta, si deficiat, non nocet subingressioni.*
5 *Actus in sui primordio perfectus non vitiatur, si incidat in casum, à quo incipere non posset, & præsertim quando defectus superveniens est in causa efficienti.*
6 *Quando contractus in alium transfunditur deficiente primo, remanet secundus.*
7 *Mixtio unius contractus operatur, ut alterius accipiat qualitates.*
8 *Mixtum assumit naturam simplicis sibi favorabilioris.*
9 *Sors census irredimibilis pro mortua habetur.*
10 *Prælatio quando verificari nequit in sorte, verificanda in fructibus, cum hi loco sortis succedant.*
11 *Fundo censito evicto datur locus repetitioni sortis, & interesse.*
12 *Quæ cautela operatur, ut etiam evictione non sequuta, detur repetitio.*

DE EADEM RE.

Titius dedit nuptui de anno 1615. Constantiam sororem Joann. cum dote ducatorum quinque mille, & postea de anno 1616. contraxit varia debita. 1

De anno 1618. ad effectum solvendi dicta scuta quinque mille dotis promissæ Constantiæ accepit ad censum à Julio eandem pecuniarum quantitatem, pacto adjecto, quod d. Joan. Credit. Dotis cederet in actu solutionis dicto Julio jura talia qualia, &c. translativè, & non extinctivè & prioritatis & potioritatis eorum: ipsos obligatos, omnesque alios ad effectum, ut dictus D. Julius ultra quascumque alias cautelas dictis juribus uti, & experiri valeret, tam agendo quàm excipiendo contra quoscumque in eventum evictionis dicti census, & litium, & quarumcumque molestiarum, quoquo modo judicialiter, ut extrajudicialiter inferendarum, ac in omnes, & quoscumque alios casus, &c. & fuit conventum, ne unquam dubitari posset de identitate pecuniarum: fuit conventum, quod illæ deponerentur in Banco, & non amoverentur, nisi ad effectum prædictum, & in actu solutionis declararetur, quod fiebat cum pecuniis ejusdem D. Julii qui fuit protestatus, quod non intendebat dare ad censum, nisi cum dictis cautelis, & non aliàs, aliter nec alio modo.

Ad formam pacti fuerunt d. pecuniæ depositæ, & solutæ Creditori Dotis, qui cessit jura; sed cum postea tractu temporis, Julius fuisset immissus in possessionem prædii censiti ad effectum sibi satisfaciendi de fructibus decursis, insurrexit Antonius Creditor alterius census impositi de anno 1616. & prætendit tamquam anterior, excludere Julium.

Dicit tamen Julius, quod licet ipse sit creditor de anno 1618. tamen quia concurrentibus requisitis Glossa *in l. Aristo*, *ff. quæ res pign. oblig. poss.* successit, & subingressus fuit in locum Creditoris dotis, evasit etiam anterior Antonio, qui postea contraxit.

Virtus hujus legalis subingressionis non negatur ab Antonio, sed replicat quod non operatur, nisi quoad sortem, non autem quoad fructus, qui debentur ex secundo contractu.

Et licet quando subingressio fit de credito fructifero in aliud fructiferum, etiam fructus debentur cum anterioritate primi, tamen hæc anterioritas in dote non potest considerari; nisi pro fructibus decursis constante matrimonio, quia cum postea fructus amplius non debeantur, sicuti non possunt prætendi ab ipso creditore dotis, ita nec ab illius cessionario, cum nemo plus juris in alium tranferre possit, quàm quòd ipse habeat. 2

Hæc difficultas, ad quam reducitur totum hujus causæ momentum videbatur posse tolli, considerando quod ad effectum subingressionis, satis est, quod creditum, in quo debet fieri subingressio sit aptum natum à sui primordio facere fructus, & exemplificantes in dote, & legitima dixerunt Mastrill. ad Gregor. *de cens. q.*6. *n.*95. Giurb. *obser.*11. *n.*4. 3

Dum

4 Dum ergo sufficit quod hæc qualitas crediti fructiferi adsit de illo tempore, quo fit subingressio, non debet aliquod nocumentum afferre, si postea deficiat, Bald. *in l. generaliter* 11. *num.* 7. *ver. sed ego dico*, *Cod. de Episcop. & Cleric.* Altograd Jun. *controvers.* 45. *numer.* 29.

5 Quando enim actus fuit legitimè perfectus, etiamsi postea deveniat ad casum, à quo incipere non posset, non propterea debet irritari, *cap. factum legitime*, *de reg. Iur. in* 6. *l. in ambiguis §. non est novum ff. eodem*, maximè quando defectus superveniens non est, nisi in causa efficiente, quia tunc actus perfectus nullo modo vitiatur Mastrill. ad Gregor. *de cens. quæst.* 5. *num.* 244. & quamvis etiam esset partim in causa efficiente, & partim in materiali, adhuc tamen non posset irritari actus in esse productus, Bart. *in l. pluribus*, §. *& si placeat*, *num.* 3. *in fine*, *vers. aut res erat*.

6 Ponderando præsertim, quod dum unus contractus in alium transfunditur, etsi deficiat primus, non tamen deficit secundus, in quod fuit facta transfusio, & in quo conservatur semper aliqua portiuncula primi, & si hic secundus ratione novæ informationis dicatur novus contractus sicuti si de radice vitis propagaretur aliquis ramus, & deindè siccaretur radix non propterea siccaretur ramus propagatus, quia novam emisit radicem Castren. *cons.* 164. *nu.* 3. *lib.* 2. Ruinus *cons.* 115. *num.* 16. *lib.* 3. Altograd. *cons.* 17. *num.* 47. *lib.* 1.

7 Quid in casu nostro videtur posse de facili admitti, quia cum Julius nollet facere censum, nisi illum informaret de anterioritate, & prioritate dotis, noluit etiam facere simplicem contractum census, sed illum voluit unire, & incorporare cum dote, ac proindè dos, & census ratione mixturæ fuerunt simul uniti & effecti unius substantiæ, & naturæ eisdem fruuntur privilegiis, Cutell. *de donat. tom.* 1. *discurs.* 1. *partic. unic. n.* 67.

8 Nihil adveniente quod dos quoad fructus contineat temporalitatem, donec scilicet durat matrimonium, quia cum fuerit admixta censui, qui est perpetuus, assumpsit illius naturam. Tum quia in mixtis prævalet simplex potentius, Cutell. *dict. part. unic. nu.* 67. Tum quia ipsum mixtum semper assumit naturas illius simplicis quod favorabilius, & utilius est Ancaran. *cons.* 7. *num.* 1. Cyriac. *controv.* 4. *num.* 62.

Et sicuti si debitor dotis pro illius solutione vendidisset fundum, emptor fuisset tutus, adversus quoscumque creditores, inter medios, nec potuisset expelli, nisi per jus offerendi, & interim fecisset fructus suos jure dominii, ita etiam debet dici in creditore census, qui si non emit fundum, emitur jus percipiendi fructus ex fundo, & cum census assimiletur emptioni, & venditioni, idem quoque in illo servari debet; quod, & si, non tam clarè, dicit Milanens. *dec.* 8. *n.* 381.

9 Facilius quia cum sors census sit perpetuo alienata, & facta irrepetibilis. Ideòque habeatur pro mortua Capyc. Salet. *contr.* 61. *num.* 5. Illa prælatio, quæ daretur sorti, debet dari illis fructibus, quia succedunt loco sortis, & habentur pro una, & eadem re cum ipsa sorte mortua, ut individualiter advertunt Mastrill. ad Greg. *de cens. quæst.* 6. *num.* 94. Millens. *decis.* 8. *num.* 269. *& decis.* 13. *num.* 26. *cum duobus seqq.* Castrill. *decis.* 17. *n.* 44. 45. Giurb. *observat.* 11. *num.* 20.

10 Ulterius cum subingressio, seu cessio jurium fuerit facta in casum evictionis, & quarumcumque molestiarum, quomodo judicialiter, ut extrajudicialiter inferendarum, videtur indubitatum, quod cum hæc promissio verificetur etiam in molestiis de facto illatis, Rot. post Merlin. *de pignoribus*, *dec.* 118. *num.* 6. Potest Julius hoc casu uti anterioritate sortis, etiam pro fructibus, Antonius de Amat. *resol.* 7. *num.* 41. Rot. *recent. par.* 9. *dec.* 218. *num.* 26. *vers. & exercere*.

11 Sique fundus censitus evinceretur, esset locus repetitioni sortis, unà cum damnis & interesse Rot. post Merlin. *decis.* 133. *num.* 14. 15. quibus esse locum, etiam evictione non secuta; dummodo fuit promissa in casu quarumcumque molestiarum Antonin. de Amat. *resol.* 87. *per totam*, absque ulla prorsus difficultate, pro hoc interesse incluso sub tertiis, seu fructibus conventis, tam ante, quàm post

12 evictionem secutam datur actio cum eadem anterioritate sortis, Donat. Anton. de Marin. *variar. resol. lib.* 1. *cap.* 76. *num.* 1. *& infra*, Thor. *in supplemento comprehend. decis. verb. creditor anterior. pro sorte*, an sit anterior etiam pro interesse.

Et hæc per modum discursus, &c.

DISCEPTATIO XL.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur, & tota series.*
2 *Iuris patronatus existentia, & pertinentiæ qualiter constet.*
3 *Iuris patronatus translatio cum assensu Episcopi valet, & quid si transferatur in pium locum.*
4 *Ius patronatus si donetur compatrono non requiritur assensus, & quid si donetur filio compatroni.*
5 *Ordinarii consensus in translatione juris patronatus quando requiratur.*
6 *Patroni consensus in translatione juris patronatus quando requiratur tacitus.*
7 *Iuris patronatus legatum interdum non requirit assensum, & quando.*
8 *Iuris Patronatus successores quando aliis præjudicent.*
9 *Ius patronatus gentilitium & familiare quando sit, & an possit fieri hæreditarium.*
10 *Episcopus compellitur assensum præstare in juris patronatus translatione etiam à Metropolitano.*
11 *Textus* in cap. nullus 17. de jure patronatus, *declaratur.*
12 *Consensus qualiter suppleri debeat, & à quo.*
13 *Consensus aliquando suppletur, aliquando habetur pro obtento.*
14 *Consensus in translatione juris patronatus est irrevocabilis.*

ARGUMENTUM.

Juris Patronatus existentia qualiter constare debeat. Ejus translatio cum assensu Episcopi valet, & quid si transferatur in locum pium. Patrono si donetur non requiritur assensus, & quid in filio patroni: tacitus assensus Episcopi an sufficiat: Patroni quando præjudicent successoribus. Gentilitium & familiare quando sit jus patronatus. Episcopus compellitur assensum præstare per Metropolitanum. Textus *in cap. Nullus* 17. *de jure patronatus* declaratur, & consensus qualiter & à quo suppleri debeat.

PRO

Verificatione Bullarum Juris Patronatus illorum de Campanili.

IN anno 1600. mense Decembris U. J. D. Curtius Tipaldus testamentum condidit, & inter cætera reliquit constructionem Capellæ faciendam sub titulo Sancti Francisci de Paula extra Portam Medinam, pro quo negotio peragendo reliquit pretium quoddam terræ, cum dote ducator. 23. census annui, quem possidebat, & quod Capella esset de Jure patronatus pro se, hæredibus, & successoribus, simulque reliquit construendam esse Capellam prædictam ad arbitrium, & voluntatem Dianoræ Tramontanæ suæ uxoris suorumque filiorum *fol.* 1. in particula testamenti, fuerunt hæredes Joannes Gentilis, Petrus, & Hieronymus Tipaldi, ut ex fide Præambuli *fol.* 20. & testamenti *fol.* 4. producentes instrumenta census pro dote, cum diversis censuariis *fol.* 3. 4. 5. *&* 6. fuit supplicatum Cardinali Aquæ Vivæ in anno 1606. pro assensu, qui fuit præstitus & reservatum jus patronatus, pro filiis, & hæredibus ejusdem Q. Curtii, & præsentatus fuit, à Dianora Tramontana uti matre, & tutrice filiorum, Clericus Franciscus Antonius Tipaldus, filius ejusdem præsentantis, & Q. Curtii *fol.* 17. & obtinuit institutionem *fol.* 18. percepit fructus *fol.* 6. 1

Franciscus moritur in Curia ob obitum cujus fuit collatũ à Papa

à Papa Paulo V. Abbati Joanni Dominico Perroni, qui post duos menses moritur, & ob hoc, hæredes præsentaverunt D. Cornelium Græcum, qui comparuit pro institutione, die 10. Decembris 1629. *fol.*1. alterius processus, & fuit præsentatus procuratorio nomine à Fratre Urbano Tipaldo nomine Liviæ Tipaldo filiæ Q. Curtii fundatoris *fol.*9. adducitur præambulum Liviæ *fol.*10. ubi declaratur Jus patronatus spectare, & spectavisse ad eandem; qui quidem D. Cornelius Grecus, non fuit institutus, utpotè præsentatus à persona non legitima *fol.*41. non enim habebat præambulum patris legitimum, fuit datum ab Eminentissimo Boncompagno Cler. suo familiari D. Bartholomeo Soldano.

Livia in ultimis constituta reliquit per viam legati Jus patronatus prædictum Vincentio Campanili suo nepoti *fol.* 48. Vincentius constituit Procuratorem ad præsentandum, cum casus evenerit, Joannem Baptistam Campanilem *fol.*49. Possidebat hoc Jus Patronatus Canonicus Giandactasius ob ignorantiam Liviæ Tipaldæ patronæ, quam credebatur mortuam esse. Joannes Baptista præsentat D. Matthæum Campanilem *fol.*53. & per mortem Giandactasii confertur Dom. Baldassarro Sereno, quia non justificavit debita requisita super pertinentia, eo quòd non habebat præambulum respectu hæreditatum fratrum, & quia ad favorem Campanilis legatarii Q. Liviæ non aderat assensus Archiepiscopi, fuit exclusus D. Matthæus Campanilis, & datum D. Baldassarro Sereno *fol.* 72. conceditur assensus ab Eminentissimo Philamarino, dummodo non molestetur D. Baldassar Sereno *fol.*74. Hoc præsupposito facto, resultat juris conclusio, esse exequendum præstitum assensum pro futuris vacationibus, prout præstitus fuit, quod sane

2 Probatur quia de existentia Juris patronatus constat ex processu, prout ex fundatione, dotatione, &c. De pertinentia Liviæ constat ex fide, quòd fuerit hæres patris, &c. De translatione in personam Vincentii Campanilis constat ex legato, & licet requiratur consensus Episcopi, *cap. illud cap. cum sæculum*, ubi DD. *de Iure patronatus* Calderinus *cons.*6. Lambert. *de jure patronatus, lib.*1. *quæst.*6. *art.* 1. Rota *in Aretina Capellania Iuris* 1584. coram Bubalo, & in Lucana Parœcialis 1589. coram Comitulo, tamen hic fuit præstitus assensus: ergo manutenendus est ipse Campanilis in gratia obtenta; quando enim Jus patronatus relinquitur laico, requiritur Episcopi consensus, sed si pio loco, tunc non requiritur DD. *in cap. cum sæculum*, sicuti neque si donetur inter vivos, Ecclesiæ requiritur Episcopi consensus, *cap. venit, de jur. patron. in* 6. à contrario

3 sensu Calderin. *ubi sup.* sicuti neque requiritur Episcopi consensus; quando pater filios hæredes instituendo, uni ex eis assignasset titulo prælegati jus patronatus; ut post multos, singulariter notat Lamber. *lib.*1. *quæst.*6. *part.*2. *principali, art.*20. *fol.*276. *num.*1. sicuti si donetur jus patronatus à compatrono alteri compatrono, neque requiritur consensus, *cap. ex insinuatione* 14. *de jur. patron.* ubi gloss. *in verb. contulisset*; quia hæc non est propria alienatio

4 sicuti possunt compatroni conventiones permutationes, donationes, & cessationes, facere, absque tali consensu, Peregr. *cons.*87. *vol.*3. quod si donetur filio compatroni, tunc oportet concurrere consensum Rota apud Verall. *p.*1. *decis.*84. *& p.*2. *decis.*131. Campanilis *in diversorio rubr.* 11. *cap.*13. *num.*368. Achilles de Grassis *decis.*10. *de jur. patron.* Farinac. *dec.*707. *p.*2. Barbos. *in d. cap. ex insinuatione* 14. *num.*4. *de jur. patronat.*

5 Qui quidem consensus Episcopi, ut benè Glos. *in cap. nullus, in verb. Conferat, de jure patron.* tum in reservatione, tum in translatione ipsius, potest intervenire, ex post facta, ut latè Lamber. 2.*p. de jure patron. lib.*1. *quæst.*11. *art.*16. *num.*5. Rocchus *in verb. pro eo, num.*6. *&* 9. Campanilis *rubr.* 11. *cap.*13. *num.*361. & pluries fuit decisum in Rota, ut in Tuden. Parœcialis 9. Aprilis 1612. & in Sgobiensi Capellaniæ 13. Januarii 1623. coram Ubaldo, clarè Barbosa *de potest. Episcop. tom.*3. *alleg.*70. *n.*3. *& allegat.*71. *num.*18.

6 Neque requiritur expressus consensus, nam sufficit tacitus Lambert. *lib.*1. *p.*1. *art.*6. *q.*2. *n.*3. Gratian. *cap.*577. *n.*39. & ideò si fuisset facta præsentatio, & admissa per Vicarium, tunc presumeretur intervenisse consensum ipsius Episcopi, Lambert. *p.*20. *lib.*1. *quæst.*1. *art.*8. *& art.*11. Gabriel. *cons.*36. *n.*52. & dixit Rota in Firmana Juris patron. 10. Decembris 1568. coram Orano, & in Lucana juris patron. 31. Januarii 1614. coram Manzanedo, & Asculana juris patron. 24. Februarii 1616. coram Verospio Sigismundus, Finch. *de jure patron. c.*6. Carpzovius *de jure patron. definition.*15.

Addo quod nec requiritur consensus Episcopi in legato 7
juris patronatus, quando ex eo non fit deterior conditio Ecclesiæ, de qua agitur, ut benè Zabarella *in cap. illud de jure patronat.* vel quando evidens utilitas resultaverit, ut ait Rota coram Seraphino *decis.* 1322. Riccius *collect.*764. *limit.* quæ utilitas resultat ex eo, quia cum anteà dictum Jus patronatus esset hæreditarium, & transitorium ad hæredes, quoscumque etiam extraneos ex propria natura Juris patronatus, secundum Abb. *in c.*1. *de jure patron.* Lambert. *p.*1. *lib.*1. *art.*4. *q.*2. *& art.*50. *q.*29. Covarr. *lib.*2. *var. cap.*18. *num.*9. Seraph. *dec.*378. & fuit dictum in Florentina Juris patronatus 11. Februarii 1614. coram Lancelloto, & in d. Asculana juris patron. 24. Februarii 1616. coram Verospio, & in Florentina Canonicatus 15. Maji 1616. coram Buratto, vel quando fundatio juris patronatus fuisset facta pro se, & hæredibus, & successoribus, quo casu comprehendunt etiam hæredes extraneos, ut ait Rota *ubi suprà*, sed ex dicto legato fuit limitatum, & restrictum ad descendentes de Campanili, quæ restrictio cum sit extranei hæredis exclusivè, sine dubio concernit utilitatem ipsius Ecclesiæ, quia sic citius redigi potest in libertatem, ut in simili, si feudum hæreditarium restringatur per vassallum ad certum genus personarum hoc dicitur in ipsius Principis utilitatem propter spē proximioris devolutionis ob lineam finitam: nam quo pauciores hæredes habet fundator, eo citius feudum redire potest ad suum Dominum, Intrigl. *de feudis cent.*2. *art.*7. *n.*2. *&* 3. Lanar. *cons.*8. Giurb. *dec.*108. *n.*17.

Neque dicas, quod hoc solum potuisset fieri à primo acquirente, seu fundatore, non autem à successoribus in ipso 8
jure patronatus, quia nullus, præter primum fundatorem, potest præjudicare sequentibus in gradu, & successoribus, mutando, vel alterando jus patronatus, ut benè Parisius *cons.*48. *num.*8. *lib.*4. Addentes ad Alexandrum *cons.* 18. *num.*6. *lib.*50. Rota in Pampilonen. Vicariæ 28. Maji 1563. coram Rubeo, & in eadem 12. Maji 1595. coram Pennia, & in Aretina Capellaniæ 1. Junii, coram Bubalo.

Respondetur enim quod argumentum benè procedit, si jus patronatus ab initio fuisset Gentilitium, & familiare, & sic conditionaliter, & qualificativè competisset illis tantum de parentela; ita enim non potuisset, ex facto successorum mutari, naturam, & efficaci hæreditarium in præjudicium illorum de parentela sequentium in gradu, 9
notant DD. *in cap.*1. *de jure patron. in* 6. Ferrettus *cons.*134. *num.*2. De Curte *de jure patron. in verb. ipse, vel is, num.* 73. Lambert. *in eod. tractatu art.*8. *quæst.*20. *part.*2. *lib.*1. Molina *lib.*1. *de primogenitura, cap.*22. *num.*31. Rota in Salernitana juris patronatus 9. Februarii 1586. coram Robusterio, nisi eorum tantum vita durante, ut declarando dicit Calderinus *cons.*19. *de Iure patronatus*, & Lambertinus *art.* 8. Secus dicitur de Jure patronatus hæreditario, quia hoc potest à quocumque hærede cedi, & transferri in alium, etiam titulo singulari in præjudicium filiorum descendentium, & legitimorum hæredum, ut latè Gratianus *cap.*577. *num.*41. *&* 42. Molina *de primogenitura Hisp. cap.* 23. *num.* 30. Rota in Salernitana juris patronatus, de qua Vivianus *lib.*14. *cap.*20. *n.*27.

Quod si Episcopus nollet in casu nostro consensum præ- 10
stare, potest compelli ad eum præstandum auctoritate sui Superioris, scilicet Archiepiscopi, &c. ita Azorius *part.* 2. *lib.*4. *cap.*3. *quæsito* 10. ubi cum Panormitano resolvit, quod quando requiritur consensus unius in favorem, & gratiam alterius, si renuerit consentire absque legitima causa, potest adiri Superior, ut cogat eum ad consentiendum, latè Antonius Massobrius *in sua praxi habendi concursum, præludio* 7. *dub.*20. & Lambertinus *ipse lib.*1. *par.*2. *quæst.*1. *art.*16. ubi ait Diœcesanum nolentem consentire reservationi juris patronatus, posse compelli per superiorem, imò posse eundem superiorem consentire, si Diœcesanus renuat sine causa, quod clarè probatur, ex text. *in cap. nullus* 17. *de jure patronatus*, ibi (Roman. Pontifici nuncietis) & sic text. dicit, quod ubi Præsul recusat, vel differt instituere, poterit adiri superior proximus Roccus de Curte *de jure patronatus, verbo* (pro eo) *quæst.*5. *nu.*22. Lambertinus *lib.*1. *part.*1. *quæst.* 2. *art.*17. *& part.*2. *quæst. artic.*20. Franciscus Marcus *decis.*491. *num.*4. *fol.*1. Mandosius

dosius *cons.7. num.17.* Palatius Rubeus *de donationibus, inter virum, & uxorem*, §.22. *nu.4.* Campanilis *in d. diversorio Iuris Canonici, rubr.11. cap.3. nu.475.* & notant comm. Canonistæ *in d. cap. Nullus*, quos sequitur Vivianus *lib.3. Rationalis Iuris Pontificii*, *pag. 376.* Alagona *in Compendio Iuris Canonici pag.510.* Antonius Augustinus *in collectaneis decretalium, lib.33. cap. 22.* & post Concilium Lateranense *part.15. cap.18.*

11 Quod si objiciat Ingeniosus *in dict. cap. nullus 17. de jure patronatus*, negligentiam Episcopi Adonensis suppleri à Papa, ergo non à Metropolitano.

Respondeo cũ communi, quod ibi Episcopus erat exemptus, & immediatè subjectus Sedi Apostolicæ, ergo propter talem exemptionem, non poterat Metropolitanus supplere negligentiam Episcopi, & assensum, quem denegabat, ita Lambertinus *lib.1. de jure patronatus, part.2. art.2. num.9.* Stephanus 40. *in summa Bullarii, in verbo Archiepiscopi auctoritas, vers.19. num.21. in fine*, & propterea ab Episcopo exempto ad Papam fit devolutio, ut benè Episcopus Campanilis *dict. c.13. num.482.*

Quod si iterum urgeat quis dicendo, quod licèt talis decretalis missa esset illi Episcopo Adonensi, qui non recognoscebat Superiorem, nihilominus Papa Gregorius IX. non posuit eam respectu Episcopi particularis, sed respectu omnium Episcoporum, veluti legem universalem, ergo nulla ratio.

Respondeo, quod text. *in d. c. nullus*, solùm loquitur, & procedit in casu, quo agitur, de supplendo consensu Episcopi, sine causa legitima illud recusanti, in concessionibus faciendis per laicos, quæ prædictum consensum requirunt per modum auctoritatis, ita ut per illum forma inducatur, prout in specie dicti textus, tradit Palatius Rubeus *dist.22. num.3.*

12 Oportet enim animadvertere, quòd consensus, qui supplendus est, in aliquo actu potest dupliciter considerari. Primò, scilicet per modum auctoritatis actum solemnizandum, ita ut formam illius constituat, & hoc casu, si Episcopus, nolit consensum præstare, non possumus recurrere ad Archiepiscopum, sed ad Papam tantum quia cum talis consensus, sic consideratus ad actus validitatem requisitus censeatur, & ut talis, præcisè in specifica forma debeat exhiberi, ex text. *in l. obligatio*, §. *tutor, ff. de auctoritate tutor. & in cap. penult.* juncta Glos. *in verb. mandantibus, de re judic. in 6.* & hoc casu talis consensus quantumcumque sine causa ab Episcopo denegatur, per Archiepiscopum minimè suppleri potest, sed recurrendum esse ad Summum Pontificem, qui omnes juris defectus supplere potest, ex regula text. *in cap. proposuit, de concessione præbendæ*, & in hoc procedit textus *in d. c. nullus*.

13 Secundò consensus Episcopi in aliquo actu requiri potest, solùm ad majorem deliberationem, seu ad colligendam ipsius Episcopi voluntatem, & hoc casu suppletur consensus per Archiepiscopum, Decius *in c. Avaritiæ, n.13. de præb.* latè Lambertinus *d. art.25. num.6.* & notanda est alia juris conclusio, quod consensus aliquando suppletur, ut in multis casibus, de quibus Lambertinus *ubi supr. art.20. n.6.* aliquando habetur pro obtento, ut latè Costa *in leg. cum tale*, §. *si arbitratu ampliat. ultima, n.65. ff. de condition. & demonstrationib.*

Unde dicunt nostri, quod si maritus non possit alienare bona stabilia sine consensu uxoris, ut est apud Lusitanos, & Castellanos, & velit, sed uxor contradicat, poterit maritus adire Judicem, qui causam contradictionis diligenter examinet, quam si injustam judicaverit, suo arbitrio contrahendi potestatem, poterit concedere, ut benè Menoc. *casu 25. num.6.* Tiraquell. *de jure mariti, Gloss.8. n.125. cum seqq.* Azeved. *in l.4. tit.3. lib.50. novæ recompilationis*, Caldas Pereira *de extinctione emphyteusis, cap.12. n.11.* Gonzal. *in reg.8. Cancellariæ, gloss.47. n.37.*

14 Posito ergo, quod gratia, sive assensus Eminentissimi fuerit data, prout de facto data est, sequitur nihil posse contra eam opponi, quia est irrevocabilis, gratia, præsertim si sit concessa cum causæ cognitione, Afflict. *dec.138.* Cardinalis Tuschus *lit.G, conf.67. per tot.* Reg. Galeota *in responso fiscali 23. per totum*, quæ quidem gratia perficitur solo verbo absque scriptura, Bart. *in l. Humanum in fine, Cod. de legib. l. in princ. C. de communi, de manumissionibus, l. fin. C. sententiam rescindi non posse, l. si qua per calumniam, C. de Episcopis, & Clericis, l. falsus, C. de furtis*, ita quod si post gratiam factam solo verbo, Papa, vel alius Princeps, qui gratiam concessit moriatur, gratia non expirat, Bald. *in l. humanum in fine*, & est text. *in cap. si super gratiam, de offic. Deleg. in 6.* de communi Gabriel *lib.6. communium conclusionum vol.1. de præbendis, nu. 20.* Brun. à Sole *in compendio propositionum juris lit.G, in verbo gratia*, & alii DD. *ubi supra*.

Unde ex omni capite sperat Campanilis per Eminentissimum Cardinalem Philamarinum gratiam concessam, jam conservandam esse in persona, cui concessit, & conservandum assensum pro futuris vacationibus talis juris patronatus, ex reg. text. *in cap. Decet, de reg. juris, in 6.* Decet gratiam Principis perpetuò esse mansuram.

Sic fuit practicatum ut scripsi.

DISCEPTATIO XLI.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Modus procedendi in præsenti facto.*
3 *Testis de auditu auditus, nec facit indicium ad capturam.*
4 *Testis de auditu qualiter animadvertendus.*
5 *Testes de auditu alieno, ad defensam probant, & quid in assassinio.*
6 *Testes singulares, an, & quatenus probent.*
7 *Duæ fœminæ qualiter probent in Tribunali S. Officii.*
8 *Testis inverisimilia deponens qualiter probet.*
9 *Sortilegium, de quo in præsenti non est hæreticale.*
10 *Maleficium hostile punitur sequuto effectu.*
11 *Iactans se maleficia commisisse, qualiter puniatur.*
12 *Sortilegium ad mortem, de quo in præsenti non est probatum.*
13 *Religionis actus facti per Inquisitum S. Officii enervant Fisci probationes.*
14 *Abjuratio de levi, non cadit in sortilegio non hæreticali.*
15 *Confessione facta de delicto, Iudex quid facere debeat?*
16 *An mulieres sortilegæ, puniantur pœna exilii?*
17 *Confessio spontanea, æquipollet spontaneæ comparenti.*
18 *Confessio tantum non operatur, ut possit sequi condemnatio quando non constat de corpore delicti.*
19 *Delicta in Tribunali S. Officii requirunt etiam probationem in genere.*
20 *Defensiones Reorum in Tribunali Sancti Officii sunt obtruncatæ, ideò Inquisitores curare debent verificari confessiones.*
21 *Confessio non nocet confitenti, constito de ejus bona fama.*
22 *Confessio renunciando defensionibus, an noceat confitenti.*
23 *Qualitas personæ, de qua in præsenti quid operetur?*
24 *Delictum non aliter probatum, quàm per confessionem qualiter puniatur.*
25 *Confessio post denunciationem, licèt non sit verè spontanea, tamen minuit pœnam.*
26 *Confessio sceleris misericordiam consequitur.*
27 *Confessio sceleris facit præsumi delictum sine dolo.*
28 *Causa delinquendi est consideranda.*
29 *Intentio, & animus delinquentis, est attendenda ad punienda delicta, non delictum ipsum.*
30 *Delictum non est, ubi deficit animus offendendi, & voluntas nocendi.*
31 *Causa maleficii, de qua in præsenti confessione non fuit animo credendi pactis dæmoniacis.*
32 *Bonus animus in re mala, quid operetur.*

ARGUMENTUM.

Sortilegium quando, & quomodo punitur? Probationes in Tribunali Sanctæ Inquisitionis qualiter faciendæ, & de pœnis & juramento in eodem servandis.

PRO

N. in Sancto Officio inquisita.

1 IN Sacrosancto Tribunali Sanctæ Fidei Neapoli per Illustrissimum Dominum Nuncium Neapolitanum recto fuit denuntiata N. ab aliquibus fœminis, videlicet ab A. B. C. quod sortilegium, maleficiumque commiserit dicta N. tum ad finem captivandi sibi benovelentiam cujusdam Domini, tum etiam ad finem nocendi quibusdam, qui sibi benevolentiam prædictam dicto Domini non adesse præsumpserant, procuraverant, &c. quam quidem N. defendendo, ejusque partes assumendo in hoc Sacrosancto Tribunali firmiter assero, omninò esse licentiandam, præcepto dumtaxat injuncto, ut in futurum se abstineat à similibus.

2 Quod quidem, ut probem triplici utar medio, Primò quidem dicta denunciantium ponderando, non quidem pro eis repellendis cum habuerim eos pro repetitis, sed ut eorum dicta considerentur ad Judicis instructionem faciendam; Secundò verò qualitatem hujus delicti, ejusque substantiam, & pœnas, recensendo. Tertiò confessionem ejusdem enervando.

Dixit A. cum juramento deponendo de auditu à duabus personis cujusdam ministri primi ordinis, quem, & quos nominat, quod cum reperitur dicta N. à domo expulsa dicti ministri, recurrit ad B. ut operaretur ad finem, ut iterum in gratiam rediret, & ait B. se modum nescire, sed quod C. id sciebat, & N. inquisita fecit vocari ad se C. cui dedit, nonnulla munera, pecuniam, &c. ut faceret poculum reconciliationis, & amoris cum dicto Domino, prout dicit denuncians fuisse factum, verùm advertendum est, quod dicta A. cum objurgasset C. de poculo amatorio prædicto dixit C. non id se fecisse, sed aliam, quæ pecuniam accepit.

3 Sistamus in hoc teste, Illustrissime Domine, qui de auditu alieno est, sicque de auditu auditus, qui non probat, *cap. licet ex quadam de testibus*, Farinac. *de testib. quæst.69. num.2.* Camillus Borrellus *in summa decis. tom.2. tit.13. de testibus de auditu, num.13. cum plurib. seqq.* Ludovicus Gilausen. *in arbore judiciario crimin. cap.6. part.3. de testibus num.128.* hujus testis depositio nullum facit indicium, & præsumptionem, vel ut alii dicunt probationem facit admodum levem, nec ad capturam sufficientem in homine bonæ famæ, quia bona tollit contrariam præsumptionem, quæ ex illius testis depositione possit oriri.

4 Videatur tamen, & diligenter animadvertatur, quod si talis testis dicat se audivisse ab aliquo, qui si examinatus fuisset repelleretur tunc nihil probaret, quia testes repelluntur, quorum repelluntur authores, Borrellus *usi suprà num.51. & num.54.* ubi ait, quod multò magis repelluntur, si dicat audivisse ab inimico principalis rei, quod sequitur Carena *p.3. tit.6. §.2. in fine.*

5 Pro defensione verò rei, testes de auditu faciunt præsumptionem, indicium, & aliqualem probationem, Farinac. *ubi suprà num.13.* Gilausen *num.130.* Pilaja *in dec. canon. tom.2. lib.4. decis.3. num. 12.* An verò in assassinio testes de auditu auditus probent ad finem inferendi torturam, dixerunt Felicius *alleg.3. num.18. part.3.* Giurba *cons.41. n.3.* & in antiquis disputat Gregorius Lopez insignis Hispanus *in l.20. glos.1. tit.9. part.4.* Barbosa *in cap. tum litteris de test. & attestat.*

6 B. dicit se nescire cognomen hujus mulieris, dictum ejus est singulare, nullum enim dat in contestem dixit fuisse vocatam ab hac inquisita, eique dictum, ut vocaret C. & poculum amatorium faceret pro captivanda benevolentia cujusdam Domini, &c. & B. dixit C. & simul locutos fuisse N. de qua agimus cum C. & secretè fuisse allocutas, & post octo dies C. accessit ad domum N. nostræ inquisitæ, quæ ei duxit cor pulli nigri cum centra Gallinacea nigra, certos pulveres; & ait quod comedi faceret ab illo Domino, &c. quia sic captivasset benevolentiam, nec non dedisset quosdam fructus, (vulgo dactili,) & Fœmina quædam, quæ suprà assumpserat, quia sic ab omnibus amaretur, & quod in dicta domo dictæ N. fecit sibi urinam dari sui ipsius, & dixit quædam verba, & postea dixit pedibus calcari, ut procuraret à dicto Domino; quia sic ab eo amaretur, & secutum fuit, pro præmio dicit dicta N. dedisse quædam munera, & pecuniam, &c.

Depositio hujus testis nihil probat; tum quia singularis, qui neque in causis Fidei conjunguntur, neque ad effectum torturæ, Farinac. *ubi sup. de testib. quæst.64. num.20.* Gillausen *in arbore judiciario part.3. cap.3. num.92.* Cantera *de testib. cap.2. num. 17.* tum quia non deponit de tempore, & aliis requisitis in testibus, eorumque depositionibus, tum quia deponit inverisimilia, quia dicit primo loco fuisse locutum in secreto, quando agebatur de faciendo poculo amatorio; secunda verò vice, quando adduxit res illas, de quibus suprà dixit denuncians vidisse, &c.

Si enim in primo tractatu secretè locuti sunt, quomodo 7
secundo loco deinde vidit, &c. peterem scire sexum hujus testis, prout, & alterius *suprà* nominati, quoniam certissima est conclusio Tribunalis Sanctæ Fidei mulieres in hoc casu non esse testes omni exceptione majores, unde nec duas, nec tres fœminas in præsenti convincunt, Farinac. *de testibus quæst.59. num.36. & seqq.* Antonius Faber *in suo Cod. lib.4. tit.15. defin.58.* Cantera *de hæresi, quæst.178. num.76.* Gillausen *de testibus cap.6. part.3. num.66.* Castrus Palaus *in suis tractat. moralib. tom.1. tract.4. disput.6. puncto 15. §.1. num.7.* Sousa *iu Aphoris. inquis. lib.2. cap.13. num.16.*

C. dicit, quod N. de qua in præsenti sui notitiam habuit 8
per medium B. eamque vocat ad se, ut poculum amatorium faceret, sicque C. dedit ei cor gallinaceum cum ejus rostro, seu corona (vulgo centra) quosdam etiam pulveres, &c. ad finem faciendi poculum amatorium, nec non deponit N. dixisse C. ut faceret quædam maleficia, quæ ipsa noluit facere, licet promisisset centum nummos aureos, & talia maleficia fecisse imò conquestam esse nolle amicitiam habere cum dicta N. & C. cujus quidem denunciatio unica est, quæ non plene probat, tum quia inverisimilia deponit, tum quia dicit noluisse facere; postea subdit se fecisse, sicque contraria dicit, unde ut contraria deponens nihil probat; imò se ipsam destruit, tum quia de loco, & tempore nihil dicit, ut accidit in testibus Susannæ Danielis *cap.13.* tum quia animosè dixit; quo quidem casu procedunt conclusiones DD. *in cap. accusatus, §. licet de hæreticis in 6.* cum notatis per DD. apud Farinac. *de testibus, quæst.65.* Gillausen *in arbore crimin. cap.6. par.3. de testibus num.99.* Sousa *in aphoris. inquisit. lib.2. cap.6. §.1. num. 12.* Camillus Borrellus *tom.2. tit.12.* Carena *part.3. tit.6. §. 7. num.46.*

Quoad qualitatem verò delicti, Illustrissime Domine, 9
sortilegium hoc non esse hæreticale, dico, quia non est abusus Sacramentorum, nec rerum sacramentalium, nec verborum Sacræ Scripturæ, &c. prout decisum per Curiam Archiepisc. Neapolitanam; dicit Riccius *in tit. de hæresis crimine, resol.424. num.11.* Carena *part.2. tit.12. §. 7. num.20.* imò excusandas plerumque esse propter ignorantiam, dicit Penna *comm.68.* Carena *p.2. tit.12. §.7. in fine*, qui enim sortilegium non hæreticale commiserit, sufficit ei, si pœnitentia salutaris detur, prout observat Genuens. *in cap.68. num.8.* Carena *part.2. tit.12. §. 31. nu.358.* imò etiam visa levitate muliercularum solent dimitti factis eis præceptis, ne amplius id faciant.

Qui verò mandat hostile maleficium perpetrari punitur 10
pœnis, sequuto effectu prædicti maleficii Torreblanca *de magia, lib.3. cap.13.* Pater Diana *part.4. tract.7. resol.10. ver. nota vero*, Sousa *in aphoris. inquis. lib.1. cap. 58.* qui verò jactavit se plura experimenta, & sortilegia exercuisse 11
propter jactantiam punitur, *cap. quam sit grave, de excessibus Prælatorum*, ubi Barbosa *num. 5.* in arbitrium tamen Judicis juxta cumulata per Menoch. *casu 331.* unde licet in præsenti fuisset sequutum maleficium, quia tamen non constat de morte sequuta, vel de infirmitate causata, &c. non intrat pœna ordinaria, sed extraordinaria, & mitior, juxta notata per Carenam *par.2. tit.12. §.34. nu.291. cum seq.*

Qua-

12 Quapropter circa illud, quod dicitur de sortilegio ad mortem quæsito per dominam N. à C. nullam esse habendam considerationem, dico, quia non est probatum corpus delicti, cum enim sit sortilegium, quod post se relinquit aliquod extrinsecum vestigium facti per consequens non constito de corpore delicti, videlicet de infirmitate, morte, &c. secuta, non poterat de eo haberi ratio ab Illustrissimo Inquisitore, Farinac. & alii DD. *ubi*
13 *suprà* imò probando actus Religionis à reo factos contrarios sibi oppositos probatur indirectè innocentia, vel saltem maximæ probationes Fisci enervantur, Bertrandus *consil.*37. *vol.*2. Pater Massinus *in praxi Sancti Officii part.* 10. *assert.* 190. *in* 2. *impress. fol.* 110. Carena *p.* 3. *tit.*9. §.3. *in fine*.

14 Unde non cadit abjuratio de levi cum tali muliere ob mandatum sortilegium non hæreticale, posita ejus qualitate, & testium defectu quoad eorum dicta, &c. prout benè Pegna *comment.* 14. *part.*2. Zanardus *tom.*2. *cap.*64. Lupus *de sancta inquisitione in tit. de sortilegiis*, unde spero dimittendam esse hanc honestam matronam de nobili genere natam, non obstantibus denunciationibus, de quibus *suprà*.

15 Contra N. prædictam, illud maximoperè obstat, quod confessa fuit mandasse maleficium fieri, ob quod videtur partes judicis esse in condemnando, quia reus, qui crimen confessus est, pœnam condignam pati debet, *l.*1. *ff. ad S.C. Turpillianum*, & taliter confessus quod juris interpretationem pro judicato habetur, *l.*1. *ff. & Cod. de confessis*, Manc. *de conf. cap.*1. Cæsar Barz. *d.* 141. *num.*6. Marius Giurba *cons.*16. confesso enim crimine nihil videtur remanere Judici faciendum, nec etiam sententiam esse necessariam, *d. l.*1. *ff. ad Sen. C. Turpillianum*, & muleres
16 sortilegæ post fustigationem solent in auxilium mitti, Faber *in tit. C. de malef. def.*1. alii dicunt relegari, Præses Abavo *in* §. *sortilegium, num.*98.

17 Verùm, enim verò licèt propter spontaneam confessionem nunquam quis mitius puniatur, ex relatis à Farinacio *de reo confesso, & convicto, quæst.*81. *num.*172. & Julio Claro *in* §. *fin. quæst.* 60. Tamen in Tribunali Sancti Officii mitiùs puniuntur illi, qui in primis audientiis, delicta sua fatentur, quàm qui id agunt testibus indiciis, & interrogatoriis pressi, ut benè DD. apud Carenam *part.*3. *tit.*9. §.7.

18 Et est advertendum, quod ad hoc, ut ex confessione possit sequi condemnatio; quando sumus in delicto relinquente vestigium post se, ex sola confessione non potest sequi condemnatio, sed de necessitate requiritur proba-
19 tio corporis delicti, Farinacius *de inquisit. quæst.*2. *num.*7. & 8. Sousa *lib.*2. *cap.*2. *num.*6. Præses Abavo *in praxi crim. in verbo confessio, num.*12. & sic, qui in judicio confitetur imagines Sanctorum fregisse, non statim potest damnari, sed est verificandum corpus delicti: Pater Massinus *part.* 10. *assert.*240. Carena *de sortileg. part.*3. *in* §. *de probationibus corporis delicti*, quia verò in Tribunali Sancti Officii defensiones rei sunt obtruncatæ, ideò Inquisitores curare
20 debent, ut confessio verificetur in circumstantiis, & qualitatibus maximè substantialibus per eum confessis, Farinac. *dict. quæst.*81. *num.*30. & Carena *part.* 3. *tit.*8. §. 12. *num.*58.

21 Quoties verò Judici constat de bona fama, & qualitate confitentis, sive ante, sive post sententiam, nunquam confessio nocet confitenti, ut ait text. *in leg.* 1. §. *si quis ultro, ff. de quæstionibus ibi liberandum eum, qui de se fuerit confessus, cujus post damnationem de bona vita constat*.

22 Addo, quod confessio, de qua in præsenti fuit renunciando, etiam defensionibus, & Sancti Officii misericordiæ se remittendo, quæ non per hoc est sufficiens ad condemnandum, prout benè Bajardus ad Clarum *in* §. *fin. qu.* 49. *num.*64. si talis remissio ad Sancti Officii benignitatem sit facta coram Judice sedente pro Tribunali, tunc per talem actum inducitur confessio, & non intelligitur revocata, neque Judex necessitatur ad eam revocandam, etiamsi gratiam, & misericordiam non facit, secus si talis remissio defensionum sit facta extrajudicialiter, ut in simili decisum refert Anna senior *in cap.*1. *de vassallo decrepitæ ætatis, num.* 21. hæc tamen confessio, quia tacita est, non sufficit ad condemnandum, DD. apud Carenam *d. part.*3. *tit.*9. §. 19. *in fine*.

23 In præsenti verò ex maximopere attendenda qualitas personæ mandantis maleficium, &c. quia sufficit ad liberandum, *l. de minore* 10. §. *plurimum*, ibi (*vel cujus æstimationis quisque in Civitate sua est*) *ff. de quæstionibus*, *l. non omnes* 5. §. *à Barbaris*, *ff. de re militari*, Menoch. *lib.*1. *præsumpt.*89. *num.*133. Farinac. *de indic. quæst.*47. *à num.*199. Giurba *cons.* 13. *num.*6. & in talibus delictis, ut quis pœnæ ordinariæ addicatur plena, & concludenter requiritur probatio, *cap. literas de præsumpt.* ibi, (*quo circa mandamus, quatenus eum propter solam suspicionem quamvis vehementem nolumus illum de tam gravi crimine condemnari*) Royas *de Hæret. quæst.*2. *assert.*6. *num.*105. Simanchas *de catholicis institutionibus*, *tit.*50. *num.*21. & *tit.*51. & *in Enchiridion. tit.*34. Farinac. *de hæresi, quæst.*187. §.1. Penna 2. *par. directorii comment.*80. Antonius Sousa *lib.*2. *aphorismorum, c.*50. *n.*8. Paramus *lib.*3. *de origine inquisitionis q.* 6. *n.*86. Diana *p.*4. *tr.*8. *resol.*36. Castrus Palaus *tom.*1. *moral. tr.*4. *disp.*8. *punct.*10.

Quando ergo delictum non alio modo probatur, quàm per confessionem tunc extraordinariè puniri debet reus, Ferrarius *cautela* 5. Grammaticus *vot.*20. Anton. Gabriel *lib.*7. *com. concl. conlus.*19. *num.*16. Trivisan. *dec.*33. *num.*33. *p.*2. Bertazzol. *concl.*27. *à n.*50. & 8. *lib.*1. Farinac. *tom.*3. *qu.* 8. *num.*137. 24

Actus enin confessionis post denunciationem, licèt non sit actus verè, perfectèque spontaneus, tamen minuit pœnam, Bald. *in l. ea quæ Cod. de condit. indebiti*, per text. *in l. eum qui ff. de jure jurando*, etiam si post denunciationem statim confiteatur, Menoch. *casu* 347. Farinacius *part.* 3. *quæst.*81. *num.*174. & in hoc Sacrosancto Tribunali de more habetur, & hoc modo cum omnibus se gerit juxta illud *proverbiorum* 28. *de quo in cap. in primis* 2. *quæst.* 1. ibi (*qui confessus fuerit scelera sua misericordiam consequetur*, & *cap. non dicatis* 12. *quæst.*1. ibi, (*si hoc ultrò confitetur parcitur illi*, & *oretur pro illo*) *cap. qui admissi* 15. *quæst.*8. & *cap. innotuit de electione*, *l. quisquis* §. *sanè Cod. ad l. Iuliam Majestatis*, Simanca *tit.*55. *num.*6. Sousa *lib.*2. *cap.*20. *nu.* 34. qui ait, quod hæc talis præsumitur sine dolo deliquisse, ideòque Tribunal Sancti Officii exercet officium Patris, studiosius emendationem, atque correctionem delinquentis, quam Judicis severitatem affectans, habens æquitatem ante oculos, *argumento l. quod Ephesi in fine, ff. de eo, quod certo loco*, Carena *fol.*400. *col.*2. *num.*103. qui loquitur in casu gravissimo de quodam Heremita, qui confecit libellum famosum contra B. V. & Jesum Christum ad alium finem, quàm injuriandi. 25 26 27

Confirmatur hoc totum, quia licet facinus esset certum, & indubitabile, reusque confessus fuisset, tamen consideranda est causa, quæ ad facinus fuit incitamentum, nam qui non pœnam confessioni, sed defensionem dedit, is causam interitus quærendam, non interitum putavit, *l. verum* 40. *ff. de furtis*, ibi (*neque enim factum quæritur*, *sed causa faciendi in omnibus enim humanis actibus præcipuum*,) quod est attendendum, ut in illorum cognitionem deveniatur, est causa, siquidem cognosci non possunt, secundùm Philosophum 1. *Physicorum*, & 1. *posteriorum cap. qui occidit* 23. *quæst.*8. *cap. cum causam de testibus*, *cap. intelligentiam*, *de verb. signific. l. si qui filium*, §. *Sabini*, *ff. ad Trebell.* Roman. *cons.*65. *num.*7. & causa cognita facillimè ejus effectus cognoscitur, *l. semper*, §. *negotiatores*, *ff. de jure immunitatis*, *l. si cui* §.1. *ff. ex quibus causis majores*, *l.*2. §. *omnes*, *ff. de judiciis*, *l. Titia* §. *usuras*, *ff. de leg.*2. *l. qui omnibus*, *ff. de excus. tut.* 28

Quia ergo in criminibus causa illorum materialiter consistit in voluntate, ut latè probat Decianus *lib.*2. *criminalium, cap.*2. *num.*50. ideò est semper necessariò inquirendus animus, ac intentio, quibus committitur, ut ait Cicero *lib.*2. *Rhetoricorum*, ibi, (*voluntatem in omnibus rebus spectari convenit*) & alibi eodem libro (*non ex eventu cogitationem spectari oportere*, *sed qua cogitatione*, & *spe animus ad maleficium profectus sit considerare*, *quo animo quid quisque faciat*, *non quo casu utatur ad rem pertinere*, & *oratione* 14. quod etiam ait Seneca *lib.*1. *de beneficiis*, *cap.*16. & *lib.* 6. *c.*8. D. August. *de rebus Apostolorum*, *serm.*28. S. Isidorus Pelusiota *lib.*2. *epist.*289. ibi, *à voluntate*, *animique destinatione res perpenduntur*, *cap. homines falsum* 22. *quæst.*2. *cap. paratus* 23. *quæst.*1. *cap.* & *si Christus*, §. *penult. de jurejurando*, Petrus Gregorius *lib.*30. *syntagmatum cap.*2. nam maleficia, voluntas, & propositum delinquentis distingunt, *l. qui insania* 55. *ff. de furtis*, *l. quod Reipublicæ* 33. *ff. de injur. l.* 3. §. *si quis dolo ff. de Tab. exhib. l.*1. *ff. si familia furtum fecerit*, 29

Petrus Herodius *lib.6. rerum judicatarum*, *tit. de injuriis cap.*20. Card. Tusch. *lit.D*, *conclus.*160. Novarius *lib.*1. *quæst.*28. *num.*51. Bovadilla *lib.*2. *in polit. cap.*21. *numer.* 203. Giurba *cons.*85. *num.*16. & magis discernuntur per animum, & finem, quibus crimen perpetratur, quàm per ipsum facinus, *l. Divus*, *ff. de sicar. l. fraudis*, *ff. de re judic. dict. l. verum*, *ff. de furtis*, Tiraquellus *de pœnis temperandis*, *causa* 51. *num.*7. *&* 9. Farinac. *quæstion.* 87. *num.*7.

Neque crimen potest animadverti, ubi desit voluntas, animusque offendendi, ut ait S. August. *in libro de libero arbitr. asserens peccatum adeo esse voluntarium ut sine voluntate peccatum non sit*, *l.*1. *C. ad l.Corneliam de sicariis*; crimen enim contrahitur si & voluntas nocendi intercedit, *cap. unum §. criminis appelllatio* 25. *distinct.* Sanctus Thomas *p.*2. *qu.*74. Glossa, & DD. *in l.*1. *C. si adversus delictum*, Vasquius *lib.*1. *controvers. quæst.* 19. *num.*5. nam voluntas est, qua peccatur, & delinquitur, juxta illud *Lucæ cap.*8. *Ex corde procedunt fornicationes*, *adulteria*, *homicidia*, *&c.* & Divus Augustinus *lib.*4. *retractationum*, ibi, *voluntas est*, *qua peccatur*, *& recte vivitur*, Decianus *lib.*1. *crim. cap.* 2. *num.*50.

31 Causa ergo maleficii, de quo in præsenti, quod confessa fuit N. non fuit animo credendi dæmonis adesse pactum expressum, vel tacitum, sed potius persuasione vetularum credidit illis rebus posse id cooperari, ut in simili Decisio Granatensis apud Carenam *part.*3. *num.*68. *fol.*392. omninò videnda, etenim magna nequitiæ pars evanuit ex bono animo, & fine, quo res est peracta, juxta illud Plauti *in cap. in re mala*, *animo si bono utare adjuvat*: & in Pseudo: ibi, *bonus animus in re mala dimidium est mali*, idem ait Libanius *declamat.*23. & bona intentio pravi medii malitiam minuit, aliquid enim à voluntate adimit, ut latè Marquez *nel Governatore Christiano*, *lib.*2. *par.*7. *fol.*32. nullus
32 ergo animus fuit credendi dæmoniacis assertionibus, pactis, &c. ergo D.N. relaxari debet, quia non est puniendus quis pœnis gravibus, ubi deficit verus dolus: *l.*1. *§. divus*, *ff. ad S.C. de sicar. l. in lege*, *ff. eod. l.*1. *C. eod. tit. l. absentem*, *ff. de pœnis*, Menoch. *casu* 324. Farinac. *tom.*3. *quæst.*87. Decisio Granatensis *ubi suprà*, *num.*69. ergo omni jure sperat D.N. posita ejus bona qualitate probata, confessione prædicta in nihilum refragante, esse absolvendam, sufficienter punita per carcerem formalem unius mensis.

DISCEPTATIO XLII.

SUMMARIUM.

1 *Factum narratur.*
2 *Mandans committi homicidium in Ecclesia gaudet immunitate.*
3 *Regula qui per alium, qualiter procedat.*
4 *Mandans extrahi ab Ecclesia est excommunicatus.*
5 *Homicidium committens in Ecclesia tunc est exceptuatum ab immunitate, quando fit ad finem gaudendi.*
6 *Homicidium in præsenti patet non fuisse ad finem gaudendi.*
7 *Homicidium commissum in Ecclesia S. Io. Lateranensis fuit dictum non exceptuatum, & quare.*
8 *Homicidium, ut censeatur exceptuatum, quid requiratur.*
9 *Extrahentes ab Ecclesia non semper sunt excommunicati.*
10 *In dubio favore immunitatis est respondendum.*
11 *Immunitati magis favent Juristæ, & Canonistæ, quàm Theologi.*
12 *Occidens in una Ecclesia si ad aliam confugiat gaudet illa, & declaratum per Sacram Congregationem affertur.*
13 *Extractus ab Ecclesia eidem debet restitui, non aliis Ecclesiis.*
14 *Delictum commissum in palatio Principis gravissimis punitur pœnis, nisi fiat impetu quodam, &c.*
15 *Consideranda remittitur Iudici in præsenti qualitas occidentis, & occisi, & causa, &c.*
16 *Homicidium commissum impetu, & repentino quodam animi motu in Ecclesia gaudet.*
17 *Immunitate, ut privetur quis; quas debeat adducere fiscus probationes.*
18 *Veræ, & concludentes probationes requiruntur, ut quis privetur immunitate.*
19 *Casus plures referuntur similes nostro, & fuit dictum gaudere immunitate.*
20 *Immunitatis causa, an gaudeat, vel non gaudeat, ad Iudicem Ecclesiasticum spectat, sed pro repositione facit decretum Iudex laicus, & quando.*
21 *Pobationes ad finem excludendi ab immunitate quales esse debeant.*
22 *Incertitudo vitiat dispositionem, in omni materia.*
23 *Monachi, & Clerici, an, & quando possint esse testes in causa immunitatis.*
24 *Clerici quando deponunt contra Reum, qualiter debeant deponere.*
25 *Testes examinati contra Reum, qualiter debeant illum recognoscere.*

ARGUMENTUM.

Mandans committi homicidium in Ecclesia gaudet immunitate, mandans tamen extrahi est excommunicatus: Homicidium in Ecclesia commissum quando dicatur exceptuatum: Immunitatis favore in dubio est judicandum, cui magis favent Juristæ & Canonistæ, quàm Theologi. Probationes ad finem excludendi ab immunitate quales esse debeant. Et an personæ Ecclesiasticæ possint esse testes in causa immunitatis, &c.

Aversanæ Immunitatis Ecclesiasticæ.

IN Civitate Aversæ contigit elapsis diebus, quod D. Paulus de Tufo, cum aliis associatus per Civitatem prædictam deambulando, pro suis peragendis negotiis, invenerunt casu D. Josephum Aurinetam, in platea S. Hieronymi ejusdem Civitatis prætendit Fiscus, dixisse eundem D. Paulum, eisdem associantibus, ut occiderent Aurinetam, qui statim tormentarios sclopetus contra eundem iecerunt, & eodem tempore d. Aurineta, cum videret illos sequentes, aufugit in Ecclesiam S. Hieronymi, quem aliqui ex dictis associantibus persequuti fuere intus eamdem Ecclesiam, & invadentes ejus personam, percusserunt eum cultro, vulgariter *Cortella*; & eodem tempore visi sunt extra Ecclesiam, post aliquod temporis spatium, repertus fuit idem D. Paulus cum aliis in Ecclesia S. Aloysi ejusdem Civitatis, ubi custodiuntur à Curia sæculari, & Ecclesiastica discussione pendente immunitatis: quæritur ergo ad omnes tum scilicet D. Paulus, tum cæteri alii gaudeant immunitate Ecclesiastica, ex tali prætenso homicidio in Ecclesia commisso in personam ejusdem D.Josephi Aurinetæ; fuit enim, ut supponitur homicidium commissum in Ecclesia S. Hieronymi, quæ Ecclesia distat ab Ecclesia S.Aloysii, per plus trecentorum passuum. 1

Ergo requisitus de voto, affirmativè respondeo, unde probabo primò quoad personam D.Pauli, Secundò quoad alios associates, Tertiò, quas probationes debeat habere Vicarius Aversanus, ut excludat ab immunitate, & quæ concurrant in casu nostro.

Quoad primum scilicet circa personam D. Pauli de Tufo breviter me expediam, quia super eo scripsit Illustriss. Episcopus Maranta, pro hac eadem causa requisitus, unum tamen addo, quod ipse maximopere laborat in probando, in præsenti facto, mandatum non constare occidendi in Ecclesia; Ego tamen dico opus non esse in hoc, tanto negotio, cum apertè DD. communiter probent, & asserant, mandantem homicidium committi in Ecclesia, gaudere immunitate, ut latè Pater Thomas Delbene *de immunit. cap.*16. *dub.*19. *sect.*8. Lezzana *in verbo immunitas*, *num.*11. Bonacina *disp.*3. *de immunit. quæst.*7. *§.*4. *num.*9. Diana *part.*1. *tract.* 1. *resol.*10. quia ut benè DD. citati, mandans homicidium committi in Ecclesia, non dicitur occidere, vel mutilare, sed mandare homicidium, sicut autem censura lata contra facientes aliquid, non ligat mandantes, vel consulentes, nisi in sententia censuræ exprimantur: in casu 2

Cano-

Canonis, *Si quis suadente Diabolo* 17. *quæst*.4. per quem textum excommunicatur percutiens Clericum suadente Diabolo, non tamen incurrisset mandans percuti Clericum, nisi expresè extenderetur per text. *in cap. mulieres*, *de sent. excommunic.* ita pœna privationis immuniratis lata contra homicidas, vel mutilatores non afficit mandantes, vel consulentes, quia Bulla excipit homicidium physicè commissum in Ecclesia, & intelligitur de homicidio consummato in Ecclesia, ut benè Castro Palaus *de immunit. part*.4. *num*.17. Diana *part*.1. *tract*.1. *resolut*.10. *& part.* 6. *tract*.1. *resolut*.7. ergo cum D. Paulus de Tufo mandaverit occidi, etiamsi mandasset occidi in Ecclesia, non erit privatus immunitate.

3 Neque dicas primò, quod qui per alium facit, per seipsum facere censetur, *cap. qui per alium*, *de Regul. jur. in* 6. sed occidens, vel mutilans in Ecclesia privatur immunitate, ergo eadem privabitur mandans homicidium, vel mutilationem; quia hæc non est extensio legis pœnalis, sed interpretatio, juxta legis dispositionem.

Respondetur enim, quod faciens aliquid per alium, censetur per seipsum facere, non realiter, sed fictione juris, at pœna privationis immunitatis imposita est ob mutilationem realem, seu realem occisionem, non verò ob eam, quæ fictione juris talis reputatur, quia S. P. in dicta Bulla loquitur, de homicidiis, & mutilationibus, & tollit facultatem interpretandi, & extendendi suam constitutionem ad alios casus in Bulla non expressos, & tale argumentum procedit quoad culpam, non quoad pœnam, ut bene Avila *de censuris part*.2. *c*.1. *disp*.3. *dub*.20. Donatus *de immunit. resol*.131.

4 Neque dicas secundò, quòd mandans extrahi aliquem ab Ecclesia, incidit in excommunicationem Bullæ Gregorii XIV. ergo etiam mandans aliquem occidi in Ecclesia privabitur immunitate.

Respondetur enim, quod argumentum non currit, quia à disparatis non fit illatio *l. Papinianus exuli*, *ff. de minor.* in Bulla autem dicitur excommunicari extrahentes, vel attentantes extrahi, sed non exceptuantur occidentes, vel attentantes occidere, ergo pro persona D. Pauli de Tufo nulla potest cadere difficultas: erit ergo immunitate suffultus, quamvis dedisset mandatum ad occidendum in Ecclesia, quod non est probatum in actis; sit ergo vera conclusio, quod mandans homicidium, vel mutilationem in Ecclesia, sive in ea consistat, sive extra eam, gaudet immunitate, quia non dicitur propriè occidere, vel mutilare, Farinac. *in appendice cap*.16. *numer*.231. Bonac. *in Decal*.1. *præcepto*, *dict. disput*.3. *quæst*.7. *part*.6. §.2. *numer*.10. Thomasius *de immunit. & libertate Ecclesiastica tract*.1. *tit*.3. *num*.238. *fol*.110. Pacis Jordan. *de immunit. lib*.11. *tit*.3. *numer*.254.

5 Quo ad personas verò aliorum sociorum, quos prætenditur occidisse Aurinetam (idque remittitur probationibus factis in Curia Ecclesiastica, & quales esse debeant infrà dicetur) dico gaudere debere immunitate Ecclesiastica.

Probatur primò, quia illi sunt exceptuati ab immunitate, qui occidunt in Ecclesia, vel Cœmeterio cum animo habendi immunitatem, eaque gaudendi, quod si non animo gaudendi, committatur homicidium, utique gaudebit, ut benè Pater Gambacurta *lib*.5. *de immunit. cap*.17. *num*.20.

Neque verò satis est culpabile esse homicidium in Ecclesia commissum, ut privet immunitate, sed necesse est habere conjunctam aliquam temeritatem, seu præsumptionem, quod indicant illa verba Textus (homicidia, & mutilationes in Ecclesiis committere non verentur) quo videntur excusari, qui repentino iræ motu, vel culpabili facto, occidunt in Ecclesiis, quoniam motus ille iræ excusat ne privetur immunitate, hæc Gambacurta.

Remigius de Gondis *de immunitat.* unicus, principalis Magister, *de immunit. fallentia* 3. dicit *num*.3. ibi, quod si ex proposito aliàs non deliquisset, nisi intuitu Ecclesiæ, non gaudebit, sed si constat, quod aliàs erat commissurus delictum, gaudebit, quia non videtur occidisse cum animo gaudendi: hoc idem dicit insignis Hispanus Ludovic. à Gorrea *in cap. inter alia fol. mihi* 176. *num*.30. *&* 31. qui ut probabilem opinionem admittit.

Idem dicit insignis Joseph Sesse *decis. Aragoniæ* 141. *à num*.8. qui dicit ex communi opinione, quòd si quis delinquat in Ecclesia, sine spe gaudendi, quòd gaudeat immunitate ex Abbate, & aliis, quos allegat, & ait, quod si probari possit delictum non esse commissum sub spe gaudebit, hoc autem probabitur ait Sesse, si probetur quod non ex proposito, & consulto; sed ex animi affectu, & impetu commissum sit in Ecclesia, vel etiam casu fortuito, & bene Bellug. *in speculo Principum fol*.50. & Quesada *var. quæst. juris quæst*.1. qui dicit homicidium commissum impetu quodam in Ecclesia, non privari immunitate, quia ut bene Sesse spes immunitatis trahit secum electionem, & propositum, ista autem non procedunt in eo, qui ira, justo dolore, ac impetuoso animi affectu quocumque deliquit, ut eleganter probat Menoch. *de arbitr. casu* 361. *num*. 18. ubi dicit, quod ira, animi motus, & iracundia tollunt qualitatem cogitati, atque præmeditati, animi, & delicti, Menoch. *num*.19. & testatur Sesse, de communi opinione.

In casu nostro apertè ex facto probatur projecisse hos tales sclopos tormentarios extra Ecclesiam in Aurinetam, 6
quem volebant ibi occidere, & si occidissent ibi gauderent immunitate, ut nullus dubitat hodie post Bullam, quod si secuti eum fuerunt intus, fuit ex ira durante, ac impetu quodam, non animo gaudendi, sed animo occidendi tantùm, ut fecerunt: unde proposito hoc eodem casu doctus Donatus *de immunit. resol*.132. *in fin.* ait (observa amice Lector istam pulchram resolutionem) unde bene immunitatem si defendat quis debet dicere gaudere immunitate hos tales miseros refugiatos intus Ecclesiam Sancti Aloysii.

Quod clarè patet, quia Bulla in tertio casu excipit eos, 7
qui homicidia, & mutilationes membrorum in Ecclesiis, eorumvè cœmeteriis, committere, non verentur, ergo fundatur in irreverentia fundata in spe defensionis, & immunitatis gaudendæ, quam habere volebat ille, qui cum tali animo occidit, ergo cessante tali ratione debet cessare exceptio, & decisio illius text. *argumento l. adigere*, §. *quamvis*, *ff. de jurepatr.*

Et ex hoc principio fuit in anno 1639. decisum Romæ, homicidium quoddam commissum in Ecclesia S. Joannis Lateranensis gaudere immunitate, quia fuit habitum pro vero, quod non animo gaudendi immunitate fuit commissum, ut bene Diana *part*.6. *tract*.1. *resolut*.7. *vers. Sed quid dicendum*, *& in summa in verbo immunitas*. In dubio verò non præsumitur deliquisse in Ecclesia aliquem ad finem gaudendi immunitate, ut bene Gutierez *pract. quæst. lib*.3. *qu*.1.

Ex hoc eodem principio desumit Joann. Maria Vermi- 8
gliolus *cons*.103. decisionem articuli, per quam dictum fuit, quod ad finem privationis immunitatis requiritur, quod homicidium committatur in Ecclesia, & animo consequendi impunitatem, aliàs secus, quod etiam dixerat prius Guazzin. *defens*.1. *cap*.38. *num*.14. Sperellus *decis*.59. *num*.35. quia Bulla Gregoriana denegat immunitatem occidentibus, vel mutilantibus in Ecclesia in illis terminis, in quibus loquitur text. *in dict. cap. fin. de immunit. Ecclesiarum*, ex doctrina Bart. *in l. non solum*, §. *liberationis*, *ff. de lib. legata*, applicata per Rotam *decis*.479. *n*.9. *part*.2. *recent.* & apud Decian. *decis*.67. *n*.8.

Probatur secundò, quia licèt Bulla Gregorii XIV. dicat 9
extrahentes ab Ecclesia incurrere pœnam excommunicationis, & alias, de quibus Peregr. *de immunit. cap*.15. tamen non sic sicca interpretatione Bulla intelligitur, sed cum grano salis explicatur, unde si Clerici, vel Monachi, expellunt refugiatum, non ad finem, ut perdat immunitatem, seu ut facilius incidat in manus justitiæ, sed ex eo præcisè, quod est homo facinorosus, inquietus, injuriosus, & tædiosus Religiosis, non incurrunt in pœnas contra extrahentes, ut in puncto doctus Bordonus *de immun. Ecclesiast. resolut*.1. *num*.22. quia pœnæ prædictæ cadunt super illos, qui præsumunt, quales sunt, qui temerè, & dolosè agunt contra Bullam, ex Cardinale *in Clement*.1. *de privil. quæst*.39. Sanchez *lib*.9. *disp*.30. *num*.38. quia verbum *Præsumere*, quo utitur Bulla importat temeritatem, malitiam, & dolum: ergo qui non ita operatur, non facit contra Bullam: nam ille dicitur dolo agere, qui malo animo operatur, dolo enim æquiparatur malus animus, *l. dolum*, *ff. de dolo*, Beja *part*.2. *casu* 3. §. *in hanc*, Delbene *d.c*.16. *dub*.19. *sect*.6.

Probatur tertiò; quia in dubio, favore immunitatis est 10
judicandum, ut pluribus rationibus probat Barbosa *voto* 117. *lib*.3. Regens Valenzuela *in defensione monitorii* Pauli V.

li V. *part.*1. *num.*43. D. Solorzanus insignis Hispanus *lib.*2. *de jure Indiarum*, *cap.*24. *num.*38. Diana *tom.*5. *tract.*1. *resolut.*12. *in fin.* & *tom.*5. *tract.*1. *resolut.*23. ubi alios refert Delbene *tom.*2. *de immunit. cap.*16. *dub.*37. *num.*17. Fontanell. *de pactis nupt. clauf.*4. *gloss.*12. *num.*86. & idem Delbene *dict. cap.*16. *dub.*46. ait quod quando sumus in dubio, an delictum sit exceptuatum necne, ut reus gaudeat immunitate, non potest Judex Ecclesiasticus judicare, quod is non gaudeat, & addit cum Farinacio, Maranta, Giurba, Sperello, & Guazzino, Maranta *part.* 2. *resp.*36. quod si Episcopus, vel ejus Vicarius, Reum Curiæ seculari tradat, casu quo debet gaudere, vel sumus in dubio, tunc præter peccatum mortale sacrilegii, ac injustitiæ, & damnorum obligationem incurrit irregularitatem, si Reus ad mortem damnetur, & reddit rationem, quia in casibus non exceptuatis, vel dubiis nullam potestatem in Reum habet, & consequenter si Curiæ sæculari eum tradat, maximam injuriam infert ipsi Reo, & Ecclesiæ contra virtutem justitiæ, & religionis, & adducit Novarium *in summa Bullarii*, *in tit. de immunit. num.*31. quod sequitur novissimè dignissimus Judex Competentiarum Regni Aragoniæ, scilicet Antonius Frances *part.*3. *voto* 8. *nu.*82. *cum seqq.* qui *num.*37. dicit Bullam Gregorii XIV. in Hispaniis esse in viridi observantia, licet quoad modum procedendi sit aliquantulum alterata.

11 In dubio ergo pro immunitate, est judicandum, & favendum Ecclesiæ, *l. sunt personæ*, *ff. de religiosis*, & *sumpt. funerum*, Turrecrem. *in cap. si quis in atrio* 17. *quæst.*4. Decian. *cons.*80. *num.*22. *vol.*3. Giurba *cons.*10. *num.*23. Sperell. *decis.*41. *num.*14. Barbosa *de jure Ecclesiast. lib.*2. *cap.*3. *nu.* 69. quam totis viribus Christiani tenentur defendere, Bald. *in cap. quisquis num.*50. *de elect.* quem sequitur Valenzuela *lib.*50. *disput.*33. & si Theologorum munus est illam defendere, ut latè Baldellus *in Theologia mor. lib.*50. *disp.*33. à fortiori Canonistæ, & Juristæ defendere eam tenentur cum à jure positivo hæc immunitas nata, nota magis sit istis, quam Theologis, & in casu quo dubitatio aliqua adesset, & pro utraque parte, disputabilis esset, adhuc ad favorem immunitatis esset omninò resolvendum: nam in conflictu opinionum, semper ea opinio est amplectenda, quæ favet Ecclesiæ, Felinus *in cap.*1. *num.*104. *de constitut.* Boerius *fol.*1. *in quæstionibus heroicis*, *lib.*3. *sub tit. de immunit. Ecclesiarum cap.*4. *num.*38. & 39. Decian. Maynard. & Bellettus apud Dianam *part.*1. *tract.*2. *resolut.*65. qui dicunt, quod quando sumus in dubio, an aliquod statutum sit contra immunitatem Ecclesiasticam, debemus amplecti eam opinionem, quæ favet Ecclesiæ, & addit Sousa *in Bullam Cœnæ*, *cap.*14. *disput.*46. *numer.*5. quem refert Diana *part.*5. *tract.* 1. *resolut.* 23. non esse curandum de communi opinione, quando contraria favet jurisdictioni Ecclesiasticæ, quod etiam docet Sanchez *tom.* 1. *consiliorum*, *lib.*2. *cap.*4. *dub.*15. *num.*31. Pater Suarez *contra Regem Angliæ*, *lib.*4. *cap.*34. qui dicit, quod ex duobus contrariis opinionibus, illa sequenda est, quæ Religioni favet, sequitur Barbosa *lib.*3. *votorum*, *voto* 117. *à num.*45. *in fine*.

12 Probatur tertiò, quia est probabilis sententia, secundùm quam declaravit Sacra Congregatio immunitatis pluries, quod si quis occidit in una Ecclesia, & confugiat ad aliam, gaudeat illa alia, quam declarationem refert Donatus *resolut.*119. Probetur primò, quia minor potest uti suo privilegio minoritatis contra alium minorem, *leg. in causæ cum concordantibus*, *ff. de minor.* ergo etiam una Ecclesia, poterit uti suo immunitatis privilegio contra aliam Ecclesiam, ut quamvis alia Ecclesia offensa sit ab aliquo ibi delictum atrox committente; secunda ratio est, quia alia Ecclesia, ad quam Reus confugit, nullam ab eo passa est, aut irreverentiam, aut injuriam, ergo nulla subest causa, cur eum non defendat, tertia ratio est, quia in hac alia Ecclesia, ad quam Reus confugit, cessant omnes rationes, tum *cap. fin. de immunit. Eccles.* tum etiam Bullæ Gregorii XIV. quia non implorat auxilium illius Ecclesiæ, in qua deliquit, neque in illius legem immunitatis deliquisse, neque puniri in eo, in quo deliquit; & ex hac Sa-

13 cra Congregatio immunitatis, sæpius resolvit restitutionem extracti esse faciendam illi Ecclesiæ, à qua extractus fuit, & non aliis Ecclesiis, quia illa particularis Ecclesia offensa, habet interdictum, de libero homine exhibendo, cui peculiariter fuit facta offensio, ergo datur intelligi Ecclesiam particularem esse offensam, cui peculiariter est facienda restitutio, ut ex litteris Illustriss. D. Paulutii habetur anno 1632. de qua Diana *part.*6. *tract.*1. *resolut.*2. & *in Summa in verbo immunitas Ecclesiastica*, *num.*39. *fol.*275. *col.*1. contra alios dicentes sufficere si restituatur Episcopo, vel ejus Vicario.

Probatur ultimò, quia delicta commissa in palatio Principis, seu Magistratus Prætorio, utpotè commissa in loco publico, & Principis majestatis dicato, dicuntur commissa in loco sacro, ex text. *in leg. unica*, *Cod. de palatiis*, & *domibus domus*, *lib.*11. & puniri posse hos delinquentes talibus in locis, pœna etiam mortis, ut testatur Reg. de Aponte *tit.*1. *de potest. Proregis*, *de diversis provisionibus fieri solitis*, §.2. *num.*15. & Præses Merlinus *cap.*66. *tom.*1. & tamen si quis occidat in palatio, & locis prædictis ob aliquam causam non data opera, puniri non debet pœna ordinaria; ergo ita in præsenti, voluerunt enim occidere extra Ecclesiam, nec habuerunt animum illam offendendi, prout ex facto, quia projecerunt sclopos extra Ecclesiam, unde homicidium est in Ecclesia, non data opera, commissum, sed casualiter, ergo est circumstantia loci casualis, dato quod homicidium esset præmeditatum, non enim erant expectantes in Ecclesia, vel ante eum, ut occiderent, quo casu si occidissent deinde, esset ad finem gaudendi factum. 14

Præsertim erit à Judice considerandum quali causa, & gravi dolore hoc fecerit D. Paulus, quod bene notum est, & quantum hoc excuset, ut post Farinac. & alios dicit Præses Merlin. *cap.*97. *tom.* 1. *d. c.*66. 15

Quod etiam probatur ex adductis à Domino Præside Merlin. *tom.*2. *cap.*55. *num.*33. ibi, præsumendum non est fretum spe Ecclesiasticæ immunitatis deliquisse eum, qui iraeundiæ calore deliquit, vel qui impetu quodam intra Ecclesiam occidit, quia requiritur, ut non gaudeat, quod scilicet occiderit animo gaudendi, vel committendi in legem, vel injuriam Templo inferendi, quod nihil tale est in homicidio commisso repentino quodam animi motu, ut bene Bovadilla *in sua Politica*, *lib.*2. *cap.*14. *num.*26. Sperell. *decis.*161. in hac eadem doctrina, & Canonistarum conclusione fundatur decisio Collat. Consilii, de qua Visconte *in addition. ad Franchum decis.*709. ubi quis occidit in Dormitorio Ecclesiæ SS. Rosarii Terræ Polistinæ, & fuit ordinatum non esse extrahendos, eadem ratione fuit dictum apud Reg. Sanfelic. *decis.*19. *num.*10. *tom.*1. quia non fuerat homicidium commissum animo gaudendi immunitate. 16

Circa tertium articulum, scilicet de probationibus requisitis, dico tertium esse, quod in materia gaudendi, vel non gaudendi immunitate, non est per præsumptiones decidendum; sunt enim à judice Ecclesiastico probationes faciendæ, nec processui Curiæ sæcularis standum est, Farinac. *cons.*76. & 168. *à num.*21. *usque ad num.*39. Ambrosinus *de immunit. cap.*11. *num.*3. de Ballis *de insultantibus in Ecclesiis*, *num.*50. Riccius *collect.*2793. qui dicunt processui sæcularis non esse standum per Judicem Ecclesiasticum; alii enim dicunt à Papa Clemente VIII. fuisse dispositum per litteras in forma Brevis directas ad Panormitanum Archiepiscopum 6. Februarii 1597. quas transcripsit Genuensis *in praxi cap.*98. sufficere si se informet Episcopus de qualitatibus commissi criminis summarie simpliciter, & extrajudicialiter, quantum pro suæ conscientiæ formatione sibi visum fuerit, & ita in Sacra Consulta decisum refert Farinac. *cons.*186. *litt. A*, Castillus *decis.*156. Gambacurta *de immunit. cap.*16. *num.*8. & 9. & *cap.*15. *num.*6. si verò aliquod dubium sit super qualitate criminis, major diligentia adhiberi debet, Giurba *cons.*50. dicit verò Farinac. *cons.*76. *num.*3. non posse Episcopum delinquentes Curiæ sæculari tradere, nisi constito prius de delicto plenè, certè, & concludenter, quia non potest dici verè de delicto constare per præsumptiones argument. *in leg. Lucius*, ubi Bart. *ff. de condit.* & *demonstr.* quia conjecturæ, & indicia probationem de jure non faciunt, nisi in casibus expresse, Alexan. *in l. licet Imperator*, *ff. de leg.*1. *numer.*4. ubi Jason *num.*13. Gama *decis.*363. *num.*3. Alii verò cum Remigio *de immunit. quæst.*2. *num.*12. dicunt sufficere summariam cognitionem judicii, alii tandem dicunt cum Gama *ubi supra*, quod si de remissione criminosi agitur de uno ad aliud Regnum, tunc plena requiritur delicti probatio, ut nec satis sint indicia, & conjecturæ, Gama *decis.*279. *num.*1. & 2. & *decis.*363. Avendan. *de exequendis mandatis*, *cap.*7. Gratus *cons.*92. *num.*24. *vol.*2. aut verò 17

de uno

de uno ad alium ejusdem Regni Judicem remitti petitur Reus, & tunc indicia, & conjecturæ sufficiunt, Gama *decis.*363. Guazzinus *de defensione* 1. *cap.*17. *num.*66. Gratus *ubi suprà*, *num.*24. si verò agatur de immunitate Ecclesiæ in delicto, cui Ecclesia non patrocinatur, nunc si non plenè, sed per indicia probatum sit crimen, quæ sufficiant ad torturam, satis erit ne fruatur immunitate, Gama *decis.*179. *num.*2. *& decis.*281. Castillus *decis.*156. *nu.*9. Guazz. *d.cap.*31. *n.*9.

18 Ego tamen omissis omnibus dicendi modis puto cum Illustriss. Sperello *decis.*101. *tom.*2. *num.*17. post alios, quos allegat, Reum qui confugit ad Ecclesiam, non esse Curiæ sæculari consignandum, nisi constito prius coram Episcopo non per indicia, & præsumptiones, sed per veras, & concludentes probationes, ipsum aliquod crimen exceptum commisisse, quam sententiam præter Farinac. *cons.* 76. *num.*3. Ambrosinum *cap.*11. *de immunit. num.*4. Peregrinum, atque Castillum tenet Dominus Sperellus *ubi suprà num.*17. & patet per verba Bullæ, ibi (*Cognito*, *&c.* an ipsi verè crimina superius expressa commiserint) at non potest dici verè constare, de eo quod præsumptionibus constat, *l. unica*, ibi (quia ex conjectura non propriè scriptus videretur) *ff. si tab. test.* nullæ extabunt, Falconius insignis Advocatus Romæ, inter consilia Farinac. *cons.*76. *in fine*, qui omnes dicunt præsumptiones juris in civilibus esse probationes, in criminalibus verò, non esse veram probationem, sicut in simili, ubi vera requiritur confessio, non sufficit ficta, Bald. *in l. cogi*, *C. de petit. hæredit.* latè Sperellus *decis.*101. *tom.*2. sicuti indicia sufficientia ad torturam putabat Sanfelic. *decis.*325. *numer.*3. ut probata qualitate assassinii, Clericus privetur fori privilegio, ex Regente Salernitano *decis.*21. an verò hodie sufficiant indicia indubitata, & quæ sint indicia indubitata, & qualiter sit formandus processus in utroque foro in causa extractionis, & an Judex sæcularis possit uti processu Judicis Ecclesiastici, vel è contra, legatur Sperellus *d. decis.*101. qui reprehendit Ciarlinum *cap.*12. *per totum*, adducit Farinac. canentem palinodiam, & doctissimè de more impugnat Gambacurtam, & alios, quod si Princeps statuat certum modum probandi delicta, non præjudicat Ecclesiasticæ immunitati probandæ, Giurba *cons.*90. *per totum*, & idem Giurba *cons.*100. ubi qualiter processus, & quid pro extractione fieri debeat, Ciarlinus *cap.*151. *tom.*2. *& cap.*155. *&* 162. oportet ergo probari delictum qualificatum per concludentes probationes, non præsumptivas, latè Vermigl. *cons.*97.

Et in puncto de projicientibus sagittas, & sclopos tor-
19 mentarios extra Ecclesiam, & venientibus deindè ad Ecclesiam, ubi unus interfecit alium, ubi fuit dictum non potuisse privari immunitate, neque in compedibus poni, latè tradit Ciarlin. *tom.*2. *c.*54. *& c.*10. *n.*41. qui communiter reprobant Fontanell. *decis.*200. *num.*17. *&* 18. prout eum etiam reprobat Diana *part.*6. *tract.*1. *resolut.*29. quod ante omnes dixerat Oldradus *cons.*54. & alii apud Farinac. *de immunit. cap.*19. *num.*297. & novissimè Pacis Jord. *de immunit. Eccles. lib.*14. *tit.*3. *n.*254. *cum seq.* & D. Sanfel. *decis.* 137. *tom.*1.

20 Admirari tamen non possum eorum sententiam, qui dixerunt, ad Judicem sæcularem spectare interdum cognitionem, an delictum sit exceptuatum per Bullam Gregorii XIV. quasi quod sit mixti fori, tum ad Ecclesiasticum, tum ad sæcularem spectans, prout tenuerunt Belluga, Remigius, & quos refert Anastasius Germonius *lib.*3. *de Sacrorum immunit. cap.*16. *num.*21. quam sententiam sequitur Pereira *de manu Regia part.*2. *cap.*56. *num.*12. & alii relati à Marta *part.*2. *cap.*1. *numer.*10. Fagundez *præcepto* 20. *lib.*4. *cap.*4. *numer.*57. Suarez de Paz *in praxi tom.* 1. *lib.*2. *cap.*19. *num.*40. quando verò est in fortiis Curiæ secularis, tunc Judex laicus facit decretum de repositione, Maranta *part.*2. *resp.*45.

Talis enim sententia repugnat tum tenori supradictæ Bullæ, quæ ubique recepta est, & secundum eam plures decisiones Collat. Consil. emanarunt, ut decisum refert Reg. de Aponte *decis.*14. Præses Merlin. *tom.*1. *c.*5. *& seqq. & tom.*2. *c.*55. Reg. Sanfelic. & alii in Bulla enim dicitur solùm judicem Ecclesiasticum esse competentem in hac materia, quod etiam prius patebat ex *cap. fin. de immunit. Ecclesiarum*, *& ea cap. ad Episcopos* 17. *quæst.*4. *& cap. metuentes eadem causa*, *& quæst.* & sic bene concludit Lotterius *tom.*1. *de beneficiis*, *quæst.*13. *num.*96. quia causa immunitatis, utpotè Ecclesiastica, ab Ecclesiasticis Judicibus debet tractari, neque valet circa hoc contraria consuetudo, quia Constitutio Gregoriana, ut bene Diana *part.*1. *tract.*1. *resolut.*1. & Genedus *quæst. Canonic. quæst.*42. *numer.*12. & Bonacina *in Decalogum*, *disput.*3. *quæst.*7. *part.*10. *numer.*3. tollit omnes consuetudines in contrarium, unde hodie non sunt audiendi Doctores asserentes, quod licet in aliquibus casibus pro immunitate assistat jus Canonicum, contrarium tamen de consuetudine servari testantur: & eam fore attendendam opinantur, quia per Constitutionem Gregorii, omnes consuetudines penitus tolluntur, ut bene Cardin. Tusch. *in verbo immunitas*, *conclus.*59. *nu.*19. *usque ad num.*25. qua posita constitutione, non est audiendus Ludovic. Correa *part.*1. *num.* 18. ubi ait magnam habere vim consuetudinem, circa immunitatem Ecclesiarum, & sic in multis casibus Judices recurrunt ad eam, cujus *Correæ* sententia est falsa: nam hodie Judices in casibus contingentibus non ad aliam consuetudinem debent recurrere, quam ad Bullam Gregorii XIV. alioquin censuras non effugient, neque aliquid facit, quod quandoque Episcopi, & Pontifices dictis consuetudinibus non contradicunt, quia Pacianus asserit *de prob. lib.*1. *c.*29. *n.*87. Raudensis *decis. Pisana* 36. *n.*265. *part.*1. Farinac. *in appendice c.*1. *n.*15. illos non consentire, sed simulare ad majora mala evitanda *ex c. jamdudum, de præb.*

Unde posita Bulla Gregoriana, dico contra Pereyram *ubi suprà num.*10. cognitionem loci, an sit Sacer, & Religiosus ad gaudendam immunitatem non spectare ad Judicem laicum, sed privativè ad Ecclesiasticum, ita Marius Giurba *cons.*10. *num.*7. Bonacina *in Decalog. disp.*3. *quæst.*7. *part.*3. *num.*16. Peregr. *de immunit. cap.*13. *num.*18. Marta *de jurisdict. part.*2. *cap.*50. *num.*4. Raudensis *vol.*2. *cons.*17. *num.*12. & patet ex *cap. ex parte de verb. signif.* ubi est casus de hoc, nam ibi tractatur, an territorium Ecclesiæ sit violatum, & dicitur, quod talis cognitio spectat ad Judicem Ecclesiasticum, immò Comitissa habens interesse appellat ad Archiepiscopum, ut bene Diana *part.*4. *tract.*1. *resol.*49. Novar. *in summa Bullarum*, *de immunit. num.*95. qui etiam dicunt ad Judicem Ecclesiasticum spectare cognitionem, si captus à satellitibus affirmet fuisse captum in loco sacro, illis negantibus.

Cum ergo probationes debeant esse concludentes ad finem privandi aliquem immunitate Ecclesiastica, & in Curia Episcopi tales esse debeant, apud quem evidenter debet constare de homicida; ut ex Bulla apparet, ibi (Constito verò de delicto) quando enim lex requirit probationem intelligitur de vera, non de præsumptiva, nam quando hanc vult sufficere, id exprimit, *cap.*1. *de homicid. in* 6. & ad tollendum jus quæsitum, Ecclesiæ & Reo competens requiritur regulariter plena probatio, Bald. *in leg. Iudices*, *Cod. de Iudiciis*, Castr. Palaus *tom.*2. *disput. unica punct.*13. *num.*8. Sanchez *tom.*2. *opusc. lib.*6. *cap.*1. *dub.*12. Ciarlinus *cap.*10. *à num.*61. Castillus *d. decis.*156. *num.*9. Diana *part.*3. *tract.*1. *resol.*8. *& part.*4. *tract.*1. *resol.*112. *& part.*5. *tract.*1. *resol.*9. 21

In præsenti verò facto illi qui in Ecclesia S. Aloysii nunc compedibus ligati reperiuntur, seu ferrati; erant ibi per prius, non enim liquidò constat, non antea fuisse ad tempus delicti, erant enim ibi propter alias causas, & cum D. Paulus se posuit in Ecclesia Sancti Aloysii, invenit illos in dicta Ecclesia, nec aliter constare dicitur: nam aliter testes non deponerent veritatem, cum ergo non constet de personarum identitate, quis dicit, quod isti sunt illi, qui occiderunt in Ecclesia S. Hieronymi, ergo ob hanc incertitudinem, non poterit ferri contra eos privationis immunitatis sententia, incertitudo enim vitiat omnem actum, & dispositionem, *leg. idem Pomponius*, *§. fin. ff. de reivendit. leg. duo sunt Titii*, *ff. de testam. tutela*, *leg. tutor incertus*, *ff. eod. l. ubi non apparet*, *ff. de verb. l. si sic §.*1. *ff. deleg.* 1. *l. cum post*, *§. gener. ff. de jur. dotium*, *§. Incertis institut. deleg.* Fulgos. *cons.*183. & procedit in sententia in contractibus, & in ultimis voluntatibus; Fulgosius *cons.*204. Calderinus *cons.*6. *de privil.* Alexander *cons.*46. *lib.*4. Cardin. Tusch. *tom.*4. *litt.I*, *conclus.*65. Thomas de Thomasettis *regula* 146. Gratianus *tom.*4. *cap.*640. *n.*29. *& c.*682. *n.*7. *& c.*715. *n.*7. *&* 8. *c.*736. *n.*61. *& c.*742. *nu.* 15. *& tom.*5. *cap.* 1000. *n.*19. latè Cardin. Tusch. *d. conclus.*65. *n.*25. *&* 26. qui hoc ampliat, in favorabilibus, & favore libertatis, ergo posita hac illiquidatione personarum, quomodo poterit Vicarius eos tradere Curiæ seculari. 22

Acce-

23 Accedit quod assumpsit, in testes Dominus Vicarius tres Monachos, & duos Clericos contra immunitatem Ecclesiasticam, & contra miseros hos refugiatos, quorum depositiones non valent, & de Monachis legantur DD. apud Portellium *in dubiis regularibus*, *in verbo Religiosus*, *num.6.* ubi post omnes fundat *ex Canonistis in cap. Veniens*, *il secundo*, *de testibus*, quod numquam Religiosus potest esse testis in causa capitis, maxime contra Reum, ob periculum irregularitatis, Clerici verò admittuntur, ut testes contra laicum coram Judice Ecclesiastico, sed super crimine Ecclesiastico, ut latè Farinac. *de testibus*, *quæst.61. numer.70.* & quando veritas aliter haberi non posset, DD. communiter apud Carolum de Grassis, *de effectibus Clericatus effect.9. per tot.* qui *num.30.* ait, quod procedit non solum si deponerent immediatè super delicto, sed etiam mediatè, quia probato uno, censetur etiam probatum omne aliud, per quod pervenitur ad illud unum, *l. oratio*, *ff. de sponsal.* & quando Clerici deponunt contra Reum, minus creditur quam laicis pro Reo deponentibus, Glossa *in cap. Clerici 82. dist.* Farinac. *quæst.61. num.82.* Menoch.
24 *de arbitr. casu 98.* immò quando deponunt contra Reum non sufficit deponere tacto pectore, sed opus est, ut jurent tactis Euangeliis, sive scripturis more laicorum, *cap. nuper*, *de testibus*, Guid. Papa *decis.65.* & ad hoc, ut testimonium Clerici in hoc casu valeat debet examinari in Ecclesia, vel in ea saltem jurare, DD. *in cap.1. de juram. calumniæ*, Campegius, Boccacius, Malvetius, & alii quos refert, & sequitur Carolus de Grassis *de effectib. Cleric. effect.9. num.46.* ergo quia processus Reverendiss. Vicarii continet defectum probationum, non habet locum Bulla ad finem tradendi Curiæ sæculari; Monachi enim non sunt contestes, nec idem deponunt, sed variant, & sunt offensi, eo quod delictum fuit factum in eorum Ecclesia, & consequenter injuriati, ergo magis illis, qui deponunt pro, quàm istis, qui contra, ut latè Bordonus *tom.4. controv.1. num.123. cum seqq.* Portellius *ubi suprà in*
25 *verbo regularis*. Neque tales testes Ecclesiastici examinati contra immunitatem in Curia Ecclesiastica recognoverunt, an illi qui compedibus sunt ligati in Ecclesia Sancti Aloysii, fuerint illimet, qui fecerunt delictum, prout debere fieri ad liquidandas personas, DD. dicunt apud Carenam, *de testibus*, *tit.7. num.51.* & apud Bordonum, *controv.1. tom.4. num.250.* & modum confrontationis ad finem liquidandi personas ponunt Ambrosinus *lib.2. cap.19.* Scac. *de Judiciis*, *cap.66.* Ghislerius *in praxi regular. cap.9. num.16.* Peyrinus *in Formulario litt. R*, *cap. numer.13.* debebat ergo posita discordia testium, & defectibus probationum id facere, ergo tales compedibus ligati, remanent sine recognitione formiter facta, an scilicet sint illi iidem, qui delictum commiserunt, quia ad finem liquidandi personas debebant, misceri alii cum talibus compeditatis, seu ferratis, & postea debebant ad aspiciendos proponi ab eisdem testibus, an inter illos essent delinquentes DD. supracitati.

Tandem, nec est omittendum D. Vicarium Aversanum processisse in hoc facto contra tot decreta Sacræ Congreg. immunitatis, & contra praxim, de qua Ciarlinus *cap.154.* quem rogo ut videat, & contra decretum Sacræ Congregationis, die 20. Januarii 1654. & contra alias Sanctiones apud eumdem Ciarlinum *ubi suprà*.

Quare, &c.

DISCEPTATIO XLIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species narratur.*
2 *Abbatia Sancti Petri ad Crapollam extat in Diœcesi Massæ Lubrensis.*
3 *Cappellanus Sancti Petri celebrat cum licentia Episcopi Massæ Lubrensis.*
4 *Festum celebratur cum licentia Episcopi Massæ Lubrensis.*
5 *Vicarius Generalis Massæ Lubrensis accessit singulis annis ad celebrandum, & solemnizandam festivitatem Sancti Petri ad Crapollam.*
6 *Episcopus Massæ Lubrensis mittit Concionatorem ad Ecclesiam Sancti Petri ad Crapollam.*
7 *Abbatia Sancti Petri ad Crapollam fuit antiquitus parœcialis Massæ Lubrensis.*
8 *Episcopus Massæ Lubrensis defendit immunitatem Abbatiæ prædictæ & n.9.& 10.*
9 *Immunitas defenditur ab Episcopo Massæ, & num. 10.*
11 *Clerici Massæ Lubrensis celebrant festum Abbatiæ.*
12 *Episcopus Massæ Lubrensis solemnizare facit matrimonia in dicta Abbatiali.*
13 *Episcopus Massæ Lubrensis visitat Abbatiam, de qua suprà.*
14 *Episcopus Massæ Lubrensis prohibet benedictionem palmarum in Abbatia S.Petri ad Crapollam.*
15 *Archiepiscopus Surrentinus furtive visitat Abbatiam prædictam.*
16 *Sub spolio Massæ Lubrensis continetur Abbatia Sancti Petri ad Crapollam.*
17 *Brevia adducuntur alienationis bonorum prædictæ Abbatiæ, directa Episcopo Massæ Lubrensis.*
18 *Abbatialis Cappella prædicta polluta benedicitur de licentia Episcopi Massæ Lubrensis.*
19 *Episcopus Massæ Lubrensis exercet Iurisdictionem cum Cappellano dictæ Abbatiæ.*

ARGUMENTUM.

Abbatiam S. Petri ad Crapollam esse in Diœcesi Massæ Lubrensis non dubitatur, nec ejus Cappellanum celebrare cum licentia Episcopi Massæ Lubrensis, nec festum cum licentia ejusdem Episcopi celebrari. Concionator ab eodem mittitur: & priùs fuit Parœcia Massæ Lubrensis: per eum defenditur illius Immunitas, & idem facit matrimonia solemnizare, & idem eam visitat aliaque ad materiam, &c. Visitatio Diœcesis ad Episcopum illius spectat, & visitat Ecclesias etiam exemptas, in qua possessione est manutenendus, nec contra hoc datur præscriptio. Quid prætendat Archiepiscopus Surrentinus, qualiter fuerit responsum per Episcopum Massæ Lubrensis tum in jure, tum in facto, & causa hæc quam habuerit effectum.

PRO

Episcopo Massæ Lubrensis,

CONTRA

Archiepiscopum Surrentinum super Jure Visitandi.

Modernus Episcopus Civitatis Massæ Lubrensis principalis meus, octo abhinc ferè annis, quod administrat illam Episcopalem Ecclesiam semper pacificè, & quiete, prout ejus Episcopi prædecessores, exercuit suam ordinariam jurisdictionem servata forma Sacrorum Canonum, & S. T. Concilii, in quadam Abbatiali, nuncupata Sancti Petri in maritimis Crapollæ, & in alia Ecclesia illi unita nuncupata Grancia Sancti Jacobi, in Casali Pedaræ quæ extant in territorio, & intra fines Diœcesis Massæ Lubrensis, uti Ecclesiis sub ejus jurisdictione. 1

Verùm quia die 30. Mensis Augusti 1652. Archiepiscopus Surrentinus sub prætextu accedendi recreationis causa ad scopulos, *detti delli Galli*, qui parum distant ab dictis maritimis Crapollæ, private accedit ad dictam Abbatialem, & velle etiam visitare dictam Granciam in extracta *fol.5. à tergo fol.8.*

De quo statim dictus Episcopus habuerit notitiam, stante quod pro toto tempore suæ administrationis prædictæ Ecclesiæ Massæ Lubrensis, prædicta Abbatialis, & Grancia, numquam fuerunt visitatæ, nec in illis jurisdictionem aliquam exercuerit dictus Archiepiscopus Surrentinus, ad finem tuendi ejus jura, capere fecit informationem contra Cappellanum ejusdem Abbatialis; illumque citare fecit, ex quo turbare fecisset ejus ordinariam jurisdictionem, ut ex processu extracta *fol.....*

Sub

Sub die 4. Septembris ejusdem anni, Episcopus Massæ Lubrensis amicabiliter scripsit dicto Archiepiscopo, quod dum pro toto dicto tempore non fuerunt ab eo visitatæ dictæ Ecclesiæ, uti suspendere voluisset, & sibi assignare legitimas causas, ac rationes dictæ prætensæ visitationis, ut acquiescere potuisset absque præjudicio jurium dictæ suæ Episcopalis Ecclesiæ, & ordinariæ jurisdictionis, qui nullam legitimam causam, nec rationem assignando formiter respondit velle omnino illas visitare in extracta ut *fol.* 10.

Unde per dictum Episcopum habita dicta responsione, & quod pejus, eidem relatum à diversis personis, quod ad effectum prædictum dictus Archiepiscopus volebat accedere, etiam cum multis personis armatis, dictus Episcopus ad evitanda, tumultus, contentiones, & altercanes, quæ hinc, inde ex causa prædicta oriri potuissent; cum non sine gravi excessu, & scandalo laicorum, & considerando, quod Ecclesia Dei non est custodienda more castrorum, & volendo solùm tueri, & defendere jura prædictæ suæ Ecclesiæ Episcopalis, & ejus ordinariam jurisdictionem, cum terminis à jure sibi permissis uti semper omni futuro tempore, sine præjudicio aliquo conserventur, & ne potuisset dictus Archiepiscopus deinde allegare se pacificè, & quiete visitasse, & stante, quod nullus notarius accedere volebat ad dictum Archiepiscopum accedentem ad visitandam dictam Granciam, pro conficiendis debitis protestationibus, metu prædictarum personarum armatarum, coactus fuit dictus Episcopus pro causis prædictis, ad finem se protestandi, & impediendam dictam prætensam visitationem, prædicta die emanare publicum edictum, prohibendo sub pœnis, & censuris, quod nullus ad dictam prætensam nullam visitationem, dare debuisset consilium, auxilium, nec favorem, nec associare, nec ad illam cooperari, nec de ea conficere actum publicum, nec privatum, quod affigere fecit in valvis dictæ Granciæ, & parœcialis dicti loci Sanctæ Agathæ in extracta ut *fol.* 11. *à tergo*.

Nihilominus his non obstantibus die sequenti scilicet ejusdem mensis de facto accedere voluit ad dictam Granciam pertranseundo per diœcesim Massæ Lubrensis per loca, quæ non erant sub jurisdictione dictarum Abbatialis, & Granciæ cum *Rocchetto discooperto, cum solo mozzetto, & pileo viridi Pontificali*, cum cruce elevata ante se in extracta *fol.* 24. *à tergo* 26. *à tergo* 33. 52. *à tergo* 81. *à tergo*.

Et pervento ad dictam Granciam statim ante januam illius foris dictam Ecclesiam, occurrerunt quamplures personæ armatæ, etiam igneis armis, quas secum asportaverant à Civitate Surrenti; minando, & multa dicendo contra dictum Episcopum, in extracta, ut ex *fol.* 25. *&* 26. *à tergo* 28. 30. *à tergo* 33. 43. *à tergo* 51. *à tergo* 81. *à tergo*.

Qua de causa non potuerat ab aliquo impediri, nec protestari, & sic continuo adstiterunt donec & quousque dictus Archiepiscopus discessit à prædicta Grancia. Qui Archiepiscopus non contentus de hoc, & prætendendo addere gravaminibus nova gravamina, & omnino suppeditare jura dictæ Episcopali Ecclesiæ, & ordinariam jurisdictionem dicti Episcopi, & procurare ut à suis Diœcesanis vilipenderetur, prout alias in variis occasionibus suo loco, & tempore proponentur, animando ejus dyscolos subditos, illosque recipiendo, ut discederent ab obedientia sui Pastoris ausus fuit exercere etiam jurisdictionem in propria Diœcesi dicti Episcopi in ejus contemptum; promulgando edicta, illaque affigi faciendo in locis publicis dictæ Civitatis Massæ Lubrensis, & notificari faciendo eidem Episcopo in suo proprio Palatio, cum maximo ejus despectu, & admiratione totius Civitatis in extracta *fol.* 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 21. *&* 22.

Quapropter dictus Episcopus ad finem puniendi transgressores prædicti edicti, à se emanati, & affixi; illosque declarari incidisse in pœnis, & censuris, in illis contentis; & ad finem informandi Sacram Congregationem, & alios superiores de prædictis excessibus commissis; & ad fundandum ejus jura, & rejiciendum quamcumque prætensionem dicti Archiepiscopi; ne ullo unquam futuro, tempore possit, nec valeat ulterius prætendere visitare dictam Abbatialem, & Granciam, ad instantiam sui, & suæ Episcopalis Curiæ promotor fiscalis capere fecit informationem, ut *fol.*.... & ex depositionibus multorum testium, fide dignorum examinatorum, & ex scripturis in hujusmodi processu deductis concludenter constat, infrascripta v.g.

2 Primò Abbatialem Sancti Petri ad Crapollam, sive in maritimis Crapollæ, & Granciam Sancti Jacobi in Casali Pedaræ extitisse, & extare in territorio Massæ Lubrensis, & satis distare à Civitate, & Diœcesi Surrentina in extracta omnes testes deponunt, & est indubitatum.

3 Secundò Cappellanus dictarum Abbatialis, & Granciæ tam de præsenti, quàm de præterito celebravisse, & celebrare in illis cum licentia tantum Episcopi Massæ Lubrensis pro tempore, quod fuit, & est indubitatum, & nihilominus ex dicta informatione, & ex depositionibus Cappellanorum patet, in extracta, ut *fol.* 7. 29. 31. 39. 42. 45. 48. 50. *à tergo*, *&* 54. 77. *à tergo* 79. *à tergo* 84. 86. *à tergo*, 90. *à tergo* 95. *à tergo*.

4 Tertiò solemnitates fieri solitas tam in dicta Abbatiali in die Lunæ in Albis secunda die Paschatis Resurrectionis, quàm in dicta Grancia in die 25. Julii in Festivitate Sancti Jacobi, titularis dictæ Granciæ, semper fuerunt factæ cum licentia Episcopi Massæ Lubrensis pro tempore: in extracta *fol.* 7. 42. 46. 48. 50. *à tergo* 54. 60. *à tergo* 66. *à tergo* 72. *à tergo &* 73. 77. *à tergo* 79. *à tergo* 84. 87. 90. *à tergo* 95.

5 Quartò in dicta die festivitatis, & solemnitatis dictæ Abbatialis semper quolibet anno accessisse Vicarium Generalem dictæ Civitatis Massæ Lubrensis, & Capitulum illius Cathedralis ad celebrandum, & officiandum, & multoties accessisse etiam Episcopum Civitatis ejusdem ad celebrandum, vel faciendum Cappellam Canonicalem, & cum dicta occasione visitasse, & ordines necessarios dedisse, in extracta ut *fol.* 3. *& eodem à tergo fol.* 5. 2. 27. 28. *à tergo* 29. 30. *à tergo* 38. *& à tergo* 39. 42. 45. *à tergo* 46. 48. *&* 9. 50. *à tergo* 54. 61. *à tergo* 67. 68. *à tergo* 77. *à tergo* 78. 79. *à tergo* 80. 84. *& à tergo* 87. *& à tergo* 90. *à tergo* 95. *& à tergo*.

6 Quintò quolibet anno dicta die Episcopus Massæ Lubrensis pro tempore misisse Concionatorem à se approbatum ad prædicandum in dicta Abbatiali Sancti Petri ad Crapollam, & in dicta Grancia per Confessarios ab eodem Episcopo, ejusque Curia approbatos fuisse administrata Sacramenta pœnitentiæ, & Sanctissimæ Eucharistiæ, & de præsenti per eosdem administrantur in extracta, ut ex *fol.* 3. 7. 29. 31. *à tergo* 38. 39. 42. *à tergo* 46. 48. 54. 61. 67. *à tergo* 62. 67. 77. *à tergo* 79. *à tergo* 84. *à tergo* 87. 90. 95.

7 Cum licentia ejusdem Episcopi Massæ Lubrensis pro tempore in dicta Abbatiali Sancti Petri ad Crapollam, & in dicta Grancia per confessarios ab eodem Episcopo, ejusque Curia approbatos fuisse administrata pœnitentiæ, & sanctissimæ Eucharistiæ, & de præsenti per eosdem administrantur in extracta ut ex *fol.* 3. 7. *à tergo* 31. *à tergo* 38. 39. 42. 48. 50. 54. *à tergo* 62. 67. *à tergo* 77. *à tergo* 79. *à tergo* 84. *à tergo* 87. *à tergo* 90. *à tergo* 95.

8 Septimò prædictam Abbatialem Ecclesiam Sancti Petri ad Crapollam antiquitus fuisse Parœcialem Casalium Torchiæ Sanctæ Agathæ, Pedaræ, & aliorum locorum prædictæ civitatis, & Diœcesis Massæ Lubrensis; & deinde ob maximam incommoditatem, & distantiam per Episcopum Massæ Lubrensis Jura Parœcialia cum fonte Baptismi fuisse translata à dicta Abbatiali in Ecclesia Sanctæ Mariæ Casæ Festinæ, casalis Sanctæ Agathæ, Diœcesis Massæ Lubrensis, ubi de præsenti extat sub jurisdictione tantum Episcopi Massæ Lubrensis, in extracta, ut ex *fol.* 35. *à tergo* 39. *à tergo* 44. *à tergo* 52. 57. 61. 67. *à tergo* 76. *à tergo* 82. *à tergo* 92. *à tergo*.

9 Octavò dum ad prædictam Abbatialem Sancti Petri ad Crapollam in anno 1627. die 4. Aprilis, die festivitatis ejusdem, accessisset quidam Caporalis, nuncupatus Aloysius, alias *lo Romano* cum birruariis, ad carcerandum Joannem Baptistam Palumbum, refugiatum in dicta Abbatiali Ecclesia, pro defensione immunitatis Ecclesiasticæ, ibidem accessit fratrem Mauritium Centinum, olim Episcopum Massæ Lubrensis, & juris, & facti remediis ejecisse dictum Caporalem cum birruariis: in extracta, ut ex *folio* 29. 42. *à tergo* 92. *à tergo* 79. *à tergo* 84. *à tergo* 87. 96. 101.

Sub die 5. Martii anni 1629. Cum Berardinus Caputus, alias Chiovetiello, dum in Grancia Sancti Jacobi prædictæ Abbatialis confugeret illuc pervenerunt Birruarii Regiæ Curiæ Gubernatoris Massæ Lubrensis, cum Notario Honuphrio de Januario actuario, ad eumdem carcerandum, prout de facto carceraverunt in Sacristia dictæ Gran-

Granciæ, violando immunitatem Ecclesiasticam: sed per dictum Bernardinum Caputum, habito recursu ad D. Fratrem Mauritium Centinum, olim Episcopum Massæ Lubrensis, mediante monitorio, & censuris in illo comminatis, fuisse repositum in Ecclesia, & reintegrata immunitas Ecclesiastica, in extracta *fol.*42. *à tergo* 64. *à tergo* 79. *à tergo* 84. *à tergo* 96.102.

10 Sub die nona mensis Augusti instantis anni 1652. dum accessissent Birruarii Regiæ Curiæ Gubernatoris Massæ Lubrensis, ad carcerandum & exequendum contra Aloysium Caputum, manentem refugiatum in dicta Abbatiali Ecclesia, eamdem immunitatem mediante informatione, & censuris Ecclesiasticis, à moderno Episcopo Massæ Lubrensis fuisse defensam in extracta *fol.*33.42.*à tergo* 62.*à tergo* 79.*à tergo* 80.84.*à tergo* 87.96.102.*à tergo*.

11 In die 25. Mensis Julii cujuslibet anni festivitatis Sancti Jacobi Apostoli titularis prædictæ Granciæ dictæ Abbatialis Sancti Petri, accessisse ad celebrandum, & officiandum Ecclesiam dictæ Granciæ solum presbyteros, & clericos Casalis Sanctæ Agathæ, & aliorum locorum convicinium, Diœcesis tantum Massæ Lubrensis, in extracta *fol.*7. *à tergo* 29. 31. *à tergo* 38. 39. 42. 45. *à tergo* 48.50.*à tergo* 54.*à tergo* 62.67.77. *à tergo* 79.84. *à tergo* 87.90. *à tergo* 95.

12 In Ecclesia prædictæ Granciæ, in variis temporibus, fuisse de licentia Episcopi Massæ Lubrensis pro tempore solemnizata quamplura matrimonia à Parœcis, & œconomis dicti Casalis Sanctæ Agathæ dictæ Diœcesis Massæ Lubrensis, sub qua Parœciali existit dicta Grancia, & extabant sponsi, & de licentia ejusdem fuerunt administrata Sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ à dictis Parœcis: in extracta *fol.*7. *à tergo fol.*27.29. 31.*à tergo* 38.39.41.45. *à tergo* 48.*à tergo* 51.54.*à tergo* 67. *à tergo* 77. *à tergo* 79.*à tergo* 84.*à tergo* 87. *& à tergo* 95. *à tergo*.

13 De Mense Octobris 1648. prædictam Granciam fuisse visitatam, in dicta visitatione generali à prædicto moderno Episcopo Massæ Lubrensis, qui in eadem Grancia deinde complevit Visitationem personalem dicti Casalis Sanctæ Agathæ in extracta *fol.*37.*à tergo* 40.43.45. *à tergo* 48.*à tergo* 64.68.*à tergo* 78.80.84.*à tergo* 87. *à tergo*.

14 Per Episcopum Massæ Lubrensis pro tempore fuisse prohibitum, ne in Ecclesia dictæ Granciæ fierent benedictiones palmarum, & ovorum, ut fideles cognoscerent propriam Ecclesiam Parœcialem, in extracta *fol.*7. *à tergo* 31. *à tergo* 38.*à tergo* 51.78.87.*à tergo* 95.*à tergo*.

15 Quod dum de Mense Februarii 1644. accessisset Archiepiscopus Surrentinus Otii causa, & commoratus esset in Colleg. Societ. Jesu ejusdem Civitatis Massæ Lubrensis, deinde redeundo ad ejus Diœcesim Surrentinam, & transeundo per dictum Casalem Sanctę Agathæ Massæ Lubrensis Diœcesis, associatus à nonnullis, & signanter à D. Horatio Maldacea, tunc, & per multum tempus deinde Vicario Generali dictæ Civitatis Massæ Lubrensis, simul accesserunt ad dictam Granciam Sancti Jacobi: & quia tunc temporis Jacobus Gallus, tunc Episcopus Massæ Lubrensis gravi infirmitate laborabat, de qua deinde obiit, cum hac occasione dictum D. Horatium Maldaceam, tunc ut dictum est Vicarium Generalem dixi Alexandri Galli Episcopi Massæ Lubrensis, coram dicto Archiepiscopo Surrentino visitasse dictam Granciam Sancti Jacobi, & diversos ordines dedisse in extracta *fol.*32. *à tergo* 37. 43. 46. *à tergo* 51. *à tergo* 63. *à tergo* 70. 74. 81. 87.88. *à tergo* 91. *à tergo*.

16 Ex quo dicta Abbatialis, & Grancia non sunt comprehensæ sub compositione spoliorum Cameræ Apostolicæ sub die decima sexta Februarii 1644. sequuta morte primo D. Joannis Felicis Petrorchini tunc Abbatis dictæ Abbatialis Sancti Petri ad Crapollam, fuit factum spolium, & alia ad dictam Cameram Apostolicam spectantia per commissarium Apostolicum dictæ Civitatis, & Diœcesis Massæ Lubrensis, ex causa quod prædicta Abbatialis, & Grancia sunt in Territorio, & intra Diœcesim Massæ Lubrensis: non obstante quod prædicta Abbatialis habeat multos alios redditus, & stabilia respective in Civitatibus Surrenti, Vici, Neapolis, & aliis locis: in extracta, ut *fol.*34. *à tergo* 36.53. *à tergo* 57.72. *à tergo* 77.82. *à tergo* 92. *à tergo* 99.

17 In nonnullis concessionibus factis per Abbates pro tempore dictæ Abbatialis aliquorum stabilium ad dictam Abbatialem spectantium, literæ Apostolicæ in forma Brevis desuper expeditæ, fuerunt directæ Episcopo Massæ Lubrensis, & Archidiacono ejus Cathedralis, in dictis litteris habetur dictam Abbatialem Ecclesiam Sancti Petri ad Crapollam esse Diœcesim Massæ Lubrensis; & in eis etiam apponitur clausula, dummodo tamen singulis viginti novem annis, pro tempore extante emphyteuta, in actis Curiæ Episcopalis Massæ Lubrensis declarare debuisset dictum pretium terræ esse de directo dominio dicti Monasterii, stante quod dicta Abbatialis sit Diœcesis Massæ Lubrensis, in extracta *fol.*100. *à tergo*.

Die 28. Aprilis 1633. dum supradicta Grancia Sancti Pe- 18
tri ad Crapollam sub titulo Sancti Jacobi, remansisset polluta, prout in actis, fuit benedicta ab Abbate Joanne Felice Petrorchino cum licentia Vicarii civitatis Massæ Lubrensis tunc temporis, in extracta *fol.*103.

Episcopi Massæ Lubrensis pro tempore, & signanter Mo- 19
dernus Episcopus, in annis 1647. & 1650. pro excessibus commissis à D. Joseph Caputo Cappellano ordinario dictæ Abbatialis Sancti Petri ad Crapollam, ejusque Granciæ, & illius Procuratore, & Exactore, œconomo, & negotiorum gestore, prævia informatione, & carceratione, servatis servandis fuisse correctum, punitum, & castigatum in extracta *fol.*96.*à tergo* 97.*à tergo* 98.

Ex quibus, & aliis in dicta informatione sufficienter probatis, clarè, & indubitatè constat totalis, & omnimoda, plena, ordinaria jurisdictio, quàm ex juris assistentia, & Sacrorum Canonum, & Sacri Concilii Tridentini dispositione habuerunt, & habent Episcopi Massæ Lubrensis pro tempore in dictis Abbatiali S. Petri ad Crapollam, & ejus Grancia Sancti Jacobi, de qua nullatenus potest dubitari, nec modo aliquo turbari à dicto Archiepiscopo Surrentino, cum ejus prætensa inordinata, usurpata, & clandestina usurpatione, & alia jura, quæ prætendit exercere.

DISCEPTATIO XLIV.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Epistola, & edictum enunciatur per Episcopum Massæ Lubrensis emanata.*
3 *Edictum conservatorium, & monitoriale Archiepiscopi.*
4 *Notificatio Episcopo, replicatio ejusdem.*
5 *Instantia Fisci Promotoris ad informationem capiendam.*
6 *Memoriale porrectum S. Congregationi, & commissio causæ Cardinali à Sancta Cruce.*
7 *Articuli, seu positiones super juribus Archiepiscopi Surrentini.*
8 *Testium depositiones.*
9 *Civitas Massæ Lubrensis fuit olim unita cum Civitate Surrentina.*
10 *Colligitur ex historiis unio Massæ cum Surrentina Civitate.*
11 *Civitas Surrentina, & Massæ à Turcis devastatæ, & quando.*
12 *Abbatia Sancti Petri ad Crapollam ponitur in Cancellaria Apostolica in Diœcesi Surrentina.*
13 *Abbatia Sancti Petri ad Crapollam solvit decimas Papales cum civitate Surrentina.*
14 *Abbatia Sancti Petri ad Crapollam contribuit seminario Surrentino.*
15 *Abbates Sancti Petri ad Crapollam præstant obedientiam Archiepiscopo Surrentino.*
16 *Abbatia prædicta ponitur sub Diœcesi Surrentina in visitatione ad limina.*
17 *Abbates S. Petri ad Crapollam non dant obedientiam Episcopo Massæ Lubrensis.*
18 *Bona Abbatiæ prædictæ fuerunt alienata, commissio Brevi Archiepiscopo Surrentino.*
19 *Abbatia Sancti Petri ad Crapollam fuit semper visitata ab Archiepiscopo Surrentino.*
20 *Archiepiscopus Surrentinus formavit processum visitationum Abbatiæ prædictæ.*
21 *Abbatia S. Petri ad Crapollam ponitur in Registro Beneficiorum Surrentinæ Diœcesis.*

22 *Ar-*

22 *Archiepiscopus Surrentinus Angrisanus visitavit Ecclesiam S. Petri.*
23 *Archiepiscopus de Petio visitavit Abbatiam hanc.*
24 *Surrentini solent ire ad festum S. Petri ad Crapollam.*
25 *Episcopi Massæ Lubrensis de actibus prædictis notitiam habuerunt.*
26 *Decreta adducuntur super electione ministrorum visitationis.*

ARGUMENTUM.

Facti & juris probationes illius celeberrimæ quæstionis jurisdictionalis, inter Archiepiscopum Surrentinum, tunc D. Antonium de Petio, & Episcopum Massæ Lubrensis D. D. Vincentium de Julii, ubi motiva facti duplici informatione ponuntur pro utraque parte. Juris motiva pro Episcopo Massæ Lubrensis: inter quos tamdem sopita fuit differentia, ut ex actis apud Curiam prædictam.

PRO

Archiepiscopo Surrentino

CONTRA

Episcopum Massæ Lubrensis.

1 FActum super juribus Illustrissimi Archiepiscopi Surrentini in Abbatialem Ecclesiam S. Petri ad Crapollam, & S. Jacobi ejus Granciam, licèt sitam in Civitate Massæ Lubrensis; reservatam tamen in omnibus sub jurisdictione Metropolitani Surrentini; & comprehensam cum beneficiis civitatis, & Diœcesis Surrentini.

2 In primis Epistola Reverendissimi Episcopi Massæ Lubrensis, tentantis infringere, & impedire jurisdictionem, & visitationem ipsius Illustriss. D. Archiepiscopi; ejusque responsio *fol.* 1. *&* 2.

Edictum Episcopi Massæ Lubrensis affixum in Ecclesia S. Jacobi, asserentis se turbatum sub figuratis prætextibus, & coloribus, nimis præjudiciale jurisdictioni, & possessioni immemorabili Archiepiscopi Surrentini, & dignitati Archiepiscopali, ad finem illum impediendi, & deterrendi ejus ministros cum gravissimis pœnis, & censuris, ipso facto incurrendis, & declarandis infra terminum trium horarum *fol.* 3. omninò legendum.

3 Edictum conservabile Domini Archiepiscopi; & insuper monitoriale Episcopo Massæ Lubrensis, ut desistat à turbatione, & jactantiis prædictis illum informando de ejus bono jure, & possessione visitandi ab immemorabili *fol.* 4. *&* 5.

4 Notificatur Episcopo, ejusque replicatio *fol.* 6.

Citatio ad informandum contra D. Josephum Caputo Procuratorem Eminentissimi Abbatis *fol.* 7.

5 Instantia Fisci promotoris pro capienda informatione ad finem demonstrandi dictum jus, & possessionem immemorabile, & provisum, quod capiatur informatio etiam ad finem consulendi S. Congregationem *fol.* 8.

6 Memoriale Porrectum S. Congregationi à qua fuit causa commissa Eminentissimo Domino Sancta Cruce *fol.* 8. *à tergo.*

7 Citatio ad testes *fol.* 9.

Articuli seu Fisci positiones super juribus Archiepiscopi Surrentini, quæ exercet, & habet in Abbatia prædicta, tamquam beneficio Diœcesis Surrentinæ *à fol.* 10. *usque ad* 13.

8 Testium depositiones civium Massensium, & Surrentinorum, in dignitate Ecclesiastica constitutorum, & nobilium, & proinde omni exceptione majorum, ultrà scripturas publicas, & indubitabiles, *à fol.* 14. *usque ad fol.* 38.

9 Primus articulus: civitas Massæ Lubrensis, semper dicta Massa di Sorrento, ex eo quod unita cum dicta civitate, & territorio faciebat unum corpus cum ea, & in anno 908. seu 913. erecta in Episcopatum, ex eo quod Episcopalis Ecclesia Surrentina fuit erecta in Archiepiscopatum: & à dicto tempore semper Abbatialis Ecclesia S. Petri prædicta ea tempestate Cœnobium Monachorum, fuit reservata sub jurisdictione Archiepiscopi Surrentini; ex traditione antiquissima, & fama suprà centenariam deponunt testes, Primus super 1. *fol.* 14. Secundus super 1. *fol.* 17. Quartus super 1. *fol.* 13. *à tergo.* Quintus super 1. *fol.* 26. Undecimus super 1. *fol.* 34. Immò in isto articulo Archiepiscopus allegat titulum, & allegans titulum tenetur ostendere *c. cum Eccles. Sutrina de causa propriet.* neque potest dari fama ab anno 903. usque ad præsens tempus DD.

Series Archiepiscoporum Surrentinorum *fol.* 39. 10

Historiæ Regni Neapolitani, v. g. *Beltrano nel Regno di Neapol. stampato l'anno* 1640. *Il Cardinale Baronio negli annali tom.* 1. *Il Cardinal Bellarmino nella sua cronologia. Tomaso Costo, & altri citati, nell'historia, seu descrittione della città di Massa, dedicata all'Eminentiss. Pallatto del partito c.* 13. *fol.* 59. *&* 60.

Sed videatur Capiccius in historia Regni Neapolitani, *tom.* 1. ubi loquens de civitate Surrenti *à pag.* 502. *in pag.* 532. subdit sequentia verba v. g. *Præeminet Archiepiscopus Surrentiuus Episcopis Stabiensi, Massano, præest item Abbatiæ Crapollæ, quæ cœnobium fuerat S. Petri ad Cermerinam S. Benedicti, cœnobium antea S. Petri ad maritimam magnam addita Abbatia salvatoris ad dom movam, in processu fol.* 41.

Articulus secundus Civitas Surrenti, & Massæ à Turcis devastatæ in anno 1558. ob quam causam non possunt produci scripturæ ex Archivio Archiepiscopali penè consumpto, ultra historias suprà enunciatas, adsunt memoriæ, & Epitaphia in Palatio Archiepiscopali, in processu *fol.* 42. *&* 43. testis primus super 2. *fol.* 14. *à tergo* testis secundus super 2. *fol.* 17. *à tergo.* Testis quartus super 2. *fol.* 23. Testis quintus super 2. *fol.* 26. & alii. 11

Articulus Tertius: Abbatia Sancti Petri ad Crapollam registratur in Cancellaria Apostolica Civitatis, & Diœcesis Surrentinæ, & ita explicantur bullæ in processu *fol.* 44. *& fol.* 45. 12

Ita asserunt, & fatentur iidemmet Abbates *fol.* 48. *&* 49.

Item *fol.* 66. *&* 67. item *fol.* 69. item *fol.* 70. *à tergo.*

Ita semper asserta in Synodis Provincialibus, & in processibus, contra Abbates formatis *à fol.* 156. *& seqq. usque ad finem.*

Articulus quartus Abbatia S. Petri ad Crapollam solvit decimas Papales (quando imponuntur) cum Civitate, & Diœcesi Surrentina; producitur taxa de anno 1542. facta ab Illustrissimis Dominis Nuntio Neapolitano, & Archiescopo Surrentino, & aliis deputatis Apostolicis, in processu *fol.* 50. 13

Producitur fides exactionis ab Abbate Petrocchino decimarum impositarum ab Urbano Papa VIII. felic. record. & duorum pro centenario SS. Domini Innocentii Papæ X. *fol.* 51.

Adest depositio testium v. g. primus testis super 4. *fol.* 15. secundus testis super 4. *fol.* 18. Quartus testis super 4. *fol.* 24. Quintus testis super 4. *fol.* 26. *à tergo.* Undecimus testis super 4. *fol.* 34. *à tergo* & alii.

Articulus quintus Abbatia prædicta uti beneficium Civitati Surrenti contribuit Seminario Surrentino, ad quod non contribuunt beneficia Civitatis Massæ, neque aliorum suffraganeorum. 14

Producitur citatio facta Abbati de anno 1572. ad dandum notam reddituum pro dicta taxa facienda *fol.* 52.

Erectio Seminarii in Concilio Provinciali, præsente Abbate de Crapolla, & Episcopo Massæ Lubrensis *fol.* 53.

Ultima taxa Seminarii facta in anno 1636. in processu *à fol.* 54. *usque ad fol.* 58.

Adsunt processus, & sententiæ, in quibus fuit condemnatus, & executus pro causa prædicta: in processu *fol.* 106. 168. *&* 151. in quo gravatur de taxa ducatorum triginta, & petit moderari, prout verè moderata fuit in ducatis 22.

Quæ solutio fuit continuata usque ad annum 1644. quo tempore pervenit Abbatia prædicta in posse Eminentissimi Palleotta qui uti Cardinalis Camerarius prætendit exemptionem: & hac de causa fuit licentiatus unus è seminario, diminutusque numerus. Ita testes, ut Primus super 5. *fol.* 15. Secundus super 5. *fol.* 18. Tertius super 5. *fol.* 22. Quartus super 5. *fol.* 24. Quintus super 5. *fol.* 26. *à tergo.* Sextus super 5. *fol.* 28. Undecimus super 5. *fol.* 34. *à tergo.*

Articu-

15 Articulus Sextus: Abbates pro tempore tenentur in primo die Maji festo sanctorum Philippi, & Jacobi Tituli majoris Ecclesiæ Surrentinæ, & in die Sanctissimi Sacramenti per se, & eorum Procuratorem, cum aliis Abbatibus Sancti Petri ad Cermennam, Sancti Petri ad maritima magna, & Sancti Salvatoris, infra Missarum solemnia, præstare obedientiam Archiepiscopo Surrentino, ad quam non vocantur beneficiati Civitatis Massæ, neque suffraganeorum, de quo bis in anno conficitur actus publicus per notarium.

Producitur fides ab anno 1612. usque ad annum 1641. in processu *fol.*60.

Et ab anno 1641. usque ad annum 1652. producitur fides per extensum *fol.*61. *usque ad fol.*63.

Aliquando non solum Procuratores, sed etiam Abbates personaliter *fol.*15. *à tergo* 24.35. super 6.*art.*

Et aliquando etiam præsente hodierno Episcopo Massæ Lubrensis deponunt testes, de visu v. g. Primus testis super 6.*fol.*15. Secundus testis super 6. *fol.*18. Quartus testis super 6.*fol.*24. *à tergo*. Quintus testis super 6.*fol.*27. Sextus testis super 6.*fol.*28. Octavus testis *fol.*31. Undecimus testis super 6.*fol.*35. & alii.

Producitur etiam obligatio, & confessio Abbatis in processu *fol.*159. *à tergo.*

16 Articulus septimus: In omnibus relationibus ad limina refertur inter beneficia, & Abbatias Civitatis, & Diœcesis Surrentinæ.

Producitur fides relationis in processu *fol.*64.

17 Articulus octavus in obedientia, quæ singulis annis præstatur Episcopo Massæ Lubrensis à Beneficiatis dictæ Civitatis Massæ, in die Visitationis Beatæ Virginis, nulla mentio fit Abbatiæ Sancti Petri ad Crapollam, licet sitæ in Civitate Massæ, quia verè est Diœcesis Surrentinæ, deponunt testes octavus super 8.*fol.*31. decimus super 8. *fol.*33. *à tergo* testis undecimus super 8.*fol.*35. testis duodecimus *fol.*37.

18 Articulus nonus: Abbatia prædicta possidet aliqua stabilia, & census in Civitate Massæ Surrenti, & vici, & in omnibus Brevibus commissis in evidentem, asseritur Abbatia prædicta esse Diœcesis Surrentinæ.

Producitur Brevia prædicta *à fol.*65. *usque ad* 70. *& à fol.* 70. *usque ad* 72.

Quod autem est notatione dignum, quod ita notorium est in Romana Curia, quod Abbatia prædicta, licèt sita in Civitate Massæ, sit tamen reservata cum beneficiis Civitatis Surrenti: quod expedito Brevi in evidentem, committitur Archidiacono, & Primicerio Massensibus, fuit apposita clausulà, quod ante consignationem possessionis, decretum, cum inserta forma registretur in actis Cancellariæ Archiepiscopalis Curiæ Surrentinæ, & ita fuit servatum.

Vide in processu *fol.*66. *&* 67.

19 Ex quo modo non solum tolerantibus, sed scientibus Capitulo, & Curia Episcopali Massæ Lubrensis, fuerunt exequuta Brevia, & habitum pro comperto, quòd Abbatia prædicta sit Diœcesis Surrentinæ, vide *fol.*69.

Articulus decimus Abbatia prædicta fuit semper visitata, & visitatur ab Archiepiscopo Surrentino, præsentibus, & citatis Abbatibus, recipientibus, & victualia præbentibus D. Archiepiscopo Visitatori.

In cujus rei evidentissimam probationem producuntur infrascriptæ, & pacificæ Visitationes post Turcarum invasionem, & Archiepiscopalis Archivii destructionem.

Prima Visitatio Archiepiscopi Brancatii sub die 5. Novembris in processu *à fol.*73. *usque ad fol.*81. de anno 1571.

Secunda Visitatio ejusdem Brancatii sub die 26. Januarii, in processu *à fol.*72. *usque ad fol.*85. de anno 1574.

Tertia Visitatio Archiepiscopi Donzelli sub die 28. Novembris, in processu *à fol.*86. *usque ad fol.*104. in qua formatur processus contra Abbatem, de malo regimine, & aliis, ut in actis & examinantur testes Civitatis Massæ, quæ fuit de anno 1571.

Quarta Visitatio ejusdem Donzelli, sub die 15. Novembris in processu *à fol.*105. *usque ad fol.*112. de anno 1584.

Quinta Visitatio Archiepiscopi Buongiovanne sub die 3. Januarii, in qua etiam formatur processus contra Abbatem, ejusque Cappellanos contra quos proceditur ad condemnationem, & expulsionem à servitio, in processu *fol.* 127. de anno 1590.

Sexta Visitatio Archiepiscopi Baldino sub die 23. Januarii in processu *fol.* 128. *usque ad fol.* 130. de anno 1594.

Septima Visitatio Archiepiscopi Provenzalis sub die 15. Octobris in processu *fol.*131. *usque ad fol.*134. de anno 1600.

Octava visitatio Archiepiscopi Angrisani sub die 16. Aprilis in processu *fol.*135. *usque ad fol.*137. de anno 1617.

Nona visitatio ejusdem Archiepiscopi Angrisani die 9. Julii in processu *fol.*138. de anno 1620.

Aliæ visitationes tempore ejusdem Archiepiscopi usque ad annum 1640. factæ per ejus Vicarios deperditæ in Archivio, deducuntur ex testium depositionibus v. g. Testis primus super 10. *fol.*15. *à tergo*. Secundus super 10. *fol.* 19. Quartus super 10.*fol.*25. Quintus super 10.*fol.*27. Septimus super 10.*fol.*30. Nonus super 10. *fol.*32. Undecimus super 10.*fol.*35. Duodecimus super 10.*fol.*37.

Decima visitatio hodierni Archiepiscopi de Pezzo prima ejus generali visitatione Civitatis, & Diœcesis de mense Februarii in processu *à fol.*139. *usque ad fol.*142. de anno 1643.

Ultima visitatio in pace facta de præsenti anno sub die trigesimo Augusti, & 5. Septembris, ejusdem Archiepiscopi de Pezzo *à fol.*143. *usque ad fol.*150. de anno 1652.

Articulus undecimus de processibus formatis ab Archiepiscopis Surrentinis in actu visitationis, vel pro causis visitationis: in processu *à fol.*113. *usque ad fol.* 127. *& à fol.*156. *usque ad fol.*169. formatus à Fabio Quaranta U. J. D. sua tempestate celeberrimo, de ordine Archiepiscopi Donzelli, & alios processus *à fol.*170. *usque ad fol.*214. formatus ab Archiepiscopo Donzello. 20

Ex quibus deducuntur infrascripta.

Primò quod Archiepiscopus Surrentinus habet jus, & possessionem visitandi Abbatiam prædictam.

Secundò quod contra Abbatem est in possessione procedendi, citandi, & exequendi.

Tertiò idem exercendi in Cappellanos dictæ Abbatiæ, citatos, condemnatos, & rationabili de causas expulsos.

Quartò quod est in possessione testes citandi, & processus formandi in civitate Massæ Lubrensis, pro causis concernentibus dictam Abbatiam.

Quintò quod ex numero testium citatorum, & examinatorum in supradictis processibus omnium civitatis Massæ, de populo, & de Clero, est ita notorium jus ipsius Archiepiscopi in Abbatiam prædictam, quod in dubio revocari non potest, nec allegari excusatio, seu ignorantia in contrarium.

Articulus duodecimus in Regesto Beneficiorum, cum eorum redditibus totius Civitatis, & Diœcesis Surrentinæ, edito in anno 1583. per bon. mem. Archiepiscopum Donzello, inter alia adest nota, seu Platea reddituum, & introituum dictæ Abbatiæ S. Petri ad Crapollam, uti verè beneficii Civitatis Surrenti. Vide in processu *à fol.*152. *usque ad fol.*154. 21

Articulus decimustertius quod Archiepiscopus Angrisanus gubernavit Ecclesiam per spatium triginta annorum v. g. ab anno 1611. usque ad annum 1641. 22

Producitur series Archiepiscoporum Surrentinorum in processu *fol.*40.

Et quod in ultimis annis, v. g. ab anno 1620. usque ad annum 1640. ob ejus decrepitam senectutem visitari fecerit dictam Abbatiam per suos Vicarios, sat est probatum super *art.*10. sed scripturæ ob incuriam notarii & loci incommoditatem fuerit deperditæ, deponunt testes v. g. Primus super *art.*13. *fol.*16. Secundus super 13.*fol.*20. *à tergo*. Tertius super 13.*fol.*25. Quintus testis super 13.*fol.*27. *à tergo*. Septimus super 13.*fol.*30. Undecimus super 13. *fol.*35. & decretum sanctæ Visitationis, quod fiat novus Archivius, prout jam fuit exequutum in processu *fol.*214. *à tergo*.

Articulus decimusquartus quod in Visitatione de anno 1643. ipsius moderni Archiepiscopi Ecclesiæ Sancti Jacobi, Granciæ dictæ Abbatiæ, sitæ in Casali Sanctæ Agathæ, fuerit receptus cum publica lætitia, & sonitu campanæ, & explosis tormentis bellicis ab Incolis illius loci, in transitu per viam publicam: Et quod ibi accesserit 23

etiam

etiam U. J. D. D. Honoratius Maldacea tunc temporis Vicarius Generalis Massæ Lubrensis, ad deosculandum manus dicti Illustrissimi Domini Archiepiscopi, nomine sui Episcopi infirmi; deponunt testes, v.g. Primus testis super 14. *fol.* 16. Secundus super 10. *fol.* 20. de visu, quia interfuit uti Magister Cæremoniarum. Quintus super 14. *fol.* 27. *à tergo.* Duodecimus super 10. *fol.* 37. per totum. Fides, & attestatio Reverendi Patris Petri Antonii Perrella Theol. Societatis Jesu, qui interfuit in dicta Visitatione *fol.* 216.

24 Articulus decimusquintus, quod feria secunda Paschatis, in qua celebratur festum Abbatiæ S. Petri ad Crapollam, sint soliti accedere plures laici, & Presbyteri è Civitate Surrenti, & præsertim Confraternitas S. Euphemiæ. Deponunt testes v.g. Primus super 15. *fol.* 16. Secundus super 15. *fol.* 25. Quintus super 15. *fol.* 28. Undecimus super 15. *fol.* 36.

25 Deponunt etiam, quod celebrante Abbate deservierint Missæ presbyteri, & Canonici Surrentini, & paramenta ab Archiepiscopatu detulerunt: deponit primus testis, qui interfuit *fol.* 16. *&* 17. secundus super 15. *fol.* 21. & alii.

Articulus decimussextus, quod de prædictis omnibus Episcopi Massæ Lubrensis pro tempore notitiam habuerint, ultra testes noviter examinatos deducitur ex processibus olim factis, in fine processus existentibus; in quibus plures testes de capitulo, & clero dictæ Civitatis Massæ deposuerunt.

Et adducuntur Scripturæ irrefragabiles, ad quas non poterunt replicare adversarii.

Primò citatio personalis, facta Abbati de Crapolla ad comparendum in Synodo Provinciali Archiepiscopi Brancatii; & ad dandam notam redditof pro facienda taxa, præsente, & votum dante Domino Episcopo Massæ Lubrensis, *fol.* 52. cujus acta originalia conservantur.

Secundo deducitur memoriale porrectum per Abbatem de Crapolla in Concilio Provinciali Archiepiscopi Donzelli de anno 1584. per Abbatem Julium de Feltro, petentem moderari taxam seminarii, & restitui bona exequuta pro pœna, quod non comparuerit personaliter, in visitatione Abbatialis Ecclesiæ Sancti Petri, & Sancti Jacobi, factæ ab ipso Archiepiscopo Donzello, & in Concilio Provinciali providetur. (Quod Reverendissimus Episcopus Massæ Lubrensis recognoscat acta, & justitiam faciat, tam pro pœna Fisco tangente, quàm pro Seminario) quod memoriale, & acta originalia totius Synodi conservantur illæsa, in Archiepiscopali Archivio in processu *fol.* 151.

Vide quomodo non solùm per patientiam & tolerantiam Episcoporum Massæ Lubrensis; sed per scientiam Judiciariam sunt informati de juribus Archiepiscopi Surrentini, super dictam Abbatiam in omnibus subjectam ipsi Archiepiscopo.

26 Articulus ultimus videatur decretum super Electione Visitatoris, & notariorum S. Visitationis *fol.* 155.

Et tandem producitur alia informatio ultimo loco capta: Ex qua constat quo polluta Ecclesia Abbatiali annis præteritis, ex causa cujusdam rixæ, cum sanguinis effusione, accessit quondam Episcopus Angrisanus cum ejus Curia ad informationem habendam, illamque rebenedicendam, & reconciliandam, & non Episcopus Massæ Lubrensis; quia Ecclesia prædicta, licèt sita in territorio Massæ, est tamen in totum subjecta Jurisdictioni Archiepiscopi Surrentini. Vide in processu *fol.* 217. *& sequent.*

DISCEPTATIO XLV.

SUMMARIUM.

1 *Episcopus Massæ Lubrensis pleno jure impedivit Visitationem Abbatiæ S. Petri ad Crapollam prætensam per Archiepiscopum Surrentinum.*
2 *Abbatia S. Petri ad Crapollam variè prætenditur de Diœcesi Surrentina.*
3 *Historiæ pro Archiepiscopo adductæ nihil probant.*
4 *Surrentinam, & Massæ Lubrensis Civitates fuisse à Turcis devastatas non relevant.*
5 *Responsio ad quintum quod registretur Abbatia in Diœcesi Surrentina.*
6 *Solutio decimarum Papalium, nihil probat in præsenti.*
7 *Contributio seminario non probat pro Archiepiscopo Surrentino.*
8 *Abbas S. Petri ad Crapollam non tenetur ad obedientiam Surrentini Prælati.*
9 *Relationes ad limina nihil probant in præsenti.*
10 *Abbatia Crapollæ dedit obedientiam Episcopis Massæ Lubrensis.*
11 *Bona Sancti Petri ad Crapollam fuisse alienata, cùm Brevi Archiepiscopo Surrentino nihil relevat.*
12 *Visitatam fuisse Abbatiam prædictam per Surrentinos Archiepiscopos nihil relevat.*
13 *Visitatio nulliter facta, non dat quasi possessionem?*
14 *Iurisdictio Archiepiscopi non probatur ex processibus assertis super Visitatione.*
15 *Registratio in alio Archivio non præjudicat ordinario.*
16 *Visitationem factam fuisse per Archiepiscopos Surrentinos non relevat.*
17 *Visitatio per Archiepiscopum præsentem non probat.*
18 *Surrentinos Presbyteros accessisse ad Abbatiam prædictam nihil relevat.*
19 *Scientia Episcoporum Massæ Lubrensis non probatur.*

ARGUMENTUM.

Responsiones Domini Episcopi Massæ Lubrensis, adversus prætensa jura Domini Archiepiscopi Surrentini, super prætensa Visitatione Abbatialis S. Petri ad Crapollam, & ejus Granciam Sancti Jacobi, existentium in Territorio, & Diœcesi Massæ Lubrensis.

RESPONSIONES

Ad factum Archiepiscopi Surrentini,

PRO

Episcopo Massæ Lubrensis.

IN primis pleno jure Dominus modernus Episcopus Massæ Lubrensis, intendens quod dictus Dominus Archiepiscopus Surrentinus volebat turbare suam ordinariam Jurisdictionem, & juris assistentiam; quas vigore Sacrorum Canonum & S. T. C. habebat; & habet in d. Abbatiali, & Grancia in visitando illas, processit ad emanationem, & ad affixionem edicti, illum impediendo; nam dum pro toto tempore suæ administrationis suæ Ecclesiæ Massæ Lubrensis d. Dom. Archiepiscopus nunquam tentaverat illas visitare, nec epistolæ missivæ eidem amicabiliter, scriptæ, & transmissæ, nullam justam causam suæ prætensæ Visitationis allegaverat; sed potius ejus deliberatam intentionem demonstraverat, velle illas visitare, merito processit ad emanationem, & affixionem prædicti edicti, pro tuitione suæ ordinariæ Jurisdictionis, & juris assistentiæ, ad finem, ne quietè, & pacificè, absque ullo contradictore illum fecisset, & usus fuit remedio juris; cùm Ecclesia Dei non sit custodienda more Castrorum, nec per illud potest inputari d. D. Episcopo, voluisse vilipendere dignitatem Archiepiscopalem; nam vim vi repellere licet, & ad dictum actum Visitationis, d. D. Archiepiscopus concurrebat uti Episcopus, & ordinarius incompetens, & par in parem non habet Imperium, sed indebitè d. D. Archiepiscopus tentavit illa visitare, excedendo etiam in modo accedendi, & aliud edictum emanandum, illudque exequendum in aliena Diœcesi. 1

Quapropter dictus Dominus Episcopus ritè ac rectè processit contra D. Josephum Caputum Procuratorem, & Cap- 2

Cappellanum prædictarum Abbatialis, & Granciæ, & ad alios actus pro conservatione suorum Jurium, & informando legitimos Superiores.

Quod Abbatialis, & Grancia prædicta sunt Diœcesis Surrentinæ, vanum est probare, cum contra facti evidentiam: quod testes deponentes Dominum Archiepiscopum Surrentinum habuisse, & habere jura in dictis Abbatiali, & Grancia sint Massenses, & Surrentini, in dignitate Ecclesiastica constituti, & nobiles, ac proinde omni exceptione majores; hoc expresse negatur: nam in jure adsunt quamplurimæ exceptiones, etiam contra tales Personas, quapropter dicti Testes sunt exprimendi per nomina, & cognomina, ut cognosci possit quinam sint; nec suffragatur, quod aliqui sint Massenses; nam multissimi sunt inimici, & odiosi dicti D. Episcopi ex diversis causis, & alii specialiter adhærentes dicto D. Archiepiscopo, ab eo allectati, & protecti.

3 Quoad primum articulum, quod Diœceses Surrentina, & Massensis antiquitus erant una Diœcesis, transeat.

Ad seriem Archiepiscoporum Surrentinorum non respondetur: nam non exprimitur ad notamentum dicti Domini Archiepiscopi ad quem finem ponitur; ideò melius se explicet.

Quod Capacius in sua historia loco citato dicat inter cætera, quod Archiepiscopus Surrentinus præeminet Abbatiali Sancti Petri ad Crapollam debet intelligi secundum subjectam materiam: nam si præeminet Episcopis Stabiensi, Equensi, & Massensi cum quibus ordinariam jurisdictionem exercere nequaquam potest: sed solum uti Metropolitanus in casibus à jure permissis: tanto magis præeminet dictæ Abbatiali, ac proinde non facit ad casum: sed quatenus ex hoc prætenderetur inferri quod possit illum visitare, hoc negatur, ultra quod Cronistæ, quando non assignant causam, & rationem eorum dicti illi nullam fidem faciunt.

4 Quoad secundum articulum, quod Civitas Surrentina ab invasione Turcarum fuerit devastata, & hac de causa non reperiuntur scripturæ. Respondetur quod majorem devastationem passa fuit Civitas Massensis, & nihilominus reperiuntur multissimæ scripturæ antiquæ, factæ ante devastationem; ac proinde non militat hæc ratio in Civitate Surrenti, quæ tenetur exhibere scripturas.

5 Quoad tertium articulum, quod Abbatia Sancti Petri ad Crapollam registratur in Cancellaria Apostolica Civitatis, & Diœcesis Surrentinæ, & quod ita exprimatur in Bullis. Respondetur quod sunt videndæ Bullæ, & deinde quatenus &c. Iterum respondetur, quod non est res magni momenti, quatenus in Bullis diceretur dictam Abbatialem esse Diœcesis Surrentinæ: nam cum prius ante divisionem prædictarum Diœcesum, omnia loca Civitatis Massæ Lubrensis, vocabantur Diœcesis Surrentinæ; ideò non mirum si dicta Abbatialis per priùs ante divisionem adscripta in Diœcesi Surrentina, si deinde sic fuisset nuncupata; sed neque hoc juvat D. Archiepiscopo Surrentino, tum quia narratio non cadit, nec fundat dispositionem, sive dispositivam: tum etiam, quia in aliis Bullis nuncupatur Massæ Lubrensis Diœcesis: Nec suffragatur Domino Archiepiscopo, quod ipsimet Abbates Abbatialis S. Petri ad Crapollam sic confessi sint, & contra eos per Archiepiscopos fuerit processum, quia hoc est videndum, nec poterant Abbates præjudicare suo ordinario; & res inter alios acta, tertio non præjudicat.

6 Quoad quartum articulum, quod dicta Abbatialis solvit decimas cum Diœcesi Surrentina. Respondetur hoc non potest præjudicare ordinariæ jurisdictioni, nec juris assistentiæ D. Episcopi Massensis; ex quo non sunt actus necessarii, sed voluntarii Abbatum, ultra quod in casu spolii Abbatis, fuit factum à Commissario Apostolico Diœcesano Massensi.

7 Quoad quintum articulum, quod dicta Abbatialis contribuat pro Seminario Surrentino, ad quod contribuunt beneficia civitatis Massæ, neque aliæ suffraganeæ. Respondetur erectionem dicti Seminarii fuisse factam in Concilio Provinciali, & sic Seminarium esse Provinciale ad quod non contribuunt alii Beneficiati, quia non adsunt talia beneficia, nisi solum hæc Abbatia: Nam alia Beneficia Civitatis, & Diœcesis Massensis, potiùs sunt Cappellaniæ missarum, quàm simplicia beneficia; prout est in aliis suffraganeis. Unde si Abbas pro tempore fuit condemnatus ad contributionem, non mirum, quia Seminarium fuit, & est Provinciale: ultrà quod dicta Abbatialis habuit quamplurimas jurisdictiones, & redditus in Civitate, & Diœcesi Surrentina, licèt de præsenti ob usurpationem pauca retineat; qua de causa justè Eminent. Pallottus non intendit contribuere, & malè fuit licentiatus unus de Seminario; licèt probationes factæ, assertis scripturis, & testibus per D. Archiepiscopum Surrentinum deberet ostendi ad finem magis firmiter respondendi.

Quoad sextum articulum, quod Abbas pro tempore Abbatiali S. Petri ad Crapollam, tenetur in primo die Maji, & in festo Sanctissimi corporis Christi cujuslibet anni per se se, vel Procuratorem suum, cum aliis Beneficiatis Surrentinis præstare obedientiam Domino Archiepiscopo Surrentino. Respondetur quod hoc expresse negatur. Verùm semper Archiepiscopi hoc prætenserunt, & ad obedientiam vocaverunt Abbates pro tempore, eo modo, & forma, prout vocaverunt Dominos Episcopos suffraganeos: sed sicut Domini Episcopi suffraganei non accesserunt ad obedientiam, ita nec Abbates pro tempore Abbatialis prædictæ; unde si contrarium probatum, falsò fuit probatum & probationes debent ostendi, ut falsitas demonstretur: nam certissimum est numquam Abbates pro tempore prædictæ Abbatialis Sancti Petri ad Crapollam accessisse, nec per se se, nec per Procuratores suos ad dictam obedientiam; sed solùm prædictam prætensam obedientiam fuisse extortam à moderno Domino Archiepiscopo Surrentino in anno 1643. violenter, in præjudicium Eminentissimi Domini Cardinalis Pallotti, ut est notorium, & publicis documentis demonstrabitur. Nec suffragatur quod asseritur per dictum Dominum Archiepiscopum, quod præsente Domino Episcopo Massę Lubrensis fuerit præstita dicta obedientia; nam satis constat dictum Episcopum fuisse convitatum ad videndum nonnullas leves oblationes ridiculas, quæ à suis subditis in signum obedientiæ offerebantur, & ad hunc effectum fuisse sibi assignatum secretum locum in Ecclesia, in quo non poterat vociferari, & se protestare; unde ex hoc nihil relevans ad sui favorem dictus D. Archiepiscopus probat; nec prætensa Confessio; & obligatio Abbatis pro tempore nihil relevat, cùm sit res inter alios acta, quæ ordinariæ jurisdictioni, & juris assistentiæ dicti Episcopi Massensi nihil derogat, nec officit. 8

9 Quoad septimum articulum, quod in relationibus ad limina dictæ Abbatialis, & Granciæ Sancti Petri ad Crapollam referatur Civitati, & Diœcesi Surrentinæ. Respondetur quod nihil operatur dum etiam Reverend. Episcopus Massæ Lubrensis in Relationibus ad limina non refert Abbatialem Sancti Petri ad Crapollam esse, & fuisse Diœcesis Massæ Lubrensis, cum ita sit de jure, & de facto.

10 Quoad octavum articulum, quod in obedientia, quæ quolibet anno præstatur D. Episcopis Massensibus, nulla fiat mentio Abbatis prædictæ Abbatialis S. Petri ad Crapollam. Respondetur quod negatur respectu Episcoporum prædecessorum; respectu verò moderni Episcopi non fuit facta mentio, quia dum in principio suæ administrationis jam erat Abbas Eminent. Pallottus, non fuit à prædicto D. moderno Episcopo vocatus, ob reverentiam, quia Cardinalis.

11 Quoad nonum articulum, quod in litteris Apostolicis super alienatione bonorum prædictæ Abbatialis, cum clausula, si in evidentem, in illis sit assertum dictam Abbatialem esse Diœcesis Surrentinæ, & exaggeratur uti res admiranda, quia assensus adnotetur, & registretur, in actis Curiæ Archiepiscopalis Surrentinæ. Respondetur ex jam superius allegatis, hoc nihil operari ad favorem dicti D. Archiepiscopi, & similes litteras in forma Brevis ultimis temporibus fuisse commissas D. Episcopis Massensibus, & assertam dictam Abbatialem esse Diœcesis Massæ Lubrensis, cum eadem clausula, quod dictus assensus adnotetur & registretur in actis Episcopalis Curiæ Massę Lubrensis, ultra quod neque hoc poterat præjudicare ordinariæ Jurisdictioni, & juris assistentiæ, dicti Domini Episcopi Massensis.

12 Quoad decimum articulum, quod semper dicta Abbatialis fuit visitata, & visitatur per Dominos Archiepiscopus Surrentinos pro tempore. Respondetur quod hoc expresse negatur, & prætensæ visitationes quæ allegantur nun-

nunquam fuerunt factæ; sed tantùm Archiepiscopi pro tempore causa otii, & recreationis, accedendo ad prædictam Abbatialem, & Granciam Sancti Petri ad Crapollam; deinde ad finem demonstrandi se visitasse, apparere fecerunt in visitationem, quod otii, & recreationis causa egerunt: quod confirmatur, quia nunquam formiter, & servata forma Sacrorum Canonum, & S. C. T. visitaverunt, prout clarè patet ex eisdem scripturis, & testium depositionibus, quando ostenduntur, constare faciet, & actus illegitimè factus, ex juris dispositione habetur pro non facto: tanto magis, quia in anno 1643. præsente dicto Domino Archiepiscopo Surrentino, & consentiente, ac non discrepante, dicta Abbatialis, & Grancia fuit visitata per Generalem Vicarium Domini Episcopi Galli, olim Episcopi Masssæ Lubrensis, & ad præsens Visitatio, quam prætendebat facere prædictus modernus Archiepiscopus Surrentinus fuit contradicta, & impedita ac proinde attentata, & nulla, ut ex juribus suprà allegatis patet.

13 Etiam Respondetur, quod dato, & non concesso, quod Visitatio ab Archiepiscopo prætensa sit vera, nullam potuit inducere possessionem, cum nulliter, & non formiter facta sit propter diversas rationes. Primò quia ad præscribendum contra Jus commune, requiritur titulus *capit.* 1. *de rescription. in* 6. qui non ostenditur; neque visitationes ab ipso allegatæ dant illum, cum tantum asseratur fuisse factas per spatium 70. annorum, per quod non inducitur, neque præsumitur titulus, Glossa *in allegato*, *cap.* 1. 2. quia prædictæ visitationes non fuerunt factæ formiter ad præscript. Sacrorum Canonum, & Sacri Concilii Tridentini, cum nunquam illos præcesserit edictum, neque fuerit visum illud affixum in locis publicis, ut ex informat. fol. & tandem debebat illud præcedere, ut notat Rota *de visit. lib.* 1. *capit.* 2. neque adimplevit mandata S. C. T. quod mandat visitationes fieri singulis annis, vel saltem visa complectitur per biennium *capite* 8. *session.* 7. *cap.* 3. *session.* 24. quod non fuit ab Archiepiscopo servatum, ut ex productis ab ipsomet Archiepiscopo videri possit. Tertiò, quia ista prætensa Visitatio, non habet substractum; neque fundamentum, neque finem, cùm cultus, & connexio Cappellarum dictæ Abbatialis, & Granciæ residere penes Episcopum Massæ Lubrensis, revisio compositionis penes Abbatem, qui semper accepit rationem à suis procuratoribus de redditibus prædictorum annuorum Canonum, quibus non se immiscuit Archiepiscopus. Unde dicendum est, quod ista prætensa Visitatio dicti Archiepiscopi, est uti superficiens sine fundamento, & sublato, & superficie sine solo præscribi non potest *leg. ubi lex ff. de usucapion.* Ex quibus omnibus deducitur prædictam prætensam jurisdictionem potius debere vocari usurpationem, & verificatur, quod fuit dictum in responsione ad decimum Archiepiscopos, accessisse causa otii, & recreationis, & paria sunt in jure aliquid non fieri, & illegitimè fieri, *leg.* 2. *Cod. de successorio edicto l.* 1. §. 1. *ff. quod cujusque universitatis nomine*, *in decis.* 368. Marsilius *in singul.* 374. Cephalus *cons.* 109. *numer.* 1. & 3.

14 Quoad Undecimum Articulum, quod ex processibus formatis, ut prætenditur per Archiepiscopum Surrentinum apparet eosdem Archiepiscopos habere Jurisdictiones allegatas in dicto articulo in dictam Abbatialem, & illius personas. Respondetur quod hoc expressè negatur, cum sit notorium publicum, & manifestum, & contra omnem juris ordinem, & dispositionem; & allegatos testes de Clero, & Populo Massensi non possunt esse nisi falsidici, suspecti, & dicto Domino Archiepiscopo adhærentes, & ab eodem protecti, unde necesse est, ut sua jura dilucidet, si magis specialem responsionem desideret.

15 Quoad Duodecimum Articulum, quod in Registro redditum beneficiorum Civitatis, & Diœcesis Surrenti sint registrati Introitus dictæ Abbatiæ S. Petri ad Crapollam. Respondetur ex juribus superius allegatis hoc non derogare ordinariæ jurisdictioni, & juris assistentiæ dicti Domini Episcopi Massensis.

16 Quoad decimumtertium, quod Archiepiscopus Surrentinus Angrisanus, eo quod vixisset per annos triginta, ob ejus senectutem, visitare fecisset dictam Abbatialem cum sua Grancia per Vicarium suum Generalem. Respondetur quod expressè negatur, & testes repulsat uti falsidicos, & deponentes contra veritatem, statim ac dabitur Domino Episcopo Massæ Lubrensis nota prædictorum testium: nam si fuissent factæ tales visitationes, licet non proprium Archiepiscopum, reperirentur registratæ, cum aliis visitationibus, nam parum interest, quod visitatio fiat per proprium Episcopum, an per Vicarium; nam qui per alium facit, per se ipsum facere videtur, & reperirentur registratæ in eodem registro visitationum; quæ cum non reperiantur registratæ, prout observatur in omnibus Curiis, denotat non fuisse factas, & sic testes sunt falsidici, & prætensæ Visitationes allegatæ suspectæ, & nullius fidei.

Quoad decimumquartum articulum, quod dictus Dominus modernus Archiepiscopus Surrentinus in ann. 1643. visitasset dictam Granciam S. Jacobi, jam superius in responsione ad decimum articulum sufficienter responsum est: sed quia in præsenti articulo multa ridicula proponuntur, ideò relinquuntur absque responsione; sed solùm ponderanda per quem, seu quos de jure spectabit; nulla habita ratione de depositionibus testium, & attestationibus factis uti falsis. 17

Quoad decimumquintum articulum, quod in festivitate solita fieri in secunda die Paschatis Resurrectionis in dicta Abbatia S. Petri ad Crapollam; accesserunt Presbyteri Surrentini, & alii, ut *in d. artic.* Respondetur quod negatur expressè, & testes id deponentes sunt falsidici, & contrarium constat. 18

Quoad decimumsextum articulum, quod de prædictis articulis Domini Episcopi Massæ Lubrensis, pro tempore notitiam habuerunt. Respondetur quod est falsum; sed hoc Depositionibus testium magis firmiter respondebit. 19

Respectu assertarum scripturarum, adductarum à prædicto Domino Archiepiscopo in ejus processu: Respondetur ut *infra*.

Quoad citationem factam ab Archiepiscopo Surrentino Brancatio Abbati dictæ Abbatialis S. Petri ad Crapollam, ad comparendum in Synodo Provinciali. Respondetur, quod quatenus ita sit, non mirum, quod in dicta Synodo tenebantur accedere Episcopi comprovinciales, & tanto magis Abbas dictæ Abbatiæ Consistorialis, & forsan exempta, qui tenebantur accedere ad Concilium Provinciale; & ex causis superius allegatis tenebatur contribuere Seminario Provinciali.

Quoad memoriale porrectum per Abbatem de Feltro dictæ Abbatialis super moderatione taxæ, quod fuit remissum Domino Episcopo Massæ Lubrensis. Respondetur, quod nihil officit, cum agebatur de negotiis spectantibus ad Concilium Provinciale.

Unde dictus Dominus Episcopus Massensis miratur quomodo ex prædictis juribus nimis frivolis aereis, & figuratis prætendat dictus D. Archiepiscopus Surrentinus turbare ordinariam jurisdictionem, & juris assistentiam dicti D. Episcopi Massæ Lubrensis, & usurpare ejus jurisdictionem. Quapropter

Quoad ultimum articulum, dictus D. Episcopus Massæ Lubrensis, dicit quod dictus Dominus Archiepiscopus Surrentinus rectè, & diligenter consideratis Sacris Canonibus & dicto S. C. Tridentino videbit, quod supradicta Visitatio prædictæ Abbatialis S. Petri ad Crapollam, cum sua Grancia S. Jacobi, ad ipsum solùm Dominum Episcopum Massensem spectavit, & spectat licet numquam visitasset. 20

Et quoad aliam ultimam informationem captam, quod polluta dicta Abbatialis, fuit ab Archiepiscopo Surrentino benedicta. Respondetur quod vel hoc fecit de licentia Ordinarii Massensis: prout etiam fecit ordinationes in ejus Diœcesi; vel inscio Episcopo Massensi: nam cùm fuisset aliàs polluta, fuit benedicta de ordine dicti D. Episcopi Massensis, & hoc dicit nullo modo approbanda dicta testium, quos uti falsidicos reprobat.

Ultra quod licet dictus D. Archiepiscopus majora horum probasset: neque ex hoc in aliquo potuit, nec potest præjudicare ordinariam jurisdictionem dicti D. Episcopi Massensis; quod in omnibus habet in dicta Abbatiali S. Petri ad Crapollam, & ejus Grancia S. Jacobi, intentionem fundatam, & juris assistentiam, & pro suo processu, & informatione habet quamplurimos Canones, Glossas, Decisiones, & DD. prout suo loco, & tempore demonstrabit, quæ resistunt prætensioni dicti D. Archiepiscopi Surrentini, & manutenent dictum Dom. Episcopum Massen-

sem solùm in possessione illas visitandi, licet nunquam visitasset.

Multa allegantur inter alios acta, quæ non præjudicant Episcopo Massæ Lubrensis sumitur *ex c. inter dilectos*, *de donationib.*

DISCEPTATIO XLVI.

SUMMARIUM.

1 *Visitatio Diœcesis jure Ordinario ad Episcopum illius spectat.*
2 *Episcopus de jure habet fundatam intentionem visitandi omnes Ecclesias suæ Diœcesis.*
3 *Episcopus visitat Ecclesias exemptas.*
4 *Episcopus manuteneri debet ob assistentiam juris.*
5 *Mandatum de manutenendo in visitatione datur Episcopo.*
6 *Præscriptio non datur contra juris assistentiam.*
7 *Fundatoris dispositio non præjudicat juribus Episcopi visitantis.*
8 *Visitatio alterius Diœcesis repugnat juri naturali, Gentium, S. Scripturis, ordini Ecclesiastico, & legibus civilibus.*

DE EADEM RE.

PRO

Episcopo Massæ Lubrensis,

CONTRA

Archiepiscopum Surrentinum.

1 NUllo jure posse, neque potuisse spectare ad Archiepiscopum Surrentinum Visitationem Ecclesiæ Abbatialis S. Petri ad Crapollam, & ejus Granciæ sub tituli S. Jacobi; sed pleno jure spectare, & spectavisse ad Episcopum Massæ Lubrensis, cum in ejus territorio, ac Diœcesi sitæ, & positæ sint: & in eis exercuit, & ad præsens exercet omnimodam jurisdictionem præfatus Episcopus Massanus, ut constare fecit in memoriali in facto ex processu exarato.

Nam trita, & indubitata est juris conclusio, quod Episcopus habet de jure communi fundatam intentionem exercendi jurisdictionem quoad omnes Ecclesias, & subditos in tota sua Diœcesi, & in qualibet ejus parte, etiam in invitos *cap. conquerente*, *de offic. Ordin. capit. cum Episcopus eodem tit. cap. omnes Basilicæ*, 16. *quæst.* 7. Quapropter obtinet universale dominium totius Diœcesis; ut nobiliter dixit Cotta *in verb. Episcopus*, ex mente Innocentii *in cap. si quis Episcopus de hæret.* Et omnia loca pia quæ ipsi tamquam verò Domino subsunt *cap. ad hæc*, *capit. de Xenodochiis*, *de religiosis domibus*, Borrellus *cons.* 81. De Ponte *cons.* 18. *vol.* 1. ex mente Felin. *in cap. de quarta*. Et est caput Diœcesis secundum Verallum *in dec.* 306. *p.* 1. & potest quicquid sibi placet in sua Diœcesi facere Guido Papa *in decis.* 103. cum sit supremus & legitimus administrator suarum Ecclesiarum, & monasteriorum. Bellamer. *dec.* 693. & quælibet Ecclesia si sit sub Episcopatu debet esse sub ditione Episcopi, secundum quod notabiliter dicit Bart. de Capua *singul.* 9. *cum in dicto loco dicatur Princeps*, *capit. si quis Princeps*, *de major. & obedientia*, & Cappellam esse in Diœcesi probatum fuit ad notata per Rotam coram Peña apud Tamburinum *tom.* 1. *decis.* 45. *& dec.* 46. & locum esse in diœcesi probatur modis quibus suprà, & aliis apud Rotam coram Ubaldo apud Tamburinum *decis.* 65. *&* 66. *tom.* 1. *de jure Abbatis*, *decision.* 68. 69. 70. 71. 72. 73. *&* 74.

2 Amplia primò, quod Episcopus de jure habet intentionem fundatam, ut possit visitare omnes Ecclesias sibi subjectas, *c.* 1. *§. hanc autem*, & ibi Gemin. *de censib. l.* 6. Socinus *de visitatione*, *col.* 4. *n.* 4. *vers. & quæro*: Et subjectæ sunt illæ, quæ existunt in sua diœcesi Rota *dec.* 186. *n.* 1. *p.* 1. *divers.*

3 Amplia secundò, quod Episcopus propria auctoritate visitare potest, etiam Ecclesias exemptas, existentes in sua diœcesi. Rota *divers. dec.* 188. *numer.* 2. *part.* 1. *& in decis.* 2. *de censibus*, *in antiquis*. Achil. de Graff. *dec.* 2. *de exception.* & quando probatur locum esse exemptum & quando nullius, latè agit Rota coram Ortembergo apud Tambur. *dec.* 47. *post* 1. *tom.*

Amplia tertiò, quòd propter juris assistentiam, nulla possessione probata, Episcopus debet manuteneri in possessione jurisdictionis quoad omnia in sua diœcesi, ut per textum *in cap. cum personæ*, *in fine*, & ibi notant omnes, *de privil. lib.* 6. 4

Amplia quartò, quod propter juris assistentiam nulla probata possessione neque quasi possessione, debet dari Episcopo mandatum de manutenendo, ut dispositum in supradicto textu, & tenuit Rota apud Verallum *decis.* 203. *part.* 2. *& in una Bononiensi S. Petronii* 28. Aprilis 1595. coram Cardin. Mantica, *& in una Veronensi Iuris* 18. Martii 1595. coram Cardin. Pamphil. Quod adeò verum est, ut Episcopo sit danda ista manutentio, sive sit in Civitate, vel alibi per diœcesim, & sive per se, & sive per Vicarios suos, quovis modo solitus sit exercere istam jurisdictionem; quia adhuc mediante assistentia juris communis, dicitur ei acquisita quasi possessio indifferenter quoad omnes; suprà quibus manuteneri debet, ut tradit idem Verall. *dec.* 306. *p.* 1. ubi allegat Antonium de Butreo *in cap. fin. numer.* 46. *de causa possess. & propriet.* & coram Ubaldo apud Tamburinum *dec.* 49. 50. *&* 51. *&* 54. 55. *&* 56. 57. 58. 59. 60. 63. 64. & 67. 5

Amplia quintò, quod propter dictam juris assistentiam, & intentionem fundatam licèt aliquis contra ordinarium alleget præscriptionem, ordinarius sive sit in possessione subjectionis, sive non potest uti jurisdictione contra eum, quousque præscriptionem probaverit; ut dixit Lupus *in dict. cap. cum personæ*, *numer.* 4. *vers.* 2. *casu* per illum textum in fine subdens, hoc esse propter odium præscriptionis, & propter juris communis favorem, cujus Lupi opinionem sequitur ibi Anchar. *in* 2. *notab.* Soccinus *in capit. recepimus*, *nu.* 72. *de privileg. lib.* 6. Geminianus *in §. si verò*, *versic.* 2. *casu*. Franc. *in* 2. *notabili*, & fuit sensum per Rot. *in una Salamantin. jurisdictionis* 18. Aprilis 1581. coram Carcuccio, *ut in decis. divers.* 145. *part.* 1. *& in allegat.* Veronensi Jurisdictionis, coram Cardinal. Pamphilio & *essentialis est alia decisio* coram Pamph. 53. apud Tamburinum. 6

In qua fuit dictum, quòd Episcopus propter Juris assistentiam deberet manuteneri, & danda fuerit, ei manutentio in facultate exercendi suam jurisdictionem, donec contra eum per tres conformes immemorabilis probaretur.

Amplia 6. quod licet aliquis aliquam Ecclesiam fundaverit, illam subjiciendo in fundatione quoad Visitationem administrationi & electionem Confessariorum alicui personæ Ecclesiasticæ, excluso Visitatore; & in ea Confessarios approbare, & omnem aliam exercere Juisdictionem; ut fuit resolutum per Rotam *in una Abulen. Iuris visitandi* 10. Novembris 1600. coram Ludovisio. 7

Unde ex supradictis, & ex narratis clarè, & manifestè apparet Visitationem Ecclesiæ Abbatialis Sancti Petri ad Crapollam, & ejus Granciæ, sub titulo Sancti Jacobi spectare, & spectavisse ad Episcopum Massæ Lubrensis propter juris assistentiam, cùm sitæ, & positæ sint intra Diœcesim Massanam, & in eis Episcopi pro tempore omnimodam jurisdictionem exercuerunt, ut ex memoriali in facto, & omninò repellendum esse petitionem prætensam, & aeream Domini Archiepiscopi Surrentini, illam visitandi: cùm ei jus in omnibus resistat, sicuti jam probatum fuit.

Cui etiam prætensioni Domini Archiepiscopi, repugnat Jus naturale, in quo fundantur omnes leges, & præcepta sub generali mandato, quod tibi non vis, alteri ne feceris: Nam sicut Archiepiscopus Surrentinus nollet istam Visitationem in sua Diœcesi, cum & ex ea violaretur sua Jurisdictio, & à suis subditis vilipenderetur, cum maximo detrimento dignitatis Episcopalis: ita neque ipse hoc debet prætendere in aliena Diœcesi. 8

Repugnat Jus gentium, à quo pro evitandis discordiis, ac rixis, quæ oriri solent ex possessione in communi habita; & pro conservanda pace, & charitate inter gentes, fuit inventa bonorum, ac rerum divisio *leg. cum post §. dulcissimis*, *ff. de leg.* 3. Ideò pro observantia dicti Juris gentium cùm Diœceses Massæ Lubrensis, & Surrentinæ

habeant

habeant suos limites divisos; non potest Archiepiscopus Surrentinus prætendere jurisdictionem in illa; quia hæc communitas in dies esset causa odii, & discordiæ inter dictum Archiepiscopum, & Episcopum: ex quibus violata remaneret dispositio Juris gentium.

Repugnat scriptura Sacra Genes. 13. Nam Abraham pro evitandis Jurgiis, & rixis, quæ in dies suboriebantur inter Pastores suos, & Pastores Loth fratris sui dum in communi hæreditatem possidebant; ut cum fratre pacem haberet, divisi sunt alterutrum à fratre: ne igitur sit jurgium inter Episcopum Massæ Lubrensis, & Archiepiscopum Surrentinum; fratres enim sunt; recedat à prætensione visitandi Ecclesiam Sancti Petri ad Crapollam, quæ reperitur in Diœcesi Massæ Lubrensis, quia pro Surrentina electus fuit, non autem pro Ecclesia Massensi: jam illam tenet, ne ad aliam pergat, à sua divisam, ut pax Domini, quæ exuperat omnem sensum, inter eos maneat.

Repugnat Ordo Ecclesiasticus, qui exposcit, ut quælibet Ecclesia ab uno capite; idest ab uno Pastore gubernetur, ac regatur si Archiepiscopus Surrentinus visitare Ecclesiam Sancti Petri ad Crapollam, & ejus Granciam, constituerentur duo capita in Diœcesi Massensi, quod esset monstruosum, & ordo Ecclesiasticus confunderetur, ac jura Episcopalia Diœcesis Massę Lubrensis violata remanerent, cùm non servaretur unicuique Episcopo sua Jurisdictio, *capit. quia Monasterium*, & ibi Glossa *de religiosis domibus*, ubi disponit Summus Pontifex, ut visitatio, & Jurisdictio circa Ecclesias, & monasteria pertineant ad ipsum Episcopum, in cujus Diœcesi posita, & sita sunt: sed Abbatialis Ecclesia Sancti Petri ad Crapollam, & ejus Grancia sitæ, & propositæ sunt in Diœcesi Massæ Lubrensis, & multum distant à Surrentina: ergo jurisdictio, & præcipuè visitatio pertinet ad Episcopum Massæ Lubrensis.

Repugnat lex Civilis, quia refellit omnem prætensionem, & possessionem continentem juris errorem *leg. si is contra, de præscription. longi temporis*: sed id quod prætendit Archiepiscopus est contra jus, ut probatum fuit suprà, & juris errorem continet: ergo est repellendus à sua prætensione visitandi ex quibus omnibus colligitur, quod nullum jus, nec ulla ratio permittat Domino Archiepiscopo prætensam visitationem Ecclesiæ Abbatialis Sancti Petri ad Crapollam, & ejus Granciæ, sub titulo Sancti Jacobi, unde concludendum est spectare, & spectavisse ad Episcopum Massæ Lubrensis, tantum jurisdictionem circa dictam Abbatialem Sancti Petri ad Crapollam, & ejus Granciam S. Jacobi, & signanter illas visitandi propter assistentiam juris, cum positæ, & sitæ sint in Diœcesi Massensi, & quia Episcopi pro tempore exercuerunt omnimodam in eis jurisdictionem.

DISCEPTATIO XLVII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Visitatio competit Episcopo jure proprio pro sua Diœcesi.*
3 *Manutentio datur ex sola Iuris communis assistentia.*
4 *Titulus probatus, non dat justam causam possidendi.*
5 *Advocati non debent allegare titulum possessionis, & quare.*
6 *Mala fides præsumitur ex titulo injusto.*
7 *Mala fides præsumitur ex errore juris.*
8 *Præscriptio, cum resistentia juris requirit titulum.*
9 *Manutentio non datur possidenti stante juris communis resistentia.*
10 *Iudicium non fit in possessorio, pro eo qui juris habet resistentiam.*
11 *Iuris resistentia posita non dicitur consuetudo, sed corruptela.*
12 *Textus* in cap. I. de præscription. in 6. *declaratur*, & num. 14.
13 *Tempus immemorabile dicitur centum annorum.*
14 *Explicatur textus* in dict. capit. I. de præscript. in 6.
15 *Mandatum de manutenendo ex sola assistentia legis vel Concilii dari debet.*
16 *Exemptionis facta concessio, non comprehendit visitationem.*
17 *Quasi possessio contra expressum Concilii locum, vel Iuris communis non est manutenibilis.*
18 *Possessio notoriè injusta non est manutenibilis.*
19 *Visitatio facta non præjudicat successoribus, & quando.*
20 *Visitationem factam fuisse qualiter probatur.*
21 *Visitatio facta patientibus, & scientibus Clericis, & Cappellanis non præjudicat Episcopo.*
22 *Visitatio quando dicatur cum mala fide facta ob resistentiam juris.*
23 *Possessio octuogenaria an prosit, & quando ad acquirendum contra jus.*
24 *Mandatum de manutenendo potius datur assistentiam Iuris habenti cum titulo, & sine possessione, quàm possessionem habenti, licet antiquissimam.*
25 *Reconciliatio Ecclesiæ, à quo facienda; immunitatis, defensio confessariorum approbatio, &c.*
26 *Enunciative non probant in Bullis Pontificum, quando principaliter de enunciato disputatur.*
27 *Enunciativæ non probant confines, nec esse de Diœcesi, quando concurrit Iuris resistentia.*
28 *Enunciativa Papæ, facta motu proprio probat, & quando.*
29 *Episcopus visitare potest uti delegatus Sedis Apostolicæ Ecclesias viciniores etiam nullius.*
30 *Visitandi Ius, quando præscribatur contra Episcopum.*
31 *Mandato de manutenendo datur possidenti, cum juris resistentia, quando tamen non est vehemens.*
32 *Possessio cum juris resistentia, & vehementi præsumptione quando dicatur.*
33 *Territoriorum divisio est de omni jure, & non perturbanda.*

DE EADEM RE.

PRO

Illustrissimo Episcopo Massæ Lubrensis,

CONTRA

Illustrissimum Archiepiscopum Surrentinum.

FACTUM.

Supponitur in facto Archiepiscopum Surrentinum visitasse Cappellam Sancti Petri, & Crapolla, & Sancti Jacobi sitas diœcesi Massæ Lubrensis, & hoc ex septuaginta annis circiter suos antecessores Archiepiscopos visitasse; è contra verò Episcopus Massæ Lubrensis in talibus Cappellis deputat confessarios ad curam animarum exercendam: defendit pluries immunitatem violatam ob extractionem factam ab illis, reconciliavit pollutas easdem: plura matrimonia in eis Cappellis sua auctoritate solemnizata fuere singulis annis in die festivitatis accedunt Canonici, suæ Cathedralis ad festum celebrandum: unde prætendit visitare, & de facto visitavit. Archiepiscopus verò Surrentinus dicit esse à se visitandas Cappellas istas: tum quia visitavit per octuoginta annos circiter, tum quia in collatione talium Cappellarum cùm sint Abbatialis Granciæ dicitur à Papa de Diœcesi Surrentina, eo quod prætendit Archiepiscopus Diœcesim Surrentinam, & Massæ Lubrensis fuisse unitas; sed posteà facta fuit divisio, remanentibus talibus Cappellis sub jurisdictione Archiepiscopi Surrentini quo ad visitationem tantum. Quæritur ergo cuinam ex istis sit dandum mandatum de manutenendo an scilicet Archiepiscopo Surrentino; an verò Episcopo Massæ Lubrensis: quoad visitationem, Dico juridicè proceden-

do Episcopo Massæ Lubrensis esse dandum tale mandatum de manutenendo,

2 Probatur primò, quia Archiepiscopus titulum habet à lege, nam visitatio competit propriæ non alterius Diœcesis Episcopo proprio per se ipsum; vel si legitime impediti fuerint, per Vicarium Generalem, aut visitatorem; & singulis annis, si commodè fieri possit *cap. decernimus*, *cap. Episcopum* 10. *quæst.* 3. Trident. *sess.* 24. *capite* 3. *de reformatione* Genuensis *in manuali capite* 24. Habet enim Episcopus intentionem fundatam, juxta sacros Canones de jure communi exercendi jurisdictionem spiritualem in omnibus Ecclesiis suæ Diœcesi; & in omnes personas degentes intra limites sui Episcopatus, Can. *omnes Basilicæ*, ubi DD. 16. *quæst.* 7. *capite conquerente*, *de officio*
3 *judic. ordin. cap.* 1. *de appellat.* & ex sola assistentia Juris communis, nulla alia probata possessione competit ordinario manutentio, *cap. cum persona*, ubi DD. *de privil. in* 6. Et certum est omnia loca, castra, & personæ præsumi esse alicujus Diœcesis: teste Felyno *in c. grave numer.* 6. *vers. imo debetur*, *de offic. judic.* & præsumptio est esse illius Diœcesis, cui sunt viciniora. Natta *cons.* 675. *nu.* 17. Rota *in una Faventina jurisdictionis* 18. Maji coram Justo; & *in una Adriensis juridictionis* 22. Junii 1622. coram Pyrovano. Ergo Archiepiscopus nullum habet jus visitandi Diœcesim Massæ Lubrensis, & cappellas præ-
4 dictas, quia titulus reprobatus non dat justam causam præscribendi: sed ex eo mala fides arguitur præscribentis *l. quemadmodum C. de agricolis, & censitis lib.* 11. *l. fin.* §. *sin autem Cod. commun. de legatis*, ubi Glossa, *cap. dudum de elect.* post multos Alexander *cons.* 46. *vol.* 3. Curtius Junior *cons.* 60. post Glossam *in l.* 1. *C. de fide instrum. lib.* 10. Cravetta, *de antiquitate temporis*, §. *materia numer.* 4. Boerius *decisione* 1. *numer.* 54. Molina *lib.* 2. *de primogenit. capite* 6. *numer.* 66. Parisius *cons.* 114. *numer.* 20. *& sequenti*, *lib.* 1. qui docet Advocatos ne al-
5 legent titulum, quia ille, qui se fundat in tempore immemorabili, si possessionis allegat titulum, si appareat de injustitia tituli, talis possessio, & præscriptio non prodesset. Idem Parisius *cons.* 166. *numer.* 128. *vol.* 3. & ideo licet ex cursu longissimi temporis præsumatur bona fides; tamen præsumptio cessat, & veritati cedit quotiescumque apparet de titulo injusto; quia ex eo nunquam præ-
6 sumitur bona fides, sed mala: & allegat Butreum *in cap. pervenit pag.* 10. *de censibus*: & fundat etiam Honnedeus *cons.* 82. *numer.* 41. *usque ad* 44. *lib.* 1. Menoch. *remed.* 3. *retinen. possess. numero* 639. Gratianus *capite* 441. qui cavendum esse ait alleganti immemorabilem, ne titulum allegat, quia si appareat invalidus, non prodesset possessio: quod sentit etiam Gabriel. *lib.* 5. *commun. concl. conclus.* 1. *num.* 47. *&* 53. Verallus *dec.* 304. *parte* 3. Consiliarius de Georgio *in repetition. feudalibus*, *cap.* 27. *nu.* 12. ergo cum Archiepiscopus Surrentinus titulum allegaverit, tenetur probare, aliàs non ei suffragabitur possessio ad effectum manutentionis.

7 Probatur secundò, quia errans in suo jure dicitur in mala fide *leg. si numquam ff. de usucapion. cap. de quarta*, *de præscript.* Cravetta *consil.* 134. *numer.* 16. Osaschus *decis.* 10. *numer.* 27. *&* 31. qui dicit quòd quoties præscribenti constare poterit de titulo invalido, injusto, & minus juridico, bona fides cessat; & apparet mala: ergo Dominus Archiepiscopus, est in errore juris, non facti, qui præscribenti nocet, *d. l. nunquam*, post alios Paulus de Castro *consil.* 72. *l.* 1. Felynus *in d. cap. de quarta*, *numer.* 35. *de præscription.* Lanarius *cons.* 94. *numer.* 4. Molina *l.* 2. *de primog. c.* 6. *numer.* 67. Surdus *cons.* 28. *numer.* 76. *lib.* 1. Gratianus *capit.* 441. *numer.* 9. Ergo cum Archiepiscopus nullum habeat titulum præscriptio causari non potest; etiamsi possessio ad immemorabile accedat DD. *in dict. cap. de quarta*, latè Gratianus *ubi supra*, Paulus de Castro *cons.* 113. *col.* 1. *&* 2. *lib.* 1.
8 & Alexander *cons.* 113. *volum.* 1. Jure enim resistente in præscriptione requiritur titulus: ut post alios Barb. *in l. competit. Cod. de præscript.* 30. *vel* 40. *annor. numer.* 134. *&* 136. Osaschus *ubi supra*. Nec sufficit exercuisse actus, quia sine titulo nihil operantur, Bald. *in l.* 1. *numer.* 6. *Cod. si de momentanea possessione, fuerit appellatum*, Rota apud Cassadorum *decis.* 1. *numer.* 1. *ut lite pendente*, Verallus *decis.* 304. *par.* 3. recolendæ memoriæ præses Merlin. *tom.* 1. *cap.* 13. *numer.* 23. *&* 24. Capycius *decis.* 169. Menochius *remed.* 3. *retinendæ*, *numer.* 590. Peregrinus 1. *volum. consil.* 20. Covarr. *lib.* 1. *variar. capit.* 17. Regens Reverterius *decis.* 1. *tom.* 5. Regens Rovitus *decision.* 72. *& cons.* 49. *numer.* 7. *lib.* 1. *& consil.* 100. *numer.* 8. *lib.* 2. Peguera *decis.* 246. Surdus *decision.* 270. *numer.* 2. Cutellus *ad leges Siciliæ*, præcipuè *ad leges Martini capit.* 3. *numer.* 46. *fol.* 376. latè Gabedus *decision.* 41. *part.* 2. ergo cum Archiepiscopus non habeat titulum, sed potius juris resistentiam, concedi debet manutentio Episcopo Massæ Lubrensis.

Probatur tertiò, quia allegans possessionem incorpora- 9
lium, etiam immemorabilem, pendente lite in petitorio non est manutenendus stante juris communis resistentia *cap. cum persona*, *de privil. in* 6. Gratianus *dict. capit.* 441. quia non obstante possessione habet jus commune contra se & lite pendente potest violenter expelli de exercitio talis jurisdictionis, ut ex Bartolo, Baldo, & aliis fundat idem Gratianus *cap.* 801. *numer.* 27. *&* 270. *numer.* 17. Collegium Patavinum *in consilio Peregrini* 20. *volum.* 1. subdens judices non ex sola possessione, & apparentia titulorum moveri debere; sed intrinsecos defectus objectos ponderare debere, pertinentes scilicet ad proprietatis causam, ut latè Cyriacus *tom.* 1. *cap.* 178. *numer.* 14. post Bursatum, Riminaldum, & alios: si scilicet possessor habeat juris resistentiam: nam usurpata præsumitur, & injusta; nisi ostendatur titulus, ut benè defendit Capiblancus *tom.* 2. *cap.* 77. *&*
cap. 80. *num.* 4. qui dicit non esse decernendum super posses- 10
sorio summario pro eo, qui habet juris resistentiam, sed providendum contrarium, ut ille abstineat, & decerni debere pro eo, qui habet jus pro se quousque contraria probetur; quod probat etiam Ferdinandus Vasquius *l.* 2. *contr. Illustr. cap.* 87. *cap.* 18. *&* 19. qui loquens de existente in quasi possessione nobilitatis, probat, quòd donec nobilitatis causa terminetur, & probationes fiant, non est interim tuendus nobilis in quasi possione nobilitatis allegata: sed collectandus; & dicit ferè per totam Hispaniam obtineri; nisi de sententia, aut evidenti notorietate in promptu doceatur. Idem voluit post Joannem Lupum Rolandus *cons.* 89. *numer.* 35. *volum.* 2. Regens de Aponte *dec.* 40. *numer.* 46. & latè Sesse *de inhibitionibus*, *cap.* 50. §. 10. *numer.* 63. Regens Rovitus *cons.* 58. Rolandus *cons.* 89. *in fine*, *vol.* 2. qui
dicit, quod stante juris resistentia non dicitur consuetudo, 11
sed corruptela; sequitur Postius *de manutenendo*, *observ.* 45. *num.* 14. *&* 19. Cancerius *p.* 3. *cap.* 14. *à numer.* .. *&* 43. licèt ergo alleget Archiepiscopus octuogenariam, imò immemorabilem si allegaret, semper requiritur bona fides: Glossa *in cap.* 1. *in verb. nisi*, ubi Franchus *in* 2. *notabili de præscription. in* 6. Bald. *cons.* 370. *vol.* 3. post alios Balbus *de præscription. in* 6. *quæst.* 2. *partis* 3. *partis principalis*. Rocchus *de jure patronatus*, *in verb. ipse*, *vel is* 36. *quæst.* quia de jure Canonico in præscriptione etiam immemorabili bona fides requiritur *dict. cap. fin. de præscript. in* 6. *ubi supra*, *numer.* 19. Covarr. *in regula possessor.* 2. *part.* §. 8. *numer.* 50. Mascardus *conclus.* 1213. *numer.* 46. Fachineus *lib.* 8. *cap.* 26. *&* 33. de Georgio *de feudis*, *cap.* 27. *num.* 12. Molina *lib.* 2. *de primogen. cap.* 6. *numer.* 67. Gilkennius *de præscriptionib.* 2. *part. membr.* 2. *cap.* 1. *numer.* 6. Quam autem bonam fidem habere poterit Archiepiscopus Surrentinus visitando alienam diœcesim, cum expressa juris resistentia; quando
enim nullus allegatur titulus, & non probatur, nulla est 12
habenda ratio possessionis, ut ait Summus Pontifex *in c.* 1. *de præsumpt. in* 6. si jus commune resistat possidenti, sive præsumptio juris est contra ipsum possessorem: tunc enim omninò requiritur titulus, qui possessori tribuat causam possidendi, nisi allegetur præscriptio, cujus contrarii memoria non extet; ut benè Amaya *lib.* 10. *Cod. tit.* 16. *nu.* 16. *&* 17. *ex l. ex hoc jure*, §. *ductus aquæ ff. de aqua quotid. & æstiva*. Peregrinus *l.* 7. *de jure fisci*, *tit.* 3. *num.* 17. Joannes Solorzanus *de jure Indiarum*, *tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 3. *numer.* 76. Petrus Barb. *in leg. competit* 6. *Cod. de præscript.* 30. *vel* 40. *annorum numer.* 126. Idem Peregrinus *lib.* 1. *de jure fisci*, *tit.* 2. *num.* 61. Raymonius *cons.* 24. *numer.* 23. Morla *in emporio juris tit.* 2. *de jurisdict. omnium judicum*, *num.* 63. Borrellus *de præstantia Regis Catholici*, *c.* 36. *num.* 13. *&* 14. Gabriel. *lib.* 5. *commun. conclus. in tit. de præscript. concl.* 1. *numer.* 1. 2. *&* 24. Tempus autem immemorabile, est tempus centum annorum, vel esse communem opinionem testatur Gabriel *dicto lib.* 5. *commun. concl.* 1. *num.* 71. Gaballinus *in ejus milleloquio*, *capit.* 591. Regens de Curte *in diversf. feudali*, §.
declarato igitur, *numero* 90. *& sequenti fol.* 73. Ergo 13
cum Archiepiscopus habeat juris resistentiam, & non habeat possessionem immemorabilem, non poterit habere

bere mandatum de manutenendo: sed potius dari debet Episcopo, cum juris assistentia, ut ait text. *in d.c.1.de præscript.in 6.*

14 Exemplum enim *dict. cap. primi de præscription.in 6.* proponitur in duobus Episcopis, ad invicem contendentibus de jurisdictione in Ecclesias, & decimarum exactione, in Diœcesi alterius Episcopi, uno tractante de extinctione, & penitus enervante jurisdictionem ab altero, tempore, quo alter Episcopus in sua diœcesi habet juris assistentiam pro se, ut habent jurisdictionem pro se in Ecclesia suæ diœcesis, & decimas, quæ fiunt in sua Diœcesi ipse exigat, & non alter Episcopus: alter verò Episcopus alterius diœcesis habet juris resistentiam contra se, ut velit habere jurisdictionem in Ecclesia alterius diœcesis & decimas exigere ab Ecclesiis, & locis sibi non subjectis, sed alterius diœcesis, & exigere, & penitus enervare quodlibet jus superioritatis, ut penitus proprius Episcopus in propriam Ecclesiam suæ diœcesis, & in ejus subditos, ut in casu; *c. cum personæ, de privil. in 6.* Clerici subditi Episcopi prætendunt se exemptos à jurisdictione Episcopi, & sic Episcopus habet juris assistentiam pro se contra ejus subditos, & subditi habent juris vehementissimam resistentiam contra se ipsos non esse exemptos, nisi titulus privilegii exhibeatur. Sic in simili est in casu nostro. Episcopus Massæ Lubrensis habet juris assistentiam pro se: Archiepiscopus verò Surrentinus habet juris resistentiam: ergo est concedenda manutentio potius Episcopo Massæ Lubrensis, quàm Surrentino Archiepiscopo circa visitationem faciendam, quæ juris ordine spectat ad eundem Episcopum in sua diœcesi. Licèt enim antiquitus potuissent Archiepiscopi visitare Diœceses suorum suffraganeorum, etiam non negligentibus propriis Episcopis, ut *in capit.1. & capit. final. de censibus*, tamen per Sac. Conc. Tridentin. *sess.24. de reformat. capit. 3.* non visitantur Cathedrales suffraganeorum, nisi causa cognita, & probata in Concilio Provinciali, & visitata prius sua Diœcesi; ut notat Merolla *tom.3. disput.7. capit.5. dub. 22. numer. 70.* Squillante *de privilegiis Episcoporum, par.1. c.3. numer.2.*

15 Probatur quartò, quia ex sola assistentia legis, vel Concilii dari debet manutentio etiam non docto de aliqua possessione; & multò magis quando de ea doceretur. Rota coram Cardinale Sacrato in *Sipontina jurisdictionis* 24. Maji 1613. *per decision.491. part.1. in recentioribus, & decision.332. eadem part.1.& decis. 416. part.2. in recentioribus*; ubi *ex capit. cum personæ de privileg. in 6.* id fundat Sacra Rota Romana Verallus *decision.306. part.1.* Rota *decision. 145. part. 2.* Menoch. *de retinend. possess. remed. 3. numer.135.* Rebuffus *de decimis quæst. 9. numer. 50.* & eadem Rota *numer.605. part. 1. in recentioribus*, sicut non potest Episcopus visitare Monasteria, seu loca, in quibus sunt Abbates, Generales, aut capita ordinum. Trident. *session.25. capit. 11. de Regularibus*: ubi enim talia capita ordinum resident, nullo pacto possunt visitari per Episcopos, prout etiam declaravit Sacra Congregatio ejusdem

16 Concilii in Faventina visitationis 12. Junii 1618. ita ut ob istam expressam exemptionem à visitatione, cesset in totum jurisdictio Episcopi, quicquid aliàs in generali concessione exemptionum non comprehenderetur exemptio à visitatione, . Rota *dec. 2. de censibus in antiquis* Socinus *de visitatione lib.6. quæst.14. numer.16.* Rota *diversor. decis. 186. numer.2. part.1.* ergo Archiepiscopus non est manutenendus contra juris assistentiam pro Episcopo Massæ Lubrensis.

17 Probatur quintò, nam Archiepiscopus non est in bona fide visitando contra expressam determinationem Concilii. Cravetta *consil.146.* ita ut statim quod visitat, & in visitatione facit mentionem de loco residentiæ, ostendit se visitare de facto contra formam Concilii, de qua non potest prætendere ignorantiam, Gratianus *cap. 870. numer. 14.* unde per tales actus nulla potuit acquiri possessio manutenibilis, propter juris expressam resistentiam, cum etiam in hoc casu sufficeret, quod adversaretur præsumptio juris admodùm vehemens, ut talis possessor non sit manutenendus, Covarr. *practic. quæst. cap. 17. nu.6.* Menochius *de retin. possess. rem. ultimo numer.24. usque ad num. 27.* quia tunc non est quasi possessio, sed potius iniqua occupatio, quæ nihil occupatori prodest, Jason *in l. si Iudex posteà quam, numer.46. ff. de novi operis nunciat.* Et passim quando resistit Jus commune, non datur manutentio, Card. Seraph. *dec.1463.* Cassadorus *dec. 8. numer.2. de causa poss. & propr.* Rota *diver. dec.21. numer.3. & 6. p.2.* Rota coram Cardin. Arigono *in Placentina Canonicatus* 17. *Iunii* 1594. *quæ est dec.873. numer. 1. p.4. divers.* Nam licèt in præsenti injusta 18
sit manutenibilis; tamen fallit quando est notoriè injusta, Rota *div. dec.27. numer.11. p.1.* Nevizzan. *cons.81.* cùm nec etiam turbida possessio juvet Verall. *dec.200. p.2.* Card. Mantica *dec.95. n.10.*

Neque obstat primò plures exhiberi scripturas, in quibus asseratur possessionem immemorabilem visitandi ad favorem Archiepiscopi; quia tales scripturæ non præjudicant Episcopo Massæ Lubrensis, ut benè in confessione, de visitatione facta dixit Gratianus *cap.870. argument.* Glossæ *in cap. dudum, il 2. in verb. de veritate, de electione*: Felynus *in cap. final. col. ultima de præscriptionib.* Romanus *consil. 389.* præsertim, quia non fuerunt factæ aliquæ, vel una visitatio per modum contentiosæ jurisdictionis, sed spontaneæ, & voluntariæ, Bartol. *in leg. certum, §. & an ipsas, col.2. ff. de confessis*, Bald. *in leg. unica numer. 30. Cod. eodem titulo*, Parisius *consil.115. numer. 18. volum. 1.* Riminaldus Junior *consil. 293. numer.14. lib.3.* Sic enim fuerunt visitationes factæ pro tempore ab Archiepiscopis Surrentinis cappellarum prædictarum: scilicet recreationis causa accesserunt ad talem locum, & ibi comedentes, & honestè se ipsos recreantes visitarunt: qui actus facultatis, & recreationis causa non dant possessionem ut patet omnibus. 19

Neque obstant secundò plures dispositiones etiam Sacerdotum super prætensa visitatione ad favorem Archiepiscopi, quia ultra quod omnes sunt sibi subditi, sunt suspecti, tum quia deponunt per simplicem fidem, quæ non facit fidem, absque citatione partis: unde nihil probant ex Aretini *cons.163. col.2.* Decio *cons. 54.* Grammatico *consil. 63.* Gabrielio *conclus. 1. numer. 80. & 103.* Caputaquensis *decis.274. parte 3.* Cassadorus *decis.8. numer. 6. de rescript.* Neque potest dici acquisita aliqua quasi possessio Archiepiscopo Surrentino per prætensas visitationes; quia factæ fuerunt sine præsentia, & scientia, eorum, quibus præjudicatur, prout requiritur, ex *leg.2. Cod. de servitut. & aqua*, Calderinus *consil.12. de jure patronatus*, Felynus *in capite de quarta, de præscription. numer.41.* Rota *diversor. dec.4. numer. 9.* Gonzalez *in regula 8. Cancellariæ glossa 45. §.2. numer.32.* 20

Neque obstat tertiò quòd Clerici Cappellarum prædictarum sciverint, & passi fuerint visitari per Archiepiscopum cùm potuissent resistere, ad notata per DD. apud Riccium *p.2. dec.240.* Quia Episcopus, quando visitat legitimè, si ei fiat resistentia poterit Episcopus pro suo jure defendendo resistentes de facto excommunicare nulla monitione præcedente, Genuensis *c.18.* quia tunc non ut judex, sed ut pars procedit, defendendo se gladio spirituali *c. dilecto de sent. excomm. in 6.* 21

Respondeo enim quod talis patientia clericorum, & Cappellanorum nihil nocet Episcopo Massæ Lubrensis, quia cùm tales clerici non potuerint præjudicare Episcopo Massæ Lubrensis, expressè, nec etiam tacitè, Decian. *cons.71. numer.74. l.2.* Neque sufficit hoc eos permisisse; quia non per hoc infertur præjudicium Episcopo, qui poterit contravenire facto invalido Antecessorum suorum: Socc. *cons. 79. numer47. l.4.* Menoch. *cons.1. numer.102.* & benè Gratian. *d. c.870.*

Neque obstat quartò octuogenaria allegata per Archiepiscopum Surrentinum: quia stante scientia ejusdem Archiepiscopi, quòd Ecclesiam, quam visitabat, erat Diœcesis Massæ Lubrensis: est Archiepiscopus visitans in mala fide, ob resistentiam juris, mandantis non posse per unum Episcopum visitari Ecclesiam alterius; ob quam malam fidem nulla datur præscriptio, ut *in dict. capit. final. cap. possessor*, ubi Covarru. *2. part. capit. 6. de regul. juris in 6.* Verallus *decis.24. & 362. parte 2.* Cardinal. Seraphinus *decis. 1360.* Gabriel. *de præscription. conclus. 1. numer. 57.* Rota *decis. 197. & 221. num. 7. par. 1. in Recentioribus*, Cravetta *consil. 146.* Menoch. *de retinen. poss. rem. 5. numer. 6. & remed.6. numer.132.* Gonzalez *in regul.8. glossa 45. §.2. numer. 35.* Accedit, quia cùm per Archiepiscopum non adducatur titulus (quem falsò, cum reverentia allegat) non ei prodest Octuogenaria, quia licèt nullus titulus requiratur in præscriptione octuogenaria; imò, & in quadragenaria *l. si quis emptionis Cod. de præscription.30. annorum*, Decianus *consil.266.* tamen, quando agitur, prout in casu no- 22

ſtro, de præſcriptione viſitandi contra jus, & Concilium; tunc propter juris reſiſtentiam non ſufficit octuogenaria: ſed debet doceri de titulo, vel de immemorabili *capit.1. de præſcription. in 6.* Cardin. *conſil.*114. Covarru. *lib.1. variar. cap.17. nu.7. & 8.* Rebuffus *de decimis quæſt.13. nu.81. uſque ad 88.* Moneta *de decimis capite 50. nu. 112.* Rota *deciſ.78. part.1. in recentioribus*, & coram Reverendo D. Coccino Feltren. præbendæ 6. Junii 1605. & coram Cardinale Pamphilio *in Valentina* de Gandia 21. Februarii 1601. & coram Cardinali Lancellotto Gadinenſi Adminiſtrationis 10. Decembris 1582. Maximè quia Concilium non ſolùm reſiſtit in genere tantùm, ſed etiam in ſpecie; prohibendo particulariter, & in individuo Epiſcopis ne viſitent Eccleſias alterius diœceſis: quia tunc requiritur immemorabilis ſine titulo, vel quadragenaria cum titulo. Felynus, Ancharanus, & alii apud Gratianum *capit.8 70. numer.29. & 31.* qui
24 *numer.32. in puncto*, dicit, quòd mandatum de manutenendo potius datur habenti poſſeſſionem cum titulo, quàm eam habenti ſine titulo: qui fundat in individuo deputationem Confeſſarii ad curam animarum eſſe actum juriſdictionis, & fundare manutentionem: ſed ſic eſt, quod Epiſcopus Maſſæ Lubrenſis deputat Confeſſarios in talibus Cappellis, ergo ad eum ſpectat juriſdictio, eique dari debet manutentio: Nam ex Trident. ad eum pertinet *ſeſſion. 24. cap.15. de reformat.* Squill. *part.3. cap.39. de oblig. Epiſcoporum*. Sicuti idem Epiſcopus Maſſæ Lubrenſis pluries defendit immunitatem illarum Cappellarum, violatam per extractionem: ergo ad eumdem pertinet juriſdictio, ut ex pluribus Squillante *part.1. de obligation. Epiſcoporum, cap. 22.* Ambroſinus *de immunitat. capit.11.* ergo eſt de juriſdictione ſua, & ipſe manuteneri debet in illa, nihil refragante prætenſa Viſitatione Archiepiſcopi, tamquam uſurpatam. Sic Epiſcopus Maſſæ Lubrenſis reconciliavit pluries Cappellas prædictas pollutas, ut ex proceſſu; quod eſt
25 ſignum eſſe de ſua diœceſi; cum reconciliatio Eccleſiæ ſit proprii Ordinarii *cap. propoſuiſti de reconciliatione Eccleſiæ*, Ugolinus *de poteſtate Epiſcopi, part.2. cap.2. §. 8.* Squillante *de obligation. Epiſcoporum, part.3. cap. 40. numer. 41.* Quod ſi Eccleſia non ſit conſecrata, poterit reconciliari à ſolo Sacerdote, *cap. aqua* & Gloſſa *in capit. final. de conſecratione Eccleſiæ*: ex delegatione tamen Epiſcopi, *ut in Rituali Romano, part.1. titul. de conſecratione, & benedictione*: ergo habet ultra juris aſſiſtentiam Epiſcopus Maſſæ Lubrenſis in talibus Cappellis plures actus poſſeſſivos ſuæ juriſdictionis, ut deputare Confeſſarios, reconciliare pollutas Eccleſias, defendere immunitatem violatam, accedere in die feſtivitatis ſuum capitulum; matrimoniis contrahendis ibi dare licentiam; quæ omnia quis non videt canonizare Eccleſiam eſſe ſub Diœceſi Maſſæ Lubrenſis, ſola viſitatione uſurpata per Archiepiſcopum Surrentinum: Ergo manuteneri debet Epiſcopus: qui plures habet actus poſſeſſivos juriſdictionis in talibus cappellis, & aſſiſtentiam juris, non è contrà Archiepiſcopus cum re ſola viſitatione, & reſiſtentia juris; maxima enim probatio eſt approbatio Confeſſarii per Epiſcopum; quia probat magis, quàm ſit neceſſe Rota *deciſ. 472. numer. 1. & part.1. deciſ.20. in Recentioribus*. Gratianus *cap.870. numer.51.*

26 Neque obſtat quintò litteras collationum beneficiorum prædictorum, ubi enunciantur de Diœceſi Surrentina, ergo ſunt ſub juriſdictione Archiepiſcopi, & Epiſcopus Maſſæ Lubrenſis eſt uſurpator, cum enunciativæ habeant vim famæ, & probant in antiquis, *cap. ſi Papa de privil. in 6.* Cardin. Puteus *deciſ.209. lib.2.* Rota *deciſ.202. & 405. p.1. in recentioribus*, & per viſitationes prædictas videntur canonizata omnia, quæ prætenduntur à producente, ſcilicet ab Archiepiſcopo primo quamvis productio eſſet facta in parte & partibus, & etiam, quoad ea, quæ enunciativè, & incidenter in actis productis exprimuntur; *capit. cum olim de cenſibus*, Abbas *conſil.52. in 2. dub. lib.2.* Cravett. *conſil.77. numer.8.* Oſaſch. *deciſ.38. numer. 26. & 30.* Rota *deciſ.249. numer.6. part.1. in recentioribus*, Mohedanus *deciſ.1. de Regularibus*. Decius *in capit. cum venerabilis, col.13. de exception.* Rota *diverſ. deciſ.159. numer.6. part.1.*

Reſpondeo enim, quod enunciativæ in Bullis Pontificum non probant, quando principaliter diſputatur de enunciato Felinus *in cap. per tuas numer.13. verſic.2. de probation.* Alexand. *conſil.136. numer. 12. lib.1.* Aymon Cravetta *conſil.29. numer.3.* Puteus *deciſ.381. numer.3. part.1.* & cum Bullæ prædictæ concedantur ad partis petitionem ſupponitur clauſula (ſi ita eſt, *cap.2. de reſcriptis*) nec probant in præjudicium tertii. Abbas *in cap. dudum, numer. 3. de decimis*. Rota *deciſ.780. part. 1. diverſorum*, Seraphinus *deciſ.278. numer. 12.* Romanus *conſil. 208. numer. 3.* Innocentius *in cap. inter dilectos, numer.6. de fide inſtrumentorum*, Rota coram Dunozetto apud Poſtium *deciſ.184. à numer.7. cum ſequentibus*, licet enim ſi agatur de probandis finibus antiquis leviores requirantur probationes *capit. cum cauſa de probationibus, cap. cum olim*, ubi DD. *de cenſibus, dicto cap. ſi Papa* ubi gloſſa *in verb. probatur de privilegiis*, Mantica *deciſ.143. à numer.12.* Rota *deciſ. 401. part. 1. & 334. part.2. inter recentiores*, hoc tamen procedit, quando Epiſcopus Maſſæ Lubrenſis, non eſſet in probatis: at ipſe non tenetur ſuam intentionem probare, quia cum ſit notorium, ſatis eſt illam allegare, de quo ex officio poterit Judex ſe informare Bart. *in leg. Julia, in fine, de teſtibus*, Bald. *in leg.1. Cod. ut quæ deſunt Advocatis, & in l. filiusfam. §. veterani, col. ultima, ff. de procurat.* Alexander *conſil.14. volu.5.* Decius *conſil. 275. col.5.* Cravetta *conſ. 104. numer.9.* tum quia pro parte Epiſcopi adeſt juris aſſi- 27
ſtentia, & plures ſunt actus juriſdictionis, ut probavimus ergo hoc caſu tenetur Archiepiſcopus probare clarè, & concludenter illa loca ſita eſſe intra limites ſuæ Diœceſis, Abbas *in cap. olim, numer.2. de cenſibus*, DD. *in cap. cum venerabilis de Religioſis domibus*, Ancharanus *conſil. 350. numer. 5.* Pariſius *conſil.95. lib. 2.* Surdus *conſil. 429. lib. 1. num.61.* Rota apud Seraphinum *deciſ.1278. numer. 4.* ubi ſimiliter denegavit manutentionem cuidam Epiſcopo, quia non concludenter probaverat loca controverſa eſſe intra fines ſuæ Diœceſis, & plures allegantur deciſiones apud Poſtium *dec.184.* nec enunciativa Papæ aliquid probat, quia cum non fuerit facta motu proprio, nec contineat factum proprium S. Pontif. ſed ſit ad ſupplicationem partis, non tribuit aliquod jus, nec probat id, de quo principaliter dubitatur *Clem. fin. de ſententia excommunic.* Pariſius *conſil. 128. numer. 22. lib.4.* Aretinus *conſil.23. numer. 8. & ſequenti*, qui dicit hoc procedere etiam ſi ſuper ea fundetur intentio Papæ Decius *conſ.602. numer.15.* Aymon Cravetta *de antiquitate temporis, part.1. §.1. numer.9.* præſertim, quia concernit intereſſe Epiſcopi. Caputaquenſis *deciſione 237. numer.5. p.7.* & fuit dictum in cauſa Sorana juriſpatronatus 28. Aprilis 1603. coram Cardinale Pamphilio. Neque obſtant deciſiones *in cauſa Portuenſis beneficii 9. Maji* 1594. coram Cardinali Placentino, & coram Merlino 22. Mar- 28
tii 1596. quæ ſunt *deciſiones* 523. *& 524. parte 4. diverſor.* quia ibi agebatur de aſſertione Papæ, facta motu proprio, & ſuper facto, quod ſibi cauſa cognita innotuerat, & ſuper ea fundabatur intentio Papæ, & ideò aſſertioni ſtandum erat *clement. 1. de probat.* ubi Doctores, Gloſſa *in clement. final. in verb. Non intelligitur de ſententia excommunicationis*; & dixit Rota coram Coccino in Ferrarienſis Archipresbyteratus Junii 1628. *numer. 36. & 37.*

Neque obſtat ſextò ex teſtibus probare fuiſſe viſitatum, 29
qui interfuerunt cum Epiſcopo, quia talis ratio nihil probat: quia cum ex diſpoſitione ſcilicet Tridentini *ſeſſione 24. de reformatione capite 9.* poſſint Epiſcopi uti delegati Sedis Apoſtolicæ viſitare omnes Eccleſias viciniores, etiam ſi ſint nullius Diœceſis: inde ſequitur ex actu, qui poteſt referri ad plures cauſas, non elici veram probationem, ſed æquivocam, quæ in hoc caſu non ſufficit, Surdus *conſil. 168. numer.33. lib.2.* & in eiſdem terminis Rota coram Reverendo P. Ubaldo *in cauſa Adrienſis, ſeu nullius juriſdictionis 24. Maji 1621. & 18. Martii 1618.* & coram Dunozetto 10. *Martii 1624.* apud Poſtium *deciſione 184.* & probato actu viſitationis non tribuitur quaſi poſſeſſio juriſdictionis, & viſitandi, quia non probatur factum fuiſſe cum ſcientia, & patientia Epiſcopi Maſſæ Lubrenſis; quæ fuiſſet neceſſaria ad conſtituendum Archiepiſcopum in quaſi poſſeſſione juriſdictionis DD. *in dicto cap. cum Eccleſia* ubi Ripa *numer.64. de cauſa poſſeſſionis, & proprietatis*, Abbas *in cap. cum contingat numer.11. de jure patronatus*, Rota apud Cæſarem de Graſſis *dec.7. numer. 9. de teſtib.* & apud Puteum *dec.28. l.2.*

Neque obſtat ſeptimò, quod jura viſitationis præſcri- 30
bantur contra Epiſcopum ſpatio 40. annorum, *cap. de quarta, de præſcriptione*, Baldus *de præſcription. part. 1. partis 5. quæſt.12. numer.4.* Rota *deciſione 393. part.1. in Recentioribus*, Gratianus *cap.871. numer. 37.* ergo Archiepiſcopus præ-

præscripsit jus visitandi contra Episcopum Massæ Lubrensis. Accedit, quia licet manutenendus sit ille, cui lex assistit, si Jus commune possessori resistat, *cap. cum personæ* ubi notatur, *de privil. in 6.* Peregrinus *de fideicommissis art.52.num.139.* 140. & 142. tamen id limitant DD. quando sola possessio allegaretur, secus si præter illam coloratus titulus possessionis allegatur, quia interim in possessione perseveraverit, *& numer.* 134. ait coloratum titulum dici, quando adest scientia Adversarii cum exercitio actuum, nam sic coloratur possessio; adeo ut spoliatus foret restituendus. Idem si Adversarius approbasset per aliquem actum positivum. Aponte *cons.* 31. *numer.*8. 2. *vol.* dicit quod si non constet de titulo, & in sola possessione se fundaret quis de qua saltem diutina appareat, tunc manutenentur possessores lite pendente, etiam quod jus resisteret, & non procederet textus *in cap. cum venissent extrà de institut.* & decidit Sacrum Concilium apud Capycium *decis.* 189. Idem Aponte, *de potestate Proregis in tit. de regalibus impositionibus* §.6. *numer.*36. Augustinus Barb. *in voto decisivo* 52. *numer.*19. *tom.* 1. qui dicit quod possessio multum antiqua, licèt sit manifestè contra juris resistentiam relevat Rota *decis.*534. *p.*1. *divers. & par.*1. *decis.* 595. *numer.*6. & 685. *par.*1. ibi cessat ex longæva, & plusquam decennali possessione Archiconfraternitatis, quæ habetur loco tituli, & sufficit ad effectum manutentionis, etiam in possessione contra jus, & Postius *decis.*194. qui dicit, quod quando possessio est diuturna, datur manutentio, quamvis jus resistat; *& decis.*217. *numer.* 8. ait quod ex longæva, & temporis consideralis possessione Juris resistentia non impedit usucapionem, *& decis.*22. *num.* 8. ibi, & ideo etiamsi possessio sit contra jus est manutenibilis. Si est alicujus temporis considerabilis: *dec.* 33. *nu.* 6. idem firmat. Et ratio est, quia ex longæva possessione, omni calumnia sublata, oritur præsumptio tituli, seu titulus coloratus, qui sufficit ad obtinendum mandatum de manutenendo, etiam si jus resistat, Marescottus *lib.*1. *var.c.* 11. *numer.*53. Rota *dec.*595. *numer.*4. & 7. *par.*1. *divers.* & *dec.*397. *numer.*4. *p.*2.*rec.* Cavaler. *dec.*384. & 631. *num.* 2. ex longæva enim præsumptione ait Barb. *ubi supr. numer.* 38. resultat titulus saltem præsumptus, qui ad manutentionem obtinendam sufficiens est, etiam si jus resistat: ad quod allegat Covarru. *practic. quæst. cap.*17. *numer.*6. Gutier. *pract. quæst. lib.*1. *cap.*14. *numer.* 62. Postius, *de manutenendo, observat.*44. *numer.*29. & sufficiet talis titulus præsumptus summarie probandus. Menoch. *de retinend. poss. remed. ult. n.*24. Mascard. *to.*3. *concl.* 1203. *numer.*3. & 4. ergo erit manutendus Archiepiscopus Surrentinus, non Episcopus Massæ Lubrensis licet habeat juris assistentiam.

31 Respondeo enim, quod argumentum, seu obstaculum procedit quando possidenti, putà Archiepiscopo non resisteret valdè vehemens juris præsumptio, sed simplex præsumptio: dupliciter enim potest esse præsumptio obstans, una vehemens, altera simplex: prima dicitur quando jus solum resistit, & aliquid aliud: secundo quando simpliciter obstat jus, & aliquid aliud, dicitur vehemens præsumptio juris contraria, & non datur possessori manutentio; putà si Parœcus unius Parœciæ possideat decimas in aliena Parœcia, cum sint instituta, ut solvantur in alimenta, congruamque sustentationem clericorum, eidem plebi Sacramenta ministrantium; tunc dicitur contra Clericum possidentem adesse vehementem juris præsumptionem, cum juris resistentia, ex qua non datur manutentio possessori; Menochius, Pontanus, Tuschus, & alii apud Postium *dec.*187. *num.*7. & 8. & *observ.*44. *numer.*47. Lotterius *de beneficiis, tom.*1. *lib.* 2. *qu.*45. *numer.*24. & *sequenti*. Sic quando agitur contra proprietarium prædii servientis, de cujus proprietate, & dominio constat: tunc dicitur obstare juris resistentia cum vehemente præsumptione, & hoc casu non sufficit possessio, licet antiquissima ad manutentionem obtinendam, quia obstat juris assistentia, cum vehemente præsumptione. Applicemus ergo exempla prædicta ad casum nostrum. Clericus possidens decimas in aliena Parœcia, dicitur habere contra se juris assistentiam, & vehementem præsumptionem: ergo Archiepiscopus Surrentinus prætendens visitare Cappellam alterius diœcesis, dicitur habere juris assistentiam contra cum vehementi præsumptione: sic quando agitur contra proprietarium, & Dominum, de cujus proprietate con-
32 stat, dicitur agi cum resistentia legis, & juris vehementi præsumptione, ita in casu nostro ubi Archiepiscopus habet juris resistentiam cum vehementi præsumptione quia agitur contra Dominum, seu proprietarium, putà, Episcopum Massæ Lubrensis, in cujus territoria, & Diœcesi est Cappella, de qua agitur. Sicuti ergo illi, qui habent jurisdictionem cum vehementi præsumptione, non sunt manutenendi, ut *suprà*, ita Archiepiscopus, de quo in præsenti: si verò sit resistentia juris cum præsumptione non vehementi, sed simplici datur manutentio possessori, putà si possideat quis servitutem in fundo alieno, quia adest juris communis præsumptio, ex quo res aliena censetur libera: nihilominus talis præsumptio non est vehemens; cum habere talem servitutem non sit contra jus commune, sed tantùm contra quandam præsumptionem naturalis libertatis, & tunc datur manutentio, ut bene Postius *obser.*44. *numer.*6. ergo non est mandatum de manutenendo concedendum Archiepiscopo Surrentino, contra quem adest præsumptio juris vehemens, & vehementissima, cum resistentia juris, sed potius Episcopo Massæ Lubrensis cum suo titulo possidenti omnes alios actus jurisdictionis in Cappellis prædictis: in quo sanè sensu est intelligendo Postius *observ.*44. *numer.*23.34. & *seqq.* dicens possessionem contra jus esse manutenibilem; ex Barb. *lib.*2. *voto* 52. *numer.*39. qui dicunt, quod si sit manifesta juris resistentia non datur manutentio possessori; sequitur Sesse *de inhibitionibus*, *c.*50. §.10. *numer.*44. Et hoc etiam sensu est intelligendus Galeota 1. *tom. controv. Illustrium c.*51. qui dicit manutenendum esse in possessione eum cui jus commune resistit, scilicet quando non est expressa resistentia juris, quod etiam dicit Aponte *cons.*97. *numer.* 19. *vol.*1. Capiblancus *in pragmat.*1. *de Baronibus n.*232. *vol.*1. & idem Aponte, *de regalib. impositionibus*, §.6. *nu.*36.

Hæc sunt, quæ pro veritate scripsi, consultus ab Episcopo Massæ Lubrensis, pro quo tot sunt adductæ rationes; 33
& pro quo sufficeret asserere, Genus humanum conservari per divisiones territoriorum, & propter divisiones jurisdictionum, ut ait Hieronymus de Monte, *de finibus regundorum*, *c.*1. & ad hanc distinctionem conservandam, & denotandam terminos fuisse inventos; ideo terminus, limes, vel confines dicuntur esse signa demonstrantia finem *l.*2. *in princ. ff. de termino moto*, ac communiter saxa quæ terminales lapides vocantur, sunt pro limite, habent autem Civitates Castra, vel Provinciæ varios terminos; aut scilicet mare, aut Ripas fluminum intercurrentium, vias regales, montes, aut muros, aut stirpes, &c. sic valles, fossas, aggeres, &c. ut latè Hieron. de Monte *de finibus regundorum discursu* 14. Rugerius Rolandus, *de Commissariis lib. ult. c.*1. & *sequenti*. Et tandem termini, limitesque Imperiorum sunt divini, quos ipse ponit Deus eorumque mentio fit Exodi *c.*23. *vers.*31. hosque firmissimos reputare debemus, eos item egredi non licet: Sic etiam termini certi, tam temporis, quàm loci ratione positi sunt Imperio Turcarum, ait Besoldus, *de jure territoriorum*, *c.*2. *num.* 4. Ne ergo Archiepiscopus Surrentinus transgredi hos terminos velit firmiter oramus, de sua Diœcesi esse debeat contentus; quod facturum speramus viso hoc Brevi juridico responso. Die 25. Mensis Januarii 1653.

Hæc causa fuit sopita transactione & pacifica reconciliatione me patrocinante inter Archiepiscopum, & Episcopum, quos cum duobus aliis Episcopis adduxi ad domum Illustriss. Francisci Sperelli & ibi fuerunt reconciliati, & omnia terminata.

DISCEPTATIO XLVIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Instrumentum jam rescissum, an reconvalidetur per exactionem tertiarum post dictam rescissionem.*
3 *Tex.* in l. de lege §. post diem ff. de lege Commissoria, *adducitur, & declaratur.*
4 *Iudicium cœptum super petitione tertiarum tunc decursarum an procedat super tertiis post decursis, & quid in rescissione contractus.*
5 *Rescissionis judicio pendente qualiter tertiæ debeantur.*
6 *Interesse quomodo taxetur per S.C. remissivè.*

7 *Tex.*

7 *Text.* in l. adversus Cod. de usuris, *dispositio explicatur.*
8 *Interesse debetur loco tertiarum & ad eandem rationem, quando contractus est rescissus.*
9 *Venditor rei, convertens pretium rei emptæ cum eodem emptore an præferatur creditoribus ipsius emptoris.*

ARGUMENTUM.

Instrumentum si fuerit via ritus M. C. liquidatum, vel aliter contractus rescissus si creditor post dictam rescissionem exigat à debitore tertias dicti Capitalis, an contractus reviviscat sicut anteà erat, ita ut censeatur esse demortuum penes debitorem? Et qualiter tertiæ post rescissionem debeantur? Et alia ad materiam in praxi frequentissima adducuntur.

PRO

Donatio Mallardo,

CVM

D. Francisco de Fatio.

1 IN Curia Episcopali Aversana tribus annis præteritis fuit rescissum instrumentum annuorum introituum celebratum inter D. Fabritium Mallardum ex una, & D. Franciscum de Fatio ex altera, quod instrumentum in promptu producitur; Post mortem Mallardi ingressus in judicium fuit Donatus Mallardus ejusdem creditoris Nepos ex fratre, qui petiit renovari litteras exequutoriales, quia verò post liquidationem sequutam, instrumentumque rescissum, reperiuntur exactæ duæ annatæ tertiarum, & pro eis duæ cedulæ de recepto factæ per eundem Donatum, uti hæredem prædicti sui Patrui principalis creditoris, quæ duæ solutiones, & cedulæ sine ulla protestatione prædictæ liquidationis reperiuntur factæ, ita quod nulla protestatio sit sequuta circa liquidationem jam factam, propter quod prætendit debitor reconvalidatum fuisse instrumentum, primo loco factum, quasi quod instrumentum dictorum annuorum introituum propter dictam tertiarum receptionem, sit omninò convalidatum. Requisitus ergo de voto quid de jure dici debeat, firmiter assero instrumentum jam rescissum sic remansisse, ac nunc esse, nullamque reconvalidationem factam fuisse; quod quidem.

2 Probatur primò quia, ut bene Regens Rovitus *in suo cons.*37. *lib.*2. *in puncto hujus nostri dubii numer.*13. incompatibiles non sunt tertiarum receptio, & instrumenti rescissio, unde tertiarum exactio, sicuti lite pendente non
3 impedit rescissionem jam petitam, ita nec etiam rescissionem jam factam, quia textus *in l. de lege*, §. *post diem, ff. de lege commissoria*, qui videtur contrarium probare, procedit in duobus remediis contrariis, non autem quando sunt duo remedia diversa, ut bene declarat Menoch. *lib.*3. *præsumpt.*45. *numer.*6. & 7. qui dicit, quod tam textus *in d.* §. *post diem*, quàm textus *in l.*2. *C. de jur. domin. impetrand.* procedit quando sunt actus omnino incompatibiles, non autem in casu nostro, ubi tertiarum receptio compatibilis est cum instrumenti rescissione, sicut in simili disputant DD. utrùm post incursam caducitatem per cessationem à solutione Canonis per triennium, Dominus recipiendo Canonem, sibi debitum pro præterito, præjudicet sibi, quoad caducitatem, ita ut censeatur illam remittere per receptionem Canonis, ideo Don. Rovitus *d. cons.* 37. *tom.*2. *numer.*8. dicit in puncto nostro, quod per electionis rescissionis contractus, non censetur remittere tertias debitas, & prohibetur illas exigere, imò rescissio ipsa contractus circa hoc particulariter est introducta, ut faciliùs exigantur tertiæ, simul cum capitali. Igitur cum exactio tertiarum non sit incompatibilis cum rescissione contractum, propterea per receptionem illarum, non censetur renunciasse ipsi petitioni.

Probatur secundò quia, ut bene consideravit Anna *sing.*349. *incipienti*, *mora*, *in finalibus verbis*, quod in casu, in quo plures creditores insurgunt, inter quos repe-riuntur anteriores ipsi Mallardo, itaut ptopter dilationem temporis immineat sibi periculum amittendi creditum, quod facilè poterit absorberi ex tertiis cumulatis, & quæ quotidie cumulantur creditorum anteriorum, tunc sub specie æquitatis, summa resultaret iniquitas in damnum Mallardi creditoris, ut bene ponderavit Rovitus *in d. cons.*37. *numer.*15. *in fin.*

Probatur tertiò cum Glossa *in l.*1. *C. de judiciis*, judicium cœptum super petitione tertiarum tunc decursarum non procedit super tertiis postea decursis, sed si fuerit motum judicium super rescissione contractus ex causa tertiarum in tempore non solutarum, dicta causa, cum qua fundatum est judicium, si fuerint vera tempore litis motæ, & tempore prolatæ sententiæ, sufficiens erit ad proferendam legitimè sententiam sine novo libello, quia vivit eadem actio, & libellus, ut benè Rovitus *ubi suprà numer.* 16. & 17. quo posito, licèt Mallardus pendente hoc judicio litterarum exequutorialium, duas annatas exegerit, tamen cum eodem primo libello sine nova petitione, judex, rescisso contractu antecedenti, condemnabit, ut litteræ exequutoriales expediantur, unà cum duabus annatis, quod in puncto dicit fuisse decisum, *dict. consil.* 37. *numer.*17. 4

Probatur quartò per celebrem decisionem Gizzarell. 65. ubi refert casum nostrum, scilicet quòd sæpissimè in S.C. & in M. C. V. creditores petunt rescindi contractus adversus eorum debitores propter tertias non solutas vigore pacti, quod ponitur in dictis contractibus. Quod si debitor defecerit à solutione per duas tertias continuas, tunc poterit contractus rescindi, contingit pluries, quòd compilato processu super dicta rescissione debitor solvit tertias decursas tempore litis motæ, & consequenter purgavit moram, interim verò, quia sunt aliæ decursæ, quæ etiam sufficiunt ad contractus rescissionem, instat creditor pro tertiis lite pendente decursis, & debitis, procedi ad rescissionem dicit debitor, quòd illud est novum judicium subdit Gizzarell. contrarium decidisse S.C. quia ex prima instantia, & processu rescisso condemnatur debitor ad tertias, & Capitale, igitur hoc est, quod petimus, quia rescisso contractu, petuntur tertiæ, uti interesse sortis, ut benè post alios Præs. de Franchis *dec.*373. Afflict. *decisione* 93. Surdus *d.*262. *numer.*5. quia rescisso contractu non remanent tertiæ, sed tantùm interesse, loco tertiarum, Regens Lanar. *cons.*63. & quomodo existimentur, imò taxentur per S.C. tractant Visconte *in conclus. suis*, *in verbo interesse*, Theodor. *alleg.*40. *numer.*30. & 36. & *in allegat.*24. *nu.*16. de Angelis ad Gizzarel. *d. dec.*65. *nu.*7. quod etiam firmat Joseph Mele *in addit. ad* Gizzarel. *d. decisione* 65. *cum aliis addentibus.* 5 6

Neque dicatur primò pro parte D. Franc. de Facio in anno 1668. fuisse liquidatum instrumentum per Reverendum D. Fabritium Mallardum pro capitali, & tertiis, & expeditæ fuerunt litteræ exequutoriales, postquam liquidationem dictus D. Franciscus solvit tertias decursas, nec pro capitali fuit facta executio, post mortem D. Fabritii Donatus Mallardus ejus hæres institit pro revocatione litterarum executorialium per quod decretum, fuit dictum, quod renoventur, quod idem contingit in anno 1670. quando iterum institit donatus pro dicta liquidatione capitalis, & tertiarum, unde cum pro parte D. Franc. fuerint præsentatæ apochæ de recepto, non poterit amplius interesse recipi post rescisum contractum, cum sine ulla protestatione fuerint receptæ, pro quo assumpto, & argumento Pars adversa adducit textum *in l. adversus*, *Cod. de usuris*, per quem textum conatur probare, rescisso contractu, non posse amplius peti nec tertias, nec interesse. 7

Sed contrà, parcat mihi Adversarius, quia nec textum vidit, nec practicatum audivit; Textus enim dicit, quòd ille, qui tertias, vel usuras solvit ad minorem quantitatem, quam census est constitutus, videtur tacitè pacisci, ut ad illam minorem quantitatem solvi debeat, secundum quem textum fuisse decisum in S.C. die 27. Novembris 1635. dicit Regens Capyc. Latr. *d.*27. *per totam*, quod idem firmat ejus additio ibi nihil verò ad casum nostrum, ubi nihil agitur, de solutione facta pro minori, vel majori quantitate, sed solum agitur, utrùm rescisso contractu, debeatur interesse pro tertiis, de quo nec textus ille somniavit, imò peto ab Adversario, ut accedat ad M.C.V. & interroget Magnificos Magistros Actorum ejusdem Curiæ præsertim

Magnificum Marcum Aversanum, cæterosque similes, qui ab eis edocebitur sine ullo scrupulo sic practicari, posita liquidatione, & rescissione contractus, quòd recipiendo tertias, vel interesse nullo pacto sibi præjudicat, ut non possit iterum agere pro liquidatione.

Secundò dicit Adversarius, quòd contractus annuorum introituum servata forma bullæ, & secundum pragmaticam primam, de censibus importat, ut capitale sit mortuum, unde tertiæ tantum ex eo decurrentes poterunt exigi, alios contractus esset fœneratitius.

Sed parcat mihi Adversarius, quia vel proceditur ad liquidationem: vigore pacti adjecti rescissorii, ut non solutis tertiis per unum annum, & mensem fiat prædicta liquidatio, vel non si vigore pacti rescissorii, ut dicebamus, tunc rescisso contractu, tertiæ non debentur, debetur tamen capitale, quod non est amissum, idest perditum, sed amissum, idest non fortificat, debetur autem interesse loco tertiarum, & ita in Curiis Ecclesiasticis hujus Civitatis Neapolitanæ, & in toto Regno practicantur liquidationes, ratione constitutionum synodalium, quas Episcopi faciunt pro pœnis consequendis prædictarum liquidationum: unde capitale non est perditum, ita ut non possit recuperari, sed infructiferum, quia non producit tertias, sed earum loco debetur interesse, quod interesse jure naturali, divino, & Canonico debetur, quia retinet debitor pecuniam creditoris, & factus est casus solvendi capitale propter tertias non solutas suo tempore, idest rescisso contractu; unde omnis æquitas patitur, ut illi, cui non deben-
8 tur tertiæ, debeatur interesse ad eandem rationem tertiarum, *argument. l.curabit, C.de actionibus empti.*

Dicit tertiò adversarius fuisse per rescissionem contractus transfusum in alium contractum denuo constitutum per receptionem tertiarum, ad quod adducit Præsidem Anellum de Amato *cons.60.n.5.* Regentem Merlinum *lib. 2.c.36.* ubi dicit ipse, quod isti Doctores dicunt, quod per exactionem tertiarum, fuit extincta actio petendi capitale, & quod capitale utpotè demortuum, peti non possit.

Sed siste parumper, tu qui legis, & rogo, ut videas consilium Præsidis de Amato, qui nihil tale dicit, sed ibi agit de ordine sedendi, ex quibus colligatur de facto nostro, nullum verbum fecit D. Pręs. de Amato, unde credo adversarium voluisse jocare, non allegare; quod idem dico de loco citati Domini Merlini *lib.2.c.36.* ubi mirari non possum de modo allegandi, solum enim dicit *ibi Merlinus*,
9 quod venditor rei, qui pretii creditum cum eodem emptore convertit in emptionem annui census præferri non debet anterioribus creditoribus emptoris ad ornatum textum *in l. singularia, ff. si certum petatur, & in l. licet, Cod. qui potior. in pignor.* sed hoc quid ad materiam nostram? Unum verbum credo voluisse partem colligere ex Merlino scilicet capitale annuorum redditũum deperditum esse, & demortuum, unde nec deberi, nec peti posse, quod ille dicit *n.18.* sed hoc procedit, ut dicebamus, demortuum esse capitale, quo usque per pactum rescissorium in instrumento appositum non fuerit facta rescissio, qua posita rescissione, licet non debeantur tertiæ, tamen debetur interesse ad eandem rationem, prout tertiæ, Rovit. & alii *in pragm.1. de censibus*, unde in hoc nec Merlinum, nec Amatum adducere debebat, quia non dicunt, quod ipse prætendit, sed totum petat à Magnif. Magistris Auctorum M. C. V. quia ipsi bene docebunt modum procedendi.

Audivi inter dentes allegari Consiliarium Paschalem de patr. potest. quasi hic Auctor facit pro parte contraria, sed rogo, ut videant, quia nec Paschalis, nec additio ejusdem talem articulum disputarunt, nec ullum verbum super simili materia protulerunt: unde non credo me loqui cum imperitis, & indoctis, sed more Doctorum, cum illis, qui Doctores allegant, facientes ad materiam; cum Notariis, & aliis similibus, non est nostra sermocinatio.

Neque dicas obstare Merlinum 1. *tom. cap.21.* ubi videtur contrarium dici. Respondeo enim ibi non loqui de contractu ad formam Bullæ, sed de loco cessore, vel &c.

Quare, &c.

DISCEPTATIO XLIX.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Alternativa electionis in capitulis Regularium quare inducta.*
3 *Capitulum generale an possit statuere alternativam, & quando.*
4 *Alternativa in electionibus an sit prajudicialis.*
5 *Alternativa Beneficiorum sacularium collatorum à Rege qualiter servetur in utraque Sicilia.*
6 *Alternativa materiam, qui Doctores à professo tractant.*
7 *Alternativa non observata in præsenti facto nullam facit esse electionem.*
8 *Electio facta, non servata alternativa, est nulla ipso jure.*
9 *Decreti irritantis plures sunt effectus.*
10 *Decretum irritans operatur nullitatem actus ab initio.*
11 *Decrutum irritans ligat etiam ignorantes, & quando.*
12 *Decretum irritans inducit formam.*
13 *Decretum irritans tollit consuetudinem præscriptionem, & impedit executionem sententia.*
14 *Alternativa confirmata per Pontifices quem finem habuerit.*
15 *Alternativa, de qua in præsenti in omnibus ferè Provinciis Religionis Sancti Dominici observatur.*
16 *Alternativa electionis utrum coarctet vota eligentium.*
17 *Alternativæ verba, de qua in præsenti, ponderantur.*
18 *Electio claudicare non debet.*
19 *Alternativa Beneficiorum quos intelligat prò exteris.*
20 *Argumentum quod posset fieri in præsenti peccato in supposito.*
21 *In Religione Sancti Dominici duplex est genus capitulorum generalium.*
22 *Capitulum definitorum qualiter differat à capitulo generali electionis.*
23 *Clausula alternativæ utrum ampliari debeat, vel restringi.*
24 *Diversitas non facit argumentari de uno ad aliud.*
25 *Æquitas cerebrina non est æquitas, sed iniquitas.*
26 *Dictio taxativa tantum an restringatur, vel amplietur.*
27 *Dictio taxativa operatur pactum esse personale.*
28 *Socius in Ordine Prædicatorum longe differt ab Electore.*
29 *Definitores qui sint in Religione Sancti Dominici.*
30 *Definitores quam potestatem habeant, & qualiter.*
31 *Subprior non potest dari in Socium definitoris.*
32 *Socius in Ordine Predicatorum non eligitur à capitulo.*
33 *Definitores, & Socii qualiter differant.*
34 *Breve alternativæ de quibus mentionem faciat, & an comprehendat Socios?*
35 *Socius, & elector qualiter differant.*
36 *Socius non potest eligi, qui fuit immediatè definitor capituli præcedentis.*
37 *Electio Socii quomodo differat ab electione definitoris Provincialis.*
38 *Desinitor generalis utrum possit eligi in Socium.*
39 *Socius an sit formaliter idem ac elector.*
40 *Alternativa electionis post concessionem Vrbani VIII. in Ordine Sancti Dominici fuit practicata in duobus Capitulis generalibus.*
41 *Observantia inducit veram legem, & consuetudinem.*
42 *Consuetudo per duos actus inducitur.*
43 *Consuetudo qualiter de non licito facit licitum.*
44 *Consuetudo parem vim habet cum lege, & est potentior statuto.*
45 *Capitulum, de quo in præsenti Provincialium, an definitorum sit.*
46 *Status ultimus in quacumque re attenditur.*
47 *Electio de qua in præsenti, ut nulla est judicanda.*

ARGU-

ARGUMENTUM.

Electio facta absque alternativa contra formam statutorum Religionum an sit nulla? Adducuntur statuta Illustrissimæ Religionis Sancti Dominici circa electionem faciendam Prælatorum in suis conventibus.

NEAPOLITANA

Nullitatis electionis propter non observatam alternativam in sacro Ordine Sancti Dominici Provinciæ Neapolis.

1 CUm ex decreto Sanctissimi Domini nostri Urbani VIII. die 17. Februarii 1640. statutum sit ut electiones in capitulo generali Patrum Sancti Dominici fiant cum alternativa, in omnibus inquam electionibus tam Provincialium, quàm definitorium, sive Generalium sive Provincialium, electorumque ac Priorum utriusque nationis scilicet exterorum, & Neapolitanorum, prout in pluribus Provinciis ejusdem Religionis idem habetur, teste P. Passarino, *de electione Canonica*, *cap.*36. *quæsito* 2. *fol.* 759.
2 *col.*1. confirmata dicta alternativa per Breve Innocentii X. ut idem Auctor testatur *ubi supra*, quod, & in aliis Religionibus ad observandam pacem, & quietem Patrum, necnon ad tollendas factiones inter eosdem validas esse prædictas alternativas, testatur P. F. Jacobus Raggius Capuccinus, *de Regimine Regularium dub.*26. *conclus.*2. P. Passarinus *c.*30. *num.*150. *fol.*630. *col.*1. quas quidem alterna-
3 tivas Capitulum Generale potest etiam statuere nimirum, ut in Provinciis, vel conventibus Prælatus alternatim igitur modo ex una, modo ex altera natione, ut testatur Castellinus *cap. unico*, *de elect. num.*36. P. Donatus *part.*3. *in praxi Regularium tract.*1. *qu.*10. *nu.*2. qui dicunt, quod capitula generalia ex permissione Apostolica possunt alternativam statuere pro bono Pacis sicuti factum fuit in multis Capitulis generalibus in ordine Prædicatorum, minorum de observantia, & aliorum, & licet talis alternativa
4 per se videatur contraria bono communi, & inferre præjudicium libertati, tam activè, quàm passivè vocalium, ut benè probat Rota *par.*1. *rec. dec.*45. *num.*4. tamen hoc non est simpliciter verum, quia propter multas bonas qualitates, & propter alia enumerata per DD. *ubi suprà* dicta alternativa locum habere potest, prout habet in Religione Illustrissima Dominicanorum; præsertim partibus consentientibus nihil potest prætendi contrarium, ut latissimè fundat Passarinus *c.*2. *n.*61.

5 Similis huic alternativæ in Religione S. Dominici est illa alternativa, quæ viget in regno Siciliæ utriusque fari, ut beneficia sæcularia, quæ proveniunt à Rege Capitulo sub alternativa conferantur, de qua alternativa post Gonzalez *in Regul.*8. *Cancellariæ* plura notat Franciscus Salernus Siculus Panormit. *cons.*1. 2. *&* 3. *cum plurib. seqq.* necnon
6 *cons.*19. cum aliis: similis etiam huic alternativæ est illa, de qua David Doringius *in Bibliotheca Iure Consultorum in verb. alternativa*, Cardinalis Tuschus *in eodem verbo*, necnon latissimè Laurentius Ursellius *concl.*96. *&* 97. qui de omnibus alternativis agit per plures, & plures columnas, Barbosa *in appellativa verborum in verbo alternativa*, posita ergo prædicta alternativa, Jure prætenditur, electionem factam in definitores Capituli Generalis proximè celebrandi in Ordine Prædicatorum, factam inquam in personam Reverendi Patris Magistri Fratris Michaelis de
7 Fontanarosa, & Reverendi Patris Magistri Fratris Thomæ Ruffi, quia unus scilicet Fontanarosa est alterius Provinciæ nationalis, alter verò scilicet Ruffus est etiam alterius Provinciæ, igitur electio eorumdem pro vocalibus in capitulo, nulla est, quia supposita alternativa pro dictis muneribus obeundis, clarè apparet, quod ex duabus electionibus generalibus, seu definitore, & electore capituli generalis, ut in alternativa contineatur, non ambo unius nationis, sed unus ex Neapolitanis, alter ex exteris debet eligi, quia hæc est natura alternativa, ut *suprà* citati Doctores in propriis locis adductis dixerunt; cum igitur PP. Fontanarosa, & Ruffus sint ambo ex exteris nationibus, primus scilicet de Fontanarosa, secundus de Balnearia Calabriæ, clare liquet electionem in eorum personas factam in definitores, seu definitorem, & electorem capituli generalis in præjudicium totius nationis Neapolitanæ contra formam Brevis alternativæ, quia ut ad- 8
vertit P. Passarinus *cap.*2. *num.*62. qui post Castellinum, & Donatum dicit electionem ipso facto esse nullam, si alternativa non servetur, ex quo in dicta alternativa ponitur decretum irritans, cujus effectus multiplex est, primus quidem quod irritat, seu annullat omnia quæ in con- 9
trarium fiunt, *cap. si eo tempore de elect. in* 6. *c.*1. *vers. adjiciebatur de concessione prebendæ in* 6. Theodosius de Rubeis *singul.*258. Gratian. *cap.*281. *& num.*3. *&* 4. *& cap.*574. *num.*5. *&* 9. *& c.*791. *nu.*13. Solorzanus *de jure Indiarum*, *tom.*2. *lib.*2. *c.*4. *numer.*23. qui quidem actus corruit ipso jure, etiam parte non opponente, & operatur nullitatem 10
actus ab initio, cum dicatur habere oculos retro, ut latè Cardinalis Tuschus *tom.*2. *litt. D*, *concl.*115. Theodosius Rubeus *de clausulis*, *claus.*258. Cassadorus *dec.*11. *super regulis Cancellariæ*, Rota apud Farinac. *dec.*142. *numer.*4. *part.*1. Secundus effectus est, quia decretum irritans li- 11
gat etiam ignorantes, Sigismundus de Bononia *dub.* 3. *numer.*6. Rota *inpress. post part.*5. *recent. dec.*235. imò non sufficit præsumpta scientia, quia etiam probabilis, ac justa ignorantiam non excusat, *c. si beneficia de præbendis*, *in* 6. Card. Puteus *dec.*387. *lib.*3. nam statim operatur effectum suum tale decretum à die datæ, idque etiam quoad Papam concedentem talem gratiam, ut benè Solorzanus 12
*ubi sup. numer.*22. Tertius effectus est, quod clausula decreti irritantis inducit formam: unde illa non servata corruit actus, Rota apud Farinac. *dec.*225. *numer.*5. *p.*2. Theodosius Rubeus *numer.*27. imò tollit etiam consuetudinem, 13
tollit præscriptionem, tollit etiam vires sententiæ, ejusque executionem impedit, igitur cum in præsenti præcipiatur, ut alternativa sit electio, per tale præceptum censetur tacitè apposita clausula annullativa, latissimè Farinacius *in fragmentis criminalibus p.*2. *lit. L*, *n.*169. P. Donatus 3. *p. tract.*1. *q.*32. *n.*1.

Quod autem ex vi alternativæ sit statutum, ut unus ex 14
Electoribus generalibus debeat esse unius nationis, alter verò ex altera, clarè liquet, tum ex natura, & essentia alternativæ, quæ non ad alium finem est introducta, & à summis Pontificibus in capitulis generalibus instituta, aut, concessa, nisi ut quælibet natio gaudeat suffragio sine ullius nationis præjudicio in dictis capitulis generalibus, dummodo aliter exceptio aliqua præter alternativam disposuerit, juxta notata per text. *in cap. in alternativis de regulis juris in* 6. ubi novissimè Pater Bardi Societatis Jesu, post P. Reverendissimum Passarinum *ubi supra*, quod in praxi habemus in eodem ordine Prædicatorum, unde in Provinciis, in quibus est alternativa, de quibus plures refert Passarinus *dict. cap.*36. sic in tribus nationibus Cataloniæ, Aragoniæ, & Valentiæ, ex singulis nationibus præter nationem illam, cujus extiterit Provinciis duarum 15
duntaxat nationum, præter Prælatum, qui necessariò esse debet unius, vel alterius nationis servatur alternativa inter duos definitores, aut Electores, ut non ambo ex altera natione suffragium dent, sed unus ex una, & alter ex altera eligatur, ut in Provincia Calabriæ ex natione superioris, & inferioris Calabriæ, sic in Provincia Regni inter duas nationes Neapolitanorum, & externorum quoad definitores, & electores Magistri ordinis ex vi prædicti Brevis observatum est, *ut infrà* videbimus; cur agitur modo in capitulo proximo electionis Generalis Magistri ordinis in præjudicium nationis Neapolitanæ ambo electores sunt facti exterarum nationum, ut ad ferendum suffragium admittantur, ergo est contra formam Brevis, cursu temporis in præjudicium nationis, & posset dari casus in futurum, ut exteræ nationes superiorem faciant, qui gubernare debeat Neapolitanos: igitur est contra finem Brevis, & naturam alternativæ, cujus proprium est, ut in una tantum parte adimpleatur, Barbosa *in dict. cap. in alternativis*, *numer.*29. Pater Bardi *in d. c. in alternativis*, *de regul. jur. in* 6.

Pro quo accedit non esse credendum, quod cum ista 16
lex, sive Breve taliter disposuerit, quod postmodum Reverendi Patris Provincialis Regni, præsertim Pater frater Gregorius Saydia, cum præfuerit in capitulo Provinciali electioni electorum capituli generalis, prætextus, quod ipse, ad quem spectabat ad dictum capitulum generale accedere, erat Neapolitanus, præfatam electionem con-

còntra libertatem eligentium, si nullum fuisset Breve alternativæ, & contra formam Brevis de facto existat, & electionem coarctavit ad solos exteros, cum exclusione Neapolitanorum, certè quod omnia fuissent nulliter facta, ergo ita in casu nostro, prædicta electio sufficere non debet, ut facta est.

17 Difficultas tamen est solvenda, quæ posset adduci in favorem dictæ electionis in personas prædictorum fratrum Fontanerosæ, & Ruffi, stat difficultas in quadam exceptione collecta à natura, & essentia alternativæ in eodem Brevi expressa: ibi (cum verò instat electio Magistri ordinis definitori, & socius sint diversæ nationis ab ea, cujus est Provincialis) cumque Provincialis sit Neapolitanus, nempè Magister Pater Gregorius Saydia, nulli dubium esse potest, quin factum non sit, juxta dispositionem Brevis alternativæ, cujus vigore valida est electio in præjudicium Reverendi Patris Fontanarosæ, & Reverendi P. Magistri Ruffi.

18 Respondeo enim, quod non alia via talis electio potest subsistere, quàm ex illa clausula seclusa, si nullum esset Breve alternativæ, quia claudicaret electio, ob contraventionem dictæ alternativæ ad solos exteros in præjudicium Neapolitanorum, si verò ut de facto accidit, statuta esset alternativa illius natura esset, ut si non adimpleta est illa clausula, unus ex una, alter ex alia natione eligi debet, reducitur igitur defensio ad præfatam clausulam naturæ alternativæ excipientem, quia ut bene Francisc. Salernus *cons.2. l.2. in fin.* loquendo de alternativa in beneficiis sæ-
19 cularibus dicit illa verba volens: & mandans quòd cives recepti, & effecti per privilegium, aut alibi nati penitus excludantur, & sic observari semper debet, & non aliter, nec alio modo, prout in simili de nostra alternativa Provinciæ Neapolitanæ summus Pontifex Urbanus VIII. in Brevi, de quo agimus.

20 Respondeo secundò quod argumentum peccat in supposito, cùm sit præter casum, de quo agimus, & praxim cujuscumque Provinciæ Regni contrariam, peccat in supposito, quia est extra casum: nam cum simus in casu duorum electorum, seu Definitoris, & electoris, non autem in casu definitoris, & Socii: nam si præfata responsio prætendit vi illius clausulæ sustinere electionem illam in personas duorum exterorum validam esse, tunc oportet, ut supponat eundem casum esse duorum electorum, seu definitoris, & Socii, quod tamen falsissimum est, in eo casu, in quo idem est Socius, definitor, & elector, prout faciliter convincitur.

21 Pro hujus autem intelligentia animadvertendum est, quod in Provinciis Patrum Prædicatorum Sancti Dominici, teste Patre Passarino in suo tractatu de electione Canonica, duplex est genus Capitulorum generalium, etiam electionis magistri Ordinis, & unum quorum dicitur Capitulum generale Provincialium, aliud Capitulum generale definitorum, inter quę hæc est differentia, quantum attinet ad præsentem materiam: quia in Capitulo generali definitorum ad electionem magistri Ordinis, præter Provincialem, interveniunt duo, scilicet definitor, & Socius; In capitulo verò generali Patrum Provincialium, præter Provincialem, interveniunt duo Electores, vel duo Definitores, primus, & secundus, qui numquam veniunt sub nomine Definitoris, & Electoris vel primi, & secundi electoris. Hoc posito.

22 Probatur primò evidenter clausulam illam hunc casum non comprehendere: nam sermo ibi est, de definitore, & Socio, non verò de duobus Electoribus, igitur loquitur ibi, & decernitur, de capitulo generali electionis, quod est capitulum definitorum, cùm ad hoc genus Capituli pertineat Definitor, & Socius, non ad Capitulum generale Provincialium, ergo si in præsenti sumus in casu capituli generalis Provincialium ad quod non vadunt Definitor, & Socius, consequenter fit, quòd clausula illa dicitur præter casum, & firma remanet alternativa in sui natura, cujus proprium est, ut verificetur, juxta sui partem, ut latissimè DD. suprà citati, in aliis verò casibus putà Capitulorum generalium, ut in præsenti non accedunt Definitores, & Socii.

23 Rursus cùm simus quoad illam clausulam in pœnalibus odiosis, & exorbitantibus non excluditur una integra natio à prædictis muneribus Definitoris, & Socii subeundis, quia dicta clausula debet restringi ad solum casum Definitoris, & Socii, ut verba sonant, non autem ampliari in præjudicium alterius nationis in aliis casibus, in quibus non accedunt Definitor, & Socius, nec derogat alternativæ definitorum, tam Provincialium, quàm Generalium in ipsamet electione, ut *in Brevi Urbani VIII. de quo suprà*, quia sumus in diversis casibus, unde argu- 24
mentum de uno ad alium non valet, ut *in l. Curatorem, Cod. de interdicto matrimonio:* Tum quia sic significatur exceptionem, & regulam esse ad invicem contrarias per text. *in l. vix certis*, ubi Gloss. *ff. de Iudic. & in l. intra, §. finali, ff. de minorib. & in l. si hæres, ff. ad leg. falcid.* Barbos. *de diction. diction.* 426. *n.* 5. Card. Tuschus *lit. C, conclus.* 1042. idem Barbosa *in loco* 29. *per totum*, nec à diversis ad diversa validum est argumentum, per text. *in l. Papinianus exuli, ff. de minor.* Cardin. Tusch. *litt. A, conclus.*510. *numer.*3. Barbosa *in loco* 137. *per totum*, quia æquitas cerebrina ex suo capite inventa, non dicitur æquitas, sed iniquitas, & quando est contra le- 25
ges non est extendenda, Jason *in l. qood si Ephesi, §. interdum, ff. de eo, quod certo loco*, Decianus *cons.*38. *numer.*42. *& seqq.* Card. Tusch. *tom.*3. *litt. E, concl.* 312. *numer.*16. Unde dici solet, quod dictio taxativa tunc, & 26
eo casu est restrictiva, & limitativa dispositionis, quod idem est in dictione *tantum*, quæ restringit, ac impedit extensionem, Theodosius Rubeus *in suis singularibus to.* 2. *p.*7. *concl.*820. nunquam enim extenditur ad ea, quę sunt ee substantia, & forma, ut dixit Rota *in Rom. hær.* 11. *Iunii impressa*: post Farinacium *dec.*723. *part.*3. sicuti neque extenditur ad clausulas substantiales non solitas apponi: propterea in odiosis pœnalibus, & exorbitantibus, nullam esse faciendam extensionem dixerunt Villaut, *de extensione legum numer.*80. *& in rubrica, de extensione legum pœnalium, numer.*19. Farinacius *in fragmentis litt. E, numer.*109. quia dictio taxativa, & clausula irritans includit expressum, & reliqua excludit, *l. qui aliena, §. libertas, ff. de negot. gest. l. qui sella §. qui actum, ff. de servit. rustic. capite cum Ecclesia Sutrina, de causa possessionis, & proprietatis:* ubi Abbas *numer.*9. & habet negativam implicitatem, ita quod aliter fieri non possit, quia 27
per dictam dictionem censentur pacta personalia, juxta notata per Franciscum Sousa, *in comment. ad titulum de pactis, art.*9. *quæst.*2. *numer.*7. & est exceptiva, & limitativa, sicuti dictio tantummodo, *l. his solis, ff. de cond. indeb. l. his solis, C. de revoc. donat.* Franch. *dec.*223. *numer.* 4. *par.*1. Farinac. *dec.*740. *numer.*4. *& dec.* 600. *numer.*7. *p.*2. *rec.*

Secundò probatur falsitas suppositi, nam Socius in or- 28
dine Prædicatorum est longè diversus ab Electore, tum quia aliàs nulla esset differentia inter capitulum generale definitorum, & capitulum generale Provincialium, & frustra pro primo designaretur Definitor, & Socius; pro secundo verò duos Electores, nam Definitores sunt illi qui in Capitulo generali repræsentant totam Religionem, 29
solent dici Coadjutores, Collegæ, & participes officii generalis, & veluti Religionis seniores sunt, & supremi judices: Rodriquez *part.*2. *disput.*45. *art.* 2. Miranda *p.* 2. *q.*17. *art.*2. Sigismundus à Bononia, *de elect. dub.*117. *&* 118. P. Samelius Dominicanus *tract.*3. *disp.*3. *controv.* 1. *&* 2. P. Passarinus Dominicanus *capite* 37. *de electione Canonica*; quibus tamen non convenit potestas sejunctis, & separatis extra Capitulum, sed solùm, ut collegialiter Congregatis, hinc eligi debent à tota Religione, nimi- 30
rum quilibet illorum à qualibet Provincia suæ Religionis, cui Definitori eunti ad Capitulum generale datur Socius, qui tamen non eligitur à toto capitulo, sed à Provinciali, & definitoribus, Capituli Provincialis, ut *in constitutionibus Dominicanæ Religionis distinct.*2. *cap.*5. §.4. P. Donatus *part.*3. *tract.*5. *qu.*42. subprior tamen non potest da- 31
ri in Socium definitoris, ut ex pluribus Capitulis Dominicani Ordinis dicit Passarinus *ubi suprà numer.* 5. qui latissimè agit de diffinitoribus, tum Capituli generalis, tum etiam de electione definitorum Capituli Provincialis.

Socius verò in Ordine Prædicatorum non eligentur à 32
Capitulo, sive Provinciali, sive intermedio si celebrari contigerit, sed instituitur per commissionem factam à definitorio dumtaxat, unde non fit scrutinium, seu decretum electionis scriptum, sicuti in electione Prioris, sed socio dantur testimoniales de ejus electione, quas si non deferat, non admittitur ad electionem, imò diem pro socii electione statuere spectat ad Superiorem, vel ad Vicarium

rium

rium Conventus, si non adest supprior, ut latè post alios Passarinus *d. c.39. numer.*18. *in fin.* ut latè agit de conditionibus requisitis in electione dicti socii, sic apparet lon-
33 gam esse differentiam inter socium missum cùm Provinciali, & inter diffinitores missos cum eodem, pro quo plura considerat Pater Remigius Scropha Ordinis Prædicatorum *q.*17. inter eosdem socios, & definitores; si verò fuerint electores, & non socii tunc eligi debent cum eisdem solemnitatibus à toto capitulo.

34 Hinc valdè notandum est, quod propter hanc causam Breve prædictum loquendo de alternativa servanda in electionibus, solùm facit mentionem de diffinitoribus Provincialibus, Generalibus, & electoribus, ut ibi videre est, & non meminit ullo modo de sociis inferioribus, cum de hujusmodi capitulis verificetur clausula diffinitoris, & socii, quia socius non eligitur, sed illi committitur, unde non ait, quòd eligatur alterius nationis, à natione Provinciali, sed dicit sic, ut detur definitori socius, igitur per clausulam illam non derogatur alternativæ.

35 Probatur tertio ex altera differentia, & discrimine inter socium, & electorem, nimirum, quod socius in defectum definitoris subingreditur, seu subrogatur ad definiendum in capitulo generali, elector verò si deficiat definitor non ingreditur, nec subrogatur, sed tantum eligit, igitur arguere à socio ad electorem, ex vi illius clausulæ, esset dictam electionem à peccato non excusare, quia cum exceptio firmat regulam in contrarium, sic clausula loquitur de definitore, non potest extendi ad aliam materiam: unde cum deinde excipitur casus definitoris, & socii, quod sint ejusdem nationis diversæ ab ea, cujus est Provincialis, non infirmatur, sed potius firmatur alternativa quoad electores, nimirum, quod unus sit unius nationis, alter ex altera, quicquid sit de Provinciali qui de necessitate ex una illarum nationum esse debet.

36 Probatur quarto ex constitutionibus ordinis Dominicani, ubi agitur de socio, & dicitur, quòd per tria capitula generalia immediatè sibi succedentia, quæ perinde habent vim constitutionis in Ordine Prædicatorum sancitum est, quod in socium talem non possit eligi ille, qui fuit immediatè præcedentis capituli definitor, ita verba definitorii *litt. T*, *fol.*122. quod etiam refert P. Passarinus *cap.* 37. *de elect. definitorum*, capituli generalis, & Provincialis, dicens, quod ista constitutio fuit inchoata in capitulo celebrato de anno 1288. confirmata deinde Coloniæ in anno 1301. & tamen de facto in Provincia Regni illi, qui fuerunt mediatè definitores præcedentis Capituli generalis, ut est P. Ruffus, & P. Gigante sunt electi in electores, igitur talis electus est longè diversus à socio; nam aliàs cum fuerunt definitores præcedentis capituli non possent esse electores futuri capituli generalis.

37 Quia verò sumus in casu jam deciso à Reverend. Vicario Generali Patre Passarino, ideo videamus ordinationem juxta ejus sensum, & totius Religionis, quia per duas epistolas Fratri Seraph. de Rubeis directas constituit longè diversam electionem esse in socio, quàm in definitoribus Provincialis, igitur evidenter apparet constitui differentiam inter socium capituli generalis, & inter definitorem ejusdem, nam alias decidisset contra illa tria capitula generalia prohibentia eligi in socium, qui fuit præcedentis capituli definitor, quod non est dicendum, nec alia de causa prohibitum fuit socium esse, qui fuit definitor, nisi quia idem est socius, & elector.

38 Neque dicas, quòd si hoc esset, sequeretur, quòd ille, qui fuit unius capituli generalis definitor, posset eligi in Socium, eique permittere illi solum eligere, & non definire, & in defectum definitoris, quia non est absurdum, ut contra illa tria capitula agatur, quia respondetur, quòd decisio Patris Vicarii Generalis fundatur in eo, quod Elector est longè diversus à Socio: nam si esset idem, sicuti non potuisset eligi in Socium, ita nec alii potuissent in electores, quia Socius est persona mista conjunctum habens jus eligendi, non definiendi.

39 Unde arguitur, quòd sicut verbum, Socius, in illis tribus capitulis generalibus non extenditur ad electorem: unde lex prohibens definitorem præteritum eligi in Socium, non prohibet eligi in electorem juxta decisionem Reverendissimi Vicarii Generalis, ita ly *Socius* in Ordine Prædicatorum alternative non extenditur ad electorem: unde clausula prohibens Socium ejusdem nationis esse cum Provinciali, non prohibet talem eligi in electorem: nam tantum ad electionem diversus est Socius ab electore, igitur servanda est ad unguem alternativa, alias sequeretur, quòd *ly Socius* comprehenderet electorem, quod non est, quia Socius non est idem, ut elector, & solum Socius debet esse, qui non fuit definitor præcedentis Capituli: ergo similiter Socius debet esse Nationis diversæ à natione Provincialis, non autem elector, vel si hoc ampliatur etiam ad electores Capituli Generalis, simul ampliari debet ad electores, & sicuti ex alio capite electio Magistri Ruffi in electorem, esset nulla, quia ipse fuit præcedentis Capituli definitor, qui cùm possit esse Socius subsequentis capituli, nec potest esse elector, quia *ly Socius*, extenditur ad electorem, igitur quocumque se vertat adversarius, prædicta electio est nulla, & uti talis declarari debet; quæ quidem responsio praxi Provinciæ Regni accommodatur, nam illa clausula restringitur ad votum definitoris, & Socii, & ulterius non extenditur circa Capitulum generale definitorum, & sic observari alternativam etiam inter electos, unum unius Nationis, alterum diversæ, vel ejusdem nationis cum Provinciali, quando capitulum fuit Provincialium.

In quo observandum est, quòd post emanationem Brevis alternativæ factum de anno 1640. per Sanctissimum Urbanum VIII. duo tantum Capitula generalia electionis magistri Ordinis sunt celebrata, primum fuit post quatuor annos post emanationem Brevis, in quo fuit electus recol. mem. P. Generalis Turcus in anno 1644. secundum fuit celebratum in an. 1650. in quo fuit electus recol. memor. Magister de Marinis, in hoc postremo capitulo, quod fuit definitorium, fuit observata clausula illa Brevis, scilicet alternativa, fuit enim provincialis P. Magister Gregorius de Vio à Caeta, qui exterus erat, definitor verò, & Socius nationis diversæ, scilicet Neapolitanæ, ut Pater Blasius Mazzella, & Prædicator Generalis Fr. Stephanus Palma, qui ambo erant Neapolitani, cæterum in primo capitulo electionis Reverendissimi Turci, quia fuit Capitulum Provincialium, non definitorium ac proinde accessuri non erant definitor, & Socius, sed duo definitores, aut electores, non ita res se habuit, sed provincialis fuit exterus, scilicet P. Magister Gregorius de Tripalda, definitores verò primus fuit Neapolitanus, ut Magister Paulus Caracciolus, secundus verò fuit ejusdem nationis, cujus erat provincialis, quia fuit Magister Reginaldus Balsamus à Specla oppido quodam Apuleæ, ut inter istos alternativa servaretur, & sicuti habemus in praxi servatum, ita in posterum servandum est jura exclamant, quia observantia est illa quæ inducit veram legum interpretationem, consuetudinem, & modum operandi, tum in judicio tum extra, ut latissimè Rota Romana, teste Oliverio Beltramino *in annotationibus ad Ludovisium dec.*184. *num.* 8. cujus verba refert, & sequitur Castill. *tom.*5. *controv. c.* 93. §.7. *numer.*2. ut latissimè Salgadus, *de retentione Bullarum* 2.*p. cap.*30. §.5. *à numer.* 18. *& p.*1. *cap.*9. *à numer.*73. cum ergo taliter fuerit observatum post emanationem Brevis alternativæ, idque in duobus casibus succedentibus sequitur ita esse, ut leges servandum, quia per duos actus consuetudo inducitur ultra titulum existentem, ut *in l. de quibus*, *ff. de legibus*, quæ consuetudo dicitur forma, & quasi alterum jus naturale: ac proinde omnia potest, Cardinalis Tuschus *tom.*2. *litt. C*, *conclus.*806. *numer.*16. & æquipollet Veritati, *l.*1. *ff. de servit. & aqua*, & facit de non licito licitum, & è contra, ac proinde excusat ab omni pœna, si fiat actus non licitus, Bart. *in leg. si fugitivus*, §. *apud Labeonem*, *ff. de ædilit. edict.* noviter Pilaja *in decis. Can. tom.* 2. *decis.* 10. *de censib. numer.* 8. quod sanè intellige, ut procedat, quo ad pœnam temporalem, quia quoad pœnam peccati, & spiritualem consuetudo non facit de illicito licitum contra legem, Gloss. *in capite denique* 4. *dist. & in cap. cum venerabilis*, *de consuet.* quas adducit idem Pilaja: unde consuetudo est illa, quæ parem vim habet cum lege, *d. l. de quib. ff. de legib.* §. *ex non scripto*, *de jure naturali gentium*, *& civili*, *cap. fin. de consuetudine*, *capite consuetudo dist.*1. *l.*2. *Codic. quæ sit longa consuetudo*, & venit appellatione juris, & est potentior statuto Giurba *ad consuetudines Messanæ in procœmio numer.*12. Navar. *quæst. forens. quæst.* 103. *numer.* 2. diciturque optima legum interpres, *leg. minimè*, *ff. de legib. l. de interpretatione*, *ff. eodem cap. cum dilectus*, *de consuet.* ideoque potest introducere quicquid potest privilegio concedi, & quic-

& quicquid potest per pactum statui, ut bene Tuschus *litt. C*, & Pilaja, *lib. 2. p. 8. dec. 10. n. 81. & 141.* sic est in-
45 terpretativa contractuum, *l. quod si nolit. §. qui assiduo, ff. de ædificiis privatis*.

Igitur cum in duobus Capitulis generalibus duo exempla habeamus, de quibus *suprà* practicatum, quod in præsenti intendimus, nec ullum habeamus exemplum in oppositum, quod nimirum ex aliqua Congregatione generali fuerit oppositum practicatum, ideo dicere debemus, talem observantiam, & legem natam in titulo procemiali SS. Urbani VIII. servandam esse in præsenti capitulo, cum sit capitulum generale, non definitorium, sed Provincialium in utile totius Religionis, ergo non debemus alternativam restringere, sed potiùs intelligendam esse in præsenti, prout in aliis duobus capitulis *suprà* adductis fuit observata, quia sic attenditur
46 ultimus status, de quo *in cap. consultationibus, de jurepatr.* nulli nationi præjudicans, non sicuti modo Provincialis ex Neapolitanis, ita contingere posset, quod in altera electionis Capituli generalis provincialis sit exterus, & tunc, sicuti modo contra statutum Ordinis præjudicaretur Natio Neapolitana, si uterque elector admittatur exteræ nationis, sic tunc præjudicium inferretur, ut sicuti exteri, si uterque elector Neapolitanus admitteretur.

47 Ex vi igitur alternativæ, ejusque natura, & essentia & ex vera intelligentia pluries practicata colligitur firmam esse conclusionem, de qua in præsenti firmamque regulam, & communem legem in praxi pluries observatam, & nunc tanto magis servandam, electionem prædictam nullam declarari ex vi alternativæ, nec proinde ad definiendum, & eligendum admittendos esse duos ex definitoribus proximioris Capituli provincialis antecedentis, quorum unus sit exterus, alter verò Neapolitanus alias posset de nullitate dici electionis Magistri ordinis.

Quare, &c.

DISCEPTATIO L.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur & Authores qui de hac quæstione scripserint. Ferro viam aperit qui per contraria procedit.*
2 *Ecclesiastica bona qualiter sint immunia à gabellis, tributis, &c.*
3 *Bona Ecclesiastica differunt à patrimonialibus.*
4 *Sacrilegium committitur per occupantem bona Ecclesiastica, non verò patrimonialia Clericorum.*
5 *Ecclesiastica bona plura habent privilegia, & quæ sint.*
6 *Ecclesiastica bona causa negotiandi translata non gaudent immunitate.*
7 *Patrimonialia bona Clerici subjiciuntur statuto de extractione prohibita.*
8 *Clericus in patrimonialibus censetur laicus, & tenetur solvere dirictus.*
9 *Immunitas gabellarum an sit de jure divino.*
10 *Clericus pro personis propriis, & etiam Ecclesiasticis non sacris tenetur solvere dirictus si extra Regnum extrahant.*
11 *Bona privata Clericorum præscribuntur, ut bona laicorum.*
12 *Retractus habet locum in bonis Clericorum si vendantur secus in bonis Ecclesiæ.*
13 *Collectas, & onera non tenentur solvere Clerici, & quando.*
14 *Statuta laicorum generalia quando ligant Clericos.*
15 *Statuta ne extrahantur bona ob quam rationem fieri soleant & ad quem finem.*
16 *Ecclesiæ quando teneantur servare statuta pro bono publico.*
17 *Statuta laicalia, quæ disponunt super illis quæ competunt Clericis non ut Clericis ligant eos, & quando.*
18 *Statutum excludens Religiosos à Collegio est validum.*
19 *Textus* in cap. Eccles. S. M. & cap. quæ in Ecclesiarum de constitut. *qualiter procedant.*
20 *Legislatores Superiores licet laici, quando ligant Clericos & quomodo.*
21 *Potestas duplex, una Ecclesiastica altera sæcularis, & hæc una contentiosa altera politica.*
22 *Clerici non obstante Clericatu sunt Cives, & membra reipublicæ.*
23 *Clerici sunt exempti de jure divino quoad spiritualia.*
24 *Leges Politicæ sunt à Clericis servandæ, & quando.*
25 *Decisio Regentis Reverterii* 31. lib. 3. in puncto *adducitur.*
26 *Serici asportatio extra Regnum est contra Regalias D. Regis.*
27 *Serici confectio ad Regalias spectat, & quomodo.*
28 *Clerici tenentur servare statuta laicorum disponentia circa annonam.*
29 *Statutum ne extrahatur frumentum ligat Clericos.*
30 *Summi Pontifices, pro tempore Eminentissimi Cardinales, & Sacra Congregatio voluerunt Episcopos conformari debere cum laicis, quoad extractionem.*
31 *Decisio Grammatici* 100. *qualiter processerit, & hodie est revocata.*
32 *Leges municipales ligant Clericos posita licentia expressa vel tacita Summi Pontificis.*
33 *Pontificis oraculum quando petendum & in quibus statutis.*
34 *Bulla Pii V.* 11. *adducta per adversarium nihil contra nos.*
35 *Clericorum contributio ad favorem Principum sæcularium qualiter concessa per SS. Pontifices.*
36 *Leges laicales de regalibus loquentes ligant Clericos & an sericum sit de Regalibus.*
37 *Leges, licet in commodum respiciant Clericorum interdum, ligant tamen eos licet sæculares, & quando.*
38 *Statutum de non facienda extractione comprehendit Clericos non solum quoad licentiam, sed etiam quoad solutionem gabellæ.*
39 *Sperelli opinio, quæ dicit Clericos non teneri petere licentiam extrahendi reprobatur.*
40 *Barones non possunt facere banna ne extrahantur fructus vel alia de Regno.*
41 *Exempla adducta per adversarium non probant ad materiam.*
42 *Observantia antiquissima dat jurisdictionem, etiam in Clericos.*
43 *Statuta loquentia de extractione in omnibus Regnis ligant Clericos.*
44 *Clerici an directivè, an coactivè teneantur servare leges loquentes de extractione.*
45 *Coactio ad observantiam harum legum non fit per judicem Ecclesiasticum.*
46 *Iudex laicus cogit Clericos ad talem observantiam.*
47 *Extractionis judicium quando, & qualiter requirat fragrantiam.*
48 *Clerici extrahentes extra Regnum coram judice laico tenentur respondere.*
49 *Iudex laicus cognoscit de pensionibus solvendis Regiæ Coronæ.*
50 *Clericorum bona inventa pro extractione incidunt in commissum & applicantur fisco Regio.*
51 *Pœna à Clericis quando per laicos exigi possit.*
52 *Iura civiliæ disponunt posse laicos agere in rem contra Clericos, non in personas.*
53 *Clericorum bona inanimata quomodo à laicis cognosci possunt.*
54 *Ecclesiarum bona qualiter non possint extrahi.*
55 *Clericorum arma qualiter possint accipi, si reperiantur in fragranti.*
56 *Clerici ob contrabanna pœna corporali non puniuntur, sed pœna Bursali, & pecuniaria.*
57 *D. Regis Philipp. II. Privilegium pro Clericis Regitanis quid operetur.*

ARGU-

ARGUMENTUM.

Ecclesiastica bona à patrimonialibus Clericorum longè differunt, habent tamen illa plura Privilegia: sed Patrimonialia judicantur ad instar laicorum. Dirictus Gabellarum à Clericis pro suis bonis sunt solvendi. Statuta laicorum Generalia ligant Clericos, & quando, latè examinatur. Potestas sęcularis contentiosa una & Politica altera. Clericorum exemptio de jure divino quoad spiritualia tantùm. Reverterii *dec.*31. *lib.*3. solemnis pro hac materia in exactionibus non faciendis intercessit S. P. voluntas nuntio Neapolitano declarata. Decisio Grammatici 100. in causa reclamationis fuit revocata. Bulla 11. Pii V. nihil facit ad propositum, licet adducatur ab adversario: Leges loquentes de Regaliis Clericos ligant. Statuta prohibentia extractionem ligant bona Clericorum non solùm quoad licentiam, sed etiam quoad solutionem Gabellæ & vi coactiva, quæ coactio est facienda per judicem sęcularem, & utpotè in commissum cadentia applicantur fisco sæculari, licet non puniantur ipsi pœnis corporalibus, puniuntur tamen pœna pecuniaria. Clericorum bona an sint exempta à Statutis laicorum prohibentibus exactionem serici, & victualium, & si isti cogi possunt à laicis ad solvendas has gabellas, & bona capta cadant in commissum, & fisco laicali applicari valeant?

1 Consultatio ad me transmissa pro Clericis Rheginis, ne teneantur servare statuta prohibentia extractionem rerum Serici scilicet &c. incipit tali modo (certa, & indubitata est Theologorum, Canonistarum, & jurisconsultorum propositio bona Ecclesiastica esse immunia à gabellis, tributis &c.) pro qua conclusione fundanda adversarius scribens, potuisset allegare Alexandri Sperelli decisiones *to.*1. *dec.*12. 13. *&* 14. ubi fundat statuta laicorum prohibentia annonam, & alia similia extra territorium deferri, non ligare Clericos, quæ sunt decisiones contra Concilium Menochii 800. sicuti ego potuissem allegare, seu potius adducere allegationem Regentis de Neap. pro Regno Siciliæ in hac eadem causa & allegationem typis impressam Illustriss. ducis Diani pro hac eadem causa ultra Mausonium, & alios Doctores de Regno, ut autem de meo aliquid proferam, & verè quid sentio dicam ad unguem omnia per adversarium dicta reprobabo: quia si Baldus *in l. precib. Cod. de impub.* & aliis substitutionibus dixit quod ferro viam aperit qui per contraria procedit ex allegatione adversarii in eo sensu accipienda quo debet intelligi per contraria à me ponderanda, veritas negotii elucescet, & antiquissimam Regni observantiam, consuetudinem, & justitiam non perturbabunt Clerici Rhegini.

2 Dicit primo adversarius, quod est certa & indubitata Theologorum & Canonistarum, ac Jurisconsultorum propositio bona Ecclesiastica esse immunia ab omnibus gabellis, & tributis à laicis impositis, & pro hoc adducit consuetudines.

3 Sed contra, quia adversarius confundit bona Ecclesiastica Sacra, & bona Patrimonialia Clericorum: nam bona Ecclesiastica Sacra longè majora privilegia habent, quam patrimonialia; quia hæc temporalia sunt, sed Ecclesiastica quasi Sacra in quibus cadit sacrilegium, & ea occupantes ut sacrilegi puniuntur in utroque foro *c. nullius, cap. prædia, cap. nulli liceat, in quæstione* 2. *cap. attendentes* 17. *q.*4. Maranta *de ord. judiciorum, part.* 4. *dist.* 1. *numer.*6. Menoch. *de retin. remed.*3. *numer.* 227. *& sequenti.* quod non est in occupantibus res Clericorum patrimoniales: unde Canonistarum Magister Felinus scilicet *in cap. Eccles. S. Mariæ, de constitut.* & Menochius *d. cons.*800. *numer.*47. distinguunt, & optimè bona patrimonialia à bonis Ecclesiasticis Sacris, & licet Clerici habeant in patrimonialibus fori privilegium, *cap. fin. de vit. & honestate Clericorum, cap. Ecclesiarum* 12. *quæst.*2. Ancharanus *in clementina præsenti de censibus*, non tamen habent privilegium Ecclesiasticarum rerum, & ideo ea oc- 4
cupantes non sunt sacrilegi glossa *in cap. possessiones* 16. *quæstione* 3. Abbas *in cap. Ecclesia S. M. sect.*2. *num.*3. *de constit. & in cap. si diligenti, numer.*36. *de præscriptionib.* Covarr. *lib.*1. *var. cap.*4. *num.*3. Gutierrez *lib.*1. *can. quæst.*34. *num.*11. Pereyra *de manu Regia, cap.*27. *num.* 8. unde res Ecclesiasticas gaudere majori Privilegio, quam res patrimoniales Clericorum & non in aliis casibus gaudere dico res patrimoniales, nisi in casibus à jure expressis ut post multos tuetur Ansaldus *de jurisdictione, part.*5. *tit.*3. *c.*4. *n.*32. *ad fin.*

Unde videmus quod pro bonis Ecclesiasticis Sacris Cle- 5
rici ad solutionem aliquam non tenentur, nec statuto possunt ligari Baldus *in l.*2. *Cod. de Episcopis, & Clericis*, ubi loquitur de fructibus præbendarum Surd. *cons.*301. *numer.* 62. Ripa *de remediis ad conservandam ubertatem*, qui loquuntur de fructibus recollectis ex prædiis Ecclesiæ *numero* 122. Bajardus *ad Clarum §. statutum quæst.* 82. *numer.* 87. Afflictus *in cap.*1. *in verbo vectigalia in tit. quæ sint regalia, num.*93. *&* 94. ubi limitat quando bona Ecclesiasti- 6
ca portarentur negotiandi causa, quod tamen negat Campagna *in clem.*1. *de vita, & honestate Clericorum, numer.* 226. Rolandus *cons.*71. *numer.*8. *vol.*4. Sesius, *de just. & jur. lib.*2. *cap.*33. *dub.*3. Mauffonius, *de Contrabannis, qu.* 8. *numer.*3. Secus in bonis patrimonialibus, pro quibus 7
tenentur Clerici statuto, de extractione loquente, & ad solutionem diricti æquè ac laici, ut bene Menochius *d. cons.*800. *numer.*47. Felinus *in cap. Ecclesiæ S. M. de constit.* Abbas *cons.* 6. *lib.*1. ubi distinguit inter vinum, & oleum natum ex prædiis Ecclesiasticis, vel Patrimonialibus, & ait ex Ecclesiasticis non deberi gabellam, secus ex patrimonialibus ut bene fundat Velasc. *cons.*131. *num.* 8
9. *tom.* 2. quia in patrimonialibus Clericus censetur laicus, & tenetur solvere dirictus, ex gloss. notabili 2. Panormitanum *in cap.*1. *numer.*4. *de consuetud.* Abbas *d. cons.* 6. *vol.*1. Afflictus *ubi supra in verbo vectigalia, numer.*93. Melchior Phæbus *dec. Lusitana* 19. *num.*4. *&* 8. *p.*1. Insignis Theologus Stephanus Fagundez, *in* 8. *præcepto Decalogi, lib.*8. *cap.*43. *num.*23. Laffarte, *de decima venditionis, c.*19. *nu.*45. Renatus Koppinus, *de Sacra Politia, lib.*3. *tit.*2. *nu.*1. *& seq. ergo.*

Dicit secundò Adversarius immunitatem tunc esset de 9
jure divino adducit text. *in cap. quamquam de censibus in* 6. *& in cap. non minus, & cap. adversus, de immun. Eccles. & cap.*1. *&* 3. *eod. tit. in* 6. *& in Clementina præsenti eod. tit.* & in Trid. *sess. de Reform.* 25. *cap.*2. quibus juribus cavetur non licere exigere pedagia, neque guidacia ab Ecclesiasticis etiam pro rebus propriis quæ negotiationis causa non deferunt, quibus est conformis bulla in Cœna Domini *Clausula* 18. per quam prohibetur Ecclesiasticos gravari etiam in bonis patrimonialibus, prout sic intelligunt supradicta Jura Molina, *de Iust. disp.*670. Diana *tom.*1. *tract.*2. *resolut.* 40. Carolus de Graff. *effectu* 3. *num.*19. Barbosa *in d. cap. Eccles. S. Mariæ, numer.* 34. *de const.* Fagundez *lib.*8. *de præscript. Ecclesiæ, cap.* 12. *num.* 3. ubi dicit idem judicandum de bonis Ecclesiæ, quàm de bonis patrimonialibus, Surd. *cons.*301. *numer.*65. Castill. *de tertiis debitis c.*9. Arignianus *de legibus lib.*2. *contr.*21. Ægidius Tomatus, *de collectis pag.* 84. *&* 85. Covarru. *pract. cap.*31. *de inhib. c.*8. §.1. *à num.*11. Morla *in Emporio p.*1. *tit.*2. *qu.*12. Genedus *collect.*35. Cevallos *quæst.*550. *& tom.*5. *cap.*5. *&* 6. Delbene *tom.*1. *cap.*50. *dub.*8. & est decisio Rotæ *in una Barcinonensi exemptionis* 21. *Iunii* 1636. coram Coccino, *& in Alben. Gabellæ die* 28. *Iunii* coram Merlino, ubi latè probatur ex scripturis exemptionem gabellarum competere bonis Clericorum de jure divino teste Diana *to.*7. *tract.*1. *resol.*19. quas decisiones ponet Diana *in fi. p.*5. & P. del Castillo, *de just. & jur. lib.*2. *tract.*2. *disp.* 4. *dub.*6. *numer.*109. Gabedus *p.*2. *decis.* 83. Idem Diana *p.* 1. *tractat.*2. *resol.*1. Torreblanc. *lib.*5. *juris, capite* 2. Farinacius *tom.*1. *q.*8. Larrea *in alleg. fiscalibus p.*1. *alleg.*27. *nu.* 25. & noviter Pilaja *in decis. Canonicis lib.*1. *dec.* 11. *n.*137.

Sed contra Primò quia firmiter dico Clericos pro bonis 10
propriis, & etiam Ecclesiasticis non Sacris teneri solvere dirictus si extra Regnum extrahant, quia DD. sunt intelligendi pro materiis de quibus loquuntur. Unde quo ad forum Clericus sic convenitur pro bonis Ecclesiasticis sicuti pro propriis coram Judice suo, sed quoad alia Patri-

trimonialia Clericorum differunt ab Ecclesiasticis, nec pari cum eisdem utuntur Privilegio, Colerus *de processu part.* 1. *cap.*3. *num.*206. Menochius *dict. cons.*800. *num.*47. Tiraquellus *de retract. consanguinitatis* §.32. *glossa unica num.*
11 80. & 81. unde privata bona Clericorum præscribuntur ut bona laicorum, sed bona Ecclesiæ 40. annis *auth. quas actiones, Cod. de Sacros. Eccles. cap. de quarta cap. illud de præscript. cap. accedentibus, de Privilegiis*, Rossental *de feudis cap.*6. *conclus.*58. *num.*10. Aldovinus *cons.*81. *num.*14. &
12 vendente Clerico rem patrimonialem habet locum retractus, Guttierez *pract. lib.*2. *quæst.*156. nec Ecclesiastici in patrimonialibus restituuntur in integrum, Cæsar Ursillus ad Afflictum *d. q. n.*1. Sforzaodus *part.*1. *de restitut. in integrum quæst.*6. *art.*8. Ratio differentiæ est quia privilegio fori persona venit principaliter & bona accessoriè veniunt ad personam ergo gaudent Ecclesiastici etiam quoad patrimonialia privilegio Clericali, Caroccius *d.*127. *num.*10. Marta *part.*4. *centuria* 1. *casu* 49. *num.*3. Riminaldus Junior *cons.* 368. *num.*82. secus est si bona principaliter considerentur,& persona veniet accessoriè, prout in præscriptione restitutione in integrum, in tributis, in decimis, &c. Ut bene Cochman *responso* 27. *n.*154.

13 Contra secundò quia non sumus in præsenti in collectis solvendis, & aliis oneribus extraordinariis in quibus dicunt Clericos non posse cogi pro bonis patrimonialibus, de quibus in mea tractatiuncula, de exemptione Clericorum per totam, sed sumus in solutione directi, qui pro exactione debetur, quia cum solvatur pro observantia liciti, lati pro communis bonis, & promiscua omnium utilitate, erit omnino solvenda, est enim Bartoli doctrina verissima
14 *in l. cunctos populos, Cod. de summa Trinitate, & fide Catholica*, qui ait quod statuta laicorum generalia in quibus Ecclesiarum, & laicorum fit mentio si tendunt adversus ea quæ illis competunt non tamquam privilegiatis, sed tamquam cuilibet de populo illos obligant dummodo statuta sint honesta, quam Bartoli sententiam in terminis extractionis ob communem, & promiscuam totius Reipublicæ utilitatem, cujus Clerici æque, ac laici sunt participes, approbant, & sequuntur, Abbas *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constitut. num.*12. *& in cap. quod Clerici* 1. *notabili, de foro competenti*, Covarruv. *in Regula possessor part.*2. §.4. *num.*8. Morla *in emporio part.*1. *tit.*9. *quæst.*10. Genedus *qu.* 33. Pereyra *de manu Regia part.*2. *lib.*2. *tit.*1. §.19. *cap.*38. *n.* 28. Calistus Ramirez *de lege Regia* §.27. *num.*10. *& seq. &* §.26. *num.*2.

15 Tales enim ordinationes, & statuta fiunt gratia conservandæ ubertatis quod interest communi, & publicæ omnium utilitati *l.*1. *in fine, ff. ad l. Iuliam, de annona, & in l. mulierem in principio ff. de accus.* cujus publicæ utilitatis ratio concedit Reipublicæ liberam facultatem statuendi, ut notatur *in l.*1. *& in l. ambitiosa ff. de decretis ab ordine faciendis*, Bart. & alii *in l. omnes populi ff. de just. & jur.* & neminem excludit cujuscumque ordinis sit neque privilegiatis præjudicium afferre dicentur neque contra libertatem corũ qui in commodo veniunt,& in incommodo, quod fundat Mexia *in pragm. taxæ panis, conclus.*6. Cevallos *qu.* 899. *num.*158. nam ubi commodum est ibi non debet onus respici, ut *in l. qui in potestate* 15. *ultimo ff. de leg. præstandis l.*1. *ff. de inst. act. cap.*1. *de censib. in* 6. cum Clerici in sortem Domini sint vocati *cap. duo sunt* 12. *quæst.*1. non debet dici, quod publicis commoditatibus subsidium detrahere velint: unde constat eos utilitatem apertè sentire ut bene ait Lucas de Pena *in leg. ad felicissimam, numer.*6. *Cod. de quibus muneribus vel præstat. liceat se excus. lib.* 10. ergo cum statuta pro bono publico, & communi utilitate manarunt, etiam Clericos statutum ligat *capite non minus* §. *quo circa de immunit. Eccles.* ubi eleganter Ancharanus *num.*3. cujus verba transcripsit Menochius *dict. cons.* 800. *à num.*3. *usque ad* 9. idemque docuit S. Thomas *part.*2.
16 *quæst.*96. quem refert, & sequitur Ludovicus Mexia *conclus.*5. *numer.*40. dicens Ecclesias teneri observare statuta pro bono publico lata etiam in foro poli, & contribuere in vectigalibus quæ indicuntur in bonum commune, publicam utilitatem, & necessitatem Reipublicæ *l. ad instructionem Cod. de Sacros. Eccles.* & sequuntur alii relati per Sperellum *d.*12. *num.*1. Salzedus *cap.*55. *fol.*171. & ratione communis & mixtæ utilitatis, & publici boni Clericos teneri ad statutorum observantiam probat Gregorius Sayrus *lib.*3. *Clavis Regiæ cap.*4. *numer.*16. Pilaja *tom.*2. *decis. Can. decis.*10. *part.*7. *numer.*16. Castillus *de tertiis debitis cap.*8. *numer.*24. *&* 28. *& cap.*9. *à num.*22. *usque ad* 41. quando Sacris Canonibus, & officio Clericali non repugnant.

Verissima enim est conclusio statuta laicalia quæ dispo- 17
nunt super illis quæ competunt Clericis, non ut clericis, sed ut aliis de Populo, & non privilegiatis ligare Clericos, & servari debere etiam in curiis Ecclesiasticis *cap. cum venissent de eo qui mittitur in possess. cap. constitutus, de in integr. restitutione, cap. cum verba, de re judicata*, Bartol. *in l.*1. *num.*3. *Cod. de Sacros. Eccles.* Sebastianus Medices *de legibus part.*4. *quæst.*6. Asinius *de exequutione cap.*3. *num.*4.
Tiraquellus, Intrigliolus, & alii apud Carolum de Graff. 18
*de effect. Cleric. effect.*2. *num.*176. Hinc statutum excludens Religiosos, vel Clericos à Collegio Doctorum validum esse consuluit Afflictus *cons.*707. Campanus *ad statuta Mediolanensis cap.*414. *num.*118. *lib.*1. Cavalcanus *d.*18. *nu.*51. *lib.*3. licet alii contrarium dicant apud Carolum de Graff. *effect.*2. *num.*454. sed de Monachis servatur apud Hos, ergo quando aliquid competit Clericus, ut civibus judicantur Clerici, ut omnes de populo.

Ideò ad jura citata & ad text. *in cap. quæ in Ecclesiarum &* 19
cap. Ecclesia S. M. de constitut.

Respondent aliqui quod jura prædicta procedunt in statutis odiosis Ordini Ecclesiastico, non verò ubi talia statuta fundantur in naturali ratione, & recta gubernandi forma, ita post alios dicit Pereyra *d. c.*38. *n.*28.

Sed contra quia hæc responsio non placet, nam seculares Principes non possunt in Ecclesiasticos statuere non solùm in odiosis, sed neque in favorabilibus, ut dicitur *in d. c. Eccles. S. M.*

Respondeo ergo quòd jura citata loquuntur in constitutionibus secularium quæ specialiter de rebus Clericorum disponunt, non autem generaliter ad commune bonum, nam non negatur quòd quoties Clericorum specifica mentio fit eorumque bonorum succedit prohibitio dictorum Canonum, secus verò si dispositio ad commune bonum dirigatur & regiarum constitutionum ratio, clericis atque laicis conveniant, quia tunc tamquam cives tenentur eas observare, vi directiva, saltem in foramine, & ponunt DD. exempla in legibus taxantibus rerum præsentia, vel vetantibus frumentum exportari, quia dirigitur eorum dispositio in commune Reipublicæ bonum, & promiscuam omnium utilitatem, ita ut clerici saltem directivè adstringantur ad obedientiam, ut resolvit post alios Bovadilla *lib.* 2. *cap.*18. *num.*45. Alphonsus de Castr. *de potest. legis pœnalis lib.*1. *cap. ultimo fol.*119. Gabriel Pereyra *de manu Regia cap.*38. *num.*27. Jacobus Menochius *cons.*800. *numer.*38. qui dicunt quòd Regula quæ dicit leges & statuta laicorum non posse Ecclesias & clericos ligare, non procedere quando leges & statuta edita sunt pro publica, & communi omnium utilitate: quod confirmat Castillus *de tertiis debitis c.*8. *n.*28. *in fine*, ubi millies repetit, quòd dispositio jurium citatorum limitatur quando Principum edicta justa sunt, & pro bono publico, & communi omnium utilitate promulgata.

Neque dicas leges & statuta Regni prohibentia extra- 20
ctionem respicere publicam utilitatem non tamen per hoc sequitur statuentes habere jurisdictionem in clericos, *ex d. c. Eccles. S. M. de constit.*

Respondeo enim quòd argumentum procedit in legibus factis ab inferioribus à Principe quæ per jura Canonica non reperiuntur approbata, non autem in legibus Principum quæ etiam quoad clericos, & Ecclesias valent, quia leges Regiæ quando sunt honestæ per Summos Pontifices approbatæ censentur *cap.*1. *de novi operis nuntiatione, capit. Inquisitionis de hæreticis, in* 6. *cap.*1. *de juramento calumniæ, cap. venientes de jure jurando à cuncto populo*, ubi Bartol. *numer.*29. & alii *Cod. de summa Trinit. & Fide Catholica*, per text. *in cap.*1. *&* 2. 10. *dist.* ubi apertissimè probatur leges Principum etiam in foro Canonico militare, & sic dicunt Hostiensis, Jo. Andr. & Imola *in cap. fin. de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli*, Alexand. *cons.*112. *lib.*50. unde Camill. de la Rata consuluit *cons.*96. Clericum allegantem judicem suspectum in Tribunali laico teneri facere depositum vigore Regiarum pragmaticarum, & fuisse judicatum refert.

Ut enim omnibus notum est, duplex est potestas, una 21
Ecclesiastica, altera Civilis, & unaquæque est suis circumscripta limitibus *cap. solitæ de major. & obed. cap. novit de judiciis extravaganti unam sanctam, de major. & obed. cap.* cum

cum adv. cap. duo sunt 96. dist. Felinus *in cap.1. num.9. de constitut.* Oldradus *consf.83.* Alexander *consf.8. vol.1.* Morla *in emporio part.1. tit.1. quæst.16.* Marta *part.4. de jurisdict. casu 198.* Molina *de just. disput.29.* Halliensis *lib.3. defensionis Ecclesiasticæ Hierarchiæ, cap.4. §.4. num.27.* Mastrill. *de Magistratibus lib.3. cap.3. num.81.* Ubertus *de congressu legali, congress. 50.* Excalera *de utroque Brachio p.2. num.4.*

In Principe verò seculari duplex est potestas, una contentiosa & merè jurisdictionalis, altera politica, & œconomica; à Prima sunt exempti clerici, à secunda verò non: unde leges descendentes ab hac potestate æqualiter ligant clericos & laicos, cum latè sint à legitima potestate & ab habente Curam communitatis, ita Victoria *de potestate Ecclesiastica, sect.6. de Iustitia disput.31. num.6.* qui dicunt leges politicas ligare Clericos, dum non repugnant Sacris Canonibus, nec statui Ecclesiastico, sed pro bono communitatis, & Reipublicæ feruntur Sotus *in 4. dist.25. quæst.2. art.2. conclus.4. & lib.1. de Iust. quæst.6. art.7. concl. 17.* Bellarminus *tom.2. de clericis, cap.28.* Molina *de Iust. disp.31. num.15.* Sayrus *lib.3. Clavis Regiæ cap.4. numer.18.* Salas *disput.14. de legibus, sect.8. num.94.* Bonacina *qu.1. de legibus part.6. num.29.* Rodriquez *quæst. Regularium tom. 1. quæst.61. art.14. & quæst.66. artic.2.* Baldellus *in Theolo-*
22 *gia moral. lib.5. disput.33. num.4.* quia clerici non obstante clericatu sunt Cives, & membra Reipublicæ politicæ, quæ non nisi legibus politicis gubernatur, & cum lex necessaria fuerit ad bene, beateque vivendum, & ut hominum cupiditates effrenarentur & finis Reipublicæ temporalis sit, ut felicitas consequatur, Mastrillus *lib.3. de Magistratibus cap.3. num.1. & num.18. & 15.* Ideò tenentur clerici leges politicas servare, Sanchez *in opusc. lib.2. c.4. dub. 55. n.3. & 4.*

23 Dicit tertiò Adversarius *in vers. atque non posse clericos exemptioni renunciare*, & sic Clerici Rhegini non poterunt cedere huic immunitati, cum jure divino sit concessa *ex d. cap. quamquam de censibus, in 6. cap. non minus de immunit. Eccles. & Can. si Imperator 96. dist.*

Respondeo enim exemptionem clericorum esse de jure divino quoad spiritualia tantùm, in temporalibus verò, & politicis, præsertim circa vectigalia, & tributorum contributionem à jure humano, & positivo quemadmodum præter alios tenent Garcia *de nobilitate, Glossa 9. nu.8. & 15.* Covarr. *pract. cap.31.* Vasquius *lib.1. controvers. cap.22. num.8.* Angrianus *de legib. lib.2. controv.21.* Molina *de Iustitia, disp.31.* Bellarminus *lib.1. de clericis cap.28.* Larrea *decis.4. num.18. & 19. tom.1.* Salzedus *de lege Politica lib.1. cap.3.* Castill. *de tertiis debitis cap.9. num.14. & seq.* novissimè P. Baldellus Jesuita *in Theologia moral. tom.1. disput.35. numer.15.* & Ego dixi latè *in meis institutionibus Canonicis lib.3. in tit. de judiciis, in §. laicus cum seq.* Fagundez *de justitut. lib.5. cap.11. num.17.* Duardus *in Bulla cœnæ quæst. 18.* Genedus *in collect. ad decretum in can. Principes 22. quæstione supra*, Illustrissimus Dux Diani *de contrabannis clericorum, num.27.* & propterea ex Fagundez *dict. lib.50. de just. cap.37. num.10.* Baldello, & aliis Ecclesiasticis tamquam Reipublicæ Cives, & illius membra tenentur in con-
24 scientia ad observantiam legum Principum Secularium, quæ non repugnant libertati Ecclesiæ, & quæ Ecclesiasticis non minus quàm laicis conveniunt quales sunt leges taxantes pretia rerum, Pilaja *d. tom.2. part.7. num.23.* prohibentes arma noctu deferri, transferri merces, & pecuniam extra Regnum, & similes quæ libertatem Ecclesiasticam nullo modo offendunt Barbos. *in d. cap. quæ in Ecclesiarum n.5. de constit.* Ansaldus *part.3. de jurisdict. cap.19. num.41.* Sayrus *lib.4. clavis Regiæ num.16.* Salzedus *de lege politica, lib.1. cap.4. num.7. & 13. & cap.4. §.1. num.7. & cap.5. num. 14. & cap.7. num.54. & 80.* ubi ex omnium communissima sententia Ecclesiastici tenentur ad observantiam legum Politicarum præsertim circa emptiones, venditiones, extractiones, & pretia rerum, & animalium, nam alias ex inobservantia sequeretur magna confusio in Regno, & notabile damnum ut post alios Genedus *pract. cap.33.* D. Re-
25 gens Reverterius *decis.31. lib.3.* ubi ait, quod si clerici possent extrahere frumentum, ordeum, vinum, oleum, sericum; & alia extrahi prohibita absque licentia, & solutione vectigalis totum Regnum esset in confusione, & periculo famis, & fierent infinitæ fraudes & mercatores sub nomine Clericorum res prohibitas extraherent, quod non est dicendum.

Immò de exactione Serici extra Regnum est peculiaris 26
ratio ab omnibus non considerata, quia quod exigitur à clericis non est Gabella: sed est inter Regalia D. Regis eidem debita cum portus annumeretur inter Regalia; ideò Montan. *de regalib. in verb. portus n.2.* ait quod vectigal portus duplex est; alterum vocatur Anchoragii, alterum vocatur jus exituræ, quod solvitur de his quæ extrahuntur à portu causa mercimonii: unde *in l. inter publica §. fin. ff. de verb. signif.* proventus ex portu numeratur inter fisci vectigalia, & dicitur vectigal portus, & alio nomine portorium de quo fit mentio *in l.3. C. de vectigal.* & idem sunt portorium, & vectigal, ut patet ex *dict. l. cum plures §. vehiculum ff. locati* Thom. Delbene *cap.5. dub.5. n.1. & seqq.* ideò Sixtinus *de Regal. lib.2. c.4.* sub Regaliis ponit jus asportandi ad portus maris, vel fluminis, & ad hoc Clerici ligantur, & quicumque privilegiati, &c. cum sint de Regalibus, esse verò regaliam supremi Principis serici confectionem, & maximæ utilitatis ejus exactionem in omnibus Regnis tradit Gaspar Kloc. *de ærario lib.2. c.5. per tot.* ergo ligantur Clerici, qui 27
commodum Regni, & lucra locorum attendunt; omnia verò in sacrum suum dertracta capiunt, ut bene Gaillus *lib. 2. observ. cap.25. n.3.* Farinac. *in praxi crim. lib.2. q.60. n.13.* adeoque totum orbem ipsumque cœlum cum Sole tributarium faciunt, ut bene Gaspar Kloc. *de ærario lib.2. c.47. n.8. & seqq.*

Dicit quartò Adversarius *in vers. Neque statuto laicorum* 28
stare tenentur Ecclesiastici in materia annonæ, &c. sed id falsissimum esse liquidò constat ei qui non summistas, sed Theologos Classicos & V. S. D. sublimioris doctrinæ perlegerit: etenim tale statutum pro conservatione annonæ, ligare Clericos, dixerunt Theologi apud Franchum *d.9.* cum qua opinione pertransit S. C. Mexia *in pragm. taxæ panis conclus.5. num.17.* Morla *in emporio part.1. tit.1. qu. 16. numer.9.* Decianus *lib.7. criminalium cap.22. num.15. & 16.* Clarus *in §. fin. quæst.62.* Diaz *in practica criminal. Canonica cap.55.* ubi apud Hispanos testatur hæc statuta vigere, & inviolabiliter contra Clericos observari, Antonius de Ballis *in prax. Regni Siciliæ lib.5. in proœmio numer.56. & in pragm.1. tit.69. numer. 6.* Ramires *de lege Regia §.26. num.27.* Olibanus *de jure Fisci cap.14. numer. 131.* Zerolla *in praxi Episcoporum in verbo pragm. tom.1. dub.2.* ubi ait Navarrum falso docuisse Clericos non comprehendi, Sotus *lib.1. de just. quæst.6. art.4.* Alphonsus de Castro *lib.1. de potest. legis pœnalis cap. ult.* subdens, quod ultra frumenti, vel aliarum rerum prohibitarum amissionem, vel aliam pœnam in statuto edictam, ipsi Ecclesiastici peccant mortaliter, ut bene Menochius *d. consf. 800. numer.38.* Pereyra *part.1. de manu Regia conclus.291.* Bovadilla *tomo 1. lib.2. cap.18. numer.112.* Rovitus *in pragmat.2. de extract. numer.16.* Giurba *observat.1. numer.21.* Cutellus *lib.2. de Ecclesiast. libert. p.69.* Laguna *in allegat. pro hac materia art.2. numer.52.* Sayrus *lib.3. cap. 4. numer.17. & 18.* Victoria *de potestate Civili numer.19.* Merolla *tom.2. disput.4. cap.3. dub.25. numer.242.* Ulpellus *de lib. Ecclesiastica numer.17. & seq.* Carolus de Grassis *de effectu Clericatus, effect.7. numer.290. & seqq.* P. Suarez *lib.2. de legibus cap.34. nu.20.* qui dicunt hoc statu- 29
tum esse justum, & honestum, & nihil continere contra decentiam aut exemptionem Ecclesiastici, nec contra specialia Jura, vel privilegia Clericorum per ea quæ dixit Covarruv. *in reg. possessor. part.2. §.4. numer.8.* ubi ait, hoc statutum ne frumentum ad exteros deferatur, & extrahatur, à Civitate propter bonum publicum, comprehendere Clericos, licet ipsis aliquo modo damnum inferat, statuta enim ex intentione fiunt ad commodum *l.1. & 2. ff. de legibus cap. erit autem lex 4. dist.* & licet se habeant ad commodum & incommodum odiosa dici non possunt, ut post multos fundat Mexia *conclus.5. numer.17.* ergo si aliquo modo incommodum Clericis eveniat quia bona eorum extrahere non possunt, non est hoc Ecclesiastico statui contrarium cum in utile, commodum & bonum publicum veniant, ejusque participes sint ut post Covarr. dicit Vasqu. *tomo 2. controvers. lib.4. cap.4. num.18.* Quod verò in statutis vetantibus extractionem comprehendantur Clerici patet ex illis, quæ latè defendit Pereyra *de manu Regia, tom.2. lib.2. tit.1. §.19. cap.38. numer.27. & seq.* D. Regens Franciscus de Vico *ad leges Sardiniæ* 30
lib.2. tit.14. num.12. & ita apud hos receptum esse, & pluries in R. Cam. decisum testatur D. Regens Reverterius *d.31. l.3.* ubi ait sic in Regno observari, & quod etiam Sum-

Summi Pontifices qui pro tempore fuerunt, petierunt licentiam extrahendi à Proregibus prout videmus quotidie servari ab Eminentissimis Cardinalibus quod neque Sperellus accerrimus defensor partis contrariæ, negare potuit, dum *decis.*18. *num.*14. *in fine* refert ab Eminentiss. Cardinalibus negotiis Episcoporum, & Regularium præpositis, pluries fuisse rescriptum Ordinariis locorum quod quoad annonam & frumenti extractionem cum ordinationibus Magistratuum secularium se conforment & præsertim Illustriss. Nuntio Apostolico Neapolitano sub die 3. Septembris 1591. & die 23. Augusti 1593. & quamvis Sperellus dicat quod injunctum fuerit Ordinariis prædictis ut etiam ipsi talia banna publicent, ea tamen ab aliis non vidimus ordinata.

31 Dicit quintò Adversarius in vers. (fuit olim) Neapoli in S. C. fuisse disputatum. An statuta Civitatis Salerni prohibentia intromissionem vini provenientis extra Territorium comprehenderent Monasterium Sancti Benedicti illius Civitatis & fuit decisum comprehendere Monasterium, apud Grammaticum *d.*100.

Respondet Menochius *ubi suprà num.*30. & post eum Diana, *de immunitate tom.*1. *tract.*2. *resolut.*70. in illa specie non versari publicam utilitatem, sed privatam civium, quia statutum dicit, ut non intromittantur bona in Civitate, non quod non extrahuntur, & primum erat utile civibus ne in ipsam Civitatem immittatur vinum natum extra Territorium ipsius, quod utile erat civibus habentibus vineas in Territorio.

Sed contra quia utrumque statutum publicam utilitatem continet eamdemque rationem esse communis utilitatis, & publici boni totius Regni, quoad omnes illius Incolas quam unius Civitatis respectu suorum Civium, ut advertit Suarez *lib.*5. *de legibus*, *cap.*16. *num.*3. cum quælibet Civitas possit sua concedere statuta pro omnium civium utilitate, & sic est ratio statuti Salernitani, prout alterius loci de quo Baldus *cons.*198. *lib.*2. ergo sive statutum prohibeat intromissionem, sive extractionem semper concernit utilitatem publicam, & Ecclesiasticos comprehendit, Suarez *de legibus cap.*34. *num.*20. *&* 21.

Respondeo secundò Decisionem Grammatici de qua ibi in gradu reclamationis fuisse revocatam per supremum collaterale Concilium ad relationem Regiæ Cameræ referente Doctissimo Casanate, & Illustriss. Duce Diani *num.*55. vidit decretum per quod suspenso primo fuit datus terminus in causa, & interim ordinatum quod civitas manuteneatur in possessione prohibendi immissionem, & intercipiendi vinum intus dictam Civitatem, & fuit revocata dicta decisio: nam quicquid dicat Mausonius *de contrabandis qu.*8. *num.*8. contra Grammaticum tenent Menochius *dict. cons.* 800. *num.*30. *&* 33. Mexia *conclus.*5. *num.*17. Morla *part.*1. *in emporio tit.*1. *q.*16. *n.*19. Castillus *d.*227. Vasqu. *lib.*4. *controv. cap.*4.

32 Dicit sextò Adversarius *in vers. neque lex municipalis*, *&c.* quod lex municipalis, non ligat Ecclesiasticos licet sit Clericis favorabilis, & confirmat, quia non potest eos ligare, &c.

Sed contra adesse licentiam Pontificis tacitam, & expressam, & sanè tacitam habemus ex curriculo tot annorum per quos fuit observatum, ut Clerici adstricti fuerint ad observantiam intercipiendi bona eorum in fraganti reperta, & dirictorum solutione ab eis habita, ex quo inducitur tacita, & præsumpta scientia, ut bene Cravetta *de antiq. temporis part.*4. §. *materia n.*62. Costa *de juris*, *& facti ignorantia inspect.*64. *num.*9. sicuti inducitur ex publica fama, tamquam de re notoria Bart. *in l. is potest*, *num.*16. *ff. de acquir. hæred.* Parisius *cons.*88. *num.*6. *lib.*3. Molina *lib.*2. *de primogenitura cap.*6. *num.*203. & in talibus casibus scientiam, & patientiam pro privilegiis, & concessione Pontificia reputari dicit textus *in leg. si ego* §. 1. *ff. publicana in rem actione*, *l.*3. §. *dare autem*, *ff. de usur. l. quoties la secunda ff. de servitut. l. quædam mulier ff. de rei vend.* Fachineus *lib.*8. *cap.*2. Castillus *de tertiis*, *cap.*28. *num.*3. D. Merlinus apud Illustriss. Ducem Diani *fol.*43. *numer.*73. expressa etiam S. Pontificis adest licentia, quia teste Sperell. *d. decis.*13. *num.*14. Sacra Congregatio Cardinalium pluries rescripsit Illustriss. Nuntio Apostolico hujus Regni, ut circa prohibitionem extractionis rerum, se conformaret cum Ordinationibus Regiorum ministrorum, ergo videtur S. P. approbasse; quia S. Congregatio gerit vices Papæ in hac materia, & patet etiam quia ipsimet Pontifices petierunt licentiam extrahendi à Proregibus, Regens Reverter. *decis.*31. & sic quotidie Cardinales eam exposcunt, ergo &c.

Ad id verò, quod dicit Adversarius quod Carolus Imperator dicebat quod quando dubium, an statutum sit, vel non sit contra immunitatem consulatur S. P. Diana *in summa*, *in verbo opinio probabilis*, *n.*11.

Respondeo quod tunc est consulendus S. P. quando Magistratus Rectores, & consules civitatum vellent aliquid Ecclesiis, & clericis imponere, affirmantes necessitatem, publicam utilitatem, aut commodum, quod fortasse non est, sub eorum velamine collectas, & contributionem imponant; quod indignum, est, & contra Canonum expressam dispositionem, ut benè Laderchus *cons.*145. *nu.*4. Ansaldus *de jurisdict. part.*3. *tit. unico c.*19. *n.*45. ubi verò nihil Clericis imponitur, vel subtrahitur nisi quod statuatur sub pœna, & diricti solutione, ne prohibita extrahantur, quod directo, & notoriè bonum commune, & Reipublicæ utilitatem respiciat; ex quo Ecclesiastici non minus, quam laici commodum consecuntur non est opus, ut pro consensu adeatur Romanus Pontifex, nec prohibitio *cap. adversus*, *de immunit. Eccles. incurritur*, ut bene respondent Lucas de Pena *in l. cum ad felicissimam*, *n.*6. *C. de quibus muneribus lib.*10. Osasch. *decis.*68. Molina *tom.*3. *disp.*672. Menoch. *cons.*1000. *n.*36. *&* 37. Carolus de Grassis *effect.*3. *n.*233. *& seq.* Castillus *de tertiis*, *c.*9. *n.*39. *usque ad n.*42. qui plures allegat. 33

Dicit septimo adversarius in versic. Prodeat constitutio 11. Pii V. in qua S. P. sub pœna excommunicationis eximit personas Ecclesiasticas à solutione Gabellæ pro bonis suis, quæ de loco ad locum transferunt, ibi ratione quarumcumque mercium, & rerum cujuscumque generis vel qualitatis existentium tam per mare, & aquam dulcem, quàm per terram undecumque & quomodocumque pro tempore delatarum & animalium penitus, & omninò liberi, immunes, & exempti & liberi, & exemptæ, ac liberæ, & exemptæ, liberaque & immunia & exempta esse censeantur, & pro talibus teneantur, & reputentur, ergo dicit adversarius sericum clericorum Reginens. liberè extrahi posse per mare, &c. 34

Sed contra, quia bulla prædicta nihil ad nos; loquitur enim in favorem Monasteriorum mendicantium, quibus concessit omnimodam exemptionem à tributis, & gabellis ut ibi patet & sic nihil ad nos; immò neque Bulla Cœnæ ut bene Illustriss. Dux Diani locum habet in casu nostro, quia non loquuntur quando statutum est commune publicæ, & mistæ utilitati, tam clericorum, quàm laicorum neque in casu urgentis reipublicæ necessitatis, qui semper videntur excepti, & reservati, ut benè Castillus *de tertiis debitis*, *cap.*9. *num.*44. Suarez *lib.*5. *de legib. cap.*16. *numer.*4. nec Bulla Cœnæ continet specialem censuram, sed est declaratoria illarum quæ in sacris Canonibus continentur DD. in Bulla Cœnæ.

Dicit octavo adversarius in solutione ad instantiam in vers. (Quod adeò verum est &c.) clericorum contributiones fuisse clericis impositas, & petitas à Papa secundum diversas necessitates. 35

Respondeo enim, quod licet clerici contribuere teneantur concurrente necessitate, authoritate tamen S. Pontificis, ut bene Kochier in vindiciis libertatis Ecclesiasticæ *lib.*1. *cap.*2. *à num.*9. Vvamesius *tom.*1. *cons.*174. *num.*7. Pilaja *tom.*1. *decis.*11. *num.*150. *&* 154. Baldellus *in Theologia moral. disput.*34. Maximilianus *tract. de ærario clausula* 17. *cons.*44. adeò quod semper quod Principes seculares, voluerunt aliquid exigere à clericis, cum licentia S. Pontificis fecerunt, & sic Imperator Maximilianus, & Carolus V. ab Alexandro VI. & Paulo III. obtinuerunt ut pro bello contra Turcas & Hæreticos Clerici contribuerent, Emanuel Rex Lusitaniæ cum licentia Leonis X. fecit contribuere clericos pro bello contra Mauritanos, & Dux Ferrariæ, cum licentia Pontificis, hoc ipsum fecit, Alciatus *cons.*165. *num.*12. & de Duce Florentiæ Marta *de jurisdict. part.*4. *centuria* 1. *casu* 1. *num.*12. & pro Regno Siciliæ propter consensum Ecclesiasticorum Rex noster obtinuit licentiam à SS. D. N. Urbano VIII. die 6. Augusti 1634. & plures refert Delbene *cap.*50. *dub.*18. *sect.*2. licet inquam id verum sit, tamen in præsenti non requiritur S. P. licentia, quia nihil imponitur Ecclesiasticis, ut suprà dicebamus, sed sub pœna & diricti solutione fiunt 36

ne fiunt banna, ut tam clerici quàm laici non extrahant &c.

37 Dicit nono adversarius *in verſ. ſcio non ſemel Arrendatores jactaſſe ſericum eſſe de regalibus*, quod negatur, &c.

Sed contra, quia ſericum eſſe de regalibus fundant communiter omnes & poſt alios noviſſimè Gaſpar Kloc. *de ærario, lib.2. cap.5. per totum*, ergo Princeps, ſive Magiſtratus Politicus pro modo juriſdictionis ſuæ in perſonas, vel in res ſibi ſubjectas condere poſſe leges, & ſtatuta, quæ munimen, ac tuitionem Reipublicæ reſpiciant, & hæc poteſtas ſe ſuoſque tuendi, ac ſalutarium legum præſcriptio noxia quævis repellendi à jure divino, & naturali ratione ortum traxit: perinde ut ipſa politicarum gubernatio & alia omnium bonorum genera, quia ſicuti cuilibet permiſſum eſt, ſuas altadeſius tollere, venas aquæ præcidere, vicini torrentem avertere, & riparum munitionibus agri ſui tuendi cauſa curſum naturalem vel alveum fluminis aliquatenus immutare, atque ſui ipſius utilitati, etiam cum incommodo alterius ſervire, dum non nocendi animo, ſed citra æmulationem cujuſquam fiat, *l. altius Cod. de ſervitutibus, l.1. §. denique 12. l. in ſumma §. idem Labeo 9. ff. de aqua pluviali arcenda, l.2. §. ſed, & ſi 7. ff. ne quid in flumine publico, l. cum eo 9. ff. de ſervit. urb. præd. l. fluminum 24. §. fin. l. Proculus 26. ff. de damno infecto l.1. C. de alluvionibus*. Boerius *d.*320. Rimin. junior *conſ.*343. Surdus *conſ.* 27. *num.*1. Gaillus *lib.*2. *obſerv. cap.*69. *num.*10. quia animus nocendi non arguitur ex interverſo lucro ſi de utilitate apparet, argumento *l. merito, ff. pro ſocio*, Menochius *de arbitrariis, quæſt.*156. *num.*9. *& conſ.*666. *numer.*6. Surdus *conſ.*127. *num.*19. Vivius *deciſ.*306. *num.*4. Cepolla *de ſervit. urb. prædiorum, cap.*39. *num.*3. Caſſaneus *in Rubrica de foreſtis, §. finali, num.*1. Pacianus *conſ.*2. *num.*57. *& ſeq.* Hondedeus *conſ.*80. *num.*34. *vol.*1. Celſus Bargaglius *de dolo, lib.*6. *regula* 42. *num.*10. Gaillus *lib.*2. *d. obſervat.* 69. *num.*31. ubi ait, quod talis juris præſumptio probationem contrarii in contradictionem rejicit, Veſſembechius *conſ.* 34. *num.*10. *part.*1. *& conſ.*67. *num.*2. ubicumque enim factum poteſt aliquo velamine excuſari, lex interpretatur quod ſit factum bona fide *l.*1. ubi DD. *ff. de diſtr. pignoris*, Everardus *conſ.*71. *num.*8. & multum intereſt utrum damnum quis inferat, quod regulariter nulli licet, an verò lucrum impediat, vel diminuat, quo nomine actio adverſus eum, qui jure ſuo uſus eſt dari non conſuevit, ex textu notabili *in l. Proculus 26. ff. de damno infecto*, Gaſpar Kloc *c.*12. *de contrib. cleric. n.*139. *& ſeq.*

38 An verò ſub hoc ſtatuto ne extrahant, comprehendantur clerici, quoad ſimplicem licentiam extrahendi, an etiam quoad ſolutionem gabellæ quæſtio eſt; putant aliqui quod cum hoc ſtatutum ſit conditum ad finem conſervandi abundantiam in civitate; ideò comprehenduntur clerici ſolum quoad extrahendi licentiam ut Princeps informetur de quantitatibus extrahendis: ita Molina *tract.* 21. *diſput.*672. Antonius de Ballis *in pragm. Regni Siciliæ, lib.*5. *in proœmio num.*56. & ſic contra Fiſcum conſuluit Loffredus *conſ.*24. Secunda & veriſſima eſt opinio teneri ad ſolvendum, ita Covarr. *part.*2. *de præſcript.* §.3. ubi ait, quod ſi lege municipali cavetur ne triticum extra urbem deferatur, niſi extrahens duodecimam partem ejus in exitu portæ cuſtodibus ſolvat, tunc etiam Eccleſiaſtici tenentur ſolvere, & Covarr. ſequitur Sanchez *lib.*2. *conſiliorum, cap.*4. *dub.*55. *num.*24. & ſentit Bald. *in cap.*1. *num.* 15. *de Pace conſtantiæ*, ſequitur Afflictus *in cap.*1. *in verbo ſive cap. incipiente vectigalia, num.*91. *quæ ſint regalia*, Franciſc. Marcus *deciſ.*426. Grammaticus *conſ. civil.*102. *num.*3. Carolus de Graſſis *effect.*3. *numer.*266. Additio *ad Clarum in §. fin. quæſt.* 82. *num.*87. dicentes quod clerici, & Eccleſiæ tenentur ad ſolutionem gabellæ, quæ fit ad portam Civitatis, de Graſſis *n.*294. ubi ait ſic ſervari Siciliæ à quo Regno non poſſunt extrahi blada, nec cætera comeſtibilia, ſine licentia Proregis, & ſolutione diricti, & Regens de Neapoli in ſua celeberrima allegatione, ne ſericum extrahatur à Regno Siciliæ, de qua Diana *tom.*1. *tr.*1. *reſol.*27. *col.*3.

39 Quare recedas à Sperello *deciſ.*13. *n.*22. ubi ſine lege & ratione ait clericos nec teneri petere licentiam à ſecularibus Magiſtratibus, & dicit quod dum eſſet Vicarius Rhegii, & Dux Mirandulæ inſtaret, ut cogeret clericos ſuæ ditionis ad denunciandum ſuis miniſtris frumentum quod extrahebant, noluit aſſentiri, & mandavit clericis, ut notam aſſignarent Vicario Foraneo, ut dux haberet notitiam: nam dux male fecit, nec tenebatur à Vicario Foraneo notam habere, cum habere notam prædictam competat etiam Baronibus, & inferioribus feudataris tempore penuriæ, ut poſt Franch. *d.*9. dicit Regens D. Franc. de Vico *ad leges Sardiniæ, tom.*2. *tit.*24. *n.*10. & Regens Capycius Latro *conſult.* 67. *num.*7. *tom.*1. neque dicas Campagnam *de gravam. vaſſall. in cap. Regni gravamina, num.*18. & Antonius de Ballis *in lib.*5. *ad pragm. Siciliæ, pragm.*1. *tit.*69. dixiſſe Dominos terrarum prohiberi facere banna extractionum; nam procedit eorum ſententia quando talia ſtatuta fundarentur in avaritia, & tyrannide; ſecus quando propter bonum publicum, & urgentem neceſſitatem fierent, ut fatetur idem de Ballis *ubi ſuprà, n.*7. & D. Rovitus *in Rubrica de extract. nu.* 15. Hinc videmus Barones non poſſe cognoſcere de extractionibus quæ fiunt in fraudem, & ſine licentia, Regens de Ponte *de Regalibus impoſitionibus* §.3. *nu.*46. Regens Moles *de jure canapi, qu.*1. *deciſ.*80. *manuſcripta*, licet aliquantulum urgeat, Loffredus *conſ.*24. 40

Dicit decimò adverſarius in verſic. (ſed ad noſtram immemorabilem conſuetudinem &c.) pluribus in caſibus clericorum ſerica intercepta fuiſſe à laicis reſtituta, & adducit de anno 1638. & adeſſe dicit proceſſus in Curia Archiepiſcopali Rhegitana de hoc facto. 41

Sed contra, quia non quod fit, ſed quod fieri debet eſt ſervandum, quia jus tractarum quod exigitur pro victualibus & bonis quæ à Regno extrahuntur, fuit introductum à Carolo I. hujus Regni Rege qui obiit anno 1284. *in Terra Foggie*, & de hoc jure fit mentio *in Ritibus Regiæ Cameræ in §. item Ius, & §. item Rex liberaliſſimus, ſub titulo de Iure exituræ* D. Regens Moles *in deciſionibus manuſcriptis in tit. de Iure tractarum*, Regens Capicius Latro *conſult.*67. *tom.*1. & tempore Regis Roberti fuit prohibita extractio pecuniæ in anno 1458. & extractio animalium à Rege Ferdinando *in pragmat.*1. *de extractione animalium, auri, & argenti, &c.* & ſucceſſivis temporibus aliarum rerum, ut *in pragmaticis eodem tit. de extractionibus*, ergo attendi debet conſuetudo, nec ſunt aliqui eximendi, quantumvis privilegiati, quos ſolvere conſueviſſe conſtat, ut bene Caliſtus Ramirez, *de lege Regia* §.26. *num.*4. & talis obſervantia tot annorum ſpatio roborata poteſt tribuere juriſdictionem, etiam & in Clericos, ut bene Gratianus *c.*238. *num.*68. quem ſequitur Caſtillus *de tertiis debitis, cap.*12. *num.*35. Anſaldus *de juriſdict. part.*5. *tit.*3. *c.*3. *num.*36. *&* 46. ubi allegat textum *in cap.*1. *de præſcriptionibus in* 6. ubi ex immemorabili conſuetudine poteſt induci quod bona Eccleſiæ poſſint à laicis collectari, & Anſaldus *de juriſdict. part.*5. *tit.*3. *cap.*3. *num.*36. *&* 46. *& nu.*214. *& tit.*6. *cap.*4. *num.*35. *& part.*5. *tit.*4. *cap.*3. *& ultimo nu.*45. ait quod talis conſuetudo habet vim tituli, privilegii, &c. accedente præſertim ſcientia, & patientia Summi Pontificis & Eccleſiaſticorum, Caſtillus *d. cap.*12. *num.*38. *& cap.* 30. *num.*3. ex qua obſervantia præſumitur conſenſus ſuperioris, ut in terminis extractionis dicit Regens Reverterius *d.*31. *lib.*3. 42

Ideò in Statu Mediolanenſi ſic uſu fuiſſe receptum teſtatur Menochius *d. conſ.*800. *num.*38. quia hoc ſtatutum potius rem afficit, quam perſonam, Mauſonius *de contrabannis quæſt.*8. *num.*11. & in Hiſpania ſunt leges, quæ prohibent extractionem auri, & ſimilium rerum, *tit.*18. *lib.* 6. *Recopilat.* & expreſsè includunt Epiſcopos, & Eccleſiaſticas perſonas *l.*3. *eodem tit.* ubi Azevedus *num.*19. *&* 20. defendit eam eſſe juridicam, & Gutierez *lib.*1. *pract. quæſt.*18. & Bobadilla *lib.*3. *in politica, cap.*3. *num.*13. idem dicunt. 43

Non modica tamen eſt difficultas an Clerici teneantur ad obſervantiam harum legum directivè tantum, an etiam coactivè; & ſi coactivè, talis coactio tam quoad ſolutionem gabellæ, quam quoad exactionem pœnæ contra tranſgreſſores facienda ſit per judicem laicum, an verò ab Eccleſiaſtico.

Prima opinio ait ligari vi directiva tantum, ita Leſſius *lib.*2. *de juſt. cap.*13. *dub.*4. *num.*28. quia eſt quædam vis directiva, qua pragmaticas tenetur ſervare Clericus propter bonam Reipublicæ gubernationem, ut ſunt pragmaticæ taxantes pretia rerum, merces extrahi, prohibitas res non introduci, ad taxillos non ludi, arma non deferri, &c. tenentur ergo, ut ſe conforment cum aliis partibus Reipublicæ, Zerola *in verbo pragmatica, dub.* 2. Menochius *dict. conſ.*1000. *num.*27. Bellarminus *lib.*1. *de Clericis cap.*38. poſt alios Fagundez *lib.*50. *de Iuſtitia, cap.*37. *num.*10. & tenentur in conſcientia illas leges Clerici 44

rici servare vi directiva, Diana *tom.1. tract.2. resolut.72.* Barbosa *in cap. quæ in Ecclesia, de constit.* Sperellus *dec.13. num.10.* qui dicunt quod hoc casu obligatio non nascitur à statuto, sed ex vi juris naturalis, quo etiam Ecclesiastici tenentur in conscientia pretium taxatum præstare, & leges ad bonum commune publicatas observare, Diana *tom.1. tract.2. resol.33.* Sperell. *decis.12. n.11.* Pilaja *tom.2. Can. decis. tit. de censib. part.7. n.18.*

45 Secunda Opinio dicit teneri coactivè, sed coactionem esse faciendam à judice Ecclesiastico: & sic dicunt Clericos posse exhortari per judices Ecclesiasticos, ut contribuant in casu à jure permisso, Gutierrez *de Gabellis, qu.2. num.44.* Marta *part.4. Centuria 1. casu 1. numer.44.* Cevallos *lib.4. comm. quæst.899.* Diana *tom.4. resolut. moral. resolut.8.* & non poterit Judex Ecclesiasticus pœna stabilita in pragmaticis, sed ejus arbitrio esse relictum aliam inferre sive æqualem, sive minorem de communi, Mexia *in prag. taxæ panis, conclus.5. num.73.* Surdus *cons.301. num.38.* quod si Ecclesiasticus sit negligens in puniendo, tunc Judex laicus poterit illos punire: idem si non sufficienter Ecclesiasticus puniit, Mexia *ubi suprà, num.71. & 53.* Salzedus, *de lege politica, lib.1. cap.4. num.20.* licet Diana *tom.4. tract.1. de immunit. resolut.29.* dicat numquam negligentiam Ecclesiastici judicis tribuere jurisdictionem in Clericos, sed à Diana suspecto non accipere debemus consilium, quia est suspectus, & inimicus Regiæ Jurisdictionis ejusque perpetuo contradictor, ut bene Regens Capycius Latro *consult.103. n.445. & tom.1.*

46 Tertia opinio dicit teneri vi coactiva ad pœnam, eamque exequendam per judicem laicum, quia si verum est dicere legem civilem, vel statutum ligare Clericos, sequeretur coactivè ligare & coactivè spectare ad jurisdictionem statuentis, Pereyra *de manu Regia, cap.38. num.13. lib.2.* Suarez *de legibus, lib.3. cap.34. num.19.* Salzedus *lib.1. de lege politica, cap.1. num.21.* & sequitur Stephanus Aufrerius *regula 3. fall.7. de potestate secularis in Ecclesiasticos.*

47 In Regno sine fragrantia, sola testium depositione proceditur in exactione equorum, ut *in pragm.13. de extract.* Idem in extractione auri, vel argenti, aut monetæ *pragm. 10. & 14. de extractionibus,* Mausonius *de Contrabannis quæst.2. numer.12.* alias esset necessaria fragrantia *ex leg. si Barsatorum, ff. de fidejussoribus l.3. §.Neratius, ff. de acquir. possess.* Julius Clarus *in §.fin. 82. num.39.* Bobadilla *in politica, lib.4. cap.5. numer. 12.* Ludovicus Mexia *in pragm. taxæ panis, conclus.1. num.31.* Muscatellus *de cognitione delictor. in tit. de extract. num.17.* Mausonius *ubi suprà,* Tappia *in cap.2. in fin. de portulanis, & extract. victualium lib.7. Iuris*
48 *Regni* 48. Igitur Clerici extrahentes, &c. coram Judice seculari tenentur respondere, quia est quæstio concernens aliquod Jus Regale, seu pertinens ad Regiam Coronam, *l. proxim. ff. de his qui in testam. delent.* potest enim Rex cognoscere de omnibus pertinentibus ad suum patrimonium, & ejus vice, & nomine suprema ejus Tribunalia *ex d. l.1. §. hoc interdicto ff. ne quid in loco publico,* Cevallos *quæst.822. num.101.* Caldas Pereyra *cons.50.* Olibanus *de jure fisci cap.11. & 14. num.20. & cap.15. num.14.* ubi ait in Regiis Tribunalibus agi inter Clericum, & laicum, quan-
49 do agitur de bonis, & juribus patrimonii Regii, & de Regaliis, vel controversiis eorum occasione nascentibus, sequitur Boerius *decis.245.* Pereyra *lib.2. de manu Regia cap.38. numer.14.* & judex secularis cognoscit super pensionibus solvendis Regiæ Coronæ, *capit. Sacerdotibus ne clerici, vel Monachi,* Gironda *de gabellis part. 7. numer.138.* Pereyra *lib. 2. de manu regia, cap.37. num. 22.* & in exactione cujuscumque regaliæ, Florez de Mena *var. quæst.21. numer.226. & 231.* Lassarte *de decima vendit. cap.19. num.51.* latè Caldas Pereyra *cons.5.* Ripolla *de jurisdict. omnium judicum numer.179. & 181. & seqq.*

50 Hoc idem dicimus de interceptione & bonorum publicatione qui incidunt in commissum, quia si personæ Ecclesiasticæ bona extrahunt à Regno contra formam Regiarum pragmaticarum extra regnum, poterit judex secularis ea intercipere, & arrestare, quia ciciderunt in commissum, & poterit procedi ad eorum venditionem, & pretium applicabitur Fisco Regio, Belluga *in speculo Principum, rubrica 14. §. nunc videmus, num.39.* Mexia *in pragm. taxæ panis, conclus.5. numer.17.* Didacus Perez *in l.1. tit.3. lib.1. ordinamenti, conclus.91.* Castillus Ramirez *de lege Regia §.26. num.27.* Salzedus ad Diaz *in praxi criminali canonica, cap.55.* Regens Rovitus *in pragm. de extractione in Rubrica, num.16.* Insignis Theologus Jesuita Ferdinandus à Castro Palao *tom.1. tract.3. disput.1. puncto 14. §.6. num.9.* ubi ait quod quoties pœna est exigenda de plano absque ju- 51
diciali controversia tunc poterunt judices seculares à clericis exigere, Samuel Lublinus *in summa casuum conscientiæ, in verbo, Bulla Cœnæ, casu 17.* Regens de Vico *ad leg. Sardiniæ, tit.24. num.12.* contra Dianam *tract.2. resol.16. & 72.* quia statutum afficit rem nascentem in territorio statuentis, Mausonius, & alii *ubi suprà,* Reverter. *decis.31. part.3.* ubi adducit plures sic disponentes.

Unde intellige textum *in l. Imperatores ff. de publicanis,* 52
ibi ipsa prædia non personas conveniri, *& in l. qui alienæ 10. §.fin. ff. de negot. gestis,* ibi, sententia prædio datur, *& in l.4. §. aliter ff. fin. regund.* ibi, quoniam magis fundo, quàm personis, *l. & si fortè §. etiam ff. si servitus vindicetur,* ibi: non hominem debere, sed rem. Quæ jura adducit post alios Castillus *de tertiis debitis, cap.12. nu.43.* Pereyra *d. cap.38.* Bobadilla *in politica lib.4. cap.5. num.22.* Sanchez *lib.2. moral. c.4. dub.55. n.30.*

Neque dicas res ipsas inanimatas conveniri, absolvi, 53
vel condemnari non posse *cap. mulier, vers. quæritur, 15. quæst.5. cap.2. de constitut.* ergo si laicus est incapax respectu personæ, erit incapax respectu bonorum, Barbosa *de jure Eccles. lib.1. c.39. n.122.*

Respondeo id non procedere quando fit per modum extraordinariæ cognitionis, & juris ordine non servato, sed de facto vendendo bona intercepta, eaque fisco applicari jubendo, unde si clericus aufugit facto intercepto, tunc quia delictum habetur pro probato, nec est necessaria citatio partis, neque cum clericis judicium agendum est, neque cum personis eorum, sed judicium fit in res, quia declarantur ad Regem spectare tamquam quę in commissum ceciderunt, Pereyra *ubi supra, cap.39. numer.15. & 22.*

Quod etiam procedere in bonis Ecclesiarum habetur 54
in l. jubemus, Cod. de Sacros. Eccles. quæ est repetita *in l. 2. Cod. de navibus non excusandis lib.11.* in quibus apertè legimus naves Ecclesiæ non excusari ab onere ferendarum rerum, vel personarum pro Republica, & eam quæ subtrahitur publicari, prout summant Bart. & Paulus de Castro, ut in simili dicimus ob publicam quietem conser- 55
vandam Clericos repertos cum armis per laicos spoliari, & non teneri ad ea restituenda, Julius Clarus *in §.fin. qu. 36. num.31.* Morla *part.1. tit.1. quæst.16. num.17.* Bobadilla *in politica, lib.2. cap.18. numer.166.* & hoc fit absque ullo metu censurarum, Farinacius *de Inquisitione, quæst.8. numer.96.* latè Ansaldus *part.2. de jurisdict. tit.11. capit.22. num.90. & 98.* Crottus *effect.1. num.862.* Rovitus *in pragmat.1. de armis,* D. Merlinus *in comment. ad pragmat. de armis,* contra Dianam *part.5. resolut.19.* & Sperell. *decis. 12. num.60.* sic in Clerico venante venatione prohibita dicit Fragosius *de Republica Christiana part.1. lib.2. disput.4. num.343.* ut ab eo possint auferri arma dicit: Ultra verò
pœnam amissionis bonorum in pœnam corporalem non 56
possunt puniri Clerici per judices laicos, ad pœnam verò pecuniariam possunt, Clarus *in §. fin. quæst.36. numer.26.* qui loquitur in Clerico invento cum armis: unde illa verba, *nolite tangere Christos meos,* sunt intelligenda de pœna corporali, non de pœna bursali & pecuniaria, Gulielmus de Benedictis *in cap. Raynutius, in verbo, & uxorem, il 2. num.142.* & sequitur Ansaldus *part.2. tit.21. cap. 22. num.79. & 80.* & est decisio collateralis consilii apud de Franchis *decis.6. in fine,* Julius Cæsar Imbrianus de judice Regni *part. ult. num.79.* Vivius *decis.26. num.5.* qui dicunt in Regno servari, ut Clerici arma portantes puniantur civiliter à magistratu seculari, Carolus de Grassis *effectu 1. n. 852.* & alii apud eos.

Tamdem adversarius adducit ordinem D. N. Regis Phi- 57
lippi II. directum Viceregi Neapolitano pro Rhegitanis ne cogantur solvere grana quinque pro libra serici facta in suis territoriis.

Sed contra, quia talis ordo fuit ad instantiam Civitatis prædictæ petentis non solvere personas Ecclesiasticas, habito respectu, quod à Turcis tunc multa damna Civitas passa fuit, & sic colligitur, quod solvebant Clerici, sed non solverunt durante aliquo tempore, pro quo fuit opus restauratione Civitatis, nec apparet talem ordinem fuisse exeqnutoriatum, & executioni mandatum, & veritati in eo di-

eo dictæ suppositum privilegium sub trutina nescio an fuerit positum, & quomodocumque sit, non facit ad nos, tum quia fuit occasione Turcarum, &c. tum etiam quia supponitur Clericos tunc solvisse.

Ergo omni ex parte credo Clerum & Capitulum Archiepiscopatus Reginens. solvere debere gabellas solitas, nec posse sericum, & alia victualia extrahere à Regno, & contrarium facientes peccare mortaliter, & puniri posse vi directiva, & coactiva ab eodem judice laico per modum cujusdam naturalis defensionis, & extraordinariæ jurisdictionis, ad quam pœnam (facto intercepto) statim poterit venire quod Clericus aufugit, & judicium fit ad bona confiscanda, & Fisco Regio applicanda. Scripsi die 15. mensis Januarii 1661.

DISCEPTATIO LI.

SUMMARIUM.

1 *Bona Clericorum & Ecclesiarum sunt immunia à gabellis laicorum.*
2 *De jure divino est privilegium introductum.*
3 *Nec valet renunciari.*
4 *Pragmaticæ & secularium edicta prohibentia extractionem victualium, serici, Clericos non ligant, & num.6.*
5 *Et in materia prohibitiva annonæ & denunciationibus bladorum n.6.*
6 *Sericum extrahere non est negotiari, ibidem, & num.10.*
7 *Statuta secularium etiam favorabilibus Clericos non ligant.*
8 *Licet de illis mentionem faciant.*
9 *Et publicam utilitatem respiciant, quando læditur immunitas Ecclesiastica.*
10 *Sericum, & victualia sua Clerici licitè possunt extrahere.*
11 *Clerici negotiatores privilegiis clericalibus pro gabellis non fruuntur.*
12 *Bulla Pii V. favorabilis Clericis ut possint bona sua extrahere.*
13 *Respondetur argumento quod Clerici servare debent statuta concernentia utilitatem publicam.*
14 *In Regno Neapolis non adest licentia Papæ ut possint clerici collectari.*
15 *Sericum est fructus prædii.*
16 *Consuetudines in contrarium sunt corruptelæ.*
17 *Peccant contrarium facientes.*
18 *Et sunt excommunicati.*
20 *Consuetudo est inveterata quod Clerici Rhegini Sericum suum extrahant.*
21 *Casus adducuntur quod sericum caplum restitutum fuit Clericis, & n.24.*
22 *Nec obstat quod clam apportetur pro excusandis pauperrimis nautis.*
23 *Et quia ministri laici male tractant alios propter clericos.*
24 *Supplicantibus arrendatariis ad A.C. Apostolicæ, fuit contra eos decisum.*
25 *Litteræ recolendæ M. Philippus II. ad favorem clericorum Rheginorum referuntur.*

ARGUMENTUM.

Clericorum bona sunt exempta à laicorum statutis prohibentibus extractionem serici ad favorem Clericorum Rheginorum, & quod sint in possessione exemptionis, & in contradictorio judicio cum gabellotis aliàs, pro ipsis obtinuerunt.

RESPONSIO

Juridica ad libellum defensivum Clericorum Rheginensium, de contrabannis eorumdem ubi fundatur adversus authorem dicti libelli non posse eisdem Clericis permitti extractionem serici extra Regnum sub pœna amissionis ejusdem, & aliis pecuniariis, ex Jurium Canonicorum dispositione usu Regiæ Cameræ, jussu Pontificis, & S. Congregationis declaratione.

Certa, & indubitata est Theologorum, Canonistarum, & Jurisconsultorum propositio quam nemo ex Catholicis audet impugnare bona Ecclesiastica immunia esse ab omnibus Gabellis, & Tributis, impositis per communitates & Principes laicos: Atque ita definitum est in Concilio Lateranen. *part.* 1. *capit.* 19. *& cap.*46. & habetur *in cap. non minus*, ubi consules, & alii Magistratus Ecclesiasticis eorumque bonis Collectas, & pedagia imponentes anathemate feriuntur *& in cap. adversus*, *de immunitate Ecclesiastica*, *cap.*1. *&* 3. *eodem tit. in* 6. *cap. quamquam*, *de censibus in* 6. *& Clement. unic. de Immunitate Ecclesiastica*. Quæ Jura innovavit Concilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.*20. *de reformat.* & Bulla Cœnæ §. 18. quotannis hujusmodi pedagia, Gabellas, & Tributa imponentes, & exigentes censuris afficit Ecclesiasticis, qua de re piissimus Rex Carolus II. *in cap. item statuimus* in Regno Neapolitano exemit ab omnibus Gabellis, collectis, & tributis Clericos omnes, eorumque bona Ecclesiastica, & patrimonialia, ut apud Camill. Borrell. *in summa decis. tit.*15. *de tributis*, *& Collectis*, *& Gabellis num.*79. 1

Nec à jure positivo, & Imperatorum libertate, sed immediatè à Jure divino ortum habuit hujusmodi immunitas etiam respectu bonorum, ut disertis verbis asseritur *in cap. quamquam*, *de censibus*, Ibi: Ecclesia, Ecclesiasticæque personæ, & res ipsarum non solum jure humano, quinimmò, & divino à secularium personarum exactionibus sunt immunes. Et in Concilio Tridentino loco supracitato, dicitur immunitas hæc Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus instituta est, Bellarm. *in controv. tom.*2. *lib.*1. *de Clericis cap.*28. *in* 4. *&* 5. *propos.* Joann. Anton. de Nigris *num.*223. Suarez *ad Regem Angliæ*, *de immunit. Ecclesiast. lib.*4. *cap.*5. *num.*12. *& cap.*8. *numer.*16. ubi pluribus probant immunitatem Ecclesiasticam esse de jure divino. Hinc citato Concilio Lateranen. relato *cap. non minus*, *de immunitate Ecclesiastica in* 6. infertur non decere Ecclesiam Dei esse minus liberam tempore Principum Christianorum ac fuerit tempore Ethnicorum, qui flamines Augures Galios, furiales, aliosque Sacerdotes una cum bonis eorum immunes à tributis reddebant, ut observat, & ad rem nostram rectè arguit Prop. *in capit. si tributum*, *n.*5. & apud Matthæum *c.*17. 2

Atque adeò Ecclesiastici à Gabellis sunt immunes, ut non possit tale privilegium ab ipsismet renunciari, quia cæderet in detrimentum status Ecclesiastici, uti primario concessum est, quia nemo renunciare potest privilegio concesso communitati *cap. si diligenti*, *de foro competenti*; Neque de consensu Episcopi, ut rectè dixit Farinac. *casu* 151. *num.*8. & Carolus de Grassis *de effect. Cleric. effect.*1. *num.*652. & Pilaja *lib.* 1. *decis. Can. decis.*11. *num.*155. quia hoc Ecclesiasticis est interdictum, ut docent DD. communiter: Hinc nullo pacto Ecclesiasticorum Rheginorum adstringenda est libertas, quin sericum ex bonis Ecclesiasticis & patrimonialibus collectum ex antiquissima, & immemorabili possessione Messanam extrahunt vendendum, cum utantur jure suo, & privilegio vi sine interdicto renunciare non possunt, ad evitandas gabellas ad quas non tenentur, ut omnes adversarii concedunt, & tamen eas tum hic Rhegii, tum Neapoli solvere cogerentur ut ipsamet docet experientia. 3

At dicent adversarii, adsunt statuta pragmaticæ, & edicta secularia prohibentia extractionem Bladorum, frugum, serici, &c. 4

Respon-

Respondeo, & hæc quamvis generalia numquam afficiunt Ecclesiasticos ex defectu potestatis, quia non possunt statuere contra Ecclesiasticos, unde bona patrimonialia, & Ecclesiarum liberè possunt extrahere Ecclesiastici, Rip. *de rem. ad conservan. uber. num.*122. Jo: Plat. *& in* §. *Item lex Iul. num.*108. *Instit. de public. judic.*Lup. *in repet. c.per vestras*, §. *sed plura*, *nu.*13. *de donat. inter vir.& uxor.* Carolus de Grass. *de effect. Cler. effect.*2. *num.*292. Marth. *de jurisd. part.*4. *cas.*2. *num.*10. *&* 13. cum talia statuta sint libertate Ecclesiastica nec obligant neque in foro fori, neque in foro Poli, Diana *part.*1. *tract.*2. *resol.*15. *&* 68. Mascard. *de statut. interpret. Concl.* 1. *num.* 93. *& seq.* ubi probans bona patrimonialia Cleric. gaudere privilegio bonorum Ecclesiast. dicit non subjacere statutis laicorum,& proptereà Clericos posse extrahere fructus bonorum patrimonialium sine licentia Principis secularis Marth. *p.* 4. *d. cas.*2. *num.* 13. text. *in c. Ecclesia S. M.* 10. *de constit.* Rota in Baren. seu nullius pecuniaria 25. Junii 1645. coram R. P. D. Cerro quæ est *decis.*180. *n.*20. & in Spoletana donorum 13. Aprilis 1646. *sub* §. *quare sequitur*, coram R. P. D. Corrado, super qua re videatur Ciarlin. *controv. forens. lib.*1. *cap.*31. *per totum*, ubi mirabiliter pertractat rem, de qua loquimur, & Pilaja *cit. n.*156.

5 Neque statuto laicorum stare tenentur Ecclesiastici in materia Annonæ tempore penuriæ vi coactiva edicti, vel statuti laicorum, sed quadam ratione naturali & in tam magna necessitate ad Episcopum spectat cogere Clericos in subsidium, ad text. *cap. non minus de immunit. Eccles. & cap.*1. *eod. tit. in* 6. Anton. Diana *mor. resol. ubi sup.* & Pilaja.

6 Et si contingit fieri denunciationes Bladorum virtute Bandimentorum ut sciri possit an adsit Annona sufficiens pro victu, tunc de mandato Episcopi obligantur Clerici ad denunciandum penes Curiam Episcopalem, ut rescripsit Episcopo Ferrariensi Sac. Congregatio sub die 19. Junii 1592. Ex quibus infertur posse Ecclesiasticos Rheginos ab Illustrissimo Domino Archiepiscopo cogi ne serici faciant extractiones, quando in Regno magna serici est penuria, & illud non pro vestibus & aulæis, sed ad victum deserviret ad populi sublevandam famem; sed quæ serici in Regno Neapolitano penuria? Nonne Bombices, ex suis visceribus uberrimos diductos florum tractus effunduntur? Anne Regni in aliquo loco serici in domuncula non absoluto moritur lanificio Bombilius? An non semina uberrima, quibus nova animal affluit sobole? Est ne annona sericum nostrum? An non necessitas nostri serici aliter evitari potest? Sed ad rem nostram, fuit olim statutum laicale Neapoli de non extrahendo equos à Regno Neapolitano & tamen in Pontifica Camera summariæ anno 1594. 13. Februarii super Ducatos 800. interceptis qui extrahebantur à Regno Neapolitano per D. Lucam Guidotti Canonicum Ecclesiæ S. Salvatoris fuit judicatum quod statutum laicale non ligat Clericos, nam fuit pecunia restituta, non obstante quod intelligatur intercepta etiam si non sit extracta, sed tantum in via; Ita etiam in Cons. Neapolitano pro statuto Salerni, quo prohibitum erat adduci vinum extra suos fines, & territorium collectum fuit justissimè judicatum non comprehendere vina, quæ colligebantur ex prædiis Monasterii Sancti Benedicti *in* 10. *decis.* Gramm. 100. videatur Sousa *in bulla Cœnæ*, *cap.*16. *disp.*9. *cons.*1. *num.*4. ubi docet quod negotiatio lucrativa dicenda non est in casu quo Ecclesiasticus bona sua mittit ad locum, ubi pluris valent, unde inquit ipse ex Saccaro & aliis rebus in quibus Rex Episcopis, & Clericis ultramarinis stipendium solvit tributum exigi non licet, quando illa venditionis causa ad hoc regnum asportantur, quia hoc non est negotiari; Ita Marth. *de jurisd. part.*4. *cas.*3. *num.*9. *&* 10. Cevallos *tract. de cognit. per viam violentiæ*, *part.*2. *qu.* 64. *numer.* 41. Pereira *de manu reg. part.*2. *cap.*24. *numer.*34. quinimmo Catholicus Princeps Carolus Imperator docuit quod quando dubium est an statutum sit, vel non sit contra immunitatem consulatur Summus Pontifex ut in summa Diana *verbo*, *opinio probabilis*, *n.*11.

7 Neque lex municipalis ligat Ecclesiasticos quandoquidem sublata fuit per Constitut. Gregorii XIV. quæ non solùm derogat juri communi, sed & municipali, ac cuicumque consuetudini, & abusui; Et ratio evidens est: nam si Ecclesiastici statuto laicorum, & lege municipali comprehenderentur notaretur quædam laicorum superioritas in personas Ecclesiasticas quod absurdissimum est; addo quod leges municipales nullo pacto ad Clericos extenduntur etiamsi illis sint favorabiles, quia Papa præsumitur illas ignorare, nisi expressè, & nominatim confirmat *cap.*1. *de constitut. in* 6. & sic sublata Papæ approbatione profectò ex defectu jurisdictionis remanent prorsus quoad Clericos inefficaces *d. cap. quæ in Ecclesiarum*, *& cap. Ecclesia S. M.* Ita tradit Hostien. *in cap. fin. num.*11. *de solut.* at quæ Papæ approbatio?

Et ad confirmandum id quod dicebamus vel statutum sive leges municipales faciunt expressam mentionem de Clericis, & illos non includunt, quia adest quidem includendi voluntas, sed deficit potestas, vel illorum non faciunt mentionem, & potestas deficit & voluntas nec ideò voluisse præsumuntur statuentes, quod illis erat impossibile, ut post alios tradunt Alex. *consil.*210. *&* 211. *& cons.*20. *n.*7. *lib.*2. Duardus *in Bullam Cœnæ Domini can.*15. *quæst.*10. *n.*85. 8

Itaque in priori casu leges municipales nullæ sunt tamquam ponentes falcem in messem alienam, & Ecclesiasticam offendentem libertatem posteriori casu sint quidem vacam offendentem libertatem posteriori casu sint quidem validæ, sed Ecclesiasticos non comprehendant ad Roman. *in l. si publicanos*, §.1. *col.*2. *vers. aut. stat. ff. de publ.*

Nec obstat quod hujusmodi leges municipales publicam sapiant utilitatem ac totius Reipublicæ bonum concernant. Nam quæ utilitas si Clericos eorumque bona comprehenderent? Nonne quoties libertatem lædunt Ecclesiasticam semper in Ecclesiæ damnum tendunt etiamsi favorabilia videantur? Textus apertè *in dict. cap. Ecclesia S. M.* ibi: unde statutum Basilii, & notat ibi Baldus *in num.*1. *in l. nota*. 9

Quibus omnibus accedat authoritas Sanctissimi Præsulis Caroli Borromæi Ecclesiasticæ libertatis propugnatoris acerrimi, qui cum à D. Gubernatore Mediolani requisitus fuisset, ut cogeret Clericos ad observandum statutum à se pro publica communique utilitate conditum, eidem in hæc verba rescripsit. Hoc Excellentiæ vestræ, quam paterna charitate unice in Christo diligimus, primùm persuasum esse debet in Ecclesia Dei novum atque inusitatum esse, & canonum sanctionibus Sanctæque Ecclesiæ immunitatis rationi alienum Ecclesiasticos edictis ejusmodi laicorum Principum Magistratuumve servandis adstrictos teneri ad eaque exequenda per Episcopum compelli.

Quod si publica utilitas sufficeret, proculdubio Clerici quibuscumque laicalibus statutis ligarentur, cum nulla lex aut statutum valere possit quod ob publicam utilitatem conditum non sit; Hic enim est legum finis, ut commune bonum servetur, & in hoc consistit Justitia, ut post Aristotelem 4. *politic. c.*1. & D. Thom. inquit Molina *de Iustitia disp.*2. *col.*2.

Remanet igitur firma, indubitabilis, & inconcussa conclusio, statuta edicta, & leges municipales laicorum, etiam pro bono publico & pro nimia Clericorum, laicorumque utilitate, ac etiam pro annona publica non comprehendere Ecclesiasticos, eorumque bona: ac propterea posse Ecclesiasticos Rheginos extrahere sericum, fructus ex Ecclesiasticis & propriis prædiis recollectos extra Regnum, & ubique locorum liberè vendere cùm non subjiciantur statutis, & legibus municipalibus laicorum, & eum vendere res proprias, & fructus ex bonis Patrimonialibus, & beneficiis Ecclesiasticis non sit nullo pacto negotiatio, sed contractus omni Jure Clericis permissus, & Reipublicæ valdè utile ut in terminis considerat Rodoan. *in tract. de spoliis*, *q.*2. *sub n.*55. & D. Th. 2.2. *quæst.*77. *art.*4. *ad secundum*. 10

Nec obstant authoritates à Carolo de Grassis allatæ, *de effect. Cleric.*3. *num.*178. nam Berdachinus *de Gabellis*, *part.*7. *num.*11. Vulpel. *de libertate Ecclesiastica*, Scapp. *in tract. de jure non script. lib.*1. *cap.*19. *num.*15. *&* 16. loquuntur simpliciter de Clerico negotiatore advertentes illum dici talem, qui emit ad effectum cariùs non mutatam forma vendendi, & de Clerico emente, & ad effectum negotiandi transportante, quæ cum sit solertia quædam vilius emendi & carius distrahendi non mutata forma est propriè negotiatio Clericis prohibita, ac proinde hujusmodi Clericos negotiatores Privilegiis Clericalibus non gaudere ultrò concedimus; At sermo noster est de extractione, & venditione fructuum patrimonialium, quod non est negotiatio, ut omnes concedunt & per consequens posse Ecclesiasticos Rheginos sine incursu illicitæ negotiationis 11

tionis extrahere sericum, & alios fructus patrimoniales ad Civitatem Messanæ ex dictis clarè patet.

12 Prodeat & constitutio 11. Pii V. in qua sub pœna excommunicationis eximit personas Ecclesiasticas à solutione gabellæ pro bonis suis quæ de loco ad locum transferunt his verbis, ratione quarumcumque mercium, & rerum cujuscumque generis vel qualitatis existentium tam per mare, & aquam dulcem, quam per terram undecumque, & quomodocumque pro tempore delatarum, & animalium penitus, & omninò liberi, immunes, & exempti, ac liberæ, & exemptæ, liberaque, immunia, & exempta esse censeantur, ac pro talibus & teneantur, & reputentur; Ergo clarè patet Sericum Clericorum Rheginorum liberè, licitè extrahi posse per mare, & insulam Siciliæ, cum ab omni Gabella sit immune, & exemptum.

Instant adversarii statuta laicalia afficere Ecclesiasticos,
13 quando statutum concernit bonum publicum.

Respondeo etiam in concernentibus communem utilitatem, & necessitatem non tenentur Clerici stare deliberationi laicorum sine deliberatione Episcopi vel Papæ, qui judicabunt de communi utilitate textus apertè *in cap. non minus, & cap. adversus, de immunitate Ecclesiarum*: nam causa publica, quæcumque illa sit, nullam tribuit authoritatem, ubi deficit potestas legislatoris, quæ in casu nostro contra Clericos non reperitur, ut respondet Bald. *in l. cunctos Populos, sub num. 55. verbo ista ratio non valet Cod. de Summ. Trinit. & fide Catholica*: & latè Butr. *in dict. c. Ecclesia S. M.* & Pilaja *cit. suprà*: nam publicæ utilitatis ratio qualitatem legis respicit; sed potestas, & authoritas concernit substantiam, sine qua nulla qualitas considerari potest *leg. nec ullum §. si absentis videatur*, Surdus *cons. 301. sub num. 18. & seqq. vol. 3. & ex dictis suprà* clarè patet, quod causa publica non tribuit potestatem laicis contra Clericos. Quod adeò verum est, ut in utilitate publica Clericis, & laicis communi fuerit semper expostulatus consensus Summi Pontificis, ut anno 1600. Civitas Florentina (teste Marth. *de jurisdict. part. 4. cent. 1. casu 1. nu. 52.*) obtinuit à Clemente VIII. Bullam pro imponenda contributione Clericis ad reparandum flumen Arni penes quod Bona Clericorum erant. Et Civitas Panormitana anno 1634. pro expensis factis tempore pestis, impetravit ab Urbano VIII. Bullam, qua Clerici per aliquot annos includerentur in contributione imposita super vino in Introitu Portæ Civitatis, similis etiam Bulla obtenta est à Gregorio XV. 23. *fol.* 1622. pro Etruria, & alia ab Urbano VIII. 10. Maji 1624. pro ducatu Mediolanensi, Massimilianus primus, & Carolus V. Imperatores petierunt licentiam ab Alexandro VI. & Paulo IV. obtinendi subsidium ab Ecclesiasticis pro bello contra Turcas, & Hæreticos, pro ut etiam Emanuel Rex Lusitaniæ à Leone X. pro bello contra Mauritanos, & Respublica Veneta pro bello contra Turcas.

14 Dices adest forsan in Regno Neapolitano consensus Summi Pontificis id fieri permittentis.

Respondeo hujusmodi Privilegium nusquam gentium apparere & dato quod olim fuerit, nullam nunc vim haberet: nam per Concil. Trident. Bullam Cœnæ Domini, & novissimè Urbani VIII. super præservatione jurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum personarumque Ecclesiasticarum à quibuscumque præjudicialibus, quæ incipit *Romanus Pontifex* sint omnia hujusmodi privilegia revocata.

15 Scio non semel Arrendatarios jactasse Sericum esse de Regalibus quod expresè negatur, nam Regalia sunt ea, quæ fiunt super re simpliciter Regis, veluti sunt piscationes, feuda, Salinæ &c. Sericum verò est fructus prædii, & Clericus non tenetur solvere onus Gabellæ, quia onus Gabellæ, est onus fructuum, & personæ. At in casu nostro cum industria sit tota Clericorum res efficitur immunis, quinimmò Federicus de Senis *cons. 107. col. 2.* eximit à solutione Gabellæ fratres, qui emerunt, seu conduxerunt venam ferrar. subdens quod ex tali ferro ex ipsa vena deducto, non tenentur solvere aliquam Gabellam seu collectam, quem unà cum aliis juribus allegat, & sequitur Carolus de Grassis *effect. 3. nu. 107.* & tamen mineralia sunt de Regalibus, nam habetur ratio industriæ cum Rege.

16 Objicies adesse in aliquibus Regnis consuetudinem in contrarium.

Respondeo distinguendo antecedens, adesse consuetudinem, quæ non sit corruptela, nego antecedens, quæ sit corruptela concedo antecedens, quia consuetudo etiam immemorabilis, quæ præjudicat aliquo modo libertati Ecclesiæ non valet, nec admitti debet, præsertim quia Summus Pontifex quotannis in Bulla Cœnæ coram Principum Oratoribus revocat omnes consuetudinas quæ sunt contra libertatem Ecclesiasticam, & ita in terminis nostri casus docet Joann. Baptista Ciarlin. *in controvers. forens. cap. 31. num. 13. & 16.* & patet etiam *in cap. Clericis, de judiciis*, & aliis juribus, ubi clarè Pontifex damnat consuetudinem etiam particularem si illa tendit contra Ecclesiasticam libertatem Marth. *de jurisd. part. 4. centur. 1. casu 7. n. 12.* Filiar. *de offic. Sacerd. tit. 1. part. 1. lib. 3. cap. 9.* ita etiam communiter Summistæ & Canonistæ apud Pilajam *cit. dict. tit. de clericis, n. 154.*

Objicies secundò: sunt quædam particulares consuetudines, quæ licèt sint contra Ecclesiasticam immunitatem sine scrupulo à Magistratibus laicis observantur, exigendo jus tractæ, quod solvitur ex extractione aliquarum mercium ex portu etiam ab Ecclesiasticis. 17

Respondeo hujusmodi consuetudines non ad jus, sed ad facta hominum pertinere, scio tamen hujusmodi gabellam esse, ad quam Ecclesiastici nisi ex causa negotiationis non tenentur, sed lex, qua frustra consuetudinis clypeo se defendunt Ministri, & officiales laici exigendo, vel exigi permittendo ab Ecclesiasticis gabellas extorquendo à Clericis etiam invitis prout adeò observari à Custodibus Portarum, Pontinæ portus fluminis &c. nam gravissimè peccant cum obligatione restitutionis Deum, immunitatemque Ecclesiasticam enormiter offendentes, censurasque horrendas, etiam Bullæ Cœnæ Domini incurrunt multos famosos canones infringendo, & signanter *cap. benè quidem nonag. sexta distinct. cap. Ecclesiæ, de constit. cap. 1. Adversus, de immunit. cap. Ecclesiastica, cap. noverit, de sent. excomm. cap. quamquam, de censibus in 6.* ut per Navarrum *in manuali, cap. 27. n. 202.* Videant ergo, qui exigunt, qui quomodocumque in talem exactionem cooperantur.

Dices Summus Pontifex scit, & tolerat hujusmodi particulares consuetudines, ergo tacitè in illas consentit. 18

Respondeo distinguo antecedens, tolerat tolerantia approbativa, & nego, tolerat tolerantia permissiva ad evitanda scilicet majora incommoda, concedo: ergo simpliciter in illas consentit, nego consequentiam. Videatur Mader *in part. 2. quæst. 96. art. 4.* ibi: sanè ne tolerantia quodammodo Papæ allegari potest in defensionem consuetudinis, impedit enim Bulla cœnæ quotannis repetita, quæ disertè resistit ejusmodi consuetudini, aut nervis corruptelæ, & multò minùs prævalere potest via præscriptionis, quia propter eamdem causam numquam nititur in bona fide, & Vigianus *tract. de libert. exul. disp. 2. concl. 3. & disp. 3. cons. 1. filiomeli* 45. ubi asserit cum quotannis Bulla cœnæ excommunicet Magistratus.

Persuasissimum cuique esse debet Summus Pontifex hanc consuetudinem, quam corruptelam vocant æquo animo non sufferre, & consequenter neque expresè, neque tacitè in eam consentit. Quapropter valdè invehit *ubi suprà* Navarrus *loc. sup. cit.* in confessarios eos absolventes, attestans sub tempore plurimos Gubernatores, & exactores à Summo Pœnitentiario Pontifex petiisse absolutionem à censuris propter hæc incursis restitutione promissa, parata, vel facta. 19

Sed ad nostram immemorabilem consuetudinem, quæ sanctæ favet immunitati; certè Sericum Ecclesiasticorum Rheginorum semper immune fuit ab omnibus Gabellis. Patet primò: quia in Regno Siciliæ præcipuè Messanæ Sericum hujusmodi quod ex fide Prælati constaret esse Ecclesiasticorum semper, ut liberum ab omni exactione habitum fuit, ut videre est in Tabulis ipsius Reg. Dohanæ in sexcentis exemplis.

Secundò quia quotiescumque officiales laici Sericum in acta transportationis ablatum sequestraverunt, toties Ecclesiasticis pœnis territi coacti sunt restituere, præsertim anno 1633. cum enim Rhegii quidam ministri cymbam hinc Messanam versus solventem cum magna vi serici occupassent, atque ad Regium Patrimonium pertinere arbitrati essent tamquam contra Regia edicta navigantem, ubi primum constitit per acta nostræ Curiæ Sericum esse Ecclesiasticorum, redditum statim fuit. 20

Et anno 1638. in casu simili cum Cymba sic onusta

Nea-

Neapolim usque deducta per vim fuisset à Ministris laicis, confestim instante Vicario Capitulari D. Carolo Gaetano remissa fuit Regium una cum omnibus expensis solutis à Regiis Arrendatoribus, à quibus scilicet damnum Ecclesiasticis illatum fuerat.

21 Citra quam consuetudinem non adest memoria ulla in contrarium, & in Curia nostra Archiepiscopali adsunt sexcenti processus, quibus convicti Regii Arrendatores, coacti sunt restituere sericum ablatum. Unde si præsentia Officialium Rheginorum non contradicentium sufficit ad probandam aliquam consuetudinem, etiam contra ipsos introductam, ut multis probat Capycius Galeota Regii Patrimonii quæstor *lib. controv. controvers. 51. num. 45. usque ad 49.* quàm magis hoc verum erit in Casu nostro scilicet legitimam esse consuetudinem nostram cum non solum videntibus Regiis Ministris, sed ipsis in contradictorio judicio repugnantibus restitutum sericum fuerit à Regiis Tribunalibus in Civitate Neapolis.

22 Dices non dicendam esse consuetudinem illam, qua non palam, sed clam semper usi sumus, non videtur enim consentire Princeps in ea quæ fiunt occulta, imò timor ille, & metus, & error quibus sericum transfertur, clarè indicant non licere per Principem, qui severissimè animadvertit in nautas sericum transferre audentes.

Bona instantia, sed quæ facilè solvitur. Primo si dicatur sericum non transferri clam quasi verò timeremus, ne nobis in aperto non liceret, sed adhiberi à nobis eam diligentiam, ut naucleros, & nautas lateat, qui ob pœnas sibi injustè imminentes, vel nullo modo aleam tam dubiam subirent vel nullum finem facerent augendo pretio de asportatione tantis periculis plena.

Secundo ut vitentur rixæ, & incommoda, quæ ab inferioribus ministris fieri solent, dixi, inferioribus ministris, quia supremi officiales Regiæ Cameræ tantum abest Ecclesiasticum jus lædere tentarint ut sæpè quemadmodum *suprà*, tetigit sericum per hosce ministros captum, statim restitui clericis viris non sine integritatis laude, mandaverint.

23 Tertio denique clam sericum asportatur sed non tam latenter, ut omninò aspectum fugiat Regiorum ministrorum: constat enim eos sæpè ex vestibus plures solito intumescentibus Ecclesiasticorum comprehendisse sericum sub illis celari, non tamen unquam ausi sunt eos impedire, ne sic onusti navim conscenderent; imò unus eorum aliquis per totum auditus est dicere non semel Ecclesiasticos Rheginos serico gravidos scylla obstetricante pecuniam parere, quid ni igitur gloriemur de nostra hac possessione pro qua tot suppetunt argumenta, & congruentiæ? Quod si nihil aliud id evinceret illud certè pro ista celata asportatione summopere facit, nempè quod nonnulli Ecclesiastici in oculis omnium aliquando feliciter tentavere; venerat uti solet Regium minister quidam altioris ordinis Regiæ Cameræ Præsidens ad componendos cives laicos pro exportatione prætensa sericorum, & tantum metum verbis, & gestis incusserat omnibus naucleris, ut nemo unus reperiretur qui Clericis suam operam locare vellet pro exportando serico quid hic agerent Ecclesiastici? Meminerunt se ex illo ordine esse qui piscatoriam quondam exercebant. Igitur Apostolos imitati Apostolici viri serico onusti navim conscendunt sacrasque manus operi admovent ac felicissimè promovent Messanam versus inspectantibus Regiis ministris, ac ne prohibere quidem audentibus. Est ne hoc argumentum formidinis? An non constat ex hoc, quamobrem sericum clam transferatur.

24 Sed ego immerito in re tam testata multus sum. Nam si adversarii contendunt non esse in possessione cum propositio sit negativa, illis incumbit probare veritatem suæ assertionis. Nam est regula juris quod asserenti incumbit onus probandi. Nos autem, ubi aliud attulerint, quod speciem probabilitatis præ se ferat non deerimus instituto. Interea ad confirmandum id quod dicebamus de possessione non omiserim quod anno 1599. 25. Junii, Pontifice Clemente VIII. Joann. Baptista Spinola & Petrus Franciscus Ravescherius officiales Archi. per Speciem fraudum ex extractione serici facta ab Ecclesiasticis Rheginis ad auditorem Cameræ Apostolicæ Marcellum Lantes tunc temporis provocaverunt, apud quem cum multa super hac re egissent, nec tamen aliquod probabile pro se attulissent cognito ab auditore Cameræ eos colore, & prætextu fraudum agere contra jura Ecclesiastica quibus patrimoniales redditus Clericorum omnibus gabellis eximuntur à limine judicis prædictos Joannem Baptistam & Petrum Franciscum rejecerunt cum mandato, ut in posterum Ecclesiastici in possessione extrahendi manutenerentur.

Sed bone Deus exciderat memoria, quod fortassè ultimam manum, & veluti coronidem operi imponit per litteras gloriosæ mem. Philippi II. sapientissimi & Religiossimi Principis Regis Catholici Proregi Neapolis datis expressum adfuit in casu nostro mandatum cum observatione Magistratuum tenoris sequentis. 25

Et Rey Principe Illustriss. Duq. primo nostro Virrey y lugarten. Cap. General Por parte del Capitulo y Clero de la Ciudad de Ryoles se nos ha hecho relacion que de mas de los daños que han rechido del armada Turquesca en la general ruina de aquella ciudad, son constreñidos à pagar los cinco granos por libra de seda en la saca della deste Reyno que diz que la Regia corte agora nuevamente ha impuesto en la Prov. decalab. lo qual dizque les hazen pagar los officiales, de la dicha nueva imposicion de la seda que ellos mismos hazen de sus massarias y con su industria y hazienda contra la disposicion de los sacros Canones, y Privilegios de la dicha ciudad suplicando nos tuviessemos por bien de mandar poveer que no sean mas molestados por ello; antes de aqui adelante se les dexe sacar libremente la dicha suya seda dandoles la cedula graciosa para ello, como se solia y que sean francos y exemptos como diz que lo han sido siempre para que puedan rehazer sus Casas y atendere al culto divino porque disque no es cosa conveniente que sean agravados à pagar lo que la sede Apostolica le es impuesto por una parte y por otra lo de la Regia Corte y porque havido consideracion à lo suso dicho y à lo que se deve à las personas Ecclesiasticas que atenden al culto divino. Nuestra voluntad es que nose les haga en esto agravios, os encargamos y mandamos que os informeis bien de las causas porque se les hazen pagar esta gabela y de las excenciones, y intendido bien todo proveays, y deis orden que en lo que asi supplicado se les haga y administre brevey entero complimiento de justicia de manera que no reciban agravio ni tengan justa causa de se quexar, ni de recurrir à nos sobre ello que esta es nuestra voluntad. La presente resti al presentante: datum en Hamptonurt à XXIII. de Iulio M.D.LV. Perez secretario V. Figuero Regens S.Cat. unum Sayas pro taxatione V. Alberiz Regens *in par. 1. fol. 197. à tit. adest* sigillum Regium *di fuori All' Illustriss. Duque de Alva nuestro primo Mayordomo Mayor Virrey, lugart. y Capitan Gen. en el Reyno de Napoles y en su ausencia Al. Illustr. D. Bernardin de Mendoza del nostro Consejo lug. general en el dico Reyno.*

Restat igitur firma, & canonizata, ut ita dicam nostra immemorabilis consuetudo quippè quam & tolerantia Principum & legitima diuturnitas temporis quod introducta est, & litteræ Regiæ à Bulla Urbani VIII. vivæ vocis oraculo & decreta Regiæ Cameræ & restitutio serici ablati toties facta ad instantiam hujus nostræ Archiepiscopalis Curiæ adstruunt, confirmant, & roborant.

DISCEPTATIO LII.

Supponitur in facto, quod Cajus habens duos filios, Masculum scilicet & fœminam, Titium scilicet, & Bertam, suum condidit Testamentum, instituendo filium hæredem talibus verbis: instituo Cajum filium meum hæredem, & casu quo moriatur sine liberis, vel cum liberis, & ipsi moriantur in pupillari ætate, vel quandocumque ab intestato, eo casu instituo meam hæredem Bertam meam filiam uxoratam cum N. & ejus filios cum conditione, quod dicti ejus filii sint militares; & casu quo non potuerint, vel noluerint esse militares, eis substituo, & meum hæredem instituo N. meum consanguineum. Evenit casus, quod Cajus primò institutus mortuus est, relinquendo filium,

lium, Nepotem Testatoris, qui filius similiter mortuus est in pupillari ætate; tempore mortis cujus reperiebantur superstites Nepotes Bertæ secundo loco institutæ, ab ejus Matre Sempronia, nempè filii ex filio Bertæ prædictæ Pronepotes Testatoris, qui vigore dispositionis factæ à Testatrice ceperunt possessionem bonorum, & hæreditatem adierunt, qua adita, comparuit N. legitimus Successor tertio loco instituti, & prætendit hæreditatem ad ipsum spectare, stante quod Pronepotes non sunt Militares ex Sanguine, sed tantùm ex privilegio Principis, quæritur quid juris?

Ad hoc factum mihi propositum pro parte Illustrissimi Domini mei, ut responsio detur adæquata, certa, & secura, fateor me plura vidisse, & ex his concludendum puto nulli dubium esse militarem ex Privilegio principis habere bonam causam, & excludendos procul dubio contrarium temerè prætendentes dico, quod sanè, ut probem præludia quædam necessaria pro materiæ cognitione præmittenda duxi. Circa nobilitatis essentiam, originem, & divisionem, quibus præmissis, facilis erit pro Illustrissimo Domino meo Responsio, & solutio argumentorum patebit.

SUMMARIUM.

1 *Nobilitas quid sit, & plures adducuntur descriptiones.*
2 *Nobilitas quibus modis acquiritur?*
3 *Nobilitas Sanguinis quæ sit.*
4 *Nobilitas Sanguinis, cur ita dicatur.*
5 *Nobilitas ex genere an amittatur per exercitium Artis sordidæ, & Aromaticam, Chriurgiam &c. & Notariatum exercere, an sit artem sordidam exercere.*
6 *Pater nobilis per artem sordidam non præjudicat Filio.*
7 *Feudi concessio nobilitat, & quando.*
8 *Feudi concessio facta in Regno per Baronem quando nobilitat.*
10 *Notabilitas est, quæ venit à Principe.*
11 *Nobilitas Patris ad filios quando descendat.*
12 *Nobilitas Patris de consuetudine ad filios pervenit.*
13 *Filii Doctorum gaudent Privilegio, etiam Parentibus mortuis.*
14 *Textus* in l. Sordidorum Cod. de excusat. tut. *explicatur.*
15 *Uxor Doctoris, etiam marito mortuo, gaudet ejus Privilegio.*
17 *Filii Bastardi non gaudent Privilegio Parentum.*
18 *Filii Bastardi titulatorum in Regno Neapolitano an assumantur ad militiam Hierosolymitanam.*
19 *Filii legitimati non gaudent nobilitate Parentum.*
20 *Nobilitas Parentum ad legitimatos quando transeat.*
21 *Nobilitas Filii ad Patrem an, & quando transeat.*
22 *Nobilitas Paterna, & Materna est splendidior sola paterna, &c.*
23 *Nobilitas Materna cur non soleat venerari.*
24 *Mulier nuptæ an gaudeat nobilitate familiæ propriæ.*
25 *Nobilitas quomodo à Principe procedat.*
26 *Annuli aurei impetratio qualis, & quomodo fieret.*
27 *Annulorum usum fuisse antiquitus.*
28 *Annuli usus quibus competebat antiquitus.*
29 *Annulorum aureorum jus qualiter, à quocumque Principe concedi valeat.*
30 *Natalium restitutio qualiter à Principe fieret.*
31 *Natalium restitutio fit à solo Principe superiorem non recognoscente in temporalibus.*
32 *Natalium restitutio an possit à Principe fieri in præjudicium tertii, & quando.*
33 *Princeps potest nobilem facere.*

CAPUT I.

De Nobilitatis essentia, origine, ejusque divisione, communicatione, & transmissione.

PRO

Militaribus, & Nobilibus ex Privilegio, ut admitti debeant ad omnia, ad quæ vocantur Nobiles, & Militares simpliciter.

SUppono ergo primò quod Nobilitas secundum Arist. 1
lib. 2. Rhet. cap. 15. dicitur *quidam Majorum splendor, & Claritas* seu, ut ait Boerius *lib.3. de consolat. Est quædam laus veniens demeritis Parentum*, vel secundum Baldum *in l. finali, num.40. Cod. de servis fugitivis: Est nobilitas, quædam dignitas à Parentibus derivata, quæ denominatur à potentiori causa*, quæ descriptio videtur approbata apud Hispanos ex *l.3. partita 2.* ut benè notat Pichardus *de Nobilitate communicata, num.6.* Garzia *de Nobilitate glossa 7. num.17.* Alii cum Cardinale *in Clement.2. de sententia excommunicationis* dicunt quod nobilitas est qualitas quædam, sive dignitas proveniens à coruscatione clari Sanguinis sumens originem à Parentibus, & in liberos legitimos continuata, quam refert, & sequitur Cassaneus *in Catalogo gloriæ mundi, part. 8. considerat. 8.* Cepolla *de imperatore milite eligendo, opin. 3. & 23.* & Gutierrez *lib.3. pract. quæst. 14. num.11.* ait quod Nobilitas est qualitas illata per Principem, qua quis ultra honestos plebejos acceptus ostenditur, vel ut ait Azevedus *in rubr. num. 86. tit. 20. lib. 6.* est nobilitas quædam qualitas honorifica generis, & sanguinis à majoribus in posteros legitimos, & naturales, vel naturales tantùm descendens, quod & sequitur Escobar *de nobilitate p.1. quæst. 4. §. 50.*

Suppono secundò veram nobilitatem tripliciter acquiri, sive ex multis causis oriri, primò à stipite, & generatione; secundo à virtute, & meritis; tertiò ex mera liberali- 2
tate, sincero Principis affectu, & judicio, ut benè Cassaneus *lib. 8. considerat. 8. usque ad 16.* Afflict. *in cap. 1. quis dicatur dux, vel Marchio num.8.* Bartol. *in l.1. Codic. de dignit. lib. 10.* Garzia *gloss. 48. §. 3.* Pichardus *ubi suprà, num.75. cum seq.* Barbos. *appellat. 164.* Gutierrez *lib.3. pract. quæst.16. num.37. & quæst.17. num. 131.* Palcaz *de majoratu part. 1. quæst.51. num.85.* Tiraquellus *de nobilitate, quæst.3. usque ad 12.* Azevedus *in Rubrica, num.29. & seq. tit. 20. lib. 6. recopilation.* Marius Giurba *de successione feudi præludio 3. num. 10.* post Cynum, Bald. & Salicetum *in l. providendum, Cod. de postulando l.3. Cod. de exul. lib.12. l.1. ff. de albo scribendo*, ex Aristotele *lib. 20. Rhet. cap. 15.* & singulariter ille nobilis dicitur, qui pro tali communiter habetur, seu qui talis est, secundum loci consuetudinem ex Andrea Tiraquello *de nobilitate cap.10. à numer.6.* Guttierrez *dict. quæst.17. numer.50.* Menoch. *casu 670. num.40. & de Præsumptionibus, lib. 6. Præsumpt. 60.* Mascard. *de probat. conclus. 1094. numer.8.* Cardin. Tusch. *litt. N, concl.48. num. 50.* Augustinus Barbosa *ubi suprà* Cardinal. Mantica *de tacitis, lib.23. tit.3. num.20.*

Prima verò Nobilitatis species, quæ superior est, & cæ- 3
teros omnes antecessit, est illa sanguinis quæ à majoribus provenit, & in posteros derivatur *l.1. in principio, ff. de censibus, l.1. ff. de jure annulorum aureorum, l. Stemmata ff. de gradibus, l.2. §. quæ omnia Cod. de veteri jure enucleando*, & apud Hispanos est *lex 1. tit.6. & l.9. 10. & 12. tit.7. l.2. tit.2. l.4. tit.23. part. 1.* Cassaneus *cons.6. & 8.* Garzia *de nobilitate, glossa 7. num.17.* Alphonsus Narbona *in l.14. glossa 1. numer. 91. tit.20. lib. 6. recopilationis*, ubi naturalem nobilitatem dicit quæ provenit à majoribus, & licet naturalis Nobilitas non detur ex notatis ab Escobar *quæst.8. §. 20. à num.60. usque ad num. 65.* dicitur tamen naturalis nobilitas, quia provenit à majoribus. 4
Et perfectior est, quàm aliunde quæsita, & affectu saltem naturæ æquiparatur, quæ dupliciter consideratur, naturaliter quoad proprietatem, & civiliter quoad effectus

inter

inter quos præsumitur præditus bonis moribus, atque virtutibus ex l. quod si nolit. 31. §. mancipia 21. ff. de ædilitio ed. in l.6. & 7. tit.18. part.2. Alciatus in regul.1. præsumpt. 48. Menochius lib.50. præsumpt.4. numer.6. & præsumpt.59. lib.6. Paleaz par.1. quæst.51. num.165. Tiraquellus de nobilitate, cap.20. num.20. Cardinalis Mantica lib.8. de tacitis, tit.25. num.6. Mastrillus de Magistratibus, lib.20. cap.8. nu. 22. & 23.

5 Differentia tamen datur inter nobilitatem generis, & nobilitatem ex privilegio, teste Cassaneo in consuetud. Burgundiæ in rubrica 4. num.12. & seq. quia nobilis genere exercendo artem mechanicam amittit nobilitatem, latè Cephalus cons.237. vol.1. Tiraquell. de nobilitate c.33. inter quas mechanicas non enumeratur docere grammaticam, ut benè Cephalus ubi suprà, num.19. qui allegat Riminaldum cons.3. num.9. vol.1. nec chirurgiam exercens, Cephalus cons.611. Franch. decis.524. nec Aromatariam exercens dicitur mechanicam, & sordidam artem exercere, nec per eam amittit nobilitatem dicit Mandellus de Alba cons.45. quem refert Cephalus cons.611. n.24. nec notariatus Officium Guido Papa decis.90. Paschalis part. 4. casu 20. num. 55. verùm nobilitas amittitur per nobilem genere seu obumbratur quamdiu durat exercitium artis sordidæ, nam jura Sanguinis in totum tolli non possunt, licet possint obscurari l. jura Sanguinis, ff. de regulis juris, sed si quis sit nobilis ex privilegio Principis, tunc artem vi-
6 lem exercendo in totum illud amittit, cum per tale exercitium, videatur ei renunciasse. Verum Pater artem vilem exercendo non potest præjudicare filiis, qui à majoribus antiquam nobilitatem trahunt Tiraquellus de nobilitate, cap.35. num.4. per textum in l.5. ff. de interdict. & relegatis, Anna consil. 17. numer. 17. & seqq. nam Majorum nobilitas æquè principalibus omnibus competit, de eodem genere, Anna ubi suprà, num. 16. Gaballinus milleloquio 974.

7 Inter alios verò modos, quibus nobilitas acquiritur, de quibus Tiraquellus cap.3. usque ad cap.15. unus est, scilicet concessio, & feudi acquisitio, dummodò concessio fieret à Principe, & feudatarius nobiliter vivat Guid. Papa decisione 385. Andreas in cap. 1. in tit. quis dicatur Dux, Cassaneus in dict. cons. 681. secus si infeudatio fiat à Duce, vel comite non habente potestatem conferendi nobilitatem, Jason de feudis par.5. sed per feudum conces-
8 sum à Barone, sit quaternatum cum Vassallis acquiritur ex eo nobilitas, nam Rex assensum præstans, videtur quoque nobilitare, Guid. Papa decis. 415. Andreas in cap.1. §. similiter, num.14. vers. ferendum; ergo de Capitaneo, qui Curiam vendidit. Freccia de subfeudis, lib.2. cap.8. subfeudatarius, unde habens feudum nobile quaternatum annui valoris unciarum viginti, assistit in Parlamento Procerum, & magnatum, & dat votum cum aliis Baronibus Regni, secus si habeat feudum planum, & de tabula, Freccia in cap.1. incipit inter quaternata feuda, numer. 12. & hoc intelligit quando concessio facta est ex gratia, vel ob merita; secus esset si pecunia emptum sit, ut benè Mastrillus lib.4. demonstr. cap.2. num.3. Garzia gloss.8. num.28.

9 Doctor autem qui graduatus est, in publica universitate, dicitur nobilis, & habet omnia nobilium Privilegia, Paleaz de majoratu, quæst.51. num.155. & seq. Azevedus in rubric. num.73. & sequitur, tit. 20. lib.6. recopilat. Garzia de nobilitate, gloss.48. num.72. Gomezius in l.83. Tauri, à num.16. Cardinal. Tuschus litt.N, conclus.48. num.9. tom. 5. Menochius lib.4. præsumpt.38. num.25. Barbosa axiom. 135. num.7. Gratianus cap.706. num.55. Fontanell. claus. 7. gloss.3. part.15. num.61. & Doctorem esse præferendum nobilibus, pluribus obstendit Velasch. de Privilegiis pauperum, part.1. quæst.4. à num.38. cum seq. & quæst. 7. num. 83. Gratian. cap.111. num.84. & 85. & quod Comitissa nubens Doctori non dicatur indignò nubere, dicunt Salicet. in l. providendum, Cod. de postulando, Joannes Lupus in cap. per vestras, §.8. num.12. Campegius de dote, part. 1. quæst.3. Genuensis in pract. quæst. 705. num. 3. Fontanellæ ubi suprà, num.58. 61. & uti talis admittitur ad officia pertinentia ad nobilem Guttierrez lib.4. pract. quæst.17. num. 8. Paleaz numer.153. & argumentum de milite ad Doctorem in jure nostro est validum Barbosa in loco 71. numer. 1. & 3.

10 Quare nobilitatis species est illa, quæ venit ex principis Privilegio, qui verè nobiles efficere potest, Paulus in l. quoties, num.6. C. ubi Senatores vel clarissimi, & cons.22. lib. 20. Tiraquellus de nobilitate, cap.6. num.20. Paleaz dict. q. 51. num.62. cum seqq. Guardiosa de nobilitate Hispanica, cap.2. & 50. Garzia de nobilitate, glossa 1. §.1. num.50. & gloss.35. num.3. Guttier. pract. quæst.7. numer.14. & quæst.8. num.56. ubi probat solum Principem scribere posse plenam & universam nobilitatem ex l.6. tit.27. p.2. Abbas, & Felinus in cap. accedentes, de præscriptionibus, Narbona in l. 15. gloss.4. num.24. tit.6. lib.1. recopil. Barbosa ubi suprà, nu. 20. Gama dec.322. num.50. Gabedus dec.78. part.2. & nobilitatis fons Princeps esse dicitur, quo in omnes nobilitas fluit ex Bartolo in l.1. num.61. Cod. de dignit. lib.12. Alberico in l. Imperatores, per textum ibi Cod. de decurionibus, lib.10. Ripa Responso 183. num.7. Pacian. de probat. lib.2. c. 26. num.33. Paleaz d. quæst.51. num.84. Valenzuela cons.82. n.22. & seq.

Nobilitas verò à Patre quæsita ad filios descendit l.1. ubi 11
notant Bart. & Jo. de Platea Cod. de dignit. lib.12. Lucas de Penna in l. Mulieres, C. eodem, Andreas in constit. Regni, quæ incipit pro sequentes, ubi Afflictus in 7. qu. nu.16. quod intelligitur de filiis natis post nobilitatem quæsitam à Patre, ut post Bartolum in l.2. §. in filiis ff. de decur. dicit Tiraquellus de nobilitate, cap.15. n.9. Caldas in verbo si curatorem, nu.4. non tamen extenditur ultra pronepotes, l. divo, C. de quæstio. licèt de consuetudine transeat ad omnes descenden- 12
tes, donec perveniant ad egestatem vel artes viles exerceant ex notatis per Bartolum in dict. l.1. Cod. de dignit. num.10. Alvarottus in cap.1. §. cæteri vero, num.9. quis dicatur dux, Comes, vel Marchio, Afflictus in dict. constit. prosequentes num.16. & in constit. quæ incipit, constit. præsenti, num.6. sic privilegia DD. competunt etiam eorum filiis l. medicos, Cod. de Profess. & Medicis, lib. 10. per quem textum sic concludit Guid. Papa dec.389. ut etiam post Patris obitum filii Doctorum gaudeant eorum privilegiis, 13
honoribus, & immunitatibus, quibus eorum Parentes gaudebant, & licet hanc decisionem conetur impugnare Ægidius Thomasius de collect. tom.12. tract. fol.144. num.11. præcipuè per text. cui dicit non posse responderi in l. sordidorum, C. de excus. tutorum, ubi privilegium ratione per- 14
sonæ concessum, cum persona extinguitur, & Natta cons. 242. lib.20. ait quod immunitas personalis alicui concessa, non transit ad ejus filios, quod tenet etiam Tiraquellus de jure primogenituræ, quæst.32. num.3. Riminaldus cons. 158. num.9. lib.4. Jo. de Platea in l. in filiis, C. de decur. lib. 10. tamen talis opinio est parum tuta: nam textus in d. l. sordidorum, intelligitur non transire privilegium ratione dignitatis, vel militiæ ad successores extraneos, sed benè transire ad hæredes suos, ut benè Gloss. ibidem in verbo cum hæredem; nam filii sunt una Caro cum Patre, & ideò privilegia personalia ad eos transeunt, Soc. cons.84. n.8. vol.3. de quo Bal. cons.355. vol.20. præsertim quia non benè respondet juribus, per Guidonem Papam allegatis, & præcipuè ad l. Medicos, C. de Profess. & Medicis ubi DD. privilegia transeunt ad filios, & licet Natta dicat, id procedere, vivente Patre Doctore, tamen id non potest dici, quia si uxor Doctoris, Marito mortuo, gaudet ejus Privilegiis l. filii 15
§. vidua ff. ad municipalem l. fin. C. de decur. lib.10. l. fœminæ, ff. de Senatoribus l. cum te, C. de nuptiis l. penul. C. de fabricensibus, lib.10. Franchus decis.363. Milanens. dec.9. n. 7. DD. omnes in l. finali, Cod. de bonis maternis, & in l. fin. cod. de privil. scholarium lib.12. Surdus decis.430. num. 27. & seqq. ergo etiam in filiis durabit, ut benè Menochius cas.379. num.50. Anna cons. 108. num. 15. & seqq. Otalora de nobilitate, cap.8. Paleaz de majoratu, part.1. quæst.51. num.34. sicut ergo vidua gaudet Privilegiis Mariti, Milanens. ubi suprà, Ita filii mortuo patre Doctore, latè Barbosa in l. quia tale, ff. solut. matrim. à num.23. usque ad 34. Extenditur ergo paterna nobilitas ad filios legiti- 17
mos, & naturales, non ad bastardos, qui nec possunt ordinari, & multò magis non possunt fieri Episcopi, nec Cardinales, nec milites Sancti Joannis Hierosolymitani, Surgen. de Neapoli illustrata lib.1. cap.23. numer. 14. licet hodie soleat cum naturalibus, si fuissent ex patre, & 18
Avo Titularis in omnibus dispensari ad habitum prædictum, ut docent Surgente, & alii apud Paschalem d.1. n. 4. cap. 1. num. 10. per tales enim illegitimos, nec nomen parentum, nec familiæ conservatur l. lex naturæ 22. ff. de statu Hominum, Tiraquellus de nobilitate cap.15. nu. 10. & seqq. Peregrin. de fideicomm. art.22. num.82. Cardin. Mantica lib.8. de conjecturis tit.12. num.20. Molin. de Pri-

Primogenitura lib.1. cap.4. n.45. Surd. *decis.249. nu.8.* ubi D. Hodierna in addit. Menoch. *pluribus in locis*, de quibus D. Pratus *in addit. ad Paschalem*, *d. par.4. cap.1. num.9. &* 10. unde nec insignia domus faciunt, DD. citati, licet aliter sit de consuetudine Sanfelicius *d....*

19 An verò Nobilitas patris ad filios legitimatos transeat quæstio est; putat prima opinio, quod non. Ita Tiraquellus *de nobilitate, cap.15. num.17.* tum quia legitimati non sunt verè legitimi, sed potius per quemdam fictionem, & ut ait Bald. *cons.19. vol.4.* legitimatio per rescriptum non fit naturaliter, sed gratia non generatione, sed regeneratione, non felicitate nascendi, sed dono Principis, & ideò legitimatus similis est homini curato à vulnere, in quo remanent cicatrices Marsilius *singulari* 273. & ideò non sunt æquales legitimis, nec debent simul sedere in eadem mensa, ut pulchrè Gulielmus de Benedictis *in cap. Raynutius, de test. in verbo Raynutius, num.*10. & est legitimatio quædam Imago repræsentata, quæ non est idem cum ipsa re, Salicetus *in l. etiam Cod. de appellat.* & est similis Alchimiæ quæ facit apparere, quod non est, Baldus *in cap.1. de constit.* quam refert Jason *in l. cum accutissimi Cod. de fideicommissis*; ideò legitimatus à Principe, post obitum patris, non debet sepeliri in Sepulchro paterno, ne fiat æqualis patri Petrus de Ubald. *de Canonica Episcopali quæst.20. vers.6. quæritur*, & si pares sint duo Patroni, & æquales præsentent, quarum unus sit legitimatus per rescriptum, alius legitimus simpliciter, hic non præfertur primo Lambertinus *de jure patr. art.15. quæst. 5. principali part.5. lib.1.* & Veneti sic legitimatos ad Consilium non admittunt Fulgos. *cons.62.* Paleotus *de nothis, & spuriis cap.61. num.9. in fine*, nec ad sedilia per Neapolitanos admittuntur Minadous in constitutione in aliquibus in verbo filiorum. Secunda opinio est, quod tales legitimati per rescriptum Principis gaudeant paterna nobilitate Cardinal. Paleotus *cap.62. de spuriis*, Paris. *cons.58. vol.4. num.85.* Bald. *cons.46. vol.2. & cons.387. vol.50.* quia tales legitimati per rescriptum Principis nihil differunt à veris legitimis §. *sic igitur Auth. quibus modis naturales efficiantur sui*, Curtius Junior *cons.152. num.11.* & jura loquentia de filiis legitimis, etiam locum habent in legitimatis per rescriptum, quia verè, & non fictè dicuntur legitimi, Bartol. *in l. si is, qui pro emptore in 3. quæst. principali ff. de usucapio.* Bald. *in l. nuper C. de naturalibus liberis*, Paulus de Castr. *in l. fin. Cod. de his, qui veniam ætatis impetraverunt*, & per eos conservatur agnatio sicuti per legitimos, Tiraquellus *de utroque retractu §.1. gloss. 8. n.12.*

Tertiam tamen opinionem sequitur Reg. de Ponte *cons. 22. num.20. lib.20.* qui secundum eam refert judicatum, quod Consilium in secunda impressione non reperitur, sed aliud subrogatur, & hanc etiam sententiam scilicet nobilitatem Patris non transire ad filios legitimatos, nisi expressè dicatur, tenet Gregorius Lopez *in l.4. tit.15. part.4.*

20 qui ita testatur plura rescripta legitimationum vidisse. Tertia opinio dicit, quod si tales legitimati sint nati ex parentibus, inter quos poterat contrahi matrimonium, & tunc gaudebunt nobilitate paterna, secus si non potuisset contrahi Spino *in speculo testamentorum, glos.16. num. 13.* Cevallos *com. opinionum, lib.1. qu.1. num.47.* Garzia *de nobilitate gloss.12. num.31. & seq.* sed de generali consuetudine filii Bastardi nobilium reputantur nobiles præsertim si sint familiæ insigniores Nevizanus *cons.8. num. 19.* Guid. Papa *decis. 580.* Boerius *decis. 127.* Tiraquellus *de nobilitate cap.15. num.25.* Paschalis *de Patria potestate, par. 4. cap.2. numer.27.* & apud Hispanos haberi uti legitimos dicit Flores de Mena *var. quæst. c.16. n.9.* & latè Excobar *de nobilitate probanda part.2. quæst.4. §.8. n.18. cum seqq.* D. Pratus *ad Paschalem d. part.4. cap.2. fol.555. col.1. vers. altera inspectio* Noguerol. *allegat.23. num.12.* Solorzanus *de jure Indiaram tom.2. lib.20. c.7. n.49.* Præses Ursinus *de successione feudi, p.2. q.4. art.2.*

21 Nobilitas tamen quæsita per filium ad Patrem non ascendit ex Bartolo *in l.1. ff. de Senatoribus*, licet aliquantulum ex nobilitate filiorum cohonestentur parentes, ut ex pluribus juribus & rationibus fundat Tiraquellus *de nobilitate, cap.16. num.13.* Gama *dec.112.* alii dicunt nobilitatem filii ad Patrem transmissi §. *ex generaliter constitutio, quæ de dignitatibus*, & ex pluribus notatis à Gizzarello *dec.10. per totam* ubi addentes.

22 Negari etiam non potest, qui splendidior sit nobilitas, quando cum paterna nobilitate, concurrit etiam paterna, ut latè Natta *cons.637. num.16.* & sequitur Tiraquellus *de nobilitate cap.18. numer.26. & seqq.* & ideò nobilem ex utroque parente esse præferendum nobili ex patre tantum, dicit Joan. Staphileus *de literis gratiæ in 6. parte principali, num.43.* etenim, licet sit vera conclusio, quod Maritus non sit nobilis ex nobilitate uxoris, tamen id procedit absolutè & simpliciter: negari enim non potest, quod ex conjunctione cum uxore nobili aliquid dignitatis assequatur, & sic si uterque est nobilis clarescit magis filii nobilitas, ac si vir plebejus nobilem duxit uxorem, ejus ignobilitas minus obscura fit, & proinde filii, quos ex nobili uxore maritus plebejus suscipit aliquantulum digniores efficiuntur, ut benè Riminaldus Junior *in rubrica instit. de donat. num.412. cum seqq.* & qualiter procedat regula, quod aliquando vir ex radiis uxoris coruscat, declarat Regens de Ponte *cons.16. num. 23.* Mastrillus *de magistratibus, lib.4. cap.13. num. 20.* ratio autem quare 23
materna nobilitas, non soleat esse in consideratione, ea est quando pater est ignobilis, quia licet viri nobilitas communicetur uxori *d. l. fœminæ, ff. de Senatoribus, l. mulieres, C. de dignit. lib.12.* Marsilius *singulari* 501. Gaballus *cons.129. num.21. & seqq. lib.20.* ita ut etiam post viri obitum, mulier donec transeat ad alias nuptias retineat familiam, & civilitatem viri, Guid. Papa *cons.217.* tamen non est idem è converso, nam si mulier nobilis nubat viro ignobili, ejus nobilitas obumbratur *l. fin. Cod. de nuptiis, l. mulieres, Cod. de dignitatib.* quam ignobilitatem retinet muliere etiam post obitum viri, donec permanserit in viduitate, ut benè Guid. Papa *decis.349. & 380.* unde benè dicit Curtius *cons.40. num.15. & seqq.* quod bona alienari prohibita extra nobiles de familia non poterunt alienari mulieri nuptæ viro ignobili; nam licet mulier sit de familia patris, *l. voluntatis, C. de fideicommissis*, non tamen est amplius de nobilibus suæ familiæ; cum nobilitatem amiserit statim, quod nupsit viro ignobili, quod dictum pro singulari refert Ferdinandus Loaz *in l. filius familias, §. divi, numer.42. vers. 2. ff. de legatis primo*, & ideò nihil mirum si mater non potest suam nobilitatem filiis transmittere, cùm illa sit obumbrata ex ignobilitate sui viri. 24

Quia verò suprà diximus nobilitatem haberi etiam à Principe; remanet difficultas explicanda quomodo hoc à Principe fiat. Pro cujus difficultatis solutione est advertendum, quod Princeps sicuti poterat antiquitus, ac nunc restituere pristinis natalibus ita & nobilitare; jure enim antiquo duplex erat modus S. G. jus aureorum anulorum, seu impetratio anuli aurei & natalium restitutio, & sanè concessio anulorum aureorum ingenuitatis imaginem referebat *l.2. C. de jure anulorum aureorum*, ut quamdiù vivit libertus adipisci possit honores, tanquam ingenuus, & pro tali reputatur licet moriatur tanquam libertus, ut debeat patronum instituere in debita parte, *ut in tit. instit. de success. libertorum*, & omnia alia facere, ad quæ libertus tenebatur, quæ ingenuitas est introducta ad similitudinem libertatis Latinæ, quam qui consequebantur vivebant ut liberi, & moriebantur, ut servi *l.3. in Principio, ff. de bonis libertorum, l. penul. & finali, ff. de jure anulorum aureorum, §. libertinorum, inst. de libertinis*, Osualdus *ad Donellum, lib. 2. c.10. litt. N*, & hoc impetrato conditio liberti non mutatur, licet honor augeatur *l.33. §. sed & si ff. de cond. & demonstr.* & ad hoc intelligendum, sciendum est, anulorum usum hominis, communem fuisse in omnibus nobilibus, ex Tit. Livio *l.9.* Senatoribus scilicet & Patritiis, postea eos gestarunt equites, ut sic distinguerentur à plebe, Plinius *l.33. c. 1.* Dio *l.48.* Ita ut ejus ordinis esset integrè sicque tot milites, qui à Principe referebantur, anulo aureo donabantur, Alexand. ab Alexandro *lib.2. genialium, c.29.* & tanta fuit olim dignitas, & æstimatio anulorum aureorum, ut Cæsar, teste Svetonio *cap.33.* cùm vellet milites sibi conciliare, ut quicquid ab eo peteretur facturum promitteret, affirmavit se ad satisfaciendum omnibus, per quos dignitatem suam defensurus esset, anulum quoque, æquo animo detractum sibi, quasi autem promitteret, ut dici solet, *vendere i per voi la Camisa*, & Juvenalis *Satyra* 2. ibi: 25 26 27

Post cuncta novissimus erit
Anulus, & digito mendicat Pollio modo.

Et de decoctore loquens Martialis *lib.8. Epistolarum, cap. 50.* ait:

Dum donat Mater anulos amicis
Desiit Mater Anulos habere.

Idest

28 Ideſt jam non es eques, quia ad inopiam redactus, poſtea verò cœpit uſualis eſſe anulorum uſus, ut omnes ingenui anulos geſtarent, quod libertinæ conditionis hominibus non fuit conceſſum, niſi à Principe tale jus beneficii loco impetrent, quo adepto ingenuorum inſignia ferre poterant, licet verò ingenui non fierent pro ingenuis tamen habebantur *l. penult. ff. de jure anulorum aureorum*, & intra equites referebantur, Lipſius *lib.*20. *elect. cap.*8. Salmoſius *in notis ad Capitolinum, in magno pag.*170.

29 Et nota, quod ad hoc, ut Princeps jus iſtud anulorum aureorum concederet erat quoque neceſſarius Patroni conſenſus, qui illum manumiſerat, quia talis honor plurimum detraheret juri Patronatus *l.*3. *§. finali, ff. de jure anulorum aureorum*, licet Patronus eadem jura Patroni retineat, quæ jure Patroni ei competebant, quia beneficium Principis illud ſolùm præſtat, quod ad honores, & publica munera tanquam ſi verè fuiſſet ingenuus admittatur libertus, ſine pœna l. Viſcellæ, & ferebatur ſplendore ejus ordinis & dignitatis, & ſi tale jus nihil operabatur, quoad læſionem juris patronatus, *l. ſi is, qui* 42. *ff. ad l. Iuliam, de adulteriis, l. idem erit.* 11. *ff. ad Syllanianum*, plura de hoc jure anulorum aureorum dicunt Alexand. ab Alexandro *lib.*2. *cap.*29. Conanus *lib.*2. *cap.* 12. Petrus Faber *lib.*2. *ſemeſtrium, cap.*6. Cujacius *in paratitlis, ad C. de jure aureorum anulorum, & ad titulum, C. de lege Viſcellia, & lib.*4. *obſerv. cap.*50. *& lib.*7. *cap.*14. Briſſonius *lib. ſingularium, ad l. Iuliam, de adulteriis, §. viro deprehenſum, pag.* 4. alias refert Oſualdus *ad Donellum, lib.*20. *cap.*2. *litt. S.* Pancirola *lib.*1. *variar. c.*14. Lipſius *lib.*2. *elect. c.*8. Biſciola *lib.*9. *horarum ſubciſivarum, c.*22. Ottomanus *lib.*1. *obſerv. c.* 11. Petrus Gregorius *lib.*14. *Syntag. c.*9.

30 Erat etiam ſecundum Principis beneficium longè pinguius & plenius, & ſcilicet ſi libertinus à Principe natalibus reſtitueretur, ideſt ad eam conditionem reduceretur, quæ erat ſuo natali die, ſive ad natales, quo erant homines, ſi ſervitus non eſſet introducta; & talis libertinus ſit reſtitutus; perinde habebatur, ac ſi ingenuus natus eſſet, nec medio tempore maculam ſervitutis ſuſtinuiſſet, *l. finali in fine, ff. de natalibus reſtituendis*, dico libertinum, quia cùm ipſe verè ingenuus non eſſet, precibus Principi oblatis, affirmabant, ſe in ſervitute fuiſſe, & à domino manumiſſum; quo in caſu natalibus reſtituebatur *l.*1. *& toto tit. ff. de natalibus reſtituendis, l. ſed ſi hac* 10. *§. ſed ſi jus* 3. *ff. de in jus vocando, l.*3. *C. de bonis libertinorum*, & intra hęc duo beneficia adfuiſſe differentias notant DD. poſt Amayam *lib.* 10. *il tit.*32. *à num.*51. *cum ſeq.* fallitur, tamen Gotofredus *in l.* 3. *C. de bonis libertor.* licet enim aſſerit natalium reſtitutionem jus omne patronatus extinguere; quod licet jure antiquo, ita procederet *d. l. ſed & ſi hæc*, 10. *§. ſed ſi* 3. *ff. de in jus vocand.* tamen jure Juſtiniani contrarium habemus; quia Juſtinianus intactum reliquit jus patronatus ut *§. illud Auth. ut liberi deced. &c.*

31 Ex quibus colligitur reſtituere nullum alium poſſe, præter Principem, non recognoſcentem Superiorem in temporalibus *l. unica, C. ad l. viſcellam*, ibi niſi jure aureorum anulorum impetrato à Principe *d. l. ſed ſi hæc §. ſed ſi ff. de in jus vocando*, ibi, nam Princeps ingenuum facit *l.* 1. *& ſeq. ff. de natalibus reſtituendis, l. penult. ff. de jure anul. aureorum*, quod ita expreſſum eſt in jure, ut nullus ſit, qui contrarium poſſit aſſerere, & ad hoc facit textus *in l. Cajus,* 12. *de jure patronatus*, ubi ſi teſtator inter filios hæredem inſtituerit libertum: quaſi filium, non ex hoc mutatur ejus ſtatus, per locum commendat Cujacius *lib.*3. *reſponſorum Modeſtini*.

32 Infertur ſecundo Principem non poſſe natalibus reſtituere in præjudicium tertii, quemadmodum nec legitimare illegitimos in præjudicium tertii, cui jus quæſitum jam eſt; quod Princeps non poteſt auferre ut obſervant conſ. DD. apud Amayam *lib.*1. *obſervat. cap.*1. *num.*48. Giurba *conſ.* 57. *num.*6. *&* 7. Guſman. *de evict. quæſt.*52. Cevallos *quæſt.* 577. *& tom.*4. *quæſt.*906. Bovadilla *in politica, lib.*50. *cap.* 50. *num.*11. & benè Cevallos *quæſt.*579. *&* 582. & acerrimè defendit Fortunius Garzias *in l. gallus, §. & quid ſi tantum, num.*282. *ff. de liberis, & poſthumis*, cujus authoritati plurimum defert in hac re Covarruvias *in* 4. *decretalium* 2. *part. cap.*8. *§.*9. *in fine*, Sarmientus *lib.*1. *ſelect. cap.* 8. Molin. *lib.*3. *de primogenitura, cap.*3. Caſtill. *de tertiis c.* 106. Fuſarius *de ſubſtit. quæſt.*408. *num.*133. *&* 116. ſed hoc procedit quando diſpenſatio fieret ſine cauſa, quia tunc in præjudicium tertii, non poterit natalibus diſpenſare, vel reſtituere, ſed cum cauſa, benè poterit ut *in dict. l.*2. *ff. de natal. reſtituendis*; Ibi, niſi conſentiente patrono, imperatores non facilè ſolere quemquam natalibus reſtituere, ubi illa non (facilè) denotat aliquando etiam cum præjdicio patroni, poſſe diſpenſare, quod tamen non fit, niſi cum magna cauſa, qua interveniente, etiam jus alteri quæſitum auferri poterit, *l.*4. *Cod. de emancipat. liberorum, l.*2. *§. merito, & §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico*, & cum beneficium reſtitutionis natalium aſſimiletur diſpenſationi, quæ fieri ſolet plerumque à Pontifice in radice matrimonii, quando illud ſit irritum ratione conſanguinitatis, quæri etiam ſolet, an ex tali matrimonio, filii ſuſcepti in præjudicium tertii admittantur ad ſucceſſionem vel majoritatem, de qua quæſtione latè Sanchez *lib.*8. *de matrimonio, diſp.*7. *per totam*, & latè Larrea *diſput.* 8. *Granatenſi*.

Ergo ſicut poteſt Princeps reſtituere natalibus, ita poteſt nobilem facere ex *l.* 1. *Cod. de natalibus reſtit.* & apud Hiſpanos eſt lex 6. *tit.*27. *partita* 2. Bartolus *in l.*1. *Codic. de dignitat. n.*77. Jaſon *in l. omnium, n.*1. *C. de teſtam.* Tiraquellus *de nobilitate, c.*6. Otalora *de nobilitate, part.*4. *cap.*1. Garzia *gloſ.*1. *§.*1. *n.*50. *& gloſ.*48. *§.*3. Mattienſis *in l.*1. *gloſ.* 5. *lib.*3. *recopilat.* Gutierrez *lib.*4. *pract. q.*7. Caſtillus *de tertiis, q.*42. *n.*98. 33

SUMMARIUM
CAPITIS II.

1 *Nobilis, vel militaris ex privilegio, gaudet ut cæteri nobiles, eſt militares ex origine.*
2 *Diſpoſitio in æquiparatis producit eundem effectum.*
3 *Nobilitas à Principe, & propria Nobilitas.*
4 *Nobiles ex Privilegio admittuntur ad Ordines militares.*
5 *Legatum ſub conditione ſi ducat nobilem, datur nubenti cum nobili ex privilegio.*
6 *Legati verba qualiter ponderanda in præſenti legato.*
7 *Privilegium conceſſum civibus, an illis ex privilegio cenſeatur conceſſum.*
8 *Cives allecti an veniant appellatione Civium.*
9 *Capuani quodnam habent privilegium pro Officialibus.*
10 *Civis allectus non differt à forenſe quando non habitat.*
11 *Civis allectus in aliquam civitatem non poterit ordinari ab Epiſcopo illius.*
12 *Civis ſi ſit præferendus, ſufficit ſi ſit Civis ex privilegio.*
13 *Legatum relictum naturalibus talis loci, poteſt dari commorantibus ibi per decennium.*
14 *Principis reſcriptum loquens de nobilitate, intelligitur de conceſſa à Principe.*
15 *Princeps poteſt quemcumque nobilitare, & talis nobilitas omnes effectus habet nobilitatis.*
16 *Nobilitas qualiter introducta.*
17 *Nobilitas hodierna eſt adventitia & accidentalis.*
18 *Nobilitas cœpit eſſe de jure civili, & dativa dicitur.*
19 *Nobiles ex privilegio dicuntur veri nobiles, & non ficti.*
20 *Nobilitas ſanguinis eſt nobilitas Stercoris.*
21 *Nobiles ſunt inimici Popularium.*
22 *Conditio, & cauſa dum adimpletur, viget diſpoſitio.*
23 *Nobilitatis qualitas quænam ſit?*
24 *Principi nobilitanti, ſi quis non obtemperaverit, Sacrilegii punitur pœna.*
25 *Princeps eſt fons omnium Dignitatum.*
26 *Nobilitas data per Principem, producit omnes effectus nobilitatis.*
27 *Reſtituere priſtinis natalibus quid fuerit antiquitus?*
28 *Nobilitas an cognita ab initio.*
29 *Nobilitas naturalis non datur.*
30 *Nobiles per pecuniam facti admittuntur ad Ordines.*
31 *Nobilis ex privilegio, gaudet ſtatuto ne carcerentur nobiles.*

32 *No-*

32 *Nobiles ex privilegio gaudent dispositionibus Pontificiis.*
33 *Nobilitare est proprium Principis, qui nobilitando, nihil denuo dat.*
34 *Princeps dum nobilitat non fictè maculam abstergit, sed verè.*
35 *Legitimatus à Principe est vere legitimus.*
36 *Cyriaci controversia 207. adducitur ad materiam.*
37 *Fictè, vel verè quando jus operatur.*
38 *Statuto disponente, nobiles tantum admitti ad aliquam confraternitatem, poterunt admitti nobiles ex privilegio.*
39 *Textus* in cap. Porrò 7. de Privilegiis *adducitur.*
40 *Principis Privilegium omnia continet, & naturam imitatur & ad præterita atque futura extenditur.*

CAPUT II.

Vbi proponuntur argumenta probantia nobilem, vel militarem ex privilegio eße verè, & proprie talem, ac admitti ad majoratum, fideicommißum, & ad alia, ad quæ vocatur nobilis simpliciter.

1 VIsa Nobilitatis essentia, origine, divisione, communicatione, ac transmissione ejusdem, superest ad quæsiti responsionem accedere, & cum communiore dicendi modo firmiter assero conclusionem verissimam esse, ut nobiles ex privilegio obtineant & admittantur ad habitus militares, & ad cætera Officia solis concessa nobilibus. Ita hanc conclusionem tenent gravissimi Hispani cum Gregor. Lopez *ad leges Hispanas p.2. tit.21. lib.3. in verbo cum villana fol.71.* ubi determinat conditionem, quod succedens in majoratu non contrahat matrimonium cum plebeja, sed cum generosa, vulgo in Hispania dicta (*hidalga*) adimpleri, si contrahat matrimonium cum generosa ex prilegio, & à fortiori resolutum fuit in Rota Romana apud Mohedanum *d.2. de privilegiis*, quod Plebejus ex privilegio Regis factus nobilis, capax sit canonicatus, ad quem non admittuntur, nisi verè nobiles ex utroque parente, & nati nobiles, & sic non obstante, quod prohibitio respiceret originem nativitatis, non autem tempus admissionis tantùm, sequitur Tepatus *tom.2. var. tit. de honoribus, & dignitatibus fol.316.* Colerus *d.203. num. 26.* sequitur Merolla *de privilegiis tom.3. disput.6. cap.8. dub.8.* Cyriacus, qui sic refert decisum, *controvers.208. à num. 76. cum seqq.* Hanc eandem sententiam sequuntur omnes ferè DD. de quibus Cyriacus *ubi suprà*, Excobar *de nobilitate quæst.4. §.50. à num.14.* & alii relati à Paleaz *de Majoratu dict. part.1. quæst.51.* qui licet contrarium teneat pro regula; tamen in limitationibus nobiscum concordat ex conjecturis, de quibus *infrà*, itaque utraque sententia nobis assentitur pro conclusione, ut benè Ferdinandus Vasquius *lib.3. §. 30. num.156. & 290.* & alii apud DD. citatos & Fontanella *decis.211. numer. 26.* relata opinione P. Paleaz, & Paschalis ait esse nimis asperam, & Senatum Cathaloniæ eam non sequi Gregor. Lopez.

2 Probatur Primò; quia quando duo æquiparantur in jure, dispositum in uno, habet locum in alio, per textum *in cap. ad audientiam, & cap. cum dilectus, de Clericis non residentibus*, & paria sunt quod aliquis de jure communi, vel speciali Privilegio admittatur *l. liberos Cod. de collationibus*, ubi Decius *num.6.* Hinc est quod civium appellatione in favorabilibus comprehenduntur etiam cives ex Privilegio, & rescriptum loquens de nobilibus, extenditur ad creatos à Principe per Privilegium, quia illi dicuntur proprie veri nobiles, quos Princeps nobilitat: quoniam nobilitas procedit à Principe, qui quos vult nobilitat, Ti-
3 raquellus *de nobilitate cap.6.* unde Gregorius Lopez *ubi supra*, Gironda *de explicatione privilegiorum, num.823.* & Azevedus *in l.1. tit.1. lib.6. num.55. & seqq.* dicit quod paria sunt qualitatem adesse per naturam, & per pivilegium, cum Baldo *in l. cum ex ratione, ff. de excus. tut.* & cum Garzia *de nobilitate, glossa 2. §.1. num.50.* & Vasquio *d. lib.3. num.256.* qui dicunt quod nobiles ex privilegio in oneribus imponendis, gaudent sicut nobiles ex sanguine,
4 & idem Vasquius *ibid. num.290. & seq.* defendit nobiles ex privilegio esse admittendos ad Ordines militares, ubi nobilitas requiritur, dummodo tales nobiles liberi sint à macula Judæorum, & Saracenorum, sequitur Garzia *de nobilitate d.§.10. num.50.* & Azevedus *ubi suprà* qui *num.61.* addit milites armatos gaudere omnes Privilegiis nobilium, excepto privilegio exemptionis à Regiis tributis; ideò legatum relictum alicui sub conditione, ut ducat nobilem in matrimonium, est quod Puella consequatur 5
legatum, si nobilem ducat ex Privilegio. Prima opinio est affirmativa, Gregorius Lopez *ubi suprà*, sed Paleaz *loc.citato*, & Paschalis *part.4. de Patria potest. cap.2. num.43.* contrarium dicunt: Pater Merolla verò *ubi suprà dubio 33.* existimat esse investigandam priùs mentem testatoris ex quantitate rei legatæ, ex qualitate ipsius testatoris, & legatarii, & ex aliis circumstantiis, quia in præsentatione 6
legatorum illud observandum est, quod verisimilius est Testatorem voluisse præstari *l. cum res 39. ff. de legat.1.* ubi verisimile est eum voluisse, at in casu nostro valde verisimile est Testatorem adjecisse illam conditionem de contrahendo matrimonio cum nobili, non ad alium finem, nisi quia volebat, ut matrimonium esset bonæ conditionis, sed potest accidere, ut melioris conditionis fieret cum nobili ex privilegio, ut cum aliquo Marchione valde ditite quàm cum nobili ex genere, sed paupere: ergo ex tali matrimonio satisfecisse videtur voluntati Testatoris; quod si consideratis circumstantiis, non posset colligi, quænam fuerit mens Testatoris, sed res remaneat dubia, tunc videndum est, an legatum sit favorabile, an odiosum? Si dicamus esse odiosum, & strictè intelligendum, dicendum est ad consequendum legatum esse necessarium ducere nobilem ex genere, quia proprie, & simpliciter loquendo appellatione nobilitatis intelligitur de genere, sed si dicamus legatum esse favorabile, & latè interpretandum, ut in præsenti, tunc satisfit conditioni, si matrimonium fiat cum nobili ex privilegio, quia saltem secundùm latam significationem, appellatione nobilium veniunt etiam nobiles ex Privilegio; sic Privilegium con- 7
cessum à Principe mulieribus ducentibus in matrimonium civem alicujus civitatis, locum etiam habet, si ducat civem aggregatum, & allectum, quia statim, quod quis aggregatur in civem, efficitur verus civis, *& in l. cives, Cod. de incolis lib.10.* Romanus *cons.62. vol.2.* Bertacchinus *de Gabellis art.7. quæst.19.* Paschalis *part.3. de patria potestate, cap.1.* licet alii dicant, quòd cives allecti sint fictè cives, Ignat. de Villar. *lib.1. responsionum, responso 7. part.4. num.7.* sequitur Rolandus à Valle *cons.79. & 80.* Surdus *cons.313. vol.3.* Alii verò dicunt in materia favorabili, civium appellatione venire etiam allectos, in odiosis mi- 8
nimè, sed solùm originarios, non autem allectos, vel ex privilegio, Romanus *cons.92.* Alexand. *cons.160. vol. 5.* Paschalis *ubi suprà, num. 34.* Surdus *cons.313. num.9. & 17. vol.3.* Boerius *decis.13.* Riccius *part. 1. in prax. for. Eccles. resol.257.* Thorus *2. part. compend. in verbo civilitas Neapolitana, an gaudeat*, Filius Lucas Mattheus Apricella *de quinquennali dilatione, tit.4. num.63.* Gramm. 9
cons. civili 50. ubi probat privilegium concessum Capuæ, ut in ea non possit esse Capitaneus aliquis civis ex locis convicinis per viginti milliaria; debet intelligi de civibus terrarum vicinarum originariis, non autem de civibus ex privilegio ut refert Ursillus ad Afflictum *decis. 384. num. 7.* verum contra Paschalem dico, neque civem allectum in favorabilibus venire, quando alibi habitat, & 10
civitatis onera non sustinet, ut docent Soccinus *in rubrica, ff. solut. matrim. num. 29.* Surd. *cons.461. num.4. vol.4.* Regens Galeota *tom.2. controv.67. num.20.* Francus *decis.197. num. 18.* unde benedixerunt Menoch. *lib. 50. præsumpt.48. numer.93.* Surd. *consil.174. num. 55. & consil.48. num.14. vol.1. & dict. consil.313. num. 60. vol. 3.* Gratian. *cap.709. num.16.* allectum in civem in nihilo differre à Forensi, si non habitat & onera civitatis non sustineat, casu verò quo in allectione essent addita illa verba, ut in omnibus, & per omnia allectus habeatur pro cive originario, tunc etiam in materia stricta appellatione civium veniunt cives allecti ex traditis à P. Merolla *tom.3. disp.6. cap.8. dub.9. num.39. & alibi.* Unde infertur allectum in civem alicujus civitatis non posse promoveri ad ordines ab Episcopo illius, quia in hac materia ordinis recipiendi fieri debet stricta interpretatio, ergo cum *in cap. cum nullus de temp. ord. in 6.* dicatur Ordines posse recipi ab Episcopo originis vel domicilii, aut beneficii, apparet ex sola acquisita civitate non posse aliquem ordinari ab eo Episcopo, Boerius *dec.13. numer.24.* Ricc. *in prax.*

prax. for. Eccles. part. 1. *resol.* 257. *nu.* 3. Paulus Squillante *de effect. clericatu*, *cap.* 4. *num.* 64. Merolla *ubi suprà*, *numer.* 40.

12 Ideò dicunt Doctores quod in fundatione juris patronatus, si sit præsentandus Romanus, & præferri debeat extero, sub nomine Romani comprehenditur etiam civis ex privilegio, quia est verè civis, Bart. *in l. si maritus*, §. *legis*, *ff. ad l. Juliam, de adulteriis*, Boerius *dec.* 260. & quando agitur de admissione ad Ordines militares nobilitas ex privilegio sufficit, præsertim si dicatur in privilegio quod in omnibus & per omnia habeatur tamquam civis, nam tunc censetur habilitatus ad omnia quæ civibus originariis tribuuntur, Jason *in d. l. si his*, qui pro emptore *num.* 305. *ff. de usucap.* & quod talis civis cum clausula prægnante in nihilo differt à vero cive origario, dicunt communiter DD. apud Pasqualigum *quæst. Canon. qu.* 18. *cent.* 1. & talis civis ex privilegio cum amplis clausulis poterit assumi ad illa beneficia, quæ civibus solis originariis destinata sunt, ut ait Rota in una Bononiensi Canonic. 21. Junii 1610. coram Penna, & in Bononiens. Canonicat. 28. Junii eodem anno coram Coccino, de quibus Lotterius *lib.* 1. *de beneficiis*, *qu.*
13 25. *numer.* 8. sicut legatum relictum naturalibus talis loci potest dari etiam commorantibus ibi per decennium, licet sint aliunde oriundi, Diana *p.* 4. *tract.* 4. *resol.* 140. Sanchez *lib.* 4. *consil. moralium*, *cap.* 2. *dub.* 19. Trullenchius *in decalogum*, *lib.* 7. *cap.* 8. *dub.* 12. *num.* 15. *in fine*, quia ratione domicilii habentur, ut originarii, ergo idem dici debet ex privilegio, sicuti si per statutum alicujus monasterii nobiles tantum admittendæ sint in moniales, tunc poterunt admitti moniales ex privilegio, licet non sit nobilis ex origine, quod declarat Pasqualigus *cent.* 2. *quæst.* 193. quando privilegium est à principe sæculari, tunc ad sæcularia admittitur ministeria, sed si à principe Ecclesiastico tunc admittitur ad officia, & beneficia Ecclesiastica ubi requiritur vera nobilitas.

14 Probatur secundò quia rescriptum Principis de nobilitate loquens, intelligitur propriè de nobilitate concessa ab ipso principe, ex Baldo *in l. sacrilegii*, *C. de diversis rescriptis*, Tiraquellus *de nobilitate*, *cap.* 2. *num.* 7. etiam si eam intelligere velimus in potiori significatione *ex l.* 1. §. *qui in perpetuum*, *ff. si ager vectigalis*, Narbona *in l.* 14. *gloss.* 4. *num.* 24. *tit.* 2. *lib.* 6. *recopil. pag.* 826. tum quia unusquisque præsumitur majorem habere affectionem rebus, & factis propriis, quàm alienis Proverb. 15. lætatur homo in sententia oris sui, & post alios Valenzuela *cons.* 82. *num.* 26. sed nobiles ex privilegio tales sunt ex facto principis, igitur præsumptio est ex affectione principis, quod noluit privare à similibus honoribus, quos ipse tales effecit; & dum princeps facit, & creat aliquem nobilem, dat ei præcipuam
15 nobilitatem, ut *in l. mulieres* 13. *C. de dignitat. lib.* 12. potest enim princeps nobilitare quemcumque vult, ac ei conferre nobilitatem & dignitatem quam vult, & talis nobilitas data à Principe parit omnes effectus cujusvis alterius nobilitatis Cyriacus *controv.* 21. *num.* 29. *cum seqq.* & dicitur vera, & propria nobilitas, Paulus de Castro *cons.* 22. *vol.* 2. Tiraquellus *de nobilitate*, *cap.* 6. Decianus *dict. cons.* 66. *num.* 15. *vol.* 3. Pacianus *de probat. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 33. Guttierrez *lib.* 3. *quæst. civilium quæst.* 14. *num.* 158. Prukman *cons.* 22. *num.* 45. *lib.* 1. & latè Vasquius *d. lib.* 3. *de success. creat.* §. 30. *part.* 3. *in* §. *imputari*, *num.* 290. *tom.* 1. ratio est, quia cum æqualitas illa, qua ab initio omnes homines pares erant, & non distinguebantur in invicem, respectu nobilitatis, vel ignobilitatis juxta *quod l. attinet*, *ff. de regul. juris*, *l. manumissiones*, 4. *ff. de just. & jure*, Vasquius *d.* §. 30. Fontanell. *claus.* 3. *glos.* 1. *n.* 30. verùm, & temporum vicissitudine
16 à multis sæculis jure gentium defecerit, factum est, ut libertas propter supervenientem servitutem, nobilitas propter ignobilitatem, pax propter bellum cœperint distingui *d. l. manumissiones*, *d. l. ex hoc jure*, 3. *ff. de just. & jur.* §. *jus autem gentium*, *instit. de jure naturali, gentium, & civili*, ut extincta pœnitus fuerit naturalis nobilitas, & tunc non detur,
17 nisi nobilitas adventitia ex variis accidentibus, quæ nobis, vel progenitoribus nostris obvenerunt, Bald. *in l. in test. l.* §. *plane num.* 4. *ff. de jurejurando*, Bal. *in l.* 1. *in* 3. *lectura*, *nu.* 3. *ff. de probationibus*, ubi dicit, quod natura non facit nobilem generaliter, imò nobilitas est accidens, ubi statuit quem à natura non esse nobilem, sed tantum in casibus particularibus, v.g. si nascatur ex progenitoribus nobilibus, quæ tamen non dicitur nobilitas à natura, sed ex accidenti progenitorum acquisita, Soccinus *cons.* 246. *num.* 2. *vol.* 2. Tiraquell. *de nobilitate*, *c.* 6. *n.* 4. & *c.* 10. *n.* 50. Anna *consil.* 60. *vol.* 1. Pacianus *lib.* 2. *cap.* 26. *n.* 7. 8. & 9. Gabedus *dec.* 73. *num.* 10. *part.* 2. Lupus *de illegitimis commentario* 3. §. 1. *n.* 9. Carolus Jallongus *racemate* 50. Prukman *cons.* 50. *n.* 94. Menochius *lib.* 6. *præsumpt.* 60. *n.* 4. Mantica *lib.* 11. *de conjecturis*, *tit.* 10. *n.* 35.

Cùm ergo nobilitas cœperit esse de jure civili, maximè 18
data per Principem, quæ nobilitas dativa dicitur vera, & propria nobilitas, & æquiparatur naturæ, quia, ut benè Cyriacus *cap.* 207. *num.* 57. in illis quæ sunt de jure positivo
lex, vel Princeps disponendo non dicitur fictè, sed per veritatem agere, & nobilitas civiliter acquisita est vera, & propria nobilitas, & in dispositionibus, facientibus mentionem de nobilibus, veniunt etiam nobiles civiliter, & ex privilegio facti, Paulus *cons.* 22. *vol.* 2. Tiraquellus *de nobilitate*, *cap.* 6. Decianus *cons.* 66. *vol.* 3. Cyriacus *con-* 19
trov. 21. *nu.* 41. Et nobilitas generis, & sanguinis tantum 20
est nobilitas stercoris, & fœtoris, ut dicebat Hostiensis *in cap. venerabilis*, 27. *de præbend.* & alibi dicit idem Hostiensis *in cap. tua*, *num.* 3. *de consanguinitate*, *& affinitate*, quod qui superbit de nobiliori sanguine intumescit de nobiliori stercore, dicens, non esse faciendam vim in genere, quia ex inferioribus fiunt Reges ascendendo, & regibus fiunt comites descendendo, & de rusticis fiunt milites, & de militibus rusticis, ut latè Vivius *opin.* 197. *n.* 48.

Unde Bald. *in l. adoptionem*, *in* 1. *lectura*, *ff. de adopt.* di- 21
cit scias, quod nobiles pro majori parte sunt superbi, & inimici popularium, gulosi, & luxuriosi, plusquam populares non dico (inquit) de illis, quos virtus nobilitat, quia illi sunt perfecti nobiles, quamvis careant divitiis, qui nesciunt facere aliud nisi comedere, bibere, & superbire, ut refert Vivius *d. opinion.* 197. *nu.* 48. Cyriacus *controv.* 201. *n.* 103. *cum seqq.*

Probatur tertiò quia cessat dispositio, quando verba di- 22
spositionis cessant, & tunc cessat etiam pœna *l.* 4. §. *quoties*, *ff. de damno infecto*, ubi Bart. *in* §. *prætor ait*, *num.* 25. Romanus *cons.* 234. Alex. *cons.* 130. *numer.* 50. *vol.* 4. & *cons.* 17. *num.* 8. *vol.* 2. Beccius *cons.* 62. *num.* 4. Surd. *cons.* 174. *num.* 8. & simili argumentatione utitur in materia nostra, Menochius *cons.* 225. *num.* 42. & dispositio loquens cum certa qualitate, non habet locum, nisi concurrat dicta qualitas, quia non dicitur disponere eo casu, Decius *cons.* 49. *num.* 2. & *cons.* 205. *col.* 5. & *cons.* 440. *num.* 1. Olasch. *dec.* 71. *num.* 25. cum igitur testator dixit, ut ducatur in uxorem persona militaris, & in casu nostro sit militaris ex privilegio, non est locus contraventioni, sed adimpleta voluntas testatoris, quia adest qualitas requisita à testatore, quia ex privilegio concesso satis apparet de qualitate militari, quia inter modos, quibus fit quis militaris & nobilis, præcipuus est
ille, quando princeps creat, & aliquem talem facit, un- 23
de definitur nobilitas, ut sit qualitas illata per principatum tenentem, qua quis ultra honestos plebejos acceptus ostenditur, ut benè Bartolus *in l.* 1. *num.* 62. ubi Jo. de Platea *nu.* 50. *C. de dignit. lib.* 12. & ita legitur Tiraquellus *de nobilitate*, *cap.* 6. *num.* 2. Jo. Monteleon *in suo promptuario*, *in verbo nobilis*, Pacianus *de probationibus*, *lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 34. Decian. *consil.* 66. *numer.* 1. & 67. *vol.* 3. & quod nobilitas conferatur à Principe probat textus *in l. mulieres* 13. Ibi genere nobilitatum *Cod. de dignitat. lib.* 12. quem hoc citat Jo. de Platea *in l.* 1. *num.* 50. *Cod. de dignit. lib.* 12. & *in d. l. Sacrilegii* 5. *C. de diversis rescriptis*, ubi Baldus notat ex dicto textu, quod princeps potest nobilitare quemcumque vult, ac ei conferre nobilitatem & dignitatem, quam vult, & qui non obtemperat voluntati, quando aliquem facit nobilem punitur, tanquam rebellis pœ-
na sacrilegii, ut ibi Albericus *in l. Imperatores* 13. per il- 24
lum textum *in principio*, *ff. de decurionibus*, Paulus *in l. quoties* 5. *in fine*, *Cod. ubi senatores*, *vel clarissimi*, Bartol. *in d. l.* 1. *num.* 77. *Cod. de dignit. lib.* 12. Afflict. *in cap.* 1. *nu.* 22. *in tit. quis dicatur Dux*, *in usibus feudorum*, Tiraquellus *de nobilitate d. cap.* 6. Decian. *d. cons.* 66. *vol.* 3. Cassaneus *in catalogo gloriæ Mundi p.* 8. *considerat.* 17. Gabedus *decis.* 73. *par.* 2. Pacianus *ubi suprà num.* 19. Paleaz *de majoratu d. quæst.* 51. *num.* 7. Guttierez *lib.* 3. *practicar. quæst.* 14. *num.* 58.
& Baldus *in cap.* 1. *in tit. quis dicatur Dux*, ait, quod à prin- 25
cipe, tanquam à fonte profluunt omnes dignitates, &
quod in principe sunt omnes Thesauri dignitatum recon- 26
diti, Pacianus *loco citato*, *numer.* 20. & facit illud Hester *cap.* 6. Honorabitur quemcumque Rex voluerit honorare; talis autem nobilitas, quæ confertur à principe, dicitur vera,

vera, & propria nobilitas, quia definitur nobilitas, ut fit qualitas illata per principatum tenentem, latè Vasquius *lib.3. de success. creat.* §.30. *part.*3. *in repetitione* §. *imputari num.*290.

26 Probatur quartò, quia nobilitas data per principem, seu per ejus privilegium producit omnes effectus, & privilegia, quibus gaudet quæcumque alia nobilitas, quia paria sunt qualitatem adesse per naturam, vel per privilegium, *dict. leg. cum ex orat.*44. *in principio*, ubi Baldus *in summario*, *ff. de excusat. Tutorum*, & in simili paria sunt, quem nasci ingenuum, & fieri per privilegium, Soccin. Senior *cons.*1. *num.*10. *vol.*1. & æquiparantur nobilitas ex privilegio nobilibus ex nativitate, & antiqua progenie, Afflictus *in cap.*1. §. *si Rusticus*, *notabili* 4. *de pace tenenda*; dicuntur enim novi homines mutati ab antiqua conditione, Vasquius *ubi suprà num.*292. nam sicuti princeps veram induit nobilitatem; ita quoque penitus delet, & abstergit, nullis remanentibus reliquiis, veterem rusticitatem & ignobilitatem *l. quoties* 3. *ff. de natalibus restituendis l.*2. *l.Pater*
27 5. *ff. eod. tit. de natalibus restituendis*; restituere enim pristinis natalibus, non est simpliciter restituere pristinæ libertati, ac si quis numquam servus fuisset, ut male contra Budeum dicit Gabedus *d.*73. *num.*20. sed est generaliter restituere in pristinam, communemque ab initio, humano generi infixam ingenuitatem, seu in pristinam æqualitatem, in qua generalitate comprehenditur nobilitas, Budeus *in d. l. finali de natalibus restituendis*, Tiraquellus *de nobilitate*, *cap.*6. *num.*3. quia in principio nulla erat personarum distinctio, & omnes æquales nascebantur *l. quod attinet* 32. *ff. de regulis juris d.l. manumissiones* 4. *ff. de justitia, & jure* §. *jus autem gentium instit. de jure naturali, gentium & civili d.l.*2. *ff. de natalibus restituendis*, Vasquius *ubi suprà n.*291. Fontanella *claus.*3. *gloss.*1. *num.*30. & sic restitutio ad primæva natalia, nihil aliud est, nisi ad pristinam æqualitatem, sub qua generalitate veniunt omnia, quæ in persona restituta declinabant ab ea, & ideò si erit libertinus, vel servus evadet ingenuus, si erit ignobilis fiet nobilis.

28 Urgebis, ab initio non erat cognita nobilitas, aut res distincta ab ignobilitate, sed sola libertas fuit cognita propter supervenientem servitutem; nobilitas propter ignobilitatem, pax propter bellum, *d.l. manumissiones* 4. *l. ex hoc jure*, *ff. de just. & jure*, *d.* §. *jus autem gentium*, *instit. de jure naturali, gentium, & civili*, ergo restitutio fit ad libertatem, sed non ad nobilitatem. Respondeo quod talis restitutio fit ad illam æqualitatem ab initio omnibus communem, cujus vigore, unus altero ignobilior, non erat, ergo data nunc æqualitate fit æqualis cuicumque nobilitate fulgenti, quæ æqualitas rerum, & temporum vicissitudine à multis sæculis jure gentium defecit, ut *in juribus suprà citatis*, adeo ut nunc Reges à servis, & rusticis, & rustici à Regibus descendant, ut ait Hostiensis *in cap. tua num.*7. *de consanguinitate, & affinitate*, Tiraquellus *de nobilitate*, *cap.*50. *nu.*
29 6. & ideò dici solet, non dari nobilitatem naturalem, sed tantùm adventitiam, ex variis accidentibus, quæ nobis vel progenitoribus nostris obvenerunt, puta litteris, vel militia, aut aliter quomodocumque, quia ut dicebam ab initio jure naturali, propter omnium æqualitatem, non erat cognita nobilitas, postea confusa moribus, ac variatis hominum conditionibus, cœpit ex accidenti advenire, & sic non dicitur alicui inesse à natura, sed ex accidenti, vel suo, vel progenitorum, Soccinus *cons.*246. *volum.*2. Tiraquellus *cap.*6. *de nobilitate numer.*4. & *cap.*10. *num.*13. Fabius de Anna *cons.*60. *vol.*1. Pacianus *dict. cap.* 26. *num.*7.8. & 9. Gabedus *dec. Lusitana* 73. *num.*10. *part.* 2. Lupus *de illegitimis*, *Commentario* 3. §. 20. *numer.*9. Carolus Jallongus *racemate* 50. Prukman *consil.*50. *num.* 594. Menochius *lib.*6. *præsumpt.*60. Mantica *de conjecturis lib.*55. *tit.*10. *num.*35. ergo cum nobilitas data à Principe æquiparetur nobilitati naturæ, & pariat eosdem effectus, nihilque invicem differant, in dispositionibus mentionem facientibus de nobilibus, veniunt etiam nobiles ex privilegio principis, Paulus *cons.*22. *num.*2. *vol.* 2. Tiraquellus *cap.*6. *de nobilitate num.*20. Decianus *cons.* 60. *vol.*3.

30 Probatur quintò quia tales nobiles facti, etiam per pecuniam admittuntur ad ordines equestres, à quibus arcentur plebei, & admittuntur tantùm nobiles, ut latè defendit Vasquius *d. l.*3. §.3. *part.* 3. *in repetitione*, §. *imputari*,
31 *num.*291. *cum pluribus seqq. tom.*1. sic si statutum, vel consuetudo dictat, quod nobiles non possint carcerari pro debito, hoc privilegium habebunt plebei facti nobiles à principe, Cevallos *quæst.*688. *num.*10. sic in dispositionibus, quæ conceduntur à Romano Pontifice ad contrahenda matrimonia inter consanguineos prætextu nobilitatis continentur tales nobilitati per decretum, vel per privilegium, idem Cevallos *ubi suprà*, *num.* 32
13. qui etiam ait conditionem nubendi cum nobili adimpleri si contrahat matrimonium cum nato ex matre plebeja.

Probatur sextò; quia potuit princeps ad effectum, de quo agitur reddere *D.N.* habilem, & capacem, quia talis restitutio ad primævam ingenuitatem, est una ex gratiis, & beneficiis principum, competentibus ratione principatus, ut *in toto titul. ff. de natalibus restituendis*, Surdus *cons.*303. *num.*27. & dicitur donum principis, Natta *consil.*506. *num.*40. eique absolutè permissum, Cephalus *consil.*617. *num.*132. cum ex hoc non dicatur aliquid novi dare, vel concedere, sed tantum tollere impedimentum Juris Civilis, Paulus de Castro *cons.*30. *vol.* 1. Decianus *cons.*42. *num.*17. *vol.*1. Alciatus *cons.*55. *nu.* 9. *lib.* 3. aliàs est consilium 171. Rossental *de feudis cap.*7. *conclus.*19. *numer.* 29. Vasquius *de success. creat. lib.*3. §.30. *part.*3. *d. num.* 391. Camerar. *in dict. capite Imperialem fol.*410. quo impedimento sublato, restitutus fit capax dispositionis Testatoris, non ex aliquo præjudicio generato à principe, sed ex verbis, & mente disponentis, qui non censetur similem personam excludere voluisse; imò eam tacitè amisisse, cum verba exclusionis ad eam non adaptarentur Aretinus *in l. ex facto* 43. *num.*12. *ff. de vulgari*, Menochius *consil.*20. *num.* 30. Laderchius *cons.*23. Mantica *de conjectur. lib.*11. *tit.*10. *num.*16. Rota in novissimis Farinac. *d.*388. *par.*1. 34 Neque princeps faciendo nobilem, vel militarem, maculam fictè abstergit, sed verè adimit sicuti legitimatus dicitur verè & propriè legitimus, & naturalis non fictè, licet non legitimè natus §. *reliqui &* §. *si quis* ergo auth. quibus modis naturales efficiantur sui, ubi dicitur, quod nihil differt à legitimo, 35 Bart. *in l. is qui pro emptore numer.*29. & 30. *ff. de usucapion.* Bald. *in l. cum acutissimi* 30. *num.*7. *Cod. de fideicommissis l. nuper* 55. *in fine*, *Cod. de naturalibus liberis*, Cumanus *cons.*168. Gratian. *cap.*247. *num.* 72. Tiraquellus *in l. si unquam in verbo susceperit liberos num.*51. *de revocand. donat.* Peregrinus *art.*23. *num.*26. & 40. Mantica *lib.*11. *de conjecturis tit.*10. *num.*7. propterea comprehenditur in fideicommisso vocante legitimos, & naturales Alexander *cons.*1. *vol.*1. Soccinus *in l. Gallus* 29. §. *si ejus ff. de lib. & posthum.* Menoch. *cons.*216. & *lib.*4. *præsumpt.*79. Intrigl. *cent.*3. *quæst.*85. Mantica *ubi suprà* Lupus *de illegitimis Commentario* 3. §.20. *numer.* 31. & hoc non obstante, quod verba debeant naturaliter intelligi *ex dict. l. finali Cod. de his qui veniam ætatis impetraverunt*, ut benè Alexander *cons.*20. *num.*16. *vers. non obstat. vol.*1. Decius *cons.*155. *num.*6. Tiraquellus *ubi suprà in dolo susceperit liberos*, *num.*92. Menochius *d. lib.*4. *præsumpt.*81. *nu.*19. & *cons.*227. *num.*48. & 49. ea ratione quia legitimatio parit omnes effectus legitimatis, & inducit veritatem, sic civis, ex privilegio, ut diximus *suprà* æquiparatur originario; quia civis non solum origine, sed etiam fit privilegio, & creatione *l.*1. *ff. ad municipalem l. civis* 7. *Cod. de incolis lib.*10. Sesse *d.*90. *num.*20. Cephalus *cons.*451. *num.* 16.18. & 28. Riminald. junior *cons.*23. *nu.*113. & *cons.*790. *num.*7. & sic gaudet prærogativis, & præeminentiis solum originariis concessis, Cyriacus *cap.*21. *nu.*88. Sesse *ubi sup. num.*2.

33 (right margin, beside "Probatur sextò")

36 Probatur ex Cyriaco *dict. controversia* 207. ubi ait fuisse decisum per Senatum Mantuanum non esse inductum contraventionem per hoc quod nupsit nobili per privilegium illi, cui fuit impositum, ut nuberet cum nobili ad quod facit solemnis doctrina Baldi *in dict. l. cum oratione*, *ff. de excusat. Tutorum*, ubi dicit quod paria sunt inesse alicui qualitatem per naturam, ac inesse per privilegium, & idem dicit Baldus *in l. si filius*, *ff. si certum petatur & in l. sive possidetis* 3. *Cod. de probat.* Quintil. Mandosius *in Regula* 3. *reservationis quæst.*18. *num.*7. Tiraquellus *de primogenitura quæst.*34. *num.*42. ubi post Garziam *de nobilitate glossa* 1. §.1. *num.*42. & Parisium *cons.*141. *num.*18. *lib.*4. Padilla *in l. clam. num.*20. *in fine*, *Cod. de fideicommissis*, & *in l. transigere num.*85. *Cod. de transact.* Zasius *d. consil.* 1. *num.*8. & 9. *lib.*20. ubi refert Socinum *cons.* 1. dicentem quod Frater Uterinus habetur pro agnato, post quam impe-

imperator ei tribuit jus cognationis per textum *in l. si filius Cod. de leg. hæred. & in l. si filius ff. si quis omissa causa, testamenti*; ideo ex privilegio principis quis potest fieri legitimus de domo, &c. licet sit illegitimus, Bursatus *cons.* 129. *num.* 81. *lib.* 2. Decius *consil.* 258. *numer.* 50. Trivisanus *d.* 59. *par.* 1. & privilegium æquiparatur naturæ, Jason *in dict. l. si is qui pro emptore, num.* 303. *ff. de usucap.* Soccin. *cons.* 260. *num.* 9. *lib.* 20. dicit, quod ubi casus verus, & fictus æquiparatur dispositio in casu vero locum habet in casu ficto *ex cap. ad audientiam, & cap. cum dilectus, de clericis non residentibus*, latè Rolandus *cons.* 79. *numero* 6. *libr.* 3. Soccinus junior *in l.* 1. *numer.* 445. *ff. de acquir. possessione* ubi tradit illud Brocardicum, quod idem operatur fictio in casu ficto, quod veritas in casu vero Decianus *responso* 11. *numer.* 150. *lib.* 1. Jo. Oroscius *in l. ab emptione, numer.* 73. *ff. de pactis*, Mandosius *in Regula* 16. *numer.* 10. *& in R.* 32. *quæst.* 6. *numer.* 20. ex qua regula dicit Rebuffus *tom.* 1. *ad leges Gall. de Schedularum recognitione, numero* 98. quod si quis per contumaciam nolit recognoscere schedulam, habetur verè pro recognita, ac si expressè recognita fuisset, & ita
37 Boerius, & alii dicunt, quos citat Azevedus *in l.* 5. *tit.* 2. *numer.* 14. *lib.* 4. *recopilationis*, & Petrus Barbosa *in l. quia, numer.* 29. *ff. solut. matrim.* qui ait, quod quando aliquid dependet à lege, vel ab ejus potestate, lex ipsa fingendo, vel utendo verbis denotantibus fictionem, tunc id verè facit, & non fictè secundum Bartolum *in l. si is qui pro emptore, ff. de usucap.* Tiraquellus *in tract. le mort. saisit, part.* 2. *declarat.* 6. *numer.* 7. *pag.* 87. Ideò legitimatus debet gaudere privilegio suorum, & eorundem nobilitate, si habebant, Rebuffus *responso* 123. Romanus *cons.* 62. *col.* 2. qui ait, quod appellatione civis continetur civis ex privilegio, Boerius *decis.* 260. *numer.* 25. Burgos de Paz *in l.* 3. *tauri, numer.* 448. & facit doctrina Bartol. *in l. si murileg. Cod. de murilegulis, libro* 11. Jason *in l.* 2. *Cod. de jur. emphyt. numer.* 147. Trivisanus *decis.* 23. *part.* 2. *numer.* 50. qui dicit, quod distant haberi pro cive, & esse civem ex Bartol. *in l.* 3. §. *lege Iulia, ff. de adulteriis*, quod tradit Gama *dec.* 322. *numer.* 6. verum nota quod cives ex privilegio admittuntur ad ea, quæ competunt civibus jure ordinario, & non illa, quæ competunt ex privilegio jure extraordinario, ut tradit Carolus Ruinus *cons.* 200. *numer.* 19. *libr.* 20. Menochius *cons.* 390. *lib.* 4. idem Ruinus *in rubrica, ff. sol. matr. numer.* 290. unde Tellius Fernandez *in l.* 17. *tauri, numer.* 43. cum sequentibus, probat, quod si Rex facit alicui donationem, & ordinaverit quod transferatur possessio absque apprehensione, si deinde donatarius fecerit alteri donationem cum clausula constituti, non potest talem donationem revocare sub prætextu quod possessio per Regem translata esset ficta, & etiam ait Tellius, quod si plebejus in aliqua civitate, vel terra non possit esse officialis, sed debeat esse nobilis, tunc si Principe sit nobilitatus, poterit etiam esse, quod sequitur Vasquius *lib.* 3. *de success. creat.* §. 3. *nu.* 291. & Mattiens. *in l.* 1. *tit.* 10. *lib.* 5. *recopil. gl.* 5. *n.* 4. *fol.* 275.

38 Ideo si fit statutum disponens, ut nobiles tantum admittantur ad aliquam confraternitatem, poterit etiam admitti doctor Guidon Papa 88. Tiraquellus *de nobilitate, cap.* 50. *numer.* 3. Rebuffus *de nominat. quæst.* 15. *num.* 40. Garsia *glossa* 35. *de nobilitate, numer.* 4. Cassaneus *p.* 8. *consid.* 17. idem Tiraquellus *cap.* 7. *num.* 55. *&* 56. Aviles *in cap. prætorum in proœmio, numer.* 21. & sic videmus, quod cum *in l.* 10. *tit.* 9. *lib.* 5. ordinamentum statuatur Regem non debere concedere, aut donare extraneis Regni villam, civitatem, aut locum vel terram regni, dico quod si ex privilegio principis insit alicui talis qualitas habetur ac si esset naturalis Regni, *sic cum ex l.* 30. *tit.* 4. *libr.* 20. *ordinamenti* judices debeant esse nobiles, sufficit ad hoc, si sint nobiles ex privilegio, Garsia *de nobilitate, gloss.* 1. §. 1. *n.* 50. *&* §. 35. *numer.* 3. & vidit Paleaz *d. quæst.* 51. *numer.* 220. fuisse practicatnm in quodam advocato certi loci, cui datum fuit officium tamquam nobili, eo quia erat advocatus, & graduatus per universitatem complutensem, & sic procedit *l.* 6. *tit.* 25. *lib.* 4. *ordinamenti novi, & hodie est lex* 9. *tit.* 11. *lib.* 20. ubi uxor mariti nobilis, vidua gaudet privilegiis mariti, qui nobilis erat ex sanguine, quæ lex procedit etiam in uxore nobili ex privilegio, cum paria sint esse nobilem à natura, vel ex privilegio Mejerus *ubi supra, nu.* 322.

Probatur octavò ex doctissimo Amaja *in l.* 2. *in titul.* 2. *si servus, vel libertus, in fine, lib.* 10. ubi ait quod si princeps, nobilitet eum, qui nobilis non erat, admitti debet ad omnes illas res, quæ nobilitatem desiderant, ut *ibi numer.* 67. quia nobilitas non potest dici, quid naturale; cum naturale sit illud, sine quo subjectum esse non potest, & qualitas illa honorifica inhærens personæ nobili est, quid extrinsecum, phantasticum, & accidentale, & quod magis consistit in opinione, & acceptatione hominum, quam in subjecto, & veritate ex doctrina Bartoli *in l.* 1. *C. de dignit. lib.* 10. *numer.* 62. *&* 71. Tiraquellus *de nobilit. cap.* 10. *numer.* 13. Guttierrez *pract. lib.* 3. *quæst.* 14. *numer.* 16. unde potest esse, & abesse, præter subjecti corruptionem, & manente eodem homine, qui nunc est nobilis, potest esse quod non sit nobilis, puta si ob crimen, nobilitatem amittat, *l. judices, C. de dignit. l. cognitionem* 5. §. *minuitur, ff. de extraordin. cognit.* unde lex positiva potest per privilegium efficere, non ut privilegiatus alius homo credatur, sed ut afficiatur illa nova qualitate, sicut facit, ut deportatus credatur mortuus: qui verè est vivus *l.* 1. §. *penult. ff. de bono. poss. contra tab.* & ita censetur quasi regeneratus, Auth. *sed hodie, Cod. de jure aureorum anulor.* ibi regenerationis jus habeat quapropter nemo potest se nobilitare, quantumvis plura habeat merita *l.* 3. *in fine, ff. ad l. Iuliæ, Majest. l. eos* 27. *ff. de falsis, l.* 11. *tit.* 21. *par.* 2. neque aliquis eam dare poterit, nisi Princeps, & sic à jure positivo provenit magis, quàm à jure naturali, & in eo tota vis, & substantia nobilitatis consistit; ut bene Tiraquell. *de nobilitate, cap.* 15. *num.* 6. Aviles *in cap. prætorum*, 2. *part. cap.* 14. *num.* 23. Castillus *de tertiis, cap.* 41. *à num.* 98. subdit etiam Amaja *ubi supra, num.* 71. esse attendenda verba privilegii *ex c. porro* 7. *de privilegiis*, ut si concedatur plebejo, ut sit habitus pro nobili, & ut gaudeat exemptionibus, privilegiis & immunitatibus, quibus gaudent nobiles, tunc non erunt verè nobiles, quia eis est concessum jus nobilitatis, non verò ipsa nobilitas, Ramirez *de leg. Regia*, §. 33. *num.* 14. Vasquius *dicto* §. 30. *num.* 290. at verò si privilegium fuerit amplius, & luculentius, & hominem nobilitet, & verbis expressis faciat eum nobilem, & suos descendentes, ut tales reputentur, & sint, juxta Hispanicas concessiones, & ut possint gaudere, & gaudeant omnibus exemptionibus, privilegiis, immunitatibus, Franchitiis, & libertatibus, quibus gaudent nobiles; & hoc casu talis privilegiatus est verè nobilis in sua substantia *ex l.* 7. *Hispanica, tit.* 17. *part.* 2. Otalora *de nobilitate part.* 4. *c.* 1. *num.* 4. quia ejus status, & conditio mutata est, *l. Cajus* 12. *ff. de jure, C. & quasi alter homo judicatur, l. servus* 27. §. *finali ff. de adimendis legatis*, & alia adducit Amaja *lib.* 1. *observ. cap.* 12. *num.* 7. *per novam regenerationem*, ut ait Justinianus *in Auth.* sed hodie *C. de jure anulorum aureorum, & in Novella* 78. *cap.* 1. *&* 20. ita ut per privilegium illud, & ejus virtute æquiparetur, & similis factus intelligatur veris nobilibus, ut *in d. Novella* 78. Guttierrez *lib.* 4. *pract. quæst.* 7. *numer.* 12. unde qui habet tale privilegium gaudebit omnibus honoribus, & immunitatibus nobilium ad officia, & honores militarium Collegia, Confraternitates ad quæ nonnisi nobiles admittuntur ut bene Vasquius *d.* §. 30. *n.* 291. Garsia *de nobilit. glossa* 1. §. 1. *numer.* 50. *& gl.* 25. *numer.* 3. Mejeres *p.* 1. *quæst.* 81. *numer.* 4. *&* 32. Gutierr. *d. quæst.* 7. Gironda *de privilegiis, quæst.* 151. *num.* 823. Barb. *de appell. verbor. in verbo nobilis*, Castillus *de tertiis, c.* 41. *n.* 98. & rationes infrà adducendæ nihil faciunt; cum nulla possit considerari nobilitas naturalis; neque obstat, statuti verba esse strictè intelligenda *ex d. l.* 3. §. *hoc verbo, ff. de reg. gestis*, ut post alios Giurba *ad consuet. Messan. c.* 3. *gl.* 9. *p.* 1. *notat.* 4. Si enim hoc esset privilegium Principis, vel ejus beneficium, quod latè est interpretandum, *l.* 2. *ff. de consuetud. Principis.* Neque est vera traditio quod verba statuti sint strictè intelligenda, nam cum Jus Civile contineat, civilem interpretationem debet statutam recipere, §. *Ius naturale, Inst. de jure naturali, l.* 2. *C. de natalibus restit.* & sic quemadmodum quod nobilibus conceditur, videtur etiam concessum & privilegiatis circa nobilitatem, pari etiam ratione, quod nobilibus prohibetur, prohibitum quoque videtur Privilegiatis Garsia *gl.* 6. *numer.* 13. Amaya *d. l.* 2. *C. si servus, & C. lib.* 10.

Probatur ultimò, tum quia privilegium Principis ita est 40
interpretandum, ut omnia compleat, & naturam imitetur, ex Jasone *in d. l. si is qui pro emptore, n.* 303. *ff. de usucap. ex l. finali, ff. de constit. Principum*, DD. *in c. olim de verborum*

rum significat. & in cap. cum dilect. de donat. Valenzuela cons.79. numer.78. & non imitaretur naturalem nobilitatem, nisi ad honores omnes sufficiens non esset, ad quos nobilitas requiritur: Ergo sufficiens erit ad hoc, de quo agimus, nobilitas ex privilegio, tum quia Privilegium habet eandem vim ac si ex jure communi competeret l. liberos 18. Cod. de collatio. Velascus consult.12. ac nobilitas competens ex jure communi, hoc est sanguinis, sufficiens est ad ordinum insignia: Ergo & illa quæ competit ex privilegio, tum quia concessio Principis idem operari debet in re concessa, quod operaretur veritas, si adesset, c. ad audientiam 15. de Clericis non resid. sed vera nobilitas sufficit ad habitos militares: ergo etiam illa quæ oritur ex privilegio; tum quia Princeps ita omnia sua indulta, & privilegia concedit ut non solùm futura provideat, sed etiam præcepta omnia tollat impedimenta, & ita plebejus nobilitatus, ita nobilis censetur, ac si nulla præcesserit ignobilitas, dict. l. finali, C. de Natalibus restituendis, l. Imperialis 23. §. Itaque Cod. de nuptiis, Faber lib. 50. C. tit.16. defin.5. numer.17. Igitur admiti debet ad omnia munera, & honores, si unquam ignobilis fuisset; quia qualitas naturalis, & per privilegium concessa pari semper passu ambulant, eosdem pariunt æque effectus, Paleaz ubi suprà num.63. sed nobilitas naturalis sufficit ad omnia munera, honores, & officia nobilibus concessa subeunda: igitur idem dicendum est de nobilitate per privilegium Principis, tum quia Princeps dum utitur sua facultate, & potestate adæquat nobilitatem ex privilegio, cum nobilitate sanguinis, Guttier. ubi suprà: Ergo, &c.

SUMMARIUM CAPITIS III.

1 *Verba naturaliter esse intelligenda.*
2 *Verba esse intelligenda in potentiori significatu qualiter intelligatur.*
3 *Iure Civili fit distinctio nobilium, & ignobilium.*
4 *Ius civile facit aliquem verè, & propriè talem.*
5 *Textus in* l. finali, C. de his qui veniam ætatis, *&c. adducitur.*
6 *Major per rescriptum factus, quando propriè dicatur talis.*
7 *Fictio non parit omnes actus veros, & quando.*
8 *Statutum loquens de Cive, an comprehendat Civem ex privilegio?*
9 *Substitutus in casu mortis an intelligatur etiam de morte civili.*
10 *Civis in genere an comprehendat Civem ex privilegio?*
11 *Mortis mentio quando contineat naturalem.*
12 *Nobilitas an differt à Privilegio nobilitatis?*
13 *Nobilis quis, & quis intelligatur?*
14 *Nobilitas ex privilegio, an & qualiter sit firma & stabilis.*
15 *Nobiles an possint amittere nobilitatem, & quando?*
16 *Nobilis non præjudicat descendentibus quoad nobilitatem.*
17 *Nobilitas ex privilegio est vera nobilitas.*
18 *Paleaz opinio qualiter reprobetur.*
19 *Mierez opinio nobiscum concordat in casu de quo agitur.*
20 *Statutum requirens nobilitatem sanguinis, an admittat exemptum à tributis.*
21 *Statutum requirens nobilitatem, & puritatem sanguinis quando verificetur.*
22 *Privilegium non residendi operatur eosdem effectus, ac residentia.*

CAPUT III.

Vbi resolvuntur argumenta, quæ adduci possunt, contra conclusionem fundatam.

1 Opponitur primo quod verba statuti, vel testatoris, aut legis sunt intelligenda naturaliter, & in potentiori significatu; non autem civiliter ex l. finali, C. de his, qui veniam ætatis: ergo & sic de nobilitate in communi, & usitato significatu accepta sed verbum *Nobilitas* communiter accipitur, de ea, quæ est ex sanguine, & à majoribus provenit, ut dicunt Bonus de Curte *de nobilit. 3. par. numer.179. & seq.* Mattesilaus *singulari* 103. Cassaneus *in Catalogo p.8. cons.16. & consid.17.* Azeved. *in rubrica, nu. 38. tit.1. lib.6. recompilat.* Ergo majoratus loquens de militaribus, & nobilibus intelligi debet de nobili ex genere, & sanguine, non verò de privilegiatis.

Quod confirmatur; nam verba sunt intelligenda in proprio, & naturali significatu: sed sanguinis nobilitas tantùm propriè, & naturaliter talis dicitur ex Garcia *glos.6. numer.* 41. Igitur de illa tantum sunt intelligenda, & accipienda prædicta statuta, & dispositiones hominum, non verò de privilegiatis, major patet *ex textu in l. ex ea parte* 121. §. *Insularum, ff. de verb. l.3. §. hæc verba, ff. de negotiis gestis, l. finali, ff. de his qui veniam ætatis impetraverunt, c. susceptum 6. de rescriptis in 6.* Tiraquellus *de primogenitura quæst.1. numer.10.* Paleaz *quæst.51. numer. 121. & numer. 119.* Guttietrez *lib.4. practic. quæst.8. numer.17.* Petrus de Lara *lib.2. cap.4. num.107. & 108.* Barbosa *axiomate 222. num.27.* & quod in potiori significatu sint verba accipienda probat textus *in l.1. §. qui perpetuum, ff. si ager vectigalis, l.1. §. Si is, qui navem, ff. de exercitu, an re cap. penultim. de sententia excommunicationis*, Menoch. *lib.3. Præsumpt. 39. numer.8. cum sequenti*, Cardin. Mantic. *lib.50. de conjecturis titul.1. numer.6.* Cardin. Tuschus *litt.V. conclus. 101. tom.8.* Barbosa *ubi suprà, n.25.* Paschalis *part.4. cap.2. numer.43.* 2

Respondeo argumento, & confirmationi, primò quod dum dicitur verba intelligi debere naturaliter, & in potentiori significato, quod non procedit argumentum in illis quæ sunt juris civilis, quia verò distinctio nobilium, & ignobilium legitimorum, vel illegitimorum est de Jure Civili, ut *in auth. quibus modis naturales efficiantur, sui*, Mantica *lib.11. de conjecturis tit.10. num.10.* Intrigliolus *centuria 3. quæst.65.* Menochius *cons.266. numer.4.* propterea legitimatus venit in dispositione, etiam hominis; appellatione, legitimi, & naturalis, quia in illis, quæ sunt Juris Civilis, lex disponendo, non dicitur fictè, sed per veritatem agere, ut latè Angelus *in sua disputatione*, quæ incipit *Nobilis quidam col.3.* Ancharanus *cons.225. num.4.* Alexand. *cons.20. n.16.* Dec. *cons.154. alias 155. num.6. & cons.257. alias 258. n.6.* Tiraq. *in l. si unquam, in verbo, susceperit liberos n.920.* Menoc. *lib.7. præsump.81. n.19. & cons. 227. n.43. 49. & 50.* 3

Respondeo secundò distinguendo, quod aut actus Civilis facit aliquem verè & propriè talem, & operatur omnes effectus veritatis, & tunc sufficit civiliter factum, & dispositio verificatur, & adimpletur etiam in actu & qualitate civiliter existente, nec talis casus dicitur exclusus à testatore, vel alio disponente; aut operatur impropriè, & fictè, & cum minori effectu veritatis, & tunc verba intelliguntur naturaliter tantum, ita distinguit Bart. *in d. l. finali, nu.2.* ubi Jacobus Buttingarius, & Albericus & Fulgosius *n.20.* & Antonius de Alexand. Rolandus Cavagnolus *ad decreta Monteferrati, §.20. quæst.1. num.3. & 4.* Cyriac. *to.2. contro.208. n.76.* 4

Quod patet, quia *in l. finali, C. de his, qui veniam ætatis impetraverunt*, & casus qui ibi proponitur, procedit, quia in veritate lex, & Princeps non potest mutare naturam, & facere quòd ille, qui est minor, sit major quoad omnes effectus, cum non possit ei supplere intellectum unde dicitur tantum operari fictè, & impropriè, ut illum textum declarat Alexander *cons.2. numer.16. vol.1.* Menoc. *cons.227. numer.49. & 50.* & meliùs Decius *consil.154. n. 16. & 257. alias 258. numer.6.* Tiraquellus *in d. l. si unquam in verbo, susceperit liberos, num.92. C. de revoc. donat.* Socinus Junior *cons.63. num.49. & 50. vol.5.* ubi ostendit non resultare eundem effectum in facto majore per veniam ætatis, qui in vere majore, quia illa adhuc non potest alienare immobilia, nec Princeps potest supplere maturitatem ingenii, quod etiam tradit Simoncellus *de decretis lib.3. tit.8. n.27.* & facit Ruinus *cons.50. nu.112.* at in legitimatione, & nobilitate per privilegium Principis, habemus omnes effectus veræ, & propriæ legitimationis, & nobilitationis, quia ponitur à Principe in statu nobilium, in quo ipse alios posuit, Cyriac. *controv.207. in fin.* 5

Quare si dicas obstare textum *in d. l. finali, C. de his, qui veniam ætat.* &c. ubi conditio apposita sub mentione legitimæ ætatis, non verificatur in eo, qui per rescriptum Principis factus est major, sed tantum per naturalem cursum annorum 6

rum 25. nisi disponens specialiter declaraverit contentari etiam de ætate ex venia Principis impetrata, per quem text. dicunt communiter DD. conditionem adimpleri in naturali adimplemento; non per dispensationem, & modo civili, Simeon de Pretis *de Interpretatione*, *ultim. volunt. lib.*4. *Interpretatione* 2. *dub.*1. *num.*7. unde dicit Angelus *in d.l. finali*, *C. de his qui veniam ætatis*, &c. quod legatum factum Doctori, vel cum erit Doctor, intelligitur mediante examine Doctorum, non si doctoretur à Papa, vel ab Imperatore solo verbo, sequitur Jason *in l. si quis major*, *n.*32. *C. de transactione*.

7 Respondeo textum *in d. l. fin.* intelligere conditionis implementum de naturali; non autem per dispensationem, quia actus est fictus, qui non parit omnes effectus veritatis, & ad id, quod dicebat Angelus de legato facto Sacerdoti vel Doctori, quod non debeat dari solo verbo factis, si non sint apti ad dictam dignitatem, dico non esse verum: quia cum Sacerdos non fiat naturaliter, per consequens quomodocumque fiat, semper verè dicitur talis, ut benè Baldus, & alii apud Cyriacum *controv.*21. *n.*86.

8 Opponitur secundò, quia statutum loquens de cive in genere, vel in specie, non trahitur ad Civem ex privilegio, sed naturaliter tantùm, & hoc est, quod Fulgosius *cons.*61. *col. finali*, dicit, dum ait nuptam Civi ex privilegio creato, contravenire dicitur conditioni sub qua fuerat universaliter instituta non nubendi alicui, qui non esset Oriundus de terra. Confirmatur ex Surdo *cons.*90. *n.*

9 23. ubi substitutus in casu mortis intelligitur de morte naturali, adeo ut non dicatur purificatum fideicommissum, si gravatus civiliter banniatur, vel si fiat Frater Capucinus, Baldus *cons.*280. *vol.*1. Peregr. *de jure fisci lib.*3. *tit.*50. *n.*23. Sic videmus in dubio appellatione filiorum intelligi de naturalibus; non autem de adoptivis, ut ait Tiraqu. *in l. si unquam n.*17. *C. de revoc. donat.*

10 Respondeo ad argumentum statutum loquens de Cive in genere, vel in specie trahi ad Civem ex privilegio contra Romanum, & alios adductos, vel dici potest opinionem Romani procedere, in statuto odioso, quod meretur restringi, non autem in casu opposito, in quo evitatur pœna, si extendatur, ad id verò, quod Fulgos. dicit *d. consil.*61. *n.*7. dico vel malè respondisse, vel potest dici, quod dispositio Testatoris de qua ibi respiciat originem, non autem statum de tempore matrimonii, nam verbum *oriundus* importat originem Nativitatis ut per Berrettam *cons.* 137. Et ideò licèt posset dici Civis, & habitator, post obtentum privilegium, tamen non poterat dici natus Civis, at in casu nostro Testator non habuit rationes nativitatis.

11 Respondetur ad Confirmationem, quod mentio mortis, non verificatur nisi in morte naturali, non autem in Civili, ut dicebat Surdus *ubi suprà* sed dico argumentum procedere, quando ex morte Civili non resultat idem effectus, qui ex morte naturali; secus si idem esset effectus, ut benè Jason, *in dicta l. ex ea pr.*121. §. *in insulam*, *ff. de verb.* & dicit idem Surd. *d. cons.*90. *num.*27. sed effectus nobilitatis naturæ oritur ex dativa, cum sit vera, & propria nobilitas, ergo &c. nec est mirum si in dubio, mentio filiorum intelligatur de naturalibus, non etiam de adoptivis, ut Tiraquel. dicebat, quia adoptivi non sunt verè, & propriè filii, sed fictè, & abusivè, ut benè Bardellonus *cons.*104. *n.*7. *cum seq.*

12 Opponitur tertio: nam aliud est nobilitas, aliud nobilitatis privilegium ex Baeza *de inope debitore cap.*16. *n.*42. Pale. *d. q.*51. *à n.*15. at majoratus de quo hic militarem, & nobilem expresè requirit, ergo non potest intelligi de nobilitatis privilegio; quia diversum est ab eo quod exposcunt argumenta, *l. Papinianus* 20. *ff. de minorib.*

13 Confirmatur quia nobilis intelligitur ille, qui à majoribus nobilitatem fuit assequutus, secundùm Glossam *in l. stemmata*, 9. *ff. de gradibus*, post alios Guttierrez *lib.* 3. *pract. quæst.*13. *num.*74. *& quæst.*17. *numer.* 191. *& lib.*4. *qu.* 7. *numer.*2. sed disponens majoratum veram nobilitatem exposcit *l. merces*, 207. *ff. de verbor. signific.* Osasch. decis. Pedemontana 2. *num.*13. Narbona *in l.*20. *gloss.*2. *tit.*1. *lib.* 4. *recopilat. fol.*534. ergo non possunt verificari inquisita per privilegium.

Respondeo ad argum. & confirm. per Principem dari nobilitatis essentiam, non privilegium, differens à nobilitate ut suprà probavimus, quia dando privilegium nobilitatis illum simpliciter facit nobilem verè, & realiter & in hoc, neque valet dicere differentiam esse, si dicat Princeps sit nobilis, vel habeatur pro nobili, quasi quod in primo casu non veniat appellatione nobilium nobilis ex privilegio; secùs in secundo casu quia sive Princeps dicat sit nobilis, sive habeatur pro nobili, tamquam si ex aliis verbis declaretur ejus intentio, & restitutio ad primævam ingenuitatem hoc operatur, ut benè Ancharan. junior *qu.* 34. *numer.* 6. *part.*1. ubi verbum (*habeatur*) prolatum ab eo qui habet potestatem inducendi qualitatem, significat talem esse, quod carere videtur omni difficultate: cum princeps solo verbo conferat, nobilitatem Peregrinus *cons.*84. *numer.*13. *lib.*1. *& cons.*3. *num.*23. *lib.*20. Aldovinus *cons.*20. *numer.*597. *& cons.*21. *num.*11. & quia qualitas adjecta, verbo intelligitur secundum tempus verbi *l. in dilect. num.*4. §. *extraneus*, ubi Bart. *ff. de noxalib. act.* 4. *l. Titius* 23. *ff. de milit. testam.* ideo sufficit adesse habilitatem tempore, quo actus in esse deducitur, licet antea quis fuisset inhabilis *l. si extraneum* 49. §. 1. *ff. de hær. inst.* §. *in extraneis*, *instit. de hæred. qualit. & diff. l. si cognatis* 21. *ff. de rebus dubiis*, ergo sufficit si tempore adimplementi nobilis reperiatur.

Opponitur quartò quia nobilitas ex privilegio, non potest judicari permanens ac stabilis cum ad libitum renuntiari, & amitti valeat, ut benè Gutierrez *capit.*16. *de juramen. numero* 74. *ex lib.*4. *practicar. cap.*14. *numer.*3. Baeza *de inope debitore*, *cap.*16. *num.*97. Azevedus *in l.*4. *numer.* 14. *tit.*20. *lib.*6. Amescua *de potest. in seipsum*, *cap.* 23. *numer.*16. Gironda *de privileg. numer.*225. Narbona *in dict. l.* 14. *gloss.*4. *num.*25. *tit.*20. *&* 16. *recopilat.* Paleaz *d. quæst.*51. *numer.* 171. 14

Confirmatur; quia non solùm voluntariè, sed etiam inviti possunt amittere privilegia nobilitatis, putà si inopia oppressi, officia exerceant vilia, Garsia *glossa* 6. §. 1. *num.* 58. Narbona *in lib.*61. *gloss.*1. *num.*22. *titul.*4. *lib.*2. *& l.*14. *gl.*1. *n.*102. *tit.*1. *lib.*7. *recopil.* ex pluribus relatis sic dicit Gabriel Velaschus *de privilegiis pauperum*, *part.*1. *qu.* 6. *& qu.*36. *num.*3. at nobilitas sanguinis ex vili exercitio amittitur, sed non potest renuntiari, Gutier. *lib.*1. *qu.*137. *nu.* 18. Cevallos *quæst.*688. Narbona *dict. l.*14. *gl.*2. *à nu.*90. *tit.* 2. *lib.*6. 15

Respondeo ad argumentum & confirmat. ut suprà dixi *in cap.*1. *num.*9. *responsi*, *numer.*50. esse talem differentiam inter nobilitatem generis, & ex privilegio, sed non per hoc sequi majoratum pro militaribus factum non comprehenduntur militares, & nobiles ex privilegio, ut diximus suprà, & licet nobilis ex privilegio illam obscuret, & amittat exercendo artem sordidam, & vilem ut suprà, non tamen prædicabit descendentibus, & posteris, qui ad nobilitatem sunt vocati, ut diximus *sup. c.*1. *n.*50. 16

Opponitur quintò; quia nobilitas ex privilegio est illa, quæ ex novo indulto incipit recenter, quæ propria nobilitas appellari nequit, argumento *l.*2. §. *quæ omnia* 50. *C. de veteri jure enucl.* Otalora *de nobilitate*, 2. *p. cap.*3. & perfectior est illa nobilitas, quæ antiquior est *l.*1. *Codic. de jure anulorum aureor. l. providendum* 7. *C. de postulando*, Tiraquel. *de nobilitate*, *cap.*19. Cassaneus *p.*8. *consider.*20. Antonius Faber. *lib.*9. *tit.*29. *definit.*18. *numer.*3. estque nobilitas sanguinis præstantior, & honorabilior, quàm acquisita ex privilegio, Otalora *part.*4. *c.*1. *numer.*50. Decianus *responso* 21. *numer.*44. *lib.*1. Paleaz *quæst.* 11. *nu.* 109. neque Princeps poterit natales revocare, & plebejum verè nobilem facere post alios, Barbosa *axiomate* 222. *n.*27. *&* 19. & nobilitas ex privilegio dicitur exosa, & ficta & viri nobiles etiam irridere solent, atque vilipendere, Garsia *de nobilitate*, *gloss.*35. Paleaz *de majoratu*, *q.*51. *nu.*84. ergo. 17

Respondeo enim Principem, non fictam, sed veram dare nobilitatem; cum ipse sit fons cujuscumque dignitatis, & nobilitatis, & cum sint æquiparatæ tales duæ nobilitates; quod in una disponitur censetur in alia disponi *ex dictis sup. c.*1. *n.*20. & sequenti & qualiter Princeps ad natalia restituat, vel jus anulorum aureorum, concedendo, vel natalibus restituendo, vel ad nobilitatem etiam reintegrando &c. diximus *c.*1. *à n.*26. *cum seq.*

Ex quibus infertur primò nihil curandum de opinione Paleaz *de majoratu*, *part.*1. *quæst.*51. *numer.*4. *&* 9. dum resolvit conditionem nubendi cum nobili, non adimpleri per nuptias contractas cum nobili ex privilegio Principis, cujus opinio Auth. Rotæ Romanæ & aliorum *in* 2. *c. citatorum* reprobatur, & ratio est, quia sicuti testator non dicitur habuisse rationem originis, & nativitatis, quando vo- 18

cat legitimos, & naturales, nisi hoc specificè dicat propter quod legitimati comprehenduntur, quia dicuntur veri legitimi, & naturales, ita excludendo rusticam simpliciter, & admittendo nobilem, vel militarem, non censetur se retulisse ad nativitatem, cum hoc non dixerit, sed ad eam, quæ talis erit tempore nuptiarum, & hoc est, quod ait Bartolus *in leg. ex facto* 43. *ff. de vulgar.* dum ait, quod ubi qualitas determinet verbum, à quo dispositio sumit effectum semper attenditur tempus, quo actus consumitur.

Et sic in præsenti attenditur tempus, quo nuptiæ contrahuntur per quam doctrinam Bartoli ait Felinus *consil.* 25. *numer.*23. quod qualitas determinans verbum, limitat dispositionem, sequitur Surdus *cons.*106. *n.*35. *& cons.*379. *n.*12. Cyriacus *c.*21. *n.*97.

19 Rogo tamen videri eundem Mejen. *d. q.*51. *à numer.*302. qui ait sine ullo dubio admitti opinionem Gregorii Lopez & nostram, de quo *suprà in* 2. *cap.* ubicumque Filius, cui à Patre injungitur, suprà dict. conditio, quod non contrahat, nisi cum nobili, &c. acquisierit nobilitatem à Principe propria virtute, egregiis factis, vel propter merita majorum suorum, quia tunc satisfacit contrahendo cum persona talis conditionis, & hoc ex legibus Hispanis fundat, & hoc est, quod ait Alexander *cons.*209. *n.*8. *lib.*6. quod nobilis ex virtute, præfertur illi qui est ex genere nobilis, ex traditis per Staphileum de litteris Gratiæ & *Inst. in tit. de Interrogativis*, ad quod facit textus *in l. si quid in bello, ff. de Captivis*.

20 Infertur secundò, quod si statutum aliquod, requirat expressam nobilitatem sanguinis, non poterit admitti, qui tantum habet Privilegium immunitatis à tributis, cum inter se differant; Garsia de nobilitate *gloss.*7. *numer.*11. Guttier. *lib.*4. *qu.*5. *numer.*14. sic si statutum expresse requirat, ut non tantum prætensor, sed ut ejus Parentes, & aut nobiles extiterint, non sufficit privilegium concessum præ-
21 tensori tantum, aut Patri suo; cum Parentes non fuerint nobiles, Garsia *gloss.*12. *num.*47. Joseph Sesse *dec. Aragoniæ* 4. Barb. *de pot. Episc. Alleg.*1. *nu.*21. etsi statutum requirat nobilitatem cum sanguinis puritate, ut non sint, à Mauris, Judæis, &c. descendentes tunc non sufficit Privilegium nobilitatis; Barbosa *appellat.*164. ac si statutum requirat nobilitatem simpliciter, locum habebit in nobilibus ex privilegio DD. citati.

22 Infertur ultimo quod cum Privilegium concessum à Papa de non residendo in aliquo beneficio, vel præbenda idem operetur, ac si verè præbendatus, aut beneficiatus resideret secundum text. *in cap. cum dilectus* 14. *& c. ad audientiam* 15. *de Clericis non residen.* Paleaz *de Majoratu, quæst.* 51. *numer.*67. ut in simili habent Privilegium Inquisitores hæreticæ pravitatis Roaz *singul.* 96. Paramus *de origin. Inquisitionis, lib.*2. *tit.*20. *c.*3. *numer.*10. Ideò omnes Inquisitores, non solùm fructus percipient præbendarum; sed etiam distributiones, quæ dantur interessentibus; Gl. *in cap. unico, de Clericis non residentibus, in* 6. Garsia *p.* 3. *de beneficiis, cap.*2. *num.*336. *&* 422. Barbos. *allegat.*53. *numer.*116.

Quare, &c.

DISCEPTATIO LIII.

SUMMARIUM.

1 *Factum proponitur, de quo disputandum est.*
2 *Religionis vocabulum tripliciter sumi à baptismo, à Clericatu, & professione.*
3 *Religio quid sit, & cur dicatur status, & quid significet status?*
4 *Religio est status libertatis, non servitutis.*
5 *Ecclesia libera, & à quo fuerit facta talis?*
6 *Religiosi status essentialia sunt tria vota, &c.*
7 *Religiosus status est perfectionis acquirendæ.*
8 *Religio qualibet habet regulas, & quid sit regula Religionis, & à quo fiat?*
9 *Regularis observantiæ finis triplex est, & qualis.*
10 *Religiosus status habet etiam constitutiones, & quæ sint?*
11 *Regulæ, & constitutiones in quibus differant?*
12 *Capitulum Generale non potest regulas destruere Religionis.*
13 *Capitulum Generale potest tollere constitutiones, etiam à Papa confirmatas.*
14 *Constitutiones Religionis, etiam à Papa confirmatæ, dicuntur regularium.*
15 *Constitutionis Religionis factæ ex authoritate Pontificis, & ab eodem approbatæ non possunt mutari per Regulares.*
16 Trid. sess.25. de regularibus, c.22. *adducitur, & explicatur.*
17 *Regulæ, & constitutiones Religionis in quo differant.*
18 *Religio potest facere statuta, leges, & constitutiones, idque jure Ecclesiastico.*
19 *Regulares duplici modo possunt facere statuta, & constitutiones.*
20 *Appellatio non datur à constitutionibus publicatis, quia tendunt ad bonum commune.*
21 *Statuta possunt fieri inter Regulares, solùm à quatuor cum superiore.*
22 *Capitulum Generale facit leges in tota Religione, Provinciale verò in tota Provincia.*
23 *Constitutiones Religionis durant in perpetuum.*
24 *Constitutiones non possunt fieri contra regulas à regularibus.*
25 *Constitutiones Regularium possunt ab eis fieri cum clausula irritante.*
26 *Capitulum Generale non potest novam regulam facere, licèt possit novas constitutiones.*
27 *Constitutiones Generales à Papa confirmatæ in forma specifica sunt revocabiles.*
28 *Confirmatio quid sit, & quotuplex?*
29 *Textus* in cap. cum accessissent de constitutionibus, *qualiter procedat.*
30 *Confirmatio in forma specifica habet vim Privilegii, & in quo differat.*
31 *Religio an possit facere statutum, ne recipiatur certum genus personarum.*
32 *Statuta possunt fieri à regularibus, sed non contra Ius.*
33 *Statuta excludentia à Religione certas personas possunt fieri etiam cum clausula irritante.*
34 *Professio habet rationem contractus, & qualiter fiat cum consensu conditionato.*
35 *Statutum excludens certum genus personarum comprehendit etiam novitium.*
36 *Novitius ante susceptum habitum est subditus ratione contractus regularibus.*
37 *Statuta possunt fieri ab Universitate, ut Forenses non non acquirant bona in suo territorio.*
38 *Statuta Religionis ligant subditos, etiam ratione contractus.*
39 *Statutum expellens certum genus personarum sine decreto irritante non invalidat actum.*
40 *Statutum simplex, & statutum cum clausula irritante, qualiter differant.*
41 *Capitulum Provinciale potest facere statutum inhabilitans ad Religionem.*
42 *Navarri* cons.26. de regularibus *adducitur contrarium, & explicatur?*
43 *Statutum contra jus commune positivum Canonicum, solus Papa facit, sed contra Ius Canonicum negativum, regulares capitulariter possunt facere.*
44 *Ius commune duplex, positivum, & negativum.*
45 *Textus* in c. cum te de rescriptis, *resolvitur?*
46 *Religionis status qualiter nullos excludere debeat.*
47 *Concilium Provinciale, vel synodale an possit contra Ius disponere.*
48 *Statutum excludens descendentes à Iudæis, à dignitatibus vel à Religionibus valet.*
49 *Professionis essentialia ad Papam spectant, & qualiter ad regulares.*
50 *Deum recipere omnes peccatores quomodo intelligat?*
51 *Criminosi qualiter prohibeantur à statu regulari?*
52 *Ingressus in Religionem qualiter sit conversio.*
53 *Deum velle omnes salvos fieri quomodo explicet[illegible] qua voluntate.*
54 *Criminosi, si pœnam effugere volunt, non sunt [illegible] ad Religionem.*
55 *Legis finis est bonum, à quo nullus potest prohiberi.*

56 Chri-

56 *Christus Dominus cur recepit Iudam Proditorem?*
57 *Textus* in Auth. de Manichæis, collatione I. *adducitur.*
58 *Malum est, quod prohibetur, non bonum, & qualiter.*
59 *Christus Dominus cur malum recepit discipulum.*
60 *Iustinianus Imperator* in Auth. de Monachis, *explicatur.*
61 *Professus ejicitur si negavit habere morbum gallicum, vel habitualem, quem habebat.*
62 *Professio jure communi est valida, non obstante morbo gallico, secus vigore statuti.*
63 *Peritis in arte qualiter credendum.*
64 *Casus decisio, de qua in præsenti.*
65 *Professio Amentium, & furiosorum est jure naturali invalida.*
66 *Amentes, & furiosi an, & qualiter differant?*
67 *Infirmitas non expellit, nec impedit ingressum Religionis jure communi attento.*
68 *Impedimentum impediens observantia regulares, reddit Professionem nullam, & qualiter.*
69 *Regulares recipientes inhabiles an peccent.*
70 *Professus, qui morbum gallicum tenet secundum aliquos potest à quacunque Religione expelli, sed verius ubi est statutum.*
71 *Gallicum morbum habens, si fecit votum Religionis, ubi pedibus nudis vadunt, vel ubi est votum quadragesimale, non tenet.*
72 *Energumeni an possint expelli à Religione, quando actu vexantur à dæmone.*
73 *Casus decisio de Energumeno expulso à Monasterio S. Martini post professionem.*
74 *Fanaticos, Lymphaticos, Præstigiatos, Enthusiasticos, &c. incapaces esse professionis.*
75 *Fanatici cur ita dicantur, & in quo differant à dæmoniacis.*
76 *Supernaturalis causa qualiter in Fanaticis, & dæmoniacis existat.*
77 *Fanatici similes sunt melancholicis.*
78 *Lymphatici, qui sint, & qualiter sic dicti?*
79 *Enthasiastici, qui, & qualiter dicantur?*
80 *Engastrimythici qui, & qualiter dicantur.*

ARGUMENTUM.

Religionis vox tripliciter sumitur. Religio quid sit? Ejus status libertatis & servitutis. Religiosi status essentialia. Regula quid sit, & à quo fiat? Capitulum Generale an Regulas destruere possit? Constitutiones Religionis quamdiù durent? An possit fieri contra Regulas? Statuta quæ possint fieri à Regularibus? & an contra jus? Professus quando ejici queat? Professio Amentium & furiosorum quo jure invalida sit? Fanatici, Lymphatici, Enthasiastici, Engastrimythici qui dicantur?

NEAPOLITANA

Nullitatis Professionis.

1 CUm Pater Frater, Alexander à S. Januario in sæculo vocatus D. Marcellus in anno 1658. 2. die Septembris ingressus esset Religionem P.P. Discalceatorum S. Theresiæ, & receptus in novitium, ad finem expiandi Religionis austeritates, ac profitendi postea, adveniente tempore, fecit tandem professionem die 2. Septembris anni sequentis 1659. ut ex fide professionis factæ, quam cùm nulliter fecisset, ex pluribus *infrà* dicendis: quinquennio adhuc non transacto, instetit in Curia Archiepiscopali Neapolitana, reclamationem formiter faciens coram Rev. Vicario Generali, & ejus superiore, domus scilicet loci, ubi novitiatum fecerat in Burgo Plagæ & hoc die 5. Septembris 1664. Et per Curiam fuit dictum, ut intimaretur Procuratori Conventus S. Theresiæ, & Procuratori Fiscali Curiæ Archiepisc. ad finem providendi, quæ monitio die 2. Septembris intimata est Procuratori Monasterii, & Fiscali Curiæ & iterum intimata 1. die Februarii 1666. *f.* 2.

Causa verò principalis suæ nullitatis à P. Alexandro proposita ea est, quod cum fuisset morbo gallico, ac habitualì affectus ante ingressum, illumque à P. P. interrogatus, dum ad Novitiatus habitum admissus fuit, reticuerit; intrat propterea constitutio Religionis, clausula irritante vallata, & à S.P. approbata, ibi, infirmitate aliqua laborante incurabili, & habituali; quem defectum si celaverit statim, ac sciens expellatur, etiam, si professionem emiserit: Congregationis quippè animus est, eos, qui prædictos defectus patiuntur, & celant ad professionem non recipere, & ibi (morbo contagioso laboranti, &c.) quod constanter veram esse constat ex Fide insignis, &c. & huic defectum alium adjungit, quod scilicet in loco novitiatus non semper steterit; sed quod duobus mensibus in dormitorio permanserit Religiosorum Professorum, contra formam Trid. *sess.* 25. *c.* 15. *de regul.* & contra Bullam Clemen. VIII. de locis designatis per novitiatus.

Examinatus P. Alexander die 2. Februarii 1666. confessus fuit se habuisse in seculo dictam infirmitatem, continuatam tandem in Religione ante ingressum, & professionem, & novitiatus tempore per duos menses extra talem locum stetisse; & quod postea professus fuit, ni Mundo levis, & vanus appareret qua depositione intimata Procuratori Monasterii; Respondit quod se remittit provisioni faciendæ.

Ad finem videndi legitimè Processum compilatum adducitur fides, seu Procuratio P. Alexandri in personam R. D. Marci Antoni Borrelli, qui juravit de calumnia, & cautionem præstitit expensarum: terminus datus die 18. Februarii 1666. intimatus parti præceptum, ut dent listam non suspectorum examinatorum, & dicunt nullum habere suspectum ac electus examinator Magister actorum Curiæ.

Inter alia, quæ præsentantur sunt fides P. P. Discalceatorum ejusdem ordinis, & Conventus, qui fuerunt tunc temporis in novitiatu qui, & fides faciunt, & jurati deponunt, qualiter dum stetim in novitiatu, & Monasterio doloribus pressus fuit, unde oportuit extra dormitorium Novitiorum educere. Accesserunt fides Aromatariorum, qui talia remedia adhibuerunt, quibus opus habet morbi gallici curatio, hoc de anno 1657. & 1658. & quod etiam corroboratur fide Josephi Andreæ, & Francisci de Rosis, qui de anno 1658. in eadem domo habitabant cum eodem P. Alexandro, tunc D. Marcello, & dicunt morbo gallico laborasse, & quod tempore ingressus in novitiatum, actualiter remedia prædicta causa sumebat, & in specie laborabat maximo omni defectu, & aliis Medicorum fidebus id comprobatur.

Articulis adductis de ingressu cum tali morbo, in dispositione semper habita novitiatus tempore, & de remediis acceptis in Monasterio de constitutionibus Religionis cum clausula irritante, & quod super his omnibus nulla fuit S.P. dispensatio *fol.* 17. *&* 18. ac testibus citatis & super eisdem testibus examinatis Bortolomeo Rovio Aromatario Monasterii ob morbum gallicum antiquum litt. A. Innocentio de Urso Petro Angelo Costa Januario Granito Fratre Josepho à S. Theresia Fratre Filippo à S. Nicolao Josepho de Risis Andrea de Riso ibi (*infetto di morbo gallico del pessimo*,) &c.

Factaque publicatione testium, conclusione, & monitione ad sententiam superest ut R. Dom. Vicarius Gener. una cum suo Conjudice sententiam nullitatis professionis prædictæ proferat; quod sanè probatur ex communi sententia Canonistarum apud Barbos. *in Collect. ad Concil. Trident. sess.* 25. *de Regularibus, cap.* 19. *qui num.* 6. ait non obstante Decreto Concilii, de quo ibi, posse Prælatum Religionis, etiam transacto quinquennio ejicere Religiosum, quem noverit habuisse in professione defectum alicujus conditionis irritantis illam, quia Concilium solum videtur determinare Decreto illo de superiore Domus, & Ordinario loci, quando Novitius vult dicere de nullitate; at secus quando Religio, quicquid sit de hac doctrina quæ in præsenti non habet locum, quia scilicet P. Alexander proposuit in judicio nullitatem; unde coram R. Do. Vicario, & Conjudice debet lis agitari. Pro cujus dubii solutioni.

Suppono primo: Religionis vocabulum tripliciter sumi. 2
Primò scilicet à Baptismo. Secundò à Clericatu. Tertiò à Professione: sumptum primo modo à Clericatu, apud acta Apo-

Apostolica extitit, ibi, Da Ecclesiæ tuæ eorum in omnibus sequi præceptum, per quos Religionis sumpsit exordium; ubi agitur, & accipitur de baptismo recipendo *Act. c.*2. & 5. *& numer.*4. & hoc sensu idem est, ac dicere religiosum, quod Christianum à Christo redemptum per suam passionem, secundò sumitur Religionis vocabulum à Clericatu, & sic Clerici Religiosi vocantur *c. nullus* 1. *q.* 1. *ibi*, Quis dubitat quin Religiosus, juncta *gl.*13. quis dubitat quin Religiosi, & Deo servientibus incurrant opprobrium. Tertiò, Religionis nomen sumitur pro professione regulari trium votorum, quæ substantialia vocantur, à qua professi nuncupantur Religiosi, quia per hanc professionem sed factam obligatur novis obligationibus, ultra eas, quibus obligatur quis baptismate, & clericatu. DD. communiter cum de Religione agunt: in stricta tamen significatione Religionis, tam à Baptismate, & Clericatu, quàm à professione regulari, originem traxit; Estque Religio status primus immobilis, & invariabilis,

3 tum quia est essentialiter status; qui dicitur à (stando) tum quia votum professionis inducit perseverantiam in professo: ergo significat immutabilitatem Religionis, & hoc est, quod Sanctus Benedictus, qui primus omnium in forma professionis à Monachis faciendæ, apposuit hæc verba (promitto stabilitatem meam, & conversionem morum meorum) tum quia conjugati sunt in statu, & professi Religionis, ita omnes cum S. Thom. 2. 2. *quæst.* 13. *art.*3. Pelliz. *tract.*1. *cap.*1. *quæst.*3. Basil. Pont. *lib.*7. *de matrim. cap.*4. & quidem status est perpetuitatis, quia status dicit immobilitatem D. Paul. *ad Cor. cap.* 15. stabiles estote; Neque per Papam poterit fieri, ut Religiosus sit ad certum tempus; sicuti neque matrimonium poterit institui ad certum tempus, quo elapso, illud amplius non sit: sic in Religioso statu dicunt DD. estque status libertatis, non servitutis, Paul. *ad Galat. cap.*4. *numer.* 31. *ibi.* Fratres non sumus ancillæ Filii, sed liberæ, qua libertate nos Christus liberavit, & *cap.*5. *numer.*15. ibi,

4 Vos enim vocati estis in libertatem Fratres. Et Jacobi 2. 5. *ibi*, qui autem perspexerit in legem perfectam libertatis, hic in facto suo beatus erit. Et sic Ecclesia est libera

5 duplici libertate, prima scilicet legis Euangelicæ per quam Christus sanguine suo liberavit à servitute peccati qua detinebatur captivus à dæmone, & libertate à subjectione potestatis humanæ laicalis; quia persona Ecclesiastica nullo unquam tempore fuit subjecta laicali potestati; sed semper omninò libera; cum ergo sit species, pars, & membrum Ecclesiæ universæ Catholicæ à Christo institutæ, sequitur quod sit status libertatis, non servitutis, & dicitur status honorificus & nobilis; imò nobilissimus, & illustrissimus, ob votum; quod fit Deo: secundò ex origine, quam habuit à Christo. Tertio ex Authorum erectione Sanct. Augustini, S. Benedicti, Sanct. Francisci, Sanct. Dominici, S. Thæresiæ, & aliorum ut nulla major dignitas, quam Christo servire in splendoribus sanctorum.

6 Cujus status essentialia sunt tria vota, paupertatis, obedientiæ & castitatis, *cap. cum ad Monaster. de statu Monachorum*, S. Thom. 2. 2. *quæst.*186. *art.*3. 4. & 5. Sanch. *in summ. lib.*5. *cap.*1. *numer.*26. Rodrig. *tom.*3. *quæst.*8. *art.*1. & alii, Rodr. *in suo comp. resol.*123. Miranda *tom.*1. *quæst.* 1. *art.*4. Joannes de la Cruce *lib.*1. *cap.*20. *dub.*2. Portel. *in v. Religiosus, numer.*1. Tambur. *de jure Abbatum, tom.* 3. *dis.*3. *qu.*16. *numer.*50. Less. *lib.*2. *c.*41. *numer.*4. Laym. *lib.* 4. *tract.*5. *c.*1. *num.*2. & talium regularium status dum à Papa confirmatur, talis confirmatio retrotrahitur ad tempus Institutoris, post alios Bordonus *c.*1. *de profess. regul. quæsit.* 22.

7 Suppono secundò, Religionem esse statum perfectionis acquirendæ per observantiam mandatorum Dei, trium votorum, & eorum, quæ quilibet Religiosus promittit in sua professione, & sic perficitur homo in virtutibus, cùm Deo appropinquet, & ei in charitate copulatur observatione mandatorum, & votorum, ac aliorum, quæ Deo promittit, ita S. Thom. 2. 2. *quæst.* 184. *art.*1. 2. & 3. ubi *art.*6. & 7. ait solos Episcopos esse in statu professionis acquisitæ: Religiosos verò esse in statu professionis acquirendæ; & Religiosi sunt majoris perfectionis, quam sæculares Presbyteri, S. Thom. *artic.*8. ea ratione quia Religiosi possunt facere, quæ illi faciunt, & Clerici relicto sæculo, possunt Religionem ingredi, quod est signum, statum Religiosum esse perfectiorem statu Clericali, ut latè Pelliz. *tract.*1. *c.*3. unde Religiosus tenetur sub peccato mortali, quod benè præstat quandocunque observat tria substantialia vota, & alia sibi sub culpa præscripta in regula, & constitutionibus, quia ad aliud non tenetur, nisi ad id, quod sibi præscribitur in statu regulari, ad quem accessit ratione obligationis professionis: & sic, si hæc præstat dicitur tendere ad perfectionem, ita communiter cum Sanch. *in sum. lib.*6. *c.*5. *per totum*, cum S. Thom. 2. 2. *quæst.*186. *art.*20. Suar. *de relig. tom.*4. *tract.*8. *c.* 4. Pelliz. *tract.*3. *cap.*6. *numer.*44. & 45. Lezan. *cap.*1. *num.* 5. *cum seqq.*

Suppono tertiò in omni Religione dari regulas, & regulæ nomen sumitur multipliciter, sed in statu regulari, est regula collectio ordinationum facta ab institutore Religionis, ut à Professis, in ea observetur à Papa approbata, tendentium ad eum finem, quem sibi Author, sive fundator proposuit & ordinationes sunt triplicis generis, sicut triplex est finis, ad quem possunt ordinari, nempè cultus divinus, salus propria, & proximorum; ad primum finem cultus divini referuntur ordinationes, quæ præscribunt orationes recitandas à Religiosis, sive privatim, sive publicè, ut horæ canonicæ in choro, orationes vocales, seu mentales: Ad secundum finem salutis ipsius Professi referuntur præsertim afflictiones corporales, abstinentiæ, jejunia, macerationes carnis, nuditas & cætera. Ad tertium finem salutis proximi referuntur ordinationes circa prædicationes, administrationes Sacramentorum, Missiones ad infideles, & istæ sunt ordinationes ad salutem spiritualem animæ; aliæ verò ordinationes de operibus, misericordiæ corporalibus, respiciunt salutem corporis; ordinationes primi & secundi generis sunt in utilitatem ipsius profitentis; per ea enim sibi tantùm parat viam ad vitam æternam; per reliquas verò, tertii generis prodest proximo; & tales regulæ sunt à fundatore factæ, & per Pontificem approbatæ, neque potest dari Religio sine regulis, Nav. *cons.*35. & 39. *de regularibus*, Sanch. Suarez, Pelliz. & Tamb. *ubi sup.* 8 9

Suppono quartò, quod ultra regulas dantur in statu regulari constitutiones, sunt autem constitutiones, plurium ordinationum collectiones, sicut, & regula, in quo ambo conveniunt, sed constitutiones fiunt *in cap. de consensu majoris partis vocalium*, quæ referuntur ad conservationem, seu observationem vitæ, & disciplinæ regularis, præscriptæ in Regula; & sic differunt regulæ & constitutiones. Primò in eo, quod regula præcedit constitutiones etsi Religio non habeat regulas, tunc primæ constitutiones gerunt vicem regulæ, & pro regula accipiuntur, quia tunc constitutiones dant primum esse specificum Ordini, sicut facit regula, & ita pro eodem sumitur, ut benè Rodrig. *tom.*2. *qu.*62. *art.*14. Sanch. *lib.*7. *c.*12. *nu.*2. Lezana *p.*2. *c.*1. *n.*20. & in causa possidendi bona stabilia in communi sive ex regula, sive ex constitutionibus prohibeantur regulares, tamen Conc. Trident. indulget eorundem bonorum possessionem, exceptis Minoribus de Observantia, & Cappuccinis, Bordon. *cap.*1. *de profess. regul. numer.*169. 10

Inter regulam, & Constitutionem ea est differentia, quòd regulæ inventor non est dominus regulæ; quasi possit illam alterare, mutare, aut destruere, sed illi subjectus, dum enim illam in sua professione promittit observare, ipso jure afficitur illius observatione, & non dicitur esse suprà illam, sed sub illa; & ideo S. Bernard. *in tractat. de præcepto, & dispensat.* ait: neque enim Abbas suprà regulam est, cui semel, & ipse, spontanea sc. Professione submisit, Less. *lib.*2. *cap.*41. *dub.*9. *numer.*74. Superior ergo est custos regulæ, non Dominus, licèt enim fundator Ordinis illius fuerit Auctor, nullum tamen jus habet super illum, nisi cogendi subditos ad illius observantiam; ex quo enim à Pontifice Romano confirmata fuit, Dominum mutavit, & facta est sub dominio Papæ, ac si illius esset inventor, & Author; quod enim Papa sua confirmatione, aliàs invalidum corroborat, & de non esse deducit ad esse firmum, suum facit *leg.*1. *de veter. jur. enuclean. c. si Apostolicæ* 22. *de præben. in* 6. nam confirmatio Papæ facit statutum esse Papæ, quod antea non erat; quia omnia nostra facimus, quibus Auctoritatem impartimur, *l. adoptio*, *ff. de adopt.* Romanus *cons.*37. Paris. *cons.*33. *num.*49. *volum.*3. Macerat. *lib.*1. *variar. resol.*1. *nu.*4. 11

Ideoque oritur differentia inter regulam, & constitutiones, regulam supponentes, quod Capitulum Generale non po- 12

potest regulas destruere, eò quòd sit lex Pontificia universalis, dum per confirmationem traduxit illam de non esse ad esse perfectum, à fundatore, qui in hoc se habebit tanquam persona privata, quæ jus publicum condere non poterit: & cum Capitulum Generale adhuc subjiciatur Regulæ, certum est illam non posse alterare, mutare, & destruere licet interpretari valeat; tum propter dictam subjectionem, tum quia est lex Pontificia, contra quam nullus Papa inferior potest agere: Constitutiones verò Regulam consequentes, & cujus sunt conservatione, esto
13 sint approbatæ à S. A. etiam in forma specifica, adhuc remanent regulares, & sub protectione eorum, qui illas condiderunt, & non sunt leges Papales per confirmationem, etiam specificam ex ea differentia, quia regula ab Authore nullus recipit vires, cum sit persona privata illam condens, ac perinde sicut recipit primum esse abstrahens, & formatum per Apostolicam approbationem, ita & denominationem legis Pontificiæ ab eadem S. A. obtinet: è contra vero Constitutiones suum esse perfectum recipiunt à Capitulo Regularium, earum conditore; quia Capitulum Jus habet condendi sibi leges, constitutiones, & statuta, quæ ante Apostolicam approbationem, & omninò sine illa obligare possunt regulares, ut bene Rodriquez *tom.1. quæst. Regul. quæst.10. art.1.* Miranda *tom.2. quæstione 29. art.1. col.2.* Salas *de legib. disp.8. sect.12.* Peyrinus *de subdito, quæst.1. cap.8. numer.3.* Bordon. *controv.*
14 *49. numer.14.* ac proinde licet superaddatur eisdem Apostolica approbatio, adhuc remanebunt regulares, cum à religione vires habuerint, & non à confirmante Pontifice, per quem solùm corroborantur. Hinc est, quod constitutiones uti regulares & adhuc sub potestate Superiorum regularium possunt alterari, mutari, imò destrui, non obstante confirmatione Apostolica; quia quilibet legislator suam legem mutare, alterare, & destruere potest: res enim per quas causas nascitur per easdem dissolvitur, ut bene Bordon. *dicta resol.49. num.157. & seq. & resol.10. quæst.13.* Neque aliquid facit Navarr. *cons.8. de constit.* Rodriquez *tom.1. quæst.10. art.4.* Miranda *dict. quæst.29. artic.*
15 *8.* quia respondeo, quod ista intelliguntur de statutis factis authoritate Papæ, quæ regulares facere non poterunt; non de illis, quæ jure proprio capitulum celebrare poterit, ut ex eodem Rodriquez *tom.1. quæst.65. art.50.* cum Portell. *in verbo statutum, nu.11.*
16 Hinc intelligitur Trid. *sess.25. de regul. cap.22.* ibi (necnon constitutionibus, & regulis) & ibi sub arctiori regula, vel statuto, & *c.2.* juxta suę Regulæ, & Ordinis constitutiones puniatur, & *c. 1.* loquendo de reformatione ait, ad regulam quam professi sunt præcipuè vitam instruant, & componant; ubi est sermo de regula, & primis constitutionibus eorum Ordinum, qui carent regula; nam ad hujus observantiam reducendi sunt: ad hanc enim referuntur constitutiones consequentes, sic *in c.3.* ejusdem sessionis sub nomine constitutionis comprehenduntur regulę, ut Sanchez *lib.7. c.12. nu.2.* contra quendam citatum à Rodriq. *to.3. qu.29. art.14.* sustinentem constitutionis nomen ibi aliud esse à regula.
17 Differunt secundò regula, & constitutiones, quod illa, scilicet regula recipit esse, & vires à S. A. approbante, sed constitutiones suum esse firmum habent in vocalibus legislatoribus; adeo quod non egeant confirmatione Apostolica; sed à Superioribus promulgatæ incipiant ligare subditos; dummodo non sint contra jus commune.
18 Suppono quintò quod in religionibus potestas condendi leges, constitutiones, & statuta, est à jure Ecclesiastico: quod patet, tum quia quælibet universitas, Ecclesia, & Collegium habet hoc jus *cap. cum omnes 6. cap. in singulis 7. de statu regul.* tum quia communitas sine legibus, & statutis rectè gubernari non potest, ergo debet esse in ea potestas illa condendi, ita Bonac. *de legib. quæst.1. puncto 3. numer. 15.* Portellius *in verbo statutum, numer. 1.* Laym. *lib.1. tract.4. cap.7.* Rodriq. *tom.1. quæst.56. art. 1.* Mirand. *tom.2. quæst.29. art.1.* Peyrin. *de prælat. quæst.1. c. 8.* Tambur. *tom.3. disp.3.* Lezzan. *p.1. cap.8. num. 3.* Donat. *p.3. tract.10. quæst.8.* de Vecchis *disput.4. dub.1. numer.4.* quia Papa confirmando regulas, & approbando religiones, simul, & semel eorum Superioribus concedit facultatem condendi leges, statuta, & constitutiones, quæ tendunt in conservationem religionis: & de hoc nullatenus est dubitandum; sicuti enim quælibet religio recipit esse per S. A. ita ab eadem quilibet Superior recipit potestatem faciendi statuta in bonum sui Ordinis, ut dicunt omnes supra citati.

Quæ quidem constitutiones, & statuta duobus modis 19
fieri possunt á regularibus. Primo per omnes vocales existentes in capitulo. Secundò per patres selectiores, & Superiorem, qui solent esse ad minus quatuor vocales assistentes deputati, seu collegæ, aut definitores; verum si constitutiones referantur ad totam religionem fiunt in capitulo generali; si ad Provinciæ bonum, fiunt in capitulo Provinciali; itaque generalis in capitulo generali cum suis, & Provincialis cum suis in capitulo Provinciali, constitutiones condunt, absolvunt, & promulgant. Superior verò localis potest imponere præcepta durantia, suo officio durante. Quod verò constitutiones sint faciendæ toto capitulo, patet ex *cap. cum accesserit 8. de constit.* & *ex tot. titul. de his, quæ fiunt à prælatis sine cons. Capit.* & *de his, quæ fiunt à major. part. Capit.* ubi Gl. *in verb. constitutum, l. quod major.19. ff. ad municip. cap. nullus 61. dist. cap. cum omnes 6. de constit.* & facit regula *69. in 6.* & *c. ad hæc 7. de offic. Archidiac.* quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet; & reformatio religionis, & illius regula- 20
ris observantia manutenentur per constitutiones: ergo hę ab omnibus fieri debent. Neque appellationem admittunt, quando ordinantur ad bonum commune Ordinis, vel Provincię; tunc enim minor pars contradicere non potest nisi rationabiliter, *c.1. de his, quæ fiunt à major. part. Capit. cap. in singulis 7. de statu monach.* Scaccia *de appellat. quæst.17. limit.25.* Barbos. *de Canon. cap.38. num.3.* Bonac. *quæst.1. de legib. punct.5. num.15.* Lezzan. *tom. 1. cap.8. numer.3.* Rodriq. *tom.1. qu.8. num.1.* Mirand. *tom.1. quæst.29. art.1. concl.3.* Tambur. *to.3. disp.3. q.11.* & notandum quod ait nullius momenti esse constitutiones factas sine majori parte Capituli, quia minor pars nullum habet votum, nec consilium, nec decisionem.

Quod verò sufficiant tantum quatuor ad statuta conden- 21
da simul cum Superiore in Capitulo congregato, colligitur in terminis de regularibus *in c. in singulis, de stat. monac.* ibi (& quod statutum fuerit, illis quatuor approbantibus, inviolabiliter observetur, omni cessante contradictione, & appellatione remota) & sic nihil possunt validè statuere Generales, nisi cum his quatuor definitoribus Bonac. *ubi supra, p.7. de legib. quæst.6. num.17. vers. observa.* Rota apud citat. Tambur. *tom.3. dec.112.* & hoc intelligitur de quolibet Capitulo, sive generali, sive Provinciali, ut 22
cum suo definitorio faciat leges, & constitutiones in tota religione; vel in sua Provincia: cum hac differentia, quod quæ determinantur in Capitulo generali obligent totam religionem, sed quæ in Provinciali, obligent solùm Provinciam.

Durant verò constitutiones in perpetuum, sicut aliæ le- 23
ges, quia sedes capitularis semper durat, & numquam moritur, ergo lex semper loquitur, & omnes afficit in perpetuum, ac qualibet temporis differentia *ex l. Arriani, C. de hæretic. cap. fin. de offic. legat. cap.2. de constit. in 6.* compendium Rodriq. *quæst.90.* Mirand. *tom.2. quæst.29. artic. 1. conclus.3.* verum non possunt condi constitutiones con- 24
tra regulas; quia in nullo possunt constitutiones præjudicare regulæ, quæ cum sit à sede Apostol. approbata, & quia nihil juris regula continet, sed est purum factum, nihil poterit contra eam fieri, tum quia finis ultimus ordinatur ad observantiam Regulæ, ergo non poterit operari contrarium effectum, ut tendat ad illius destructionem; & sic constitutiones fieri debent de illis, quæ sunt secundùm regulas, ad earundem observantiam, & consequenter necessaria Sanchez *lib.6. cap. 2. numer.15. & 18.* ideo in quodam capitulo fuit facta constitutio, ut generalis fieret de numero Magistrorum, & fuit factum ad excitandas litteras in Religione, & possunt superiores facere constitutiones capitulares cum clausula irritante, & inhabilitante 25
personas certas ad recipiendum habitum, & profitendum, annullando etiam professionem jam sequutam; tum quia voluntas Religiosorum est sub dominio, & voluntate majorum ex vi voti obedientiæ; ergo eorum habilitas ad consequendum aliquem actum vel ad agendum aliquid, fieri potest inhabilis per statutum Superioris, tum quia sicuti vota potest Superior voce irritare in subditis, ita poterit per legem, & statutum pręveniendo futura vota irritare; non enim minus potens est legislator, quam Superior, sed legislator potest condere statutum prohibitorium, ergo poterit eidem

eidem addere Decretum irritans actum attentatum. Consequens patet, quia si potest prohibere quod est principale, ergo poterit addere Decretum inhabilitans, tanquam necessarium, tum quia quilibet legislator sua statuta talibus mediis, & circumstantiis condere debet, ut efficaciter, & inviolabiliter observentur: sed inter alia media Decretum irritans est efficacissimum: ergo hoc uti potest; tum quia legislator potest condere legem pœnalem, quia potest condere legem, ergo etiam pœnalem; quia legis virtus est punire, à quo denominatur lex pœnalis: sed Decretum irritans habet rationem pœnæ, ut notat Thesaurus Jesuita *de pœnis Eccles. p.*1. *cap.*35. *respons.*20. Tamburin. *tom.*3. *disput.*3. *quæst.*4. *numer.*6. Donat. *tract.*1. *qu.*7. ergo illud adjicere potest suis interdictibus; cum lex vallata pœnis inviolabilibus speratur servari, ut in *extr. 6. de præbendis*, §. *verùm*, quia lex, quæ pœnam non imponit reputatur à Macrobio imperfecta Glos. 2. *in extr.* 1. *de censib.*

26 Sicut verò potest capitulum generale novas constitutiones facere, ita non potest regulam novam facere, & primam destruere, sed potest constitutiones destruere, & novas facere; quia nihil tam naturale est, ut res per quas nascitur, per easdem dissolvatur, *l. nihil tam naturale*, *ff. de reg. jur.* Et quod capitulum generale nihil possit super regulas, quæ utpotè à fundatore factæ, nihil possunt contra regulam, sed constitutiones à se factæ poterit revocare capitulum generale: quia ut dicebamus, ejus est destruere, cujus est condere, ita Miranda *tom.*1. *quæst.* 29. *artic.* 8. *conclus.*1. Rodr. *tom.*1. *quæst.*10. *art.*4. *& quæst.*68. *artic.* 50. Portellius *in verb. statut. num.*11. Donatus *part.*3. *tract.* 10. *quæst.*7. Peyrin. *ad constit.*8. *Julii* 2. Pellizar. *tractat.*5. *cap.*20. *num.*5. qui limitat posse, si habet privilegium, sed in hoc errat, nec Portellius ab eo citatus ibi hoc dicit Navar. *cons.*8. *de constit. numer.*3. nobiscum tenet, etiamsi constitutiones sint confirmatæ, & approbatæ in forma communi.

27 Quod adeo verum est, ut revocabiles sint constitutiones à Capitulo generali, etiamsi sint confirmatæ à Sede Apostolica in forma specifica, dummodo non sint conditæ præcisè authoritate Apostolica; idque probatur, tum quia confirmatio non tollit naturam constitutionum, quę sine illa subsistere possunt, & esse revocabiles illarum accidit tamquam accidens extrinsecum perficiens, & corroborans constitutiones, suam vim jam habentes, ergo illæ remanent revocabiles, sicuti erunt ante confirmationem, tunc quia Papa non dicitur facere statutum sua confirmatione, nec de novo concedere, aut dare, quando de se statutum est existens in vim obligandi, sed solùm quando statutum aliàs factum est nullum, ex eo quod potestas statuentium ad illud, non se extendit Roman. *consil.*351. Parisius *volum.*3. *consil.*33. *numer.*49. Maceraten. *lib.*1. *var.*

28 *resol.*1. *numer.*4. & hoc patet ex natura confirmationis, quę est juris prius habiti corroboratio *l. & quia* 6. *ff. de jurisd. omn. jud.* ergo si confirmatio est corroboratio juris priùs habiti, sequitur, quod statutum jam subsistebat virtute potestatis Capituli, legem ferentis, ergo adveniens confirmatio Papæ præcisè, corroborat, & non facit suum, quod alterius est; at quando statutum, vel lex bullam habet subsistentiam, in eo casu Papa, vel Princeps confirmans, non solùm corroborat, imò dat priùs esse, & postea corroborat, hoc est dat robur, & hoc modo roborans, & corroborans facit suum roboratum, juxta *l.*1. *Cod. de veter. jur. enucl.* omnia enim nostra fa-

29 cimus, quia ex nobis omnis eis impartitur authoritas. Hinc est quod *in capitulo, cum accessisset, de constitut.* quando statutum à Capitulo Canonicorum factum, approbatum fuit à Papa, & postmodum à Canonicis abrogatum & illius confirmatio fuit forma specifica, quatenus factum à capitulo non subsistebat, ut ait ibi Gloss. *in ver. confirmatum*, ab hoc enim effectum confirmandi infirmum arguitur, confirmationem illius causam fuisse in forma specifica: hæc enim sola roborat, & corroborat, quando opus est, quia confirmatio in forma communi non habet vim dandi esse non subsistenti, nec roborandi, sed tantum corroborandi, Syl. *in ver. confirmatio*. Decius *consil.*341. Rota apud Tambur. *dec.*78. *num.*8. *& seqq.* Bordonus *controv.* 49. *nu.*142. *&* 157.

30 Confirmatur quia confirmatio, etiam specifica habet potius rationem privilegii, quàm odiosi actus respectu regularium, qui petunt spontè, non necessariò confirmationem, ut magis corroborentur constitutiones, & si aliquid sit statutum contra jus commune, roboretur, & de non valido fiat validum & ut magis timeatur; ergo cum confirmatio sit favorabilis, non debet tollere libertatem abrogandi; quam antea habebant per legislatores, ut in terminis docent P. Sanctorus à Melphi *de pœnis*, *c.* 18. §. *ad* 2. *fol.*365. Portel. *in ver. statutum*, Rodr. *to.*1. *qu. regul. q.*68. apud Portellium, *ubi sup.*

Difficultas tamen est an religio possit condere statuta, ne recipiatur ad religionem certum genus personarum, uti descendentes ex infidelibus habentes morbum gallicum, & cætera? Respondeo triplici modo posse id peti. Primò ut statutum afficiat immediatè personas petentes ingredi. Secundò quod afficiat ipsos religiosos, quibus prohibeatur receptio talium personarum, tam ad novitiatum, quàm ad professionem. Tertiò an possit hoc fieri cum decreto irritante & inhabilitante, tam novitium jam receptum ad professionem, quàm religiosos in ordine ad præstandum consensum in receptione habitus, & professionis. 31

Respondeo posse religionem facere tale statutum contra ipsos religiosos prohibendo illos à receptione habitus, & professionis talium personarum infectarum, opponendo decretum inhabilitans eorum consensum à receptione ad habitum, & professionem, imò potest non habilitare, etiam directè ipsum novitium receptum in ordine ad professionem, extendendo illud etiam ad sæculares. Si verò non adsit decretum irritans, vel tacitè, vel expresè, sed simplex prohibitio, etiam pœnalis, sine aliquo decreto inhabilitante, dicta receptio ad professionem, & habitum valebit.

Et quidem posse fieri tale statutum, patet, quia habent Religiosi facultatem faciendi statuta ad bonum commune suæ Religionis, ad conservationem observantiæ regularis, Bordonus *cap.*2. *quæst.*16. *numer.* 32. dummodo non sit contra jus commune, Bord. *cit. d. cap.*16. *numer.*96. sed hoc statutum concernit bonum commune ordinis, & observantiam regularem; nam Religioni expedit habere milites strenuos, & sanos, non solùm mente, sed etiam corpore; ut valeant adimplere ea, quæ in sua professione Deo, & suis superioribus promittunt: ut plurimum autem laborantes prædictis morbis non possunt exequi, quæ Religionis observantia præscribuntur: Ergo Religio Jus habet statuendi, ne hujusmodi personæ recipiantur, non enim Religio indiget personis inhabilibus, & quę potius sunt incommodo, quam commodo. Neque est contra Jus commune, in quo nihil de talibus personis decernitur, nec pro, nec contra Bordon. *d. qu.* 16. *numer.*103. Et confirmatur hoc totum, quia talia statuta apud nonnullas Religiones existunt, & suum sortiuntur effectum: ergo habent suam subsistentiam. 32

Quod verò hoc statutum fieri possit cum clausula irritante, patet ex notatis à Bordono *cap.*20. *quæst.*10. *numer.* 48. tum quia hoc statutum excludens certum genus personarum, non excedit potestatem superiorum, à quibus dependet receptio novitiatus, ut patet ex regulis, bullis, & constitutionibus: ergo tale statutum facere possunt; nihil enim aliud importat, nisi impedire, ne tali malo laborantes recipiantur, tum quia tale statutum tamquam rationabile, justum, & validum cum decreto irritante practicatur in multis Religionibus, de quibus testatur Portel. *tom.*2. *casu* 90. de non recipiendis descendentibus à Judæis, & defendit Suar. *tom.* 4. *de Relig. lib.*2. *cap.*2. *numer.* 10. simile habent Cappucini de non recipiendo laborantem morbo gallico, aut aliàs contagioso, relatum à Vecchis *disput.*13. *dub.*15. (ibi, qui elephantia, morbo caduco, aut alia infirmitatem contagiosa afficitur non recipiatur; & si quis talis receptus fuerit, eo quod interrogatus talem infirmitatem manifestare noluerit, deinde declaratur Religionem ad eum retinendum minimè velle esse obligatam) In quo statuto tria considerantur, irritatio, interrogatio, & consensus conditionatus. Circa primum tale statutum implicitè continet decretum irritans, ut patet ibi (Declarat ut Religionem ad eum retinendum minimè velle esse obligatum) si non est obligata: ergo professio non tenuit. 33

Quia professio habet vim contractus, qui est voluntaria obligatio, quia in Professione, vera, & valida reperitur mutuus consensus recipientis, & recepti, quo se obligat servire Deo in Religione: ergo sequitur talem professionem fuis- 34

fuisse invalidam. Circa interrogationem dico esse omninò præmittendam, ita ut si illa non fiat, & novitius profiteatur: valebit professio, quia in tali casu consensus non est conditionatus, sed absolutus, sola enim interrogatio cum falsa responsione specificat consensum conditionatum, hoc est recipio te, si cares hoc morbo, de quo fuisti interrogatus, at conditio existens falsa vitiat actum, *leg. eas causas 79. ff. de cond. & demonst.* conditione enim deficiente contractus ipso jure est nullus, *leg. necessario, ff. de pericul. & com. rei vend.* Menoch. *consil.* 134. *numer.* 31. & 32. & dolo deceptus non dicitur consentire, *l. & eleganter 7. ff. de dolo*, Paris. *l.* 13. *de resign. benef. qu.* 3. *numer.* 50. Portel. *tom.* 1. *casu* 19. ergo cùm deficiat consensus Monasterii, constat nullam esse professionem novitii, qui inter Cappuccinos interrogatus, occultavit morbum, respondeo esse exemptum ab eo; consequenter statutum continet implicitè decretum irritans.

35 Quod verò novitius etiam sit inhabilitatus ad professionem, patet, tum quia novitius per receptionem habitus est verè subditus Religioni, cum domicilium contraxerit intus Religionem, Sanch. *lib.* 6. *de matrim. cap.* 39. *numer.* 29. Naldus *in ver. Ordo*, *numer.* 10. Tambur. *tom.* 2. *disput.* 6. *quæst.* 6. *numer.* 11. Bordon. *resol.* 54. *quæst.* 39. ergo directè ligari potest statuto ejusdem, cum præsertim concernat professionem. Imò ipse novitius, ut sæcularis est aliquo modo, saltem indirectè, & ex obliquo ligatus tali statuto, in quantum cum Professus contrahit spiritualiter cum quibus agere validè non potest, nisi omnibus conditionibus requisitis adhibitis, sicuti Forensis, & advena, licèt non
36 sit subditus Principi, in cujus ditione contrahit cum ejus subdito, est tamen subditus ratione contractus: secundum enim leges, & statuta loci contrahere debet, *cap.* 3. *& fin. de for. compet.* sed professio est quædam species contractus, cum mutuam dicat obligationem inter Religionem, & profitentem, Navar. *consil.* 5. & 26. *de regul.* ergo qui vult ingredi Religionem, & in ea profiteri, debet esse omninò munitus conditionibus requisitis ad ingrediendum, & cum superioribus tractare juxta statuta Ordinis, ut legitimè accipi possit, aliter invalidè recipitur ad habitum, & professionem, illi resistente decreto irritante, quod illum afficit, tanquam subditum ratione rei, & contractus spiritualis, quem intendit facere cum Religione: ergo à fortiori dicendum est de novitio jam ingresso, tum quia potest sta-
37 tutum fieri ab Universitate, ne Forenses acquirant bona in suo territorio, ut omnes dicunt cum Cephalo *cons.* 53. Turret. *cons.* 17. ita Religio potest facere statutum, ni novitius antequam recipiatur non possit ad habitum, & professionem admitti cum tali conditione & inhabilitate, tum quia inhabilitare aliquem ad Religionem nihil aliud est, quam nolle efficaciter illum recipere habitum, quare cum rejicere possit petentem ingressum; poterit etiam decretare contra illum, ne recipiatur, & de facto recepto nulla sit, tanquam inhabilis admissio.

38 Dices, ille qui non est receptus est merè laicus, nulla ratione subditus Religioni: ergo affici non potest tali statuto. Consequens patet, quia statutum est actus jurisdictionis, qui solos subditos comprehendit & ligat: ergo.

Respondeo statuta afficere non solum subditos ratione domicilii, sed etiam ratione rei, negotii, & contractus, *capit. final. de for. compet.* statuta ergo ligant subditos ex domicilio, Forenses verò ratione contractus; quare volentes ingredi Religionem sunt subjecti statutis ordinis, adeò quod debeat habere requisita ad ingressum, aliter excludatur.

39 Quod verò prohibitio simpliciter facta sine decreto irritante non impediat efficaciter ingressum, & professionem (quia tenet hoc casu) probatur ex illo communi axiomate *cap. ad Apostolicam* 16. *de regul.* ibi (multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent) & confirmatur, quia simplex interdictio, seu prohibitio sine decreto irritante implicitè, aut expresè non irritat sponsalia, nec matrimonium contractum, ut de veriori sententia tradit Sanch. *l.* 7. *de matrim. disp.* 1. *numer.* 9. ergo idem dici debet de statuto simpliciter prohibente receptionem habitus, & professionis: valet enim argumentum à matrimonio carnali, ad matrimonium spirituale professionis de Vecchis *disp.* 12. *de novitiis, dub.* 1. *n.* 6. *ex c. licet, de transl. Episc.* Nav. *cons.* 4. *de off. ord.* ita Sanch. *l.* 5. *c.* 4. *n.* 71. & 79. Portel. *p.* 1. *casu* 9. Bord. *res.* 57. *n.* 31. Dian. *p.* 10. *tr.* 12. *res.* 8.

Unde datur notabilis differentia inter simplicem prohibitionem & irritationem, scilicet habentem admixtum decretum irritans; est inquam in eo, quod illa facit actum illicitum, non verò invalidum & nullum, quantum est ex suo influxu, at ista irritans utrumque inficit, nam actum facit illicitum, & invalidum. 40

Quod verò non solùm Capitulo generale, sed etiam provinciale possit facere statutum inhabilitans, probatur ex illo communi axiomate, quod Provincialis in suo Capitulo provinciali pro sua Provincia, potest facere quidquid valet agere Generalis in Capitulo Generali pro toto ordine, nisi ille ab hoc prohibeatur, & similiter Episcopus potest quicquid Papa, nisi interdicatur ut ex Victoria, & Soto, dicit Rodriqu. *tom.* 1. *qu.* 17. *art.* 6. & *qu.* 26. *art.* 1. Sanchez *l.* 1. *disp.* 61. Bonac. *p.* 1. *de dispensat. numer.* 17. intellige exceptis illis, quæ spectant ad statum universalis Ecclesiæ, unde non potest Episcopus definire res fidei &c. ergo Provincialis potest statuere inhabilitando aliquos ad professionem, nisi aliunde prohibeatur. 41

Opponitur tamen consilium Navar. 26. *de regul.* in quo disputat de validitate statuti facti in Ordine Minimorum, quo excludebantur à professione, descendentes à Judæis, dicit Navar. non valuisse statutum, & eum sequuntur Rodriq. *tom.* 1. *quæst. regul. quæst.* 10. *art.* 1. cum suo nepote Rodriquez *resol. moral. res.* 101. *numer.* 10. Miranda *tom.* 1. *qu.* 19. *art.* 7. Sanch. *de matr. l.* 7. *disp.* 37. *numer.* 30. & *in summ. l.* 5. *c.* 4. *numer.* 75. & movetur talis sententia, quia nullus inferior Papa potest statuere contra jus commune; sed ita est tale statutum excludens descendentes à Judæis, laborantes epilepsia &c. à religione, quia jure communi omnes Christiani sunt apti ad religionem, nam Alexander III. *in cap. eam te de rescriptis*, mandat recipi in Canonicum Judæum de recenti conversum ad fidem, ergo mala conclusio. 42

Respondeo, quod nullus præter Papam, potest statuere contra jus commune, cum inferior non possit tollere leges Superioris, *capit. inferior.* 4. 25. *dist. cap. cum inferior, de major. & obed. Clem.* 29. *de elect.* At statutum prohibens, & expellens certum genus personarum à religione non est contra jus commune, cum ibi nihil dicatur, nec pro, nec contra, sed tantum se negativè habeat, ut dicit Bordon. *cap.* 2. *quæst.* 17. *numer.* 103. & contra *numer.* 49. ubi distinguit duplex jus commune, unum potissimum, alterum negativum; contra hoc potest statui licet non contra primum; quod verò nullum jus sit, patet, quia religio non tenetur recipere petentem ingressum, licet aliàs sit habilis: quia stat in ejus libertate recipere, & non recipere hunc, vel illum. Adde quod virtus legis est vetare, præcipere, permittere, & punire, *leg. legis virtus ff. de legib.* jus autem commune nullibi præcipit, ut religio recipiat tales, vel tales petentes ingressum, prohibet verò aliquos recipi; & ad id, quod Alexander III. mandavit recipi Clericum ex genere Judæorum. Respondeo nihil contra nos, nam Papa mandat illum recipere, quem Episcopus de facto excluserat, designando illum, quia erat ex genere Judæorum, & ibi nulla fit mentio, quod tale statutum valet, necnè, & ore tenus nolebat illum recipere inter Canonicos, ergo ille textus non facit ad rem, cum factum arguatur, non statutum. 43 44 45

Opponit secundò Navar. quia in Deo serviendo nulla debet esse distinctio, juxta illud Pauli, non enim est distinctio Judæi, & Græci, nam idem Dominus omnium, ergo non est facienda differentia inter unam, & alteram nationem, quando petunt ingredi religionem, quia conversi dicuntur ad Deum, qui nullius personæ est exclusor; sed vult omnium conversionem, & salutem. 46

Respondeo non esse distinctionem inter Judæum, & Græcum, hoc est quoad Euangelium, & Baptismatis acceptionem, quod est medium necessarium indifferenter Judæis, & Græcis: cum Deus sit omnium Dominus; ideò talis authoritas nihil contra nos probat, ut benè Rodriqu. *tom.* 1. *q.* 14. *art.* 6.

Opponitur tertiò per Navar. quia Concilium Provinciale, vel Synodale non potest statuere contra aliquod genus personarum, ne contrahant matrimonium, inhabilitando personas, quæ habiles sunt de jure Can. ergo nec religio tale statutum facere potest, inhabilitando ad ingressum religionis; valet enim argumentum à matrimonio carnali ad spirituale. 47

Respon-

Respondeo Episcopos in suis synodis posse statuere impedimenta dirimentia matrimonium, si non prohibentur à S. A. ut cum aliis dicit Sanch. *l.7. de matr. disp.1. num.9.* jus verò commune nihil disponit, respectu religionum, quoad impedimenta professionis, ergo religiones circa illa statuere possunt.

48 Opponitur quartò, quia tale statutum esset factum in odium populi Judaici, ergo esset illicitum, & iniquum, & nullius momenti argumento eorum, quæ fecit Episcopus *in d. cap. cum te de rescript.* qui nolebat recipere in Canonicum quendam Judæum, ex odio illius nationis, ut dicitur *in d. cap.*

49 Confirmatur argumentum, quia dispositio eorum, quæ pertinent ad essentiam trium votorum, pertinet ad Papam tantum *c. cum ad monasterium, de statu monach.* ergo statutum disponens, quod hujus, vel illius professio valeat, necnè spectat solum ad Papam, & alia plura argumenta adducit Ricc. *de neophytis, c.7.*

Respondeo ad argumentum tale statutum non fieri in odium personarum, sed in bonum publicum religionis, & conservationem regularis observantiæ: licet enim jus servandi se indemnem ab incommodis, scandalis, & periculis, quæ posset incurrere per receptionem talium personarum, quæ facilè solent redire ad vomitum *cap. plerique* 93. *dist. c. ad hoc* 8. *c. & si Iudæus* 13. *c. in nonnullis* 15. *c. cum sis* 16. *c. ex speciali* 18. *de Iudæis*, in quibus juribus habetur leges ibi expressas fuisse in odium hujus nationis, propter eorum incredulitatem, & iniquitatem contra Christianos, quod timeri potest in descendentibus ab illis: Filii enim solent imitari parentes.

Ad confirmationem Respondeo dispensationem trium votorum, quoad essentiam suam spectare ad Rom. Pontif. quod institutionem; cùm omnis Religio, quæ in tribus votis consistit, per approbationem Roman. Pont. recipiat suum esse; quo verò ad receptionem personarum, spectat etiam ad Sapientes Regulares, providendo, ne recipiant personas, quæ possint obesse Religioni. Neque aliquis Text. facit ad rem, cum in eo dicatur, quod abdicatio proprii, & continentia castitatis ita sunt annexa Religiosis, ut super istis nec Papa dispensare possit, nec cum maxima difficultate, & causa urgentissima.

Putant tamen Navar. & alii ubi suprà: posse fieri tale statutum, sed sine clausula irritante, sed contra, quia sic est contra jus commune simplex prohibitio, sine Decreto inhabilitante, sicuti cum Decreto, nam utraque prohibitio adversatur Juri communi, ergo si potest fieri in sententia adversariorum tale statutum sine clausula irritante, quod etiam esset contra Jus commune; imò cum eadem clausula fieri poterit.

50 Dices non potest prohiberi certo generi personarum ingressus in Religionem; quia sicuti Deus neminem rejicit peccatorem ad se venientem, sed omnes recipit, & vult omnes homines salvos fieri Paul. ad Timot. *capit.2.* & Joan. *cap.6.* Eum, qui venit ad me non ejiciam foras: ergo Ecclesia nulla lege, aut statuto poterit repellere ad se venientes pro Religionis ingressu, quia petens sperat gratia Dei ibi salvari.

51 Confirmatur, quia criminosi, malefactores, & facinorosi homines sunt omninò recipiendi, maximè quando instanter petunt; nam Ecclesia propriè hos amplectitur ad pœnitentiam *capit. basis* 5. 16. *quæst.6. capit. si ille* 58. 50. *distinct. cap. tua* 6. de pœnis, & non solùm spontè venientes, imò coguntur ingredi, ut pœnitentiam agant suorum delictorum.

52 Confirmatur secundò, quia ingressus in Religionem dicitur conversio *c. unico* 53. *dist. c. Monasterium 6. c. quia* 7. *cap. prælatum* 8. 19. *quæst.7.* ergo criminosi non sunt prohibendi ab ingressu Religionis, cum quærant conversionem, & mutationem vitæ ante malè actæ, quæ illis deneganda non est.

53 Respondeo ad argumentum Ingressum in Religionem aliquibus personis rationabiliter interdici, ne Religio inficiatur, aut aliud detrimentum patiatur; & ideò Sixtus V. prohibuit receptionem illegitimorum, criminosorum, & obnoxiorum æri alieno, tum quia, si in artibus, & officiis ex bonis meliores quærantur, multo magis id dici debet in Religionibus. Ad id verò, quod Deus vult omnes homines salvos fieri. Respondent communiter Theologi, quod vult omnes homines salvos fieri, non tamen omnes eligi Matth. 20. *numer.16.* Vocantur omnes à Deo, quos vult salvos fieri voluntate antecedenti, quæ dicitur voluntas signi, & secundum quid, non voluntate consequenti, absoluta, & beneplaciti. Est autem voluntas antecedens illa, per quam Deus absolutè fertur in bonum in seipso spectatum, præsciendo ab omnibus circumstantiis, cum quibus conjungi potest; voluntas verò consequens est illa, per quam Deus fertur in objectum bonum intentum à Deo omnibus hominibus, secundum voluntatem antecedentem, quia antecedit circumstantias, ac proinde etiam reprobos vult salvos fieri, quantum est ex se, quia salus est objectum bonum, sed non vult hos salvos fieri, attentis circumstantiis voluntate consequenti, sed tantum prædestinatos; sicuti ergo non omnes electi sunt ad gloriam, ita neque omnes sunt digni Religione, sed tantum illi, ex quorum circumstantiis, & conditionibus speratur propagatio, ædificatio, & conservatio Religionis, non illius destructio, seu deterioratio.

Ad primum confirmandum Respondeo, verum esse 54
aliàs fuisse receptos homines criminosos, & facinorosos, licet aliqui vitam sanctam, & laudabilem in Religione traduxerint; posteà tamen experientia compertum est plures illorum se malè gessisse, & anteactam malam vitam non mutasse in bonam, sed prosequutos fuisse viam veterem erroris, ad quam quandoque alios trahebant Religiosos; unde Mundum non fugerunt, sed pœnam, quam pro suis delictis timebant, eludebant: Unde Just. *in Auth. ult.* ait non inquam facilis est vitæ hominum mutatio, sed cum animæ fit dolore. Ideò Ecclesia Dei justis, & aliis de causis mota fuit ad prohibendum ingressum Religionis criminosis, & aliis diversos defectus patientibus, quibus indignos se reddunt Religione.

Dices secundò nullus prohiberi potest ad bonum, quod 55
agere intendit, bonum enim est objectum legis præcipientis, inde finis legis à S. Th. 1. 2. *q.92. art.1.* relatus à Decano *de legib. q.7.* adjunctis aliis quatuor imperandi, prohibendi, promittendi, & puniendi, quintus est hominem facere bonum; prohibitionis verò objectum est malum: ergo prohibitio locum habere non potest respectu Religionis, quæ bona est, sancta, & immaculata Jac.1.27. Convertens animas, & deducens homines ad perfectionem: ergo potius est præcipiendus, quàm prohibendus ingressus ad Religionem.

Confirmatur primò, quia in Auth. *de Monach. col-* 57
lat. 1. titul. 50. Justinianus ait: Hic etiam nobis de singulis Monachis cogitandum est, quo conveniat fieri modo, utrum liberos solùm, an etiam fortè servos; eo quod omnes similiter, divina suscepta gratia, prædicant palam, quia quantum ad Dei cultum non est masculus, neque fœmina, neque liber, neque servus; omnes enim in Christo unam mercedem percipere: ergo quilibet homo est aptus ad Religionem: ergo nullus ab ejus ingressu est arcendus.

Respondeo ad primam difficultatem non prohiberi 58
bonum, sed malum, quod inde sequeretur Religioni, si quilibet indifferenter recipi posset intra claustra, non prohibetur bonus ingressus, sed malus, qualis est hominum, qui patiuntur vitia, & defectus nocituros Religioni. Ingressus ergo Religionis est de se bonus, sed ratione circumstantiæ est malus, ideò ratione mali, quod inest petenti ingressum; persona arcetur ab ingressu Religionis.

Ad confirmationem respondeo, quod Christus Do- 59
minus recipit in suam religionem bonos, & malos indifferenter; quia suo medio poterat illos facere bonos, & cum esset legislator nulli legi erat subjectus, & unus tantum remansit malus, cæteri fuere boni. Adde, quod sine Christiana fide religionis nullus salvari potest; sine verò religione consistente in tribus votis quilibet salvari queit cum sola fide fide Christiana, & operibus, per eam præscriptis.

Ad secundam confirmationem respondeo. Quod 60
Imper. Justinianus dixit omnem fidelem, sive masculum, sive fœminam, liberum, vel servum agere gratia Dei, & posse fieri monachum; non tamen subdit neminem prohiberi posse; imò intelligitur ex subsequentibus verbis de servis, qui non nisi ex certis conditionibus recipi possunt, aliàs carentes prohibentur à religionis ingressu.

Ex quibus infertur primò ad decisionem nostri articuli, 61
de quo agimus, P. Alexandrum à S. Januario nulliter profes-

fessum esse, cum interrogatus tempore ingressus an laboraret aliquo morbo gallico, vel habituali, negavit, & posteà
62 compertum fuit habuisse; quare licet talis professio jure communi esset valida, cum quilibet morbus, etiam gravissimus non vitiet professionem, ut ait glos. *in capit. sicut tenor de regul.* & probatur *in cap. sicut verbis*, *& capit. porrectarum*, *eod. tit.* Tamen invaliditas oritur ex constitutionibus Religionis, à Papa confirmatis, per quas expresse cavetur, ut novitii professio, laborantis morbo gallico, vel habituali incurabili, &c. sit invalida: quod vigore constitutionum prædictarum PP. non consensissent, si notitiam de tali morbo habuissent, quia actus professionis est ultrò, citroque obligatorius ex Canonistis citatis à Rota apud Farinac. *tom.3.dec.*346. & constat P. Alexandrum habuisse ante ingressum talem morbum gallicum, ut ex depositionibus Aromatariorum, Medicorum, & suorum cohabitantium, qui sunt testes omni exceptione majores, de nobili familia de Ritis, quæ Neapoli semper vixit cum splendore, nec ad causam habent affectionem.

63 Adsunt Medicorum depositiones, quæ de tali morbo habituali, ejusque effectibus jurato deposuerunt. Adsunt PP. depositiones, de similibus effectibus; & medicorum judicio, tanquam in arte peritorum credendum est *leg. septimo mense*, ubi Bal. *ff. de stat. homin.* Rota *decis.*107. *numer.* 6. *part.*2. *divers.* & dixit eadem Rota in una Papilonensi Abbatiæ coram D. Ludovisio, quod non fuit in illa Rotæ decisione apud Farinac. *ubi suprà*, in qua monachus dixerat se fingere habere morbum caducum, ut à religione dimitteretur, quod & ipse confessus fuerat coram duobus testibus ante litem motam, ut in præsenti habemus veritatem probatam ante professionem, tempore novitiatus, & post professionem.

64 Quod confirmatur; quia elapso anno 1665. Curia Archiep. Neap. in Monasterio Carthusiano energumenum ejecit, jam professum, ex quo contra formam statuti religionis receptus fuerat; ergo multo magis hunc, de quo agimus, dimittendum puto, & ita factum fuit per dictam Curiam Archiep. de mense Octobris 1666. judicibus D. Paulo Carlinate Vic. Gen. & P. Priore tunc temporis S. Theresiæ extra januam in Burgo & hic P. Alexander, nec D. Marcellus Origlia vivit in sæculo cum maxima vitæ integritate in habitu Sacerdotis sæcularis. Et novissimè à P. Generali Societ. Jesu Romæ fuit dimissus quidam Patritius Neapolitanus, professus quatuor votorum, sub prætextu quod quando erat parvulus, fuit indutus habitu alterius religionis in ordine ad novitiatum faciendum contra constitutiones societatis, in qua, si quis ingredi vult, interrogatur: An unquam fuerit novitius alterius religionis, & si negaverit, tunc professio sua est nulla, & si esset Generalis, declaratur talis, & dimittitur ab ea.

65 Infertur secundò Amentem, & furiosum perpetuum esse jure naturali inhabilem ad profitendum, quia non habet usum rationis, & deficit consensus ad substantiam religionis requisitus, adeò quod, si per centum annos maneret in religione, numquam fieret religiosus, ita Peregrin. de Prælat. *quæst.* 3. *capit.* 1. *numer.*37. Donat. *part.* 1. *tractat.* 3. *quæst.*3. Pelliz. *tractat.*3. *capit.* 20. *numer.* 24. de Vecchis *disputat.* 2. *dub.*7. Tamburin. *tom.*3. *disputat.*6. *quæst.* 3. *num.*
66 20. Sanchez *in summa lib.*5. *capit.*4. *numer.*51. Mirand. *tom.* 1. *quæst.*17. *artic.*50. *conclus.*3. & in hoc nulla est differentia inter amentem, & furiosum, qui agitatur, & agitat furendo inquietè, sed æquiparantur in jure *leg. consil.*7. §. *cum dementia*, *ff. de curat. furios. cap. si quis* 25. 32. *quæst.* 7. & ratio est, tum quia ad ingressum religionis requiritur usus rationis, quo caret amens, & furiosus *l.*92. *ff. de regul. jur.* ubi dicitur, quod furiosi nulla est voluntas, & idem dicitur *in cap. sicut tenor* 15. *de regular.* ergo qui caret usu rationis, dum profitetur non obligatur, quia non potuit præstare consensum in obligatione professionis, quæ proinde nulla fit; quod idem dico in semifatuo, quia est incapax professionis, nam ad profitendum non sufficit semiplena deliberatio, sed perfecta est necessaria, quia agitur de obligatione rei gravissimæ, & perpetuæ de sui natura est irrevocabilis, ut latè Sanchez *lib.*4. *capit.* 1. *numer.*8.

67 Infertur tertiò infirmitatem ab ingressu religionis non impedire, ut febrem, morbum gallicum, lepram, epilepsiam &c. jure communi loquendo, quo attento, infirmi non prohibentur à religione? quia hoc nullibi in jure est prohibitum, imò jura approbant ingressum infirmorum, *cap. sicut* 15. *de regul.* modo ægrotus non sit mente alienatus, ita omnes cum Nav. *consil.*48. *de reg.* sic laborans morbo gallico validè profitetur jure communi. Rodriq. *tom.* 3. *qq. regular. quæst.*17. *artic.*9. alter Rodriqu. nepos *resol.*121. *numer.*62. Donatus *part.*4. *titul.*3. *quæst.* 25. *numer.*50. Peyrin. *de prælat. quæst.*3. *cap.*1. *numer.* 67. qui ait laborantem morbo gallico, seu continuo, impediente observantias re- 68
gulares esse de jure naturæ inhabilem ad professionem ex impotentia vitæ regularis, legatur *dec.*5. *in ord.* apud Bord. *in fine*, *de professione regul.* in una Bononiensi 9. Decembr. 1611. 346. *in ordine* apud Farinacium 3. *vol.* ubi agitur de morbo caduco.

Infertur quartò, quod ille qui ob senectutem, vel mor- 69
bum est impotens observare accidentalia Religionis peccat mortaliter, si ad eam recipiatur, & peccant etiam recipientes, ut post alios Peyrinus *de prælatur. quæstion.* 3. *capit. prim.* §. 20. *numer.* 64. quia elidítur status religionis, quod novitius dum profitetur promittit observare regula, & constitutiones eo modo, quo regula obligat, ergo licet infirmus possit observare essentialia religionis; cum tamen secundùm regulas suæ religionis vivere non possit, sequitur, quod professio emissa sit nulla, ut benè Peyrin. *ubi suprà*, *num.*65. & idem Peyrin. *numer.*68. ait post Navar. Rodriqu. Sorbum, Vegam, Ledes. Sanch. & alios ait, quod morbo gallico laborans, 70
illudque tacens in professione, ea facta, potest à religione expelli, si religio statutum confirmatum à Papa dictans professionem esse nullam habeat, sed si non habeat tale statutum valida est professio, eo quod nullibi irritatur. Sed addunt DD. suprà citati, quod ubi statutum non est, possunt Prælati illum expellere in pœnam peccati, quod fecit illud delictum occultando. Alii, & melius negant posse expelli, ut rectiùs dicit Sanch. *numer.* 58. qui tamen dicit, quod in sua Religione possit expelli. Idem dicunt de Religione Capuccinorum Sorbus, & Vecchis apud Peyrin. & Sanch. *in summ. l.*4. *c.*16. *numer.*37. excusat eos, qui tali morbo labo- 71
rant, vel laborarunt ab implemento voti de ingrediendo Religionem, quæ nudis pedibus incedit; nec possunt isti tales observare votum quadragesimalis, quod sit essentiale Religioni, ut in Minimis, & aliis, sequitur Peyr. *ubi suprà*.

Infertur quintò, Energumenum non posse expelli à Re- 72
ligione si nullo alio jure impeditur, quia edictum de Religiosis est simile edicto de testibus, quod est prohibitorium, ut scilicet, quilibet admitti possit, qui jure aliquo non repellitur *l.*1. *ff. de testib.* Gloss. *in c.*1. *de testib. in verbo idonei*; intellige quando à dæmone non vexatur, quia dum vexatur non potest recipi ad habitum, & professionem, quia tunc non utitur ratione, sed à spiritu maligno ducitur: & quæ dicuntur de amentibus dicas de Energumenis, quia æquiparantur inter se, Bordon. *c.*3. *numer.*74. Et sic quidam 73
professus Carthusiæ Sancti Martini Neapoli, ex quo erat Energumenus, & actu vexabatur à dæmonibus die, & nocte, ob quas vexationes apparuit maleficiatus, dæmone assistente, & vexante, me patrocinante, fuit dimissus à Religione, & Processus fabricatus in Curia Archieipscop. Neap.

Infertur sextò, Fanaticos, lymphaticos, & præstigia- 74
tos, & similes ad Religionem admitti non posse, & eorum professiones nullas esse, & expellendi sunt dæmoniaci, sive energumeni illi, qui ex melancholiæ vitio, quo tanquam instrumento utitur dæmon, eos obsidens in insaniam, ægrotos præsertim idiotas & mulierculas, & inter has, præcipuè virgines, quæ jam, ætate matura, non purgantur dæmoniacas existimari, cum tamen non sint ita, Valles. *in* 3. *epidem. sect.*3. Forest. *lib.* 10. *observat.* 19. Plura verò sunt signa, quibus dæmoniaci à cæteris insanis distinguuntur, de quibus Martin. del Rio *lib.*6. *disquisit. magic. quæst.*3. *sect.*2. & ex Medicis Cesalp. *de natur. dæmon. cap. penult.* & alii apud Zachiam *tom.*1. *lib.*2. *tit.*1. *quæst.*18. sunt, qui dicunt dæmoniacum, & fanaticum non differre 75
Ita Brudeus *in l.*1. *ff. de ædilit.* §. *exempti*, ubi ait illos antiquos fanaticos fuisse dæmoniacos, quia dæmone afflati, vaticinabantur: qui verò olim excitati divinò spiritu prophetabant, aut nunc etiam vaticinantur, non fanatici, sed potius entheastici appellantur. Sed in rei veritate fanatici, & dæmoniaci idem neque sunt, neque fuerunt; quia fanatici illi solum dicebantur, & nunc etiam dici debent, qui vel ex spirituali, vel ex naturali causa per vices quasdam futura vaticinantur, vel vaticinari videntur, & ex-

& extra mentem capi, quod quia in Fanis, hoc est in templis aliquibus eveniebat, idcircò fanatici sunt appellati: dæmoniaci verò, quatenùs tales non vaticinantur, neque id proprium habent, licet aliqui ex illis vaticinentur, sed obsessi à malis spiritibus; at fanatici, etiam à Deo impulsi, vel etiam à materiali causa vaticinari possunt, & quia dæmoniaci, à Fanaticis differunt, ideò diverso modo in uno, ac in alia procedi debet, sicque dæmoniaci sunt æquiparandi insanis, & furentibus, quia in utrisque mens alienata est, in Dæmoniacis opera dæmonis, in aliis ex alio accidenti, ut ex Jurisconsultis notat Parisius *lib.* 50. *de beneficiis*, *quæst.* 6. *sub numer.* 96. *& ex Medicis* Fortunatus Fid. *lib.* 20. *de relationibus medicis*, *c.* 2. & licèt in his semper causa supernaturalis existat, hoc est dæmonium corpus
76 obsidens, tamen præcedit corporis dispositio, seu melancholia, Vallesius *de Sacra Philosophia cap.* 15. *&* 18. Matthiolus *in Dioscoridem lib.* 6. *cap.* 37. Forestus *lib.* 10. *observ.* 19. Martinus del Rio *lib.* 2. *Magic. quæst.* 29. *sect.* 4. & ante omnes id dixerat Avicenna 13. *tract.* 4. *cap.* 11. ad quod facit quod dæmoniaci, & à malo spiritu obsessi post exorcismos, & Ecclesiæ cæremonias naturalibus remediis, & auxiliis curari possunt Schenkius *lib.* 1. *observat. titul. de dement.* Martinus del Rio *ubi suprà*, & plura naturalia remedia contra dæmoniacos recenset Cesalpinus *de natura dæmon. capit. ultim.* ubi probat talia remedia in natura inveniri, & à dæmonibus obsessos, aliam naturaliter liberari posse.

77 Fanatici verò melancholicis non sunt absimiles, qui per accessiones insaniunt, & futura prædicunt, & aliquando etiam illiterati aliena lingua loquuntur absque eo, quod illam numquam didicerint, qui effectus licèt à dæmone semper procedere, vel ab alia supernaturali causa vulgus credat, & contendat se habere, possunt etiam à naturali causa procedere, nimirum à simplici humore melancholico, ut dicunt communiter DD. apud Schenkium *in tit. de dement.* Itaque dæmoniaci, & Fanatici tum ex supernaturali causa, tum ex naturali vitio & dispositione insaniunt, & si sæpè sæpius, ac continuò tales sint, sunt infirmi, secùs si per intervallum, quia tunc prolari pronunciantur *leg.* 1. §. *apud Iul. ff. de ædilitio edicto*, dæmoniaci ad ordines suscipiendos non admittuntur, nec ad perpetuam administrationem, Parisi. *l.* 5. *de resign. benef. q.* 6. *n.* 99. Neque possunt contrahere matrimonium, Rota in una Canosinensi matrimonii *n.* 1.

78 Lymphatici sunt quidam furiosi ex Calvino *de verbis juris in verbo lymphatici*, & dicuntur à lympha, hoc est aqua, unde plenum ventrem habent, & sunt hydropici, & sic morbus lymphaticus dicitur hydrops, & est insaniæ species cum motu & agitatione propter timorem variorum phantasmatum Calepinus *in verbo Lymphaticus*. Budeus *in leg.* 2. *ff. de ædilit. edict.* Alii vocant Lymphaticos eos, qui ex pavoribus, & variis quibusdam apparitionibus in melancholiam incidunt, ut pueris, & idiotis contingere solet.

79 Dantur enthasiastici, seu entheastici, qui non differunt inter se à phanaticis, sed sunt illi, qui in suis faciendis mente capiuntur, si quæ videbant, aut tympana, aut tibias, vel signa, audivissent Schenkius *lib.* 1. *observat. in titul. de dementia*, & hac passione detenti membra sibi ipsi amputare solebant, & excitati tibia, vel similibus.

80 Dantur engastrimythi, & sunt, qui, & ventriloqui loquuntur, quia videntur loqui à ventre Mart. del Rio *lib.* 1. *magicar. c.* 2. Alciat. *l.* 8. latè Zachia *tom.* 1. *l.* 2. *tit.* 1. *quæst.* 16. *in fine*.

DISCEPTATIO LIV.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur, de qua in præsenti.*
2 *Confirmatio electionis quid sit.*
3 *Confirmare debens, si nolit, compelli potest à Superiore.*
4 *Confirmatio fieri non potest invito electo.*
5 *Confirmatio facta per intercessiones, & favores valet.*
6 *Confirmans non exercet liberalitatem.*
7 *Confirmans si non confirmet, ad quem devolvatur jus.*
8 *Electus ante confirmationem, non potest administrare.*
9 *Electus ante confirmationem quod jus habeat.*
10 *Electus ante confirmationem est veluti fur, si administret.*
11 *Electus ante confirmationem ex vi electionis quam potestatem habeat.*
12 *Electus ante confirmationem, interdum administrat.*
13 *Electus ante confirmationem, si administret est verè intrusus.*
14 *Electus petens confirmari, non notatur, ut ambitiosus.*
15 *Confirmatus non indiget litteris ad administrandum.*
16 *Papa non indiget confirmatione.*
17 *Generales Ordinum non indigent confirmatione.*
18 *Monialium electio non indiget confirmatione.*
19 *Electi superiores Regularium extra Italiam qualiter confirmentur.*
20 *Confirmatio non requiritur posita consuetudine.*
21 *Electus quam pœnam incurrat si administret ante confirmationem.*
22 *Confirmatio electionis, fit ab immediato Superiore.*
23 *Provincialis à quibus confirmatur.*
24 *Provinciales Ordinis Minorum à quibus confirmentur.*
25 *Confirmationis formula nulla est, nec verba præcisa.*
26 *Confirmatio potest fieri judicialiter, & extra judicium.*
27 *Confirmatio etiam in Ordine Dominicanorum, an sit gratia.*
28 *Confirmatio non fit, si appelletur ab electione.*
29 *Confirmatio fit prævia informatione, & super quibus.*
30 *Electio Superioris, si cassari oporteat, requiritur processus.*
31 *Appellatio an, & quando detur, à confirmatione.*
32 *Electio, vel confirmatio per abusum laicalis potestatis prohibita est.*
33 *Electio per abusum laicalis potestatis quando dicatur.*
34 *Electio per abusum, an sit simplicem interventum laici.*
35 *Textus* in c. sacrosancta, & c. cum terra de electione *adducuntur*.
36 *Episcopi Apostolorum tempore, à quibus creabantur.*
37 *Papa reservavit omnes Ecclesias ad se Cathedrales, quod fallit in Germania.*
38 *Imperator non est in sacris, licet si sacer, vel unctus.*
39 *Electio per abusum omnem Magistratum vel Principem excludit.*
40 *Decisio affertur annullans electionem per abusum.*
41 *Laici ex privilegio possunt electionibus Capitularibus intervenire.*
42 *Textus* in capite Osius de electione, *explicatur.*
43 *Ecclesias recipere de manu laicorum non licet.*
44 *Electus per abusum qualiter puniatur.*
45 *Alexandri Sperelli* decisio 181. *adducitur, & declaratur.*
46 *Electio per abusum non semper dicitur, licet talis appareat.*
47 *Electio per abusum propriè traditur, & quæ sit.*
48 *Laici etiam armata manu possunt ad tollenda dissidia electioni præesse.*
49 *Confirmatio electioni à quo, qualiter, & quibus verbis fiat.*
50 *Decisio, de qua in præsenti, affertur.*

ARGU-

ARGUMENTUM.

Confirmatio electionis Regularium quomodo, & qualiter sit facienda præsertim in Religione Sancti Dominici? & quid assistentes novissimis Capitulis Generalibus ejusdem Ordinis. Et quid agendum Superiore nolente confirmare.

1 Supponitur in facto in Ecclesia Sancti Petri Martinis Dominicanorum Neapoli fuisse die 17. Augusti 1668. congregatos vocales in numero opportuno, pro faciendo novo Priore, petebat P. Provincialis venire ad Conventum, pro dirigendo Capitulo, in quo ipse nullum votum habere poterat: Patres accesserunt ad proregem repræsentantes, quod cum dictum Monasterium stet in platea famosissima populari, non erat conveniens, quod occasione dictæ electionis orirentur scandala inter Fratres, & propterea, ut Provinciali repræsentaretur, ne in Capitulo accederet, sed contentaretur mittere aliquem, qui præesset quieti electionis, misit P. Andream de S. Severino, qui maxima cum quiete intervenit electioni, ac fuit electus Prior Pater Frater N. cum suis suffragiis, ex illis, qui erant ibi, hac facta electione, transmissoque Scrutinio P. Provinciali pro confirmatione, noluit confirmare, & requisitus noluit confirmare, sed dixit illud misisse ad Patrem Generalem, Fratres electores recursum habuerunt ad proregem Excell. D. Petrum de Aragona, ut interponeret suam auctoritatem (hoc enim Monasterium apud ejusdem proregem commendabatur à Francisco Troisio electo populari, ob fratrem carnalem Monachum, quem ibi habebat) & piissimus Prorex requisivit à Doctoribus quid facere posset, aliqui dicebant posse per collaterale Consilium confirmari electionem, alii quod posset apud D. Nuntium Apostolicum negotium commendare, ego dicebam posse à Provinciali petere confirmationem faciendam, aliàs destrueretur electio jam facta, & esset magnum electi præjudicium. Quod, ut probem procedendo per veras Juris canoni conclusiones, sit

2 Prima conclusio: Confirmatio electionis, est prioris Juris corroboratio, & est necessaria non solum ex parte electi, sed etiam ex parte confirmantis *c. postquam de elect.* ubi dicitur per confirmationem petentium, desideria esse implenda, si nihil est, quod electionem impediat, ergo est electio confirmanda, Glossa, & DD. *in dict. capit. postquam*, ubi Barbosa *numer.* 1. & nolens confirmare, potest
3 compelli à suo superiore, vel præfigi terminus, intra quem confirmet, aliter superior sine intimatione confirmabit, Glossa *in rubrica, de postul. in 6.* Lavorius *capit.* 25. *numer.* 43. Sigismundus *de electione, dubio* 43. Castellinus *de electione, cap.* 14. *numer.* 15. *&* 16. Tamburinus *tom.* 1. *disput.* 6. *quæst.* 2. *numer.* 9. Samuelius *disputat.* 8. *conclus.* 1. *numer.* 3. Passarinus *cap.* 33. *numer.* 56. Rota coram Seraphino *decis.* 615. & alias apud Lavorium *dict. capit.* 25. *numer.* 44. & ta-
4 le tempus esse debet breve, ut non extendat sex menses, Tamburinus *ubi supra, numer.* 16. nec potest electio confirmari, invito electo, Gloss. *in cap. innotuit, de electione*, ubi Abbas *numer.* 13. quamvis Religiosus electus possit compelli ad acceptandum officium, Castellinus *de electione*,
5 *cap.* 14. *numer.* 12. Tamburinus *ubi suprà, numer.* 13. & si quis electus petat favores apud confirmantem, ut confirmet electionem, non incidit in pœnas latas à summis Pontificibus contra mendicantes favores, Portellius *in verbo officia numer.* 41. Bordonus *controv.* 31. *numer.* 31. Passarinus *capit.* 33. *numer.* 58. quia Bullæ prohibent recurri ad favores pro obtinendo officio, non verò pro consequenda confirmatione.

6 Quare superior nullam liberalitatem exercet in ea, quia in necessariis liberalitas non exercetur, *leg. rem legatam, ff. de adim. legat.* nec impedit beneficium, qui exhibet debitum, *leg. si servo* §. 1. *ff. de rebus dubiis, leg. proximè, ff. de ritu nuptiarum*, Butreus *in dict. capit. postquam, de electione in 6.* ubi Abbas *in* 1. *notabili*, Rota coram Gregorio XV. *decis.* 240. *numer.* 12. Glossa *in capite unico, de postulatione Prælatorum*, Bald. *cons.* 507. *lib.* 5. Sigismundus à Bononia *dub.* 45. *de elect.* & si superior ad quem spectat, nollet confirmare, compelli potest per suum superiorem, vel
7 ei terminus præfigi cum comminatione, sive intimatione, quod nisi infrà talem terminum confirmet, superior jure devoluto hoc faciet, nam licet ad conferendum, vel eligendum sit tempus à jure præfixum, tamen ad confirmandum, tempus non reperitur præfixum à jure, & ideò oportet, ut procedatur, ut suprà: cum confirmatio electionis reguletur, sicut appellatio, quæ devolvitur ab inferiore ad superiorem, Glossa *in rubrica, de postul. Prælatorum in 6.* Abbas *in capit. nullus, capit. pastoralis, de jure patronatus*, Rota *ubi supr. & decis.* 615. coram Seraphino.

Et licet in Ordine Dominicanorum *distinct.* 2. *cap.* 2. §. 3. 8
dicatur Priores conventuales esse confirmandos, si provincialibus visum fuerit, tamen tale verbum non importat liberam facultatem, sed arbitrio boni viri, ut habetur *in l. fideicommissa* 11. *ff. de legat.* 3. Barbosa *de clausulis, clausula* 155. latè Passarinus *dict. capite* 33. *quæsito* 3. *per totum*.

Secunda conclusio, confirmatio electionis est necessaria ex parte electi, ut possit administrare ea, quæ sunt Prælaturæ, quia electus ante confirmationem administrare non potest, sive ut œconomus, sive ut Principalis, sive in spiritualibus, sive in temporalibus, sive in totum, sive in partem, sive per se, sive per alium, sive alio quæsito novo colore, sic habetur *in cap. cum nosti, & cap. qualiter* 17. *de præbendis, cap. cum jam dudum* 18. *de elect. cap. avaritiæ de elect. in 6.* Gloss. *in* 63. *dist. cap. quanto, de electione*, & post Glossas, & antiquos, ita dicunt Summistæ cum Sylvestro *in verbo confirmatio*, & circa Abbatias, & præposituras, & alias dignitates conventuales est Bulla Pii IV. 86. ubi interdicitur talis administratio Tamburinus *disput.* 6. *de jure Abbatum, quæst.* 1. Lavorius *cap.* 25. *de elect. à numer.* 20. ubi inhabilitatur ad talem Prælaturam, Passa- 10
rinus *de electione, cap.* 33. *numer.* 20. unde debitores tali electo solventes, non liberantur, & administrans bona Ecclesiæ, se habet ut fur, quia de alieno disponit invito Domino, propriè tamen non est fur, installatio verò, ubi solet Prælatus installari, non est administratio; sed signum electionis, Passarinus *ubi suprà, numer.* 3. *in fine*, & electus secundum veram sententiam habet jus ad rem, sed non in re, quia non dat jus administrandi, sed dat jus ad habendam hanc potestatem, & sic habet jus quærendum non quæsitum, ut *in cap. super his, de accusationibus*, & electus non habet prælaturam, neque est Prælatus, neque spirituale matrimonium contraxit cum Ecclesia, licèt illud inchoaverit, ideò non habet potestatem agendi, quæ officii sunt, ad quod eligitur, sed solum habet jus ad rem revocabile, vel confirmabit per superiorem, glossa *in dict. cap. nosti, & cap. qualiter, & cap. transmissa, de electione Clementina* 1. *ut lite pendente*, ubi glossa *in verbo collatio*, Rota *decis. ultima, & decis.* 17. *de præb. in novis* Garsia *par.* 4. *cap.* 3. *numer.* 3. Tamburinus *disput.* 61. *de jure Abbatum, quæst.* 1. & talis confirmatio est necessaria, vel in se, vel in in æquivalenti: Quoniam Papa concedere potest, 11
ut electio sit simul confirmatio, & quod electus ex vi electionis habeat potestatem jurisdictionis, quamvis potestas Ordinis, non nisi per collationem Sacramenti Ordinis possit conferri, & hoc ex lege divinæ Institutionis, Theologi *in* 4. *dist.* 34. & per hoc fit, quod sint multæ electiones, in quibus electi statim administrant, ac si essent confirmati: sic Generales ferè omnium Religionum, ex vi electionis, sunt simul electi, & confirmati, Sigismundus de Bononia *dubio* 46. *numer.* 3. Peyrinus *in formulario litt. C, cap.* 18. *numer.* 20. electio verò Provincialis, licet 12
indigeat confirmatione, nihilominus in Ordine Prædicatorum, in multis Provinciis statim ac sunt electi, administrant velut Vicarii, sicut in provinciis Hispaniarum, vel ut provinciales, sicut in provinciis Indiarum, & in Religione Minimorum, teste Peyrino *ubi suprà*, Provinciales statim ac sunt electi, administrant, licèt infrà tres menses teneantur petere confirmationem à Generali, quod idem fit in Correctoribus Romanis, ubi tamen Provinciales electi administrant, uti Provinciales, eorum jurisdictio imperfecta est, & veluti conditionata, & carens absoluta firmitate, Sigismundus *dubio* 46. *numer.* 17. Lavorius *titul.* 4. *cap.* 50. *numer.* 66. Pereyra *ubi suprà*, & sic contradictorum electiones, potest opponi, & instari, ut cassentur.

Itaque electi administrantes ante confirmationem, & 13
postulati ante admissionem postulationis, & præsertim ante institutionem, sunt verè intrusi, Abbas *in cap. cum jam dudum* 18. *de præb. numer.* 3. *&* 4. Garsia *part.* 11. *cap.* 10. *de* bene-

beneficiis, *numer.*223. Sanchez post alios *lib.*2. *opusculorum cap.*2. *num.*3. & talis intrusus cadit à jure, quod supponebat habere, *capit. quisquis* 43. *de electione*, & si vult iterum illud impetrare, tenetur facere mentionem de intrusione, & de perceptione fructuum, si eos percepit, Menochius *casu* 403. Lotterius *lib.*2. *quæst.*13. *numer.*7. Tamburinus *de jure Abbatum*, *tom.*1. *disput.*6. *quæst.*1. *numer.* 15. Passarin. *cap.*33. *numer.* 16. *de electione*, Samuelius *de electione tract.* 1. *controv.*7. *conclus.*1. *in fine*, Biaz *in directorio electionis*, *part.*1. *cap.*8. Decius *in cap. postquam*, *numer.* 18. *de electione*, Berous *in cap. quoniam*, *de officio delegati*, Rota *decis.* 340. coram Gregorio XV. Marescottus *lib.*2. *variar. cap.*35. *numer.*44. Sigismundus de Bononia *dubio* 44. *de electione*,
14 Samuelius *controv.*7. *col.*1. neque videtur notari ambitione electum petentem suam confirmationem, quoniam non tam propriam, quam Ecclesiæ negotium, confirmationem petendo agere videtur, *cap. quam sit*, *cap. cupientes*, *de electione*, *in* 6. Abbas *in c. exhibita*, *numer.*1. *de judiciis*, Cuccus *l.*4. *Institutionum majorum*, *in tit. de confirmatione*, *n.*8. Sigismundus *n.*3. *dub.* 44. & est communis apud Canonistas, & alios.

15 Tertia conclusio posita electionis confirmatione, statim ex vi confirmationis etam sine litteris, & ante apprehensam possessionem corporalem, validè, & impunè administrat, Barbosa *in capite transmissam*, *numer.* 30. *de elect.* Garsia *part.*4. *c.*2. *de electione*, *numer.*7. Passarinus *de elect. cap.*33. *numer.*25. & tunc titulum Canonicum propria authoritate Barbosa *in dict. cap. transmissam*, *numer.*3. *de electione*, Garsia *d. p.*4. *c.*20. *numer.* 6. Passarinus *ubi suprà*, *numer.* 25. sed illa conclusio secunda, de qua supra dicens non confirmatum non posse administrare pluribus modis li-
16 mitatur: Primò fallit in Papa, quia electus dicitur confirmatus, *cap. in nomine Domini* 24. *dist.* Sylv. *in verbo confirmatio*.

17 Secundo eadem ratione fallit in Generali Ordinis Prædicatorum, qui statim vi suæ electionis habet omnem authoritatem, & administrationem suprà totum Ordinem, ut inter constitutiones Religionis *distinct.*1. *capit.* 14. §.5. ubi glossa, & hoc est hodiè commune Generalibus aliarum Religionum, quia electi ipso jure sunt confirmati, & à puncto suæ electionis administrant, & est privilegium Innocentii IV. pro Dominicanis, de quo Samuelius *de electione canonica*, *tract.*1. *de confirmatione*, *controv.* 2. *conclus.*5. & idem concessit Sixtus IV. & Bonifacius IX. licet consuetum sit in Ordine Prædicatorum, ut eo ipso die, quo est electus, solemni processione totius Capituli Generalis, post vesperas, magistrum electum ad Papam deducunt, & ab eo humaniùs, & benevolè recipitur, quod solet toti Ordini denunciari in actis ejusdem Capituli, Samuelius *ubi suprà*.

18 Fallit etiam tertiò conclusio in monialibus, nam in electione Abbatissæ, vel Priorissæ, si contingat aliquam fuisse quidem nominatam à majori parte, sed tamen, nec in Scrutinio, nec in accessu habet duas partes votorum, in tali casu Abbatissa, vel Priorissa, dum pendet cognitio illius electionis, administrat de rebus Monasterii, tamen alienare non potest, *cap. indemnitatibus*, §. *si verò*, *de electione in* 6. Sylvester *in verbo confirmatio*, *numer.* 6. Abbas *in cap. nihil* 44. *de electione*, Passarinus *cap.*33. *de electione num.*34.

19 Fallit quartò, quando electus est extra Italiam, & confirmari debet à Papa, & tunc non opus est confirmatione, sed statim administrat, ut Provinciales in Indiis occidentalibus, in Hispaniis verò Poloniæ, Germaniæ, &c. statim administrant Provinciales, ut Vicarii Provinciarum, Passarin. *d. c.*33. *n.*35.

20 Fallit quintò si ex legitima consuetudine receptum sit, ut electus statim admittatur, Lavorius *d. c.*25. *n.* 50. Passarin. *ubi sup. n.*36.

21 Qui autem electus est, & administrat ante confirmationem, pœnam incurrit, quod privetur jure electionis, & electio ejusdem cassetur, quæ pœna est ferendæ sententiæ, *cap. qualiter de electione*, & in administrantibus dignitates, ante confirmationem, pœna est latæ sententiæ, *cap. avaritiæ*, *de electione in* 6. Crescentius *decis.*6. *de jurepatr. numer.*11. 16. *&* 20. & habetur in dicto textu, ad quam pœnam incurrendam requiritur præsumptio, malitia, & dolus, & sic ab hac pœna excusat quælibet causa quamvis injusta, & fatua, dummodo excludat dolum, Barbosa *in d. capite avaritiæ*, *& lib.*1. *de jure Eccles. cap.*19. *numer.* 247. & requiritur declaratio judicis super facto, ut resolutum fuit in Rota coram Sacrato, Teste Passarino *ubi suprà*, *capit.*33. *numer.* 37. quia quando ad pœnam incurrendam, non sufficit factum, sed requiritur qualitas facti, & præsumptio necessaria, & sententia judicis, quæ utramque comprehendat: nam probari debet præcisè qualitas, sub qua prohibetur actus, ut post alios Tambur. *tom.*1. *disp.*6. *q.*1. *n.*18.

Quarta conclusio, electio est confirmanda ab immediato Superiore, nisi aliud jure speciali, vel consuetudine cautum sit, Abbas *in cap. Monachi*, §. *Prioratus*, *numer.* 10. *de statu Monachorum*, *cap. ad Monasterium*, §. *neque alicui*, *eod. tit.* Cucchus *lib.*4. *de confirmatione*, *& confirmati potestate*, *numer.*1. Paulus de Eleazaris *in rubrica de elect. numer.*7. per textum *in cap. mos antiquus*, *& capit. quoniam* 63. *dist. c. duo simul*, *de officio Ordinarii*, *c. antiqua*, *cap. simul de privilegiis*, Franciscus Marcus *dec.*930. *p.* 1. Tholosanus *de elect. cap.*19. *numer.*10. *&* 14. Sigismundus *dubio* 46. *de electione*, Samuelius *titul.* 1. *controvers.* 2. *conclus.* 1. 22

Patres Provinciales Ordinis Prædicatorum, ac minorum confirmantur ab eorum Generalibus, non verò à Summo Pontifice, cujus est ratio, quia non sunt hujusmodi Priores Provinciales immediatè subjecti Papæ, sed illorum Generali, hinc cautum est in Ordine Prædicatorum *distinct.*2. *c.*3. *de elect. Prioris Provincialis*, *num.* 8. ubi sic dicitur, Prior autem Provincialis supradicto modo electus, poterit per Magistrum Ordinis confirmari, vel ejus electio cassari, si ipsi Magistro videbitur, quod si ordo Magistrum non habuerit, ipsum electum confirmandi, vel infirmandi, & ad dicti officii susceptionem compellit, Vicarius Ordinis habeat potestatem, si verò post confirmationem per Magistrum Ordinis factam, antequam ad electum ipsa confirmatio perveniet, Magistrum Ordinis mori contigerit, vel amoveri, confirmatio suum sortiatur effectum. 23

In Ordine autem Minorum est text. *in Clement. exivi*, §. *demum de verb. signific.* ubi dicitur esse à Ministro Generali, ministros Provinciales confirmandos, Sylvester *in verbo confirmatio* Miranda *tom.*2. *quæst.*3. *artic.*32. *conclus.*2. Azorius *part.*2. *lib.*6. *capit.*16. *quæst.*7. Sigismundus *dubio* 46. *de electione*, Samuelius *tractat.*1. *controvers.*2. *conclus.*4. Priores conventuales electi in Ordine Prædicatorum à vocalibus conventualibus canonicè immediatè confirmantur à Prioribus Provincialibus *dist.*2. *cap.*2. *de electione Prioris*, *num.* 3. 24

Pro confirmatione autem in jure, nulla forma est præscripta, sed sat est, aliquod sive dictum, sive factum, quo Superior suam confirmandi, declaret voluntatem, ut puta installatio, seu intronizatio, Oldradus *consil.* 146. *num.* 6. Rota *decis.*16. *de concess. præbend. & decis.* 262. coram Mantica, Sigismundus *dubio* 46. *numer.* 50. Samuelius *ubi suprà*, *conclus.*7. est autem munus confirmantis diligenter examinare processum electionis, & personam electi, licet nihil electio objiciatur, alias confirmatio viribus non subsistit, *cap. cum nobis*, *capit. venerabilem*, *versic. est enim generaliter de electione*, *cap. finali de translatione Episcoporum in fine*, *Clement. exivi*, §. *demum de verb. signific. cap. nihil est de electione*, *cap. finali de elect. in* 6. in qua examinatione facienda, interdum potest procedi extrajudicialiter, & interdum, ac ut plurimum processus fieri debet, cum causæ cognitione, in contradictorio judicio, & requiritur definitiva pronunciatio, secundum casus, & occasiones occurrentes, prout natura negotii postulat, Samuelius *conclus.*8. Azor. *part.* 2. *lib.*6. *cap.*16. *quæst.*6. Sigismundus *dubio* 46. *de elect. numer.*7. *&* 8. licet in Ordinem Minorum speciale sit, ut non procedatur judicialiter, præsertim confirmatione Provincialium, *dict. Clement. exivi*, §. *demum*, & poterit Generalis confirmatione Provincialis fidem adhibere soli famæ, vel litteris testimonialibus, & maximè si non apparet contradictor offerens objectiones probandas, Samuelius *conclus.*9. *ubi suprà*, & licet in confirmatione Prioris Conventualis facienda per Provincialem in Ordine Prædicatorum, dicatur *in distinct.*2. *cap.* 20. *de elect. Prioris numer.*3. quod confirmari debeat à Provinciali, si ei visum fuerit (quod verbum si ei visum fuerit) non designat liberam potestatem, sed discussionem rationis, & arbitrium boni viri, atque ideò non debet Provincialis secundum libitum suæ voluntatis, sed secundum judicium rationis priorem electum confirmare, & ideò 25 26 27

in

in Capitulo Romano 1580. fuit dispositum, ut provincia-
les in confirmandis prioribus conventualibus, adhibeat
consilium patrum discretorum, eorum autem sententias,
& vota, quod ad consilium capiendum vocaverint, per
suffragia secreta, seu fabas suscipiant, ut liberiùs possint
ferre sententias, quod etiam fuit confirmatum in Capitulo
Barcinonensi de anno 1574. teste Samuelio *conclus.* 10. *ubi
suprà, in fine*, at quando electus est ita notoriè idoneus,
& habeat alia canonica requisita, tunc nulla alia est facien-
da examinatio, Sigismundus *dub.*46. *numer.* 10. Samuelius
*d. concl.*11.

28 Sed si ab electione facta fuerit appellatum ad Sedem Apo-
stolicam, & id in scriptis non datur confirmatio, & si fiat
nullius roboris est, *capit. si postquam, de electione in* 6. Si-
gismundus *dubio* 46. *numer.* 14. Samuelius *conclus.*13. & est
textus *in capit. si confirmationem, de electione in* 6. & si
electio est nulla, erit quoque nulla confirmatio, atque ir-
rita.

29 Ex quo infertur, quod confirmans antequam confirmet
electionem debet sumere informationem, tam super valo-
re electionis, quàm super meritis, aut demeritis electi,
c. postquam de elect. c. cum nobis 19. *c. venerabilem* 34. *c. nihil*
44. *de electione*, Barbosa *in d. cap. postquam, & in cap. cum
nobis*, Barbosa *lib.*1. *de jure Eccl. cap.*19. *numer.*25. P. Do-
natus *part.*3. *tract.*7. *quæst.* 5. Peyrinus *in formulario litt. C.
cap.*18. *numer.*3. Castellinus *de elect. cap.*14. *numer.*6. Passar.
*cap.*33. *numer.*78. & si nihil urgeat contra electum præsumi
debet idoneus, inquisitum verò debet fieri judicialiter, vel
extrajudicialiter arbitrio confirmatoris, Passarinus *d. c.*33.
*numer.*89. & licet in Capitulo finali *de electione in* 6. dicatur
Prælatos confirmantes teneri ad Inquisitionem faciendam,
tamen inter plures Regulares est contraria consuetudo non
teneri ad dictam formam, at in Ordine Prædicatorum
Provinciales tenentur adhibere consilium discretorum in
confirmandis prioribus, ut *ex cap. Barcinonense* 1574. &
Romano 1580. de quibus Passarinus *d. cap.* 33. *numer.* 116.
non tamen per hoc erit ipso jure nulla, & invalida electio,
nec annullanda, nisi habeat alium defectum, quia ibi non
irritatur aliter facta confirmatio, Passarinus *ubi supra, nu-
mer.* 116.

30 Quod si Superior velit cassare electionem factam, opus
esset ordine judiciario procedere, ita Passarinus *dict. capit.*
33. per totum & electionem digni, omisso digniore, con-
firmare tenetur Superior, Barbosa *in cap. cum nobis de ele-
ctione numer.* 3. Passarinus *d. cap.*33. *numer.*166. at si electio
deficiat in forma, tunc non confirmabitur, Passarinus
numer. 167. & si confirmatio sit irrita, non per hoc irritat
electionem, Passarinus *numer.*168. & si Superior sit extra
territorium, non poterit electionem confirmare, si ad eam
confirmandam procedat in contradictorio judicio, vel ex
officio solemniter, sed si procedat summariè, tunc pote-
rit illam confirmare extra territorium, Lavor. *c.* 25. *nu.* 64.
Passar. *d.c.*33. *n.*170.

31 Quod si confirmatio fiat judicialis, vel cassatio, tunc
poterit appellari judicialiter, & habebit utrumque effe-
ctum devolutivum, & suspensivum, Glossa *in cap. finali,
in verbo inanes de elect. in* 6. Barbosa *numer.* 7. Garzia *part.*
3. *cap.*4. *num.*17. Rotam apud Scacciam *de appell. dec.* 114.
Octobonus *dec.*66. Burattus *dec.*695. tunc autem confirma-
tor procedit judicialiter, quando adest oppositor, aut ele-
ctus, seu qui contradicit, Rota coram Octobono *dec.* 66.
& 232. & 260. & alibi apud Passarinum *d.c.*33. *n.*3. Quod si
processerit confirmare extrajudicialiter, tunc dabitur ap-
pellatio extrajudicialis, scilicet provocatio à confirmante
ad Superiorem judicem, *c. dilectus* 32. *de elect. c. quod con-
sultationem de sententia, & re judicata, c.*1. & *c. concerta-
tioni de appell. in* 6. *c. super his* 16. *de accus.* Passar. *c.*34. *per
totum.*

32 Quinta conclusio, si quis præsumat consentire electioni
de se factæ per abusum sæcularis potestatis, privari debet
commodo electionis, *capit. quisquis* 43. *de electione*, sic-
que fit ineligibilis, nec sine dispensatione ad aliam eligi po-
terit dignitatem, qui verò talem electionem facere præ-
sumpserit, ab officiis, & beneficiis penitus suspendatur
per triennium eligendi tunc potestate privatur, ut loquitur
text. de ea electione, de qua *in capit. quia propter* 24. *de ele-
ctione*, ubi agitur de electione Prælatorum, ergo de hoc
loquens textus *in dict. capit.* 24. & 25. irritatur electio per
abusum sæcularis potestatis, Passarinus *cap.*8. *numer.* 3. &
talis electus per abusum sæcularis potestatis, fit inhabilis,
ut eligatur ad quancumque dignitatem, Barbosa *de jure Ec-
cles. lib.*1. *c.*19. Sigismundus de Bononia *dubio* 50. Barbosa
in dict. capit. quisquis, Tamburinus *disputat.* 5. *quæst.* 22.
*numer.*10. Layman & alii apud Passarinum *cap.* 8. *numer.* 4.
in fine.

Est autem electio per abusum laicalis potestatis, quando 33
Princeps laicus, vel Judex intercedit electioni, vel quan-
do clerici intersunt electioni Prælatorum laicorum, Gloss.
in dict. verbo abusum, & cap. Massanæ de electione, vel
quando Principes laicos ipsi Clerici, vel Monachi requi-
runtur super personis eligendis, ut consensum præstent,
cap. cum terra, cap. quod sicut de electione, vel quando mi-
nis potentum aliquem elegerint, *cap. bonæ memoriæ, de ele-
ctione*, ubi Abbas *numer.*4. Barb. *numer.*2. Tamburinus *di-
sput.*5. *quæsito* 22. *numer.*12. alii dicunt abusum esse, si lai-
cus intercessit electioni, vel aliquod munus in ea exerceat,
Bonac. *de censur. disp.*3. *quæst.*4. *puncto* 50. *numer.* 20. Mar-
cus Serius *de censur. disp.*5. *difficult.*1. *quæst.* 16. *numer.* 23.
Gibalinus *in compend. censurarum, in verbo electio, num.*8.
& sic abusus erit, quando Princeps sæcularis electioni in-
tervenit, & dans suffragium, tamquam unus ex electori-
bus *d.c. Massanæ.*

Secundo quando laicus intervenit tamquam is, cui in- 34
tervenit optio ex duobus, vel pluribus ex electoribus nomi-
natis, *c. sacrosancta, de elect.*

Tertio si clerici electores petunt consensum laici super 35
persona eligenda, *cap. cum terra, eodem titulo*, vel si lai-
nem, quia laicis nulla competit jurisdictio in Ecclesiasticos,
cus ibi intercedat tamquam exercens aliquam jurisdictio-
Concilium Lateranense 3. *cap.*19. & Bullæ Cœnæ, & tan-
dem si laicus quocumque modo se ingerat electioni, *dict.*
cap. nullus, 63. *dist.* ubi habetur, quòd licet antiquitus
Apostolorum tempore, Episcopi fierent ab Apostolis, Cle- 36
ro, & populo, posteà verò Clerus eligebat, & populus
consentiebat, *cap. nosce* 69. *dist. cap. vota eadem dist.* & in-
terdum à Principibus sæcularibus eligebantur Episcopi, vel
à Clero de consensu Principis sæcularis, tamen posteà abro-
gata laicis fuit talis potestas de anno 440. *cap. Osius de elect.*
vel sponte ipsi Principes tali facultati renunciarunt, *cap. Va-
lentinianus* 63. *dist.* & ablata à Principibus sæcularibus, re-
mansit in solo Clero, scilicet in Capitulis Cathedralium,
quæ apud Capitula fuit usque ad tempora Bonifacii VIII. & 37
ne, hodiè tamen ex regula tertia Cancellariæ, Summus
Clementis V. ut in titulo decretalium, & Sexti de electio-
Pontifex providet omnes Episcoporum Ecclesias, exceptis
illis pertinentibus ad Regem Hispaniarum, Galliæ, Lusi-
taniæ, & Poloniæ, qui ex eorumdem Pontificum privile-
gio habent potestatem nominandi Episcopos in suis Regnis,
& in Germania tantum permansit usus antiquus, ut Capi-
tula Cathedralia eligant sibi Episcopos, Lavorius *l.*1. *tit.* 4.
*cap.*15. *numer.*23. & ex textu *in dict. cap. Valentinianus* ha-
betur Imperatorem esse constitutum in ordine subdiacona-
tus, glossa tamen explicat esse merè laicum, licet conse- 38
cretur, & ungatur: unde Sacra majestas appellatur, Bar-
bosa *in dict. cap. Valentinianus, & in cap.* Adrianus pri-
mus, habetur Papam Adrianum primum ob multa recepta
ab Imperatore Carolo magno dedisse eisdem facultatem ci-
vibus Episcopos investiendi: cujus concessionis Bullam
tenent Parisiis Galli, uti pretiosam reliquiam, quas con-
cessiones renunciaverunt posteà Imperatores Christiani;
Barbosa *in d. cap. Hadrianus, & hæc jura d.*63. *dist.* sunt il-
la, quæ ponderant DD. ad fundandum posse per Coronas
Galliæ, & Hispaniarum in conclavi Summi Pontificis ro-
gari, & instari S. Collegium pro Papa optimo, & habere
exclusivas &c. ut ibi jura dicunt ponderata per Barbosam
ubi supra.

Si verò nuda tantum contingat præsentia Laici in electio- 39
ne, laici inquam sive Principis, sive alterius magistratus
in loco electionis, ut juvet, defendat, & protegat ele-
ctores, id non venit nomine abusus, Glossa *in dict. capit.
quia propter, de electione*, Sylvester *in verbo electio* 3. Cuc-
chus *de electione, numer.*111. Sigismundus *de electione dub.*
18. Donatus *part.*2. *tractat.*4. *quæst.* 6. *numer.* 3. verùm in
Congregatione habita tempore Innocentii X. de anno 1646.
5. Augusti, fuit ex communi sententia resolutum, Capi- 40
tulum Provinciæ Bethicæ Ordinis Eremitarum S. Augusti-
ni celebratum in Civitate Granatensi, cum interventu,
& assistentia Auditoris Regiæ Cameræ in Aula Capitulari,
fuisse nullum, & invalidum ob laicæ potestatis abusum,
ex *dict. capit. quisquis de electione*, & si laici compellerent
ad

ad hunc, vel illum eligendum, esset electio per abusum, sed si ad nullum eligendum compellerent, sed tantum, ut sine eis non fieret electio, tunc non esset nulla electio, quia non est per abusum laici, sed si ex pri-

41 vilegio haberet aliquis Princeps laicus facultatem intrandi Capitulum, & ibi intraret, non esset per abusum electio, DD. citati, idem si ex consuetudine permitteretur, Passarinus *capit.8. per totum*, sed hanc ponit conclusionem *numer.*10. *&* 11.

42 Quia verò in Concilio Sardicensi, ut *in cap. Osius* 2. *de elect.* habetur, ut electus ad clamorem Populi, non confirmetur, ubi Glossa *in verbo populi*, Abbas *numer.*4. Bald. *numer.*1. Barbosa *numer.*4. postulantes verò, vel eligentes per impressionem laicorum, ipso facto pro ea vice facultate eligendi privantur, & electio devolvitur ad alios, qui non peccaverunt etiam si sint in minori parte, Abbas *in dict. capit. Romæ* 23. *numer.* 22. *de electione*, & talis electio est ipso jure nulla, Barbosa *in dict. capit. Romæ*, *numer.* 3.

43 Sic illicitum est recipere Ecclesias de manu laicorum, *ut in tota* 16. *causa quæst.*7. Cosmus *in pragmatica Sanct. in tit. de elect. in verbo præsument*, sed *in capit. si quis Clericus* 16. Papa Paschalis II. excommunicat dicens, *si quis Clericus*, Abbas, vel Monachus per laicos Ecclesiam obtineat, secundùm Sanctiones Apostolorum Canones, & Antiocheni Concilii Capitulum, excommunicationi subjiciat, Paulus Comitolus *lib.*1. *quæst.*78. Barbosa *in dict. cap. quisquis*, *numer.*2. & sic si quis à laico obtineat dignitatem, etiamsi posteà illam impetret à Superiore, sine dispensatione legitima, irrita est impetratio, & nulla, Abbas *in dicto cap. quisquis*, quem sequitur Azorius *part.*2. *lib.*6. *capite* 4. *quæst.*28. at electione peracta potest Princeps, & habet jus opponendi contra electum, & ita, ut si probet electum, meritò sibi esse suspectum, & sui Principatus interesse: ut electio cassetur, & non confirmetur talis erit cassanda, & non confirmanda post alios Donatus *part.* 3. *tractat.*4. *quæst.* 5. Follerius *in praxi criminali*, *part.*2. *in verbo aut criminalibus*, *numer.*6. sed si Princeps sine rationabili causa dissentiat: si elegerint non debet cessari electio si sine scandalo id fieri potest, Doctores communiter apud Passarinum *de electione*, *capite* 8. *numero* 14.

44 Pœna verò contra electum per abusum sæcularis potestatis, probabilius est, quod sit ferendæ sententiæ ad notata per Barbosam *in dict. cap. quisquis*, *numer.*3. *&* per Passarinum *in dict. cap.*8. *de elect. numer.*15. & in pœna prædicta potest Episcopus dispensare Passarinus *ubi suprà*, *numero* 16.

45 Observandum tamen est cum communi DD. sententia apud Alexandrum Sperellum *decis.*181. *tom.*2. ubi quærit de electione cujusdam Canonici Collegiatæ Ecclesiæ facta cum interventu judicis laici, an sit valida, an facta per abusum laicæ potestatis, *& numer.* 24. *in fine*, concludit fuisse decisum pro validitate electionis, quia fuit ab electoribus vocatus, ut amicabilis compositor, ad terminandas altercationes, seu potiùs ad respondendum de jure, at simplex interventus laici, tamquam consulentis, vel pro bono Pacis, ac ad protegendum, non est de jure prohibitus: Baldus *in dict. cap. Messanæ de elect.* Sperellus *ubi supra*,

46 *numer.*36. qui *numer.* 37. ait quòd illa regula, quæ dicit, quòd electio, in qua laicus intervenit, sit ipso jure nulla *ex d. cap. Messanæ de electione*, *cum concordant.* sibi locum vendicat, quoties laicus ad eligendum admittitur, secus si propter aliquam Ecclesiæ utilitatem sit præsens, ut si vocentur laici, ut defendant electores contra molientes Schisma, vel alias injustè impedientes electionem, *c. vota*, §. *principalibus* 63. *dist.* Sperellus *dec.*37. quia non per hanc laici immixtionem in electione semper annullatur, quia aliud est agere, aliud assistere, aliud facere, aliud esse, actui per alios explicato præsentem, *l.*1. *ff. de officio assessoris*, Rota apud Lavorium *tit.*4. *var. c.*21. *n.*33. Massobrius *in praxi habendi concursum prælud.*8. *n.*58. Sperell. *dec.* 181. *numer.*38.

47 Itaque tunc electio dicitur per abusum laicæ potestatis, quando vel requiruntur laici, uti electores, vel super certa persona eligenda Principis exigitur consensus contra dispositionem textus *in cap. cum terra* 14. *de elect.* vel quando minæ, sive intercessiones Principis intervenerunt, ut benè post alios Tamburinus *de jure Abbatum disp.* 5. *quæst.* 12. *num.*11. qui additur Franciscus Marcus *dec.*1738. unde possunt laici, etiam armata manu intervenire ad protegendam electionem, quando ille, qui electioni præsidebat, prævideret discordias, & dissidia, tunc enim potuit de op- 48
portuno remedio providere, Castellinus *de electione*, *cap.* 12. *numer.*12. Sperellus *dec.*181. *numer.*40. *&* 41. qui *numer.* 49. ait, quòd confirmatio electionis potest in judicio peti, ac defendi, tam ab ipso electo, quàm à quolibet electore, cum ea sit necessitatis, licet electio fuerit voluntatis, ut ait Abbas *in c. dudum*, *n.*4. *de elect. & in c. bonæ memoriæ il* 2. *eod. tit. de elect.*

Unde apparet qualiter confirmatio fiat à quo, & quibus 49
modis, ac per abusum laicalis potestatis faciendam non esse sub pœnis, &c. & ante confirmationem electum non habuisse jus in re, sed ad rem, quo privatur si ab alio, & non ab immediato Superiore confirmetur, cum inhabilitate ad omnem aliam prælaturam: meritò ergo non poterat confirmatio, de qua in præsenti à Provinciali denegata peti à sæcularibus ministris, etiam Collateralis Consilii: propter quod Excell. D. Petrus de Aragona Prorex sub die 19. Augusti 1668. accedentibus ad eum aliquibus ex electo- 50
ribus, pro protectione, misit patrem Tartaglionem ad me, ut ei consulerem quid agendum, fuerat enim patribus consultum, & malè potuisse Collaterale Consilium confirmare talem electionem, & ego consului non posse Collaterale se intromittere, sed Illustriss. D. Nuntium, uti conservatorem privilegiorum Regularium, propter quod per Confessarium suum Excell. Dominus misit ad Nuntium Apostolicum Julium Gallum, ut vocaret provincialem ad se, & peteret ab eo, vel ut confirmaret, vel ut assignaret causam, cur non confirmaret, aliàs ipse confirmaret, si nullam assignaret causam; sed ex mera justitiæ vexatione id ageret, & vocatus à D. Nuntio Provincialis, ille statim confirmavit, & omnia cum quiete gesta sunt: unde apparuit injustè denegari à provinciali confirmationem prædictam, & meritò justo illo timore à Nuntio vocatum, non quod Nuntius posset confirmare, sed fuit cautela, juridicam petendi confirmationem. Laus Deo, &c.

DISCEPTATIO LV.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Baro appellatur primus civis loci feudi.*
3 *Baro uti primus civis habet usum pasculandi in nemoribus &c.*
4 *Baro gaudet, ut primus civis, licet non habet in feudo.*
5 *Baro potest ordinari, imò & filius ejus in loco feudi.*
6 *Philiberti Marchini adducitur authoritas.*
7 *Patris Iordani authoritas adducitur.*
8 *Dianæ affertur authoritas, & Raphaelis de Aversa.*
9 *Baro uti primus civis an teneatur ad onera.*
10 *Baro an sit propriè civis.*
11 *Miles cujus loci dicatur civis, dum militat.*
12 *Baro vendens territorium an, & quando dicatur vendere jurisdictionem.*
13 *Baro, an dicitur civis, quando non habitat in feudo.*
14 *Civilitas, & immunitas sunt simul compatibiles.*
15 *Civilitas originaria, & domiciliaris qualiter se habeant.*
16 *Baro licet primus civis, non tamen potest impedire locationem pascuorum universitatis.*
17 *Pascuorum dominium cujus sit.*
18 *Vniversitas qualiter congregetur ad vendendum, & locandum bona universitatis.*
19 *Vniversitatis homines quando præjudicent eidem.*
20 *Major pars universitatis, quando præjudicet minori.*
21 *Vniversitatis bona quando tangant singulos, uti singulos.*
22 *Vsus pasculorum qualiter dicatur singulorum Vniversitatis.*
23 *Vniversitatis homines, quando ut testes admittantur.*

24 *Capicii decisio 152. & de Franchis 197. arguuntur de negligentia.*
25 *Baro si locat feudum, & omnia jura, quæ habet in eo, non censetur locasse jus pascendi animalia sibi competens, uti primo civi.*
26 *Baro habet jus pascendi animalia etiamsi non habitet in feudo.*
27 *Infans expositus est civis loci ubi exponitur.*
28 *Filius expositi alibi natus non gaudet privilegio Patris Neapolitani.*
29 *Civis verbum qualiter sumatur verè, & qualiter fictè.*
30 *Immunitatis privilegium quibus civibus competat.*

ARGUMENTUM.

Baro uti primus civis loci, ubi est Baro, ordinari potest ab Episcopo illius diœcesis, quòd si contingat territorium vendere, seu feudum, dubitatur utrùm remaneat civis? Civilitas autem multiplex est. Universitas etiam quando præjudicium inferre possit suis hominibus, & an major pars præjudicet minori, & quando. Cujus cives qualiter admitti valeant, uti testes pro universitate. Baro autem quando censeatur locare jus pascendi animalia, & an habeat tale jus, si non habitet in feudo. Infans expositus cujus loci sit civis, & quomodo sumatur.

NEAPOLITANA

PRO

Barone N. ejusque filio.

1 N. Filius Baronis petiit Ordinari ab Eminentiss. D. Cardinali Archiepiscopo Neapolitano, qui recusavit eum ordinare uti natum Neapoli, sub prætextu, quòd esset grandioris ætatis, petiit à me quid agendum, ego ei consului, ut Ordinari se faveret ab Episcopo Caputaquense in cujus Diœcesi habebat feudum, petiit Episcopus, ut id in jure fundatum haberet, propterea.

2 Respondi affirmativè, probo primò, quia Baro appellatur apud Neapolitanos primus civis suæ Civitatis feudalis, quia sicut miles est civis, ubi militat, *l. munipes la* 2. §. *finali*, *ff. ad municipalem*, Bart. *in l.*1. *ff. eodem*, *num.*13. & sicut potestas, est caput civium Civitatis, ubi est potestas, Baldus *in l. observare*, §. *proficisci*, *num.*12. *ff. de officio Proconsulis*, ita Baro est primus civis, ut latè probat Freccia *lib.*2. *de subfeudis*, *authoritat.* 46. *numer.* 4. & sic per Carolum V. Imperatorem fuit dispositum *in pragmat.* 12. *de Baronibus*, ubi D. Capiblancus, & Regens Rovitus, in qua pragmatica fuit limitatus Baroni usus Montium, & Nemorum suæ Civitatis, vel oppidi feudalis, ut vassallorum commoditas non arceatur, juxta arbitrium P. Proregis Neapolitani, quod postea fuit specificatum, ut Baro gaudeat tanquam duo ex civibus vassallis, ut benè ex Frec.
3 & aliis dicit Capiblancus *in dict. pragm.*12. *numer.*28. at frater Baronis gaudet, ut unus tantum, & adeo habet, ut primus civis Baro usum montium, & nemorum communem, ut primus civis, ut etiam si non habitet actualiter adhuc talem usum habeat Regens de Ponte *de potestat. Proregis*, *tit.* 3. §. 20. *num.*13. cujus ratio est, quia Baronis
4 civilitas non causatur ab habitatione, aut origine, sed à dominio feudali, quoniam feudatarius est miles, & ibi domicilium habere videtur, ubi manet, & si nihil in patria possideat, *d. l. municipes*, §. *fin. ff. ad municipalem*, Bartolus *ubi suprà*, *num.*13. Regens de Ponte *ubi suprà*, Navarrus *decis.*37. *num.*38. & in hoc non sunt audiendi Hispani Castellani, qui dicunt Dominum loci, non habitantem minimè gaudere pasculis communibus sui proprii loci, quamvis sit primus civis, ut fuit Avendanus *de exequendis mandatis*, *cap.*4. *num.*25. Gregorius Lopez *in l.*9. *tit.*8. *part.*4. Burgos de Paz *in l.*3. *Tauri à numer.*430. *usque ad num.*511. Bovadilla *in politica*, *lib.*2. *cap.*16. *numer.*198. Rovitus *in dict. prag.*12. *num.*5. Dixi non esse audiendos in hoc Regno loquentes, quia in Regno Castellæ est hoc expressè dispositum, Baronem usum montium, & pasculorum communium Civitatis non habere, nisi habitet in loco, *ut ex l.*9. *tit.*28. *part.*3. si ergo Baro est primus civis poterit Ordinari ab eo Episcopo, ubi est feudum, & hoc tum in Barone militat, tum in filio Baronis, qui sequitur civilitatem Patris.

Probatur secundò in Episcopo Campanile *in suo diverso-* 5
rio juris Canonici rubrica 9. *cap.*8. *num.*20. qui ait, quod Baros habens plures terras, potest Ordinari ab Episcopis illorum, ad exemplum ejus, qui plura habet beneficia in diversis Diœcesibus; & subdit Campanilis *num.*21. Idem in filiis Baronis hoc ipsum procedere, quia sunt ejusdem Domicilii, cujus est Baro propter feudum emptum, per textum *in l. assumptio*, §. *filius*, *juncto* §. *libertus*, & §. *Patris domicilium*, *ff. ad municipalem*, quod sequitur Campanilis *ubi suprà*, & explicat etiam si Baro ibi non habitet scilicet in loco feudi, nec ejus filius.

Probatur tertio ex Philiberto Marchino *tract.*1. *de ordin.* 6
*cap.*7. *num.*15. ubi dicit Barones, seu feudatarios posse ad Ordines promoveri ab Episcopo, in cujus diœcesi obtinent feudum, etiam si ibi non habitent, & alibi domicilium retineant, idem dicendum est de filiis eorum, qui acquirunt domicilium in eodem loco, in quo Pater contrahit propter dictum feudum, citat Campanilem, & Barbosam.

Probatur quarto authoritate Pacis Jordani *lib.*3. *tit.*6. 7
*tom.*1. *de Sacramento Ordinis*, *num.*66. qui ait Barones, & filios eorum, licet non habitent in feudis, tamen ordinari posse ab Episcopo, in cujus diœcesi feudum situm est, & allegat Rotam Romanam in Cæsaraugustana Pensionis die 9. Martii 1598. coram Orano, relata per eundem Campanilem *ubi suprà*, nam Baro dicitur primus civis suæ Baroniæ, & affirmat procedere quoad omnia feuda in diversis locis constituta, quia respectu singulorum, Baro efficitur subditus Ordinarii loci, sub quo situm est feudum, ex qua ratione infert Pacis Jordanus, Venetos nobiles promoveri posse in quacumque parte sereniss. Dominii Venetorum, quia censentur primi cives singulorum urbium, & locorum, & judicari debent uti Barones, vel filii, & sic privilegiis eisdem sunt decorandi.

Probatur quintò ex Diana *part.*8. *de ministro Sacramen-* 8
*ti Ordinis tract.*2. *res.*16. qui ait utrùm Episcopus possit Ordinare Barones feudatarios, & filios eorumdem, & respondet affirmativè ex Marchino *ubi suprà*, quia domicilium contractum, ex quo ut primus civis sufficit ad Ordines conferendos.

Probatur sextò ex Raphaele de Aversa *de Sacram. Ordin. qu.*3. *sect.*6. *fol. mihi* 104. *col.*2. ubi ait, quod Barones, seu officiales perpetui, & eorum filii habere dicuntur domicilium in suis oppidis, quæ in feudo, vel dominio habent, atque in feudo, vel regimine, quamvis ibi non habitent, ita ut possit ab Episcopo illorum promoveri.

Ex quibus infertur primò ad quæstionem, an cum Baro 9
sit primus civis, teneatur præstare munera in loco, seu Civitate propriæ habitationis, *l. rescripto*, §. *finali in fine*, *ff. de muner. & honor.* Oldradus *cons.*169. *ex l. unica in* 2. *responso*, *C. de mulieribus*, *& in quo loco*, *lib.*10. pro quorum munerum præstatione sunt bona cujusque civis obligata, si stabilia sunt, Surd. *cons.*313. *numer.*56. *vol.*3. quoniam imponuntur rebus, *l.*2. *C. de annuis*, *& tributis*, *lib.*10. & etiam in favorem Civitatis ejusdem territorii, *l. forma*, §. *si verò quis*, & ibi Glossa *in verbo profiteri*, *ff. de censib. l.*1. *Cod. de mulieribus*, *& in quo loco*, *lib.*10. itaque quilibet civis, si habet bona in diversis territoriis, habet ea diversimodè hypothecata, & tenetur diversimodè, hoc est pro bonis existentibus in territorio propriæ Civitatis, tenetur ut civis illius, per textum *in d. l. rescripto*, §. *final. ff. de munerib. & honorib.* pro bonis verò situatis in alieno territorio, tenetur ibi, uti bona tenens, *ex d. l. forma*, *& d. l.*1. *ff. de censibus*, & sic pro bonis situatis in Civitate confinante tenebitur Baro, uti bona tenens.

Infertur secundò ad quæstionem, an Baro sit propriè ci- 10
vis, aliqui dicebant non esse propriè civem, qui non subit onera, *l.*1. §. *sed nunc abusivè*, *ff. ad municipalem*, ubi Bart. *num.*17. & Francus *decis.*197. *num.*18. & 19. idem tenuit Bossius *de Principe*, *num.*373. & dicit communem, quia non solùm non præstat munera, sed neque habitat, ergo videtur fictè civis propter authoritatem sui Dominii, & jurisdictionis ad usus communes suæ universitatis, non ei deficit

origo, & domicilium, verùm si haberet Baro aliqua bona burgensatica in loco feudi, tunc ratione eorum teneretur ad munera, non tamquam civis, sed tamquam bonatenens, ita Antibolus *de muneribus*, 3.*p*.§. *quæro*, *num*.95. de quo Franc. *ubi supra*; Alii verò dicunt esse propriè civem, quia per allectionem fit verus civis, *l.cives*, *Cod.de incolis*, *lib*.10. allectio autem est assumptio ad dignitatem, veluti ad Baroniam, glossa ibi *in verbo allectio ab omnibus recepta*, Lucas de Penna *ibidem in verbo allectio*, ubi Joannes de Platea *numer*.2. Bart. *in l*.1. *num*.16. *ff.ad municipalem*, Boerius *dec*.269. *num*.13. ergo est Baro verus civis, ubi limitat, & est feudatarius, quoniam miles ibi domicilium habere videtur, ubi meret, & si nihil in patria possideat *l. municeps*, §.*fin.ff. ad municipalem*, & ly ubi (meret) rejecta glossæ
11 exceptione intelligitur ubi meret, hoc est ubi suam militiam exercet, & munus militare adimplet, vel pro servitio feudi, vel pro ejus adjacentibus, ut benè glossa *in d. l. Cives*, *in verbo allectio*, *Cod. de Incolis*, *lib*.10. Bartolus *in d. l*.1. *numer*.13. *& in d.l. municeps*, §.*finali*, *ff. ad municipalem*, & merere verbum est proprium militare, ut ibi advertit glossa marginalis, hinc præmium, quòd militando milites acquirebant, vocabatur (emeritum) & emerita accipiet, ait Modest. *in l. desertorem*, §. *sed si ex improviso*, *& l.non omnes*, §.*qui ab host.ff.de re milit.* & gloss. *in d.*§.*sed si ex improviso*, in verbo restituere, & emeritum erat privilegium veterani, latè Ganaverrus *decis*.24. *num*.27. & hæc fuit causa, cur Carolus V. Imperator vocavit eum primum civem *in d. pragm*.12. *de Baronibus*, ubi Rovitus *n*.2.3. Capiblancus *nu*. 1. *& seq. & pragm*. 11. *num*.25. Surgens *de Neap. illustrata*, *fol*.299. Regens de Ponte *de potestate Proregis*, *tit*.3.*de electione officialium*,§.2. Franchus *dec*.197. *nu*.1. Freccia *de subfeudis*,*auth*.18. neque obstat Gregorius Lopez *in l.9. tit*.28.*p*. 3. ubi leviter tenuit dominium Baronis non esse causam suæ civilitatis, quoniam movetur ex Baldo *in l. à Procuratore*, *num*.20. *vers. in contrarium*, *C.mandati*, ubi sub venditione
12 fundi particularis non venit jurisdictio, quam habebat venditor in territorio, quia nihil commune habet proprietas fundi cum proprietate jurisdictionis, quæ ratio non negat domicilium, & civilitatem Baronis in suo feudo.

13 Neque defectus habitationis obstat huic civilitati, quoniam licet miles, Doctor, Rector Ecclesiæ, & Potestas, dum serviunt, habitent, & eatenus duret sua civilitas, quatenus durat sua assistentia, & habitatio Bart. *in l*.1. *num*.9. *ff.ad municipalem*, nihilominus Baro præcedit eos, quia habet dominium utile, est miles, & exercet jurisdictionem, quod una cum cæteris qualitatibus confert ad jurisdictionem, ergo Baro gaudebit communibus universitatis, sicut cæteri cives, quoniam qui habet principalem partem rei, debet esse ejus usus particeps, & quia hoc procedit ex æquitate, & contra veritatem domicilii, ideo fieri dicitur per fictionem cum Bartolo *in l. si is qui pro emptore*, *num*.35. *ff. de usucap.* & hoc significat illud verbum (videtur) positum *in l. municeps*, §. *finali*, *ff. ad municipalem*, cujus proprius effectus est importare fictionem *l. in omnibus ff. de captivis*, Romanus *cons*.405. *num*.2. quoniam jus numquam fingit aliter, quam super æquitate contra veritatem, idem Bartolus *in l. nec utilem*, *num*.2. *ff. quibus ex causis majores*, *& in l. cum hæres*, §. *in iis*, *qui num*. 1. *ff. de acquir. possess. & in d. l. si is qui pro emptore*, *num*.20. *&* 30. ubi Jason *num*.72. *&* 384. *ff. de usucap.* Fictio autem non facit civem deterioris conditionis, quia nihilominus est verus civis approbatus à lege, per textum *in d.l.cives*, *C.de Incolis*, *lib*.10. ubi ponderat verbum allectio, & ficta non differunt à veris quoad comprehensionem, & extensionem de vero ad fictum: juxta veriorem intellectum textus *in l*.3. §. *hæc verba*, *vers. sed si quid*, *ff. de negot. gestis*, latè Ganaverrus *dec*.50.

14 Neque dicas Baronem non subire munera Civitatis.

Respondeo enim posse simul concurrere civilitatem, & immunitatem, Cephalus *cons*.451. *num*.114. *vol*.4. Surdus *cons*.313. *num*.54. nam valet regula omnis municeps est civis, sed non omnis civis est municeps, qui enim capit munus dicitur municeps, sicut capit partem, dicitur particeps, *l*.1. *in principio*,*ff. ad municipalem*, & sic Baro est propriè civis, licet non sit municeps uti Baro, quia Baronia cum sit feudalis, non tenetur ad munera, ne duplici onere gravetur Baro contra regulam textus *in l. Titia cum testamento*, §. *qui in vita*, *ff. de leg*.2. *l. navis*, §. *cum autem*, *&* §. *quid ergo*, *ff. ad leg. Rhodiam de jactu*, Soccinus *cons*. 301. *num*.3. *vol*.1. si tamen Baro haberet intra Baroniam bona burgensatica, tunc teneretur pro illis, quod diximus suprà, quoniam eorum respectu non gravaretur duplici onere. Neque defectus habitationis Baronis aliquid operatur, quia non inducit improprietatem ejus civilitatis, juxta textum expressum *in l*.1. *C. de municipib. & originariis*, ubi si originarius alibi habitet, apud utramque Civitatem muneribus fungi compellitur, & adeo civilitas originaria est potens, quod si simul eodem tempore vocetur ad munera utriusque Civitatis, originis, & domicilii, est anteponenda Civitas originis, quantumvis ibi non habitet, Glossa *in l*.1.*C.de municip.lib*.10. per textum *in l.præscriptio*, §. *libert. ff. ad municipalem*; Baro autem est civis allectus, & miles, & ex utraque causa est civis legitimus per allectionem, hoc est assumptionem ad dignitatem Dominii, & Baroniæ, *ex d. l. cives*, ubi glossa *in verbo allectis*, & per qualitatem militis, *ex d. l. municeps*, §. *finali*, *ff. ad municipalem*, & ad utramque qualitatem non est necessaria habitatio continua, quia sufficit illam exercere per suum Gubernatorem, & ærarium, aliosque suos Ministros, ut habitatio continuata conservetur: Præsertim quod in feudis habitatis semper adest Palatium Baronis, & familia, quæ simul cum domo aperta facit & retinet actualem Domini domicilium, Bart. *in l. prædia*, §. *affini suo*, *ff. de fundo instr.* 15

Infertur tertiò, quod adeo Baro est civis, & uti primus tractari debet, & non majoris authoritatis, respectu rerum communium universitatis suæ feudalis, ut non possit per ejus contradictionem impediri locatio temporalis alicujus nemoris, pasculi &c. ab eadem universitate facta, pro subveniendis suis necessitatibus, ut decisum refert Ganaverrus *decis*.27. quia licet Baro sit utilis Dominus, habeatque jurisdictionem civilem, & criminalem, primas & secundas causas, & forsan merum, & mixtum Imperium, una cum corporibus Baronalibus, hoc est Actuariatum, Carceres, Jus panizandi, Anchoragia, & falangagia, & similia, nihilominus hæc non influunt ad œconomicam administrationem rerum communium universitatis, quoniam reguntur intra sphæram diversæ activitatis, quam ingredi non licet Baroni, Freccia *lib*.2. *de subfeudis authorit.* 46. *num*.4. Capiblancus *de Baronibus*, *c*.12. *num*.24. & ratio à priori est, quia dominium prati, & nemoris communis est alienum à Barone, & proprius ipsius universitatis, *l. in tantum*, §. *universitatis*, *ff. de rerum divisione*, §. *universitatis*, *instit. de rerum divisione*, Covarr. *pract. cap*.37. & sic procedit Regens Capyc. Latro *dec*.93. *num*.8. nam quoad usum prati, & nemoris admittitur Baro inter cives, tamquam primus eorum, sed non ad impediendam locationem, & à fortiori quia quod fiat ab universitate, & ejus majori parte, debet prævalere, *l. aliud* 121. §. *refertur*, ubi Glossa *ff. de regul. juris*, *l. quod major* 19. *ff. ad municipalem*, *l. nulli cum l.seq. ff. quod cujusque universitatis nomine*, ubi glossa in verbo duæ partes, *l.nominationum*, *C. de decurionibus*, *lib*.10. Freccia *de authoritat. Baronum*, *lib*.2. *author*. 46. *num*.4. dummodo major pars vocetur ad locum solitum, ad sonum Campanæ, vel voce præconis, vel ad sonum Tubæ, Bart. *consil*.42. Decianus *lib*.7. *criminalium*, *c*.8. *nu*.9. & existentibus duabus partibus ex tribus omnium civium, vel eorum, qui repræsentant Civitatem, dicitur legitime congregata universitas, *l. nulli*, ubi glossa in verbo duæ partes, *& l. sequenti*, *ff. quod cujusque universitatis nomine*, *l. nominationum*, *de decurion. lib*.10. *l. quoties*, *Cod. de legat. lib*.10. Calderinus *cons*.3. *de constitut.* & gloss. *in l. aliud*, §. *refertur*, *in verbo refertur*, *ff. de regul. juris*, & ex his congregatis, major pars præsentium, dicitur legitima major pars universitatis glossa ibi in verbo duæ partes, & sic accipi debet de jure major pars, *l. quod major*, *ff. ad municipalem*, bona glossa *in Auth. de alienatione*, *& emphyteusi*, §. *quæcumque in verbo in eis*, ubi Bart. *num*.4. 16 17 18

Neque dicas primò, quod in re communi pluribus, melior est, conditio prohibentis, & nisi ab omnibus fiat, nihil fit, *l. per fundum* 12. *ff. de serv. rustic. l. in re communi* 25. *ff. de serv. Vrban. l. si autem*, *ff. de aqua pluviali arcenda*, *l. quod si nolit*, §. *si plures*, *ff. de ædilit. edict. l. si præcedente*, §. *Lucius*, *ff. mandati*, ergo non consentiente, vel reluctante primo cive, non poterit nemus locari, vendi &c. 19

Respondeo enim, quòd aut agitur de re communi omnibus, & singulis, & procedit argumentum, quia tunc melior est conditio prohibentis, aut agitur de communi omnibus, uti universis, & tunc non obstat argumentum, quoniam debet sustineri, quod est gestum à majori parte, & procedit regula generalis *ex d. l. aut*, §. *refertur*, *& in d. l. quod major*, & hanc distinctionem tradit Dynus *in c. quod omnes*, *de reg.*

de regul. jur. in 6. & Bart. *in d.l. quod major, ff. ad municipalem*, post alios Franchus *dec.2. num.2. & 24.* & limitationes hujus regulæ, legas apud Felinum *in cap. cum omnes, de constit. à num.15. usque ad n.18.*

20 Neque dicas secundò, majorem partem ex consortibus non posse vendere rem communem in præjudicium minoris, & si inter consortes adsit Fiscus, tunc fiscus poterit vendere propter privilegium vendendi rem cum privato communem concessum sibi à lege, *l.2. C. de comm. rerum venditione, l. unica, C. de venditione rerum fisca'ium cum privatis commun. lib.10.* ergo secluso fisco melior est conditio prohibentis inter privatos.

Respondeo textum *in d.l.2.* loqui in condomino rei particularis privatæ, in quo casu melior est conditio prohibentis, secus in condominio universali rei universitatis ut in præsenti.

21 Neque dicas tertiò, quòd major pars potest disponere in præjudicium minoris, in illis, quæ tangunt singulos, ut universos, at in prato, & nemore id dici non potest, quia licet nemus sit commune, tamen est singulorum quoad usum, ut benè Ulpianus *in l.2. §. hoc interdictum, ff. ne quid in loco publico*, Glossa *in §. universitatis, Instit. de rerum divis.* Capyc. *decis.121.* Franchus *decis.197. num.4.* & hoc ad effectum diminuendi fidem testium universitatis litigantis de pascuis, quorum usus est singulorum, quamvis dominium sit universitatis, latè defendit Covarr. *pract. q. cap.18. numer.4.* ex quo ait Franchus, quod major pars civium non possit disponere de pasculis relectante minori parte, sicut non licet testimonium ferre, latè Capiblancus *in pragm.11. de Baronibus, num.19.* qui dicit hæc prata, & nemora esse communia, uti singulis, & prius dixerat Afflictus *dec.400. num.5.*

Respondeo quòd licet singulis habeant usum in rebus universitatis, tamen ille non est in bonis singulorum, nec competit sibi jure Dominii, sed jure Civitatis, ut explicat Ulpianus *in d. l.2. §. hoc interdictum, ff. ne quid in loco publico*, quia quæ sunt universitatis non sunt singulorum, *l. in tantum, §. universitatis, ff. de rerum divisione*, quod adeo verum est scilicet dominium nemoris pertinere ad solam universitatem, quod si princeps concedat feudum Baroni, expresè dicens una cum pratis, montibus, & nemoribus, nihilominus prata, nemora, & montes de jure Dominii pertinent ad ipsam universitatem, Gama *decis.67. numer.8.* Freccia *de subfeudis, lib.2. auth.46. num.4.* & habetur *in dict. pragm.12.* nec singulis competunt jure possessionis, cum non sit pars certa sibi contingens, & quod incertum est, non potest possideri, *l. 3. §. incertum, l. locus, §. incerto, ff. de acquir. poss.* ideoque non sibi, sed universitati possidet, Parisius *cons.111. lib.1. num.68.* ut & possidere, & usucapere municipes possint, *l.2. ff. de acquir. poss.* Bart. *in d.l.1. §. municeps eod. tit.* & quod usus non sit singularis personæ,

22 patet quia universitas poterit eo invito rem suam vendere, & in aliam formam redigere, *l. per Procuratorem, ff. de ædificiis privatis*, ex quo fit, quod usus ille potius dicitur ex occasione dum non prohibentur cives eis competere, quam jure proprio, *l. Labeo, ff. de rivis*; & sic singularis non est Dominus, & usus est contingens, & incertus dependens ab aliena, & mutabilis voluntate totius universitatis, ergo cum sit universitatis non potest singularis persona sine facto universitatis illud transferre, *l. id quod nostrum 11. ff. de regul. jur.* & sic proprius, & singularis non est usus, quia usus debet esse certus, & non dependens à voluntate aliena, *l. cui usus, ff. de usu, & habitatione*, glossa *in l.1. in verbo & nudus usus, ff. eod. tit.* ubi usus est jus utendi, sed in præsenti non est jus utendi, sed occasio utendi, & propriè tunc dicitur jus quando est proprium, ut pro eo possit agere in judicio, & simul excipere, & agere, *l.2. §. sed alius, ff. quando appellandum sit, l. sed si unius, §. Procurator, ff. de injuriis*, sed singularis de universitate non potest in judicio agere, vel excipere in causa universitatis, nec respectu sui usus, suo proprio nomine *cap. causam il 1. de judiciis, cap. edoceri de rescriptis, Clementina Religiosus, de procuratoribus*, ergo Baro non habet facultatem impediendi locationem, ut benè Menochius *de arbitrariis, casu 106. num.3.*

23 Unde benè dicimus, singulares de universitate semper esse ad testimonium admittendos, commodum competit eis in consequentiam, & non attenditur, argumento *l.1. ff. de author. tutor. l. quoties, C. de judiciis*, Cancer. *variar. part.1. c.20. num.6.* essent tamen repellendi actualiter pascu-lis utentes, si examinandi essent super eisdem, Covarruv. *pract. cap.18. num.4.* quia tales sentiunt commodum bursale, sed tales etiam actualiter utentes non possunt contradicere locationi pascuorum factæ per majorem partem, quia magis ex occasione, quam jure proprio utuntur pasculis.

Infertur etiam cavendum à negligentia Capycii *dec.152.* 24
ubi præsentem quæstionem ita difficilem reputavit, ut ausus non fuerit illam decidere, & eandem reliquit indecisam, Francus *decis.197.* confugiens ad possessionem vendendi pascula, quem malè accepit Capiblancus relatus à Thoro apud Apontem *de potestate Proregis, tit. de elect. officialium, §.20. ad num.11.* ut benè Ganaverrus *decis.37. n.32. & 33.*

Infertur quartò, quod si Baro locaverit feudum, & om- 25
nia jura, quæ habet in eo, non censetur locasse usum pascolandi, tanquam primo civi competens in pratis, & nemoribus, tum quia usus est facultas personalis, neque egreditur personam *l.4. ff. de usu, & habitatione*, ubi Glossa *in verbo habitare*, ergo usus nec locari, nec cedi potuit, Regens de Aponte *de potest. Proregis, de l. denique eod. tit.* Regens de Aponte *de potest. Proregis, de elect. officialium, §.2. num.9.* tum quia prædictus usus singularis de universitate non est in bonis ipsius, cum sibi non veniat jure, sed occasione, & contingens, atque dependens ab aliena voluntate, *l. sed & si quis, §. interdum, ff. de usufr. l. captatorias, ff. de hæret. Instit.*

Infertur quintò, usum pascendi animalia habere Baro- 26
nem, uti primum civem, etiam quando non habitat in feudo actualiter, ut benè Regens de Aponte *tit.3. §.2. num.13.* ratio est, quia Baronis civilitas non causatur ab habitatione, aut origine, sed à dominio feudali, quoniam feudatarius est miles, & miles ibi domicilium habere videtur, ubi meret, & si nihil in patria possideat, *l. municeps, §. finali, ff. ad municipalem*, Bart. *in l.1. num.13. eod. tit.* Regens de Aponte ibidem Ganaverrus *decis.38. à num.12. usque ad nu.17.* Neque obstat quod dicunt Doctores, Castellani scilicet Dominum loci non habitantes non gaudere privilegio pascuorum, quamvis sit primus civis, ut fuit Avendanus *de exequendis mandatis, cap.4. num.25.* Gregorius Lopez, Burgos de Paz, Bovadilla, & alii, quod refert Rovitus *in d. pragm.12. num.50. de Baronibus*. Respondeo enim quod talis doctrina verissima est, sed non applicabilis extra Regnum Castellæ, ubi est prohibitus usus montium, & pasculorum communium Civitatis extra eam habitantibus, per textum *in l.9. tit.28. part.3.* ut benè observat Hispanus Ganaverrus *dec.37. in fine*.

Infertur sextò à simili Infantem expositum esse Civem 27
loci, ubi expositus reperitur, & ubi est hospitale, *ex l.1. §. finali*, ubi Bart. *num.21. ff. ad municipalem ex l. quia semper, §.1. ff. de in jus vocand.* Marsilius *in l. Infans num.10. ff. ad leg. Cornel. de Sicariis*, Boerius *d.13. num.41.* quia sicuti filius vulgò quæsitus, sequitur domicilium Matris, quoniam aliud habere non potuit, *d. l.1. §. fin. ff. ad municipalem*, ita domicilium filii expositi debet esse in Civitate, cujus est hospitale, tota difficultas est, an fiat per viam præsumptionis, an per viam fictionis (quas differre dicunt omnes cum Menochio *lib.1. præs.35. num.20. & præsumpt. 8.*) Bart. *in d.l.1. num.21. vers. præterea, ff. ad municip.* dicit fieri per præsumptionem, sed *in l. si is qui pro emptore,*
num.35. ff. de usucap. ait esse per fictionem, unde quidam 28
expositus obtinuit in Regia Camera privilegium Civilitatis Neapolitanæ, & eo mortuo Filius expositi, qui non erat Neapoli natus, uti Filius Neapolitani petebat Civilitatis privilegium, decidit Regia Camera *decis.136.* quod non competebat, quia privilegium concessum Filio Neapolitani, conceditur filio veri, non interpretati Neapolitani: Immunitas enim conceditur Neapolitanis genitis non factis, ut colligitur *ex pragm.4. de Immun. Neapolitanorum*, ubi Regens Rovitus *num.1.* at expositus quamvis gaudeat juribus veri Neapolitani, non tamen est verus, & certus Neapolitanus, sed per fictionem, vel præsumptionem reputatur originarius Civitatis Hospitalis, cui fuit expositus, Bart. *in d. l. si is qui pro emptore, ff. de usucapion. num.35.* ergo privilegium concessum filiis civium, non potest competere filio expositi, tum quia verbum *civis Neapolitanus*, intelligi debet de cive naturali, non de cive civiliter interpretato vel ficto, juxta naturam privilegii, & ejus legitimam interpretationem, *l. fideicommissum 75. ff. de cond. & demonstrat.* ubi appellatione filii, non venit filius adoptivus, qui propriè non est filius, licet habeat jura filii, *§. sed & hodie, instit. de adopt.* Bart. *in l. si maritus, §. legis*

Iuliæ, ff. de adult. nam est filius fictus *l. filio quem pater, ff. de liber. & posthumis*, & sic consuluit Bart. *cons.24. lib. 1.* dum ait in statuto verbum filii non comprehendere adoptiones, Tiraquell. *in l. si numquam, in verb. susceperit liberos, num.7. C. de revoc. donat.* ergo cum expositus sit civis Neapolitanus fictus, repugnat comprehendi sub verbis legis particularis, seu Capitulorum Civitatis exorbitantium à jure communi, ad regulam textus *in l. hæc verba*, ubi Bart.
30 *ff. de negot. gest.* tum quia tale privilegium immunitatis Neapolitanis concessum, & ejus filiis, fuit concessum à Principe, inter alias gratias à Civitate petitas, ergo est strictè interpretandum, & non debet extendi ad cives interpretatos, vel fictos, & non proprios, nec naturales, argum. text. *in l. si aliquando, C. de operibus publicis*, tum quia privilegia immunitatis sunt cæteris Regnicolis præjudicialia, & ideò injusta est regulariter ejus concessio, Ancharanus *cons.260.* per textum *in l. rescripto, C. de precib. Imperat. offer.* ibi ab omnibus judicibus refutari præcipimus: nam debet judex replicare, & expectare secundam jussionem, *cap. si quando de rescriptis*, Anch. *cons.303. & cons.399.* & notat Bossius *de Principe, num.136.* & quia munera debent ab omnibus præstari, *cap. in singulis, §. & quæ convenerint, de statu Monachorum*, Ancharan. *cons.260. num.20.* at privilegium concessum Titio v.g. gravat Principem concedentem quoad præterita, *l.2. §. si merito, & §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico*, & quoad futura gravat cæteros vassallos, Riminald. *consil.25. num.55. vol.1.* per textum *in l. ab omnibus, ff. de leg.1.* ergo quia privilegium immunitatis operatur, ut unus teneatur pro alio, erit odiosum, & strictè interpretandum, Decius *in l. juxta territorium, num. 5. ff. de jurisdict. omn. jud. & cons.491. vol.2.* Ancharanus *consil.260.* ergo non extenditur ad Neapolitanum præsumptum, ut benè Surdus *cons.313. numer.16. & 17. vol.2.* ex Baldo *in l. cives, num.4. C. de appell.* Tiraquell. *ubi suprà, num.15.* tum quia civilitas expositi est facta, vel præsumpta in favorem, & privilegium ejus interpretata, ergo adjungere huic favori, & privilegio aliud privilegium filii, esset multiplicare favores, & privilegia contra textum *in l.1. C. de dotis promissione*, Gloss *in l. cum post divortium, §. gener, ff. de jure dotium*, Gratianus *cap.518. num.27.* Riminaldus jun. *cons.31. num.70. vol.1.*

DISCEPTATIO LVI.

SUMMARIUM

1 *Series facti proponitur.*
2 *Gloss. in cap.1. de offic. Ordinarii, expenditur.*
3 *Archiepiscopus visitare potest totam suam provinciam.*
4 *Text. in cap. nullus primas 9.q.2. declaratur cum Clem. Archiepiscopo 1. de privil. in 6. in seq.*
5 *Declinare verbum quid importet.*
6 *Archiepiscopus declinat ad locum suffraganei pro tempore quo à jure permittitur.*
7 *Archiepiscopus in tota provincia insigniis utitur & benedictionem facit.*
8 *Mozzettam defert, & crucem num.9.*
10 *Non tamen præsente legato.*
11 *Et mantellettum violaceum, vel nigrum.*
12 *Prædicare Archiepiscopus per totam provinciam valet, & Episcopus per suum territorium etiam in Ecclesiis regularium.*
13 *Et indulgentias promulgare, & concedere.*
14 *Episcopus præsente metropolitano non benedicit.*
15 *Archiepiscopus missam cantat Pontificaliter in Ecclesia suffraganei & alia gerit sine exercitio jurisdictionis.*

ARGUMENTUM.

Archiepiscopus quando possit uti insigniis suis, in diœcesi Episcopi sui suffraganei, & præsente legato, & Episcopus etiam præsente metropolitano? Et quid si Archiepiscopus sit Baro terræ sitæ in diœcesi Episcopi suffraganei.

PRO

Illustrissimo D. Archiepiscopo Reginensi,

CUM

Illustrissimo Episcopo Boven.

Eminentissime & Reverendissime Domine, Reverendissimus Archiepiscopus Reginensis, qui est etiam Comes in temporalibus, Civitatis Bovæ, solet pluries in anno, ad dictam Civitatem Bovæ, se transferre, ob negotia ad dominium temporale spectantia, & ibi diu commorans, tanquam metropolitanus, crucem ante se deferri facit, populo benedicens, & in Pontificalibus celebrans, ac mozzettum defert, invito D. Episcopo Boven. suo suffraganeo, ad aures dicti Illustrissimi Archiepiscopi pervenit, per Doctorem Thomam Clausum, nomine dicti Episcopi Boven. fuisse memoriale porrectum super his, petentem per S. Congregationem declarari, dicto Archiepiscopo talia facere non licere, ergo tamen mirari non desivi de prætensis, & ut jura mei principalis Archiepiscopi proponam, duo cogitavi, primum ostendere allegata per Clausum non esse ad propositum adducenda, sed in casibus propriis, non ad materiam etiam applicanda secundum jura mei Principalis proponere. 1

Quoad primum allegat Clausus, quod quamvis Civitas, & Diœcesis Boven. sit infra Provinciam Reginensem, & suffraganeam, non tamen permittitur Archiepiscopo illam ingredi, ad sui libitum, sed tantum in casibus sibi à jure permissis, tamquam Metropolitano, & allegat Glossam *in cap.1. de offic. Ordinarii in 6. in verbo ingrediantur, & in c. nullus primas 9. qu.2. in verbo Metropolitanus.* 2

Sed Eminentissime Domine, rogo videri glossam allegatam, & textum *in dict. cap. nullus*, glossa enim hæc dicit *in dicto verbo ingrediantur*, damus verba (quomodo ergo visitabunt, & procurationem recipient? Ecce de quo loquitur) & sic subdit Glossa, est contra suprà de præscript. ex officiis, suprà *de censibus sopitæ, & cap. nuper, & infra eod. tit. Roman. & cap. ult.* cum suis similibus, solu. hoc non possunt, nisi in casibus permissis, quorum ille unus est, & vide. Loquitur ergo Gloss. quando Archiepiscopus Reginensis vellet ingredi in civitatem Boven. suffraganeam pro visitanda diœcesi Episcopi Boven. unde collectores dicti textus colligunt, quod Archiepiscopus non potest ad visitandam Diœcesim suffraganei venire, sua propria authoritate, quandocumque voluerit, & exigere procurationem pro visitatione, quod & Glossa intellexit ibi (& procurationem recipientem.)

Potest enim Archiepiscopus totam suam Provinciam visitare, *cap. cum Apostolicus*, ubi Glossa *in verb. Archiepiscopus, cap. sopitæ, cap. super eo, de censibus, cap. cum ex officiis, de præscriptio. cap.1. & fin. de censibus, in 6.* Trid. *sess. 24. de reformat. cap.3.* Panvin. *de visit. p.1. qu.29.* Fuscus *de visitat. lib.1. c.20.* Quaranta *in verb. Archiepiscopi authoritas vers.33. authoritas*, sed non ad sui libitum, imò in casibus à jure permissis, qui licet essent dubi jure communi, nunc sunt à Concilio Tridentino declarati, scilicet postquam plenè visitaverit suam Diœcesim, & non nisi causa cognita, & probata ex Concilio Provinciali, ut in Trident. habetur *dict. sess.24. de reformat. cap.3.* at videat Dominus Clausus pro suo cliente, si Archiepiscopo Reginensi obstet, quod allegat. 3

Secundò allegat text. *in d. cap. nullus primas 9. qu. 2.* ubi Calistus *in Epist.29.* prohibuit ut nullus Primas Archiepiscopus, vel Episcopus judicet, aut ordinet, vel disponat aliquid in alterius Parœcia, nisi fuerit invitatus, qui textus fuit à Trid. innovatus *sess.6. de reform. cap. 5.* at non est hoc, quod prætendit in Civitate Boven. Dominus meus Illustrissimus Reginensis Archiepiscopus. 4

Subdit Clausus prætor quos casus nullibi reperitur jure cautum, quod possit Archiepiscopus in locis suffraganeorum supradicta exercere, nisi per text. *in Clem. Archiepiscopi de privil. in 6.* quæ licet expresè loquatur de locis exemptis, tamen DD. illam extendunt, etiam ad loca suffraganearum, Genuens. *in prax. cap.88. num.18.* Quaranta *in summa Bullarii in verb. Archiepiscopi authoritas, n.28.* qui textus loquitur transeunter, seu declinando, ad Archiepisco-

piscopus in præsenti non est per transitum, non declinat, sed commoratur, ergo uti non poterit privilegiis suis in Civitate Boven. qui non per modicum tempus stat ibi, sed per multum tempus, & allegat Ciceronem, & alios hujus Farinæ authores, & ponderavit adverbium, forsitan cum Alberic. *in suo dictionario*, & concludit, quo solus transitus conceditur Archiepiscopo in Civitate Boven. ex improviso ad instar militum præsidiarii.

5 Vidit ergo Clausus textum *in dicta Clement. Archiep. de privil. in 6.* ubi habetur, quod Archiepiscopos per quæcumque loca exempta suæ Provinciæ transiens, aut ad ea forsan *declinans*, sed quia Clausus prætendit quo ly declinans significet Archiepiscopum per modicum tempus debere permanere. Videamus, quid significet declinare, de quo *in dict. Clement.* quo à vocabulariis, & Lexicis est petendum, & primo Calepinum Passeratii *in verbo declino*, ait quod sumitur, vel pro avertere ab aliquo bono, vel malo, vel pro deflectere, vel præterire ut puta Brundusium veni, vel potius ad mænia accessi, urbem unam mihi amicissimam declinavi, ut ex Plauto colligit Calepinus, umquam verò habetur quod significet, transeundo, vel pertransire, sed simpliciter venire, &c. & interdum sumitur pro deduco, Livius *lib.1.* ab urbe dum ab uno loco ad alium ducor, & alibi sic Lexicon Calvini ait declinare sumitur, pro eo quod est evitare nocitura, & declinare sententiam & paulatim illam infirmare, & ideò nisi sententia declinetur rebus judicatis standum erit, & alias quod etiam dicit, Lexicon Scardii *in verbo declinare*, sic vocabularium Ecclesiasticum Joannis Bernardi Savonensi, cum additionibus Benedicti Pucii declinare sumitur *per andare à casa d'alcuno, lasciando il camino, che facea*, sic Lexicon Ecclesiasticum Simeres, declinare sumitur per evitare *algunas cosas, & levar de un lugar para otro*, Lexicon Græcum Latinum Scapulæ declino à via scilicet muto locum, ut in vocabulario Joannis Scapulæ *fol.*1585. in impressis de anno 1663. Lugduni *in fol.6.*

6 Cum ergo ex Latinis, & Græcis authoribus, Hispanis, sæcularibus, & Ecclesiasticis declinare significet, cum præsenti locum mutare hoc facit Archiepiscopus Reginensis dum ex sua Civitate, & diœcesi accedit, pro aliqua parte temporis, & declinat locum suum, ad locum suffraganei pro tempore quod permittitur sibi à Concilio Tridentino *sess.23. de reform. cap. ergo poterit*, ibi ea omnia, facere quæ *in dict. Clementina*, conceduntur.

7 Dicit Clausus quod si dum Archiepiscopus est in Civitate Boven. vellet benedicere esset aliquid monstruosum quia duo capita essent simul in diœcesi Boven. quod repugnat omni jure, & adducit Graffium *par.1. lib.3. cap.2. num.70. & par.2. lib.3. cap.18. num.29. & 58.* & post alios Ciarlinum *cap.67. n.16. lib.1.* & Rom. *dec.39. n.11. & dec.324. n.10. p. 1. in recent.*

Sed parcat mihi Clausus, nam Graffius *loco cit. in tit. de Episcopi, num.7. fol.370. col.2.* ait quod Episcopus si utatur insignibus denotantibus Superioritatem extra suum territorium non posset quia viderentur plures Prælati in eodem loco, at numquam somniavit Graffius quod Archiepiscopus non possit uti talibus insigniis in loco sibi suffraganeo, ut *in dict. Clem.* habetur, esset enim Graffium loqui contra textum *in dicta Clementina, &c.* & idem Graffius *part.2. lib.3. cap. 15. num. 28.* ait Archiepiscopum posse uti insignibus denotantibus Superioritatem in tota sua Provincia ex privilegio *Clementin. 2. de privileg.* sed non competere dicit extra Provinciam, quod nec Archiepiscopus Reginensis prætendit, Idem Graffius *ubi suprà num.58.* loquitur de Abbatibus habentibus privilegium concessum ab homine, ut utantur Pontificalibus, & dicit Graffius quod eo uti non decet præsentibus Episcopis, at sumus in Archiepiscopo cum Episcopo in loco sibi suffraganeo, qui cum possit uti insignibus propriis non recepit normam ab existentia Episcopi in eo loco, Ciarlinus *ubi suprà num.16.* ait benedictionem Populi, & agrorum non esse committendam alienis Prælatis, ne monstrum videatur, eandem diœcesim habere duo capita, Qui Ciarlinus si loquatur, quod non possit committi ab uno Episcopo, alteri Episcopo, ut sui vice id facit, est absurdissimum dictum, non enim per hoc, quod Archiepiscopus Neapolitanus v. g. committit alicui Episcopo, ut semper fit ordinationem Clericorum confirmationem, &c. sunt Neapoli duo capita, quia id facit invitatus ab Archiepiscopo, & alieno nomine, si verò Ciarlinus dicere velit de Archiepiscopo in loco suffraganei, ut non possit Benedictionem facere, &c. errat in terminis, essent enim non duo capita, sed unum provinciæ, aliud Diœcesis.

Dicit D. Clausus circa delationem Mozzettæ indubitanter tenendum est illam Archiepiscopum deferre non posse, quia Mozzetta est insigne plenariæ jurisdictionis, Riccius *in praxi aurea resol.491. per tot.* Rubeus *Aphorismi Episcoporum in verbo legatus num.6.* ergo non poterit ea 8
uti Archiepiscopus in Civitate suffraganea, sed tantum poterit ante se deferre crucem benedicere, & celebrare, sed in simplici transitu tantùm, & non in aliis casibus non expressis allegat Vital. *in d. Clem. n.54.*

Sed parcat mihi Clausus allegat Riccium *in praxi aurea*, quatuor sunt partes totius praxis Riccii, quem habui Dominum, & præceptorem, prima est praxis rerum quotidianarum, cujus primæ partis resol. 491. non agit de hoc, secunda est praxis aurea, cujus resol. 491. est an conventio facta per majorem partem noceat aliis. Tertia pars est rerum quotidianarum cujus resol.491. agit de causæ remissione. Quarta est praxis rerum quotidianarum, cujus resol. 491. agit an Archiepiscopus possit formare processum contra Episcopum, ad effectum illum transmittendi ad Romanum Pontificem, at si Doctor Clausus vidisset Riccium *in dict. praxi aurea resol.234. à num.2.* vidisset Riccium benè discurrentem scilicet posse Archiepiscopum ante se deferre Crucem, & Mozzettam portare in tota Provincia, solum autem de Indulgentiis dubitat, & sic Riccium habemus pro nobis, nec potest somniari contrarium, & somniariè licere in simplici transitu, nulla enim est authoritas, quæ hoc dicit, nullus Doctor, qui somniaverit, est hic humor melancholicus Doctoris Clausi, & sui principalis.

Solutis ergo Clausi grammaticalibus potius quam legalibus objectis.

Conclusio firma remanet pro Illustrissimo Domino meo Archiepiscopo Reginense posse in Civitate Bonæ plura facere, veluti sibi suffraganea.

Primo Crucem ante se deferri facere Castaldus *in praxi* 9
ceremoniali lib.1. section.59. cap.12. Pilaja *tom.1. dec. Can. dec.6. de primat. & Archiepisc. in fine*, Barbos. *de jure Eccl. lib.1. cap.7. num.125.* Præs. de Franch. *dict.711.* Gratian. *cap.467. ex d. Clem.20. de privil.* sed extra Provinciam illam deferri facere non potest, nisi ex peculiari privilegio Sedis Apostolicæ *cap. 1. ut lite pend.* & hoc ut habetur *in dict. Clement.* etiam in locis exemptis suæ provinciæ, etiam si essent loca nullius, Barbos. *part.3. alleg.80. de pot. Episc. numer.9. & in summa Apostolicarum decisionum Collectanea 234.* qua non poterit uti præsente legato in Civitate, idem Barbos. *collect.41.* & Pilaja citatus, & hoc sive visitet, sive non visitet Ventrigl. *de jurisd. Archiepiscopi cap.17. n.9.*

Secundo potest uti Mozzetta in tota provincia, & illa 10
violacea suprà Rocchettum apertum, Castald. *in prax. ceremoniali lib.1. sect.10. cap.10. num.18.* Barbos. *de jure Eccles. lib.1. cap.7. num.128.* non tamen præsente legato de latere, idem Barbosa *in summa Apostolicarum decisionum in verbo* Mozzetta *num.7.* & Pilaja.

Tertiò Mantellettus, qui est vestis ita appellata, quia 11
super vestem inferiorem telarem inducitur, eaque brevior, & aperta, ut per scissuram extrahi possit, *ceremoniale lib. 1. cap.1.* & talis ubique Terrarum deferri poterit, & coram quibuscumque violacei coloris, vel nigri, prout est vestis inferior Episcopus Campanilis *in diversorio Iuris Canonici rubr.9. c.50. n.3.*

Quartò licet Episcopo non concedatur prædicare in alieno territorio, sine licentia proprii Ordinarii ut tempore 12
Clementis VIII. fuisse decisum, dicit Genuensis *c.18. nu. 2.* Gratian. *cap.393. num.9.* & sequitur Barbosa *in summa Apostolicarum decisionum in verbo prædicare*, licet possit prædicare in quacumque Ecclesia suæ Diœcesis etiam Regulari, ut voluit Sacra Congregatio, de qua Lezzana *tom.3. quæst. Regul. in verbo Concionatores num.13.* Diana *part.1. tract.2. resol.109.* Pilaja *tom.1. decis.12. de regularib. num.58.* licet inquam Episcopo indicatur, tamen Archiepiscopo conceditur posse prædicare etiam solemniter per totam Provinciam, Gratian. *cap.467. num.37. & alibi ubi suprà.*

Quintò poterit Archiepiscopus in tota Provincia Indul- 13
gentiam concedere *cap. nostrum de pœnit. & remissionibus*

cap.1. eod. tit. in 6. Genuensis *cap.89.* Barbos. *part.3. alleg. 88. & de Iure Eccles. lib.1. cap.7. num.80. & in summa Apostolicarum Decisionum in verbo Indulgentia s.* per 40. dies in actibus ordinariis, & per annum in actum Consecrationis Ecclesiæ Genuensis *d. cap.89.* Castald. *in praxi Ceremoniarum lib.2. sect.11. cap.9. num.3.* Tamburin. *de Iure Abbatum 2. disp.9. quæst.2. num.1.* Episcopus, vel Archiepiscopus Cardinalis concedit post quamlibet missam solemnem, & in aliis actibus Indulgentiam centum dierum ex peculiari privilegio, de quo Castaldus, Tamburinus, & alii *ubi sup.* & si Archiepiscopus, & Episcopus simul, eidem subdito, concedunt Indulgentias tunc multiplicatur numerus 40. dierum, ut benè Alexander de Nevo *in add. ad Abbatem in cap. cum ex eo de pœnit. & remiss.* ubi Cardinalis, &c. Quas Indulgentias non possunt concedere pro defunctis, quia facultas est restricta ad subditos viventes, Bonacina *tom.1. in tit. de indulgentiis disp.5. q.1. punct. 3. præp.2. num.50.*

14 Sextò conceditur Archiepiscopo benedicere populo per totam Provinciam simplici, & solemni benedictione, *ex clem.2. de privilegiis*, Quaranta *in verbo Archiepiscopi authoritas vers.29.* Lotter. *de re benefic. lib.1. quæst.22. num.27.* & etiam in loco exempto, vel Populo exempto Genuens. *cap.58. num.18.* Meroll. *tom.3. disput.7. cap.50. num.166.* Gratian. *cap.467. num.31.* & præsente Metropolitano Episcopus se abstinet à benedictione sicuti Archiepiscopus se abstinet præsente Cardinali, vel legato à latere, Castald. *d. cap.9. num.13.*

15 Septimò uti poterit Pontificalibus in provincia, *Clementina 2. de privilegiis*, sine tamen exercitio jurisdictionis, ut intelligitur Trid. *sess.6. de reform. cap.59.* unde non poterit Archiepiscopus in diœcesi suffraganea sine licentia ordinarii, illam exercere etiam in proprium subditum Covar. *pract. cap.9. num.2.* Merolla *ubi suprà*, Quaranta *vers.31.* sed poterit Missam dicere cum Pontificalibus, quo esset Pontificalia tenere sine exercitio jurisdictionis, quod benè permittitur, sed non permittitur ordinare, confirmare, nec processionem facere, vel ordinare, & poterit Baldacchinum habere in Ecclesia, qui hoc pertinet ad Pontificalia sine jurisdictione, quæ exercet Archiepiscopus in tota Provincia, Quaranta *vers.30.* Merolla *disp.7. tom.3. c. 50. num.566.*

Quare ex dictis apparet ad aliud propositum dicta D. Clausii esse adoptanda, nec loqui in causa, de qua agimus, & ex veris Canonicis principiis, Bullis Pontificum, & declarationibus Sacræ Congregationis imponi perpetuum silentium debere D.D. Clauso, & suo Patronali, & D. meum Illustrissimum Archiepiscopum Reginensem esse in suo proprio statu, manutenendum, ut sperat, &c.

DISCEPTATIO LVII.

SUMMARIUM

1 *Facti species proponitur.*
2 *Difficultatis quæstio in praxi proponitur disputanda.*
3 *Conclusio proponitur exclusiva Angelæ descendentis ex masculo.*
4 *Linea quid sit, & in quo differat à familia.*
5 *Lineæ appellatione non continentur fœminæ, & quando.*
6 *Fœmina, non venit appellatione lineæ, quando tacitè, vel expressè testator voluit familiam conservare.*
7 *Lineæ appellatione, venit linea descendens, non transversales.*
8 *Familiæ verbum, comprehendit etiam transversales masculos, & fœminas ex masculis.*
9 *Fœmina ex masculo, dicitur de familia, de domo, & de agnatione masculina.*
10 *Transversales dicuntur de familia, non de linea.*
11 *Familia dupliciter vocari potest ad fideicommissum contentivè, & effectivè, & quid utrumque sit.*
12 *Familia in dubio, an veniat contentivè, an effectivè est difficultas.*
13 *Familiam vocari effectivè, an contentivè, quæ sit utilitas.*
14 *Familiam in dubio vocari contentivè, probabilius est, & pluribus probatur.*
15 *Riminaldus Iunior stat pro familia contentiva.*
16 *Tiberius Decianus stat pro familia contentiva.*
17 *Menochius tenet pro familia contentiva.*
18 *Peregrinus tenet pro familia contentiva.*
19 *Idem Primogenitus est pro familia contentiva.*
20 *Familia vocata, etiam cum prænomine (sua) transversales continentur.*
21 *Familiam contentivam vocari, & idem, ac vocare agnationem, domum, vel casatam.*
22 *Fideicommissi materia, continet agnatos, & masculos, excludendo fœminas.*
23 *Filia nupta agnationem non conservat, nec familiam.*
24 *Masculinum quando concipiat fœmininum, etiam per viam interpretativam, an comprehensivam.*
25 *Masculinum non concipit fœmininum, posita conservatione familiæ.*
26 *Masculini qualitas, excludit fœminas in fideicommissis.*
27 *Angela, de qua in præsenti, est omnino exclusa.*
28 *Fœmina excluditur, vocata linea masculina, & decisiones afferuntur.*
29 *Fœmina proximior excluditur per agnatum remotiorem, posito favore agnationis.*
30 *Investitura accepta pro se, & hæredibus ex linea masculina, non comprehendit fœminam natam ex masculo.*
31 *Fœmina ex masculo in fideicommissis per lineam masculinam non admittitur.*
32 *Fœmina descendens ex masculo, an sit in linea masculina, & qualiter.*
33 *Fœmina ex masculo admittitur vocata familia, domo, agnatione, progenie, &c.*
34 *Fœmina admittitur, quando substitutus non est habilis ad conservandam familiam.*
35 *Testatorem in præsenti habuisse voluntatem conservandi familiam probatur.*
36 *Masculinitatis vocatio videtur ob agnationem facta.*
37 *Proximioribus vocatis an veniant fœminæ descendentes ex masculis.*
38 *Fœmina descendens ex masculis, si sit de linea descendenti, verius est, quod veniat appellatione masculorum, secus si sit transversalis.*
39 *Masculi nomen quibus modis sumitur, & ad quos refferatur.*
40 *Testamenti verba qualiter sint accipienda naturaliter, an civiliter.*
41 *Testamenti verba sunt intelligenda in sensu naturali.*
42 *Fœmina ex masculo fictione juris tantum censetur masculus non rei veritate attenta.*
43 *Testatorem in præsenti non cogitasse de fœmina ex masculo, clarè probatur.*
44 *Fœmina ex masculo, attenta mente testatoris non venit appellatione masculorum.*
45 *Alexandri consilium 53. lib.6. ad propositum adducitur.*
46 *Successiva vocatio proximorum cum qualitate masculinitatis, operatur conservationem agnationis.*
47 *Fœmina excluditur in concursu masculorum à fideicommisso, etiam si sit agnata.*
48 *Fœmina etiam proximior masculis excluditur à fideicommisso masculino.*
49 *Fœmina sive nupta, sive non nupta excluditur à fideicommisso conservativo familiæ.*
50 *Fœmina quoad nomen conservat familiam, non quoad substantiam, & effectum.*
51 *Doctissimi, & amicissimi Altogradi cons. ponderatur, scil.92. tom.1. & 80. tom.2.*
52 *Fœmina ex masculo dicitur de linea masculina exclusivè, non inclusivè.*
53 *Fœminarum exclusio est sufficiens ratio conservandi agnationem.*
54 *Fœmina non excluditur in præsenti, quia non est agnata, sed quia non conservat agnationem.*
55 *Masculinitatis ratio cum aliis adminiculis, facit præsumi conservationem familiæ fuisse volitam.*
56 *Fideicommissi successio datur quatuor consideratis, & quæ*

& quæ sint, & prohibitio alienandi qualiter inducat conservationem familiæ.
57 *Filia subingrediatur in locum patris quoad gradum, & locum, non quoad personam.*
58 Scevolæ *dictum* in l. gallus, §. nunc de lege Velleja, ff. de liber. & posthum. *qualiter procedat.*
59 *Text.* in l. voluntas, Cod. de fideicom. *qualiter procedat.*
60 *Text.* in d. l. voluntas *loquitur de fideicommisso in casu alienationis.*
61 *Fœmina exclusa in proximiori gradu, remotiores excluduntur.*
62 *Proximioribus vocatis est quæstio, an testatoris, an gravati contineantur.*
63 *Proximiore de agnatione vocato, venit proximior agnato gravato.*
64 *Scribentis protestatio, & conclusio dictorum.*

ARGUMENTUM.

Fideicommissum an, & qualiter comprehendat fœminas, & familia quotupliciter vocari possit, & an transversales de linea esse dicantur? Fœmina descendens ex masculo si sit in gradu proximiori, an excludat masculum in gradu remotiorem? Fideicommissum qualiter constituatur, & an sit favorabile; Masculi etiam ex fœmina utrum; quando contineantur sub linea masculina ad ornatum Glosæ *in l. Gallus §. nunc de lege Velleja* ibi (Per virilem sexum) *ff. de liberis, & posthumis*, & plura de fideicommissorum materia latè adducuntur, &c.

PRO

D. Francisco, & aliis de Juvene,

CONTRA

Angelam Juvene, & Franciscum de Marino ejus filium, & cessionarium.

1 Supponitur in facto, quod Joannes Antonius Juvenis Fidelissimæ Civitatis Cavæ, post ejus mortem sex reliquit filios in arbore proposita contentos, v. g. Joannem Franciscum, Hieronymum, Jacobum, Aschanium, Christophorum, & Cæsarem.

Ex Joanne Francisco natus fuit Joannes Antonius, & ex dicto Joanne Antonio Franciscus Juvenis junior ad præsens vivens Dux S. Angeli ad Fasanella.

Ex Hieronymo pervenerunt Joannes Benedictus, qui sine filiis decessit, Joannes Thomas, qui relicto Januario abiit, nullis aliis relictis liberis, ac Joannes Vincentius ultimus ex prædictis fratribus moriens, instituto hærede prædicto Januario ejus ex fratre nepote, qui voluit, quod ipso moriente sine filiis quandocumque ex suo corpore, &c. in ejus hæreditate succederent proximiores in gradu de linea masculina ipsius testatoris Canonici Joannis Vincentii ad faciendum, & disponendum, &c. cum expressa prohibitione; & fideicommisso formato, quod ipse Januarius suus hæres vendere, nec alienare quomodolibet, nec etiam distrahere posset aliquod de hæreditate ipsius testatoris: Nec ipsa aliquem effectum haberet, nec decretum aliquod super ea interponi posset per nullum Tribunal, quod pecunia staret pro fideicommisso. Nec aliter posset interpretari dicta loquutio, quoniam vult, quod hæreditas conservetur pro observantia præsentis sui testamenti ad beneficium dictorum proximorum in gradu de linea masculina, ubi dixit, & mentionem fecit, ut suprà.

Ex Jacobo inter alios filios, qui decesserunt sine filiis natis, fuit Bartholomeus, & ex Bartholomeo Dominicus Antonius ad præsens vivus.

Ex Ascanio orti fuerunt quon. Lelius, & Matthæus, & Isabella, quæ tantum vivit.

Ex Lelio extat filius nunc Frater Hiacinthus Juvenis Frater Dominicanus, ab eodem testatore Joanne Vincentio maximopere dilectus, cujus ego testis sum.

Ex Christophoro natus fuit Joannes Nicolaus mortuus deinde absque filiis.

Et ex Cæsare in lucem venerunt Angela, & Paulus, qui Paulus ab hac vita decessit, & Angela ad præsens vivit jam nuptui tradita in aliam familiam.

Posita ergo hac facti specie oritur difficultas quis de- 2
beat succedere stante morte prædicti Januarii sine filiis ex fideicommisso prædicti Reverendi D. Joannis Vincentii testatoris disponentis ad beneficium ejus proximioris de linea masculina, an prædicta Angela in gradu proximiori prædicto testatori, cum ipsa sit in quarto gradu Reverendo D. Joanni Vincentio, & in quinto gradu prædicto Januario, an prædicti frater Hiacinthus, Joannes Franciscus Junior Dux S. Angeli, & Dominicus Antonius filius Bartholomæi remotiores in gradu cum sint, respectu prædicti Rev. D. Joan. Vincentii in quinto gradu, & respectu prædicti Januarii in sexto gradu. Ratio difficultatis consistit in hoc scilicet primò an transversales sint de linea, & quid sit esse de linea effectivè, quid contentivè, & an fœmina consobrina testatoris descendens ex masculo dicatur de linea testatoris consobrini, secundò, an fœmina descendens ex masculo proximiori gradu succedat excludendo masculum ex masculo in remotiori gradu, quibus solutis difficultatibus, clarè apparebit veritas negotii.

Ego tamen mordicus defendo, partes masculorum, ex 3
masculis descendentium, ad exclusionem Angelæ, ex Cæsare descendentem.

Quoad primum dico, quod linea est nomen collectivum 4
plurium personarum ab eodem stipite descendentium, gradus continens, & numeros distinguens, juxta notata per Bald. *cons.* 331. *vol.* 1. *& cons.* 334. *&* 339. *vol.* 3. per Menoch. *consil.* 106. *num.* 334. *lib.* 2. & differt familia à linea, ut benè Germani omnes, teste novissimè Philippo Kinspilt *de fideicommiss. familiarum nobilium, cap.* 1. *num.* 79. & quamvis linea cognationis utrumque sexum, tam masculinum, quàm fœmininum in successionibus comprehendat, Valentinus Foresterius *de success. ab intestato, lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 13. Menoch. *cons.* 625. *num.* 9. *& seq.* Peregrinus *de fideicommiss. art.* 22. *num.* 24. Fusar. *quæst.* 346. *num.* 1. *& seq.* tamen diversum est, si jure aliquo singulari, vel 5
hominis dispositione, soli masculi, fœminis exclusis ad successionem vocentur, quo casu lineæ appellatione fœminæ non continentur, Foresterius *ubi suprà, num.* 14. quoties enim in successione in utroque sexu non est paritas, sed 6
versamur in materia differenti, in qua fœmina differt à masculo masculinum non concipit fœmininum, Kinspilth *d. cap.* 1. *num.* 48. *& num.* 85. qui notabiliter ad propositum advertit, quod quando testator tacitè, vel expressè mentem habuit conservandi bona in agnatione, fœminæ non veniunt appellatione lineæ, Jason *consil.* 52. *col.* 4. *lib.* 3. Paris. *consil.* 47. *& cons.* 63. *num.* 24. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 625. *num.* 2. Fusarius *d. q.* 346. *num.* 5. *& seq.* sicuti neque tunc, quando linea masculina, vel descen- 7
dentes per lineam masculinam, vel virilem sexum vocavit testator, Paris. *cons.* 40. *num.* 43. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 295. *& lib.* 4. *præsumpt.* 91. *num.* 6. Peregrinus *art.* 26. *num.* 23. *& seq.* Fusarius *d. quæst.* 346. *num.* 12. *& seq.* & in dubio dum testator, & disponens vocat lineam, intelligitur de linea ipsius descendenti, & non de collaterali, seu transversali, Bald. *cons.* 321. *lib.* 1. Ruin. *cons.* 97. *n.* 4. *lib.* 1. *& cons.* 153. *num.* 10. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 233. *num.* 19. *lib.* 3. *& lib.* 4. *præsumpt.* 88. *numer.* 11. latè Fusarius *quæst.* 345. Peregrin. *art.* 22. *num.* 24. quod maximè procedere dicunt Doctores quando testator dixisset, quod bona conservari debeant in linea ipsius testatoris, quia tunc transversales non continentur, ita Peregrin. *cons.* 57. *num.* 9. *lib.* 5. Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 88. *num.* 11. Fusar. *quæst.* 345. *numer.* 6. Kinspilth *de fideicomm. cap.* 1. *num.* 87. *& cap.* 6. *num.* 46. qui de 8
communi testatur, familiæ verò verbum latè comprehendit etiam instituentis transversales, *l. pronunciatio* 195. *§. item appellatur* 4. *ff. de verb. signif. l. fin. Cod. de verb. signific. l. cum ita legatur, §. in fideicommisso, ff. de leg.* 2. Molina *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 40. & non tantùm masculos, sed etiam fœminas, *d. l. fin. Cod. de verb. signif. l. voluntas*, ubi DD. *C. de fideicomm.* atque ità familiam ad fideicommissum vocata, etiam fœminam contineri, vel alienationis prohibitione extra familiam facta, fœminam non excludi, dicunt DD. *in d. l. voluntas, C. de fideicom.* Mantica *lib.* 8. *tit.* 12. *num.* 6.

*num.*6. Menoch. *d. præſ.*88. *num.*3. Peregrin. *art.*22. *nu.*26. Fuſarius *quæſt.*352. comprehendit ergo linea deſcendentes tam maſculos, quàm fœminas deſcendentes à maſculis, ut latè Tiraquell. *de retract. lignagier.* §. 1. *gloſſ.* 9. *numer.* 244. quæ etiam ſi ex maſculis deſcendunt, dicuntur eſſe de agnatione, ſive agnatæ, *d. l. pronunciatio* 195. §. *fin. ff. de verb. ſign. l.*2. §. *fin. ff. de ſuis, & legitimis*, §. *ſunt autem* 1. §. *præſumpt.*3. *verſ. & hoc quidem*, ibi, *omnes agnatos, ſive maſculos, ſive fœminas, inſt. de legit. agnat. ſucceſſ.* Alex. *conſ.*55. *lib.*3. Corneus *conſ.*229. & 230. *lib.*2. Bartholomæus Romuleus *de teſtatoris præcepto bona extra familiam alien.* ſive in explicatione, *l. filius fam.*114. §. *Divi ff. de leg.*1. & fœmi-
9 nam ex maſculo deſcendentem non minus quàm maſculum dici, & eſſe de ſua familia, domo, & agnatione maſculina, tradunt DD. *ex l. voluntas, C. de fideicomm. l. lege* 12. *tab. C. de legit. hæred.* Decius *in l.*2. *n.*95. *ff. de reg. jur.* Cravetta *conſ.*67. *n.*3. *lib.*1. Vultejus *tom.*1. Mampurgenſium *conſ.*23. *num.*26. & *conſ.*54. *tom.*4. *num.*96. Kinſpilth. *de fideicomm.*
10 *cap.*1. *num.*38. erunt ergo tranſverſales de familia, ſed non de linea, quæ in dubio non continet tranſverſales ex ſupradictis, erga Angela utpotè tranſverſalis teſtatoris ſub linea ab eo vocata non cenſentur, verum licet in linea contineantur fœminæ, tamen ſi ſit contemplata agnationis conſervatio, tunc non venirent fœminæ, ex plenè notatis à Peregrino *de fideicomm. art.*25. *num.*10. & *conſ.*23. *num.*5. *vol.*3. & hoc ſenſu lineæ appellatione continentur deſcendentes omnes, Ancharanus, Decius, Soccinus ſenior, & junior, Ruinus, & alii apud Capycium *d.*159. *n.*6. Grivella *d.*109. *n.*12. Peregrin. *art.*12. *n.*24. Fuſarius *qu.*345. Rota apud Farin. *dec.*226. *p.*1. *recent.*

11 Dupliciter verò ad fideicommiſſum poteſt vocari familia, ſcilicet primo contentivè, ſeu paſſivè, quo caſu veniunt omnes agnati etiam tranſverſales, ſecundo modo effectivè, ſive activè, quo caſu veniunt ſolùm deſcendentes ab ipſo diſponente, non verò tranſverſales, ita Hieron. Gabriel *conſ.*132. *num.*59. *lib.*1. Simon de Petris *lib.*3. *de interpret. ultim. volunt. interpret.*3. *dub.*1. *fol.*11. *num.*26. Gratianus *cap.*465. *num.*3. & 4. Ruin. *conſ.*153. *num.*10. Roland. à Valle *conſ.*70. *num.*75. *lib.*3. Peregrin. *d. art.*22. *numer.* 26. Intrigliol. *centur.*3. *de ſubſtitutionibus*, *quæſt.*83. *num.*23.
12 In dubio verò appellatione familiæ vocatæ in fideicommiſſo, venit familia contentivè, ſive paſſivè, & ſic comprehenduntur omnes agnati, etiam tranſverſales, ut ait Gabriel *d. conſ.*132. *nu.*59. Rota in Romana fideicommiſſi, de micinellis 17. Junii, coram Pamphilio impreſſa per Farinac. *dec.*707. *num.*6. *par.*1. Card. Seraph. *dec.*1438. Dom. Præſ. de Marinis *tom.*1. *cap.*132. Tondutus Sanligerius *par.*2. *cap.* 138. *num.*10. qui in dubio ait oppoſitum, ſcilicet familiæ nomen cenſeri expreſſum effectivè, non contentivè, & ideò Angela, de qua in præſenti, etiam ſi teſtator uſus eſſet nomine familiæ, non contineretur, ſecundùm allegata per Sanligerium.

13 Quare duplici modo poteſt vocari familia, primò contentivè, & in genere pro tota agnatione, ut omnes agnatos contineat, ſecundò in ſpecie, & effectivè pro illis tantum, qui à patrefamilias diſponente deſcendunt, *d. l. pronunciatio* 193. §. *familiæ appellatio*, *ff. de verb. ſignif.* & notat Menoch. *lib.*4. *præſumpt.*88. & *conſ.*233. *lib.*3. Peregrin. *conſ.*149. *lib.*5. Fabius Turretus *conſ.*49. *num.*3. *lib.*3. Fuſarius *quæſt.*351. Rota apud Seraphinum *ubi ſuprà*, & in recentioribus *part.*1. *deciſ.*193. Sforza Oddus *q.*8. *art.*5. hoc poſito.

14 Puto tamen ego in dubio vocari familiam contentivè, & ſic omnes de familia, non autem effectivè.

Probatur primò, quia ſufficientes conjecturæ teſtatorem voluiſſe familiam contentivè vocare, ſunt illæ quas referunt, & colligunt DD. Primò enim conſuluit Hippolitus
15 Riminaldus *conſ.*482. in quodam, qui inſtituit filios, & ſubſtituit deſcendentes maſculos, & prohibuit bona alienari, conſuluit Riminaldus extinctis maſculis fideicommiſſum durare ad favorem aliorum de familia.

16 Secundum exemplum eſt Tiberii Decian. *conſ.*68. *nu.*18. *vol.*3. ubi facto fideicommiſſo quod bona ſua conſerventur in maſculis legitimis, & naturalibus de familia, & agnatione prædicti teſtatoris, concludit Decianus reſultare fideicommiſſum, non extantibus deſcendentibus ad favorem maſculorum tranſverſalium de familia.

17 Tertium exemplum eſt in eo, quod conſuluit Menochius *conſ.*424. ubi teſtator inſtitutis filiis, & reciprocè ſubſtitutis, & eorum deſcendentibus maſculis, prohibuit alienationem bonorum, ad hoc, ut bona ipſius teſtatoris conſerventur in familia, Menochius concludit, quod extincta deſcendentia maſculina fideicommiſſum, perſeveret ad favorem tranſverſalium de familia.

Quartum exemplum eſt apud Peregrinum *conſ.*16. *dub.*2. 18
*vol.*3. ubi teſtator inſtituit nepotem ex fratre, & illis ſubſtituit ejus deſcendentes maſculos, & poſtea adjecit prohibitionem alienandi ad favorem maſculorum, dixit Peregrinus cenſeri vocatos alios de familia, maſculis deficientibus, & ſecundùm hanc opinionem conſuluiſſe, & obtinuiſſe refert Fuſarius *de ſubſt.q.*351. *n.*21.

Quintum exemplum eſt apud eundem Peregr. *conſ.*149. 19
*lib.*5. qui refert quod teſtator filiis inſtitutis, & ſubſtitutis eorum deſcendentibus, & prohibuit bona alienata, & conſuluit Peregrinus, extincta linea teſtatoris, cenſeri vocatos alios de familia.

Ergo quia in præſenti habemus prohibitionem alienandi ad favorem, &c. & fuit inſtitutus hæres tranſverſalis non eſt per conſequens vocata familia effectivè, ſed contentivè, quicquid alii dicant cum Tonduto Sanligerio *d. tom.*2. *cap.*138.

Probatur ſecundò, quia vocata familia, etiam cum præ- 20
nomine (ſua) omnes de familia etiam tranſverſales vocati cenſentur, ſecundùm veram, & communem ſententiam, quam probat textus apertus *in d. l. fin. Cod. de verb. ſignific.* ponderatus à Molina *lib.*1. *de primogen. cap.*4. *numer.* 40. ex gloſſa *in l. cum ita* 33. §. *in fideicommiſſo in verb. nominati ſunt*, *ff. de leg.*1. dum exemplificat illam legem in legato facto familiæ ſuæ, Caſtill. *lib.*2. *cap.*22. *numer.* 70. Mantica *de conject. lib.*8. *tit.*12. *num.*11. Fuſar. *quæſt.*352. Rota *deciſ.*139. & *d.*300. *part.*1. *in recentioribus*, & vocata familia contentiva idem eſt, ac ſi vocaverit agnationem, domum, vel caſatam, quoniam hæc ſunt ſynonyma, 21
Molina *lib.*3. *de primog. cap.*4. *num.* 10. Rota apud Seraphinum *dec.*1438. Simon de Petris *lib.*3. *fol.*11. *numer.*95. Rota Florentina apud Fuſarium *conſ.*169. *numer.*4. & ſic idem eſt vocare illos de domo, vel de familia, ac vocare domum, vel familiam, quia vocata familia, niſi aliud conſtet, etiam familia contentiva, & tranſverſales continentur, vocatis verò deſcendentibus de familia ex propria, & clara ſignificatione verborum, veniunt deſcendentes teſtatoris, qui tamen ſunt de ipſius familia, Rota Florentina apud Fuſarium *ubi ſuprà num.*31. imò idem Fuſarius, qui *conſ.*130. tenet contra Rotam Florentinam, *num.* 4. id limitat, &c. ergo in caſu noſtro ſi eſſet vocata familia, quæ non eſt, ſed (linea maſculina) continerentur omnes etiam tranſverſales, verum quando teſtator dixerit, quod bona conſerventur in linea ipſius, tunc non continentur tranſverſales, Ruin. *conſ.*153. *num.*11. *lib.*2. Hieron. Gabriel, Peregrin. Menoch. & alii, quos refert, & ſequitur Fuſar. *qu.*345. *nu.*6. Barboſa *de appellat. verborum appellat.* 135. *n.*3.

In materia verò fideicommiſſario, & ex communi uſu 22
loquendi, teſte Foreſterio *de ſucceſſ. ab inteſtato lib.*3. *cap.* 25. *num.*11. Philippo Kinſpilth *cap.*1. *de fideicomm. num.*39. familiæ appellatio continet agnatos, qui de eodem ſanguine procedunt maſculos, idem cognomen, eademque inſignia portantes, & ſic fœminas excludit, quia in fideicommiſſis voluntas teſtatoris ſemper eſt voluiſſe conſervare familiam, & agnationem, quo caſu nec nomine familiæ continentur fœminæ; ſed illæ excluſæ intelliguntur, Menochius *lib.*4. *præſumpt.*88. *nu.*3. & *conſ.*197. *num.*55. *lib.*2. Gabriel *conſ.*132. *num.* 38. *lib.* 5. Correus, Pariſius, Ruinus, & alii apud Fuſarium *quæſt.*352. *num.* 10. & *quæſt.*363. & licet fœminæ dicantur eſſe agnatæ, eorum tamen deſcendentes non ſunt de agnatione, ex *d. l. voluntas*, ubi DD. *Cod. de fideicomm.* & filia nupta licet ſit 23
de agnatione, & familia, non tamen, talis eſt, quæ familiam iſtam conſervare poſſit, Pariſius *conſ.*22. *num.* 41. Cravetta *conſ.*160. Menoc. *conſ.*95. *n.*53. & 56. Honnedeus *conſ.*75. *n.*16. *vol.*1. Fuſarius *q.*354. *num.*44. & *ſeq.* & *q.*731. *num.*6.

Licet enim regulariter maſculinum concipiat fœmini- 24
num, ſive ſermone maſculino etiam ſexus fœmininus comprehendatur, *l.*1. *l. homines* 152. *d. l. pronunciatio*, *ff. de verb. ſign. l. ſi quis* 7. *ff. de juriſd. omn. jud. l. ait Divus* 16. *ff. de jur. fiſci*, *l. hæc autem ſatiſdatio* 29. *cum l. ſeq. ff. de adopt. l.*1. §. *de eo*, *ff. de peculio*, *l.*1. *ff. de conſtituta pecunia*, *l. ſi quis in tantum*, *Cod. unde vi*, *l.*3. §. *hæc verba ff. de negotiis geſtis*, *l. qui domum* 8. *l. mater* 10. §. 1. *ff. ad l. Jul. de adult.*

Card.

Cardin. Tusch. *litt. M*, *conclus.*101. Fusar. *quæst.*311. & hoc non tantum per modum interpretationis, & significationis extensivæ, ut dicunt communiter DD. cum glossa *in l. servis legatis ff. de leg.*1. Bart. *in l. si quis in tantum Cod. unde vi*, Cujacius *lib.*6. *observ.*21. Mantica *de conject. lib.* 7. *tit.*1. *num.*19. Valentinus Foresterius *lib.*4. *de success. ab intestato cap.*6. *num.*7. Peregrin. *art.*25. *num.*4. sed etiam ex interpretatione comprehensiva & ex proprietate sermonis, ex *l. si quis* 7. *ff. de jurisdict. omn. jud. l. hominis* 132. *ff. de verb. signif. l. qui duas* 62. *ff. de leg.*3. Geddeus *in l.*1. *nu.*39. *ff. de verb. signific.* Tiraquell. *de retract.* §.1. Glossa 9. *n.*212. Fusar. *q.*311. *n.*6.

25 Tamen quando disponens familiam, & agnationem conservare voluit, tunc masculinum non concipit fœmininum, Alexander, Rolandus, Soccinus, Menochius, Peregrinus, & alii apud Fusarium *quæst.*31. *num.*28. & *qu.* 311. *num.*18. quando enim testator pro agnationis conservatione substitutionem fecit, vel fideicommissum instituit, tunc filiorum appellatione non veniunt filiæ, Roland. *cons.* 81. *num.*33. *lib.*3. Menoch. *cons.*877. *num.*3. & *cons.*904. *n.* 21. Grassus *in* §. *fideicommissum quæst.*12. *num.*5. Molina, Peregrinus, Mantica, Farinac. & alii apud Fusarium *d.*
26 *quæst.*311. *num.*28. Knispilth. *de fideicomm. cap.*1. *num.*5. vel quando disponens expressit qualitatem masculi, Abb. *cons.* 36. *lib.*1. Card. Tusch. *concl.*101. *n.*52. Peregrin. *art.*21. *nu.* 48. Knispilt. *à n.*51. *cum seq.*

27 Quoad secundum verò dubium propositum pro quæstionis decisione, an scilicet Angela filia Cæsaris Juvenis sit admissa ad hoc fideicommissum de linea masculina quondam Reverendi D. Joannis Vincentii excludatque nepotes ejusdem fratres consobrinos, scilicet Januarii ultimo loco mortui.

Respondeo, negativè, sed Angela exclusa, dico esse admittendos Franciscum Juniorem Dominicum, & fratrem Hyacinthum; primò quia lineæ mentio, ut suprà non comprehendit transversales, sed descendentes, ergo, &c.

28 Secundò in casu, quo sunt vocati descendentes, & fit mentio de linea masculina, fœminæ censentur exclusæ, post alios Fusarius *quæst.*346. qui non solùm refert utriusque sententiæ Doctores; verum etiam rationes hinc inde discutit, atque nonnullorum conciliationes, sive declarationes addit, quas postmodum non sequitur, & Fusarius *num.*12. pro negativa antesignatum affert, Paulum de Castro *in l. si maritus*, *num.*5. *Cod. de procur.* Soccinum sen. *in d. l. Gallus*, §. *nunc de lege Vell. num.*3. *ff. de lib. & posthum.* latissimè Menoch. *cons.*295. qui dicit hanc esse receptam sententiam, sequitur idem Menoch. *cons.*585. *num.* 18. & *cons.*625. *num.*7. & *cons.*957. *numer.*30. & *lib.*4. *præsumpt.*91. *num.*6. Peregrin. *cons.*11. *num.*15. *lib.*2. & *d. art.* 26. *num.*23. & testatur Fusarius secundùm hanc sententiam consuluisse pro suo medico physico D. Joanne Masperone, & verè in hanc inclinat sententiam, Fusar. *ibid. num.*31. Reg. Rovit. *cons.*16. & 17. ubi respondet ad consilium Peregrini 5. *vol.*3. quod causæ inserviens pro contraria, & sic pro affirmativa respondit sententia, & Rovitum, ac Molinam citat, ut sectatores Paul. de Castro, Noguerol. *alleg.*23. *num.*155. & sequitur additio ad Molinam *lib.*1. *cap.* 6. *num.*38. qui post alios expendit Gozadin. *cons.*87. *num.* 15. volentem, quod in hoc casu duo quis probare debet, primo, quod descendat ex masculis per lineam masculinam, secundò, quod sit ipse masculus, & repetit ad *num.* 39. 40. & 41. ubi *in vers. & quod talis vocatio*, dicit hanc vocationem per lineam masculinam, agnationem inducere, ac si proximus agnatus fuisset vocatus.

29 Quod quidem probatur, quia quando lex, statutum, vel homo disponit, quod extantibus agnatis, cognati non succedant, est quæstio, an includat fœminas agnatas; ita ut proximior fœmina remotiorem agnatum excludat, & Thesaurus *decis.*37. ait, quod fœmina agnata quamvis proximior excludatur per remotiorem agnatum, qui non solùm punctuales affert doctrinas, verùm etiam *num.*9. ait, Senatum ita judicasse, & dicit, quod licet agnatio, etiam per fœminam, saltem ipsa vivente conservetur cum ipsa agnata sit, tamen ait Thesaurus, quod licet ipsa sit agnata, est tamen principium cognationis, ideoque de illa judicatur, ac de cognatione, & in cognatorum ordinem referri debet, & sicut à fratre, sororis maritus cognatus, appellatur, etiam ipsa cognata dicatur, ut post Paulum de Castro *cons.*172. *num.*5. & 153. *num.*13. per illius enim personam bona in alienam transeunt familiam, secundùm Parisium *cons.*63. *num.*26. *lib.*3. & uxorata fœmina jus agnationis ipso jure amittit, sicuti etiam jus civitatis cum efficiatur de loco, unde vir est, prout ipse, Thesaurus prosequitur *decis.*123. *à n.*9. & 12.

Hinc dicit Paul. de Castro *in d. l. si maritus*, *num.*5. *Cod. de procur.* quod investitura accepta pro se, & hæredibus ex 30
linea masculina, non comprehendit fœminam natam, ex masculo, quia illa est principium lineæ fœmininæ; ideò sicuti descendens ab ipsa, quia non descendit per lineam masculinam, ita nec ipsa potest succedere, cum sit principium lineæ fœmininæ, quod dictum Castrensis communiter est receptum, ut latè Menoch. *cons.*205. *vol.*3. *nu.*2. Rota apud Verallum *decis.*16. *num.*4. & *decis.*17. *num.*6. & 18. *part.*2. Gratian. *cap.*901. *num.*22. Caldas Pereira *de jur. emph. lib.*2. *quæst.*24. *num.*86. & 92. ubi ait, quod Jas. qui contrarium tenet, est sibi contrarius in *l. Gallus* §. *nunc de lege*, *num.*10. *ff. de lib. & posth.* ubi verè exequitur doctrinam Pauli, & ponderat bonas rationes Rot. Rom. coram Coccino in Rom. fides Comm. de guetan. 23. Martii 1635. quæ est *decis.*33. *part.*3. Rubeus, juncta *decis.*93. *ead. p.*3. latè Castill. *tom.*3. *controv. c.*29.

Hinc etiam Peregrin. *de fid. art.*26. *num.*30. suam sen- 31
tentiam ponit, & firmat, quod perpenso diutius negotio, verum credat fœminam ex masculo natam, dici ex descendentibus virilis sexus à sexu virili per virilem, de virili, & ex virili, per text. *in* §. *item vetustas*, *institut. de hæredib. ab intestat.* quod latius fundat ipse *num.*23. *usque ad nu.*28. subdit deinde Peregrin. quod in concessionibus, & substitutionibus fideicommissariis non facilè consentiendum est, quod fœminæ admittantur, quia de fœminis non videtur disponentem cogitasse, nisi ad illarum exclusionem, quia enim descendentes ab illis excluduntur, videtur sufficiens ratio, ut etiam fœmina illorum auctrix excludatur, per duas rationes, quas ibidem adducit, in effectu resolvens, quod in proposito casu, ex mente disponentis significatio nominis restringenda sit ad masculos descendentes ex masculis, sicuti non venit fœmina, in qua finitur descendentia virili sexus, & incipit sexus fœmininus.

Neque dicat primò pars adversa, quod fœmina ex ma- 32
sculo veniat in talibus dispositionibus, sicque Angela descendens ex Cæsare, prout refert Fusarius *dict. quæst.*346. *numer.*19. *ex gloss. in dict. l. gallus*, §. *nunc de lege velleja. in ver. nam & si ff. de lib. & posth.* ubi Bald. Alexand. *numer.*3. Jas. *num.*23. Menoch. *cons.*318. *num.*6. & *cons.*379. *num.*26. *juncto cons.*625. *num.*8. ubi se declarat contra ea, quæ scribit *cons.*1073. *num.*9. Peregrin. *cons.*5. *num.*3. juncta *decis.*4. ubi sic ait judicatum, Gamm. *decis.*63. *num.*2. Mantic. *de conject. lib.*8. *tit.*11. *nu.*9. Cevall. *quæst.*693. Rustic. *in leg. cum avus*, *lib.*2. *cap.*9. *num.*22. *ff. de condit. & demonstrat.* Alc. *cons.*13. *num.*12. *lib.*2. Facch. *lib.*11. *cap.*24. Petr. de Greg. *de success. feud. quæst.*18. Marta *de succ. part.*1. *quæst.*20. *art.* 2. & *part.*4. *quæst.*21. *art.*16. *numer.*23. & *de claus. part.*3. *claus.*30. Loffr. *cons.*39. *num.*14. Pinell. *in l.*3. *Cod. de bon. mat. num.*27. Beltram. ad Ludov. *decis.*363. Reg. Valenz. *cons.*97. *num.*92. 1. *vol.* qui omnes hanc tuentur sententiam, quam defendit etiam Rosent. *de feud. cap.*7. *conclus.*37. *nu.* 3. & 12. Reg. de Pont. *de pot. Proreg. in tit. de success. mul. num.* 34. Castill. *tom.* 2. *cap.* 2. *num.* 11. Cyriac. *tom.*2. *cap.* 281. *num.*88. qui omnes adducunt pro ratione, quod fœmina licet sit finis lineæ fœmininæ, attamē continetur quoque in ea, ut pes, qui est ultima pars corporis Bald. *cons.* 339. *lib.*3. Dec. *cons.*31. *num.*38. Menoch. *cons.*318. *num.* 24. Fusar. *d. quæst.*46. *num.*29. ubi per extensum omnes repetit rationes, & argumenta hujus sententiæ, de quibus etiam meminit Viv. *decis.*10. *numer.*14. Aug. Berous *cons.* 77. *vol.*2. & pro D. Anna Carafa filia ex masculo, quæ successit in feudo Sabionetæ decisum fuit in Supremo Senatu Imper. juncta allegat. Dom. Cons. Brancacci, prout refert Cens. ad Peregr. *d. art.*26. *fol.*118. Molf. *part.*4. *de succ. q.*28.

Respondeo ad argumentum, quod procedit vocata familia quando constare non potest apertè testatorem agnationem suam conservare voluisse, vel agnationis conservandæ gratia qualitatem masculinam adjecisse, & fœminas excludere voluisse, tunc enim admittitur argumentum, & fœmina ex masculo descendens admittitur, ut bene Castill. *tom.*2. *cap.*2. *num.*11. quia hoc fundat ex Mant. *lib.*8. *de conject. tit.*18. & ex Burgo de Paz *cons.*29. *num.*22. & 24. & ex Pinello *in l. si viva matre*, *num.*27. & 29. *in fin. Cod. de bon.*

de bon. matern. unde idem Castill. *ubi suprà*, *num.*16. at
33 post alios, quos allegat, quod si fideicommissum sit relictum descendentibus de hærede in hæredem nascituris de domo, de familia, de agnatione, de progenie, & simili, tunc fœmina erit admittenda, quoniam agnata, quoniam de domo, & progenie quousque tamen vixerit, ut post ejus mortem exclusis filiis suis uti cognatis hæreditas restituatur proximioribus de domo, de stirpe, de agnatione, &c. tamdem idem Castill. *ubi suprà*, *num.*16. *cum seq.* mordic. dicit, quod si testatoris intentio fuerit bona in familia conservari, tunc filia ex masculo non admittitur existentibus agnatis, &c. si ergo testator habuit sensum, ut bona conserventur in familia, tunc fœminæ, & omnes ejus descendentes censentur exclusi, ut post Dec. Ruin. Soccin. jun. Beroum, Cravett. & alios, dicit Menoch. *dict. cons.* 379. *num.*30. Peregrin. *d. art.*26. *num.*29. *&* 30. idem Menoch. *cons.*625. Fusar. *d. quæst.*346. *num.*42. dicens *num.*43. contrarium esse, quando dispositio non esset facta pro conservandis bonis in agnat. vel si esset substitutus ille, qui
34 agnationem conservare non posset uti pia causa, quia tunc fœmina veniret secundùm Menoch. *d. cons.*615. qui alios allegat, quibus addo addit. ad Molin. *lib.*1. *cap.*6. *num.*39. 40. *&* 41. & ad confirmationem præcitatæ distinctionis, quod ubi agnationis conservatio militat, fœmina quantumcumque vocata sub tali vocatione non comprehendatur, adjungit Mejeres *de major. part.*1. *quæst.*6. *numer.*55. Molin. *de ritu nupt. lib.*3. *quæst.*24. *num.*143. Gratian. *cap.* 428. *num.*12. Facch. *dict. lib.*12. *cap.*25. Robles *de repræs. lib.*1. *cap.*12. *num.*19. secus verò ubi de agnationis conservatione actum sit, ut latè Cavalc. *decis.*18. *num.*91. 92. *&* 99. *part.*3. Peregrin. *cons.*41. *numer.*10. *&* 58. *numer.*6. *l.*5.

35 Videamus nunc, an in facto, de quo agimus, Rever. D. Joann. Vincentius Juvenis voluntatem habuerit conservandi bona in familia, & certè dico, quod sic probatur autem hoc, quia quando testator exprimit masculos, indubitatam conjecturam habet agnationem fuisse prospectam, ut advertit Bald. *in cap.*1. *num.*3. & ibi Alvar. *col.*2. *quemadmodum feudum ad filium*, *&c.* Bald. *in l. maximum vitium num.*2. *Cod. de lib. præter.* Soccin. *in dict. l. gallus* §. *nunc de lege vell. ff. de lib. & posth.* qui *n.*6. ait, quod dispositio facta sub conditione, quod decesserit sine liberis masculis non comprehendit masculos ex fœminis, quia qualitas masculinitatis videtur adjecta causa conservandæ familiæ, Ruin. *cons.*111. *num.*15. *lib.*2. Paris. *cons.*8. *vol.*
36 3. ubi plura adducit, dicens, non aliam esse ob causam masculinitatis qualitatem expressam esse, nisi ut agnationi, & conservationi familiæ provideatur, Dec. *resp.*127. *nu.*8. *cum seq.* propriè *numer.*15. *lib.*3. ubi dicit hanc esse veriorem, & communiorem sententiam, & dat rationem, quia familiæ nomen per masculos tantum retinetur, §. *cæterum institut. de leg. agnat. success. l.*1. §. *denunciare*, *ff. de vent. inspic.* & conservatur per masculos *dict. l.*1. §. *penult.* Reg. Valenz. *cons.*40. *num.*27. *lib.*1. Marz. *cons.*14. *num.*21. *lib.* 1. Bursatt. *cons.*226. *num.*37. *lib.*3. Ber. *cons.*138. *num.*11. *&* 12. *lib.*1. Bart. *in l.*2. §. *videndum ff. ad S. C. Tertull.* D. Theod. *alleg.*24. *num.*50. Reg. Rovit. *cons.*16. *numer.*15. & ponderat Reg. Valenz. *dict. cons.*97. *numer.*80. *lib.*1. Præs. Ursin. *de success. feud. part.*2. *quæst.*10. *num.*13. *cum plur. seq.* ubi latè fundat non aliam assignari posse rationem, quare masculi vocentur in qualibet dispositione, nisi pro conservatione familiæ alioquin sufficeret dicere absque liberis, vel absque descendentibus, & superflua essent illa verba (masculis) quod dicendum non esse, ait Præs. Doctiss. deducens ex text. *in l. si quando ff. de leg.*1. *cum concord.* & solvens argumenta, quæ pro parte contraria possent adduci, dicit esse maximopere considerandam qualitatem masculinitatis, ex qua agnationis favor contemplatus secernitur, & propterea Joann. Baptist. Cost. *de jur. & fact. ign. num.*34 *&* 38. ait, quod conjectura sufficiens conservationis familiæ, est posuisse masculos in conditione, quod sequitur Molina *lib.*3. *de primogen. cap.*5. *num.*37. sequitur Marta *de success. part.*1. *art.*2. *quæst.*1. *num.*15. & D. Pratus *tom.*1. *cap.*4. *à num.*5. *cum seq.* omnino videndus decisum referens, qui etiam *cap.*6. *a num.*11. *cum seq.* docet, quod expressio masculinitatis tantum, operatur, ut prospectum sit agnationi, & familiæ, quæ per masculos conservatur, ut benè Bald. *in d. cap.*1. *tit. quemadmodum ad filios pertinet num.*3. quem ibi sequitur Alvar. idem Bald. *in d. l. maximum vitium num.*2. *Cod. de lib. præt.* Soccin. *cons.*22. *lib.*3. Ruin. *cons.*11. *num.*15. *lib.*2. Paris. *cons.*8. *num.*9. *lib.*3. Soccin. jun. *cons.*13. *num.*8. *& cons.*108. *num.*4. *lib.*3. nam qualitas masculinitatis ostendit præcisam, & enixam mentem testatoris conservandi bona in cognatione, Abb. *cons.*54. *n.* 3. Gabriel, Mantica, & alii, quos sequitur D. Pratus *d. c.*6. *n.*11. *cum seq.*

Neque dicatur secundò, quod quando testator vocat 37
simpliciter propinquos, vel proximos, aut proximiores, intelliguntur vocatæ fœminæ, per text. *in l. proximum ff. unde cognati*, *& in* §. *non tamen*, *juncto* §. *cæterum institut. de legit. agnat. success.* Fusarius *quæst.*366. *à num.*2. *cum seq.* dicens, eos, in specie loquutos, quod admittatur fœmina ad fideicommissum relictum proximis, propinquis, vel proximioribus, unde licet Peregrin. *de fideicomm.* Magister *art.*25. *num.*47. *ver. sed hos*, dicit, quod quando testator vocat proximiorem, intelligitur de masculo, non de fœmina, & ait quod comprehendit masculos, exclusis fœminis, adhuc proximioribus, quod etiam dixit idem Peregrin. *dict. art.*25. *num.*48. *in fin.* quem Peregr. post alios sequutus fuit Fusar. *quæst.*311. *num.*22. qui ait similiter, si post masculos testator vocavit proximiores de domo, vel de agnatione, vel de familia, licet non esset dictum masculinæ, fœminæ non essent admittendæ ad exclusionem agnatorum masculorum remotiorum, & allegat Fusarius, Soccin. sen. Curt. sen. Ruin. Cravett. Bursatt. Menoch. Peregrin. Soccin. jun. Simon. de Petr. Gabr. & alii, tamen idem Fusar. *quæst.*336. *num.*24. *ex illa decis.* Rot. Rom. *de guidat.* apud Farinac. *decis.*282. *part.*2. & post suum *cons.*15. & idem Fusar. *quæst.*499. *num.*10. contrarium dicit ad favorem fœminarum, non obstante vocatione proximiorum de domo, &c.

Respondeo enim ad argumentum, quod quando fœmi- 38
na est descendens tunc sive sint vocati proximiores simpliciter, sive cum illo addito de domo, vel de familia testatoris, semper venit admittenda, prout concludunt DD. qui in argumento contrario adducuntur, & sic judicavit Rota Romana *in decis. sup. report.* & facit text. *in leg. voluntas*, *Cod. de fideicomm.* quem procedere in filia, quæ dicitur de familia testatoris, & patris, non autem in alia fœmina transversali, ut post Corn. & alios dicit Osasch. *d.*127. *num.*6. *vers. tertio*. Respondetur, si verò fœmina sit collateralis, seu transversalis, tunc procedit opinio nostra, ut fœmina excludatur, cum fuerint vocati proximiores de domo, vel de familia testatoris, & secundùm quam judicavit Senat. Pedem. teste Osasch. *dict. decis.*127. & & Thes. *dict. decis.*37. ad quam distinctionem licet non advertat Fusar. tamen in judicando, & consulendo ab ea judicem recedere non debere, & sic sententias prædictas esse reconciliandas, scripsit post alios Cens. ad Peregrin. *art.*26. *fol.*142. *in impress. Venet.*

Neque dicas tertiò, quod verbum illud succedat mascu- 39
lus, comprehendit omnem masculum, etiam ex fœmina, ergo multò magis fœminam ex masculo, conseq. patet, antecedens probatur ex Raud. *de analog. lib.*1. *cap.*35. *numer.* 32. ex Surd. *cons.*244. *num.*21. *vol.*2. Farinac. *d.*29. *numer.*4. *part.*2. *in noviss.* Simon. de Petr. *lib.*2. *de interpret. ult. volunt. interpr.*4. *dub.*2. *fol.*2. *à num.*34. unde non potest restringi ad solos masculos agnatos, sed ita simpliciter prolatum est accipiendum, juxta omnem sui latitudinem, ut bene Soccin. *cons.*10. *num.*4. inter consilia feudalia Curt. jun. *cons.*1. *num.*1. *& seq. lib.*1. Peregrin. *dict. art.*26. *numer.*10. Aldobrand. *cons.*5. *num.*26. Surdus *decis.*210. *num.*8. secus est, quando dictum verbum suam naturam amitteret, & restrictivè significaret masculorum agnatorum speciem tantum, putà si dicatur succedat masculus agnatus, Menoch. *cons.*173. *num.*23. *vol.*2. Surdus *cons.*494. *num.*7. *tom.* 4. idem Raud. *de analog. lib.*1. *cap.*16. *num.*47. Anton. Faber. *de error. tom.*2. *decad.*28. *err.*8.

Quod confirmari posset per adversarios, quia verbum 40
masculus in sui naturali significatione, & sensu acceptum, sive naturaliter, & verè intellectum, comprehendit masculos ipsos ex fœminis, & fœminas ex masculis, quia verba testamenti, & alterius dispositionis verè, & naturaliter, sive in naturali significatione, non autem civiliter, sive non civili significatione accipienda esse, docet textus *in l. fin. C. de his, qui ven. ætat. impet.* ubi communiter scribentes, Calder. *cons.*376. alias 47. *de test.* Alex. *cons.*1. *vol.*1. Bald. *cons.*14. *lib.*4. *& cons.*373. *num.*8. *lib.*1. Cravett. *cons.* 271. Roman. *cons.*82. Simon. de Petr. *lib.*2. *interpr.*3. *dub.* 20. *fol.*1. *num.*164. *& fol.*2. *n.*296.

In te-

41 In testamentis enim, quod sensus naturalis sit accipiendus in dubio, non autem civilis, aut fictus, & verba testatoris ad naturalem, non ad civilem intelligentiam, in dubio sint referenda, dixit Cephal. *cons.82. numer.71. & cons.11. num.13. lib.1.* Casanat. *cons.59. num.10.* Raud. *de anal. cap.1. num.12.* ubi ait, quod verba, quæ dupliciter accipi, & intelligi possunt, per prius scilicet & per posterius, si simpliciter proferantur, per prius, & naturaliter sunt intelligenda, non autem civiliter, & per posterius, idem dicit Raud. *de analog. cap.10. num.15.* & id maximè procedere in materia fideicommissaria, ut bene Cassan. *cons.45. & 48. n.35.*

42 Respondetur enim primò ad argumentum, & confirmationem partis adversæ, quod dispositio quæcumque semper intelligi debet secundùm communem usum loquendi, & in proprio litteræ sensu sunt verba intelligenda non civiliter, & secundùm subtilitates juris, aut secundùm communem ipsum loquendi usum, ut ex pluribus dicit Ludov. Cassan. *cons.58. num.20.* Menoch. *cons.215. num.66. & seq. lib.3.* Molin. *de primog. in proœm. num.5.* cum ergo verbum illud *masculus* duplicem habeat sensum, atque intelligentiam, alterum naturalem, qui comprehendit omnem masculum agnatum, aut cognatum, & alterum civilem, qui solùm masculum agnatum per lineam masculinam complectitur, *l. non facilè, §. cognationis, ff. de grad.* fœmina ergo ex masculo fictione juris masculus dicitur, & civiliter, non verò naturaliter, latè Mantic. *l.8. de conject. tit.18. num.42.*

43 Neque de fœmina ex masculo potuit testator cogitare, quia erant alii masculi, propriè, & tales subtilitates juris, non omnibus DD. sunt notæ, cum non sint casus tam noti, neque tam faciles, neque tam clari, ut non habeant contrarias sententias, non solùm diversorum DD. sed etiam eorumdem multorum, quorum aliqui mox unam, mox aliam sectati sunt sententiam, ut patet apud DD. cit.

44 Unde Cardin. Mantic. *lib.8. tit.11. num.7. & 8. & lib.11. tit.15. num.20.* dixit, quod aliud est ex mente testatoris, quia ea attenta nec masculus ex fœmina, nec fœmina ex masculo admitti debet, quando dispositio est facta favore masculorum, & ideò dicit Mantic. pluries contrarium practicasse attenta mente disponentis, quia mens testatoris aliud vult, licet aliter conetur discrepantes opiniones concordare, Anton. Faber *de error. decad.8. n.4. & error.10. n.7.* quem rejicit Castill. *tom.6. controv. c.132. n.50.*

45 Immò Alexan. *cons.53. lib.6.* quem sequitur Mejer. *part. 2. q.6. n.417.* Castill. *tom.6. c.141. n.13. in fin.* proposuit factum, in quo dixerat testator, ut si de Bartholomæo non remaneret hæres per lineam masculinam, &c. quærunt DD. cit. an filia dicatur esse de linea masculina, & resolvit Alexand. *n.5.* quod filia Bartholomæi non comprehendebatur appellatione hæredum lineæ masculinæ dicti Bartholomæi, & dat rationem, Castill. *ubi suprà n.14.* quia fœminæ descendentes ex masculis non dicuntur masculinæ lineæ, & modo, quo suprà declaravimus.

46 Respondeo secundò, quod successiva proximiorum substitutio cum qualitate masculinitatis, operatur agnationis favore fuisse, factam dispositionem, prout operatur etiam prohibitio restricta alienationis, Cephal. *cons.31. num.53. ibi, & prohibuit alienationem,* Mantic. *de conject. lib.6. tit. 15. num.13. ver. illud vero non recipit dubitationem,* Rota coram Corrado meritissimo Datario, in Bonon. fideicom. de Barber. 5. Decembris 1650. de qua Andr. Cens. *in addit. ad Fratrem, decis.17. num.7.* vocatio enim masculorum facit, ut habita sit ratio agnationis, præsertim quando vocatur linea masculina, vel proximior ex ea, ut latè Molin. *lib.1. c.6. n.38.* ubi additio alios cumulat, quibus addo Mejeres *p.2. de major. q.6. n.60. & q.7. n.44.* Simon de Præt. *interpret.3. dub.1. fol.11. n.54.* ergo talis qualitas masculinitatis non videtur aliud posse significare, nec quod propter aliud sit posita, nisi ut provideatur descendentibus masculis ex linea masculina, Fusar. *cons.192. num.29.* ubi refert 24. DD. ita tenentes, & esse magis communem, ut fœmina etiam agnata excludatur, Fusar. sequitur Rota in Tiburt. fideicomm. coram Arguelles 14. Januarii 1647. apud Cens. *decis.31. n.6.* & eadem Rota in Romana fideicomm.

47 de Carpianis coram Verospio 13. Januarii 1651. quæ dicit, quod in concursu masculorum, debent præferri fœminis etiam agnatis, quantumvis non esset habita ratio agnationis, quæ decisio est apud Cens. *decis.40. n.10. cum seq.*

48 Propterea Reg. de Ponte *cons.45. in princ. col.1.* ait quod si fideicommissum sit factum ne bona alienentur, sed masculos vocando, si fœmina sit proximior testatoris, & masculus remotior hic admittitur, quamvis remotior, Thor. *litt. F, tom.1. fol.121. col.1.* & sic procedit *cons. Rovit. 57. tom.1.* ibi enim non vocavit testator proximiores de linea masculina, sed proximiores simpliciter, de quo patet in facto, de quo ibi, & quod concurrebant filii sororum utrimque conjunctarum cum aliis in remotiori gradu consuluit pro filiis sororum, quæ erant utrimque conjunctæ, tum testatori, tum hæredi gravatæ, unde nihil facit contra nos.

Quando ergo fideicommissum, seu dispositio est ordinata pro conservatione bonorum in familia, tunc fœminæ, sive nuptæ, sive innuptæ censentur omnino exclusæ, ut post communem Scholam DD. dixit Doctiss. Altograd. decisum referens *cons.92. à num.54.* Viv. decisum referens *decis.10. part.1.* & sic practicatum Romæ, Mirandulæ, & alibi dicit Amiciss. Altograd. *ubi suprà num.54.* & in nupta extra familiam DD. dicunt non dici amplius de familia patris, ut bene Ostasc. *dict. decis.127. num.1.* Bim. *cons. 230.* Menoch. *cons.197. num.47. & seq.* cui potius ipsa est finis, & transit in familiam viri, de cujus familia nuncupatur, & si dicas fœminas conservare familias sua vita durante, dico id esse verum quoad nomen, sed non quoad effectum à testatore consideratum, nam ipse voluit conservari agnationem per divitias, sine quibus familia sordescit, at certum est appellatione hujus familiæ per divitias conservandæ, non venire fœminas, sed solùm masculos, qui soli earum dignitatem, & nobilitatem, mediantibus fortunæ bonis sustinere dicuntur, ut post Gaball. Port. Menoch. Honned. & alios decisum refert D. Altogradus *cons.92. n.56.* 49

50

Immò idem amiciss. Lelius Altograd. *tom.2. cons.80. à num.80. cum seq.* mordicus dicit post alios, quos allegat fœminam ex masculo descendentem non esse in linea masculina, & ex pluribus dixit Rota coram Durano *d.300.* & decisum per doctiss. Mart. Venturin. refert D. Altogradus *n.83.* nam dicitur finis lineæ masculinæ exclusivè, non autem inclusivè, ideoque non censetur esse in linea masculina, Gratian. *c.901. num.28. & 29.* & in puncto dixit Rot. *d.304. p.6. recent. & d.217. tom.1. recent.* sequitur Joann. Franc. Andriolus *tom.2. c.139. per tot.* 51

Et in hoc sensu procedit, quod ait Reg. Capyc. Latr. *d.4. à num.11.* quod fœmina ex masculo dicatur de linea masculina exclusivè, non inclusivè, & nonnisi in ordine ad successionem, non in ordine ad fideicommissa, de quibus in præsenti, & ipsemet Reg. *decis.103. num.13.* ait, fœminas familiam non conservare, sed masculos, & quod vocatis masculis sint penitus exclusæ, & *decis.108. num.73. cum seq.* 52

Dom. Reg. Marcian. *disp.4. tom.1. à num.13.* exclusionem fœminæ sufficientem esse conjecturam dicit conservandi agnationem, quia fœminis, non conservatur agnatio, sed finitur, *l. familiæ ff. de verb. signif. §. cæterum, & §. media inst. de leg. agn. succ. l. pronunciatio §. fin. ff. de verb. signif.* Bald. *cons.473. lib.5.* ergo cum in præsenti sint vocati proximiores de linea masculina ipsius testatoris, erit omnino exclusa Angela, &c. & D. Cons. Hodierna *tom.1. var. cap.11. à num.24.* ait, fœminas admitti ad fideicommissum quando ratio agnationis, non esset habita, in præsenti verò est habita ratio agnationis, tum quia dixit proximior de linea masculina, tum quia prohibuit, ne bona alienentur, & D. meus Cons. Rocchus *resp.45. tom.1. n.27.* post alios, quos allegat, ait, quod fœminæ non excluduntur in præsenti, quia non sunt agnatæ, sed quia non sunt aptæ conservare agnationem, & plura jura bene inducit ad hoc, & licet D. R. Capyc. Latr. *decis.128. tom.2. à n.45.* videatur dicere solam nominationem masculorum non inducere affectum conservationis agnationis, tamen hoc non est applicabile ad casum nostrum, quia in præsenti est etiam inducta prohibitio alienandi, ergo, &c. sequitur Cyriac. *c.283. à n.1. cum seq.* 53

54

55

Neque dicat quis, quod prohibitio alienandi operatur conjecturam conservandi bona in familia, & sic masculos præferendos esse fœminis, quando est prohibitio alienandi extra familiam, quia hæc de jure arguit fideicommissum ad beneficium aliorum de familia, juxta textus *in l. filius famil. §. Divi il 2. ff. de leg.1.* Menoch. *cons.333. numer.15. vol.4.* Petra *de fideicomm. quæst.5. num.5.* & oportet, ut sit directa prohibitio ad quoscumq; successores in perpetuum, cum dictione semper, ut benè Ruin. *cons.123. num.8. vol.2.* 56

Dec.

Dec. *conf.*23. *& conf.*38. *&* 481. Petr. *ubi suprà num.*12. *&* 91. quando verò est relicta ad personas ipsius hæredis tantum, non egreditur ipsius personam, ex *l. cum pater*, §. *quindecim ff. de leg.*3. *l. Lucius in princ. ff. de leg.*3. ubi Bart. Ruin. *conf.*131. *& conf.*127. *vol.*2. Ripa *in d.* §. *Divi*, *numer.* 110. Kinspilt *de fideicomm. famil. nobil. c.*11. *num.*355. *& c.* 16. *n.*184. & alibi.

Respondeo retorquendo argumentum, quia in facto, de quo agimus, est expressa prohibitio alienandi, facta hæredi gravato, quia volebat testator conservari ad favorem proximioris suæ lineæ masculinæ, & sic habuit respectu D. Joann. Vincentius ad tales suos proximiores consequenter ad eos agnatos, qui masculi sunt, non ad fœminam agnatam descendentem ex masculo, quia, ut benè Fontan. *decis.*34. *in succ. fideicomm. & primog.* quatuor sunt consideranda, primò linea, secundò gradus, quia inter eos, qui sunt in eadem linea præfertur proximior in gradu, tertiò sexus, nam inter eos, qui sunt ejusdem lineæ, & gradus præfertur masculus, quartò ætas eo modo, quo explicat idem Fontan. *dict. d.*34. *tom.*1.

57 Neque tandem dicas filiam subingredi in locum patris. Respondeo enim intelligi quoad locum, seu gradum patris, non verò quoad ejus personam, ut docet communis præceptor, Bart. *in l.*1. §. *si sit nepos ff. de collat. dotis*, *& in l.*1. §. *si sit filius*, *ff. de conjung. cum emancip. lib.* Paul. de Castr. *in l. pactum quod dotale*, *num.*7. *C. de collat.* Aret. *in l. gallus*, §. *instituens*, *ff. de lib. & posth. num.*20. Alex. *conf.* 20. *lib.*1. Jas. *in l.*2. *numer.*4. *Cod. de succ. ed.* Det. *conf.*44. *num.*20. Rip. *in l. quartam*, *num.*169. *ff. ad l. falc.* Gramm. *decis.*63. *num.*50. *&* 11. Capyc. *decis.*21. *num.*6. Bolognett. *conf.*8. *num.*6. Anton. Fab. *lib.*2. *Cod. tit. de pact. defin.*14. Canc. *part.*1. *var. cap.*50. *num.*12. *& part.*3. *cap.*15. *num.*46. Mejeres *part.*1. *institut. de donat. coll.*6. *fol.*135. *num.*8. *&* 9. Reg. Tapp. *de success. Reg. Portug. num.*112. D. Reg. Merlin. *tom.*2. *cap.*4. *num.*20. & ideò reprobant Molfes. dicentem filiam fœminam subintrare, etiam quoad personam, quia illa succedit ex sua persona, gradum solùm repræsentando ex Francho *decis.*67. *num.*8. *&* 9. cum impotens sit, masculinitatis qualitatem patri inhærentem sibi assumere, ita Paul. de Castr. *conf.*47. *dub.*2. *lib.*1. Aret. *conf.*141. Soccin. *conf.*116. *num.*22. *lib.*1. *& conf.*296. *lib.*2. Det. *consult.* 308. *numer.*2. Tiraquell. *de primogen. quæst.*40. *num.*53. Costa *de patr. & nep. p.*197. Molin. *de primogenit. lib.*3. *cap.*6. *num.*49.

58 Nec contra hanc distinctionem facit locus Scevol. *in leg. gallus*, §. *nunc de leg. vell. ff. de lib. & posth.* in quo habetur, quod omnis descendens ex masculo dicitur virilis sexus, ibi, *qui testamentum faciet is omnis virilis sexus, qui ei suus hæres futurus erit*. Ergo, &c.

Respondeo enim ibi, Scevol. per prius *in eod.* §. loquutum fuisse de nepote ex filio in illis verbis, *quid ergo si filium habes*, *& nepotem nondum natum*, unde sequentia illa verba intelliguntur de nascituris masculis, cum verba sint intelligenda secundùm subjectam materiam, de qua loquitur ex *leg. insulam ff. de præscriptis verbis*, *l. stipulatus*, *ff. de usur. l. si uno*, *ff. loc. l. si olei*, ubi Bart. *Cod. eod.* Surd. *tit.*50. *de alim. num.*4. Gloritius *in resp.*9. *pro Civit. Messanæ*, *num.*7. *&* 8.

59 Unde intelliges text. *in l. voluntas*, *Cod. de fideicomm.* ubi *I. C.* asserit fœminam descendentem ex masculo dici esse de familia, & agnatione, nam ibi fit intentio de prohibitione extra familiam, & nihilominus potest fieri à fratre sorori, & sic descendenti ex masculo, ibi, *fratrem sorori donare prohibuisse non videtur*, & notant ibi, DD. *sc.* Bald. *num.*2. Soccin. sen. *conf.*227. *num.*5. *lib.*2. Det. *conf.* 287. *num.*12. Paris. *conf.*35. *num.*50. *& conf.*47. *num.*40. *&* 41. *lib.*3. Soccin. jun. *conf.*2. *num.*14. *&* 16. *lib.*2. Gabr. *conf.* 195. *num.*3. *lib.*1. Pasch. *part.*4. *de patr. potest. cap.*9. *à num.* 58. vera enim intelligentia est, quod fœmina ex masculo est de familia, sed non conservat illam, ut post alios Pasch. *dict. cap.*9. *num.*56. unde dicunt DD. quod vocato cippo, quo casu secundùm communem sententiam non solùm comprehenditur familia, sed illius, etiam conservatio, ut ex Corneo *conf.*55. *num.*5. *l.*1. *& conf.*26. *num.*5. *lib.*4. Honned. *conf.*75. *num.*8. *lib.*1. Durand. *de arte test. tit.*5. *caut.*22. Fusar. *quæst.*348. & aliis apud eos tali casu fœmina non admitteretur, & si descendens ex masculo, ut post antiquiores notant Peregrin. *de fideicomm. art.*22. *num.*24. Mantic. *de conject. lib.*8. *tit.*12. *num.*16. Intrigl. *de substitut. quæst.*79. *num.*13. *& quæst.*83. *num.*29. Fusar. *ubi suprà*, *num.*6. Vivian. *opin.*850. *num.*50. *& lib.*1. *decis.*10. *num.*7. *&* 9. Carroc. *d.* 41. *num.*14. Farinac. *part.*1. *decis.*130. *&* 503. quia testator in præsenti non solùm consideravit familiam, sed etiam conservationem ipsius.

Ideoque text. *in dict. l. voluntas*, agit de fideicommisso contraventionis, idest in casu alienationis extra familiam, sub qua prohibitione non continebatur soror descendens ex masculo, cum illa diceretur de familia, secus esset in fideicommisso absoluto respiciente conservationem familiæ, tunc enim non daretur locus dispositioni *dict. leg. voluntas*, ut post infinitos scripserunt Surd. *conf.*96. *num.*97. *lib.*1. Simon de Petr. *conf.*161. *num.*14. & sequitur Menoch. *conf.*197. *num.*48. *&* 49. Peregrin. *conf.*23. *num.*10. *lib.* 3. *& de fideicomm. art.*25. *num.*47. Intrigl. *de substit. cent.*4. *quæst.*853. *num.*4. latissimè Fusar. *quæst.*32. *per tot.* & propriè *à num.*10. 60

Exclusa verò fœmina propinquiori, censentur quoque exclusæ fœminæ remotiores, ne melioris conditionis sint, quam fœminæ, propinquiores magis dilectæ, *argum. l. si viva matre C. de bon. mat.* Fulgos. *conf.*18. *& conf.*38. Peregrin. *de fideicomm. art.*25. *num.*44. declarata per Ludovic. Cassan. *conf.*38. *à num.*107. *cum seq.* 61

Superest videre, si testator vocat proximiores, de quibus intelligatur de proximioribus testatoris, an hæredis: prima sententia docet, quod attenditur proximitas testatoris non gravati, ex *gl. in l. is*, *qui quam plures ff. de leg.*30. Bart. *in l. si cognatis*, *ff. de reb. dub. & in l. hæredes mei*, §. *cum ita in fin. ff.* ad Trebell. Bal. & alii *in l. cum ita* 32. §. *in fideicomm. ff. de leg.*2. Giurba *ad consuet. Messanæ*, *cap.*11. *gloss.*6. *num.*16. Covarruv. *pract. qq. cap.*38. *num.*3. Simon de Petr. *lib.*5. *de interpret. ult. volunt. interpret.*3. *dub.*4. *fol.* 3. *num.*35. Cardin. Mant. *lib.*8. *tit.*12. *num.*30. *&* 31. Facchin. *lib.*4. *cap.*85. Crass. *in* §. *fideicomm. quæst.*11. *& quæst.* 18. Cevall. *quæst.*398. Molfes. *part.*4. *quæst.*65. Det. *conf.*1. *&* 549. Alex. *conf.*213. *vol.*1. *& conf.*30. *vol.*5. Rovit. *conf.*50. *lib.*1. Thes. *decis.*64. Barzius *d.*2. Puteus *d.*133. *part.*3. Peregrin. *d.*5. *&* 132. Gratian. *cap.*493. *numer.*13. *cum seq.* ubi arguit contra Rot. Rom. pro contraria opinione sententem, Anton. Fab. *lib.*6. *C. tit. de verb. signif. def.*6. Reg. Cap. Gal. *tom.*1. *controv.*11. 62

Secunda sententia est pro proximioribus gravati, ita Soccin. *in d. l. si cognatis num.*30. *ff. de reb. dub. & in d. leg. hæredes mei*, §. *cum ita num.*21. *ff. ad Trebell. & conf.*249. *lib.*2. *& conf.*86. *num.*11. *lib.*3. *& conf.*51. *num.*31. *& conf.* 73. *num.*13. *lib.*4. Soccin. jun. *conf.*126. *lib.*1. Jul. Clar. *in* §. *testam. quæst.*76. Marzarius *de fideicomm. part.*2. *quæst.*35. *& conf.*1. 15. *&* 28. Viv. *opin.*848. Trentacinq. *part.*4. *de substitut. cap.*12. *& part.*5. *cap.*9. Molina Theolog. *disput.*620. Cancer. *lib.*1. *cap.*1. *num.*59. *& lib.*3. *cap.*21. *numer.*331. *& seq.* Castill. *lib.*3. *cap.*19. *num.*140. *cum seq.* Peregrin. *art.*20. Fusar. *quæst.*484. qui ait, quod hanc opinionem sequitur Rot. Roman. & sequitur Anton. de Amato *tom.*1. *resolut.*10. Viv. *d.*295. Rot. *decis.*72. *part.*1. *in noviss. & decis.*470. *part.*1. *& decis.*671. *part.*2. *in recent.* latè Barbat. *de fideicomm. part.*2. *cap.*20. & plures Rot. *decis.* affert Buratt. *decis.*107. *tom.*1. 63

In præsenti verò proximitas testatoris attendi debet, quia ita expresse dixit proximiorem ejusdem testatoris, ut bene Crass. *in d.* §. *fideicomm. quæst.*18. *num.*3. Barbat. *part.*2. *cap.* 4. *num.*18. nec desunt, qui dicunt, quod si testator vocat proximiorem de agnatione sua, vel de parentela sua, vel de linea sua, tunc venit proximior agnato gravato, quia dictio (De) significat causam proximam, & originem immediatam, Surd. *conf.*120. *num.*9. post Bald. & alios per ipsum allegatos, quos etiam refert Amat. *resol.*30. *num.*58. Barbat. *part.*2. *c.*4. *n.*52. 64

Omni ergo jure sperant Clientes mei excludi Angelam, tum quia non est de linea, tum quia vocantur proximiores, tum quia cum qualitate masculinitatis, tum quia fuit habitus respectus ad familiam conservandam, tum quia fictione juris esset de familia masculina, sed numquam de linea, tum quia sic communiter DD. asserunt Tribunalia, sic practicarunt, &c. Sed hæc omnia dicta sint sub censura tot Supremorum Senatorum, & meorum Præceptorum, quorum purgatissimis ingeniis hæc omnia submitto.

Hæc causa transactione fuit finita.

D I-

DISCEPTATIO LVIII.

SUMMARIUM.

1 *Catonis sententia de fœmina, expenditur.*
2 *Fœmina infelix hominis adjutorium, malorumque artifex.*
3 *Fœmina ex masculo originem trahens, an comprehendatur in linea masculina?*
4 *Fœmina locum sibi tantum vindicat, quando descendit à masculo recipiente, & lineam incipiente.*
5 *Linea descendentium ab aliquo, incipit à primo.*
6 *Idem judicatur de ipso principio principiante, ac de his quæ sequuntur ab eodem principio.*
7 *Linea in hac facti contingentia duplex considerari debet, masculina scilicet, & fœmina.*
8 *Fœmina, filiorum appellatione, attenta sui natura, & proprietate, non venit.*
9 *Nec vocata posteritate, venit.*
10 *Nec sub nomine familiæ intelligitur.*
11 *Nec domo substituta concurrere potest.*
12 *Nec sub Cippi Domus nomine continetur.*
13 *Nec in ordinem agnatorum referri debet.*
14 *Multo minus sub nomine proximiorum de agnatione, vel de familia, vel de domo vocata censetur.*
15 *Nec sub descendentium per virilem sexum, nomine venit.*
16 *Nec sub vocatione generationis masculinæ comprehenditur.*
17 *Postremò nec lineæ masculinæ appellatione venit.*
18 *Tribunalia masculis semper faverunt licèt remotioribus pro fœminis excludendis proximioribus.*
19 *Fœmina uxorata, jus agnationis ipso jure amittit.*
20 *Privilegium concessum Patris & filiis, non competit filiabus conjunctis quæ è familia & domo patris exierunt, & de familia & domo viri factæ sunt.*
21 *Fideicommissum, quod masculina linea, absque dubio agnatis relictum censetur.*
22 *Voluntas Testatoris in fideicommissis primum locum obtinet, & tamquam regina dominatur.*
23 *Voluntas imperfecta, etsi non sit voluntas, ex ea tamen sumitur conjectura probabilis ad voluntatis declarationem.*
24 *In dubio is præfertur, ad quem testator majorem habuit affectionem.*
25 *Voluntas defuncti probatur ex consuetudine loquendi.*
26 *Ex consuetudine familiæ testatoris, in testamentis semper agnationi favere, percipitur conjectura ad declarandam testatoris voluntatem.*
27 *Voluntas testatoris in substitutionibus est regulanda secundùm voluntatem quam demonstravit in institutione.*
28 *Exclusio fœminarum testatori propinquarum in fideicommisso, in quo agnati vocantur, arguit exclusionem aliarum remotiorum.*
29 *In Italia ex statutis & familiarum consuetudine habetur ratio agnationis ad exclusionem fœminarum.*
30 *In dubio interpretatur id quod vero similius est.*
31 *Voluntas testatoris duobus modis interpretari potest.*
32 *Voluntas testatoris vero similis etiam sequenda est.*
33 *Legum præsumptiones rebus non vero similibus aptari non debent.*
34 *Verisimilitudo dicitur cognata naturæ.*
35 *Vnusquisque naturaliter studet familiam suam conservare.*
36 *Ordo rationis naturalis postulat, priùs vocari masculos quàm fœminas.*
37 *Omnis dispositio restringitur secundùm causam antea explicatam vel cogitatam.*

ARGUMENTUM.

Fœmina quando comprehendi intelligitur in linea masculina, & quando attenta sui natura & proprietate, vocatione filiorum, posteritatis, familiæ domus, &c. veniat? Voluntas conjecturata & verosimilis quid sit? Ordo rationis naturalis postulat ut priùs vocentur masculi quàm fœminæ.

PRO

Illustriss. Duce Sancti Angeli Fasanellæ,

CVM

Francisco de Marinis.

Veram nunc scio Catonis Uticensis sententiam, Si 1
absque fœmina Mundus esset, nostra conversatio non esset absque diis; Illa enim semper damnosa, à quo nomen sumpsit, Parcis succumbendo domum totam mœrore plenam facit, Muliebri postea ætate potita, eam bonis decapulat, Paternas opes in alienam asportando familiam. Semper exitiosa, nam si incomitata, uti altera noctis, & Erebi filia, in familia persistit, statim eam missam facit, si masculorum comitatu eos de fortunis deturbat.
O infelix hominis adjutorium, malorum artifex optimus 2
ab Euripide in Medea, & *à glossa nostra in l. pater Severinam, in fin. ff. de condit. & demonstr.* meritò vocatum; Quo sane, ipse ultro, caruisset, cum ei alio adjumento non fuerit, quam eum in culpæ ruinas agere; Nec mirum si familiæ exitum expediat, dum universalis exitii initium fuit. Ex quo exitum semper malè ominatur; Ipsam enim agnationem absolvere decretum reliquit Justin. *in §. cæterum, & §. media autem, de legit. agnat. success.* Lineæ paternæ finem imponere litteris prodidit, Paul. *in l. Iur. cons. §. cognitionis origo, ff. de grad.* Nullam sibi familiæ claritatis partem relinquere dixit Ulpianus *in l. fœminæ, ff. de Senator.* Domum evertere legimus *Prov.* 14. ac demum propriæ familiæ finem esse annotavit idem Ulpianus *in l. pronunciatio in fin. ff. de verb. signif.*

Nullius æstimationis certè sexus est, Deo nihil suæ imaginis, illi tribuente, ut testatur Divus Ambros. *in 1. ad Corinth. ad cap. 2. ex Genes. cap. 2.* & habemus 33. *quæst. 5. Hæc imago, & mulier*; Jure optimo hominis Principatui subjectus, ac post habitus, ut *Genesis* 3. *vers.* 16. *Ephes.* 5. 22. *Petr.* 1. 3. ac legitimus 33. *quæst.* 5. *Est ordo* cum sequenti, itaut leges antiquæ coram illo ei silentium indixerint, quia ut Ambrosius inquit contra naturæ ordinem, & legis *Genesis* 3. est, ut in conspectu hominis fœmina ei subdita loquatur 1. *Cor.* 14. Tacita enim fœmina est bona semper, quàm loquens, Plaut. *in Rudente.*

Quomodo igitur nunc fœmina ista, & si à masculis ge- 3
nus ducens, illis existentibus, quamvis in gradu remotiori, audere poterit non solùm os aperire, sed successionem appetere vocantis proximiores de linea masculina.

Quid si legum oracula consulere velimus, & J. C. fidem implorare; In quæstione illa, quam agitant, an fœmina ex masculo originem trahens, comprehendatur in linea masculina, ni velimus opinionem eorum illam excludentium amplexari, qui numero, atque authoritate antesignani eam communem faciunt, ut Alciat. *in l. Gallus, §. nunc de lege, num.* 11. *ff. de lib. & posth.* & ibi Soccin. sen. *num.* 3. & Ruin. *num.* 1. Castrens. *in l. si maritus, nu.* 4. *C. de procur.* Curt. jun. *in l.* 1. *n.* 21. *C. unde vir. & uxor. & in leg. qui se patris n.* 77. *C. unde liberi*, Alciat. *in l. cognoscere*, §. 1. *in fin. ff. de verb. signif.* Crotus *in l. filiusfamilias*, §. *divi num.* 10. *ff. de leg.* 1. & ibi Ferdin. Loard. *n.* 61. Paul. de Castro *cons.* 190. *lib.* 2. Alexan. *cons.* 43. *num.* 6. *lib.* 3. & *cons.* 53. *num.* 6. *l.* 6. Soccin. sen. *inter cons.* Curt. jun. *cons.* 40. *col.* 5. Gozad. *cons.* 87. *num.* 15. Bero *cons.* 77. *num.* 19. & *cons.* 116. *num.* 9. *lib.* 2. Cravett. *cons.* 250. *num.* 3. ac plerique omnes relati, ac sectati à Menoch. *cons.* 205. *num.* 20. *lib.* 3. & *præsumpt.* 91. *lib.* 4. Peregrin. *de fideicomm. art.* 26. *n.* 30. Fusar. *de substitut. quæst.* 346. *num.* 12. 26. & 31. & novissimè à D. Reg. Rovit. *cons.* 16. *vol.* 1. eam similiter communem asserente.

rente. *Sed contrariæ adhærere sententiæ*; nonnè ipsam etiam rejici debere comperiemus?

4 Cum illa solùm locum sibi vindicet, ut pro opinionum concordia unanimiter asseverant DD. teste Peregr. *loc. cit. num.*29. & Fusar. *num.*39. Quando descenderet à masculo recipiente, & lineam incipiente, quæ à suo capite in ipsam continuaretur, non quando in ea illa finem alia initium faceret ex mente *gloss.* & Bald. *in d.* §. *nunc de lege*, ut si descenderet ex filio alicujus recipientis, seu filio hæredis gravati sub conditione restitutionis descendentibus per lineam masculinam, nam tunc quia descendit per lineam masculinam illius filii, à quo illa incipere dicitur rectè in

5 eam includi debet; linea enim descendentium ab aliquo, incipit à primo, *cap. quod dilecto, & cap. fin. extra de consanguin. & affin. cum gloss.* Ceterum ni inveniretur in aliqua linea jam incepta, etiam si essemet filia testatoris ex sententia, Gratian. *discept. forens.*901. *tom.*5. etiam si esset illiusmet recipientis filia, seu hæredis gravati, authoritate Alex. *in cons.*43. *num.*6. *in* 3. quod est repetitum *cons.*53. *in* 6. nullatenus in masculina linea est admittenda, quia etsi descendat per virilem sexum, non tamen descendit per lineam masculinam, Soccin. *inter consil.* Curt. sen. *cons.*40. *col.*5. *ad medium, vers. confirmatur & quarto num.*12. Crot. qui de communi *in l. filiusfamil.* §. *Divi, num.*10. *in fin.* & ibi Loaz *num.*67. *ff. de leg.*1. Paris. *cons.*74. *numer.*2. *lib.*3. *& cons.*22. *num.*44. *&* 45. *eod. lib.* ubi etiam testatur de communi Alciat. *cons.*13. *num.*12. *lib.*3. Ruin. *cons.*208. *numer.*7. *lib.*1. *& cons.*126. *num.*13. *eod. lib.* Ugo *cons.*120. *num.*4. *ad fin.* prout etiam latè comprobat Simon de Petr. *de interpr. ult. volunt. lib.*3. *fol.*11. *num.*54. *cum seq. fol.*292. Peregrin. *de fideicom. art.*26. *num.*28. *& num.*29. *vers. hoc circa ista major. nostrorum, & numer.*30. *fol.*250. Palaez *de major. part.*2. *quæst.*7. *num.*44. & Cald. *de nominat. emph. lib.*2. *quæst.*24. *numer.*85. 86. *&* 91. Cùm alterius lineæ principium sit, Menoch. *cons.* 625. *num.*9. *in fin. &* 11. *vers. tertio suffragatur in fin. lib.*7. *& cons.*326. *num.*86. de qua absque dubio judicari debet,

6 Thes. *d.*37. *num.*8. *in fin.* cum idem judicetur de ipso principio principiante, sicut de his, quæ sequuntur à dicto principio, prout etiam idem juris est in causa, sicut in causato, immò potentius, Gozzadin. *cons.*87. *numer.*15. adeò ut eadem non possit in duplici linea contineri, eo magis quod linea masculina, quoties ab aliquo acquirente initium non repetit, statim mortuo patre extinguitur, & sic filia est finis lineæ masculinæ exclusivè, non autem inclusivè, cum in alia includatur linea, Menoch. *consil.*205. *num.*28. *lib.* 3. post Mar. Salam. *in l. gallus*, §. *nunc de leg. in fin. ff. de lib. & posth.* & latè ostendit Cald. *de nominat. emphyt. lib.*2. *qu.* 24. *num.*91. *in pr. & num.*92. *post med. vers. quamobrem cum filia*, ut specimen habemus in marito, qui uti principium affinitatis judicatur uti affinis, Cyn. Castr. Jason *alii in l. maritus, Cod. de procurat.* Alexan. *in l. gallus*, §. *nunc de lege, num.*3. ubi Socc. *numer.*4. *ff. de liber. & posth.* Cald. *de nom. emphyt. lib.*2. *quæst.*24. *num.*86. *ad med. vers. quod sane argumentum.*

7 Linea enim in hac facti contingentia, duplex considerari debet, masculina, & fœminina, ut notat Cuman. *in cons.*2. *num.*6. (Nec ambiguum habemus effectivè, an contentivè illam intelligendam esse, semper namque vocatur linea masculina contentivè accipi debere, post multos dixit Fusar. *de substitut. quæst.*345. *num.*18.) illa quidem à masculo incipit, ista à fœmina; statim namque quod illa hoc cosmico jubare potitur, in fœmineo se referendo sexu, natura nihil ei veritatis tribuente, ab illa prorsus se abducit, nec quidem patrium stipitem retinendo, sic declarante Paulo *in leg. Jurisconsultus*, §. *cognationis origo, ff. de gradibus*, itaut diversum constituendo genus, diversam constituit lineam; ipsa primum punctum in illa formante, secundum Mathematicos; in eam proculdubio se admittit, sic asseverante Paul. de Castro *in l. maritus, Cod. de procur.* cum à primo puncto incipiat linea, non à secundo, immò volens penitus non solum à masculino nomine, sed ab ejus conjunctione se eripere, ab agnatione decedit, Imperatoria decretatione *in* §. *media autem de legit. agnat. success.* ac ejus vice novam constituendo; Cognationi initium dat, inquam se introducit, quapropter in cognatorum ordinem referri debere, notabiliter post Castr. scripsit Curt. jun. *cons.* 172. *num.*5. *&* 152. *num.*13.

8 Nec mirum dum fœminam, nec filiorum appellatione, attenta sui natura, & proprietate venire, constans est nostrorum sententia, inter quos Bart. *in l.*1. *ff. de verb. signific.* Dec. *in l. fœminæ col. ff. de reg. jur.* Rustic. *in l. cum avus lib.*6. *cap.*10. *num.*15. *de condit. & demonstrat.* Honded. *cons.* 12. *num.*2. Tiraquell. *de retract. consangu.* §. 1. *gloss.*9. *numer.* 178. ut post multos firmat Jo. Bapt. Larrea *decis.* Granat. 53. *numer.*11. *tom.*2. Masculinum enim non concipit fœmininum ex propria significatione, sed ex interpretatione, *leg. justa interpretatione de verbor. signific. leg. pronunciatio in princ. eod. tit. l. hæc autem satisdatio, ff. de adopt. leg. cum in adoptivis*, §. *penult. C. de adopt.* Bart. *in l. si quis in tantam num.*4. *C. unde vi*, Soccin. jun. *in cons.*71. *num.*8. *vol.*4. Itaut nec fratrum vocatione contineri, scripserunt Corn. *cons.*271. *num.*9. *lib.*4. Curt. sen. *cons.*9. & Fusar. *de substit. quæst.*349.

Nec vocata posteritate venire, sensit Alex. *cons.*160. *num.* 4. *lib.*2. & Anchar. *cons.*339. *col.*1. 9

Nec sub nomine familiæ intelligi, posteris prodiderunt Corn. *cons.*26. *numer.*4. *vol.*4. *& in cons.*41. *num.*6. *eod. vol.* Ruin. *in cons.*24. *num.*5. *vol.*2. & Paris. *in cons.*63. *num.*10. *in fin. vol.*2. 10

Nec casata ad successionem invitata convenire posse defendit Odd. *cons.*46. *num.*54.

Nec domo substituta concurrere posse, probarunt Corn. *cons.*41. *lib.*4. Gozzadin. *cons.*45. *num.*10. *& cons.*29. *num.*6. Cravett. *cons.*800. *col.*2. Rimin. jun. *cons.*835. *num.*27. *lib.*7. Surd. *cons.*46. *num.*27. *lib.*1. Honded. *cons.*75. *lib.*1. Intrigl. *de substit. cent.*3. *q.*83. *n.*14. Viv. *commun. opin. conclus.*835. Carocius *decis.*4. *n.*11. 11

Nec sub Cippi Domus nomine contineri responderunt Corn. *cons.*55. *numer.*5. *&* 6. *lib.*1. *& in cons.*41. *numer.*9. & Gozzadin. *cons.*79. *num.*6. Fusar. *de substitut. quæst.*348. *n.*6. & decisum refert Mantica *de conject. ult. volunt. lib.*8. *tit.*12. *num.*24. 12

Nec in agnatorum ordinem referri debere, sed cognatorum, notabiliter tradidi post Castr. Curt. jun. *cons.*272. *n.*5. *&* 152. *n.*13. relatus à Thes. *decis.*37. *n.*8. *in fin.* 13

Multò minus sub nomine proximiorum de agnatione, vel de familia, vel de domo vocatam censeri, consuluerunt Menoch. *cons.*522. *numer.*4. *& seq. & cons.*833. *in fin.* Hier. Gabr. *cons.*132. *quæst.*5. *lib.*1. Peregrin. *cons.*58. *nu.*61. *& cons.*159. *n.*13. *lib.*5. *& in tract. de fideicomm. art.*25. *n.*45. *in fin.* Pretis *de interpr. ult. volunt. fol.*293. *n.*70. *& cons.*161. *n.*28. *& seq.* Osasc. *decis. Pedem.*127. ubi dicit, hoc maxime verum in fœmina transversali, Viv. *decis.*1. *num.*1. *& seq. & num.*13. & Fusar. *de substitut. quæst.*366. *num.*24. ubi alios adduxit. 14

Nec sub descendentium per virilem sexum nomine venire, dixit Menoch. *præsumpt.*91. *lib.*4. 15

Nec sub vocatione generationis masculinæ comprehendi, absolutè scripserunt Ancharan. *cons.*359. Corn. *cons.* 190. *lib.*3. Paris. *cons.*22. *num.*26. *lib.*3. Bero. *cons.*116. *num.* 9. *lib.*2. & Pret. *de interpret. ult. volunt. fol.*293. *numer.*67. *in fin.* 16

Ac postremò in lineæ masculinæ appellatione, nullatenus venire uno ore fatentur omnes, dum per masculum, & fœminam DD. diversas secreverunt lineas teste Fusar. *cit. quæst.* 346. *n.*15. & Peregr. *d. art.*26. *n.*28. 17

Quapropter Tribunalia masculis semper favisse, licet remotioribus, pro fœminis excludendis proximioribus, quamquam per virilem sexum descendentibus, in consimili substitutione Senatus Consulta testimonium nobis perhibent, ut patet in illo Senat. Pedemont. 37. apud Thesaur. *n.*7. *&* 121. apud Osasc. & in illo Rot. coram Cardin. Mantic. Nucerina fideicomm. & coram Cardin. Lancellot. Fulginat. fideicomm. de quo per Farinac. *decis.*507. *part.*4. *diversor.* & in alio Rotæ Romanæ 203. *nu.*5. *ad medium part.* 2. *in recent.* & inquam plurimis aliis consulto omissis uti pervulgatis. 18

Quæ omnia fortius urgent adversus mulierem istam, quæ cum sit extra familiam nupta, extra patris familiam per matrimonium se transtulit, addentes ad Bal. *in l. voluntas* 4. *C. de fideicomm.* uxoratam enim fœminam jus agnationis ipso jure amittere testatur Thesaur. *dict. decis.*37. *numer.*8. *in fin.* nec illud conservare posse dixit Honned. *cons.* 75. *numer.*16. *lib.*1. cum per ejus nuptum finem imponat familiæ patris, illamque extinguat, & familiam viri augeat, Port. Imola *cons.*14. *numer.*15. Menoch. *cons.*348. *num.*31. ac omnino de illa desinat esse Bal. *in leg. fœminæ, ff. de senatorib. & in leg. maximum vitium numer.*21. *vers. Quartò, quia Cod. de liberis præteritis*, Ruin. *cons.*24. *num.* 12. *lib.*2. Crott. *cons.*13. *numer.*18. *lib.*1. & Menoch. *cons.* 397. 19

397. *numer.*48. cum efficiatur de familia, & domo viri, Bar. *in dict. leg. quoties Cod. de privileg.* Scholar. *lib.*11. Riminal. senior. *cons.*185. *numer.*32. Riminal. Junior. *cons.* 313. *num.*51. *lib.*3. adeo, ut nec dicatur de cognomine paterno, Corn. *cons.*41. *num.*10. *&* 11. *lib.*4. *& cons.*55. *col. pen. lib.*1. *& cons.*29. *lib.*4. Soccin. senior. *cons.*30. *col.*3. *lib.*1. Immò nec paternum forum retinendo non solum ratione incolatus, sed originis *l. Mulieres Cod. de incolis, lib.*10. Bart. *in l. cum quædam puella, ff. de jurisdict. omn. jud.* & ibi Bal. nobilitatem etiam patris amittit, *ut in dict. l. fœminæ, ff. de Senat.* & ibi Bald. & Albert. Matrimonium enim est jus naturæ, quod trahit mulierem ad totalem originem viri, ut *in l. pen.* §. *Julia, ff. quod falso tut.* quam refert Bald. *in l. voluntas* 4. *Cod. de fideicomm.* ut rectè cecinit Eurip. *in Danae.*

Mulier paterna egressa domum
Non amplius parentum est, sed mariti.

20 Quamobrem rectè existimarunt DD. privilegium concessum patri, & filiis non competere filiabus conjunctis, quæ familiam, & domum patris exierunt, & de familia, & domo viri factæ sunt, inter quos Bar. *in dict. leg. quoties,* & ibi Ang. & Joann. de Plat. addentes ad Bal. *in cit. l. voluntas,* Felin. *in cap. Monialibus num.*524. *ext. de sent. excommun.* Soccin. jun. *in cons.*168. *num.*57. *&* 58. *lib.*2. & Tiraquell. *in tract. de leg. connub. l.*1. *num.*32. qui plures alios refert, quibus addendi erunt Ant. Corsett. *in singulari in verbo privilegium incip. si quis,* Soccin. senior. *cons.*40. *num.* 16. *inter cons.* Curt. sen. & Mart. Laud. *in tract. de privileg. art.*82.

Ac merito cum per ipsarum personas bona in alienam transeant familiam, Paris. *cons.*63. *num.*26. *lib.*6.

Supradictum verò axioma prorsus in fideicommisso agnatitio, locum sibi vindicare in dubium à nostris prudentibus non revocatur, ut testantur Soccin. senior. *in leg. gallus* §. *nunc de lege col. ult. ff. de lib. & posth. & cons.*60. *num.*14. *lib.* 3. Præt. *de interpr. ult. volunt. fol.*293. *numer.*67. Joann. de Anan. *cons.*4. *columnn.*2. Dec. *cons.*466. *num.*9. *in fine,* Osasch. *decis. Pedem.*127. *num.*1. & Fusar. *de subst.* qui multos cumulat *q.*346. *n.*42. *&* 352. *n.*44.

Ac talem esse in casu nostro hæsitationi locus non est, quoties enim vocantur proximiores ex linea masculina, semper censetur habitam fuisse agnationis rationem, ex communi DD. sententia, Cravett. *cons.*656. *num.*8. & Ruin. *cons.*164. *num.*7. *in fin. vol.*3. cum expressio generis masculini faciat præsumi mentem testatoris talem esse, ut voluerit bona in agnatione conservari, Curt. *cons.*121. *num.*16. Paris *cons.*26. *num.*12. *& in cons.*37. *numer.*31. *& in cons.*41. *num.*38. *vol.*2.

21 Ac etiam clarè deducitur semper namque fideicommissum quod masculinæ lineæ relinquitur absque dubio agnatis relictum censeri conveniunt DD. referente, Menoch. *cons.*625. *num.*9. cum agnatio per masculos conservetur, *l. lege Cod. de legit. hæred.* §. *cæterum, institut. de legit. agnat. succ.* ac per masculos descendentes ex masculis propagetur, *l. pronunciatio* §. *familiæ ff. de verb. signif. l.*2. §. *agnati ff. de suis, & legit. hæred. l. Iuris consultus* §. *inter agnatos, & l. non facile* §. *agnationis in fine de grad. affinit.* & quoties fideicommissum simpliciter agnatis relinquitur nulla facta mentione de conservatione agnationis, tacitè intelligitur pro illa conservanda, nam nulla alia ratio reddi potest, ergo pro expressa haberi debet, Bal. post gloss. *in l. quamvis in princip.* Paul. Castrens. *num.*4. & Jas. *num.*6. *&* 7. *de fideicomm.* Idem Paul. *cons.*92. *col.*2. *vers. ex quo lib.*1. Aret. *in l. gallus* §. *instituens num.*41. *vers. & licet de lib. & posth.* & hanc opinionem communiter profitetur, Soccin. Jun. *in cons.*22. *numer.*12. *lib.*4. relatus à Mant. *de conject. lib.*8. *tit.*12. *num.*17. *&* 18. ac fœminas non complectitur quantumvis agnatas, Cravett. qui plures alios, adducit *in cons.*180. *num.*1. *& in cons.*184. *numer.*11. & diffusius *in cons.*800. *numer.*6. relatus à Mantic. *loc. cit. num.*9. quia agnatione vocata, fœmina de illa non dicitur, Gratian. *discept. forens.*491. *numer.*8. *tom.*3.

Ex quo nobis fas erit, tacitam etiam masculinitatem considerare, in prima institutione, in conditione imposita hæredi gravato si sine filiis decesserit, quam de masculis lex subintelligit, quotiescumque enim substitutio est ad favorem alicujus agnati, & præcipuè quando illa esset concepta nominibus collectivis, ac civilibus, ut in casu nostro conditionem illam ad fœminas non extendi, sed de masculis tantum intelligi, pro limitatione illius regulæ, masculinum concipere fœmininum, consentientibus animis, asserunt DD. relati à Thes. *decis.*188. *num.*6. & Simon. de Petr. *lib.*3. *de interpr. utl. volunt. dub.*3. *fol.*2. *num.* 37. cum ex substitutione illa appareat testatorem habuisse animum ad suam conservandam agnationem, Peregrin. *de fideicomm. art.*25. *num.*47. alios multos refert, & sequitur Roland. à Valle *cons.*85. *num.*33. *vers.*2. *lib.*3.

Et quid si ad testatoris voluntatis Asylum, confugere opus erit, cujus vestigia sectanda esse decrevit, Justin. *in l. pen. C. de necessar. servis hæred. instit. leg. si cui legatum, vers. neque enim de condit. & demonstr.* cum in fideicommissis voluntas testatoris primum locum obtineat, & tamquam Regina dominetur *l. in conditionibus primum locum, leg. publicis in fin. ff. de condit. & demonstr. l. cum verum, C. de fid.* ita ut tamquam lex omnibus modis servanda sit, §. *disponat auth. de nuptiis, C. ult. vol.*13. *quæst.*2. & quidem illam non solùm expressam, sed etiam tacitam, & conjecturatam debere magis attendi, quam verborum qualitatem, est tex. notissimus *in l. hæredes mei,* §. *cum ita, ubi omnes ad Trebell.* Bald. & alii *in l. quoniam indignum, C. de testam.* Ang. *in l.*3. *C. de lib. præt.* & text. notabilis *in l. ex pacto,* §. *rerum de hæred. instit.* cum voluntatem ex conjecturis collectam, expressam voluntatem dici censeat gloss. *notabilis in l. prætor,* §. *interdum, vers. expressum de nov. oper. nunc.* Dec. *cons.* 68. *num.*13. ac evidenter, & clarè apparere, quod ex conjecturis apparet, probat Jas. *in l. Imperator, num.*3. *de leg.*1. Afflict. *decis.*44. *num.*15. Menoch. *cons.*86. *num.*52. Rimin. jun. *cons.*393. *num.*53. *&* 54. & Decian. *cons.*34. *num.*98. *&* 99. *vol.*3. adeo ut voluntatem testatoris conjecturis desumptum attendendam esse, etiam contra propriam significationem verborum sentit idem Dec. *cons.*49. *num.*43. *lib.*2. Bal. *in l. ult. col. pen. C. de imp. & aliis substit.* Bart. *in leg. in ambiguo, ff. de reb. dub.* & Clar. *in* §. *testamentum quæst.*76. voluntatibus enim defunctorum non verbis favor à lege exhibetur, §. *nostra, instit. de leg.* 22

Nonne ipsum agnationi consulere voluisse, & de masculis sensisse apertè prospiciemus? optimum enim est non propriam verborum significationem scrutari, sed in primis quid testator ipse senserit, *l. cum delationis,* §. item Cacobos, *vers. optimum de fundo instructo,* ac melius est sensum magis, quam verba amplecti, *l.*3. §. *condit. in fine de adimend. legat. l. vinum de legat.*

Cùm testatorem nostrum mirificè affectare suæ familiæ immortalitatem, bonaque in illa perseverari, ac frequenter declarasse, quod è vita decedente suo ex fratre nepote; nullis relictis liberis, patrimonium suum ad nostrum Ducem perveniret pro illius conservatione probatum sit.

Et pro comperto habemus testamentum posse interpretari, etiam ex iis, quæ testator ipse dixit ante testamentum, quo ad ea, quæ postea disposuit in testamento, Bart. *in l.*2. *num.*40. *vers. dixi de vulg. & pupill. substit. & in l. si quis in fundi vocabulo num.*3. *&* 6. *de leg.*1. & ibi Jas. *num.*38. idemque Bart. tradit *in l. cum proponebatur n.*3. *de leg.*2. Alex. *cons.*100. *n.*11. *vol.*4. & Ruin. *cons.*192. *n.*5. *vol.*1. & Natta *cons.*474. *n.*19.

Et quidem non solùm ex antecedenti voluntate perfecta, sed etiam imperfecta, novissimam ambiguam claram fieri; cùm illa aperiatur, & ex testamento revocato ex Collegio Ferrariense inter consilio, Rimin. jun. *in cons.*214. *num.*33. & Cravett. *cons.*856. *num.*20. Ac ex illo irrito ex Ceph. *cons.*411. *numer.*23. Ac ex illo invalido ex Zasio *in cons.*3. *num.*54. *lib.*1. Et ex illo nullo ex Andr. Barb. *in rubr. Cod. qui adm. num.*55. *vers. Ego amplio,* Alex. *cons.*45. *num.*7. *vol.*1. Cùm ex actu nullo, declaretur etiam testatoris voluntas, ex Ruin. *in consil.*118. *numer.*6. *vol.*3. Alc. *in cons.*37. *n.*9. *lib.*9. & Jo. Crot. *in l. si constante in* 2. *lect. n.*17. *ff. sol. matr.* Ac demum ex voluntate imperfecta, planam etiam reddi explicarunt Bart. *in l.*2. §. *testamentum, num.*2. *ff. quemadm. test. aper. & in l. gerit, n.*18. *ff. de acquir. hæred.* & Bald. *in l. qui à patre ff. de conf. tut.* Nam & si voluntas imperfecta non sit voluntas, *l. cum Syllanianum, C. de iis quib. ut ind. & l. si quis cum testamentum, ff. de test.* Ex ea tamen secundùm DD. sumitur probabilis conjectura ad voluntatis declarationem, *l. ult. de reb. eor. qui sub tut. & l.*2. *C. de confir. tut. l.*2. *de fideicomm. in l. testam. ff. de fideicomm. liber. & l. filii, & l. ult. C. famil. ercisc.* Et sic multo magis in casu nostro ex priori testatoris nostri perfecta voluntate per testes habita; Generaliter enim ex verbis etiam extra testamentum simpliciter ab ipso testatore prolatis ejus intentio 23

tentio declaratur, & probatur Bart. *in l. fideicomm. ff. si rem, in fin. de leg. 3. & in l. 2. n. 46. de vulg. & pupil. sub.* Alex. *cons.* 100. *n.* 11. *vol.* 4. Paris. *in cons.* 79. *n.* 12. *vol.* 2. & sequitur Cef. *in cons.* 144. *n.* 29.

Nec voluntas mutata præsumitur, *l. 3. & l. eum qui, ff. de probat. & l. Lucius Titius in fin. de leg. 2. & l. fideicommissa, §. si rem suam de leg. 3. cap. majores in fin. de baptis. cap. licet de procur. lib. 6.* Mascard. *de probat. concl.* 1416. Nam quamvis hominis animus non semper in eisdem motibus consistat, Bald. *cons.* 424. *vol.* 1. tamen in dubio voluntatis mutatio non præsumitur, *l. non ad ea, de condit. & demonstrat.* Menoch. *lib. 4. præsumpt.* 165. *& lib. 6. præsumpt.* 37.

Eo magis quod jure ad hoc animum inducebat, tum ob singularem benevolentiam, quam erga Ducem gerebat, cum testatorem nostrum illum earum habuisse, ac ei semper se adjutorem præbuisse suorum negotiorum patrocinium arripiendo, cujus amori à Duce amore respondebatur, ac mutuam voluntatem inter eos esse fundatum sit.

Etsi ex affectione conjectura voluntatis, capienda est ad intelligendam ambiguam substitutionem, argum. *l. si servus plurium, §. ult. de leg. 1. l. cum avus de condit. & demonstr. l. cum acutissimi, de fideicomm. l. generaliter, §. cum autem de institut. & substit.* cum ex illa præpotens conjectura sumatur, quæ aliis præfertur, & verbis præponderat, ut voluerunt Soccin. sen. *cons.* 23. *num.* 21. *vol.* 1. Alciat. *cons.* 122. *num.* 9. *in fine, lib.* 9. adeò ut si ex plurimis causis colligatur conjectura voluntatis, tamen ex affectione potissimum deducitur, idem Soccin. *cons.* 26. *num.* 4. *vol.* 4. & Soccin. jun. *cons.* 126. *num.* 7. *&* 8. Nonne affirmare poterimus testatorem nostrum, Ducem suum dilectum agnatum vocasse non fœminam? Quam non solùm pro nihilo semper putasse, nec in consanguineam numquam habuisse, dum debitis mutuò non respondebantur officiis, sed eam odio prosequi, nec minus agnoscere eam volens, neque ejus vi-
24 rum, filiumque testes deponant. Cum in dubio is præferatur, ad quem testator majorem habuit affectionem, *l. si ita fuerit, ff. de reb. dub.* Roman. *cons.* 468. *num.* 4. Mantic. *de conject. lib.* 8. *tit.* 18. *num.* 4. ac de quibus senserit ex affectione testatoris declaratur, *l. ex facto, §. si quis rogatus, ff. ad Trebell.* aliàs sequeretur minus dilectum esse melioris conditionis magis dilecto, quod est absurdum dicere contra regulam *l. publicus, ff. de condit. & demonstr.* voluntas enim testatoris, ita debet interpretari, ut minus dilectus non præferatur magis dilecto, Alex. *in l. hæredes mei, §. cum ita nu.* 15. *ff. ad Trebell. & in cons.* 93. *num.* 4. *vol.* 3. ex qua conjectura à verbis etiam receditur, *l. si viva matre de bon. mater.* quo argum. Bald. etiam utitur *in l. non dubium in 8. opposit. C. de test.* sic etiam dictante charitatis ratione, ut quem dilexit in vita multò magis diligeret in morte, *l. ult. ff. de adim. leg.* Bart. *in l. quartam num.* 9. *ff. ad l. fal. & in l. filium, quem habentem, num.* 6. & ibi Bal. *num.* 16. *C. fam. ercisc.* quæ autem affectio, etiam præsumitur respectu ordinatæ charitatis à lege semper proclivior ad masculos, quàm ad fœminas. Præterea cum in ignotum non cadat affectio, is in dubio vocatus non præsumitur, Alciat. *in l. gallus, §. etiam si parente, num.* 28. *de lib. & posth.* & multò minus, qui fuerunt odiosi ipsi testatori, vocati intelliguntur, *l. Lucius §. pe. de leg.* 2. Alex. *cons.* 138. *num.* 25. *vol.* 1. *&* 213. *num.* 4. *lib.* 6. Soccin. sen. *cons.* 37. *num.* 6. *lib.* 3. Dec. *cons.* 286. *numer.* 3. Rom. *cons.* 438. *num.* 6. *in fin. &* 7. odiosi enim sub dispositione testatoris non comprehenduntur, *l. 3. in fin. de adim. legat.*

Et quidem noster testator, ita totum suum amorem in Ducem transfudit, ut eum magnifaciebat, nec ullum maximis vinculis propinquitatis conjunctum extimabat, neque alios proximiores suæ domus, familiæque vocabat, quàm ipsum: quapropter pluries declaravit se non habere proximiorem agnatum, quam ipsum Ducem, ut per testes planum facimus.

Ex quo sanè etiam concipere possumus sub nomine proximiorum suorum, voluisse ipsum Ducem intelligere, quem talem extimabat, cum in exquirenda voluntate ante omnia consuetudo, & usus loquendi testatoris spectari debeat, *l. si servus plurium, §. ult. de leg. 1.* & ibi notat Bart. Aret. & alii, usus namque ejus mentem declarat, & ab iis, quæ vivens testator observare consuevit, conjectura voluntatis etiam post mortem ejus sumitur, ut latè scribit
25 Zas. *in cons.* 2. *num.* 2. *lib.* 1. voluntas enim defuncti probatur ex consuetudine loquendi, utendi, & intelligendi, ut Bart. scribit *in leg. labeo in fine, de supell. leg.* Quo circa ex consuetudine propria loquendi ipsius testatoris, verba dubia testamenti aperta redduntur, *gloss. in leg. ille, à quo §. si de testamento, in verbo verba, ff. ad Trebellian.* ac ex usu ipsius ambigua interpretantur, ex textu *in leg. cum alimenta, in pr.* & ibi Bart. *de alim. leg.* & ratio est, quia ex consuetudine viventis sumitur etiam conjectura voluntatis morientis, *l. damnas esto in fin. de usufr. leg.* & Sign. de Homo. *in cons.* 175. *num.* 6. *& cons.* 181. *num.* 6. *vers. idem ex facto, num.* 9.

Cùm etiam propter antidoralem obligationem, nam Jo. Antonius Juvenis testatoris frater patruelis, ac nostri Ducis parens satis lautum patrimonium relinquens illud strictissimo fideicommisso agnationis contemplatione subjecit ad favorem nostri testatoris, ac fratrum suorum agnatorum, proprias filias excludendo, quam obligationem, ipsum pluries confessam fuisse, ac sæpissime declarasse, illi vicissitudine velle respondere (sicut jam adimplevit) testes in publicum proposuerunt.

Ex quo cùm consuetudinem familiæ testatoris esse in 26
testamentis semper agnationi favere percipiamus; ex hac etiam conjectura, ambiguam testatoris voluntatem declarari dixerunt Joann. Andr. *in spec. de instr. edit. §. compendiosè vers. sed numquid de consuetudine cum seq.* Angel. & Imola *in l. 3. ff. de testam.* sequitur Alexand. *in leg. si non speciali num.* 5. *C. de testam.* & Jason. *in l. si quis à filio, §. ult. num.* 4. *de leg.* 1. Joann. Crot. *in l. omnes populi, num.* 14. *de Iust. & jure.*

Et quod pariter testator noster fecerit consuetudinem illam observando, ante oculos habemus, dum nepotem, & neptes ex sorore exclusas videmus, quas cum mirifice diligeret, ita ut nepoti illi curam, & tutelam alterius nepotis instituti commisit, nulla alia ratione in dubio testator moveri potuit ad illarum exclusionem, quam agnationis conservandæ causa, ut decisum habemus per Rot. Romana *decis.* 801. *part.* 3. *in noviss.* de qua meminit Marzar. *in epit. fideicomm. num.* 21. *vers. non omitto,* quæ ratio cum sit unica pro expressa deberi debet, ut supponunt omnes ad doctrinam Castren. *in præfata l. gallus,* & in specie post Ruin. Menoch. Dec. & Honned. qui alios citant, notat Petrus de Luna *inter cons. diversor. sicul. illustr. cons.* 47. *à num.* 13. & hoc etiam si in nulla parte testamenti masculinitatis mentio facta sit de Xart. *decis. Sardiniæ* 35. *num.* 14. ab exclusione fœminarum quando agnati vocantur etiam per nomina collectiva absque expressione masculinitatis, colligitur urgentissima conjectura testatorem rationem agnationis conservandæ habuisse Vivius *decis.* 414. *lib.* 3. *num.* 14. ac propterea fœminas excludi debere cum exclusio cognatorum proximiorum, & vocatio agnatorum inducit agnationis rationem, Cephal. *cons.* 37. *numer.* 16. Menoch. *cons.* 463. *num.* 5. *vers. cæterum,* Surd. *cons.* 96. *num.* 31. *vers. accedat lib.* 1.

Quamobrem cum voluntas testatoris in substitutioni- 27
bus sit regulanda, secundum voluntatem, quam demonstravit in institutione, secundum regulam traditam à DD. *in l. 1. Cod. de impub. & aliis substit.* & responderunt Cephal. *cons.* 411. *num.* 8. *& seq.* Menoch. *cons.* 452. *num.* 7. Honded. *cons.* 57. *num.* 6. *&* 9. *lib.* 1. & Mant. *de conject. lib.* 5. *tit.* 1. *nu.* 2. dum in institutione nepotem ex sorore exclusit, & sic masculum ex fœmina procedentem ita similiter in substitutione feminam ex masculo descendentem excludere voluisse præsumitur, Melch. Palaez *in tract. majoratus part.* 2. *q.* 6. *num.* 71. nam sicut prædilexit in institutione masculum ex masculo, ita etiam in substitutione masculum, ex masculo prædilexisse videtur, ut dicit Bart. *in l. fin. num.* 3. *ff. ad Trebell. & in l. Lucius ff. vulgari,* Alex. *in cons.* 36. *in princ. lib.* 2. Dec. *in l.* 1. *& in cons.* 186. *&* 514. *numer.* 2. Cautum
enim est in Jure exclusionem fœminarum testatori propin- 28
quarum in fideicommisso, in quo agnati vocantur exclusionem arguere aliarum remotiorum, ut decisum refert de Xart. *in decis. Sardin.* 31. *&* 35. ne remotior sit melioris conditionis proximiori, contra regulam *l. Publius §. fin. ff. de condit. & demonstr. l. si viva matre, C. de bonis mater.* & dicit Thes. *in decis.* 188. *n.* 4. & hoc maxime in Italia procce- 29
dere, ubi ex statutis, & familiarum consuetudine habetur ratio agnationis ad exclusionem fœminarum, dicunt Castr. *cons.* 409. *lib.* 2. & Dec. *cons.* 15. *col. fin.* At præcipuè in Regno nostro ex ejus Constitut. incip. *In aliquibus* fœminas excludente, cum qua testatorem se conformasse, ac de masculis cogitasse præsumitur, *l. conficiuntur, §. si quis cum nullum, ff. de jure Cod.* Bart. & Alex. *l. hæredes mei, §. cum ita,*

ita, ff. ad Treb. Durand. decis. Rot. Rom. 136. numer. 25. Nec exclusionem illam à masculo in pari gradu fieri obstabit, quia cum statutum prædictum sit emanatum pro conservanda agnatione, fœmina etiam excluditur propter masculum remotiorem, ut consideravit Menoch. consil. 150. numer. 41. & habetur ex Romano cons. 16. numer. 4. Natta in tract. quod extant. masc. qu. 3. in princ. vers. quinto quæro, Molin. de Hisp. primog. l. 3. cap. 5. numer. 29. Duran. ubi sup. numer. 27.

Eo magis cum testatus sit de bonis majorum suorum, dum ipse nihil acquisivit, quo casu, ex qualitate rerum præsumi, & induci fideicommissum agnationis favore, censuit Mantic. de conjecturis ultimarum lib. 6. titul. 12. numer. 8.

Et quod testator noster suæ agnationis rationem duxit, ac fœminas prorsus excludere voluisse urgenti ratione deducimus, ipsum namque nepotes ex sorore excludendo, ac proximiores masculinæ lineæ vocando, intentionem habuisse, ut bona non transirent ad cognatos, qui aliàs concurrere potuissent inficiari non potest, Peregrin. de fideommiss. artic. 26. numer. 28. & Fusar. de subst. quæst. 346. numer. 14.

Et si fœmina ista succederet nonnè contra voluntatem ipsius, illico bona pervenirent ad cognatos? tum ipsam ante acquisitionem inanem istam spem filio suo largita fuit, qui nunc in judicio comparet, cum durum nimis videatur in remotiores, & extra familiam bona testatoris deferri. Et sic fœminas, & si agnatas omninò excludere voluisse evidenter percipimus, ne per ipsas pervenirent ad cognatos, quando enim aliquid prohibetur, dicitur etiam prohibitum omne illud antecedens quo pervenitur ad illud consequens jam prohibitum, l. oratio, ff. de spons. de qua regula plura per Tiraquell. in tract. de retractu consangu. §. 1. gloss. 14. numer. 17. & in tractat. de leg. connubialibus gloss. 3. numer. 175.

30 Postremò dato, quod testator de masculis non sensisset, & esset dubia vox illa, nonnè in dubio etiam interpretatur id, quod vero similius est? l. in obscuris ff. de regulis Iuris l. cum in testamento de rebus dubiis.

31 Ex quo ducimur ad communem illam DD. distinctionem agnoscendam, voluntatem nimirum testatoris duobus modis interpretari posset quod ita scilicet testator senserit, per text. in leg. si servus plurium, §. ultim. & leg. licet Imperator de leg. 1. & leg. cum de lanionis, §. item Cacabos versic. optimum de fund. instructo, vel quod si cogitasset ita verisimiliter disposuisset, ac interrogatus respondisset; per text. in leg. penultim. ff. de ju. Cod. leg. ultim. ff. de hæred. instituen. & leg. Titius §. Lucius Titius ff. de liber. & posth. & docet Bart. in leg. in testamento la 1. num. 3. C. de militari testamento.

32 Et quidem assequuti fuimus conjecturatam voluntatem testatoris nunc dispiciamus eam vero similem, quam etiam sequendam esse edixit Vulp. in leg. cum res in princ. de leg. 1. in illis verbis vel ubi verosimile est testatorem voluisse, ac per text. in leg. sicut certi, & leg. si cum vel in utero Cod. de testam. mil. cum ad illud potissimum inspici debeat, quod testator verosimiliter disposuisset, si de eo fuisset interrogatus, l. Titius §. Lucius Titius de liber. & posth. & ibi in specie post Bar. & Paul. de Castro notat Alex. numer. 2. quod etiam pro expresso habetur, ita post plures congestos Ant. Gabr. de regulis, conclus. 10. Mant. de conjecturis lib. 3. tit. 19. Præt. de interpret. ultim. volunt. fol. 52. sol. 15. Peregr. de fideicomm. art. 11. numer. 32. voluntas enim testatoris à verosimili interpretationem, recipit, Socc. sen. in consil. 129. numer. 11. & 47. volum. 2. Nec legum, quidem præsumptio-
33 nes, rebus non verosimiliter aptari debent, ut notat Bal. in l. ult. in ult. notabili Cod. de Her. instit. & sic cum aliquid in testamento per tabellionem ambiguè, confusè, & ineptè, scriptum sit (id quod non raro accidere fidem facit Trident. Synodus in canone 10. 6. sessionis, & meminit Angel. in cons. 338. in princ. & 342. in princ.) benignè interpretari; & secundùm id quod credibile est cogitatum, credendum est, l. cum in testamento de rebus dubiis, cum verba à verosimili recipiant intellectum, Decius in consil. 189. vers. ad hoc facit, Allegans namque verosimilitudinem dicitur allegare tex. legis, quoniam lex jubet servari id, quod est verosimile, l. semper in stipulationibus ff. de reg. juris, ita ut etiam verbis recedatur, quando ex interpretatione juris aliud est verosimile; l. Publius, §. ult. de cond. & demonstr. Imò ille qui arguit à verosimili, arguit à ratione naturali, quia verosimilitudo dicitur cognata naturæ, Bal. cons. 380. n. 3. vol. 3.

Et quænam verosimilitudo inducere nos potest ad credendum testatorem maluisse bona in alienam transire familiam, quam in propria conservari? Quænam ratio patitur masculinum genus, naturaliter fœminino dignius, ut scribit Philo lib. 1. politic. cap. 1. & Ulpian. in leg. 1. ff. de senator. & in leg. ultim. ff. de fideicomm. instrum. illi retroponi, cujus conditionem in multis deteriorem esse ait Papin. in leg. in multis de statu hominum? Quænam æquitas suadet masculo per quem honos, & decus familiæ conservatur; familiæ patrimonium adimere, ac illud fœminæ dono dare, quæ familiæ nomen, ac memoriam in lethe demergit? Quisnam legislator jubet fœminam, quam divinus ille Plato dubitare videtur utro in genere ponat rationalium animalium, an brutorum, masculo præferendam esse, nihil ipso Deo similius, ac gratius, ut dixit Lucius Apulejus de Deo Sacratis? Quænam lex præcipit fœminam anteferendam esse, cum & lege Mosaica illa masculum præponendum esse sancitum sit Num. 17. sicut & lege naturali cum jus naturale idem quod divinum sit, quia leges divinæ natura constare dicuntur can. 2. dist. 1. cum illud jus, quod continetur in lege veteris testamenti jus naturale dicatur, ut explicat Pariss. cons. 68. n. 337. & infrà, vol. 4. Imò & leg. 12. tabul. cautum erat, ut agnatus proximius familiam haberet; & ò quam malè à Justiniano damnatam legum veterum dispositionem fœminas excludentium agnoscimus, quam ex ore Dei Moyses accipit; Exclusio enim illa; nec contra legem naturæ videtur, neque injusta dici potest, cum ex summi Dei legum opificis maximi ore processerit quodque divina lege sancitum est; Neque injusta, utpotè à fonte justitiæ manata. 34

Non hoc jura patiuntur, nec testatoris voluntas fuit, quæ magis constat ratione, quam verbis, Bald. cons. 121. numer. 6. in fin. vol. 3. cum ratione probetur, & demonstretur cujuscunque disponentis voluntas, arg. l. Iuris gentium §. pactorum, ff. de pactis, & ita per illum text. post Bertan. dixit Socc. junior. cons. 122. numer. 20. vol. 3. Ille enim cum præsumatur prudens Corn. cons. 97. numer. 17. vers. ego distinguo, volum. 1. ut vere fuit noster testator U. J. ac S. T. D. Canonicus, ac Cimiliarcha Cathedralis nostræ Ecclesiæ Neap. ejus dispositio tanquam à prudenti viro facta intelligi debet, Bal. in leg. penult. num. 2. de Imp. & aliis subst. ac ita interpretanda, ut à sapiente nequeat reprehendi, leg. Salvius Aristot. de legatis præstan. & quis prudens vir nollet bona in sua familia conservari, sed fœminam masculo anteponere? Et quis vestrum sapientum eum sic disponentem non objurgaret? Cum omnis homo prudens perpetuationem suæ familiæ nonnè mirificè expetat? Illam etiam noster testator exoptavit, qui illud sensisse videtur, quod prudens homo sentire debuit, l. Lucius 2. ff. de hæred. inst. ut ejus text. verba poneret Bal. cons. 40. numer. 1. volum. 3. quilibet autem præsumitur appetere honorem, & incrementum dignitatis suæ agnationis Abb. cons. 65. numer. 3. 35
vers. in casu autem l. 2. & unusquisque naturaliter studet familiam suam conservare, leg. prænunciatio §. familiæ, ff. de verb. signific. quam ad hoc propositum adducit Bero. in consil. 95. numer. 15. lib. 2. Unde omnis vivens naturali impulsu nihil magis desiderasse credendus est, quam suæ familiæ favere, eamque propagari, & conservari, ut eleganter scribit, Zasius in consil. 2. numer. 13. in fin. & 14. lib. 1.

Et si hæc sunt communia mortalium vota, hoc etiam fuit nostri testatoris cum desideria morientium ex arbitrio, & opinione etiam viventium declarentur leg. quoniam de natur. lib. lau. cal. in consil. 8. numer. 41. qui proximiores masculinæ lineæ ad sui successionem imitando fuit agnatis providere, ac proximiorem masculum masculinæ lineæ præferre; in quo verbosum se non gessit, tum tabellionis ineptia, cum etiam quia testatores dum testantur cogitando se morituros non semper accuratè loquuntur, neque verbis propriis utuntur, quoniam mortis cogitatio obscurat intellectum quo fit, ut mens ipsa, quam propria verborum significatio debeat observari, leg. in condit. primum locum in princip. & leg. eas causas de condit. & demonstr. & cap. intelligentia, de verbor. signific. ac illa arbitrio boni viri ex æquo, & bono interpretari, ut probat text. in leg. in iis de rebus dubiis in illa verba, ex æquo, & bono, Baldus consil. 40. circa finem versic. consideratis, volum. 3. & quædam benignior interpretatio, & magis verisimilis dari potest,

test, quam nomina collectiva prolata à testatore debere intelligi secundùm ordinem naturalis affectionis, Bald. *consil.*411. *ad finem vol.* 2. cum debeamus naturam sequi quæ nos diligit, ad intellectum verum Corn. *cons.*97. *numer.*10.
36 *volum.*1.& nonnè rationis naturalis ordo expostulat testatorem vocasse prius masculos, quam fœminas, qui præsumuntur magis dilecti, Roland. à Vall. *cons.* 82. *numer.* 21. *lib.*3. Decian. *cons.*74. *numer.*53. *lib.*1. Menoch. *consil.* 204. *numer.*24. *cons.*487. *numer.*7. *& lib.*4. *præsump.*16.*numer.*10. Ac quos spes naturalis, & ratio civilis, & votum omnium testantium vocare consuevit, cum per testatores nostri ævi magis honoretur sexus masculinus, quam fœmininus, & ideò conjectura semper pro masculis capienda est, ut scribit Sign. Homod. *in consil.* 172. *numer.* 4. *& consil.* 173. *numer.*3.

Nec pars dicere potest fideicommisso isto agnatitio deficere alienationis prohibitionem, quia jam illam non obscurè in illo legimus agnationis favore; nam testator formato fideicommisso expresè prohibuit, quamlibet venditionem, alienationem, ac distractionem de sua hæreditate; explicare dicendo velle suum patrimonium conservari pro observantia sui testamenti ad beneficium suorum proximiorum in gradu de linea masculina, & sic suorum agnatorum cùm masculinitas pro agnatione accipiatur, Molina *de primog. Hispan. lib.*3. *cap.*5. *numer.* 50. ut suprà fundavimus, quamobrem non solùm deducimus testatorem ejus agnationi, ac familiæ prospexisse; sed ejus favore graduale, ac perpetuum fideicommissum constituisse, quod per rationem extendi posse sensit Bart. *in l. pater filium*, §. *fundum in fin. de leg.*3. & explicant Cephal. *cons.* 134. *nu.* 36. &
37 Paris. *cons.*92. *n.*49. *v.*2. *& cons.* 1. *n.* 36. *vol.* 3. omnis enim dispositio restringitur secundum causam antea explicatam, vel cogitatam, Ang. *consil.* 248. *numer.* 2. *ad finem*, *&* 3. *& in consil.*357. quia agnationis favor, nedum expresè, sed tacitè colligitur, de Franchis *decis.*29. *numer.*7. ac ratio finalis quandoque plus comprehenditur ex mente, quam ex verbis, Bal. *in cons.*51. *numer.*6. *in fin. volum.*5. *& in l. per fideicommissa*, §. *interdum de leg.*3. ex qua extenditur, & restringitur totum testamentum, Decian. *in cons.* 1. *numer.*227. *lib.* 1.eo magis quia dum testator vocavit suos agnatos, ac illorum favore illud fecit, illam necesse non esse, decrevit Rot. Rom. coram Tolom. *dec.*801. *par.* 1. *in noviss.*

Explanata igitur testatoris voluntate, & per ejus declarationem per testes fundatam, per text. *in leg. hæredes palam*, §. 1. *de test.* Et per Juris, & hominis conjecturas per text. *in leg.* 1. *Cod. de legibus*, ac demum ex verosimili ratione, ac disputatione cum etiam Herend. Modestin. notando, & disputando bene, & optima ratione decernit, *leg. Munerum*, §. *missa de muneribus*, *& honoribus*. Quibus modis illa semper certa redditur ex mente Bal. *in leg. penultim. numer.*5. *in fine de impuberum*, *& aliis substitutionibus*, superest nunc judices sapientia, & æquitate præditi, ut illam exequutioni demandetis, testatorem nostrum voti compotem reddendo; Nec amplius à fœmina ista nos vexari faciatis, silentium illi imperando; Ni causam nobis dare velitis asseveranter cum Catone asseverandi, quod si absque fœmina esset mundus, nostra quies esset absque litibus. Die 6. Januarii 1660.

DISCEPTATIO LIX.

SUMMARIUM.

1 *Fideicommissum in præsenti causa deductum, dicitur familia*, numer. 14. & 15. *Perpetuum*, numer. 33. *Reale* num. 36. & 59. *ac reciprocum* n.67. *Institutum*.

2 *Fideicommissum, constituitur, vel verbis expressis, vel tacitis. Imò quibuscumque verbis*, num. 64. *Ac etiam nutu, ibi. Item per verbum* voluit numer. 63. *Per conjecturas, & præsumptiones, etiam leves, & si verba deficiant, inducitur* numer. 3. *Suppletur* numer.5. *Extenditur, & ampliatur*, n. 8. *Etiam si illæ non ex testamento, sed aliunde sumantur*, numer.9.

3 *Text.* in l. unum ex familia 67. §. si omissa 9. ff. de leg. 2. *perpenditur* in l. ex facto §. si quis autem, ff. ad S. C. Trebell. *ponderatur*, num. 12. in §. institutus de fideicomm. hæred. *expenditur* num.11. in l. pater filium, §. fundum, ff. de leg.3. *declaratur* num.58. in l. Titia Sejo, §. Seja libertis de leg. 2. *limitatur, ut non procedat accedentibus contrariis conjecturis*, num.68.

4 *Conjecturæ apertissimæ probationes dicuntur. Et quod ab iis resultat pro expressa habetur*, n.7.

6 *Sola voluntas spectatur in fideicommisso. Etiam conjecturata, & minus solemnis*, n.7. *&* 68.

10 *Fideicommissum, ut valeat à propria verborum significatione receditur, ac illa etiam impropriantur.*

11 *Fideicommissorum materia est favorabilis, ac latæ interpretationis.*

12 *In dubio pro fideicommisso interpretatio capienda est. Ob publicam utilitatem*, n.13.

14 *Modus quo fideicommissa familiarum constituuntur, est per vocationem proximiorum.*

15 *Fideicommissum, lineæ masculinæ ordinatum, familiæ relictum intelligitur. Familiæ, relictum, dicitur perpetuum, & absolutum*, numer.22. *Perpetuum, & absolutum inducitur, quando disponens mentionem fecit de solis masculis, vel linea masculina*, numer. 33. *Quia censetur voluisse agnationi consulere*, numer. 34. *Etiam si ratio agnationis conservandæ non sit adjecta, cum pro expressa habeatur*, num.35. *Reale est, quando bona agnationi sunt relicta*, n. 36. *In dubio præsumitur reale*, num.37.

17 *Familia, stat loco generis; linea loco speciei; Et continetur in linea uti genus in specie. Sunt etiam synonyma*, n.16. *In agnatis consistit*, n. 20. *Idem est, quod agnatio*, n.21.

18 *Genus speciei inest per positionem, & species inest generi per continentiam.*

19 *Generi per speciem non derogatur.*

24 *Fœmina appellatione familiæ non continetur. In familiarum fideicommissorum materia. Nec in illis succedit*, n.23. *Nec constituit, nec conservat familiam* n.25. *Nupta non est de familia patris, sed viri*, num.48.

26 *Masculi soli conservant, & constituunt familiam, ac illius columnæ sunt. Præsumuntur magis dilecti, quam fœminæ, etiam à matre*, num. 51. *Sunt digniores fœminis*, num.107. *Magis in consideratione habiti, quàm fœminæ*, n.108. *Conjecturam in dubio merentur*, n.109. *Ex fœminis procedentes non includuntur in linea masculina*, n.100. *quia descendunt à radice infecta ibi.*

27 *Luctuosum est bona familiæ, majorum vestigia, & memoria Recolentia distrahi.*

28 *Lugubre est antiqua majorum prædia, ad extraneos devenire.*

29 *Grave agnato redditur bona sua ad extraneas familias transire videre.*

30 *Per successionem æqualem fœminarum, bona paterna, ac gentilitia ad extraneas familias transeant. Quæ Iustiniani, utriusque sexus exæquatio in successionibus ab omnibus populis abolita fuit*, numer. 52.

31 *Reipublicæ interest, ut familiarum dignitas conservetur.*

32 *Familiarum dignitas sine opibus non conservatur. Earum domus alienare turpe*, n.37.

34 *Lineæ masculinæ vocatio ex se agnationem inducit. Ac ei relictum agnatis relictum intelligitur*, numer.21.

38 *Fœminæ ex masculo, non comprehenduntur in fideicommisso favore lineæ masculinæ. In dispositione facta, favore agnatorum non succedunt*, num.44. *Non dicuntur agnatæ*, numer. 40. *Et licèt agnatæ dicerentur, agnationis jus non retinent*, numer. 45. *Nec lineæ masculinæ. Nec lineæ tantum appellatione continentur*, numer. 41. *Non sunt in linea masculina*, num.97. *Amplia, ut nec etiam neptis ex filio acquirente, dicatur descendere per lineam masculinam, cum illa distinctio rejiciatur*, numer. 99. *Et de ratione* num. 100. *Præcipuè*

puè accedentibus conjecturis ad earum exclusionem, num.106.

39 *Fœmina ex masculo proximior, excluditur à masculo ex masculo remotiori.*

41 *Agnatio per masculos, non per fœminas conservatur ei testator providens de masculis, non de fœminis sensit*, n.43.

46 *Fœminarum, successio agnationis conservationi repugnat. Exclusio legibus divinis, civilibus antiquioribus, ac mediæ juris prudentiæ consentanea est*, num.54.

47 *Fideicommisso, ut quis succedat, non sufficit esse agnatum, sed talem, quod illam conservare possit.*

50 *Quilibet suæ agnationi, & familiæ magis, quàm alienæ favere præsumitur. Ac verisimilis non est, quod successionem alienam, suæ propriæ anteponere voluerit*, num.49.

53 *Statuta fœminarum exclusiva, non solùm in tota Italia, sed per totum orbem terrarum vigent.*

55 *Fideicommissum proprium, ac expressum habemus. Reale oritur ex simplici prohibitionis alienatione, adita causa*, quia voluit, *non enunciativè, sed dispositivè*, num.59. *Item licet prohibitio sit nuda, si posteà adita sit causa conservationis honorum, resultat simplex, & absolutum*, n.65. *Item quando prohibitio personalis transit in naturam realis*, n.58. & 59. *Item quando prohibitio, est de se vestita.* nu. 82. *Et de ratione, ibi. Ei semper non obstat facultas alienandi inter comprehensos*, num.91. *Et ratione*, *ibid.*

56 *Prohibitio alienationis arctissima, & realis adest in casu nostro. De personali, an, & quando fiat realis*, num.57. *Realis quid operetur*, num.59. *Ex quibus dicatur vestita*, numer. 83. *Et prohibitione detractionis falcidiæ, & trebellianicæ vestita dicitur*, num. 84. *Ex pœna ei addita nullitatis alienationum*, num. 85. *Realis satis vestita dicitur*, num.86.

57 *Ratio*, quia vult, *prohibitionem personalem facit transire in naturam realis. Posita post alienationis prohibitionem, dicitur stare dispositivè, non consecutivè*, num. 61. & 62. *Et quando sic dicatur stare*, num.60. & 61. *Est apta de per se ad fideicommissum inducendum absolutum in casum mortis*, num. 66. *Licet prohibitio alienationis esset nuda*, num.65. *Adita prohibitioni validæ, ac de per se vestitæ, ne sit superflua, & otiosa; fideicommissum reciprocum inducit*, n.82. *Non obstante alienationis concessione*, num.95.

67 *Fideicommissum reciprocum, ut resultet, requiritur concursus trium requisitorum, de quibus* in l. Titia Sejo, §. Seja libertis, ff. de leg. 2. *Limita accedentibus conjecturis*, num. 68. *Censetur inductum ex collectiva vocatione*, num. 69. *Resultat quando fit substitutio ab ultimo ex vocatis, & in tota hæreditate*, num. 71. *Item quando testator habuit animum ad agnationem*, n.76. *Item quando prohibitio est realis*, num.87.

70 *Conservatio bonorum in beneficium proximiorum, non potest dari sine reciproca*, n.72. & 75.

73 *Prohibitio alienationis, & præceptum testatoris, ut bona pleno jure, & absque diminutione Trebellianicæ deveniant in substitutos, conjecturam præbent pro reciproco fideicommisso*, & n.84.

74 *Prohibitioni de non alienando, si fuerit adjecta clausula dispositiva*, quia vult, *inductum censeatur fideicommissum absolutum, & reciprocum.*

77 *Ratio sola agnationis conservandæ, per se potest fideicommissum inducere. Ergo multo magis inductum extendere.*

78 *Conjecturæ plures ex se, licet non sufficiant ad inducendum fideicommissum reciprocum. Junctæ tamen prosunt.*

79 *Verba*, ullo umquam tempore, *æquipollent dictioni* in infinitum, & in perpetuum; *Imo plus operatur*, num.79. *prohibitionem in..unt*, num. 83. Ita enim fiet *sunt enunciativa futuri eventus, & non disponunt*, num.58. Quia vult, *sunt dispositiva, & fideicommissum important*, n.63. Linea masculina *sunt exclusiva fœminarum*, n.79. Ad faciendum, & disponendum, *an sint compatibilia cum fideicommisso*, num.91.

80 *Verba negativa magis negant, quàm affirmativa affirment, ac sui natura trahuntur in infinitum*, numer. 81.

81 *Testatorem uno, vel alio verbo uti nil interest, dummodo aquipollenti utatur.*

88 *Expressæ dicuntur substitutiones inductæ ex clausula generali*, quia vult.

89 *Expressum dicitur, quod sub generalibus verbis continetur, & quod ex conjecturis elicitur.*

90 *Alienandi facultas non tollit fideicommissum absolutum. Imò se compatitur cum illo*, num.92. *Et censetur ordinatum in eo, quod superest*, n.93. *Data non impedit quin resultet fideicommissum absolutum in casum mortis, si prohibitionis alienationis dispositivæ addita sit causa*, quia vult, n.95. *Intelligitur dummodo fiat bona fide non animo intervertendi fideicommissum*, num. 94.

95 *Bona posse alienari, & esse subjecta fideicommisso simul stare possunt.*

96 *Donatio inter vivos est compatibilis cum facultate revocandi.*

98 *Linea incipit à filiis, non à patre; Et à masculo linea masculina, & à fœmina, fœminina.*

100 *Fœmineus sexus, sicut obest masculis ex fœminis ita, & ipsismet fœminis.*

101 *Ius omne potentius est in causa, quàm in causato.*

102 *Iuris plus reperiri non potest in causa influenti, quàm in causato.*

103 *Masculinitatis mentione facta, testator de masculis sensit. Et propterea non admittitur, nisi sit ex linea masculina, & masculus.*

104 *In transversalium ordine, magis privilegiata est linea descendens.*

105 *In dubio recurrendum est ad testatoris voluntatem.*

106 *Masculinum non concipit fœmininum, quando disponentis contraria voluntas apparet: Ac illum in casu nostro de masculis cogitasse probatum est.*

110 *Masculinus sexus, sicuti natura, honoratior est fœminino: ita etiam honoratior, debet esse in successione.*

DE EADEM RE.

PRO

Illustriss. Duce Sancti Angeli Fasanellæ,

CONTRA

Franciscus de Marinis.

FOeminam istam nullo jure, ad istius fideicommissi successionem, concurrere posse, omni jure controversiosum non esse, planè liquet; siquidem illud verè, familiæ, perpetuum, reale, ac reciprocum est. 1

Nam, etsi institutor verbis expressis, se fideicommissum familiæ conservandæ causa, perpetuum instituere non explicavit; Ipsum tamen hoc voluisse, ex mente, & sententia ipsius, ac verbis extra testamentum ab ipso prolatis, à testibus in apertum positis, & in nostro responso perpensis, clarè constat. 2

Ex quibus conjecturis fideicommissum induci, etiam si verba expresè fideicommissi non adsint, censuit Paul. *in l. pen. ff. de leg.* 1. *l. cum proponebatur* 94. *l. unum ex familia* 67. §. *si omissa* 9. ibi, rectè datum, & minus scriptum, & §. *fin.* & *l. qui solidum* 78. *ff. de leg.* 2. *l. fideicommissa* 11. §. *item si quis* 19. *ff. de leg.* 3. *l. in legatis* 21. *Cod. de leg.* Salyc. *in l. pen. C. de impub. & aliis substit.* Coras. *in l. eum virum num.* 11. *C. de fideic.* Mol. *de Hisp. primog. l.* 1. *c.* 1. *n.* 7. & *c.* 5. *nu.* 21. Grass. §. *fideicommissum q.* 4. *n.* 4. VVessemb. *cons.* 94. *n.* 15. Et quidem illas quoque leves sufficere tradunt Petr. *de fideicomm. q.* 9. *n.* 62. Fusar. *de substit. q.* 276. *n.* 5. Cum apertissimæ 3 4

niæ probationes dicantur, *l. in tempus §. quoties ff. de hæred. inst. l. si quis locuples in fi. ff. de man. test.* Mascar. *de probat. concl.776. n.5.*

5 Imò ex conjectura voluntatis illud suppleri potest, & si verba deficiant, *l. quidam in test. 30. l. cum pater 77. §. cum imperfecta 23. ff. de leg.2.* Mascar. *de proba. concl.776. num.6.*
6 sola namque voluntas spectatur in fideicommissis, etiam si ex verbis commodè concipi non possit, dum tamen ex conjecturis colligatur, *l. quamvis is, Cod. de fideicommiss.* Mant. *de conject. lib.8. tit.1. numer.13. & 25.* nam illa quæ ex conjecturis colligitur, evidens, & manifesta dicitur, *l. licet Imperator*, & ibi Bar. *numer.10. ff. de leg.1.* Gœdde
7 4. ac pro expresso habetur, quod ex conjecturis resultat, Cephal. *cons.479. numer.12.* & sic ut fideicommissum inductum censeatur ac debeatur, sola testatoris voluntas sufficit, etiam conjecturata, nedum ex scripto, & expresso, sed etiam signis, & nutu demonstrata, ad text. *in l. nutu ff. de leg.3.* ac illa etiam minus solemnis servatur Pereg. *articul.1. numer.44. leg. à fratris 127. leg. ab omnibus 104. in princip. ff. de leg.1. leg. ubi jure 19. §. 1. ff. ad Sen. Cons. Trebell.*

8 Et non tantum inducitur, sed etiam extenditur, & ampliatur fideicommissum ex conjecturis, Dec. *cons.287. numer.5. & 7.* Tusch. *litt. F, concl.260. numer.18.* Hocque
9 non tantum procedere, si conjecturæ ex scriptis in testamento, sed etiam si aliundè desumantur, ac de testatoris voluntate constet, Fusar. *d. qu.276. numer.9.* nec mirum, nam ut fideicommissum valeat à propria verborum signifi-
10 catione recedere debemus, *l. cogi in princ. §. & si quis*, & Bar. *numer1. & 2. l. ex facto §. fi.* & ibi Alex. *ff. ad S.C. Trebell.* Ipsaque offendere, etiam licet, sicuti ex Soccino *consil.100. numer.10. vol.3.* loquitur Mantic. *de conject. l. 8. tit.*
11 *1. numer.26.* Cum illa favorabilia esse testetur Justin. *de fideicommiss. hæred. in princ.* ibi tantusque eorum favor factus est, Pereg. *de fideicommiss. art.1. num.24.* Tiraquell. *de jure primog. quæst.71. num.2.* Menoch. *4. præsump.67. num.19.* Ernest. Cothm. *cons.80. num.89.* Besol. *cons.133. numer.77.* Marzar. *in epitom. fideicomm. p.2. qu.1. num.8. ver. non omitto tamen*; itaut non solùm pro iisdem benigniorem, ac latam interpretationem faciendam esse, omnes ferè DD. uno ore doceant Anch. *cons.27. num.6.* Signorol. *cons.173. num.3.* Raph. Cuman. *cons.2. num.4.* & plerique alii relati à Ce-
12 phal. *cons.137. numer.38. in fi.* Sed in dubio illa extare, ac ut valeant potius, quam pereant judicandum esse concertant Authores per text. *in l. ex facto §. si quis autem ff. ad S: C. Trebel.* ibi extitisse fideicommissi conditionem magis dicendum est, ita ponderatum è gl. *in leg. qui duos, §. cum in bello ff. de reb. dub.* relati per Marz. *de fideic. q.1.* Jason *cons.203. n.1. vol.2.* Philip. Decium *cons.652. n.7.* Alban. *cons.51.*
13 *n.17.* cum publicè expediat supremas hominum voluntates exequi, *leg. vel negare ff. quemadmod. testam. aperiantur.*

Quodque veritate comprobari in casu nostro, notior modo erit.

14 Fideicommissum enim proximioribus relictum, familiæ fideicommissum esse, benè probat Knipschilt *de fideicommiss. famil. nobil. cap.6. num.266.* Cum fideicommissa, quæ familiæ mandantur, plerumque proximioribus deferantur, ut idem dicit *c.2. numer.15.* Ac in fideicommisso familiæ relicto, solùm proximiori restitutio facienda est, *l. fi. C. de verb. sig. l. cum ita 31. §. in fideicommisso, l. peto, §. fratre ff. de leg.2. l. cum pater, §. libertis ff. de leg.3.* Paris. *cons.40. n.12. & cons.51. n.14. & seq. vol.2.* Corn. *cons.233. num.11. vol.4.* Burs. *cons.170. num.43. vol.2.* Vvess. *cons.41. num.74.*

15 Et cum noster testator, suæ lineæ proximioribus, fideicommissum disposuerit; verè illud familiæ institutum fuisse, asseverare nobis fas erit; Familia enim, & linea sunt
16 synonyma, ut benè dicit Knipschilt. *de fideicomm. capit.1. num.85. in 7. synonymo.* Imò cum illa in lineas dividatur, ut idem met dicit *l. c. num.106.* Borgnin. *dec.19. num.75. p.3.*
17 Giovagn. *cons.39. num.20. 21. l.1.* loco generis habetur, & lineæ specierum, Altograd. *cons.79. num.15. tom.2.* &
18 sic ipsa uti genus inest speciei; Genus autem speciei inest per positionem, sive per consequentiam, quia posita specie ponitur genus, & ad speciem sequitur genus, ut discurrit glos. *in leg. si quid 45. §. interemptum, ff. de leg.3.* & species continentur, *l.1. in princ. ff. de auro, & argento legato.* Itaut species possit etiam affirmativè genus inferre: gl.
19 *in l.1. Cod. de filiofamil. ex minore.* Quamobrem generi per speciem non derogari, dixit Scævol. *in leg. Titia §. qui Marco ff. de ann. leg.* Egregiè Surd. *cons.352. num.14.* Mart. Med. *dec. Sen.83. n.20.*

Eo magis, quod cum familiam jure communi dicamus omnium agnatorum, *l. pronunc.195. §.2. vers. communi jure, & §. item appellatur, 6. ff. de verb. sign.* ac propriè illa 20
in agnatis consistat, Paris. *cons.16. vol.3.* Rom. *cons.16. & cons.32.* Valentin. Forster. *de success. ab intestato, l.3. cap.4. n.20.* Et noster testator lineæ, masculinitatis qualitatem, 21
etiam addidit, de agnatis absque dubio intellexisse, fundavimus in nostro responso, & consequenter de familia, cum agnatio, & familia idem sint, Tiraq. *de retract. lignag. §.1. gl.9. num.195.* Molin. *l.3. de primog. cap.4. numer.10.* Rota apud Seraphin. *dec.1438.* Rot. Floren. apud Fusar. *cons.169. num.1.*

Et quoties testator bona sua, familiæ relinquit, tunc fi- 22
deicommissum perpetuum, & absolutum induci dixerunt DD. per text. *in l. cum ita, §. in fideicommisso, ff. de leg.2. l. fin. C. de verb. sign. l. si cognatis ff. de reb. dubiis*, Socin. jun. *cons.227. col.4. in pr. vers. ex quibus concludo vol.2.* Alc. *cons.484. num.1.* Mascard. *de prob. concl.776. num.7.* à quo fœminas exclusas intelligi conclusum, refert Ludovic. à Peguer. 23
dec.112. n.2. Peregr. *de fideic. art.25. n.47. ver. sed ultra hos,* Gozadin. *cons.89. num.6.* Aymo. *cons.180. num.1.* Menoch. *cons.95. à num.56. usque ad num.100.* & alii relati ab Altogr. 24
cons.92. num.54. to.1. cum sub familiæ nomine illæ non contineantur, Menoch. *4. præs.88. num.5. & cons.197. num.55. l.2.* Gabriel *cons.132. num.38. l.5.* Corn. *consil.26. numer.4. volum.4.* Cravett. *cons.180. num.1.* Honded. *cons.75. numer.14. & seq. lib.1.* Mantic. *de conject. lib.8. tit.12. numer.8.* Familia enim per masculos eorundemque divitias, non au- 25
tem per fœminas in alienam transeuntes familiam, ac paternam finientes constituitur, & conservatur, *l. quicumque 10. Cod. de re militari*, & scribit Herman. Vultei *4. Marpurg. cons.30. numer.19.* Alciat. *respons.126. numer.13.* Cors. *sing.207.* ac per masculinam prolem conservatur æterna memoria, Tusc. *litt. S, conclus.656. numer.31. & 38.*
Cum filii masculi columnæ sint familiarum, juxta Euripi- 26
dem, quorum genus perpetuo manet in ædibus Deorum paternorum, & sepulchrorum limitem honorat, Philipp. Matth. 3.

Et nonnè maximè luctuosum existimaretur, bona fami- 27
liæ, majorum vestigia, memoriamque, in eis quoque non permanere, sed recolentia distrahi, ac dissipari? Besold. *part.6. cons.263. num.50. in fin.* Reusner. *1. cons.3. num.30.* Gaill. *2. obser.127. num.2.* Cum turpe sit familiæ domum alienare, ut loquitur Imperator Augustus *in l. lex quæ 22. §. nunc vero, C. de administ. tutor.* Gaill. *2. obser v.19. in pr.* Et 28
nonnè deplorandum foret, videre antiqua majorum prædia, bonaque gentilia, (uti sunt bona ista fideicommissata) in alienas familias de Marinis, ac extraneas manus pervenire? *l. in fundo 38. ff. de rei vend. l. si in emptionem 35. ff. de minor.* & audire illud lamentabile Prophetæ Hieremiæ *thre. 5. ver.2.* hæreditas versa est in alienos, domus nostræ ad extraneos. Nec non illud Maronis, veteres migrate coloni, sicuti etiam conqueritur Imper. Justin. *in l. cum oportet 6. in pr. C. de bonis, quæ liberis.*

Quid enim antiquæ, alicujus familiæ splendidæ, agna- 29
tis, atque posteris; evenire poterit gravius, ac tristius, quam bona majorum ad familiæ splendorem, amplitudinem, ac utilitatem comparata; ad extraneas transivisse familias experiri? Quod certè malum cum ex indiscreta se- 30
xus æquali successione eveniat, illi noster testator occurrere voluit familiæ fideicommissi constitutione; quod suum sortiri effectum, æquè, ac publicè expedit, cum Reipu- 31
blicæ etiam intersit, ut familiarum dignitas conservetur, & salva sit *leg.1. §. sed & si 13. ff. de ventre inspicien.* Rolan. à Valle *cons.58. num.81. seq. volum.1.* Paris. *cons.26. num.12. seq.* Tiber. Decian. *cons.9. num.4. vol.3.* Brun. *de stat. fœm. exclud. art.3. col.2.* Mysinger. *dec.8. resp.79. nu.32.* ac splendorem familiæ posteris conservare è Republica esse, antiqui prudentes putarunt, ut inquit Petr. Greg. Tholos. *in syntag. lib.45. cap.13. num.4.* Cum familiarum conservationem, in Reipublicæ quoque splendorem, commoditatem, & utilitatem vergere dicat Valentin. Forster. *de succession. lib.3. capit.13. numero 7.* Bodin. *de Republica, capit.2. in princ. fol.12.* Ann. Rob[...]. *lib.2. rer. judic.4.* Ad fami- 32
liarum nobilium splendorem, sine opibus, ac divitiis conservari, ac propagari non posse, præter ipsam experientiam, communis Doctorum schola tradit Corn-

con-

consil. 90. *in fin. lib.* 3. Tiraquel. *de nobilitat. capit.* 25. *per totum*, Schurff. *consil.* 27. *numer.* 16. *centur.* 2. *& centur.* 3. *consil.* 72. *numer.* 4. Vvessembec. *cons.* 50. *numer.* 15. *& cons.* 51. *numer.* 27.

33 Præterea cum disponens illud ad favorem masculinæ lineæ conservari mandaverit, uti est in casu nostro, ibi, *atteso vuole, che la sua facoltà si conservi per osservanza del presente suo testamento à beneficio di detti suoi più prossimi di linea masculina*, perpetuum, & absolutum inductum censeri tradunt per *l. cum ita §. in fideicommisso ff. de leg.* 2. *l. fin. C. de verb. sig. l. pater filium*, *§. pater filium*, *ff. de leg.* 3. Alciat. *cons.* 484. *col.* 1. *ver. primum est*, Hond. *cons.* 9. *n.* 20. *vol.* 2. Vultei 4. *Marpurg. cons.* 54. *n.* 90. relati à Knipschilt *de fideic. c.* 6. *n.* 102. 110. *&* 111.

Et hoc, quia cum illud masculis, vel lineæ masculinæ
34 relinquatur (quod idem importat) dispositionem illam ad eum finem factam præsumi, ut provideatur, & consulatur familiæ, & agnationi, & ut bona in linea masculina, & agnatione conserventur, tradunt communiter Doctores Bar. *in leg. cum avus*, *numer.* 4. *ff. de cond. & demo.* Dec. *in l. l. fœminæ*, *n.* 92. *ff. de reg. jur. & cons.* 226. *n.* 6. *ver. nam dum testatur*, Jas. *cons.* 233. *col.* 1. *vol.* 2. Ruin. *cons.* 95. *n.* 8. *vol.* 2. Vultei 4. *Marpurg. cons.* 30. *n.* 123. *& cons.* 54. *n.* 78. & plerique alii relati à Philippo Knipschilt *de fid. c.* 6. *num.* 210. Illa enim vocatio per lineam masculinam ex se agnationem inducit, ac si proximus agnatus fuisset vocatus, additio ad Molinam *l.* 1. *capite* 6. *numer.* 39. 40. 41. *in ver. & quod talis vocatio*.

Quod adeò verum est, ut licet in dispositione ratio con-
35 servandæ familiæ, sive agnationis expresse, vel tacitè non sit adjecta, tamen si in ea simpliciter, & absolutè masculi, vel linea masculina vocata sit, ex illa solùm vocatione disponens censeatur voluisse agnationem, & familiam conservare, Alex. *in l. venia num.* 16. *C. de in jus voc.* Dec. *cons.* 172. *n.* 4. Cephal. *cons.* 251. *n.* 4. Matthesila *sing.* 130. & Molin. *de Hisp. prim. l.* 3. *c.* 5. *numer.* 25. eamque rationem pro expressa haberi debere, scribit Sim. de Petr. *de interpr. ultim. volunt. l.* 3. *dub.* 1. *sol.* 11. *numer.* 5. Expressionem enim generis masculini præsumi facere mentem testatoris talem esse, quod voluerit bona in agnatione, & familia conservari, statuunt Curt. jun. *cons.* 121. *n.* 16. Par. *cons.* 26. *n.* 12.

36 Et quando fideicommissum agnationi institutum fuit, reale dicitur Bald. *in l. quod vero contra*, *ff. de leg.* Jas. *in leg. filiusfam. §. divi*, *numer.* 146. & ibi Ripa *numer.* 181. Loazes *numer.* 99. *de leg.* 1. Ludov. à Peguer. *dec.* 101. *numer.* 5.
37 relati à citato Knipschilt. *c.* 2. *nu.* 10. Sicut etiam illud in dubio reale præsumitur, Castr. *in l. filiusfam. §. divi*, *n.* 9. *ff. de leg.* 1. Alex. *cons.* 143. *n.* 9. *l.* 2. Pet. Ant. à Petra *tr. de fideic. q.* 2. *n.* 12. *&* 19. Simon. de Præt. *de interp. ult. vol. col. cas.* 285. *circa med. l.* 3.

38 Nec fœminas, etsi ex masculis descendentes, complectitur, Marta *p.* 1. *de succ. leg. q.* 1. *ar.* 1. *à n.* 18. planè Andr.
39 Capan. *de fideic. masc. art.* 1. *inspect.* 2. *per tot.* Sed illas excludi à masculis quamvis remotioribus, & in dispari gradu constitutis, exploratum esse apud DD. in dubio non versatur, ut ipsimet communiter tradunt per *c. Raynaldus ver. si absque masculis extra de test.* relati à Knipsch. *c.* 6. *n.* 110. *&* 111. *& c.* 8. *n.* 127. 128. *&* 135. Altog. *cons.* 80. *n.* 71. *to.* 2. Ale. *cons.* 81. *col. fin. l.* 6. Peregr. *art.* 26. *n.* 23. latè Reg. Rov. *cons.* 16. *&* 17. Menoch. *cons.* 904. *n.* 32. *vol.* 9. Valenz. *cons.* 113. *n.* 18. *vol.* 2. & Franc. Molina *de ritu nupt. q.* 23. *l.* 3. *nu.* 109.
40 *ver. rationibus*. Cum illas licet ex masculo descendentes agnatas non dici vulgo statuatur, Jo. de Ana. *cons.* 4. Ruin. *cons.* 146. *n.* 4. *l.* 2. Michael ab Arguir *apolog. p.* 3. *nu.* 67. Soli
41 enim masculi, & non etiam fœminæ agnationem conservant, *l. pronunciatio* 195. *§. fi. l. familiæ* 196. *ff. de verb. sig.* Paris. *cons.* 22. *n.* 14. *vol.* 1. Bursat. *cons.* 1. *n.* 39. *l.* 1. Dec. *in l.* 2. *n.* 61. *ff. de regul. jur.* Bart. *in l. Titio centum* 71. *§. Titio genero*, *ff. de cond. & demonst.* Mynsing. *decad.* 8. *resp.* 79. *nu.*
42 37. Vvehner. *pract. obser. ver. Stamm.* Nec in linea masculina comprehendi dixit Molin. *de primog. c.* 6. *n.* 38. *l.* 1. Ruin. *cons.* 208. *numer.* 7. *l.* 1. relati à Francisco Molina *loc. cit. num.* 196. Cum hoc casu masculinum non concipiat fœmininum, Roland. à Valle *cons.* 82. *numer.* 33. *l.* 3. Socc. sen. *consil.* 73. *col.* 3. *l.* 4. Menoch. 4. *præs.* 84. *numer.* 8. *& præs.* 85. *numer.* 25. *& cons.* 926. *numer.* 36. Fusar. *de fideicomm. q.* 311. *numer.* 18. relati à Knipsch. *c.* 1. *n.* 50. Nec sub lineæ tantum appellatione contineri ratione agnationis conservandę post Cast. Cur. Ruin. Cels, & Salamo. respondet Menoch. *consil.* 585. *numer.* 18. *ver. respondetur secundo*, Jason *consil.* 4. *lib.* 3. Paris. *consil.* 47. *& consil.* 63. *numer.* 24. *lib.* 2. & scripsit Francisc. Molin. *loco cit. numer.* 198. Valent. Forster. *de succ. ab intest.*
lib. 3. *cap.* 23. *numer.* 14. quoties enim testator agnationi pro- 43
videre voluit, ipsum de masculis, & non de fœminis sensisse intelligi tradunt Parisius *consil.* 63. *numer.* 10. *in fin. & seq. vol.* 2. Corn. *consil.* 26. *numer.* 4. *volum.* 4. Ruin. *cons.* 24. *numer.* 5. sequitur Gozad. *consil.* 79. *numer.* 7. Peguer. *decis.*
112. *numer.* 1. Et dispositionem in favorem agnatorum fa- 44
ctam non complecti fœminas tradunt Cravett. *consil.* 180. *numer.* 1. Ruin. *consil.* 146. *numer.* 4. *lib.* 2. Alciat. *consil.* 69. *col.* 1.

Eo magis, quod licet illæ agnatæ dicerentur, & agnatæ 45
essent, quia agnationis jus non retinent, Bald. *in leg. unica Cod. quando non petentium partes*, nec ad illud conservandum idoneas dici, scribit post Bar. *in dict. leg. pronunciatio §. familiæ*, Gyland. *dec.* 15. *numer.* 24. *lib.* 1. illarum 46
successio agnationis conservationi repugnat, ait Molin. *de Hisp. primog. lib.* 3. *cap.* 5. *numer.* 1. *&* 2. nam ad hoc, ut quis fideicommisso succedat non sufficere agnatum esse, sed ta- 47
lem esse oportere, ut illam conservare possit, testatur Besold. *consil.* 231. *nu.* 29. Et fœmina ista non solum illam non custodivit, sed illius exitum expediendo, in alienam familiam per matrimonium transitum fecit, quam illico adsum- 48
psit *l.* 1. *§. si vir.* 15. *ff. ad Sen. Cons. Sillan. leg. ædiles* 25. *§. familiæ* 2. *ff. de ædil. edicto*, *leg. quicunque* 10. *Cod. de re milit. cap. hæc imago caus.* 33. *quæst.* 5. Vultei 1. *Marpurg. consil.* 15. *num.* 164. Gell. 3. *not. attic. cap.* 10. Schrad. *de feu. p.* 9. *cap.* 2. *numer.* 3. Capyc. Latro *consult.* 134. *numer.* 43. *tom.* 2. Marta *de succ. leg. part.* 4. *quæst.* 21. *art.* 5. *numer.* 2. *&* 3. *usque ad* 26. *& part.* 3. *quæst.* 2. *art.* 3. *numer.* 12. & novissimè Andr. Capan. *de fideicomm. masc. art.* 2. *inspect.* 2. *numer.* 7. ac non solum bona non servabit, sed nec etiam ad eam pervenient; cum illis cessis Francisco de Marinis, ejus filio, qui nunc judicio experitur, in alienam transirent familiam.

Et nonnè alienum, ratione credibile est, quod quis suc- 49
cessionem alienam, suæ propriæ anteponere voluit, *l. cum acutissimi*, *C. de fideicomm. l. cum avus*, *ff. de cond. & demonst.* Cum quilibet suæ agnationi, & familiæ magis, quam 50
alienæ favere præsumatur, *l. omnia §. in fideicommisso*, & ibi Alciat. *ff. de leg.* 2. *l. qui fundum*, *§. qui filios ff. ad l. falc.* Bar. *in l. si mater §. si filius*, *ff. de vulg. & pupill. subst.* Inde-
que masculos præsumi magis dilectos, quàm fœminas cen- 51
sent Rol. à Valle *cons.* 82. *numer.* 21. *lib.* 3. Menoch. *cons.* 204. *numer.* 24. *&* 4. *præsump.* 16. *num.* 10. ac matres quoque filios magis, quam filias amare, testatur Cor. *in rep. leg. omnes populi numer.* 156. *ver.* 4. *ff. de just. & jure Marpur. cons.* 24. *num.* 45.

Quo fit, ut omnes ubique locorum, Civitatis, ac po- 52
puli, Justiniani Imperatoris utriusque sexus exæquationem in successionibus, æquo animo diutius tolerare, cum non potuerint ab eadem sensim iterum recedendo ad juris divini, & veteris differentias paulatim redierunt, ac pristina successionum jura, fœminas excludentia, consuetudine, vel statuto introduxerunt, talesque consuetudines, & statuta non solùm in tota Italia vigere, testantur Castrens.
cons. 274. *lib.* 2. Menoch. *de arbitr. judic. cas.* 149. *in princ.* 53
Zas. *cons.* 1. *num.* 72. *volum.* 2. Petr. Greg. Tholos. *in synta. l.* 45. *cap.* 13. *num.* 5. Sed per maximam orbis partem, hodiè florere testimonium perhibent, Laur. de Palat. *ad §. cæterum in proœ. inst. de succ. agn.* Alb. Brun. *de statu fœmin. exclud.* Guil. Bened. *in c. Raynutius ver. duas habens num.* 126.
10. *de test.* cum exclusionem illam legibus Mosaicis, Divi- 54
nis, Civilibus antiquioribus, & mediæ juris prudentiæ conformem, ac consentaneam esse pulchrè probet Dec. *cons.* 17. *n.* 31. *vol.* 1. Vulte. 2. *Marpurg. consil.* 29. *numer.* 35. & Chas. *in consuet. Burg. rub.* 7. *§.* 12. *in princ. n.* 15. Fichard. *cons.* 3. *n.* 15. *ver. ex allegatis*, *vol.* 1. & Bodin. *de republ. l.* 5. *cap.* 2.

Nec pars fideicommissum istud inficiando, prætendere poterit, illud, nec familiæ, nec perpetuum, nec reale esse, Reali prohibitione illo carente, imò liberam potestatem substituto concessam continente, quod certè nobis non refragatur.

Siquidem proprium fideicommissum, ibi, *con espressa* 55
prohibitione, e fideicommisso formato, arctissimamque prohibitionem in illo legimus, ibi, *che non possa, nè vaglia*
detto Gennaro suo nepote, & herede nemini vendere, nè alie- 56
nare, concedere, nè permutare, nè altrimente distrahere cosa alcuna dell' heredità di esso testatore, nè quelle mai vaglino, nè

nè habbino effetto alcuno, nè possi interponersi per nessuno tribunale decreto, che pecunia stet pro fideicommisso, *nè possi altrimente interpretarsi detto suo parlare*. Et licet illa videatur personæ hæredis gravati cohærere, & sic personalis
57 appareat, tamen cum posteà rationem addiderit, ibi, *atteso vuole, che la sua facoltà si conservi per osservanza del presente suo testamento à beneficio di detti suoi più prossimi in grado di linea mascolina*. Prohibitio illa transit in naturam realis prohibitionis, & verè realis dicitur, Jason. *in leg. filiusfamil. §. divi numer.* 146. & 552. & ibi etiam Ripa *numer.* 108. Crot. *numer.* 127. *ff. de leg.* 1. Curt. jun. *cons.* 43. *numer.* 11. Bec. *consil.* 24. *numer.* 25. Rimin. jun. *consil.* 279. *numer.* 85. cum pluribus aliis relatis ab Altogrado *consil.* 80. *numer.* 12. *tom.* 2. & Knipschilt. *de fideicommiss. capite* 2. *numer.* 7.

58 Prohibitio enim alienationis ad tempus facta, seu simpliciter nulla adjecta ratione, vel adjecta quidem, sed enunciativè personalis dicitur, & ita procedit text. *in leg. pater filium, §. fundum, de leg.* 3. ut indicant illa verba, ibi, ita enim fiet, ut fundus, quæ sunt enunciativè jam dicti eventus, & nullo modo disponunt, ut declarat ibi in puncto Bar. & Alciat. & optimè Odd. *de prohib. alien. fideicom. qu.* 11. *art.* 5. *numer.* 78. At quando ratio prohibitioni adjecta, non est apposita per verba enunciativa, sed per modum rationis dispositivæ, quia testator dixerit, *quia volo, &c.* tunc enim ista ratio, quæ generalior est quam dictum, declarat dictum, & facit eam esse realem, Bar. *in l. pater filium* 36. *§. fundum, numer.* 3. *ver. sed si essent ff. de leg.* 3. Alber. ibi *numer.* 3. *ver. responderi potest*, pulchrè Curt. jun. *consil.* 43. *numer.* 11. *ver. confirmantur præmissa*, Rim. jun. *cons.* 456. *numer.* 64. & 65. Giovagn. *cons.* 75. *numer.* 85. *in in fin. ver. & ex ratione*, & ita resolvit Rota *dec.* 10. *n.* 3. *p.* 1. *in rec.* & verè realis censetur, Paris. *cons.* 92. *n.* 24. *l.* 2. Bec. *cons.* 24. *n.* 25.

59 Unde inductum est fideicommissum reale inter proximiores, ita Alba. *cons.* 93. *numer.* 1. Surd. *cons.* 67. *numer.* 18. & *consil.* 96. *numer.* 39. Cornazzan. *dec. Luc.* 122. *numer.* 26. Rot. Roman. *decis.* 656. *numer.* 5. *ver.* 3. *movebatur in recentissimis, seu posth.* Farinac. *part.* 2. *vel in* 2. *part. tertiæ partis rec.* Penia *dec.* 486. *numer.* 13. & 17. Cavaler. *decis.* 481. *numer.* 4.

60 Quod verò in casu nostro dicta ratio, non enunciativè, sed dispositivè apposita sit, patet ex eadem Bar. doctrina,
61 communiter approbata, dum dixit ista verba, *quia volo, &c.* esse dispositiva, & in casu nostro testator, inquit, *velle suam facultatem, &c.* quæ absque dubio sunt dispositiva, & dicuntur prolata principaliter, & per modum rationis dispositivæ, optimè Jas. omninò videndus *cons.* 108. *col.* 3. *post medium, ver. secus si talia l.* 4. Gozad. *cons.* 102. *numer.* 5. Surd. *cons.* 67. *numer.* 14. *ver. & per hanc*, & Rot. Rom.
62 apud Caval. *dec.* 48. *n.* 6. *ver. maximè eum*, ubi dixit verba ista, *quia vult, ut ejus bona* stare de per se, & posita dici per orationem separatam, nec stare consequutivè, & accessoriè, sed principaliter, eadem Rot. Rom. *in bon. de lamber. fideicomm. inter decis.* Peregr. *dec.* 134. *numer.* 15. *ver. ultra quod*.

63 Verbum autem *volo*, de per se, est aptum ad fideicommissum inducendum, *ad leg. verbum volo, Cod. de fideic.* Odd. *de prohib. alien. fideicomm. q.* 11. *numer.* 129. Eug. *cons.* 44. *numer.* 54. & 55. *l.* 2. Rota *decis.* 193. *numer.* 6. *part.* 1. *in recent.* Cum illud dispositivè positum, id importet, *l.* 2. *Cod. com. de leg.* in puncto Curt. jun. *consil.* 22. *numer.* 6. & 18. *ver. illud tamen semper putavi*, Aymo *cons.* 130. *numer.* 10. & Altog. *cons.* 92. *numer.* 71. *to.* 2. fideicommissum enim
64 inducitur quibuscumque verbis Fusar. *de substit. quæst.* 275. *numer.* 1. ac etiam nutu, *leg. nutu, ff. de leg.* 2. *leg. quamvis C. de fid.*

65 Nec mirum videri debet, etenim prohibitio, & si esset nuda, si posteà addita, legatur causa conservationis bonorum, resultat fideicommissum simplex, & absolutum in casum mortis, apud vocatos, Soccin. sen. *in leg. qui Romæ, §. cohæredes numer.* 18. *ver. hanc conclusionem, ff. de verb. oblig. & cons.* 40. *in fin. inter. cons.* Curt. sen. Purpurat. *cons.* 375. *lib.* 1. Rub. Alexand. *cons.* 63. Aym. *cons.* 130. *numer.* 10. Uber. Zuccar. *consil.* 5. *numer.* 30. Decian. *cons.* 1. *numer.* 263. & *cons.* 50. *numer.* 18. *l.* 4. Rot. Rom. *dec.* 121. *numer.* 4. *p.* 2. *divers.* & *dec.* 10. *numer.* 25. & 6. *p.* 1. *tom.* 2. *recent.* & *decis.* 164. *numer.* 5. & 6. *ead. part.* 1. & *dec.* 681. *numer.* 1. *part.* 2. *tom.* 2. *recent.* Cum censeatur testator perpe-
66 tuum, ac proprium fideicommissum inducere, quando dispositivè dixit velle se bona sua conservari apud proximiores, Bal. *in leg. quoties, numer.* 8. *Cod. de fideicommiss.* Turret. *consil.* 77. *numer.* 12. & 17. Aponte *consil.* 46. *numero* 11.

Inter quos reciprocum etiam fideicommissum oriri asse- 67
rere, incongruum non erit. Nam quamvis ad reciprocam regulariter requiratur concursus illorum trium, de quibus in *l. Titia Sejo, §. seja libertis ff. de leg.* 2. tamen à necessitate concursus horum trium requisitorum, & receditur ex
conjecturis ostendentibus, voluntatem testatoris fuisse, ut 68
vocati non solùm successivè, sed etiam per transversum inter se succedant, quæ voluntas quomodocumque elicita, totum facit in testamento, *l. ex facto ff. de hæred. instit.* Illasque conjecturas sufficere ad reciprocam inducendam, est receptissima DD. sententia, quam amplectuntur Jas. *cons.* 33. *col.* 2. *propè fin. ver. sed in casu l.* 1. & *cons.* 108. *ver. item fideic. l.* 4. Aym. *cons.* 113. *numer.* 1. *ver. sed tamen*, Surdus *consil.* 136. *numer.* 14. Ceph. *cons.* 478. *numer.* 14. Rot. Rom. in Bonon. *fideic. de Panno.* & *dec.* 390. *numer.* 3. *in recentiss. seu in posth.* Farin. *p.* 1. & *dec.* 649. *numer.* 12. & 13. *tom.* 3. *part.* 4. *recent.* & pulchrè *decis.* 266. *in fin. ver. quæ tamen in recent. part.* 1. *tom.* 1. Cyriac. *controv.* 70. *numer.* 14. & *controvers.* 303. *numer.* 15. & alii relati ab Altog. *cons.* 92. *numer.* 3. *tom.* 1.

Quæ in casu nostro clarè resultant; Ex substitutione 69
enim per verbum collectivum concepta, ibi, *che succedano, e debbiano succedere li più prossimi, in grado di linea mascolina di esso Signor Canonico Gio. Vincenzo Giovene*, argumentum sumi pro reciproco fideicommisso, in puncto consuluit Ruin. *cons.* 139. *numero* 22. *l.* 3. Alciat. *cons.* 2. *nu.* 2. 3. & 4. *l.* 8. & *cons.* 80. *numero* 3. *l.* 9. Quia quando plures vocantur sub nomine collectivo; Intelliguntur vocati, ut unus eveniat post mortem alterius, ad invicem per fideicommissum substituti censentur, Pancir. *cons.* 150. *numer.* 10. Gall.
cons. 17. *pœnè per tot.* Et cum noster testator post proximio- 70
res ita collectivè vocatos, expressè disposuerit omnia, & singula ejus bona, conservari debere ad illorum beneficium, ni reciprocè eos vocare voluisset, bona conservari ad eorum beneficium, ita collectivè vocatorum, verificari non posset, ita probant Cast. *in l. cum ita §. in fideicommisso, ff. de leg.* 2. Anch. *cons.* 27. *numer.* 9. *ver. postquam igitur numer.* 10. *seq.* Ruin. *cons.* 158. *numer.* 14. *l.* 2. & *cons.* 139. *numer.* 22. *vers. dum ergo*, & *cons.* 140. *numer.* 5. & *seq.* Nam verum est non posse unitim, omnia dicta bona pervenire ad proximiores: sed sensus hujus conjecturæ est, quod omnia bona permanere debeant apud omnes proximiores, & per consequens illius portio, qui prius decederet, pervenire debeat ad alios, adeò ut in ultimo demum eorum, omnia prædicta bona uniantur, & apud eum permaneant, quod fieri non potest circumscripto fideicommisso reciproco, ut per Crav. *cons.* 113. *n.* 5. Rota *dec.* 467. *n.* 4. 5. *in resid. p.* 5. *rec.*
& Mant. *dec.* 319. *n.* 8. Et sicut dicitur, quod quando fit sub- 71
stitutio ab ultimo ex vocatis, & in tota hæreditate, censetur inducta reciproca, quia alias omnia bona non potuissent pervenire ad ultimum, ut in text. *in l. Titia Sejo, §.*
Seja libertis, ff. de leg. 2. sic dicimus non posse dari casum 72
conservationis in suos proximiores, nisi portio unius eorum, qui prius deficeret ad alios transiret, ut in simili consuluit Altog. *cons.* 92. *n.* 12. *tom.* 1.

Eo magis, quia ultra collectivam vocationem, prohi- 73
buit Trebellianicæ diminitionem, & alienationem quamcumque suorum bonorum ad favorem dictorum suorum proximiorum, & sic agnationis, ut suprà diximus. Ex quibus conjectura pro fideicommisso reciproco, etiam elicitur, Cur. jun. *cons.* 43. *n.* 9. *ver. secundo principaliter*, Jas. *cons.* 52. *col.* 5. *l.* 3. & *cons.* 108. *col.* 4. *circa medium ver. confirmatur eod. lib.* latissimè Bimi. *cons.* 8. *numer.* 2. Gozad. *cons.* 64. *numer.* 13. Rot. Rom. *dec.* 361. *numer.* 14. *p.* 1. *tom.* 1. *rec.*
Quæ validius confirmatur, ex clausula illa dispositiva, di- 74
ctæ prohibitioni adjecta; nam quoties prohibita est alienatio, eique addita est illa ratio, *quia vult bona conservari*, ut in casu nostro: illa ex se inducit fideicommissum absolutum, & reciprocum in casum mortis, inter vocatos; Bar. & communiter scribentes *in l. qui Romæ §. cohæredes*, ubi in specie Soc. *de verb. oblig.* sequitur Alex. *in l. filius familias, §. divi n.* 32. *ff. de leg.* 1. Goz. *cons.* 102. *per tot.* Crass. *in §. fideic. q.* 5. *n.* 6. *ver. secus si*, Achil. Personal. *de adip. n.* 205. Surd. *cons.* 67. *n.* 12. & 13. Burg. *cons.* 81. *n.* 25. & 59. Berret. *cons.* 142. *n.* 17. & alii apud Altog. *d. cons.* 92. *n.* 19. *tom.* 1. & Franc. Mo-
lin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 23. *n.* 121. alias voluntas testatoris, 75
quod

quod omnia sua bona apud proximiores conserventur, non posset sortiri effectum ad beneficium omnium dictorum proximiorum, ni alteri ab altero restituerentur, Surd. *cons.* 96. *n.* 15. Sed ab iis in alios transirent, Aymo *cit. cons.* 113. *n.* 2. *& 3. & cons.* 130. *n.* 9. *seq.* Martar. *cons.* 48. *n.* 10. Bursat. *cons.* 170. *n.* 15. *l.* 2. Rot. *dec.* 467. *n.* 3. *seq. in resid. p.* 5. *rec. & dec.* 284. *n.* 23. 24. *p.* 6. *rec. & dec.* 306. *n.* 1. *seq. ead. p.* 6.

76 Praetereà cum non proximiores simpliciter testator vocaverit, sed illos de linea masculina, & sic animum habuisse ad agnationem suprà fundavimus: conjectura pro reciproco fideicommisso caeteris urgentior postremo elicitur: ac suam agnationem, & familiam in suos proximiores inclusivè conservare voluisse colligitur, Curt. sen. *cons.* 40. *nu.* 12. *& inf.* Ex quo illos voluisse reciprocè inter se succedere debere, datur intelligi Jas. *cons.* 108. *col.* 2. *ver. modo in proposito l.* 4. Ruin. *cons.* 164. *n.* 3. 4. *& 7. ver. circa verò secundum & seq. l.* 3. Menoc. *cons.* 575. *n.* 8. *& cons.* 1072. *n.* 24. Port. *cons.* 46. *n.* 18. Pereg. *cons.* 54. *n.* 7. *& seq. l.* 1. & alii apud Altog. *cons.* 80. *n.* 65. *tom.* 2.

77 Siquidem sola ratio agnationis conservandae, est apta ad fideicommissum inducendum, etiam ubi nulla appareret facta substitutio, aut alienationis prohibitio, ut ex magis communi firmant plerique, & in specie Surd. *cons.* 443. *nu.* 19. Alex. Ambr. *dec.* 7. *n.* 18. Ergo multo magis poterit jam inductum extendere; quo arguendi genere utitur idem Ambros. *ibid. vers. & sicut.*

78 Et quando quaelibet ex dictis conjecturis ex se non sufficeret, simul junctè prodessent, ut admittit Menoch. *cons.* 376. *n.* 59. & est regulare, quod quae non prosunt singula, juncta juvant, *l. spadonem §. qui jura ff. de excus. tut. l.* 1. *C. qui num. tut. se excus. gl. in l. instr. C. de prob.*

Nec pars dicere poterit in testamento isto deficere dictiones illas *in perpetuum, vel in infinitum.* Nam cum in prohibitione testator dixerit, ullo unquam tempore bona sua
79 alienari possint, ibi, *che mai vaglino*, ista verba aequipollent dictioni in infinitum, & in perpetuum, ut ostendit Abb. *cons.* 200. *n.* 7. Eugen. *cons.* 81. *n.* 32. imò cum illa verba universalia, sint negativè concepta, magis praecisè astringunt, Arch. *in c. si peccaverit* 2. *q.* 1. dictio enim *in perpetuum*, multas in jure recipit interpretationes, ut dixit Corn. *cons.* 230. *vol.* 3. sed dictio *nullo tempore* omne tempus excludit:
80 Negativè enim magis negat, quam affirmativa affirmet gl. *in c. cum dilectus de consuet. gl. in l. hoc genus, ff. de cond. & demonst.* Et negativa verba, sui natura trahuntur in infini-
81 tum Dec. *in auth. qui rem n.* 16. *C. de Sacr. Eccl.* & pluribus exornat *cons.* 3. *nu.* 4. Nec refert, an testator uno praecisè verbo usus fuerit, dum aequipollentibus usus est, *l. si mater, C. de inst. & subst. l. fideic. §. si cui, ff. de leg.* 3. Et quamvis verba illa posita sint, in ipsa prohibitione, non in causa ipsiusmet prohibitionis tamen ex quo juris dispositionem respiciunt eorum virtus, & efficacia censeri debet repetita in ratione hujus prohibitionis; quasi dixerit testator, quia voluit bona sua semper, & in infinitum conservare ad beneficium proximiorum, ut in individuo dicunt Curt. sen. *cons.* 40. *nu.* 17. *in fin. ver. igitur vocando, & n.* 20. *ver. accedat,* Anch. jun. *q.* 73. *n.* 11. *l.* 1.

Et ut omnis tollatur parti difficultas, cum prohibitio alienationis sit vestita, & sic de per se valida ad inducendum
82 fideicommissum causa subsequens dispositiva, quia vult cum non possit censeri adjecta pro vestimento, & validitate prohibitionis, consequens est, ne sit superflua, ut novum inducat fideicommissum & dispositionem ampliet, & extendat, ut firmant videndi Socc. sen. *cons.* 40. *num.* 17. 18. *inter cons.* Curt. sen. Dec. *cons.* 182. *n.* 4. *ver. sed ad hoc respondetur*, Ruin. *cons.* 110. *n.* 7. *& cons.* 122. *n.* 2. *l.* 2. Gabr. *de fideic. concl.* 9. *n.* 41. Vegg. *cons.* 74. *n.* 391. 392. *&* 398. *& seq.* & illud reciprocum, & absolutum in casum mortis ad favorem omnium proximiorum vocatorum, ut unanimi consensu communi DD. schola, probavit Bar. *in d. l. qui Romae, §. cohaeredes*, quem ibi ita intelligit Aret. *in eod. §. cohaeredes de verb. oblig.* ubi etiam caeteri DD. Socc. sen. *inter cons.* Curt. sen. *cons.* 40. *n.* 18. Ozasc. *dec.* 49. *n.* 14. Sim. de Pret. *de interp. ult. vol. l.* 3. *interp.* 3. *dub.* 1. *solut.* 10. *n.* 8. ubi plenissimè Bursat. *cons.* 401. *n.* 8. latissimè Bertaz. *cons.* 6. *n.* 10. *ver.* 3. *principaliter, & infrà*, novissimè Altog. *cons.* 81. *n.* 15. *tom.* 2.

83 Et quidem indutam etiam illam videmus, tum quia testator prohibuit nullo tempore alienari posse, ibi, *che mai, &c.* quae verba validam prohibitionem reddunt. Petra *de fideic. p.* 1. *n.* 56. cum etiam, quia fuit prohibita Trebellia-
84 nicae, & falcidiae detractio, ibi, *quod non possit aliquid detrabi, seu defalcari jure naturae, ratione falcidiae, aut trebellianicae, seu pro debito bonorum subsidio*, ex quarum detractionum prohibitione, prohibitio dicitur vestita, Dec. *cons.* 104. *n.* 27. *l.* 2. Rota Rom. *in Perus. fideic. de Bigaz.* impressa apud Giovagn. *cons.* 75. *n.* 77. *&* 78.

Imò quia prohibitioni, testator adjecit clausulam poenalem nullitatis quarumcunque alienationum, ut legitur, 85
ibi, *che mai vaglino, nè habbino effetto alcuno, nè possi interponersi per nessuno tribunale decreto, che, pecunia stet pro fideicommisso.* Ex hac nullitatis poena, prohibitio dicitur ex se valida à principio, & vestita, ut est text. *in l. codicillis* 91. *§. instituto ff. de leg.* 2. post Ana. Bologn. Berret. & alios, quos refert Fusar. *q.* 685. *n.* 19. Ruin. *cons.* 128. *n.* 11. *& cons.* 208. *n.* 16. *ver. quia igitur l.* 1. Rimin. jun. *cons.* 456. *n.* 84. *&* 85. Veg. *cons.* 74. *n.* 400. Gabr. *de fideic. concl.* 9. *n.* 23. *&* 25. Zuccar. *dec.* 76. *n.* 138.

Quod maximè procedit cum prohibitio alienandi fuerit 86
in rem concepta, ex iis, quae suprà diximus, quo casu dicitur satis ex se vestita, Crot. *cons.* 48. *num.* 17. 18. *&* 19. Et 87
quando impositum est hujusmodi onus reale, minus dubitationis habet apud DD. quin sit hujusmodi fideicommissum inductum, cum onus rem afficiat omnia bona, & personas quascumque illa possidentes, ut censeantur gravatae, illa restituere aliis vocatis, quorum contemplatione onus fuit impositum, ita latissimè plurimos allegans, tradit Bec. *cons.* 24. *n.* 24. *& cons.* 236. *n.* 44. *&* 45. Alba *cons.* 93. *n.* 1. *&* 2.

Remanet igitur necessariò concludendum, fideicommissum reciprocum inter ipsos proximiores inductum esse,
cum satis illud expressum sit, substitutiones enim ex clau- 88
sula generali, *quia vult*, inductae, expressè etiam dicuntur, cum illa verba dispositionem inducant, ut vidimus, & in fortioribus terminis, dicit Ruin. *in omnibus suprà cit.*
cons. Borgn. latè *dec.* 18. *n.* 67. *&* 68. ac etiam, quia expres- 89
sum dicitur in hac materia, quòd sub generalibus verbis continetur, Rimin. jun. *cons.* 21. 66. 67. *&* 68. Morot. *cons.* 50. *n.* 17. *ver.* 2. *quia, & seq.* imò in proposito expressum etiam dicitur illud, quod ex conjecturis, & praecipuè conservandae familiae elicitur, Ambr. *dec.* 7. *n.* 14. 16. *&* 23. Paul. Leon. *inter cons. ult. vol. cons.* 27. *n.* 65. *&* 82. ni dicere velimus illa verba per modum causae superflua esse, quod dicendum non esse in individuo, respondet Ruin. *d. cons.* 116. *n.* 2. Cur. jun. *cons.* 116. *n.* 3. *in fin.*

Nec facultas illa disponendi, qua proximiores vocati vi- 90
dentur in illis verbis *ad faciendum, & disponendum*, tollit, quin absolutum fideicommissum ex clausula illa dispositiva, *quia vult*, inductum sit; sicuti nec officit illi in casum mortis.

Et quo ducimur ad alium partis obicem removendum 91
propter facultatem, nimirum substitutis concessam in dictis verbis *ad faciendum, & disponendum*, prohibitionem illam, non obstante causa, etiam dispositivè adjecta importare, nequire fideicommissum absolutum.

Siquidem alienandi licentia incompatibilis non est cum 92
fideicommisso absoluto, illud enim in casum mortis institutum censetur, sub conditione, quatenus aliqua bona vendita, seu aliter alienata non fuerint, ita in puncto Ruin. *cons.* 76. *n.* 13. 14. *l.* 2. Surd. *cons.* 10. *nu.* 34. *& cons.* 96. *nu.* 23. 24. 25. *&* 76. *& cons.* 399. *n.* 1. *&* 2. Torniol. *cons.* 192. *n.* 14. Rota *dec.* 10. *n.* 7. *&* 8. *p.* 1. *rec. & dec.* 396. *n.* 11. *in rec. p.* 2. *seu posth.* Farin. *aut. tom.* 2. *p.* 3. *rec.* Anch. jun. *famil. qq. l.* 1. *q.* 12. *numer.* 9. Dec. *consil.* 38. *numer.* 1. *&* 4. *per tot.* In quibus 93
reliquiis non alienatis remaneret fideicommissum absolutum in casum mortis, ex notatis per Socc. *consil.* 123. *vol.* 2. *& consil.* 43. *vol.* 4. Dec. *cons.* 27. 38. *&* 78. *numer.* 48. *lib.* 3. Intrigl. *de substit. cent.* 3. *q.* 73. *numer.* 14. Reg. Cap. Lat. *dec.* 23. *numer.* 8. *cum seq.* Concessa enim disponendi facultate testator videtur fideicommissum ordinasse, de eo, quod superfuisset, & fideicommissum in hoc subsisteret, ut in his terminis conclusionem hanc admittit, Ger. Spina *cons.* 93. *numer.* 13. 14. *&* 16. *ver. rursus verba*, cum facultas illa adeò se compatiatur cum fideicommisso in casum mortis, ut docet Menoch. *cons.* 1006. *n.* 30. *& inf. & consil.* 1130. *per tot.* ut intelligatur, dummodo remota fraude, alienatio fiat bona fide, & non animo intervertendi fideicommissum,
ut benè decidit Rota in Bonon. *fideic.* de Formagliar. apud 94
consil. 23. Giovag. *l.* 2. *n.* 16. idem Giovag. *cons.* 45. *numer.* 26. *d. lib.* 2.

Quamobrem fideicommisso isto verè agnatitio, ac reciproco minimè obstat illius facultatis concessio; Cum prohibitioni vestitae, si addita sit ratio, *quia vult*, uti est in ca-

su nostro, licet data sit alienandi licentia, nihilominus resultare fideicommissum in casum mortis, defendit Alciat. *in l. filiusfam. §. divi nu.53. ff. de l.1.* Crot. *cons.48. n.12.* Surd. *cons.96. n.23.24. & 25.* Alba *cons.54. n.1. & 2.* pulchrè Rota Rom. omninò videnda *dec.10. nu.7. ver. quia fuit responsum p.1. to.1. rec.* possunt enim simul stare bona posse alienari, &
95 esse subjecta fideicommisso, in casu non sequutæ alienationis, Fontan. *claus.4. gl.26. n.1. cum seq.* & Christoph. Mart. *dec. Senen.10. à n.25.* sicut donatio inter vivos remaneret in
96 robore, licet pactum de revocando fuerit appositum, cum illa donatio solam expressam revocationem pateretur, non tacitam per alios modos, quibus potest revocari; & erit donatio inter vivos, casu quo non fuerit revocata, ut benè Morot. *cons.4. n.4.* Cav. *dec.42. n.34. p.1.* & alii apud Consil. Dexarte *dec.85.* & Bottig. *de succ. ab intest. c.1. theor.6. n.25.* qui omnes allegat.

Postremo, posito, quod fideicommissum istud agnatitium non esset, simplex fideicommissaria substitutio; adhuc fœminam istam repellendam esse aperti juris est; Generaliter enim, & absolutè fœmina à masculo descendens de linea
97 masculina non est, ut novissimè post multos testatur Altog. *cons.80. n.80. to.2.* Cum verbum illud, linea masculina de per se præ se ferat fœminarum exclusionem, idem Altogr. *l. c. n.64.* ostendens de masculis tantum habitam fuisse rationem, Add. ad Mol. *de primog. l.1. c.6. n.34. & 35.* quod ne dum clarum per terminos habemus, cum linea non incipiat
98 a patre, sed à filiis, ideòque filio masculo incipit linea masculina, & à filia fœmina, fœminina linea initium ducit, ut ait Castr. *in l. maritus C. de procur.* & idem Altogr. *cons.80. n.83.* Qui nec etiam admittit distinctionem illam ab aliquibus traditam, & in nostro responso expensam, *in p.1. ver. cum illa.* De fœmina illa descendente, quæ ab aliquo
99 acquirente initium repeteret, sed omni asseveratione affirmat, illam, etsi ex masculo acquirente genus ducentem, penitus in masculina linea comprehendi, communem opinionem esse.
100 Sed etiam evidenter deducitur, nam si sexus fœmineus obest masculis ab illis progenitis uti à radice infecta procedentibus, §. *reliquum in auth. de hær. ab intest. venien.* ut in illa linea non includantur ut post Bal. Imol. & Alex. *in l. gallus, §. nunc de l. ff. de lib. & posth.* dixit Dec. *cons.319. n.2.* Eodem modo, aut multo magis obesse debebit ipsismet fœminis eorum Authoribus, *c. licet ex quadam ex. de test.* Cum
101 omne jus potentius sit in causato, Castr. *in d. l. maritus n.5. ver. sed certum,* & melius *cons.190. n.4. l.2.* Caputaq. *dec.16. n.4. & 5. & dec.17. n.6. & dec.18. n.4. p.2.* Nec potest plus ju-
102 ris reperiri in causa influenti, quàm in causato, Bal. *in l.1. ff. de senat.* Franc. Mol. *de ritu nupt. q.23. l.3. n.206. & seq.* ubi
103 enim fit mentio masculinitatis, intentio disponentis esse videtur, ut veniant tantum masculi, & propterea admitti nequeat nisi habens duplicem qualitatem, videlicet, quod sit ex linea masculina, & quod sit masculus, ita dixit Goz. *cons.87. n.15.* Menoc. *cons.205.* Mol. *de Hisp. primog. l.1. c.6. n.38.* ubi etiam addentes ad eum Hond. *cons.7. n.70. l.2.* Rot. *dec.203. n.5. ver. sed. hic est in rec. p.2. to.1.* Duran. *dec.300. n.7.* Joseph de Sess. *dec.49. n.7. & 8.* Altog. *cons.26. n.67. ver. non enim desunt, tom.1.*

Quomodo igitur fœmina ista, fœmininam lineam constituente, ac extra patris familiam per matrimonium ma-
104 nente, & transversalis æqualis audere poterit, & se in masculinam lineam intromittere, & cum masculo isto ex masculo, imò transversali descendenti concurrere? Cum in collateralium ordine, magis privilegiatam esse lineam transversalium, inferiorem dicit Jac. Butrig. *in Auth. cessante C. de leg. hær. in princ.* & adest celebre Bal. *cons.29. sub n. 8. ver. cum enim vol.6.* relatum ab Altog. *cons.51. tom.1.*

Sed quando etiam vox illa, linea masculina esset apta comprehendere masculum, & fœminam, nos etiam extra
105 omnem controversiæ aleam versaremur; siquidem cum Judicantium partium sit, illo casu testatoris voluntatem consulere, quando tunc aliquæ aliæ accedant conjecturæ, aut circumstantiæ suadentes, & ostendentes testatorem de masculis, & de familia masculina intellexisse; fœminam nullatenus sub appellatione lineę masculinę venire, dixit in puncto Rot. Rom. *dec.304 n.9. & 10. p.6. rec. & dec.217. n.2. p.2.*
106 *to.1. rec.* relata ab Altog. *cons.80. n.86. to.2.* Masculinum enim, etsi concipiat fœmininum, tamen quando disponentis contraria voluntas appareat, ne utiquam comprehendit, *l. Lucius, §. quæsitum ff. de leg.3.* Bar. *in l.1. ff. de verb. sig.* Men. *præs. 84. n.17. l.4.* relatus à Knipschil. *de fideic. c.1. n.54.*

Et nonnè illa, in nostro responso per juris, & hominis conjecturas, sedulo indagata apertè apparet, ipsum de masculis sensisse, qui etiam majoribus, tam animi, quam cor- 107
poris donis præditi; fœminis dignitate præstare debent, teste Hesiod. & habemus etiam in jure nostro civili Justin. *in l. in multis 9. ff. de statu hom.* & apud Accurs. *in l.1. ff. de con. tut.* Quocirca quilibet magis masculis, quàm fœminis prospi- 108
cere intelligitur, *arg. l. peto 69. §. fratre ff. de leg.2. l. pater 38. §. pater filius ff. de leg.3.* & in dubio pro illis conjectura est ca- 109
pienda, Sign. *de hom. con.172. n.4.* Mant. *de conjec. l.6. ti.15. n.2.*

Si igitur masculinus sexus, Judices æquissimi, natura honoratior est fœminino, ex Arist. *1. polit. c.8. & arg. habemus in l. cum pater, §. pater pluribus ff. de leg.2.* cur non potest 110
quoque honoratior esse in successione? sicuti loquitur ex Laur. de Palat. *in repet. §. cæterum n.12, inst. de leg. agnat. succes.* Vulte. 2. *Marpurg. cons.29. n.33.* Isto autem honore, masculum istum afficere; cui jura, & rationes patrocinantur, suppliciter vobiscum agit. Die 3. Februarii 1660.

DISCEPTATIO LX.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Iacobi Bertea testamentum quoad substantialia affertur.*
3 *Antonii Giacconii, & aliorum prætensiones afferuntur.*
4 *Decretum M. C. in præsenti causa latum adducitur.*
5 *Giacconii instantiæ iterum proponuntur.*
6 *Iacobi Berteæ conditiones appositæ in institutione hæredis ostenduntur.*
7 *Status Regularium duplex Monachorum, & Fratrum, & quæ sit differentia eorumdem.*
8 *Mendicantes sunt in duplici differentia, vel ex Regula, vel ex Constitutionibus.*
9 *Mendicantes ex privilegio possunt habere bona in communi, & successiones, quia non ex vi Regulæ sunt tales.*
10 *Religiosos posse cedere juri suo circa capacitatem certum est.*
11 *Societas Iesu qualiter habeat suam incapacitatem ostenditur.*
12 *Per Bullam Pauli V. octuagesimam primam in ordine, PP. Scholarum Piarum sunt capaces habendi bona stabilia in communi.*
13 *Rota Romana pro capacitate PP. Scholarum Piarum decidit.*
14 *Vota quæ emittunt PP. Sch. Piarum quatuor sunt, & quæ.*
15 *Fraus in dubio non præsumitur, nec multo magis in præsenti per institutionem procuratoris sæcularis in casu incapacitatis Religionis.*

ARGUMENTUM.

Patribus Scholarum Piarum an obstet incapacitas bonorum. Quænam sint eorum vota? Status Regularium quotuplex, & mendicantes in quotuplici sint differentia? Fraus an, & quando præsumatur in fine.

PRO

RR. PP. Pauperibus Matris Dei Scholarum Piarum,

Circa extensionem Voti præambuli olim facti,

CONTRA

Prætensionem Antonii Giaccone.

IAcobus Bertea die 25. Novembr. 1631. suum condidit 1
testamentum, in quo hæredem fecit usufructuarium
Pe-

Petrum Bertea Fratrem, & post ejus mortem instituit hæredes in proprietate, & usufructu Ecclesiam Scholarum Piarum erigendam in loco Pausilippi cum conditione, quod dicta Ecclesia deberet erigi infrà duos annos à die mortis ejusdem Jacobi testatoris, quam si non erigi contingat, succedere dixit Ecclesiam S. Annæ Lombardorum, ut ex institutione *fol.3. à ter.*

Insimul dictus Jacobus bona hæreditaria prohibuit alienari, & casu quo dicta Ecclesia non erigeretur, vel dicta Ecclesia San. Annæ nollet acceptare dictam hæreditatem, tali casu instituit hæredem Ecclesiam S. Mariæ Visit. Pauperum, & ea nolente acceptare substituit Hospitale Incurabilium, *f.4. lit.H.*

2 Declaravit etiam dictus Jacobus in eodem testamento; quod in tantum donat dictis PP. Scholarum piarum locum pro Ecclesia erigenda, in quantum quod cum effectu erigi debeat, & poni debeat marmor inscriptionis, in quo moneantur celebrantes recordari de animabus sua, & Fratris, nec non voluit, quod si Ecclesia postea non erigeretur infrà biennium, ex tunc revocavit legatum, & donationem, & substituit Petrum suum Fratrem sua vita durante tantum, & post ejus mortem substituit Ecclesias suprà nominatas, scilicet S. Annæ, S. Mariæ Visit. Pauperum, & Hospitale Incurabilium *f.4. lit. B.*

Declaravit etiam quod in tantum instituit dictam Ecclesiam Scholarum Piarum erigendam, in quantum erit capax dictæ hæreditatis, & casu, quod non fuisset capax, tunc, & eo casu instituit hæredem Ludovicum Cinque, qui teneatur expendere hæreditatis fructus in beneficium dictæ Ecclesiæ, & PP. & post mortem Ludovici substituit Procuratorem sæcularem, qui erit pro tempore prædictorum PP. cum ejusdem conditionibus in perpetuum *fol. 4. à ter. lit. F.*

Disposuit etiam testator fructus hæreditarios dividi in quinque partes, una quarum daretur Patribus Scholarum Piarum Pausillippi, & aliæ quatuor applicari deberent pro maritaggiis, ut in testamento *f.6. lit. A.*

3 Vigore hujus testamenti post mortem Petri usufructuarii fuit hæres declarata Ecclesia prædicta auditis Ecclesiis S. Annæ, & aliis interesse habentibus ut *f.* 8. & hoc ab anno 1638. & fuit verificatum, Ecclesiam fuisse tempore debito ædificatam *fol.19. lit.B, & f.8. lit.D.*

Econtra comparet Antonius Giacconus Nepos testatoris, ut asserit, & alii proximiores ejusdem Jacobi, & dicunt, quod stante incapacitate ex regula eorũdem PP. & repudiatione facta per substitutos, pertinet ad eos hæreditas, nec non dicunt, Ecclesiam prædictam non fuisse ædificatam tempore designato à testatore, nec adimpletas fuisse conditiones appositas in eodem testamento, & etiam posito, quod decretum præambuli ad beneficium PP. interpositum non reperiatur, sed solum votum registratum à Secretario, nullam habendam esse de tali voto rationem, & sic per viam appellationis, & nullitatis totum hoc petierunt determinari, & hoc sub die 14. Novemb. 1654. ut *f.90. in fin. & à ter.* & fuit dictum ut M. C.V. de supplicatis verbum faciat in S.C. *f.9. à terg.* & facto verbo per Dom. tunc Judicem Erasmum de Ponte sub die 17. Martii 1655. fuit dictum, quod causa committatur in S.C. *f.10. à terg.* quæ fuit commissa quondam Consiliario de Aquino d. *fol. 10. à terg.* à quo fuit datus terminus, in quo Patres producunt fidem præambuli ab Actorum Magistro ejusdem causæ *f. 15. à ter.* copiam constitutionis suæ Religionis, ubi etiam quod sint incapaces datur potestas Patribus, & Superioribus locorum, ut possint dispensare, tum super re, tum in personis *f. 15. lit.B.* Necnon produxerunt sententiam Rotæ Romanę, ubi in casu simili contendentibus PP. S.Francisci de Paula, PP. Scholarum piarum esse incapaces, fuit à Sac. Rot. Romana visis constitutionibus Religionis, & partibus maturè auditis declarata capax Religio, ut ex *fol.12.* & sententia *f.16.* quæ scripturæ fuerunt omnes receptæ prævio ordine Collateralis Consilii, & relatione Regii Cappellani Majoris, ac Ordinarii sui Consultoris *f.11.*

4 Compilato itaque processu, dum PP. sperabant absolvi ab impetitis, prout institerunt, fuit decreto Sac. Consilii ordinatum M. C.V. procedere debere ad confectionem præambuli quond. Jacobi Bertea auditis omnibus vocatis in eodem testamento, ut ex decreto *f.18.* sub die 18. Januarii 1658. ob quod PP. Scholarum piarum hæredes instituti à quon. Jacobo stante morte Petri Berteæ usufructuarii institerunt in M. C. V. extendi votum præambuli lati primo loco ad eorum beneficium, ex quo fuerunt amissa acta primæ interpositionis, ut ex instrumento *f. 1.* producunt testamentum dicti qu. Jacobi *f.3.* factum sub die 15. Novemb. 1633. & in ea celebrari Missam, nec non marmor, & epitaphium fuisse appositum servata forma testamenti *f.19. à terg. lit.B.*

Producitur etiam copia voti præambuli expediti ad beneficium PP. prædictorum sub die 5. Octobris 1638. ubi dicitur visa comparatione præsentata sub die 29. Augusti 1638. *f.* 15. ac citatione procuratoris Ecclesiæ S. Annæ Lombardorum, & Petri Berteæ hęredis usufructuarii interponitur decretum præambuli ad beneficium Venerabilis Ecclesiæ Religionis Scholarum Piarum sitæ in Montanea Pausilippi quoad proprietatem, durante vita dicti Petri, & post ejus mortem quoad proprietatem, & usufructum ut *f.8. lit.D.*

Ex quo clarè colligitur dictum præambulum fuisse interpositum auditis vocatis in eodem testamento; imò dato termino ordinario sub die 28. Januarii 1637. *f.9. lit.G.* præsentarunt etiam omnes supradictas scripturas, & sperant extendi votum præambuli primo loco interpositi ad eorum beneficium, hanc instantiam intimari fecerunt Magnifico Ludovico Cinque *f.31. & 32.* qui institit in casu incapacitatis dictæ Ecclesiæ declarari hæredem servata forma testamenti *f.19.*

Sunt etiam intimati Procurator Incurabilium *f.29. & 30.* Procurator Ecclesiæ S. Annæ Lombardorum *f.37. & 34.* & Procuratio ejusdem Ecclesiæ *fol. 33.* intimata etiam est procuratio Antonii Giacconii, & proximiorum Jacobi Magnifico Thomę Imparato *f.25.* Nec non Procuratori S. Mariæ Visit. Pauperum *f.22. & 28.* & procuratio *fol.35.* Nec non procuratio PP. Scholarum Piarum in personam Magnifici Gasparis de Rinaldo *fol.24.*

Idem Antonius Giacconius fecit instantiam, ut PP. 5
Scholarum Piarum legitiment eorum personas, & si nunquam fuerunt habitantes in dicta Villa Pausillippi, & si Pater Generalis unquam approbaverit dispositionem dicti Jacobi, & si in tempore debito, ædificaverint Ecclesiam, an dederint cautionem ordinatam in testamento (quam non video fuisse per Testatorem ordinatam,) an sint Religiosi, vel non, & à quo tempore, ut possit videri an sint ex vocatis, an non, & ut transferant pocessus omnes à S.C. in M.C.V. ut ex instantia *f.26.* quæ comparatio est præsentata per Antonium Giacconium, qui non est persona legitima, nam hæredes Petri Bertea declarati per M. C. V. sunt Vilelmus, Hieronyma, & Catharina Bonini *f.20. à ter.*

Producitur præambulum Petri Berteæ declarati hæredis in usufructu sub die 17. Januarii 1632. ejusdem Jacobi servata forma testamenti *f.18. à ter.*

Nec non probata est mors dicti Jacobi Berteæ *f.18. à ter.* 6
idem Jacobus Giacconius die 23. Junii 1658. Comparitionem aliam præsentavit, in qua instat interponi decretum præambuli ad sui beneficium, stante, quod factus est casus, quod Jacobus ordinavit, quod si non erigeretur Ecclesia in Villa Pausillippi infrà duos annos, bona prædicta darentur suis hæredibus, & successoribus, vel in casu, quo extingueretur dicta Religio Summi Pontificis decreto, tunc, & eo casu bona prædicta, reverterentur ad Jacobum Testatorem quia ergo (dicit Antonius) Innocentii X. fuit suppressa Religio, & ad Congregationem redacta. Propterea factus est casus successionis ad sui beneficium tamquam Jacobi Nepos, ut ex instantia *f. &c.*

Ex adverso PP. dicunt, factum aliter se habere, quia Ecclesia fuit ædificata tempore à Testatore designato, ut ex actu publico præsentato apparet. Secundò, quamvis religio fuit suppressa per Bullam Innocen. X. remansit tamen Congregatio, neque hoc facit ad propositum prætensionis, dum hæres Instituta ab eodem Jacobo est Ecclesia erigenda in Villa Pausillippi, nec est vocata Religio, prout ex testamento apparet. Tertiò, dicunt, quod in dicto loco non est necesse adesse, vel assistere duodecim Regulares, cum sit locus Convalescentium, & non Conventus formatus. Quarto, dicunt PP. dictum Jacobum Testatorem considerasse casus supradictos, nec in suo testamento dicit bona, ut revertantur ad ipsos, suosque hæredes, sed vocavit Ecclesiam S. Annæ Lombardorum, vel Magnificum Ludovicum Cinque sua vita durante, & post ejus mortem procuratorem sæcularem, qui pro tempore erit eorumdem PP.

Qui-

Quibus positis in facto, erit de Jure probandum, an Patribus Scholarum Piarum obstet incapacitas bonorum. Secundò, an habeat actionem Antonius Giacconus in præsenti, & sic tandem probatum erit præambuli votum, aliàs non extensum, fore, & esse extendendum ad beneficium PP. prædictorum.

7 Quod quidem probatur ex eo, quia status Regularium duplex est, scilicet Monachorum, ac Fratrum, ut constat ex Gratiani decreto *causa* 16. *qu.*1. *c. nonnunquam de consec. dist.* 3. hos omnes differre à Mendicantibus non ambigitur, attamen mendicantium privilegia ad Monachorum Religiones Pius V. extendit, ut in illo privilegio, quod Mare Magnum appellant, cujus initium est (Et si Mendicantium) Fratres utuntur aliis institutis diversis ab illis Monachorum aliarum vitam degere norunt omnes. Inter istos sunt alii Mendicantes directè, ut Minores, Carmelitæ, Hæremitani, & Prædicatorum familia, sunt, & alii per participationem tales, prout declarat Tambur. *to.*1. *disp.*17. *qu.*1. Et ex Mendicantibus, alii assequuti sunt privilegium capacitatis succedendi privantur eo alii, sunt etiam alii Mendicantes ex vi Regulæ, & alii ex vi Constitutionum Pontificia authoritate confirmatarum. De quibus omnibus est text. *in c.unico*, §. *sanè de Religiosis Domibus in* 6. *gl. in* Clem. 1. *de Regularibus vers.* (*quoslibet*) Isidor. Moscov. *de Majest. Militantis Ecclesiæ lib.*1. *p.*4. *c.*1. *De regularibus Versic. Mendicantes*. Azor. *p.*1. *lib.*12. *c.*23. *qu.*2. Ludov. Miranda *in Man. Prælatorum*, *tom.*1. *q.*11. *art.*6. Galgan. *de Iure publico lib.*3. *tit.*41. Baro. *de potest. Episcop. p.*3. *allegat.* 72. *& de appellativa verborum*, *appellativo* 147.

Sunt etiam Mendicantes in duplici differentia, ut dicebamus, aut enim sunt tales ex vi Regulæ, & isti, neque ex
8 privilegio; neque ex Constitutione possunt bona stabilia in communi possidere: hujusmodi sunt Fratres Minores, *cap. quorumdam il primo*, *de verb. signific. c. et si qui seminat*, *eod. tit. in* 6. Clem. *exivi*, *eod. tit.* aut sunt Mendicantes ex constitutione, & isti possunt ex privilegio, & dispensatione possidere bona stabilia in communi, ut est PP. Prædicatorum cœtus, Carmelitæ, & qui Divi Augustini familiæ nomen dedere, ut bene Suar. *tom.*4. *de Religione*, *tr.*2. *lib.*1. *c.*13. Azor. *tom.*1. *l.*12. *c.*23. *q.*73. Lezana *to.*2. *c.*1. & colligitur ex gl. *in c. cum ex eo in Verbo Mendicantes de excessibus Prælatorum*, *cap. quorundam de elect. in* 6. *Verbo Mendicantes*. Nam possidere bona in communi non repugnat voto paupertatis, ut ait S. Thom. 2.2. *qu.*22. *art.*2. & Cajet. *ib.* & decrevit Pius V. in Bulla quæ incipit (*dum uberes*) & est decima quarta in Bullario sub Bullis Pii V. &c.

9 Mendicantes ex privilegio habent census, & bonorum possessiones in communi, ut ex Trid. *sessione* 25. *de Regularibus c.*3. ubi habetur, quod omnes Religiosorum Ordines, præter Minores de Observantia, & Capuccinorum, capaces sunt cujuslibet successionis, prout de Minoribus loquitur Clem. *exivi supra citata*, Imò quod in Trid. disponitur, fuerat prius dispositum per *l. fi.* §. *hoc etiam C. de Episc. & Cler.* ubi dicitur quoslibet esse capaces successionis, neque per hoc amittunt privilegia Mendicantium, neque eximuntur à Juribus loquentibus de Mendicantibus, Rebuff. *in concordatis in Rubrica de Regularibus*, Rodriq. *qu. Regular. to.*3. *qu.*3. *art.*15. Mandos. *ad Regulam* 23. *Cancellariæ q.*4. *n.*4. Itaque non propterea Mendicantes non dicuntur tales ex eo, quod possint bona stabilia in communi possidere, sed tales potius dicuntur ex eo, quod illa non possunt habere ex Regulis, aut ex constitutionibus, quod benè salvatur, si possidere dicantur talia bona in communi vi præfati Decret. Concilii.

10 Quia verò unusquisque potest cedere juri suo, citra præjudicium tertii, propterea non repugnat Religiosos ordines renunciare posse prædictæ concessioni Concilii, non admittendi bona stabilia in communi, quamvis id sibi concedatur, & de facto per PP. Soc. Jesu anno 1565. fuit renunciatum quoad domos Professas, sicut etiam per Carmelitas Discalceatos apud Hispanos, ut per P. Thomam à Jesu *p.* 5. *c.*2. *& p.*1. *c.*7.2.11. Sanch. *in præcepto Decalogi to.*2. *l.*1. *c.* 18. *nu.*11. Idque approbat Sedes Apostolica sub Greg. XIII. quæ renunciatio fuit declarata, quoad hoc, ut possit habere, & possidere bona stabilia, non autem ut capiat ad vendendum, quia ad hunc effectum poterit capere, ut post innumeros DD. dicit Menoch. *cons.*1014. *à n.*14. *&* 15. Grat.
11 *c.*202. Gabell. *cons.*10. Verum an ordines, qui sponte prædictæ concessioni renunciarunt, possint mutata voluntate revocare, quæstio est, & non una Mens omnium. Unum addo vetitum fuisse in septima Congregatione Generali Decreto quinto, ne hæreditates relictæ Collegio cum onere præstandi Domibus professis annuam eleemosynam, nullo modo admitterentur. Nam videtur fieri in fraudem mendicitatis ad quam Domus professæ tenentur, Card. Lugo *in Opusc.* Mor. *l.*4. *dubio* 8.

Quia ergo per Bullam Pauli V. octuogesimam *in Bullario to.*3. *f.*216. quæ incipit *inter Pastoralis*, plura determinantur pro faciliori regimine Religionis Scholarum Piarum, neque de incapacitate loquitur, imò contrarium dicit, consequenter aerea est partis adversæ prætensio exclusiva præambuli propter incapacitatem. Consimilis est Bulla Clem. VIII. de qua in appendice *to.*2. *in Bulla* 123. *f.* 45. *& sequentibus*. Ubi constituit Clem. VIII. aliam Congregationem Cleric. Sæcul. pro hoc ministerio, quam Paulus V. postea erexit in Religionem, nulla facta mentione incapacitatis succedendi, sed potius, incapacitatem expresse concedendo, & hoc est, quod benè informata, Rota Romana Bullarum Summorum Pontificum, ad cujus oraculum spectat, in dubiis casibus istis occurrere bene decrevit, in lite vertente inter Monasterium Scholarum Piarum Civitatis Theatinæ cum Monasterio S. Francisci de Paula Minimorum, bene inquam decrevit Religionem Sch. Piarum esse capacem, ut ex sententia, quæ producitur in actis *f.*16. quæ scripturæ, ut dicebamus, sunt receptæ prævio ordine Collateralis Consilii *f.*11. 12 13

Vota enim PP. Sch. Piarum, quæ vigore constitutionum emittunt, sunt quatuor. Primum nimirum votum erudiendi pueros in primis elementis Grammaticæ, computo, ac præcipuè in Fidei Catholicæ erudimentis, idque gratis absque ullo stipendio, mercede, salario, aut honorario. Secundum votum est numquam agendi, nec ratione aliqua consentiendi, ut quæ ordinata sunt circa paupertatem in constitutionibus ordinis immutentur, nisi quando justa causa contrarium suadeat. Tertium, votum est non agendi, nec consentiendi, ne indirectè quidem, ut in aliquam prælaturam, vel dignitatem, in Religione eligatur. Quartum, & ultimum votum est, ne, extra Religionem prælaturam aliquam habeat nec consentiendi in eam eligi, nisi coactus sine obedientia ejus, qui ipsi potest præcipere sub pœna peccati, prout apparet ex constitutionibus Religionis, de quibus P. Pelliz. in Man. Reg. *to.*1. *tr.*4. *to.*5. *c.*5. *sess.* 12. quæ quidem vota solemnia esse, nullus est, qui dubitet, vigore quorum non est licitum Patribus Conventionem alimentorum facere cum aliqua universitate secundum communem opinionem, imò neque eis licitum est stipendium exigere, nec etiam recipere, quamvis sponte oblatum pro ministerio eruditionis puerorum, nisi reciperetur sub titulo gratitudinis, & eleemosynæ, prout ex Bulla Pauli V. colligit Pelliz. *ubi supra*, *n.*530. In qua Bulla Paulus V. dixit hæc verba, quæ deservire possunt pro Coronide, *Ita quòd liceat Præposito*, *& Clericis præfatis præfatarum Scholarum hujusmodi*, *& aliorum*, *simul atque erectæ fuerint*, *illarumque bonorum*, *& redituum quorumcumque corporalem*, *realem*, *& actualem possessionem capere*, *& apprehendere*, *ac de illis in Scholarum earumdem beneficium disponere*. Quæ sunt verba Bullæ Pauli V. in fundatione Religionis prædictæ, quæ est 81. in ordine *tom.*3. *Bull. fol.*316. *Coll.*2. §.5. 14

Nec motivum partis adversæ, scilicet, quod posita institutione in casu incapacitatis in personam Ludovici Cinque sua vita durante, & postea procuratoris sæcularis pro tempore Scholarum Piarum, fraudulentam esse, scilicet in fraudem venientium ab intestato, quia respondetur, quod fraus in dubio non præsumitur, per text. *in l. merito*, *ff. pro socio*, quia est species falsitatis; *l. Cred. ubi gl. & Salic. C. de falsis*, quia enim fraus delictum dicitur, propterea probationes requiruntur clariores, vel saltem debet probari indiciis specialibus, sive perfectè efficacibus, testè Bald. *cons.*250. *volum.* 1. In casu verò nostro non potest dici fraudulenter factum, scilicet in fraudem venientium ab intestato, quia substituit alias Ecclesias, quamvis Ludovicum Cinque instituerit, vel alium procuratorem sæcularem. Unde fraus numquam præsumitur, quando factum quod arguitur fraudulosum factum est, lege permittente, prout consuluit Oltradus *cons.*203. prout in puncto, quod non præsumatur in dubio fraus si quis instituatur hæres à Patre spurii, & post mortem Patris restituat spurio hereditatem, non præsumitur accommodata fides defuncti in fraudem, prout bene consuluit Bald. *cons.*240. *lib.*2. quod idem est, si Maritus 15

ritus instituat uxorem, eamque roget restituere cui voluerit hæreditatem, quia si restituat spurio Mariti, non præsumitur fraus, Bald. *cons.*75. 7. *l.* Idem etiam, si pater habens filium legitimum; & naturalem habentem filium spurium legitimatum, si instituat filium, & nepotes, & si non erunt hæredes, instituat extraneum, ille extraneus non præsumitur contemplatione spuriorum, sed contemplatione sui institutus, ut bene Alex. *cons.*78. *l.*3. Cardin. Tusch. *litt. F, concl.*478. *num.*7. *cum sequ.* quia talis institutio fuit facta sub conditione intrinseca, quæ de necessitate intelligitur, si scilicet capax erit, quo quidem casu nulla potest considerari fraus, prout ex pluribbs Tuschus *ubi suprà*, nam aliàs procederet, quod dicit Martha *p.*3. *de succ. ab int. tom.*1. *qu.*12. *art.*2. *à n.*23. *cum sequentibus.* Nec novum est, quod etiam in hæreditate quærenda possit fraus fieri ne dum privato, sed etiam Fisco prout colligunt DD. *ex l. cum quidem de iis quæ in fraudem creditorum*, quod & notat Alphar. *de officio Fisci gl.*16. *n.*43. juncta gloss.20. §.3. *nu.*69. & §.10. *num.*457. quod etiam notavit Garronius *de Iure Fisci l.*4. *tit.*7. *fol.*88. Imò si verum esset motivum, quæ clam incapaci relicta essent, per intermediam personam Procuratoris, tunc non auferrent venientes ab intestato, sed Fiscus, quia Fisci jus; & actio est non privati, glos. *celebris in l. his consequenter*, §. 1. *ff. fam. ercisc.* per quam Glos. sic determinat Bart. *consil.* 480. *n.*4. *in primo*, Peregr. *l* 3. *de Iure Fisci*, *tit.*19. *n.*24. & hoc casu Fiscus non aufert sub prætextu tacitæ fidei de restituendo incapaci, nisi probaretur clarè, & expresè, quod hæres tacitè, & clam fidem suam astrinxerit, ut post Bart. & alios, de quibus Peregr. *ubi sup. l.*8. *tit.*19. *nu.*6. Imò talis fides de restituendo incapaci, debet esse firmata promissione obligatoria, non simplici pollicitatione, ut benè post alios Mant. *de conject. lib.*10. *tit.*4. *n.*8. post Bald. & alios, *l. in tacitis*, *ff. de legatis primo*, Peregr. *d. l.*3. *tit.*19. *n.*14.

His ergo generaliter probatis, nullo Jure video posse impediri, qui non extendatur votum præambuli in alio tempore lati, Giacconii rejectis frivolis, & aereis oppositionibus, quod totum sub censura Judicantium remittendum censeo, scripsi hodie die 5. mensis Septemb. 1658.

DISCEPTATIO LXI.

SUMMARIUM.

1 *Facti series proponitur disputanda.*
2 *Dos Ecclesiæ, seu Cappellæ debet esse perpetuo permansura apud eam.*
3 *Dos Cappellæ sufficiens esse debet, & qua sufficientia.*
4 *Dotis Cappellæ deterioratio quando pertineat ad dotantem.*
5 *Dos Ecclesiæ gaudet omnibus privilegiis, quibus, & dos Mulieris.*
6 *Dos semel data per Patrem diminui non debet, dato quod ad eumdem revertatur, nisi quibusdam casibus.*
7 *Dos Ecclesiæ cur vocatus mansus?*
8 *Mansus quid importet in Iure.*
9 *Mansus liber debet esse ab omni onere decimarum, &c.*
10 *Mansus sumitur pro titulo præbendæ, & quare.*
11 *Argumentum validum est de matrimonio carnali ad spirituale.*
12 *Mulier fidejubens pro dote Ecclesiæ non habet Vellejanum.*
13 *Dos Ecclesiæ est impræscriptibilis, quicquid alii dixerint.*
14 *Ecclesiæ favor major est, quàm rerum temporalium.*
15 *Textus* in l. Attilicinus, ff. de pactis dotalibus, *procedit etiam in dote spirituali.*
16 *Patronus in fundatione, vel dotatione Ecclesiæ si apponat onus irrationabile quid agendum.*
17 *Ecclesia potest agere de evictione contra seipsam dotantem.*
18 *Ecclesia non fundatur, vel dotatur diœcesani consensus intervenit, & instrumentum.*
19 *Viviani locus adducitur* [illegible] c.4. n.25.
20 *Dos à Patre semel tradita filiæ iterum tradi debet soluto matrimonio, si sine culpa filiæ amissa fuerit.*
21 *Text.* in Auth. quod locum, C. de collat. *adducitur pro hoc proposito.*
22 *Pater tenetur Dotare filiam per dispositionem legis principaliter.*
23 *Text.* in l. Pater filię 71. ff. de evict. *adducitur & resolvitur.*
24 *Dos in partem deperdita, pro parte est restauranda.*
25 *Pater tenetur Dotare filiam non semel, sed bis, & toties quoties opus fuerit.*
26 *Dos debetur filiæ loco legitimæ.*
27 *Dos assignata Ecclesiæ continet exigibilitatem.*
28 *Legatum pro Matrimonio Carnali comprehendit etiam spirituale.*
29 *Clausula taxativa favore Ecclesiæ, utrum resolvatur in demonstrativa.*
30 *Instrumentum dotationis, de quo in præsenti tollit difficultatem clausulæ taxativæ.*

ARGUMENTUM.

Dote semel data à Patre Filiæ iterum est tradenda si amissa sit, sine culpa dotatæ? Hoc idem in fundatione jurispatronatus dici debet si fundator voluerit gaudere jure patronatus; & quam dotem dare debeat qui fundat juspatronatus?

PRO

Reverendo D. Josepho Dota,

CVM

Victoria de Sylvestro.

Supponitur in facto, quod *in anno* 1629. *die* 14. *mensis Martii* quondam Jo. Jacobus Binzone Neapolitanus constituit, & fundavit, prævia dotatione facta, Jus patronatus laicale perpetuum in Capella S. Trophomeę construcita, & erecta intus Cathedralem Ecclesiam Civitatis Minoris, dotem verò constituit annu. scut. viginti quatuor. Idque ut deservirent pro aliquibus Missis celebrandis scil. viginti quatuor tum pro anima sua, tum etiam pro suis antecessoribus, quos quidem annuos sc.24. assignavit Beneficiato ejusdem Cappellę, cum onere celebrandi prædictas Missas, & in die festivitatis dictę S. Trofomeę voluit dari, & assignari Illustrissimo Episcopo dictæ Civitatis candelam unam Ceræ novę librarum duarum in signum Pastoralis Dominii prout appellat ex instrum. fundationis, quod in promptu producitur, *fol.*30. In quo quidem obligatio omnium bonorum, tum etiam constitutum, & pręcarium. 1

In simul etiam supponitur in facto, quod dictos annuos sc.24. dictus Jo. Jacobus asseruit se possidere super quadam domo sita, & consistente in Civitate Aversæ in Parœcia S. Mariæ ad Plateam juxta ejus fines, &c. nemini vendita &c. sed franca, & libera &c.

Quia verò in beneficio prędicto fuit novissimè pręsentatus Rev. Clericus Joseph Dota ad pręsens Sacerdos, per Victoriam de Sylvestro hæredem dicti qu. Joan. Jacobi, qui pręsentatus cum voluisset possessionem capere dictę domus pro consequutione scutor.24. de quibus suprà sitæ in Civitate Aversæ, invenit eam penitus dirutam, & inhabitabilem. Et quia hęreditas dicti qu. Joa. Jacobi reperitur opulenta, ut notorium est, prætendit dictus pręsentatus cogi, & compelli dictam Victoriam, uti heredem dicti quondam Joan. Jacobi, ad sibi solvendos dictos annuos sc.24. quod quidem licito jure posse fieri probatur.

Primo quia dos ipsi Ecclesiæ, seu Cappellæ constitui debet perpetua, *c. nemo de consecr. dist.*1. *c. placuit*, 1. *qu.*2. Idcirco non potest in solo usufructu constitui, ut bene Lambert. *de jurep. l.*1. *p.*1. *qu. princ. art.*5. *f.*77. & debet esse sufficiens pro sustentatione Rectoris, pro luminaribus &c. ut post Paulum de Citadinis notat idem Lambertinus *ubi supr.* unde si contingat dotem Ecclesiæ deteriorari, postquam est consignata Ecclesiæ sine culpa, seu negligentia Rectoris Ecclesiæ, tunc periculum pertinet ad dotantem, si verò culpa Rectoris, sive illius negligentię, periculum pertinet ad Rectorem, Lambertinus *ubi supra*, *num.*17. cum igitur in pręsenti fuerit res deteriorata post factam fundationem ejusdem, & assignationem, nil mirum est cogi, 2 3 4

& com-

& compelli posse hæredes dotantis ad dotem assignandam.
5 Probatur secundo quia dos Ecclesiæ eisdem privilegiis gaudet, quibus & dos mulieris propter omnimodam similitudinem quæ datur inter utramque dotem, unde competunt eadem privilegia, quæ doti temporali eidem doti spirituali, de quibus privilegiis doctis tractant DD. *in leg. assiduis*, *C. qui potiores in pignore habeantur*, Paul. de Cita-
6 tinis *de jurepatr. in verb. 2. pars f.* 118. *n.* 37. *qui n.* 47. ait, quod dos semel data per patrem non debet diminui, dato quod soluto matrimonio ad eum revertatur, nisi Pater aliquo casu fortuito patiatur cladem aliquam in suis rebus, ut *in Auth. sed quamvis*, *C. de uxor. act.* quod dotis privilegium ad Ecclesiam non trahitur per hoc, quod dos sit restituenda, cum non amplius restitui debeat, sed per hoc, quod dotans, si illa amittatur, tenetur iterum dare, DD. *ubi sup.* igitur cogi, & compelli possunt hæredes ad iterum dotem dandam.
7 Probatur tertio, quia dos Ecclesiæ ideo vocatur Mansus *cap.* 1. *de censibus*, quia manere debet in perpetuum pro dote, Lambert. *f.* 105. *n.* 8. Bellettus *p.* 1. *de clerico debitore*, §. 15. *n.* 4. Azor. *p.* 2. *moral. l.* 9. *c.* 3. *q.* 7. Barb. *de potest. Episc. p.* 3. *alleg.* 64. *n.* 1. *& in tract. de jure Eccl. l.* 2. *cap.* 2. *vers. debet*
8 *cum seq.* Mansus verò dicit Gloss. *in d. c.* 1. sumitur pro tanta quantitate terræ, quanta possit laborare per annum à duobus Bobus, & dicit esse vocabulum Italicum, & producere debet tot fructus, qui sufficiant ad servitium Ecclesiæ, & ad victum deservientium illi, juxta disposita *in d. c. cum nemo, de consecr. dist.* 1. alii dicunt Mansum esse tantam quantitatem terræ, ut ex ea possit vivere rusticus cum tota familia sua, Hostiensis *in d. c.* 1. *de censibus*, alii dicunt Mansum, idest prædium, ex quo percipitur vinum, & panis ad Eucharistiam perficiendam, *gl. in c. secundum Canones* 15. *q.* 8. quia sic erit provisum Rectori, & Ministro, alii dicunt Mansum esse dotem Ecclesiæ, Lambert. *ubi sup. n.* 8. qui qui-
9 dem Mansus liber tribui debet ab omni onere decimarum *c.* 1. *de censibus*, quia ex manso Ecclesiæ, & aliis positis propè eam non deberi censum vel decimas dicitur *in d. c.* 1. S. Anton. *p.* 3. *tit.* 12. *c.* 2. §. 3. Otalora *de nobilit. p.* 2. *tertiæ partis n.* 3. Cassaneus *ad consuet.* Burgundię *rubr.* 9. §. 4. *in prin. n.* 2. Azor. *p.* 2. *l.* 6. *c.* 1. *q.* 2. ubi asserit verius sibi videri Mansum esse agnum certi modii, seu mensuræ, qui propterea metatus dicebatur, eo quod quis illud demetiebatur, & limitibus suis dividebat, Perez de Lara *de anniversariis*, *l.* 1. *c.* 18. *n.* 1. *&* 13. & accipi solet pro titulo, qui constituitur in
10 præbendis, aut possessionibus, quibus dotata est Ecclesia, ut docet Lamber. *de jurepatr. p.* 1. *l.* 1. *qu.* 5. *art.* 2. Cujacius *l.* 1. *feudorum tit.* 1. *in princ.* Balzaran. *in c.* 1. §. *similiter in tit. si de investitura feudi*, Petrus Greg. *de benef. c.* 15. cum ergo in præsenti non reperiatur talis Mansus, seu talis dos perpetua, poterit hæres cogi, & compelli ad illam assignandam.
11 Probatur quarto, quia validum est argumentum de matrimonio carnali, & spirituali *c. penult. & fin. de translatione Prælatorum*, *c. cum inter Canonicos de elect. Auth. nisi rogati*, *C. ad Trebell.* latissimè Barbosa *in locis argument. in loco* 70. Hinc videmus, quod sicuti mulier promittens dotem,
12 vel intercedens pro ea, non juvatur Vellejano; *l. generaliter*, *C. ad vellejanum*, sic etiam si promittat dotem Ecclesię, ut bene Paulus de Citatinis *de jurepatr. p.* 3. *in* 12. *qu.* 2. *causæ*, ubi enumerat multa privilegia dotis mulieris competentia doti Ecclesiæ, quod etiam fecit Lambert. *ubi sup. art.* 8.
13 Genuens. *in practicab. q.* 385. sic etiam videmus, quod dos Ecclesiæ non potest præscribi, quia dos pro matrimonio carnali est impræscriptibilis, & alienabilis, ut *in tit. instit. quibus alienare licet*, vel non, post principium, & *toto tit. ff. de fundo dotali*, *& l. si fundum*, *ff. eodem*, *l. in rebus*, *l. omnis*, *C. de jure dotium*, ergo idem dici debet in dote data à principio pro sustentatione Ecclesiæ fundatæ, patet consequentia, quia magis favendum est matrimonio spirituali, quod est magis favorabile, & majoris potentiæ, quàm carnale, quia tollit, & extinguit vinculum matrimoniale ante consummationem, ut patet in ingressu Religionis, *cap. ex parte*, *c. ex publico*, *de conversione conjugatorum*, & sic licet bona Ecclesiæ possint alienari, servata tamen forma, de qua *in c. sine exceptione* 12. *qu.* 2. possunt etiam præscribi, *c.* 1. *c. sanctorum*, *c. de quarta*, *de præscript.* tamen secus videtur in bonis assignatis pro dote Ecclesiæ facit Glossa *in cap. novum genus*, *de decimis*, quæ vult, quod de fructibus bonorum ab initio concessorum pro dote Ecclesiæ non debeantur decimæ prædiales, sed contrarium tenet Baldus novellus *p.* 1. *de dote c.* 1. *nu.* 8. ubi dicit, ita fuisse consultum per Collegium Perusinum in favorem cujusdam Communitatis, quod potuisset præscribere quosdam redditus assignatos Ecclesiæ pro dote, & affert rationem diversitatis in dotem Mulieris, cum Mulier constante matrimonio nullum Jus habeat dominii, vel quasi nec ipsa potest iterum agere *d. l. in rebus*, §. *omnis*, *C. de Iure dotium*, quæ ratio cessat in Ecclesia, quæ potest agere quemadmodum curreret præscriptio contra Mulierem soluto matrimonio, quia posset agere, ut si vir vergat ad inopiam, *& l. si constante*, *ff. solut. matr. l. ubi adhuc*, *C. de Iure dotium*, Bald. *novel. de dote p.* 7. *c.* 1. *n.* 5. ubi ait secus esse in Ecclesia, contrarium verò puto dicendum quòd dos Ecclesiæ sit impræscriptibilis, quemadmodum dos mulieris; imò etiam majori favore di- 14
gna, quia major utilitas publica versatur in sacris, quàm in dote mulieris, quæ propter bonum publicum multa habet privilegia, *c. Ius autem* 1. *dist.* & major favor debetur Ecclesiæ, quàm Reipublicæ, Felin. *in c. nonnulli*, *nu.* 23. *de rescriptis*, Rota diversorum *dec.* 454. *p.* 1. & validissimum est argumentum de dote ad Ecclesiam, vel ad aliam piam causam, *c.* 1. §. *donare*; qualiter olim feudum alienari poterat, Bald. *in l. sicut*, *C. de act. & oblig.* Everard. *in topica legali in loco de dote ad piam causam*, Paulus de Citatinis *de Iurepat.* 3. *p.* 12. *q.* 2. secundæ causæ Lambert. *art.* 8. *quæstionis princ. p.* 1. *lib.* 1. ubi ponit multa privilegia competentia doti mulieris extendenda ad dotem Ecclesiæ. Imo dicunt, quod dos Ecclesiæ est magis privilegiata. Neque obstat ratio differentiæ assignata à Baldo novello, quod mulier vivente viro non potest agere, ideo contra eam non currit prescriptio, sed dotem administrat Maritus, quia idem dicendum est in Ecclesia considerata de per se tamquam uxor, quia Prælatus ejus sponsus administrat; ideo nec contra eum currere debet præscriptio, Prælatus enim dicitur sponsus *cap.* 2. *de tanslatione Prælatorum*, ergo dicendum est dotem Ecclesię esse imprescriptibilem exemplum dotis mulieris, & fuit quia Ecclesia est illa, quæ est vera domina dotis, sed Prælatus exemplo Mariti administrat, & recipit fructus, ut bene Genuensis *qu.* 384.

Sic sicut mulier non potest conditiones dotis facere deteriorem, licèt meliorem possit, & nec ex pacto sibi præju- 15
dicare potest *l. de die*, *l. Attilicinus*, *ff. de pactis dotalibus*, sic in dotatione Ecclesiæ pactum improbatur, per quod ejus conditio efficitur deterior, Paulus de Citatinis *part.* 3. *q.* 12. *causa* 2. & sic habetur in textu notabili *in c. præterea il* 2. de jure patronatus, ubi dicitur, quod patroni in fundatione, 16
vel dotatione Ecclesiarum contractus præjudiciales Ecclesiæ facere non possunt, & est textus *in Auth. sicut alienatio*, *C. de Sacros. Eccles.* & sic si in fundatione Ecclesię sit adjectum onus Missarum excessivum, ultra laudabilem consuetudinem sustineri non solet. Idque forte propter timorem alicujus Potentis, qui dotavit Ecclesiam, si clerici ausi non sunt contradicere, poterit tale onus moderari, & sic de similibus, ut latè Genuensis *q.* 340. *in fin.*

Hinc etiam videmus, quod mulier habet hypothecata 17
bona dotantis pro evictione cum illa distinctione, quod aut dos promissa est extimata, puta talis fundus pro mille, quod si fundus fuerit evictus, ante dationem poterit agi actione ex empto: nam si maritus recepisset illum extimatum efficeretur debitor pretii, & non rei, quasi res sit sibi vendita, *l. quoties*, *ff. de jure dotium.* Quod verò de dote temporali, & profana dicimus, dicas in dote Ecclesiæ, quia semper intelligitur precessisse stipulationem, vel saltem pollici- 18
tationem, quia alias Patronus non habuisset licentiam fundandi Ecclesiam à Diœcesano, *c. nemo de consecr. dist.* 1. *c. piæ menti* 16. *q.* 7. & tenetur tradens pro fundanda Ecclesia, eaque dotanda de evictione, ut latè Genuensis *q.* 342. sic sicut bona subjecta fideicommisso favore dotis possunt alienari, ut *in Auth. res*, *quæ C. comm. de legat.* sic hęres poterit ædificare Ecclesiam in fundo subjecto fideicommisso, & fideicommissarius tenebitur eveniente casu fideicommissi recipere pretium, & non fundum favore Ecclesiæ, ut benè Genuensis *qu.* 333.

Probatur quintò ex celebri doctrina Viviani *de Iurepatr.* 19
l. 2. *c.* 4. *n.* 25. ubi ait quod licet regulariter in principio constitutionis Ecclesiæ debeat dos assignari, tamen si quis sive dote Ecclesiam fundavit, & construxit, cogi potest eam dotare, & dato, quod Ecclesia sit constructa sine dote, tamen constructor potest directè compelli officio Judicis ad eam dotandam, si autem sit fundata, sed non dotata, Patronus, qui fundavit cogi potest pro dote, & ejus supple-

plemento, vel ejus hæres, quod si solvendo non sit ad nihilum tenetur, videatur Viv. *ubi sup.*

20 Probatur sexto, quia si dos semel à Patre sit constituta, atque tradita genero, eamque amisit Gener, vel filia sine culpa sua, tenetur Pater iterum dotare, ita Bart. Angel. & Imola, Cynus, & Paulus *in l.2.§.1. ff. solut. matr.* ubi Ripa *n.7.* Boer. *d.131.n.3.* Campeg. *de dote p.1.q.15. & qu.26.* Tiraq. *in l.Boves, §.hoc sermone, limit.9. n.11. ff. de verb.signif.* Menoc. *casu* 182.*n.*57. Peregr. *de fideic. art.42. n.*88. Ludov. Molina *de primog. l.2. c.16. num.23. & 25.* Didacus Spino *in speculo testam.gl.11.n.42.* Costa *remedio* 65.*n.*8. Barb. *in l.1. p.4.n.11.& 30. & 141. ff. sol.matr.* Giurba *dec.5. n.39. & seq.* Surd. *de alim. tit.7. q.5. num.5.* Faber. *l.5. C. tit.6. diffin.13.* Cancer. *p.1. variarum c.3.n.3.* Osasch. *dec.124.n.5.* Fontan. *claus.5.gl.1.p.1. nu.69. & plurib.seqq.* Merl. *n.2. de legit. tit.2. qu.30.n.6.* Card. Tusc. *in verbo, dos, concl.781.* Grat. *to.3. c.466.n.2. to.4. c.689.n.11. & 22.* Mangilius *de imputation. q.* 164. & ex Theologis Molina *to.3. disp.636.n. 14.* Fagundez *in Decalogum l.4. c.16. nu.20.* Fragos. *de Regim. Reipubl. p.3. disp.5. n.49.* Ang. Bossius *de alim. c.7. n.559.*

21 Quod probatur primo per textum *in Auth. quod locum, C. de collat.* ubi habetur, quod si dos à Patre data Genero, sit amissa, seu deperdita, quia illius vir factus sit inops, & filiæ non possit ad culpam imputari, quòd Marito vergente inopiam dotem non exegerit, non tenetur talis filia dotem illam imputare in legitimam post mortem Patris, sed sufficit, quod conferat illam actionem quam habet contra virum etiam inanem, eamque cedat fratribus, ex quo apertè infertur in tali casu amittere dotem absque filiæ culpa, sed dotem soluto matrimonio per mortem viri, filiam iterum à Patre esse redotandam, ex eo enim, quod non debet in legitimam imputare, concluditur iterum debere dotari.

22 Secundo probatur quia Pater ex dispositione legali *l. qui liberos, ff. de ritu nuptiarum, l.fin. C. de dotis promissione,* tenetur filiam dotare, ut possit matrimonium contrahere, quod sine dote illi impediretur, quod est causa finalis inductiva talis obligationis legalis, & necessitatis dotandi filiam quoties remanet eadem causa finalis ipsius obligationis, & sic quoties filia vult nubere, si dotem amiserit sine culpa tenetur Pater iterum dotare, quia alias non posset facile nubere. Neque dicas, quod obligatio ex primo actu solutionis, *l. prout quisque 80. ff. de solut.* quia hoc procedit in obligatione conventionali, non in legali, quæ est contra patrem, illa enim durat quantum remanet causa similis inductiva ipsius obligatiouis, Bald. *in l. qui per salutem 33. ff. de jurejur.* Campeg. *d.q.26.* adducens textum *in l. si is, a quo, ff. ut in poss. legata, & in l.2. ff. de fidejussor.* Merl. *d.q.30. n.6.* Grat. *c.466. n.5.*

23 Neque obstat textus *in l. pater filiæ 71. ff. de evict.* ubi evicto fundo dotali, Pater non tenetur. Respondeo enim textum loqui, quando constante matrimonio dos evicta fuit, quo casu eodem matrimonio constante, non cogitur Socer Genero novam dotem dare, sed bene soluto matrimonio filiæ iterum nubenti cogitur novam dotem constituere, ut probatum est.

24 Idque procedit, teste Gratiano *d.c.466. n.3.* sive in totum dos sit deperdita, sive pro parte tamen diminuta, nam semper pater tenetur ad tantundem, nam officium paternum est dotare filiam, eamque conservare, *Auth. sed quamvis C. de rei uxor. act.* nisi conditio patris fuisset facta deterior, & contigisset diminui substantiam illius, nam tunc non tenetur redotare, nisi in quantum ejusdem substantiæ virtus est, *d. Auth. sed quamvis.*

25 Tertio probatur, patrem teneri dotare filiam non semel, sed bis, ter, & toties quoties opus fuerit ex Bart. *in l. si socius pro filia,* & ibi Baldus *vers. 20. ff. pro socio,* & alii relati per Gratianum *d.95.n.11.* per Baez. *de non meliorandis filiabus, c.16.n.32.* dant rationem, quia dos datur loco legiti-
26 mæ, sed legitima data à Patre si amittatur sine culpa filii est reficienda, ut bene idem Baeza *ubi sup. n.18.* quod sane procedit, nisi dolosè, vel culposè mulier dotem consumpserit, tunc enim pater non tenetur ad ulteriorem dotationem, Bart. *in l. si cum dotem, §.1. numer.20.* ubi Alex. *nu.6. ff. solut. matr.* Boer. *dec.131.n.50.* Ripa *in d.l.2.§.2. n.7. ff. solut. matr.* Giurba *dec.64. n.10. & 39.* ubi ait non procedere si culpa levissima, vel casu dos esset deperdita, Tir. *d.lim.9. n.4. ff. de verb. signif.*

27 Probatur ultimò quia illa dos assignata Ecclesiæ, seu Cappelle S. Trufomeæ scutor. 24. annuorum, pro dote dicuntur dati, igitur promittens talem dotem censetur promisisse illam omni tempore exigibilem esse, prout in dote carnali, seu temporali dicit Regens Galeota *to.1. contr.32. nu.37. & 38. ubi num.82.* dicit fuisse decisum per S. C. quod hoc etiam procedit in interesse dotis, imò etiam in datione insolutum post Castillum, & alios decisum refert consiliarius Stayb. *to.1. resol.96. in fin.* quod etiam dixit *in resol.77. cum igitur in dote carnali ita producitur,* sic & in dote spirituali dicendum est, ut post text. *in §. sed & hoc præsenti, Auth. de sanctis. Episc.* post Fontan. *d. claus.5. gl.8. p.1. nu.62. & seq. to.2.* dicit idem D. Staibanus *tom.2. resol.177. n.40. cum seq.*
qui assignant rationem, quod sponsus Ecclesiæ semper est 28
uniformis, & æqualis cum terreno, unde legatum factum pro maritagio deberi pro dote monialis dicit Capic. *decis.* 204. imò etiam deberi moniali Bizochæ tertii ordinis dicit post Grat. *c.533. n.19. & 20.* idem D. Staib. *ubi sup. nu. 49. & 50.* sicut ergo pro dote carnali præsumitur promissa exigibilitas, ita, & pro dote spirituali, tum monialium, tum etiam Ecclesiarum dicendum est, juxta dicta supra.

Tandem meminisse oportet quod illa promissio scutor. 29
24. super domo in Civitate Aversæ consistente favore Ecclesiæ, cui promissio facta est intelligitur demonstrativè non taxativè, unde si non sufficiat illa domus, super aliis bonis hæreditariis procedendum est, ut post alios dicit Novar. *de miserabilibus personis, priv.*163. Tondutus Salingerius *lib.1. quæstionum legalium, qu.90.* Episc. Maranta *p.4. respons.15.* & licet Regens Rovitus *in dec.57.* Consil. Staib. *l.2. resol.106.* Thorus *in summa, de pia causa, priv.* 267. Riccius *collect.3509.* dicant oppositum, quod legatum pium privilegium non habeat ut clausula taxativa, resolvatur in demonstrativa, tamen id non potest applicari in casu nostro, ubi non sumus in legato facto Ecclesiæ, sed
sumus in dotatione facta, prævio instrumento stipulato 30
cum clausulis consuetis, uti promisit, & obligavit se, bona sua, & hæredes cum pacto de capiendo authoritate propria cum constituto, & precario pœna dupli, &c. quę quidem omnia operantur, ut cuncta testatoris bona censeantur obligata, ut ex instrum. apparet. Quando verò clausula demonstrativa, vel taxativa dicatur, disputarunt Doctores ut Præses Merl. *l.2. c.82.* Gizzar. *dec.81. consil.* Roccus *respons.50. lib.1.* D. Marcianus *cons.4.* Regens Galeota *to.2. controv.44.* Thorus *p.2. in verbo legatum,* Beccius *qu.for. c.9.* Danza *de pugna Doctorum to.1. in tit. de legatis piis,* Riccius *collat.4311.* Episc. Maranta *resp.34. p.1.* P. Amatus *consil.6.32. & 37.* Constantinus Casarus *in speculo peregrinarum quæst. qu.21. consil.* Pratus *lib.3. c.34.* Regens de Marinis *tom.2. resol.124.* Acosta *de priv. Creditor. regul.3. ampliat.5. nu.2.* novissimi Addentes ad Rovitum *in dec.57. nu.11.*

Unde ex his concludendum est juridicè propositam instantiam per Rev. D. Josephum Dota contra hæredem, de qua suprà ut cogatur, & compellatur sibi solvere pro dote suæ Cappellaniæ d. sc. 24. annuos.

DISCEPTATIO LXII.

SUMMARIUM.

1 *Edictum Episcopi, ut sibi præsentetur aliquis titulus, qui non debetur non tenet.*

2 *Episcopos, Archiepiscopos, summos Sacerdotes, & summos Pontifices diversis temporibus, diversis titulis fuisse condecoratos.*

3 *Episcopi, & Cardinales qua dignitate erant decorati ante bullam Vrbani VIII. & qua dignitate fuerunt decorati Cardinales.*

4 *Titulus Illustrissimi fuit usurpatus tam ab Episcopis, quàm Archiepiscopis.*

5 *Subditi nullum peccatum committunt denegando Episcopo, ut Archiepiscopo titulum Illustrissimi.*

6 *Episcopus ambulando per diœcesim singulis de populo benedicit capite detecto, & si non Archiepiscopus ante se deferri debet crux.*

7 *Episcopus debet se gerere erga subditos uti pater, non ut Dominus.*

8 *Episcopus non debet esse iracundus.*

9 *Episcopus emanans edictum contra subditos nulliter, acquiritur subditis actio libelli famosi contra Episcopum.*

10 *Li-*

10 *Libelli famosi definitio.*
11 *Episcopus non exercendo amorem paternæ correctionis erga subditos venenum præbet.*
12 *Episcopi, & Archiepiscopi nomen est officii, & dignitatis, non dominii.*
13 *Episcopi status est perfectionis quæsitæ Religiosorum non querendæ, & non solum debet esse perfectus quoad se Episcopus, sed etiam ad alios.*
14 *Episcopus emanando edictum contra subditos indebite est dignus pœna.*
15 *Episcopus non debet esse immemor suæ dignitatis.*
16 *Benignus debet esse Episcopus, & ita omnibus sit paratus.*
17 *Episcopo, dum consecratur datur baculis pluribus modis, ob plures fines.*
18 *Regimen Episcopi amoris est, non dominii.*
19 *Injuria non est, quando non fit contra jus, non fit injuria Episcopo non dare titulum Illustrissimi.*
20 *Processus compilatus pro Episcopo cum testibus officialibus ipsiusmet Episcopi nulliter compilatur.*
21 *Hæresis notam alicui dare, quæ non est, infamare est.*
22 *Episcopi imitari debent Christum Dominum nostrum, & amare oves sibi creditas, ne seductores vocentur.*
23 *Iudicantium est, inspicere causam delicti.*
24 *Censura est emananda prævia citatione, aliàs non ligat.*
25 *Censura ferri non potest in causa propria, nisi causa justæ defensionis.*
26 *Censura ut validè feratur requiritur citatio personalis etiam si sit delictum notorium.*
27 *Censura ut rectè emanetur non est necessaria trina citatio, & citatio per edictum est subsidiaria & non in omnibus casibus permittitur.*
28 *Interdictum personale ut feratur, requiritur canonica monitio.*
29 *Interdici nequit totus populus nisi delictum sit commissum à tota communitate, vel à majori parte communitatis, & causa interdicti debet esse gravis.*
30 *Excommunicatio injusta est timenda, & non servanda ab excommunicato, at è contra ab excommunicante.*

ARGUMENTUM.

Officium Archiepiscopi, & Episcopi non est dominii erga subditos, sed paternum erga filios, quibus non alius titulus debetur nisi Reverendissimi, licet titulus Illustrissimi ab eisdem Episcopis hodie usurpetur nullaque injuria puniuntur Vasalli si solo titulo Reverendissimi suos prælatos honorant.

RESPONSIONES.

Ad Edictum Reverendiss. Pauli Suardi, Archiepiscopi Surrentini,

CONTRA

Sindicos & Electos ac cæteros Patritios Surrentinos publicatum.

1 NObilium Surrentinorum Cœtum ad edictum D. Reverendissimi Pauli Suardi emanatum sub *sub prima Maij præsentis anni* 1664. non teneri, omnibus manifestum fit; Imò & Curiæ Archiepiscopali prædictæ, suoque Vicario, ac Ministris omnibus Curię ob rationes in promptu adductas nullius esse roboris, authoritatis & momenti, quod in eo præcipitur & comminatur idque in publicum ostendunt, ut eidem Reverendissimo Archiepiscopo Officialibus Curiæ prædictæ ac Sanctæ Sedi Apostolicæ si opus fuerit innotescat, in publicum proponendum esse Patritii Surrentini decreverunt.

Primo quidem quia Archiepiscopus asserit se honorandum esse, uti majorem & supremam habentem dignita-
tem, qua nulla major in Ecclesia Dei quod lumine naturæ
decretis divinis sacrisque ceremonialibus asserit disponi,
sed Surrentinæ nobilitatis, ac Patritiatus cœtus, dicit vi-
cissim, se habere Episcopos, & Archiepiscopos, tam-
quam Apostolorum successores, simulque imitatores di-
versis titulis, diverso tempore consideratos fuisse, ut sum-
mos Sacerdotes, Sanctissimos Pontifices, Papas, Lega- 2
tos, Columnas Ecclesiæ Thronos Dei, ejusque Præcones,
& interdum titulo Eminentissimi à S. Gregorio honoratos
fuisse legitur *lib.2. Epist. Epistola* 17. *ejusdem Sanctissimi
Pontificis*, de qua Baronius *tom.9. anno* 783. *& l.4. Epist.*
11. *& lib.8. Epist.*7.8.37. *&* 38. & post alios Pacis Jorda-
nus *de titulis Episcoporum Præludio primo*, & omnium
supremorum Ordinum Ecclesiasticorum, Episcoporum
esse caput, habetur *in cap. Cleros* 21. *dist.* & nullum ma-
jorem ordinem reperiri in Ecclesia Dei & culmen dignita-
tum appellari dicitur *in c. innotuit de elect. c. nisi cum Pri-
dem de renunciatione c. Venerabilis de præb.* Barb. *alleg.*
1. *numer.* 12. & Summus ipse Romanus Pontifex, non
dedignatur Episcopum se appellare, hujus tamen dignita-
tis tituli, sunt Illustres *c. finali de sententia & re Iud. in* 6.
& arbitrio hominum fuit datus titulus Illustrissimi, ad no-
tata per Menochium *lib.2. de arbitriis casu* 68. imò non Il-
lustrem, sed similem Illustrissimi personæ dicit Baldus *in l.
ad similitudinem C. de Episcop. & Clericis*, ac personas
egregias, reputari excelsasque personas, & spectabiles, ait
Mauritius Alzedo *de dignitate Episcopali in praxi c.*48.& 3
ante Bullam Sanctissimi Domini Nostri Urbani VIII. qua
dignitate Eminentiæ decoravit Cardinales, Episcopi solo
titulo Reverendissimi decorabantur; Cardinales verò Il-
lustriss. & Rev. postmodum dato titulo Eminentissimi Car- 4
dinalibus, usurpaverunt Episcopi Titulum Illustrissimi. Er-
go si Patritii Surrentini hoc titulo suum Archiepiscopum
honorant, nullam ei injuriam faciunt præbentes eidem Ti-
tulum debitum: denegantes Titulum usurpatum, eique
non competentem donec scil. à S. Congregatione rituum
fuerit determinatum, ergo cur subjiciuntur interdicto
personali & ingressu Cathedralis privantur illi, qui nullum 5
commiserunt peccatum, nullamque injuriam Archiepisco-
po prædicto intulerunt, nullam ergo habet causam edi-
ctum, nullius roboris, & authoritatis erat, nihilque ti-
mendum tutaque conscientia posse ingredi Patritios præ-
dictos Cathedralem nullus negabit.

Secundò debet Archiepiscopus Surrentinus recordari 6
quod habetur in Pontificali Romano *c.*4. ibi quando Epis-
copus ambulat vel equitat per suam Civitatem vel Diœce-
sim, manu aperta singulis benedicit, & si est Archiepisco-
pus crucem etiam ante se deferri, faciat; ambulavit per
Civitatem Surrentinam Archiepiscopus, populo minimè
benedicens, sed capite tecto, pileum super oculos tenens,
mere quorundam Bannitorum aut inimicorum, non sa-
lutans, caputque non aperiens suis subditis, quos jure
cujusdam dominii non officii, & dignitatis regere præten-
dit, ad Iter divinæ legis, ergo ad quid lamentatur Archie- 7
piscopus de Surrentinis Patritiis, quos non ut filios vult
habere, cum non se gerat ut Pater, sed, ut Vassallos, &
servos: immemor ergo fuit dignitatis suæ, immemor ce-
remonialis Romani Populo non benedicendo & præten-
dit ab eisdem, uti pater honorari; debet enim Archiepi-
scopus, ex Paulo ad Titum *cap.*1. sine crimine esse irre-
prehensibilis & glossa interlinearis 1. ad Timotheum *c.* 3.
& Gratianus *in cap. unum granum* §. *non autem* 25. *dist.*
Debet Episcopus ita se gerere, ut non sit obnoxius repre-
hensioni, ergo cum Archiepiscopus Surrentinus reprehen-
sione sit dignus, ex quo deambulans per Civitatem cum
cruce ante se, non solum Populo non benedixit, sed etiam
capite cooperto per medium Patritiorum quorundam
transivit, & salutatus Titulo Reverendissimi sibi compe- 8
tente & non abutendo nihil aliud dixit nisi (*alla gratia*)
reprehensione est dignus, fecitque contra S. Pauli dictum
atque præceptum qui prohibet Episcopum non esse ira-
cundum quæ iracundia definitur accensio Sanguinis circa
cor, ad appetitum vindictæ S. Thom. 2.2. *q.*158. *art.*1. Syl-
vester cæterique Summistæ *in verbo ira* & ex hoc ad edi-
ctum hoc propalandum accessit Archiepiscopus dignus re-
prehensione, & Patritiis in nihilum cooperantibus.

Tertio Ex hoc edicto à Reverendissimo Archiepiscopo 9
emanatum acquisitum fuit Patritiis Surrentinis actio, quod
eos libello famoso infamaverit, sub specie monitorii, ad
exemplum ejus, quod registretur apud Farinacium *Consi-
lio*

lio Criminali 30. de illo inquam qui sub specie voti affixit in Ecclesia libellum famosum cum judicibus & testibus falsis, per quos fuerat accusatus, & dicebat votum fecisse ut ab illis liberaretur, qui fuit de libello famoso inquisitus ac punitus, sic Dominus Archiepiscopus iram conceptam ex lite Prædicatoris non potens contra Surrentinos Patritios alio modo propalare illam sub specie cujusdam interdicti personalis, manifestavit, libellus enim famosus nihil aliud est nisi injuria per scripturam publicata. Farina-
10 cius *d.cons.*30. *numer.*101. nec refert, quod versibus aut prosa vel historia aliquid dictum sit. Everardus *cons.*40.*n.* 6. *lib.*1. Censalius *ad l. unicam Cod. si quis Imperatori maledixit* §.2. *numer.*5. vocat in edicto prædicto syndicos, electos Civitatis Surrentinæ, cæterosque Patritios ejusdem, ad unum in satanam congregatos, salutis æternæ Immemores, ecce quod venenum erumpit atque eructat
11 vindictæ, non paternæ correctionis amorem ostendit atque demonstrat, redarguit jactantiæ nobilitatis, & jactantiam appellat quod proprio suo Sanguine Surrentina Nobilitas acquisivit, jactantiamque vocat rem notoriam de Surrentina Nobilitate, Encomia apud Historicos, & nobilitaria gentium decantata, de seditione redarguit Patritios prædictos syndicos, atque Electos, quod grave scelus ac facinus publicatum non sine labe peccati mortalis, nec sine nota famosi libelli, usurpari potuisse certum est, si titulum de seditiosis *in Codice legisset*, si Brunum, Boerium, Farinacium cæterosque de seditione tractantes perlegisset Reverendissimus Archiepiscopus, titulum hunc Nobilibus Surrentinis non tribuisset, notabilem ergo injuriam irrogavit per hoc edictum Surrentinis Patritiis. Quod sanè non fecisset si modum formandi edicta per Pastores contra filios, & Oves proprias à sanctissimis Ecclesiæ Catholicæ Pastoralibus didicisset, non enim sic antiqui Canones concilia & Patres Ecclesias Regentes formarunt edicta, non sic S. Carolus Borromeus inter acta Mediolanensia, etiam inter gravissimas occasiones Jurisdictionales similia formavit edicta. Videant ergo Domini qualis finis Archiepiscopi fuit in edicto prædicto, ille quem habuit apud Farinac. devotus, ille dum sub specie voti libellum porrexit famosum contra testes, & Judicem sic cum non posset Archiepiscopus libellum facere famosum contra Patritios Surrentinos, alia occasione uti voluit, scilicet tali edicto, interdictum personale promulgando, injuriandi potius causa, & venenum vindictæ quàm
12 Zelum Pastoralem exercendo: recordari enim debuisset, quod nomen Episcopi & Archiepiscopi est nomen dignitatis, & officii non autem dominii, & cujusdam dispositæ authoritatis, ad notata per Azorium *par.*2. *lib.*3. *cap.*27. & apud Summistas *in verbo Episcopus* ac per Pacem Jordanum *de titulis Episcoporum præludio* 1. *numer.*9. & se patrem esse non percussorem, nova enim atque inaudita est prædicatio quæ verberibus exigit fidem *cap.*1. *dist.*45. & iniquum est manus Deo sacratas injuriosè contra spirituales filios armari, ut ex aliis reportat Barbosa *par.*1. *de Episcopo*, *tit.*2. *glossa* 12. status enim Episcopalis est status perfectionis ex S. Thoma 2.2. *quæst.*184. *artic.* 4. &
13 5. & sane status est perfectionis quæsitæ ad differentiam religiosorum status, qui est perfectionis quærendæ non quæsitæ, uti Episcopalis status S. Thom. *art.* 50. quod *Ioannis* 21. patet ubi Christus Dominus Salvator noster vocaturus Petrum ad Officium Pastorale interrogavit eum, non solum an ipsum amet, sed an plus cæteris nec semel tantùm, sed tertiò ad insinuandam enixam charitatem qua præditus esse debet, qui curam suscipit Pastoralem; daturus autem Consilium paupertatis voluntariæ quam profiteretur Religiosus *Matthæi* 19. non supposuit perfectionem in accipiente, sed quod fieret perfectus illud servando, si vis perfectus esse, *vade, & vende omnia quod habes & da pauperibus*, & sic Episcopus est in statu perfectionis quoad officium perficiendi alios. Religiosus autem quoad officium perficiendi seipsum & ex S. Dionysio *c.6. cœlestis hierarchiæ*, Episcopus est, tamquam perfectior, Religiosus tamquam perfectus & sic Eminent. Cajetanus ad Divum Thomam. *qu.*189. *art.*3. ait status Episcopalis est status perfectionis alienæ, sed status Religionis est status perfectionis propriæ.

Unde Chrysostomus *lib.6. de sacerdotio*, *tom.*5. ait si talem mihi aliquem adducat monachum, qualis ut secundùm exaggerationem dicam, Helias fuit, non tamen illi comparandus est, qui traditur populis & multorum peccata ferre compulsus immobilis perseverat, & fortis.

Videat ergo D. Archiepiscopus, qualia contra Surrentinos 14
patritios publicaverit in suo edicto & an potius sub specie edicti libellum porrexerit famosum contra Surrentinam nobilitatem, & an ipse dignus sit pœna, an præmio an zelo justitiæ operatus, an vindictæ venenum evomuerit, sanctus enim Paulus 1. *ad Timoth. c.6. & tota dist.* 36. & 38. Episcopum prudentem debere esse ostendit, unde salvator noster ait Apostolis: *estote prudentes sicut serpentes*, est enim ars artium regimen animarum, *cap. cum sit ars de ætate, & qualitate*, quàm & Salomon benè cognoverat, dum data sibi à Deo optione petendi quod vellet, hanc unam postulasse legitur 3. *Regum*, *c.*3. & Deus nedum ipsam sed divitias & gloriam simul adjunxit Salomon *cap.* 7. estque prudentia recta ratio gerendarum, cui sunt contraria præcipitatio, inconsideratio, inconstantia, & negli-
gentia. Immemor ergo non debuit esse Archiepiscopus suæ 15
dignitatis ad Tridentini decretum *sess.*25. *c.*17. *de ref.* prout nec Surrentini patritii fuerunt immemores, at non debebat libellum famosum sub specie interdicti contra eosdem publicare.

Dicit etiam S. Paulus Episcopum debere esse benignum 16
scilicet omnibus paratum benignè respondere, ac patienter intrinsecè agere, licet opus, quod in aperto, sit quandoque aliud requirat, sic salvator noster à servo in maxilla percussus non præbuit ei alteram, ne qui fecerat injuriam, augeret eam; sed ait si injustè loquutus sum testimonium perhibe de malo, si autem benè cur me cædis? *Io.*18. unde debet esse benignus, & affabilis evitando superbiam atque affabiliter admittendo ad se venientes, secumque tractantes, sicut enim novi Catones rigidi erecti collo, severo supercilio, affectataque gravitate, ab hujusmodi censentur alieni post alios DD. citati.

Datur enim Episcopo dum consecratur Baculus acutus 17
in fine, rectus in medio, & retortus in summo, ad designandum, quod Episcopus, debet pungere Pigros, regere debiles, sui rectitudine, & colligere Vagos, juxta illud *Ezechielis c.*34. attrahat vagum, sustentet languidum, stimulet pigrum, Gavantus *in rubricas Missalis*, *tom.*2. *tit.* 1. *numer.*6. *p.*5. *tit.*3. §.3. Tamburinus *de jure Abbatum*, *disp.*20. *q.*1. *numer.*4. & *q.*12. *in fine*, Diana *p.*3. *tit.*6. *re-*
*sol.*36. & quia regimen Episcopi est amoris, ideo datur anu- 18
lus, quatenus suscipit sponsam Ecclesiam; non ergo dominii jure ac tirannico quodam dominandi genere, sed amore, & charitate debuisset D. Archiepiscopus procedere contra Patritios Surrentinos & non famoso quodam libello sub specie justitiæ prætensæ irrogatæ injuriæ contra eosdem venenum vomitare vindictæ.

Quartò dicit se habitum indutum Archiepiscopalibus insigniis cruce in contumeliam dignitatis, & propter rancorem, & odium quod contra nos fovet, &c. ad instar gentis Judaicæ dum Christum Dominum illorum magistrum, Patrem, Pastorem crucifigebant, salutabant illudentes: Ave Rabbi. En Dominus Reverendissimus Archiepiscopus sub specie recti Zelo justitiæ impingit Judæorum infamiam Patritiis Surrentinis. Hoc factum de indumentis Archiepiscopalibus negatur, de injuriis illatis, temere dicitur, nulla enim est injuria dum ei titulus fuit illatus Reverendissimi prout in primo diximus capite, contentus esse debebat. Injuria enim est quæ non jure fit, at 19
quodnam jus extat, in quo dicitur alium esse dandum Episcopis titulum qualiter ergo, Judæorum exemplo, Surrentini Patritii, Reverendissimum Archiepiscopum illudebant, nisi pro illusione velit intelligere malevolum suum animum contra charitatis affectum, procedendi erga Surrentinos, Patritios sub specie recti, & justæ defensionis, eos sub satana congregatos, Sacrilegos, seditiosos. Judæos appellare, & ad eorundem injuriam ac improperium, rancorem quem in animo gestat propalare, venenum vomitans maledictionis qui eisdem noluit ut est necesse, benedictionem impertiri.

Quintò dicit in processibus fabricatis ad S. Sedem Apo- 20
stolicam transmissis, contineri, totum id quod in hoc edictum venenosè proposuit, atque emovit, sed qui sunt isti processus; cum quibus fabricatis, quos adhibuit testes forsitan Clericos quosdam paucos quos in officio manutenendos promiserit si ad sui libitum deponerent quod voluit, nulliter processus fabricavit, nullos, atque invalidos declarandos esse speramus, si verum est fabricatos fuisse, quod non credo, quia non fabricantur processus, Curiæ Romanæ

manæ mittendi, nisi validis adhibitis necessariis requisi-
tis, alias & Curia Romana totam machinam invalidorum
actorum destruet atque nullos declarabit.
21 Sextò schismatis, atque hæresis nota Surrentinos Patri-
tios attingit. En Archiepiscope Reverendiss. hoc erat quod
intendebas tuum eructare venenum contra eosdem; ad
hoc tendit tota edictalis hæc machina sc. scismaticos, he-
reticos, Judaizantes, sacrilegos, satanicos, & seditiosos
appellare Patritios Surrentinos in hoc edicto; ecce libelli
famosi essentialia requisita: ecce adimpletum Consilium
Farinacii 30. Ecce puniendum Archiepiscopum ex libello
famoso sub Zelo justitiæ factum ad venenum vindictæ
22 publicandum, non ad paternum amorem ostendendum.
Septimò dicit imitari Magistrum, & Dominum No-
strum Jesum Christum qui flagellis ejecit è templo; at ro-
go Reverendissimum Archiepiscopum qualem injuriam
fecerunt Surrentini Patritii in Ecclesia suę Diœcesis, Chri-
stum imitari dicit, qui cum vocatus fuisset dæmonium ha-
bens, seductores non ejecit à templo, sed dum Templum
inanimatum offensum vidit, tunc ejecit à templo, funicu-
lis, &c. unde passus injuriam verbalem; localem Ecclesiæ
non passus, funiculis ejecit in casu nostro nihil tale est,
sed solum venenum, propalandi animo hoc fecit edictum,
utinam imitasset Dominum nostrum Jesum Christum in
mansuetudine cæterisque virtutibus ut se asserit, utinam
prudentia imitaretur cæteros Episcopos atque Prælatos qui
similia non proposuerunt edicta, in manibus dum habue-
runt occasiones, infamando oves sibi creditas ad salu-
tem, pluribus atque pluribus gravissimis facinoribus, de
quibus in edicto prædicto quæ *suprà* ponderavimus.
23 Octavo interdicitur syndicis atque Electis, pro nunc
ingressus ad Cathedralem, ecce intenditur in præsenti Ar-
chiepiscopus spoliare Civitatem Surrentinam celebri qua-
dam prærogativa quam habet, ut *in prima die Maji* tem-
pore quo Prælato, datur obedientia, per suum Clerum,
ut sedeant Syndici, & Electi in suis sellis peculiaribus post
Capitulum quod ut faceret causam non habens, iterum li-
tem proponendi, quas quotidie novas adinvenit, hanc
proponere erubuit, sed figurato, ac quæsito colore edi-
ctum hoc proposuit. Videant ergo Domini judicantes, &
considerent causam hujus edicti.
24 In quo sunt plures nullitates commissæ, contenti sumus
in præsenti eam proponere, quæ ex defectu citationis ori-
tur. Quæcumque enim censura ligat, prævia admonitio-
ne, Reus enim est primo loco admonendus, non enim
potest quis censura ligari, nisi Ecclesiam non audierit, &
sit contumax, *cap. Romano de sententia excommun. in 6.*
cap. sacro approbante Conc. 48. *de sent. excomm.* Diana *p.*
5. *tract.* 9. *resol.* 18. *&* *resol.* 19. *&* 55. cujus licet contrarium
25 videatur tamen ex errore Impressores fuisse, dicit summa
Dianæ *in verbo censura numer.* 24. censura etiam publicat,
atque promulgat in causa propria, quod sanè prohibetur
ille enim, qui habet potestatem ferendi censuras non po-
test ea facultate uti in causa propria, cum in propria cau-
sa nullus posset esse judex, *cap. inter querelas* 23. *quæst.* 4.
Et licet per modum justæ defensionis Innocentius *in c. di-
lecto filio de sent. excommunicationis in 6.* permiserit, non
per modum judicis, sed per modum defensionis in inva-
sum, excommunicationem inferre in causa propria, vim
vi repellendo, tamen id procedit, ubi causa est adeo ma-
nifesta; ut negari non valeat, nec examinari oporteat, ad
notata per DD. apud Dianam *p.* 5. *tract.* 9. *resol.* 52. quod
fuisse scriptum tempore D. Nuntii Alterii à D. Petro Cara-
vita in casu quo censuram publicavit sine citatione contra
offendentes Palatium Nunciaturæ ubi confugerant qui-
dam quæ de manu satellitum effugere procurarunt capti-
vum, D. Nuntius Alterius excommunicationem publica-
vit, nemine citato fuit bene probatum esse nullam excom-
municationem prædictam & agebatur de re notoria, sed
quia non fuit statim vim vi repellendo fuit dictum requiri
citationem, at in præsenti nullum tale facinus, ut commis-
sum, à syndicis, atque electis, Surrentinis, ergo nulliter
in edicto privantur ingressu Cathedralis Ecclesiæ Surren-
tinæ.
26 In aliquo enim excommunicando atque interdicenato
aliave censura feriendo, citatio requiritur personalis &
& facienda coram personis idoneis ad testificandum per
quas si necesse fuerit, possit probari, *d. cap. sacro.* Ricius
tom. 1. *in praxi resol.* 454. Maceratensi *lib.* 1. *var. cap.* 71. *n.*
2. 6. *&* 7. Borrellus *in summa decisionum tit.* 44. *de citatio-
ne nu.* 184. Barbosa *in cap. susceptis n.* 18. *de causa poss. &
prop.* Guttierez *Can. quæst. lib.* 2. *cap.* 16. quod etiam pro-
cedit in facto Notorio ut ex Covar. Soccino, & Card.
Tusch. dicit Franch. Baronius *de citationibus, qu.* 17. *nu.*
50. qui loquitur *de sententia excommunicationis Reipubli-
cæ* Florentinæ quæ fecerat suspendere Archiepiscopum Pi-
sanum, etenim fit citatio ad dicendum causam quare,
&c. Nam ad validitatem censuræ, excommunicationis
&c. requiritur monitio, & citatio. Nam post monitio-
nem factam, ut pars se abstineat, vel satisfaciat, ut ad 27
sententiam excommunicationis deveniat, est necessaria ci-
tatio, qua vocetur. Reus ad judicium, & ad factum No-
torium, licet trina monitio non requiratur tamen unica
citatio requiritur super discussione ejusdem Notorii, & ci-
tatio per edictum est remedium subsidiarium non conces- 28
sum nisi in subsidium & casibus particularibus, de quibus
latè Baronius *to.* 2. *in add. ad q.* 8. *de citatione.*
Imò interdicto etiam personali requiritur Canonica mo- 29
nitio Navarrus *c.* 27. *num.* 187. *in c. alma mater p.* 2. §. 2. *n.*
1. Suarez *disp.* 36. *sect.* 4. Franc. Antonius Blundus *de censu-
ris disp.* 7. *de interdicto art.* 4. & licet privata persona pos-
sit interdici, non tamen totus populus vel totus cœtus
syndicorum & electorum, nisi ex gravi causa, quia pœna
debet esse proportionata culpæ, juxta illud *Deut.* 26. jux-
ta mensuram delicti erit, & plagarum modus, & licet
culpa non debeat esse commissa ab omnibus de Populo *c.
si sententiam de sententia excommunicationis in* 6. debet ta-
men illa culpa esse communis, alio modo scilicet si sit de-
lictum Domini, vel Rectoris Populi secundò si sit com-
munitatis ut tales est, scilicet universitatis. Tertiò ut sit
delictum majoris partis communitatis licet non fiat nomi-
ne communitatis. DD. citati at rogo Reverendiss. Ar-
chiepiscopum quodnam delictum commissum fuit a Syn-
dicis & Electis Surrentinis, ut eos Cathedrali privaverit;
Neque hoc est interdictum, quia non privat nisi certo tem-
pore sacrificii prædicti, poterant, & nunc possunt ingredi,
sicut, & in cæteris Ecclesiis, videte ergo quod causa hu-
jus edicti non fuit alia, nisi privandi Syndicos, & Electos
pro tali die illo honore sedendi cum suis sellis in loco Ec-
clesiæ Cathedralis, sicque novitatem facere voluit Archie-
piscopus non interdicere, quia nulliter fecisset.
Sperant ergo Patritii Surrentini quod Reverendissimus
Episcopus his visis interdictum nulliter statum revocabit
aliàs meminisse oportet Reverendiss. Archiepiscopum 30
dictum Gregorii *homilia* 26. *in Euangelia* relatum à Gra-
tiano *Canone* 1. *& canone non solum* 11. *quæst.* 3. ut senten-
tia Pastoris sive justa sive injusta sit timenda; non dixisse
Gregorium quod sit servanda, sed quod timenda sit: sed
à quo? scil. justa ab excommunicato, injusta ab excommu-
nicante; quia quando Episcopus excommunicat aliquem
injustè tunc incurrit in eandem sententiam excommunica-
tionis, *c. sacro approbante Consilio* 48. *de sent. excom. in*
6. & ita post alios Passarinus *de pollutione Ecclesiæ disp.* 8.
cap. 10. *n.* 5. Caramuel *in Theologia fundamentali, fundam.*
66. §. 50. *n.* 1304.

DISCEPTATIO LXIII.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur.*
2 *Capitula matrimonialia quondam Illust. Principis Bi-
tetti cum Ill. Principe Misagni ponderantur.*
3 *Casus, qui de facto contingit prævisus fuit, ut* in n. 3.
4 *Testamentum quondam Principis Bitetti consideratur.*
5 *Controversiæ causa, de qua agitur, affertur* n. 5.
6 *D. Dominici de Angelis prætensio in præsenti qualis sit.*
7 *Substitutio facta per quondam Principem Bitetti ad-
ducitur.*
8 *Substitutionis prædictæ casus quomodo contingit, as-
fertur.*

DE

DE EADEM RE.

1 Facti species disputanda proponitur, quod die 15. mensis Junii 1661. in Civitate Bitetti Illustriss. D. Don Flaminius de Angelis Princeps dictæ Civitatis Bitetti unicam filiam habens D. Victoriam de Angelis Carraffam natam ex ipso, & D. Emilia Carraffa jam mortua prima conjuge, & ex D. Victoria Capana secunda conjuge duas alias filias habens D. Margaritam, & D. Antoniam; nuptui D. Victoriam tradidit D. Nicolao de Angelis Principi Misagni filio quondam D. Ferdinandi de Angelis fratri Germano dicti quondam Principis Bitetti, pro cujus matrimonii dote, constituit scutos 30000. hoc modo videlicet, scutos decem mille tempore matrimonii, alios scutos quinque mille infra annum à die contracti matrimonii prædicti, & reliquos scutos decem mille, ad complementum scut. 30000. sequuta morte dicti Principis Bitetti Patris atque dotantis, & interim absque ullo interesse, & hoc quando moreretur Princeps dotans cum filiis masculis legitimis naturalibus ab ipso nascituris, nam si contingeret mori sine filiis prædictis, volebat Princeps non solvi dictos scutos 10000. & quod dicta D. Victoria succederet in feudis, & in dictis Capitulis promittebat omnia bona feudalia etiam titulata &c. præsentia, & futura, libera ab omni onere, exceptis intrinsecis ex natura feudorum debitis, quæ feuda ex tunc in Capitulis prædictis obligavit, ut in Capitulis *num.8. in fine*; Quod matrimonium fuit contractum ad usum Nidi, & Capuani, *vulgo alla nova maniera*, cum renunciatione successionis adinvicem, & etiam filiorum dicti matrimonii, si moriatur deinde in pupillari ætate, vel ab intestato quandoquidem sine filiis legitimis, & naturalibus, & cum aliis pactis, &c. ut in Capitulis *num.11. & 12.* constitutione antefati *num.13.* renunciationis promissione in amplissima forma *num.14.*

3 Verum quia in dictis Capitulis *num.19. & 20.* habetur, quod in casu, quo dict. Princeps Bitetti dotans haberet, vel procrearet postea filios masculos, & illi post mortem Principis morerentur in pupillari ætate, volebat, ut immediatè succederet in feudis etiam titulatis dicta D. Victoria, & filii masculi ejusdem D. Victoriæ, *& num.18.* dixit, & in casu, quod moreretur dict. D. Nicolaus Princeps Misagni sine filiis masculis, vel quod illi morerentur in pupillari ætate, voluit Princeps Bitetti, ut ei liceat gravare sua feuda transferenda, ac devolvenda, in beneficium dictæ D. Victoriæ, ut suprà, & prout sibi placuerit, & placet in beneficium lineæ masculinæ domus de Angelis, omni etiam modo, ut poterit, & placuerit, & hoc gravamen licitum sit imponere etiam pro suis hæredibus in dispositione, quam faciet, antequam moreretur, hæredes ipsos gravando, ut dicto casu succedente, intelligatur factum gravamen prædictum, pro summa, quantitate, & modo, uti disponet dictus Princeps Bitetti, tali eveniente casu, *& ut in d. n.18. in fine.*

3 Et in casu, quo decederet post ejus mortem dicta D. Victoria filia absque filiis, aut cum filiis; & illi morerentur in pupillari ætate, vel post quandocumque ab intestato, & sine filiis, sit etiam in ejus libera potestate gravare dicta feuda, disponere, & vinculare burgensaticum ad beneficium personarum ad quas videbitur, & placebit, *n.19. in fine.*

4 Et cum contigisset casus mortis Principis Bitetti de mense Augusti 1661. die octava non relictis, nisi dictis tribus filiabus, scilicet D. Victoria de Angelis Carraffa nupta cum Principe Misagni, & D. Margarita, ac D. Antonia de Angelis Capana natis ex eodem cum dicta D. Victoria Capana secunda conjuge, apertoque testamento *die 14. ejusdem mensis num.1. & 2.* in testamento reperitur instituisse hæredes dictas suas filias, scilicet D. Victoriam Principissam Misagni filiam primogenitam, & D. Margaritam, ac D. Antoniam de Angelis filias secundogenitas inter se sorores consanguineas, & hoc in bonis burgensaticis, ita tamen, ut talis dispositio in nihilum derogare intelligeretur conventioni habitæ in Capitulis matrimonialibus cum Principe Misagni, & dicta Principissa D. Victoria, ut in testamento *num.7. & 11.* dixit, atque disposuit, quod in casu, quo dictus princeps Misagni moreretur sine filiis masculis legitimis, & naturalibus ex suo corpore, vigore facultatis in Capitulis reservatæ, gravando feuda Bitetti, Ceglia, Carbonariæ, & Binecti pro summa scutorum centum mille solvendorum, vocatis à se, scilicet D. Dominico de Angelis, & suis filiis masculis, & filiis quondam D. Consiliarii Antonii de Angelis semper vocando sibi proximiorem, & talibus extinctis lineis masculinis, scilicet dicti Dominici, & quondam Antonii, voluit dari filiabus fœminis suis superstitibus, exclusis filiabus fœminis cujuscumque alterius lineæ, & non existentibus dictis tribus filiabus suis voluit dari scut. 50000. Sacræ domui A. G. P. Neapol. & scut. 20000. Ecclesiæ, & PP. discalceatis S. Augustini Terræ Carbonariæ, & alii scut. 10000. Ecclesiæ S. Dominici Civitatis Bitetti, & alii scut. 10000. Capitulo ejusdem Civitatis, & alii scut. 10000. dividi jussit in casibus, de quibus suprà, inter Parœciales Ecclesias Ceglia, & Carbonariæ, ut *in d. testam. n.11.*

Casus evenit, quod mortuo Principe Bitetti remansit D. Victoria primogenita nupta cum D. Principe Misagni, quæ mortua tamdem est, nullis filiis relictis, & d. Princeps Misagni accepit in uxorem D. Victoriam Capanam, quæ fuerat uxor dicti Principis Bitetti sui patrui, cum qua liberos procreavit, vel procreare sperat. 5

Prætendit, & juridicè, D. Dominus de Angelis, utpote à testatore vocatus in gravamine feudorum, & cum prælatione ad alios consanguineos, de quibus suprà, esse factum casum suæ legitimæ petitioni scut. 100000. vigore facultatis reservatæ in Capitulis matrimonialibus inter Principem Bitetti, & dictum Principem Misagni, & postea dispositione completa, atque peracta correlativa semper ad dicta Capitula matrimonia, ut in testamento *dict. num. 11.* & in Capitulis *num.18. & 19.* quia ex dicto matrimonio inter Misagni Principem, & D. Victoriam de Angelis Carraffam, nulli nati sunt filii, & sic evenit casus, de quo suprà; e contra pro parte Principis Misagni dicitur filios intelligi in gravamine negativo positos, scilicet si non nascantur ex primo, vel alio matrimonio ex corpore ejusdem, non habito respectu ad matrimonium cum D. Victoria contractum, sed ad omne aliud in futurum contrahendum, cum ergo hic casus non evenerit, dicit Misagni Princeps vanam, & aeream esse prætensionem dicti Domini de Angelis, & successivè excludendum à limine judicii propositi, vel proponendi. 6

Et quia ab eodem Principe Bitetti D. Flaminio de Angelis in suo testamento, de quo suprà, *num.8.* dictum fuit, quod morientibus D. Margarita, & D. Antonia suis filiabus, in pupillari ætate, vel postea quandocumque sine filiis legitimis, & naturalibus succedere debeat Princeps Misagni suus Gener, & nepos, eoque Principe Misagni moriente sine filiis masculis legitimis, & naturalibus ex suo corpore descendentibus, succedere debeat, & valeat proximior familiæ de Angelis, exclusis omnibus aliis, & solùm incluso D. Domino de Angelis suo fratre Consobrino, sive Patruele, suisque filiis natis, & nascituris masculis in perpetuum, *d. n.8.* 7

Cum ergo fuisset factus casus, quod ex dictis filiabus, mortua sit D. Margarita de Angelis Capano annorum quinque vigore substitutionis factæ à Principe Bitetti die 6. mensis Octobris 1661. comparuit Princeps Misagni, & petiit declarari hæredem pro tertia parte vigore substitutionis prædictæ, idque fuit ordinatum, ut ex dicto decreto præambuli, at dicit D. Dominus de Angelis, substitutionem fuisse factam D. Margaritæ, &c. & postea moriente Principe Misagni sine filiis masculis, &c. succedere debere D. Dominum de Angelis, at talis dispositio eodem modo conditionaliter concepta, ut suprà, & per eadem ferè verba intelligi debet, moriente sine filiis ex dicta D. Victoria de Angelis Carraffa filia primogenita dicti Principis Bitetti, ergo cum hic casus evenerit, dici debet esse factum casum etiam, quoad successionem, respectu dicti D. Dominici, cum ex dicto matrimonio non sint filii nati, scilicet ex dicto Principe Misagni, & D. Victoria nunc est factus casus ad beneficium suum; de his ergo disputandum est, & sanè, sine ulla verborum jactantia considerantibus facta scilicet Capitula, testamentum, & alias litteras, quas legi, & vidi oculis propriis, suo tempore præsentandas, incumbit dicere, quod assero ad favorem D. Dominici, ut infrà, primo loco agam de casu gravaminis feudorum; secundo loco de successione D. Margaritæ, &c. 8

SUMMARIUM PRIMIS CAPITIS.

1 *Dispositio quæcumque de filiis mentionem faciens intelligitur de illis ex primo matrimonio.*
2 *Consuetudo disponens dotem apud Virum remanere muliere sine liberis decedente, intelligitur de liberis communibus.*
3 *Textus in l. si filius à Patre §. si quis ex certa, ff. de liberis & posth. ponderatur.*
4 *Principis Bitetti verba in casu mortis Principis Misagni ponderantur.*
5 *Testamentum de quo in præsenti relativum est ad Capitula matrimonialia.*
6 *Aequalitas inter filios qualiter servanda sit.*
7 *Textus in l. si vir uxori 61. ff. de condit. & demonstrat. ponderatur.*
8 *Textus in l. matrimonii causa 21. ff. qui & à quibus adducitur.*
9 *Textus in leg. uxori 3. ff. de argent. & aur. leg. affertur.*
10 *Textus in leg. si inter virum 24. ff. de pactis dotal. adducitur.*
11 *Verba cujuscumque concessionis ita attendi debent ut prævaleat mens verbis.*
12 *Verba non tam attenduntur, quàm eventus rei.*
13 *Dispositionis verba, de qua hic comprehendunt solum filios ex primo matrimonio.*
14 *Statutum deferens locum dotis marito, si mulier decedat sine filiis, intelligitur ex primo matrimonio, non ex alio.*
15 *Privilegium concessum marito, ut conveniatur ad dotem restituendam in quantum facere potest, comprehendit filios primi matrimonii.*
16 *Filius hæres institutus ex certa uxore qualiter intelligatur.*
17 *Uxor relicta usufructuaria de prima intelligatur, non de secunda.*
18 *Textus in l. si quis ita, §. si quis cum ignoraret, ff. de testamentaria tutela ponderatur ad propositum.*
19 *Legatum factum Cognatis, de quibus intelligatur.*
20 *Dispositio copulativa qualiter intelligatur.*
21 *Legatum conditionaliter factum duas habens res, quando solvi debeat.*
22 *Librarum nomen singulariter prolatum qualiter intelligendum.*
23 *Emphyteusis concessa pro liberis, intelligitur de communibus, non de aliis.*
24 *Emphyteusis qualiter dicatur contemplatione alicujus concessa.*
25 *Merita faciunt præsumi concessionem factam illius intuitus, qui meretur.*
26 *Statutum disponens de lucro dotis, intelligitur de filiis communibus.*
27 *Gregorius Lopez l. 2. tit. 15. part. 2. in verbis sine liberis adducitur ad propositum.*
28 *Text. in l. Boves, §. hoc sermone, ff. de verb. signific. cum concordantibus adducitur.*
29 *Secundæ nuptiæ sunt odiosæ respectu mariti, & numquam cogitatæ.*
30 *Text. in l. si numquam C. de revoc. donat. non comprehendit filios ex secunda.*
31 *Paleaz. locus p. 1. de major. qu. 48. ponderatur.*
33 *Plures casus in Capitulis & Testamento Principis Bitetti considerantur.*
34 *Principe Bitetti moriente sine filiis masculis D. Victoria vivente quid disposuerit, affertur.*
35 *Principe, Bitetti moriente cum filiis masculis quid esset agendum adducitur.*
36 *Principe Mesagni moriente sine filiis masculis, D. Victoria superstite, quid dispositum sit.*
37 *Principe Bitetti ab intestato moriente, & sine filiis, quid sit dispositum.*
38 *D. Victoria moriente sine filiis quid disposuerit Bitetti Princeps.*
39 *Baldus in Auth. qui rem n. 5. C. de Sacros. Eccles. explicatur.*
40 *Clausula (pro quibuscumque hæredibus) quid importet.*
41 *Textus in l. placet cum seq. ff. de liber. & posth. adducitur, & explicatur.*
42 *Testatoris verba utrùm referantur ad præsentia, vel etiam ad futura.*
43 *Legatum, vel fideicommissum relictum filiis alicujus, de quibus intelligatur.*
44 *Legatum factum uxori in tempus filiorum, intelligitur de communibus.*
45 *Principis donatio conjugibus facta, & eorum filio primogenito, de primo intelligitur.*
46 *Emphyteusis accepta per conjuges pro se, & filiis quomodo intelligatur.*
47 *Conjecturæ faciunt donationem, vel aliam concessionem pro filiis ex primo matrimonio intelligi.*
48 *Philippi Cammerata responsio tom. 1. respons. 25. art. 4. n. 58. adducitur.*
49 *Doctissimi Larreæ decisio tom. 1. disput. 33. n. 59. pro nobis affertur.*
50 *Bottiglierii theorema 106. num. 15. adducitur in præsenti.*
51 *Cancerii plura loca adducuntur conjecturas admittens.*
52 *Donatio facta pro filiis ex certo matrimonio comprehendit solum ex primo.*
53 *Donatio facta filiis natis, utrùm comprehendat nascituros ex alio matrimonio.*
54 *Majoratus constitutio quomodo pro filiis ex primo matrimonio censeatur facta.*
55 *Donatio facta à Patre contemplatione matrimonii, pro quibus intelligatur facta.*
56 *Donatio facta pro filiis ex secundo matrimonio non comprehendit filios ex primo.*
57 *Donatio facta per Mulierem filiis suis ex matrimonio qualiter intelligatur.*
58 *Donatio facta ab extraneo cessantibus conjecturis, quos filios comprehendat.*
59 *Cancerii decisio qualiter processerit.*
60 *Affectio quid operetur in dispositionibus.*
61 *Berengarii locus in cap. 1. de filiis natis ad Morganaticam adducitur, & explicatur.*
62 *Donatio facta à Patre filio contemplatione matrimonii, & ejus filius, de quibus intelligatur.*
63 *Usufructus mulieri relictus à viro sub conditione filiorum qualiter intelligatur.*
64 *Fontanellæ locus tom. 1. claus. 4. glos. 9. part. 1. num. 9. adducitur.*
65 *Textus in l. si inter virum, ff. de pactis dotalibus, & l. si quidem earum, §. fin. de leg. 2. adducuntur, & explicantur.*
66 *Senatus Lusitani decisio apud Caldas Pereyram punctualis est in proposito.*
67 *Donatio per supervenientiam filiorum, qualiter, revocetur, & de quibus intelligatur.*
68 *Fontanellæ distinctio in præsenti adducitur.*

ARGUMENTUM.

Dispositio de filiis loquens intelligitur de filiis ex primo matrimonio Text. in l. si filius à Patre, & l. si quis ex certa ff. de lib. & posth. ponderatur. Æqualitas inter filios qualiter consideranda? Verba cujuscumque concessionis qualiter sint intelligenda? Uxor relicta usufructuaria de quo intelligatur? Emphyteusis concessa pro filiis intelligitur de communibus non de aliis? Idem in statuto de lucro dotis, & an, & quando donatio facta contemplatione matrimonii pro filiis communibus censeatur.

CAPUT I.

Ubi probatur Illustriss. Principem Bitetti gravasse feuda, quando filii non nascerentur ex Principe Misagni, cum D. Victoria de Angelis Carraffa tantum, licèt ex alia deinde uxore nascerentur.

Primo igitur probatur, quia donatio, aut alia quælibet 1
dispositio, aut concessio facta ab uno ex conjugibus, sive

sive ab aliquo dotante, aut donante, in qua fiat mentio de filiis, intelligitur de filiis communibus ex illo matrimonio, non de aliis per textus singularem *in l. cum vir 25. ff. de condit. & demonstrat.* ubi cum vir uxori quandoque liberos habebit, fundum legavit, si mulier, divortio facto, liberos ex alio procreavit, deinde soluto secundo matrimonio ad priorem maritum redierit, non intelligitur expleta conditio, & sic Bart. notat, quod si fiat mentio de liberis inter virum, & uxorem, intelligitur de natis ex eis, quod
2 idem notat Bart. *in l. post dotem, ff. soluto matrim.* ubi habetur, quod consuetudo, quæ dicit dotem remanere apud virum, si mulier decesserit in matrimonio cum liberis, intelligitur de liberis ex eis natis, ut *in dict. l. cum vir. & l. si inter, ff. de pact. dotalib.* talis ergo loquutio ad filios ex alio matrimonio procreatos non extenditur, ut bene explicat Berous *consf.49. vol.1.* Signorol. *consf.37.* quia videtur facta concessio, aut dispositio restricta ad filios certæ uxoris, & sic procedit textus *in leg. si filius à Patre, §. si*
3 *quis ex certa ff. de lib. & posth.* ut explicat Jason *in l. placet, num.8. ff. de liber. & posth.* ubi Soccin. *col. pen.* Paulus *consf. 52. num.18. lib.2.* & est text. *in d. l. placet*, Menoch. *consf.41. numer.36. vol.1.* Franciscus Caldas Pereyra *lib.3. quæst.13. numer.31.* cum ergo in casu nostro dixerit Princeps Bitetti D.Flaminius de Angelis in Capitulis matrimonialibus *num. 8.* ibi: Et in casu, quod moreretur (quod absit) dictus
4 D. Nicolaus Princeps Misagni sine masculis, vel quod illi morerentur in pupillari ætate, vult dictus Princeps Bitetti dotans, quod liceat, & licitum sit gravare sua feuda succedenda ad beneficium dictæ D. Victoriæ quantum sibi placuerit in beneficium lineæ masculinæ domus de Angelis, signum evidens est tunc gravamen posse apponere, quando non sunt orti filii ex dicto D. Nicolao, & D. Victoria, sicque filii communes ex illo non ex alio matrimonio facto per dictum D. Nicolaum, & cum in testamento se referat, & disponat relativè ad Capitula matrimonialia ibi:
5 *Con dichiaratione, che la presente mia volontà non alteri, nè debba alterare &c.* evidenter colligitur dispositionem intelligi de filiis D. Nicolai natis ex D. Victoria de Angelis Carraffa, & non de aliis forsan procreandis. Quod sane nullum dubium habet si legatur, quod dicitur *dicto numer. 19. in fine*, ibi: *Et in caso, che post mortem del D. P. di Bitetto dotante* (quod absit) *venisse a morte la detta S.Vittoria senza figli, ò con figli, e quelli morissero in pupillari etate*, vel post quandocumque ab intestato, *e senza figli, sia ex tunc pro tunc anco in libera potestà di detto D. S. P. di Bitetto gravare detti feudi, e disponere, e vincolare il burg. a beneficio delle persone, che a lui parerà, e li piacerà, & il detto patto di Capuano, e Nido, quatenus impedisse, s'intenda revocato, si come, lo revoca ex nunc*, unde clarè apparet dispositioni casum esse factum, juxta quod dotans dispo-
6 suit, & in testamento declaravit; licet enim inter liberos jure naturali sit æqualitas servanda fundata *in l.77. §. dulcissimis de leg.2. l.4. Cod. communi dividundo, leg. fin. Cod. communia utriusque judicii*, unde semper in dubio illa tenenda est regula, per quam liberi ad æqualitatem redigantur, Tiraquell. *de primogen. quæst.4.* Harmandus Pistorius *part.2. quæst.38. numer.71.* Carpzov. *decis.81. numer.10. & 11.* quinimmò semper præsumitur parentes inter liberos æqualitatem servare velle, *leg. illud 20. Cod. de collat. leg. quæsitum 12. ff. de fundo instructo*, tamen, quando evidenter de mente disponentis contrarium apparet, immò quando juris assistentia contrarium suadet, ut in præsenti nostro facto luce meridiana est clarius Puperum Bitetti sub illa conditione si sine liberis, potuisse filios dictæ D. Victoriæ, nulli dubium est æqualitatem, inter liberos D. Nicolai non considerasse, & servare voluisse, ut in simili materia dixit Soccin. *consf.127. numer.23.* Harmandus Pistor. *lib.1. q.19. num.11.*

7 Probatur secundo *ex l. si vir uxori, 61. ff. de condit. & demonstrat.* ubi si vir uxori ad tempus liberorum legaverit, intelligitur de procreandis ab eodem cum illa uxore, etiam post testamentum, nisi aliud testator expresserit, putà si expresserit testator etiam si ex alio post mortem suam liberos procreaverit, *l. sed si hoc 62. ff. de condit. & demonstrat.* & facit text. *in l. matrimonii, causa 21. ff. qui, & à quibus*
8 ubi matrimonii causa potest minor manumittere ancillam causa habendi eam in uxorem, & eam manumissam, ab hoc debet ducere, ubi matrimonii causa conceditur manumissio, intelligendo de eo matrimonio, quod fit inter manumittentem, & manumissam: ergo intelligitur ex filiis natis ex eo matrimonio, non ex alio, & ad hoc facit textus *in l. uxori 3. ff. de auro, & argento leg.* ubi uxori legavit Maritus 9
ejus causa parata sunt, si ante mortem divertit, quia adempta videtur Proculus ait, & facit textus *in leg. si inter virum 24. ff. de pactis dotalib.* ibi: Nam sufficit eos ex eo matrimo- 10
nio nasci, in quo dos data est, igitur evidenter apparet conclusio nostra.

Probatur tertio, quia verba, sive concessionis tenor sem- 11
per sunt attendenda, cum illa sint, quæ animum, sive mentem concedentis declarent, & aperiant, unde sunt intelligenda verba, non secundùm quod sonant, sed secundùm mentem, & intentionem proferentis, *l. non omnis 19. in principio, ff. si cert. pet. l.3. §. si quis interdicto, ff. de itinere, actuque privato, l. scire oportet 13. §. aliud, ff. de excusat. tutor. leg. non aliter 69. ff. de leg.3.* quod enim de testatoribus ait J. C. *in d. l. non aliter, §. ult. de leg.3.* idem in contrahentibus, & Tabellionibus dicendum est, ut plerumque abusivè loquantur, nec propriis nominibus, & vocabulis semper utantur, itaque eventus rei, de qua agitur, spectari debet, Cujacius 12
consult.48. Anton. Tassanus *de erroribus notar. cap.4. leg. sed Celsus, §.1. ubi gloss. in verb. (sequendum) ff. de contrah. empt. cap. intelligentia 6. c. præterea, de verborum signific. l.3. §. conditio, ff. de adimendis legatis, l. si mater 2. ff. ad Tertullianum, leg. Divus 15. §. Item senatus, ff. ad leg. Cornel. de falsis, leg. penult. ff. ad exhibendum, leg. si hominem 30. ff. mandati, l. si quis mihi 25. §. sed si mandavit, ff. de acquir. hæred.* Bald. *in cap. fin. de offic. delegati*, Castrens. *consf.4. col.2. vol.1.* Jason *consf.202. col. penult. vol.2.* Tiberius Decianus *consf.22. numer.41. vol.4.* Vultejus *tom.3. consf. Marpurgensi 31. numer.5.* Cosmus *in pragm. sanctio. in tit. de elect. in verb. mens, pag.141.* Oldradus *consil.9. numer.3. & seq.* ubi dicitur, quod quando verba attenduntur secundùm corticem, sumi debent, prout sonant, Navarrus *in manuali cap.23. numer.38.* Tiraquell. *in leg. si unquam in verb. libertis, numer.48. Cod. de revoc. donat.* Surdus *consil.431. numer.35.* Cardin. Tusch. *tom.8. litt.V, conclus.93.* Gonzalez *ad regul.8. Cancellariæ, gloss.48. numer. 55.* Franciscus Molina *lib.3. de ritu nupt. quæst.85. num.5.* unde licet in omni controversia, & causæ examine verborum prima ratio haberi debeat, Bald. *in leg. si non convicii, Cod. de injur.* Mens tamen ex re subjecta, fine, & intentione cæteris circumstantiis maximè in dubiis relucens, nequaquam negligenda, sed verbis potius præferenda, Jas. *in l.7. §. Prætor ait num.55. ff. de pact.* Zasius *consf.12. num.43. vol.1.* Bald. *in leg. omnes populi, num.58. ff. de just. & jure*, Gedeus *tom. 3. consf. Marpurgensium, consf.26. numer.121.* Barbosa *cum sua Tabore lib.19. de axiomatibus, litt. A, axiom.16.* quod declarant Jason *consf.180. numer.3. lib.2.* Curtius sen. *consf.48. col.1.* Decius *consf.199. numer.1.* Curt. junior *consil.20.* quod colligunt *ex cap.1. de duobus fratribus à Capitaneo investitis*, concessionis verò verba in præsenti, sive dispositionis so- 13
lùm filios primi matrimonii comprehendunt, cum in ea dicatur, quòd morientes sine filiis possit gravare, quo quidem tempore Princeps Misagni contraxerat cum D. Victoria de Angelis Carraffa, igitur filii nati ex primo matrimonio tantùm sunt comprehensi, non autem ex secunda, cum filii ex secundo matrimonio non dicantur ex dicta D. Victoria de Angelis, quæ sanè consideratio, ut inevitabile argumentum præstat occasionem hujus conclusionis, quia si intelligeretur aliter, utique sequeretur intellexisse de filiis nascituris ex secunda uxore dicti D. Nicolai, quæ fuit uxor dicti Principis Bitetti disponentis, unde leges abhorrentes secundas nuptias locum non haberent in præsenti, propterea respondet Signorolus *consf.37. & consf.68.* & cum eo Jason *consf.125. numer.4. lib.1.* quod si statutum deferat 14
lucrum dotis Marito, si mulier decedat sine filiis, intelligitur sine filiis ex eo matrimonio, non autem ex alio. Idem respondit Romanus *consf.231. numer.3.* quo loco ait textus *in leg. cum vir, ff. de condit. & demonstrat.* singularem esse, idem sentire videatur, Soccin. jun. *in dict. leg. cum vir*, ergo cum filii ex secundo matrimonio non dicantur filii ex D. Victoria jam vita functa, juxta *leg.1. §. fin. ff. de public. & vectigal.* bene ponderat Signorol. *d. consf.37. col. ult.* non censeri comprehensos.

Probatur quartò, quia quando lex sub nomine qualita- 15
tis disponit, valet argumentum de tamquam, *l. item etiam ff. quod cujusque universitatis nomine leg. nam & Titius, ff. de hæred. Institut. l. debitor, §. ult. ff. ad Trebell.* cum ergo concessio, sive facultas gravandi sit concepta sub qualitate D. Nico-

Nicolai, & D. Victoriæ de Angelis Carrafa, sequitur esse locum argumento de tamquam, sed in casu nostro, respectu filiorum secundi matrimonii, non potest dici D. Nicolaus vir dictæ D. Victoriæ jam demortuæ: igitur non potest verificari conditio dispositionis, cessat ergo dispositio ipsa, respectu filiorum secundi, firma remanente respectu filiorum primi, *argum. l. ultimæ, ff. de Senatoribus, l. mulier, §. ult. ff. de Relig. & sumpt. funer.* & ita hoc argumenti genere usus est, Signorol. *cons. 69. numer. 1.* Parisius *cons. 20. num. 43. lib. 2.* qui ait, donationi locum non esse, cum qualitas in ea requisita non concurrat, hinc privilegium

16 concessum Marito, ut conveniatur ad dotem uxori restituendam in quantum facere potest, comprehendit filios illius primi matrimonii, non autem secundi, ita glos. *in leg. etiam*, ubi Alex. *n. 7. ff. solut. matrim.* Soccin. senior. *cons. 84. col. 4. lib. 1.* Cassaneus *cons. 53. n. 21.* Idem ergo dicendum videtur in hoc casu, ut concludit Menoch. *cons. 41. n. 10.* Barbos. *in l. Maritum nu. 79. ff. solut. matrim.* Molina *de ritu nupt. lib. 3. q. 11. n. 37.*

17 Probatur quintò ex textu notabili *in leg. filius à Patre, §. si quis ex certa, ff. de liber. & posthum.* in quo loco respondit J. C. quod si quis ex certa uxore natum scribat hæredem, non intelligitur scripsisse filium ex alia uxore natum, & propterea secundus filius ex alio matrimonio, ut præteritus irritum facit testamentum, cum tamen favore testamenti dicendum videretur, etiam filios secundi matrimonii, debere esse comprehensos. Quod corroborat ex doctrina Angeli *cons. 51.* quod incipit *Simon notarius*, ubi ait, quod si Testator ita disponat, instituo ventrem uxoris meæ si prægnans est, solum instituisse dicitur in utero existentem, non autem secundo conceptum, & sic in primo videtur considerasse filios ex illo primo matrimonio conceptos, & cum Angelo sentit Soccin. *in d. l. placet, ff. de*

18 *liber. & posth.* & Paulus Pichus *in l. Titia, §. Titia cum nuberet num. 24. ff. de leg. 2.* ubi distinguendo in ea Juris quæstionem, cum Testator reliquit uxorem usufructuariam, utrùm de prima vel de secunda intellexerit, distinguit Picus, quòd si Testator non habebat uxorem, de ea sola creditur intellexisse, & ad eam sermonem suum restrinxisse, cum forte ejus benemerita consideraverit, sic in simili videtur dicendum, quod cum D. Flaminius Princeps Bitetti consideraverit filios nascituros ex dicta D. Victoria per consequens eis non natis libera disponendi facultas in favorem D. Dominici de Angelis firma remanet, ut dicebamus.

19 Probatur sexto ex textu *in l. si quis ita §. si quis cum ignoraret ff. de testam. tutel.* ubi datio tutelæ est actus favorabilis, & tamen non extenditur ad eos, quos Pater ignorabat habere, ex quo textu ita respondet Romanus *cons. 231.* quod idem in substitutione respondet Decius *cons. 95. numer. 7.* & Tiraquell. *in dict. leg. si numquam in verb. liberis numer. 29. C. de revoc. donat.* ergo idem in hoc casu dicendum est, in quo adest justa ignorantia, sive inverisimilitudo apud donantem, sive dotantem, & ad hoc facit etiam textus, ejusque ratio *in l. si cognatis, ff. de reb. dub. & in l. cum ita, §. ult. de leg. 2. & in l. intervenit, ff. de leg. præstand.* ubi legatum

20 cognatis factum, intelligitur factum illis, qui à Testatore eo tempore cognoscuntur, non qui ignorabantur, ea ratione, quia Testatoris affectio, erga incognitos illos nulla erat, & in legato ita facto respondet Roman. *dict. cons. 231.* idem ergo dicendum videtur non competere dictam reservationem, sive facultatem gravandi in beneficium filiorum servandi matrimonii qui à dotante non solum ignorabantur, immò verisimiliter non præsupponebantur, quia esset maritum secundas nuptias incognitas, & funestas voluisse permittere, quòd in filiis ex eis, intelligeretur præmium reliquisse.

21 Probatur septimò ex illa ratione, qua utitur in legato, Roman. *dict. cons. 231. num. 1.* qui ait, quòd una pars copulativè declarat aliam sicuti una pars alternativè juxta *l. 1. ff. de reb. dub.* ubi Soccin. cum ergo copulatio in facto nostro, facultas illa sit reservata in beneficium D. Nicolai, D. Victoriæ, & filiorum eorum, intelligendum videtur de filiis primi matrimonii; non autem secundi, cum durante primo matrimonio atque ita D. Victoria vivente, cujus causa filii sunt in donatione, sive in facultate reservata copulati cum Patre, non possunt habere filii secundi matrimonii, & ad hoc confert, quod ait Roman. ex Bart. *in l. si legatarius, §. 1. ff. de leg. 3.* ubi vir reliquit uxori omni anno ex tali fundo decem corbes frumenti, & decem libras, cum frumento solum deberet eo tempore, quo colligitur, *leg. Firmio, §. Pater, ff. quando dies legati cedat*, ita pariter pecunia eodem tempore præsumenda erit, ex eo quod 22
uniformis debet esse determinatio, quod post Bartol. dixit Soccin. sen. *cons. 4. lib. 4. num. 10.* Romanus *cons. 15. num. 7. & cons. 98. num. 18. lib. 1. & cons. 76. num. 9. & cons. 84. numer. 31. lib. 2.* Curtius Junior *cons. 5. num. 11.* ita filii unà cum Patre sunt vocati, simulque cum D. Victoria matre, ergo eodem tempore veniunt, sed filii secundi matrimonii venire eodem tempore non possunt, ergo de illis intellexisse non videtur dotantem, sive disponentem, hinc dicebat Bart. *cons. 11. lib. 2.* quod quando donatio est facta contemplatione uxoris, dum matrimonio conjungitur, filios comprehendit ex ea, unde dicebat Bald. *in dict. leg.* 23
cum vir 25. quod verbum liberorum simpliciter prolatum intelligitur de illis propriis ex eodem matrimonio natis, prout decisum refert Fontanell. *claus. 4. gloss. 9. part. 1. num. 19. & seq.*

Probatur octavò, quia concessio emphyteusis facta pro 24
liberis, intelligitur pro liberis communibus illius matrimonii, quia utriusque conjugis contemplatione, præsumitur facta concessio Bart. *lib. 2. cons. 137.* & sic neque filium alterius matrimonii poterit comprehendi, ita Franciscus Caldas Pereyra *lib. 3. de emphyteusi, cap. 13. num. 26. in fine*, unde inferunt DD. quod si contingat emphyteusim concedi solius mariti contemplatione illi tantùm videbitur concessa, ita Bald. *in leg. cum oportet, num. 4. C. de bonis quæ liberis*, & post Bart. Jas. & alios *in l. sed si pluries, §. in abrogato, ff. de vulg.* concludit Caldas *ubi suprà*, probabitur verò viri contemplatione facta concessio, sive reservata facultas, 25
quando ob ejus servilia Dominus obsequia testaretur concedere Bart. *in d. §. in abrogato, n. 3.* Alex. Jas. & alii cum Rolando à Valle *cons. 10. n. 10. vol. 1.* in qua specie dicatur emphyteutica concessio à Marito, cujus contemplatione concessa est pendere, mirum non est, si ille filium uxoris nominare possit, quoniam non minus hic, quàm ille est ejus filius, & consequenter dilectus, *arg. l. 3. C. de inoffic. test.* ubi tertius filius æquè dilectus dicitur à matre vocatus, licet non fuerit nominatus, quod notabiliter consideravit Alban. *cons. 85. n. 4.* æqualis enim in parente consideratur erga filios affectio, & charitas secundùm Bald. *cons. 122. col. 1. vol. 1.* Feder. de senis *cons. 42.* Picus *in d. l. Titia, §. Titia, n. 109. ff. de leg. 2.* Inducitur etiam viri contemplatione concessam fuisse em- 26
phyteusim quando constat fuisse benemeritum erga Dominum, Bart. *in d. l. cum oportet, n. 4. C. de bonis quæ liberis*, Alex. *cons. 8. n. 3. lib. 2.* Addens in infante nulla posse merita considerari, quod idem voluit *cons. 89. nu. 6. lib. 4.* & Clar. *cons. 138. num. 2. lib. 5.* Berengarius *l. in 4. num. 66. ff. ad leg. falcid.* Palatius *in cap. per vestras, de donat. inter virum, §. 45. numer. 16.* quare cum in præsenti contemplatione D. Victoriæ de Angelis Carraffa sine filiis decedentis sit reservata facultas disponendi non potest intelligi, nisi de filiis communibus, non verò de aliis.

Probatur nono ex Doctoribus loquentibus de statuto di- 27
sponente, quod decedente uxore sine liberis; maritus tertiam partem dotis lucretur, qui communiter intelligunt illam clausulam (sine liberis) ad communes liberos, non alterius matrimonii, & sic filii communes patrem excludunt à lucro dotis, ita Ruin. *cons. 63. num. 3. lib. 3.* Signorol. *cons. 69. & cons. 264. num. 28. & de anno 1549.* ita judicavit Rota Romana in collectis apud Achillem de Grassis *in decis. 12. sub tit. de constitut.* cujus meminit Fanucius *de lucro dot. pagina 192.* quo loco *num. 2.* utiliter quærit in proposito mulier secundo nubens filiis superstitibus ex primo matrimonio susceptis decessit, nullis ex secundo procreatis, secundus maritus dotis partem petiit, intelligens ex verbo (si sine liberis) ad filios communes ex illis non prioris matrimonii fore referenda, contra verò filii prioris matrimonii dicebant illa verba simpliciter de filiis agi, proinde non magis ad hos, quàm ad illos esse referenda, ut placuit Bellono *cons. 13.* qui intellexit, tunc demum non comprehendi filios alterius matrimonii, quando in statuto reperiuntur aliqua verba restringentia dispositionem ad filios certi matrimonii, scilicet quando fuit facta pro filiis utriusque mariti, & uxoris, unde Signorol. *cons. 69.* dicta verba dicit esse intelligenda de filiis communibus, quia filii communes ex eo conjugio Patrem à petitione lucri dotis removere possunt, concordat Raynerius *cons. 61. num. 13. & cons. 59. num. 17. vol. 3.* Brunus *de statuto exclusivo fœminarum, art. 6. quæst. 27. col. 3.* Soccin. jun. *cons. 70. lib. 2.* Phanucius *de lucro dotis, gloss. 5. numer. 2. cum seq. pag. 94.* unde

Pari-

Parisius *lib.2. cons.52. à num.2.* dixit concessionem factam filiis certæ uxoris ad filios alterius uxoris non posse extendi, quia limitata causa, limitatum producit effectum, *l. in agris, ff. de acquir. rer. domin.* quod etiam obtinet, & procedit in materia favorabili per text. *in l. filius à patre 78. ff. de liber. & posth.*

28 Probatur decimò à Gregorio Lopez *in l.2. tit.15. part.2. in verbo sine filiis, col.1. in fine*, ubi ait, donationem Regiam nobili, viro factam alicujus Castri, sive villæ cum pacto, quod post ejus mortem succedat illius filius primogenitus ex certa domicella in uxorem ab eo ducta, vel ducenda, cessare illa sine filiis decedente, & proinde natum ex secunda uxore à tali successione repellendum fore, quæ notabilis est resolutio, & in praxi utilis, quæ propositam quæstionem determinat, ut concessio, dispositio, sive quælibet facultas reservata pro marito, & uxore, & utriusque filiis sine dubio ad filios communes tantùm restringi, non alterius matrimonii: igitur facultas gravandi feuda in scutis 100. per Puperum Bitetti, Misagni Principe sine liberis decedente in beneficium illorum de Angelis intelligi debet, si decesserit sine filiis natis ex D. Victoria de Angelis Carrafa sua prima uxore, non autem si decesserit.

29 Probatur undecimò per regulam illam generalem, *l. Boves, §. hoc sermone, ff. de verb. signif. juncta l. cum Pater §. Pater certam, ff. de leg.2.* per text. *l. dotis promissio, vers. fin. ff. de jur. dotium, l. inter socerum, §. fin. de pactis dotalibus*, Tiraquel. *in dict. §. hoc sermone in 3. limit. num.22.* Surd. *tit.8. de alimentis, privil.31.* Cavalcan. *de usufruct. mulieri relicto num.186.* Simon de Pretis *lib.4. dubit.10.* Peregrin. *de fideicomm. art. 22. num.8.* Caldas Pereyra *lib.3. quæst.13.* quæ quidem regula est, ut quæcumque dispositio intelligatur pro primo actu, non verò de secundo, quod in casu nostro ita dicendum est, quia si intelligeretur dicta facultas reservata in casu, quo Princeps Misagni moreretur sine liberis ex secundo matrimonio, utique sequeretur, quod talis donatio, comprehenderet etiam filios secundi matrimonii, unde dotans cogitasset de secundis nuptiis, quæ alioquin sunt odiosæ, quia cogitasset de prioris uxoris morte, & tristissimo eventu, qui spectandus non est, *l. inter stipulantem, §. sacram, ff. de verb. obligat. l. si quis posth. ff. de liber. & posth.*

30 præsertim, quod in casu nostro Princeps Misagni accepit in uxorem D. Victoriam Capana ejusdem Principis Bitetti secundo loco uxorem, unde sequeretur, quod proprias odiosas secundas nuptias Princeps Bitetti voluisset admittere, quod inverisimile est, ut in simili ponderavit Francisc. Molin. *lib.3. de ritu nupt. quæst.11. num.24.* Hinc patet, quod dispositio, *l. umquam, C. de revoc. donat.* non extenditur

31 ad eum, qui expresse illius beneficio renunciavit, quando uxorem duxit, nam si postea alteram accipit, prima mortua filii secundæ, quia de his cogitatum non censetur, non efficiunt, ut donatio possit revocari, quemadmodum maxima authoritate respondit Soccin. junior. *cons.126. lib.3.* quem refert, & sequitur Surd. *dict. privil.31. num.3.* Tiraquell. *in d. l. si unquam num.100.* Perez *lib.4. ordinam. tit. 62. §.3. q.15, n.30.* Molin. *d. lib.3. quæst.11. num.25.* unde Pereyera *ubi suprà nu.27.* concludit quod in concessione emphyteusis facta conjugibus, & eorum filiis, non continentur filii ex secunda uxore de quibus non fuit cogitatum, sed prioris tantum, quam sententiam latissimè fundat, objectis omnibus respondens, quod quidem dicit *in tract. de renov. emphyt. q.13. n.8.* post Curtium *in tract. de feudis in princ. n. 27.* qui dicit in renovatione emphyteusis à certis conjugibus facta præferri filios prioris uxoris propter superiorem rationem.

32 Probatur duodecimo ex Paleaz *in tract. de majoratu par. 1. quæst.48. num.5.* qui ait, quod ubi Maritus ante mortem condidit testamentum, in quo facultatem concessit uxori secundum leges illius Regni, meliorandi unum ex filiis, non expresse nomine uxoris, si interim ea uxor moriatur, & eam ducat, ex qua filios suscipiat, & moriatur, numquam poterit secunda hæc uxor in vim illius facultatis concessæ uxoris in primo testamento, meliorare filios suos ex secundo matrimonio, & putat non licere huic secundæ uxori citat textum *in l. si quid earum, §. fin. ff. de leg.3.* & doctrina Bald. *in l. fin. Cod. de indicta viduitate tollenda*, quod ponderat Molin. *lib.3. quæst.11. num.35.* unde concludendum puto cum eodem Molina *lib.3. quæst.11. num.39.* non esse recedendum ab hac communi sententia, nec in consulendo, nec in judicando, in uno tamen casu fuissent admittendi filii etiam ex secundo, quoties donans, dotans, vel reservans generaliter ante matrimonium nullius uxoris contemplatæ dedisset filio, vel filiæ, tunc enim censerentur contineri filii primæ, & secundæ uxoris, quia cessat ratio affectionis, & intuitus personæ, cum qua matrimonium contrahendum est, sic in simili DD. existimant apud Menoch. *dicto cons.41.* ut ipsa declarat *num.29. 30. & seq.*

Probatur ultimo ex facto, de quo agimus, in quo proponuntur plures modi, sive casus, qui succedere potuissent super quibus omnibus suo ultimo elogio sufficienter providit Princeps Bitetti. 33

Primus casus prævisus fuit, scilicet mortis ipsius Principis Bitetti absque filiis masculis ipsa D. Victoria vivente & in hoc providet, quod succedat ipsa D. Victoria uti primogenita ibi verum moriendo senza dicti fili *mascoli non sia tenuto, ne li suoi heredi siano tenuti al pagamento*, & ut *in num.8.* 34

Secundus casus prævisus *in Capitulo num.17.* ibi *s'è convenuto*, quod in casu, quod Princeps Bitetti moriatur cum filiis masculis, qui post ejus obitum decederent in pupillari ætate, quod immediate succedere habeat ipsa D. Victoria in dict. feudis. 35

Tertius casus est, quòd si moreretur Princeps Mesagni absque filiis masculis, aut illis in pupillari ætate decedentibus superstite ipsa D. Victoria ex facultate tunc ipsi Principi Bitetti reservata, gravandi ejus feuda pro quanto, & uti ei placuerit in beneficium lineæ masculinæ domus de Angelis, aut alterius, ut melius videbitur, qui fuit consideratus etiam si Donna Victoria succederet in feudis, unde dum dicit, quòd moriente, sine filiis D. Nicolao, reservaverat sibi facultatem, intelligi debet de filiis ex dicto matrimonio tantum, igitur cum jam nati non sunt ex dicto matrimonio liberi, talis facultas censetur reservata, & dispositionem factam esse in beneficium D. Dominici de Angelis, & suorum, &c. 36

Quartus casus prævisus, qui est tertius in Capitulis matrimonialibus scilicet mortis ipsius Principis Bitetti ab intestato, & absque filiis masculis, aut illis in pupillari ætate decedentibus, & providet, quod in ejus hæreditate burg. pro æquali portione succedat ipsa D. Victoria cum aliis sororibus natis, & nascituris, non obstante renunciatione *in dictis Capitulis numer.19.* ibi, etiam casu (quod absit) venisse à morte il dett. (G. Principem di Bitetto senza far testamento lasciando figli mascoli, e quelli morissero in pupillari ætate, convengono essi Illustriss. Principe di Bitetti, e di Misagni, che alli burg. debbiano succedere pro æquali parte, & portione, la detta D. Victoria cum l'altre figlie femine nate, & nascitüre da dict. G. P. di Bitetto.) 37

Quintus casus, & ultimus, qui est quartus prævisus in Capitulis matrimonialibus, scilicet si moreretur D. Victoria absque filiis, aut cum filiis, illis tamen in pupillari ætate, aut postea quomodocumque, & qualitercumque ab intestato, & sine filiis decedentibus post mortem dicti Principis Bitetti, ipso Misagni Principe vivente (& hic est casus, qui evenit, & de quo disputatur in præsenti) & hic reservata similiter facultate gravandi feuda, & disponendi, ac vinculandi burg. ad beneficium personarum, ad quarum videbitur, & placebit, qui quidem casus remansit providendus *num.10.* ibi (& in casu, quòd post mortem, &c.) unde dispositio facta est in favorem communium filiorum, ut dicebamus. 38

Neque dicatur primò obstare Baldi authoritatem *in auth. qui rem num.5. Cod. de Sacros. Eccles.* ubi ait emphyteusim concessam Marito, & uxori atque eorum filiis censerit concessam ad beneficium filiorum alterius matrimonii, & sic non communium sequuntur Paulus, & Soccin. *in d. l. cum vir, ff. de condit. & demonstr.* Boer. *d.276.* Berous *cons.42. n.4. vol.1.* Menoch. *cons.41. n.25. vol.1.* 39

Respondetur enim doctrinam Baldi procedere quando adest clausula, quod Pater possit emphyteusim alienare in extraneum, quæ potestas tunc demum dicitur concessa, quando adest clausula (pro quibus dederis) ut tradit Curt. Jun. *cons.4. n.4.* qui resolvit hanc clausulam eumdem prorsus operari effectum, quæ operatur clausula (& pro quibuscumque hæredibus) quod idem voluit Curtius Junior *cons.109. num.11. in fine, & cons.110. nu.27.* Menoch. *cons. 41. num.26.* etenim cum talem emphyteusim possit Pater filiis invitis in favorem extranei, alienare, ut tradit Jason *in l.2. Cod. de Iure emphyt. num.207.* Tiraquellus *de retractu lignag.* 40

lignag. §.11.*gloss.6. n.22. &* §.32.*glos.1. n.3.* dubium non est posse eamdem filio secundi matrimonii concedere, nec repugnat Boer. *q.201.* quia loquitur quando Mulier donataria confert in secundum virum, ejusque filios contra donantis mentem, & intentionem, ut explicat Ripa *in l.fœmina,n.26. C.de secundis nuptiis.*

41 Neque dicatur secundo, obstare optimum Juris Consulti responsum *in leg. placet cum seq. ff. de liber. & posth.* ubi simplex posthumi institutio ab eo facta, qui uxorem habebat, prodest posthumo ex alia secunda uxore nascitur: igitur idem dici debet in donatione, vel facultate reservata, si sine liberis, ut in simili arguit Molina *lib.3. de ritu nupt. qu. 11. num.7.*

Respondeo enim id esse, quia in utroque filio cadit eadem ratio affectionis, ut ibi per Jason *numer.1.* Boer. *quæst. 148.* Tiraquell. *in d. l. Boves*, §. *hoc sermone, limit.3. num.5.* & ibi jure speciali deciditur appellatione posthumi omnes venire posthumos, ut testatoris voluntas conservetur, Gloss. ibidem, Bart. & alii, idem Bart. *in l. si ita, ff. de auro, & argento leg.* unde contrarium erit jus commune, ut idem Bart. *in l. si cognatis, ff. de rebus dubiis*, quoniam regulariter tempus testamenti attenditur, Petrus Pecchius *de testam. conjugum, lib.1. cap.3. num.20.* Gardin. Mantic. *de conjectur. lib.8. tit.7. num.3. & tit.15. num.20.* qui expresse post alios consideravit testamenti favorem, *d. l. placet, & seq.* immò dicta traditio, de qua suprà, non est semper vera, quia si testator tempore testamenti, cognatos, quibus reliquisset, haberet, tunc procedit, & licet regulariter ad fideicommissum non admittantur, nisi nati, & concepti tempore testamenti, ut docent omnes *in d.l.si cognati*, sicuti etiam ab intestato non admittuntur, *l.1.§.sciendum, l.Titius,*
42 *ff. de suis, & legitimis*, tamen quando verbo testatoris possunt verificari in præsentibus, sicut in futuris ratione affectionis, intelligendum est de præsentibus, ita Petrus Pecchius *ubi suprà*, Marianus Soccin. *cons.132. lib.1.* similiter quando testator nascituros vocaret, quia deficit ratio affectionis omnes continebuntur, cum non magis unum, quàm alium diligere censeatur, Roland. à Valle *cons.70. n.47. lib.3.* Natta *cons.675. n.5.* Surd. *d. privileg.31. n.5.*

43 Neque dicatur tertiò, quod legatum, vel fideicommissum relictum filiis alicujus censetur relictum tam filiis prioris uxoris, quàm etiam ulterioris, quia & ab intestato æqualiter succedunt, §. *illud quoque, Auth. de nuptiis*, ubi Angel. Idem dicit Bald. *cons.136. num.2.* Romanus *cons.447.* Abbas *cons.19. lib.1.* ubi citat textum *in l. cum aliis, Cod. de secundis nuptiis*, & consuluit Decius *cons.235. nu.6.* Mantic. *de conject. lib.8. tit.7. n.13.*

Respondeo ad argumentum id fuisse factum in jure ad sustinendam voluntatem testatoris, quæ alioquin posset periclitari, sic licet par sit affectio ad filios primi, quam secundi matrimonii, Farinac. *de testib. quæst.54. regul.2. nu.116. & regula 1. n.45.* tamen negari non potest affectionem magis ad uxorem præsentem, vel filios jam natos, quàm nascituros induci, quia ad ea, quæ non sunt vix affectio aliqua poterit considerari.

44 Neque dicatur quartò, obstare textum *in l. si vir cum seq. ff. de condit. & demonstrat.* quibus probatur legatum uxori factum in tempus filiorum, intelligi de filiis quovis tempore natis ex illis, quæ dicit Bart. *in Auth. qui rem num.5. C. de sacros. Eccles. & in l. unica, n.4. C. de privil. dot.* qui ait, quod non minus dicuntur filii secundi matrimonii, quàm filii primi, & notat Boer. *decis.276.* Franc. *in d.l. cum vir*, Pereyra *d. lib.3. qu.15. num.25.* Gabriel. *cons.13. num.2. lib.2.*

Respondeo enim jura suprà adducta loqui, quando legatum uxori factum illius contemplatione tantùm factum fuit, & sic veniunt filii uxoris, tam ex primo, quàm ex secundo matrimonio, sed in præsenti non essent filii ex secundo matrimonio dictæ D. Victoriæ, sed ex secundo Principis Misagni, ergo non sunt applicabilia jura citata. Secundo dico, quòd jura prædictam procedunt, quando uxor nullos habebat filios ex primo marito, quia ipsis existentibus, ad eos tantum referri deberet, ut *in l. cum vir*, qui textus est expressus, *ff. de condit. & demonstrat.* at in casu nostro sit de filiis nascituris ex D. Nicolao intelligeretur cum D. Victoria Capana, utique sequeretur, quod intelligeretur dispositio de filiis secundarum nuptiarum cum propria uxore primi disponentis, quod nedum inverisimile est, sed etiam absurdissimum.

45 Neque dicatur quintò, obstare Gregorii Lopez dictum *in l.2. tit.15. part.2. in gloss. in verbo, (sino al hiso major)* qui post Romanum *in leg. etiam num.17. ff. solut. matrim.* dicit *quod si Princeps donavit Castrum conjugibus pro ipsis, & eorum filio primogenito*, in hac donatione nedum comprehenditur filius prioris uxoris primogenitus, sed etiam secundæ, & licentia concessa à Rege conjugibus ad constituendam primam genituram, prodesset etiam nato secundo matrimonio, ad quod conferunt notata per Boer. *decis.276.* Pereyra *ubi suprà, n.26.*

Respondetur enim quod Lopez non dicit, & stantibus liberis primi matrimonii admittit secundos, immò DD. nostri differentiam constituunt inter donationem, vel concessionem factam à tertio, vel à proprio Patre, vel Avo, quia in donatione facta à tertio cessat præsumpta contemplatio affectionis, & sic omnes filii, tam primi, quàm secundi censentur vocati, at quando reservatio, vel concessio, &c. fit à Patre, vel Avo, consideratur affectio in filiis ex primo matrimonio, & sic communibus non singulorum, ut scripsit Decius *in cap. quoniam Abbas, num.16. de offic. deleg.* Menoch. *cons.106. num.67.* Simon de Pret. *de interpret. ult. vol. lib. 4. intepr. 1. dubio 10. num. 6.* Surdus *privil.31. num.5.* & sic procedit Menoch. *dict. cons.41.* qui in hac eadem specie respondit in donatione facta à Principe cuidam Vassallo, & hoc eodem motivo respondetur Baldo *in dict. Auth. qui rem, num.5. C. de sacros. Eccles.* dicenti, 46
conjuges emphyteusim recipientes pro se, & filiis censeri recepisse non solùm pro filiis primi matrimonii, sed etiam secundi, cum par si terga omnes affectio, ideoque omnibus æqualiter prospexisse videntur, quod ponderat Boer. *d.276. in fin.* Alciatus *resp.55. n.16.* Berous *cons.42. n.4. lib.1.* Menoch. *ubi suprà, n.25.* quæ doctrina Bald. procedit in donatione, concessione, aut facultate reservata per tertium extraneum, in qua concessione cessat ratio affectionis, at quando sumus in concessione facti per Patrem, vel Avum, intelligitur de filiis communibus, ut post alios Molina *lib.3. de ritu nupt. q.11. n.42.* & ita etiam procedit Menoch. *dict. cons.41. scilicet in donatione, vel concessione facta non à Patre, vel Avo*, sed à tertiò, in quo nulla cadit affectio in uno magis, quàm in alio.

Unde infertur primo, quod in hac quæstione, utrùm donatio, sive quæcumque alia concessio, sive dispositio facta 47
sub contemplatione filiorum affirmativè vel negativè concepta, comprehendat filios primi matrimonii tantùm, vel alios, tam ex primo, quàm ex secundo; duæ inter se fuerunt sententiæ discordes, prima quidem dicebat pro filiis ex primo, ita Fontanella, Molina, Petra, & alii, de quibus Cutellus *de donat. contempl. matrim. p.2. discurs.1. speciali 36. fol.461.* Monachus *de feudis, c.23. p.1. n.11.* Cagnol. in addit. ad Menoch. *in cons.40.* Rota Romana apud Salgadum *in suo labyrintu creditor. post tract. decis.87.* secunda verò sententia contineri tum filios ex primo tum ex secundo, Menoch. *ubi suprà, num.24. 36. & 37.* Cancer. *part.3. var. cap.7. à num.100. usque ad 114.* Bald. *in dict. Auth. qui rem num.5. Cod. de Sacros. Eccles.* Surd. *cons.72. numer.8.* Boer. *decis.176.* Alciat. *responso 41.* cui se scripsit Berous *cons.42.* cum aliis relatis per Cutell. *d. special.36.* Gregorius Lopez *dict. tit.15. part.2.* Bottiglierius *de success. ab intestato cap.2. theoremate 106. à n.13.* Capic. Latr. *cons.80. à num.2.* cum aliis, quorum quidem sententia fundatur in eo, quòd æqualis præsumatur affectio, tum ad filios ex primo, tum ex secundo.

Licèt verò utraq; sententia suam habeat probabilitatem, 48
ut dixerit Philippus Cammerata *tom.1. suorum responsorum, responso 25. art.4. n.57.* Judicem posse inclinari in utramque partem, tamen idem Cammerata consideravit *n.63.* quòd prima opinio fundatur in validissima conjectura non præsumi donantem tristem eventum secundarum nuptiarum consideravisse, quod quidem in casu nostro sufficientissimum est, quia præsumeretur Puperum Bitetti considerasse secundas nuptias cum prima sua uxore, quod est iniquum.

Joann. Baptista Larrea *tom.1. disp.33. num.59.* refert decisum per Granatensem senatum in tali donatione, solum 49
admitti filios ex primo matrimonio, tum quia causa finalis donationis censetur illud matrimonium fuisse juxta notata per Monterium *decis.10. num.10.* ita ut ipso matrimonio non sequuto non habuisset effectum prædicta donatio, ut dixerunt Casanatt. *cons.2. num.30. & cons.55. num.4.* Castill. *lib.6. controv. cap.119. n.14.* qui refert Fontanell. *1. tom. claus.4. gloss.1. num.14.* Molinam *lib.3. qu.6.* Cancer. *lib.1. var. cap.8. num.61.*

Botti-

50 Bottiglierius *dicto theoremate* 106. *num*.15. *vers*. & ratio à priori est, quia cogitasse de filiis ex secundo matrimonio fuisset sane cogitasse proprium obitum ipsi manifeste odiosum, ideo ad alios non esset facienda extensio juxta notata per Menoch. *dict. cons*.41. *num*.30. *&* 31. & per Alveradum *de conjecturata mente defuncti*, *lib*.2. *cap*.3. & de hoc loquuntur jura, *in l. si vir*, *& in l. cum viri*, *ff. de condit. & demonstr.*

51 Unde pro coronide DD. restringunt materiam ad conjecturas, ut notat Cancer. *lib*.3. *cap*.7. *de pactis num*.113. Molina *de ritu nuptiarum*, *lib*.3. *quæst*.11. *num*.43. dicentes quod quando constat de conjecturis, ex quibus eliceretur fuisse donatum contemplatione filiorum illius matrimonii tantum, quod etiam dicunt Larrea *ubi suprà*, Amatus *cons*. 74. *num*.4. Thor. *part*.2. *in compendio in verbo bona*, Fontanella *d. clauf*.4. *gloss*.9. *part*.1. *num*.19. *& clausula* 10. *gloss. unica fol*.612. Cutel. *tom*.2. *de donat. tract*.2. *discurs*.1. *special*.36. pro quibus conjecturis observandis tradunt aliquos casus cum Cutello *ubi sup.*

52 Primus est in donatione facta pro filiis ex certo matrimonio tantum vel cum aliis clausulis taxativis, ut in casu Consilii Reg. Rovit. 94. *& cons*. Amati 74. *num*.26. & tunc acquiritur illis filiis tantum, non autem aliis, prout observat Cutell. *ubi suprà num*.20. Bottiglierius *loc. cit. num*.1. *usque ad num*.12. Larrea *decis*.33. Nogueroll. *alleg*.23. *num*. 62. Flores de Mena *in addit. ad Gamam decis*.253. Fontanell. *ubi suprà*, Barbos. *in l. si cum dotem in princ. num*.71. *ff. solut. matrim.* P. Molfesius *tom*.2. *in consuet. Neapolit. part*.4. *in tit. de success. ab intestato*, *in addit. quæst*.25. *nu*.5. Castill. *tom*.6. *cap*.119. *num*.4. Censal. ad Peregrin. *art*.29. *col*.1. *fol*.174. Immò Meires *part*.1. *de majoratu quæst*.22. *nu*. 249. *& seq.* & Molin. *ubi suprà* sustinent in fundatione majoratus facta contemplatione matrimonii, illo non sequuto, posse revocari donationem, quamvis irrevocabiliter factam.

53 Secundus est casus, quando donatio fit filiis natis jam ex certo determinato matrimonio in specie, ubi donatio fit filio jam contracto, quod quidem sæpius contingere potest, & tunc dispositio non potest extendi ad filios ex secundo matrimonio, ut post Menoch. dicit Cutell. *ubi suprà n*.25.

54 Tertius casus est quando de donatis constituitur majoratus, vel primogenitura, adeò ut unus debeat esse successor, & in hoc casu succedunt tantum filii primi matrimonii unus post alium, Cutell. *ubi suprà num*.22. per text. *in cap. mulier* si de feudo defuncti fuerit controversia in usibus feudorum.

55 Quartus casus est attenta qualitate uxoris, utpotè si Pater donaverit ob matrimonium filii, quod contraxit cum Muliere nobilissima, & ditissima; pro cujus assecutione omne patrimonium exhausit, aliter id non fecisset, si cum altera inferioris conditionis, vel quo ad nobilitatem, vel divitias contraxisset filios, non tunc si ipsa mortua ad secundas convolaverit nuptias tum alia uxore imparis conditionis, ex qua procreavit alios filios, illi non succedunt in dicta donatione, Amat. *dict. cons*.74. *num*.8. *usque ad* 14. quæ conclusio minimè procedit, si vivente donatore, ac eo adversante filius, sive donatarius matrimonium illud secundum contraxerit, Cutell. *ubi suprà num*.24. Fontanell. *dict. clauf*.4. *gloss*.9. *num*.30. Amat. *cons*.74. *num*.13. *&* 14. Minadous *in constitut. in aliquibus notab*.8. *num*.31. *& seq.*

56 Quintus casus est, ubi donatio facta est pro filiis nascituris ex secundo matrimonio, & in tali casu non participant filii, qui ex priori supersunt, ita Amat. *ubi suprà* Cutellus *num*.25.

57 Sextus est casus, quando donatio est facta per ipsam mulierem filiis suis ex matrimonio, quod contrahit nascituris, & tunc si ista donatio impediret eam, ne posset alias nuptias contrahere, poterit illa non obstante invitare filios secundi matrimonii, ita Celsus *suo cons*.33. Molina *de ritu nupt. lib*.3. *quæst*.28. *nu*.31. Mantica *lib*.8. *de conjecturis tit*.7. *num*.3. Alveradus *de conjecturata mente defuncti*, *lib*.2. *cap*.8. §.2. *n*.10. Cancer. *cap*.7. *de pactis n*.104. qui *num*.105. idem intelligit quando fit mentio filiorum ab alio statuto specificato certo matrimonio.

58 Septimus casus est, in donatione facta ab extraneo penitus, & eo casu, quo cessant conjecturæ omnes, quæ in Patrem respectu nepotum consideratæ sunt, & de æquali affectione ad filios, quo casu resolvit Menoch. *ubi suprà*, veniret, tum filios illius matrimonii, cujus contemplatione facta est, ex Bart. Jas. & aliis *in l. si plures*, §. *in abrogato*, *ff. de vulgar.* Casanat. *cons*.10. quam conclusionem intelligit Cutellus *ubi suprà num*.27. *cum seq.* si donatio, quam facit extraneus sit facta casu, quo etiam si illa facta non fuisset matrimonium esset sequutum, quia si sequutum non esset tunc nulla est differentia utrum sit facta à Patre, vel ab extraneo, quod etiam intelligit, si in donatione ipsa adessent clausulæ tribuentes facultatem disponendi de bonis donatis, & eo casu si potest disponi in extraneos, multo magis censentur invitati filii alterius matrimonii.

Infertur secundo, quàm suspecta sit decisio per Cancer. 59
relata *lib*.3. *variar. cap*.7. *num*.112. *& lib*.1. *cap*.8. *num*.70. quæ sanè procedere potest, quando donatio fieret non respectu illius matrimonii, sed illius, vel alterius, at secus est quando restrictivè loquutum fuisse apparebit, ut latè Bartholomæus Soccinus, & alii relati per Parisium *cons*. 91. *num*.26. *lib*.3. Pereyram *lib*.3. *de emphytheusi*, *quæst*.13. quos immerito sine lege, ratione, & authore improbat Cancer. *ubi suprà num*.114. etenim affectio donantis, do- 60
tantis, vel concedentis, tota est ad primum matrimonium tantum, ad quod verba sua direxit, nam ex his voluntas ex affectione colligitur donantis, *l. quoties*, *ff. de usufr. l. hæredes mei*, §. *peto*, *ff. ad Trebell. l. si ita legatum*, *ff. de leg*.1. ubi nominatis duobus, primò nominatus eligitur, latissimè post multos Simon de Petr. *de interpret. ult. volunt. interpret*.2. *dub*.2. *solut*.5. *n*.18. & ex affectione disponentis illius voluntas declaratur, quam sequi oportet sicuti relatis aliis respondet Alex. Raudensis *cons*.36. *num*.48. *lib*.1. Alciat. *respons*.122. *num*.9. *lib*.9. ergo apparet rationem traditam per Cancer. adversus communionem non solùm ipsum non juvare, sed adversus suam opinionem retorqueri, qui dicit parem fore affectionem dotantis ad filios, tam primi, quàm secundi matrimonii, quia vera non est traditio ex supradictis, unde Menoch. *d. cons*.41. ait, quod ubi ex verbis disponentis designatur primum tantum matrimonium eo in casu, minimè in donatione censentur inclusi filii ex secundo matrimonio.

Infertur tertiò quid dicendum sit ad quæstionem propo- 61
sitam à Berengario Ferdinando *in cap*.1. *de filiis natis ex matrimonio*, *&c. cap*.6. *num*.11. qui ait, quòd si fuerit factum pactum in Capitulis matrimonialibus, ut ex eo matrimonio nati, si masculi fuerint, succedant, sed si non nascantur, nisi filiæ, quod non succedant, sed masculi ex secundo matrimonio, successit, quod masculi ex secundo matrimonio nati in vim illius pacti excludere volebant filias ex primo matrimonio natas, concludit Berengarius, quod non, quia ut ipse dixit ex tali pacto filii ex secundo matrimonio nullum jus consequuntur, & dat rationem, quia pactum, quoad eos non vestitur cohærentia contractus matrimonii, qui tunc celebratur, maximè cum secundæ nuptiæ sint odiosæ, hæc tamen Berengarii opinio nullam habet legem, nullam rationem, nullum Authorem, quia præsupposita consuetudine, qua pacta hæc de succedendo roborantur, sequitur, quod sicut pactum in favorem filiorum ex primo matrimonio vestitur, sic contractus in eodemmet favorem filiorum secundi valebit, & confirmabitur, ut expressè probat text. *in cap*.1. *de filiis natis ex matrimonio ad morganaticam contracto*, ubi pactum, quod filii ex secundo matrimonio cum ignobili contracto non succedant, valet & excluduntur à liberis prioris matrimonii, in quorum favorem pactum fuit celebratum, ergo è contra pactum in primo matrimonio in favorem filiorum secundi contractum, valebit, & illius vestietur colore, ut bene Molina *de ritu nupt. lib*.3. *quæst*.11. *in fine*.

Infertur quartò ad illam celebrem quæstionem ex tradi- 62
tis jam disputatam, an donatio facta à patre filio contemplatione matrimonii, & ejus filiis, acquiratur filiis ex tali matrimonio natis, vel aliis filiis natis ex alio matrimonio, putant communiter succedere filios ex primo matrimonio tantùm, Fontanella *clauf*.4. *gloss*.9. *part*.1. *num*.19. *& claus*. 10. *glos. unica*, *fol*.612. Casanat. *cons*.10. *num*.41. *& seq.* Cutell. *de donat. contemplat. matrim. lib*.2. *discursu primo*, *speciali 36. per tot.* Monachus *de feudis*, *part*.1. *cap*.23. *num*. 11. Rota Romana apud Salgadum *in labyrintus creditorum*, *post tract. in decis*.87. Hinc dicebat Cavalcan. *de usufr. mulieri relicto*, *a num*.195. *usque ad num*.198. quod lega- 63
tum relictum conditionaliter alicui, si filios procreaverit, intelligitur de filiis ex primo matrimonio, nisi aliam fuisse mentem testatoris aliunde constare possit, quod post alios

alios sequitur Castillus *tom.1. controv. lib.1. numer.73.* sic Fontanella *tom.1. claus.4. gloss.9. part.1. numer.9. cum seqq.*
64 proponit quæstionem, utrùm donatio facta per patrem contemplatione matrimonii suo filio pro certo, & determinato matrimonio intelligatur facta pro filiis ex primo, vel potius ex secundo, concludit censeri factam filiis prioris matrimonii, cujus contemplatione facta fuerit donatio, non alterius, idque multipliciter probatur, primo quidem, quia quoties in aliqua dispositione fit, simpliciter mentio de filiis, tunc intelligitur facta de filiis primi matrimonii, unde illi soli, & non alii, intelliguntur vocati, ut *in l. si*
65 *inter vir. ff. de pactis dotal. cum l. si quid earum, §. fin. ff. de leg.2.* quod in simili probatur, quia cum fit mentio de matrimonio, intelligitur de primo, non de aliis, vulg. *l. Boves, §. hoc sermone, ff. de verb. signif.* quod ita tenet Bart. *in d.l. cum vir, ff. de condit. & demonstrat.* concludit Roland. à Valle *de lucro dot. quæst.42. num.1.* Signorolus *cons.29. num.37. & 38. & cons.68. & 69.* Hieronym. Gabr. *cons.13. lib.1.* Tiraquell. *in l. si unquam, C. de revoc. donat. num.100. sive in præfatione, numer.103.* Caldas Pereyra *de nominat. em-*
66 *phyteusis, quæst.15. per tot.* ubi ait ex multis rationibus pro hac nostra opinione adductis, fuisse per Senatum Lusitanum decisum, quod idem dicit Ferdinandus *in cap. unico de filiis natis ex matrimonio* ad Morganaticam *in præludiis, cap.6. num.11.* Cancer. *part.3. variar. cap.7. de pactis, num.*
67 102. propterea dicebat Tiraquellus *ubi suprà*, cum aliis, quos allegat, donationem factam sub mentione liberorum non revocari per supervenientiam filiorum, quia non comprehenduntur sub mentione prædicta filiorum, unde dicebat Caldas Pereyra *ubi suprà*, quod de secunda uxore, sive filiis illius ulla sit habenda ratio, nisi illorum fuerit facta expressa mentio, quod adeo verum est, ut arbitrentur DD. supracitati, nec posse pacta in Capitulis matrimonialibus in favorem filiorum secundi matrimonii expresse concepta, veluti dicendo, si ex hoc matrimonio non nascantur filii masculi, sed solùm fœminæ, quod bona nostra sint filiorum secundi matrimonii, dicit enim Fontanella *ubi suprà num.24.* non posse talia pacta dictis filiis secundi matrimonii, prodesse per rationes, quas sibi allegat, & licet aliqui contrarium senserint, tamen fuit pluries decisum secundum hanc opinionem, ut refert Fon-
68 tanella *ubi suprà*, qui tandem distinguit concordando duas illas sententias, ut scilicet una procedat, quando donatio fuit facta contemplatione matrimonii in genere contrahendi, secunda verò quando fuit facta pro matrimonio certo, & determinato, cum certa persona contrahendo, quo casu censentur vocati solùm filii ex primo matrimonio, non verò ex aliis, & hæc sufficienter dicta sint pro primo capite.

SUMMARIUM

CAPITIS SECUNDI.

1 *Conditio inducit formam.*
2 *Conditio inducit formam individuam.*
3 *Conditio in primo capite, de qua supra in hoc secundo intelligitur repetita quoad easdem qualitates.*
4 *Conditio scindi non potest, & quare.*
5 *Text. in l. qui duobus 23. ff. de condit. & demonstr. adducitur in præsenti.*
6 *Conditio quando individua, & quando dividua sit.*
7 *Testatoris verba qualiter sint intelligenda.*
8 *Testatoris intentio qualiter in bonum semper præsumatur.*
9 *Conditio si sine liberis est voluntaria.*
10 *Conditio si sine liberis, an extendatur è contra.*
11 *Conditio voluntaria an extendatur de casu ad casum, & quando.*
12 *Conditio viduitatis in una parte apposita an extendatur ad aliam.*
13 *Conditio una, & eadem non potest diverso jure censeri.*
14 *Conditio triplex potestativa, casualis, & mixta.*
15 *Filius potest institui sub conditione potestativa.*
16 *Filius institutus sub conditione casuali, vel mixta, est purè institutus, & corruit conditio.*
17 *Conditio apposita in legato, repetita censetur in translatione legati etiam in codicillis facta.*
18 *Qualitas apposita in una parte contractus, vel testamenti in alia censetur repetita, & quando.*
19 *Determinatio eadem æqualia determinabilia eodem modo determinat.*
20 *Determinatio non æqualiter determinat posita in æqualitate.*
21 *Testatoris mens præsumitur de verosimili.*
22 *Regula de verosimili locum habet in omni materia.*
23 *Conditio posita in una parte dispositionis censetur in omni alia repetita.*
24 *Legata relicta ab instituto censentur repetita à substituto.*

ARGUMENTUM.

Conditio formam inducit individuam; & quando conditio dicatur individua & rescindi possit? Conditio quando extendatur de casu ad casum. Quid de voluntaria, quid de necessaria. Conditio viduitatis in una parte apposita, an extendatur ad aliam, & an conditio possit diverso jure censeri. Conditio multiplex, potestativa, casualis, & mixta. Filius an possit hæres sub conditione institui. Qualitas posita in una parte, an & quando censeatur repetita in alia?

PRO

D. Dominico de Angelis,

CUM

Illustriss. Principe Misagni, &c.

CAPUT II.

Ubi probatur substitutionem factam per Principem Bitetti in suo testamento suis filiabus in casu mortis sine liberis comprehendere D. Dominicum de Angelis ut suprà.

Respondeo ad secundum caput affirmativè, & sanè probatur. 1

Primo quia utrumque dispositum sub una, & eadem conditione fuit dispositum, at proprium conditionis est, ut formam non levem inducat, *leg. qui hæredi, §. fin. ff. de condit. & demonstrat.* Tiraquell. *de utrobique retractu tit.2. §.2. gloss.1. num.3. & 4.* Menoch. *cons.60. numer.48. & cons.69. numer.72.* Garzia Gironda *de privilegiis num.667.* Cardin. Tusch. *litt. C, conclus.483. numer.8.* Intrigliol. *decis.21. lib.1.* & formam inducit individuam, ita 2
ut si in uno deficiat, in totum videatur defecta, & in uno adimpleta, in totum videtur adimpleta, *dict. leg. qui hæredi, §. fin.* Glossa *in leg. res bona fide, ff. de contrah. empt.* Oldradus *cons.242. num.3.* Menoch. *cons.60. numer.49.* Riminald. jun. *cons.567. num.46. & cons.112. numer.107.* latè Peregrin. *de fideicomm. art.16. num.118. & seq.* Fusar. *quæst.454. numer.35.* Ciriacus *controv.546. num.66.* Altogradus senior. *cons.24. numer.77. & cons.90. num.33. & cons.95. numer.63. lib.1.* Altogradus Junior *controv.47. à numer.3.* Gratian. *cap.493. & cap.207. numer.11.* Galganettus *de condit. & demonstrat. cap.6. numer.50.* Castill. *lib.4. cap.25. numer.71.* Venturinus *cons.28. numer.125. & seq.* ergo si utrumque pactum, & utraque dispositio, tum scilicet gravamen ducatorum centum millium, tum etiam vocatio, & substitutio D. Dominici de Angelis concepta est sub illa una, & eadem conditione si sine liberis, &c. sequitur, quod sicut talis conditio, ut suprà capite primo intelligitur, quando moreretur D. Victoria si- 3
ne filiis moreretur Princeps Misagni sine filiis, ita in præsenti dicendum est, quod conditio apposita succedendi, in casu sine liberis succedat, &c. verificata jam sit per rationes supradictas, quia conditio prædicta scindi non potest, 4
non obstante, quòd partem tantum sortita fuerit, post aliquos Ciriacus *cap.281.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. litt. C, concl.596. num.19.* & bene Altogradus *cons.95. num.63. lib.1.* & Altograd. jun. *controv.47. num.35.* & est text. *in l. qui duobus 23. ff. de condit. & demonstr.* ibi (verius est, ut 5
conditionem scindere non possit, nec etiam legatum scindatur)

datur) *l. Julianus, §. offerri, ff. de act. empt.* & non solum conditio formam inducit, & est individua, sed totam dispositionem individuam reddit, Surd. *dec.* 7. *n.* 37. Galgan. *de condit. & demonstr. p.* 1. *c.* 88. *n.* 14. Altogr. *cons.* 83. *n.* 31. *lib.* 2. & licet
6 aliquando conditio, quando purificanda est, in re dividua, prout in possessione, sine contractu facto ad gaudimentum bonorum, dividua efficietur per text. *in l. stichum, ff. de leg.* 1. ubi DD. tamen id verum est, quando conditio est adimplenda in re ipsa, quæ sub conditione relinquitur, in quibus terminis procedit text. *in d. l. stichum*, at secus est, quando confertur in aliquam aliam rem, prout in casu nostro, in quo res, quæ relinquitur, est hæreditas, & licet hæreditas sit dividua, ex traditis per Castill. *de usufr. c.* 31. *n.* 15. *& seq.* tamen conditio remanet individua, nec scissionem patitur *l. cui libertas, ff. de manumissis testam.* Alex. *cons.* 109. *col. pen. in fine lib.* 7. Card. Tuschus *litt. C. concl.* 595. *nu.* 3. Galgan. *de condit. & demonstr. p.* 2. *c.* 1. *q.* 23. *n.* 7. & 8. Altogr. jun. *d. qu.* 47. *n.* 41.
7 Probatur secundo nam verba Testatoris propria sunt intelligenda, *l. nam aliter, ff. de leg.* 3. *l.* 3. *in fine, ff. de lib. & posth.* Dec. *in l. non omnis, ff. si cert. pet.* Socc. sen. *in l.* 1. *in ambiguis nu.* 7. *ff. de reb. dubiis, maximè conditionibus*, cujus verba ex natura conditionis sunt propriè, & strictè intelligenda, *l. qui liberis, §. hæc verba, ff. de vulgari, l. qui hæredi, l. in conditionib. l. Mævius, ff. de condit. & demonstr. l. ex eo, ff. de reg. jur.* præsertim in conditionibus voluntariis, Bart. *in l. gallus, §. & quid si tantum, ff. de liber. & posth.* Roland. à Valle *cons.* 56. *n.* 22. *& seq. vol.* 3. & ratio est, quia conditio importat formam, Canonistæ *in cap. cum dilecti, de rescriptis*, Dec. *in l. C. de Instit. & substit.* Alex. *in l. fin. n.* 10. *C. de jurejur.* forma autem propriè impleri debet Socc. sen. *cons.* 24. *n.* 21. *lib.* 1. Alciat. *in l.* 1. *n.* 7. *ff. de verb.* Ruin. *cons.* 69. *n.* 13. *vol.* 3. maximè ubi est
8 forma hominis, Crot. *in l.* 1. *n.* 33. *ff. de verb.* & suadetur etiam ex mente testatoris, qui præsumitur velle id, quod indicat proprietas verborum, *d. l. non aliter, ff. de leg.* 3. *l. labeo, §. itē labeo ff. de supell. leg. l. nepos Proculo, de verb. sign.* Gratus *cons.* 64. *nu.* 32. *lib.* 2. Cephal. *cons.* 306. *nu.* 60. *vol.* 2. ergo si in conditionibus voluntariis forma inducitur super tota dispo-
9 sitione totalis, & individua, & conditio (sine liberis) sit voluntaria ad notata per Berrett. *cons.* 63. *nu.* 13. per Socc. jun. *cons.* 76. *n.* 6. *lib.* 3. Rogger. *cons.* 27. *n.* 53. Mazzol. *cons.* 2. *n.* 15. Gerium Spinum *consil.* 12. *n.* 45. & 46. Altogr. *cons.* 60. *nu.* 46. sequitur, quod posita conditione, de qua suprà (sine liberis) & illa verificata in una parte, quoad gravamen ducatorum centum millium in feudis, intelligi etiam debet sine ullo du-
10 bio in parte successionis, & adeo conditio (si sine liberis) est voluntaria, ut non extendatur ad casum decedendi cum filiis, ut arguit Berretus loco citato, Mazzolus, & Soccinus *ubi suprà*, Bursat. *consil.* 51. *n.* 24. Gozadin. *cons.* 4. *nu.* 23. Dec. *cons.* 99. *n.* 3. Roland. *cons.* 59. *n.* 23. Peregr. *de fideic. art.*
11 29. *à n.* 33. Altogr. *cons.* 60. *n.* 48. & in tali conditione voluntaria de casu ad casum extensio recipitur, quando casus habent affinitatem, & similitudinem, non autem si sint omnino dissimiles, *l. si cum dotem à principio, ff. solut. matrim. l. si ita quis, §.* 1. *ff. de leg.* 2. *l. fin. Cod. de his qui veniam ætatis impetraverunt, l. commodissimè, ff. de liber. & posth.* DD. allegati per Altogr. *cons.* 46. *n.* 32. & *cons.* 60. *n.* 215. & Casanat. *cons.* 4. *n.* 75. & per Rubeum *p.* 9. *tom.* 2. *dec.* 250. *in addit. n.* 120. nec ad casum penitus extraneum, Peregr. *art.* 11. *n.* 47.
12 Mantica *lib.* 3. *tit.* 19. *n.* 12. Altogr. *cons.* 60. *nu.* 117. *lib.* 1. sic conditio viduitatis in uno loco apposita censetur repetita in aliis legatis eidem personæ factis, Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 179. *n.* 14. Peregr. *cons.* 155. *n.* 26. *lib.* 2. Surd. *de alimentis tit.* 19. *q.* 30. *n.* 43. Laderchus *cons.* 186. *nu.* 28. Andriol. *tom.* 4. *contr.* 291. *n.* 15. 16. & 17. nec potest una, & eadem conditio diverso jure censeri, *l. qui ædes* 23. *ff. de usucap.* latè Cy-
13 riacus *tom.* 2. *contr.* 312. *n.* 36. & *seq.* ergo si suprà posita conditio intelligitur, ut in primo capite fundavimus, ita etiam eadem conditio sub eadem formalitate verborum apposita, de qua in præsenti.
14 Probatur tertio, quia posita illa triplicis conditionis divisione, casualis, potestativæ, & mixtæ, quarum potestativam posse in institutione filii à patre facta opponi, ut *in l. suus quoque* 4. *ff. de hæred. instit.* Canc. *l.* 3. *var. c.* 21. *n.* 13. Merl. *de legitima, lib.* 3. *tit.* 20. *q.* 2. *n.* 1. Clarus *in §. testam. q.* 29. cum
15 enim filius possit statim conditionem adimplere, dicitur purè institutus, *l.* 1. *§. qui sub conditione, ff. si quis omissa causa testamenti*, ideòque si illam non adimplet, diceretur paternam hæreditatem repudiare, adeo quod per ejus non adimplementum legitima diminui non possit, ad textum *in l. quoniam in prioribus* 32. *C. de inoffic. testam.* sub conditione verò casuali, vel mixta, testamentum validum est, & tenet, conditio verò, vel onus ex conditione casuali, vel 16
mixta proveniens rejicitur, usque ad quantitatem legitimæ, perinde ac si filius esset in legitima purè institutus, in reliquis verò conditio suum operatur effectum, Bartolus communiter receptus *in l. si Pater*, ubi Jason *n.* 18. & *seq. C. de instit. & substit.* Decian. *cons.* 50. *lib.* 2. Clarus *in §. testam. qu.* 38. Peregr. *art.* 36. *n.* 65. ubi Censalius *vers.* 20. *infero*, Facch. *lib.* 7. *c.* 71. Cancer. *lib.* 3. *c.* 21. *n.* 13. & *seq.* Card. Mantica *lib.* 11. *de conject. tit.* 18. *n.* 14. Marescottus *lib.* 1. *var. c.* 32. Merlin. *de legit. lib.* 3. *tit.* 20. *q.* 2. *n.* 16. Jo. Baptista Grossus *contr. for. contr.* 18. *n.* 14. & *per totum*; Quæcumque tamen ex di- 17
ctis conditionibus apposita si fuerit in legato translato etiam in Codicillis de persona in personam censetur repetita ex *l. Gajo* 13. ubi notat Bart. *ff. de alim. & cib. leg. l.* 3. *ff. de fundo instr.* Peregr. *art.* 16. *n.* 95. sic etiam quæcumque dilatio adjecta legato simpliciter facto testamento, censetur repetita in legato facto in Codicillis per text. *in l. talis scriptura* 30. *§. fin. cum l. seq.* ubi ampliat *num.* 50. quamvis in codicillis sit variata persona, quia testamentum, & codicilli etiam multo post facti, censetur unica dispositio *l.* 2. *§. codicillorum, ff. de jure codicillorum*, Natta *cons.* 482. Ideo dici- 18
mus quod clausula generalis in uno apposita afficit omnia contenta tam in testamento, quàm *in Codicillis*, ut latè Peregrin. *d. art.* 16. *n.* 49. ubi Censalius in add. Cyriacus *contr. forens. tom.* 2. *contr.* 362. ergo illa verba in testamento apposita Principis Bitetti, casu, quo D. Victoria moreretur sine filiis, vel illa casu quo Princeps Misagni moreretur sine filiis importantia conditionem, juxta tradita per Beroum *cons.* 39. *num.* 20. eaque conditione defecta, gravamen, & fideicommissum dicitur expirasse per text. *in l. unica §. sin autem sub conditione, C. de cad. toll.* Rota *dec.* 712. *divers. p.* 1. Cagnol. *consult.* 12. *n.* 3. *par.* 1. Peregrin. *d. art.* 16. *n.* 116. *cum seq.* censentur repetita in secunda dispositione, ubi de substitutione agitur, & eodem modo, quo in primo capite dicebamus, & quando verò conditio præcisè non adaptatur ambabus personis non censeretur repetita, & procedunt textus *in l. si Mulier* 7. *ff. de usufruct. accrescendo*, Curt. jun. *cons.* 14. *n.* 5. 6. & 7. *l. Julius Paulus* 80. *ff. de condit. & demonstrat.* cum aliis limitationibus, de quibus Cyriacus *tom.* 1. *controv.* 57. *n.* 27. *cum seqq.* & quando conditio sine filiis est apposita si ambo, &c. qualiter debeat verificari, tradit Cyriac. *contr.* 281. *n.* 54.
Probatur quartò, quia una determinatio respiciens plu- 19
ra determinabilia, debet ea pariformiter determinare, *l. nam hoc Iure, ff. de vulgari, l. Lucius eodem tit. l. quamvis, C. de impub. & aliis substit.* Surd. *cons.* 45. *n.* 37. & *cons.* 67. *n.* 4. & *cons.* 150. *n.* 17. Menoch. *cons.* 88. *n.* 19. Casanate *cons.* 67. *n.* 28. Grat. *c.* 70. *n.* 39. Ricciul. *lib.* 4. *de Iure personarum c.* 42. *n.* 9. Marta *de success. p.* 1. *q.* 13. *art.* 9. *n.* 9. Giurba *ad consuetud. Messanæ c.* 3. *gloss.* 20. *n.* 12. Fusar. *q.* 257. *n.* 6. Castill. *lib.* 5. *controv. p.* 2. *c.* 97. *n.* 4. & *seq.* ubi *num.* 3. intelligit, ubi est eadem ratio non diversa, & *nu.* 12. *cum seq.* limitat quando determinabilia æqualiter determinari nequeunt, & ubi 20
adest personarum diversitas, & major in uno, quàm in alio considerari potest ratio, & *n.* 17. & *seq.* limitat quoque quando sumus in dispositione necessaria, aut negativa, vel quando ex æquali determinatione Juris induceretur correctio, & *nu.* 25. *cum seq.* limitat quoque, quando utraque determinatio est clara, vel quando violentarentur verba. 21
Quia verisimiliter est, Testatorem regulariter sic disposuisse censeri, sicut est verosimile, ad quod ita respondisse censetur inesse casui omisso, tali verisimilitudine existente, quod si de eo meminisset, vel interrogatus fuisset, tempore quo alium casum expressit, idem quoque verisimiliter responsus fuisset, per text. vulgatum *in l. tale pactum, §. finali juncta Glos. fin. ff. de pactis*, & ad idem citatur text. *in l. Barbatius Philipp. ff. de offic. Prætoris*, & secundum alia jura, de quibus Anton. Gabriel. *lib.* 6. *in tit. de regulis juris col.* 10. *per tot.* Vivius *lib.* 2. *comm. concl. in verbo casus non expressus*, Jul. Clarus *in §. testamentum, qu.* 76. idem Vivius *decis.* 284. Molina *lib.* 1. *de primogen. c.* 4. *nu.* 24. & *c.* 13. *n.* 96. Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 26. & *præsumpt.* 35. *n.* 19. & *præsumpt.* 39. *nu.* 73. & *præsumpt.* 65. *n.* 50. & *præsumpt.* 69. *n.* 16. *d. lib.* 4. Peregr. *art.* 11. *n.* 32. Simon de Petris *lib.* 3. *dub.* 4. *sol.* 1. *nu.* 74. Alex. Raudensis *de analog. lib.* 1. *c.* 35. *n.* 16. Petra *de fideicomm. qu.* 9. *n.* 25. Camillus Gallinius *lib.* 9. *de verbor. signif. c.* 1. & *c.* 4. *n.* 22. & 25. Card. Tusch. *litt. A, concl.* 694. Castill. *lib.* 4. *controv. cap.* 12. per totum, nulla enim est Juris regula utilior 22
ista, quod attendi debeat id, quod Testator verisimiliter dispo-

disposuisset, si de eo fuisset Interrogatus, quòd in ipsis ultimis voluntatibus præsertim procedit, & dici solet dispositionem recipere interpretationem, prout verisimiliter disponens fuisset responsurus, si interrogatus fuisset, idque procedit tam in Reo quàm in actore, tam in masculo, quàm in fœmina, tam in feudis, quàm in emphyteusi, & in statutis etiam pœnalibus, in testamentis, & in fideicommissis, & in omni materia, Cardinalis Tuschus *ubi suprà*, & post eum Castill. *d. cap.*12.

23 Probatur ultimò, quia conditio est quæcumque qualitas adjecta in una parte dispositionis censetur indistinctè posita in omnibus *l. cum propter dotem*, *ff. de pactis dotalibus*, Card. Mantica *lib.*3. *de tacitis tit.*10. *n.*28. qui loquitur in contractibus Menoch. *cons.*201. *n.*18. *lib.*3. Molfesius *ad consuetudines Neapolitanas p.*2. *cap.*4. Regens Rovitus *cons.*48. Petrus Quesada Jun. *contr. for. c.*20. *num.*28. quando enim non adest personarum diversitas, nec rerum tunc conditio, & qualitas quæcumque in una parte contractus apposita, vel in parte testamenti protrahitur ad aliam, & repetita intelligitur, Galgan. *de condit. p.*2. *cap.*1. *q.*18. *n.*3. D. Hodier. *controv.*35. *n.*22. Peregr. *de fideicomm. art.*16. *nu.*47. Simon de Petris *de interp. ultim. volunt. lib.*2. *interpret.*4. *dub.*20. *sol.*2. *num.*16. Castillus, qui plures laudat *tom.*2. *c.*4. *nu.*131. D. Staiban. *resol.*24. *n.*61. *cum seqq.* Quesada jun. *contr. for. cap.*20. *nu.*43. *in fine*, sic conditio adjecta uni legato, vel insti-
24 tutioni censetur repetita in alia parte testamenti, *l. licet Imperator*, *ff. de leg.*1. posita identitate personarum, Gama *dec.*223. *n.*4. & generaliter nulla conjectura opus est ad inducendum repetitionem conditionum, vel qualitatum in contractibus, vel ultimis voluntatibus, ut in capitulis matrimonialibus loquutus fuit, Alciat. *cons.*8. *nu.*24. *lib.*9. ex text. *in l. si ita stipulatus* 126. §. *Chrysogonus n.*4. *ff. de verb.* Molina *de ritu nuptiarum lib.*3. *c.*24. *n.*152. Fusar. *de substit. q.*403. *n.*33. novissimè Ganaverr. *cons.*1. Quesada *d. contr.* 20. *num.*44. *in fine*, ergo clarè apparet conditionem appositam in prima parte, sive in primo capite, de quo suprà, intelligi, ut dicebamus de filiis communibus utriusque conjugis, & sic intelligi repetitam in successione, ac substitutione ut suprà, ergo cum factus sit casus primæ dispositionis ad favorem D. Dominici de Angelis, intelligi debet factus casus substitutionis, &c.

DISCEPTATIO LXIV.

SUMMARIUM.

1 *Facti species proponitur, prout in præsenti.*
2 *Donatio, de qua hic est nulla, est invalida tanquam facta à minore* 18. *annis.*
3 *Decreti interpositio in donatione quid operetur.*
4 *Curatoris authoritas in donatione facta per minorem an operetur validitatem.*
5 *Actus omnes minori præjudiciales sunt annullandi.*
6 *Minori permittitur donare causa mortis, vel testamentum conficere.*
7 *Actus irrevocabiles nullum inferunt præjudicium.*
8 *Donatio facta à minore an confirmatur Iuramento.*
9 *Iuramentum appositum in indispositivis supplet defectum ætatis, secus in executivis.*
10 *Iuramentum appositum in executivis, censetur appositum de Stylo Notariorum, & nihil operatur.*
11 *Clausulæ appositæ in contractibus quando illos alterent.*
12 *Donatio facta à minore cum Iuramento rescindi potest per viam restitutionis in integrum.*
13 *Fidejubens cum juramento si minor sit potest juvari restitutioni in integrum.*
14 *Beneficium restitutionis in integrum conceditur posita læsione.*
15 *Læsio utrùm consideretur in donatione, & quid de renunciatione, & quid si sit excessiva.*
16 *Donatio facta per novitium an continere possit læsionem.*
17 *Donatio facta per novitium, servata forma Concilii, si sit minor, utrùm requiratur decretum Iudicis.*
18 *Concilii Trid. solemnitates sess.*25. *c.*16. *requiruntur etiam in majore contrahente.*
19 *Leges novæ non derogant antiquis, & quando.*
20 *Textus in l. quinquennium, ff. de adulteriis explicatur.*
21 *Textus in l. si quis servo, C. de furtis explicatur.*
22 *Trid. Concil. ubi suprà recipit interpretationem juxta qualitatem personæ.*
23 *Monachus transiens de una Religione ad aliam, bona apud quam Religionem remaneant.*
24 *Donatio facta per novitium continet conditionem si perseveraverit in Monasterio.*
25 *Datum sub conditione censetur ademptum sub contraria conditione.*
26 *Decisio Sanfelicii* 323. *& Capycii Latro* 193. *tom.*2. *qualiter præcesserit.*
27 *Clausula in Brevi Pontificio apposita (Salvis Iuribus primo monasterio) quid operetur.*
28 *Dispensatus exire de Religione ad Religionem, an possit succedere ad bona renunciata.*
29 *Reservatio apposita in transitu Religionis quid operetur.*
30 *Religiosus translatus de una Religione ad aliam, utrùm cogat primam ad alienata.*

ARGUMENTUM.

Minor dum in Religione facit renunciationem, requiritur decretum Judicis, & Curatoris authoritas, nec Trident. sess.25. cap.16. derogavit in hoc legibus antiquis? Juramentum, quod vigore Auth. sacramenta puberum Cod. si adversus venditionem, confirmat actum, & supplet defectum ætatis, tum hoc operatur, quando apponitur in dispositivis, secus in executivis, & de Stylo Notariorum, quod idem dicimus de clausulis alterantibus naturam contractus? Juramentum ita validat naturam contractus, ut posita læsione possit contractum rescindi per restitutionem in integrum. Læsio quomodo in casu nostro consideretur in donatione facta per novitium Trid. solemnitates sess.25. cap.13. de Regularibus sunt etiam necessariæ in contractibus factis per majores? Donatio facta à novitio si sequatur professio, & deinde translatio de una Religione ad aliam bona transeunt ad secundam Religionem, & declarantur decisiones Regentis Santifelicii 323. & Regentis Capycii Latro 193. tom.2.

NEAPOLITANA

Recuperationis bonorum ob transitum ad aliam Religionem.

PAter N. Regularis Religionis Illustrissimæ, dum professionem fecit, donavit servatis servandis suo fratri germano, donations titulo irrevocabili inter vivos omnia bona mobilia, & stabilia, introitus, census, &c. dotes, & Jura dotalia, materna, paterna, & partem, & portionem legitimæ, supplementi legitimæ, & paragii super bonis maternis, paternis, dotibus, Antefato, avernis utriusque, fraternis, sororiis, &c. de quibus in dicta renunciatione, tam ex testamento competentia, quàm ab intestato, usque in diem professionis faciendæ, & aliunde in antea devolvendis ab intestato tantum. 1

Disposuit etiam, quòd cùm inter alias portiones ad se spectantes, esset portio ducatorum sexcentorum debitorum à Titio, & pro eis annua solvuntur quadraginta, quòd isti ducati sexcenti, & pro eis annua quadraginta solverentur Gubernatori cujusdam Oratorii intus Ecclesiam erecti, ubi professionem fecerat pro quibusdam operibus piis.

Necnon disposuit, donavitque ducatos 30. annuos super bonis suis Cajo, & ejus filio, durante vita tum Caji, tum ejus filii.

Hodie talis Regularis intendit transire ad aliam Religionem capacem, quærit de tribus.

Primò quid de bonis donatis Fratri an ad se revertantur in secunda Religione.

Secundò quid de illis ducatis annuis quadraginta an sibi debeantur.

Tertiò

Tertiò quid de illis ducatis annuis donatis Cajo ejusque filio, an sibi debeantur.

Respondeo donationem prædictam annullari, & bona donata deberi Patri N. in aliam capacem Religionem translato; Probatur

2 Primò quidem quia talis donatio fuit facta per P.N. tempore, quo erat minor 18. annis, ergo est nulla, *ex l. 1. & l. magis puto, §. non passim, & toto titulo, ff. de reb. eorum, l. prædia, & toto titulo, C. de præd. minorum* cum aliis, quæ post omnes congerunt Simoncellus *de decretis, lib. 1. tit. 1. in princ.* & latissimè Ursellius *in examine Apum concl.* 86. quæ jura eo magis locum habent, cum de donatione sermo instituitur, quoniam illam, uti nullam, & invalidam judicamus ex notatis per glossam *in l. 1. in fine, ff. de tutelis, cum infinitis relatis per Simoncellum, ubi supra, tit. 2. in princ.* imò licet interpositio decreti cum aliis solemnitatibus per-

3 sonæ defectum suppleat, cum contractum approbet, in donatione tamen jura nostra decreti interpositionem denegant, juxtà textum *in l. ab agnato, ff. de Curatore furiosi, & l. fin. ff. eodem*, & Curatorem dari denegant, quoniam dandus est, justa interveniente causa, quæ omnino deficit, quando minori donare volenti præstatur, donare enim est perdere, *l. contra juris, §. fin. ff. de donation.* notant Salicetus *in Aut. ingressi, n. 3. C. de sacros. Eccles.* Ruinus *cons.* 22. *n.* 8. *& cons.* 107. *n.* 10. *vol.* 1. Natta *cons.* 173. *n.* 2. *lib.* 1. Nevizzanus *cons.* 22. *n.* 24. Alex. *in l. 1. in princ. nu.* 14. *ff. de verb.* & ideo

4 licet Curatoris authoritas in donatione interveniat, nullam judicat J.C. Paulus *in l. Tutor. ff. de admin. Tutor.* quod confirmat Ulpianus *in l. 1. ff. de tutel.* Bart. *in l. si ante nuptiis, in fine, ff. solut. matrim.* Ruin. *cons.* 20. *nu.* 2. *lib.* 1. Laderchus *cons.* 139. *n.* 2. Socc. jun. *cons.* 8. *n.* 4. *lib.* 4. Nevizzan. *cons.* 80. *num.* 40. Menoch. *cons.* 1173. *n.* 45. *lib.* 12. *& de arbitrar. centuria* 2. *casu* 171. *n.* 43. *lib.* 2. de Marinis *lib.* 1. *quotid. cap.* 144.

5 *nu.* 2. *& seq.* Idque ex eo nam omnes actus minori præjudiciales sunt annullandi, licet juris solemnitates fuerint adhibitæ, Paulus de Castro *in l. 1. §. fuit quæsitum, n.* 2. *&* 3. *ff. ad Trebell.* Alex. *in l. 1. nu.* 14. *ff. de verb. & cons.* 121. *lib.* 1. Hornedeus *cons.* 42. *lib.* 1. Suarez *alleg.* 20. *n.* 7. *& in l. quoniam in prioribus ampliat.* 10. *C. de inoffic. testam.* quam doctrinam notandam dicit Catellianus Cotta in memorabilibus in verbo decretum continens, quod menti tenendum dicit Aretin. *in §. triplici, col.* 3. *instit. de act.* Surd. *de alim. tit.* 8. *privil.* 56. *num.* 107. Barbos. *in l. si ante nu.* 13. *ff. solut. matrim.* Gratian. *tom.* 4. *c.* 750. *n.* 14. *&* 15. Thomatus *decis.* 67. *n.* 21. *cum seqq.* ergo si tempore donationis Pater N. erat minor 18. annis, nulla erit talis donatio.

6 Solùm enim permittitur minori donare causa mortis sicuti etiam testamentum conficere, Alex. *in l. si Curatorem habens, n.* 6. *C. de in integrum restit.* Cremensis *sing.* 118. Guttierrez *de tutelis, p.* 2. *c.* 14. *à n.* 13. Hodierna *controv.* 14. *à n.* 14. *&* 18. Cancer. *p.* 1. *var. tit. de tutelis, n.* 149. *& seq.* &

7 ratio est, quia cum tales actus sint ad libitum revocabiles, nullum minori possunt præjudicium inferre, & ideo DD. citati negant quoties in testamento contractus esset factus, ut ait Sforzaodus *de restit. in integrum, p.* 2. *q.* 57. *art.* 8. *num.* 40. Eugenius *cons.* 25. *n.* 19. *& seq. lib.* 2. Hodier. *ubi supra, n.* 23. *& seq.* & ideò in præsenti dicendum est, donationem invalidam reputari.

8 Neque dicas, donationem factam à minore juramento invalidari, ex glossa, Curtio jun. & alii *in Auth. Sacramenta Puberum, C. si adversus vendit.* quos sequuntur post alios Gabriel *lib.* 2. *in tit. de minoribus, concl.* 5. *n.* 50. Simoncellus *lib.* 1. *tit.* 20. *inspect.* 1. *n.* 14. Surd. *cons.* 122. *a nu.* 13. *usque ad n.* 26. Sforzaodus *de restit. in integrum, p.* 2. *q.* 58. *art.* 20. Cancerius *p.* 1. *var. c.* 7. *num.* 138. Bottiglierius *de success. ab intestato, cap.* 2. *Theoremate* 60. quibus addo plures decisiones Rotæ Romanæ relatas per Ursellium *concl.* 86. *n.* 69. *&* 70.

Respondeo enim, quod juramentum supplet defectum

9 ætatis, quando est appositum in dispositivis contractus, secus in executivis, & in fine instrumenti, prout ad aliud propositum notat Ripa *in l.* 2. *§. voluntatem, n.* 18. *ff. sol. matrim.* Covarr. *lib.* 3. *var. c.* 17 *n.* 8. Cevallos *q.* 385. *n.* 3. Trentacin. *lib.* 3. *var. resol.* 4. *n.* 8. Fontanel. *claus.* 5. *glos.* 8. *p.* 14. *n.*

10 73. aliàs dicitur appositum de Stylo notariorum, & nihil addit roboris contractibus, & illos facit in suo robore remanere, nulla habita ratione de Juramento apposito, ut in terminis Barbatia *cons.* 43. *col.* 6. *lib.* 2. Ripa *in l. centurio, nu.* 82. *ff. de vulg.* Tiraquell. *in l. si nunquam in præfat. n.* 171. *&*

11 172. *& seq.* prout dicimus de aliis clausulis, quæ licèt sui natura, soleant naturam contractus alterare, tamen id procedit, quoties in principio fuerunt appositæ, non in fine, DD. dicunt ex notatis *in Clementina* 1. *de prob.* Dec. *in l. fin. n.* 14. *C. de pactis, & cons.* 38. *n.* 2. Osaschus *dec.* 164. *n.* 3. Rota Romana *p.* 1. *dec.* 281. *& dec.* 483. *& dec.* 642. plures refert Marta *de clausulis, p.* 4. *claus.* 20. & si accedat ad aliquam partem dispositivam, adhuc contractus sui natura non alteratur, sed in illius robore permanet, ut fundat post multos Thomatus *dec. Marchiæ* 101. *n.* 36. ergo in præsenti nulla est habenda ratio de juramento in fine contractus apposito, cum ex Stylo Notarii appositum dicatur, ergo donatio erit invalida.

Quod si juramento validaretur, tamen potest rescindi, 12
ope, & beneficiis restitutionis in integrum, nam quando dicimus contractum vires assumere à Juramento, non per hoc denegatur minori petere restitutionem in integrum, data læsione *Auth. sacramenta puberum, Cod. si adversus venditionem*, ubi Guttierr. *n.* 92. Simoncellus *lib.* 3. *tit.* 8. *inspectione* 18. *nu.* 233. Achilles Pedrocca *cons.* 26. Franciscus Marcus *dec.* 21. *p.* 1. Thesaurus *decis.* 66. Gramm. *dec.* 101. *n.* 77. Afflict. *dec.* 322. ubi Ursillus Peguera *dec.* 155. Faber. *lib.* 2. *C. tit.* 9. *defin.* 1. 8. *&* 10. *& lib.* 21. *tit.* 16. *defin.* 2. *n.* 50. Puteus *dec.* 194. *lib.* 3. Fontanella *claus.* 4. *gloss.* 18. *p.* 3. *à n.* 31. *cum seqq.* Aldovinus *cons.* 1. Gaspar Thesaur. *lib.* 2. *alleg.* 34. Bottiglierius *tom.* 1. *c.* 2. *Theorem.* 62. sicuti in minore fidejubente cum Juramento dicit communis cum Dexarte *dec.* 13
58. latè Andriolus *lib.* 3. *controv. cap.* 201. per totum, quia minori contrahenti cum Juramento, & aliis solemnitatibus requisitis à Jure, competit beneficium restitutionis in integrum, data tamen læsione, ut ait glossa ultima *in l. eos, C. de his, qui veniam ætatis impetraverunt*, Mauritius *de restitut. in integr. cap.* 14. Sforzaodus *p.* 3. *in illa quæst.* an interveniat fraudis, &c. *ex l. Tutor, C. de min.* ubi Scævola præbet hoc beneficium restitutionis in integrum minori alienanti, solemnitatibus adhibitis, si tamen aderit læsio, & 14
in l. si ea, Cod. de fidejuss. minor. l. 2. *Cod. si Tutor, vel Curator l. si quidem C. de prædiis minorum*, ergo si positis solemnitatibus conceditur restitutio, non erit deneganda ob Juramentum appositum, eadem enim facilitate, qua quis invitatur ad contrahendum, eadem invitatur ad juramentum argumento textus *in l. doli, vers. diversum, ff. de novat.* Bart. *in l. si ex cautione ad finem, C. de non num. pecun.* Nevizanus *cons.* 22. *n.* 10.

In casu nostro consideratur læsio, quia licèt in donatio- 15
ne non consideretur læsio, Rovitus *cons.* 13. *num.* 16. *vol.* 2. Carena *var. res. resol.* 6. *nu.* 6. Andriolus *tom.* 3. *controv.* 239. *n.* 82. *& seq.* prout neque in renunciatione, Caputus *in consuet. si moriatur par.* 3. *§.* 10. *n.* 6. Cancer. *par.* 3. *var. de pactis num.* 156. *& de renunciatione num.* 223. latè Petrus de Luna *cons.* 46. *n.* 28. Altogr. *cons.* 25. *n.* 81. Seraph. *de juramento, privil.* 31. *n.* 13. tamen quando donatio est excessiva, consideratur læsio, Thesaur. *dec.* 66. *num.* 2. *ubi filius in addit.* Peregrin. *cons.* 77. *n.* 35. Surdus *cons.* 46. *n.* 17. Cancer. *de pactis, n.* 158. *& p.* 1. *cap. de Tutoribus, n.* 138. Fontanell. *claus.* 4. *gloss.* 18. *p.* 3. *n.* 51. ergo quia in præsenti Pater N. donavit omnia bona sua, erit rescindenda talis donatio.

Neque dicat quis totum quod diximus procedere in do- 16
natione facta per sæcularem, non verò per novitium, in quo habemus Canonicam dispositionem quasdam solemnitates requirentem, scilicet Sacrum Concilium Trid. *sess.* 25. *de Regularibus, c.* 16. ubi in renunciatione, donatione, ac omni alio contractu certæ solemnitates requiruntur, quæ cum fuerint impletæ in casu nostro, de alia non erit disputandum.

Respondeo enim non obstante Concilio requiri solemni- 17
tates Minorum, scilicet decretum, ut punctualiter docet Simoncellus *de decretis lib.* 3. *tit.* 8. *inspect.* 14. *nu.* 105. quia quando Sacrum Concilium Tridentinum mentionem facit de ingresso in Religionem donante, intelligitur, servata forma juris, supposita habilitate personæ, argumento *l. qui in testamento, ff. de testam. l.* 1. *cum ibi notatis, C. de Sacros. Eccles.* & propterea videmus solemnitates à Sacr. Con- 18
cilio requisitas, etiam in majore contrahente requiri secundum veram opinionem, de qua Molfesius *de renunciatione qu.* 16. *n.* 51. Guttierrez, Genedus, Velaschus, & alii apud Regentem Sanfelicium *dec.* 192. *n.* 6. Cancer. *par.* 3. *variar. cap.* 15. *n.* 220. Caputus *in consuet. si moriatur part.* 3. *§.* 9. *n.* 4. Antonius de Virgiliis *de legitimatione personæ cap.* 37. *n.* 31. Pellizzarius *in tract. de monialibus cap.* 2. *num.* 61. Sperellus *tom.* 2. *decis.* 16. *num.* 48. ergo solemnitas Tridentini non est introducta, ut non solemnitas destructiva primarum solemni-

lemnitatum, sed in augmentum illius, & solum, ut cesset causa suspicionis. Quare patet ratio principalis, quare scilicet solemnitates requisitæ in minore contrahente, non dicantur sublatæ: per hanc dispositionem, quia ut benè
19 Fontanella *de pactis, clausul.4.glos.7.p.3.n.45.* lex nova addens, vel detrahens antiquæ legi omnes restrictiones, quas recipit lex antiqua, unde Romanus ponit exemplum *in l. Julia, ff. de adulteriis*, quæ primum caput adulterii introduxit puniens solum alieni tori violatorem, præfigens quinquennium ad accusandum, *l. quinquennium cum similibus*,
20 *ff. de adulteriis*, postea verò secundum caput addidit primo, volens de adulterio punire etiam domum accommodantem, *l. qui domum, ff. eodem tit.* & cum esset difficultas intra quod tempus agi posse contra hunc secundum, fuit responsum etiam intra quinquennium ex ratione superius tradita, ponit aliud exemplum desumptum ex *l. ut tantum*, §.1.*ff. de servo corrupto*, ubi æquiparavit pœnam corrum-
21 pentis servum cum filio, supervenit nova lex *in l. si quis servo, C. de furtis*, extendens hanc pœnam etiam in intentante corrumpere servum, dubitatum fuit, si idem esset dicendum in tentante corrumpere filium, & glossa ibi, in verbo corrumpi, ait quod sic plura alia exempla refert Roman. *cons.*345. *à nu.*18. ad probandum, quòd lex nova addens, vel detrahens legi antiquæ, recipiat antiquas restrictiones, quam Romani doctrinam secuti sunt, Ripa *in l. moribus, n.*18. *ff. de vulgari*, Fontan. *ubi suprà*, Cancer. *p.*2. *var. c.*1. *n.*165. Mastrillus *dec.*112. *n.*34.

22 Ergo non sunt sublatæ solemnitates à Jure requisitæ per dispositionem Concilii, sed solum recipit interpretationem juxta qualitatem personæ, si major, vel minor sit, & illis opus non est, solum, quando Monasterio fit à Jure acquisito, ratione ingressus, ita Cynus, Jo. Faber, Alberinus, & alii *in Auth. ingressi, C. de Sacros. Eccles.* Tiraquellus *de pia causa, privil.*108. Vasqu. *de success. creat.* §.10. *n.*78. *lib.* 1. quæ juris solemnitates cum in præsenti deficiant, erit nulla donatio.

23 Probatur secundo, quia licèt talis donatio esset valida, tamen cum P. N. transit ad aliud Monasterium authoritate Summi Pontificis, remanent resoluta: nam licèt gravis sit controversia, an Monachus transiens ad aliam Religionem capacem bona donata primo, vel alteri, revertantur ad secundum, & prima opinio dixerit non transire cum Regente Tappia *in Auth. Ingressi, c.*6. *n.*7. *C. de Sacros. Eccles.* Card. Tuscho *litt. M, concl.*316. *nu.*27. & *concl.*322. Barbos. *in cap. quod a te de Clericis conjugat.* Sanfel. *dec.* 323. *tom.* 2. Reg. Capyc. Latro *dec.*193. *tom.*2. Fontanel. *tom.*1. *dec.*227. Gabed. *dec.*163. *p.*2. Ripolla *var. c.*13. *nu.*70. Consil. Staib. *tom.*2. *controv.*125. & 126. Bottiglier. *cap.*2. *Theorem.*78. secunda opinio ait, proprietatem remanere apud primum Monasterium, usumfructum transire ad secundum, ita Socc. sen. *cons.*222. *n.* 3. *lib.*2. Calder. *cons.*23. *de Regul.* Menoc. *casu* 436. *n.*25. Rota *in rec. dec.*215. *to.*1. *n.*2. apud Farin. *p.*2. Barbos. *in d. cap. quod à te*, quia cum ususfructus personalis sit, ideo cum persona extinguitur, & ususfructus semper novus dicitur, & quotidie constituitur *l.*1. §. *interdum, ff. de usufr. accrescendo*, & ideo Sanch. *lib.*7. *in summa c.*13. *n.*63. ait usumfructum acquiri secundo Monasterio, in quo degit. Tamen talis dissensio non habet locum in præsenti, quia prima opinio procedit quoties acquisitio est facta primo Monasterio à lege prædicta, ob ingressum factum secuta professione, nulla facta dispositione: tunc enim lex jubet acquiri Monasterio *Auth. Ingressi, & Deo nobis, C. de Sacros. Eccles.* & ita loquuntur DD. citati, sed quoties acquisitio non est facta per legem, sed per eundem ingredientem, scilicet ob dispositionem factam in illius beneficium, vel alterius, tunc cessat difficultas, & verissima est sententia, illam rescindi ob egressum secutum, & consequenter acquiritur secundo Monasterio, ut in propriis terminis dicit Pater Pelliccionus Illustrissimæ Religionis Theatinorum quæstionum illustrium *quæst.*21. *cap.*10. *vers.* hinc infertur, *usque ad vers.* in uno tamen casu, & ita est in casu nostro, quia bona non pervenerunt ex lege Religioni, vel particularibus donatariis, sed ex virtute donationis factæ per dictum Principem N. ergo dantur secundo Monasterio.

24 Ratio clara est, quia talis donatio continet tacitam conditionem, si in Religione perseveraverit usque ad mortem, Beccius *cons.*74. *n.*11. Dec. *cons.*86. *n.*50. Socc. *cons.*183. *n.*3. *lib.*2. Purpuratus Honnedeus, & alii apud Surd. *cons.*445. *n.*36. *litt. B*, at conditio, quæ habet tractum successivum, ut perseverantia in Religione non impletur per unicum actum, sed successivum requirit implementum, juxta notata *in l. si ante, ff. si servitus vindicetur. l. si quis ita legaverit, ff. de condit. & demonstrat.* Bald. *in l. humanitatis n.* 28. *C. de impub.* Angel. *cons.*39. *num.*9. ergo illa defecta ob egressum, ex justa causa, corruit donatio tanquam non facta, *l. si quis fundum, ff. de contrah. empt. l. necessario, ff. de periculo, & commodo rei venditæ, & d. l. necessario*, §. *quod si pendente*, quoniam datum sub conditione, sub contra- 25
ria dicitur ademptum, *l. si legatum pure* 10. *ff. de adim. legat. l. legata inutiliter* 14. *ff. eodem, l.*6. *ff. quando dies legati cedat l.*3. §. *hæc Scriptura, ff. de statu liberis*, Surd. *dec.*7. *num.*16. Galgan. *de condit. & demonstr. p.*1. *c.*1. *q.*105. Rota Romana *p.*2. *divers. dec.*221. *num.*2. Regens Valenzuela *cons.*133. *n.* 4. Castill. *tom.*4. *cap.*55. *n.*17. & 21. Costa *lib.*1. *Selectarum c.*3. *n.*4. Donell. *lib.*8. *commentar. c.*31.

Ad decisiones verò Sanfelicii, & Capycii Latro, respon- 26
sio patet de facili, quia ibi fuit transitus voluntarius absque licentia, & ut ait Capycius Latro contra formam ordinis Sanctissimi, & ex levitate animi, & quibusdam aliis causis, quas ibi refert, non mirum si bona data primo non fuerunt ad secundum translata, quæ non possunt applicari casui nostro, ubi transitus fit, authoritate Sanctissimi, justis ex causis, &c.

Neque dicas, quòd in Brevi Pontificio soleat dici salvis 27
juribus primo Monasterio.

Respondeo enim quòd talis clausula solum operatur præservationem ex notatis per Rotam Romanam apud Farinacium *dec.*28. *n.*8. & *dec.*25. *n.*8. *tom.*1. *p.*2. & modificat, seu restringit concessionem factam ut benè Barbosa *claus.*139. Episc. Maranta *responso* 38. *n.*53. *tom.*5. unde videtur sublata quæstio illa, si per dispensationem Summi Pontificis de exeundo à Religione dicatur dispensatus exiens redire ad 28
jura tertio quæsita, & renunciata, quam disputat Marius Cutell. *de donationibus contemplatione matrimonii tract.*1. *discur.*2. *p.*6. *n.*2. Bottiglier. *de success. ab intestato c.*2. *Theorem.*74. & reservat Jura ut in se sunt, sed est probatum ex natura transitus virtute conditionis de permanendo, fuisse resoluta jura illa merito clausula illa, cum solum sit reservativa, non quod de novo confirmaret, ex dictis per Caldas Pereyram *de empt. & vend. cap.*26. *n.*28. nihil operatur, hinc dicunt DD. reservationem frustra appositam, cum 29
nullum subest jus, quod reservari potest, *l. si vendit. ff. comm. prædior. l. si quis legaverit, ff. de leg.*1. ubi Bartolus, Baldus, & Jason, latè Caldas. Imò esset præjudicatum Patri N. si per talem clausulam jura illius essent sublata, quod præsumi non debet, argumento *l. quoties, C. eod. l. Iubemus, & l. fi. C. de Sacros. Eccles. l. prædia, C. de locat. prædior. civilium, lib.*11. *l.*3. *l. si testamentum C. de testam.* Facchin. *lib.* 8. *c.*65. Faber *de erroribus decad.*15. *errore* 1. Regens Capyc. Latro *consult.*38. Regens Galeota *responso* 13. Pratus *tom.*2. *cap.*50. & *pract. obser. fin.* Larrea *alleg.*3. Præs. Ursinus *p.*1. *de success. feudi q.*3. *art.*4. *à n.*9. *usque ad n.*68. Cutellus *tr.*1. *de donat. contemplat. matrim. discur.*2. *p.*6. *à num.*4. *cum pluribus seqq.* ergo ne illa clausula Brevis operetur præjudicium secundo Monasterio, ad quod transit, intelligitur, quod solum operabitur reservationem Jurium, si quæsunt, quæ cum sint ex sui natura resoluta, ob non perseverantiam in Monasterio, argumento *l. eum qui, ff. de in diem adject. l. item quod, ff. eod. tit. l.*1. *ff. de ædil. edicto, & ex aliis supr. traditis.*

Nullus etiam negavit, quòd dato, & non concesso quod 30
bona remaneant apud primum donatarium, quando transit Regularis de Religione ad Religionem, tamen posset primus donatarius, Monasterium scilicet vel alius, cogi, & compelli ad alimenta præstanda Reguiari translato in secundum Monasterium ab eodem secundo, ut benè Surd. *de alim. tit.*9. *qu.*27. *per tot.* Castillus *de alimentis cap. de monacho translato*, & idem docet Pellicionus *quæstionum illustrium q.*21. *c.*10. Bottiglierius *tom.*1. *c.*20. *theorem.*78. *n.*16.

Ergo clarè apparet P. N. recuperare posse bona donata Fratri, secundo scut.40. annua donata Gubernatori Congregationis, &c. Tertiò illa 30. donata Cajo, &c. Et sic censeo, &c.

DISCEPTATIO LXV.

SUMMARIUM.

1 *Facti species narratur, & ordinationum verba adducuntur.*
2 *Ecclesiasticarum personarũ distinctio qualiter facienda.*
3 *Majoritas inter Ecclesiasticos sumitur ex quatuor Capitibus.*
4 *Majoritas sumitur ex prærogativa ordinis.*
5 *Majoritas sumitur ex prærogativa potestatis.*
6 *Majoritas ex antiquitate sumitur.*
7 *Majoritas sumitur ex qualitate ordinatis.*
8 *Seniores præferendi.*
9 *Consuetudo interdum facit, ne seniores præferantur.*
10 *Possessio an juvet in præcedentia.*
11 *Antianitas in Religione Hierosolymitana non currit à die professionis, sed solutionis passagii.*
12 *Impedimentum an præjudicet antianitati.*
13 *Antianitas sumitur ex consuetudine.*
14 *Possessio etiam contra Ius est manutenenda in antianitate.*
15 *Antianitas & præcedentiæ quæstiones ex Trid. determinantur summmariè.*
16 *Clerus sæcularis præfertur regularibus etiam in eorum Ecclesiis de consuetudine.*
17 *Exempla adducuntur, attendi tempus habitus in Venerab. M. S. Claræ.*
18 *Consuetudo in modo præcedendi quando attendatur, & quando non.*
19 *Consuetudo habendi sedem Laicos in presbyterio est extirpanda.*
20 *Consuetudo inter æquales, valet in modo procedendi, vel inter majorem cum minore, non è contra.*
21 *Consuetudo quos producat effectus, & stante consuetudine quod cellæ distribuantur ad arbitrium Abbatissæ, ita servari debet.*
22 *Clausura Monialium & de Iure humano, contra quam valet consuetudo.*
23 *Consuetudo quid possit in Electione Abbatissæ.*
24 *Confessarius Monialium quando Clausuram possit ingredi, & quid posita consuetudine.*
25 *Fœminæ an possint consuetudinem introducere, & in quibus.*
26 *Consuetudine remota in præcedentiis quid agendum.*
27 *Ordinationes protectorum Regularium quando eos ligant.*
28 *Et quid si non fuerint confirmatæ per Pontifices.*
29 *Cardinales Protectores Regularium quid possint cum eis.*
30 *Ordinationes Cardinalis Arigonii & Vrbini pro Monasterio S. Claræ nunquam fuerunt usu receptæ, sed contrarium observatum.*

ARGUMENTUM.

Ecclesiasticarum personarum distinctio qualiter facienda, eorumque majoritatem sumi ex quatuor capitibus ostenditur. Præcedentiæ quæstiones terminantur summariè? Consuetudo in præcedentiis qualiter attendatur? Consuetudo quid possit in electione Abbatissæ? Fœminæ, an possint consuetudinem introducere, & in quibus? Ordinationes Protectorum Regularium quando eos ligent, & quid si non fuerint confirmatæ per Pontifices.

PRO

Sororibus Hippolyta de Januario, & Julia Carrafa de Acquaviva,

CUM

Sororibus de Fulgore, & de Muscettulis Monialibus Sanctæ Claræ.

IN Venerabili Regali Monasterio S. Claræ hujus Civitatis celeberrimo per totum Orbem ob plurima privilegia quæ habet, ob antiquitatem sui, & ob tam præclaras matronas nobilitatis genere ornatas ut nemini secundum censeatur sunt ordinationes quædam (quæ statuta dici non possunt, licet taliter titulum habeant) factæ à Cardinale protectore scilicet ab Eminentissimo tunc temporis Cardinale de Urbino una cum additis Eminentissimi Arigonii ejusdem Cœnobii Protectoris, inter quas ordinationes reperiuntur in capitulo primo §. undecimo hæc verba, quæ damus.

L'antichità delle Monache si racconti dal tempo della professione, e non dal monacato, come già è deciso dalla Sacra Congregatione del Concilio sess. 25. de Regular. cap. 3. di modo che da hoggi avanti quelle, che professaranno precedano nelle loro pretendenze, dal giorno, che faranno professione, e non da quando presero l'habito, &c. quæ declaratio hodie adducitur à Nicolao *in suis flosculis in verbo præcedentia, & in verbo cella.*

Dicitur deinde in ordinationibus *cap.* 11. §. 3. quod in successione & prolatione habendi servam requiritur ætas annorum 30. & decem professionis, quod postea peculiari declaratione §. 11. fuit à Protectore declaratum per quinque annos, & sic, ubi in ordinationibus Protectores volebant, nullam monialem succedere in habendo Famulam, nisi transacto decennio professionis, fuit postea limitatum ad annos quinque.

Talia ordinationis verba dederunt occasionem aliquibus sororibus Monialibus ejusdem Monasterii dubitandi de Juribus suis, etenim soror Hippolyta de Januario, & soror Julia Carrafa contendunt cum sorore Maria de Fulgore & sorore Cæcilia, ac sorore Barbara Muscettola; nam sorores Hippolyta, & Julia sunt antiquiores in habitu, sed soror Maria, soror Cæcilia, & Barbara sunt antiquiores in professione, sed in habitu posteriores, ergo est videndum an in jure prælationis habendi servam in Monasterio attendatur tempus receptionis habitus an tempus Professionis & quid stantibus ordinationibus Eminentissimorum Protectorum.

Ego de voto requisitus firmiter assero pro sororibus Hippolyta, & Julia Jura esse, ac omninò pro eis ab Eminentissimo Protectore, vel Sacra Congregatione Cardinalium, Episcoporum, & Regularium esse decidendum. 1

Probatur ergo primo, quia inter personas Ecclesiasticas esse faciendam distinctionem ait S. P. *in c.* 1. *de major. & obed.* ubi Hostiensis in summa, quia sicuti in Ecclesia triumphante sunt Angeli, Archangeli, & alii spiritus, qui non sunt in officio & potestate pares, sic in Ecclesia militante non omnes debent esse pares in potestate & officio, sed alii majores alii verò minores ut ait textus *in cap. ad hoc* 89. *dist.* sic alias in corpore naturaliter omnia membra non eundem actum habent ex Paulo ad Romanos *cap.* 12. imò distincta habent officia, & diversas operationes aliaque aliis sunt subordinata in eodem Paulo 1. ad Corinthios *cap.* 12. quæ varietas per diversa officia, & robur corporis servat, & pulchritudinem manifestat *cap. singulæ* 89. *dist.* sumitur verò majoritas, & prælatio quatuor ex capitibus. 2 3

Primo in prærogativa ordinis secundum quam Presbyteri debent esse subditi Episcopis, tanquam superioribus suis, *cap. legimus* 93. *dist. cap. olim cap. Episcopus* 95. *dist.* & ex hac ratione ordinis Diaconus Presbytero subjicitur, subdiaconus Diacono, Acolytus subdiacono, & sic de cæteris, debent esse subjecti *d. cap. legimus, & cap. statuimus de major. & obed.* 4

Secundo consideratur majoritas in prærogativa potestatis, seu jurisdictionis secundum quam Archidiaconus major est Archipresbytero *cap. perlectis in verbo Archipresbyter* 25. *dist.* Archiepiscopus Episcopo, Patriarcha seu primas Archiepiscopo *cap. Placuit* 18. *dist.* 5

Tertio consideratur majoritas, & præcedentia in prærogativa antiquitatis, cui maximam esse reverentiam exhibendam sanxerunt Sanctorum Patrum decreta, *cap. quanto ibi* (sicut testatur antiquitas) de translatione prælatorum *l. testamenta ibi, retinendus est mos fidelissimæ vetustatis, C. de testam.* hæc autem antiquitas, vel consideratur ratione ætatis de qua *in l. semper, ff. de jure immunitat. c. dudum* 22. *vers. gestis ibi ætate de electione, vel considerat. ratione temporis* de qua *in l. quoties* 99. *ff. de reg. jur. cap. qui prior, de reg. jur. in* 6. *cap. duobus* 14. *vers. si vero de rescriptis, in* 6. *c.* 1. *de major. & obed. ubi glos.* in verbo fuerit, & est textus *in l.* 1. *ff. de albo scribendo*, ubi dicitur antiquiorem esse præferendum *d. cap.* 6

cap. statuimus, *ubi Abbas de major. & obed.* & ideo si major in ordine concurrat cum antiquiore minore in ordine, tunc major in ordine est præferendus quamvis sit posterior tempore *d.c. statuimus*, nisi aliàs detur consuetudo in contrarium, prout videtur esse illa de qua *in cap. ult. de consuet. in 6.* & notat Barbos. *in rubr. de major. & obed. n.6. in fin.*

7 Quartò consistit majoritas in prærogativa ordinantis, de qua *in cap. per tuas, de major. & obed.* ubi ordinatus à Papa præferendus est ordinato ab inferiore, quamvis hic antiquior sit, dummodo tamen in eodem gradu concurrant, ut ex illo textu dicit Gl. *in d.c.* 1. ubi Abbas *n.4. de major. & obed. textus melior in l.2. ff. de albo scribendo*, sic ille qui posterius receptus est in Canonicum auctoritate Apostolica præferendus est in assecutione præbendæ, quæ primo vacaverit illi, qui ordinaria autem prius receptus est, textus optimus *in cap. hi qui* 12. *de præb. in 6.* ubi DD. Staphil. *de literis gratiæ*, §. *forma*, *n.8. & in tit. de formis expectativarum*, §. *hactenus*, *n.2. limitando regulam textus in cap. qui prior de reg. juris in 6.*

8 Et licet primò ordinatus cæteris paribus prior, & major habendus sit *cap.1. de major. & obed.* & nobilis tanto melior, quanto antiquior Joseph Sesse *dec. Aragoniæ 6. n.12. & dec. 8. n.7.* ubi ait quod cæteris sunt præferendi in sessionibus, & similibus, Tiraqu. *de nobilit. c.2. n.51.* unde seniores in dicendis sententiis & sunt præferendi Rodericus à Cuna *in cap. ult. n.4. & 5. dist.20.* Tiraq. *de jure primogenituræ in præfatione, n.*112. & prius debent subscribere, & senior Collegii, Collegium convocat, quia prior descriptus, dicitur dignior, & præcedere debet, *d.l.1. ff. de albo scriben.* Peregr. *consf.3. n.6.* Paris. *consf.38. vol.4.* Marius Antonius *lib.1. var. resol.*81. Unde prærogativa majoris dignitatis arguit loqui prius in Synodo Tiraq. *ubi sup. n.*113. Gama *dec.1.* latè Barbosa *in d.c.1. n.5.* nisi consuetudo sit in contrarium ut apud

9 nos *in S.C.* ubi junior primo loquitur Afflict. *d.1.* scio alibi servari, quod attenditur tempus captæ possessionis unde judex, seu officialis qui prævenit in apprehendenda possessione, & in antiquiori receptione præcedere debet alios in stallo, voce, optione, atque aliis prærogativis, & præeminentiis Cassaneus in Catalogo gloriæ mundi *p.4. consid.76. & p.11. consid.17.* Rebuff. *in tract. de nominaton. qu.21. nu.4.* Gonzal. *ad regul.8. Cancellariæ* §. 3. *procemiali n.23. ubi nu.* 34. dicit hoc procedere, quamvis alius sit in provisione

10 prior si tamen sit in possessione posterior, etiam si per eum non steterit, quod possessionem prius ceperit, sed propter litem vel aliud obstaculum fuerit impeditus, ut benè Barbos. *in d.c.1. n.8. de major. & obed.*

Ergo in monialibus S. Claræ, de quibus loquimur attendi debet antianitas, & præcedentia in successione famularum à die antiquitatis suæ, quæ consideratur à tempore suscepti habitus, non à die professionis, sicut in simili in Religione Hierosolymitana, Antianitas incipit currere non

11 à die possessionis, sed à die solutionis passagii etiam quod ante factas probationes fuerit illud solutum, ut benè Rota coram Greg.XV. *d.*341. & 449. licet postea fiant probationes, tamen postquam illæ sunt factæ insufflant spiritum dictæ solutioni passagii, & ab illa die computatur Antianitas, Rota coram Coccino in Melevitana Antianitatis *d.73. to.3.* apud Rubeum ut coram Buccabella in Melevitana status *d.* 85. *tom.3.* apud Rubeum *d.167. p.3.* & quid de impedito deinde legitimo impedimento, ut non profiteatur latè dispu-

12 tat Rota coram Dur. *d.*386. & sic dicunt quod omnes quod Antianitas semper sumitur à die antiquioris ingressus *d.c.1. de major. & obed.* Aret. *consf.23. nu.3.* & de milite Hierosolymitano refert Seraph. *dec.326. n.3.* Greg.XV. *d.*341. Rota apud Dur. *d.439. n.3.* Ergo cum sint antiquiores in habitu soror Hippol. & soror Julia eis debetur Antianitatis pro famularum successione.

13 Probatur secundò quia in materia antianitatis, præcedentiæ, &c. attenditur consuetudo, quia jus defert in præsenti consuetudini, ut benè Bald. *in c. cum olim de consuet.* Fel. *in d.c. statuimus, de major. & obed.* Card. Zabar. *consf.62.* Menoch. *consf.51. n.49. & consf.126. n.2.* Rim. jun. *consf.95. n.22. lib.1.* Natta *consf.62.* Camp. *rubr.12. c.12. n.12.* Molf. *ad consuetud. p.1. c.5. n.21.* Salg. *de Regia protectione, p.2. c.9. n.18.* Caval. *d.*649. & fuit dictum in Seguntina præcedentiæ 9. Junii 1627. coram Ubaldo juniore, & procedit etiamsi consuetudo juri repugnat, Menoch. *d. consf.51. n.51.* Seraph. *d.* 964. Greg.XV. *d.*124. & ideo etiam si possessio sit contra jus est manutenibilis Cov. *pract. c.17. n.6.* Rot. *d.534. & d.595.*

14 *n.4. par.1. div. inter recentiores, & dec.685. p.1.* Greg.XV. *d.*360. & aliàs fuit dictum in Rota teste Barb. *lib.1. de jure Eccl. c.43. n.179.* in controversiis enim præcedentiæ antianitatis, &c. determinat Trid. *sess.25. de reg. c.13.* esse determinandas appellatione remota, ut commendant Rodr. *tom. 3. q. reg. q.37. art.3.* Piasec. *in praxi p.2. c.3. nu.47.* Zerol. *in praxi in verb. processiones*, Camp. *d.c.12. num. ultimo, & c. 13. n.*120. brevi scilicet manu, summariè & de plano, ac sine strepitu, & figura judicii, prout decisum referunt DD. communiter apud Salg. *de Regia protectione, p.2. c.9. n.15.* semper tamen attenditur loci consuetudo, ut benè decisio Rotæ March. 21. Seraph. *d.335.666. & 964.* Ricc. *coll.*1069. inter regulares enim, & præsertim inter mendicantes & confraternitates attenditur Bulla Greg.XIII. 84. quæ incipit *exposit.* & sunt servandæ declarationes Sacræ Congregat. apud Barb. *lib. de jure Eccl. c.43. n.182. & seq.* & in Trid. *sess. 25. c.13.* ubi Barb. Maxill. Farin. Bellarm. & alii, notat Barb. *lib.1. de jure Eccl. c.43. num.*191. Clerum sæcularem debere 15

semper, & in omni loco habere præcedentiam supra regulares etiam in ipsorum regularium Ecclesiis, & Monasteriis ex universali Ecclesiæ consuetudine, ut pluries declaravit Sacra Congr. teste eodem Barb. *ubi sup.* sed sic est, quod in Monasterio S. Claræ à fundatione ipsius, usque ad præsens semper habuit prælationem, quæ est prior in habitu, tum in dignitatibus, tum in officiis servilibus non obstante ordinatione contraria (de qua infrà) ergo soror Hyppolita est præferenda quia à fundatione Monasterii in omnibus negotiis fuit semper habitus respectus ad prioritatem 16

habitus, non ad professionem. Unde in hoc venerabili Monasterio cum soror Beatrix Rocco fuisset antiquior in habitu, sorore Maria Vivaldo & aliis minoribus in habitu, & majoribus in professione R. Mater Abbatissa Monasterii famulam deposuit quousque soror Beatrix compleret annos quinque professionis, non obstante antiquiori professione aliarum, quæ famulam petebant, quia semper Monasterii superiores respectum habent ad antiquitatem habitus non professionis, & hoc successit in primis annis ordinationum de quibus infrà quæ consuetudo fuit in viridi observantia, & est nunc, nunquam interrupta nisi bis primo scilicet quando Reverenda quædam monialis servam renunciavit suæ sponte majori in professione: secundò quando soror Teresia Carmignana major habitu, sed minor in professione tempore quo Ecclesia S. Claræ erat interdicta fuit famula privata contra formam consuetudinis quæ soror Carmignana voluit tunc proponere videns Monasterium interdictum, sed famulam ad se pertinentem aliis renunciavit, ut eadem soror Theresia deponit, ergo illa antiqua consuetudo prioritatis habitus fuit semper observata in eodem venerabili Monasterio à tempore annorum trecentorum, quod est tempus fundationis Monasterii prædicti, ergo talis laudabilis consuetudo est servanda sicuti consuetudo, ut Vicarius Generalis præcedat dignitatibus, & Canonicis paratis est servanda, & laudabilis consuetudo, ut Vicarius Generalis, tam præsente quàm absente Episcopo præcedat Gubernatorem, in temporalibus est servanda; sicuti consuetudo, ut Hebdomadarius etiam non paratus præcedat aliis Canonicis, non autem dignitatibus servanda est; sic consuetudo Ecclesiæ, ut Canonici obtineant locum secundum tempus admissionis licet præbendæ sint distinctæ in Presbyterales, Diaconales, & Subdiaconales quando omnes sunt actu Presbyteri, & serviunt in celebrandis Missis, servanda est, ut latè Barbos. *in Collect. Apostolicarum decisionum, collect.*228. qui etiam dicit consuetudinem, ut Gubernator Civitatis habeat sedem intra Chorum esse tollendam sicut etiam tollendam dicit consuetudinem, ac Sedes Laicorum Præfecti, sui commendatarii collocentur in Presbyterio apud Altare servandam non esse, & tandem dicit consuetudinem ut Canonici Diaconales, & Subdiaconales præferantur Canonicis Presbyteralibus posterius receptis esse ut abusum extirpandam, sed in Ecclesiis Collegiatis esse talem consuetudinem servandam, & ait hoc decisum per Sacram Congreg. sicut consuetudo non esset, sed abusus si confraternitas laicorum præcederet Clericis, ut benè Sacra Congregat. apud Barbosam *collect.*228. quia licet in præcedentiis multum prosit consuetudo, ut ait Rot. Rom. penes Seraph. *dec.964. Ceremoniale Episcoporum, lib. 2. c.33.* Farinac. *dec.*595. Ricc. *in praxi præcedentiarum, d.* 579. Grat. *c.294. n.8. & 99.* Genuens. *in praxi c.52.* Mastrill. *de Magistrat. lib.4. cap.14.* Jo. Solorzanus *in alleg. pro sua præcedentia, n.31.* Salgad. *de Regia protect. p.2. cap.9.* tamen prodest quando sumus inter æquales unde Sacra Congreg. 17

Rituum

Rituum Teste Ferro *de præcedentia*, *qu.*18. *n.*18. dixit quod
20 Canonicus Presbyter posterior præfertur Diacono, vel Subdiacono non obstante consuetudine Ecclesiæ, quæ tanquam abusiva, & improbata non debet admitti: prodest enim consuetudo in hac materia quando sumus inter equales dignitate, majoritate, sive antianitate, sed si sumus inter majorem, & minorem puta quia major habet consuetudinem contra minorem valet; minor vero contra majorem consuetudinem non potest habere sicuti si consuetudine induceretur, ut Archidiaconus præcederet Vicario, quæ non valet, teste Abbate *cons.*21. *p.*1. Cassaneo *in Catalogo gloriæ mundi*, *p.*4. *consid.*15. Seraph. *dec.*716. ibi consuetudo est irrationabilis quod non habens dignitatem præferatur illum habenti, quod benè probat Manriquez *d. qu.*18. *num.*8.

Ergo cum in præsenti sit in primo gradu soror Hippolyta de Januario antiquior in habitu illis de Fulgore, & Muscettula posita tali immemorabili consuetudine, erit præferenda, quia utilitatem consuetudinis, effectum, & efficaciam
21 Pontificum Cæsarumque constitutiones multis in locis testantur, alii dicunt vim legis habere *l. diuturna*, *ff. de legib.* alii potestatem corrigendi legem sibi vendicare *l. de quibus*, *ff. de legib.* alii optimam legum interpretem esse textus est *in l. si de interpret. ff. de legibus*, alii ambiguitatem dirimere *l. nam imperator*, *ff. de legibus*, alii contra jus positivum consuetudine induci posse existimarunt *cap. fin.* ubi DD. *de consuetud.* Riccius *collect.*147. ubi plures in materia consuetudinis affert casus decisos, nihil enim consuetudine majus cum nulla sit lex positiva, quæ contraria consuetudine non tollatur Decian. *cons.*14. *n.*3. *lib.*3.

22 Confirmatur in simili, quia obligatio Clausuræ monialium est de jure humano, ut latè Suarez *tom.*4. *de Religione*, *tr.*8. *lib.*1. *c.*8. Sanch. *lib.*6. *Moralium*, *c.*2. *nu.*42. Miranda *q.*1. *de Monialib. art.*2. Rodriq. *tom.*1. *q.*44. *art.*1. Pelizzar. *c.*5. *de monialib. sect.*1. *n.*3. quod jus humanum cum possit abrogari, per consequens consuetudo potest derogare decretis, & Bullis Pontificiis circa clausuram, ut benè Sanchez *lib.*6. *Moral. cap.*15. *n.*4. Azor. *tom.*1. *lib.*13. *c.*8. *qu.*1. Pellizar. *c.*5. *sect.*1. *num.*22. Castrus Palaus, & alii quos sequuntur Giball. *de clausura*, *disp.*1. *cap.*1. §.6. *consectario* 4. & 5.

23 Sicut in simili Abbatissa absoluto triennio suæ præfecturæ, tenetur illam renunciare, & tunc ei succedit Monialis professione antiquior, nisi aliter ferat consuetudo, ut benè Tambur. *de jur. Abb. disp.*30. *q.*1. *n.*10. & 11. Pellizar. *c.* 7. *de Monialib. quæst.*38. *n.*46. *in fine*; sic licet Sac. Congreg. Regularium, teste Gavanto *in Moniali in verbo monialium clausura*, *n.*40. dicat Sacram Congregationem, sub die 13. Septembris 1583. statuisse ne Monialium Confessarii clau-
24 suram ingrediantur, prætextu sepeliendæ monialis, aut officium funerale peragendi, tamen Sanchez, Portellius, Tamburinus, & alii apud Pellizzar. *c.*10. *sect.*3. *n.*231. contrarium dicunt posita consuetudine, quæ servanda erit, prout pluribus in Monasteriis est introducta consuetudo, ut Confessarius ingrediatur, tum quando Cadaver Monialis defertur à cubiculo in quo ea mortua est, ad locum Capituli aut Chorum Ecclesiæ interioris, tum etiam postea quando recitatur officium defunctorum, antequam cadaver tumuletur, & quidem una cum ipsis Monialibus in Choro assistentes recitatione dicti officii, & fungens munere Paroeci, ut benè Pellizarius *ubi supra*.

25 Neque dicas fœminas non posse legem statuere, ergo neque consuetudinem quæ habet vim legis & ideò Bart. *in l.*1. *ff. de legib. n.*7. ait usus mulierum non inducere consuetudinem.

Respondeo posse à fœminis consuetudinem introduci in illis quæ ad ipsas spectant ita Rocc. de Curte *de consuet. cap. ult. sect.*4. *n.*54. Azor. *tom.*2. *lib.*5. *c.*18. *q.*11. Neque id simpliciter negat, imò Suarez *lib.*7. *de legib. c.*9. *n.*11. ex Bart. *in l.*2. *C. quæ sit longa consuetudo*, *n.*13. dicit communitatem fœminarum esse capacem legis, atque adeo earum consuetudinem acceptatam à Prælato posse legem inducere, & Bartoli locus scilicet *in l.*1. *n.*7. *ff. de legib.* intelligitur de rebus quæ ad viros spectant, hoc est non posse à mulieribus induci consuetudinem contra legem ad viros pertinentem, ut benè explicant Bartolum communiter Doctores apud Bonacinam *in decalog. disp.*1. *q.*1. *p.*10. *n.*16. & apud P. Bardum *lib.*8. *q.*2. *n.*17. *per tot.*

26 Quod si nulla sit consuetudo demonstrans prælationem, nullaque quasi possessio præcedentiæ, quæ etiam debet omninò attendi, tam in publicis, quàm in privatis sanctionibus, tunc antiquiores, & quæ per prius habitum induerunt, sunt præferendæ, Gratian. *dec.*232. *num.*2. Perez de Lara *de anniversariis*, & *Cappellaniis lib.*1. *c.*24. *num.*26. Campan. *c.*12. *n.*12. Salgad. *d. p.*2. *de Regia protect. c.*9. *n.*19. Zerola *in verbo processiones*, & ait Salgad. *nu.*9. quod inter mendicantes quasi possessio præcedentiæ attenditur, quod si de hac quasi possessio non constiterit illi sunt præferendi, qui prius in illa Civitate, villa, seu loco suum Monasterium habuerunt, quod si de prioritate, vel posterioritate non constiterit tunc digniores sunt præferendi.

Neque obstant ordinationes Eminentissimorum prote- 27
ctorum, *c.*1. §.11. & *c.*11. ubi antiquitas sumitur ex tempore professionis.

Respondeo enim primo quod ordinationes prædictę nullam faciunt mentionem de consuetudine præsertim immemorabili, quæ viget in Monasterio sanctæ Claræ, ut suprà probavimus.

Respondeo secundo quod licet essent ordinationes illæ 28
factæ per Protectores, tamen censetur & possunt abrogari, quando non fuerunt confirmatæ per Pontifices, ut benè P. Donatus *tom.*4. *tr.*13. *q.*2. *à n.*15. *cum seqq. fol.*163. prout in simili non est Protectoris ordo servandus nisi quatenus jussu Pontificis disponeret, & id de quo disponit inter constitutiones Monasterii collocaretur, ut de Protectore Religionis S. Dominici testatur P. Donatus *tract.*4. *q.*3. *nu.*5. & *tr.*9. *q.*35. *n.*12. *fol.*201. quia protectores dantur Religionibus à Summis Pontificibus ad earum defensionem, conservationem atque dilationem non tamen sunt propriè Religionum Prælati, ut sunt Priores, Provinciales, &c. benè
Lezana *tom.*2. *c.*9. Peyrin. *de subdito*, *q.*1. *c.*18. §.21. & pos- 29
sunt suam interponere auctoritatem pro conservatione jurisdictionis Prælatorum, & pro introducenda in Monasteriis vera regularis vitæ observantia, non tamen ipsi possunt leges condere pro hoc; possunt admittere appellationes fratrum, qui à suis superioribus gravati ad ipsos recurrunt, quando est gradatim facta appellatio puta à Prælato immediato ad Provincialem, à Provinciali ad Generalem, & à Generali ad protectorem, Sorbus *in compendio*, *in verbo appellare* Barbosa *in Collectaneis Bullarum in verbo Religiosus*, imò debent protectores, superioribus penitus relinquere, regimen & gubernium subditorum nec in negotiis fratrum debent se immiscere nisi ab ipsis Superioribus requisiti, ut disposuerunt Pontifices, & habetur in litteris protectionis, quæ à Summis Pontificibus emanant de quibus Laertius Cherubinus *tom.*3. *Bullarum in Bulla Pauli V. n.*53. & à protectore potest appellari ad Sacram Congregationem, Thomas à Jesu *de visitat. Regular. tr.*3. *cap.*17. & possunt in casu necessitatis auctoritatem suam delegare Lezana *ubi suprà*, *n.*2. Verum id limitatur quando causæ Regularium concernunt visitationem, vel reformationem Provinciæ, vel Monasterii, quia tunc nequeunt delegare protectores vices suas aliis quam ejusdem Ordinis Religiosis, Rodriq. *tom.*3. *q.*77. *art.*9. Peyrinus *de subdito*, *q.*1. *cap.* 18. §.2. & plura de protectionibus videas apud Bellasium in promptuario Regulari *fol.*439.

Respondeo tertiò quod ordinationes prædictæ non fue- 30
runt usu receptæ per Moniales quod patet in simili ex doctrina Sanchez *lib.*6. *Summæ cap.*4. *nu.*27. qui ait ad dignoscendum qualitatem obligationis hujus, aut illius regulæ, multum conferre, communis existimatio Religiosorum, & communis sensus ac Judicem illorum quibus incumbit observantia Regularium sic, aut sic illos accipientium, ac intelligentium, & sic puto in præsenti existimare ordinationes prædictas nullam inducere obligationem, sed esse de consilio, atque adeò à toto Monasterio illas posse omitti absque peccato mortali, ut in simili Rubricæ Missalis, quæ sunt majoris ponderis, quàm ordinationes de quibus in præsenti obligant processionem fieri in Regularium Cœnobiis in diebus Rogationum, ac Jubilei, & tamen si Monasterio monialium eas non faciant nullam culpam committunt.

Et si dubitetur qualiter sit usu recepta aliqua lex consuetudo, ordinatio, &c. dico, quod præsumitur inducta, ut obligatoria quomodo superior punit, aut arguit aliter facientes, secundò si populus graviter scandalizetur ob violationem dictæ consuetudinis, tertiò si materia, & obligationibus multum conferat ad bonum commune, & tandem si consuetudo, sit majoris partis illius communitatis, ut benè Pellizzar. *cap.*6. *n.*3.

31 Quo vero ordinationes prædictæ à Protectoribus emanatæ non fuerint in observantia, patet primo quia à capitulo primo usque ad caput quartum dicit statutum, ut omnes professæ per decem annos à professione communem habeant magistram non consanguineam quod nunquam fuit observatum, nam omnes professæ remanent sine tali magistra, sed sub suis materteriis, vel amitis, & illis deficientibus remanent sine aliis. Idem statutum *eodem cap.* §.7. dicit, quod tempore professionis monialium parentes non molestent ad pecunias tradendas pro expensis, &c. quod nunquam fuit observatum, sed quælibet procurat habere quantum potest, dicitur etiam ibi, quod neptes accipere non possint nisi illæ Moniales quæ habent decem annos professionis, & hoc fuit semper contrarium observatum, & in specie in personam sororis Cæciliæ Muscettulæ, quæ nunc instat pro observantia ordinationum, & regulariter Moniales S. Claræ eas habent à primo anno professionis etiam non consanguineæ, ergo quando in ordinationibus §. 11. dicitur antiquitatem sumendam à tempore professionis nulla est habenda ratio quia nunquam fuerunt observatæ ordinationes prædictæ, sed contrarium observatum à fundatione Monasterii ubi à prima die quo venit puella educationis causa in Monasterium, suam sumit antiquitatem comedendi in loco suo in refectorio, sic in Cameræ successione attenditur dies habitus non professionis, sic Hebdomadario in Choro sumitur à die habitus, & in omnibus officiis servilibus etiam currit antianitas à die suscepti habitus, imò etiam in aliis dignioribus, ut consocia inimicis, nam major habitus claves tenet Monasterii sic in Officio dictæ Vicariæ vel Abbatissæ idem servatur, quia attenditur antiquior in habitu, sic in Confessionibus extraordinariis, &c. attenditur dies habitus; ergo etiam in successione servæ debet antianitas currere à die habitus non à die professionis; ergo cum D. Hippolyta de Januario habitum sumpsit, ab eo die attenditur antianitas.

In eisdem ordinationibus *cap.*12. dicitur Thonacas Monialium debere esse æquales, & tamen nunquam fuit hoc sed non est, quia omnes deferunt vestes nigras, &c. *&* c. 15. dicitur posse moniales ire, ut licuerit. In eodem *cap.* §.15. habetur moniales non posse monachare puellos nisi habeant Cellas quod nunquam fuit observatum, sic in alio *cap.*3. §.1. dicitur moniales non posse loqui inter se in Choro, quod nunquam fuit observatum, *& in d. cap.*2. §.5. habetur moniales non posse sibi accommodare facere vasa argentea, &c. tempore festivitatis, quod hodie non servatur, sic *in cap.6.* §. habetur, quod moriente amita vel matertera, neptis non succedat in Cella illius, sed quod succedat alia professa, vel Abbatissa teneat in depositum non existentibus aliis professis successoribus, quousque neptis mortuæ profiteatur, quod nunquam fuit observatum, sed datur novitiis à tempore recepti habitus, imò si neptis mortuæ fit educanda etiam succedit in Cella prædicta, & hoc etiam existentibus novitiis, vel professis, quæ nunquam successissent, *& in cap.6.* §.4. habetur non permitti monialibus Cellam permutare nisi semel, & tamen contrarium fit volentibus monialibus, & annuentibus superioribus.

In *cap.*7. §.1. habetur moniales Sanctæ Claræ vivere debere vita communi, & tamen contrarium fit *&* §.7. dicitur nullam monialem posse facere quinam separatam, quod non observatur nec servatur *cap.*2. §.7. nec observatur *& c.* 7. *&* 8. circa expensas non faciendas in officiis de proprio.

Neque ordinationum *cap.*11. §.3. est ad sororum de Fulgore, & Mussettulæ quia ibi dicitur, quo, si reperiatur neptis cum amita, vel matertera professa, mori ante amita, vel matertera famula debetur nepti dummodo sit major annis 30. neptis illa, & habeat decem annos professionis, ubi postea fuit declaratum, & limitatum ex peculiari concessione facto verbo de capitulo, ad tempus quinque annorum professionis, & hoc est caput quod adducitur à parte adversa. Sed hoc non probat, quia loquitur de Orphanis quas habilitat pro tali tempore ad quarum favorem fuit facta interpretatio hoc non est in illis ergo non est ad propositum adducendus, & quatenus vellent hoc statutum, ut ipsæ dicunt pro se, dico, quod sicut nulla ex ordinationibus de quibus ibi servatur, ita non debent esse Zelotes ad hanc observandam tanquam ad sui favorem, ut dicunt; nunquam observatam ergo omni jure spero ad favorem sororis Hippolytæ, & Juliæ dicendum, cum motivis fundatis in tam Clara justitia, ex immemorabili consuetudine fundata &c. Scripsi hodie 25. Novemb. 1658.

Hæc quæ scripsimus visa per Eminentiss. Protectorem, approbata fuere, & decisum pro sororibus Hippolyta, & aliis, de quibus supra.

F I N I S.